

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 92 LS

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 92 LS

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold..	9	5.3	Forslaget i høringsnotatet	46
			5.4	Høringsinstansenes synspunkter .	46
2	Bakgrunnen for lovforslaget	18	5.5	Departementets vurdering	48
2.1	Direktivene	18			
2.1.1	Innledning	18	6	Overdragelse av pengekrav (kreditorkifte)	50
2.1.2	Det reviderte betalingstjenestedirektivet (PSD 2)	19	6.1	Direktivene	50
2.1.3	Betalingskontodirektivet (PAD) ...	19	6.2	Gjeldende rett	50
2.1.4	Boliglåndirektivet (MCD)	19	6.3	Forslaget i høringsnotatet	51
2.1.5	Forbrukerkredittdirektivet (CCD)	19	6.4	Høringsinstansenes synspunkter .	51
2.1.6	Fjernsalgsdirektivet	20	6.5	Departementets vurdering	51
2.2	Høringen	20			
2.3	Behovet for en ny lov og tiltak for å forebygge gjeldsproblemer	22	7	Tilbakebetaling av kredittbeløp	52
			7.1	Direktivene	52
3	Samtykke til EØS-komiteens beslutninger om innlemmelse i EØS-avtalen av boliglåndirektivet med tilhørende delegert kommisjonsforordning	24	7.2	Gjeldende rett	52
			7.3	Forslaget i høringsnotatet	54
3.1	Beslutninger i EØS-komiteen	24	7.4	Høringsinstansenes synspunkter .	55
3.2	Nærmere om rettsaktene	24	7.5	Departementets vurdering	57
3.2.1	Boliglåndirektivet	24	8	Betaling av spillegjeld mv.	60
3.2.2	Den delegerte kommisjonsforordningen om tekniske reguleringsstandarder for minstebeløpet som kredittformidlers yrkesansvarsforsikring eller tilsvarende garanti skal dekke	25	9	Regress	65
			10	Tjenesteyterens alminnelige plikter	67
4	Virkeområdet – hvilke avtaler loven skal gjelde for	27	10.1	Direktivene	67
			10.2	Gjeldende rett	68
4.1	Direktivene	27	10.3	Forslaget i høringsnotatet	72
4.2	Gjeldende rett	29	10.4	Høringsinstansenes synspunkter .	74
4.3	Forslaget i høringsnotatet	32	10.5	Departementets vurdering	80
4.4	Høringsinstansenes synspunkter .	33	11	Skriftlig dokument og elektronisk kommunikasjon ...	90
4.5	Departementets vurdering	37	11.1	Direktivene	90
4.5.1	Generelt om lovens virkeområde .	37	11.2	Gjeldende rett	90
4.5.2	Virkeområdet for lovforslaget kapittel 3 – finansielle tjenester	39	11.3	Forslaget i høringsnotatet	91
4.5.3	Virkeområdet for lovforslaget kapittel 4 – kontoavtaler og betalingstjenester	42	11.4	Høringsinstansenes synspunkter .	91
4.5.4	Virkeområdet for lovforslaget kapittel 5 – kredittavtaler	42	11.5	Departementets vurdering	93
4.5.5	Virkeområdet for lovforslaget kapittel 6 – kausjon	43	12	Bevisregler	100
			12.1	Direktivene	100
5	Betalingsoppgjør	44	12.2	Gjeldende rett	101
5.1	Direktivene	44	12.3	Forslaget i høringsnotatet	101
5.2	Gjeldende rett	44	12.4	Høringsinstansenes synspunkter .	102
			12.5	Departementets vurdering	111
			12.5.1	Utgangspunkter	111
			12.5.2	Beviskrav og bevisbyrde	112
			12.5.3	Bevisverdien av bruk av et betalingsinstrument og elektronisk signatur	115

13	Finansoppdrag og finansiell rådgivning	119	18	Ugyldig samtykke – ansvar ved misbruk av konto, betalingsinstrument og elektronisk signatur	166
13.1	Direktivene	119	18.1	Ansvar ved misbruk av konto og betalingsinstrument	166
13.2	Gjeldende rett	119	18.1.1	Direktivene	166
13.3	Forslaget i høringsnotatet	121	18.1.2	Gjeldende rett	167
13.4	Høringsinstansenes synspunkter .	122	18.1.3	Forslaget i høringsnotatet	169
13.5	Departementets vurdering	127	18.1.4	Høringsinstansenes synspunkter .	170
14	Markedsføring	132	18.1.5	Departementets vurdering	172
14.1	Direktivene	132	18.2	Ansvar ved misbruk av elektronisk signatur	173
14.2	Gjeldende rett	132	18.2.1	Direktivene	173
14.3	Forslaget i høringsnotatet	132	18.2.2	Gjeldende rett	174
14.4	Høringsinstansenes synspunkter .	133	18.2.3	Forslaget i høringsnotatet	175
14.5	Departementets vurdering	134	18.2.4	Høringsinstansenes synspunkter .	176
15	Plikt til å gi opplysninger før avtaleinngåelsen	135	18.2.5	Departementets vurdering	182
15.1	Direktivene	135	19	Angrerett	190
15.2	Gjeldende rett	135	19.1	Direktivene	190
15.3	Forslaget i høringsnotatet	138	19.2	Gjeldende rett	190
15.4	Høringsinstansenes synspunkter .	138	19.3	Forslaget i høringsnotatet	191
15.5	Departementets vurdering	140	19.4	Høringsinstansenes synspunkter .	192
15.5.1	Generelt om gjennomføringen av direktivenes opplysningsplikter i finansavtaleloven	140	19.5	Departementets vurdering	195
15.5.2	Hvordan opplysningene skal gis til kunden	142	20	Sperring av betalingsinstrument og kredittmulighet mv.	198
15.5.3	Tidspunktet for når opplysningsplikten inntreffer	143	20.1	Direktivene	198
16	Avtaleinngåelse og endring av avtalevilkår	147	20.2	Gjeldende rett	198
16.1	Formkrav ved avtaleinngåelsen	147	20.3	Forslaget i høringsnotatet	198
16.1.1	Gjeldende rett	147	20.4	Høringsinstansenes synspunkter .	198
16.1.2	Direktivene	148	20.5	Departementets vurdering	199
16.1.3	Forslaget i høringsnotatet	148	21	Oppsigelse mv.	201
16.1.4	Høringsinstansenes synspunkter .	148	21.1	Direktivene	201
16.1.5	Departementets vurdering	153	21.2	Gjeldende rett	201
16.2	Krav til avtalens innhold	156	21.3	Forslaget i høringsnotatet	202
16.2.1	Direktivene	156	21.4	Høringsinstansenes synspunkter .	203
16.2.2	Gjeldende rett	157	21.5	Departementets vurdering	206
16.2.3	Forslaget i høringsnotatet	157	22	Generelt om misligholds-sanksjoner ved tjenesteyterens pliktbrudd	210
16.2.4	Høringsinstansenes synspunkter .	157	22.1	Direktivene	210
16.2.5	Departementets vurdering	158	22.2	Gjeldende rett	210
16.3	Endring av avtalevilkårene	158	22.3	Forslaget i høringsnotatet	211
16.3.1	Direktivene	158	22.4	Høringsinstansenes synspunkter .	211
16.3.2	Gjeldende rett	158	22.5	Departementets vurdering	213
16.3.3	Forslaget i høringsnotatet	159	23	Heving	218
16.3.4	Høringsinstansenes synspunkter .	160	23.1	Direktivene	218
16.3.5	Departementets vurdering	162	23.2	Gjeldende rett	218
17	Flere avtalemotparter i samme avtale mv.	164	23.3	Forslaget i høringsnotatet	219

23.4	Høringsinstansenes synspunkter .	219	25.3.4	Høringsinstansenes	
23.5	Departementets vurdering	220		synspunkter	262
			25.3.5	Departementets vurdering	263
24	Erstatning	223	26	Kundens rett til kontoavtale	
24.1	Direktivene	223		og betalingstjenester	265
24.2	Gjeldende rett	224	26.1	Direktivene	265
24.3	Forslaget i høringsnotatet	226	26.2	Gjeldende rett	266
24.4	Høringsinstansenes synspunkter .	228	26.3	Forslaget i høringsnotatet	266
24.4.1	Lovfesting av en erstatningsregel		26.4	Høringsinstansenes synspunkter .	269
	med generelt virkeområde	228	26.5	Departementets vurdering	272
24.4.2	Ansvarsgrunnlaget	229			
24.4.3	Årsakssammenheng mellom		27	Samtykke til	
	pliktbruddet og økonomisk tap	237		betalingstjenester	275
24.4.4	Tjenesteyterens ansvar overfor		27.1	Direktivene	275
	andre enn kunder	237	27.2	Gjeldende rett	276
24.4.5	Tjenesteyterens ansvar for		27.3	Forslaget i høringsnotatet	277
	tredjepersoners oppfyllelles-		27.4	Høringsinstansenes synspunkter .	277
	handlinger	238	27.5	Departementets vurdering	278
24.4.6	Kundens direktekrav mot				
	underleverandøren	240	28	Frist for mottak og kansellering	
24.4.7	Erstatningens omfang	242		av betalingsoppdrag	280
24.5	Departementets vurdering	243	28.1	Direktivene	280
24.5.1	Lovfesting av en erstatningsregel		28.2	Gjeldende rett	280
	med generelt virkeområde	243	28.3	Forslaget i høringsnotatet	281
24.5.2	Ansvarsgrunnlaget	244	28.4	Høringsinstansenes synspunkter .	282
24.5.3	Årsakssammenheng mellom		28.5	Departementets vurdering	282
	pliktbruddet og økonomisk tap	246			
24.5.4	Tjenesteyterens ansvar overfor		29	Overføringstid og	
	andre enn kunder	248		renteberging	284
24.5.5	Tjenesteyterens ansvar for		29.1	Direktivene	284
	tredjepersoners oppfyllelles-		29.2	Gjeldende rett	285
	handlinger	250	29.3	Forslaget i høringsnotatet	285
24.5.6	Kundens direktekrav mot		29.4	Høringsinstansenes synspunkter .	286
	underleverandøren	252	29.5	Departementets vurdering	288
24.5.7	Erstatningens omfang	254			
25	Klagebehandling og tilsyn	257	30	Tilbakeholdsrett og	
25.1	Klagebehandling	257		motregning	290
25.1.1	Direktivene	257	31	Gebyrer	292
25.1.2	Gjeldende rett	257			
25.1.3	Forslaget i høringsnotatet	257	32	Fullmakttjenester	296
25.1.4	Høringsinstansenes synspunkter .	257			
25.1.5	Departementets vurdering	258	33	Kontobytte	298
25.2	Behandling av tvister i		33.1	Direktivene	298
	klageorgan	259	33.2	Gjeldende rett	299
25.2.1	Direktivene	259	33.3	Forslaget i høringsnotatet	299
25.2.2	Gjeldende rett	259	33.4	Høringsinstansenes synspunkter .	300
25.2.3	Forslaget i høringsnotatet	260	33.5	Departementets vurdering	302
25.2.4	Høringsinstansenes				
	synspunkter	260	34	Forklaringsplikt,	
25.2.5	Departementets vurdering	260		kredittvurdering og	
25.3	Tilsyn	260		avslagsplikt	305
25.3.1	Direktivene	260	34.1	Direktivene	305
25.3.2	Gjeldende rett	261	34.2	Gjeldende rett	305
25.3.3	Forslaget i høringsnotatet	261			

34.3	Forslaget i høringsnotatet	306	A Forslag til lov om finansavtaler	
34.4	Høringsinstansenes synspunkter .	307	(finansavtaleloven)	402
34.5	Departementets vurdering	317		
35	Valutalån	320	B Forslag til vedtak om samtykke til	
35.1	Direktivene	320	godkjenning av EØS-komiteens	
35.2	Gjeldende rett	320	beslutninger nr. 125/2019 og	
35.3	Forslaget i høringsnotatet	320	130/2019 av 8. mai 2019 om	
35.4	Høringsinstansenes synspunkter .	321	innlemmelse i EØS-avtalen av	
35.5	Departementets vurderinger	322	direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler	
36	Kredittavtaler med flere		for forbrukere i forbindelse med fast	
	skyldnere	324	eiendom til boligformål (boliglåndirektivet)	
			og delegert kommisjonsforordning	
			(EU) nr. 1125/2014	448
37	Kausjonsavtaler	326	Vedlegg	
37.1	Direktivene	326	1 Lovspeil finansavtaleloven	449
37.2	Gjeldende rett	326	2 Lovspeil angrerettloven	501
37.3	Forslaget i høringsnotatet	328	3 Direktiv 2002/65/EF om fjensal	
37.4	Høringsinstansenes synspunkter .	328	av finansielle tenester til	
37.5	Departementets vurdering	328	forbruker	509
			4 Direktiv 2008/48/EF om	
38	Økonomiske og administrative		forbrukerkredittavtaler	522
	konsekvenser	331	5 Direktiv 2014/17/EU om	
38.1	Generelt om lovforslagets		kredittavtaler for forbrukere i	
	økonomiske og administrative		forbindelse med fast eiendom til	
	konsekvenser	331	boligformål	562
38.2	Betalingsoppgjør mv.	333	6 Delegert kommisjonsforordning	
38.3	Tjenesteyterens alminnelige		(EU) nr. 1125/2014 om utfylling	
	plikter	333	av direktiv 2014/17/EU med hensyn	
38.4	Avtaleinngåelsen	334	til tekniske reguleringsstandarder	
38.5	Opplysningsplikt før		for minstebeløpet som kreditt-	
	avtaleinngåelsen	334	formidlers yrkesansvarsforsikring	
38.6	Misligholdssanksjoner mv.	334	eller tilsvarende garanti skal	
38.7	Kontoavtaler og		dekke	631
	betalingstjenester	335	7 EØS-Komiteens beslutning	
38.8	Kreditttjenester, kausjons- og		nr. 125/2019 om innlemming i	
	garantiforpliktelser	337	EØS-avtalen av direktiv	
			2014/17/EU	633
39	Merknader til de enkelte		8 EØS-Komiteens beslutning	
	bestemmelser	339	nr. 130/2019 om innlemming i	
39.1	Til kapittel 1. Innledende		EØS-avtalen av Delegert	
	bestemmelser	339	kommisjonsforordning (EU)	
39.2	Til kapittel 2. Betalingsoppgjør	345	nr. 1125/2014	635
39.3	Til kapittel 3. Finansielle tjenester	349	9 Direktiv (EU) 2015/2366 om	
39.4	Til kapittel 4. Kontoavtaler og		betalingstjenester i det indre	
	betalingstjenester	374	marked	636
39.5	Til kapittel 5. Kredittavtaler	388	10 Direktiv 2014/92/EU om	
39.6	Til kapittel 6. Kausjon	398	sammenlignbarheten av gebyrer	
39.7	Til kapittel 7. Sanksjoner	399	forbundet med betalingskontoer,	
39.8	Til kapittel 8. Ikrafttredelse og		bytte av betalingskontoer og adgang	
	overgangsregler. Endringer i		til å opprette og bruke	
	andre lover	399	betalingskontoer med	
			grunnleggende funksjoner	735

11	Delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/32 om utfylling av direktiv 2014/92/EU med hensyn til tekniske reguleringsstandarder for en standardisert EU-terminologi for de mest representative betalingskontotjenestene 771	13	Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2018/34 om fastsettelse av tekniske gjennomføringsstandarder for det standardiserte presentasjonsformatet for dokumentet med gebyropplysninger og dets felles symbol i henhold til direktiv 2014/92/EU 779
12	Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2018/33 om fastsettelse av tekniske gjennomføringsstandarder for det standardiserte presentasjonsformatet for gebyrooppgaven og dens felles symbol i henhold til direktiv 2014/92/EU 773		

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 92 LS

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 29. april 2020,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Justis- og beredskapsdepartementet legger i denne proposisjonen frem forslag til en ny lov om finansavtaler. Den nye loven vil erstatte lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag. Lovforslaget har bakgrunn i Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat 7. september 2017.

I lovforslaget foreslås det regler til gjennomføring av de privatrettslige delene av tre nye direktiver i norsk rett: det reviderte betalingsstjenstedirektivet ((EU) 2015/2366), betalingskontodirekti-

vet (2014/92/EU) og boliglåndirektivet (2014/17/EU). Det foreslås også regler som skal sikre norsk gjennomføring av to delegerte kommisjonsforordninger og to gjennomføringsforordninger som er fastsatt med hjemmel i betalingskontodirektivet og boliglåndirektivet. I proposisjonen bes det om Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger 8. mai 2019 (beslutning nr. 125/2019 og 130/2019) om innlemmelse i EØS-avtalen av boliglåndirektivet med tilhørende

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

kommisjonsforordning, se nærmere punkt 2.1 og punkt 3 om dette.

I tillegg til gjennomføringen i norsk rett av de nevnte direktivene foreslås det en modernisering av finansavtaleloven blant annet ved en ny og mer oversiktlig lovstruktur og en begrepsbruk som er lettere å forstå for kundene og ikke-profesjonelle brukere av loven. En forenkling av regelstrukturen legger også til rette for at tjenesteyterne kan oppfylle sine plikter mer effektivt ved at reglene i større grad er like for ulike finansielle tjenester. Det foreslås dessuten at loven i større grad gir uttrykk for rettsregler som i dag følger av ulovfestet kontraktsrett.

Et viktig formål med den nye loven er å sikre en god balanse i forholdet mellom tjenesteyteren og kunden. Dette tilsier etter departementets syn et styrket forbrukervern og en presisering av lovverket. Blant annet ser departementet behov for en tydeliggjøring av forbrukerens rettigheter og tjenesteyterens plikter. Som det fremgår av Finansmarkedsmeldingen 2020 (Meld. St. 22 (2019–2020)), er det særtrekk ved finansmarkedene som gjør det nødvendig å ta særlig hensyn til ikke-profesjonelle kunder. Finansforetakene har vesentlig mer kunnskap enn forbrukerne om tjenestene som tilbys, og det kan være vanskelig for forbrukerne å oppdage interessekonflikter mellom tjenesteyter og kunde. Det samme kan antas i noe mer varierende grad å gjelde også for andre tjenestetilbydere, som finansielle rådgivere og kredittyttere som ikke er finansforetak. Forbrukeren kan ha dårlige forutsetninger for å vurdere risiko, kostnader og avkastningspotensial for en del finansielle tjenester, og det kan være lite rom for «prøving og feiling». Noen beslutninger, som opptak av lån til kjøp av bolig og valg av pensjonsprodukt, tas få ganger i livet, og kan få stor betydning for privatøkonomien.

Departementet ser i den forbindelse også behov for en strengere regulering av markedet for forbrukslån. Forbrukslån har vært i sterk vekst de siste årene, og regjeringen har innført og arbeider med flere tiltak for å få dette markedet til å fungere bedre. Det vises her til redegjørelsen for gjennomførte og planlagte tiltak i punkt 4.5.2 i Finansmarkedsmeldingen 2020. I proposisjonen foreslås det kontraktsrettslige regler som kan være viktige bidrag på dette området, se særlig punkt 10 og 34 i proposisjonen.

Lovforslaget er inndelt i syv kapitler. Kapittel 1 til 3 og kapittel 7 har et generelt virkeområde, mens kapittel 4, 5 og 6 regulerer henholdsvis kontoavtaler og betalingstjenester, kredittavtaler og kausjon.

Det foreslås at finansavtaleloven i utgangspunktet skal gjelde for finansavtaler uavhengig av hvem som er tjenesteyter, tilsvarende andre kontraktslover. Dette vil si at i motsetning til etter gjeldende lov vil det ikke være et vilkår at tjenesteyteren har konsesjon for å bli omfattet av lovens regler. Dessuten vil alle finansielle tjenester som et utgangspunkt være omfattet av lovforslaget, noe som blant annet innebærer at avtaler om investeringstjenester og avtaler om individuelle pensjonstjenester omfattes av de generelle reglene i kapittel 3.

Det foreslås i hovedsak en videreføring av forbrukerbegrepet i gjeldende lov og at loven ikke skal kunne fravikes til skade for en forbruker, jf. § 1-4 første ledd og § 1-9. Det vil imidlertid være adgang til å gi forbrukerkunder mer fordelaktige vilkår. Når kunden ikke er forbruker, foreslås det et utgangspunkt om at reglene skal kunne fravikes ved avtale. Det foreslås likevel noen unntak fra dette utgangspunktet: Unntakene som følger av gjeldende lov, foreslås videreført. Videre må det gjøres enkelte unntak som følge av forpliktelses etter EØS-direktivene. Dessuten mener departementet at det er enkelte atferdsregler som samfunnet har en åpenbar interesse av at følges i alle avtaleforhold, uavhengig av hva avtalepartene selv måtte ønske. Det foreslås etter dette at kravet til god forretningsskikk og faglig forsvarlig opptreden, forbudet mot ågerrenter og plikten til å foreta kredittvurdering ikke skal kunne fravikes til ulempe for noen kunder, med andre ord heller ikke i næringsforhold.

Videre foreslås det at enkelte av lovens regler skal gjelde bare for forbrukere. Reglene om angrerett (lovforslaget §§ 3-41 flg.) bør som i dag gjelde bare for forbrukere. Det samme foreslås for retten til et standardisert gebyrpropplysnings-skjema etter § 3-33. Videre foreslås det blant annet at reglene om kontobytte og bistand ved åpning av konto i andre EØS-stater i §§ 4-34 flg., avslagsplikten ved negativ kredittvurdering etter § 5-4 og retten til konvertering mv. for valutilån etter § 5-12 kun skal gjelde for forbrukere. Dette innebærer at for næringsdrivende kunder må tilsvarende regler eventuelt avtales.

I kapittel 2 i lovforslaget foreslås regler om betalingsoppgjør mellom en betaler og en betalingsmottaker, enkelte særlige regler om overdragelse av pengekrav og regler om tilbakebetaling av kredittbeløp. Reglene innebærer i hovedsak en videreføring av gjeldende lov og til dels også en kodifisering av alminnelige pengekravsrettslige prinsipper. De nevnte reglene gjelder uavhengig av hvem som er betaler og hvem som er betalings-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

mottaker. Lovforslaget innebærer også en foreløpig videreføring av nåværende § 38 om oppgjørsmåte (§ 2-1 i lovforslaget). Departementet vil likevel påpeke at det synes å være behov for en nærmere vurdering av denne bestemmelsen, og da særlig tredje ledd om forbrukeres rett til kontantoppgjør hos betalingsmottakeren. Departementet vil komme tilbake med en nærmere vurdering av denne bestemmelsen på et senere tidspunkt. De nevnte reglene om betalingsoppgjør er nærmere behandlet i punkt 5, 6 og 7.

I § 12 i lov 22. mai 1902 nr. 11 om den almindelige borgerlige Straffelovs Ikrafttræden er det gitt regler om gyldighet og inndrivning av gjeld knyttet til pengespill (nr. 1) og sedelighet (nr. 2). § 12 er den eneste gjenværende paragrafen i denne loven. I punkt 8 foreslås det at reglene om spillgjeld i § 12 nr. 1 videreføres i den nye finansavtaleloven, jf. § 2-15 i lovforslaget, og det legges til grunn at det ikke er behov for å videreføre § 12 nr. 2. Samlet sett innebærer dette at § 12, og dermed straffelovens ikrafttredelseslov som sådan, kan oppheves.

Departementet foreslår å kodifisere en alminnelig bestemmelse om regress i lovforslaget § 2-16, se nærmere punkt 9. En kodifisering kan ha en opplysende funksjon særlig for forbrukere, som ikke nødvendigvis er oppmerksomme på de ulovfestede reglene om regress i norsk rett. Regressretten kan særlig være aktuell for samskyldnere som har felles ansvar for kreditt. En regressregel vil også være praktisk der en tjenesteyter dekker kundens tap selv om det er en annen tjenesteyter som har forårsaket tapet.

I kapittel 3 er det gitt generelle regler om finansielle tjenester. Med finansielle tjenester menes alle banktjenester, kreditttjenester, betalingstjenester, og alle tjenester som gjelder investering og individuelle pensjoner. Forsikringstjenester skal etter forslaget fortsatt være regulert av forsikringsavtaleloven.

Reglene i kapittel 3 gjelder ulike tjenester avhengig av om kunden er forbruker eller ikke. Når kunden er forbruker, kommer kapittel 3 til anvendelse ved alle banktjenester, kreditttjenester og betalingstjenester – også de som for øvrig ikke er regulert i lovforslaget kapittel 4 til 6. For næringsdrivende kunder innebærer sammenhengen med lovforslagets alminnelige virkeområde i §§ 1-1 til 1-3 for det første at disse reglene bare vil få anvendelse for avtaler – herunder finansoppdrag – dersom avtalen også er nærmere regulert i lovforslaget kapittel 4 til 6, jf. nærmere om disse kapitlene nedenfor. For det andre må den aktuelle tjenesten leveres av virksomhet som etter regler i

finansforetaksloven har meldeplikt eller konseksjonsplikt.

Ved tjenester som gjelder investering eller individuelle pensjoner, får reglene for det første bare anvendelse når kunden er forbruker. For det andre må disse tjenestene ha et slikt innhold at de i dag omfattes av angrerettlovens regler om opplysningsplikt eller angrerett ved fjernsalg av de aktuelle «investeringstjenestene» eller de «individuell pensjonstjenestene». På samme måte som gjeldende angrerettlov § 5 bokstav e skal begrepene tolkes i samsvar med de tilsvarende begrepene i fjernsalgsdirektivet. Men i motsetning til fjernsalgsdirektivets avgrensning til tjenester som omsettes ved fjernsalg, skal lovforslaget også gjelde enhver annen fremgangsmåte for å omsette de samme tjenestene til forbrukerkunder. Dette omfatter omsetning både utenfor faste forretningslokaler – som i dag er omfattet av angrerettloven – og i faste forretningslokaler eller på annen måte.

Departementet foreslår i § 3-1 en alminnelig bestemmelse om tjenesteyterens plikter, se nærmere punkt 10. I bestemmelsens første ledd slås det fast at for å ivareta kundenes interesser og markedets integritet på beste måte «skal tjenesteyteren på rimelig vis identifisere eventuelle egne interessekonflikter og skal opptre ærlig, redelig og profesjonelt». Videre stilles det krav om at tjenesteyteren «skal opptre faglig forsvarlig ut fra de plikter som gjelder for tjenesten, og det som ellers er avtalt». Selv om det allerede etter gjeldende lovfestet og ulovfestet rett kan oppstilles krav til ærlig, redelig og profesjonell opptreden fra tjenesteyterne, er det etter departementets syn gode grunner for å innta slike krav også i finansavtaleloven. Flere av de overordnede pliktene som gjelder for tjenesteyteren ved levering av finansielle tjenester, har ikke bare som formål å ivareta avtalepartenes interesser i forbindelse med tjenesten, men skal også ivareta samfunnets interesser knyttet til et velfungerende marked for finansielle tjenester og forebygging av blant annet gjeldsproblemer, skatteunndragelse og terrorfinansiering. For å unngå at partene avtaler vilkår som vil stride mot de hensynene som ligger bak samfunnets regulering av finansielle tjenester, er det etter lovforslaget som nevnt ikke adgang til å fravike bestemmelsen i § 3-1 første ledd, uavhengig av om kunden er forbruker eller ikke. Når kunden er næringsdrivende, vil partene imidlertid kunne fravike de kontraktsrettslige sanksjonene som det er foreslått regler om i lovforslaget.

I § 3-1 foreslås det for øvrig også krav til tjenesteyterens kommunikasjon med kunden og krav

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

om at tilbudet til kunden ikke må innebære en usaklig forskjellsbehandling. Videre foreslås det en veiledningsplikt og at tjenesteyteren på rimelig vis skal forsikre seg om at kunden forstår de viktigste opplysningene og eventuelle advarsler som blir gitt til kunden om den aktuelle tjenesten. Alle tilbud og anbefalinger til kunden skal være basert på opplysninger om kundens ønsker og behov, herunder økonomiske situasjon når det er relevant. Bestemmelsen gir dessuten hjemmel for å oppstille krav om at tjenesteyteren og ansatte som gir råd om finansielle tjenester, må ha tilstrekkelige kunnskaper om sine plikter i forbindelse med slik rådgivning. Videre oppstilles det begrensninger for tjenesteyterens adgang til å kreve vederlag og gebyrer for oppfyllelsen av enkelte plikter etter loven eller forskrift.

I § 3-2 foreslås en generell bestemmelse om kommunikasjonsmåten i forbindelse med finansielle tjenester, se nærmere punkt 11. Det foreslås for det første at begrepet «varig medium» i gjeldende lov erstattes av det teknologinøytrale «dokument». Når loven stiller krav om «skriftlig dokument», vil det etter lovforslaget kunne brukes papir eller et annet varig medium. Videre bygger lovforslaget på et såkalt «digitalt førstevalg». Det innebærer at tjenesteyteren kan kommunisere elektronisk med mottakeren uten forutgående samtykke om dette. Tungtveiende hensyn taler likevel for at mottakeren bør ha rett til å kreve at kommunikasjonen i stedet skal foregå på papir. Lovforslaget går derfor ut på at mottakeren har rett til å reservere seg mot elektronisk kommunikasjon, og for å sikre at reservasjonsmuligheten blir reell, foreslås det at mottakeren ved avtaleinngåelsen eller første elektroniske henvendelse skal få informasjon om muligheten for å reservere seg mot elektronisk kommunikasjon. En forbruker kan uansett alltid be om å få avtalevilkårene på papir, se § 3-9 fjerde ledd annet punktum.

I utgangspunktet bør det være tilstrekkelig for tjenesteyteren å gjøre innholdet i det som kommuniseres, tilgjengelig for mottakeren, for eksempel i kundens nettbank. Det foreslås imidlertid et krav om at kommunikasjonen må skje på en «betryggende måte», noe som vil innebære en rettslig skranke for det digitale førstevalget. Videre foreslås det at når loven stiller krav om at noen skal varsles, skal varselet eller en melding om varselet sendes direkte til kunden. For at digitalt førstevalg ikke skal utgjøre en ulempe for kunden og andre som etter loven skal kommunisere med tjenesteyteren, foreslås det dessuten at tjenesteyteren skal ha forsendelsesrisikoen for elektroniske

meldinger mv. som inneholder et påbud. For meldinger med et innhold som det er av avgjørende betydning at mottakeren har kunnskap om, skal tjenesteyteren dessuten forsikre seg om at mottakeren kjenner til at meldingen er mottatt.

I § 3-5 foreslås en bestemmelse som innenfor lovens virkeområde regulerer sentrale bevissspørsmål. Bevisreglene kan ha vesentlig betydning for partenes muligheter til å få håndhevet de rettighetene og pliktene som reglene i finansavtaleloven og avtalen gir dem. Det foreslås et prinsipp om at bevisbyrden for en faktisk omstendighet bæres av den parten som har best mulighet for og oppfordring til å sikre bevis for denne omstendigheten. Videre foreslås det at tjenesteyteren likevel alltid har bevisbyrden for at tjenesteyterens plikter etter lov og forskrift er oppfylt. Det foreslås særlige regler om bevisbyrde og beviskrav for elektronisk avtaleinngåelse og for betalingstransaksjoner i §§ 3-6 og 3-7. I § 3-6 foreslås det blant annet at hvis den som har rett til å bruke en elektronisk signatur, nekter for å ha samtykket til en avtaleinngåelse elektronisk, er bruken av elektroniske signaturfremstillingsdata ikke i seg selv tilstrekkelig til å bevise at avtaleinngåelsen var gjort med samtykke av rettighetshaveren, eller at rettighetshaveren har opptrådt svikaktig eller forsettlig eller ved grov uaktsomhet har unnlatt å oppfylle vilkårene som gjelder for utstedelse og bruk. En tilsvarende bestemmelse er foreslått for betalingstransaksjoner i § 3-7. For nærmere detaljer vises til punkt 12.

I punkt 13 foreslår departementet en mer ensartet regulering av finansoppdrag i finansavtaleloven enn den man finner i gjeldende lov. Med finansoppdrag siktes til formidling av en finansiell tjeneste mellom en kunde og en finansiell tjenesteyter. Departementet foreslår at reguleringen av finansoppdrag i finansavtaleloven som et utgangspunkt skal følge lovforslagets alminnelige virkeområde, som blant annet innebærer at oppdragsavtalen som sådan anses som en finansiell tjeneste. For tjenester som er omfattet av verdipapirhandelloven, foreslås det imidlertid å gjøre unntak for regler om kommunikasjon, behovsanalyse, forklaringsplikt og rådgivning i reguleringen av tjenesteyterens plikter i § 3-1 annet til femte ledd og unntak for de opplysningsplikter som etter lovforslaget skal gis utelukkende om finansoppdraget før avtaleinngåelsen etter § 3-38. Videre foreslås det i § 3-56 første ledd å gjøre unntak – når det gjelder tjenester omfattet av verdipapirhandelloven – for regler i §§ 3-57 og 3-58 med krav til finansmeglerens uavhengighet og presisering av de særskilte pliktene som gjelder for oppdrags-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

foretakets formidling, herunder kravene til sikring av klientmidler og ansvarsforsikring. Reglene om finansoppdrag omfatter i likhet med gjeldende lov virksomhet som utøves av finansmeglere og finansagenter, i tillegg til finansrådgivere og andre tjenesteytere som formidler finansielle tjenester («oppdragsforetak»). Men i motsetning til etter gjeldende lov foreslås det ikke å videreføre «finansrådgiver» som en egen virksomhetsbetegnelse, siden finansiell rådgivning i mange tilfeller også tilbys av tjenesteyteren som selv leverer den aktuelle finansielle tjenesten. Departementet foreslår som nevnt at det innføres krav til de faglige kvalifikasjonene for den som yter finansiell rådgivning, jf. § 3-1 tredje og fjerde ledd.

I § 3-57 stilles det krav om at finansmeglere på betryggende måte skal ivareta partenes interesser i samsvar med god meglerskikk og ikke innrette seg eller opptre på en måte som er egnet til å skape tvil om stillingen som uavhengig mellom-ledd.

I § 3-58 første ledd slås det fast at en finansagent ikke kan motta godtgjørelse fra andre enn sin oppdragsgiver for formidlingen av finansielle tjenester. For andre oppdragsforetak er adgangen til å motta vederlag fra tjenesteyteren begrenset på den måten at oppdragsforetaket i så fall må ha vurdert et flertall av de tilgjengelige finansielle tjenestene i markedet for den produktkategorien oppdraget gjelder. For oppdragsforetak som yter uavhengig finansiell rådgivning, er det foreslått særlige begrensninger. De kan ikke kreve vederlag fra andre enn sin oppdragsgiver, og de kan heller ikke påta seg et oppdrag dersom personlige eller økonomiske interesser kan komme i konflikt med oppdragsgiverens interesser eller særskilt fastsatte krav til oppdraget eller til tjenesten som formidles.

I punkt 14 foreslås det at regler med særlige krav til innholdet og fremgangsmåten ved markedsføring av kreditt samles i forskrift, jf. forskriftshjemmelen i lovforslaget § 3-3 tredje ledd. Forslaget innebærer etter dette at reglene i nåværende § 46 første og annet ledd i finansavtaleloven flyttes til og videreføres i forskriften om markedsføring av kreditt.

Punkt 15 i proposisjonen gjelder tjenesteyterens plikt til å gi opplysninger før avtaleinngåelsen. Departementet foreslår at reglene om opplysningsplikt plasseres i lovens kapittel 3, som gjelder for alle avtaler lovforslaget omfatter. Det vises til lovforslaget §§ 3-22 og 3-39. I forlengelsen av dette mener departementet at det vil være hensiktsmessig at reglene om opplysningsplikt ved fjernsalg av finansielle tjenester i angrerettloven

§§ 28 flg. flyttes til finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven. Dette legger til rette for en bedre samordning av reglene og sikrer at hovedreglene om opplysningspliktene følger av samme lov som gir vilkår for avtalen generelt. For tjenester som gjelder investering og individuelle pensjoner innebærer forslaget hovedsakelig en videreføring av angrerettlovens regler, og ikke en tilsvarende alminnelig opplysningsplikt som foreslås for de øvrige finansielle tjenestene. Bakgrunnen for dette er bl.a. at høringsnotatet ikke inneholdt forslag om alminnelige opplysningsplikter for slike investerings- eller individuelle pensjonstjenester. For nærmere detaljer om opplysningspliktbestemmelsene vises til punkt 15.

Departementet foreslår i hovedsak å videreføre et krav om at avtalen må inngås skriftlig, jf. lovforslaget § 3-9 første ledd. Videre stilles det krav om signatur når kunden er forbruker. De nevnte bestemmelsene er teknologinøytrale. I § 3-12 første ledd slås det fast at opplysninger som skal gis kunden før avtaleinngåelsen, skal anses som en del av avtalen så langt de er relevante for den aktuelle finansielle tjenesten. Tjenesteyteren skal påse at vilkårene inntas i den skriftlige avtalen.

I §§ 3-13 flg. foreslås regler om endring av avtalevilkårene. I samsvar med alminnelige avtalerettslige regler kreves det i utgangspunktet samtykke fra begge parter for å endre en inngått avtale. At partene skal samtykke særskilt til enhver endring av avtalens vilkår, er imidlertid ikke så praktisk, og det foreslås derfor at partene skal kunne avtale at avtalen skal kunne endres ved passivt samtykke. For forbrukere skal det dessuten kunne avtales at senere endringer av avtalen skal kunne inngås uten signering. Det foreslås videre at dersom tjenesteyteren ønsker å foreslå endringer av avtalens vilkår om rentesatser, gebyrer eller andre kostnader, skal endringsforslaget være begrunnet. Endringer av rentesats og vekslingskurs skal kunne gjennomføres straks og uten varsel dersom dette følger av avtalen og endringen bygger på en referanserente eller en referansevekslingskurs. Reglene om avtaleinngåelse og endring av avtalevilkårene er behandlet i punkt 16.

Enkelte særlige spørsmål som reiser seg for avtaler med flere avtalemotparter i samme avtale, er nærmere behandlet i punkt 17.

Punkt 18 gjelder spørsmålet om hvem som skal bære tapet ved misbruk av konto og betalingsinstrument og ved misbruk av elektronisk signatur. I likhet med gjeldende lov foreslås det at det i utgangspunktet er betalingstjenesteyteren som er ansvarlig overfor kunden for tap som skyl-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

des en ikke godkjent betalingstransaksjon. Kunden svarer imidlertid med en egenandel på inntil 450 kroner hvis tapet skyldes tap, tyveri eller uberettiget tilegnelse av et betalingsinstrument, men dette gjelder ikke hvis kunden ikke kunne ha oppdaget tapet, tyveriet eller den uberettigede tilegnelsen på forhånd, og heller ikke har opptrådt svikaktig. Videre svarer kunden for hele tapet dersom tapet skyldes at kunden ved grov uaktsomhet har unnlatt å oppfylle sine plikter etter vilkårene for utstedelse og bruk av betalingsinstrumentet og den personlige sikkerhetsinformasjonen eller ikke har oppfylt sin varslingsplikt. Har betalingstransaksjonen skjedd ved bruk av et elektronisk betalingsinstrument, svarer kunden etter forslaget likevel bare med inntil 12 000 kroner. Kunden svarer for hele tapet dersom tapet skyldes forsettlige forhold på kundens side. Det slås samtidig fast at kunden ikke svarer for tap som blant annet skyldes betalingstjenesteyteren selv. Med mindre kunden har opptrådt svikaktig, svarer kunden heller ikke for tap som oppstår etter at kunden har varslet om tap, tyveri eller uberettiget bruk mv., når tjenesteyteren ikke har tilrettelagt for varslings-, eller når betalerens betalingstjenesteyter ikke har krevd sterk kundeautentisering.

De nevnte reglene om misbruk av konto og betalingsinstrument innebærer med noen endringer en videreføring av § 35 i gjeldende lov. En nyhet i forhold til gjeldende lov er at det foreslås en regulering av ansvaret også ved misbruk av elektronisk signatur, for eksempel i et tilfelle der en elektronisk signatur brukes av en annen enn rette innehaver av den misbrukte elektroniske signaturen til å ta opp forbrukslån. Reglene om ansvar og egenandeler svarer i stor grad til de foreslåtte reglene om misbruk av konto og betalingsinstrument. Sammen med reglene om bevis, jf. foran, innebærer lovforslaget en sterkere beskyttelse av kunden ved misbruk av elektronisk signatur. På bakgrunn av de foreslåtte reglene om misbruk av elektronisk signatur foreslår departementet å oppheve forbudet mot elektronisk inngåelse av kausjonsavtale i forbrukerforhold i gjeldende § 61 første ledd annet punktum.

Departementet foreslår som nevnt at reglene om opplysningsplikt ved finansielle tjenester flyttes fra angrerettloven til finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven. Det samme foreslås for reglene om angrerett, se punkt 19. I samsvar med gjeldende angrerettlov innebærer forslaget at en forbruker har angrerett ved inngåelse av enhver avtale om finansielle tjenester når avtalen inngås ved fjernsalg eller utenom tjenesteyterens faste forretningslokaler. Uavhengig av salgskanal eller

salgssted foreslås det dessuten en styrket angrerett for forbrukere ved inngåelse av kredittavtale etter kapittel 5 i lovforslaget eller kausjonsavtale etter kapittel 6. Dette gjelder likevel ikke avtaler om boliglån. For boliglån foreslås i stedet en regel om betenkningstid på syv dager hvor kreditttilbudet er bindende for kredittytteren. Betenkningstiden er en rettighet for kunden, men ingen plikt. Kredittkunden kan derfor velge å akseptere tilbudet om boliglån når som helst innenfor betenkningstiden. Tilsvarende regler foreslås for kausjon stilt av en forbruker som sikkerhet for boliglån.

Regler om sperring av betalingsinstrument er inntatt i § 4-45 i lovforslaget, mens regler om sperring av kredittmulighet er inntatt i § 5-15. Bestemmelsene innebærer i det vesentlige en videreføring av gjeldende § 24 a annet til fjerde ledd og § 51 a tredje ledd, se punkt 20.

Punkt 21 gjelder oppsigelse av kontoavtale og kredittavtale. Kunden vil etter forslaget til enhver tid kunne si opp en kontoavtale, med mindre det er avtalt en oppsigelsesfrist, som i forbrukerforhold ikke kan overstige én måned. I tillegg til et økonomisk oppgjør om forhåndsbetalte gebyrer foreslår departementet at kunden skal gis rett til å få utlevert eller få fortsatt tilgang til transaksjonshistorikken på kontoen. Det foreslås en rett både for kunden og betalingstjenesteyteren til å si opp også kontoavtaler det er avtalt bindingstid for, men ved oppsigelse i bindingstiden kan betalingstjenesteyteren kreve dekket tap, eventuelt et gebyr, som følge av kundens oppsigelse dersom dette følger av avtalen. Dersom betalingstjenesteyteren etter avtalen kan kreve dekning av tap eller gebyr, skal kunden godskrives gevinst som betalingstjenesteyteren eventuelt oppnår som følge av at tjenesteyteren sier opp avtalen i bindingsperioden.

Betalingstjenesteyteren må etter lovforslaget ha «saklig grunn» for å si opp kontoavtalen. Det er i forslaget angitt enkelte forhold som alltid skal kunne regnes som saklig grunn. Betalingstjenesteyteren kan med noen unntak avslutte kontoavtalen tidligst to måneder etter at kunden har blitt varslet i et skriftlig dokument om oppsigelsen og om begrunnelsen.

For kredittavtaler foreslår departementet en tilsvarende rett for kunden til å si opp avtalen som det som er foreslått for kontoavtaler. Kunden vil etter dette kunne si opp kredittavtalen til enhver tid, med mindre det er avtalt en oppsigelsesfrist, som i forbrukeravtaler ikke kan være lengre enn én måned. Når det gjelder kredittytterens rett til å si opp en kredittavtale som er inngått på ubestemt

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tid, foreslås det et krav om «saklig grunn». I forbrukeravtaler skal kredittytters oppsigelsesfrist være minst to måneder. I kredittavtalen kan det for øvrig fastsettes at kreditttakeren ikke skal kunne si opp avtalen i en bestemt tidsperiode der renter eller andre kredittkostnader ikke kan endres (fastrentekreditt).

I § 3-8 foreslås på bakgrunn av høringsuttalelsen fra Finans Norge en ny bestemmelse om tjenesteyters hvilke konsekvenser det vil kunne få for inngåtte kontrakter at tjenesteyteren blir underlagt en plikt til å avvikle en avtale på grunnlag av regler utenfor finansavtaleloven eller på grunnlag av offentligrettslige vedtak eller rettsavgjørelser.

Departementet foreslår i en bestemmelse som gir en oversikt over kundens og tjenesteyters krav ved mislighold av avtalen. Tjenesteyters forpliktelser i forbindelse med avtalen vil være nokså ulikeartede. Departementet foreslår derfor at det for kunden ikke gis generelle regler om andre misligholdssanksjoner enn heving og erstatning. For tjenesteyteren er det kun heving som alminnelig misligholdssanksjon som foreslås regulert. Lovforslaget er imidlertid ikke til hinder for at det gjøres gjeldende andre misligholdssanksjoner i samsvar med alminnelig ulovfestet kontraktsrett. I § 3-47 er det gitt regler om reklamasjon ved tjenesteyters mislighold. Kunden skal etter denne bestemmelsen gi melding til tjenesteyteren om misligholdet innen rimelig tid etter at kunden oppdaget eller burde ha oppdaget misligholdet. Er kunden forbruker, kan fristen for å reklamere likevel aldri være kortere enn to måneder fra det tidspunktet da kunden oppdaget misligholdet. De nevnte reglene om misligholdssanksjoner og reklamasjon er behandlet i punkt 22.

Lovforslaget § 3-48 slår i samsvar med alminnelige kontraktsrettslige prinsipper fast at kunden kan heve avtalen ved vesentlig mislighold fra tjenesteyters side. Heving medfører at partenes fremtidige plikter etter avtalen faller bort. Bestemmelsen har også regler om hevingsoppgjøret. Tjenesteyters rett til å heve avtalen følger av §§ 3-51 og 3-52. De nevnte bestemmelsene er nærmere behandlet i punkt 23.

I punkt 24 behandles spørsmålet om kundens rett til erstatning i tilfeller der tjenesteyteren ikke har oppfylt sine plikter og dette har forårsaket et økonomisk tap for kunden. Erstatningsregler kan bidra til at den som har de beste forutsetningene for å forebygge et skadetilfelle, får et økonomisk incentiv til å forebygge skader. Dette vil også samfunnet være tjent med. Høyesterett har flere ganger slått fast et strengt ansvar for brudd på plikter

ved ytelse av finansielle tjenester. Et slikt ansvar kan begrunnes med at tjenesteyteren har bedre mulighet til å pulverisere tapet som pliktbruddet forårsaker, eventuelt ved å tegne ansvarsforsikring. Kundenes muligheter til å forebygge, pulverisere tap eller forsikre seg mot risikoen er derimot ofte nær ikke-eksisterende. I tillegg kommer at tjenestene ofte krever spesialisert sakkunnskap, noe som medfører en betydelig skjevhet i styrkeforholdet mellom kunden og den profesjonelle tjenesteyteren. Gjeldende finansavtalelov har enkelte spredte og til dels uklare bestemmelser om erstatningsansvar. For øvrig vil spørsmål om ansvar bero på alminnelige erstatningsrettslige regler, som innenfor finansavtalelovens virkeområde i hovedsak er ulovfestet. Etter dagens lov kan det derfor fremstå som uklart hva som gjelder utenfor de nevnte særtilfellene, og man kan feilaktig kunne komme til å tro at det ikke gjelder noen ansvarsregler. I § 3-49 i lovforslaget foreslås det derfor en erstatningsregel med et generelt virkeområde. Etter departementets oppfatning vil en slik generell erstatningsregel ha en rettsavklarende funksjon. Den foreslåtte bestemmelsen kodifiserer gjeldende ulovfestet rett, det vil si at de prinsipper som er kommet til uttrykk i Høyesteretts praksis, fremgår av loven. Bestemmelsen går etter dette ut på at tjenesteyteren er ansvarlig for kundens økonomiske tap som følge av at tjenesteyteren ikke har oppfylt sine plikter etter § 3-1 første ledd, og som tjenesteyteren med rimelighet kunne forutse som en mulig følge av pliktbruddet. I § 3-50 slås det likevel fast at tjenesteyteren ikke kan holdes ansvarlig for økonomisk tap som er forårsaket av usedvanlige omstendigheter utenfor sin kontroll, og som tjenesteyteren ikke med rimelighet kunne forutse eller unngå følgene av. Det samme gjelder tap som er forårsaket av at tjenesteyteren er bundet av andre forpliktelser i eller i medhold av lov. Det foreslås dessuten at ansvaret skal kunne lempes i tråd med gjeldende regler i skadeserstatningsloven.

Videre foreslås det å tydeliggjøre ansvaret ved bruk av underleverandører og ansvaret for tjenesteytere som ikke iverksetter rimelige tiltak for å forhindre at kundene blir utsatt for svindel ved at noen uten avtale utgir seg for å representere eller for å være tjenesteyteren. Lovforslaget innebærer at kundene langt på vei gis rett til å søke erstatning av tjenesteyteren, selvstendige oppdragsforetak og underleverandører som etter avtale skal bidra til å oppfylle tjenesteyters plikter. Dette kan være særlig praktisk der kunden ønsker å rette kravet mot tjenesteyters representant i det norske markedet.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Punkt 25 gjelder klagebehandling og tilsyn. Det foreslås at tjenesteyteren skal ha passende og effektive rutiner for behandling av klager og krav fra kundene. Det foreslås også visse saksbehandlingsregler, blant annet at klager og krav fra kunder skal besvares i et skriftlig dokument, og at når tjenesteyteren avslår en forespørsel om en finansiell ytelse, skal kunden informeres om avslaget og avslaget skal begrunnes. Videre foreslås det en videreføring av finansavtaleloven § 4 om behandling av tvister i klageorgan, som gir grunnlaget for den lovforankrede godkjenningen av Finansklagenemndas virksomhet som ikke direkte er omfattet av virkeområdet til lov 17. juni 2016 nr. 29 om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker fordi kunden ikke er forbruker. Det foreslås dessuten en bestemmelse som slår fast at Forbrukertilsynet og Markedsrådet ut fra hensyn til forbrukere skal føre tilsyn med at finansavtalelovens regler følges av en næringsdrivende tjenesteyter, og en forskriftshjemmel som blant annet gir mulighet til å regulere forholdet til Finanstilsynets tilsynsvirksomhet.

Kapittel 4 i lovforslaget gjelder kontoavtaler og betalingstjenester.

I § 4-1 slås det fast at en betalingstjenesteyter ikke uten saklig grunn kan avslå å yte betalingstjenester på vanlige vilkår. Tjenesteyteren skal etter forslaget likevel ikke være forpliktet til å levere tjenester utenfor EØS. Videre vil tjenesteyteren kunne avvise kunder som følge av regler i hvitvaskingsloven eller andre regler gitt i eller i medhold av lov. For forbrukere foreslås det dessuten et forbud mot produktbinding, det vil si at det ikke kan settes som særskilt vilkår for avtale om betalingskonto at kunden samtidig må inngå avtale om andre ytelser. De nevnte reglene er behandlet i punkt 26.

I punkt 27 behandles reglene om samtykke til betalingstjenester. I § 4-2 i lovforslaget slås det fast at en betalingstransaksjon anses som godkjent bare dersom betaleren har gitt sitt samtykke til at betalingstransaksjonen gjennomføres. I § 4-3 er det gitt regler om direktebelastningsfullmakter, og i § 4-4 er det gitt regler om faste betalingsoppdrag. Det foreslås også at reglene om samtykke til dekningsbekreftelse, som i dag fremgår av forskrift, inntas i loven, jf. § 4-8. I § 4-10 foreslås en ny bestemmelse om adgangen til å reservere beløp på betalernes konto. Dette er aktuelt i tilfeller der beløpet som skal betales, ikke er nøyaktig kjent på det tidspunktet betaleren godkjenner og gir samtykke til betalingstransaksjonen, for eksempel når det reserveres et beløp som sikkerhet for betaling av et hotellopphold. Den foreslåtte bestemmelsen

går blant annet ut på at betaleren må gi samtykke til betalingstransaksjonen og beløpet som reserveres.

I punkt 28 behandles reglene om mottak av betalingsoppdrag, avvisning av betalingsoppdrag og kansellering av betalingsoppdrag. Lovforslaget innebærer i det vesentlige en videreføring av reglene i gjeldende lov.

I § 4-11 er det foreslått regler om overførings- tid etter at betalingstjenesteyteren har mottatt et betalingsoppdrag. Innenlandske betalingstransaksjoner i norske kroner skal etter forslaget og i samsvar med gjeldende lov godskrives betalingsmottakerens betalingstjenesteyter senest samme virkedag som betalingsoppdraget ble mottatt. Løsningen innebærer dermed fortsatt «0-float-rente» for slike transaksjoner, med unntak for papirbaserte transaksjoner, som giro som leveres i skranke eller sendes betalingstjenesteyteren med post. Det vises for øvrig til punkt 29.

Betalingstjenesteyterens adgang til å utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning i innstående på mottakerens konto eller i betalingsmidler som betalingstjenesteyteren skal benytte til å gjennomføre et betalingsoppdrag, er behandlet i punkt 30. Det foreslås i det vesentlige en videreføring av gjeldende lov.

Punkt 31 gjelder gebyrer. Når det gjelder opplysningsplikt om gebyrer før avtaleinngåelsen, foreslås det en plikt for tjenesteyteren til å ha opplysninger om tjenesteyterens alminnelige vilkår enkelt tilgjengelig på sine nettsider og i salgslokaler. På forespørsel skal en forbruker få utlevert vilkårene på papir. I § 3-1 bestemmes det at tjenesteyteren ikke kan kreve særskilt vederlag for oppfyllelse av opplysningsplikter og varslingsplikter. I § 4-21 er det gitt regler om vederlag og gebyrer for konto og betalingstjenester. Det følger av bestemmelsen at betalingstjenesteyteren ikke kan fremsette krav om gebyr eller annet vederlag ut over det som er avtalt med kunden. Det er videre gitt regler om forhold det ikke kan kreves gebyr for. Etter § 4-20 har betalingstjenesteyteren plikt til minst én gang i året å gi kunder som er forbrukere, en oversikt over alle påløpte gebyrer. I § 5-10 er det gitt regler om vederlag og gebyrer i forbindelse med kredittavtaler. Det følger også av denne bestemmelsen at det ikke kan fremsettes krav om gebyr eller annet vederlag ut over det som er avtalt, og det er presisert hva det ikke kan kreves gebyr eller vederlag for.

Departementet foreslår i punkt 32 at reglene om betalingsfullmaktstjenester og kontoinformasjonstjenester i forskrift 18. februar 2019 nr. 135 om betalingstjenester videreføres i den nye finans-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

avtaleloven, se blant annet § 4-14, § 4-16, § 4-17, § 4-18 og § 4-28 femte ledd i lovforslaget.

Det foreslås regler om kontobytte i lovforslaget §§ 4-34 til 4-41. Kontobytte er en finansiell tjeneste som tilbys i forbindelse med flytting av et kontoforhold fra en betalingstjenesteyter til en annen. Lovforslaget innebærer at forbrukere enkelt vil kunne bytte tilbyder av betalingskonto. En enklere bytteprosess vil kunne styrke konkurransen mellom bankene og føre til bedre og rimeligere tjenester for forbrukeren. Se for øvrig punkt 33.

I lovforslaget kapittel 5 er det gitt regler om avtaler om kreditt.

Departementet foreslår i §§ 5-1 til 5-5 regler om kredittytters forklaringsplikt, kredittvurderingsplikt og avslagsplikt overfor kredittkunder. § 5-1 om forklaringsplikt og § 5-4 om avslagsplikt gjelder bare overfor kunder som er forbrukere. Reglene er nærmere behandlet i punkt 34.

§ 5-1 om forklaringsplikt skal sikre at forbrukeren får tilstrekkelige forklaringer slik at han eller hun settes i stand til å vurdere om den foreslåtte kredittavtalen passer for sine ønsker og behov. Kredittytteren skal «i rimelig omfang» forsikre seg om at forklaringene er tilstrekkelige for kunden. Etter § 5-2 skal kredittytteren før det inngås en kredittavtale også foreta en «grundig vurdering av kundens kreditteevne», og etter § 5-4 kan kredittytteren inngå en kredittavtale med en forbruker bare hvis det på grunnlag av kredittvurderingen «er sannsynlig at kunden har tilstrekkelig kreditteevne til å oppfylle forpliktelsene på den måten som kreves etter de tilbudte vilkårene». Denne avslagsplikten avløser frarådingsplikten

etter gjeldende lov. Det foreslås dessuten et skjerpet ansvar for tjenesteyteren som ikke har overholdt på kredittvurderings- og avslagsplikten i forbrukerforhold ved at tjenesteyteren ikke kan gjøre gjeldende den tapsbegrensningsplikten som kunden ellers ville ha etter § 3-49 fjerde ledd. Der det delvis er gitt mer kreditt enn hva en forsvarlig kredittvurdering tilsier, kan kunden forpliktelser lempes så langt det er rimelig.

Departementet foreslår en ny bestemmelse om valutalån i § 5-12, se punkt 35. Bestemmelsen gir forbrukere en beskyttelse mot risikoen ved valutalån ved regler om en konverteringsrett i forbrukerforhold og en plikt til å varsle kunden ved større svingninger i vekslingskursen.

Det kan etter departementets syn være hensiktsmessig med en regulering i loven av enkelte spørsmål knyttet til kredittavtaler med to eller flere samskyldnere og hvor minst én av kredittkundene er forbruker. Det vises til lovforslaget §§ 5-16 til 5-21. Reglene er i hovedsak sammenfallende med tilsvarende regler som gjelder for kausjonsavtaler. Se for øvrig punkt 36.

Lovforslaget kapittel 6 gjelder kausjonsavtaler. Disse reglene er nærmere behandlet i punkt 37. Det foreslås i hovedsak en videreføring av reglene i gjeldende lov. Det foreslås likevel nye regler om forklaringsplikt, kredittvurderingsplikt og avslagsplikt for avtaler om kausjon, jf. § 6-1, tilsvarende reglene som foreslås for kredittavtaler. En nyhet ved lovforslaget er som nevnt også at kausjonsavtaler skal kunne inngås elektronisk.

I punkt 38 behandles lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Direktivene

2.1.1 Innledning

I proposisjonen foreslås en ny lov om finansavtaler. I forslaget til ny lov foreslås det regler til gjennomføring av tre nye direktiver i norsk rett: Det reviderte betalingstjenestedirektivet ((EU) 2015/2366), betalingskontodirektivet (2014/92/EU) og boliglåndirektivet (2014/17/EU). Lovforslaget legger dessuten til rette for gjennomføring i forskrift av til sammen fire delgerete rettsakter som er fastsatt av EU-kommisjonen i medhold av boliglånsdirektivet og betalingskontodirektivet.

De nevnte direktivene og de delegerte rettsaktene er foreløpig ikke inntatt i EØS-avtalen. Punkt 3 i proposisjonen gjelder samtykke til EØS-komiteens beslutninger 8. mai 2019 (beslutning nr. 125/2019 og 130/2019) om innlemmelse i EØS-avtalen av boliglåndirektivet med tilhørende kommisjonsforordning. EØS-komiteen har foreløpig ikke truffet beslutning om innlemmelse av betalingskontodirektivet og det reviderte betalingstjenestedirektivet med kommisjonsforordninger, men når slike beslutninger foreligger, tas det sikte på å fremme en proposisjon med forslag om Stortingets samtykke til innlemmelse i EØS-avtalen også av disse direktivene.

Lovforslaget gjelder i hovedsak det man i norsk rett vil omtale som «de privatrettslige» delene av direktivene. De delene av betalingstjenestedirektivet som har et mer offentligrettslig preg, er gjennomført i norsk rett ved endringer i betalingssystemloven og finansforetaksloven (jf. endringslov 23. november 2018 nr. 87). Finansdepartementet arbeider for tiden med gjennomføring av regler av offentligrettslig karakter i blant annet betalingskontodirektivet og boliglånsdirektivet. EØS-retten opererer imidlertid ikke med et systematisk skille mellom «privatrettslige» og «offentligrettslige» regler, noe som foreslås ivarettatt gjennom lovforslaget § 3-1 første ledd.

Gjeldende finansavtalelov gjennomfører fra før privatrettslige regler i det første betalingstjeneste-

direktivet (2007/64/EF), som oppheves ved det reviderte betalingstjenestedirektivet, og forbrukerkredittdirektivet (2008/48/EF). Regler i gjeldende finansavtalelov til gjennomføring av forbrukerkredittdirektivet videreføres i lovforslaget. Departementet foreslår dessuten at angrerettlovens regler om opplysningsplikt, avtalebekreftelse og angrerett for fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler av finansielle tjenester (angrerettloven kapittel 7 og 8) flyttes til den nye finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven, jf. punkt 15 og 17. Lovforslaget innebærer etter dette en delvis gjennomføring i norsk rett også av direktiv 2002/65/EF om fjernsalg av finansielle tenester til forbrukere.

Lovforslaget innebærer etter dette en (delvis) gjennomføring i norsk rett av følgende direktiver:

- det reviderte betalingstjenestedirektivet ((EU) 2015/2366), ofte forkortet «PSD 2»
- betalingskontodirektivet (2014/92/EU), ofte forkortet «PAD»
- boliglåndirektivet (2014/17/EU), ofte forkortet «MCD»
- forbrukerkredittdirektivet (2008/48/EF), ofte forkortet «CCD»
- direktiv om fjernsalg av finansielle tenester til forbrukere (2002/65/EF), i proposisjonen også omtalt som «fjernsalgsdirektivet».

I punkt 2.1.2 til 2.1.6 gis en kort omtale av direktivene. Boliglåndirektivet og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014 er nærmere behandlet i punkt 3 om samtykke til EØS-komiteens beslutninger 8. mai 2019.

Finansavtaleloven inkorporerer for øvrig også EØS-forordning (EF) 924/2009 om betalinger på tvers av landegrensene i Felleskapet og EØS-forordning 260/2012 om tekniske og forretningsmessige krav til kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro. Dessuten gjennomfører loven enkeltelementer fra flere EØS-direktiver, blant annet forbrukerrettighetsdirektivet (2011/83/EU).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2.1.2 Det reviderte betalingsstjenstedirektivet (PSD 2)

Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/2366 av 25. november 2015 om betalings tjenester i det indre marked, om endring av direktiv 2002/65/EF, 2009/110/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 og oppheving av direktiv 2007/64/EF avløser som nevnt det første betalingsstjenstedirektivet og har som formål å modernisere regelverket i tråd med utviklingen i markedet, åpne opp for nyskaping på området samt å fremme sikrere tekniske betalingsløsninger. Videre er målet å øke forbrukernes valgfrihet og redusere kostnadene ved bruk av betalings tjenester.

2.1.3 Betalingskontodirektivet (PAD)

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU av 23. juli 2014 om sammenlignbarheten av gebyrer forbundet med betalingskontoer, bytte av betalingskontoer og adgang til å opprette og bruke betalingskontoer med grunnleggende funksjoner tar sikte på å gjøre det lettere for forbrukere å sammenligne kostnader ved betalingskontoer med grunnleggende betalingsfunksjoner, å etablere en enkel og rask prosedyre for forbrukere som ønsker å bytte betalingskonto, samt å gi alle forbrukere med lovlig opphold i EU mulighet til å opprette en betalingskonto med grunnleggende funksjoner. Direktivet forutsetter at det etableres en standardisert begrepsbruk for å gjøre det enklere for forbrukeren å sammenligne kostnader (gebyrer) knyttet til ulike betalings tjenester. Medlemsstatene skal sørge for at forbrukeren også har tilgang til en nettside for sammenligning av kostnadene for grunnleggende funksjoner fra ulike tilbydere.

I medhold av betalingskontodirektivet har EU-kommisjonen fastsatt tre delegerte rettsakter til utfylling av reglene i betalingskontodirektive:

- delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/32 av 28. september 2017 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU med hensyn til tekniske reguleringsstandarder for en standardisert EU-terminologi for de mest representative betalingskontotjenestene,
- kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2018/33 av 28. september 2017 om fastsettelse av tekniske gjennomføringsstandarder for det standardiserte presentasjonsformatet for gebyroppgaven og dens felles symbol i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU, og

- kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2018/34 av 28. september 2017 om fastsettelse av tekniske gjennomføringsstandarder for det standardiserte presentasjonsformatet for dokumentet med gebyropplysninger og dets felles symbol i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU.

2.1.4 Boliglåndirektivet (MCD)

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål og om endring av direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 er et direktiv som skal gi forbrukerne bedre beskyttelse i forbindelse med boliglån gjennom robuste regler om reklame, prekontraktuell informasjon, rådgivning, kredittvurdering, avslagsplikt, verdivurdering og førtidig tilbakebetaling. Ved innføring av et europeisk standardisert opplysningsskjema (ESIS) skal forbrukerne gis bedre mulighet til å sammenligne boliglån fra ulike tilbydere. Direktivet skal også skape et mer effektivt og konkurransedyktig indre marked for boliglån ved å skape like konkurransevilkår for alle aktører og gjøre grensekryssende virksomhet enklere. I medhold av boliglåndirektivet har EU-kommisjonen fastsatt delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014 av 19. september 2014 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU med hensyn til tekniske reguleringsstandarder for minstebeløpet som kredittformidlers yrkesansvarsforsikring eller tilsvarende garanti skal dekke.

2.1.5 Forbrukerkredittdirektivet (CCD)

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/48/EF av 23. april 2008 om forbrukerkredittavtaler og om oppheving av rådsdirektiv 87/102/EØF har som formål å gi harmoniserte regler på en rekke sentrale områder for forbrukerkreditt og dermed legge til rette for et velfungerende indre marked på området. Direktivet gjelder for alle kredittavtaler med mindre det er gjort uttrykkelig unntak. Direktivet gjelder blant annet ikke for kredittavtaler som er sikret ved pant i fast eiendom eller en tilsvarende sikkerhetsstillelse i forbindelse med fast eiendom, eller for kredittavtaler hvor lånebeløpet er lavere enn 200 euro eller overstiger 75 000 euro. Dersom formålet med kredittavtalen er renovering av fast eiendom til boligformål, er kredittavtalen likevel omfattet av forbrukerkredittdirektivet når kreditten ikke er sikret ved pant

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

eller en tilsvarende sikkerhet i en rettighet i fast eiendom til boligformål. Tilsvarende som for boliglåndirektivet har forbrukerkredittdirektivet vedlegg med standardiserte opplysningsskjema og fremgangsmåte for beregning av den effektive renten. I medhold av forbrukerkredittdirektivet har EU-kommisjonen fastsatt kommisjonsdirektiv 2011/90/EU av 14. november 2011 om endring av del II i vedlegg I til europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/48/EF med hensyn til ytterligere forutsetninger for beregning av den effektive årlige renten. Kommisjonsdirektivet er i dag gjennomført i forskrift til finansavtaleloven.

2.1.6 Fjernsalgsdirektivet

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/65/EF av 23. september 2002 om fjernsal av finansielle tenester til forbrukere, og om endring av rådsdirektiv 90/619/EØF og av direktiv 97/7/EF og 98/27/EF gjelder avtaler om finansielle tjenester som inngås ved fjernsalg, det vil si at markedsføringen finner sted og avtalen inngås utelukkende ved bruk av fjernkommunikasjonsmidler og uten at avtalepartene møtes fysisk. Direktivet har blant annet regler om krav til informasjon som skal gis forbrukeren før avtaleinngåelsen, krav om at forbrukeren skal få opplysninger og avtalevilkår skriftlig etter at avtalen er inngått, og innføring av en rett for forbrukeren til å kunne gå fra avtalen (angre rett).

2.2 Høringen

Justis- og beredskapsdepartementet sendte et høringsnotat med forslag til ny finansavtalelov på høring 7. september 2017. Høringsfristen var 15. desember 2017. Høringsnotatet ble sendt til følgende høringsinstanser:

Departementene
Barne- ungdoms- og familiedirektoratet
Barneombudet
Datatilsynet
Direktoratet for forvaltning og IKT
Finanstilsynet
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Forbrukerklageutvalget
Fylkesmennene
Konkurransetilsynet
Namsfogden i Oslo
Norges Bank
Norsk senter for menneskerettigheter

Politidirektoratet
Post- og teletilsynet
Regelrådet
Regjeringsadvokaten
Skattedirektoratet
Statens innkrevingssentral
Statens lånekasse for utdanning
Statens seniorråd
Statens sivilrettsforvaltning
Verdipapirsentralen
Økokrim

Aconto.no AS
Advokatforeningen
American Express
Autismeforeningen i Norge
Bank Norwegian AS
Bedriftsforbundet
Circle K AS
Coop Norge Handel AS
Debitorforeningen
eforum
EnterCard Norge
Enterprise Europe Network
EVRY Norge AS
Finans Norge
Finansforbundet
Finansieringsselskapenes Forening
Finansklagenemnda
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
Gatejuristen
Gjeldsoffer-Alliansen
Handelshøyskolen BI
Handikappede barns foreldreforening
Hovedorganisasjonen Virke
Human Rights Alert Norway
Husbanken
Huseiernes Landsforbund
IKT Norge
Inka Management AS
Inkassoklagenemnda
Innovasjon Norge
Iper Direkte AS
Juridisk rådgivning for kvinner
Jussbuss
Jussformidlingen i Bergen
Jusshjelpa i Midt-Norge
Jusshjelpa i Nord-Norge
KLP – Kommunal Landspensjonskasse
Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS)
Komplett Bank ASA
Landsforbundet for utviklingshemmede og pårørende

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse	Sparebankforeningen i Norge
Landsforeningen We Shall Overcome	Spillavhengighet Norge
Landsorganisasjonen i Norge	Standard Norge
Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner	Stiftelsen Barnas rettigheter
Lendo AS	Telenor
Mastercard	Telia Norge
Mental helse	ULOBA
Næringslivets Hovedorganisasjon	Verdipapirfondenes forening
Næringslivets sikkerhetsorganisasjon	Verdipapirforetakenes Forbund
Nasjonalforeningen for folkehelsen	Virke Inkasso
Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse	YA Bank
Nordax Bank AB	Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
Norges forskningsråd	Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen
Norges handelshøyskole	Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo
Norges handikapforbund	Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø
Norges Kreditorforbund	
Norges Kvinne- og Familieforbund	Departementet mottok realitetsuttalelser fra:
Norges Markedsføringsforbund	Barne- og likestillingsdepartementet ¹
Norges Takseringsforbund	Finansdepartementet
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	
Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening	Datatilsynet
Norsk Direkte Markedsføringsforening	Direktoratet for forvaltning og IKT
Norsk Eiendomsinformasjon AS	Finanstilsynet
Norsk Forbund for Utviklingshemmede	Forbruker Europa
Norsk Helse og Velferdsforum	Forbrukerombudet ²
Norsk Kapitalforvalterforening	Forbrukerrådet
Norsk Pasientforening	Namsfogden i Oslo
Norsk Psykiatrisk Forening	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
Norsk Psykologforening	Norges Bank
Norsk regnesentral	Politidirektoratet
Norsk tele- og informasjonsbrukerforening	Regelrådet
Norsk Venturekapitalforening	Skattedirektoratet
Norske Boligbyggelags Landsforbund SA	Språkrådet
Norske Finansanalytikerens forening	Statens sivilrettsforvaltning
Norske Kredittopplysningsbyråers forening	Økokrim
NorStella	
Norwegian Air Shuttle ASA	Advokatforeningen
Oslo Børs ASA	Affinion International AS
Pensjonistforbundet	American Express Services Europe Ltd.
Pensjonskasseforeningen	BankID Norge AS
Profesjonelle Vergers Interesseorganisasjon	Bitmynt AS/Sunde Bitmynthandel
Protector Forsikring ASA	BlueStep Bank AB
Rådet for psykisk helse	Boligprodusentenes Forening
Redd Barna	Coop Norge SA
Resurs Bank AB NUF	Eiendom Norge
Rettspolitisk forening	EnterCard Norge
Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner	Finans Norge
Samarbeidsutvalget for forlikråd og namsmenn	
Santander Consumer Bank AS	
Scandinavian Airlines System AB	
SEB Kort Bank AB, Oslofilialen	
Seniorsaken	

¹ Barne- og likestillingsdepartementet endret 3. mai 2019 navn til Barne- og familiedepartementet. I omtalen av høringsuttalelsen benyttes navnet da høringsuttalelsen ble avgitt.

² Forbrukerombudet endret 1. januar 2018 navn til Forbrukertilsynet. I omtalen av høringsuttalelsen benyttes navnet da høringsuttalelsen ble avgitt.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Finansforbundet
 Finansieringsselskapenes Forening
 Finansnæringens autorisasjonsordninger
 Forbrukeradvokaten
 Gjeldsoffer-Alliansen
 Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI
 Hege Pauline Fjelstad
 Hovedorganisasjonen Virke
 Husbanken
 Huseiernes Landsforbund
 Ice Communication Norge AS
 Juridisk rådgivning for kvinner
 Jussbuss
 Klarna Bank AB
 Kommunalbanken AS
 LittExtra AS
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Nordic Trustee AS
 Norsk Landbrukssamvirke
 Norske Boligbyggelags Landsforbund SA
 Olav Torvund
 Pensjonistforbundet
 Perx Folkefinansiering AS
 Posten Norge AS
 Santander Consumer Bank AS
 Senior Norge
 Solid Offshore Technology AS
 Strex AS
 Telenor Norge AS
 Telia Norge AS
 Trustly Group AB
 Verdipapirfondenes forening
 Verdipapirforetakenes Forbund
 Verdipapirsentralen ASA
 Finansmarkedsprosjektet ved Institutt for privatrett, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo

Følgende høringsinstanser uttalte at de ikke hadde merknader eller ikke ønsket å uttale seg:

Forsvarsdepartementet
 Helse- og omsorgsdepartementet
 Landbruks- og matdepartementet
 Utenriksdepartementet

Santander Consumer Bank AS og Finansieringsselskapenes Forening har i sine uttalelser gitt uttrykk for generell tilslutning til høringsuttalelsen som er avgitt av Finans Norge.

Forbrukeradvokaten gir uttrykk for støtte til Forbrukerrådets uttalelse.

2.3 Behovet for en ny lov og tiltak for å forebygge gjeldsproblemer

Finansavtaleloven ble vedtatt i 1999 og regulerer bestemte typer av finansielle tjenester, herunder betalingstjenester, kredittavtaler og kausjon. Loven regulerer også finansoppdrag, herunder virksomhet som utøves av «finansmegler», «finansagent» og «finansrådgiver». Videre gir finansavtaleloven enkelte regler om betalingsoppgjør og andre spørsmål knyttet til fordringer.

Siden finansavtalelovens vedtakelse har tilbudet av finansielle tjenester og produkter økt betydelig. Mange av disse avtalene faller til dels utenfor gjeldende kontraktsrettslige regulering. Det har videre vært gjennomført revisjoner av enkelt-deler i loven, der de mest omfattende til nå har vært gjennomføringen av betalingstjenestedirektivet (2007/64/EF), forbrukerkredittdirektivet (2008/48/EF) og sammenslåingen av den tidligere kredittkjøpsloven med finansavtaleloven i 2010.

Samtidig har regler i finansmarkedslovgivningen gjennomgått store endringer, blant annet som følge av finanskrisen. Reguleringen av kontraktsrettslige spørsmål knyttet til finansielle tjenester har ligget noe etter i denne utviklingen. Dette kan skape usikkerhet om anvendelsen av reglene.

Revisjonene av finansavtaleloven har så langt i hovedsak vært konsentrert til ett og ett kapittel, noe som har ført til at loven etter hvert har fått en komplisert struktur, blant annet med hensyn til når lovens regler gjelder for hvilke avtaler. Det vil ikke være til å unngå at en næring som finansnæringen med til dels kompliserte produkter vil være vanskelig å regulere uten at regelverket blir svært detaljert. Dette kan gjøre det vanskelig for den enkelte kunde å orientere seg i regelverket.

Som det fremgår av punkt 2.1.1, foreligger det for tiden tre nye EU-direktiver som skal gjennomføres i norsk rett. Gjennomføringen av disse direktivene nødvendiggjør omfattende endringer i finansavtaleloven. Departementet har vurdert det slik at man bør benytte anledningen til å vurdere også andre endringer i loven, både av lovteknisk og innholdsmessig art, slik at den blir mer tidsmessig og brukervennlig.

For å sikre en god balanse i forholdet mellom tjenestetilbyderen og kunden er det etter departementets syn behov for et styrket forbrukervern og en presisering av lovverket. Gjennom en ny lovstruktur legger lovforslaget til rette for en samlet regulering av overordnede krav til tjenesteyteren. Lovforslaget tar opp i seg krav til god forretningsskikk, og det stilles blant annet krav om

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ærlig, redelig og profesjonell opptreden, og at tjenesteyteren skal opptre faglig forsvarlig ut fra de plikter som gjelder for tjenesten.

Departementet ser behov også for lovendringer med sikte på å forebygge gjeldsproblemer. Markedet for forbrukslån har vokst kraftig de siste årene. Som det ble redegjort for i Meld. St. 24 (2018–2019) Finansmarkedsmeldingen 2019, har veksten av usikret gjeld til personkunder, herunder kredittkortgjeld, vært mer enn dobbelt så høy som veksten av samlet gjeld. Den senere tiden har imidlertid veksten bremsset opp, jf. Meld. St. 22 (2019–2020) Finansmarkedsmeldingen 2020. I 2019 var det en klar nedgang i utlånsveksten hos både norske og utenlandske forbrukslånsbanker i Norge. Den samlede årsveksten var bare 1,6 pst. (justert for salg av misligholdte porteføljer). Ved utgangen av 2019 utgjorde forbrukslån i underkant av 4 pst. av husholdningenes samlede gjeld, men husholdningenes renteutgifter på slike lån står for ca. 13 prosent av husholdningenes samlede renteutgifter. Til tross for at bankene har økt salget av misligholdte lån de siste årene, øker andelen av forbrukslån som er misligholdt i minst 90 dager. Ved utgangen av 2019 var misligholdsandelen 11 pst. (inkludert norske bankers forbrukslån i utlandet), opp fra 7,3 pst. ved utgangen av 2018. For bankene som spesialiserte seg på forbrukslån, var misligholdsandelen over 15 pst. ved utgangen av 2019. Regjeringen har innført og arbeider med en rekke tiltak for å redusere gjeldsveksten og risikoen for at stadig flere låner over evne. Det vises her til redegjørelsen for gjennomførte og planlagte tiltak i punkt 4.5.2 i Finansmarkedsmeldingen 2020.

Finansdepartementet har de siste årene gitt flere regler i forskrift om utlånspraksis for boliglån og forbrukslån, som Finanstilsynet så fører tilsyn med. Disse reglene gjelder finansforetakenes utlånspraksis på overordnet nivå og har til formål å bidra til en bærekraftig utvikling i husholdningenes gjeld. Forskriftene regulerer ikke den enkelte låneavtale.

Av tiltak for å forebygge gjeldsproblemer ellers kan nevnes krav til hvordan tjenesteyteren skal kommunisere med og veilede kunden, herunder regler om at kunder som er forbrukere, skal gis tilstrekkelige og tilpassede forklaringer om den tilbudte kredittavtalens viktigste egenskaper og om konsekvenser ved mislighold. Det foreslås at kredittytteren skal foreta en forsvarlig kredittvurdering på grunnlag av opplysninger fra kunden selv og andre relevante kilder, slik som gjeldsinformasjonsforetak. Vurderingen skal ta

utgangspunkt i om kunden har økonomisk evne til å tilbakebetale lånet på de vilkårene som er foreslått i kredittavtalen. Nærmere krav til gjennomføring av kredittvurderingen foreslås regulert i forskrift. Det bør blant annet tas i betraktning en tilsvarende rentemargin som ellers gjelder ved boliglån etter forskrift. Kredittvurderingen bør ikke utelukkende kunne baseres på såkalt kredittscore.

Til erstatning for dagens frarådingsplikt foreslås det en plikt for kredittytteren til å avslå å inngå kredittavtale med en forbruker dersom kredittvurderingen tilsier at kunden ikke vil kunne betale tilbake lånet på de foreslåtte vilkårene. Lovforslaget sikrer likevel at det skal kunne innvilges mellomfinansiering og kapitalfrigjøringslån (såkalte seniorlån) mv. Som etter gjeldende rett vil en kunde som lider tap på grunn av kredittytters mislighold av plikter i forbindelse med innvilgelse av kreditt, kunne kreve erstatning av kredittytteren, men kunden har også en plikt til å begrense tapet. Som følge av tapsbegrensningsplikten har kunder blitt møtt med anførsler om at kreditten ikke skulle ha vært benyttet. Etter lovforslaget skal en slik tapsbegrensningsplikt ikke kunne gjøres gjeldende mot kunden. Kunden vil dermed kunne oppnå full erstatning for tapet, samtidig som risikoen for manglende kredittvurdering plasseres hos den som har ansvar for å utføre den.

I dag er det ikke angrerett for fastrentekreditt som overstiger 700 000 kroner. I lovforslaget foreslås det en betenkningstid ved boliglån og boligkausjon, mens det foreslås angrerett på all usikret kreditt til forbrukere. Det foreslås videre nye regler om valutalån for å beskytte forbrukere mot den risikoen slike lån utgjør.

Det foreslås at koblingssalg av kreditt som hovedregel skal være forbudt. Koblingssalg vil si at kreditten bare kan oppnås om kunden samtidig inngår en koblet avtale om varer eller tjenester, for eksempel at en bestemt vare bare fås om den kjøpes på kreditt. Forslaget innebærer en utvidelse av dagens forbud mot koblingssalg etter finansforetaksforskriften § 16-1.

Departementet foreslår dessuten at urimelige rentevilkår (ågerrenter) skal være ugyldige. Med ågerrenter menes rentevilkår som står i åpenbart misforhold til kreditten, eller som utilbørlig utnytter et avhengighetsforhold, gjeldsproblemer eller økonomisk nød. Forslaget kan gjøre det enklere for Finanstilsynet eller Forbrukertilsynet å føre tilsyn med slike avtalevilkår. Forbrukertilsynets tilsynskompetanse blir styrket gjennom forslag til nye regler om tilsyn.

3 Samtykke til EØS-komiteens beslutninger om innlemmelse i EØS-avtalen av boliglåndirektivet med tilhørende delegert kommisjonsforordning

3.1 Beslutninger i EØS-komiteen

EØS-komiteen vedtok 8. mai 2019 (beslutning nr. 125/2019 og 130/2019) å endre vedlegg IX og XIX til EØS-avtalen slik at boliglåndirektivet med tilhørende kommisjonsforordning innlemmes i EØS-avtalen. Dette gjelder følgende rettsakter:

- Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål og om endring av direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 (boliglåndirektivet)
- Delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014 av 19. september 2014 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU med hensyn til tekniske reguleringsstandarder for minstepeløpet som kredittformidlers yrkesansvarsforsikring eller tilsvarende garanti skal dekke.

Gjennomføring av direktivet og den delegerte kommisjonsforordningen i norsk rett gjør det nødvendig med lovvedtak, jf. Grunnloven § 26 annet ledd. Vedtakene i EØS-komiteen ble derfor truffet med forbehold om Stortingets samtykke. I proposisjonen inviteres Stortinget til å gi sitt samtykke til å godkjenne EØS-komiteens beslutninger.

Vedtaket fra EØS-komiteen og de to rettsaktene i uoffisiell oversettelse følger som trykte vedlegg til proposisjonen. Se vedlegg 5, 6, 7 og 8.

3.2 Nærmere om rettsaktene

3.2.1 Boliglåndirektivet

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 regulerer visse aspekter av regelverk knyttet til forbrukeravtaler om kreditt med sikkerhet i fast eiendom (realkreditt) eller sikkerhet i en tilsvarende rettighet knyttet til fast eiendom. Direktivet gjelder med andre ord boliglån og vil i det norske kredittmarkedet blant annet

omfatte boliglån med pant i fast eiendom og sikkerhet i adkomstdokumenter til borettslagsandeler mv.

Finanskrisen har vist at uansvarlig kredittgivning kan undergrave finanssystemet, føre til manglende tillit hos alle parter, særlig forbrukerne, og få alvorlige sosiale og økonomiske konsekvenser. Mange forbrukere har mistet tilliten til finanssektoren, og låntakere i flere land har opplevd at lånene blir stadig vanskeligere å betjene, noe som har ført til stadig flere mislighold og tvangssalg. Noen av de største problemene under finanskrisen oppsto utenfor EØS-området, men forbrukere i EØS har betydelig gjeld, og mye av den er knyttet til kreditter i forbindelse med fast eiendom til boligformål. Boliglåndirektivet har derfor som formål å sikre et solid regelverk som er forenlig med internasjonale standarder. Det skal sikre at kredittyttere på en hensiktsmessig måte benytter minimumsstandarder for vurdering av risiko ved utlån, som forholdet lån/verdi, lån/inntekt, gjeld/inntekt eller lignende forhold, eller andre kompenserende tiltak for situasjoner der den underliggende risikoen er høyere for forbrukerne, eller som er nødvendige for å hindre at husholdninger påtar seg for store gjeldsforpliktelser.

Boliglåndirektivet har videre som formål å legge forholdene til rette for fremveksten av et velfungerende indre marked med et høyt nivå av forbrukervern når det gjelder kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom, og det skal sikre at forbrukere som ønsker å inngå slike avtaler, kan stole på at de institusjonene som de inngår avtale med, opptrer profesjonelt og ansvarlig. Direktivet skal bidra til at et mer gjennomsluttelig, effektivt og konkurransedyktig indre marked utvikles gjennom ensartede, fleksible og rettfærdige kredittavtaler i forbindelse med boliglån, samtidig som at det skal fremme bærekraftig utlåns- og innlånsvirksomhet og finansiell integrasjon og dermed sikre et høyt nivå av forbrukervern. Direktivet harmoniserer blant annet regler om distribusjon og kredittgivning gjennom kredittgivere og kreditt-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

formidlere og fremmer god praksis i boliglånsbransjen. Fastsettelse av kvalitetsstandarder for tjenester i forbindelse med kredittgivning krever også at det innføres visse bestemmelser om godkjenning, tilsyn og tilsynskrav.

Boliglåndirektivet er minimumsharmonisert, slik at på områder som ikke omfattes av direktivet, kan medlemsstatene beholde eller innføre bestemmelser i nasjonal rett. Særlig kan medlemsstatene beholde eller innføre nasjonale bestemmelser på områder som for eksempel avtalerettslige spørsmål knyttet til gyldigheten av kredittavtaler, eiendomsrett, matrikulering, avtaleopplysninger og, i den utstrekning dette ikke reguleres av direktivet, bestemmelser som gjelder etter avtaleinngåelsen. Forskjellene i prosessene for kjøp og salg av fast eiendom til boligformål i medlemsstatene skaper rom for at kredittgivere eller kredittformidlere kan forsøke å få forskuddsbetalinger fra forbrukere, med den begrunnelse at slike betalinger kan bidra til å sikre inngåelse av en kredittavtale eller et kjøp eller salg av fast eiendom, og for at slik praksis kan misbrukes, særlig for forbrukere som ikke kjenner til kravene og vanlig praksis i medlemsstaten. Det er derfor hensiktsmessig å tillate at medlemsstatene innfører restriksjoner på slike betalinger.

Kapittel 1 i direktivet gir regler om direktivets formål og virkeområde og definerer dessuten sentrale begreper som er brukt i direktivteksten. Det er også gitt regler om utpeking av myndighetsorgan for blant annet tilsyn. Kapittel 2 pålegger medlemsstatene å innføre tiltak for å formidle finansiell kunnskap til forbrukere. Kapittel 3 oppstiller krav til kredittyttere, kredittformidlere og utpekte representanter, herunder er det gitt regler om god forretningsskikk, og i vedlegg III oppstilles minstekrav til kunnskap og kompetanse. Direktivets kapittel 4 inneholder regler om markedsføring av boliglån, produktpakker (tilleggstjenester), opplysningsplikt for kredittytterne før det inngås avtale om boliglån og opplysningsplikt for mellomledd som formidler boliglån. I vedlegg II til direktivet er det i denne forbindelse blant annet inntatt et kredittopplysnings skjema som forbrukerne skal motta før det inngås avtale om boliglån. Kapittel 5 gir nærmere regler om beregning av effektiv rente for boliglån, jf. her vedlegg I til direktivet. Kapittel 6 har regler om kredittvurdering av forbrukeren og verdivurdering av sikringsobjektet. Artikkelen 18 innebærer blant annet en plikt for kredittytteren til å avslå kredittsøknader ved negativ kredittvurdering. Kapittel 7 pålegger medlemsstatene å sikre at kredittytterne har tilgang til kredittopplysningsdatabaser. Kapittel 8

gir regler om standarder for rådgivningstjenester, mens kapittel 9 gir regler om valutilån og lån med flytende rente. Kapittel 10 gjelder korrekt oppfyllelse av kredittavtalen og partenes rettigheter og forpliktelser i denne forbindelse. Kapittel 11 stiller krav til etablering av og tilsyn med kredittformidlere og mellommenn. Kapittel 12 gjelder tilsyn med ikke-kredittinstitusjoner, mens kapittel 13 gjelder samarbeid mellom de kompetente tilsynsorganene i ulike medlemsstater. Til sist inneholder kapittel 14 ulike sluttbestemmelser som sanksjoner, alternativ tvisteløsning, delegert lovgivningsmyndighet til Europakommisjonen, direktivets ufravikelige (preseptoriske) forbrukervern, medlemsstatenes gjennomføringsfrist (21. mars 2016), overgangsbestemmelser og bestemmelser om revisjon av direktivet, samt endringer i direktivene 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010.

Direktivet er som nevnt i utgangspunktet minimumsharmonisert, slik at medlemsstatene kan innføre regler som avviker fra direktivet for å øke beskyttelsen av forbrukerne, jf. artikkel 2. Imidlertid gjelder det noen unntak fra dette utgangspunktet, slik at medlemsstatene ikke kan innføre regler som avviker fra artikkel 14 nr. 2 og vedlegg II del A med hensyn til standardisert prekontraktuell informasjon ved bruk av det standardiserte kredittopplysnings skjemaet og artikkel 17 nr. 1 til 5 og nr. 7 og 8 og vedlegg I med hensyn til en felles og standardisert beregning av effektiv rente.

3.2.2 Den delegerte kommisjonsforordningen om tekniske reguleringsstandarder for minstebeløpet som kredittformidlers yrkesansvarsforsikring eller tilsvarende garanti skal dekke

Boliglåndirektivet artikkel 29 nr. 2 bokstav a krever at kredittformidlere skal inneha en ansvarsforsikring eller tilsvarende garanti som dekker det geografiske området hvor kredittformidleren tilbyr sine tjenester. Bestemmelsen gir også Europakommisjonen kompetanse til å fastsette et minimumsbeløp som ansvarsforsikringen skal dekke. I samsvar med dette har Europakommisjonen fastsatt delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014 av 19. september 2014 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU med hensyn til tekniske reguleringsstandarder for minstebeløpet som kredittformidlers yrkesansvarsforsikring eller tilsvarende garanti skal dekke.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Kommisjonen har fastsatt forordningen på bakgrunn av Den europeiske bankmyndighets (EBAs) forslag til reguleringstekniske standarder. Før EBA-forslaget ble oversendt Europakommisjonen var spørsmålene om ansvarsforsikring ved formidling av boliglån – i form av et utkast – gjenstand for offentlige høringer. På bakgrunn av høringen og innspill fra berørte aktører i banksektoren analyserte EBA potensielle kostnader og fordeler før et forslag ble oversendt Europakommisjonen.

Den delegerte kommisjonsforordningen angir et minimumsbeløp på 460 000 euro for hvert individuelle krav og samtidig minimum 750 000 euro per kalenderår sammenlagt for alle krav.

Minimumskravene er fastsatt på bakgrunn av tilsvarende regler ved formidling av forsikringsavtaler etter direktiv 2002/92/EF. Europakommisjonen har også vist til at flertallet av EUs medlemsstater i dag har krav om ansvarsforsikring ved kredittformidling.

4 Virkeområdet – hvilke avtaler loven skal gjelde for

4.1 Direktivene

Det reviderte betalingstjenestedirektivet

Det reviderte betalingstjenestedirektivet gir regler som skal sikre åpenhet om vilkår og opplysningskrav for betalingstjenester, samt rettigheter og plikter ved yting av betalingstjenester i EØS som fast yrkes- eller forretningsvirksomhet, jf. artikkel 1 nr. 2 og artikkel 2 nr. 1.

Betalingstjenester skal etter definisjonen i artikkel 4 nr. 3 omfatte enhver forretningsvirksomhet som er oppført i direktivets vedlegg I:

- «1. Tjenester som gjør det mulig å sette inn kontanter på en betalingskonto, samt alle transaksjoner som kreves for å forvalte en betalingskonto.
2. Tjenester som gjør det mulig å ta ut kontanter fra en betalingskonto, samt alle transaksjoner som kreves for å forvalte en betalingskonto.
3. Gjennomføring av betalingstransaksjoner, herunder overføring av midler på en betalingskonto hos brukerens betalingstjenesteyter eller hos en annen betalingstjenesteyter:
  - a) gjennomføring av direkte debiteringer, herunder direkte engangsdebiteringer,
  - b) gjennomføring av betalingstransaksjoner med betalingskort eller en lignende innretning,
  - c) gjennomføring av kredittoverføringer, herunder faste betalingsordrer.
4. Gjennomføring av betalingstransaksjoner der midlene er dekket innenfor en kredittramme for betalingstjenestebrukeren:
  - a) gjennomføring av direkte debiteringer, herunder direkte engangsdebiteringer,
  - b) gjennomføring av betalingstransaksjoner med betalingskort eller en lignende innretning,
  - c) gjennomføring av kredittoverføringer, herunder faste betalingsordrer.
5. Utstedelse og/eller erverv av betalingsinstrumenter.
6. Pengeoverføring.

7. Betalingsinitieringstjenester.
8. Kontoopplysningstjenester.»

Sammenlignet med det første betalingstjenestedirektivet er tjenestene i nr. 7 og 8 nye. Det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 3 inneholder unntak fra direktivets virkeområde, som gjelder ulike aktiviteter, typer av betalingstransaksjoner og typer av betalingsinstrument. For å fastlegge hva som omfattes av direktivets saklige virkeområde, må man sammenholde definisjonen av begrepet «betalingstjenester» i artikkel 4 nr. 3, jf. vedlegg I til direktivet, med listen over unntakene i artikkel 3. Enkelte unntak i artikkel 3 har fått endret ordlyd sammenlignet med det første betalingstjenestedirektivet. Det vises til Prop. 110 L (2017–2018) kapittel 6 som redegjør for unntakene.

«Betalingstjenesteyter» er etter det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 4 nr. 11 et organ som nevnt i artikkel 1 nr. 1 eller en fysisk eller juridisk person som omfattes av unntaket i henhold til artikkel 32 eller 33. Det vil blant annet si kredittinstitusjoner, e-pengeforetak, postgirokontorer og betalingsinstitusjoner. Det vises til Prop. 110 L (2017–2018) punkt 4 om «betalingstjenestetilbydere» for en nærmere omtale av virksomhet som anses som «betalingstjenesteyter» etter direktivet.

Betalingskontodirektivet

Betalingskontodirektivets regler om sammenligning av kontogebyrer for betalingskonto og regler om kontobytte gjelder for betalingstjenesteytere som er omfattet av det reviderte betalingstjenestedirektivet, jf. betalingskontodirektivet artikkel 2 nr. 7 og artikkel 1 nr. 3. Direktivets regler om forbrukeres rett til betalingskonto med grunnleggende funksjoner gjelder etter artikkel 1 nr. 4 for kredittinstitusjoner. Det presiseres på den ene siden i artikkel 3 nr. 4 at medlemsstatene kan velge å la reglene gjelde også for andre betalings-tjenesteytere enn kredittinstitusjonene. På den andre siden presiseres det i nr. 5 annet ledd at medlemsstatene også kan unnta nærmere

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

bestemte typer virksomheter, slik som verdipapirforetak omfattet av verdipapirmarkedsdirektivet (2004/39/EF) mv.

Betalingskontodirektivet gjelder etter artikkel 3 nr. 6 for betalingskontoer, men bare betalingskontoer som minst gir forbrukeren mulighet til å sette inn midler på betalingskontoen, ta ut kontanter fra betalingskontoen og utføre og motta betalingsstransaksjoner, herunder betalingsoverføringer til og fra tredjepersoner. Det fremgår imidlertid at medlemsstatene kan beslutte å anvende hele eller deler av direktivet også på andre betalingskontoer.

Forbrukerkredittdirektivet

Forbrukerkredittdirektivet er gjennomført i gjeldende finansavtalelov kapittel 3. Departementet viser til omtalen i Prop. 65 L (2009–2010) kapittel 4 for en nærmere redegjørelse for direktivets virkeområde. Det kan likevel kort nevnes at mellom en næringsdrivende kredittgiver og forbruker gjelder direktivet for alle kredittavtaler, med mindre det er gjort uttrykkelig unntak. Direktivet gjelder blant annet ikke for kredittavtaler som er sikret ved pant i fast eiendom eller en tilsvarende sikkerhetsstillelse som er vanlig brukt i medlemsstaten i forbindelse med fast eiendom, og leiekontrakter som utelukker overdragelse av eiendomsretten til leieren. Ved vedtakelsen av boliglåndirektivet ble forbrukerkredittdirektivet endret slik at direktivet får anvendelse på usikrede kredittavtaler «hvis formål er renovering av en fast eiendom til boligformål, med et samlet kredittbeløp som overstiger 75 000 euro».

Boliglåndirektivet

Boliglåndirektivet angir i artikkel 3 direktivets virkeområde. Etter artikkel 3 nr. 1 gjelder direktivet for

- «a) kredittavtaler som er sikret enten ved pant eller annen tilsvarende sikkerhetsstillelse som benyttes i en EØS-stat i forbindelse med fast eiendom til boligformål, eller som er sikret ved en rettighet knyttet til fast eiendom til boligformål, og
- b) kredittavtaler som har til formål å erverve eller bevare eiendomsrett til grunnarealer eller til eksisterende eller prosjekterte bygninger».

I artikkel 3 nr. 2 gis en liste med seks unntak fra virkeområdet. Disse er: kredittavtaler som har til formål å frigjøre kapital, for eksempel i fast eien-

dom, kreditt ytt til egne ansatte, kreditt i form av overtrekk som ikke overstiger én måned, kredittavtaler som er et resultat av rettsforlik, og betalingsutsettelse som ikke faller inn under artikkel 3 nr. 1 bokstav a.

Artikkel 3 nr. 3 bokstav a gir en valgmulighet for medlemsstatene til ikke å anvende direktivets artikkel 11 om standardinformasjon som skal inkluderes i markedsføring, og artikkel 14 om opplysninger som skal gis kunden før avtale inngås, samt vedlegg II (standardisert kredittopplysningsskjema), på kredittavtaler som er omfattet av direktivet. Denne muligheten forutsetter at medlemsstatene i stedet benytter regler som tilsvarende forbrukerkredittdirektivet artikkel 4 og 5, samt det standardiserte kredittopplysningsskjemaet inntatt som vedlegg II og III til forbrukerkredittdirektivet.

Boliglåndirektivet artikkel 3 nr. 3 bokstav b gir medlemsstatene adgang til å unnta realkredittavtaler hvor det følger av kredittavtalen at kunden eller noen av kundens familiemedlemmer ikke skal benytte eiendommen til boligformål, samtidig som den faste eiendommen skal benyttes til utleie av boliger. Artikkel 3 nr. 4 krever i så fall at medlemsstatene skal sikre at det på nasjonalt nivå likevel finnes et egnet rettslig rammeverk for slike kredittavtaler.

Artikkel 3 nr. 3 bokstav c gir medlemsstatene adgang til å unnta kredittavtaler som gjelder kreditt gitt til en avgrenset del av allmennheten i henhold til en lovbestemmelse med allmenntilgitt formål, rentefritt eller til en lavere lånerente enn den som gjelder i markedet, eller på andre vilkår som er mer gunstig for forbrukeren enn de vilkårene som gjelder i markedet, og til en lånerente som ikke er høyere enn de satsene som gjelder i markedet. Artikkel 3 nr. 5 krever at medlemsstater som benytter dette alternativet, skal ivareta kundens behov på egnet måte.

Artikkel 3 nr. 3 bokstav d gir medlemsstatene adgang til å unnta kredittavtaler som i det norske markedet typisk blir omtalt som «mellomfinansiering», og som benyttes for midlertidig finansiering av for eksempel ny bolig og bolig som skal selges.

Artikkel 3 nr. 3 bokstav e gir medlemsstatene adgang til å unnta kredittavtaler som samvirkeforetak tilbyr egne medlemmer på særskilte vilkår, jf. forbrukerkredittdirektivet artikkel 2 nr. 5. Artikkel 3 nr. 5 krever også her at medlemsstater som benytter dette alternativet, skal ivareta kundens behov på egnet måte.

For øvrig må direktivets virkeområde fastlegges i samsvar med direktivets definisjoner i

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

artikkel 4. For flere av definisjonene vises det til de tilsvarende definisjonene i forbrukerkredittdirektivet.

Boliglåndirektivet artikkel 2 tillater at medlemsstatene innfører «strengere» bestemmelser for å beskytte forbrukerne – forutsatt at slike bestemmelser for øvrig er i samsvar med rettslige forpliktelser etter EØS-avtalen. Fra et forbrukerperspektiv kan man derfor si at direktivet til dels er «minimumsharmonisert». Forbrukerkredittdirektivet er på sin side fullharmonisert. jf. artikkel 22.

I relasjon til forbrukerkredittdirektivet angir boliglåndirektivet artikkel 3 nr. 3 bokstav a en nasjonal valgmulighet med hensyn til direktivets virkeområde, ved at

«artikkel 11 og 14 og vedlegg II på kredittavtaler for forbrukere, som er sikret med pant eller annen tilsvarende sikkerhet som er i vanlig bruk i en medlemsstat i forbindelse med fast eiendom til boligformål, eller som er sikret med en rettighet til fast eiendom til boligformål, og hvis formål ikke er å erverve eller beholde retten til fast eiendom til boligformål, forutsatt at medlemsstatene anvender artikkel 4 og 5 i og vedlegg II og III til direktiv 2008/48/EF på slike kredittavtaler».

Som «kredittgiver» regnes etter boliglåndirektivet artikkel 4 nr. 2 en fysisk eller juridisk person som gir eller lover å gi kreditt som omfattes av artikkel 3 som et ledd i sin forretnings- eller yrkesvirksomhet. Dette tilsvarer definisjonen i forbrukerkredittdirektivet artikkel 3 bokstav b. «Kredittavtale» er i boliglåndirektivet artikkel 4 nr. 3 definert som «en avtale der en kredittgiver gir eller lover å gi en forbruker kreditt som omfattes av artikkel 3, i form av en betalingsutsettelse, et lån eller en annen tilsvarende form for finansiell ytelse». Til sammenligning gjør den tilsvarende definisjonen i forbrukerkredittdirektivet artikkel 3 bokstav c et unntak for «avtaler om løpende yting av tjenester eller levering av varer av samme art, der forbrukeren betaler i avdrag så lenge de ytes eller leveres».

Fjernsalgsdirektivet

Reglene i fjernsalgsdirektivet omfatter etter artikkel 2 bokstav a alle finansielle tjenester som inngås mellom en tjenesteyter og en forbruker, forutsatt at avtalen inngås ved fjernsalg. Alle former for finansielle tjenester som ikke inngås mellom en tjenesteyter og en forbruker, samt alle avtaler som

inngås på annen måte enn ved fjernsalg, faller etter dette utenfor direktivets virkeområde.

Som tjenesteyter regnes «alle offentlige eller private fysiske eller juridiske personar som gjennom fjernsalgsavtaler yter tenester innan rammene av handels- eller yrkesverksemda si», jf. artikkel 2 bokstav c. Det er dessuten presisert i fortalen avsnitt 19 at direktivet også gjelder alle mellomledd som benyttes i forbindelse med salget, uavhengig av mellomleddets juridiske status.

Definisjonen av finansielle tjenester i artikkel 2 bokstav b omfatter «alle bank-, kreditt- og forsikringstenester og tenester i samband med individuelle pensjonar, investering eller betaling».

4.2 Gjeldende rett

Generelt

Finansavtaleloven gjelder for «avtaler om finansoppdrag og finansielle tjenester med finansinstitusjoner eller lignende institusjoner hvis ikke annet er fastsatt i eller i medhold av lov», jf. § 1 første ledd. Avtalen eller oppdraget må altså dreie seg om finansielle tjenester, og loven kan oppfattes dithen at slike avtaler er omfattet av loven bare såfremt de er inngått med en finansinstitusjon eller lignende institusjon. Med «finansinstitusjon» menes det som i dag er definert som «finansforetak» i finansforetaksloven § 1-3. Begrepet «finansinstitusjon» stammer fra lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner, som nå er opphevet. Denne loven ga en definisjon av «finansinstitusjon» i § 1-3, og det var meningen at begrepet skulle forstås på samme måte i finansavtaleloven. Begrepsbruken i finansavtaleloven ble ikke oppdatert i forbindelse med vedtakelsen av finansforetaksloven.

Begrepet «lignende institusjon» er definert i finansavtaleloven § 1 annet ledd.

Finansavtaleloven inneholder ingen definisjon av hva som menes med «finansielle tjenester». Det fremgår av Banklovkomisjonens forslag i NOU 1994: 19 s. 93 at det siktes til de typene av tjenester som reguleres i kapittel 2 til 6 i loven, altså betalingstjenester, kredittavtaler, kausjon, finansmegleroppdrag og agent- og rådgivningsoppdrag. Den nevnte forarbeidsuttalelsen taler for at avtaler om andre typer finansielle tjenester, for eksempel avtaler om investeringer og investeringstjenester som inngås med verdipapirforetak, faller utenfor lovens virkeområde. Ordlyden dekker imidlertid etter en naturlig språklig forståelse flere tjenestetyper enn de som er særskilt regulert i kapittel 2 til 6 i finansavtaleloven. Banklovkomisjonen la

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

samtidig til grunn at kapitlene om tjenester som ytes fra finansmeglere, finansagenter og finansrådgivere, skulle omfatte alle typer finansielle tjenester som disse virksomhetene formidler – også forsikringsformidling og investeringsrådgivning. Departementet foreslo imidlertid at reglene om formidling i kapittel 5 og 6 skulle avgrenses til avtaler som omfattes av kapittel 2 (konto og betalingstjenester), kapittel 3 (kredittavtaler) og kapittel 4 (kausjonsavtaler). I Ot.prp. nr. 44 (1998–99) uttales det likevel at § 1 i det vesentlige bygger på Banklovkommisjonens forslag.

«Finansiell tjeneste» er definert bredere i angrerettloven § 5 e. Etter denne bestemmelsen omfattes «banktjeneste, kredittjeneste, forsikringstjeneste, individuell pensjonstjeneste, investeringstjeneste, eller betalingstjeneste». Forbrukerrettighetsdirektivet (2011/83/EU) artikkel 2 nr. 12 definerer finansielle tjenester på tilsvarende måte. Dette direktivet har betydning i den forstand at regler om gebyr for bruk av betalingsmidler i artikkel 19 er gjennomført i finansavtaleloven § 39 b første ledd.

Det er på denne bakgrunn noe uklart om finansavtaleloven kapittel 1 dekker flere avtaletyper enn de som faller innenfor reguleringen i de påfølgende kapitlene.

Regelen om lovens virkeområde i § 1 gjelder bare hvis «ikke annet er fastsatt i eller i medhold av lov». Kapittel 2 til 6 har egne bestemmelser om virkeområdet for det enkelte kapitlet, som til dels fraviker utgangspunktet i § 1. Disse reglene redegjøres det for nedenfor.

Betalingsoppgjør

Finansavtaleloven kapittel 2 avsnitt VI gir regler om forholdet mellom en betaler og en mottaker ved betalingsoverføringer. At finansavtaleloven gjelder avtaler om en tjenesteytelse i tilknytning til et betalingsoppdrag, synes klart, for eksempel der kunden bruker sin bankforbindelse til å foreta en kontooverføring. Men betaleren og betalingsmottakeren er normalt ikke finansinstitusjoner eller lignende institusjoner, og når en forbruker for eksempel betaler for varer i butikk, inngås normalt ingen avtale om betalingstjenester. Betaler forbrukeren med kontanter, er ingen konto- eller betalingstjenester involvert i betalingsoppjøret og heller ingen finansinstitusjon. Det kan derfor synes som at slike avtaler om betalingsoppgjør ikke er omfattet av finansavtalelovens alminnelige virkeområde. Det er likevel sikker rett at betalingsoppjøret er regulert i §§ 38 til 39 c i kapittel 2, selv om det ikke foreligger noen avtale om

«finansielle tjenester» mellom betaleren og betalingsmottakeren. Når man leser det angitte virkeområdet for kapittel 2 avsnitt VI i § 9 annet ledd kan det være vanskelig å forstå at også kontantoppgjør er regulert.

Innskudds- og betalingstjenester

Finansavtaleloven kapittel 2 regulerer ellers «rammeavtaler om innskudd og betalingstjenester [...] med finansinstitusjoner eller lignende institusjoner», jf. § 9 første ledd.

Begrepet «finansinstitusjon» skal som nevnt forstås som det samme som «finansforetak» i finansforetaksloven § 1-3.

Hva som er «lignende institusjoner», er, som også nevnt, definert i § 1 annet ledd. Ved gjennomføringen av det første betalingstjenestedirektivet ble listen i bestemmelsen utvidet for å oppfylle krav etter direktivet. Både det første og det reviderte direktivet inneholder en liste over seks kategorier av foretak som kan yte betalingstjenester, jf. artikkel 1 nr. 1. Finansavtaleloven kapittel 2 omfatter imidlertid flere tjenesteytere enn det som følger av direktivet, fordi listen over «lignende institusjoner» også inneholder aktører som yter andre finansielle tjenester enn betalingstjenester. For eksempel er finansmeglerforetak en «lignende institusjon» etter § 1 annet ledd bokstav b. Slike foretak kan ikke få tillatelse etter finansforetaksloven til å tilby betalingstjenester, jf. finansforetaksloven § 2-3.

Hva som er «betalingstjenester», er definert i § 11 første ledd. Annet ledd inneholder en liste med unntak for situasjoner som kan falle innenfor definisjonen av betalingstjenester, men hvor reglene i kapittel 2 likevel ikke får anvendelse. Hva som omfattes av alternativet om avtaler om «innskudd» i § 9 første ledd, er ikke positivt definert i loven. Forsikringsavtaler, pensjonsspareavtaler og avtaler om innskudd i verdipapirfond er imidlertid uttrykkelig unntatt fra reglene om innskudd, jf. § 10.

Ikke alle avtaler om innskudd og betalingstjenester er omfattet. Det er bare dersom avtalen er en «rammeavtale», at reglene får anvendelse. «Rammeavtale» er definert i § 12 første ledd bokstav g som en «avtale om betalingstjenester som regulerer den fremtidige gjennomføringen av enkeltstående og gjentatte betalingstransaksjoner, og som kan inneholde forpliktelser og vilkår for oppretting av en konto».

Enkeltstående betalingstransaksjoner som ikke er omfattet av en rammeavtale, er i utgangspunktet unntatt fra kapitlets virkeområde. I § 9

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

sjette ledd er det listet opp flere bestemmelser som likevel får anvendelse på slike avtaler.

Kredittavtaler

Kredittavtaler er regulert i kapittel 3 i finansavtaleloven. Det følger av § 44 første ledd at kapittel 3 regulerer kredittavtaler mellom en kredittgiver og en kredittkunde. Det er tilsynelatende ikke et vilkår at avtalen inngås med en finansinstitusjon eller lignende institusjon, slik det generelle virkeområdet er definert i § 1. Det følger imidlertid av definisjonen i § 44 a bokstav e at «kredittgiver» er «en fysisk eller juridisk person som nevnt i eller i forskrift fastsatt i medhold av § 1 første, annet, fjerde, femte eller sjette ledd som gir kreditt til en kredittkunde». Dermed må virkeområdet likevel fastslås på bakgrunn av § 1. At reglene om kredittavtaler mellom forbrukere og enhver næringsdrivende er omfattet av lovens kapittel 3, fremkommer av § 1 femte ledd første punktum, og ikke i kapittel 3. § 1 femte ledd annet punktum angir at «[v]ed kreditt mellom næringsdrivende som ikke omfattes av § 1 første ledd, gjelder bare §§ 52, 53 og 54 a i loven». Sett i sammenheng med tredje ledd, som sier at loven ikke gjelder mellom to parter som begge er finansinstitusjoner eller lignende institusjoner og opptrer i denne egenskap, så er det naturlig å tolke femte ledd annet punktum slik at loven gjelder kredittavtaler som næringsdrivende inngår med finansinstitusjoner eller lignende institusjoner. Kredittavtaler mellom finansinstitusjoner faller utenfor.

§ 1 fjerde ledd første punktum angir dessuten at reglene i kapittel 3 gjelder for kredittavtaler som inngås med en kommune eller fylkeskommune som kredittgiver

Kausjonsavtaler

Kausjonsavtaler er regulert i lovens kapittel 4. Hvilke kausjonsavtaler som er omfattet, fremgår i hovedsak av §§ 1 og 57.

§ 1 første ledd innebærer at kausjonsavtaler inngått med en finansinstitusjon eller lignende institusjon og finansoppdrag om kausjonsavtaler er omfattet av loven. § 1 fjerde ledd annet punktum bestemmer at reglene om kausjon gjelder når kausjonen stilles for en kredittavtale som er inngått med en kommune eller fylkeskommune. Av § 57 første ledd første punktum fremkommer at reglene i kapittel 4 om kausjon også gjelder når en finansinstitusjon, en lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd eller en kommune eller fylkeskommune er kreditor etter kausjon stilt for

kreditt. Kapitlet gjelder også når en forbruker stiler kausjon gjennom et meglerforetak, jf. § 57 første ledd annet punktum. Sistnevnte gjelder kausjon hvor kreditor er en finansinstitusjon og avtalen formidles av en finansmegler slik også § 1 første ledd og § 75 første ledd bokstav c tilsier. Til tross for ordet «meglerforetak» omfattes også formidling av kausjonsavtaler fra finansagent og finansrådgiver, se § 1 første ledd, jf. § 85 første ledd bokstav c. § 57 første ledd annet punktum skal ifølge Ot.prp. nr. 44 (1998–99) punkt 10.2 innebære at kapittel 4 gjelder for avtaler om kausjon stilt av forbruker gjennom et meglerforetak uten hensyn til om kreditor er en finansinstitusjon eller lignende institusjon.

Uttrykket «kausjon» er ikke gitt noen alminnelig definisjon i lovverket. Det har likevel et relativt klart juridisk innhold. Vanligvis brukes begrepet om en avtale eller erklæring der noen påtar seg ansvar for en annens betalingsevne (og betalingsvilje) overfor dennes kreditor. Kausjonsløftet kan være et løfte om personlig gjeldsansvar eller et løfte om at kreditor kan søke dekning i ett eller flere av kausjonistens formuesgoder ved hovedskyldnerens mislighold (realkausjon). Kausjoner stilt av en forbruker eller et foretak, er det vanlig å omtale som privatkausjoner, mens kausjoner som stilles av en finansinstitusjon, gjerne omtales som bankgarantier, institusjonsgarantier o.l. I juridisk teori er det pekt på ulike momenter som kjenneegner en kausjon, se blant annet Smith: Garanti-krav og garantistvern (1981) s. 50–51.

Det avgjørende for om noe skal betegnes som kausjon etter finansavtaleloven, er om avtalen har et slikt formål og slike økonomiske virkninger som er typisk for kausjon.

Finansavtalelovens regler må på vesentlige punkter antas å ha stor overføringsverdi til kausjonstilfeller som faller utenfor lovens virkeområde, både der kausjonsavtalen er inngått mellom forbrukere, og der avtalen er inngått mellom næringsdrivende og kreditor ikke er en finansinstitusjon eller lignende. Forberedelsen av kausjonsreglene i finansavtaleloven ble bredt lagt opp, med grundige drøftelser av sentrale kausjonsrettslige spørsmål. Når en i tillegg tar i betraktning at mange av de ulovfestede kausjonsreglene er usikre og bygger på rettspraksis fra en tid hvor det ble stilt mindre krav til lojalitet i kontraktsforhold, taler mye for at flere av lovens løsninger gir uttrykk for ulovfestet kausjonsrett. Allerede Banklovkommisjonen antok dermed at «reglene i stor utstrekning vil bli anvendt tilsvarende i slike avtalesforhold så langt de passer, fordi reglene i betydelig grad må ses på som kodifisering av gjel-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

dende ulovfestet rett og som presisering av avtaleloven § 36», se NOU 1994: 19 s. 82.

Særlig om tjenester som gjelder individuelle pensjoner og investeringer

Finansavtaleloven gjelder ikke for tjenester i forbindelse med individuelle pensjoner og investeringer.

En individuell pensjonstjeneste gir rett til utsatt skatt på et beløp tilsvarende det man har oppspart i ordningen hvert år. Forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 §§ 6-47-1 flg. gir regler om avtaler om individuell sparing til pensjon som inngås mellom en pensjonsinnretning (institusjonen) og en person (kunden). Det er i forskriften gitt regler om hvem som kan tilby slik sparing, hvilke egenskaper tjenesten skal ha, hva som utgjør pensjonskapitalen, tilbakekjøp av ytelsen, utbetaling av pensjonskapitalen, krav til hva avtalen skal inneholde mv. Videre gis det regler blant annet om institusjonens opplysningsplikt før avtale inngås, rådgivning, dokumentasjon av anbefalinger, periodisk kontoutskrift, kundens rett til å bryte avtalen og tilsyn.

Verdipapirhandelloven krever konsesjon for å yte investeringstjenester og investeringsvirksomhet, jf. verdipapirhandelloven §§ 9-1 flg. og finansforetaksloven § 2-7 bokstav c og § 2-8 bokstav b. Det følger av verdipapirhandelloven §§ 2-1 og 2-4 at det med investeringstjenester og investeringsvirksomhet menes:

- mottak og formidling av ordre knyttet til ett eller flere finansielle instrumenter
- utførelse av ordre på vegne av kunde
- omsetning av finansielle instrumenter for egen regning
- porteføljeforvaltning
- investeringsrådgivning
- fulltegningsgaranti for finansielle instrumenter eller plassering av finansielle instrumenter med fulltegningsgaranti
- plassering av finansielle instrumenter der foretaket ikke avgir fulltegningsgaranti
- drift av en multilateral handelsfasilitet
- drift av en organisert handelsfasilitet

Med utførelse av ordre på vegne av kunde menes inngåelse av avtaler om kjøp eller salg av finansielle instrumenter på vegne av kunder, herunder avtaler om salg av finansielle instrumenter på tidspunktet for utstedelsen når utsteder er verdipapirforetaket eller kredittinstitusjonen selv. Med porteføljeforvaltning menes diskresjonær forvaltning

av investorers portefølje av finansielle instrumenter på individuell basis og etter investorens fullmakt. Med investeringsrådgivning menes personlig anbefaling til en kunde, på kundens eller verdipapirforetakets initiativ, om en eller flere transaksjoner knyttet til bestemte finansielle instrumenter.

Definisjonen av investeringsrådgivning i verdipapirhandelloven er utfylt av bestemmelser i en kommisjonsforordning som er gjennomført i norsk rett ved henvisning i verdipapirforskriften (forskrift 29. juni 2007 nr. 876). Det foreligger også retningslinjer fra Den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndighet (ESMA) og uttalelser i form av såkalte spørsmål-og-svaredokumenter som vil være relevante ved tolkningen av EØS-regelverket.

Finansielle instrumenter er definert i verdipapirhandelloven §§ 2-2 og 2-4. I tillegg er sentrale bestemmelser om investorbeskyttelse i verdipapirhandelloven gitt anvendelse på strukturerte innskudd som definert i verdipapirhandelloven § 2-9.

Verdipapirhandelloven oppstiller en rekke plikter for verdipapirforetaket når det yter investeringstjenester mv. Hvilke plikter som kommer til anvendelse, avhenger dels av hvilke investeringstjenester som ytes, og dels av om kunden er kategorisert som profesjonell eller ikke-profesjonell. Det vises til omtalen i punkt 10.2.

Dersom en avtale om individuell pensjonstjeneste eller investeringstjeneste inngås ved fjernsalg eller utenfor tjenesteyterens faste forretningslokaler, gjelder i tillegg reglene i angrerettloven kapittel 7 og 8.

De nevnte lovene og forskriftene inneholder ingen regler om kundens rettigheter ved mislighold av tjenesteyterens plikter. Det må derfor legges til grunn at ulovfestede prinsipper om mislighold, herunder erstatningsansvar, gjelder for avtalen.

4.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått en annen avgrensning av lovens virkeområde enn den som følger av gjeldende lov. Det ble også foreslått at avtaler om individuelle pensjonstjenester og avtaler om investeringstjenester skulle omfattes av loven:

«Det foreslås å fjerne vilkåret om at avtalen må inngås med en «finansinstitusjon eller lignende institusjon». Som beskrevet ovenfor, inne-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

holder loven flere unntak fra dette, og det fremstår derfor misvisende at § 1 oppstiller dette som et generelt vilkår. I stedet foreslås det at lovens virkeområde knyttes til hva avtalen går ut på, altså avtaletypen. Dette er vanlig i kontraktlovgivningen ellers.

Forslaget går ut på at loven skal gjelde for «finansavtaler og finansoppdrag», som i dag, men slik at det gis en nærmere regulering av innholdet i disse begrepene, jf. § 1. I tillegg til avtaler om betalingsoppgjør, betalingstjenester, kreditt og kausjon, foreslås det at definisjonen av finansavtaler omfatter avtale om individuell pensjonssparing og avtale om investeringstjenester. Dette gjelder likevel bare så langt avtalen ikke er regulert i annen lov eller forskrift. En slik definisjon vil ligge nærmere definisjonene av finansielle tjenester i angre rettløven og forbrukerrettighetsdirektivet. Det vil likevel ikke være helt sammenfall, blant annet fordi forsikringsavtaler ikke vil omfattes av finansavtaleloven, og at betalingsoppgjør mellom privatpersoner ikke anses som en «finansiell tjeneste» etter angre rettløven.

Avtale om individuell pensjonssparing er regulert i lov 27. juni 2008 nr. 62. Denne loven inneholder ikke regler om erstatning eller andre misligholds sanksjoner, lovvalg mv. Det kan være hensiktsmessig at slike avtaler, på samme måte som avtaler om betalingstjenester, kreditt og kausjon, suppleres av de generelle reglene i lovforslaget kapittel 1.

Ytelse av investeringstjenester, herunder ytelse av investeringsrådgivning, er regulert i verdipapirhandelloven. Loven inneholder blant annet veilednings- og opplysningsplikter ved ytelse av investeringstjenester. Heller ikke denne loven inneholder regler om privatrettslige sanksjoner eller andre kontraktsrettslige forhold. Dette har medført at tvister i slike avtaler ofte har blitt løst som spørsmål om investeringsavtalens gyldighet etter avtaleloven § 36. Etter avtaleloven § 36 kan en avtale helt eller delvis settes til side dersom det vil virke urimelig å gjøre avtalen gjeldende. Det er med andre ord en vurdering av urimelighet på vurderingstidspunktet. Det kan anføres at avtaleloven § 36 ikke er godt egnet som et utgangspunkt for kontraktsrettslige misligholdsbeføyelser. Kontraktsrettslige regler gir imidlertid grunnlag for misligholdssanksjoner for mislighold som forelå på avtaletiden. Når tvister om slike avtaler blir løst etter avtaleloven § 36 istedenfor etter kontraktsrettslige prinsipper, tyder dette på et behov for rettsavklaring. Avtaleloven § 36

er lite egnet til å skape forutsigbarhet, i det nøyaktig samme avtale kan være urimelig for en kunde, men ikke for en annen. I og med at løsningen etter avtaleloven § 36 i stor grad bygger på en vurdering av rimelighet i et konkret tilfelle – selv om rettspraksis også vektlegger typetilfeller – blir betydningen av avgjørelser begrenset sammenlignet med det som er tilfellet når rettspraksis avgjør et tolkingsspørsmål etter en ordinær kontraktsrettslig regulering.

Det må kunne legges til grunn at det er samme behov for kontraktsrettslig regulering av avtaler mellom verdipapirforetak og dets kunder, som for avtaler om andre finansielle tjenester. Det synes særlig å være behov for en erstatningshjemmel som avklarer forholdet mellom brudd på verdipapirrettslige plikter og krav på erstatning. Bestemmelsen om erstatning som foreslås i §§ 11 og 12, og som er nærmere beskrevet i punkt 2.4 nedenfor, kan ha en viktig rettsavklarende funksjon for disse avtalene. Dette forutsetter at avtalene inkluderes i finansavtalelovens generelle virkeområde, slik at reglene i kapittel 1 får anvendelse. Det understrekes imidlertid at forslaget kun vil innebære en regulering så fremt forholdet ikke er regulert i annen lov eller i regler med hjemmel i lov.»

Videre ble det foreslått at loven skulle gjelde tilsvarende så langt den passer for «lignende avtaler». Om dette ble det uttalt:

«Forslaget gjenspeiler at det er utfordringer med å angi presist hvilken realytelse som anses å gjelde «finans» eller være «finansiell». Finansmarkedet er preget av rask utvikling og finansiell innovasjon. Det tilbys stadig nye typer av finansielle tjenester og produkter som ikke er dekket av gjeldende regulering. Det vil være hensiktsmessig om finansavtalelovens regler, så langt de passer, kan gis tilsvarende anvendelse på slike avtaler. Det understrekes likevel at omfanget av regulering for avtaler som ikke faller inn under de påfølgende kapitler, er relativt begrenset.»

4.4 Høringsinstansenes synspunkter

Følgende høringsinstanser gir uttrykk for mer generelle innvendinger mot eller skepsis til høringsnotatets forslag til angivelse av lovens virkeområde: *Finanstilsynet*, *Regelrådet*, *Advokatforeningen*, *BankID Norge AS*, *Boligprodusentenes*

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Forening, Finans Norge, Finansnæringens autorisasjonsordninger, Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI, Norsk Landbruksamvirke og Næringslivets Hovedorganisasjon.

Blant disse høringsinstansene gis det uttrykk for at de foreslått endringene ikke er tilstrekkelig utredet. Det er også vist til at angivelsen av virkeområdet er skjønsmessig og uklar, og at loven synes å ha fått en videre rekkevidde enn det som kan ha vært meningen. Det er anført at det fremstår som uklart hvem som skal regnes som tjenesteytere i ulike sammenhenger. At loven etter forslaget i høringsnotatet skulle gjelde tilsvarende for «avtaler med lignende innhold som finansavtaler» er det også anført at gir et uklart virkeområde. Videre har enkelte høringsinstanser innvendinger mot at virkeområdet også omfatter «finansoppdrag». I høringsuttalelsen fra *Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI* gis det uttrykk for følgende:

«Rekkevidden av forslaget er uklart, og det favner under enhver omstendighet for vidt, i den forstand at virksomheter og aktiviteter som åpenbart ikke rammes av lovformålet, faller inn under ordlyden og systematikken, med til dels dramatiske virkninger.

§ 1 definerer en finansavtale som en avtale om «betalingsoppgjør, konto, betalingstjenester, kreditt og kausjon». Definisjonen utgjør et koblingsord, som gjør at for eksempel betalingsformidling og kausjon langt på vei underlegges den samme reguleringen. Gjeldende finansavtalelov tar imidlertid også høyde for forskjellen mellom disse ulike virksomhetsområdene, men underkaster dem ikke de samme plikt- og erstatningsreglene. Forslaget begrunner ikke hvorfor det er nødvendig å underkaste disse fem områdene den samme hovedreguleringen.

Utkastet uttaler om denne fellesreguleringen, at «[d]ersom kunden ber sin bank(...) om råd til plassering av midler, vil rådet bli vurdert etter ulike regler avhengig av om kunden faktisk velger å plassere pengene på henholdsvis innskuddskonto, i finansielle instrumenter eller andre i spareprodukter», s. 14. Dette er alt som sies om det relativt radikale grepet som det er å underkaste disse ulike områdene det samme regimet. Det fremstår som uklart hvorfor rådet ikke nettopp skal vurderes etter ulike regler, alt etter som om kunden velger å bruke pengene på å pusse opp eller investere i høyrisikable derivater. Graden av regulatorisk kompleksitet må som et prinsipielt utgangspunkt

avgjøres av kompleksiteten i det forhold som skal reguleres etter en nøye vurdering av de samfunnsmessige virkningene av den. Slike betraktninger mangler i forslaget.

Som vi skal se nedenfor, medfører overgangen fra et differensiert til et uniformt regelregime, sammen med frikoblingen fra institusjonstilknytningen, store konsekvenser for anvendelsen av de alminnelige bestemmelsene i loven, ved at det er uklart hvor langt reglene rekker når det gjelder aktører som tidligere ikke var underlagt finansavtalelovens regler i særlig grad. Konsekvensen av dette er at den forståelige intensjonen om å stramme til regelverket for noen aktører, fører til relativt sterke tilstramminger på alle områdene som reguleres av finansavtaleloven, uavhengig av om det er behov for slik tilstramming og uavhengig av eventuelle negative virkninger for disse aktørene. Hvis man eksempelvis ønsker å underkaste investeringstjenestereguleringen en strengere regulering, bør dette gjøres i den loven som gjelder for slike tjenester, etter en analyse av det handlingsrommet norske myndigheter har for en slik avvikende regulering ved gjennomføringen av direktivretten. En slik tilstramming bør ikke under gjennomføres uten en grundig analyse av behovet.

Særlig problematisk i denne sammenhengen er reguleringen av «finansoppdrag» i samme bestemmelse. I henhold til § 1 er finansoppdrag «en tjenesteavtale i tilknytning til en finansavtale hvor oppdragstaker ikke er part i finansavtalen eller en mulig finansavtale i tilknytning til oppdraget». Utfører man finansoppdrag, er man underlagt bestemmelsene i kapittel 1. Etter ordlyden blir for eksempel advokater som yter juridisk bistand i fremforhandlingen av låneavtaler og finansielle tilretteleggere for gjeldsrestruktureringer rammet av dette. Disse står i et avtaleforhold gjennom en «tjenesteavtale i tilknytning til en finansavtale», som de ikke er part i.

Utformingen av «finansoppdrag» vil også etter ordlyden i utkastet kunne inkludere viktige samfunnsinstitusjoner som Nordic Trustee ASA («NT»), en av Europas ledende agenter for utstedelsen av obligasjonslån, og en sentral finansieringskilde for virksomheten på norsk sokkel. Nordic Trustee er i dag agent for en portefølje på rundt NOK 1200 mrd utstedte obligasjonslån. Hvis denne institusjonen skulle underlegges finansavtalelovens bestemmelser som i utkastet, vil dette ifølge utkastet § 11 innebære at NT får et objektivt ansvar med

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

omvendt bevisbyrde mot sine «kunder», dvs de selskapene som benytter NT som tillitsmann for å hente kapital i det internasjonale obligasjonsmarkedet, og muligens også de internasjonale obligasjonsinvestorene. Det kan også være at NT uten videre vil kunne bli ansett for å være en «tjenesteyter» i lovens forstand, all den tid de er formelle motparter mot selskapene, og representerer obligasjonseierne vis-à-vis disse. Dette betyr at alle bestemmelsene i kapittel en kommer til anvendelse, i tillegg til de ufravelige bestemmelsene i kapittel 4 og 5. Vi sikter her spesielt til kredittvurderingsplikten i § 80, første ledd. Det gir ingen mening at NT skal kredittvurdere slike selskaper, jf også nedenfor. Vi kommer også nærmere tilbake til ansvarsgrunnlaget nedenfor.

Å eksponere NT for et slikt ansvarsgrunnlag som følger av § 11 er en dramatisk regelendring, og det har neppe vært meningen. Et slikt ansvar er heller ikke noe som følger av direktivene, siden det kun er enkelte særreguleringer, som boligkreditt, betalingstjenester og betalingskonto som er omhandlet i de aktuelle direktivene. Det samme spørsmål kan også reises når det gjelder andre, sentrale norsk finansierings- og garantiinstitusjoner som Eksportfinans, GIEK, DNV, etc. Denne delen av § 1 bør ikke vedtas etter nærmere analyse av innholdet og rekkevidden.

Bestemmelsen om avtaler med «lignende innhold» i § 1, annet ledd er også uheldig. Det er forståelig at det er vanskelig å gi en presis beskrivelse av alle former for finansielle avtaler som bør falle inn under lovens virkeområde. Men all den tid det ikke gis noen føringer på hva som skal være utgangspunktet for vurderingen av hvorvidt en avtale har et lignende innhold, er det problematisk i lys av legalitetsprinsippet å operere med lovgivning som er så generell. Problemet forsterkes ved at omtalen av bestemmelsene helt gjennomgående er knappe, særlig sett i lys av hvor viktige de er.

Det er også uklart i hvilken grad det er behov for å endre dagens system på dette punktet, hvor finansoppdrag i gjeldende lov forstås som «oppdrag om finansielle tjenester» knyttet til en finansinstitusjon, jf fvavtl. § 1, og hvor for eksempel finansagenter reguleres særskilt i kapittel 6, med en konkret spesifisering av hvilke plikter som gjelder for slike aktører. Disse pliktene som gjelder for finansagenter er en særskilt begrenset katalog over opplysningsplikter i avtaleforhold og institusjonens plikter, samt krav på vederlag, jf §§ 86-88.

Finansagenter er imidlertid fortsatt regulert i kapittel en, avsnitt IV, men det fremstår som uklart hvorvidt «finansoppdrag» også medfører at finansagenter for fulle plikter etter loven som om de var kredittyster.

At hele kapittel en kommer til anvendelse, har også sammenheng med at lovens begrep om finansavtale frikobles fra institusjonsbegrepet, jf § 1. Dette gjør anvendelsesfeltet langt bredere enn det er i dag, og det er egnet til å fange opp aktører som det neppe er hensiktsmessig å regulere på denne måten. Det er på det rene at også boligkredittdirektivet frikobler virkeområdet fra de tradisjonelle finansinstitusjonene. Men fordi dette direktivet er et offentligrettslig direktiv, inneholder det naturlig nok ingen av de misligholdsbeføyelsene som utkastet legger opp til. Det er altså ikke utelukkende det faktum at virkeområdet for loven foreslås løsrevet fra institusjonene som utgjør problemet, men at dette så kobles med inngripende plikt-, erstatnings- og bevisregler i §§ 4, 7 og 11.

Gitt at dette er en særnorsk løsning på et kjerneområde for EØS-avtalen, er dette ett av flere momenter som gjør at det kan stilles spørsmål ved om forslaget er i overensstemmelse med våre forpliktelser etter EØS-avtalen. Det er ikke uten betydning for den frie flyten av kapital at det er flere plikter og et strengere erstatningsansvar for finansieringsvirksomhet utenfor boligkredittens område.»

Nordic Trustee AS og Verdipapirsentralen ASA uttaler seg i samme retning når det gjelder lovens anvendelse på virksomheten i forbindelse med utstedelse av obligasjonslån.

Følgende høringsinstanser er uenig i eller skeptiske til at en ny finansavtalelov bør omfatte avtaler som gjelder investeringer og/eller individuelle pensjoner: *Finanstilsynet, Advokatforeningen, Finans Norge, Finansnæringens autorisasjonsordninger, Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI, Verdipapirfondenes forening og Verdipapirforetakenes Forbund*. Noen av høringsinstansene knytter dette særlig til den foreslåtte erstatningsbestemmelsen, se punkt 24.

Finanstilsynet uttaler:

«Avtaler om investeringstjenester reguleres i verdipapirhandelloven. Slik forslaget er utformet, vil slike avtaler dermed falle utenfor finansavtalelovens virkeområde. Tilsvarende gjelder avtaler om individuelle pensjonsavtaler, som reguleres av den enkelte tilbyders sektorlovgivning. Ut fra omtalen i høringsnotatet, kan

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

det imidlertid se ut til at forslaget er ment slik at avtalene er omfattet dersom forholdet ikke er regulert av annen lov.

Hvis det legges til grunn at det er de enkelte forhold som skal være regulert i annen lov, kan det stilles spørsmål ved hvilke forhold som rammes av finansavtaleloven der sektorlovgivningen har tilsvarende, men ikke identisk, regulering. Slik delvis overlappende regulering skaper uklarheter.

Spørsmålet om overlappende regulering aktualiseres i relasjon til finansavtalelovens regler om blant annet lovvalg, god forretningskikk, kommunikasjon, markedsføring, ansvar for tredjepersoner, klagebehandling, overtredelsesgebyrer og straff. Lignende bestemmelser gjenfinnes i utstrakt grad i sektorregelverket for finansforetak, herunder forsikringsforetak og pensjonsforetak, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond. Dette er dermed forhold som er regulert i annen lov, og tilsynet forstår det som at de foreslåtte bestemmelsene i finansavtaleloven ikke er ment å skulle gjelde for avtaler om investeringstjenester og avtaler om pensjonsordninger.

Finanstilsynet mener det er viktig at de nevnte bestemmelsene, og særlig bestemmelser om kundebehandling og god forretningskikk reguleres uttømmende i sektorlovgivningen. Det vises til at forbrukerbeskyttelse er et viktig hensyn innen alle sektorer i finansmarkedet, og at både EØS-regler og nasjonale regler er i stadig endring som følge av dette.

Som nevnt innledningsvis, mener Finanstilsynet at forslaget om lovfesting i finansavtaleloven av bestemmelser om misligholdsbeføyelser, herunder reklamasjon, heving og erstatning ikke bør følges opp uten en bredere utredning. Etter forslaget skal også disse reglene gjelde for avtaler om investeringstjenester og avtaler om pensjonsordninger. Ut fra den generelle merknaden til forslaget, finner tilsynet ikke grunn til å kommentere forslaget i relasjon til avtaler om investeringstjenester og pensjonsordninger.

Finanstilsynet mener etter dette at finansavtalelovens virkeområde ikke bør utvides til å omfatte avtaler om investeringstjenester og individuelle pensjonsordninger.»

Forslaget om en utvidelse av lovens virkeområde støttes på den annen side av *Barne- og likestillingsdepartementet, Forbrukerombudet, Jussbuss og Finansmarkedsprosjektet ved Institutt for privatrett,*

Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo. Forbrukerombudet uttaler:

«Forbrukerombudet støtter å fjerne vilkåret om at avtalen må inngås med en «finansinstitusjon eller lignende institusjon». Ettersom lovens virkeområde uansett er videre enn dette, ville et slikt vilkår vært egnet til å forvirre en forbruker eller andre kunder som forsøker å sette seg inn i egen rettsstilling. For tjenesteytere som ikke er en finansinstitusjon eller lignende institusjon ville en slik formulering være egnet til å villedde om egne plikter.

Forbrukerombudet støtter også at loven skal gjelde for «avtaler med lignende innhold som finansavtaler» så langt den passer. Vi ser at dette kan tenkes å skape usikkerhet om hvilke avtaler som skal være omfattet, blant annet dersom det dukker opp nye tjenester eller avtaleformer som ikke umiddelbart passer inn i en av de definerte avtaletypene. Dette kan antakelig gi noe merarbeid med å introdusere produkter og tjenester knyttet til avtaler som ligner finansavtaler i Norge.

Alternativet til å la disse avtalene være omfattet, er imidlertid at avtalene ikke skal være regulert av loven. Etter Forbrukerombudets syn gir ikke dette en mer oversiktlig situasjon. Markedsføringslovens forbud mot urimelige avtalevilkår og villedende markedsføring vil uansett komme til anvendelse for produkter som markedsføres og selges til forbrukere, og det vil være naturlig å se hen til regler i lovverk som regulerer tilsvarende tilfeller ved vurdering av lovligheten. Kunder vil, uavhengig av om de er forbrukere eller ikke, uansett kunne gjøre gjeldende alminnelige erstatningsrettslige krav, og de kan kreve at avtalen settes til side etter avtaleloven § 36.

I tillegg er det et vesentlig poeng å få regulert erstatningsansvaret ved tjenester som allerede er regulert i dag. For eksempel er den manglende reguleringen av erstatningsansvar ved brudd på profesjonsansvar eller andre plikter knyttet til ulike former for investeringsrådgivning, en alvorlig mangel ved dagens regelverk, som har negative konsekvenser for forbrukere.»

Næringslivets Hovedorganisasjon og Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI gir uttrykk for at reglene om kredittavtaler ikke bør gjelde mellom næringsdrivende som ikke er finansinstitusjoner o.l. *Næringslivets Hovedorganisasjon* uttaler:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

«Departementet foreslår i § 1 at loven skal gjelde for enhver kredittytelse. Vi legger til grunn at det betyr at enhver yter av kreditt er omfattet, uavhengig av om yteren er et foretak som driver finansieringsvirksomhet i finansforetakslovens forstand. Det vil igjen si at også en som yter kreditt i egenskap av selger av varer eller tjenester vil være omfattet av finansavtaleloven, selv om det ikke er snakk om finansieringsvirksomhet etter finansforetaksloven § 2-1 tredje ledd bokstav d eller f.

[...]

En hel rekke finansielle tjenester kan ytes bare av foretak som har offentligrettslig tillatelse. Det er imidlertid ikke nødvendig med tillatelse for å selge varer og tjenester på kreditt eller for å yte finansiering i enkeltstående tilfeller, jf. finansforetaksloven. Selgere har normalt heller ikke den bakgrunnen som er nødvendig for å opptre på den måten den foreslåtte loven legger opp til.

Kjøpere har heller neppe grunn til å vente slik opptreden. Balanseforholdet mellom partene tilsier ikke nødvendigvis at loven bør gjelde, og det er i alle fall ikke en vurdering som er gjort i høringsnotatet. Ofte vil kreditten være alene i kjøperens interesse – uavhengig av om kunden er næringsdrivende eller forbruker, og det er da ikke gitt at det er riktig å pålegge selger en hel del forpliktelser.»

Finans Norge gir uttrykk for at hjemmelen til å fastsette nærmere regler i forskrift om lovens virkeområde er for vid.

4.5 Departementets vurdering

4.5.1 Generelt om lovens virkeområde

Ved avgrensningen av lovens virkeområde reiser det seg for det første et spørsmål om hvilke avtaler og typer finansielle tjenester loven skal omfatte. For det andre reiser det seg et spørsmål om hvem som skal anses som tjenesteytere og derfor være omfattet av lovforslaget når de tilbyr finansielle tjenester. For det tredje reiser det seg et spørsmål om hvem som anses som kunder eller mottakere av finansielle tjenester – idet avtalen vil falle utenfor lovens virkeområde dersom avtalemotparten ikke omfattes av lovforslaget. For det tilfellet at avtalen er omfattet av lovforslaget, reiser det seg også et spørsmål om partene ved avtale kan fravike lovens regler. Synspunktene på disse spørsmålene vil, som høringen viser, i

mange tilfeller også bero på synet på innholdet i de reglene som eventuelt kommer til anvendelse.

Departementet foreslår i likhet med forslaget i høringsnotatet at lovens virkeområde som et utgangspunkt avgrenses ut fra avtaletypen, og ikke institusjonen. Det følger av § 1-1 første ledd i lovforslaget at loven gir regler om «finansavtaler». Dette begrepet er nærmere definert i § 1-3. «Finansavtale» er der definert som «avtale om finansiell tjeneste, finansoppdrag, betalingsoppgjør og overdragelse av pengekrav». Med «finansiell tjeneste» menes «alle banktjenester, kredittjenester og betalingstjenester og alle tjenester som gjelder investering og individuelle pensjoner». «Finansoppdrag» er definert som «formidling av en finansiell tjeneste mellom en kunde og en tjenesteyter». Angivelsen i § 1-1, jf. § 1-3, er imidlertid som nevnt bare et utgangspunkt. Virkeområdet for loven og de enkelte kapitler er ytterligere avgrenset av andre bestemmelser, se særlig § 1-2. At det ved angivelsen av lovens virkeområde i § 1-1 tas utgangspunkt i avtaletypen, ikke institusjonen, slik gjeldende lov gjør, har betydning blant annet på den måten at loven vil få anvendelse uavhengig av om tjenestetilbyderen opptre med eller uten gyldig konsesjon etter virksomhetslovgivningen.

Forslaget i høringsnotatet om at loven skal gjelde så langt den passer også for avtaler med et lignende innhold som finansavtaler, er derimot ikke fulgt opp. Departementet er enig i synspunktet som har kommet til uttrykk i høringen, om at dette gir en for upresis angivelse av lovens virkeområde.

Når det gjelder det nærmere innholdet i begrepene «finansavtale», «finansiell tjeneste» og «finansoppdrag», må det tas høyde for at lovforslaget skal gjennomføre flere EØS-direktiver i norsk rett, se den nærmere omtalen av direktivene i punkt 2.1, samt inkorporere EØS-forordninger som er nevnt i lovforslaget § 1-11. Lovforslagets virkeområde må derfor minst dekke et virkeområde som er tilstrekkelig for gjennomføringen av EØS-reglene. Som det fremgår av punkt 15, foreslås det dessuten at reglene i angrerettloven kapittel 7 og 8 om opplysningsplikt og angrerett mv. ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler av finansielle tjenester innarbeides i den nye finansavtaleloven og i forsikringsavtaleloven. Finansavtaleloven må dermed også ha et virkeområde som svarer til virkeområdet for disse reglene etter angrerettloven.

Lovforslaget er strukturert slik at *kapittel 1* har et generelt virkeområde (med regler om virkeområde og definisjoner mv.). Det samme gjel-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

der *kapittel 7* om sanksjoner og *kapittel 8* med avsluttende bestemmelser. For disse kapitlene er det dermed avgrensningen i § 1-1 som er avgjørende. Siden bestemmelsene i disse kapitlene er så nært knyttet til innholdet i de øvrige kapitlene, har imidlertid avgrensningen som følger av § 1-1, liten betydning i denne relasjonen.

Kapittel 2 gir regler om betalingsoppgjør og overdragelse av pengekrav. Det vises i den forbindelse til at betalingsoppgjør og overdragelse av pengekrav er omfattet av begrepet «finansavtale», jf. § 1-3 første ledd og § 1-1 første ledd. Også gjeldende lov inneholder flere regler om avtaler som verken er avtale om finansielle tjenester eller avtale inngått med «finansinstitusjon eller lignede institusjon», se for eksempel § 38. Reglene om betalingsoppgjør gjelder i likhet med gjeldende lov uavhengig av hvem som er parter i betalingsoppjøret. Reglene om overdragelse av pengekrav gjelder på de vilkår og med de begrensninger som følger av §§ 2-13 og 2-14. Departementet foreslår for øvrig en presisering om at *kapittel 2* kun gjelder for formuerettslige betalingsoppgjør og pengekrav, jf. det tilsvarende virkeområdet for reglene i forsinkelsesrenteloven etter denne lovens § 1. Betalingsoppgjør i offentligrettslig sammenheng omfattes etter dette ikke av reglene i *kapittel 2*.

Kapittel 3 gir som et utgangspunkt en generell regulering av alle finansielle tjenester, jf. definisjonen i § 1-3 annet ledd og spesialmerknaden til denne bestemmelsen. I dette kapitlet gis det blant annet regler om tjenesteyterens plikter, kommunikasjon med kunden, bevisbyrde, avtaleinngåelse, misbruk av elektronisk signatur, krav til avtalens innhold, endring av avtalevilkår, opplysningsplikt forut for avtaleinngåelsen, angrerett og betenkningstid, sanksjoner ved mislighold og klagebehandling og tilsyn. Det er også gitt enkelte særskilte regler om finansoppdrag. Fra det generelle utgangspunktet er det gjort enkelte unntak for tjenester som gjelder investering, se nedenfor i punkt 4.5.2, 10.5 og 13.5.

Virkeområdene for kapitlene 4, 5 og 6 er i motsetning til *kapittel 3* begrenset til bestemte avtaltypen: *Kapittel 4* gjelder kun for kontoavtaler og betalingstjenester, *kapittel 5* gjelder for kredittavtaler og *kapittel 6* gjelder for kausjon.

I punktene 4.5.2 til 4.5.5 gis en nærmere redegjørelse for avgrensningene som følger av at kapitlene 3 til 6 regulerer henholdsvis finansielle tjenester, kontoavtaler og betalingstjenester, kredittavtaler og kausjonsavtaler.

§ 1-2 sjette ledd begrenser virkeområdet for kapitlene 3 til 6 også ut fra hvem som er tilbyder

og mottaker av tjenesten. Se i den sammenheng også spesialmerknaden til § 1-2. Dersom kunden er forbruker, gjelder reglene i *kapittel 3* til 6 for alle tjenesteytere. Det følger av definisjonen av «tjenesteyter» i § 1-4 tredje ledd at dette begrepet kun omfatter den som tilbyr finansielle tjenester eller finansoppdrag som ledd i næringsvirksomhet, jf. i denne sammenhengen også definisjonene av «betalingstjenesteyter» og «kredittyter» i § 1-4 niende ledd og § 1-7 fjerde ledd, som er de benevnelsene som brukes om tjenesteyteren i henholdsvis *kapittel 4* og kapitlene 5 og 6.

Når kunden ikke er forbruker, gjelder *kapittel 3* til 6 bare for tjenester som er underlagt krav om særskilt tillatelse eller meldeplikt etter finansforetaksloven. Videre slås det fast i § 1-2 sjette ledd tredje punktum at loven ikke gjelder to eller flere tjenesteytere imellom når tjenesten ikke berører kundens rettigheter eller tjenesteyterens plikter etter loven. Det følger av dette unntaket at virksomheten som utøves av Nordic Trustee AS i forbindelse med utstedelse av obligasjonslån, ikke vil være omfattet, jf. høringsuttalelsene fra *Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI*, og *Nordic Trustee AS* om dette.

I § 1-1 annet ledd foreslås en hjemmel til å fastsette nærmere regler om lovens virkeområde i forskrift, herunder ved helt eller delvis å fravike reglene i § 1-2. En tilsvarende hjemmel finnes i gjeldende § 1 sjette ledd. Departementet legger til grunn at det blant annet bør gjøres unntak for visse former for rådgivning, for eksempel i forbindelse med advokatvirksomhet, jf. høringsuttalelsen fra *Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI* om dette.

Spørsmålet om hvilke avtaler og hvilke parter loven skal gjelde for, har nær sammenheng med spørsmålet om adgangen til å fravike lovens bestemmelser ved avtale. I likhet med gjeldende lov foreslås det i § 1-9 at loven ikke skal kunne fravikes ved avtale til skade for en forbruker. I høringsnotatet var det foreslått at loven i større grad skulle være ufravikelig for kunder som ikke er forbrukere, enn det som følger av gjeldende lov. Det ble blant annet reist spørsmål om små foretak, såkalte «mikroforetak», bør gis samme beskyttelse som forbrukere. Flere høringsinstanser har hatt innvendinger mot dette forslaget, mens bare *Bitmynt AS/Sunde Bitmynthandel* synes å støtte et sterkere vern av små foretak. Forslaget er i lys av dette ikke fulgt opp. Lovforslaget viderefører unntakene som følger av gjeldende lov. Videre må det gjøres enkelte unntak som følge av forpliktelser etter EU-direktivene. Dessuten mener departementet at det er enkelte atferds-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

regler som samfunnet har en åpenbar interesse i at følges i alle avtaleforhold, uavhengig av hva avtalepartene selv måtte ønske. Det foreslås etter dette at kravet til god forretningsskikk og faglig forsvarlig opptreden, forbudet mot ågerrenter og plikten til å foreta kredittvurdering ikke skal kunne fravikes til ulempe for noen kunder, med andre ord heller ikke i næringsforhold.

4.5.2 Virkeområdet for lovforslaget kapittel 3 – finansielle tjenester

Generelt

Virkeområdet for kapittel 3 er knyttet til begrepet «finansiell tjeneste», jf. § 1-2 annet ledd og § 1-3 annet og tredje ledd. Denne definisjonen er ment å omfatte de samme finansielle tjenestene som i gjeldende lov, i tillegg til at den, med unntak for forsikringstjenester, skal tilsvare definisjonen i angrerettloven § 5 bokstav e («banktjeneste, kredittjeneste, forsikringstjeneste, individuell pensjonstjeneste, investeringstjeneste, eller betalings-tjeneste»). Angrerettlovens definisjon bygger på virkeområdet i fjernsalgsdirektivet artikkel 2 bokstav a.

Når det gjelder forståelsen av definisjonen i angrerettloven og fjernsalgsdirektivet, nevnes at dette er en utvidelse av det virkeområdet EU-kommisjonen opprinnelig hadde foreslått i utkastet til direktiv («bank-, forsikrings- og investeringstjenester»). Direktivforslaget inneholdt dessuten en «veiledende liste» over hvilke tjenester som regnes som «finansielle». Listen ble imidlertid ikke vedtatt, noe som skulle sikre at også tjenester som i fremtiden eventuelt kunne bli tilbudt forbrukere, ikke skulle falle utenfor virkeområdet, se her Ot.prp. nr. 36 (2004-2005) punkt 3.1.2.1. Med unntak for forsikringstjenester kan det på bakgrunn av den veiledende listen i EU-kommisjonens opprinnelige direktivutkast legges til grunn at lovforslagets begrep «finansielle tjenester» omfatter alle banktjenester, kredittjenester, individuelle pensjonstjenester, investeringstjenester og betalings-tjenester, herunder (gjengitt i den danske språkversjonen):

- «1) Innlån og andre midler, der skal tilbakebetales
- 2) Udlån, især forbrugslån og realkreditlån
- 3) Finansiell leasing
- 4) Pengeoverførser, herunder udstedelse og forvaltning af betalingsmidler
- 5) Valutatransaksjoner
- 6) Garantier og forpligtelser

- 7) Modtagelse, overførsel og/eller udførelse af ordrer og tjenesteydelser vedrørende følgende finansielle produkter:
  - a) pengemarkedsinstrumenter
  - b) omsættelige værdipapirer
  - c) investeringsforeninger og andre kollektive investeringsordninger
  - d) finansielle futures og optioner
  - e) valutakurs- og renteinstrumenter
- 8) Porteføljeadministration og investeringsrådgivning vedrørende de i punkt 7 nævnte instrumenter
- 9) Opbevaring og forvaltning af værdipapirer
- 10) Leje af bokse
- 11) Anden forsikring end livsforsikring
- 12) Livsforsikring
- 13) Livsforsikring i forbindelse med investeringsfonde
- 14) Permanent sygeforsikring («permanent health insurance»)
- 15) Kapitalforsikringstransaksjoner
- 16) Individuelle pensionsforsikringer».

Når det gjelder finansoppdrag, synes ordlyden i gjeldende lov å innebære at formidling regnes som en finansiell tjeneste.

Lovforslaget innebærer at flere former for finansielle tjenester vil være regulert av lovforslaget enn det som følger av gjeldende finansavtalelov. Finansielle tjenester som i dag ikke er omfattet av formell lov, vil imidlertid være regulert av alminnelige kontraktsrettslige prinsipper. I den grad kapittel 3 kun innebærer en kodifisering av ulovfestet rett, innebærer lovforslaget dermed kun en videreføring av regler som allerede gjelder.

Særlig om avtaler som gjelder investeringer

En endring sammenlignet med gjeldende lov er at lovforslaget også gjelder for avtaler i forbindelse med investeringer, jf. den foreslåtte definisjonen av finansiell tjeneste i § 1-3 annet ledd. I høringen har enkelte av høringsinstansene hatt innvendinger mot dette forslaget.

Etter departementets syn er det et klart behov for en slik kontraktsrettslig regulering av avtaler i forbindelse med investeringer som lovforslaget innebærer. Departementet viser for det første til synspunktene Finanskriseutvalget ga uttrykk for i NOU 2011: 1 punkt 8.4:

«Som ikke-profesjonelle brukere av ulike finansielle tjenester, med begrensede ferdigheter innen finans, har forbrukerne behov for

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

beskyttelse. I Norge og andre land søkes hensynet til forbrukerne ivarettatt både direkte gjennom regelverk som skal ivareta forbrukernes rettigheter og interesser, og gjennom soliditets- og likviditetskrav til finansinstitusjoner mv., herunder gjennom innskuddsgarantiordninger. Velfungerende finansmarkeder og solide finansinstitusjoner er grunnleggende forutsetninger for at forbrukerne på en trygg og tilfredsstillende måte kan benytte seg av viktige og nødvendige finansielle funksjoner.

Det felleseuropeiske regelverket om bl.a. investeringstjenester (MiFID), verdipapirfond (UCITS) og markedsmisbruk (MAD), inneholder i dag en rekke bestemmelser som er ment å bidra til at forbrukerne får informasjon på et nivå – og av en slik art, som er forståelig nok til at den kan danne forsvarlig grunnlag for investeringsbeslutninger. Reglene innebærer bl.a. at det er strengere krav til opplysninger og produktutforming for ikke-profesjonelle investorer (forbrukere), enn for det som er definert som profesjonelle investorer.

[...]

Finansielle produkter og markeder blir stadig mer komplekse, og forbrukeren står i mange sammenhenger overfor langt flere valg enn før. Endret demografi og lengre forventet levealder øker behovet for privat pensjonssparing, og arbeidstakerne får etter hvert mer innflytelse over egen pensjon. Valgene den enkelte gjør her kan få stor betydning for privatøkonomien. Videre har stadig flere husholdninger en økonomi som gjør det mer aktuelt å investere i finansielle markeder og instrumenter, og som dermed øker etterspørselen etter investeringsprodukter og -tjenester. Et langvarig lavt rentenivå kan også bidra til at flere vil se seg om etter alternative plasseringer.

Det legges iblant til grunn at forbrukere er fullt ut rasjonelle aktører i markedene som, gitt tilstrekkelig informasjon og lave letetekstnader, stort sett vil fatte beslutninger som ivaretar ens egne økonomiske interesser på en best mulig måte. Det er imidlertid i en rekke eksperimenter påvist at forsøkspersoner systematisk tenderer mot økonomisk irrasjonelle disposisjoner. Slike tendenser kan være spesielt problematisk for forbrukerne i finansmarkedet, og slike tendenser gjør det svært krevende å utforme generelt velfungerende forbrukerrett regulering på finansmarkedsområdet. [Fotnote: Se f.eks. Arieli (2008)].»

Den såkalte Røeggen-dommen i Rt. 2013 s. 388 er i så måte godt egnet til å illustrere hvordan manglende lovfastsatte forbrukerrettigheter og krav til tjenesteyterne kan slå ut i praksis. Dommen gjelder en forbruker som i 2000 kjøpte såkalte aksjeindeksobligasjoner utstedt av en norsk bank. Investeringen ble finansiert ved kreditt i utstedende bank. Obligasjonene var ikke rentebærende, men forbrukeren skulle ved forfall i 2006 få tilbakebetalt obligasjonsbeløpet tillagt eventuell avkastning. Han ble i forkant av investeringen kontaktet av banken ved en telefonhenvendelse, siden invitert til et møte med bankens kunderåd-giver der blant annet hans økonomi var et tema, samt et informasjonsmøte hvor banken ga en nærmere presentasjon av aksjeindeksobligasjonene som investeringen gjaldt. Han fikk også informasjon om investeringen og muligheten for å finansiere den ved kredittopptak i to seks siders lange prospekter for de aktuelle aksjeindeksobligasjonene. Han ble dessuten informert om muligheten for avkastning i et «løst ark» som han fikk i tilknytning til bankens møte om aksjeindeksobligasjonene. Høyesterett gir i avsnitt 113 uttrykk for å være enig i bankens anførsel om at det ikke er noe prinsipielt skille mellom egenkapital- og lånefinansiering av investeringene, og at en avtale ikke kan kjennes urimelig alene av den grunn at den er lånefinansiert. Samtidig gis det uttrykk for at lånefinansiering øker den reelle kostnaden på produktet slik at risikoelementet også blir større, og at lånefinansiering «øker kompleksiteten i avtaleforholdet, noe som har betydning for den informasjon banken må gi kundene». I avsnitt 125 uttales det at «ved salg av risikopregede og komplekse produkter til ikke-profesjonelle investorer, må banken forsikre seg om at kunden forstår innholdet i den handelen han begir seg inn på, og ikke gi misvisende eller feilaktige opplysninger om viktige forhold av betydning for investeringsbeslutningen». I avsnitt 126 til 128 gir Høyesterett uttrykk for at bankens markedsføring tok utgangspunkt i den svært gunstige utviklingen som hadde vært i aksjemarkedet de siste årene, og uttaler:

«Men også i slike tider har banken har et ansvar for å gi riktig, nøktern og realistisk informasjon når den inngår avtaler med småsparere og uerfarne investorer. Banken burde, som profesjonell part, i større grad ha fremhevet at en fortsatt ubrutt og sterk vekst i aksjemarkedet var et usikkert scenario, og ikke nøydt seg med å bemerke dette i liten skrift i prospektet. Dessuten burde banken – ved mar-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

kedsføring av kompliserte produkter som dette – ha forklart risikoen ved produktene og konsekvensene av lånefinansiering på en måte som var tilpasset ikke-profesjonelle investorer.»

Høyesterett kom enstemmig til at avtalen skulle settes til side i sin helhet idet det ble lagt til grunn at forbrukeren ikke ville ha inngått avtalene om han hadde fått tilstrekkelig nøktern og korrekt informasjon om avtaleforholdet.

Etter departementets syn er det på denne bakgrunn behov for en bedre regulering av spare- og investeringsprodukter. Departementet vil ikke utelukke at dagens tilsynelatende noe tilfeldige regulering kan ha en innvirkning på transaksjonskostnadene, spare-, kreditt- og investeringsmengden og tilliten til finansielle tjenester blant publikum.

Virksomhetslovgivningen pålegger tjenesteyteren flere plikter, men kundens rettigheter ved mislighold fremgår i mindre grad av denne lovgivningen. Tvister om tjenesteyterens mislighold blir gjerne løst for kundene ved bruk av avtaleloven § 36 om urimelige vilkår eller ulovfestede regler om erstatningsansvar. Dette tyder etter departementets vurdering på et behov for rettsavklaring, se i den forbindelse punkt 24.5.1.

Lovforslaget omfatter ikke bare konsesjonspliktige ytelser etter verdipapirhandeloven, jf. § 2-1 første ledd i denne loven. Alle tjenester i forbindelse med investering som omsettes til forbruker, er omfattet. Reglene om opplysningsplikt før avtaleinngåelsen og angrerett får dermed samme virkeområde som etter angrerettloven og fjernsalgsdirektivet. I samsvar med angrerettloven vil imidlertid disse reglene kun gjelde ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler, jf. § 3-22 annet ledd og § 3-41 annet og tredje ledd.

De grunnleggende bestemmelsene om tjenesteyterens plikter i § 3-1 første ledd vil gjelde alle investeringstjenester og uavhengig av salgskanal. I praksis vil dette neppe innebære vesentlig nye plikter for tjenesteyterne, idet reglene om tjenesteyterens plikter i hovedsak bygger på en kodifisering av gjeldende prinsipper som er rettslig bindende for tjenesteyterne, og som kan søkes håndhevet av kundene. At det dreier seg om tilsvarende plikter, illustreres av den nye «god skikk»-standarden som er utarbeidet av Finansnæringens autorisasjonsordninger, se nærmere punkt 10.2. Denne bransjenormen gir felles regler om god skikk for finansielle tjenester, og i forbindelse med investeringstjenester heter det i kommentaren til standarden:

«En viktig endring er at virkeområdet for God skikk er utvidet og nå gjelder for sparing/plasering, kreditt, personforsikring og skadeforsikring. God skikk skal følges både ved rådgivning, informasjon, veiledning og salg i forbrukermarkedet. Reglene gjelder for personlig betjening av rådgiver eller robot, samt for digitale prosesser.

Den nye bransjenormen understreker dessuten at ledere har et særlig ansvar for å unngå rutiner og systemer, herunder belønningssystemer, som ikke bygger opp under reglene.

Endringene i bransjenormen er hovedsakelig en følge av regelverksutviklingen med sterkere forbrukerbeskyttelse og personvern, men også av at rådgivning, informasjon, veiledning og salg i stadig større grad skjer via digitale løsninger.»

På samme måte som at bransjen selv har gitt felles regler om god skikk for finansielle tjenester, som suppleres med nærmere regler for de ulike tjenestene, mener departementet at det vil være hensiktsmessig at også avtaler i forbindelse med investeringer omfattes av lovforslagets virkeområde. Dette vil etter departementets syn kunne bidra til å øke publikums kjennskap til gjeldende rett. De høringsinstanser som har vært negative til forslaget om et utvidet virkeområde, synes først og fremst å være negative til at reglene om mislighold, herunder erstatning, skal få anvendelse. Departementet legger imidlertid til grunn at de foreslåtte bestemmelsene i hovedsak innebærer en kodifisering av gjeldende rett, se punkt 24.5. Departementet viser dessuten til at en utvidelse av lovens virkeområde, slik at den i utgangspunktet gjelder alle finansielle tjenester i forbrukeravtaler, legger til rette for en større grad av standardisering av vilkårene og like regler om blant annet avtaleinngåelse, innholdet i avtalen, endringer av avtalen, avvikling av kundeforholdet og klagebehandling. Med unntak for tjenester omfattet av reglene i verdipapirhandeloven, gjelder dette også for finansielle tjenester for øvrig, med like regler for veiledning og personlige anbefalinger, herunder fraråding, og bruk av de samme reglene ved kommunikasjon med kunden. Dermed reduseres også faren for formelle feil ved sammensatte tjenester.

Rettigheter og plikter opptrer parvis i avtaleretten. Rett for en part innebærer en plikt for en annen. Høringsinstansenes syn på forslaget til alminnelige regler for finansielle tjenester bygger, slik departementet ser det, på den iboende

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

interessemotsetningen i forholdet mellom tjenesteyteren og kundene. Lovgivers oppgave må være å sikre at kontraktsreglene gir en balanse i rettighetene og pliktene for begge parter.

Særlig om avtaler om individuelle pensjoner

En annen endring sammenlignet med gjeldende lov er at lovforslaget også omfatter avtaler om individuelle pensjoner, jf. definisjonen av finansielle tjenester i § 1-3 annet ledd. Dette er i samsvar med forslaget i høringsnotatet. På virksomhetssiden er institusjonene som kan tilby individuelle pensjonstjenester regulert i forsikringsvirksomhetsloven, finansforetaksloven, verdipapirfondloven og verdipapirhandelloven. Enkelte sider ved slike avtaler er regulert i forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 §§ 6-47-1 flg. De samme hensynene som taler for at finansavtaleloven bør regulere avtaler om investeringer, gjør seg imidlertid gjeldende også for avtaler om individuelle pensjonstjenester. Når reglene i angrerettloven kapittel 7 og 8, som allerede gjelder for slike tjenester, for øvrig innarbeides i finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven, gir det liten mening at øvrige regler i lovforslaget kapittel 3 ikke gis anvendelse for slike avtaler. Det vises i den forbindelse også til det som er sagt foran om standardisering av avtaler i tilknytning til investeringstjenester.

I høringen er det anført at det ikke er behov for og ikke bør gis regler om avtaler om individuelle pensjonstjenester ut over reglene som følger av den nevnte forskriften. Forskriften gir flere bestemmelser som regulerer rene privatrettslige forhold knyttet til avtalen. Etter departementets syn er det likevel gode grunner for at finansavtaleloven bør få anvendelse. Skatteloven og regler gitt med hjemmel i skatteloven gjelder skatterettslige spørsmål som partene ikke råder over ved avtale. Dersom kunden skal kunne kreve erstattet tap som følge av mislighold av regler i forskriften til skatteloven, vil kunden måtte vise til et avtalegrunnlag som gir tjenesteyteren slike plikter. Etter hva departementet kan se, gir ikke forskriften noe vern for kundens rettigheter overfor pensjonsinnretningen eller en plikt for pensjonsinnretningen til å følge reglene overfor kunden. Brudd på forskriftens regler synes kun å innebære at innskudd ikke gir skattefradrag. På denne bakgrunn er det etter departementets syn behov for regler som gir forbrukere den beskyttelsen kapittel 3 i lovforslaget innebærer. For øvrig vises til det som er sagt foran om investeringstjenester.

4.5.3 Virkeområdet for lovforslaget kapittel 4 – kontoavtaler og betalingstjenester

Reglene i kapittel 4 gjelder kontoavtaler og betalingstjenester, jf. § 1-2 tredje ledd. «Kontoavtale» og «betalingstjeneste» er definert i § 1-5 henholdsvis åttende og første ledd. Virkeområdet er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett. Listen i gjeldende § 11 annet ledd over betalingstjenester som ikke omfattes av det reviderte betalingstjenestestedirektivet, foreslås ikke videreført. Lovforslaget §§ 4-47 til 4-51 angir særskilte unntak og særregler for visse former for betalingstjenester og betalingstransaksjoner.

Tjenester som er unntatt fra virkeområdet for kapittel 4, vil, når kunden er forbruker, imidlertid kunne være omfattet av lovforslaget kapittel 3. Avtaler med en næringsdrivende kunde er kun omfattet av lovforslaget kapittel 3 dersom tjenesten også er omfattet av lovforslaget kapittel 4 siden tjenesten da vil kreve tillatelse eller meldepplikt etter finansforetaksloven, jf. § 1-2 sjette ledd. Når det gjelder innskuddskonto utenfor virkeområdet for det reviderte betalingstjenestestedirektivet, videreføres gjeldende rett slik at reglene i hovedsak gjelder tilvarende for innskuddskonto i bank, se nærmere Ot.prp. nr. 94 (2008–2009) kapittel 3.

Enkelte regler, slik som reglene om kontobytte, er begrenset til å gjelde for betalingskonto og når kunden er forbruker, se punkt 33 og § 4-34.

4.5.4 Virkeområdet for lovforslaget kapittel 5 – kredittavtaler

Reglene i kapittel 5 gjelder kredittavtaler, jf. § 1-2 fjerde ledd. «Kredittavtale» er definert i § 1-7 første ledd i lovforslaget. Departementet foreslår å bygge på forbrukerkredittdirektivets definisjon av kredittavtale i artikkel 3 bokstav c, som innebærer at utgangspunktet for virkeområdet for reglene i lovforslaget kapittel 5 er det samme som etter gjeldende kapittel 3. «Kredittavtale» er også definert i boliglåndirektivet artikkel 4 nr. 3. Definisjonene i de to direktivene er identiske, men i forbrukerkredittdirektivet presiseres det at fra kredittavtalebegrepet er «unntatt avtaler om løpende yting av tjenester eller levering av varer av samme art, der forbrukeren betaler i avdrag så lenge de ytes eller leveres».

I lovforslaget er det gitt enkelte særlige regler om boliglån. «Boliglån» er definert § 1-7 tredje ledd. Definisjonen omfatter blant annet kredittavtale som er sikret med pant i fast eiendom til bolig-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

formål, sikkerhet i en tilsvarende rettighet knyttet til fast eiendom, og kredittavtale som har til formål å erverve eiendomsrett til grunnarealer eller eksisterende eller prosjekterte bygninger.

I gjeldende lov reguleres overtrekk på konto av kapitlet om kredittavtaler. I lovforslaget er disse reglene foreslått flyttet til kapitlet om kontoavtaler og betalingstjenester (kapittel 4), se merknaden til § 4-22. Reglene i gjeldende kapittel 3 om overdragelse av fordringer og tilbakebetaling av kredittbeløp foreslås plassert i et nytt kapittel 2 om betalingsoppgjør. Sammenlignet med virkeområdet til gjeldende kapittel 3 foreslås det for øvrig ikke større endringer med hensyn til hvilke avtaler lovforslaget kapittel 5 vil omfatte.

4.5.5 Virkeområdet for lovforslaget kapittel 6 – kausjon

Det følger av § 1-2 femte ledd at kapittel 6 gjelder for avtaler om kausjon, slik dette er definert i § 1-7 annet ledd. Det foreslås at kapitlet skal gjelde for kausjon som stilles for kredittavtaler som omfattes av kapittel 5, herunder pant som stilles av en tredjeperson (realkausjon). Reglene skal dessuten gjelde for kausjon som stilles av en forbruker gjennom meglerforetak, jf. § 6-14.

At virkeområdet for kapittel 6 er begrenset til kausjon som stilles for kredittavtaler som omfattes av kapittel 5, er en endring sammenlignet med gjeldende lov. Etter gjeldende lov gjelder kausjonsreglene for kausjon som er stilt for «kreditt» generelt.

Bakgrunnen for forslaget er at dersom et kredittforhold ikke reguleres av loven, bør det etter departementets syn heller ikke reguleres (indirekte) gjennom kausjonsreglene. Det vises til at lovforslaget på samme måte som gjeldende lov bygger på en grunntanke om at når kausjonen er knyttet til et lån, er det naturlig å anse både långiveren og kausjonisten som kredittytere i forholdet til låntakeren (selv om kausjonen selvsagt ikke

reguleres av kredittkapitlet), og til at det i lovforslaget i større grad gis regler som reflekterer denne likheten. Når det i tillegg tas i betraktning at kausjonisten på nærmere vilkår kan fremtvinge innfrielse av hovedfordringen enten fra kredittkunden eller ved å innfri selv, og at kausjonisten ved innfrielsen av hovedfordringen trer inn i kredittgiverens plikter og rettigheter etter kredittavtalen, synes det mest hensiktsmessig å begrense kausjonsreglenes virkeområde til de kredittavtalene som reguleres av loven. Endringen antas for øvrig å ha mindre praktisk betydning. Kausjon stilt for kreditt som ikke omfattes av lovforslaget, synes ikke særlig praktisk. Det synes dessuten ikke å være det samme behovet for beskyttende lovregler og minimumsrettigheter for kausjonisten nå som ved tilblivelsen av gjeldende lov. Det er i dag neppe tvilsomt at den minimumsbeskyttelsen som kausjonisten gis i lovforslaget, i stor grad må anses for å gi uttrykk for ulovfestet kausjonsrett.

For å ta stilling til om man har å gjøre med en kausjonsavtale, må man i likhet med gjeldende lov vurdere om avtalen har karakter av å være en kausjon ut fra de momenter som kjennetegner en kausjon, se punkt 4.2 om dette. Særlig i forbrukerforhold bør reglene gis et vidt anvendelsesområde i tvilstilfeller.

På samme måte som etter gjeldende lov vil lovens kausjonsregler kunne komme til anvendelse selv om avtalen formelt er utformet som en kredittavtale med to eller flere kunder. Dette kan være tilfellet der kredittyteren ut fra omstendighetene må være kjent med at én av flere kunder opptrer utelukkende med et sikringsformål. Det vil således ikke være avgjørende om betegnelsen «kausjon» er brukt. Noe annet er at grensdragningen mellom sideordnede skyldnere og kausjonister i flere sammenhenger får mindre betydning enn etter gjeldende rett ettersom det er foreslått flere regler med likt eller lignende innhold for samskyldnere og kausjonister, se punkt 36.

5 Betalingsoppgjør

5.1 Direktivene

Det reviderte betalingstjenestedirektivet har regler om betalingsoppgjør i artikkel 59, 60 og 62. Reglene er i stor grad en videreføring av reglene i det første betalingstjenestedirektivet, som allerede er gjennomført i norsk rett. I artikkel 59 er det gitt regler om valuta og valutaomregning, som svarer til gjeldende § 39 a, i artikkel 60 er det gitt regler om opplysninger om tilleggsgebyrer og rabatter, som svarer til gjeldende § 39 b, og i artikkel 62 nr. 2 er det gitt regler om fordeling av gebyrer, som svarer til § 39 c.

I artikkel 60 nr. 3 er det likevel gitt en ny bestemmelse om at betaleren ikke er forpliktet til å betale gebyrer som nevnt i nr. 1 og 2 hvis det ikke er gitt opplysninger om gebyrets fulle størrelse før betalingstransaksjonen initieres. Videre innebærer bestemmelsen i artikkel 62 nr. 2 om fordeling av gebyrer en utvidelse sammenlignet med det tidligere betalingstjenestedirektivet ved at også betalingstransaksjoner som medfører en valutaveksling, omfattes.

I samsvar med gjeldende § 39 b fastslår artikkel 62 nr. 3 første punktum at betalingsmottakeren kan kreve gebyr for bruk av bestemte betalingsmidler. I bestemmelsens annet punktum er det i tråd med forbrukerrettighetsdirektivet artikkel 19 gitt en ny bestemmelse om at eventuelle gebyrer som pålegges, ikke må overstige de direkte kostnadene som betalingsmottakeren pådrar seg for å bruke betalingsinstrumentet.

Videre er det inntatt en ny bestemmelse i direktivets artikkel 62 nr. 4. Det følger av denne bestemmelsen at medlemsstatene under alle omstendigheter skal sikre at betalingsmottakeren ikke krever gebyrer for bruk av betalingsinstrumenter som omfattes av kapittel II i forordningen om interbankgebyrer (forordning (EU) 2015/751), og for betalingstjenester som er omfattet av SEPA-forordningen (forordning (EU) nr. 260/2012). Forordningen om interbankgebyrer regulerer gebyrer fra kortinnløseren til kortutstederen ved bestemte kortordninger, og er gjennomført i forskrift 27. juni 2016 nr. 827 om formidlingsgebyr i kortordninger. SEPA-forordningen regulerer

grensekryssende betalinger, herunder direkte debiteringer i euro. Formålet med forordningen er å sikre at gebyrene for betalinger på tvers av landegrensene innen EØS-området er de samme som for betalinger i samme valuta innenfor en medlemsstat.

Betalingsstjenestedirektivet artikkel 62 nr. 4 oppstiller etter dette et forbud mot gebyrer for bruk av de kortbaserte betalingsinstrumentene som omfattes av kapittel II i forordningen om interbankgebyrer. Dette omfatter de vanligste kortordningene, som for eksempel VISA og MasterCard, som er såkalte fireparts kortordninger. Derimot faller såkalte treparts kortordninger, som American Express og Diners Club, utenfor forordningens regulering av størrelsen på gebyrene. For disse betalingsinstrumentene er det ikke et krav etter direktivet om forbud mot gebyrer. Medlemsstatene har likevel adgang til å forby gebyrer også for disse betalingsinstrumentene etter artikkel 62 nr. 5.

5.2 Gjeldende rett

Reglene om betalingsoppgjør tar først og fremst sikte på å regulere når betalingsoppgjøret rettslig sett er korrekt. Særlig to problemstillinger er sentrale: hvilke betalingsmidler som kan eller skal benyttes, og tid og sted for betalingen. Betalingsoppgjør kan også aktualisere andre problemstillinger som valutaomveksling, gebyr for bruk av et bestemt betalingsinstrument og fordeling av gebyrer.

Løsningen på disse spørsmålene må primært søkes i hva som er fastsatt mellom partene ved avtale, etablert praksis eller annen bindende sedvane. Enkelte regler om betalingsoppgjør er imidlertid (delvis) ufravikelige, for eksempel ved at loven ikke ved avtale kan fravikes til skade for forbrukeren.

Grunnleggende bakgrunnsrett om betalingstid og betalingssted finnes i gjeldsbrevloven § 3 første ledd, som anvendes analogisk for pengekrav som ikke er gjeldsbrev.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Bakgrunnsrettens utgangspunkt om betalingsmidler er sentralbankloven § 14 første ledd første punktum, der det fremgår at bankens sedler og mynter (kontanter) er «tvungent betalingsmiddel» i Norge. Dette innebærer at betaleren har rett til å innfri pengekravet med kontanter, samtidig som mottakeren ikke kan motsette seg et oppgjør med kontanter.

§ 38 i gjeldende finansavtalelov har regler om betalingsoppgjør, herunder om hvilke betalingsmidler som kan eller skal benyttes. Når det gjelder betalingsmidler, har den teknologiske utviklingen medført at kontanter ikke lenger innehar den sentrale rollen som for noen tiår tilbake. Betalingsoverføringer mellom kontoer vil ofte være den mest effektive og ressursbesparende betalingsmåten for partene. På den andre siden vil betaleren kunne ha et legitimt behov for å betale med kontanter. Til dette kommer at sentralbanklovens regler om tvungne betalingsmidler nettopp er ment å gi forutberegnelighet om hvilke betalingsmidler som man med trygghet kan falle tilbake på når pengekravet skal betales.

Finansavtaleloven § 38 er resultatet av en avveining av disse hensynene. Etter første ledd har betaleren rett til å foreta betalingsoppgjøret ved bankoverføring med mindre noe annet er avtalt eller mottakeren har bedt om utbetaling med kontanter. Etter annet ledd kan mottakeren gi nærmere anvisninger om betalingsmåten, såfremt dette ikke medfører vesentlig ulempe eller vesentlig merutgift for betaleren.

Det følger av § 38 tredje ledd at betalere som er forbrukere, har en særrett til å betale med kontanter hos betalingsmottakeren. Etter § 2 første ledd første punktum kan § 38 tredje ledd ikke fravikes ved avtale til skade for en forbruker. Retten til å betale med kontanter etter § 38 tredje ledd er etter sin ordlyd absolutt, men det er ikke klart hvor langt retten rekker i praksis. Bestemmelsen reiser en rekke spørsmål, blant annet med utgangspunkt i at retten til kontantoppgjør gjelder «hos betalingsmottakeren».

Finansavtaleloven § 39 har regler om betalingstid og betalingssted ved betalingsoverføringer. Spørsmålet om når betaling skal anses å ha skjedd, vil kunne være av vesentlig betydning for rettsstillingen til partene. Betaling virker frigjørende for betaleren ved at plikten til å yte penger opphører ved pengekravets innfrielse. Dersom betalingen finner sted rettidig, vil mottakeren avskjæres fra å gjøre gjeldende misligholdssanksjoner.

Ved betalingsoverføringer mellom ulike institusjoner anses betaling for å ha skjedd når beløpet

er «godsrevet mottakerens institusjon», jf. § 39 første ledd første punktum. Dette er et utslag av prinsippet om at partene selv har risikoen for svikt i forhold på sin side, ettersom de selv har valgt sine institusjoner. I annet og tredje punktum er det gitt nærmere regler for tilfellene hvor betaleren og mottakeren bruker samme institusjon, og hvor oppgjør skal skje ved utbetaling i kontanter.

Annet ledd inneholder en fravikelig særregulering av de fristavbrytende virkningene som følge av betaling. Bokstav a regulerer tilfellene hvor betaleren er forbruker. Fristavbrudd inntreffer da når betalingsordre er mottatt av finansinstitusjonen. I bokstav b bestemmes det at betalingsfristen avbrytes dersom betalingsmottakeren mottar og aksepterer sjekk eller et betalingsmiddel. Tredje og fjerde ledd inneholder to praktiske unntak fra annet ledd. Tredje ledd er særlig anvendelig i tilfellene hvor finansinstitusjonen har mottatt en betalingsordre fra forbrukeren som først skal gjennomføres på et senere tidspunkt. I så fall avbrytes betalingsfristen først fra den dagen betalingen er utskutt til. Etter fjerde ledd avbrytes ikke betalingsfristen dersom betalingstransaksjonen ikke blir gjennomført og dette skyldes betalereens eget forhold.

§ 39 a har regler om vekslingskurs. Første ledd slår fast at betalinger skal foretas i den valutaen som er avtalt. Annet ledd har regler om opplysningsplikt om gebyrer og vekslingskurs når det tilbys valutaomregning til betaleren før en betalingstransaksjon iverksettes.

I § 39 b er det gitt regler om gebyrer for bruk av bestemte betalingsinstrumenter. Bestemmelsen åpner for at betalingsmottakere kan kreve slike gebyrer, og slår uttrykkelig fast at betalings-tjenesteyteren ikke skal hindre betalingsmottakeren i å kreve slikt gebyr, jf. første ledd første og annet punktum. Et eventuelt gebyr kan i alle tilfeller ikke overstige betalingsmottakerens faktiske kostnad ved bruk av betalingsinstrument, jf. første ledd tredje punktum. Det er altså tillatt å kreve gebyr for bruk av betalingsinstrumenter, men størrelsen på disse gebyrene er begrenset. I første ledd fjerde punktum er det gitt en hjemmel til i forskrift å forby eller begrense retten til å kreve gebyrer som nevnt i første og tredje punktum for å fremme konkurranse og bruk av effektive betalingsinstrumenter. Forskriftshjemmelen er ikke benyttet. Annet ledd pålegger en opplysningsplikt for tilfeller der betalingsyteren eller en annen krever gebyr for et bestemt betalingsinstrument.

§ 39 c har regler om fordeling av gebyrer og bestemmer at dersom en betalingstransaksjon ikke omfatter en valutaveksling, skal betaleren

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

betale sin institusjon gebyrene denne krever, og betalingsmottakeren skal betale sin institusjon gebyrene denne krever.

5.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått at reglene i finansavtaleloven kapittel 2 avsnitt VI (§§ 38 til 39 c) videreføres i et nytt kapittel 2. Dette ble begrunnet slik:

«Begrunnelsen for forslaget er at gjeldende kapittel 2 som utgangspunkt gjelder forholdet mellom institusjonen og kunden, mens reglene i avsnitt VI gjelder forholdet mellom betaleren og betalingsmottakeren. Av hensyn til lovens tilgjengelighet kan det være hensiktsmessig at slike regler av mer alminnelig karakter plasseres i et eget kapittel i loven. Det vises i den forbindelse til at lovens virkeområde etter lovforslaget § 1 ikke er begrenset til forholdet mellom institusjon og kunde.»

Nåværende §§ 38, 39 og 39 a ble foreslått videreført uten endringer.

Også gjeldende § 39 b ble foreslått videreført, men som følge av bestemmelsen i det reviderte betalingsstjenestedirektivet artikkel 60 nr. 3 ble det foreslått et nytt tredje ledd om at betaleren ikke er forpliktet til å betale gebyr for bruk av et betalingsmiddel dersom opplysningspliktene i annet og tredje ledd ikke er overholdt. Videre ble bestemmelsen gjennomgående foreslått endret slik at den skulle omfatte «betalingsmiddel» i tillegg til betalingsinstrument. Formålet var å klargjøre at reglene skulle gjelde også for gebyrer på betaling med kontanter.

§ 39 c om fordeling av gebyrer ble foreslått endret slik at den også skulle omfatte valutatransaksjoner som medfører en valutaveksling.

Den nye bestemmelsen i det reviderte betalingsstjenestedirektivet artikkel 62 nr. 4 ble foreslått gjennomført i forskrift.

5.4 Høringsinstansenes synspunkter

Finans Norge uttaler at bestemmelsen i gjeldende § 38 tredje ledd om retten til kontant betaling er unødvendig og bør utgå ettersom en regel med tilsvarende innhold fremgår av sentralbankloven § 14.

Forbrukerombudet uttaler følgende om nåværende § 38 tredje ledd:

«Forbrukerombudet er kjent med at det fra enkelte hold har blitt reist spørsmål ved adgangen til å benytte kontanter som oppgjørsform, herunder om bestemmelsen i den gamle § 38 og sentralbankloven § 23 ikke kan påberopes av forbrukere i de tilfellene det ikke foreligger noen kontraheringsplikt fra tjenesteyters side.

Etter Forbrukerombudets syn er denne oppfatningen ikke riktig, og Lovavdelingen synes heller ikke å ha problematisert dette i uttalelser Forbrukerombudet er kjent med. Det er imidlertid klart at anvendelsen av bestemmelsen kan reise spørsmål der en betalingsmottaker har flere forretningssteder, eller driver virksomhet på flere steder, der han på enkelte lokasjoner ikke aksepterer kontant betaling. Forbrukerombudet mottar fra tid til annen henvendelser om manglende mulighet for kontant betaling blant annet på festivalområder, idrettsarrangementer og kollektivtransport.

Etter Forbrukerombudets syn er det ønskelig med en klarere regulering av forbrukeres rett til å betale med kontanter når loven nå revideres.»

Norges Bank støtter forslaget om å videreføre § 38, og da «særlig med hensyn til bestemmelsens tredje ledd som sikrer forbrukernes rett til alltid å betale med tvungne betalingsmidler hos betalingsmottakeren». Samtidig gis det i høringsuttalelsen uttrykk for følgende:

«Videreføringen er imidlertid ikke viet noen ytterligere drøftelse, og de uklarheter den gjeldende bestemmelsen har medført søkes ikke avklart. En sentral side ved regelen om tvungent betalingsmiddel i sentralbankloven § 14 er at den er deklarasjonsrett. Finansavtaleloven § 38 tredje ledd innsnevrer denne adgangen til å avtale andre oppgjørsformer i forbrukerforhold. Rekkevidden av gjeldende finansavtalelov § 38 opp mot sentralbankloven § 14 er imidlertid ikke tilfredsstillende avklart. Problemstillingen er hovedsakelig av forbrukerrettslig karakter. Sentralbanklovutvalget viser i NOU 2017: 13 blant annet til at stadig flere butikker, restauranter, transportmidler, offentlige kontorer og andre ønsker å motta betalinger med kort eller andre elektroniske betalingsmidler fremfor sedler og mynter, samt at Justis- og beredskapsdepartementet og Finansdepartementet mottar mange saker med spørsmål om når det foreligger plikt til å ta imot tvungent betalingsmiddel. I praksis har det blant

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

annet vært anført at tilbyder av en vare eller ytelse før avtale inngås, kan gjøre gjeldende avtalevilkår om oppgjørsmåte der også en debitor som er forbruker, forplikter seg til å betale med andre betalingsmidler enn sedler og mynter. Norges Bank viser til Justis- og beredskapsdepartementets tolkningsuttalelse 12. april 2013 av gjeldende § 38, hvor det legges til grunn at forbrukere har en absolutt rett til å betale med kontanter hos betalingsmottaker, og at unntak bare gjelder der det vil være helt upraktisk eller umulig å gi adgang til kontant betaling. Dersom lovforslaget ikke er ment å innebære noen reell endring på dette punkt, anser Norges Bank det som viktig at brudd på disse bestemmelsene følges opp slik at retten til oppgjør med tvungne betalingsmidler i forbrukerforhold ikke uthules.

Bestemmelser om tvungent betalingsmiddel er antatt å gi en forutsigbarhet om hva som i den enkelte stat kan gi sikkert rettslig oppgjør av en økonomisk forpliktelse. En klar forståelse av forbrukeres rett til betaling med tvungne betalingsmidler vil kunne bidra til et effektivt betalingssystem, og sikre et lag av forbrukervern ut over den deklarasjonelle retten til å betale med tvungne betalingsmidler som oppstilles i sentralbankloven § 14.»

Når det gjelder forslaget om å videreføre gjeldende § 39 b om gebyr for bruk av et bestemt betalingsinstrument, mener *Forbrukerombudet* at bestemmelsen bør omfatte også faktura som oppgjørsmåte. *Forbrukerombudet* viser til at betaling med faktura tilbys i et stort omfang, og uttaler at det også her er av betydning at forbrukere får klare opplysninger om kostnadene.

Forbrukerombudet uttaler seg også om bestemmelsen om at gebyret ikke kan overstige betalingsmottakerens faktiske kostnad (jf. gjeldende § 39 b første ledd tredje punktum). *Ombudet* antar at det etter forarbeidene neppe kan være adgang til å kreve dekket kostnader som inkluderer leie av betalingsterminaler, men reiser spørsmål om tilfeller der den næringsdrivende får betalingsterminaler gratis, mot at gebyret for transaksjonene settes kunstig høyt. *Forbrukerombudet* uttaler at det forstår loven slik at det «ikke er anledning til å belaste forbrukeren for ytterligere kostnader enn de reelt, direkte transaksjonsrelevante, ved å inngå avtaler der normale kostnader for terminalleie, gebyrer, avgifter, servicekostnader mv integreres i et oppgitt transaksjonsgebyr som belastes kunden». Videre heter det i høringsuttalelsen at «[e]tter *Forbrukerombudet*s syn er

det et behov for en presisering i lovt teksten som klart avskjærer næringsdrivende fra å inngå avtaler med aktører som i realiteten lempet større kostnader enn de konkrete, transaksjonsspesifikke kostnadene over på kunder, for å hindre en omgåelse av bestemmelsen».

Norges Bank er «positiv til at det klargjøres at gebyrer for kontanter er oppad begrenset til faktiske kostnader», og viser til at adgangen til å ta gebyrer for bruk av kontanter også må ses i lys av at kontanter er tvungent betalingsmiddel etter sentralbankloven § 14. Det uttales at gebyrer ikke kan brukes til å undergrave kontantenes egenkap som tvungent betalingsmiddel. Videre gis det i høringsuttalelsen uttrykk for at det kan være en viss uklarhet etter direktivet og lovforslaget når det gjelder beregningen av et brukerstedes faktiske kostnader ved bruk av et betalingsinstrument. *Norges Bank* tar derfor til orde for at det gis en hjemmel til å gi regler i forskrift om beregning av faktiske kostnader.

Når det gjelder bestemmelsen om fordeling av gebyrer, jf. gjeldende § 39 c, uttaler *Finans Norge* at det i samsvar med direktivets artikkel 62 nr. 2 bør inntas en begrensning om at bestemmelsen gjelder «betalingstransaksjoner innenfor EØS, hvor både betalerens og betalingsmottakerens betalingstjenesteytere, eller den eneste betalingstjenesteyteren involvert i betalingstransaksjonen, er lokalisert innenfor EØS».

American Express Services Europe Ltd. mener at det bør innføres et generelt forbud mot å kreve gebyrer for bruk av betalingsinstrumenter og for betalingstjenester («surcharging»), med andre ord at forbudet ikke bør begrenses til de betalingsinstrumentene og betalingstjenestene som er omfattet av betalingstjenestedirektivet artikkel 62 nr. 4. I høringsuttalelsen vises det til at et generelt forbud vil øke konkurransen og styrke forbrukerbeskyttelsen i tillegg til at det vil være lettere å forholde seg til enn et forbud som er avgrenset i samsvar med direktivbestemmelsen.

Norges Bank mener i motsatt retning at man ikke bør benytte hjemmelen til i forskrift å utvide forbudet mot gebyr for bruk av utvalgte betalingsinstrumenter for å fremme konkurranse og bruk av effektive betalingsinstrumenter. *Norges Bank* mener at «det er hensiktsmessig som et utgangspunkt at brukerstedene kan ta betalt for faktiske kostnader knyttet til et betalingsinstrument. Det vil lede til effektive brukervalg. Det bør derfor dokumenteres klare gevinster før denne forskriftsadgangen benyttes av hjemmelshaver».

Skattedirektoratet uttaler seg om etatens adgang til å kreve gebyrer ved bruk av kredittkort

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

og reiser spørsmål om betydningen av forbudet som følger av betalingsstjenestedirektivet artikkel 62 nr. 4. Det uttales at hvilke gebyrer skatteetaten kan kreve ved bruk av kredittkort, og om skatteetaten i det hele tatt skal være omfattet av finansavtaleloven, vil være avgjørende for om skatteetaten i fremtiden skal kunne tilby betalingsløsninger som aksepterer kredittkort. Også bestemmelsen om fordeling av gebyrer (jf. gjeldende § 39 c) er etter Skattedirektoratets syn et argument for at skatte- og avgiftskrav ikke bør være omfattet av finansavtaleloven.

5.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår i samsvar med høringsnotatet i det vesentlige en videreføring av reglene om betalingsoppgjør. Gjeldende § 38 om oppgjørsmåte er foreslått videreført i § 2-1 i lovforslaget, gjeldende § 39 om tid og sted for betaling foreslås videreført i § 2-2 og gjeldende § 39 a om vekslings foreslås videreført i § 2-3.

Når det gjelder nåværende § 38 om oppgjørsmåte, vil departementet likevel bemerke at det synes å være behov for en nærmere vurdering av denne bestemmelsen, og da særlig tredje ledd om forbrukeres rett til kontantoppgjør hos betalingsmottakeren. Også *Forbrukerombudet* og *Norges Bank* har tatt til orde for dette i sine høringsuttalelser. Siden vedtakelsen av finansavtaleloven i 1999 har det skjedd store forandringer når det gjelder tilgangen til ulike betalingsløsninger og måter avtaler inngås på. Utgangspunktet bør fortsatt være at forbrukere skal ha rett til å betale med kontanter, og det synes også å være behov for å styrke denne retten i visse situasjoner. Samtidig må det erkjennes at i lys av den teknologiske utviklingen kan en rett til å betale med kontanter ikke gjelde uten unntak. For eksempel er det lite praktisk med kontant betaling ved handel på internett. Hvor langt retten til kontant betaling bør gå, og hvilke unntak som bør gjelde, er det derfor behov for å se nærmere på. Som nevnt i punkt 5.2 reiser regelen i gjeldende § 38 tredje ledd en rekke spørsmål som bør avklares. Endringer av reglene om rett til kontant betaling var imidlertid ikke et tema i høringsnotatet, og et lovforslag har dermed ikke vært på høring. Departementet vil komme tilbake med en nærmere vurdering av reglene i § 38 på et senere tidspunkt.

Nåværende § 39 b om gebyr for bruk av betalingsinstrument er foreslått videreført i § 2-4. I samsvar med forslaget i høringsnotatet foreslås det at bestemmelsen utvides til å også omfatte

gebyrer på betaling med kontanter, og det foreslås et nytt tredje ledd til gjennomføring av betalingsstjenestedirektivet artikkel 60 nr. 3.

I høringen har *Forbrukerombudet* tatt til orde for at bestemmelsen i § 2-4 bør omfatte også faktura som oppgjørsmåte. Det følger av forbrukerkjøpsloven § 37 tredje ledd at selgeren i tillegg til kjøpesummen ikke kan kreve gebyr for utstedelse og sending av regning hvis ikke dette klart følger av avtalen. Departementet antar imidlertid at det i høringsuttalelsen siktes til gebyr som kreves for den betalingsløsningen som følger av at det utstedes faktura, for eksempel at det kreves gebyr når kunden ber om å få tilsendt en faktura i posten med tilhørende bankgiro i stedet for å benytte seg av en elektronisk betalingsløsning på stedet. Det kan reises spørsmål om i hvilken grad et slikt gebyr er gebyr for selve regningsutstedelsen eller gebyr for bruken av det alternative betalingsinstrumentet. Dette kan være vanskelig å avgjøre i praksis. Departementet foreslår derfor en bestemmelse om at dersom gebyret også omfatter utstedelse og/eller sending av regning, kan denne delen av gebyret ikke overstige betalingsmottakerens faktiske kostnad ved å utstede og sende regningen. At gebyret ikke kan være høyere enn betalingsmottakerens faktiske kostnad, fremstår i forbrukerforhold som en selvsagt begrensning også i den utstrekning gebyret gjelder selve regningen. Videre vil det med en slik bestemmelse ikke være nødvendig å avgjøre om gebyret gjelder utstedelsen av fakturaen (regningen) eller valget av betalingsløsning. Gebyret vil etter første ledd tredje og fjerde punktum samlet sett ikke kunne utgjøre mer enn de faktiske kostnadene ved utstedelsen og utsendingen av fakturaen og bruken av den tilknyttede betalingsløsningen til sammen.

Når det gjelder innspillene i høringen om behov for en nærmere regulering av hva som ligger i «faktiske kostnader» i § 2-4 første ledd tredje punktum, mener departementet at dette bør finne sin avklaring gjennom praksis. Det synes vanskelig å gi en hensiktsmessig og treffende lov- eller forskriftsregulering av de spørsmålene som kan reise seg. Til *Skattedirektoratets* høringsuttalelse om bruk av gebyrer ved betaling av skatte- og avgiftskrav med kredittkort vil departementet bemerke at finansavtaleloven er en privatrettslig lov. Slike offentligrettslige krav vil falle utenfor lovens virkeområde, jf. § 1-2 første ledd.

Nåværende § 39 c foreslås videreført i § 2-5, men med den endringen at også valutatransaksjoner som medfører en valutaveksling, er omfattet, jf. betalingsstjenestedirektivet artikkel 62 nr. 2. Innspillet fra *Finans Norge* om begrensning av

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delebert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

bestemmelsens virkeområde er ikke fulgt opp. Departementet viser til at det vil følge av lovvalgsreglene om det for en betalingstransaksjon som har tilknytning til flere stater, er norsk eller utenlandsk rett som kommer til anvendelse. Hvis norsk rett først kommer til anvendelse etter lovvalgsreglene, kan ikke departementet se noen grunn til at bestemmelsen bør skille mellom betalingstjenesteytere som hører hjemme i en EØS-stat, og betalingstjenesteytere som hører hjemme i en stat utenfor EØS.

I § 2-6 foreslås det en ny bestemmelse som gjennomfører forbudet mot gebyrer i betalingstjenestedirektivet artikkel 62 nr. 4. Bestemmelsen innebærer et forbud mot gebyrer for bruk av de vanligste korttypene, jf. punkt 5.1. I § 2-4 første ledd femte punktum er det foreslått å videreføre forskriftshjemmelen i gjeldende § 39 b første ledd fjerde punktum. Det vil dermed være mulig av konkurransemessige hensyn å fastsette i forskrift et forbud mot gebyrer også for andre betalingsinstrumenter.

6 Overdragelse av pengekrav (kreditorkifte)

6.1 Direktivene

Forbrukerkredittdirektivet artikkel 17 om overdragelse av rettigheter lyder:

- «1. Dersom kredittgiverens rettigheter i henhold til en kredittavtale, eller selve avtalen, overdras til tredjemann, skal forbrukeren ha rett til å gjøre gjeldende samme innsigelser overfor den overtakende part som vedkommende kunne gjøre gjeldende overfor den opprinnelige kredittgiveren, herunder motregning når dette er tillatt i vedkommende medlemsstat.
2. Forbrukeren skal holdes underrettet om overdragelsen omhandlet i nr. 1, unntatt i tilfeller der den opprinnelige kredittgiveren, etter avtale med den overtakende part, fortsatt betjener kreditten overfor forbrukeren.»

6.2 Gjeldende rett

Overdragelse av et pengekrav fra en kreditor til en ny kreditor omtales som kreditorkifte. Et kreditorkifte innebærer at en ny kreditor overtar den avhendende kreditorens krav mot skyldneren. Et kreditorkifte skjer gjerne ved at avhendende kreditor og ervervende kreditor inngår en avtale om overdragelse av pengekravet, og det er disse som er parter i avtalen, ikke skyldneren. Overdragelse av pengekrav betegnes ofte som cesjon, og de berørte aktørene betegnes som cedent (opprinnelig kreditor, avhenderen), cesjonar (ny kreditor, erververen) og debitor cessus (skyldneren for det aktuelle pengekravet).

Den ulovfestede hovedregelen i norsk rett er at avhendende kreditor kan overdra sitt krav til ervervende kreditor uten skyldnerens samtykke, se blant annet Rt. 2008 s. 285 avsnitt 61 og Rt. 1994 s. 792 på s. 796. Ved kreditorkifte gjelder dermed motsatt regel som ved gjeldsovertakelse (debitor-skifte), hvor det kreves samtykke fra kreditor. Hovedregelen om at et skifte av kreditor kan skje uten skyldnerens samtykke, bygger på et synspunkt om at det er likegyldig for skyldneren hvem

han eller hun betaler til. Regelen gjelder både for pengekrav som fremgår av gjeldsbrev (enkle gjeldsbrev eller omsetningsgjeldsbrev), og pengekrav som ikke er knyttet til gjeldsbrev.

I enkelte tilfeller kreves det likevel samtykke fra skyldneren. Kreditor og skyldneren kan uttrykkelig eller forutsetningsvis avtale at kreditor ikke skal kunne overdra pengekravet uten skyldnerens samtykke. Overdrar kreditor pengekravet uten skyldnerens samtykke til tross for en slik avtale, har kreditor misligholdt avtalen med skyldneren. Hvorvidt en slik avtale kan påberopes av skyldneren overfor den ervervende kreditoren, vil blant annet avhenge av hva slags pengekrav det dreier seg om.

Etter gjeldende finansavtalelov gjelder det visse begrensninger i kreditors rett til å overdra kravet. Finansavtaleloven § 45 første ledd gjelder kredittforhold hvor finansinstitusjoner eller lignende institusjoner som nevnt i § 1 annet ledd eller kommune eller fylkeskommune er kreditor. Slike kreditorer kan ikke overdra krav mot kredittkunder til andre enn «en finansinstitusjon eller til en lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd bokstav a, d, e eller f», med mindre kredittkunden «særskilt samtykker».

I dommene inntatt i Rt. 2008 s. 385 og Rt. 1994 s. 792 har det vært reist spørsmål om det gjelder ulovfestede begrensninger i retten til overdragelse, men spørsmålet blir ikke avklart i noen av dommene. Det er heller ingen entydig oppfatning om spørsmålet i juridisk teori.

Ved overdragelse av pengekrav følger eventuelle sikkerheter i form av kausjon eller pant med, hvis ikke noe annet er bestemt, se forutsetningsvis Rt. 1998 s. 204 og Trygve Bergsåker: Pengekravsrett (2. utgave) s. 80–81.

Finansavtaleloven §§ 45 og 58 har særskilte bestemmelser om lovens anvendelse ved overdragelse av pengekrav i henholdsvis kredittforhold og kausjonsforhold. Etter finansavtaleloven § 45 annet ledd gjelder bestemmelsene i kapittel 3 tilsvarende «i forholdet mellom kredittkunden og den som fordringen blir overdratt til», når ikke annet er fastsatt i lov. § 58 fastsetter det samme for overdragelse av kreditors krav mot en kausjonist.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Etter disse bestemmelsene kommer altså reglene i finansavtaleloven kapittel 3 og 4 til anvendelse selv om pengekrav som er stiftet etter reglene i kapittel 3 og 4, er overdratt til en ny kreditor. Det samme gjelder hvis ervervende kreditor overdrar pengekravet videre, se NOU 1994: 19 s. 157. Ifølge NOU 1994: 19 på samme sted skal bestemmelsene hindre at det vernet som skyldneren er gitt etter reglene i finansavtaleloven, blir uthulet ved overdragelser. Dette samsvarer med prinsippet i gjeldsbrevloven § 25. Dersom overdragelse finner sted, krever både § 45 tredje ledd og § 58 annet punktum at kreditor varsler skyldneren om overdragelsen. Etter § 45 tredje ledd gjelder varslingsplikten likevel ikke dersom avhendende kreditor har inngått avtale med ervervende kreditor om å opptre som kredittgiver overfor skyldneren.

Et særlig spørsmål ved kreditorskifte er om skyldneren overfor ervervende kreditor etter overdragelsen har rett til å gjøre gjeldende slike innsigelser som skyldneren har mot opprinnelig kreditor, for eksempel en innsigelse om motregning. Gjeldsbrevloven § 25 fastsetter at ved overdragelse av enkle gjeldsbrev får ikke den nye kreditoren «bedre rett» enn den opprinnelige kreditoren, om ikke annet følger av særlige rettsregler. Det er antatt at bestemmelsen gir uttrykk for et alminnelig prinsipp som også gjelder for enkle pengekrav, jf. i denne retning Innst. O. VI (1939) s. 3 og Rt. 1992 s. 504. Bestemmelsen innebærer at skyldneren skal kunne gjøre de samme innsigelsene gjeldende til tross for overdragelsen. Videre bestemmer finansavtaleloven § 55 første ledd at skyldneren ved overdragelse kan gjøre gjeldende de samme innsigelser og motkrav overfor den ervervende kreditor som skyldneren kunne gjøre gjeldende overfor avhendende kreditor, når ikke noe annet er fastsatt ved lov.

6.3 Forslaget i høringsnotatet

Reglene om kreditorskifte i finansavtaleloven §§ 45, 55 og 58 ble i det vesentlige foreslått videreført i høringsnotatet.

Videre ble det gitt uttrykk for at mer generelle regler burde plasseres i et nytt kapittel 2, som skulle ha et videre virkeområde enn loven for

øvrige. De gjeldende reglene i finansavtaleloven §§ 45, 55 og 58 ble likevel foreslått videreført i kapittel 4 om kredittavtaler.

6.4 Høringsinstansenes synspunkter

Ingen av høringsinstansene har uttalt seg om forslagene om å videreføre reglene om kreditorskifte. I etterkant av høringen har imidlertid *Finanstilsynet* bedt om at det i lovforslaget gis regler som forhindrer at samtykke til overdragelse av pengekrav inntas i standardavtaler i forbindelse med inngåelse av kredittavtaler. Finanstilsynet viser blant annet til at samtykkekravet i realiteten får liten betydning hvis samtykket kan gis før det er klart om det vil skje en overdragelse av pengekravet.

6.5 Departementets vurdering

Departementet mener at de gjeldende reglene om kreditorskifte gir uttrykk for en rimelig avveining mellom interessene til den opprinnelige kreditoren, den nye kreditoren og skyldneren. Departementet foreslår på denne bakgrunn med visse språklige endringer å videreføre de nåværende reglene i finansavtaleloven §§ 45, 55 og 58 i lovforslaget §§ 2-13 og 2-14. En endring sammenlignet med gjeldende lov er likevel at det i lovforslaget er inntatt en bestemmelse om at særskilt samtykke til overdragelse tidligst kan gis 30 dager før overdragelsen finner sted. Det vises til innspillet og begrunnelsen fra Finanstilsynet, som departementet slutter seg til.

Departementet foreslår å plassere reglene om overdragelse av pengekrav (kreditorskifte) i kapittel 2. I gjeldende finansavtalelov har både kapittel 3 om kredittavtaler og kapittel 4 om kausjonsavtaler egne bestemmelser om kreditorskifte. Etter departementets syn er imidlertid virkeområdet for kapittel 3 om kredittavtaler i gjeldende lov noe uklart. Kapitlet inneholder flere bestemmelser som gir uttrykk for alminnelige pengekravsrettslige prinsipper, til tross for at reglene er gitt et mer avgrenset virkeområde enn hva som antas å være gjeldende rett.

7 Tilbakebetaling av kredittbeløp

7.1 Direktivene

Forbrukerkredittdirektivet artikkel 16 har regler om førtidig tilbakebetaling av kredittbeløp. Etter denne bestemmelsen skal forbrukeren ha rett til når som helst å fullt ut eller delvis oppfylle sine forpliktelser etter en kredittavtale. Forbrukeren skal i så fall ha rett til en reduksjon i den samlede kostnaden for kreditten, som består av rentene og kostnadene for den gjenværende delen av kontraktens varighet. Videre følger det av bestemmelsen at kredittgiveren ved førtidig tilbakebetaling av kreditt skal ha rett til en rettferdig og objektivt begrunnet kompensasjon for mulige kostnader som er direkte knyttet til den førtidige tilbakebetalingen av kreditten, forutsatt at denne tilbakebetalingen faller innenfor et tidsrom der lånerenten er fast. Det er gitt nærmere regler om størrelsen på kompensasjonen. Videre er det fastsatt visse unntak fra adgangen til å kreve kompensasjon, og medlemsstatene er gitt adgang til selv å fastsette visse unntak.

Boliglåndirektivet artikkel 25 pålegger medlemsstatene å sikre at forbrukeren har rett til helt eller delvis å innfri sine forpliktelser etter en kredittavtale før avtalen utløper. I slike tilfeller skal forbrukeren ha rett til en reduksjon i de samlede kredittkostnadene, som består av rentene og kostnadene for den gjenværende delen av avtalens løpetid. Medlemsstatene kan fastsette at utøvelsen av denne retten skal være underlagt visse vilkår. Medlemsstatene kan også fastsette at kredittgiveren skal ha rett til en rettferdig og objektivt godtgjøring for mulige kostnader som er direkte knyttet til den førtidige tilbakebetalingen. Denne kompensasjonen skal ikke ha preg av å være en sanksjon, og den skal ikke overstige kredittgiverens økonomiske tap. Det følger videre av bestemmelsen at når en forbruker ønsker å innfri sine forpliktelser etter en kredittavtale før kredittavtalen utløper, skal kredittgiveren «umiddelbart etter at anmodningen er mottatt, på papir eller på et annet varig medium, gi forbrukeren de opplysningene som er nødvendige for å vurdere dette alternativet». Opplysningene skal minst inneholde «en angivelse av hvor store følger det vil ha for forbru-

keren dersom denne innfrir sine forpliktelser før kredittavtalen utløper, og tydelig angi alle forutsetninger som anvendes». Forutsetninger som anvendes, «skal være rimelige og kunne begrunnes». Medlemsstatene kan fastsette at utøvelsen av retten til førtidig tilbakebetaling «forutsetter at forbrukeren har en rettmessig interesse, dersom den førtidige tilbakebetalingen skjer innenfor en periode med fast lånerente».

Etter boliglåndirektivet artikkel 28 nr. 2 og 3 skal medlemsstatene påse at kostnader som en kreditor ilegger skyldneren ved betalingsmislighold, ikke er større enn nødvendig, og at det gjelder et tak på størrelsen av kostnaden som ilegges forbrukeren ved betalingsmislighold.

Forbrukerkredittdirektivet artikkel 15 nr. 2 og 3 har regler om tilfeller der varene eller tjenestene som omfattes av en tilknyttet kredittavtale, ikke leveres eller bare leveres delvis eller ikke er i samsvar med avtalen om levering av varer eller tjenester. Forbrukeren skal i så fall «ha rett til å ta rettslige skritt mot kredittgiveren dersom forbrukeren har tatt rettslige skritt mot leverandøren, men ikke har oppnådd det vedkommende var berettiget til i samsvar med lovgivningen eller avtalen om levering av varer eller tjenester». Det følger av bestemmelsen at medlemsstatene skal fastsette i hvilket omfang og på hvilke vilkår slike rettslige skritt skal kunne tas. Videre følger det av bestemmelsen at den ikke berører nasjonale bestemmelser om at kredittgiveren har solidaransvar for ethvert krav som forbrukeren måtte ha mot leverandøren, i tilfeller der kjøp av varer eller tjenester fra leverandøren er finansiert ved en kredittavtale.

7.2 Gjeldende rett

I gjeldende finansavtalelov reguleres tilbakebetaling av kredittbeløp i §§ 51 til 54 a. Bestemmelsene er plassert i kapittel 3 om kredittavtaler mv. Bestemmelsene er i hovedsak en kodifisering av alminnelige pengekravsrettslige prinsipper. Enkelte spørsmål som aktualiseres ved tilbakebetaling av kredittbeløp, reguleres imidlertid ikke av finansavtaleloven. Spørsmålet om når kredittgiveren

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ren har krav på tilbakebetaling (forfallstiden), reguleres av alminnelige pengekravsrettslige prinsipper, som blant annet kommer til uttrykk i gjeldsbrevloven § 5 første ledd første punktum. Her slås det fast at skyldneren plikter å betale «straks» kreditor «seier frå» (påkravsregelen). Ettersom gjeldsbrevloven og den alminnelig pengekravsrettslige regelen kan fravikes ved avtale, gjelder påkravsregelen bare dersom partene ikke har avtalt når tilbakebetaling skal skje.

På hvilket tidspunkt kredittkunden tidligst har rett til å tilbakebetale kreditten (frigjøringstiden), reguleres av finansavtaleloven § 53 første ledd. Etter denne bestemmelsen har kunden rett til å tilbakebetale kreditten «helt eller delvis før avtalt forfallstid». Betaling før forfallstid omtales gjerne som førtidig tilbakebetaling. Finansavtaleloven § 53 første ledd er formulert annerledes enn gjeldsbrevloven § 5 første ledd første punktum, som gir uttrykk for en alminnelig pengekravsrettslig regel om at skyldneren kan betale «so snart han vil» dersom det «ikkje [er] fastsett noko om betalingstid». Selv om bestemmelsene er ulikt formulert, bygger de på et felles utgangspunkt om at skyldneren kan betale når han eller hun måtte ønske, også før avtalt forfallstid, dersom partene ikke har avtalt en bestemt frigjøringstid. I motsetning til gjeldsbrevloven § 5 kan finansavtaleloven § 53 første ledd ikke fravikes ved avtale som er mindre gunstig for skyldneren enn reglene i finansavtaleloven, hvis skyldneren er en forbruker, se finansavtaleloven § 2 første ledd.

I visse tilfeller kan det være uklart om partene ved angivelse av bestemte betalingstidspunkter i avtalen har ment å regulere forfallstid eller frigjøringstid. Spørsmålet må løses ved alminnelig avtaletolkning. I juridisk teori tas det til orde for en presumsjon for at et fastsatt betalingstidspunkt i en avtale kun bestemmer forfallstiden dersom det ikke er holdepunkter for noe annet, se Bergsåker: Pengekrav (2. utgave) s. 42. Grunnen er at partenes hensikt med å fastsette bestemte betalingstidspunkter som regel er å regulere skyldnerens betalingsplikt (forfallstiden), ikke skyldnerens betalingsrett (frigjøringstiden).

Finansavtaleloven § 53 annet ledd første punktum fastsetter at det skal betales kredittkostnader for den benyttede kreditttiden, regnet frem til og med betalingsdagen. Bestemmelsens annet og tredje punktum fastslår at kredittgiveren i tillegg kan kreve gebyr så langt det følger av avtalen dersom kunden ikke er forbruker, men gebyret er begrenset til dekning av kostnadene ved den førtidige tilbakebetalingen.

Finansavtaleloven § 54 gir regler om førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt. Ved førtidig tilbakebetaling av kreditt hvor rentesatsen, gebyrer og andre kostnader er bundet for hele kredittavtalens løpetid, eller hvor slikt vederlag bare kan reguleres på bestemte tidspunkter fastsatt i kredittavtalen, kan kredittgiveren etter § 54 første ledd første punktum kreve dekket tap av renter eller annet vederlag i bindingsperioden dersom kredittgiverens rettigheter følger av avtalen. Ved fastrentekreditt kan det altså avtales at førtidig tilbakebetaling er betinget av at skyldneren dekker kreditors rentetap ut bindingsperioden. Vanlige regler om frigjøringstid gjelder ikke fullt ut ved fastrentekreditt fordi risikoen for uheldig renteutvikling da ensidig ville ligge på kreditor. Finansavtaleloven § 54 tar sikte på å sikre balanse i kredittforholdet. Det gjelder likevel enkelte særregler hvis kredittkunden er forbruker, se § 54 første ledd annet punktum og annet og tredje ledd. Lovens § 54 fjerde ledd regulerer kredittkundens krav på godskrivning av rentegevinst som kredittgiveren oppnår.

Etter finansavtaleloven § 51 kan kredittgiveren kreve forsinkelsesrenter ved forsinket betaling. Bestemmelsens annet punktum fastsetter at forsinkelsesrenteloven gjelder i den utstrekning forsinkelsesrenter ikke er særskilt regulert i kredittavtalen. Dersom kredittkunden er forbruker, kan det ifølge tredje punktum ikke avtales vilkår som stiller kredittkunden dårligere enn det som følger av forsinkelsesrenteloven.

Når en skyldner har flere gjeldsposter hos samme kreditor, kan det ved nedbetaling av gjelden bli spørsmål om hvilke gjeldsposter betalingen skal avregnes på. Avregning av gjeldsposter ved tilbakebetaling i forbrukerforhold reguleres av finansavtaleloven § 54 a. Bestemmelsens første ledd fastslår at forbrukeren ved avtale med kredittgiveren før betalingen ikke kan gi avkall på retten til å velge hvilket krav eller del av et krav en betaling skal avregnes på. Bestemmelsen gjør det alminnelige pengekravsrettslige prinsippet om at skyldneren kan velge hvilket krav en tilbakebetaling skal avregnes på, ufravikelig i forbrukerforhold. Ufravikeligheten knytter seg bare til forhåndsavtaler som gir avkall på valgtrett, jf. ordene «før betalingen».

§ 54 a annet ledd regulerer tilfeller hvor kredittgiveren har flere forfalte terminer overfor forbrukeren, og forbrukeren foretar delbetaling. I slike tilfeller anses betalingen for å være foretatt på de tidligst forfalte terminene, dersom forbrukeren ikke gir uttrykk for og det ikke fremgår av sammenhengen hvilke terminer betalingen skal

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

avregnes på. Etter ordlyden i finansavtaleloven § 1 femte ledd annet punktum gjelder bestemmelsen også for kredittavtaler mellom næringsdrivende hvor verken kunden eller kredittysteren er en finansinstitusjon eller lignende institusjon. På dette punktet er imidlertid loven uklar, idet § 54 a etter sin ordlyd kun gjelder for en kredittkunde som er forbruker.

Avregning av gjeldsposter ved tilbakebetaling er ulovfestet utenfor forbrukerforhold. Etter alminnelige prinsipper har skyldneren også her som hovedregel prinsipal valgrett med hensyn til hvilke krav som skal innfris. Valgretten kan fravikes ved avtale. Dersom skyldneren ikke benytter seg av valgretten, antas det å følge av ulovfestede regler at kreditor i noen grad må se hen til skyldnerens interesser ved delbetaling før kreditors valgrett kan utøves, se NOU 2009: 11 s. 123, som blant annet viser til Krüger: Pengekrav (1984) s. 221–222 med omtale av dommene inntatt i Rt. 1924 s. 809 og Rt. 1975 s. 1003.

Finansavtaleloven § 54 b regulerer tilfeller hvor varer eller tjenester er kjøpt på kreditt, og kreditten ytes av andre enn selgeren. Bestemmelsens første ledd første punktum fastslår at forbrukeren i slike tilfeller kan rette de samme «innsigelser og pengekrav» mot kredittgiveren som forbrukeren kan rette mot selgeren, såfremt kreditten er gitt etter avtale mellom selgeren og kredittgiveren. Til forskjell fra reglene som er omtalt foran, dreier ikke denne regelen seg om kredittkundens tilbakebetaling til kreditor. Regelen regulerer tilfeller hvor kredittkunden kan rette krav mot kredittgiveren. Etter annet punktum i bestemmelsen må forbrukeren ved siden av reklamasjon overfor selgeren underrette kredittgiveren så snart det er rimelig anledning til det. Dersom forbrukeren har et pengekrav som etter § 54 b første ledd kan gjøres gjeldende mot kredittgiveren, fastslår § 54 b annet ledd at kredittgiverens ansvar er begrenset til det beløpet kredittgiveren har mottatt av forbrukeren i anledning kjøpet. Bestemmelsens tredje ledd fastslår at første og annet ledd gjelder tilsvarende ved tjenesteytelser. Etter fjerde ledd gjelder ikke paragrafen for forbrukeres innsigelser eller pengekrav mot en kredittgiver som har fått overført pengekravet på forbrukeren til seg.

7.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått å lovfeste en regel om at kredittkunden skal tilbakebetale kredittbeløpet «når kredittysteren krever det». Ifølge høringsnotatet ville dette være en kodifisering av

den alminnelige påkravsregelen som gjelder i fravær av at partene har avtalt når tilbakebetaling skal skje. Bestemmelsen tok med andre ord ikke sikte på noen endring av gjeldende rett. Regelen ble foreslått lovfestet fordi «det kan fremstå som uklart hvorfor loven regulerer kundens rett til å tilbakebetale, men ikke kredittysterens rett til betaling».

Videre ble det foreslått en regel om at kunden kan tilbakebetale kreditten helt eller delvis «før avtalt frigjøringsstid», selv om kredittavtalen angir noe annet. I § 53 første ledd i gjeldende finansavtalelov heter det at kredittkunden har rett til å tilbakebetale kreditten «før avtalt forfallstid». I høringsnotatet ble det lagt til grunn at gjeldende § 53 «[t]rolig bør [...] forstås dithen at bestemmelsen gir kunden rett til å betale før avtalt frigjøringsstid». Det ble i den forbindelse vist til at forfallstiden er det tidspunktet kunden er forpliktet til å betale. Betaling etter dette tidspunktet anses som kontraktsbrudd. Det ble gitt uttrykk for at gjeldende § 53 første ledd slik sett gir mindre mening, da kunden ikke bare har rett, men plikt til å tilbakebetale senest ved avtalt forfallstid. Ved flytende rente har kunden i samsvar med hovedregelen i norsk rett, som blant annet fremgår av gjeldsbrevloven § 5 første ledd første punktum, adgang til å betale så snart kunden vil. I høringsnotatet ble det lagt til grunn at retten til å innfri før avtalt frigjøringsstid gjelder selv om kredittavtalen skulle ha vilkår om at en slik rett ikke gjelder. Gjeldende § 53 første ledd ble etter dette foreslått videreført, men med en annen ordlyd.

§ 53 annet ledd første punktum om at det skal betales kredittkostnader for den benyttede kredittdagen regnet frem til og med betalingsdagen, ble ansett gjennomført i en generell bestemmelse om vederlag og gebyrer (§ 81 annet ledd i høringsnotatet). Om § 53 annet ledd annet punktum ble det uttalt at det er usikkert om denne bestemmelsen skulle gi noe annet resultat enn det som følger av gjeldende § 54 første ledd første punktum, og om § 53 annet ledd tredje punktum ble det uttalt at bestemmelsen står i direkte motstrid til § 54. Verken annet eller tredje punktum i § 53 annet ledd ble derfor foreslått videreført i høringsnotatet.

Lovforslaget i høringsnotatet videreførte også en bestemmelse tilsvarende gjeldende § 54 om førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt. Lovforslaget svarte i det vesentlige til bestemmelsen i gjeldende lov.

Nåværende § 54 a om avregning av gjeldsposter ble også foreslått videreført. Ifølge høringsnotatet var den foreslåtte bestemmelsen i samsvar med det som antas å være gjeldende rett ved del-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

betalinger, med ett viktig unntak: Kredittytteren skulle etter lovforslaget ikke ha valgt med hensyn til hvilket krav en betaling skal avregnes mot når betaleren ikke har angitt et krav. I motsetning til hovedregelen om valgt for kreditor gikk lovforslaget ut på at kredittytteren må avregne gjelds-posten mot det tidligst forfalte kravet.

Nåværende § 54 b om forbrukerens innsigelser mot kredittytteren ble i hovedsak foreslått videreført i § 90 i høringsnotatets lovforslag. Når det gjelder bestemmelsens virkeområde, uttales det i høringsnotatet:

«Gjeldende kapittel 3 i finansavtaleloven gjelder for avtale med «kredittgiver». §§ 44 og 44 a, jf. § 1 sjette ledd, innebærer at enhver som yter kreditt i næringsvirksomhet til en forbruker, er å anse som kredittgiver etter kapittel 3. I den forbindelse kan unntaket for vederlagsfrie kreditter etter § 44 annet ledd bokstav a synes problematisk. Denne bestemmelsen innebærer at ved vederlagsfri kreditt gjelder ikke § 54 b. Typisk vil kreditt som er ytt en forbruker i relasjon denne paragrafen, være skjedd ved bruk av kredittkort. Mange kort gir i dag opp til 45 dager rentefri kreditt, slik at dersom forbrukeren betaler det skyldige beløpet i sin helhet, er kreditten ikke omfattet av reglene i kapittel 3. Etter kredittkjøpsloven § 8 ville en vederlagsfri kreditt vært omfattet. Departementet kan ikke se at denne problemstillingen har blitt særskilt vurdert.»

Bestemmelsen i nåværende fjerde ledd om at paragrafen ikke gjelder for forbrukeres innsigelser eller pengekrav mot en kredittgiver som har fått seg overført pengekravet på forbrukeren, ble foreslått endret. Det uttales i høringsnotatet:

«Gjeldende fjerde ledd synes å avskjære forbrukerens mulighet til å motregne på cesjonaren med krav som springer ut av kontoavtalen, noe som synes å begrense den alminnelig motregningsretten for konnekse krav. Bestemmelsen kan forstås som at forbrukeren stilles i en mindre fordelaktig situasjon enn for eksempel et selskap vil stå i, om kravet overdras, sml. gjeldende § 55 første ledd og lovforslaget § 91 fjerde ledd.»

På denne bakgrunn ble det i stedet foreslått en bestemmelse som slo fast at dersom kredittytters fordring overdras, mister ikke forbrukeren sin rett til å motregne sitt krav mot krav etter kredittavtalen.

7.4 Høringsinstansenes synspunkter

Forbrukerombudet mener at det ikke bør foreslås en regel om at kunden skal tilbakebetale kredittbeløpet når kredittytteren krever det. I høringsuttalelsen uttales det at Forbrukerombudet ikke er kjent med at det i dag opereres med forskjellige datoer for frigjøringstid og forfallsdato, og ombudet «deler derfor ikke departementets syn på at det er nødvendig med et skille mellom disse for å gi forbrukeren en rettighet til å si opp før avtalt tid». Forbrukerombudet tolker bestemmelsen slik at den «kun regulerer kredittavtaler som ikke har noen form for vilkår knyttet til tilbakebetaling av benyttet kreditt», og uttaler:

«Etter det vi er kjent med, har de aller fleste kredittavtaler som inngås med forbrukere slike vilkår. Avtaler om kredittkort har normalt vilkår om månedlige forfall med minimumsbeløp, og vil derfor etter vårt syn ikke omfattes av § 88 første ledd, første setning. Vi antar imidlertid regelen om tilbakebetaling i § 88 første ledd, første setning vil kunne ha betydning for enkelte typer rammekreditter der avtalen ikke inneholder vilkår som regulerer tilbakebetaling av benyttet kreditt. Vi er imidlertid uenig i at den alminnelige regelen om påkrav kommer til anvendelse på slike kredittavtaler etter gjeldende rett.

Vi er ikke kjent med at det er anledning til å kreve innfrielse av benyttet kreditt etter alminnelige påkravsregler, med mindre det følger av vilkårene at kreditten skal tilbakebetales ved påkrav. Vi er av den oppfatning at kredittyttere i dag må gå til oppsigelse dersom de ønsker at kredittkunden skal tilbakebetale kreditt etter en tidsbestemt kredittavtale som ikke inneholder vilkår om tilbakebetaling. Oppsigelse av avtalen vil innebære at forbrukeren får minst to måneders frist for tilbakebetaling av benyttet kreditt, jf. gjeldende § 51a andre ledd.

Konsekvensen av forslaget i § 88 første ledd, første setning vil dermed være en endring av gjeldende rett til skade for forbruker. En slik endring vil etter vårt syn være meget uheldig.»

Forbrukerombudet peker videre på at begrepet «frigjøringstid» er lite kjent, og foreslår at loven i stedet bør gi uttrykk for at kunden kan tilbakebetale kreditten før avtalt «tid», «dato» eller lignende for å gjøre bestemmelsen mer forståelig for forbrukere.

Også *Finans Norge* gir uttrykk for at det ikke bør gis en regel om at kunden skal tilbakebetale

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

kredittbeløpet når kredittyteren krever det, og begrunner dette med at bestemmelsen er lite pedagogisk. Når det gjelder bestemmelsen om at kunden kan tilbakebetale kreditten før avtalt frigjøringstid, antar Finans Norge «at departementets forslag teoretisk er korrekt, men at setningen ikke reflekterer hvordan det fungerer i praksis. Etter vår oppfatning vil «avtalt frigjøringstid» normalt være på det tidspunkt når lånet utbetales». Ellers bemerker Finans Norge i tilknytning til forslaget til § 90 i høringsnotatet (nåværende § 54 b) om forbrukerens innsigelser mot kredittyteren at kreditter som faller utenfor virkeområdet til kapitlet om kredittavtaler, «ikke kan innebære et subsidiært ansvar for selgers mislighold etter forslaget § 90». Videre mener Finans Norge at «vederlagsfrie kreditter ikke bør gi vern etter § 90». Det samme må ifølge Finans Norge gjelde «overdragelse eller pantsettelse av fordringer på utsatt betaling innenfor 90 dager». Finans Norge mener at denne situasjonen ikke beror på «avtale om kreditt med selger», men en «overdragelse som ble løst i § 54b siste ledd og som må inn igjen i forslaget § 90».

Finans Norge mener videre at ordlyden i nåværende § 54 b fjerde ledd bør videreføres. Høringsinstansen uttaler at innsigelsene ved overdragelse må reguleres av gjeldsbrevloven § 25, og at motregningsrett må «løses etter reglene som gjelder for overdragelse – også forholdet til konnekse krav».

Forbrukerombudet er på den annen side positiv til forslaget om endring av nåværende fjerde ledd, «slik at det nå er klart at forbrukeren vil ha sine innsigelser i behold overfor en eventuell cesjonar».

Når det gjelder uttalelsene i høringsnotatet om anvendelsen av § 54 b ved vederlagsfrie kreditter, mener *Forbrukerombudet* at denne problemstillingen ikke er helt treffende. *Forbrukerombudet* uttaler at dersom kapittel 3 i dagens finansavtalelov kommer til anvendelse, vil forbrukeren være dekket av § 54 b dersom kjøpet betales med et kredittkort eller annen betalingsmetode som reguleres av kapitlet:

«Så lenge det ikke er snakk om en «kredittavtale der kreditten gis rente- og kostnadsfritt, [eller en] kredittavtale som innebærer en rente- og kostnadsfri henstand med betalingen av en eksisterende forpliktelse», jf. dagens § 44 andre ledd, bokstav a, kommer dagens kapittel 3 (inkludert § 54b) til anvendelse. Det er derfor ikke av betydning om forbrukeren betaler renter på et konkret kjøp gjennomført i tilknytning

til en slik kredittavtale. Det er avtalen som sådan som må være kostnadsfri, for at unntaket skal komme til anvendelse.»

Forbrukerombudet viser i den forbindelse til Prop. 65 L (2009–2010) s. 210 og uttaler videre at «[e]n praksis der forbrukerens mulighet til å gjøre krav gjeldende mot kredittyter er avhengig av at det var påløpt kredittkostnader i tilknytning til det enkelte kjøp, vil kunne føre til vanskelige grensedragninger, og vil også være egnet til å oppfordre forbrukere til å pådra seg kredittkostnader ved f.eks. å ikke betale hele kredittkortregningen ved forfall. Et slikt insentiv til å pådra seg økte kostnader er uheldig». *American Express Services Europe Ltd.* uttaler seg i samme retning når det gjelder uttalelsene i høringsnotatet om vederlagsfrie kreditter.

Forbrukerombudet mener ellers at det bør vurderes å utvide bestemmelsen til å gjelde ikke bare der forbrukere har benyttet kreditt (for eksempel kredittkort), men også der forbruker har handlet med debetkort eller har benyttet andre betalingsløsninger:

«Etter *Forbrukerombudet*s syn gjør de samme hensynene seg gjeldende uavhengig av om forbruker har benyttet debet eller kreditt. Det er aktørene som formidler betaling fra forbrukere til næringsdrivende som er nærmest til å vurdere de næringsdrivende de inngår avtaler med. Gjennom å formidle betalinger til den næringsdrivende, står de også i en langt sterkere stilling enn en vanlig betalende forbruker når det gjelder å sikre at krav blir oppgjort. I tillegg til utstedere av betalingsinstrumenter bør ulike betalingsfullmektigtjenester være omfattet, siden disse også fordrer at fullmektigen har en avtale med betalingsmottaker.

Ettersom disse hensynene ikke gjør seg gjeldende der en forbruker foretar en overføring til en næringsdrivendes konto, bør man begrense et slikt ansvar til tilfellene der det er benyttet en betalingstjeneste eller et betalingsinstrument som fordrer at det eksisterer en avtale mellom yteren av betalingstjenesten og selgeren. Kravet til avtalen bør ikke være strengere enn at det er tilstrekkelig at aktørene er knyttet sammen gjennom et avtaleregulerte tilsvarende f.eks. Visa eller MasterCard, slik tilfellet er i dag for kredittkort.»

Forbruker Europa uttaler at organisasjonen er positiv til lovforslaget § 90, og er også positiv til angivelsen av at bestemmelsen gjelder «ved kjøp

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

av varer eller tjenester». På den annen side uttales det at «det negative ved å angi et nærmere anvendelsesområde er at det er en risiko for at bankene får en mulighet til å tolke regelen strengere enn det har vært tidligere». Forbruker Europa uttaler videre at organisasjonen er enig i at det er problematisk at bestemmelsen gjør unntak for vederlagsfri kreditt, men kan samtidig opplyse om at man så langt ikke har erfart at en kredittgiver har avvist en forbruker under henvisning til at kreditten var vederlagsfri. Videre heter det i høringsuttalelsen:

«Vi mottar daglige henvendelser fra norske forbrukere, som har kjøpt varer eller tjenesteytelse i utlandet, hvor det oppstår problemer i relasjon til avtalen. Problemene er typisk at selgeren ikke overholder forbrukerens rettigheter, selger har gått konkurs, direkte svindel fra selger eller uautoriserte transaksjoner. I disse situasjoner er det helt avgjørende at det finnes lovgivning som berettiger forbrukeren til å få chargeback gjennom kredittyster. Særlig i situasjoner hvor selger befinner seg i utlandet, kan det virke vanskelig og uoverskuelig for forbrukeren å skulle «kjempe» mot selger og mange forbrukere gir til slutt opp. Viktigheten av denne regelen bekreftes også i grensekryssende saker. Vårt inntrykk er at det samlet gjelder svært store summer som forbrukerne hvert år får tilbake ved hjelp av chargeback.

Netthandelen innlands og på tvers av landegrensene økes, samtidig med at der hele tiden finnes nye og kreative måter at svindle forbrukere på. Det er derfor avgjørende å ha et regelverk som gjør det trygt for forbrukerne å handle både på nett og i butikker.

I 2014 skrev Forbruker Europa nettverket en rapport om chargeback. Formålet med rapporten var å avdekke implementeringen og bruken av chargeback i Forbruker Europa sitt nettverk. I 2018 vil Forbruker Europa nettverket skrive en oppfølging på den første rapporten om chargeback.

I følge vår chargeback rapport er det utbredt at bankene ikke opplyser forbrukerne om muligheten for chargeback og at forbrukerne må insistere på at bankene skal behandle deres krav om tilbakebetaling. Forbruker Europa ser derfor svært gjerne, at kredittgiver i lovgivningen pålegges en direkte opplysningsplikt omkring chargeback, som ikke kan gjemmes bort i vilkårene.

Forbruker Europa mottar ofte henvendelser, hvor forbrukeren har vært utsatt for svin-

del av ulike slag og forbrukeren har overført kjøpsbeløpet ved bankoverføring eller anvendt debetkort. Forbrukerne er på nåværende tidspunkt svært dårlig stilt og vi ser derfor et stort behov for at en chargeback bestemmelse også gjelder for bankoverføring direkte til selger, bankoverføring til en mellommann f.eks. paypal eller likende aktør og ved bruk av debetkort. På nåværende tidspunkt er det opp til den enkelte kortutsteder om de ønsker å gi slik beskyttelse som med kredittkort. Vi er bekjent med at VISA gir en slik rett til chargeback for debetkort. Vi mener at dette burde være lovregulert.

I dansk og portugisisk lovgivning har det blitt direkte regulert at debetkort også er beskyttet av muligheten for chargeback. I Danmark gjelder dette i tilfeller hvor varen ikke har blitt levert til en forbruker og i tilfeller, hvor der er levert feil varer, hvor dette kan sidestilles med manglende levering av varen. Forbruker Europa så gjerne at en likende regel ble innført i norsk lovgivning, da vi ser et stort behov for dette.»

7.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår å videreføre forslagene i høringsnotatet, med visse språklige endringer. Det vises til §§ 2-9 til 2-12 i lovforslaget.

Departementet foreslår at reglene om tilbakebetaling av kredittbeløp samles og tas inn i et nytt kapittel 2 i lovforslaget. Lovstrukturen i nåværende lov fører til en del uklarheter om og gir ikke nødvendigvis en hensiktsmessig avgrensning av reglens virkeområde.

Departementet viser for det første til at gjeldende finansavtalelov § 1 femte ledd annet punktum fastslår at «bare §§ 52, 53 og 54 a» gjelder for kredittavtaler mellom næringsdrivende såfremt verken kredittkunden eller kredittgiveren er en finansinstitusjon eller lignende institusjon. Bestemmelsen kan motsetningsvis leses slik at reglene i kapittel 3 for øvrig ikke kommer til anvendelse i disse tilfellene – uavhengig av om reglene antas å gi uttrykk for alminnelige pengekrevtsrettslige regler. Loven skal neppe forstås på denne måten, og den nye loven bør utformes slik at den ikke åpner for tilsvarende tolkningstil.

Departementet viser videre til § 54 a, som regulerer avregning av gjeldsposter i forbrukerforhold. Det virker uklart hvorfor denne bestemmelsen, som ivaretar forbrukerhensyn, skal komme til anvendelse i kredittforhold mellom to

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

næringsdrivende som ikke er finansinstitusjoner eller lignende.

Det virker også uklart hvorfor gjeldende § 54 første ledd ikke gjelder i kredittforhold som nevnt i § 1 femte ledd annet punktum. Det følger av § 1 femte ledd annet punktum at § 53 gjelder, men ikke § 54. §§ 53 og 54 må imidlertid ses i sammenheng, da bestemmelsene samlet sett gir uttrykk for reglene som gjelder ved førtidig tilbakebetaling. Det er vanskelig å se noen begrunnelse for at § 53 første ledd om kredittkundens rett til førtidig tilbakebetaling av kreditten skal gjelde, men ikke § 54 om det økonomiske oppgjøret mellom kredittgiveren og kredittkunden ved førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt. De hensynene som begrunner de særlige reglene om fastrentekreditt, gjør seg gjeldende også utenfor forbrukerforhold. Det ville dermed være naturlig at også § 54 første ledd skulle gjelde i tilfeller som nevnt i § 1 femte ledd.

Dessuten nevnes at gjeldende § 52 om førtidig forfall kommer til anvendelse i tilfeller som nevnt i § 1 femte ledd annet punktum. Lovens § 52 fjerde ledd fastslår at § 53 annet ledd og § 54 første ledd gjelder tilsvarende ved førtidig forfall etter § 52. I denne sammenhengen kommer § 54 første ledd dermed til anvendelse selv om § 1 femte ledd annet punktum slår fast at det kun er §§ 52, 53 og 54 a som gjelder ved kreditt mellom næringsdrivende som ikke er finansinstitusjoner eller lignende.

Departementet mener på denne bakgrunn at det vil gi en bedre lovstruktur å plassere mer alminnelige pengekravsrettslige regler i et nytt kapittel 2, som gis et mer generelt virkeområde enn loven for øvrig. Dette kan klargjøre rettstilstanden og gjøre loven lettere tilgjengelig. De reglene som fremgår av kapittel 2, skal etter lovforslaget blant annet gjelde fullt ut mellom to næringsdrivende som ikke er finansinstitusjoner eller lignende, jf. § 1-2 første ledd. Virkeområdet for reglene om tilbakebetaling av kreditt gis dermed et mer generelt virkeområde sammenlignet med gjeldende lov, men dette innebærer først og fremst en strukturell endring.

I tråd med forslaget i høringsnotatet mener departementet at det er naturlig å lovfeste en regel om når kredittgiveren kan kreve tilbakebetaling av kreditten (forfallstiden), ettersom gjeldende finansavtalelov § 53 første ledd og lovforslaget § 2-9 annet ledd annet punktum har regler også om når kunden har rett til å tilbakebetale kreditten (frigjøringstiden). Å lovfeste det alminnelige påkravsprinsippet kan ha en opplysende funksjon, jf. § 2-9 annet ledd første punktum i lov-

forslaget. Når det gjelder høringsuttalelsen fra *Forbrukerombudet*, slutter departementet seg ikke til synspunktet om at kreditor etter gjeldende rett ikke kan kreve innfrielse av benyttet kreditt etter alminnelige påkravsregler, med mindre det følger av vilkårene at kreditten skal tilbakebetales ved påkrav. Den ulovfestede hovedregelen i norsk rett er at skyldneren plikter å betale kreditor når kreditor ber om betaling (påkrav), med mindre noe annet er avtalt eller særskilt bestemt. Denne hovedregelen fremgår blant annet av gjeldsbrevloven § 5 første ledd annet punktum og er forutsatt i forsinkelsesrenteloven § 2 første ledd annet punktum. Å lovfeste den alminnelige påkravsregelen vil dermed ikke være en endring av gjeldende rett til skade for forbrukeren, slik det gis uttrykk for i høringsuttalelsen. I praksis avtales det riktignok som regel bestemte forfallstidspunkter for når kreditten skal tilbakebetales, og i slike tilfeller vil påkravsregelen ikke gjelde. Påkravsregelen er likevel den fravikelige hovedregelen for forfallstiden i norsk rett, og den må ikke avtales særskilt for å komme til anvendelse. Lovforslaget § 2-9 annet ledd første punktum innebærer etter dette ikke noen innholdsmessig endring av dagens rettstilstand.

Departementet foreslår ikke en endring av gjeldende § 53 første ledd, som fastslår at kredittkunden har rett til å tilbakebetale kreditten helt eller delvis «før avtalt forfallstid». I høringsnotatet ble det foreslått å endre ordlyden til «før avtalt frigjøringstid». Regelen i gjeldende § 53 første ledd gir uttrykk for det alminnelige pengekravsrettslige prinsippet som blant annet fremgår av gjeldsbrevloven § 5 første punktum. Prinsippet går ut på at skyldneren har rett til å betale når som helst før forfallstiden, med mindre partene har avtalt noe annet. Departementet mener det vil være uheldig å fravike dette alminnelige prinsippet, og foreslår derfor å videreføre gjeldende § 53 første ledd på dette punktet, likevel med en språklig endring etter innspill fra *Forbrukerombudet* i høringen. Det vises til § 2-9 annet ledd annet punktum i lovforslaget. I likhet med gjeldende lov følger det av lovforslaget at en avtale som bestemmer at skyldneren ikke skal ha rett til å gjøre opp kredittgjelden når som helst, ikke er bindende for en skyldner som er forbruker. Dette følger av § 2-9 annet ledd annet punktum sett i sammenheng med § 1-9.

Regelen må ses i sammenheng med den foreslåtte bestemmelsen om tilbakebetaling av fastrentekreditt i § 2-10. Også når det gjelder avtaler om fastrentekreditt, har en forbruker rett til å innfri lånet allerede straks etter inngåelsen av kre-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

dittavtalen. Avtaler som fastsetter noe annet, er ikke bindende for forbrukeren. Etter § 2-10 kan imidlertid partene avtale at førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt skal være betinget av at forbrukeren dekker kredittterens tap i bindingsperioden. Bestemmelsen skal hindre at risikoen for uheldig renteutvikling ensidig ligger på kreditor. Departementet mener etter dette at § 2-9 annet ledd og § 2-10 samlet sett innebærer en rimelig avveining av interessene til skyldneren og kreditor.

Nåværende § 53 annet ledd første punktum er videreført i § 2-9 første ledd i lovforslaget. I likhet med høringsnotatet foreslås § 53 annet ledd annet og tredje punktum ikke videreført.

Når det gjelder den nærmere vurderingen av kravene til norsk rett som følger av bestemmelsene om førtidig tilbakebetaling i forbrukerkredittdirektivet, viser departementet til Prop. 65 L (2009–2010) kapittel 11. Departementet bemerker at artikkel 25 om førtidig tilbakebetaling i boliglåndirektivet i hovedsak synes å tillate en videreføring av gjeldende rett for så vidt gjelder tilbakebetaling av boliglån, slik det også ble foreslått i høringsnotatet. Det vises her blant annet til de nasjonale valgene som er angitt i artikkel 25 nr. 2, 3 og 5. Lovforslaget bygger ellers på at Norge ikke benytter den nasjonale valgmuligheten i artikkel 25 nr. 5, som åpner for at medlemsstatene kan fastsette at retten til førtidig tilbakebetaling skal være betinget av at skyldneren kan påvise en rettmessig interesse i å foreta en førtidig tilbakebetaling. Etter lovforslaget vil kredittkundens rett til førtidig tilbakebetaling fortsatt gjelde ubetinget. Når det gjelder adgangen etter forbrukerkredittdirektivet til å fastsette regler om «rettferdig og objektiv godtgjørelse» til fordel for kredittterren, legger departementet til grunn at reglene i lovforslaget § 2-9 må anses å være både rettferdige og objektive. Boliglåndirektivet artikkel 25 nr. 2 tillater at medlemsstatene kan fastsette at retten til førtidig tilbakebetaling skal være underlagt visse vilkår. Sammenholdt med bestemmelsen i direktivet artikkel 25 nr. 3 legger departementet til grunn at gjeldende regler om vilkår og kompensasjon ved førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt kan videreføres.

For å gjennomføre boliglåndirektivet artikkel 28 nr. 2 og 3 foreslås det i lovforslaget § 2-9 fjerde ledd annet punktum at forsinkelsesrenteloven § 4 skal gjelde tilsvarende til fordel for skyldneren

ved boliglån selv om skyldneren ikke er en forbruker. Forslaget tar derfor høyde for de tilfeller hvor en næringsdrivende kunde har kreditt med sikkerhet i privatbolig, jf. § 1-7 tredje ledd.

Nåværende § 54 b er videreført i § 2-7 i lovforslaget. Departementet går ikke inn for en videreføring av bestemmelsens fjerde ledd, slik *Finans Norge* tar til orde for i sin høringsuttalelse. I likhet med *Forbrukerombudet* mener departementet at det er ønskelig å klargjøre at kunden har sine innsigelser i behold overfor en ny kreditor. Dette følger av den alminnelige bestemmelsen i § 2-13 første ledd i lovforslaget. Som det ble vist til i høringsnotatet, kan fjerde ledd i gjeldende lov oppfattes slik at den avskjærer forbrukerens adgang til å motregne på cesjonaren med krav som springer ut av kontoavtalen, noe som synes å begrense den alminnelige motregningsretten for konnekse krav. Nåværende fjerde ledd kan forstås slik at forbrukeren stilles i en mindre fordelaktig situasjon enn for eksempel et selskap vil stå i om kravet overdras, sml. gjeldende § 55 første ledd. En slik tolkning av loven er etter departementets syn uheldig, da den åpner for at kreditor kan omgå reglene i finansavtaleloven ved å overdra pengekravet videre.

Når det gjelder spørsmålet som var omtalt i høringsnotatet om bestemmelsens anvendelse på vederlagsfrie kreditter, innebærer lovforslaget en videreføring av løsningen etter den opprinnelige bestemmelsen i kredittkjøpsloven § 8. Lovforslaget § 2-7 vil med andre ord gjelde uavhengig av om det løper renter eller ikke. Dette følger av at bestemmelsen er plassert i kapittel 2, som har et generelt virkeområde.

Forbrukerombudet og *Forbruker Europa* har i sine høringsuttalelser tatt til orde for å utvide bestemmelsen i gjeldende § 54 b til å gjelde også i tilfeller der forbruker har handlet med debetkort eller benyttet andre betalingsløsninger. Departementet ser at lovforslaget § 2-7 kan slå noe tilfeldig ut, da det kan være avgjørende etter bestemmelsen hvilken type betalingskort forbrukeren har benyttet. Departementet foreslår likevel ikke endringer av bestemmelsen på dette punktet nå. Det vises særlig til at det kan være vanskelig å fastlegge virkeområdet for bestemmelsen dersom man skal vurdere å inkludere bruk av debetkort og andre betalingsløsninger. Et forslag til lovendringer har heller ikke vært på høring.

8 Betaling av spillegjeld mv.

I § 12 i lov 22. mai 1902 nr. 11 om den almindelige borgerlige Straffelovs Ikrafttræden er det gitt regler om gyldighet og inndrivning av gjeld knyttet til pengespill og sedelighet. § 12 er den eneste gjenværende paragrafen i denne loven.

§ 12 nr. 1 første ledd i loven slår fast at av spill og veddemål «opstaar ingen Forpligtelse, og en Anerkjendelse af derved stiftet Gjæld er uforbindende». Det samme gjelder etter annet ledd lån eller forskudd «som nogen vidende om Øiemedet har ydet til Brug ved Spil eller Væddemaal». Videre følger det av tredje ledd at det som er bestemt om spill og veddemål, også gjelder for terminspill (differenshandel) som har et spills eller veddemåls karakter. I fjerde ledd slås det fast at en frivillig betaling ikke kan kreves tilbake med mindre «Betalingen er ydet i Uvidenhed om Fordringens Ugyldighed eller med Formuesgjensstande istedetfor Penge».

Det følger av § 12 nr. 2 at ethvert krav «hvis Erhvervelse staar i Forbindelse med sædvansmæssig Fremme af Utugt» er ugyldig, og videre at «Beklædningsgjenstande, som under saadanne Omstændigheder er overladt nogen til Brug, kan ikke fordres tilbage».

I *høringsnotatet* ble det foreslått å videreføre bestemmelsene i § 12 nr. 1 i den nye finansavtaleloven, mens det ble lagt til grunn at det ikke er behov for å videreføre § 12 nr. 2. Samlet sett innebar dette at § 12, og dermed straffelovens ikrafttredelseslov som sådan, kunne oppheves:

«Straffelovens ikrafttredelseslov er ikke lenger et naturlig sted å regulere slike spørsmål. Avtaleloven ville trolig være et mer naturlig valg, men siden det historisk har vært ulike syn på disse spørsmålene blant de nordiske landene, har disse reglene ikke funnet sin plass i den fellesnordiske avtaleloven. Lovforslagets kapittel 2 kan imidlertid være egnet. Det foreslås derfor å videreføre straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 1 som ny § 29 i finansavtaleloven. Det foreslås ikke å videreføre straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 2. Denne bestemmelsen gjelder ugyldighet av pengekrav og krav på beklædningsgjenstander knyt-

tet til «sædvansmæssig Fremme af Utugt». Det er i dag andre rettsregler innenfor strafferetten som synes mer egnet til å ivareta de samfunnsmessige hensynene denne bestemmelsen er ment å ivareta. Forslaget går etter dette ut på at § 12 nr. 1 i straffelovens ikrafttredelseslov flyttes til finansavtaleloven, og at loven for øvrig oppheves.»

Gjeldsoffer-Alliansen uttaler i høringen at organisasjonen «støtter forslaget til at fordringer oppstått ved pengespill ikke kan kreves inn».

EnterCard Norge støtter at bestemmelsen i straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 1 flyttes. Videre går EnterCard Norge inn for at det gis «en ugyldighetsregel som gjelder for alle typer betalinger for spill». Uttalelsen knytter seg til videreføringen av bestemmelsen i straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 1 annet ledd om gyldigheten av kreditt til bruk i spill og veddemål:

«Bestemmelsen er inntatt i finansavtalelovens kapittel om betalingsoppgjør, som etter § 22 gjelder alle typer betaling, men ettersom § 29 annet punktum bruker uttrykket «kredittyter» ser det ut til at det bare er betaling ved belastning av låneprodukter som gjelder, slik blir også gjeldende lov praktisert.

I dag har imidlertid debet- og kredittkort langt på vei samme bruksområde for forbrukerne. Det finnes også kontoprodukter med både innskudds- og kredittfunksjon. Det er derfor mulig for en kunde å omgå loven ved å låne penger som overføres til en innskuddskonto som deretter brukes til spill. Det rettspolitiske grunnlaget for reglene om spillegjeld er at personer ikke skal sette egen økonomi over styr ved impulsiv spilling, som for noen kan ta preg av livsødeleggende avhengighet. Om gamblingen skjer via en innskuddsbetalings- eller kredittkonto bør ikke være avgjørende for ugyldigheten, jf. Hilde Hauge, Ugyldighet ved formuesrettslige disposisjoner Oslo 2009 s. 499. Vi foreslår derfor en ugyldighetsregel som gjelder for alle typer betalinger for spill.»

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

EnterCard Norge viser også til at det etter straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 1 annet ledd kreves at kredittytteren var «vidende om Øiemedet», og at dette har vært forstått som et krav om faktisk kjennskap til spillformålet. Høringsinstansen viser til at ordlyden i høringsnotatets lovforslag («visste eller måtte forstå») er et uttrykk som i juridisk språkbruk også omfatter grovt uaktsom uvitenhet, slik at den foreslåtte ordlyden vil kunne innebære en undersøkelsesplikt for kredittytteren. EnterCard Norge mener at den foreslåtte ordlyden vil innebære en utvidelse sammenlignet med gjeldende rett, og at en slik utvidelse er problematisk:

«En slik utvidelse er problematisk, særlig ved anvendelse av spill på utenlandske nettsteder. Det bemerkes at den norske ugyldighetsregelen mot spillegjeld er relativt streng i internasjonal sammenheng; nettspill ved bruk av kredittkort er vanlig i mange land. De fleste norske kredittkortutstedere sperrer imidlertid kortene dersom betalingen er omfattet av Visa eller MasterCards MCC-kode for gambling. Det utvises imidlertid stor kreativitet blant spillsekskapene for å unngå denne koden, og til trekke seg norske kunder. Dersom ugyldighetsregelen også omfatter grovt uaktsom uvitenhet hos kredittyster, reiser det spørsmålet om undersøkelsesplikt. Å innføre en undersøkelsesplikt for automatiserte betalingstransaksjoner vil være problematisk. Det vises til at de faktiske og juridiske forhold rundt spill på internett er svært kompliserte. Det er heller ikke gitt at kunden bør kunne fraskrive seg betalingsansvar der han har bidratt til manipulering av kortutsteder, f.eks. ved å overføre midler til innskudd i utenlandske institusjoner, som deretter brukes til å spille for. Disse forhold må uansett utredes langt grundigere før det eventuelt gjennomføres materielle lovendringer.»

Finans Norge uttaler:

«Finans Norge vil innledningsvis stille spørsmål om ikke temaet bestemmelsen skal reguleres burde være gjenstand for en bredere debatt før bestemmelsen videreføres, blant annet med skillet mellom lovlig og ulovlige spill, betalingsformidling til spill, forholdet til derivatkontrakter etc.

På generelt grunnlag mener Finans Norge at bestemmelsen hører til i avtaleloven sammen med ugyldighetsbestemmelsene. Det

er imidlertid bedre at den er plassert i finansavtaleloven enn i nåværende lov. Vi støtter en oppdatering av ordlyden, og noterer oss at det ikke tilsiktes noen endring av gjeldende rett. Vi mener imidlertid at departementet endrer bestemmelsens innhold på flere punkter. Det er uheldig at det gjøres uten noen vurdering av konsekvensene av endringene.»

Finans Norge gir uttrykk for tilsvarende synspunkter som EnterCard Norge når det gjelder den foreslåtte ordlyden «visste eller måtte forstå». Det tas til orde for at alternativet «eller måtte forstå» sløyfes, og det vises til at det vil være krevende for betalingstjenesteytere å etablere systemer for å kontrollere at det ikke blir ytt kreditter til spill. Videre uttales det:

«Dersom departementet på dette punkt har ment å ansvarliggjøre tjenesteyter i større grad enn i dag, må tilsvarende regulering også gjelde for betalingsfullmektiger. Det vil kunne oppstå motstrid mellom tjenesteyters plikt til å unngå at kreditter benyttes til spill og de krav som kan stilles til kontroll av betalingsoppdrag initiert av en kunde via betalingsfullmektig. Vi gjør også oppmerksom på at utvidet forpliktelse for tjenesteyter vil medføre en rekke vanskelige vurderinger, eksempelvis om uttak i minibank i Las Vegas eller overføring til en «mobil lommebok» er greit. Uansett må et slikt forslag utredes nærmere.»

Nåværende tredje ledd om terminspill var ikke med i lovforslaget i høringsnotatet. Om dette uttaler Finans Norge:

«Finans Norge konstaterer videre at departementet har fjernet et ledd som knytter seg til strl. ikr. § 12 som gjelder terminspill (differansehandel) som har karakter av spill eller veddemål. Det har vært en omfattende behandling av spørsmålet om ulike typer av derivatavtaler kan settes til side i medhold av straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 1 tredje ledd. Det vises til Arne Tjaum «Rente og valutaswaper» side 215 til 328 og Ian W. Kenworthys artikkel «straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 1 om terminspill» i *Ånd og rett – festskrift til Birger Stuevold Lassen* side 533–541, begge med en rekke henvisninger. Finans Norge legger til grunn at departementet ikke vil gjøre endringer i reglene om derivatavtaler ved å fjerne denne bestemmelsen. For å fjerne enhver tvil, ber vi om at dette bekreftes i proposisjonen.»

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

For øvrig viser *Næringslivets Hovedorganisasjon* til forskjeller mellom ordlyden i straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 1 og lovforslaget i høringsnotatet. Formuleringer som «fordringen er oppstått» og «forfalt fordring» antas å innebære at det kan kreves fastsettelsesdom for de aktuelle fordringene.

Departementet foreslår i samsvar med høringsnotatet at reglene om spillgjeld i straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 1 videreføres i den nye finansavtaleloven. Det vises til § 2-15 i lovforslaget. Lovforslagets ordlyd er noe endret sammenlignet med forslaget som var på høring.

Første ledd første punktum viderefører prinsippet i nåværende § 12 nr. 1 første ledd og slår fast at ingen er forpliktet av et løfte om betaling som følge av spill eller veddemål. I likhet med gjeldende lov uttrykker bestemmelsen en såkalt sterk ugyldighetsgrunn, slik at den kommer til anvendelse uavhengig av om de medvirkende var kjent med ugyldigheten eller ikke, jf. Woxholth: *Avtalere* (10. utgave, 2017) s. 305. Departementet foreslår en presisering om at bestemmelsen ikke får anvendelse for spill som er uttrykkelig tillatt ved lov (jf. lov 28. august 1992 nr. 113 om pengespill m.v. og lov 24. februar 1995 nr. 11 om lotterier m.v.). Dette kan utledes av *lex specialis*-prinsippet, men det fremstår som en pedagogisk fordel at det kommer til uttrykk i lovbestemmelsen om spillgjeld.

Til videreføring av nåværende § 12 nr. 1 annet ledd følger det av første ledd annet punktum i lovforslaget at kreditt som kredittlyteren visste at ville bli brukt til spill eller veddemål, ikke kan kreves tilbakebetalt. Bestemmelsen vil ramme kreditt som er ytt til kunden dersom kredittlyteren er kjent med spillformålet, slik som etter gjeldende lov. Hvis kunden betaler for spillingen med kredittmidler via en betalingskonto, har ikke det betydning for spørsmålet om gyldigheten av kredittavtalen som har muliggjort innskuddet eller kredittmuligheten. Var kredittlyteren kjent med spillformålet, vil kreditten fortsatt ikke kunne kreves innfridd i disse tilfellene. *EnterCard Norge* synes i sin høringsuttalelse å ta til orde for en mer vidtgående regel som innebærer at selve betalingen via en betalingskonto blir ugyldig. For betalingskontoer må vel det i så fall bety at betalings-tjenesteyteren blir ansvarlig for å erstatte til kunden innskudd som er brukt til spilling, siden det da ikke er et spørsmål om tilbakebetaling av kreditt til kredittlyteren. Med en slik regel ville man fjerne seg nokså langt fra den opprinnelige lovgrunnen – at man skal beskytte spilleren mot å måtte stå til ansvar overfor kredittlyteren for spil-

ling med lånte midler, jf. også Rt. 2003 s. 1210 (avsnitt 24). En slik løsning vil kunne føre til at spilleren kan få finansiert spillingen ved å betale via en betalingskonto. Til dette kan det riktignok kanskje anføres at betalingstjenesteyterne vil kunne tilpasse seg en slik regel ved å nekte betalinger til aktører med brukerstedskode for penge-spill (MCC-kode 7995). Her må det imidlertid tas i betraktning at dette ville ramme en aktivitet som i utgangspunktet er tillatt, jf. Hilde Hauge: *Ugyldighet ved formuerettslige disposisjoner* (2009) s. 500. En regel om at også betalinger via en betalingskonto er ugyldige i seg selv, vil i praksis kunne virke som et forbud overfor spilleren og må eventuelt vurderes i en annen sammenheng. En annen utilsiktet virkning av en slik regel ville kunne være at spilltransaksjoner i større grad blir utført med kontanter, uten at departementet kan se at det skulle være en fordel. Kontanttransaksjoner vil også svekke spillerens mulighet til å føre bevis for transaksjonen.

Lovforslaget i høringsnotatet gikk som nevnt ut på at fordringen ikke kan kreves tilbakebetalt når kredittlyteren «visste eller måtte forstå» at kreditten ville bli brukt til spill eller veddemål. Ordene «måtte forstå» kan tolkes på ulike måter i juridisk sammenheng. I kjøpsloven § 19 første ledd bokstav b brukes uttrykket «måtte kjenne til». Forarbeidene til den tilsvarende bestemmelsen i kjøpsloven 1907 § 45 b tyder på at man med dette uttrykket tok sikte på en lempning av beviskravet for faktisk kjennskap, jf. Utkast til endringer i kjøpsloven av 24. mai 1907 (forbrukerkjøpsbestemmelser) med motiver, som er referert i Ot.prp. nr. 25 (1973–1974) på s. 77. Samtidig har Høyesterett lagt til grunn at «måtte kjenne til» i avhendingslova § 3-9, jf. § 3-7, skal forstås som «et normativt begrep, og ikke som en bevisregel», jf. Rt. 2002 s. 696 på s. 702. En tolkning av ordlyden i høringsnotatets lovforslag på den førstnevnte måten antas i realiteten å svare til praktiseringen av «vidende om»-kriteriet i straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 1 annet ledd, se under. På grunn av uklarheten om hva som ligger i uttrykket «måtte forstå», foreslår departementet en endring av ordlyden sammenlignet med forslaget i høringsnotatet ved at passusen «eller måtte forstå» er sløyfet. Det avgjørende vil dermed være hva kredittlyteren «visste».

Departementet er ikke kjent med noen høyesterettsavgjørelse som klart tar stilling til hva som ligger i «vidende om»-kriteriet i § 12 nr. 1 annet ledd. I kjennelsen i Rt. 2003 s. 1210 viste kjæremålsutvalget riktignok til lagmannsrettens uttalelse om at kredittlyteren var «fullt klar over og

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

innforstått med at det ble spilt på kreditt», og uttalte: «Dersom dette er tilfellet, rammes forholdet av ugyldighetsregelen i straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 1 annet ledd.» Men det er ikke gitt at dette kan tolkes som noe mer enn en uttalelse om at et slikt tilfelle i alle fall omfattes. Forarbeidene til straffelovens ikrafttredelseslov synes å være tause om spørsmålet. Ordlyden «vidende om» taler imidlertid for at det i prinsippet kreves kjennskap til spillformålet, og slik har formuleringen også vært forstått i juridisk teori. I Woxholth: Avtalerett (10. utgave, 2017) s. 305 legges det til grunn at en kredittytter som er «uvitende om hva lånet skal brukes til», kan kreve det tilbakebetalt. Det samme er antatt i et vedtak fra Finansklagenemnda Bank, FinKN-2017-37, som også Finans Norge siterer i sin høringsuttalelse. Samtidig bør kjennskskravet ikke praktiseres så strengt at vernet av kredittkunden blir illusorisk. Det kan være vanskelig å bevise faktisk kjennskap, og normalt må det være tilstrekkelig at det ut fra de ytre omstendighetene fremstår som sannsynlig at kredittytteren var kjent med spillformålet. Slik synes også ugyldighetsregelen å ha blitt forstått i praksis. Woxholth antar på s. 306 i det nevnte verket at banker og andre kredittyttere må anses for å ha medvirket forsettlig til kreditten hvis de velger å honorere en forespørsel om autorisasjon fra en virksomhet med brukerstedskode for pengespill (7995) «ettersom banken må forstå at den [forespørselen] gjelder spillgjeld». Dette er lagt til grunn i en avgjørelse fra Bankklagenemnda (2006-039) og samsvarer også med forskrift 19. februar 2010 nr. 184 om forbud mot betalingsformidling for pengespill som ikke har norsk tillatelse § 4. Departementet legger til grunn at den foreslåtte bestemmelsen i lovforslaget § 2-15 første ledd annet punktum praktiseres på samme måte.

Forbeholdet i første punktum for spill eller veddemål som er uttrykkelig tillatt ved lov, gjelder ikke for bestemmelsen i lovforslagets annet punktum om kreditt til spillformål, jf. Rt. 2003 s. 1210 avsnitt 23–24 om den tilsvarende bestemmelsen i gjeldende § 12 nr. 1 annet ledd. Kreditt som er ytt med kjennskap til spillformålet, kan altså ikke kreves innfridd selv om det aktuelle spillet skulle være tillatt ved lov.

Næringslivets Hovedorganisasjon har i høringsen gitt uttrykk for at formuleringer som «fordringen er oppstått» og «forfalt fordring» innebærer at det kan kreves fastsettelsesdom for de aktuelle fordringene. Departementet antar at det neppe ville være noe problem med rettsaker om fastsettelsesdom i disse tilfellene så lenge kravet uansett

ikke kan tvangsinnføres og en erkjennelse av gjelden fra «skyldneren» ikke er bindende. Det er vanskelig å se hva man skulle vinne på å gå til et slikt søksmål, og det er tvilsomt om kravet om rettslig interesse ville ha vært oppfylt, jf. tvisteloven § 1-3. Av prinsipielle grunner foreslår departementet likevel en noe annen ordlyd enn forslaget i høringsnotatet slik at det tydeliggjøres at betalingsløfter gitt i forbindelse med spill og veddemål ikke er bindende. For øvrig foreslår departementet noen språklige justeringer i lovteksten etter innspill fra *Finans Norge*.

Gjeldende § 12 nr. 1 fjerde ledd er inntatt som annet ledd i lovforslaget med noen språklige endringer.

Nåværende § 12 nr. 1 tredje ledd om terminspill er derimot ikke foreslått videreført i lovforslaget. Bakgrunnen for dette er at bestemmelsen ikke synes å si noe mer enn det som kan utledes av nåværende § 12 nr. 1 første og annet ledd, jf. første ledd i lovforslaget. Det følger av ordlyden i § 12 nr. 1 tredje ledd at terminspillet må ha «et Spils eller Væddemaals Karakter». I lys av endrede samfunnsforhold fremstår bestemmelsen om terminspill heller ikke som særlig praktisk lenger, slik at det anses som unødvendig å ha en egen lovbestemmelse om slike avtaler. Departementet vil for øvrig bemerke at det med dette ikke tas stilling til spørsmålet som har vært drøftet om hvorvidt straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 1 tredje ledd kan ramme derivatavtaler med spekulasjonsformål, jf. for eksempel Kenworthy: «Straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 1 om terminspill» i *Ånd og rett – Festskrift til Birger Stuevold Lassen* (1997) s. 533–541 og Woxholth: *Avtalerett* (10. utgave, 2017) s. 306 med videre henvisninger. Departementet viser ellers til at det uttales følgende i NOU 2002: 4 på s. 412 om terminhandler i relasjon til det tidligere straffebudet om lykkespill:

«Denne typen transaksjoner ble i sin tid ansett for samfunnsøkonomisk uheldig, men er i dag i større grad godtatt, slik at det i praksis ikke reises tiltale etter strl § 299, jf. Asbjørnsen, *Utforming av straffebud rettet mot økonomisk kriminalitet* s 111. Tjaum, *Valuta- og renteswaper* s 315 beskriver hvordan innstillingen til terminhandel har endret seg, slik at også myndighetene i våre dager er involvert i slik handel.»

Departementet foreslår at bestemmelsen i straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 2 om krav som er ervervet i forbindelse med «sædvanemessig Fremme af Utugt» mv., oppheves. Departementet

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

viser til begrunnelsen i høringsnotatet, som er sitert foran. Ingen av høringsinstansene har tatt til orde for at denne bestemmelsen bør videreføres.

Med en videreføring av nåværende § 12 nr. 1 i den nye finansavtaleloven og en opphevelse av § 12 nr. 2 kan straffelovens ikrafttredelseslov oppheves. Det vises til § 8-3 nr. 1 i lovforslaget.

9 Regress

Når noen betaler en annens pengeforpliktelse, kan betaleren ha krav på regress. Regress innebærer at den som har innfridd et pengekrav på vegne av en annen, har et tilsvarende pengekrav mot den som pengeforpliktelsen var rettet mot før betalingen fant sted. I Rt. 1997 s. 1029 uttaler Høyesterett (på s. 1036) at:

«det følger av alminnelige rettsgrunnsetninger at den som har dekket en annens forpliktelse, normalt og som utgangspunkt, har et regresskrav i behold. Det er avskjæring av regress som krever særskilt hjemmel».

Disse synspunktene er fulgt opp i Rt. 2010 s. 664, hvor Høyesterett uttaler i avsnitt 16:

«Et regresskrav trenger etter vanlig rettsoppfatning ingen særlig hjemmel. Det er tilstrekkelig at man har dekket en annens forpliktelse. Jeg viser til Hagstrøm, Direktekrav i formueretten, TfR 2001 side 288, med henvisning til Rt-1997-1029.»

Regress kan være aktuelt i ulike situasjoner, og vi har både lovfestede og ulovfestede regler om regress. Det kan blant annet bli spørsmål om regress i samskyldnerforhold, det vil si når flere parter er ansvarlige som skyldnere for samme pengeforpliktelse. Når fellesgjelden er gjort opp helt eller delvis overfor kreditor (ansvaret utad), blir det spørsmål om etteroppgjør mellom skyldnerne (ansvaret innad). I kausjonsforhold hefter for eksempel skyldneren og kausjonisten sammen overfor kreditor. Dersom vilkårene er oppfylt for at kreditor skal kunne kreve beløpet av kausjonisten, og kausjonisten dermed må dekke kreditors krav, vil kausjonisten tre inn i kreditors krav mot skyldneren. Det vises her til finansavtaleloven § 70 første ledd, som for kausjonsretten lovfester prinsippet om «cessio legis» eller «subrogasjon», og som har samme virkning for skyldneren som en overdragelse av kravet fra én kreditor til en annen. Disse prinsippene har ifølge Hagstrøm: Obligasjonsrett (2011) s. 713 «vært anført dels

som begrunnelse for, og dels som beskrivelse av regresskravet».

Finansavtaleloven § 42 annet ledd har en regel om regressrett som bygger på reglene i det første betalingstjenestedirektivet. Det følger av bestemmelsen at en institusjon som har erstattet tap etter §§ 40 eller 41 som skyldes forhold hos en annen institusjon eller mellomledd, kan kreve tilbakeføring hos denne.

Bestemmelsen gjelder bare for betalingsstransaksjoner der både betalerens og betalingsmottakerens institusjon er etablert innenfor EØS og tjenesten ytes i euro eller i en annen valuta i en stat innenfor EØS, se § 9 fjerde ledd. I Ot.prp. nr. 94 (2008–2009) s. 169 er begrensningen begrunnet slik:

«Reglene i §§ 40 til 42 om ansvar for betalingsstransaksjoner som ikke blir korrekt gjennomført, skal gjelde også for betalingsstransaksjoner til land utenfor EØS og i annen valuta enn EØS-valutaer, på samme måte som etter gjeldende rett, jf. forskrift 2. juli 1999 nr. 719 om betalingsoppdrag til og fra utlandet avsnitt III og IV. Regelen om regress mellom institusjoner i § 42 annet ledd, som gjennomfører direktivet artikkel 77 nr. 1, vil imidlertid bare gjelde for transaksjoner innenfor EØS og i de valutaer direktivet skal gjelde for etter artikkel 2 nr. 2. Bakgrunnen for dette er at den tilsvarende gjeldende bestemmelsen i forskriften om betalingsoppdrag til og fra utlandet § 13 er begrenset på tilsvarende måte».

Artikkel 92 nr. 1 i *det reviderte betalingstjenestedirektivet* inneholder en regel om regressrett for en betalingstjenesteyter som har tilbakebetalt beløpet til betaleren for en ikke-godkjent betalingsstransaksjon etter artikkel 73, eller i forbindelse med en manglende, mangelfull eller forsinket gjennomføring av en betalingsstransaksjon etter artikkel 89. Det presiseres at dette skal omfatte erstatning dersom noen av betalingstjenesteyterne ikke bruker sterk kundeautentisering.

Artikkel 92 nr. 2 i direktivet lyder slik:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

«Ytterligere økonomisk erstatning kan fastsettes i samsvar med avtaler mellom betalingstjenesteytere og/eller mellommenn og den lovgivning som får anvendelse på avtalen mellom dem.»

I *høringsnotatet* ble det foreslått en videreføring av reglene i finansavtaleloven § 42 annet ledd og § 70 første ledd. I høringen har *Finans Norge* hatt enkelte innspill til ordlyden i lovforslaget og har også anført at bestemmelsen må gjøres fravikelig for næringskunder. For øvrig har ingen høringsinstanser kommentert forslaget.

Reguleringen i gjeldende lov, med en særskilt regressregel for krav i forbindelse med tilbakebetaling av feil eller mangelfullt gjennomførte betalingsstransaksjoner, er etter departementets syn ikke helt heldig. Regelen kan invitere til den slutningen at en betalingstjenesteyter ikke har rett til regress i samsvar med alminnelige regler i andre situasjoner.

Etter departementets syn bør man heller ikke videreføre den geografiske begrensningen som

følger av gjeldende lov. Departementet ser ingen grunn til at man bør avskjære alminnelig regressrett for betalinger som ikke benytter en EØS-valuta eller gjennomføres innenfor EØS. En annen sak er at lovforslaget ikke oppstiller en plikt for kontotilbyderen til å tilbakebetale til betaleren i disse situasjonene. Departementet viser dessuten til at artikkel 92 nr. 2 i det reviderte betalingstjenestedirektivet viser at direktivets regler ikke er ment å begrense ellers gjeldende erstatningsregler, herunder regressregler, i medlemsstatene.

Departementet foreslår etter dette å kodifisere en alminnelig bestemmelse om regress i lovforslaget § 2-16, som da også vil gjennomføre direktivets artikkel 92 i finansavtaleloven. En kodifisering kan ha en opplysende funksjon særlig for forbrukere, som ikke nødvendigvis er oppmerksomme på de ulovfestede reglene om regress i norsk rett. Departementet viser i den forbindelse til at regressretten kan være særlig aktuell for samskyldnere som har felles ansvar for kreditt, se lovforslaget § 5-16.

10 Tjenesteyterens alminnelige plikter

10.1 Direktivene

Direktivene gir flere føringer når det gjelder tjenesteyterens alminnelige plikter overfor kunden, herunder regler om opplysningsplikt og krav til opptreden i samsvar med god forretningsskikk eller praksis.

I *Fjernsalgsdirektivet* artikkel 3 om opplysningsplikt før avtaleinngåelsen gis det i nr. 2 regler om hvordan opplysningsplikten skal oppfylles, herunder skal det gå klart frem at opplysningene «har eit kommersielt siktemål, samstundes som det vert teke tilbørleg omsyn særleg til prinsippa om god forretningspraksis og prinsippa om vern av personar som etter den nasjonale lovgjevinga si ikkje kan gjere rettshandlar, t.d. mindreårige».

Fjernsalgsdirektivets fortale avsnitt 21 fastslår:

«Før avtala vert gjord, bør forbrukaren få dei førehandsopplysningane som er naudsynte for å kunne vurdere skikkeleg den finansielle tene-
sta som han eller ho har fått tilbod om, og såleis gjere eit val ut frå gode kunnskapar.»

I *forbrukerkredittdirektivets* fortale avsnitt 26 slås det fast at medlemsstatene bør treffe hensiktsmessige tiltak for å fremme ansvarlig praksis i alle faser av kredittforholdet, og at slike tiltak for eksempel kan omfatte «forbrukeropplysning og -opplæring, herunder advarsler om risiko knyttet til betalingsmislighold og til for store gjeldsforpliktelses». Videre heter det:

«I et voksende kredittmarked er det særlig viktig at kredittgivere ikke engasjerer seg i uansvarlig utlånsvirksomhet eller gir kreditt uten forutgående vurdering av kredittverdighet, og medlemsstatene bør føre nødvendig tilsyn for å unngå slik atferd og dessuten fastsette nødvendige sanksjoner mot kredittgivere dersom de opptre slik.»

Kapittel II i direktivet med artikkel 4 til 9 gir regler om opplysninger og «praksis» før inngåelse av kredittavtale, herunder standardopplysninger

som skal inngå i kredittreklame og obligatorisk kredittvurdering.

Boliglåndirektivets fortale viser også flere steder til god forretningsskikk eller praksis, se blant annet avsnitt 8:

«Dette direktiv bør forbedre vilkårene for opprettelsen av det indre marked og dets virkemåte gjennom tilnærmingen av medlemsstatenes lovgivning og fastsettelsen av kvalitetsstandarder for visse tjenester, særlig med hensyn til distribusjon og yting av kreditt gjennom kredittgivere og kredittformidlere og fremming av god praksis. Fastsettelse av kvalitetsstandarder for kredittgiving omfatter nødvendigvis at det innføres visse bestemmelser om godkjenning, tilsyn og tilsynskrav.»

I fortalens avsnitt 35 til 37 kommer det klart til uttrykk hvor sentralt god forretningsskikk er i reguleringen av kredittmarkedet, og mer konkret gir direktivet regler om god forretningsskikk knyttet til kompetanse, belønningsmekanismer og kredittreklame.

Artikkel 7 nr. 1 og 2 uttrykker de helt overordnede kravene som stilles til tjenesteyteren:

«1. Medlemsstatene skal kreve at kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter opptre på en ærlig, rettferdig, gjennom-siktig og profesjonell måte når de utformer kredittprodukter eller gir kreditt, formidler kreditt eller yter rådgivningstjenester som gjelder kreditt, og eventuelt tilleggstjenester til forbrukere, eller når de gjennomfører en kredittavtale, idet det tas hensyn til forbrukernes rettigheter og interesser. Når det gjelder tildeling og formidling av kreditt eller yting av rådgivningstjenester som gjelder kreditt, og eventuelt yting av tilleggstjenester, skal virksomheten baseres på opplysninger om forbrukerens omstendigheter og eventuelle særlige krav som en forbruker har framsatt, og på rimelige antakelser om risikoene for forbrukerens situasjon i kredittavtalens løpetid. I forbindelse med slik yting av rådgivningstjenester skal

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

virksomheten i tillegg være basert på opplysningene som kreves i henhold til artikkel 22 nr. 3 bokstav a).

2. Medlemsstatene skal sikre at den måten kredittgivere godtgjør sitt personale og sine kredittformidlere på, og den måten kredittformidlere godtgjør sitt personale og sine utpekte representanter på, ikke er til hinder for at forpliktelsen omhandlet i nr. 1 blir oppfylt.»

Nr. 3 til 5 presiserer hvilke forpliktelser som gjelder i godtgjøringspolitikken. Artikkel 9 gjelder kunnskaps- og kompetansekrav til personalet. I tillegg kommer regler om kredittmarkedsføring, koblingssalg, gjennomføring av opplysningsplikter, tilstrekkelige forklaringer, verdivurdering av sikkerhet og kredittvurdering, samt standarder for rådgivningstjenester. Standarden for rådgivningstjenester i artikkel 22 utdyper hva som nærmere ligger i de overordnede formuleringene i artikkel 7. Det stilles blant annet krav til opplysninger som skal gis i forkant av rådgivningstjenesten. Ved rådgivningstjenester til forbrukere skal medlemsstatene sikre at «kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter innhenter de opplysningene om forbrukerens personlige og økonomiske situasjon, preferanser og mål, som er nødvendige for at de skal kunne anbefale egnede kredittavtaler». Vurderingen skal baseres på oppdaterte opplysninger og «skal ta hensyn til rimelige antakelser om risikoene i forbindelse med forbrukerens situasjon i den foreslåtte kredittavtalens løpetid». Videre skal medlemsstatene sikre at «kredittgivere, tilknyttede kredittformidlere eller utpekte representanter for tilknyttede kredittformidlere vurderer et tilstrekkelig stort antall kredittavtaler i sitt produktutvalg og anbefaler en egnet kredittavtale eller flere egnede kredittavtaler fra sitt produktutvalg, med tanke på forbrukerens behov, økonomiske situasjon og personlige forhold».

I *betalingskontodirektivets* fortale avsnitt 44 blir det vist til hvordan handelspraksis kan ha betydning for tjenesteyterens plikter:

«Ved vurdering av hva som skal anses som personlig bruk, bør medlemsstatene ta hensyn til rådende forbrugeratferd og vanlig handelspraksis. Gebyrene som kreves for operasjoner utover minsteantallet operasjoner, bør aldri være høyere enn gebyrene som kreves i henhold til kredittinstitusjonens vanlige prispolitikk.»

Når det gjelder retten til konto og betalingstjenester, blir også handelspraksis avgjørende for tjenestenes nærmere innhold, se artikkel 17 nr. 2:

«Medlemsstatene kan fastsette krav om at kredittinstitusjoner etablert på deres territorium sammen med en betalingskonto med grunnleggende funksjoner skal tilby de tilleggstjenester som etter vanlig praksis på nasjonalt plan anses som nødvendige for forbrukerne.»

Direktivene inneholder mer generelt spredte bestemmelser om kommunikasjon med kunden i tilknytning til finansielle avtaler og tjenester, herunder om meldinger, varsler, opplysninger og markedsføring. Bestemmelsene gjelder dels måten det kommuniseres på, herunder kommunikasjonsform og språk, dels selve innholdet og utformingen av innholdet.

Flere direktivbestemmelser stiller krav til at det skal kommuniseres på medlemsstatens offisielle språk, eller annet språk som partene avtaler. Videre stilles det i direktivene nærmere krav til utformingen av innholdet ved at informasjonen må gis på en klar og lett tilgjengelig måte eller lignende.

I relasjon til direktivenes reguleringer av de ulike finansielle avtalene og tjenestene oppstilles videre en rekke krav til selve innholdet av kommunikasjonen. Dette er behandlet andre steder i proposisjonen i tilknytning til direktivenes krav til de ulike avtalene og tjenestene.

10.2 Gjeldende rett

Generelt

Finansavtaleloven kapittel 1 inneholder ikke generelle krav til utførelsen av finansielle tjenester eller andre krav til tjenesteyterens opptreden. For de avtaletypene som faller inn under reguleringen i lovens påfølgende kapitler, er det imidlertid slått fast mer spesifiserte plikter. Blant annet følger det av § 15 første ledd at betalingstjenesteyteren i tilknytning til avtaler om innskudd og betalingstjenester skal veilede kunden i valget mellom de ulike typer av kontoer og betalingstjenester som tilbys. Finansavtaleloven §§ 47 og 60 inneholder sentrale frarådingsplikter i forbindelse med kreditt- og kausjonsavtaler. Det oppstilles også en rekke opplysningsplikter.

I tillegg til de pliktene som finnes i finansavtaleloven, inneholder finansmarkedslovgivningen sentrale forpliktelser for tjenesteyteren. Finansforetaksloven stiller blant annet krav til god forret-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ningsskikk i § 13-5 og krav til ivaretagelse av kundens interesser i § 16-1. Lovens kapittel 16 om forholdet til kunder og markedsføring oppstiller ulike krav til tjenesteyterens rådgivning og opplysninger til kundene.

Når det gjelder kommunikasjon med kunden, kan det blant annet vises til at finansavtaleloven § 15 tredje ledd, § 18 første ledd, § 21 første ledd første punktum, § 23 første ledd fjerde punktum og § 30 annet ledd fastslår at de opplysninger som reguleres i disse bestemmelsene, skal gis på norsk eller annet språk som partene avtaler.

Flere bestemmelser oppstiller nærmere krav til utformingen av innholdet i kommunikasjonen. Finansavtaleloven § 15 tredje ledd, § 18 første ledd, § 21 første ledd første punktum, § 23 første ledd fjerde punktum, § 30 annet ledd og § 46 annet ledd krever at opplysningene skal gis «på en klar og forståelig» eller «tydelig» måte. § 46 c første ledd fastslår dessuten at kredittgiveren skal gi forbrukeren «fyllestgjørende forklaring».

I § 15 annet ledd bokstav d og fjerde ledd annet punktum oppstilles også plikter om hvordan kommunikasjonen skal foregå og hvor opplysninger finnes.

Loven stiller i en rekke sammenhenger nærmere krav til hvilke opplysninger som skal gis i relasjon til ulike finansielle avtaler og tjenester.

Angrerettloven gir også føringer for kommunikasjon med kunden ved fjernsalg av finansielle tjenester, se eksempelvis angrerettloven § 28 tredje ledd.

Verdipapirhandellevens regulering av investeringstjenester

Verdipapirhandellevens har en omfattende regulering av investeringstjenester mv., se omtalen i punkt 4.2 av hva som er å anse som investerings-tjenester. Investeringsrådgivning ble en konsekjonsbelagt tjeneste ved gjennomføring av MIFID I (direktiv 2004/39/EF) i verdipapirhandellevens 2007, og det ble samtidig innført omfattende og detaljerte krav til rådgivningen. I lys av erfaringene fra finanskrisen ble investorbeskyttelsen styrket i et nytt direktiv for verdipapirmarkedet (2014/65/EU – MIFID II), gjennom blant annet nye krav til foretakenes produkthåndtering og produktkunnskap, uavhengig rådgivning og kryss-salg, strengere regler for vederlag til verdipapirforetak fra tredjeparter, hvilken informasjon investorer har krav på, avlønning av ansatte og kravene til utførelse av ordre. Videre ble bestemmelsene i direktivet utvidet til også å gjelde salg og rådgivning knyttet til strukturerte innskudd.

Verdipapirhandellevens § 10-9 første ledd har en generell regel om at verdipapirforetak skal utøve sin virksomhet i samsvar med god forretningsskikk. Foretaket skal herunder påse at kundenes interesser og markedets integritet ivaretas på beste måte og skal ellers oppfylle kravene etter verdipapirhandellevens §§ 10-10 til 10-17 og forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene. Dette innebærer omfattende krav om informasjon og rapportering til kunden, bestemmelser om kundeavtale, særskilte krav til uavhengig investeringsrådgivning, begrensninger i adgangen til å motta vederlag fra andre enn kunden, kompetansekrav for ansatte og krav om at verdipapirforetak ikke skal avlønne ansatte eller evaluere ansattes prestasjoner på en slik måte at evnen til å påse at kundens interesser ivaretas på beste måte, svekkes. Sentralt er også krav til henholdsvis egnethetsvurdering eller hensiktsmessighetsvurdering. Det følger av verdipapirhandellevens § 10-17 første ledd at et verdipapirforetak som yter investeringsrådgivning eller driver porteføljevaltning, skal innhente nødvendige opplysninger om kundens eller den potensielle kundens kunnskap og erfaring fra det aktuelle investeringsområdet, samt kundens finansielle situasjon og investeringsmål, herunder kundens risikotoleranse og evne til å bære tap. Undersøkelsene skal sette foretaket i stand til å anbefale den investeringstjenesten og de finansielle instrumentene som egner seg for vedkommende, og spesielt at de er i samsvar med kundens risikotoleranse og evne til å bære tap. I dette ligger det en forutsatt plikt til å avstå fra å anbefale produkter som ikke er egnet for den enkelte kunde. Dersom verdipapirforetaket ikke får de opplysningene som kreves, skal foretaket ikke anbefale investeringstjenester eller finansielle instrumenter til kunden. Foretaket skal heller ikke anbefale eller beslutte å handle dersom ingen av tjenestene eller instrumentene er egnet for kunden.

Det følger videre av verdipapirhandellevens § 10-15 annet og tredje ledd at et verdipapirforetak som yter andre investeringstjenester enn investeringsrådgivning eller porteføljevaltning, skal søke å innhente opplysninger om kundens eller den potensielle kundens kunnskap og erfaring fra det aktuelle investeringsområdet. Foretakets undersøkelser skal sette det i stand til å vurdere om den påtenkte investeringstjenesten eller det påtenkte investeringsproduktet er hensiktsmessig for kunden. Hvis verdipapirforetaket vurderer at investeringstjenesten eller investeringsproduktet ikke er hensiktsmessig, skal kunden eller den potensielle kunden advares om dette. Dersom

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

kunden eller den potensielle kunden velger å ikke gi opplysninger som verdipapirforetaket plikter å innhente, eller gir ufullstendige opplysninger, skal foretaket advare om at dette gjør at foretaket ikke kan vurdere hva som er hensiktsmessig for vedkommende. Verdipapirhandelloven § 10-15 fjerde ledd, jf. § 10-16, regulerer unntak fra kravet til hensiktsmessighetsvurdering ved mottak, formidling og utførelse av ordre av ikke-komplekse finansielle instrumenter.

Bestemmelsene i §§ 10-9 til 10-17 er presisert og utfylt i verdipapirforskriften (forskrift 29. juni 2007 nr. 876) kapittel 10 og i kommisjonsforordningen til MIFID II (2017/565/EU), som er gjennomført i verdipapirforskriften § 2-2. Det foreligger også en rekke retningslinjer fra Den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndighet (ESMA) om forståelsen og praktiseringen av regelverket og uttalelser i form av såkalte «spørsmål- og svardokumenter» som vil være relevante ved tolkningen av EØS-regelverket. Verdipapirhandelloven og verdipapirforskriften har også en rekke organisatoriske bestemmelser for å forebygge og håndtere interessekonflikter, godkjenning av produkter mv., se blant annet §§ 9-16, 9-19 og 10-2 flg. og utfyllende forskrifter. Det følger videre av verdipapirhandelloven § 10-6 at verdipapirforetakene skal ha retningslinjer og rutiner for kategorisering av kunder avhengig av profesjonalitet. Kundene skal klassifiseres som enten ikke-profesjonelle eller profesjonelle som definert i verdipapirhandelloven §§ 10-6 og 10-7. I tillegg er det enkelte særregler for kvalifiserte motparter, jf. verdipapirhandelloven § 10-23. Graden av investorbekyttelse etter verdipapirhandelloven vil avhenge av kundeklassifiseringen. Definisjonen av ikke-profesjonelle kunder i verdipapirhandelloven omfatter flere typer kunder enn dem som er å anse som forbrukere etter finansavtaleloven. Ifølge verdipapirhandelloven § 9-5, jf. § 2-8, vil disse bestemmelsene gjelde tilsvarende ved salg og rådgivning i forbindelse med strukturerte innskudd. Strukturerte innskudd er ikke finansielle instrumenter, men en av flere former for sammensatte spareprodukter som har vært tilbudt massemarkedet. Et strukturert innskudd er satt sammen av en innskuddsdel og en derivatdel der kundens avkastning er knyttet til kursutviklingen i en eller flere underliggende størrelser, for eksempel indekser, finansielle instrumenter, varer eller valutaer. Ifølge NOU 2017:1 punkt 2.5.1 om MIFID II har slike produkter ikke vært solgt til ikke-profesjonelle.

God forretningsskikk

God forretningsskikk er en rettslig standard som i utgangspunktet viser til den vanlige oppfatningen av forretningsskikk i vedkommende bransje eller område, jf. NOU 1979: 32 s. 51. Dersom det ikke foreligger noen alminnelig oppfatning av god forretningsskikk innen vedkommende bransje, må domstolene i det enkelte tilfellet avgjøre hva som bør være god forretningsskikk. Det samme gjelder hvis den forretningsskikken som følges i bransjen, ikke kan regnes som god.

En avtale kan etter avtaleloven § 36 helt eller delvis settes til side hvis det ville virke urimelig eller stride mot god forretningsskikk å gjøre den gjeldende.

Finansbransjen har utarbeidet «God skikk ved rådgivning og annen kundebehandling» («God skikk»), som erstattet den tidligere bransjenormen «God rådgivningsskikk» fra 1. oktober 2018. God skikk-reglene har status som felles bransjenorm i finansnæringen og forvaltes av Finansnæringens autorisasjonsordninger (FinAut), som er en organisasjon stiftet i 2014 av de to eierorganisasjonene Finans Norge og Verdipapirfondenes forening. En av FinAut's hovedoppgaver er å forvalte bransjenormen.

I tillegg til en kommentert utgave av standarden har FinAut utviklet sjekkliste forankret i «God skikk» til bruk ved utforming og evaluering av digitale kundeløsninger.

Til forskjell fra den tidligere standarden er virkeområdet for «God skikk» utvidet og omfatter nå tjenester innenfor sparing og plassering, kreditt, personforsikring og skadeforsikring. «God skikk» skal følges både ved rådgivning, informasjon, veiledning og salg i forbrukermarkedet. Reglene gjelder for personlig betjening av rådgiver eller robot, samt for digitale prosesser. Det heter videre i standardens kommentarutgave:

«Den nye bransjenormen understreker dessuten at ledere har et særlig ansvar for å unngå rutiner og systemer, herunder belønningssystemer, som ikke bygger opp under reglene.

Endringene i bransjenormen er hovedsakelig en følge av regelverksutviklingen med sterkere forbrukerbeskyttelse og personvern, men også av at rådgivning, informasjon, veiledning og salg i stadig større grad skjer via digitale løsninger.»

God skikk-standardens inneholder ti hovedregler, som gjengis nedenfor med enkelte utdrag fra FinAut's kommentarer til reglene:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Regel 1 Formål

«Formålet med reglene er å sikre at kundens interesser og behov blir ivaretatt på beste måte.»

«Gjennom formålet med God skikk flagger finansnæringen høye ambisjoner for sin kundebehandling, enten det gjelder sparing og plassering, kreditt, personforsikring eller skadeforsikring. Ambisjonene er uavhengig av om kundebehandlingen skjer via en person, robot eller (selvbetjente) digitale kanaler.

I 2015 vedtok Finans Norges hovedstyre Finansnæringens etikkplakat, som medlemsbedriftene har forpliktet seg til å følge.

I plakaten påpekes næringens viktige samfunnsoppdrag, som bl.a. er å «arbeide for økonomisk trygghet for enkeltmennesker». Kundens interesser og behov skal være det viktigste hensynet ved kundebehandlingen. I etikkplakaten understrekes det at:

«Vektlegging av holdninger, etikk og god forretningsskikk er en forutsetning for at finansnæringen skal fylle sin samfunnsrolle. Finansnæringen har høyere ambisjoner enn kun å oppfylle krav i lover, forskrifter og andre bestemmelser. Aktiv selvregulering, gode bransjestandarder og andre fellestiltak skal sikre tillit til næringen.»

Regel 2 Profesjonalitet

«Kundebehandlingen skal være redelig og profesjonell. Rammene skal være tydelige for kunden. Når kundens valg ikke er basert på rådgivning, skal dette klart fremgå overfor kunden.»

«Kravet om redelighet og profesjonalitet kan virke selvfølgelig, men er likevel viktig å løfte frem som et overordnet prinsipp for all kundebehandling. Det stiller krav til de personene som utøver kundebehandlingen, til innholdet i de digitale løsningene og til hvordan en robot er programmert.

Redelighet og profesjonalitet har en rettslig side som er behandlet i ansvarskapittelet ovenfor. Like viktig er regelens etiske begrunnelse, samt hensynet til bedriftens og næringens omdømme. At rammene for kundebehandlingen skal være tydelige for kunden, er i seg selv et eksempel på profesjonell kundebehandling. [...]

Ved rådgivning må det avklares om den er uavhengig eller ikke-uavhengig. Ved ikke-uavhengig rådgivning vil det være i strid med God skikk og rettsstridig å gi inntrykk av at rådene er uavhengige. Det skal være klart for

kunden at rådgivningen er begrenset til produktspekteret som finansbedriften tilbyr.»

Regel 3 Personvern

«Kundeopplysninger skal håndteres på en måte som sikrer personvern og kundens rettigheter.»

«For at behandlingen skal være lovlig må den baseres på et behandlingsgrunnlag, f.eks. at en avtale med kunden skal oppfylles eller at det foreligger en lovpålagt plikt som innebærer behandling av personopplysninger. Dersom behandlingen omfatter bruk av særlige kategorier som personopplysninger, stilles det ytterligere krav til behandlingsgrunnlaget. Som hovedregel må slik behandling baseres på samtykke eller for å forsvare seg mot rettskrav.

For å sikre at behandlingen er rettfærdig og gjennomiktig, må den bygge på forutsigbare og forståelige avgjørelser som kunden er informert om og forstår.»

Regel 4 Grunnlag og behovsanalyse

«Kundebehandlingen skal være basert på et fullgodt grunnlag. Ved rådgivning skal det gjennomføres en fullgod behovsanalyse.»

«Hva som er et «fullgodt grunnlag» for kundebehandlingen, må vurderes konkret. I dette ligger at kravene vil kunne variere mellom produkttyper, fagområder og også med omstendighetene på samme fagområde.»

Regel 5 Informasjon

«Informasjonen til kunden skal være korrekt, fullstendig og ikke misvisende.»

«Informasjonskravene i God skikk, regel nr. 5, er av fundamental betydning for at kunden skal kunne ta en god og informert beslutning. At informasjonen skal være korrekt, fullstendig og ikke misvisende er selvfølgelig, men likevel en viktig påminnelse, noe retts- og nemndspraksis fra en tid tilbake viser.»

Regel 6 Interessekonflikt

«Kundens interesser skal gå foran bedriftens og ansattes interesser. Interessekonflikter skal identifiseres og motvirkes. Dersom dette ikke er mulig, skal kunden informeres tydelig om interessekonflikten før avtale inngås.»

«Mange som driver butikk, enten det er fysisk butikk eller nettbutikk, er dyktige til å selge mest av det de tjener best på. Dyktigheten

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

dreier seg bl.a. om markedsføring, produkt-plassering i butikken og ikke minst salgsprosessen overfor kunden.

I finansnæringen er utgangspunktet et annet. Kundens interesser skal gå foran finansbedriftens og ansattes interesser. Den generelle reguleringen av interessekonflikter i finansnæringen finnes i finansforetaksloven. Kravet er at finansbedriften skal innrette virksomheten slik at det er liten risiko for interessekonflikter mellom finansbedriften og kundene og kundene imellom, og at det er betryggende ordninger og rutiner for å identifisere og eventuelt motvirke interessekonflikter.»

Regel 7 Avtale og anbefaling

«Bedriften skal gjøre sitt for at kunden skal forstå innholdet i avtalen og viktige konsekvenser av denne. Kunden skal gis nødvendig tid til å områ seg før avtalen inngås. Ved rådgivning skal anbefalingen bygge på behovsanalysen.»

«Avtaler mellom finansbedrift og kunde kan oppleves kompliserte for kunder flest, enten det gjelder plassering, kreditt eller forsikring. Lovkravene til avtaleinnhold kan være både detaljerte og omfattende, noe som øker risikoen for at viktig informasjon drukner i den litt mindre viktige. Det sentrale innholdet i avtalen og viktige konsekvenser av den kan da være vanskelig å forstå for kunden.»

Regel 8 Frarådning

«Løsninger som ikke er forenlige med kundens behov og interesser skal frarådes.»

«I utgangspunktet er det avtalefrihet mellom finansbedrift og kunde. Dette innebærer at en kunde er fri til selv å velge å opptre på en måte rådgiver mener er uansvarlig eller uklokt. Eksempelvis har kunden frihet til å plassere mye penger i aksjefond selv om pengene trengs på kort sikt til viktige formål. Kunden kan også ta opp et romslig forbrukslån og bruke pengene på kortsiktig forbruk, eller kjøpe forsikring som han/hun egentlig ikke har bruk for.

Finansbedriften har likevel plikter som innskrenker avtalefriheten. Eksempler er plikten til under visse omstendigheter å fraråde kredittopptak eller kausjonsstillelse og plikten til å gi advarsel ved visse typer plasseringer.»

Regel 9 Oppfølging

«Eventuell oppfølging fra bedriftens og kundens side skal avtales.»

«Visse avtaler mellom finansbedrift og kunde løper som avtalt uten nærmere oppfølging fra finansbedriftens side i avtaleperioden. Et typisk eksempel er kredittavtaler som ikke endres underveis og som ikke misligholdes. I andre tilfeller er oppfølging mer nærliggende. Derfor står det i God skikk, regel nr. 9 at eventuell oppfølging skal avtales.»

Regel 10 Dokumentasjon

«Kundeavtalen og grunnlaget for denne skal dokumenteres og lagres.»

«Kravet om dokumentasjon skal sikre at kunde og finansbedrift i ettertid har samme oppfatning om inngått avtale og grunnlaget for den. Dermed reduseres risikoen for uenighet om fakta.

Slik uenighet skyldes ikke nødvendigvis at en av partene snakker usant. Det kan simpelthen være ulik virkelighetsoppfatning og tolkning av det som er kommunisert skriftlig og muntlig fra kundebehandleren. Etter hvert som tiden går, kan partenes oppfatning bli enda mer ulik.

God dokumentasjon styrker tilliten til finansbedriften – det er et signal om at ikke bare kundeavtalen, men også grunnlaget for den, tåler et kritisk blikk fra interessenter i ettertid. Interessenter er typisk kunden, Finanstilsynet og compliance i finansbedriften. Dokumentasjonskravene kan også virke disiplinerende på kundebehandleren. Kvaliteten styrkes gjerne når man vet det at arbeidet skal tåle kritiske blikk.»

10.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått en paragraf innledningsvis i lovforslaget der de mest sentrale pliktene ved ytelse av finansielle tjenester var samlet. Det ble vist til at en slik regel kan ha rettskennelise fordeler, og at det kan virke rettsavklarende i den grad bestemmelsen får et videre virkeområde enn gjeldende rettsregler om tjenesteyterens plikter. Det ble videre uttalt:

«Ved å plassere de pliktene som går igjen i ulike typer av avtaler om finansielle tjenester, i en generell regel om krav til tjenesteyteren kan

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

man unngå gjentakelser av de samme pliktene ulike steder i de senere paragrafene. Samtidig blir de mest sentrale pliktene tydeligere og enklere å finne frem til. Ved å stille overordnede og generelle krav til opptreden sikres det videre at tjenesteyteren underlegges noen grunnleggende krav til opptreden også i tilfeller som faller utenfor øvrig regulering i finansavtaleloven kapittel 2 til 6 eller i finansmarkedslovgivningen ellers. Bestemmelsen vil dessuten omfatte den veiledningen som skjer før det er klart hva kunden velger, og dermed hvilke spesifiserte regler som kommer til anvendelse.»

Det ble uttalt følgende om den foreslåtte bestemmelsen om tjenesteyterens plikter:

«Bestemmelsen er ny, men tar opp i seg flere krav til tjenesteyteren som finnes spredt i gjeldende lov, se eksempelvis gjeldende § 13, § 15 første ledd og § 49 tredje ledd.

Innholdet i veiledningsplikten etter annet ledd må ses i sammenheng med de krav som stilles til tjenesteyterne i forbindelse med den enkelte avtale, se blant annet lovforslaget §§ 35, 36, 78, 79, 94 og § 95.

Bestemmelsen innebærer en kodifisering av kravet om at tjenesteyteren skal kjenne sin kunde og tilpasse tilbudene som gis deretter. Et krav om å innhente nødvendige opplysninger om kunden finnes i finansforetaksloven § 16-1 første ledd, verdipapirhandeloven § 10-11 fjerde og femte ledd og i prinsippene for god rådgivningsskikk fastsatt av finansnæringens autorisasjonsordninger. Kravet fremkommer dessuten av MCD artikkel 22 nr. 3 bokstav a.

Tredje ledd gjelder tjenesteyterens opplysningsplikt. Bestemmelsen bygger på flere ulike formuleringer i direktiver som gjennomføres i finansavtaleloven om hvordan en tjenesteyter mer generelt skal oppfylle sin opplysningsplikt, se for eksempel MCD artikkel 13 nr. 1 og artikkel 14. Bestemmelsen suppleres av § 5 med hensyn til krav til kommunikasjonsform overfor en bestemt kunde.

Direktiv 93/13/EØF om urimelige avtalevilkår oppstiller krav om at skriftlige avtalevilkår med forbrukere alltid skal utformes på en klar og forståelig måte, jf. artikkel 5. Rettspraksis fra EU-domstolen om denne bestemmelsen vil være relevant også ved fastleggelse av kravet til klare opplysninger i finansavtaleloven. Det innebærer blant annet at det ikke er til-

strekkelig at opplysningene er språklig og grammatisk klart utformet. Klarhetskravet innebærer også en pedagogisk plikt til å forklare hvilken faktisk betydning ulike vilkår har for kunden. Tredje ledd annet punktum regulerer hvilke opplysninger tjenesteyteren skal gi.

Selv om tjenesteyteren har oppfylt opplysningspliktene etter tredje ledd, vil tjenesteyteren opptre i strid med kravene etter annet ledd dersom det produktet eller tjenesten som tilbys, ikke er i overensstemmelse med kundens interesser og behov. Se for øvrig høringsnotatet punkt 2.3.»

Den foreslåtte bestemmelsen lød slik:

«§ 4 Tjenesteyterens plikter

(1) Den som yter tjenester som ledd i næringsvirksomhet etter denne loven (tjenesteyteren), skal opptre ærlig, redelig og profesjonelt i kundens beste interesse, og herunder oppfylle de krav som følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, og ellers i samsvar med hva som er avtalt og faglig forsvarelig.

(2) Tjenesteyteren skal etter behov veilede kunden i valget mellom de ulike typer av produkter og tjenester som tilbys. Tjenesteyteren skal ikke inngå avtale hvis tjenesteyteren burde forstå at avtalen ikke er i kundens interesse. Betales det særskilt vederlag, skal veiledningens omfang, pris og anbefalingene fremgå av et skriftlig dokument som gis kunden. Alle tilbud og anbefalinger rettet til kunden, skal være basert på opplysninger om kundens ønsker og behov, herunder om kundens økonomiske situasjon i den utstrekning det er relevant, og være det beste tilbudet tjenesteyteren tilbyr tilsvarende kunder.

(3) Tjenesteyterens alminnelige vilkår skal være enkelt tilgjengelig for enhver. Tjenesteyteren skal gi kunden de opplysninger som er nødvendige for at kunden kan forstå, overveie og sammenligne tilgjengelige tilbud. Tjenesteyteren skal herunder opplyse om egne interesser. Alle opplysninger tjenesteyteren gir, skal være redelige, klare og ikke villedende. All reklame mv. skal være tydelig merket som markedsføring eller reklame. Det kan ikke kreves særskilt vederlag av kunden for oppfyllelse av opplysnings- eller varslingsplikter etter lov eller forskrift. Tjenesteyteren skal ta rimelige skritt for å forsikre seg om at den enkelte kunde forstår informasjonen, herunder gi hen-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

siktsmessig veiledning og advarsel om eventuell risiko forbundet med avtalen.

(4) Tjenesteyteren skal ha passende og effektive rutiner for behandling av klager og krav fra kundene. En skriftlig beskrivelse av disse rutinene skal være tilgjengelig for kundene.

(5) Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om tjenesteyterens plikter etter denne paragrafen, herunder krav til tjenesteyterens faglige kvalifikasjoner.»

10.4 Høringsinstansenes synspunkter

Entercard Norge mener at den foreslåtte bestemmelsen bør utgå eller revideres vesentlig og begrunner dette slik:

«Vi støtter at det skal stilles strenge krav til finansinstitusjoners profesjonalitet og etikk overfor kunden. Men etter vårt syn er imidlertid bestemmelsen for unyansert, og den kan tilsløre at aktører i finansnæringen grunnleggende er næringsdrivende. Generelt sett er det i forbrukernes interesse at det siste gjøres klart for dem, både gjennom lovgivning, og i kontakten med finansnæringen. At finansinstitusjoner skal fremstå som en slags altruismebaserte forbrukerveiledere ved salg av egne produkter er hverken ønskelig eller mulig i en markedsøkonomi. Det bør derimot stilles juridiske krav om at institusjonene er redelige og ærlige, at de tydeliggjør sin rolle overfor kunden og at roller ikke blandes.

Vi er enige i at en institusjon bør ha plikt til å fraråde kunden mot et produkt som er uegnet for kundens synlige behov. Derimot kan institusjonen ikke ha noen forpliktelse til å fraråde dersom en konkurrent tilbyr bedre vilkår. Det strider mot de grunnleggende mekanismene for konkurranse i forretningslivet, og forbrukeren bør selv ha et ansvar for å vurdere markedet. Skulle man ta loven på ordet her, måtte alle aktører som ikke til enhver tid er best og billigst innstille sin virksomhet. En kredittlyter kan generelt heller ikke ha noe ansvar for å vurdere om formålet med kreditten er i kundens interesse. For eksempel er det å låne penger til å kjøpe en fritidsbåt sjelden en god investering i snever økonomisk forstand. Men det kan jo være at gleden ved å bruke båten oppveier verditapet. Det er noe lånekunden selv må vurdere. Kredittlyters ansvar må være begrenset til å vurdere om lånebelastningen er forsvarlig.

Tilbydere av usikret kreditt vil for øvrig normalt ikke vite hva pengene brukes til, og bør heller ikke be om å få vite det. Det bør være kundens privatsak.

Ved standardiserte kredittprodukter som inngås ved automatiserte mekanismer, er det begrenset hva slags individuell vurdering kredittlyter kan gjøre av kundens behov. Og for denne typen tilbydere vil det bli svært krevende at det i § 4 tredje ledd tredje punkt innføres et krav om at kredittlyter skal «forsikre seg om at den enkelte kunde forstår informasjonen», herunder kunnskap om risiko forbundet med avtalen. Her introduseres et helt nytt konsept i norsk kontraktsrett, et krav om at en part ikke bare skal gi motparten tilstrekkelig informasjon og korrigere synlig villfarelse, men der til forsikre seg om at informasjonen faktisk fester seg og forstås av motparten.

Å dokumentere en kjensgjerning som kun eksisterer i form av forståelse i en annens hjerne skaper åpenbare utfordringer. Man kan videre spørre seg hvorfor dette kravet bare skal innføres for finansavtaler, og ikke for vel så inngripende rettshandler som ekteskap og eiendomskjøp. Uansett reiser dette prinsipielle spørsmål som krever langt grundigere utredning.

Vi er ellers i tvil om hva slags forståelse som egentlig skal dokumenteres i henhold til forslaget. Vi antar at de aller fleste voksne personer i Norge i hovedtrekk kjenner til konsekvensene av å ha lån, herunder at det påløper renter, og at rentene og avdrag må nedbetales. Det får de også detaljert informasjon om ved låneopptak i henhold til gjeldende lov.

Det er også allmennkunnskap at mislighold av gjeld medfører at kravet går til inndrivning, noe som foranlediger økte kostnader, og at det deretter tas beslag i tilgjengelige aktiva som til slutt realiseres. Derimot kan det være at enkelte undervurderer risikoen for at gjeldsproblemer skal ramme akkurat dem. Men det er vanskelig å se hvordan långiver skal avdekke mangel på innsikt og deretter korrigere denne. Normalt vil jo kunden ved låneopptak være mye nærmere enn långiver til å vite om personlige faktorer som medfører at han/hun ikke vil gjøre opp gjelden.

[...]

Hvordan man kan dokumentere at en konkret person har forstått noe ved hjelp av algoritmer er uklart for oss, og blir ikke utdypet. Og skal man tenke seg automatisert testing av kundens forståelse, må vel det skje ved å gi

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

lånesøkere en form for multiple choice quiz om låneavtalens konsekvenser. Det fremstår for oss som krevende å lage et spørreskjema om det emnet som sikrer at den som fyller det ut har tilstrekkelig forståelse av avtalens konsekvenser, særlig siden mange av risikofaktorene er relatert til den individuelle kunde. Man kan dessuten vanskelig hindre at kredittsøker får hjelp, f.eks. ved at noen legger ut riktige svar på nettet. Dessuten kan man tenke seg at kunden gjennom flere forsøk og eliminasjonsmetoden finner frem til rette svar. For vår del tviler vi på at man oppnår noen gevinst for forbrukerne ved å pålegge dem slik testing. Og dersom lovgiver vil videreføre dette kreative forslaget bør det utredes og spesifiseres i detalj.

Plikten til å teste og dokumentere avtale- og risikoforståelse hos forbrukeren vil dertil bli en særnorsk regel uten støtte i relevante EU-direktiver, herunder forbrukerkredittdirektivet (2008/48). Det synes vanskelig å forene en slik nasjonal tilleggsforpliktelse for kredittyster med kravet om fullharmonisering. Innføringen av en komplisert testprosedyre vil også utgjøre en klar handelshindring etter reglene om fri flyt av kapital, varer og tjenester. Det aspektet synes ikke vurdert i Forslaget.»

Finans Norge gir i sin høringsuttalelse uttrykk for at bestemmelsen er for vidtrekkende og uklar til å kunne oppstille plikter for tjenesteyterne og rettigheter for forbrukerne, og at det er uklart hvordan den skal virke sammen med de øvrige bestemmelsene i loven som fastsetter krav til tjenesteyteren. Første og fjerde ledd i bestemmelsen kan etter denne høringsinstansens syn utgå siden kravene allerede følger av finansforetaksloven §§ 13-5 og 16-1. Det uttales videre at første og fjerde ledd må være fravikelige i næringsforhold.

Finans Norge har i utgangspunktet ikke innvendinger mot at det tas inn en bestemmelse om god forretningsskikk i finansavtaleloven, men er usikker på behovet siden det allerede eksisterer slike bestemmelser i finansforetaksloven.

Når det gjelder forslaget om at tjenesteyteren skal ivareta kundens beste interesse, uttaler Finans Norge:

«Gjennom ordlyden «kundens beste interesse» pålegger departementet tjenesteyteren en plikt overfor næringskunden som avviker fra utgangspunktet i alminnelig kontraktsrett om at profesjonelle parter har ansvaret for egne forutsetninger, interesser og risiko. Finans Norge er uenig i en slik utvidelse av ansvaret

for tjenesteyter. Vi minner om at tjenesteyter allerede etter gjeldende rett må opptre i henhold til god forretningsskikk, og de nevnte generalklausulene i finansforetaksloven og i samsvar med prinsippet om lojalitet i kontraktsforhold. Vi er også usikre på hvordan «kundens beste interesse» skal virke i avtaler med forbrukerkunder.

[...]

Finans Norge mener videre at konsekvensene av en slik ordlyd er vanskelig overskuelig – særlig dersom bestemmelsen skal anvendes som grunnlag for et erstatningsrettslig krav.»

Når det gjelder kravet om at tjenesteyteren skal opptre faglig forsvarlig, gis det uttrykk for at den foreslåtte formuleringen ikke ser ut til å være vurdert i forhold til kravene i finansforetaksloven, betalingssystemlovgivningen og direktivene om betalingstjenester. Videre mener Finans Norge at «et krav om «faglig forsvarlig» for finansforetak konsumeres av kravet om forsvarlig virksomhet og god forretningsskikk i finansforetaksloven § 13-5 og særskilte regler innenfor det aktuelle tjenesteområdet. Vurderingen vil være konkret og knyttet til det enkelte produkt/tjenesteområde, typisk kreditt, betalingstjenester osv.»

Finans Norge mener etter dette prinsipalt at kravet om å opptre i «kundens beste interesse» og «faglig forsvarlig» kan strykes. Subsidiært må bestemmelsen være fravikelig i næringsforhold.

Når det gjelder forslaget annet ledd, understrekes det av Finans Norge at produkter etter finansavtaleloven som tilbys forbrukere, «som hovedregel er langt enklere og mindre risikable enn enkelte av produktene som kan tilbys innen verdipapirretten», og at dette må få konsekvenser for regelverksutformingen».

Til forslaget om at tjenesteyteren ikke skal inngå avtale hvis tjenesteyteren burde forstå at avtalen ikke er i kundens interesse, uttaler Finans Norge:

«Gjennom denne bestemmelsen innføres det en avslagsplikt, som også rekker lenger enn i verdipapirhandelretten. Etter verdipapirhandelloven § 10-11 femte ledd er det ikke slik avslagsplikt, men derimot en plikt til å «advare» kunder, dersom investeringstjenesten eller investeringsproduktet ikke er hensiktsmessig. Finans Norge kan ikke se at det er behov for en strengere regel i finansavtaleloven all den tid produkter som konto- og betalingstjenester og kredittavtaler til forbrukere er standardiserte produkter.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Rekkevidden av bestemmelsen er høyst uklar. Til sammenligning er den nevnte bestemmelsen i verdipapirhandelloven § 10-11 femte ledd bredt utfyllt med forskrifter som beskriver verdipapirforetakets tjenesteutøvelse og plikter, se verdipapirforskriften § 10-17 til § 10-19. Hvorvidt avtalen er i kundens interesse vil blant annet med bakgrunn i foretakets plikt til informasjonsinnhenting forholdsvis lett kunne fastslås. Advarselen er dermed et resultat av forhåndsdefinerte plikter for verdipapirforetakets virksomhetsutøvelse. En tilsvarende detaljregulering av de svært ulike finansielle tjenestene som reguleres av finansavtaleloven er imidlertid verken ønskelig eller mulig. I mangel av slike pliktbeskrivelser vil både et forbud og en advarsel innebære en lite forutberegnelig stilling for tjenesteyteren. Unntaket er områder hvor det er etablert klare standarder for tjenesteutøvelsen, som f.eks. innvilgelse av boliglån.

Departementet legger videre opp til at det skal foretas en interessevurdering for hver enkelt kundeavtale. Bestemmelsen synes å være basert på personlig kontakt, til tross for avtalene som inngås blir mer og mer digitale og i stor grad blir inngått ved at kunden selv digitalt bestiller et produkt, for eksempel åpner en ny konto, uten forutgående rådgivning. Det vil ikke være mulig å for bankene å foreta interesseavveininger for alle kunder, for alle typer produkter, og vi kan som nevnt ikke se at det er et slikt behov for dette.

Det er videre uklart hvordan avståelsesplikten etter § 4 forholder seg til kontraheringsplikten for konto- og betalingstjenester. Banken vil i sin ytterste konsekvens måtte frata kunden rettigheter som vedkommende ellers ville hatt rett på etter PAD og PSD 2, og vi er høyst usikre på om det er rom for dette etter direktivene.

Lovforslaget § 4 går alt for langt i å definere hvilke tjenester kunden skal tilbys og på hvilke vilkår. En slik regel står i et uklart forhold til generell konkurranselovgivning og vil åpenbart kunne påvirke konkurransen i markedet for finansielle tjenester.»

Finans Norge reiser også spørsmål om bestemmelsen innebærer en utvidet avslagsplikt, jf. § 5-4 og § 6-1 fjerde ledd i proposisjonen. Videre gis det uttrykk for at en tjenesteyter ikke kan pålegges ansvar for å vurdere om formålet med kreditten er i kundens interesse, og at dette «vil åpne opp for en rekke vanskelige vurderinger for når tjenestey-

ter vil ha plikt til å avslå». Som eksempel vises det blant annet til hvordan kravet skal anvendes ved søknader om usikrede og sikrede rammekreditter, for eksempel kredittkort, hvor kredittgiveren normalt ikke har kjennskap til om og hvordan kunden vil benytte rammen. Et annet eksempel som nevnes, er «om tjenesteyter må avslå hvis kunden ønsker å ta opp et forbrukslån for å reise på ferie, og eventuelt om dette stiller seg annerledes hvis kunden av helsemessige årsaker ønsker å dra på ferie i utlandet». Det bemerkes videre at kravet vil være vanskelig å anvende ved kausjon:

«En kausjon vil sjelden være i kausjonistens interesse, men en avledet interesse fra hoveddebitors interesse. Vi mener følgelig at det vil være en stor risiko for at kausjonister vil påberope seg brudd på opplysningsplikten dersom denne bestemmelsen inntas i finansavtaleloven.

Finans Norge mener under enhver omstendighet at «burde forstå» er en for lav terskel til å kreve avståelse fra kontrahering. Det må i tilfelle legges en høyere terskel til grunn.»

Når det gjelder forslaget om at tilbudet til kunden skal være det beste tilbudet tjenesteyteren tilbyr tilsvarende kunder, finner Finans Norge det uklart hvordan regelen skal forstås i forhold til betalingskontodirektivet og det reviderte betalingstjenestedirektivet. Det vises blant annet til at betalingskontodirektivet hviler på en forutsetning om at noen kunder ikke kan få det beste tilbudet, men likevel skal ha rett til å få et minimumstilbud. Finans Norge mener videre at det ikke kan stilles et slikt krav for kreditt, og viser til at bestemmelsen går lenger enn det som kreves etter boliglåndirektivet. Videre uttales det at «[u]nder enhver omstendighet vil vi mene at ordlyden er uklar all den tid vi er usikre på hva som menes med «tilsvarende kunder».

Til lovforslagets tredje ledd uttales det at tjenesteyterne pålegges å gi flere opplysninger enn det som følger av kravene i det enkelte kapittel, og at det er «vanskelig å forstå hvordan disse opplysningspliktene forholder seg til de øvrige opplysningspliktbestemmelsene i loven».

Finans Norge tar også opp forholdet til offentligrettslig regelverk (jf. i den forbindelse også punkt 21.5):

«For å få en sammenheng mellom finansavtaleloven og offentligrettslig lovgivning, mener Finans Norge at det bør fremgå av bestemmelsen at forhold som setter foretaket i en slik situ-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

asjon at foretaket ikke får oppfylt offentligrettslige plikter, for eksempel regler i hvitvaskings- eller sanksjonslovgivning, FATCA og CRS utgjør grunnlag for oppsigelse etter finansavtaleloven. Vi vil her vise til Finans Norges høringsuttalelse til Hvitvaskingslovutvalgets utredning hvor relevante problemstillinger adresseres.»

Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI uttaler følgende om kravet om at tjenesteyteren skal opp tre i kundens beste interesse:

«Det er vanskelig å forstå hvorfor den ene parten ensidig skal pålegges å handle i den andre partens beste interesse når begge parter er profesjonelle. Mellom profesjonelle parter er dette en spesiell obligasjonsrettslig nyvinning, og det er vanskelig å se behovet for å fravike det ordinære skyldansvaret i slike forhold. Det er enda vanskeligere å overskue konsekvensene av dette, dersom det er tenkt som grunnlag for et erstatningsrettslig krav, noe det ser ut som om det er.

Når det gjelder forbrukerforhold, kan det også stilles spørsmål ved hvor gjennomtenkt bestemmelsen er, iallfall når det ikke forsøkes presisert nærmere hvilke interesser tjenesteyteren skal ivareta hos kunden. Det bør ikke overlates til rettspraksis å definere nærmere innholdet i hvilke interesser det er snakk om.»

Det gis uttrykk for følgende om forslaget om at kunden skal gis det beste tilbudet tjenesteyteren tilbyr tilsvarende kunder:

«Gjeldende finansavtalelov inneholder i § 49 (3) en regel om at det ikke må skje urimelig forskjellsbehandling mellom kundene ved rentefastsettelse eller gebyrer. Denne bestemmelsen er imidlertid annerledes enn den foreslåtte, på flere måter. For det første står gjeldende bestemmelse i kapitlet om «endringer av lånevilkår». Dette gjelder altså ikke tilbudet, slik det nye forslaget omhandler. Forskjellen er ikke uvesentlig, siden rentetilbud oftere vil være ledd i markedsføring enn renteendring. For det andre, og mer alvorlig, er det en forskjell på «urimelig» forskjellsbehandling og krav om «det beste tilbudet» som tilbys «tilsvarende kunder». Formuleringen i forslaget senker terskelen i forhold til gjeldende rett. Dette medfører en avgjort tilstramming av regelverket, og det kan virke som at rommet for indivi-

duelle renteforhandlinger blir snevret dramatisk inn. I tillegg kommer spørsmålet om de konkurransemessige virkningene av forslaget, hvis bankene pålegges å gi samme rente til en stor gruppe kunder.

Hvis bestemmelsen tas på ordet, vil en kunde som oppdager at en annen tilsvarende kunde har fått bedre betingelser på tilsvarende låneavtaler, kunne reise et erstatningskrav mot banken for rentedifferansen siden det tidspunktet forskjellen mellom rentesatsene oppsto. Dette vil inkludere rentes rente, og utgjøre potensielt ikke uvesentlige summer. Både tap og årsakssammenheng følger direkte av renteforskjellen, og med et slikt objektivt ansvar som foreslås, vil banken uten videre måtte utbetale alle de tilsvarende kundene en rentedifferanse fra deres beste kunde. Kunder vil i dette regimet ha motivasjon til verken å forhandle eller å passe på at de har det beste tilbudet som tilbys tilsvarende kunder. De kan bare lene seg tilbake, og ansette en lånemegler som gjennomgår tilsvarende kunders betingelser. Med omvendt bevisbyrdekrav og opplysningsplikter, vil også banken måtte dokumentere hva de andre kundene får av betingelser, slik at arbeidsvilkårene til lånemeglerne blir spesielt gunstige. Dette kan ikke være hensikten, og bestemmelsen bør gjennomgås på nytt i sin helhet, dersom den fortsatt skal gjelde. Selv om dette neppe er hensikten, er det grunn til å anta med stor grad av sannsynlighet at bestemmelsen vil generere en anseelig mengde med (ubegrunnede) søksmål, samt ha uante konsekvenser for konkurransen mellom bankene.»

Videre uttales det om vektlegging av forhold på kundens side:

«Profesjonsansvaret innebærer i dag at tjenesteyteren både skal vurderes i lys av hva man kunne forvente av en normalt dyktig og samvittighetsfull utøver av profesjonen i en tilsvarende situasjon, og i lys av kundens forhold. Kundens egenrisiko, profesjonalitet og egne forhold får underordnet betydning ved ansvarsvurderingen i forslaget.»

I høringsuttalelsen fra *Næringslivets Hovedorganisasjon* gis det uttrykk for at i den grad loven skal gjelde for næringsdrivende som kredittyttere, går § 4 svært langt i å pålegge kredittyttere forpliktelse overfor kunder:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

«Fra en forbrukers ståsted er det selvfølgelig en fordel å kunne regne med at tjenesteyteren ivaretar vedkommendes interesse. Spørsmålet er likevel om de kredittytelsene en forbruker faktisk mottar fra en næringsdrivende er av en slik karakter og et slikt omfang at det er realistisk at næringsdrivende kan ha kompetanse til å drive så omfattende rådgivning som forslaget legger opp til. Resultatet kan bli at tjenestene ikke blir ytt. Det er i så fall en effekt på tilbudssiden som bør utredes nærmere.»

I uttalelsen reises også spørsmål om bestemmelsen er ment å gå lenger enn det som følger av den generelle lojalitetsplikten som gjelder i alle kontraktsforhold. Videre uttales det:

«Vi legger til grunn at enhver yter av for eksempel kreditt vil være en tjenesteyter etter § 4. Ved ethvert tilfelle der kunden ikke betaler samtidig som ytelsen mottas skal realdebitor dermed «opptre ærlig, redelig og profesjonelt» og «i kundens beste interesse». Forslaget går etter vår mening utover det både det som følger av den generelle, ulovfestede lojalitetsplikten i kontraktsforhold og det som gjelder etter de reglene som er regnet opp på side 118–119. Det er ikke gitt noen begrunnelse for utvidelsen. Det er ikke mulig å vurdere om forslaget er egnet til å løse det problemet forslaget er ment å løse.»

For næringsdrivende som selger varer og tjenester på kreditt, vil forpliktelsene etter loven gjelde for kredittytelsen. Den vil ikke gjelde for ytelsen som består i varer eller tjenester, da vil for eksempel forbrukerkjøpsloven, håndverkertjenesteloven og kjøpsloven gjelde. At en selger skal følge to ulike regelsett for det som for både selger og kjøper er én og samme transaksjon, er både tungvint og egnet til å skape uklarheter for begge parter.

Selv når det er snakk om finansinstitusjoner o.l. som kredittyttere mener vi forpliktelsene går langt. Kan hende er det hensiktsmessig med svært sterk kundebeskyttelse for enkelte tjenester, men man må vurdere hvilke markedsmessige konsekvenser slike beskyttende regler har. Særlig for mindre finansinstitusjoner o.l. er det mulig at forpliktelsene blir så tyngende at de lar være å tilby i alle fall enkelte tjenester hvis etterspørselen etter dem ikke er stor nok til at det blir regningssvarende å tilby dem. Redusert tilbudsside – dvs. redusert konkurranse – er åpenbart en konsekvens som burde bli vurdert.»

Advokatforeningen uttaler om forslaget om at tilbud som rettes til kunden, skal baseres på en behovsanalyse, at «det er behov for ytterligere veiledning av hva som menes med «tilbud» i denne sammenheng, idet forslaget i praksis innebærer en kartleggings- og rådgivningsforpliktelse, fremfor informasjonsplikt». Når det gjelder forslaget om at tjenesteyteren skal opptre i kundens interesse, uttales det:

«En kausjon vil sjeldent være i kundens (kausjonistens) interesse. Kausjonen er avledet av kredittkundens interesser. Det vil derfor være en reell risiko for at en kausjonist i ettertid når kausjonen eventuelt gjøres gjeldende, vil påberope seg denne bestemmelsen og kreve erstatning eller lemping av sitt ansvar.»

Den foreslåtte bestemmelsen støttes av *Forbrukerombudet*, som uttaler at det er en meget viktig bestemmelse fra et forbrukerperspektiv. Videre gis det uttrykk for følgende:

«Det finnes mange eksempler på at lojalitetsprinsippet i for liten grad følges i praksis, bl.a. i saker som er behandlet av Finansklagenemnda de siste årene. Mange forbrukerproblemer hadde aldri oppstått hvis dette overordnede prinsippet hadde blitt fulgt.»

Etter Forbrukerombudets syn er det derfor viktig at dette får en klar og tydelig forankring i loven. Det er feil å hevde at bestemmelsen er overflødig fordi den i stor grad baserer seg på allerede gjeldende prinsipper. Forbrukerombudet er sikker på at det har en egenverdi å kodifisere disse prinsippene.

Finansavtalelovens krav til tjenesteyterne er meget detaljerte, noe som kan føre til at de mer overordnede og generelle prinsippene om god forretningsskikk får mindre oppmerksomhet. Den foreslåtte § 4 vil etter vårt syn kunne bidra til økt fokus på tjenesteyternes overordnede ansvar overfor sine kunder.

Vi vil legge til at dette ikke bare er viktig ut fra perspektivet til enkeltforbrukeren. Overordnede samfunnshensyn taler også for en klar og tydelig kodifisering av lojalitetsprinsippet. Når tjenesteyteren opptre i kundens interesse vil forbrukerne benytte seg av systemene som tilbys. Økt tillit bidrar på denne måten samtidig til finansiell stabilitet.»

Jussbuss er også positiv til forslaget. Jussbuss mener at det er viktig at tjenesteyterens plikter kommer klart til uttrykk i lovteksten, og uttaler:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

«Dette tydeliggjør både for tjenesteyter og tjenestemottaker hvilke plikter som påligger tjenesteyteren. Den nevnte informasjonsasymmetrien mellom tilbydere av finansielle tjenester og kundene vanskeliggjør kundenes forfølgelse av rettmessige krav, og kodifisering vil trolig gjøre det lettere for kundene å oppdage pliktbrudd. Det vil også kunne ha en oppdragende effekt på tjenesteyterne. Dette underbygges av at bestemmelsen skal anvendes til tolkning av tjenesteyters øvrige plikter i loven.»

Når det gjelder bestemmelsen om at veiledningens omfang, pris og anbefalingene skal fremgå av et skriftlig dokument, mener Jussbuss at denne plikten ikke bør være betinget av at det betales et særskilt vederlag. Det vises til at det bør være samme notoritet over den veiledningen det ikke betales særskilt vederlag for. Tilsvarende synspunkt gis det uttrykk for i høringsuttalelsen fra *Finansmarkedsprosjektet ved Institutt for privatrett, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo, Juridisk rådgivning for kvinner og Pensjonistforbundet*.

Finansmarkedsprosjektet ved Institutt for privatrett, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo, uttaler dessuten mer generelt at det er «positivt at de mest sentrale pliktene ved ytelse av finansielle tjenester samles i en overordnet bestemmelse. Vi stiller oss bak vurderingene av dette i høringsnotatets punkt 2.3.3».

Også *Pensjonistforbundet* og *Juridisk rådgivning for kvinner* støtter en overordnet bestemmelse om tjenesteyterens plikter. Når det gjelder plikt til å veilede kunden i valget mellom ulike typer av produkter og tjenester, gir *Pensjonistforbundet* uttrykk for følgende:

«Pensjonistforbundet mener at i de tilfeller det er overveiende sannsynlig at nedbetaling av kreditt er det mest optimale for kunden, må tjenesteyter være forpliktet til å gi dette rådet.

Et svært viktig tiltak for å øke forbrukervernet i finansmarkedene er å tilstrebe at kunden får uavhengig og nøytral rådgivning om forskjellige produkter. Forbrukernes behov for rådgivning i finansmarkedene er stort og voksende, med komplekse produkter og økende valgmuligheter for den enkelte. Finansinspeksjonen i Sverige viser til at det er problematisk at rådene kundene mottar ofte kommer fra samme foretak som selger eller utvikler produktene (Finansinspeksjonen, Konsumentskyddet på finansmarknaden, side 23, 2017). De viser til at foretakets gevinst ved å selge

ulike produkter vil avhenge av hvilken provisjon rådgiver får av selskapet som har utviklet produktet, eller hvilken inntjening de har på egenproduserte produkter. Det betyr at rådgiveren kan ha egeninteresse av å anbefale kundene noen produkter fremfor andre. Pensjonistforbundet ber derfor om at det innføres et forbud mot provisjoner ved finansiell rådgivning, slik at forbrukeren kan være trygg på at de råd han eller hun mottar er uavhengig av rådgivers inntjening.»

Juridisk rådgivning for kvinner er særlig positiv til at tjenesteyterens veiledningsplikt spesifiseres, og at kravet om at tjenesteyteren skal kjenne sin kunde og tilpasse tilbudene som gis deretter, kodifiseres. I høringsuttalelsen gis det uttrykk for følgende:

«JURK har flere klienter som har blitt utsatt for økonomisk vold fra sin partner. Dette innebærer at de forhindres i å ha rådighet over sin egen økonomi, blant annet ved at partneren misbruker deres identitet til å ta opp forbrukslån. I flere saker som gjelder økonomisk vold, har vi også sett at klientene har begrensede norskkunnskaper. Dette har blant annet gjort at de har stolt på sin partner, og signert et lånedokument uten å egentlig forstå avtalevilkårene. At tjenesteyterne overholder sin veiledningsplikt, og tilpasser veiledningen til kunden, kan bidra til at kunder som lures til å signere dokumenter, i større grad kan forstå risikoen de da utsetter seg for.»

Videre mener *Namsfogden i Oslo* at det er positivt at det foreslås å samle de overordnede pliktene som pålegges tjenesteyteren, i en egen bestemmelse, og uttaler at kredittkunden på denne måten lettere vil kunne finne frem til en oversiktlig fremstilling av hva som kan forventes av tjenesteyteren, og i forlengelsen av dette bli mer bevisst egne rettigheter. *Namsfogden i Oslo* gir også uttrykk for følgende:

«Namsfogden i Oslo støtter særlig forslaget om en kodifisering av kravet om at tjenesteyteren skal kjenne sin kunde og tilpasse tilbudene som gis deretter. Til tross for at dette allerede følger av regelverket i dag, er vi generelt positive til at kundens rettigheter blir lettere tilgjengelig for den som ønsker å sette seg inn i regelverket. Av samme grunn er vi positive til at tjenesteyters opplysningsplikt får en mer fremtredende plassering i loven. Særlig når tje-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

nesteyter benytter seg av finansagenter og andre formidlere ser vi et behov for en tydeliggjøring av denne plikten.»

Bitmynt AS/Sunde Bitmynthandel mener at det i første ledd bør føyes til at tjenesteyteren skal oppføre «i samsvar med hvitvaskingsregler etter pålegg i lov og forskrifter, eller rapportere etter frivillig vurdering av risiki i næring».

Forbrukerrådet uttaler om sikring av personopplysninger:

«Forbrukerrådet er opptatt av at ny finansavtalelov tydelig presiserer tjenesteyternes plikter når det gjelder sikring av personopplysninger, og vil be om at dette tas inn på egnet måte i § 4 i ny lov.»

10.5 Departementets vurdering

Generelt om forslaget

I takt med økt velstand i samfunnet har tilgjengelig kapital som husholdningene og bedrifter kan benytte til plassering, sparing og investering, økt. Et velfungerende kapitalmarked kjennetegnes blant annet ved at kapitalen går til de prosjektene der den kaster mest av seg. Økonomiens vekstevne vil svekkes dersom lønnsomme prosjekter ikke får finansiering til priser som gjenspeiler risikoen. Offentlig inngripen kan være velbegrunnet i tilfeller der markedet på egenhånd ikke gir den beste ressursallokeringen.

En årsak til markedssvikt er asymmetrisk informasjon. Foretak som ønsker finansiering av et prosjekt, har mer informasjon om innholdet og risikoen i prosjektet enn potensielle investorer. Tilsvarende har tilbydere av finansielle spareprodukter mer informasjon om risiko og egenskaper ved produktene enn forbrukerne. Privat husholdning har vært en betydelig aktør i bank- og kredittmarkedet i lang tid, men i takt med den generelle velstandsøkningen har også forbrukeres kjøp av investeringsprodukter gjennom verdipapirmarkedet økt. Dermed har også behovet for finansiell rådgivning om finansielle tjenester økt. Flere produkter har risiko som er krevende å forstå for ikke-profesjonelle kunder. Det er ikke uvanlig at pengeplasseringer skjer i kombinasjon med kredittavtaler, slik tilfellet for eksempel var i den såkalte Røeggen-dommen i Rt. 2013 s. 388 som er omtalt i punkt 4.5.2. I NOU 2011:1 punkt 8.5 uttaler Finanskriseutvalget følgende:

«Det som kanskje har fått mest oppmerksomhet på forbrukerområdet i Norge, både før og etter finanskrisen, er salget av ulike alternative investeringsprodukter med et mer komplisert risiko- og avkastningsbilde enn tradisjonelle produkter. Hovedkritikken har gått ut på at slike produkter har blitt solgt i stor skala til ikke-profesjonelle investorer som ikke har hatt grunnlag for å forstå de grunnleggende egenskapene ved produktene, og at salget i stor grad har vært preget av interessekonflikter. I en undersøkelse av det norske sparemarkedet i 2008, uttalte Kredittilsynet (nå Finanstilsynet) følgende:

‘Gjennom Kredittilsynets tilsynsvirksomhet har det vært påvist tilfeller hvor foretak som driver investeringsrådgivning og formidling av spareprodukter, har ivaretatt hensynet til egen inntjening ved å anbefale spareprodukter som gir dem høy fortjeneste på bekostning av investorenes interesser.’

[...]

Erfaringene med sammensatte produkter, eiendomsprosjekter mv., og salget av disse produktene, har preget forbrukernes forhold til markedet for spare- og investeringsprodukter. Blant annet har EU-kommisjonen etter en undersøkelse konkludert med at investeringsmarkedene i Europa oppleves som dysfunksjonelle for forbrukerne. Resultatene som gjelder for norske forbrukere isolert, viser tilsvarende resultat. Ifølge undersøkelsen har halvparten av norske forbrukere ikke tillit til at finansaktørene etterlever de lover og regler som skal beskytte forbrukerne i finansmarkedene.

Uheldige insentiver og kvalitetsmessige svakheter i distribusjonsleddet har fått mye av skylden for problemene knyttet til ulike typer investeringsprodukter i det norske markedet. Forbrukerrådets etterprøving av kvaliteten på finansiell rådgivning vist at mer enn halvparten av rådgivningsseansene ikke var i tråd med regelverket. Blant annet ble det bare gjort tilfredsstillende risikobeskrivelser i hver femte rådgivningssamtale. I etterkant av finanskrisen har imidlertid bransjen selv etablert en autorisasjonsordning for finansrådgivere (AFR), som har til mål å styrke kvaliteten på finansiell rådgivning.»

I finansmarkedsreguleringen er prinsippet om lik regulering av lik risiko sentralt. Finanskriseutvalget uttaler i NOU 2011: 1 punkt 9.2.4 at hovedformålet med prinsippet er å forhindre at risikohoper seg opp der den er minst regulert. Etter

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

departementets syn gjør prinsippet om lik regulering av lik risiko seg ikke gjeldende bare på makroøkonomisk nivå, men også på mikroøkonomisk nivå, i og med at valgene forbrukere tar i finansmarkedene skiller seg betydelig fra valg på andre livsområder. Valg om for eksempel pensjonssparing, lån til boligkjøp eller verdipapirinvesteringer kan medføre stor risiko for den enkelte, og det er sjelden rom for «prøving og feiling». Få, men viktige valg, liten diversifisering og dårlig kunnskap og bevissthet om risiko kan under visse omstendigheter ha store konsekvenser for privatøkonomien. Forbrukernes forutsetninger får imidlertid betydning også for makroøkonomisk nivå dersom husholdningenes finansielle stabilitet svikter. Som Finanskriseutvalget viser til i NOU 2011: 1 punkt 14.2.1, er det internasjonalt enighet blant annet om at svak finansiell kunnskap hos forbrukerne, i kombinasjon med uforsvarlig markedsatferd fra tilbudssiden, forsterket virkningene av finanskrise internasjonalt. Finanskriseutvalget viser samme sted til følgende:

«Manglende risikoforståelse og evne til privatøkonomisk planlegging kan f.eks. bidra til overbelåning og uheldige gjeldsnivå, mens negative erfaringer kan være egnet til å svekke forbrukernes tillit til finansmarkedene og finansinstitusjonene. Begge deler kan ha alvorlige systemvirkninger.

Gode kunnskaper om finansielle markeder og instrumenter, og økonomiske sammenhenger generelt, er ingen garanti mot å gjøre feil. Tvert imot kan det virke som om de som kanskje burde hatt de beste forutsetninger for å treffe formålstjenlige investeringsbeslutninger – profesjonelle investorer og ansatte i store finansinstitusjoner – feilberegnet stort og gjorde de største feilene under finanskrise. Overdreven tillit til egne ferdigheter kan være vel så farlig som svake ferdigheter.»

Ut fra dette legger departementet til grunn at prinsippet om lik regulering av lik risiko som et utgangspunkt bør gjelde også ved den kontraktsrettslige reguleringen av finansielle tjenester.

I samsvar med høringsnotatet foreslår departementet en bestemmelse om tjenesteyterens alminnelige plikter, jf. lovforslaget § 3-1. I bestemmelsens første ledd slås det fast at for å ivareta kundenes interesser og markedets integritet på beste måte «skal tjenesteyteren på rimelig vis identifisere eventuelle egne interessekonflikter og skal opptre ærlig, redelig og profesjonelt». Videre slås det fast at tjenesteyteren skal opptre «faglig

forsvarlig ut fra de plikter som gjelder for tjestenest, og det som ellers er avtalt». Selv om det allerede etter gjeldende lovfestet og ulovfestet rett kan oppstilles krav til ærlig, redelig, profesjonell og faglig forsvarlig opptreden fra tjenesteyterne, er det etter departementets syn gode grunner for å innføre slike krav i finansavtaleloven. Det samme gjelder for forutsetningen om at en tjenesteyter må levere tjestenest i samsvar med de plikter som gjelder for tjestenest, typisk krav som følger av lov og forskrift. Utviklingen de siste årene har for finansielle tjenester gått i retning av stadig mer omfattende krav i lov og forskrift til tjestenestene. I samsvar med alminnelig kontraktsrett gjelder det også for finansielle tjenester et prinsipp om at tjestenesteyterens plikter også vil bli fastlagt med utgangspunkt i hva som er avtalt. Men avtalefriheten har sine grenser, både etter lovfestede og ulovfestede krav til faglig forsvarlig opptreden.

Departementet viser til at flere av de overordnede pliktene for tjestenesteyteren ved levering av finansielle tjenester ikke bare har som formål å ivareta avtalepartenes interesser i forbindelse med tjestenest, men skal også ivareta samfunnets interesser i at man har et velfungerende marked for finansielle tjenester, og i forebygging av blant annet gjeldsproblemer, skatteunndragelse og terrorfinansiering. Samfunnet som sådan vil derfor ha en klar interesse i at tjestenesteyteren overholder sine plikter – selv om det i enkelttilfeller kan være slik at kunden og tjestenesteyteren isolert sett kunne ha interesse av å fravike disse pliktene. For å unngå at partene avtaler vilkår som vil stride mot de hensynene som ligger bak samfunnets regulering av finansielle tjenester, er det etter lovforslaget ikke adgang til å fravike reglene i § 3-1 første ledd, uavhengig av om kunden er forbruker eller ikke, jf. § 1-9 tredje ledd.

Når kunden er næringsdrivende, foreslår departementet imidlertid at partene skal kunne fravike flere av de kontraktsrettslige sanksjonene som er foreslått i lovforslaget, jf. § 1-9 annet ledd. Det vil i avtaleforholdet mellom en næringsdrivende kunde og en finansiell tjestenesteyter etter dette ikke være adgang til å avtale at tjestenesteyteren kan opptre uforsvarlig, eller at vederlag fastsettes på en måte som klart bryter med prinsipper om faglig uavhengighet. Det partene derimot kan avtale, er at lovforslagets regler om erstatningsansvar mv. ikke skal gjelde ved slike pliktbrudd. Håndheving av reglene vil i så fall eventuelt måtte skje ved at pliktbruddet forfølges ved sanksjoner fra det offentlige.

I annet til femte ledd foreslår departementet overordnede regler om kommunikasjon med kun-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

den, krav om at tilbud og anbefalinger skal være i samsvar med kundens krav og behov, krav om veiledning av kunden, kvalifikasjonskrav i forbindelse med finansrådgivning og regler om gebyrer i forbindelse med opplysningsplikter og varslingsplikter. Disse bestemmelsene gjennomfører direktivforpliktelser som følger av flere direktiver. Plasingen i kapittel 3 innebærer at de får et generelt virkeområde, og at man da ikke trenger å gjenta bestemmelsene i kapitlene for de enkelte avtaletypene (kapittel 4 til 6).

Flere av bestemmelsene i lovforslaget ellers kan ses som en presisering eller særskilt regulering av de overordnede kravene som følger av lovforslaget § 3-1, som derfor vil være et naturlig bidrag til tolkningen og fastleggingen av lovforslagets øvrige bestemmelser. Lovforslaget er imidlertid ikke ment som en uttømmende regulering av tjenesteyterens plikter.

Interesseavveining

I høringsnotatet var det foreslått et krav om at tjenesteyteren skal opptre «i kundens beste interesse». Flere av høringsinstansene har vært kritisk til denne delen av forslaget. Det har vært anført at plikten fremstår som ubalansert, og det er reist spørsmål om hvordan et slikt hensyn skal anvendes ved kausjonsavtaler.

Departementet viser til at forslaget om en plikt til å opptre «i kundens beste interesse» er ment å gi uttrykk for et krav om balanserte avtaler og det faktum at tjenesteyteren i de fleste tilfeller har en vesentlig sterkere posisjon enn kunden. Sammenlignet med forslaget i høringsnotatet foreslår departementet imidlertid en noe annen utforming av bestemmelsen. Det foreslås at tjenesteyteren skal ha plikt til å ivareta både «kundens interesse» og «markedets integritet», jf. § 3-1 første ledd. Uttrykket «markedets integritet» brukes også i verdipapirhandeloven, se blant annet § 10-9 første ledd, og vil omfatte hensynet til tjenesteyteren selv, forholdet til konkurrenter og samfunnets interesse i et velfungerende finansmarked. Tjenesteyteren må etter dette balansere begge disse hensynene. En ensidig vektlegging av kundens interesser vil kunne ramme både tjenesteyteren selv og markedet. Samtidig må hensynet til foretaket selv balanseres mot hensynet til konkurrentene og kundene. Det er likevel opplagt slik at tjenesteyteren driver kommersiell virksomhet og må kunne forfølge egen økonomisk interesse. Lovforslaget innebærer åpenbart ikke at tjenesteyteren skal oppgi sine kommersielle interesser og i stedet drive virksomhet av allmenntilgjengelig karakter.

Det lovforslaget er ment å gi uttrykk for, er at finansnæringen har et større ansvar overfor samfunnet og den enkelte kunden enn det som gjelder for svært mange andre kommersielle aktører. Et tilsvarende synspunkt er det for øvrig gitt uttrykk for også i kommentaren til FinAuts «God skikk»-standard, se kommentaren til regel nr. 6, som er gjengitt i punkt 10.2.

Når det gjelder plikten til å ivareta kundens interesser, vil departementet peke på at en kunde gjerne vektlegger flere hensyn enn de rent økonomiske når det er aktuelt å inngå en konto-, kreditt- eller kausjonsavtale. De fleste alminnelige brukerkontoer gir i dag svært lav – om noen – avkastning. Det er vel dermed andre hensyn enn økonomisk avkastning som begrunner en ordinær lønnskonto hvor kunden normalt betaler mer for å ha kontoen enn de renteinntektene som oppnås. Sikker oppbevaring av betalingsmidler er et slikt hensyn. Når det gjelder kredittavtaler, er det for de fleste åpenbart at det å kunne bruke oppsparte midler er en langt rimeligere form for finansiering enn kreditt. På samme måte vil det være ved kausjon: Det er normalt noe annet enn økonomi som er motivet for å stille kausjon, og for kunden vil denne interessen gjerne veie tyngre enn risikoen. At tjenesteyteren skal ivareta kundens interesse, innebærer etter dette ikke at avtalen må være «økonomisk lønnsom» for kunden.

Men det kan oppstå grensetilfeller. For eksempel kan det i visse særlige tilfeller hvor det stilles pant for tidligere usikret kreditt, reise seg et spørsmål om avtalen har den rette balansen mellom kundens og tjenesteyterens interesser. Dekningsloven gir flere eksempler på forhold som det slås ned på av hensyn til konkurrerende kreditorer. Det synes rimelig at også skyldneren kan være beskyttet på samme måte i de tilfeller tjenesteyteren utelukkende forfølger egne interesser ved å etablere pantesikkerhet som forverrer skyldnerens stilling. Avtaleloven § 36 om urimelige vilkår er et eksempel på slike hensyn også mellom partene. Det er derfor naturlig at tjenesteyteren også har en plikt til å identifisere eventuelle egne interessekonflikter og opptre ærlig og redelig i forbindelse med avtaleinngåelsen og leveranse av tjenester.

Departementet understøtter likevel at spørsmålet om hvor mye som kreves av tjenesteyteren for å kartlegge eventuelle interessekonflikter, vil være relativt til hva slags type avtale det dreier seg om. Videre bør tjenesteyterens forpliktelse ikke strekke seg lenger enn å gjøre en rimelig innsats for å identifisere interessekonflikter. Dette betyr at det vil være rom for et visst skjønn

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

med hensyn til hva som burde ha vært vurdert ved avtaleinngåelsen eller leveransen av tjenesten. Et lignende utgangspunkt finnes i verdipapirhandelloven § 10-9 første ledd.

Når det gjelder kausjon, vil plikten til å ivareta kundens interesse trolig ikke innebære stort annet enn det som uansett følger av alminnelige regler om lojalitet i kontraktsforhold. For øvrig må utgangspunktet være at kausjonisten selv har risikoen for sine egne forutsetninger, og derfor selv har en viss undersøkelsesplikt, jf. Rt. 1984 s. 28. Departementet viser dessuten til at næringen også etter sin egen «God skikk»-standard er pålagt å ivareta kausjonistens interesser. Det vises her til at en kredittgiver ifølge standarden etter omstendighetene kan ha plikt til å fraråde kausjonsstillelse.

Slik departementet forstår boliglåndirektivets regler, stilles det krav til tjenesteyteren som i norsk kontraktsrett tilsvarer tjenesteyterens plikt til lojalitet i kontraktsforholdet. Kravene i direktivet viser kun til de plikter som gjelder for den ene parten i kontraktsforholdet. Det kontraktsrettslige lojalitetsprinsippet er imidlertid gjensidig, slik at også kunden eller andre avtalemotparter har en plikt til å opptre lojalt overfor tjenesteyteren. Det forhold at lovforslaget bare i begrenset grad regulerer kundens lojalitetsplikt overfor tjenesteyteren, skal ikke forstås slik at lovforslaget innskrenker tjenesteyterens rett til å gjøre misligholds-sanksjoner gjeldende mot kunden eller andre avtalemotparter som opptre illojalt mot tjenesteyteren, jf. i den forbindelse punkt 22.5.

Profesjonsnormen

Lovforslaget stiller i § 3-1 første ledd krav om at tjenesteyteren skal opptre profesjonelt og faglig forsvarlig ut fra de plikter som gjelder for tjenesten. Det stilles etter dette krav til den atferden som forventes av en finansiell tjenesteyter, gjerne omtalt som profesjonsnormen.

Ettersom de finansielle tjenestene som omfattes av lovforslaget, vil være av nokså ulik karakter, vil § 3-1 første ledd måtte utfylles med relevante kilder som fastlegger atferdsnormen for den aktuelle tjenesten, så som lov- og forskriftsbestemmelser, rettspraksis, reelle hensyn og handelskutyme og annen bransjepraksis, se for eksempel Rt. 2003 s. 698 (avsnitt 46 flg.) og Rt. 2012 s. 1926 (avsnitt 48). Departementet viser til at det neppe lar seg gjøre å skille kravene i profesjonsnormen fra krav som gjerne betegnes som «god forretningsskikk». Det vil uansett være tale om bindende normer for hvordan tjenesteyteren skal utføre sine tjenester.

Det vises i denne sammenhengen til at det foreligger omforente «god skikk»-standarder innenfor finansbransjen, som etter departementets oppfatning langt på vei sammenfaller med profesjonsnormen etter § 3-1 første ledd. Departementet er derfor ikke enig i synspunktet til enkelte av høringsinstansene om at forslaget innebærer en skjerpelse av profesjonsnormen ved finansielle tjenester, og til uttalelser om at profesjonsnormen bør gjøres fravikelig. Profesjonsnormens innhold er på samme måte som etter gjeldende rett relativ og må presiseres med relevante kilder for den aktuelle tjenesten. Etter departementets syn er synspunktet som det er gitt uttrykk for i høringen, om at høringsnotatets forslag ikke reflekterer at flere finansielle tjenester er mindre komplekse enn investeringsrådgivning, etter dette ikke trefende. Det må åpenbart være slik at det stilles andre krav til spare- og investeringsrådgivning enn til gjennomføring av betalingstransaksjoner.

I Rt. 2000 s. 679 (på s. 688) uttaler Høyesterett følgende når det gjelder tjenesteyterens plikter ved investeringsrådgivning:

«Generelt antar jeg at når det inngås avtale om finansiell rådgivning mellom en bank og en bankkunde, må kunden som alminnelig regel kunne kreve høyt kvalifisert og høyt spesialisert rådgivning. Ut fra dette fremstår det for meg som lite tvilsomt at [skadelidte] hadde en berettiget forventning om å motta oppdaterte og faglig baserte råd som grunnlag for Finanssenterets plasseringsanbefalinger. Banken må for dette formål ha en organisasjon som fremskaffer nødvendig informasjon til å oppfylle slike krav, som analyserer disse opplysninger ut fra kundens behov, og som bringer resultatene frem til de bankansatte som skal gjennomføre avtalene om rådgivning. De bankansatte som skal gi kundene råd, må utvise en slik aktivitet overfor den enkelte kunde at kunden på sin side er klar over hvilken risiko som til enhver tid er knyttet til hans disposisjon.»

Selv om uttalelsene konkret gjelder investeringsrådgivning, har de etter departementets oppfatning overføringsverdi til andre finansielle tjenester. (For ordens skyld presiseres at etter handlingstidspunktet i dommen har investeringsrådgivning blitt en konsesjonsbelagt tjeneste etter verdipapirhandelloven med detaljerte krav til rådgivningen, slik at omtalen av rådgivningen ikke nødvendigvis fullt ut er dekkende for alle pliktene som følger med investeringsrådgivningen etter gjeldende regelverk. Tilsvarende gjelder øvrig

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

rettspraksis fra verdipapirområdet som er omtalt i proposisjonen.) Det må gjelde generelt at tjenesteyteren skal ha en organisasjon som fremskaffer informasjon, analyserer denne og formidler den på en måte som klargjør potensiell risiko ved tjenesten. Profesjonsnormen i lovforslaget § 3-1 første ledd tar dette opp i seg, jf. for så vidt opplysningsplikten og veiledningsplikten i annet og tredje ledd. Hvilket utslag dette får for den konkrete tjenesten, vil bero på de regler som for øvrig gjelder for tjenesten. Videre vil de krav som kan stilles til formidling, dessuten kunne være relative til kundens kompetanse på området, se nærmere nedenfor. I denne forbindelse kan det også vises til forklaringene til regel nr. 2 i «God skikk»-standarden, som er gjengitt i punkt 10.2.

I likhet med de ulovfestede reglene om profesjonsansvaret er spørsmålet etter profesjonsnormen som kommer til uttrykk i lovforslaget, ikke hva som kan forventes av den enkelte tjenesteyteren, men hvilke krav som kan stilles til en alminnelig god profesjonsutøver på bransjeområdet. Det er dermed ikke grunn til å senke aktsomhetsterskelen fordi profesjonsutøveren mangler erfaring eller kompetanse, jf. for eksempel Rt. 1994 s. 1430 (på s. 1437). Tilsvarende gjelder for andre personlige forhold.

Det kan være grunn til å stille strengere krav til tjenesteyteren i noen sammenhenger. Dommen i Rt. 2000 s. 679 synes å bygge på at den som fremstiller seg som en spesialist innenfor et område, eller som uten tilstrekkelig kompetanse begir seg inn på et spesialområde, stilles overfor et strengere aktsomhetskrav enn profesjonsnormen. Når for eksempel en advokat som i hovedsak gir rettslig rådgivning, yter finansiell rådgivning, må vedkommende ikke bare handle innenfor den aktsomhetsterskelen som normalt gjelder for advokatvirksomheten, men må også oppfylle de krav som gjelder for finansiell rådgivning. Det at området er nytt for vedkommende, snarere skjerper kravet til forsvarlighet og er i alle fall ingen unnskyldelig grunn til ikke å opptre faglig forsvarlig.

Særlig om betydningen av kundens kompetanse

I høringen har *Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI* gitt uttrykk for at «[k]undens egenrisiko, profesjonalitet og egne forhold får underordnet betydning ved ansvarsvurderingen i forslaget». Profesjonsnormen i lovforslaget er utformet med sikte på at den vil måtte tilpasses den konkrete situasjonen og ulike typetilfeller, og at den må utfylles med relevante kilder. Ettersom departementets forslag langt på vei er ment å

kodifisere profesjonsnormen, vil også kundens kompetanse være relevant. Noe annet er at det etter gjeldende rett kan fremstå som uklart i hvilken utstrekning kundens erfaring og kompetanse på området er relevant.

I Rt. 2000 s. 679 uttaler Høyesterett på s. 689:

«Med mindre det er kommet til uttrykk ved avtaleinngåelsen eller senere at kunden på grunn av egne kunnskaper ikke kommer til å legge vesentlig vekt på bankens råd, er det mitt syn at kravet til bankens aktsomhet i prinsippet må gjelde uavhengig av den enkelte kundes kunnskapsnivå.»

Rådgivningen ble i denne saken ansett uaktsom fordi banken ikke hadde foretatt tilstrekkelige undersøkelser med sikte på å klarlegge de sentrale egenskapene, i dette tilfellet risikoen, i de instrumentene som ble anbefalt kunden. Risikoen i instrumentene oversteg kundens risikovillighet. Uttalelsene i dommen om betydningen av kundens kompetanse kan umiddelbart synes å stå i et spenningsforhold til dommen i Rt. 2003 s. 400. I avsnitt 39 viste Høyesterett til at ved «vurderingen av [bankens] aktsomhet må det [...] være relevant å trekke inn hva [banken] kunne vente av [kunden] når det gjaldt innsikt i obligasjonsmarkedet». Samtidig ble det understreket at «[e]t synspunkt fra Rt. 2000 s. 679 – der det ble uttalt at kravet til bankens aktsomhet i prinsippet måtte gjelde uavhengig av kunnskapsnivået hos den enkelte kunden – passer dermed ikke i vår sak».

Dommen gjaldt imidlertid ulike typer forpliktelser, se *Kjørven: Ytelse av investeringstjenester til forbruker* (2017) s. 207. I dommen i Rt. 2000 s. 679 var det uaktsomme forholdet at banken ikke hadde foretatt en selvstendig analyse av de anbefalte investeringsobjektene. I en slik situasjon svikter det faglige grunnlaget for den aktuelle anbefalingen, og dermed også poenget med å la noen andre rådgi om egne investeringer. Den faglige vurderingen av investeringens egenskaper må foretaket foreta som grunnlag for investeringsråd uavhengig av kundens profesjonalitet og kompetanse, og vurderingen må da selvsagt bygge på den aktuelle kundens investeringsmål. I dommen i Rt. 2003 s. 400 var det derimot ikke spørsmål om rådgiveren kjente til risikoen i de anbefalte investeringene. Det som var omstridt, var kundens risikovilje på investeringstidspunktet. I vurderingen av om det var uaktsomt av banken å ikke klarlegge risikoviljen nærmere, var det relevant å se hen til kundens innsikt (avsnitt 42). Høyesterett la til grunn at dette ikke brøt «med det som også tid-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ligere måtte anses som en riktig norm» (avsnitt 39).

Dommen illustrerer at ved investeringsrådgivning bygger relasjonen mellom kunden og tjenesteyteren på flere elementer. Tjenesteyteren må foreta en faglig vurdering av investeringsobjektet, herunder hvilken investeringsrisiko det representerer, vurderingen må formidles til investoren, og den må eventuelt realiseres ved for eksempel å legge inn en ordre. Etter departementets oppfatning er det i spørsmålet om betydningen av kundens kompetanse grunn til å skille mellom *selve vurderingen* av investeringsobjektet på den ene siden og *prosessen med å formidle og realisere vurderingen* på den andre siden.

Når det gjelder vurderingen av investeringsobjektet, er det liten grunn til at kravene til tjenesteyteren skal variere ut fra hvilken innsikt investoren har. Også profesjonelle investorer bør kunne kjøpe seg til profesjonell bistand for å slippe å gjøre investeringsvurderingene selv. Om det lempes på kravet til tjenesteyterens plikt til å foreta en faglig forsvarlig vurdering, vil det i realiteten innebære at investoren må kontrollere tjenesteyterens arbeid. I tilfeller der kunden stoler på tjenesteyterens råd, kan ikke banken forsvare manglende undersøkelser av investeringsobjektet med at kunden selv hadde forutsetninger for å forstå at de anbefalte investeringene ikke var i overensstemmelse med kundens risikovilje, jf. Rt. 2000 s. 679. Dersom selve vurderingen av investeringsobjektet er faglig forsvarlig ut fra kundens investeringsmål, kan det derimot tas hensyn til kundens kompetanse ved spørsmål om tjenesteyteren har brutt sine plikter i prosessen med å formidle og realisere vurderingene av investeringsobjektet. Blant annet dommen i Rt. 2012 s. 1926 (avsnitt 51 og 57) synes å bygge på et slikt synspunkt.

At kundens kompetanse ikke har betydning når det gjelder selve vurderingen av investeringsobjektet, men derimot har betydning i forbindelse med prosessen med å formidle og realisere vurderingene, synes å samsvare med det verdipapirrettslige regelverket og har også støtte i juridisk teori, se Kjørven: Ytelse av investeringstjenester til forbruker (2017) s. 206. Dersom det for eksempel er tvil om kundens risikovilje har endret seg frem mot investeringstidspunktet, er det relevant å se hen til kundens innsikt i verdipapirmarkedet ved spørsmål om tjenesteyteren burde opplyse om at de aktuelle investeringene overstiger risikovilligheten kunden tidligere har gitt uttrykk for, jf. Rt. 2003 s. 400. En erfaren investor har større oppfordring enn den ukyndige til å gjøre tjenesteyteren oppmerksom på endret risikovilje. Tilsva-

rende må måten vurderingen av et investeringsprodukt kommuniseres til kunden på, tilpasses kundens innsikt.

Hvilken vekt det kan legges på kundens kompetanse i det enkelte tilfellet av formidling og realisering av investeringsvurderinger, vil selvsagt variere med blant annet investeringsobjektets kompleksitet og graden av innsikt hos kunden. En investor må likevel selv bære risikoen for egne forventninger om markedsutviklingen og lignende antakelser om fremtiden så langt disse ikke er basert på villedende informasjon fra motparten, jf. Rt. 2013 s. 388 (avsnitt 55). En forutsetning for at investeringsrisikoen flyttes over på tjenesteyteren er at den villedende informasjonen utgjør et brudd på handlenormen i § 3-1. Høyesterett har vist til at ved spørsmålet om informasjonen som formidles til investoren, er tilstrekkelig, må det legges til grunn at en investor er kjent med helt grunnleggende forhold knyttet til investeringer, jf. Rt. 2013 s. 338 (avsnitt 55). Men det må gjøres unntak der verdipapirforetaket bør forstå at kunden mangler kjennskap til slike grunnleggende forhold, jf. Rt. 2012 s. 1925 (avsnitt 55). Tjenesteyteren må dessuten bedømmes strengt når det er tjenesteyteren som selv har tatt kontakt med investoren med forslag om investeringer, jf. Rt. 2013 s. 388 (avsnitt 125).

Det som er sagt om betydningen av kundens kompetanse ved investeringsrådgivning, må i utgangspunktet gjelde tilsvarende ved annen finansiell tjenesteytelse hvor tjenesteyteren ikke har forpliktet seg til et bestemt resultat. På den annen side følger det av innholdet i tjenesteyterens forpliktelse at det er små rom for å legge vekt på kundens kompetanse når forpliktelsen har element av resultatoppnåelse, for eksempel ved betalingsformidling. Når tjenesteyterens forpliktelse går ut på å yte en forsvarlig innsats, må plikten i relasjon til tjenesteyterens informasjonsansvar ses i sammenheng med lovforslaget § 3-1 tredje ledd annet punktum, som presiserer at omfanget av opplysninger som gis kunden, skal tilpasses ytelsens kompleksitet og typen kunde.

Særlig om kravet om faglig forsvarlig opptreden ut fra de plikter som gjelder for tjenesten

Etter departementets oppfatning er det et behov for å knytte privatrettslig- og offentligrettslig regelverk om finansielle tjenester tettere sammen. Behovet melder seg ved gjennomføring av EØS-regelverk i norsk rett, men også ut fra hensynet til tjenesteyteren og kundene. Usikkerhet om hvilken betydning regler i annen lovgivning skal få for

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

avtalen, synes å innebære utfordringer, noe særlig *Finans Norges* høringsuttalelse vitner om. Høringsinstansen gir uttrykk for at det i forbindelse med den nye finansavtaleloven er behov for å avklare forholdet til plikter tjenesteyterne har etter offentligrettslig lovgivning, for eksempel hvitvaskingsloven. Disse problemstillingene utgjør en ikke ubetydelig del av *Finans Norges* hørings svar.

Lovforslaget § 3-1 første ledd slår som nevnt fast at tjenesteyteren skal opptre «faglig forsvarlig ut fra de plikter som gjelder for tjenesten». Bestemmelsen har nær sammenheng med reguleringen av kundens adgang til å gjøre gjeldende misligholdssanksjoner etter §§ 3-46 flg. Etter disse bestemmelsene kan kunden heve avtalen eller kreve erstatning dersom tjenesteyteren har misligholdt sine plikter etter § 3-1. I og med at en overtredelse av regler i finansavtaleloven eller virksomhetslovgivningen vil kunne utgjøre et pliktbrudd etter § 3-1 første ledd (jf. formuleringen «de plikter som gjelder for tjenesten»), vil en slik overtredelse også kunne gi grunnlag for misligholdssanksjoner etter de nevnte bestemmelsene.

I tilknytning til dette kan det for det første nevnes at det ikke vil utgjøre et brudd på finansavtalelovens regler dersom leveransen av en tjeneste for eksempel vil måtte avbrytes på grunn av regler i hvitvaskingsloven, jf. høringsuttalelsen fra *Finans Norge*. Dersom det foreligger motstrid mellom regler i finansavtaleloven og annen lovgivning, må normkonflikten løses i samsvar med alminnelig juridisk metode. Idet finansavtaleloven er en generell kontraktsrettslig lov, vil resultatet i mange tilfeller være at regler i annen lov går foran finansavtalelovens regler – og i så fall skal også finansavtaleloven forstås slik at tjenesteyteren skal følge det aktuelle kravet i annen lovgivning. Noe økonomisk ansvar for tjenesteyteren blir det normalt heller ikke tale om dersom plikter etter virksomhetslovgivningen er i strid med plikter som følger av avtalen. Det vises her til lovforslaget § 3-50 første ledd annet punktum. Departementet foreslår dessuten en egen bestemmelse i § 3-8 som regulerer konsekvensene for avtalen når tjenesteyteren i lov er pålagt å avvike avtaleforholdet.

Lovforslaget innebærer ikke at alle krav som tjenesteyteren er pålagt etter annen lovgivning, kan påberopes som mislighold dersom de ikke overholdes. For at pliktbruddet skal kunne utgjøre et mislighold, må de aktuelle pliktene være relevante for innholdet i de tjenestene som leveres. Dette kan på den annen side være tilfellet for plikter både av privatrettslig og offentligretts-

lig karakter. Kundene må gjennomgående kunne innrette seg i tillit til at tjenesteyterne etterlever de regler som gjelder for virksomheten.

Det følger også en begrensning av kravet til sammenheng mellom pliktbruddet og forsvarlighetsvurderingen. Det avgjørende etter § 3-1 første ledd er om tjenesteyteren har opptrådt «faglig forsvarlig», og det er i denne forsvarlighetsvurderingen det vil være av betydning om tjenesteyteren har opptrådt i samsvar med plikter som følger av lov eller forskrift mv. Kunden må som nevnt kunne forvente at tjenesteyteren oppfyller plikter av offentligrettslig karakter. Brudd på slike plikter vil dermed gjerne også innebære at tjenesteyteren heller ikke kan sies å ha oppfylt sin plikt til å opptre faglig forsvarlig etter § 3-1 første ledd. Bestemmelsen utelukker likevel ikke at en domstol kan komme til at tjenesteyterens opptreden har vært faglig forsvarlig til tross for at oppfyllelsen av plikter i annen lovgivning ikke har vært «optimal».

Potensielt kan ansvaret etter § 3-1, jf. § 3-49 første ledd, bli stort, men i den sammenheng vises det til punkt 24.5.2 og § 3-50 første ledd, der det fremgår at det bare er tap som tjenesteyteren med rimelighet kunne forutse som en følge av pliktbruddet, som kan gjøres gjeldende. I tillegg kommer krav om årsakssammenheng og regler om ansvarsfrihet for usedvanlige omstendigheter mv., regler om kundens plikt til å begrense tapet og regler om lemping av tjenesteyterens ansvar. Tjenesteyterens ansvar vil derfor være langt mer begrenset enn det enkelte høringsinstanser synes å legge til grunn i sin forståelse av forslaget i høringsnotatet.

Det reiser seg ellers et spørsmål om overholdelse av alle regler i lov og forskrift motsetningsvis vil bety at tjenesteyteren har overholdt sine plikter. Normalt vil det da ikke være noe å bebreide tjenesteyteren, men dette er likevel bare et utgangspunkt. Særlig kravene til profesjonell og faglig forsvarlig opptreden vil kunne utvikle seg og tilpasse seg skiftende omstendigheter raskere enn lovgivningen. Det samme kan sies for bransjenormer som *FinAuts* «God skikk» mv.

Når vanlig «bankpraksis» er fulgt, vil det klart være et moment som tilsier at det ikke foreligger mislighold fra tjenesteyterens side. I den sammenheng er det av betydning hvor grensen går mellom god forretningsskikk og ekstra kundeservice. Tjenesteyteren skal følge god forretningsskikk, men er ikke rettslig forpliktet til å yte ekstra kundeservice ut over hva som blir avtalt med kunden. I praksis vil spørsmålet ha betydning for om *FinAuts* «God skikk»-standard gjelder for alle aktører i bransjen, eller bare for dem som gjen-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

nom sine organisasjoner eller på annen måte har sluttet seg til standarden. I FinAuts kommenterte utgave heter det at standarden gjelder direkte for FinAuts medlemsbedrifter, men det antas samtidig at standarden «vil være retningsgivende også for finansbedrifter som ikke er medlemmer i FinAut fordi God skikk i stor grad understøtter og presiserer viktige lovbestemmelser».

Departementet viser til at det også etter gjeldende rett er slik at god forretningsskikk er bindende for finansnæringen som helhet, og ikke bare dem som direkte eller indirekte er knyttet til FinAuts «God skikk»-standard. I konkrete tilfeller vil det være opp til domstolene å avgjøre hvor grensen eventuelt går. Men det er neppe en uvanlig utvikling at det som er innovasjon innenfor kundeservice på ett tidspunkt, kan feste seg slik blant aktørene i markedet at normen blir morgendagens gode forretningsskikk. Tjenesteyteren må derfor også innrømmes en viss skjønnsmargin, idet tjenesteyteren ikke er forpliktet til å overoppfylle sine plikter.

På den annen side må også rådende praksis etter omstendighetene tåle å bli kritisk vurdert både med hensyn til hvor relevant den er, og hvor god den er. Finanskrisene har i så måte vist at ikke all bransjepraksis er god praksis. Det er derfor også nødvendig å ta alminnelige risikobetraktninger og handlingsalternativer i betraktning når innholdet i tjenesteyterens plikter i relasjon til en bestemt kunde eller tjeneste fastlegges, herunder i hvilken grad risiko og handlingsalternativer var eller burde ha vært synlig for tjenesteyteren.

En særskilt problemstilling er den nærmere grensedragningen for hvem andre enn kunder som kan gjøre gjeldende pliktbrudd fra tjenesteyterens side. Departementet forutsetter at rekkevidden av tjenesteyterens plikter skal svare til informasjonsansvarets utstrekning, slik det er utviklet i rettspraksis og juridisk teori. Se nærmere om problemstillingen i punkt 24.5.4.

Forbrukerrådet har i høringen tatt til orde for at finansavtaleloven bør pålegge tjenesteyteren en plikt til å ivareta kundens personvern. Departementet er enig i at tjenesteyteren har en slik plikt, men anser at disse er tilstrekkelig regulert i personopplysningsloven med tilhørende regelverk.

Særlig om avtalen som pliktgrunnlag

Tjenesteyterens plikt til å levere tjenesten i samsvar med hva som er avtalt, fremgår av lovforslaget § 3-1 første ledd. Selv om noe tilsvarende ikke generelt følger av finansavtaleloven i dag, er det rettslige utgangspunktet om at avtaler er bin-

dende, sikker sedvanerett. I så måte kan forslaget også på dette punktet ses som en kodifisering av gjeldende rett.

Tjenesteyteren plikter å levere tjenesten i samsvar med de krav til mengde og kvalitet som følger av avtalen. Tjenesten skal også leveres i samsvar med avtalte krav til funksjonalitet og kompatibilitet. I samsvar med alminnelige kontraktsrettslige prinsipper skal tjenesten dessuten passe til det særskilte formålet som kunden har gjort tjenesteyteren kjent med i forkant av avtaleinngåelsen, forutsatt at tjenesteyteren må anses å ha samtykket til å levere tjenesten for det særskilte formålet.

Foruten de plikter som gjelder tjenesten i seg selv, vil det foreligge pliktbrudd dersom tjenesteyteren ikke leverer avtalt tilbehør til tjenesten, instruksjoner om bruk av tjenesten, herunder eventuelle instruksjoner om installasjon, og slik kundeservice som er avtalt mellom partene. Tjenesten skal også oppdateres på de vilkår som er avtalt.

Selv om avtalevilkår kan by på tolkningsproblemer som må løses med utgangspunkt i ulovfestede regler om avtaletolkning, er omfanget av subjektive krav til tjenesteytelsen likevel begrenset sammenlignet med de objektive kravene som gjelder for tjenesten. Skillet tilsvarende det som i kjøpsretten gjerne omtales som konkret og abstrakt mangelsvurdering. Når det ut fra en konkret vurdering av avtalen ikke er mulig å fastslå om det foreligger en mangel, må vurderingen knyttes opp mot hvilken ytelse man i tilsvarende kontraktsforhold vanligvis kan forvente å få. Mens den objektive vurderingen i kjøpsretten tar utgangspunkt i «vanlig god vare», vil det tilsvarende for tjenesteyterens leveranse måtte tas utgangspunkt i «forsvarlig utførelse av pliktene».

Mens de krav til tjenesten som er beskrevet ovenfor, har sitt utgangspunkt i partenes avtale, vil tjenesteyteren dessuten være forpliktet til å levere tjenesten slik at tjenesten også passer for det formålet som tilsvarende tjenester normalt blir brukt til, herunder må det tas i betraktning de krav til tjenesten som ellers følger av lov eller forskrift og eventuelle tekniske standarder. I den utstrekning slike krav ikke er regulert i lov eller forskrift, og det ikke finnes nærmere tekniske standarder, skal tjenesten leveres i samsvar med aktuelle bransjenormer for tilsvarende tjenester.

Kommunikasjon med kunden

Spørsmålet om hvordan tjenesteyteren skal kommunisere med kunden, for eksempel om det skal

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

skje muntlig eller ved bruk av elektronisk kommunikasjon eller papir, drøftes nærmere i punkt 11. Regler om innholdet i kommunikasjonen behandles i punkt 15 om opplysningsplikt før avtaleinngåelsen generelt. I dette punktet drøftes de mer overordnede krav til kommunikasjon med kunden.

Med dette siktes til krav om språkvalg, klart språk o.l. Disse kravene er særlig relevante ved oppfyllelse av opplysningsplikter, behovsanalyse og fraråding eller advarsler som skal formidles til kunden. I og med at direktivenes krav er av nokså alminnelig karakter, gir det etter departementets vurdering best mening å gjennomføre slike krav med virkning for alle finansielle avtaler som loven omfatter. Det synes for eksempel ikke hensiktsmessig med en regel om plikt til å benytte norsk eller et annet språk som partene har avtalt, bare for boliglån. Det vil i så fall straks melde seg et spørsmål om hva som gjelder ved inngåelse av kausjonsavtaler. Dersom loven var taus om dette spørsmålet, legger departementet til grunn at domstolene likevel ville ha benyttet reglene analogisk. Tilsvarende vurderinger ligger til grunn for kravene om at tjenesteyteren skal benytte avtalt kommunikasjonsform og gi de opplysningene som er nødvendige for at kunden kan forstå, overveie og sammenligne tilgjengelige tilbud. Det samme gjelder kravene om at alle opplysninger skal være klare og ikke villedende. Overordnede krav til kommunikasjonen med kunden vil for øvrig følge også av profesjonsnormen, og disse kravene vil til dels være overlappende med pliktene som følger av lovforslaget.

De nevnte bestemmelsene fremgår av § 3-1 annet ledd i lovforslaget. Sammen med regler i lovforslaget §§ 3-2 og 3-3 gjennomfører disse bestemmelsene direktivenes krav til kommunikasjon med kunden.

De nevnte bestemmelsene kan til dels fravikes ved avtale mellom partene. Partene vil kunne avtale at kommunikasjonen skal foregå på annet språk enn norsk, og at prisopplysninger skal gis i annen valuta enn norske kroner. Plikten til å gi de opplysninger som er nødvendige for å forstå, overveie og sammenligne tilgjengelige tilbud, og kravet om at alle opplysningene må være klare og ikke villedende, kan derimot ikke fravikes ved avtale når kunden er forbruker.

I femte ledd foreslås en bestemmelse om at tjenesteyteren ikke kan ta betalt for oppfyllelse av lovpålagte opplysningsplikter og varslingsplikter. I den utstrekning det er avtalt, kan det likevel kreves rimelige gebyrer i samsvar med tjenesteyterens faktiske kostnader for ytterligere eller hyppi-

gere opplysninger eller varsler mv., eller for at opplysninger stilles til rådighet på annen måte enn det som følger av lov eller forskrift. I lys av høringsuttalelsene fra *Jussbuss, Finansmarkedsprosjektet ved Institutt for privatrett, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo* og *Pensjonistforbundet* foreslås det at personlige anbefalinger til kunden i form av veiledning eller rådgivning skal fremgå av et skriftlig dokument, og at dette skal gjelde uavhengig av om kunden har betalt særskilt vederlag for rådgivningen eller ikke.

Tjenesteyterens tilbud til kunden

Departementet foreslår i likhet med høringsnotatet at alle tilbud og anbefalinger som rettes til kunden, skal være basert på opplysninger om kundens ønsker og behov, herunder økonomiske situasjon i den utstrekning det er relevant, jf. tredje ledd i lovforslaget.

Ved kredittavtaler og kausjonsavtaler skal det foretas en særskilt kredittvurdering, og i visse situasjoner vil det foreligge en avslagsplikt for tjenesteyteren når kunden er forbruker. Det vises til punkt 34.

Departementet foreslår i likhet med høringsnotatet å lovfeste en alminnelig veiledningsplikt for finansielle tjenesteytere i tilknytning til finansavtaler. Det følger etter dette av § 3-1 tredje ledd fjerde punktum at kunden ved behov skal veiledes i valget mellom de ulike produkter og tjenester som tilbys. Tjenesteyteren skal dessuten ta rimelige skritt for å forsikre seg om at den enkelte kunden forstår de viktigste opplysningene og eventuell advarsel om risiko forbundet med avtalen.

Som det er redegjort for i punkt 34 om forklaringsplikten i forbindelse med kredittavtaler og kausjonsavtaler, har *Finans Norge* i høringen uttalt at krav om kontrollspørsmål går for langt i å regulere detaljer i hvordan tjenesteyteren skal forsikre seg om at kunden har oppfattet advarsler og forklaringer. Tilsvarende det som vil gjelde etter den generelle bestemmelsen om forklaringsplikt i § 3-1 tredje ledd fjerde punktum, går § 5-1 annet ledd i lovforslaget nå ut på at det vil være opp til tjenesteyteren å avgjøre hvordan denne best kan forsikre seg om at forklaringene er tilstrekkelige. I høringsnotatet ble det foreslått at dette blant annet kunne gjøres ved bruk av digitale kontrollspørsmål. Under arbeidet med proposisjonen har finansnæringen demonstrert for departementet nye løsninger som nettopp tar i bruk denne metoden. Slik departementet forstår utviklingen i finansmarkedet, synes flere foretak nå å anvende

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

digitale kontrollspørsmål. Selv om lovforslaget som nevnt ikke oppstiller et uttrykkelig krav om kontrollspørsmål, legger departementet til grunn at dette kan være en egnet og effektiv måte for tjenesteyteren å oppfylle plikten til å forsikre seg om at kunden har forstått forklaringene på. At kontakten med kunden bør følges opp med kontrollspørsmål, anbefales for øvrig også i FinAuts «God skikk»-standard.

Høringsnotatets lovforslag gikk ut på at tilbudet som rettes til kunden basert på behovsanalysen, skal være det beste tilbudet tjenesteyteren tilbyr tilsvarende kunder. Høringsinstanser som representerer finansnæringen, har vært kritiske til en slik plikt. Begrunnelsen for forslaget i høringsnotatet var å positivt formulere kravet i gjeldende finansavtalelov § 49 tredje ledd om rentesetting. Bestemmelsen forbyr en usaklig forskjellsbehandling av kunden sammenlignet med vilkår tjenesteyteren tilbyr tilsvarende kunder. På bakgrunn av høringen foreslår departementet i stedet en bestemmelse som slår fast at vilkårene i tilbudene ikke må innebære en usaklig forskjellsbehandling av kunden sammenlignet med vilkår tjenesteyteren tilbyr tilsvarende kunder.

Departementet vil samtidig bemerke at for finansforetakenes virksomhet har man i hovedsak å gjøre med konsesjonsbelagte ytelser som det ikke er fri konkurranse om. Videre er flere av tjenestene komplekse, og det kan neppe forventes at den jevne forbruker skal kunne kompensere for den åpenbare informasjonsasymmetrien mellom kunden og tjenesteyteren. De fleste ikke-profesjonelle kunder vil derfor i de fleste tilfeller ha lite

annet valg enn å vurdere de tilbudene de blir forelagt. Det er særlig informasjonsasymmetrien og foretakenes privilegerte stilling i markedet som tilsier at kunden ikke diskrimineres. Ber kunden om et tilbud om boliglån, bør tilbudet være det beste som tilbys tilsvarende kunder. Dette skal ikke forstås slik at det ikke vil være adgang til å operere med særskilt gunstige vilkår for visse kundegrupper. Det må imidlertid være tjenesteyterens oppgave å innhente tilstrekkelige opplysninger fra kunden for å vurdere hvilke tilbud kunden kvalifiserer for. Av de tilbud tjenesteyteren har i sin portefølje, bør så kunden kunne forvente å få det beste av de tilbudene han eller hun er kvalifisert for. Et annet resultat vil innebære en usaklig forskjellsbehandling, som i forbindelse med rentefastsetting ikke er tillatt etter gjeldende lov.

Særlig om tjenester som er omfattet av verdipapirhandelloven

Som omtalt i punkt 10.2 inneholder verdipapirhandelloven en særskilt regulering som langt på vei tilsvarer pliktene som følger av lovforslaget § 3-1 annet til femte ledd. For å unngå at samme type regler fremgår av to forskjellige lover og med fare for at de ikke er fullt ut i overensstemmelse med hverandre, har departementet kommet til at reglene i § 3-1 annet til femte ledd ikke bør gjelde for tjenester som er omfattet av verdipapirhandelloven. En unntaksbestemmelse om dette er inntatt som sjettede ledd i § 3-1. Den alminnelige pliktbestemmelsen i § 3-1 første ledd vil imidlertid gjelde, se i den forbindelse punkt 4.5.2.

11 Skriftlig dokument og elektronisk kommunikasjon

11.1 Direktivene

Direktivet om fjernsal av finansielle tenester til forbruker, forbrukerkredittdirektivet, boliglåndirektivet, betalingskontodirektivet og det reviderte betalingstjenestedirektivet oppstiller for enkelte typer meldinger krav til kommunikasjonsformen mellom tjenesteyteren og kunden ved at opplysninger skal gis skriftlig på et «varig medium». Varig medium er definert i det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 4 nr. 35, fjernsalgsdirektivet artikkel 2 bokstav f, betalingskontodirektivet artikkel 2 nr. 17 og boliglåndirektivet artikkel 4 nr. 18, som viser til definisjonen i forbrukerkredittdirektivet artikkel 3 bokstav m. Som et eksempel gjengis her definisjonen av varig medium i det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 4 nr. 35:

«enhver innretning som gjør det mulig for en betalingstjenestebroker å lagre opplysninger som er rettet til betalingstjenestebroderen personlig, på en måte som gjør dem tilgjengelige for bruk i framtiden, i et tidsrom som er tilpasset formålet med opplysningene, og som gir mulighet til uendret gjengivelse av de lagrede opplysningene».

Som et typisk eksempel på andre generelle krav til opplysninger kan det vises til det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 51 nr. 1:

«Medlemsstatene skal kreve at betalingstjenesteyteren, i god tid før betalingstjenestebroderen blir bundet av en rammeavtale eller et tilbud, skal gi betalingstjenestebroderen de opplysningene og vilkårene som er angitt i artikkel 52, på papir eller på et annet varig medium. Opplysningene og vilkårene skal formuleres på en lett forståelig måte i en klar og tydelig form på et offisielt språk i den medlemsstat der betalingstjenesten blir tilbudt, eller på et annet språk som er avtalt mellom partene.»

Direktivene regulerer i liten grad forsendelsesrisikoen ved elektronisk kommunikasjon. Forbruker-

kredittdirektivet artikkel 14 nr. 3 bokstav a angir likevel at når forbrukeren gjør bruk av angreretten, skal melding om bruk av angreretten anses rettidig i relasjon til angrefristen dersom den er sendt før fristen utløper på et «varig medium» som er tilgjengelig for kredittgiveren. Kredittgiveren har dermed forsendelsesrisikoen etter denne bestemmelsen.

I dette punktet behandles direktivenes krav til bruk av «varig medium» generelt. Direktivenes krav til hvilke opplysninger som skal gis, behandles i punkt 15.

11.2 Gjeldende rett

Virkeområde

Finansavtaleloven har regler om bruk av elektronisk kommunikasjon og elektroniske medier i § 8. Bestemmelsen får anvendelse i samsvar med lovens generelle virkeområde. I tillegg gis det regler om kommunikasjonsform i de enkelte kapitler, og som et utgangspunkt vil disse bestemmelsene ikke ha virkning ut over det enkelte kapittel. Et eksempel her er § 12 bokstav n, som blant annet definerer «varig medium» og gjelder for betalingstjenester. «Varig medium» er også definert i § 44 a bokstav l, som får anvendelse på kredittavtaler. Begrepet er ikke definert eller benyttet andre steder i loven – verken i kapittel 4 om kausjonsavtaler eller i kapittel 5 og 6 om finansoppdrag.

Krav til kommunikasjonsformen

Finansinstitusjoners adgang til å kommunisere elektronisk med sine kunder er regulert i finansavtaleloven § 8 første ledd. Bestemmelsen fastslår at lovens vilkår om at noe skal gis «skriftlig», ikke er til hinder for elektronisk kommunikasjon. Dette gjelder likevel bare dersom kunden «ønsker dette». Etter annet ledd gjelder det samme med hensyn til lovens krav om å inngå avtale skriftlig. Dette gjelder likevel ikke for kausjonsavtaler med forbrukere, jf. § 61 første ledd annet punktum. Loven stiller krav om skriftlighet for flere slags

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

avtaler, meldinger, varsler, opplysninger mv., se for eksempel § 15 femte ledd første punktum, § 16 første ledd første punktum, § 18 første ledd, § 21 annet ledd første punktum, § 24 fjerde ledd, § 26 annet ledd, § 30 første ledd, § 46 første ledd annet punktum, § 48 første ledd første punktum, § 48 a første ledd, § 50 første og fjerde ledd, § 51 a tredje ledd annet punktum, § 59 første ledd, § 60 første ledd første punktum og annet ledd første punktum, § 61 første ledd første punktum, § 62 første ledd, § 63 første ledd første punktum, § 65 annet ledd, § 72 første ledd første punktum, § 81 annet ledd, § 82 første ledd første punktum og § 84 første ledd.

Finansavtaleloven inneholder dessuten enkelte bestemmelser som stiller særlige krav til kommunikasjonsformen med kunder. Et eksempel er § 15 tredje ledd, som krever at de opplysningene som skal gis kunden før avtaleinngåelsen etter annet ledd, skal gis på «papir eller annet varig medium». Andre eksempler er § 16 fjerde ledd, § 23 første ledd femte punktum og § 46 a tredje ledd. § 30 femte ledd slår fast at opplysninger som nevnt i annet til fjerde ledd skal gis eller stilles til rådighet på en avtalt måte som gjør det mulig for kunden å lagre og reprodusere informasjonen uendret.

Forsendelsesrisiko

Finansavtaleloven har ingen særskilte regler om forsendelsesrisikoen ved sending av meldinger mv. Forsendelsesrisikoen og tidspunktet for når ulike meldinger får virkninger etter sitt innhold, reguleres dermed av alminnelige kontraktsrettslige regler, herunder avtalelovens regler om avtaleslutning.

11.3 Forslaget i høringsnotatet

Det ble i høringsnotatet foreslått å regulere kommunikasjonsmåten i tilknytning til finansavtaler samlet i lovforslaget § 5. I den forbindelse ble det foreslått en rekke endringer av gjeldende rett:

«For det første foreslås det at bruken av begrepet 'varig medium' utgår, og at det teknologinøytrale begrepet 'dokument' benyttes isteden. Etter lovforslaget skal 'skriftlig dokument' kunne være både på papir eller et annet varig medium som for kunden fyller samme funksjon som papir. Lovforslaget bygger på at det som et utgangspunkt er tilstrekkelig for tjenesteyteren å gjøre informasjonen eller dokumentet til-

gjengelig for kunden. Som hovedregel er det dermed ikke noe krav om at informasjonen skal sendes direkte til kunden. Det vil etter forslaget være tilstrekkelig å gjøre informasjonen tilgjengelig for eksempel i kundens nettbank.

Når det i lovforslaget kreves at kunden skal 'varsles', skal imidlertid varselet sendes direkte til kunden, alternativt et varsel om at informasjon er gjort tilgjengelig for kunden, for eksempel i kundens nettbank.

Det foreslås dessuten at tjenesteyteren skal kunne benytte seg av et såkalt 'digitalt førstevalg'. Det vil si at tjenesteyteren skal kunne velge å kommunisere med kunden digitalt uten forutgående samtykke til digital kommunikasjon. For at dette ikke skal utgjøre en ulempe for kunden, foreslår departementet at risikoen for at informasjonen når kunden i slike tilfeller, snus, slik at det er tjenesteyteren som har denne risikoen. Videre foreslås det at informasjonen først skal anses for å være kommet frem til mottakeren når den er kommet til hans eller hennes kunnskap.

Det foreslås videre at tjenesteyteren skal pålegges en ekstra forpliktelse til å forsikre seg om at særlig viktige meldinger er kommet til kundens kunnskap – uavhengig av om kunden har gitt sitt forutgående samtykke til elektronisk kommunikasjon eller ikke.»

I tillegg til at elektronisk kommunikasjon ble foreslått gjort betinget av at mottakeren ikke har reservert seg mot elektronisk kommunikasjon, inneholdt forslaget et krav om at slik kommunikasjon må skje på en «betryggende måte». Videre ble det foreslått at kunden og andre avtaleparter skal gjøres kjent med på hvilken måte og hvor ofte tjenesteyteren vil gi eller stille til rådighet informasjon i tilknytning til avtalen, og at kommunikasjonen skal foregå på norsk eller annet avtalt språk. Departementet foreslo også å oppheve regelen om at en kausjonsavtale i forbrukerforhold ikke kan inngås elektronisk, jf. finansavtaleloven § 61 første ledd annet punktum. Det ble videre foreslått at tjenesteyteren både i egenskap av avsender og mottaker av elektroniske meldinger mv. skal ha forsendelsesrisikoen.

11.4 Høringsinstansenes synspunkter

Forbrukerrådet og *BlueStep Bank AB* gir uttrykk for at de støtter departementets forslag. Ingen av høringsinstansene er i hovedsak negative til lov-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

forslaget, men flere har innspill til utformingen av forslaget.

Følgende høringsinstanser er positive til forslaget om digitalt førstevalg: *Forbrukerrådet, Forbrukerombudet, Bitmynt AS/Sunde Bitmynthandel, BlueStep Bank AB, Finans Norge, Næringslivets Hovedorganisasjon, professor dr. juris Olav Torvund, Pensjonistforbundet og Posten Norge AS. Forbrukerombudet og Pensjonistforbundet* understreker likevel at den som ikke ønsker å kommunisere elektronisk, må ha rett til å reservere seg mot dette. Disse høringsinstansene fremhever videre at kunden bør bli godt opplyst om retten til å reservere seg, samt at dette bør være enkelt og ikke medføre økte kostnader for kunden. Etter *Forbrukerombudets* syn bør loven presisere at forbrukeren alltid skal kunne kreve at kommunikasjonen skal foregå på norsk, men at partene gjensidig kan avtale et annet språk.

Finans Norge er kritisk til at tjenesteyteren i egenskap både av avsender og mottaker har risikoen for at elektroniske meldinger når mottakeren.

Advokatforeningen uttaler:

«Forslaget innebærer at tjenesteyter skal kunne kommunisere elektronisk uten forutgående samtykke. Samtidig foreslås det at dersom kunden ikke har samtykket, har tjenesteyter risikoen for at informasjonen faktisk når frem til kunden.

Forslaget legger opp til at informasjonen skal komme til kundens kunnskap. Advokatforeningen antar at det kan være svært utfordrende å sikre at elektronisk kommunikasjon har kommet til noens kunnskap, da det ikke er gitt at e-postkasser mv. disponeres av kunden alene. Idet tillit til elektronisk signatur også svekkes, er Advokatforeningen i tvil om denne del av bestemmelsen i praksis kan benyttes av tjenesteyter. Advokatforeningen savner en vurdering av om eksempelvis en løsning med passivt samtykke (eksempelvis har kunden kontakter tjenestetilbyder via e-post, inngår avtalen elektronisk eller oppgir sin e-post) kan være mer egnet.»

Næringslivets Hovedorganisasjon inkluderer § 5 i lovforslaget i høringsnotatet i sin oppregning over bestemmelser som ikke bør gjøres ufravikelige i tilfeller hvor en næringsdrivende yter kreditt til en annen næringsdrivende, fordi de «må regnes som fremmede» i slike avtaleforhold.

Posten Norge AS mener loven bør sikre kunden rett til å kunne velge at informasjonen skal mottas i sin egen digitale postkasse. Det bør dessuten tydeliggjøres at digital postkasse normalt er en «betryggende måte» å kommunisere elektronisk på. Det fremheves videre at for de tilfellene informasjon kun gjøres tilgjengelig i tjenesteyterens nettportal, vil kunden vanligvis ikke sitte på egen kopi av «viktige avtaler». Det bør derfor belyses grundigere i et forbrukerperspektiv om det er tilfredsstillende at bare tjenesteyteren sitter på informasjonen og «har behandlingsansvar for denne» i en eventuell tvistesak.

Finans Norge støtter forslaget om å oppheve forbudet mot elektronisk inngåelse av kausjonsavtale i forbrukerforhold i gjeldende § 61 første ledd annet punktum. Det uttales at dette «er en sentral og viktig endring av hensyn til digital kommunikasjon ved inngåelse av kausjons- og kredittavtaler. Elektronisk inngåelse av kausjonsavtaler har også en viktig side mot tinglysingsmyndighetene, herunder arbeidet med elektronisk tinglysing».

I forbindelse med Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat 6. mars 2018 med forslag til endringer i forsikringsavtaleloven har enkelte høringsinstanser uttalt seg om forslaget til en tilsvarende bestemmelse om kommunikasjonsmåte. De aktuelle høringsuttalensene til endringer i forsikringsavtaleloven synes imidlertid ikke å peke på forhold ut over hva som er fremkommet i høringsuttalensene som er gjengitt her.

Forbrukerrådet uttaler:

«Forbrukerrådet er opptatt av presiseringen i første ledd om at all kommunikasjon skal foregå enten på norsk eller på et språk som partene avtaler, slik at all informasjon forstås på en god måte.

Forbrukerrådet vil videre understreke betydningen av departementets forslag om at det i fjerde ledd tas inn en bestemmelse om at kredittyttere på forsvarlig vis må forsikre seg om at kunder får kunnskap om meldinger med innhold det er avgjørende at kundene får kunnskap om.

Forbrukerrådet mener det er innarbeidet en viktig presisering i femte ledd. Når tjenesteyteren har tilrettelagt for eller oppfordret kunden til bruk av elektronisk kommunikasjon skal en elektronisk melding fra kunden anses å være mottatt av tjenesteyteren når den er sendt.»

11.5 Departementets vurdering

Virkeområde

Høringsinstansene er positive til høringsnotatets forslag til regulering av kommunikasjonsform. I tråd med høringsnotatets forslag foreslår departementet derfor i § 3-2 en regel som i utgangspunktet vil innebære en generell adgang til å inngå avtaler og kommunisere elektronisk. Formålet med bestemmelsen er tredelt. For det første skal den sikre gjennomføringen av direktivenes krav til kommunikasjonsform. Et annet siktemål er klare og ensartede krav til kommunikasjonen – også for avtaler som faller utenfor direktivenes virkeområde. For det tredje tar bestemmelsen sikte på å innføre en mer tidsriktig regulering, idet de fleste finansavtaler inngås elektronisk i dag.

Direktivenes krav til kommunikasjon er ikke generelt angitt, verken i den forstand at reglene gjelder for alle avtaler om finansielle tjenester, eller i den forstand at de er angitt å gjelde generelt for avtalene innenfor det enkelte direktivets virkeområde. I hovedsak er kravene til kommunikasjonsform angitt i forbindelse med spesifikke opplysningskrav, eksempelvis i forbindelse med krav til opplysninger tjenesteyteren skal gi kunden før avtaleinngåelsen. Enkelt krav til kommunikasjonsformen fremkommer mer indirekte, for eksempel krav om at tjenesteyteren skal opplyse kunden om hvilket språk avtalen kan inngås på, eller opplysninger om på hvilken måte tjenesteyteren vil kommunisere med kunden.

Etter departementets oppfatning vil det være mest hensiktsmessig å gi generelle regler om kommunikasjonsformen innenfor lovforslagets alminnelige virkeområde. Den foreslåtte bestemmelsen er derfor generelt utformet og får dermed et videre virkeområde enn det direktivene krever. Dersom kommunikasjonsformen reguleres bare i tilknytning til de særskilte avtaleytypene og tjenestene som omfattes av direktivene, vil det kunne virke tilfeldig og bidra til å skape uklarhet om hva som gjelder for forhold som ikke er direkte regulert. Dette er til en viss grad situasjonen etter gjeldende finansavtalelov.

Videre bør lovens regler om kommunikasjon ikke være begrenset til forholdet mellom tjenesteyteren og kunden, men bør også omfatte andre parter som tjenesteyteren skal kommunisere med, så som kausjonist, medskyldner, verge mv. Det bør dessuten ikke være forutsetning for reglernes anvendelse at det er kommet i stand en avtale eller at en tjeneste er utført. Det vises i denne sammenhengen til at mottakerens informasjons-

behov som regel er minst like stort også før avtaleinngåelsen, og til at direktivene innenfor sitt virkeområde oppstiller en rekke krav til kommunikasjonen på dette stadiet.

På denne bakgrunn foreslår departementet en generell bestemmelse som skal gjelde alle finansielle tjenester og avtaler i tilknytning til slike tjenester etter loven, se lovforslaget § 3-2. Departementet foreslår samtidig generelle regler om forhold som i begrenset grad er berørt av direktivene, så som «digitalt førstevalg» og forsendelsesrisiko.

Krav til kommunikasjonsform

At skrifttegn i et elektronisk format innebærer at noe er «skriftlig», og at et «dokument» også kan eksistere i et elektronisk format, vil trolig fremstå som opplagt for de fleste i dag. Den gjennomgående bruken av begrepet «varig medium» i gjeldende lov foreslås derfor erstattet av det teknologinøytrale begrepet «dokument». Lovforslaget går etter dette ut på at det med «skriftlig» ikke siktes til annet enn at det er brukt skrifttegn, og at når loven stiller krav om skriftlig «dokument», vil det kunne brukes både papir og et annet varig medium «som for mottakeren er egnet til å lagre informasjonen dokumentet inneholder, og som gir mulighet til uendret gjengivelse av den lagrede informasjonen for bruk i et tidsrom som er tilstrekkelig for formålet», se lovforslaget § 3-2 fjerde ledd.

På samme måte som at et papirdokument er egnet til å dokumentere for eksempel inngåelsen av en kontoavtale eller at kausjonisten er varslet om kredittkundens mislighold, må et elektronisk dokument på samme måte sikre at dokumentets innhold – uten endringer – kan fremvises eller på annen måte avleses i fremtiden. Departementet viser i denne sammenheng til sak C-375/15 BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG mot Verein für Konsumenteninformation, hvor EU-domstolen anser «varig medium» som et funksjonelt begrep. Domstolen la her til grunn at «varig medium» i direktiv 97/7/EF om postordresalg måtte forstås på samme måte som i blant annet fjernsalgsdirektivet 2002/65/EF artikkel 2 bokstav f og forbrukerkredittdirektivet artikkel 3 bokstav m (premiss 43–44). EFTA-domstolens dom i sak E-4/09 Inconsult Anstalt mot Finanzmarktaufsicht bygger på samme forståelse. Nyansforskjeller i ordlyden i direktivenes definisjoner av «varig medium» tilsier dermed ikke nødvendigvis at begrepene har ulikt innhold. Det sentrale i direk-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tivbestemmelsene synes å være at mediet for den aktuelle brukeren fyller samme funksjon som papir, og det blir da også det avgjørende etter forslaget her.

I det reviderte betalingstjenestedirektivet heter det følgende i fortalens avsnitt 57:

«[O]pplysningene bør alltid gis på papir eller et annet varig medium, for eksempel utskrifter fra bankautomater, CD-ROM-er, DVD-er og harddisker i personlige datamaskiner der det kan lagres elektronisk post, samt nettsteder, forutsatt at slike nettsteder er tilgjengelige for bruk i framtiden i et tidsrom som er tilstrekkelig for formålet med tilgangen til opplysningene, og forutsatt at disse nettstedene gir mulighet til uendret gjengivelse av de lagrede opplysningene. Det bør imidlertid være mulig for betalingstjenesteyteren og betalingstjenestebrukeren å fastsette i rammeavtalen hvordan senere opplysninger om gjennomførte betalingstransaksjoner skal gis, for eksempel at ved bruk av nettbank skal alle opplysninger om betalingskontoen gjøres tilgjengelig på internett.»

Denne beskrivelsen må generelt kunne legges til grunn ved vurdering av hva som skal til for å oppfylle lovens krav til «dokument», samtidig som egenskapene til et «varig medium» vil kunne variere over tid i tråd med den teknologiske utviklingen.

Departementets forslag bygger på et såkalt digitalt førstevalg. Det innebærer at tjenesteyteren kan kommunisere elektronisk med mottakeren uten forutgående samtykke om dette, se første ledd første punktum i lovforslaget. Høringsinstansene er positive til forslaget om digitalt førstevalg, og det er i tråd med den rettslige og teknologiske utviklingen ellers. Ved lov 14. juni 2013 nr. 42 ble forvaltningsloven § 15 a endret slik at et forvaltningsorgan nå som hovedregel kan benytte elektronisk kommunikasjon når det henvender seg til andre. Svært mange benytter elektronisk kommunikasjon i sin hverdag, og mange sjekker e-post oftere enn de sjekker den fysiske postkassen. Elektroniske meddelelser kan gi økt fleksibilitet, for eksempel når man er bortreist og ikke har tilgang til post i papirform.

Videre foreslår departementet å oppheve forbudet mot elektronisk inngåelse av kausjonsavtale i forbrukerforhold i gjeldende finansavtalelov § 61 første ledd annet punktum. Som det er pekt på av *Finans Norge* i høringen, må forslaget ses i sammenheng med at det nå er åpnet for elektronisk tinglysing av pantdokumenter. Forbudet mot

elektronisk inngåelse av kausjonsavtaler i forbrukerforhold har vært en ulempe i den forbindelse. Når lovverket åpner for elektronisk tinglysing, kan ikke departementet se avgjørende innvendinger mot at det skal være adgang til å inngå kausjonsavtaler elektronisk. Forbudet i gjeldende lov ble i Ot.prp. nr. 41 (1998–1999) s. 26 begrunnet med at det dreier seg om en avtale «av en så særegen karakter at man bør stille særlig strenge formkrav til avtaleinngåelsen». Videre ble det lagt vekt på at «selv om tilfredsstillende bevissikring vil kunne oppnås ved elektronisk avtaleinngåelse, vil en ordinær skriftlig avtaleprosedyre innebære enkelte elementer som vil være av særlig betydning i forhold til denne formen for avtaler». Det kan åpenbart være en risiko for at det avgis falske kausjonsløfter ved bruk av elektronisk legitimasjon. Denne risikoen er imidlertid ikke knyttet til kausjonsavtaler spesielt, men gjelder for alle typer finansavtaler. Departementet viser i den sammenheng til forslaget om en særskilt regulering av risikoen knyttet til misbruk i punkt 18.2. Departementet vil dessuten fremheve at det også ved bruk av papir og håndskrevet underskrift kan forekomme såkalte «pseudodisposisjoner». Forfalskning av håndskrevet underskrift er et eksempel. Også en disposisjon som er foretatt med falsk underskrift, kan for en godtroende avtalemotpart fremstå som en reell disposisjon.

Selv om lovforslaget bygger på et digitalt førstevalg, er det tungtveiende hensyn som taler for at mottakeren bør ha rett til å kreve at kommunikasjonen i stedet foregår på papir. Noen ønsker ikke, eller har ikke muligheter eller forutsetninger for, å bruke elektronisk kommunikasjon. Videre er det nok mange som kan ha en forventning om at særlig viktige meddelelser sendes med ordinær post selv om de ellers er vant til å bruke elektronisk kommunikasjon. Det vises i denne sammenhengen til høringsuttalelsene fra *Forbrukerombudet* og *Pensjonistforbundet* samt redegjørelsen i Prop. 6 L (2016–2017) s. 19–20. Lovforslaget går derfor ut på at mottakeren har rett til å reservere seg mot elektronisk kommunikasjon. For å sikre at reservasjonsmuligheten blir reell, er det inntatt en bestemmelse i lovforslaget § 3-2 første ledd annet punktum om at mottakeren ved avtaleinngåelsen eller første elektroniske henvendelse skal få informasjon om muligheten for å reservere seg mot elektronisk kommunikasjon. Mottakeren skal da også få informasjon om rettsvirkningene av valget, jf. § 3-2 annet ledd om forsendelsesrisiko mv. Departementet vil for øvrig bemerke at tjenesteyteren ikke på generelt grunnlag kan avvise kunder som reserverer seg mot

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

elektronisk kommunikasjon, jf. § 4-1 første ledd. Men tjenesteyteren må i en viss utstrekning kunne nekte å levere enkelte digitale tjenester til den som har reservert seg mot elektronisk kommunikasjon.

Etter lovforslaget er det i utgangspunktet tilstrekkelig for tjenesteyteren å gjøre innholdet i det som kommuniseres, *tilgjengelig* for mottakeren, for eksempel i kundens nettbank. Som et utgangspunkt er det dermed ikke noe krav om at informasjonen skal sendes direkte til mottakeren. Det foreslås likevel viktige begrensninger for valg av kommunikasjonskanal.

For det første vil vilkåret om at kommunikasjonen må skje på en «betryggende måte», utgjøre en rettslig skranke for det digitale førstevalget. Når det gjelder det nærmere innholdet av dette vilkåret, vises det til redegjørelsen i Prop. 6 L (2016–2017) s. 20–21. Departementet tar utgangspunkt i at det ikke bør åpnes for elektronisk kommunikasjon på en måte som reduserer mottakerens muligheter for å ivareta sine interesser. Det er viktig at mottakeren mottar meddelelsen på en måte som gir vedkommende god oppfordring til å lese den. Det sentrale vil være om mottakeren i tilstrekkelig grad blir gjort oppmerksom på at relevant informasjon er kommet inn til hans eller hennes elektroniske meldingsmottak. Dette forutsetter at mottakeren selv i tilstrekkelig grad har lagt til rette for, og dermed har grunn til å være oppmerksom på, at meldinger kan bli sendt på den aktuelle måten.

Vilkåret om «betryggende måte» forutsetter videre at tjenesteyteren har tilstrekkelige rutiner som sikrer korrekt kontaktinformasjon. Meddelelser som er sendt til en digital postkasse eller et annet elektronisk meldingsmottak som mottakeren selv har opprettet, bør etter departementets oppfatning anses betryggende. Departementet legger til grunn at også andre elektroniske kommunikasjonskanaler kan anses betryggende i lovens forstand, for eksempel e-post eller meldingsmottak tjenesteyteren har opprettet for kunden, såfremt de overordnede kravene nevnt ovenfor er ivaretatt. Departementet bemerker likevel at det kun er enkelte av de kommunikasjonskanalene som folk flest bruker for elektronisk kommunikasjon, som er egnet til å kommunisere i forbindelse med finansielle avtaler og tjenester. Ved utviklingen av nye teknologiske løsninger må disse vurderes konkret ut fra hensynene som er nevnt foran. For øvrig kan det bemerkes at det med «betryggende måte» ikke siktes til at det kommuniseres på en måte som er betryggende i

relasjon til personvern. Slike spørsmål reguleres av annet regelverk.

En annen skranke for det digitale førstevalget vil kunne være krav om at tjenesteyteren skal bruke «skriftlig dokument» som kommunikasjonskanal. Dette innebærer som nevnt at det stilles krav til hvordan dokumentet skal kunne gjengis i fremtiden. En SMS er «skriftlig» i lovens forstand, men vil ikke utgjøre et «skriftlig dokument».

For enkelte typer meddelelser bør det etter departementets syn ikke være tilstrekkelig å gjøre informasjonen tilgjengelig for mottakeren: Når det i lovforslaget kreves at man skal «varsles», skal varselet eller en melding om varselet sendes direkte til mottakeren, jf. lovforslaget § 3-2 tredje ledd. Dette innebærer at tjenesteyteren må benytte en kommunikasjonskanal som mottakeren bruker i det daglige, så som digital postkasse, e-post eller SMS. Det er dermed ikke tilstrekkelig at varselet er sendt til et meldingsmottak som er opprettet i tjenesteyterens nettportal, for eksempel i kundens nettbank. Slikt varsel må følges opp med melding om varsel gjennom en ekstern kommunikasjonskanal som mottakeren bruker i det daglige.

Posten Norge AS peker på at i de tilfellene informasjon gjøres tilgjengelig kun i tjenesteyterens nettportal, vil kunden vanligvis ikke sitte på egen kopi av «viktige avtaler». Departementet viser i denne sammenheng til lovforslaget § 3-9 fjerde ledd og § 3-22 fjerde ledd. Bestemmelsene slår fast at kunden skal motta et eksemplar av avtalen ved avtaleinngåelsen og senere på forespørsel. En kunde som er forbruker, kan kreve at avtalen og avtalevilkårene gis på papir. Denne rettigheten gjelder uavhengig av om forbrukeren for øvrig har reservert seg mot elektronisk kommunikasjon eller kommuniserer elektronisk.

For elektronisk inngåelse av avtaler må det etter § 3-9 første ledd bokstav b dessuten være benyttet en betryggende metode for å autentifisere avtalens inngåelse og innhold, sml. tilsvarende § 8 annet ledd bokstav b i gjeldende lov. Det vises i denne sammenheng til redegjørelsen i Ot.prp. nr. 41 (1998–1999) s. 26. I likhet med gjeldende lov vil ikke vilkåret om betryggende metode være en ugyldighetsregel som innebærer at en avtale anses ugyldig dersom det er benyttet en metode som ikke anses som betryggende. Noe annet er at dette kan få betydning for bevisvurderingen av om det er inngått avtale, og i tilfelle hva som er avtalens nærmere innhold. Ved en slik konkret vurdering vil tjenesteyteren ha bevisbyr-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

den dersom en påstått avtaleinngåelse er skjedd på en måte som ikke er betryggende, jf. § 3-6.

Forsendelsesrisiko mv.

Når det er knyttet rettsvirkninger til at det er gitt en melding til en part i et avtaleforhold, reiser det seg et spørsmål om det er mottakeren eller avsenderen som skal måtte bære risikoen for om meldingen faktisk kommer frem til mottakeren. Dette omtales som et spørsmål om hvem som har forsendelsesrisikoen. Det reiser seg også et spørsmål om fra hvilket tidspunkt meldingen får rettsvirkninger for mottakeren. Dette beror på meldingens innhold. Meldingen kan gå ut på et *påbud*. Et påbud har den rettsvirkningen at mottakeren pålegges en plikt. Det alminnelige utgangspunktet er at påbudsvirkningen inntreer når meldingen er *kommet frem*, jf. avtaleloven §§ 2, 3, 13 og 18. Når kunden gir melding til banken om at han eller hun ønsker å avslutte en konto, er meldingen et påbud til banken om å avslutte kontoen. For at et påbud skal være gyldig, må kunden ha et rettslig grunnlag for å kunne pålegge banken påbudet. For eksempel kan det følge av kontoavtalen at kunden kan si opp kontoen ved skriftlig henvendelse til banken. Når kunden mottar et kredittilbud fra banken, har man på den annen side å gjøre med et *løfte* fra banken om å inngå en kredittavtale. Sender kunden melding tilbake til banken om at tilbudet aksepteres, er kundens melding et påbud til banken om å være bundet av den avtalen som nå er inngått, samtidig som meldingen er et løfte fra kunden til banken om at kunden selv er bundet av kredittavtalen. For løfter er utgangspunktet at rettsvirkningene inntreer når meldingen er kommet til *mottakerens kunnskap*, jf. avtaleloven § 7.

For at digitalt førstevalg ikke skal utgjøre en ulempe for kunden og andre som etter loven skal kommunisere med tjenesteyteren, foreslår departementet at tjenesteyteren har forsendelsesrisikoen for elektroniske meldinger mv. som inneholder et påbud. Dette gjelder etter forslaget både når tjenesteyteren er avsender, og når tjenesteyteren er mottaker, av påbudet. At tjenesteyteren har forsendelsesrisikoen for meldinger kunden har sendt, samsvarer med forbrukerkredittdirektivet artikkel 14 nr. 3 bokstav a. Det nærmere tidspunktet for når påbudet får rettsvirkninger etter sitt innhold, vil etter lovforslaget bero på om mottakeren har samtykket til elektronisk kommunikasjon. Selv om lovforslaget bygger på digitalt førstevalg, vil tjenesteyteren dermed fortsatt ha insentiver til å innhente kundens samtykke til digital kommunikasjon.

Finans Norge er kritisk til at tjenesteyteren i egenskap både av mottaker og avsender har forsendelsesrisikoen for elektroniske meddelelser, og hevder at forslaget på dette punktet i praksis vil plassere all risiko hos tjenesteyteren. Denne høringsinstansen mener at forslaget derfor kan føre til redusert bruk av elektronisk kommunikasjon. Forslaget bør ifølge *Finans Norge* bygge på avtalerettens regler om aksept og påbud, slik at meddelelsen anses mottatt når den er kommet frem til mottakeren.

Departementet viser til at etter alminnelige kontraktsrettslige regler vil forsendelsesrisikoen og det nærmere tidspunktet for når en melding får rettsvirkninger etter sitt innhold, avhenge av meldingens innhold. Regler som legger forsendelsesrisikoen på avsenderen, er primært knyttet til meddelelser i forbindelse med *inngåelse og endring* av avtale, se for eksempel Ot.prp. nr. 80 (1986–1987) s. 134 annen spalte om forsendelsesrisiko for meldinger etter kjøpsloven. Etter alminnelige kontraktsrettslige regler ligger forsendelsesrisikoen for meddelelser som tar sikte på å *bevare rettigheter* i henhold til en allerede inngått avtale, på mottakeren, se for eksempel kjøpsloven § 82, forbrukerkjøpsloven § 4 og avtaleloven § 40. Med mindre noe annet er bestemt, anses meldingene som omfattes av slike bestemmelser, som fristavbrytende i relasjon til lovens frister, for eksempel reklamasjonsfrister, når de er sendt.

Det er likevel ikke opplagt at andre rettsvirkninger enn fristavbrytelse inntreer allerede ved avsendelsen etter kontraktslovgivningens regler om forsendelsesrisiko for slike meldinger, jf. Hagstrøm: Obligasjonsrett (2011) s. 462–464 og Tverberg: Forbrukerkjøpsloven med kommentarer (2007) s. 150–151. Selv om en melding etter for eksempel kjøpsloven § 82 i flere relasjoner er fristavbrytende fra øyeblikket den er sendt, må det for eksempel antas at meldingens eventuelle påbudsvirkninger først inntreer når meldingen er kommet frem til mottakeren.

Departementets forslag går ut på at elektroniske meldinger mv. *til tjenesteyteren* anses «å være kommet frem» i det øyeblikket de er sendt eller gjort tilgjengelige på en betryggende måte, jf. § 3-2 annet ledd første punktum i lovforslaget. Siden det er tidspunktet for når meldingen anses å være kommet frem, som reguleres, er det kun rettsvirkninger som etter alminnelige regler inntreer når disposisjonen er mottatt eller kommet frem, som berøres. Det er med andre ord påbudsvirkningene av meldinger mv. som omfattes av den foreslåtte bestemmelsen. Andre disposisjoner som en melding innebærer, skal med lov-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

forslaget reguleres av alminnelige regler. Løftevirkninger inntreer når meldingen er kommet til tjenesteyterens kunnskap, jf. foran. Rettsbevarende disposisjoner, for eksempel reklamasjon, får etter alminnelige regler virkning fra samme tidspunkt som et påbud overfor tjenesteyteren etter lovforslaget.

Departementet viser til at når en melding sendes gjennom tjenesteyterens egen nettportal, står tjenesteyteren nærmest til å bære risikoen for svikt i portalen o.l. som medfører at meldingen ikke kommer frem. Det synes ikke hensiktsmessig å regulere risikoen på en annen måte for elektronisk kommunikasjon gjennom andre kanaler. Det vil i det enkelte tilfellet kunne være noe tilfeldig om en melding sendes gjennom tjenesteyterens portal eller eksterne kanaler. Forskjellige regler for ulike elektroniske kommunikasjonskanaler vil kunne gi aktørene insentiv til å spekulere i hvilke kommunikasjonskanaler som benyttes. Regelen om digitalt førstevalg innebærer at det langt på vei er opp til tjenesteyteren å velge hvilken elektronisk kommunikasjonskanal partene benytter. En regel om at forsendelsesrisikoen ligger på tjenesteyteren, gir et insitament for tjenesteyteren til å legge til rette for «betryggende» elektronisk kommunikasjon, jf. foran.

Det vises videre til at kommunikasjonen skjer i anledning tjenesteyterens virksomhet. Elektronisk kommunikasjon er i seg selv besparende for tjenesteyteren, og tjenesteyteren vil ofte ha bedre muligheter for å pulverisere eventuelle tap som oppstår ved at meldingen av ulike grunner ikke blir mottatt. Det vises dessuten til at regelen forutsetter at den som retter en elektronisk henvendelse til tjenesteyteren, må gjøre det på en betryggende måte. For eksempel vil kundens henvendelse til en kundebehandlers personlige konto på sosiale medier ikke være en betryggende måte. Dersom henvendelsen ikke blir sendt på en betryggende måte, kommer alminnelige påbudsregler til anvendelse.

Når det gjelder meldinger mv. som *tjenesteyteren sender til eller gjør tilgjengelige* for kunder eller andre som etter loven skal motta meddelelsen, bygger forslaget på at tjenesteyteren har forsendelsesrisikoen for påbudet, jf. annet ledd annet og tredje punktum. Dette samsvarer med alminnelige regler. Det nærmere tidspunktet for når påbudet som er sendt fra tjenesteyteren, anses mottatt, og dermed får virkninger etter sitt innhold, avhenger av om mottakeren har samtykket til elektronisk kommunikasjon.

Har mottakeren *ikke samtykket* til elektronisk kommunikasjon, innebærer forslaget at

påbudsvirkningene av en melding mv. ikke inntreer før mottakeren har fått kunnskap om at meldingen er mottatt, jf. annet ledd annet punktum. Forslaget om at det kreves kunnskap om at meldingen er mottatt, avviker noe fra alminnelige avtalerettslige regler. Særlige hensyn gjør seg imidlertid gjeldende i disse tilfellene. Departementet viser til at den som ikke har samtykket til bruk av elektronisk kommunikasjon, vil kunne ha en forventning om at informasjon i tilknytning til en finansavtale eller -tjeneste sendes med ordinær post. Videre vises det til at lovforslaget snur om på utgangspunktet etter gjeldende rett om at elektronisk kommunikasjon forutsetter uttrykkelig samtykke.

Som fremhevet av *Posten Norge AS* vil departementets forslag om digitalt førstevalg innebære at det langt på vei vil være opp til tjenesteyteren å bestemme kommunikasjonskanal. Selv om meldingsmottakeren ofte vil være bruker av flere elektroniske kommunikasjonskanaler, vil vedkommende normalt ha begrenset innflytelse på tjenesteyterens valg av kommunikasjonskanal. Når det er tjenesteyteren som velger kommunikasjonskanal, synes det rimelig at påbudsvirkningene av meldinger mv. utskyttes noe sammenlignet med alminnelige regler for mottakere som ikke har samtykket til elektronisk kommunikasjon.

Lovforslaget avviker på dette punktet noe også fra reglene om melding og varsel mellom partene i inkassoloven § 3 a og tvangsfullbyrdsloven § 1-10, som bygger på at mottakeren har forsendelsesrisikoen. Meldinger og varsler får her virkning når de er sendt. Departementet viser i den sammenheng til at kommunikasjonen i relasjon til finansavtaler på vesentlige punkter har et annet innhold sammenlignet med meddelelsene etter inkassoloven og tvangsfullbyrdsloven. Etter disse lovene dreier det seg primært om at skyldneren skal varsles om inndrivning eller tvangsfullbyrdelse av et misligholdt krav, jf. Prop. 6 L (2016–2017) s. 22. Disse meldingene er forårsaket av skyldnerens mislighold, og det kan da være rimelig at forsendelsesrisikoen for slike meldinger ligger på skyldneren. De samme hensynene ligger til grunn for reglene i kontraktslovgivningen om at mottakeren har forsendelsesrisikoen for meldinger som ikke er knyttet til inngåelse og endring av avtaler, men inneholder rettsbevarende utsagn, for eksempel reklamasjoner, jf. foran.

Advokatforeningen antar at det kan være utfordrende å sikre at elektronisk kommunikasjon har kommet til kundens kunnskap, idet e-postkasser o.l. kan disponeres av andre enn kunden. Til dette

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

vil departementet bemerke at disse vanskelighetene ikke er større enn ved ordinær post. Det må for eksempel antas at det er flere som deler postkasse for ordinær post enn e-postkonto. Noe annet er at problemstillingen i mindre grad oppstår for påbudenes vedkommende ved ordinær post, ettersom påbudet her får virkning når det er kommet frem til mottakeren.

Departementet viser videre til at kunnskapskravet ikke knytter seg til meddelelsens innhold, men til at en meddelelse fra tjenesteyteren er mottatt. Mottakeren kan derfor ikke med hensikt holde seg uvitende om meldingens innhold for å unngå påbudsvirkningene av den. Det kan likevel tenkes at enkelte kommunikasjonskanaler har varslingsfunksjoner som bare informerer om at en melding er mottatt, men ikke om hvem som er avsender. Kjennskap til et slikt varsel er ikke tilstrekkelig etter lovforslaget.

For det tilfellet at mottakeren *har samtykket* til elektronisk kommunikasjon, foreslår departementet at elektronisk melding mv. som er sendt fra tjenesteyteren, anses å være kommet frem i relasjon til avtalerettslige regler når den er kommet frem i henhold til avtalen om kommunikasjonsformen, jf. lovforslaget § 3-2 annet ledd tredje punktum. Dette samsvarer med alminnelige påbudsregler. I disse tilfellene vil mottakeren måtte forvente at informasjon sendes eller gjøres tilgjengelig elektronisk. Hva som ligger i «kommet frem», må avgjøres etter alminnelige regler. Disposisjonen er normalt kommet frem når det er teknisk mulig for mottakeren å lese den.

Det gjelder etter lovforslaget ikke noe formkrav til samtykket om elektronisk kommunikasjon. Om det foreligger samtykke, må vurderes konkret ut fra mottakerens handlemåte, men vilkåret bør praktiseres noe strengt ettersom dette har innvirkning på forsendelsesrisikoen mv. Ren passivitet ved mottak av en elektronisk melding kan åpenbart ikke anses tilstrekkelig som samtykke. Dersom den som mottar en elektronisk melding fra tjenesteyteren, svarer gjennom samme medium som tjenesteyteren benyttet i sin henvendelse, bør dette på den annen side anses som et samtykke til at kommunikasjonen kan skje på den aktuelle måten i relasjon til den saken henvendelsen gjelder. Tilsvarende gjelder i et tilfelle der det for eksempel er kunden som først henvender seg til tjenesteyteren. Meldingsmottakerens svar gjennom samme kommunikasjonskanal som tjenesteyteren benyttet i sin henvendelse, bør imidlertid ikke i seg selv være tilstrekkelig som et samtykke til kommunikasjon gjennom andre elektroniske kanaler eller til elektronisk kommunika-

sjon i andre saker. Rekkevidden av et samtykke må ellers bero på alminnelige regler.

Siden lovforslaget regulerer kommunikasjonsformen mv. mellom partene generelt, har departementet vurdert om andre rettsvirkninger enn påbudsvirkninger bør reguleres i bestemmelsen. Meldinger og annen kommunikasjon mellom partene kan være av ulik karakter og ha forskjellige rettsvirkninger, så som tilbud, aksept og andre påbud, rettsbevarende utsagn (for eksempel reklamasjon), tildeling av fullmakt og rene opplysninger. Departementet ser det imidlertid ikke som hensiktsmessig å fravike alminnelige regler om forsendelsesrisiko og tidspunktet for disposisjoners rettsvirkninger i større grad enn det hensynene som er nevnt foran, tilsier.

Departementets forslag om når elektroniske meldinger mv. skal anses å være kommet frem, vil likevel ha visse innvirkninger på forholdet til alminnelige avtalerettslige prinsipper ut over de som er direkte omtalt foran. Det at forslaget om forsendelsesrisikoen og tidspunktet for når elektroniske påbud får virkning etter sitt innhold, i noen tilfeller avviker fra alminnelige regler, får blant annet betydning for avbrytelse av *akseptfrist* og for adgangen til å *tilbakekalle* løftevirkninger.

Etter avtaleloven §§ 2 og 3 må en aksept for å være bindende komme frem til tilbyderer innen akseptfristen. For kunden er det etter forslaget tilstrekkelig at aksepten er sendt innen akseptfristen hvis den sendes elektronisk på en betryggende måte. Hvilket tidspunkt som er avgjørende for om tjenesteyterens aksept gjennom en elektronisk kommunikasjonskanal er rettidig, avhenger av om kunden har samtykket til elektronisk kommunikasjon. Når det foreligger samtykke til elektronisk kommunikasjon, sammenfaller tidspunktet etter forslaget med avtaleloven, idet påbudsvirkningene av aksepten korresponderer med avtaleloven §§ 2 og 3 og løftevirkningene av aksepten reguleres av avtaleloven § 7. Uten slikt samtykke må imidlertid meldingen om aksepten ha kommet til kundens kunnskap. Her inntretr påbudsvirkningene av aksepten ved kundens kunnskap om meldingen, ikke når den er kommet frem. Forskjellene blir likevel neppe store i praksis. For det første kreves det ikke kunnskap om aksepten, bare at melding fra tjenesteyteren er mottatt. For det andre vises det til at dersom tilbudet eller bestillingen fra kunden som tjenesteyteren aksepterer, er sendt av kunden ved elektronisk kommunikasjon, må det som nevnt anses som samtykke til kommunikasjon gjennom den aktuelle kommunikasjonskanalen for denne saken.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Tilbakekall av tilbud eller svar på tilbud (for eksempel aksept) er et påbud. Slikt tilbakekall er etter avtaleloven § 7 virksomt hvis tilbakekallet kommer frem før eller samtidig med at tilbudet eller svaret kommer til mottakerens kunnskap. Hva det innebærer at tilbakekallet er virksomt, avhenger av disposisjonen som tilbakekalles: Tilbakekall av et tilbud innebærer at tilbyderer ikke er bundet av tilbudet selv om det aksepteres, mens tilbakekall av en aksept innebærer at akseptanten ikke er bundet av denne. Siden elektroniske meldinger til tjenesteyteren får påbudsvirkning fra de er sendt, vil ikke den som tilbakekaller et løfte eller en aksept, være avhengig av at tilbakekallet kommer frem til tjenesteyteren før tjenesteyteren har fått kunnskap om løftet eller aksepten. Det er tilstrekkelig at det er sendt på en betryggende måte før kunnskapstidspunktet. Denne forskjellen får likevel neppe noen stor praktisk betydning, idet avsendelses- og mottakstidspunktet ved elektronisk kommunikasjon i praksis vil være sammenfallende, med mindre teknisk svikt medfører at den avsendte meldingen ikke kommer frem. Siden tjenesteyteren har forsendelsesrisikoen, vil slik svikt gå ut over tjenesteyteren.

Tjenesteyterens adgang til å tilbakekalle et løfte vil kunne bli noe snevrere enn den alminnelige regelen i avtaleloven § 7 når kunden ikke har samtykket til elektronisk kommunikasjon. Her blir ikke tilbakekallet virksomt før mottakeren kjenner til at han eller hun har mottatt melding fra tjenesteyteren. I lys av hensynene som er trukket frem i relasjon til tidspunktet for når påbudsvirk-

ningene overfor mottakeren inntreffer, ser ikke departementet avgjørende innvendinger mot en noe snevrere tilbakekallsmulighet for tjenesteyteren i denne sammenhengen. Regelen gir for eksempel videre tilbakekallsadgang enn forsikringsavtaleloven § 3-1.

For at mottakeren ikke skal lide rettstap som følge av elektronisk kommunikasjon, er det i forslaget § 3-2 første ledd tredje punktum foreslått en særlig lojalitetsplikt for tjenesteyteren for meldinger mv. med informasjon som det er av avgjørende betydning for mottakeren å få kunnskap om. For slike meldinger foreslås det at tjenesteyteren må forsikre seg om at mottakeren har fått kunnskap om at meldingen er mottatt. *Finans Norge* mener at bestemmelsen bør «begrenses til å gjelde varsler om heving, sperring, oppsigelse og tvangsfullbyrdelse». Departementet er enig i at slike varsler bør være omfattende av den foreslåtte bestemmelsen, men finner det ikke hensiktsmessig med en uttømmende angivelse av hvilken type meldinger som utløser en plikt for tjenesteyteren til å forsikre seg om at mottaket av meldingen er kommet til mottakerens kunnskap. Det foreslås i stedet at slike meldinger som *Finans Norge* nevner, tas inn som eksempler i lovteksten. Det vises til merknaden til bestemmelsen.

Tjenesteyterens lojalitetsplikt etter bestemmelsen gjelder uavhengig av om mottakeren har gitt forutgående samtykke til elektronisk kommunikasjon. Tjenesteyterens plikter i denne sammenhengen har imidlertid ikke innvirkning på forsendelsesrisikoen og tidspunktet for meldingens rettsvirkninger.

12 Bevisregler

12.1 Direktivene

I det reviderte betalingstjenestedirektivet videreføres med visse endringer det første betalingstjenestedirektivets bestemmelser om bevisbyrde ved uautoriserte betalingstransaksjoner og ved betalingstransaksjoner som ikke er gjennomført korrekt. Det følger av artikkel 72 nr. 1 i direktivet at medlemsstatene skal kreve at det i et tilfelle der en betalingstjenestebruker nekter for å ha godkjent en gjennomført betalingstransaksjon eller hevder at en betalingstransaksjon ikke ble korrekt gjennomført, er det betalingstjenesteyteren som må bevise at transaksjonen ble autentisert, korrekt registrert og bokført og ikke var berørt av teknisk svikt eller andre feil. Videre følger det av nr. 2 i artikkel 72 at når en betalingstjenestebruker nekter for å ha godkjent en gjennomført betalingstransaksjon, skal bruken av et betalingsinstrument som er registrert hos betalingstjenesteyteren, ikke i seg selv nødvendigvis være tilstrekkelig til å bevise at betalingstransaksjonen var godkjent av betaleren, eller at betaleren opptrådte bedragerisk eller forsettlig eller ved grov uaktsomhet unnlot å oppfylle en eller flere av sine plikter etter artikkel 69. Betalingstjenesteyteren skal legge frem dokumentasjon for å kunne bevise at det foreligger bedrageri eller grov uaktsomhet fra betalingstjenestebrukerens side.

Når det gjelder bevisbyrde for oppfyllelse av opplysningsplikter etter direktivet, er den nasjonale valgfriheten som fulgte av det første betalingstjenestedirektivet, ikke videreført i det nye direktivet. Det heter i artikkel 41 at medlemsstatene «skal fastsette at betalingstjenesteyteren skal ha bevisbyrden når det gjelder å dokumentere at denne har overholdt opplysningskravene i denne avdeling».

Nasjonalstatene har med andre ord ikke lenger valgfrihet når det gjelder å legge bevisbyrden for oppfyllelse av direktivets opplysningsplikter på betalingstjenesteyteren. Ut over dette stilles det ikke særlige krav til nasjonale regler om bevisvurdering og bevisbyrde. I sak C-449/13 18. desember 2014 CA Consumer Finance SA mot Ingrid Bakkaus mfl. kom imidlertid EU-domstolen til at

det generelle kravet til effektiv gjennomføring av EU-retten innebærer krav til nasjonale regler om bevisbyrde. Saken gjaldt forbrukerkredittdirektivet. En forbruker hadde tatt opp lån i forbindelse med kjøp av bil og hadde i den forbindelse signert på en standardklausul om at hun «anerkender at have modtaget og være blevet gjort bekendt med formularen standardiserte europæiske forbrukerkredittoplysninger». Spørsmålet for den nasjonale domstolen var om dette var et tilstrekkelig bevis for at kunden faktisk hadde mottatt de aktuelle opplysningene, og at kredittgiveren således hadde oppfylt sine forpliktelser. Den nasjonale domstolen stilte blant annet spørsmål om forbrukerkredittdirektivet måtte fortolkes slik at «det påhviler kredittgiver at føre bevis for en korrekt og fuldstændig opfyldelse af de forpligtelser, der er pålagt denne i forbindelse med udarbejdelsen og opfyldelsen af en kreditaftale».

Domstolen uttalte følgende om prinsippet om effektiv gjennomføring av EU-retten:

«Det skal dog præciseres, at overholdelsen af sidstnævnte princip, ville blive undermineret, hvis bevisbyrden for den manglende opfyldelse af de i artikel 5 og 8 i direktiv 2008/48 indeholdte forpligtelser hvilede på forbrugeren. Denne sidstnævnte råder nemlig ikke over bevismidler, der ville gøre det muligt for vedkommende at bevise, at kredittgiveren dels ikke har udleveret de i dette direktivs artikel 5 foreskrevne oplysninger til låntager, dels ikke har efterprøvet sidstnævntes kreditværdighed. Derimod sikres den effektive virkning af udøvelsen de rettigheder, der gives i henhold til direktiv 2008/48, ved en national bestemmelse, ifølge hvilken kredittgiveren i princippet er forpligtet til over for retten at bevise den korrekte opfyldelse af sine forpligtelser forud for aftaleindgåelsen. Som generaladvokaten har anført i punkt 35 i forslaget til afgørelse, skal den omhyggelige kredittgiver nemlig være opmærksom på nødvendigheden af indsamling og opbevaringen af beviser for, at de oplysnings- og forklaringsforpligtelser, der påhviler denne, er blevet opfyldt.»

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

EU-domstolens avgjørelse i denne saken er også relevant for andre direktiver på forbrukerrettens område. Det vil gjennomgående være slik at det er vanskelig for forbrukeren å fremlegge konkrete bevis for at den næringsdrivende ikke har oppfylt sine plikter.

Fjernsalgsdirektivet artikkel 15 nr. 3 slår fast at medlemsstatene:

«[kan] fastsette at provtyngsla skal ligge på tenesteytaren når det gjeld den opplysningsplikta som tenesteytaren har overfor forbrukaren, når det gjeld samtykke frå forbrukaren til å gjere avtala, og eventuelt når det gjeld oppfyling av avtala.

Eventuelle avtalevilkår som fastset at det ligg på forbrukaren å prøve at tenesteytaren heilt eller delvis har stetta dei pliktene som han har i medhald av dette direktivet, skal reknast for å vere eit urimeleg avtalevilkår slik det er definert i rådsdirektiv 93/13/EØF av 5. april 1993 om urimelige vilkår i forbrukeravtaler.»

12.2 Gjeldende rett

Gjeldende finansavtalelov inneholder noen få, spredte regler om bevis og bevisbyrde, jf. § 35 femte ledd og § 40 sjette ledd om bevisbyrden for at en betalingstransaksjon er uautorisert eller ikke korrekt gjennomført. § 35 femte ledd gir også visse føringer for bevisverdien til bruken av et betalingsinstrument, idet den fastslår at bruken av et betalingsinstrument «ikke i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har samtykket til transaksjonen, eller for at kunden har opptrådt svikaktig eller forsettlig eller grovt uaktsomt unnlatt å oppfylle en eller flere av sine forpliktelser etter § 34 første ledd». Disse reglene er en gjennomføring av plikter etter det første betalings-tjenestedirektivet.

Det første betalingstjenestedirektivet oppstilte i artikkel 33 i tillegg en mulighet for medlemsstatene til å «fastsette at betalingstjenesteyteren skal ha bevisbyrden når det gjelder å dokumentere at denne har overholdt opplysningskravene i denne avdeling». Ved gjennomføringen av direktivet i norsk rett valgte man å ikke benytte denne muligheten. I Ot.prp. nr. 94 (2008–2009) s. 68 uttales det at «den valgfrie regelen om bevisbyrde for oppfyllelse av opplysningsplikt ikke bør lovfestes i norsk rett. Bevisbedømmelsen bør skje i tråd med alminnelige prinsipper for bevisbyrde».

Når det gjelder de alminnelige prinsipper for bevisbyrde, er det ikke opplagt hva disse inne-

bærer på kontraktsrettens område. Utgangspunktet blir gjerne beskrevet slik at det er den som fremsetter et krav, som må bevise de faktiske forhold som kravet bygger på. Samtidig er det på det rene at bevissikringshensynet i mange tilfeller innebærer at bevisvil går ut over den parten som har hatt best mulighet og oppfordring til å sikre bevis for en faktisk omstendighet. I kontraktsforhold vil dette ofte være realdebitor.

I enkelte tilfeller er bevisbyrdespørsmål en integrert del av kontraktsrettslige regler. For eksempel innebærer kontrollansvaret et objektivt ansvar, med mindre realdebitor godtgjør at hindringsvilkårene er oppfylt. Det såkalte presumsjonsansvaret er også en ansvarsmodell som går igjen i kontraktsrettslig lovgivning, og som innebærer at det er realdebitor som må godtgjøre at tapet ikke skyldes feil eller forsømmelse på sin side. Regelen reflekterer bevissikringshensynet, ettersom det ofte vil være realdebitor som er nærmest til å belyse faktiske forhold rundt erleggelsen av ytelsen.

Det er lite rettspraksis om spørsmål om bevisbyrde ved avtaler om finansielle tjenester, og spørsmålet er i liten grad behandlet særskilt i teorien.

12.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet § 7 første ledd foreslo departementet å lovfeste en bevisbyrderegulering som bygger på bevissikringshensynet. Parten med best mulighet for og oppfordring til å sikre bevis for en omstendighet, skulle ha bevisbyrden for denne. For å oppfylle pliktene etter betalingstjenestedirektivet artikkel 41 og praksis fra EU-domstolen ble det foreslått å presisere at tjenesteyteren alltid vil ha bevisbyrden for oppfyllelse av plikter pålagt etter lov eller forskrift. Det ble vist til at forslaget bygde på en erkjennelse av bevisreglenes praktisk viktige funksjon, og at en lovregel om bevisbyrde vil virke rettsavklarende ettersom Finansklagenemnda ikke selv har tatt aktivt stilling til spørsmål om bevisbyrde.

Når det gjelder den nærmere utformingen av en regel om bevisbyrde, ble det i høringsnotatet vurdert flere alternativer. Det ble vist til at en regel som på generelt grunnlag snur bevisbyrden for krav som springer ut av en avtale om finansielle tjenester, muligens vil rekke for langt, og at det er vanskelig å overskue konsekvensene av en slik regel. En løsning som går ut på å integrere spørsmål om bevisbyrde i den foreslåtte regelen om erstatning, for eksempel ved et skyldansvar

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

med snudd bevisbyrde, ble også vurdert. Det ble imidlertid vist til at bevisspørsmål har betydning i flere situasjoner enn der kunden fremsetter krav om erstatning, for eksempel der det fremsettes krav om ugyldighet. Bevissikringshensynet gjør seg gjeldende i samme grad uavhengig av om kunden velger å påberope seg ugyldighet, erstatning eller andre sanksjoner.

På denne bakgrunn ble det i høringsnotatet foreslått en såkalt bevissikringsregel, med en presisering av at det er tjenesteyteren som må bevise at plikter pålagt etter lov eller forskrift er oppfylt.

Høringsnotatets lovforslag § 7 annet ledd slo fast at hvis en kunde nekter for å ha inngått en avtale elektronisk, skal bruken av et sertifikat til elektronisk signatur ikke i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har gitt sin elektroniske signatur, eller for at kunden har opptrådt forsettlig. I tredje ledd første punktum var det gitt en tilsvarende regel for bruken av et betalingsinstrument, men denne bestemmelsen omfattet også svikaktig og grovt uaktsom atferd.

I tredje ledd annet punktum ble det fastslått at betalingstjenesteyteren har bevisbyrden for at betalingstransaksjonen er godkjent (autorisert), og at alle relevante sikkerhetsanordninger er korrekt registrert, bokført og ikke rammet av teknisk svikt eller annen feil. Ifølge tredje punktum måtte betalingstjenesteyteren føre bevis for at kunden har opptrådt svikaktig, forsettlig eller grovt uaktsomt.

Lovforslaget i høringsnotatet lød slik:

«§ 7 Bevisbyrde

(1) Med mindre noe annet er uttrykkelig bestemt, skal bevisbyrden for en faktisk omstendighet bæres av den part som har best mulighet for og oppfordring til å sikre bevis for denne omstendigheten. Tjenesteyteren har alltid bevisbyrden for oppfyllelse av forpliktelser pålagt etter lov eller forskrift.

(2) Hvis en kunde nekter for å ha inngått avtale elektronisk, skal bruken av et sertifikat til elektronisk signatur, jf. § 14, ikke i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har gitt sin elektroniske signatur, eller for at kunden har opptrådt forsettlig.

(3) Hvis en kunde nekter for å ha godkjent en betalingstransaksjon, skal bruken av et betalingsinstrument ikke i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har samtykket til transaksjonen, eller for at kunden har opptrådt svikaktig eller forsettlig eller grovt uaktsomt har unnlatt å oppfylle en eller flere av sine forpliktelser etter §§ 57 eller 58. Det påhviler

betalingstjenesteyteren å bevise at transaksjonen er godkjent i samsvar med § 47, og at alle relevante sikkerhetsanordninger er korrekt registrert, bokført og ikke rammet av teknisk svikt eller annen feil. Betalingstjenesteyteren må ved anvendelsen av § 64 bevise at kunden har opptrådt svikaktig eller grovt uaktsomt.»

12.4 Høringsinstansenes synspunkter

Følgende høringsinstanser støtter ikke departementets lovforslag: *Advokatforeningen, BankID Norge AS, Bluestep Bank AB, EnterCard Norge, Finans Norge, Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI og Hovedorganisasjonen Virke.*

EnterCard Norge gir uttrykk for at skjerpede beviskrav og reduserte egenandeler «kan gjøre det vanskeligere for finansnæringen å avdekke og forfølge bedrageri. Blir det mer svindel, ender det opp som en kostnad for de ærlige kundene. Det er neppe ønskelig». Videre vises det til at det i rettspraksis er lagt til grunn at bevisbyrden generelt sett bør bæres av den part som hadde best mulighet til å sikre og føre bevis, og det gis uttrykk for at lovforslaget § 7 første ledd første og annet punktum er overflødig. *EnterCard Norge* mener videre at § 7 annet og tredje ledd vil bety en dramatisk endring av bevissituasjonen for elektroniske sertifikater. I høringsuttalelsen gis det også uttrykk for følgende:

«Etter § 7 annet ledd skal bruk av elektroniske sertifikat ikke lenger anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har avgitt sin elektroniske signatur ved avtaleinngåelse eller enkeltransaksjoner. Det betyr egentlig at elektroniske sertifikater ikke lenger sertifiserer noe. Og slike innretninger blir ganske hensiktsløse dersom finansinstitusjonene ikke lenger skal kunne ha noen tillit til dem.

Det grunnleggende formålet med elektroniske sertifikater er at rettshandler kan inngås og dokumenteres selv om partene ikke befinner seg på samme fysiske sted. Det fysiske fraværet medfører at motparten ofte ikke får annen informasjon enn den som er formidlet ved bruk av sertifikatet. Det er generelt veldig vanskelig å føre bevis for hva som skjedde på et sted man ikke har vært.

Den snudde bevisbyrden er et skarpt brudd med utgangspunktet i første ledd og gjeldende rett om at bevisbyrden skal bæres av parten som har best forutsetning til å sikre og føre bevis.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Utgangspunktet må være at det er finansinstitusjonen som skal bevise at sertifikatet er brukt på korrekt måte. Men når det først er påvist, er det naturlige at det er den som innehar sertifikatet som må bevise misbruk. Det er lagt til grunn av Høyesteretts ankeutvalg i saken i HR 2017-639-U [...].

Elektroniske sertifikater består i praksis av at innehaveren besitter en unik fysisk gjenstand. Det kan være en betalingsbrikke, et bankkort eller mobiltelefon. I tillegg må det brukes en kode som bare innehaveren får vite, og som denne er forpliktet til å holde hemmelig, jf. forslaget § 57 og gjeldende lov § 34. Det finnes også annen type personlig verifikasjon som fingeravtrykk- og irisgjenkjenning på smarttelefoner.

Det er viktig å fremheve at den enkelte finansinstitusjon har begrenset påvirkning på disse sikkerhetssystemene. Denne infrastrukturen utvikles og opereres av andre aktører. Det vanligste elektroniske sertifikatet i Norge er BankID som utvikles og opereres av selskapet Bits, som eies av finansnæringen i felleskap. Det samme gjelder det nasjonale systemet BankAxept. I internasjonal sammenheng domineres kredittkortsystemene av de amerikanske selskapene Visa og MasterCard. Betaling via mobiltelefon er stadig viktigere. Nasjonalt har systemet Vipps fått stor utbredelse, mens IT-selskaper som Apple og Google offensivt markedsfører internasjonale løsninger tilknyttet sin teknologi. Felles for alle de nevnte systemene er at de krever en kombinasjon av en gjenstand brukeren har, med informasjon som bare brukeren vet (kode) eller kan fremskaffe (fingeravtrykk, irisgjenkjenning).

Som det fremgår i forslaget side 81, har Finansklagenemnda fast praksis for at i tilfeller der det er bevist at et betalingskort er benyttet med korrekt kode, så må det i mangel av andre holdepunkter legges til grunn at kunden har oppbevart kort og kode sammen, og derved opptrådt grovt uaktsomt. Det samme har altså Høyesteretts ankeutvalg lagt til grunn. Departementet mener at denne langvarige og entydige praksisen ikke lenger kan opprettholdes, og viser til at det «kan være flere andre forklaringer på at kortet er brukt med PIN-kode». Men hva slags forklaringer det kan være, utdypes ikke nærmere. Fakta er at det i praksis bare er kunden som kan formidle koden til uvedkommende. Det kan skje på en måte som er mer eller mindre unnskyldelig, f.eks. at kunden fratvinges koden eller at kunden blir obser-

vert ved inntasting av noen som senere stjeler eller tilraner seg kortet. Slike kriminelle forhold er imidlertid kunden som oftest nærmest til å sannsynliggjøre og dokumentere. Til sammenligning er det vanlig krav ved skadeforsikring at sikrede må anmelde og redegjøre for tyverier.

Det må videre fremheves at selv der det konstateres grov uaktsomhet, så er ansvaret etter gjeldende lov § 35 annet ledd begrenset til 12.000 kroner. Kredittytters tap er ofte langt større. Med tanke på skyldgraden er loven allerede i dag usedvanlig sjenerøs mot den skjødesløse kortholder.

[...]

Det er ellers liten tvil om at i mange av sakene er det egentlig kortholder selv som har foretatt belastningene, og at påstanden om misbruk fra andre er fingert av kortholder. Ofte dreier det seg om heisaturer utenlands som ble dyrere enn kunden hadde tenkt, og der han håper å slippe unna ved å påstå at han ble lurt. Forsettlig misbruk hos kortholder er imidlertid vanskelig å bevise, og ofte må kortutsteder nøye seg med å konstatere grov uaktsomhet og en egenandel på 12.000. Forslaget til snudd bevisbyrde der sertifikater er korrekt brukt med riktig kode, slik at egenandelen reduseres til det bagatelmessige beløpet 400 kr, vil uten tvil medføre en stor økning av bedragerier fra kortholder. Dessuten reduseres kortholderens incitament til å holde kort og kode adskilt, og passe på kortet. Et tap på 400 kroner – halvparten av et vanlig parkeringsgebyr – har marginal preventiv effekt.

Departementet hevder at forslaget om snudd bevisbyrde i § 7 følger av PSD II artikkel 72 annet ledd. [...]

Slik vi forstår direktivteksten sier den bare at bruk av et betalingsinstrument som sådan ikke «nødvendigvis er tilstrekkelig» bevis for at en transaksjon er foretatt. Et avgjørende poeng er at «betalingsinstrument» i direktivets forstand ikke er det samme som «sertifikat til elektronisk signatur», slik det brukes i forslaget § 7. Et betalingsinstrument slik det er definert trenger ikke å være tilknyttet en autentiseringsordning. Som eksempel kan nevnes kredittkort fra Visa og MasterCard som i betydelig grad kan anvendes uten tilknyttet pincode. Det gjelder f.eks. ved belastninger i parkeringsautomater og på Flytoget. Ved netthandel kan transaksjoner ofte skje kun ved bruk av CVV-koden som står bak på kortet. Og i en del land belastes kredittkort bare ved kortholders

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

underskrift. Ved slike uautentiserte transaksjoner bør selvsagt ikke det at kortet eller kortnummeret som sådan er brukt anses som bevis for at transaksjonen er legitim. Vi oppfatter at det er dette direktivteksten slår fast. Dette er også slik regelverket allerede i dag praktiseres av kortutstederne; dersom det ikke ut ifra omstendighetene for øvrig kan sannsynliggjøres at kortholder er ansvarlig for en slik uautentisert transaksjon, blir belastningen slettet, og tapet må tas av kortutsteder, brukerstedet eller andre parter i betalingskjeden.

I formuleringen «ikke nødvendigvis tilstrekkelig» ligger det motsetningsvis at bruk av et betalingsinstrument kan være godt nok bevis for en transaksjon, men at det avgjørende for det er om autentiseringen er tilstrekkelig god. Departementet synes imidlertid å tolke direktivet slik at bruk av et betalingsinstrument aldri er godt nok bevis uansett hvor god autentiseringsprosedyrene er. Men i så fall ville jo et betalingsinstrument per definisjon aldri kunne autorisere en transaksjon, og det ville være meningsløst å kalle det betalingsinstrument, siden det jo ikke lenger er et instrument som kan brukes til å sikre betaling.

Det avgjørende etter PSD II artikkel 72 nr. 2 er altså om autentiseringen er tilstrekkelig god. Den nærmere vurderingen av autentiseringens bevisverdi må skje ut ifra omstendighetene i den enkelte sak, og det hører under domstolenes frie bevisvurdering.

At det blir vanskeligere å verifisere betalingsstransaksjoner, kan skape problemer i forhold til hvitvaskingsreglene ved at det blir lettere for den som deltar i hvitvaskingstransaksjoner å nekte ansvar.

Dersom tilliten til elektroniske betalingsinstrumenter svekkes ved å vedta forslaget § 7, vil det opplagt være en vesentlig handelshindring etter reglene om de fire friheter. Det vil ikke bare ramme finansavtaler, men også store deler av den internasjonale handelen med varer og tjenester. Etter vårt syn vil det utgjøre et klart og alvorlig brudd på EØS-avtalen.

Det bør legges til at elektroniske sertifikater benyttes på stadig flere områder. Det er vanskelig å forstå hvorfor det skal være en særlig regulering av bevisverdien for finansavtaler. I Norge brukes BankID blant annet til eiendomshandler, å søke staten om trygdeytelser, inngi selvangivelse og av advokater overfor domstoler. Det er vanskelig å forstå hvorfor sertifikatholderen skal ha vesentlig bedre vern når hun betaler en regning til 100 kroner enn

ved kjøp av en enebolig til ti millioner. Og er det noen grunn til at sertifikatholderens rettsvern skal være bedre for utbetaling av et lån enn trygd fra NAV?

Hvis lovgiver går videre med bevisreglene i § 7, må de rimeligvis gjelde alle sammenhenger der elektroniske sertifikater brukes. I så fall må det utredes hvilke virkninger en omvendt bevisbyrde får for blant annet rettsikkerheten i offentlig forvaltning og sikkerheten for korrekt beregning og overføring av statens inntekter og utgifter.

[...]

I Sverige har slikt organisert og systematisert salg av brikker tilsvarende BankID nærmest fått epidemisk karakter de siste år. Det må antas at det samme kan skje i Norge, og dersom § 7 blir vedtatt, vil det ytterligere bidra til denne utviklingen.

Følgen er at dersom forslaget §§ 7 og 14 blir vedtatt, er det ikke lenger mulig for finansinstitusjoner å godta at lån etableres og utbetales utelukkende ved elektronisk signatur, som BankID. En mulighet kan være økt overvåking, jf. våre synspunkter under punkt 1. Et annet alternativ er at långivere krever at lånesøknader bekreftes ved fysisk oppmøte. I dag har stadig færre finansinstitusjoner kontorapparat til å møte kunden fysisk. Å utbygge og drive dette vil bli enormt kostnadskreven, tungvint for forbrukerne og usedvanlig lite fremtidsrettet. Og igjen oppstår spørsmål om det foreligger en ulovlig handelshindring etter EØS-avtalen.»

Finans Norge gir i sin høringsuttalelse uttrykk for at bevisbedømmelse er et område «som generelt er dårlig egnet for lovregulering, og som er desto bedre egnet for utvikling gjennom rettspraksis, noe praksis fra Høyesterett og FinKN – Bank viser».

Finans Norge mener i likhet med EnterCard Norge at bestemmelsen i første ledd første punktum er overflødig. Videre bør den etter Finans Norges syn gjøres fravikelig i næringsforhold. Videre heter det i høringsuttalelsen:

«Departementet viser til at effektivitetsprinsippet i EU-retten innebærer krav til nasjonale regler om bevisbyrde. Dette er etter vår oppfatning å gi avgjørelsen i C-449/13 for stor betydning. Avgjørelsen gjelder de informasjonsplikter som påligger en kredittyster overfor forbrukere etter forbrukerkredittdirektivet. Den gir kun uttrykk for at det må være mulig å få hånd-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

hevet sine rettigheter etter EU-retten, og fastsetter ikke krav til nasjonale bevisbyrdereregler for finansavtaler.

Finans Norge vil videre understreke at finansavtalelov har regler både for konto og betalingstjenester og for kreditt- og kausjonsavtaler som ivaretar et eventuelt slikt behov, ettersom det foreligger en rekke opplysnings- og informasjonsplikter i forbindelse med avtaleinngåelse kombinert med regler om at foretaket må godtgjøre at vilkår er godtatt av forbruker. Vi viser her til §§ 38 annet ledd og 82 annet ledd. Dette er for øvrig i samsvar med det generelle prinsippet som foreslås lovfestet.»

Finans Norge mener lovforslagets annet ledd bør utgå og uttaler:

«Bestemmelsens annet ledd må sees i sammenheng med § 14 som gjelder misbruk av elektronisk signatur og egenandel. Forslaget til § 7 annet ledd bevisbyrde innebærer en snudd bevisbyrde ved misbruk av elektronisk signatur som strider mot det alminnelige utgangspunkt om at den som er nærmest de faktiske forholdene – håndteringen av den elektroniske signaturen – har bevisbyrden for dette. Eksempelvis antas det som nærmest umulig for tjenesteyteren å bevise hvorvidt en annen enn kunden hadde verktøyet for den elektroniske signaturen i hende og at den elektroniske signaturen ble brukt i strid med innehaverens ønsker. Finans Norge mener at bestemmelsen må utgå.

Dersom bestemmelsen likevel skal komme til anvendelse i forbrukerforhold, er det behov for presiseringer. I saker hvor det er tvil om det er kunden som har signert elektronisk, må det være tilstrekkelig for å konstatere forsett at banken kan påvise at elektronisk signatur har skjedd feilfritt hvis kunden forsvarer at sertifikatet er forsvarlig oppbevart og koder memorert, men ikke har noen forklaring som tyder på at sertifikatet og tilhørende koder har kommet på avveie. Se også våre merknader til § 14. I slike tilfeller må banken anses å ha oppfylt sin bevisbyrde slik at man kan konstatere at det er mest sannsynlig at kunden må ha signert selv eller gitt fra seg «tilgangen».

Departementet skriver på side 81 i høringsnotatet at Finansklagenemnda «ikke selv har tatt aktivt stilling til spørsmål om bevisbyrde». Vi oppfatter denne beskrivelsen til å gjelde § 7 annet ledd og vi mener departementets påstand er feil.

FinKN – Bank har i flere saker lagt til grunn at det er kortholder som har bevisbyrden for misbruk, se eksempelvis 2017-039, 2017-0023 og 2017-026 som gjelder misbruk på nattklubb. I disse sakene avviste Finansklagenemnda sakene fordi det var bevisspørsmål som ikke egnet seg for nemndas skriftlige behandlingsform. Nemnda uttaler samtidig at kortholder har bevisbyrden for misbruk. I LG 2016-86054 har lagmannsretten i en kortmisbrukssak på nattklubb uttalt:

«Det er A som har bevisbyrden knyttet til at hans bankkort og kode er misbrukt – eller med andre ord – at han ikke samtykket i bruken til de omtvistede transaksjonene som er avmerket i transaksjonsoversikten inntatt foran. Beviskravet er alminnelig sannsynlighetsovervekt, men tvilsrisikoen påhviler A.»

Dette ble fulgt opp i HR-2017-639-U, hvor Høyesteretts ankeutvalg la til grunn at: «det påhviler betalingsinstitusjonen å påvise at belastning er foretatt ved bruk av betalingskortet sammen med den tilhørende personlige koden. Når dette – som her – er påvist, har kortholderen bevisbyrden for at bruken av kortet likevel ikke skjedd med hans samtykke. Denne bedømmelsen foretas etter de vanlige bevisbedømmelsesregler».

Avgjørelsen fra Høyesteretts ankeutvalg er fulgt opp av FinKN – Bank i sak 2017-284 hvor nemnda går grundig gjennom sin egen bevisvurdering.

Dersom den foreslåtte bestemmelsen skal komme til anvendelse, så er det uklart hvilke andre opplysninger finansforetaket skal samle inn for å bevise faktum og om slik innsamling vil være forenelig med personvernlovgivningen.»

Videre heter det i uttalelsen:

«Den nye regelen i PSD2 art. 72 nr. 2 som fastsetter at betalingstjenestetilbyderen skal fremlegge bevis for svik /grov uaktsomhet på kundens side er etter vår oppfatning ikke helt klar. Vi kan imidlertid ikke se at den skal forstås slik departementet synes å legge til grunn, herunder at eksisterende praksis fra Finansklagenemnda ikke lenger kan opprettholdes.

I høringsnotatet på side 81 siste avsnitt uttales det at det antakelig ikke er tilstrekkelig at betalingstjenesteyteren viser til at PIN-koden er brukt for å bevise at kunden har opptrådt grovt uaktsomt. Slik vi forstår Finansklagenemndas praksis, legger ikke nemnda til grunn

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

at det er mest sannsynlig at kunden har oppbevart pinkoden sammen med kortet (og opptrådt grovt uaktsomt) i alle tilfeller hvor pinkoden er brukt.

I de sakene hvor Finansklagenemnda har konkludert med grov uaktsomhet, har kortets chip – som ikke kan kopieres uten at originalchipsen ødelegges vært brukt sammen med riktig pinkode. I tillegg har kunden forklart at koden ikke har vært nedtegnet og dermed ikke hatt noen forklaring på hvordan koden kan ha kommet på avveie. For å konstatere grov uaktsomhet må det dermed mer til enn at pinkoden til kortet er brukt, jf. Finansklagenemndas saker 2017-580 og 2017-035. Dette mener vi er i samsvar med PSD art. 72 (2).

I høringsnotatet uttales det videre at det at PIN-koden er brukt, neppe er et tilstrekkelig bevis for at kunden har nedtegnet koden sammen med kortet og at det kan være flere andre forklaringer på at kortet er brukt med PIN-kode. Departementet oppgir likevel ingen andre forklaringer i høringsnotatet.»

Finans Norge viser her til en enstemmig uttalelse i Finansklagenemnda (sak 2017-580) og til betalingstjenestedirektivets fortale avsnitt 72. Videre uttales det:

«Hvis departementet mener å gå bort fra nemnds- og rettspraksis knyttet til bevisbyrde, vil det innebære at kunden ikke har noen oppfordring til å forklare seg grundig om hendelsesforløpet og sikre (tidsnære) bevis knyttet til misbruket. I så fall vil betalingstjenesteyteren i praksis sitte igjen med ansvaret i mange saker. Eksempelvis i saker som gjelder misbruk på nattklubber, som kan gjelde høye beløp, er det kunden som er nærmest til å sikre bevis nært i tid f.eks. politianmeldelse og medisinske prøver ved mistanke om neddoping.

Signaleffekten ved at tjenesteyter ikke kan bevise misbruk og må dekke alt over 12.000 kroner er egnet til å svekke moralen hos kunder og kan medføre at noen tar en kalkulert risiko på å svindle tjenesteyter, både ved for eksempel betalingstransaksjoner og ved «misbruk» til opptak av lån hvor «misbrukeren» selv sitter igjen med det utbetalte lånet minus egenandelen på 12.000 kroner.

Finans Norge ber derfor om departementet revurderer synspunktene vedrørende bevisbyrde. Dersom departementet skulle opprettholde sitt synspunkt bes det klargjort i proposi-

sjonen i hvilke tilfeller denne regelen får anvendelse og hvilken type bevis det her siktes til, ettersom institusjonen kun har rådighet over fakta som gjelder bruk av betalingsinstrumentet og sterk kundeautentisering/at sikkerhetsanordninger er brukt. Departementet bør herunder klargjøre at det like fullt er kundens ansvar å sikre bevis som ligger nærmest kunden og nært i tid f.eks. politianmeldelse og medisinske prøver ved mistanke om neddoping som kunden har rådighet over.»

Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI mener § 7 må gjøres fravikelig i næringsforhold og uttaler:

«§§ 4, 7, 11, 12 og 13 inneholder dessuten flere uklarheter og tolkningsutfordringer. Dette gjelder både virkeområdet til reglene (hvem som er ansvarlig, hvem som har krav på erstatning og hvilke oppdragstyper omfattes), hvilke normer som skal legges til grunn ved normkolisjoner, det nærmere innholdet av de mange nye handlingsnormer, rekkevidden av den omvendte bevisbyrde osv. Med all sannsynlighet vil disse temaene føre til årevis med rettsavklaringer i domstolene, noe ingen er tjent med.»

Videre gir Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI uttrykk for følgende:

«For øvrig støtter Senter for finansregulering en utvidet adgang for forbrukere til å tvinge institusjonene til å produsere dokumentasjon slik at kunden kan lettere settes i stand til å dokumentere at banken har opptrådt klanderverdigg. Det kan godt tenkes at mange berettigete søksmål ikke blir reist av rene dokumentasjonshensyn, hvilket er uheldig.»

Hovedorganisasjonen Virke uttaler:

«Krav til bevisbyrde er etter Virkes oppfatning for strengt. Virke mener at prinsippet om omvendt bevisbyrde strekkes for langt og må begrenses til å gjelde informasjons- og opplysningspliktene etter kapittel 1 og 3, i tråd med kravene etter PSD2. Alminnelige bevisbyrderegler må ellers komme til anvendelse. Ellers vil tjenesteyter, uavhengig av om det er et finansforetak, forbruker eller annen næringsdrivende, måtte bevise forhold som kunden er nærmere til å kjenne.»

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

I høringsuttalelsen fra *BlueStep Bank AB* gis det uttrykk for følgende:

«Utgangspunktet i lovforslaget er at partene kan både kommunisere og inngå avtale elektronisk uten at det er nødvendig med forutgående samtykke til at dette skjer elektronisk, jf. forslaget § 5 (3). Dette er i tråd med digitaliseringen av samfunnet. I praksis er det både nødvendig og vanlig at kredittavtaler inngås elektronisk med for eksempel BankID. BlueStep mener dette er et riktig og viktig utgangspunkt.

Lovforslagets § 7 (2) og § 14 innebærer at dette utgangspunktet blir snudd på hodet.

Etter § 7 (2) skal bruk av sertifikat til elektronisk signatur ikke i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har gitt sin elektroniske signatur. Dersom kunden nekter for å ha inngått avtalen, selv om vedkommende har gitt sin elektroniske signatur, er det opp til banken å fremskaffe ytterligere beviser for at kunden underskrev avtalen. Dette er en særnorsk regel som ikke er basert på PSD 2 eller andre europeiske regler.

BlueStep mener dette er en uheldig regel som skaper utilsiktede konsekvenser. Reglen betyr at det skapes tvil om hele strukturen for elektronisk signatur. Signatur med BankID vil ikke lenger være tilstrekkelig til å bevise at det rent faktisk var rette vedkommende som underskrev avtalen. Etter vår oppfatning bør det være en formodning om at signatur med BankID er tilstrekkelig bevis. Den foreslåtte regelen vil innebære at bankene ikke kan basere seg på elektronisk signatur (f. eks. BankID) for å inngå kredittavtaler ettersom forbrukerne ganske enkelt kan hevde seg ubundet. Om denne regelen blir innført er det etter BlueSteps oppfatning nødvendig å presisere og gi eksempler på hva som vil utgjøre tilstrekkelig bevis på at forbrukeren har underskrevet. Det er helt nødvendig å ha forutsigbarhet rundt de krav som stilles til inngåelsen av elektroniske kredittavtaler.

[...]

BlueStep mener at reglene i PSD 2, samt de detaljerte reglene i de regulatoriske tekniske standardene om SCA (Strong customer authentication) er tilstrekkelig til å ivareta hensynet til sikkerhet. Reglene i e-signaturloven bidrar også til dette. Reglene om omvendt bevisbyrde i § 7 (2) bør derfor fjernes.»

Følgende høringsinstanser gir uttrykk for støtte til forslaget: *Barne- og likestillingsdepartementet*,

Finanstilsynet, Forbrukerombudet, Forbrukerrådet, Juridisk rådgivning for kvinner, Jussbuss og Finansmarkedsprosjektet ved Institutt for privatrett, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo.

Barne- og likestillingsdepartementet uttaler:

«Innehavere av bankkort kan i dag bli ansvarlig for uautoriserte uttak dersom det er utvist uaktsomhet. Ansvarer er begrenset til kr 12 000 ved grov uaktsomhet. I forsettlige tilfeller er det ingen begrensning. I tilfeller hvor et betalingskort uten samtykke er benyttet av andre enn eieren, og riktig PIN-kode er tastet, blir det regelmessig lagt til grunn av Finansklagenemnda at koden må ha vært oppbevart sammen med kortet, og at korteieren dermed har opptrådt grovt uaktsomt. Barne- og likestillingsdepartementet anser denne praksisen som uheldig ved at det kan være mange andre forklaringer på at koden er kommet uvedkommende i hende. Det er eksempelvis avdekket flere tilfeller hvor avansert teknologi er brukt til å kopiere kortinformasjon ('skimming').

Det vil i alle tilfeller være tilnærmet umulig for den enkelte forbruker å bevise at koden ikke har vært oppbevart sammen med kortet. På samme måte vil det naturligvis også være vanskelig for finansforetaket å bevise det motsatte. Slik Barne- og familiedepartementet ser det, vil det likevel være rimeligst at bevisbyrden her legges på finansforetaket, slik Justis- og beredskapsdepartementet foreslår. Vi støtter derfor forslaget på dette punkt. Dette vil motivere finansbransjen til å utvikle sikrere tekniske systemer for å forebygge og hindre misbruk.»

Forbrukerombudet gir uttrykk for følgende:

«Bestemmelsen fastsetter hvem av partene som har bevisbyrden for en faktisk omstendighet. Hovedregelen er at «den part som har best mulighet for og oppfordring til å sikre bevis for denne omstendigheten», skal ha bevisbyrden for omstendigheten. I de fleste tilfeller vil dette innebære at betalingstjenesteyteren, eller bankinstitusjonen kunden har konto hos, vil være ansvarlig for å fremskaffe opplysninger som kan skaffes til veie via deres involverte avtaleparter. Dette kan f.eks. dreie seg om opptak fra minibanker, innhenting av teknisk dokumentasjon fra benyttede tredjepartssystemer og egne systemer mv. Det er klart at det er tjenesteyters ansvar å innhente denne typen informasjon, som kundene selv vanskelig kan få til-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

gang på. Henvisningen i § 7 første ledd til den part som har «best mulighet for og oppfordring til» å sikre bevis, må etter vår vurdering leses i sammenheng. Dette vil innebære at den som har best mulighet for å sikre bevis, også normalt må anses som den som har oppfordring til dette.

Etter første ledd, siste punktum har «[t]jenesteyteren (...) alltid bevisbyrden for oppfyllelse av forpliktelser pålagt etter lov eller forskrift». Ordlyden tilsier et omfattende ansvar. Ettersom målet med å ilegge tjenesteytere plikter er å sørge for at de agerer på visse måter, herunder å gi forbrukere råd og veiledning på riktig grunnlag, yte tjenester med lovlige vilkår, og innrømme kundene de rettigheter de ellers måtte ha krav på, er det imidlertid ikke urimelig å pålegge tjenesteytere som den profesjonelle part, ansvaret for å dokumentere at han har opptrådt i tråd med sine forpliktelser.

En forbruker vil ofte ikke på avtaletidspunktet ha forutsett behovet for å dokumentere det som skjer, og det bør heller ikke forventes av ham. Det er dermed en god løsning å gi tjenesteytere bevisbyrden for at egne plikter er oppfylt i det konkrete tilfellet.

I PSD2 har man gitt betalingstjenesteyterne bevisbyrden for at de har oppfylt informasjonsplikten (artikkel 41), og gitt både betalingstjenesteyterne og eventuelle fullmektiger bevisbyrden for at forbruker ved misbruk har opptrådt grovt uaktsomt (artikkel 72). I forslaget til § 7 er begrepet «tjenesteytere» benyttet. Begrepet er ikke definert i loven eller forskriften, men Forbrukerombudet antar at den er ment å omfatte samtlige aktører som yter tjenester som faller innunder lovens virkeområde.

Dette innebærer at bevisbyrdereglene får et videre omfang i norsk rett enn det som kreves etter EU-retten. Etter Forbrukerombudets syn gjør hensynene bak bevisbyrdereglene seg gjeldende uavhengig av hvilke finansielle tjenester det er snakk om. Forbrukeren står normalt svakere når det gjelder muligheten til å sikre, innhente og bedømme relevant dokumentasjon.

Den normale erstatningsrettslige reglen, som sier at den parten som fremmer et krav har bevisbyrden for dette, er normalt en god regulering der kravet springer ut av et avtaleforhold mellom to jevnbyrdige parter. Der det oppstår en tvist mellom en forbruker og en profesjonell part, er det imidlertid ikke gitt at for-

brukeren skal måtte ha hele bevisbyrden dersom den profesjonelle part har forsømt å oppfylle sine forpliktelser. Å gi den profesjonelle parten bevisbyrden for at de har oppfylt egne forpliktelser er etter Forbrukerombudets syn en rimelig og avgrenset regulering av bevisspørsmålet i tvister som springer ut fra en avtale som reguleres av finansavtaleloven.

Den foreslåtte regelen om bevisbyrde kan ha direkte innvirkning på forbrukeres mulighet til å oppnå erstatning i flere saker, herunder ved kundens påståtte brudd på sikkerhetsregler for betalingsinstrumenter og finansinstitusjoners påståtte brudd på reglene om rådgivning. Se mer om dette under våre kommentarer til §§ 11 og 12.

Etter Forbrukerombudets syn bør departementet vurdere å utvide bevisbyrderegelen til også å gjelde øvrige relevante forhold dersom foretaket ikke kan bevise å ha oppfylt sine forpliktelser. Hvis foretaket har brutt sine plikter bør de også få bevisbyrden i spørsmålet om forbrukerens tap og årsakssammenhengen. Dette kan i større grad ivareta rettighetene til forbrukere som ikke har ressurser eller kunnskap til å kunne fremlegge slike bevis.»

Forbrukerombudet uttaler følgende om § 7 annet ledd:

«Andre ledd fastslår at bruken av en elektronisk signatur ikke i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har gitt sin elektroniske signatur, eller for at kunden har opptrådt «forsettlig». Ordlyden skiller seg fra reguleringen av betalingsinstrument i tredje ledd, som sier at bruk av betalingsinstrument i seg selv ikke anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har opptrådt «svikaktig eller forsettlig eller grovt uaktsomt har unnlatt å oppfylle en eller flere av sine forpliktelser». Vi er usikre på om det er tilsiktet at de to tilfellene skal reguleres ulikt. Det er videre uklart om begrepet «forsettlig» i § 7 andre ledd sikter til forsettlig bruk av eID, eller forsettlig brudd på sine forpliktelser knyttet til eID. Dette bør tydeliggjøres. Forbrukerombudet mener bruk av elektronisk ID ikke i seg selv bør anses som bevis på at kunden har opptrådt grovt uaktsomt. Misbruk av elektronisk signatur er ytterligere kommentert i våre merknader til § 14.»

Når det gjelder bevisbyrde for foretaket, legger Forbrukerombudet til grunn at det ved objektivt erstatningsansvar er foretaket som har bevisbyr-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

den for at foretaket har oppfylt forpliktelser etter lov og forskrift, og uttaler i den forbindelse:

«Vi viser til forslaget § 7 første ledd, andre punktum om at «[t]jenesteyteren har alltid bevisbyrden for oppfyllelse av forpliktelser pålagt etter lov eller forskrift». Men for å unngå misforståelser ber vi departementet innta en presisering og klargjøring – enten i ordlyden eller i merknadene – om at det er foretaket som har bevisbyrden.

[...]

Etter vår oppfatning bør det som nevnt presiseres og klargjøres at det i tilknytning til krav om erstatning etter forslaget i § 11, er foretaket som har bevisbyrden for at foretaket har oppfylt forpliktelser pålagt etter lov eller forskrift, jf. forslaget i § 7 første ledd, andre punktum.

Foretaket er nærmest til å bevise at rådgivningen er tilstrekkelig, f. eks. gjennom å fremlegge utskrifter fra lydopptak av møte eller telefonsamtale, interne rutiner osv.»

Til tredje ledd uttaler Forbrukerombudet:

«Det kan likevel være tvilsomt hvilke krav som i praksis stilles til disse bevisene. Forbrukerombudet er av den oppfatning at en betalings-tjenesteyter, betalingsfullmektig eller annen involvert aktør som sitter på tekniske data av betydning for saken bør være pålagt å overlevere disse både til klageinstans og direkte til forbruker, slik at også forbrukeren har mulighet til å vurdere dokumentasjonen. Dette kan være hensiktsmessig for å sikre at påstander lettere kan undersøkes av klageinstanser og rettsvesen.

Der det ikke fremlegges detaljert dokumentasjon, kan resultatet fort bli at klageinstanser så vel som rettsinstanser, tillegger tjenesteyters forklaring av bevisene større vekt enn man burde, all den tid systemene kan være kompliserte å sette seg inn i. Den såkalte Øiestad-saken, behandlet i Oslo Tingrett (saknummer 10-106573TVI-OTIR/07) og daværende Bankklagenemda med saksnummer BKN-2010-112, kan tjene som eksempel.

I saken mente DNB at bankens logger beviste at kortet var misbrukt med PIN-kode. Forbrukeren argumenterte med at PIN-koden var benyttet i 20 år og at det derfor aldri hadde vært behov for å nedtegne den, noe han også ettertrykkelig hevdet at aldri var gjort. Han viste samtidig til at hans førerkort var benyttet som tilleggsidentifikasjon på det ene bruker-

stedet, noe som kunne tyde på at transaksjonen ikke var gjennomført ved hjelp av PIN. DNB vant saken både i Bankklagenemda og Oslo Tingrett. I begge instanser ble DNBs påstand om at PIN-kode var brukt underbygget av ekspertvitne, og lagt til grunn uten problematisering av mulighetene for at dette kunne være feil.

Før saken skulle opp i lagmannsretten snudde imidlertid DNB, og mente det mest sannsynlig likevel ikke var benyttet PIN-kode. Forbrukeren fikk dekket sine saksomkostninger og egenandelen for misbruket på kortet.

Tjenesteyters forklaring av bevisene er både nødvendige og verdifulle. Det er likevel viktig at hverken klageinstanser eller rettsvesen legger tjenesteyters forklaring av bevisene til grunn som bevis i seg selv. Der man mangler teknisk kompetanse, bør uavhengig ekspertise med tilgang til alle data, kunne benyttes. Dette gjelder særlig i de sakene der man har troverdige holdepunkter for at tjenesteyters forklaring kan være feil, slik tilfellet var i Øiestad-saken. I motsatt fall får man en ord mot ord-situasjon der tjenesteyters ord med stor grad av sannsynlighet vil legges til grunn.

[...]

Forbrukerombudet er enig i at bestemmelsen i den foreslåtte § 7, sammen med § 64, innebærer at tjenesteyter må kunne bevise, utover at et betalingsinstrument er benyttet sammen med sikkerhetsanordning, at kunden har opptrådt grovt uaktsomt. Det bemerkes at PIN-kode normalt er påkrevet ved bruk av kort, og når det tidligere i tredje ledd er pålagt tjenesteyter å bevise «at alle relevante sikkerhetsanordninger er korrekt registrert», må det å bevise grov uaktsomhet rekke videre enn å dokumentere at PIN-kode er brukt.

Forbrukerombudet er av den oppfatning at Finansklagenemda gjennomgående har anvendt dagens regelverk slik at forbrukeren har hatt bevisbyrden for at han ikke har opptrådt grovt uaktsomt, dersom det har blitt lagt til grunn at PIN-kode er benyttet. Dersom kunden ikke i tilstrekkelig grad har kunnet bevise eller sannsynliggjøre at PIN-koden likevel ikke har blitt brukt, eller at koden har blitt kjent for gjerningsmannen ved en «kikk over skulderen»- situasjon eller lignende, har nemda konsekvent konkludert med at kunden må ha opptrådt grovt uaktsomt.

En vanlig formulering er at kunden må ha skrevet ned PIN-koden i strid med egen erindring. Dette selv om det kan dokumenteres at

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

hyppig bruk av kortet, og samme kode tilknyttet kortet i lang tid, skulle tilsi at nedtegning av kode normalt ville være unødvendig, og selv om kunden hevder at koden hverken er skrevet ned eller delt med andre. Ytterligere bevis enn at PIN-koden har blitt benyttet, har dermed ikke vært nødvendig, og bevisbyrden har i praksis vært lagt på kunden i disse tilfellene. Etter Forbrukerombudets syn er dette en uheldig praksis. Vi støtter derfor den nye bestemmelsen om bevisbyrde.»

Om bevis for grov uaktsomhet uttaler Forbrukerombudet følgende:

«Departementet har videre foreslått i tredje ledd at betalingstjenesteyteren ved anvendelsen av § 64, må 'bevise at kunden har opptrådt svikaktig eller grovt uaktsomt'. Etter Forbrukerombudets syn innebærer dette at bruk av PIN-kode eller annen sikkerhetsanordning ikke i seg selv kan være bevis for at kunden har opptrådt grovt uaktsomt. Departementet legger også til grunn at dette antagelig vil være konsekvensen, jf. høringsnotatet punkt 4.6.3.3.»

Forbrukerrådet uttaler:

«Forbrukerrådet støtter departementets forslag om å lovfeste en regel om at den parten som er nærmest til å sikre bevis for en omstendighet, også skal ha bevisbyrden for denne. Dette innebærer at tjenesteyteren alltid skal ha bevisbyrden for oppfyllelse av sine plikter i henhold til loven med forskrifter.

Forbrukerrådet viser til at det eksisterer en betydelig informasjons- og kunnskapsasymmetri mellom tilbydere av finansielle tjenester på den ene siden og kundene på den andre. Tjenester i finansmarkedet kan fremstå kompliserte og kan ha overnasjonale forgreninger. I tilfeller hvor kunden hevder å ikke ha fått den tjeneste man har krav på etter avtale, og vil gjøre ulike krav gjeldende, vil man som utgangspunkt selv måtte sannsynliggjøre at vilkårene for fremsatte krav er oppfylt. Som et ledd i bankenes systemansvar ligger plikten å sikre dokumentasjon som kan være en helt nødvendig forutsetning for kundens mulighet til å underbygge egne mangelinnsigelser. Manglende etterlevelse av en slik plikt vil etter Forbrukerrådets syn også kunne få konsekvenser for vurderingen av bevisbyrden. Etter Forbrukerrådets syn bør dette fremgå tydelig i loven.

[...]

Bevisbyrderegelen vil etter departementets syn måtte føre til endret nemndspraksis i saker der en hittil har lagt til grunn at det foreligger grov uaktsomhet om det kan konstateres bruk av korrekt pin-kode.

Forbrukerrådet støtter departementets forståelse av direktivet og forslag til § 7 tredje ledd om at korrekt bruk av pin-kode ikke er tilstrekkelig til å konstatere grov uaktsomhet og som sådan heller ikke nok til å oppfylle tjenesteyters bevisbyrde.»

Juridisk rådgivning for kvinner uttaler følgende i sin høringsuttalelse:

«JURK er positive til en ny bestemmelse som lovfester at bevisbyrden alltid tillegges tjenesteyteren når det gjelder å oppfylle forpliktelser pålagt etter lov eller forskrift.

Når bevisbyrden er begrenset til å gjelde «plikter etter loven», kan imidlertid dette tolkes dithen at tjenesteyter ikke har bevisbyrden der en kunde er utsatt for identitetstyveri slik som beskrevet under forrige avsnitt. JURK er av den oppfatning at det også i slike tilfeller kan være rimeligst at bevisbyrden pålegges tjenesteyteren, da det viser seg å være svært vanskelig for en kunde å bevise et slikt tyveri. JURK erfarer at vi med dagens regelverk svært sjelden har noen reell mulighet til å bistå kvinner utsatt for økonomisk vold med å komme seg ut av en gjeldssituasjon, da det ofte er vanskelig å bevise at det faktisk ikke var kvinnen som for eksempel tok opp lånet. Tjenesteyter er videre i større grad i stand til å håndtere de tap som eventuelt måtte følge av at det er begått et identitetstyveri.

På bakgrunn av dette mener JURK at det bør gjøres en nærmere gjennomgang og vurdering av hvor bevisbyrden bør plasseres i saker med utnyttelse, økonomisk vold eller misbruk av elektronisk signatur i nære relasjoner. Vår erfaring er at det etter dagens ordning er tilnærmet umulig å vinne frem med slike saker overfor kreditor.»

Jussbuss uttaler:

«Jussbuss er i utgangspunktet svært positive til at tjenesteyteren får bevisbyrden for oppfyllelse av sine plikter etter loven. Samtidig mener vi det er uheldig å begrense denne regelen til bare å gjelde bevisbyrden for plikter etter

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

loven. Det er vanskelig å se hvorfor dette ikke skulle gjelde alle pliktene i kontraktsforholdet.

Den manglende informasjonssymmetrien må også her tillegges stor betydning – tjenesteyteren er klart nærmest til å gjøre systematiske vurderinger av hvilke fakta som har rettslig betydning, og å innrette seg etter dette. Dette vil ikke bare gjelde vurderinger av hvorvidt tjenesteyteren har oppfylt sine lovfestede plikter, men også forutsetningene for å dokumentere oppfyllelse av ulovfestede vilkår om årsakssammenheng. Jussbuss mener derfor denne regelen bør gjøres om til en generell bestemmelse som legger bevisbyrden på tjenesteyter.

[...]

Etter Jussbuss sitt syn bør det derfor også presiseres at tjenesteyteren har bevisbyrden for at kunden har vært grovt uaktsom eller svikaktig, dette selv om det ikke inntas en generell regel om bevisbyrde i tråd med det vi foreslår i merknaden til § 7. At ressursvake mennesker i en livskrise skal bli ansvarlige for millionbeløp fordi de ikke lykkes i å avdekke et faktum verken banker eller myndigheter er i stand til å finne ut av, fremstår som en lite hensiktsmessig løsning.»

Finansmarkedsprosjektet ved Institutt for privatrett, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo gir uttrykk for følgende:

«Vi er positive til at det oppstilles en generell regel om at yteren av finansielle tjenester har bevisbyrden for oppfyllelse av plikter etter lov eller forskrift. Det kan imidlertid spørres om forslaget går tilstrekkelig langt. Forslaget innebærer ikke at bevisbyrden generelt er snudd til fordel for kunden. Det er kun bevisbyrden for oppfyllelse av lov- og forskriftsfastsatte plikter som er pålagt tjenesteyteren. Forslaget innebærer ingen regulering av bevismessige problemstillinger i tilknytning til for eksempel å påvise en årsakssammenheng mellom ansvarsgrunnlaget og kundens økonomiske tap. Her vil det i praksis kunne oppstå vanskelige bevismessige spørsmål. Det kan derfor spørres om man heller burde hatt regler om generelt snudd bevisbyrde i visse typetilfeller.

Vi har flere steder i dette høringssvaret pekt på at informasjons- og kunnskapsasymmetrier mellom tilbydere av finansielle tjenester og kundene medfører at det er vanskelig for kundene å oppdage at tjenesteyteren har brutt sentrale plikter. Tjenesteyteren vil ha kunnskap om sin oppfyllelse av lov- og forskriftsfast-

satte plikter som er pålagt tjenesteyteren. Det følger av de samme og andre tilsynsmessige plikter at tjenesteyteren må ta stilling til, vurdere og dokumentere sin oppfyllelse av lov- og forskriftsfastsatte plikter. Det taler for regler om generelt snudd bevisbyrde ikke bare i visse typetilfelle men i sin alminnelighet.

Vi er for øvrig enige i departementets tolkning av det nye betalingstjenestedirektivet (PSD II) artikkel 72 om krav til bevis for at kunden har opptrådt grovt uaktsomt i tilknytning til en uautorisert betalingstransaksjon. Direktivet innebærer at betalingstjenesteyteren må bevise at kunden har opptrådt grovt uaktsomt. I denne sammenhengen er det neppe tilstrekkelig å vise til at PIN-koden for kortet er brukt. Dette er en av flere eksempler på departementets autoritative tolkning, som vi slutter oss til, og som må følges av domstoler og nemnder.»

Finanstilsynet uttaler:

«Det fremgår av høringsnotatet punkt 4.6.3.2 flg. at kodifiseringen av betalingstjenestetilbyders bevisbyrde antas å måtte medføre et skifte i rettspraksis knyttet til hva som er tilstrekkelig bevis for at en betalingstjenestebruker har opptrådt grovt uaktsomt. Finanstilsynet mener det er grunn til å nansere dette standpunktet noe da PSD 2 ikke medfører noen endringer i kundens plikter.»

12.5 Departementets vurdering

12.5.1 Utgangspunkter

Departementet foreslår i § 3-5 en bestemmelse som innenfor lovens virkeområde regulerer sentrale bevisspørsmål. Forslaget svarer i det alt vesentlige til høringsnotatet § 7.

Bevisreglene kan ha vesentlig betydning for partenes muligheter til å få håndhevet de rettighetene og pliktene som reglene i finansavtaleloven og avtalen gir dem. Forslaget hviler på en erkjennelse av bevisreglenes praktisk viktige funksjon. Flere av bevisreglene er dessuten nødvendige for å gjennomføre regler i det reviderte betalingstjenestedirektivet. Når det først må gis bevisregler, bør de være generelle, og ikke begrenset til enkelte typer tjenester. Samtidig bør det ikke lovfestes særlige bevisregler i større grad enn det direktivet krever og de styrende hensynene tilsier. Norsk rett bygger på at retten ikke er bundet av regler om hvilken vekt forskjellige bevis skal tillegges – bevisvurderingen er fri, jf. tvisteloven

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 21-2 første ledd. Det er dermed opp til retten etter en samvittighetsfull prøving av de bevis som blir fremlagt, å avgjøre hvilket saksforhold som skal legges til grunn for avgjørelsen av saken.

Ut fra høringsuttalelsene synes flere av høringsinstansene å ha lagt til grunn en ikke helt korrekt forståelse av forslaget i høringsnotatet. Høringsinstansene viser blant annet til at § 7 annet ledd og tredje ledd første punktum om *beviskraften* til elektronisk signatur og bruken av et betalingsinstrument er en regel om snudd eller motsatt bevisbyrde. Det disse bestemmelsene går ut på, er hvordan signaturen skal vurderes og vektet i den ellers frie *bevisvurderingen*. Bestemmelsene regulerer ikke *bevisbyrdespørsmålet*, det vil si hvem av partene avgjørelsen vil gå imot dersom det er tvil om beviskravet er oppfylt for at en faktisk omstendighet foreligger. Bevisbyrden var i høringsnotatet regulert av § 7 første ledd og tredje ledd annet og tredje punktum. Noe annet er at det er en nær sammenheng mellom spørsmålene, se under.

12.5.2 Beviskrav og bevisbyrde

Det er sjelden at et saksforhold blir fullstendig oppklart slik at det overhodet ikke eksisterer noen tvil om hva som har skjedd. Det reiser seg da et spørsmål om hvilken grad av sannsynlighet som kreves for at retten skal legge et bestemt faktum til grunn for sin avgjørelse, det vil si *beviskravet*. *Bevisbyrden* sikter derimot til hvem av partene saken skal løses i disfavør av der det er tvil om beviskravet er oppfylt. Utgangspunktet er at den som gjør gjeldende et krav, har bevisbyrden. Når beviskravet er sannsynlighetsovervekt, får bevisbyrden i prinsippet selvstendig betydning bare der hendelsesforløpet som kravet bygger på, fremstår like sannsynlig som at det finnes alternative hendelsesforløp. Da går avgjørelsen i disfavør av den som fremsatte kravet.

Forslaget bygger på at bevisbedømmelsen så langt som mulig skal skje etter alminnelige regler, jf. tvisteloven § 21-2. Samtidig medfører bevisreglene i det reviderte betalingstjenestedirektivet, som regulerer uautoriserte betalingstransaksjoner og sammenhengen med elektronisk signatur, at det gjør seg gjeldende særlige hensyn på dette området. Det alminnelige utgangspunktet i sivilretten er at retten skal legge til grunn det faktum som det er sannsynlighetsovervekt for. I rettspraksis er det imidlertid slått fast at beviskravet kan skjerpes for faktiske omstendigheter som er særlig belastende for en part. Et typetilfelle er

avslag på krav om forsikringsutbetaling fordi skaden hevdes å være fremkalt med forsett. Her blir det stilt krav om betydelig sannsynlighetsovervekt. Dette typetilfellet har likhetstrekk med situasjonen hvor en kunde hevder at en disposisjon som er utført med et betalingsinstrument eller elektronisk signatur i kundens navn, likevel ikke er utført av kunden selv, men av en uberettiget tredjeperson. Tilsvarende gjelder spørsmålet om bruken av betalingsinstrumentet eller signaturen skyldes at kunden overfor tredjepersonen samtykket til disposisjonen ved å gi tilgang til de nødvendige sikkerhetsordningene (forsettlige brudd på forpliktelser for håndtering og oppbevaring). Slike forhold kan også være straffbare på nærmere vilkår. Det er imidlertid ingen automatikk i at det må stilles krav om kvalifisert sannsynlighetsovervekt for særlig belastende faktum. Hvorvidt beviskravet skal skjerpes, og i tilfelle hvor mye, avhenger av hvor sterkt belastende faktumet er, og om andre hensyn taler for en annen løsning, så som bevissikringshensynet eller effektivitetshensyn, se Skoghøy: *Tvisteløsning* (3. utgave, 2017) s. 935–936.

Etter departementets oppfatning tilsier likheten med forsettlig fremkallelse av forsikringstilfelle at det bør gjelde et krav om kvalifisert sannsynlighetsovervekt for at det, til tross for hva kunden hevder, skal legges til grunn at det var kunden selv som utførte disposisjonen med betalingsinstrumentet eller signaturen, eller at kunden har samtykket til en tredjepersons bruk av sitt betalingsinstrument eller sin signatur. Departementet viser i denne sammenheng også til den svenske Högsta Domstolens dom i NJA 2017 s. 1105. Hovedspørsmålet i saken var om en kvinne hadde inngått låneavtale med en bank ved elektronisk signatur. Selv om det var kvinnens elektroniske signatur som var brukt i låneavtalen, hevdet kvinnen at signaturen ikke var utført av henne. Spørsmålet var dermed om det var kvinnen eller en uberettiget tredjeperson som hadde signert i kvinnens navn. Högsta Domstolen la til grunn at innehaveren av den elektroniske signaturen har bevisbyrden for at signaturen uberettiget ble utført av tredjeperson, men at innehaveren bare trenger å vise at det var «åtminstone antagelig». Departementet forstår det slik at dette innebærer et lavere beviskrav enn sannsynlighetsovervekt. Dommen innebærer at det ble stilt krav om kvalifisert sannsynlighetsovervekt for at den elektroniske signaturen ble utført av innehaveren eller noen som hadde rett til å signere på innehaverens vegne.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

I den nevnte dommen fra Högsta Domstolen oppsummeres utgangspunktene i svensk rett om bevisbyrde og beviskrav ved pengelån slik:

«Den som i en rättegång kräver betalning på grund av ett påstått penninglån har i normalfallet att styrka att pengar har lånats ut (se NJA 1975 s. 577). När en svarande som påstås vara gäldenär gör invändning om att hans eller hennes namnteckning på en låneförbindelse eller motsvarande är förfalskad, blir den frågan med nödvändighet nära sammankopplad med frågan om vem som ingått förbindelsen och alltså är gäldenär. I dessa fall anses en annan allmän bevisregel vara att den som åberopar sig på skuldebrevet i princip har bevisbördan för att underskriften är äkta (se t.ex. Henrik Hessler, *Obehöriga förfaranden med värdepapper*, 2 uppl. 1981, s. 41 och Stefan Lindskog, *Betalning*, 2014, s. 810).

I rättsfallet NJA 1976 s. 667 åberopade borgenären en låneförbindelse rubricerad som kvitto. Handlingens äkthet bestreds av gäldenären som gjorde gällande att det inte var han som hade undertecknat den. HD fann att det var övervägande sannolikt att underskriften var äkta, varför handlingen fick godtas som fordringsbevis.

I ett senare rättsfall kom HD fram till att kravet på att borgenären ska visa att den åberopade handlingen är äkta inte bör upprätthållas vid sådan masshantering som användning av kontokort utgör. I stället måste i dessa fall gäldenären göra åtminstone antagligt att förfalskning föreligger. Lyckas gäldenären med detta åligger det därefter borgenären att förelägga motbevisning om handlingens äkthet. (Se NJA 1992 s. 263.)»

Departementet viser til at reglene om uautoriserte betalingstransaksjoner, eID og elektronisk signatur i svensk og norsk rett bygger på de samme felleseuropeiske reglene i det reviderte betalingstjenestedirektivet og forordning (EU) nr. 910/2014. Etter departementets syn bør beviskravet også etter norsk rett være kvalifisert sannsynlighetsovervekt for at det til tross for hva kunden eller underskriveren har anført som et mulig alternativt hendelsesforløp, var kunden eller underskriveren som brukte et betalingsinstrument eller elektroniske signaturfremstillingsdata. På samme måte bør det kreves kvalifisert sannsynlighetsovervekt for at kunden har samtykket til en tredjepersons bruk av kundens betalingsinstrument eller elektroniske signaturfremstillingsdata ved å

gi tilgang til nødvendige sikkerhetsordninger. Det vises til lovforslaget § 3-6 fjerde ledd og § 3-7 fjerde ledd, som er nye i forhold til høringsnotatets lovforslag. For å fastslå at kunden eller pseudunderskriveren har opptrådt på en måte som representerer grov uaktsom atferd, bør det imidlertid være tilstrekkelig med sannsynlighetsovervekt.

Når det gjelder bevisbyrde, er departementet i likhet med det som ble anført i høringsnotatet, av den oppfatning at en regel som på generelt grunnlag legger bevisbyrden for krav som springer ut av en avtale om finansielle tjenester, på tjenesteyteren, vil rekke for langt. Departementet er også av den oppfatning at dersom det innføres en bevisbyrderregel, bør den ikke begrenses til bestemte sakstyper, som det har vært tatt til orde for i høringen. Departementet viser til at de samme hensynene gjør seg gjeldende for bevisvurderingen, uavhengig av om det i den konkrete saken er påberopt ugyldighet, erstatning eller andre sanksjoner. Som nevnt i høringsnotatet er det ikke opplagt hva alminnelige bevisbyrdeprinsipper innebærer på kontraktsrettens område. Utgangspunktet blir her som ellers gjerne beskrevet slik at det er den som fremsetter et krav, som må bevise de faktiske forhold som kravet bygger på. Samtidig er det på det rene at bevissikringshensynet i mange tilfeller innebærer at bevistvil bør gå ut over den parten som har hatt best mulighet og oppfordring til å sikre bevis for en faktisk omstendighet. Praksis fra både Finansklagenemnda og de alminnelige domstolene viser at det ofte knytter seg atskillig tvil til hva som faktisk har skjedd i et hendelsesforløp som har ført til tvist i tilknytning til en avtale om finansielle tjenester. Bevisikringshensynet synes derfor å være godt egnet som grunnlag for en alminnelig bevisbyrderregel på finansavtalerettens område.

Det er imidlertid ikke slik, som noen høringsinstanser synes å mene, at den foreslåtte regelen i høringsnotatet § 7 første ledd første punktum generelt innebærer at bevisbyrden snus til fordel for kunden og dermed innebærer en «omvendt bevisbyrde». Med omvendt bevisbyrde menes normalt at det kreves sannsynlighetsovervekt for hendelsesforløpet som er påberopt av parten som et krav blir fremsatt overfor. Bevisbyrden ligger som nevnt i utgangspunktet på den som fremsetter kravet. Lovforslaget § 3-5 første ledd, som svarer til høringsnotatets § 7 første ledd første punktum, er partsnøytral. Bestemmelsen kan innebære en «omvendt bevisbyrde». Dette gjelder imidlertid bare så langt den parten som et fremsatt krav er rettet mot, også har best mulighet for

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

og oppfordring til å sikre bevis for den aktuelle omstendigheten. Hvis den som bevissikringshensynet tilsier bør ha bevisbyrden, også er den som fremsetter kravet, blir det ikke tale om noen «omvendt bevisbyrde»; vedkommende ville uansett ha hatt bevisbyrden etter alminnelige regler. Dette gjelder uavhengig av om det er kunden eller tjenesteyteren som fremsetter kravet.

I hvilken utstrekning § 3-5 første ledd innebærer en «omvendt bevisbyrde», avhenger etter dette av hvem som fremsetter kravet, og hvor langt bevissikringshensynet rekker i den forbindelse. Det er dermed ikke nødvendigvis slik at bevisbyrden snus generelt for hele saken; forholdene kan like gjerne ligge slik an at bevissikringshensynet tilsier at en part har bevisbyrden bare for én enkelt omstendighet. Dette går frem av lovteksten.

Lovforslaget § 3-5 annet ledd bygger likevel på at tjenesteyteren alltid har bevisbyrden for at forpliktelser etter lov eller forskrift er oppfylt. Enkelte høringsinstanser er kritiske til denne bestemmelsen fordi de mener at dette er en regel om omvendt bevisbyrde. Som en innvending mot bestemmelsen er det også vist til at den går lenger enn det som kreves etter direktivet, i og med at den gjelder generelt for tjenesteyterens plikter, ikke bare opplysningsplikter i forbindelse med betalingstjenester. Departementet viser til at bestemmelsen presiserer utgangspunktet i første ledd om at bevisbyrden påhviler den som har best mulighet og oppfordring til å sikre bevis. Som også *Finanstilsynet* og *EnterCard Norge* fremhever i sine høringsuttalelser, er det som den klare hovedregel tjenesteyteren som har best mulighet og oppfordring til å sikre bevis for at forpliktelsene etter lov og forskrift er oppfylt. Da følger bevisbyrden allerede av § 3-5 første ledd. At regelen får et videre anvendelsesområde enn det som følger av artikkel 41 i det reviderte betalingstjenestedirektivet, har dermed liten praktisk betydning ved siden av første ledd. Annet ledd har etter forslaget kun selvstendig betydning i de få tilfellene hvor første ledd tilsier at det er kunden som har best mulighet og oppfordring til å sikre bevis for at tjenesteyteren har oppfylt sine lov- og forskriftspålagte plikter. EU-domstolens avgjørelse som er omtalt i punkt 12.1, har etter departementets oppfatning overføringsverdi til andre direktiver på forbrukerrettens område. Det vil gjennomgående være slik at det er vanskelig for en forbruker å fremlegge konkrete bevis for at den næringsdrivende ikke har oppfylt sine plikter. Videre vil det normalt være slik at tjenesteyteren har best mulighet for og oppfordring til å sikre

bevis for at forpliktelsene etter lov og forskrift er oppfylt også når kunden ikke er forbruker. Når det gjelder ansvar for investeringsrådgivning, er det for eksempel antatt at det er «nærliggende å anta at finansinstitusjonen vil pålegges bevisbyrden for rådgivningens innhold», jf. Rt. 2003 s. 400. Se også Hagstrøm: «Bankenes ansvar for finansiell rådgivning, særlig ved formidling av spareprodukter til forbrukere» i *Festskrift til Mads Henry Andenæs' 70-årsdag Selskap, kontrakt, konkurs og rettskilde* s. 65. På denne bakgrunn synes artikkel 41 i det reviderte betalingstjenestedirektivet godt egnet som en generell regel. Bevissikringshensynet blir dessuten i praksis ofte brukt til å oppstille kvalifiserte beviskrav. Siden det å la bevissikringshensynet styre bevisbyrden er et mindre inngripende virkemiddel, går ikke departementet inn for å foreslå regler om beviskravet for tjenesteyterens overholdelse av sine plikter. Hvilket beviskrav som skal legges til grunn, må avgjøres etter alminnelige bevisvurderingsregler, jf. tvisteloven § 21-2. Departementet ser etter dette ikke grunn til å begrense lovforslaget § 3-5 annet ledd til opplysningsplikter for betalingstjenester, slik det er tatt til orde for i høringen.

Departementet ser det som ønskelig å regulere uautoriserte betalingstransaksjoner og andre uautoriserte disposisjoner likt. Det foreslås en særskilt bevisbyrderregel i § 3-7 første ledd, som først og fremst tjener til å gjennomføre artikkel 72 i det reviderte betalingstjenestedirektivet. Bestemmelsen fastslår at betalingstjenesteyteren har bevisbyrden for at transaksjonen ble autentisert (godkjent av noen), korrekt registrert og bokført og ikke berørt av teknisk svikt eller annen feil. En tilsvarende bevisbyrderregel foreslås for misbruk av elektroniske signaturfremstillingsdata i lovforslaget § 3-6 første ledd, selv om allerede de generelle reglene i § 3-5 innebærer at bevisbyrden ligger på tjenesteyteren også her.

I § 3-7 tredje ledd annet punktum foreslås en regel om at tjenesteyteren må føre bevis for at kunden ved spørsmål om uautorisert betalingstransaksjon har opptrådt med grov egenskyld. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 72 nr. 2 annet punktum i det reviderte betalingstjenestedirektivet. I høringen har *Finans Norge* og *EnterCard Norge* i denne sammenhengen vist til følgende uttalelse av Høyesteretts ankeutvalg i HR-2017-639 U:

«Utvalget bemerker at det påhviler betalingsinstitusjonen å påvise at belastning er foretatt ved bruk av betalingskortet sammen med den tilhørende personlige koden. Når dette – som her

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

– er påvist, har kontohaveren bevisbyrden for at bruken av kortet likevel ikke skjedde med hans samtykke. Denne bedømmelsen foretas etter de vanlige bevisbedømmelsesregler.»

EnterCard Norge synes å oppfatte uttalelsen som at ankeutvalget med dette har lagt til grunn at bruken av kort med PIN-kode i seg selv er tilstrekkelig bevis for en opptreden som er grovt uaktsom, samtidig som at beviskraftregelen i lovforslaget § 3-7 tredje er en regel om «snudd» bevisbyrde. Departementet vil vise til at det her må skilles mellom bevisbyrde og beviskraft. Det ankeutvalget uttaler seg om, er bevisbyrden ved uautoriserte betalingstransaksjoner. Bevisbedømmelsen skal foretas «etter de vanlige bevisbedømmelsesregler». Dette må ses i sammenheng med at finansavtaleloven § 35 femte ledd gir visse føringer for beviskraften til bruken av et betalingsinstrument. Denne bestemmelsen svarer til artikkel 72 nr. 2 første punktum i det reviderte betalings-tjenestedirektivet og lovforslaget § 3-7 tredje ledd første punktum. Gjeldende § 35 fastslår at bruken av et betalingsinstrument ikke i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har samtykket til transaksjonen, eller for at kunden har opptrådt svikaktig eller forsettlig eller grovt uaktsomt har unnlatt å oppfylle sine forpliktelser etter gjeldende § 34 første ledd. Der beviskravet for eksempel er sannsynlighetsovervekt, må bestemmelsen innebære at bruken i seg selv ikke er tilstrekkelig til å fastslå at det er sannsynlighetsovervekt for at kunden opptrådte på en måte som representerer et grovt uaktsomt brudd på kundens forpliktelser, se nærmere punkt 12.5.3. Tilsvarende gjelder der beviskravet er kvalifisert sannsynlighetsovervekt. Det innebærer at resultatet av bevisvurderingen uten ytterligere beviser enn transaksjonen eller signaturen blir at tjenesteyteren ikke får medhold på dette punktet. For å endre resultatet av den konkrete bevisbedømmelsen til sin fordel må tjenesteyteren dermed føre ytterligere bevis. Tjenesteyteren har dermed en bevisføringsbyrde, se Skoghøy: *Tvisteløsning* (2017) s. 912. Det er denne bevisføringsbyrden som nå er fastslått i artikkel 72 nr. 2 annet punktum i det reviderte betalings-tjenestedirektivet, og som det foreslås at gjennomføres i lovforslaget § 3-7 tredje ledd annet punktum. Bestemmelsen er dermed først og fremst en presisering av første punktum. Departementet legger i denne forbindelse til grunn at det må bero på en inkurie at det reviderte betalings-tjenestedirektivet artikkel 72. nr. 2 annet punktum nevner «bedrageri» og «grovt uaktsomhet», men ikke «forsett», slik som i artikkel 72 nr. 2 første

punktum. Departementet har derfor inkludert forsett ved gjennomføringen av annet punktum i § 3-6 tredje ledd annet punktum og § 3-7 tredje ledd annet punktum.

Det er foreslått tilsvarende regler ved misbruk av elektroniske signaturfremstillingsdata i lovforslaget § 3-6 tredje ledd.

Hvis tjenesteyteren har presentert ytterligere bevis ut over selve transaksjonen eller signaturen som gjør at bevisbedømmelsen for øyeblikket står slik at beviskravet for omstendighetene i lovforslaget § 3-7 første og tredje ledd er oppfylt, vil bevisføringsbyrden flyttes over på kunden for de samme omstendighetene; det er da kunden som må foreta seg noe for at bevisvurderingen skal falle til sin fordel. Departementet legger, i motsetning til høringsnotatet, til grunn at direktivets artikkel 72 nr. 2 annet punktum ikke innebærer krav om at tjenesteyteren i tillegg til bevisføringsbyrde har bevisbyrden, slik som etter kontrollansvaret i kontraktslovgivningen. Hvem som har bevisbyrden for om det var noen andre enn kunden som disponerte med betalingsinstrumentet eller elektroniske signaturfremstillingsdata i kundens navn, eller for at kunden samtykket til disposisjonen eller ved grov egenskyld brøt sine forpliktelser for håndtering og oppbevaring, må avgjøres etter regelen i § 3-5. Kunden må da, som *Finans Norge* fremhever, ha bevisbyrden, jf. for så vidt tilsvarende HR-2017-639-U for betalingsinstrument og NJA 2017 s. 1105 avsnitt 18 for elektronisk signatur. Bevisbyrden blir imidlertid som nevnt bare utslagsgivende der det er tvil om beviskravet er oppfylt.

Noen høringsinstanser har reist spørsmål om bevisbyrden for årsakssammenheng og tapets omfang. Departementet legger til grunn at § 3-5 første ledd medfører at kunden i utgangspunktet har bevisbyrden for at pliktbruddet står i årsakssammenheng med et tap og for tapets omfang. Det svarer til alminnelige kontrakts- og erstatningsregler. Dette er imidlertid bare utgangspunktet, og bevissikringshensynet kan tilsi at tjenesteyteren likevel har bevisbyrden i noen sammenhenger, se for eksempel Rt. 2003 s. 400 (avsnitt 49) om bevisbyrden for alternative tapsår-saker.

12.5.3 Bevisverdien av bruk av et betalingsinstrument og elektronisk signatur

I §§ 3-20 og 4-30 er det foreslått regler om ansvarsfordelingen ved misbruk av elektronisk signatur og ved uautoriserte betalingstransaksjoner, se

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

punkt 18.1 og 18.2. Disse bestemmelsene må ses i sammenheng med henholdsvis § 3-6 tredje ledd første punktum og § 3-7 tredje ledd første punktum i lovforslaget. Bestemmelsene fastslår at bruken av en elektronisk signatur eller et betalingsinstrument *ikke i seg selv* skal anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har gitt sin signatur, samtykket til en betalingstransaksjon eller ved grov egenskyld har brutt sine forpliktelser for håndtering og oppbevaring av elektroniske signaturfremstillingsdata eller betalingsinstrumentet. § 3-7 tredje ledd første punktum gjennomfører artikkel 72 nr. 2 første punktum i det reviderte betalings-tjenestedirektivet og er en videreføring av gjeldende § 35 femte ledd første punktum.

Selv om § 3-6 tredje ledd første punktum og § 3-7 tredje ledd første punktum fastslår at bruken av elektroniske signaturfremstillingsdata eller et betalingsinstrument ikke i seg selv skal anses som tilstrekkelig bevis for de angitte omstendighetene, er bestemmelsene selvsagt ikke til hinder for at det i bevisvurderingen legges vekt på signaturen eller bruken av et betalingsinstrument. Bestemmelsene angir heller ikke noe om *beviskravet* eller *bevisbyrden*, se punkt 12.5.2. Når det heter at bruken ikke i seg selv er tilstrekkelig bevis, må det ses i sammenheng med beviskravet. Der beviskravet er kvalifisert sannsynlighetsovervekt for en omstendighet, vil en utført transaksjon eller signatur ikke i seg selv være tilstrekkelig til å fastslå at det er betydelig sannsynlighetsovervekt for den aktuelle omstendigheten. Tilsvarende gjelder der beviskravet er sannsynlighetsovervekt.

Bestemmelsene er dermed ikke til hinder for at det i bevisvurderingen legges stor vekt på at disposisjonene er utført, eller at retten tar hensyn til andre bevismidler som sammen med den utførte disposisjonen tilsier at det var kunden som utførte eller samtykket til den, eller at kunden ved grov egenskyld brøt sine forpliktelser for bruk og håndtering. Men for at en domstol eller en nemnd kan bygge på de nevnte omstendighetene, kreves det altså bevismessige holdepunkter ut over selve signaturen eller bruken av et betalingsinstrument. Lovforslaget § 3-6 tredje ledd første punktum og § 3-7 tredje ledd første punktum vil ha samme funksjon som et bevismiddel. Lovforslaget kan dermed sies å oppstille en form for «negativ legalpresumsjon» for bevisvurderingen i slike saker, men de foreslåtte bestemmelsene sier altså ikke noe om selve bevisbyrden. Dersom det ikke finnes andre bevis enn en utført signatur eller bruken av et betalingsinstrument, må det legges til grunn at rettighetshaveren verken har brukt de

elektroniske signaturfremstillingsdataene, samtykket til transaksjonen eller opptrådt med grov egenskyld. Finnes det derimot andre bevismidler, noe det så godt som alltid vil gjøre, må bevisene avveies mot de øvrige bevisene som foreligger. Bestemmelsene sier ikke noe om hvor mye vekt det kan legges på bruken av de elektroniske signaturfremstillingsdataene eller transaksjonen i den samlede bevisvurderingen, annet enn at den ikke i seg selv kan være utslagsgivende. Ut over de nevnte reglene om bevisvurderingen er det dermed opp til rettens frie vurdering å vurdere hva som kan utledes av de enkelte bevismidler, hvilken vekt de skal tillegges, og hvordan de skal samordnes med andre bevismidler, jf. tvisteloven § 21-2 første ledd.

I høringen uttaler *BlueStep Bank AB* at regelen om signaturens bevisverdi er en uheldig særnorsk regel som vil skape utilsiktede konsekvenser ved at det skapes tvil om «hele strukturen for elektronisk signatur». Det uttales også at en regel om at bruken ikke er bevis for at det var rette vedkommende som signerte, gjør at «bankene ikke kan basere seg på e-signatur». *BankID Norge AS* fremhever at BankID i kraft av å «være et 'sikkerhetsnivå 4'-produkt har den styrken at det ikke er tvil om hvilket sertifikat som er benyttet til signering eller autentisering» (se punkt 18.2.4). *EnterCard Norge* gir uttrykk for at forslaget innebærer en dramatisk endring av bevissituasjonen for elektroniske sertifikater, og at forslaget «egentlig betyr at signaturen ikke sertifiserer noe». Flere av høringsinstansene synes å mene at det bør være en presumsjon for at signaturen i seg selv utgjør tilstrekkelig bevis for at kunden har gitt signatur.

Til disse innvendingene viser departementet til følgende uttalelser av den svenske Högsta Domstolen i NJA 2017 s. 1105 avsnitt 15 om elektronisk signatur:

«En elektronisk underskrift kan vara äkta i den meningen att den faktiskt har använts och att användningen har skett med tillämpning av relevanta säkerhetslösningar, t.ex. med angivande av innehavarens personliga kod. Av detta går det dock inte att dra någon slutsats beträffande frågan om det är innehavaren eller någon annan som har använt underskriften. På det sättet skiljer sig den elektroniska underskriften från den traditionella på papper. Bedömningen av om en elektronisk underskrift binder innehavaren måste därför ske i två steg. Först måste prövas om det är den aktuella underskriften som har använts, därefter vem som har använt den.»

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Noen høringsinstanser mener at hvis det ikke skal gjelde en presumsjon for at signaturen i seg selv utgjør tilstrekkelig bevis for at underskriveren har signert, bør det presiseres hva som da utgjør tilstrekkelig bevis. *EnterCard Norge* uttaler at det kan være en indikasjon på et fingert identitetstyper «at påstander om identitetstyper ofte først kommer opp når den nominelle låntageren får pågang i form av inkasso». Departementet er enig i at dette synspunktet kan ha noe for seg, men viser til at utgangspunktet i norsk rett er prinsippet om fri bevisbedømmelse, jf. tvisteloven § 21-2. Det er ikke ønskelig at lovforslaget gjør større inngrep i dette prinsippet enn hva direktivet krever og de overnevnte hensynene tilsier. En angivelse av hva som vil utgjøre tilstrekkelig bevis, er verken mulig eller ønskelig, ettersom dette vil variere sterkt med de faktiske omstendighetene i den konkrete saken. Prinsippet om fri bevisføring gjør at det kan tenkes ført en rekke bevis, jf. tvisteloven § 21-3. Departementet viser videre til den svenske Högsta Domstolens dom i NJA 2017 s. 1105 avsnitt 21 flg. om elektronisk signatur, som illustrerer hva det kan legges vekt på i bevisvurderingen.

EnterCard Norge gir uttrykk for at det med lovforslaget vil bli langt vanskeligere å avsløre og straffe bedrageri ved bruk av egen BankID-brikke. Til dette vil departementet minne om at bevisbedømmelsen i en straffesak skjer etter straffeprosessuelle bevisregler, og ikke etter sivilrettslige regler i finansavtaleloven.

Departementet ser for øvrig grunn til å knytte noen merknader til spørsmålet om bevisverdien av bruk av kort med PIN-kode i en vurdering av om kunden har oppbevart eller skrevet ned koden på en grovt uaktsom måte. Departementet ga i høringsnotatet uttrykk for at Finansklagenemndas praksis om dette neppe kan opprettholdes etter forslaget. I tilfeller hvor et betalingskort uten samtykke er benyttet av andre enn eieren, og riktig PIN-kode er tastet, blir det regelmessig lagt til grunn av Finansklagenemnda at koden må ha vært oppbevart sammen med kortet, og at kortieren dermed har opptrådt grovt uaktsomt. Høringen har vist at dette standpunktet i høringsnotatet er omstridt. Det nevnte spørsmålet er behandlet i Ot.prp. nr. 94 (2008–2009) på s. 119. Som det fremgår der, gikk tidligere praksis fra Bankklagenemnda ut på at for å fastslå at kunden hadde handlet grovt uaktsomt, så måtte korrekt kode bli funnet på svært få tasteforsøk kort tid etter at kortet var stjålet, og kortet måtte ikke være benyttet på en måte som gjør «kikk over skulderen» aktuelt. Først da var det ifølge nemnda tilstrekkelige

beviser for å legge til grunn at koden mest sannsynlig var skrevet ned eller så dårlig kamuflert at det forelå grov uaktsomhet. Denne praksisen korresponderte med forutsetningene i forarbeidene til finansavtaleloven. I nyere tid har imidlertid Finansklagenemnda Bank i flere saker lagt til grunn at der et betalingskort er brukt med PIN-kode, er det i seg selv tilstrekkelig til å slå fast at det er mest sannsynlig at kunden har oppbevart PIN-koden sammen med kortet og følgelig opptrådt grovt uaktsomt. Dette har medført at de fleste av klagenes til Finansklagenemnda Bank der kunden hevder at kortet er misbrukt, har resultert i at betalingstjenesteyteren har fått medhold. Det er vanskelig for kunden å bevise at PIN-koden ikke har vært oppbevart i nærheten av kortet, eller å forklare hvordan uvedkommende eventuelt kan ha fått tak i koden.

Det følger av artikkel 72 nr. 2 første punktum i det reviderte betalingstjenestedirektivet at bruk av betalingsinstrumentet som sådan «ikke i seg selv nødvendigvis» er nok til å konstatere grov uaktsomhet. *EnterCard Norge* mener at denne formuleringen innebærer at det bare er bruk av instrument uten autentiseringsordning som i seg selv ikke kan være tilstrekkelig bevis. Departementet er ikke enig i denne forståelsen av direktivet. Bestemmelsen gjelder generelt der kunden «neker for å ha godkjent» en betalingstransaksjon. Det vises i denne sammenheng til gjeldende § 35 femte ledd første punktum, den danske lov om betalinger § 98 annet ledd og prop. 2009/10:122 Obehöriga transaktioner med betalningsinstrument s. 19. Bestemmelsen gjelder videre betalingsinstrumenter generelt, som omfatter koder til betalingskort. Det vises her til at et betalingsinstrument etter definisjonen i direktivets artikkel 4 nr. 14 er «en personlig innretning og/eller et sett av framgangsmåter som er avtalt mellom betalingstjenestebrukeren og betalingstjenesteyteren, og som benyttes for å initiere en betalingsordre». Dette inkluderer PIN – som er noe man nettopp bruker for å initiere en betalingstransaksjon. Formuleringen «ikke nødvendigvis» må ses i sammenheng med at det foruten direktivets føringer for bevisvurderingen er opp til medlemsstatene å gi nærmere regler for bevis, herunder beviskravet, jf. fortalens avsnitt 72. Når beviskravet er sannsynlighetsovervekt for opptreden som er grovt uaktsomt, må direktivbestemmelsen etter departementets syn forstås slik at bruken av betalingsinstrumentet, som inkluderer PIN-kode, ikke er tilstrekkelig for å si at det er sannsynlighetsovervekt for den aktuelle handlemåten. Om en annen forståelse skulle legges til grunn, er det

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

vanskelig å se hvilken betydning bestemmelsen er ment å ha. Det er også den forståelsen som synes å gi best mening ut fra at tjenesteyteren etter direktivet har bevisføringsbyrden for at kunden har handlet grovt uaktsomt, se punkt 12.5.2 om sammenhengen mellom spørsmålene.

Etter departementets vurdering innebærer reglene i artikkel 72 etter dette at der et betalingskort er brukt med PIN-kode, kan dette i seg selv ikke være tilstrekkelig til å slå fast at det er mest sannsynlig at kunden har oppbevart PIN-koden

sammen med kortet og følgelig opptrådt grovt uaktsomt. Det kan være andre forklaringer på at kortet er brukt med PIN-kode. Det samme må da gjelde ved elektronisk signatur, jf. tilsvarende FinKN-2019-337 for så vidt gjelder parallellitet mellom BankID-brikke og betalingskort i bevisbyrdespørsmålet. Departementet er videre enig med *EnterCard Norge* i at det ellers beror på rettsens frie bevisvurdering hvor mye vekt det legges på bruken av et betalingsinstrument.

13 Finansoppdrag og finansiell rådgivning

13.1 Direktivene

Forbrukerkredittdirektivet inneholder spredte regler av betydning for kredittformidlingsvirksomhet. I artikkel 21 er det gitt regler om at en kredittformidler i reklame og dokumentasjon som er rettet mot forbrukere, skal angi omfanget av sine fullmakter, og særlig om kredittformidleren arbeider utelukkende med en eller flere kredittgivere eller som uavhengig megler. Det er også gitt regler om opplysningsplikt om gebyrer som forbrukeren skal betale til kredittformidleren for dennes tjenester. Se for øvrig også fortalens avsnitt 24.

Boliglåndirektivet inneholder noe mer utførlige regler i artikkel 15 og artikkel 22. Artikkel 15 stiller blant annet krav om at kredittformidleren eller en utpekt representant i god tid før utøvelsen av kredittformidlingsvirksomhet skal gi forbrukeren visse opplysninger på papir eller annet varig medium. Artikkel 22 gjelder standarder for rådgivningstjenester. I bestemmelsen gis det blant annet regler om opplysningsplikt, krav til innhenting av opplysninger for å kunne anbefale egnede kredittprodukter til kunden og frarådingsplikt. Videre er medlemsstatene gitt adgang til å fastsette begrensninger for bruk av benevnelsene «rådgivning» og «rådgiver» og lignende. Hvis det ikke innføres slike begrensninger, skal kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter når de anvender benevnelsene «uavhengig rådgivning» eller «uavhengig rådgiver», pålegges å vurdere et tilstrekkelig stort antall kredittavtaler som er tilgjengelige på markedet, og de skal ikke motta godtgjørelse fra en eller flere kredittgivere for rådgivningstjenestene.

I *fjernsalgsdirektivets* fortale avsnitt 18 og 19 fremgår følgende:

«18) Ettersom dette direktivet omfatter ei ordning for tenesteyting som er organisert av ytaren av finansielle tenester, vil tilfeldig yting av tenester utanfor ein forretningsstruktur som har som føremål å gjere avtaler om fjernsal, ikkje høyre inn under verkeområdet til direktivet.

19) Tenesteytaren er den personen som yter tenester ved fjernsal. Likevel bør dette direktivet òg nyttast dersom eitt av stadia i samband med salet medfører bruk av ein mellommann. Ut frå typen og omfanget av ein slik medverknad bør dei relevante føresegnene i dette direktivet nyttast på slike mellommenn, utan omsyn til kva rettsleg status dei har.»

Det reviderte betalingstjenestedirektivet har blant annet i artikkel 20 nr. 2 regler som innebærer at medlemsstatene skal kreve at betalingsinstitusjoner skal ha fullt ansvar for alle handlinger som foretas av deres ansatte eller av agenter, filialer eller foretak som virksomhet er satt ut til.

13.2 Gjeldende rett

Med finansoppdrag menes i det følgende formidling av finansielle tjenester mellom en kunde og en tjenesteyter. Både kunden og tjenesteyteren kan være oppdragsgiver i en avtale om finansoppdrag.

I gjeldende finansavtalelov er denne virksomheten regulert i kapittel 5 og 6, samt i enkelte bestemmelser i kapittel 3 om kredittavtaler. Kapittel 5 regulerer virksomhet som utøves av «finansmeglere», mens virksomheten som utøves av «finansagenter» og «finansrådgivere», reguleres i kapittel 6.

Finansmeglere, finansagenter og finansrådgivere hører med til den gruppen som ofte benevnes som «mellommenn». På finansrettens område finnes en rekke spesialiserte mellommenn, se NOU 1994: 19 s. 197:

«Mellommenn kan medvirke på ulike måter ved inngåelse av avtaler. Mellommenn som opptrer i eget navn, men for oppdragsgiverens regning, er det vanlig å betegne som kommisjonærer. En annen gruppe mellommenn har til oppgave å ta kontakt med markedet og innhente tilbud fra kunder på vegne av en prinsipal. Disse mellommenn blir gjerne benevnt agenter. Agenter har vanligvis ikke fullmakt til

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

å slutte avtale på hovedmannens vegne. Både kommisjonærer og agenter arbeider for å ivareta hovedmannens tarv og blir i alminnelighet lønnet på provisjonsbasis av hovedmannen. Betegnelsen mellommenn er derfor ikke særlig treffende for kommisjonærer og agenter. Denne terminologien er imidlertid så innarbeidet at den vil bli benyttet her. Meglerne er de virkelige mellommenn. De skal i utgangspunktet opptre som upartiske mellommenn og har til oppgave å formidle kontakt mellom partene, og medvirke til at de forhandler seg frem til enighet. Hvilken part som skal betale megleren godtgjørelse varierer. Rådgiverne er det ikke vanlig å omtale som mellommenn, fordi de ikke opptrer som mellomledd i en handel. Rådgivere skal alene ivareta oppdragsgiverens interesser.»

Med *finansmegler* menes en megler som formidler kontakt mellom kunden og tjenesteyteren og medvirker til at partene kommer til enighet om inngåelse av avtale om en finansiell tjeneste. Det er gitt regler om denne virksomheten i finansavtaleloven kapittel 5 for oppdrag som gjelder avtaler om innskudd, kreditt og kausjon, jf. § 75 første ledd.

Med *finansagent* menes den som opptrer som representant for en norsk eller utenlandsk finansinstitusjon i forbindelse med salg av finansielle tjenester som gjelder innskudd, kreditt eller kausjon. Virksomheten som finansagent er regulert i finansavtaleloven § 85. For det nærmere innholdet av agentbegrepet kan det vises til lov 19. juni 1992 nr. 56 om handelsagenter og handelsreisende § 1 første ledd, som definerer «handelsagent» som «den som i næringsvirksomhet etter avtale med en annen (hovedmannen) har påtatt seg selvstendig og over tid å virke for salg eller kjøp for hovedmannens regning ved å innhente ordrer til hovedmannen eller ved å inngå avtaler i hovedmannens navn».

Med *finansrådgiver* menes den som driver uavhengig rådgivning om finanstjenester, finansinvesteringer og lignende forhold. Gjelder rådgivningen forsikring, benevnes rådgiveren som forsikringsrådgiver. I finansavtaleloven § 85 tredje ledd er det bestemt at §§ 89, 89 a og 90 gjelder tilsvarende for institusjon nevnt i første ledd som opptrer som uavhengig rådgiver. Rådgivning som gjelder egne tjenester, faller utenfor kapittel 6.

Det saklige virkeområdet for kapitlene 5 og 6 er avgrenset i samsvar med virkeområdet for loven for øvrig. Det innebærer at reguleringen av mellommanns- og rådgivningsoppdrag bare

omfatter oppdrag som helt eller delvis er knyttet til de avtaleformene som omfattes av lovens kapitler 2, 3 og 4 (betalingstjenester, kreditttjenester og kausjon). Finansavtaleloven kapittel 5 om finansmegleroppdrag omhandler dermed ikke forsikringsmegling, fondsmegling, valutamegling eller eiendomsmegling gjennom bank. Det vil imidlertid være tilstrekkelig at oppdraget delvis er knyttet til en avtale som er omfattet av de nevnte kapitlene i finansavtaleloven, for at reglene skal få anvendelse, slik som megleroppdrag som går ut på plassering både i innskudd og i aksjer eller aksjefond, og oppdrag som går ut på plassering enten i innskudd eller i aksjer eller aksjefond, jf. Ot.prp. nr. 41 (1998–99) s. 121.

Finansavtaleloven kapittel 5 og 6 oppstiller nærmere plikter og rettigheter i trepartsforholdet mellom tjenesteyteren, formidleren og kunden. De ulike reguleringene har sammenheng med de nevnte forskjellene i rollene.

§ 76 første ledd i kapittel 5 om finansmegleroppdrag mv. krever at et meglerforetak utfører oppdraget i samsvar med «god meglerskikk». Bestemmelsen utfylles av annet ledd, øvrige bestemmelser i kapittel 5, for eksempel § 77 om uavhengighet, og ulovfestede prinsipper for forsvarlig meglervirksomhet. §§ 78 og 79 gir nærmere regler for meglerens vederlagskrav og klientkonto. I § 80 er meglerforetakets profesjonsansvar kodifisert. I §§ 81 til 84 er det gitt særlige regler om megling av kreditt: § 81 om opplysningsplikt om kredittforholdet, § 82 om blant annet avtalens form og innhold, § 83 om særregler når kredittkunden eller kredittgiveren er finansinstitusjon eller lignende institusjon, og § 84 om garanti mv. knyttet til kredittforholdet.

I kapittel 6 oppstiller § 86 lignende opplysningsplikter for finansagenter som for finansmeglere (§ 81) og finansrådgivere (§ 89 a), mens § 87 fastslår at agenten innenfor rammen av oppdraget skal se til at tjenesteyterens plikter overfor kunden overholdes. Dersom institusjonens plikter overfor kunden misligholdes, kan kunden gjøre eventuelle misligholdssanksjoner gjeldende mot vedkommende institusjon, selv om det må anses for å ha falt inn under agentens oppdrag å sørge for oppfyllelse av plikten. Agenten kan ikke kreve vederlag fra andre enn den tjenesteyteren som agenten representerer, jf. § 88.

I tillegg til opplysningsplikten i § 89 a er det gitt særskilte regler for finansrådgivere i § 89 om utføringen av oppdraget og § 90 om vederlagskrav.

Det er gitt regler om kredittformidling både i finansavtaleloven kapittel 3, jf. blant annet § 46 a

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

syvende ledd, § 46 b og § 47 og i lovens kapittel 5 og 6, samt i forskrift 7. mai 2010 nr. 654 om kredittavtaler mv.

Låneformidling (lånemegling) er finansieringsvirksomhet og er nærmere regulert i finansforetaksloven § 2-18. Låneformidlingsforetak skal melde fra om virksomheten til Finanstilsynet. Låneformidlere skal fungere som upartiske mellommenn og på betryggende måte ivareta både låntakernes og långivernes interesser. Finanstilsynet har gitt en veiledning om låneformidling gjennom lånebasert «folkefinansiering» (crowdfunding) i rundskriv 10/2017. I rundskrivet er denne formen for låneformidling beskrevet slik:

«Et felles trekk ved lånebasert folkefinansiering er at det er tre aktører: långivere, låntakere og foretaket som administrerer finansieringen gjennom en elektronisk plattform. Gjennom låneplattformen kan foretaket henvende seg til forbrukere og til næringsdrivende både på utlåns- og innlånsiden. Formidling av finansiering gjennom en plattform kan organiseres på ulike måter. Hvorvidt foretaket som eier plattformen vil drive konsesjonspliktig virksomhet, vil avhenge av hvordan virksomheten er organisert.»

13.3 Forslaget i høringsnotatet

Gjeldende kapittel 5 og 6 om finansmeglere, finansagenter og finansrådgivere ble foreslått opphevet i høringsnotatet. Reglene ble i stedet i hovedsak foreslått videreført i lovforslaget §§ 18 til 21. I motsetning til reglene i gjeldende lov var de foreslåtte bestemmelsene ikke begrenset til å gjelde betalingstjenester, kredittjenester og kausjon, men skulle gjelde for samtlige avtaler og tjenester som var omfattet av lovens virkeområde.

Regelen om uavhengighet for meglerforetak i gjeldende § 77 ble foreslått inntatt i forskrift med en presisering av uavhengighetskravet. Det ble reist spørsmål om forskriftsbestemmelsen burde utformes slik at den også ville omfatte finansagenter og finansrådgivere:

«Kravet om uavhengighet bør stå særlig sterkt for meglere. Meglere skal kunne fungere som upartiske mellomledd og bør derfor ikke ha for sterke bånd til noen av partene i en eventuell finansavtale. Dette stiller seg noe annerledes for agenter og rådgivere, som innenfor visse rammer har til oppgave å ivareta sin oppdragsgivers særinteresser. I den forbindelse vil plik-

ten til å opptre i klientens beste interesse, jf. lovforslaget § 4 første ledd, jf. § 21 første ledd, kunne føre til noen av de samme resultatene som den nevnte forskriftsbestemmelsen.

Det reiser seg etter dette et spørsmål om forskriftsbestemmelsen bør utformes slik at den også omfatter finansagenter og finansrådgivere, og det bes særskilt om høringsinstansenes syn på dette.»

Videre ble det foreslått legaldefinisjoner av benevnelsene «finansmegler», «finansagent» og «finansrådgiver». I forlengelsen av dette ble det foreslått at bare de som fyller vilkårene i lovforslaget §§ 18 til 20, skulle kunne bruke de respektive virksomhetsbenevnelsene. Om dette ble det uttalt:

«I og med at en finansrådgiver skal være uavhengig av tjenesteyteren i den finansavtalen som finansoppdraget gjelder, ligger det i sakens natur at for eksempel en kredittyter ikke selv kan opptre som finansrådgiver overfor sin egen kunde. Dette betyr ikke at kredittyteren ikke kan gi råd til sine kunder, men kredittyteren må i så fall omtale rådgivningstjenesten med andre begreper, for eksempel «kundeveiledning» eller «kjøpshjelp»/«salgshjelp».

Gjeldende § 81 om opplysningsplikt i kredittforhold ble foreslått å gjelde generelt for finansmeglere, finansagenter og finansrådgivere. Videre ble det for finansmeglere foreslått et krav om at finansmegleren skal utvise tilbørlig aktsomhet når det innhentes tilbud fra en tjenesteyter, eller når en tjenesteyter involveres på annen måte. Bestemmelsen var utarbeidet etter mønster av forsikringsformidlingsloven § 5-2 annet ledd, og det ble vist til at det kan være grunn til å stille de samme kravene til finansmeglere på dette punktet. Det ble også foreslått en ny regel om frarådingsplikt for tilfeller der det er tvilsomt om tjenesteyteren eller kunden vil være i stand til å oppfylle sine plikter etter avtalen.

Dessuten ble det foreslått at forsikringsformidlingsloven §§ 4-1, 4-2, 4-4 og 4-5 om krav til ansvarsforsikring og bruk av klientkonto til oppbevaring av klientmidler skulle gjelde tilsvarende for finansmeglere, finansagenter og finansrådgivere. Det ble uttalt at «[g]ode grunner taler for å gi kunden den samme beskyttelsen ved formidling av finansavtaler som ved formidling av forsikringsavtaler». Departementet viste også til at det etter boliglåndirektivet artikkel 29 nr. 2 bok-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

stava stilles krav om at kredittformidlere skal ha ansvarsforsikring:

«Det kan da være rimelig at et slikt krav ikke avgrenses til å gjelde kredittformidling, men at det generelt omfatter ansvar ved formidling av finansavtaler. Dette kan synes særlig rimelig der et utenlandsk foretak er representert ved agent i det norske markedet. Sammen med lovforslaget § 13, hvor det foreslås at kunden skal gis mulighet til å fremme sitt krav direkte overfor agenten, vil en slik bestemmelse kunne bidra til å styrke kundens mulighet til å nå frem ved mislighold som agenten kan holdes ansvarlig for. Det vil dessuten kunne være lettere for en norsk kunde å rette sitt krav mot en agent i Norge enn en tjenesteyter som er etablert i utlandet.»

Det ble ellers vist til at finansavtaleloven i dag gir få regler om avtaleforholdet mellom et oppdragsforetak og dets oppdragsgiver, og at oppdragsgiveren på samme måte som tjenesteyterens kunder kan ha behov for et kontraktsrettslig vern. Særlig gjelder dette når oppdragsgiveren er en forbruker eller boliglånskunde. Det ble derfor foreslått at de generelle reglene i lovforslaget kapittel 1 (kapittel 3 i lovforslaget i proposisjonen) skulle gjelde tilsvarende i forholdet mellom oppdragsforetaket og oppdragsgiveren. Bestemmelsen var avgrenset til å gjelde de tilfeller der oppdragsgiveren ikke er en tjenesteyter. I praksis innebar dette at bestemmelsen ville gjelde for finansmeglere når oppdragsgiveren ikke er en tjenesteyter, og for finansrådgivere. Siden finansagentens oppdragsgiver vil være en tjenesteyter, ville bestemmelsen ikke få betydning for finansagenter.

I § 77 i lovforslaget var det foreslått en ny bestemmelse om kredittformidling. Det fulgte av bestemmelsen at i god tid før kredittformidles skal finansmegleren eller finansagenten gi kunden opplysninger om identitet mv. og om megleren eller agenten opptre uavhengig. Videre slo bestemmelsen blant annet fast at ved kredittformidling gjelder kredittterens plikter overfor kunden når det gjelder forklaringsplikt, kredittvurdering og avslagsplikt, tilsvarende for finansmegleren og finansagenten.

13.4 Høringsinstansenes synspunkter

Forbrukerombudet gir uttrykk for generell støtte til de foreslåtte bestemmelsene i §§ 18 til 21 i høringsnotatet. *Namsfogden i Oslo* er på sin side

positiv til at det foreslås å gi reglene om finansoppdragstakere en mer fremtredende plass i loven, og uttaler at «[e]n betydelig andel av lån som ender hos namsmannen er opprinnelig gitt av formidlere og agenter. Ved å regulere denne typen tilbydere tidlig i loven vil kunden kunne bli mer bevisst sine rettigheter».

Finans Norge uttaler at «det ikke bør knyttes noen flere eller mer omfattende plikter til finansagenter eller finansrådgivere enn det som følger av finansavtaleloven kap. 6 i dag. Verken finansagenter eller finansrådgivere har kompetanse til å slutte avtaler med foretaket – alle avtalepliktene i finansavtalen, herunder opplysningspliktene, blir da oppfylt mellom foretak og kunde».

Finanstilsynet og *Forbrukerrådet* støtter den foreslåtte bestemmelsen om finansmeglers uavhengighet. *Forbrukerrådet* uttaler:

«Forbrukerrådet vil særlig peke på nødvendigheten av å presisere finansmeglers rolle som uavhengig mellomledd, og at det ikke må oppstå tvil om meglers upartiskhet. Kravet om at meglere ikke skal ha sterke bånd til noen av partene må skjerpes sammenlignet med gjeldende lov.»

Finans Norge uttaler:

«Det står også i forslaget § 77 første ledd at det skal «opplyses om kredittformidlingen skjer uavhengig av kredittterens» eller «etter avtale med en eller flere bestemte kreditttere» i dokumentet som kredittformidlene skal gi kunden. *Finans Norge* ber departementet avklare om dette innebærer et totalforbud mot enhver form for avhengighet med plikt til å si fra seg megleroppdraget. Både forholdet mellom § 18 første ledd og § 77 første ledd og kommentarene på side 35 er uklare hva gjelder meglers uavhengighet. På den ene side uttales det at megler «ikke bør ha for sterke bånd til noen av partene», samtidig som plikten til å opptre i klientens beste interesse i forslaget § 4 understrekes. Det kan fremstå strengere enn det som følger av finansforetaksloven § 2-18 annet ledd om at et låneformidlingsforetak skal på betryggende måte ivareta både låntakernes og långivernes interesser.»

Når det gjelder spørsmålet i høringsnotatet om bestemmelsen med krav til finansmeglers uavhengighet også bør omfatte finansagenter og finansrådgivere, er *Advokatforeningen* og *Finans Norge* skeptiske til dette. *Finans Norge* mener at

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

bestemmelsen er irrelevant for agenter og rådgivere. *Advokatforeningen* uttaler følgende:

«Advokatforeningen antar at spørsmålet reelt sett gjelder hvorvidt det er behov for at kunder kan ha representanter som først og fremst har kundens interesse for øye (rådgivere) og at tjenestetilbydere kan ha eksterne representanter som anses som en forlenget arm av tilbyderer selv (agenter). Advokatforeningen kan ikke se at det er identifisert noen hensyn som tilsier at slike representanter ikke bør kunne oppnevnes.»

Forslaget støttes på den annen side av *Finanstilsynet* og *Forbrukerrådet*. *Forbrukerrådet* uttaler:

«Departementet ber videre om en tilbakemelding fra høringsinstansene om forskriftsbestemmelsen også bør omfatte finansagenter og finansrådgivere. Finansrådgivere og finansagenter er knyttet til sine oppdragsgiveres særinteresser. Forbrukerrådet anser det hensiktsmessig at det innføres visse uavhengighetsbestemmelser også for disse. Dette kan anses nødvendig for de tilfellene at det oppstår situasjonen der virksomhetene bør distansere seg fra oppdragsgiver, eksempelvis der oppdragsgiver opptrer i strid med god forretningsskikk eller hvor oppdragsgiver opptrer på en lite tilitsvekkende måte.

[...]

Forbrukerrådet vil i denne sammenheng peke på at de nye MiFID II-reglene fra EU som innføres i januar 2018, skal tydeliggjøre skillet mellom uavhengige rådgivere og såkalte ikke-uavhengige rådgivere. I praksis innebærer de nye reglene at ekte uavhengig rådgivning blir underlagt strengere regler enn ikke-uavhengig rådgivning, blant annet for produktvalg og seleksjonsprosess, samt når det gjelder returprovisjoner. Både uavhengige og ikke-uavhengige rådgivere skal overfor kunden opplyse om sitt forhold til produkttilbyder og også opplyse om hvorvidt rådgivningen er basert på en bred eller mer begrenset analyse av finansielle instrumenter.

For å sikre et mer tydelig skille mellom ekte uavhengig finansiell rådgivning fra ikke-uavhengig finansiell rådgivning, bør det vurderes å omtale sistnevnte som salg av finansielle produkter. Ansatte som bedriver slikt salg er ikke rådgivere, men selgere. Sekundært bør det vurderes å beskytte tittelen ekte finansiell rådgiver.»

Finansnæringens autorisasjonsordninger er ikke enig i forslaget om å begrense adgangen til å benytte tittelen «finansrådgiver» og uttaler:

«De fleste spesiallovene har eller får nå en definisjon av «rådgivning». Denne definisjonen vil da være forholdsvis lik for alle fagområdene. «Rådgivning» bør også defineres i finansavtaleloven. Det bør også «veiledning»/ «kundeveiledning». Definisjonene bør samstemmes med definisjonene som benyttes i lover og direktiver. Definisjonen bør ikke knyttes eksplisitt til «rolle» («rådgiver»), men til selve tjenesten som utføres (funksjonen rådgivning). Da kan definisjonene også benyttes uavhengig av om veiledning og rådgivning skjer gjennom heldigitale kundeløsninger eller når en ansatt utfører dette.

[...]

Slik vi oppfatter Justisdepartementet innebærer dette at bruk av ordet 'finansrådgiver' om en person ansatt i banken må opphøre.

Dersom dette er riktig, anser FinAut dette som svært problematisk. Det er en rekke personer i finansnæringen – som i andre næringer – som har tittelen 'rådgiver' på ulike nivåer, og de rådgir innen finans. Vi legger til grunn at finansnæringen, i likhet med alle andre næringer, må kunne benytte slike titler. Det må også legges vekt på at det som nevnt siden 2009 har vært etablert en autorisasjonsordning for rådgivere i finansnæringen. De første rådgiverne var finansielle rådgivere innenfor verdipapirområdet, bank og forsikring. Senere er ordningen utvidet til å gjelde både veiledere, rådgivere og selgere i både bank og forsikring, og nå sist med en egen autorisasjonsordning for medarbeidere i kreditt. Dersom departementet med dette lovforslaget ønsker å frata alle autoriserte rådgivere muligheten til å bruke denne tittelen med tilhørende autorisasjonsmerke, er det et stort inngrep i en velfungerende ordning som FinAut mener ikke kan gjennomføres.

Som vist ovenfor forutsettes det i lover og direktiver at virksomhetene skal drive med rådgivning. Det er knyttet rettigheter og plikter til denne rådgivningen. Det forekommer oss underlig at virksomheten ikke skal kunne ha rådgivere som utfører disse rådgivningsoppgavene.»

Finans Norge uttaler seg i samme retning når det gjelder bruk av tittelen «rådgiver». Forslaget støttes på den annen side av *Finanstilsynet*.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Forslaget om å innta legaldefinisjoner i loven av «finansmegler», «finansagent» og «finansrådgiver» støttes av *Forbrukerrådet*, som viser til at «dette vil bidra til å sikre forbrukernes rettigheter og bidra til forutsigbarhet knyttet til virksomhetenes plikter». Forslaget støttes også av *Namsfogden i Oslo*, som uttaler:

«Vi er også positive til at det foreslås å innføre legaldefinisjoner av begrepene «finansmegler», «finansagent» og «finansrådgiver». Særlig for kunden kan det være utfordrende å forstå innholdet i de ulike rollene, herunder hvem oppdragstakeren i realiteten representerer. For eksempel vil en bilselger overfor kunden kunne fremstå som om han representerer kundens interesser, mens realiteten er at bilselgeren representerer og får betalt av kredittlyter. En legaldefinisjon kan være et skritt på veien for å bevisstgjøre kunden dette.»

Forbrukerrådet uttaler også følgende:

«Finansagenter fremmer salg av finansielle tjenester til kunder på vegne av en eller flere oppdragsgivere (tjenesteytere), og skal tydelig opplyse overfor kundene hvilke oppdragsgivere agentforholdet omfatter.

Videre er det bra at lovforslaget presiserer at finansrådgivere skal ivareta oppdragsgiverens (kundenes) interesser og være uavhengige av tjenestetilbyderne. Personlige eller økonomiske interesser til en finansrådgiver skal ikke komme i konflikt med oppdragsgivers interesser, og det tydeliggjøres i lovforslaget at det skal gis en skriftlig oppsummering av de råd som blir gitt.

Forbrukerrådet mener det er klaggjørende at roller og plikter til ulike finansaktører fremkommer såpass tydelig i lovforslaget.»

Forslaget om å innføre en ansvarsforsikring for finansmeglere, finansrådgivere og finansagenter støttes av *Forbrukerrådet* og *Finanstilsynet*. *Finanstilsynet* uttaler:

«Finansmeglere og finansrådgivere driver selvstendig virksomhet hvor det klart er behov for en sikringsordning for kundene. Det er ikke krav om konsesjon fra myndighetene for å drive virksomheten. For finansrådgivere er det ingen tilsynsmyndighet, for finansmeglere er det krav om registrering i Finanstilsynet.

Finansagenter skal ha avtale med det/de foretaket(ene) de er agenter for, og er ansvar-

lige for den virksomheten en agent utøver på vegne av foretaket. Likevel kan også agents virksomhet medføre at de blir pålagt ansvar for tap en kunde påføres. Videre vil man kunne få agenter for utenlandske finansforetak som kun driver grensekryssende virksomhet inn i Norge. Slike foretak har ingen egen organisasjon i landet, i motsetning til utenlandske finansforetak som etablerer filial i vertslandet.

Finanstilsynet mener derfor det er spesielt aktuelt å pålegge disse agentene krav om ansvarsforsikring. Det vil for kundene ofte være lettere å forholde seg til en agent i Norge, enn til det utenlandske finansforetaket.

Finanstilsynet er positiv til den foreslåtte reguleringen, herunder at kravet om ansvarsforsikring omfatter alle agenter og låneformidlere.»

Finans Norge uttaler følgende om at de alminnelige reglene i forslaget kapittel 1 skulle gjelde for forholdet mellom oppdragstakeren og oppdragsgiveren:

«Etter forslaget § 21 første ledd skal kapittel 1 gjelde «så langt det passer» mellom oppdragstaker (megler, agent eller rådgiver) og en oppdragsgiver som ikke er en tjenesteyter, det vil si ikke et finansforetak eller noen som inngår finansavtaler eller finansoppdrag i næring. Finansmegler, finansagent eller finansrådgiver vil dermed pålegges et omfattende ansvar etter kapittel 1 (så langt det passer) for oppfyllelse av pliktene.

Dette er et avvik fra reglene i avtaleloven § 10 om at en fullmektig står utenfor avtalen mellom fullmaktsgiver og medkontrahenten og fullmektigen har bare et ansvar for at han har nødvendig (tilstrekkelig) fullmakt etter avtaleloven § 25. Reglene i § 21 og § 13 legger opp til et mer omfattende ansvar for mellommannen.

Finans Norge ber departementet om å klargjøre hva ansvaret skal omfatte; svikt i mellommannsrollen eller oppfyllelse av finansavtalen. Finans Norge ber videre om at departementet foretar en gjennomgang av hvilke regler i kapittel 1 som kan medføre et ansvar på mellommannen.»

Videre uttaler Finans Norge følgende om den foreslåtte bestemmelsen om kredittformidling:

«Finans Norge viser til Finanstilsynets brev til Finansdepartementet av 01.02.17 vedrørende

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

regulering av folkefinansiering. Som kjent har Finanstilsynet også nylig publisert et rundskriv om folkefinansiering.

Finans Norge registrerer at denne bestemmelsen er ny. Vi ber om at departementet klargjør i proposisjonen om denne bestemmelsen er ment å omfatte plattformen/den som administrerer plattformen for folkefinansieringsvirksomhet.

Finans Norge ber om at departementet redegjør for forholdet mellom denne bestemmelsen og finansforetaksloven § 2-18 om låneformidling i proposisjonen.

Det fremgår av annet ledd at ved kredittformidling gjelder kredittytters plikter overfor kunden etter §§ 79 og 80 tilsvarende for finansmegleren og finansagenten. Finans Norge kan ikke se at denne bestemmelsen er kommentert i forslaget. Finans Norge mener forholdet mellom frarådning i § 18 annet ledd bokstav d) og avståelse i § 77 jf. § 80 er uklart, og vi ber om at dette forklares nærmere i proposisjonen.

Finans Norge har også vanskeligheter med å forstå hvordan en finansagent, som ikke kan inngå avtale på vegne av banken, skal kunne avstå etter § 80.»

Også *Finanstilsynet* uttaler seg om såkalt «folkefinansiering»:

«Reglene om finansoppdrag foreslås fortsatt å omfatte finansmeglere, finansagenter og finansrådgivere. Låneformidlere vil være omfattet av begrepet finansmeglere.

Låneformidling krever registrering hos Finanstilsynet. I løpet av det sist året har Finanstilsynet mottatt flere meldinger om registrering som låneformidlerforetak fra foretak som administrerer låneplattformer. Slike låneplattformer reiser spørsmål knyttet til bl.a. konsesjonspliktig finansieringsvirksomhet. Finanstilsynet har i desember 2017 publisert et rundskriv om grensene for låneformidling, virksomhet som betalingsforetak og konsesjonspliktig finansieringsvirksomhet.

Etter finansforetaksloven § 2-1 andre ledd bokstav b er det å anse som finansieringsvirksomhet å «medvirke ved finansiering av annet egen virksomhet». Dette innebærer at medvirkning til finansiering utløser krav om konsesjon hvis ikke virksomheten omfattes av et unntak, som f. eks finansagenter, finansrådgivere (finansforetaksloven § 2-1 tredje ledd bokstav e) og låneformidlere (finansforetaksloven § 2-18).

Låneplattformer tilrettelegger for utlånsvirksomhet, i hovedsak mellom private parter som ikke er finansforetak, og vil derfor «medvirke ved finansiering» uten at låneplattformvirksomheten selv er kredittytter. Forslaget til finansavtalelov omfatter bare kredittyttere i næringsvirksomhet, finansmeglere, finansagenter og finansrådgivere. Det kan oppstå tilfeller der låneplattformer ikke vil omfattes av noen av disse begrepene. Det kan derfor være foretak som omfattes av konsesjonsplikten etter finansforetaksloven, uten å omfattes av virkeområdet i finansavtaleloven.

Problemstillingen kan også oppstå i andre tilfeller enn for låneplattformer. Det er stor aktivitet i utvikling av nye finansielle tjenester, som ikke nødvendigvis omfattes av det tradisjonelle virkeområdet i finansavtaleloven.

Finanstilsynet mener etter dette at lovens regler om finansoppdrag bør utvides til å omfatte alle som i næringsvirksomhet medvirker til kredittgivning. Disse tjenestene bør minimum underlegges samme krav som kredittformidlere.»

Perx Folkefinansiering AS uttaler:

«Med de rette rammevilkår tilrettelagt av lovgiver, vil Norge kunne også bygge sterk kompetanse også innen finansteknologi, selv om det kanskje utfordrer dagens finansbransje. Internasjonalt har låneformidlere, basert på moderne samfunnsforhold og ny teknologi fått flere tiårs forsprang.

Vi håper lovgiver søker etter å harmonisere regelverket både slik at konkurransekraften for norske selskaper ikke sakker akterut, særs knyttet til Sverige, men også evner å sette Norge på kartet som både modig, innovativ og nyskapende.»

Advokatforeningen gir uttrykk for at begrepsbruken for mellommannsfunksjoner i finansforetaksloven, forsikringsformidlingsloven og finansavtaleloven bør harmoniseres, og uttaler:

«Det benyttes begreper som «formidler», «agent», «megler» og «rådgiver» uten noen klar og enhetlig forståelse. Begrepet «formidler» brukes eksempelvis som et samlebegrep på meglere og agenter i forsikringsformidlingsloven, mens «formidler» finansforetaksloven tilsynelatende skal forstås synonymt med megler.»

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Forbrukerombudet ønsker en generell regel om andre aktører på tilbudssiden enn de som var omfattet av §§ 18 til 21 i høringsnotatets lovforslag:

«Forbrukerombudet støtter departementets forslag om endringer i de nye §§ 18-21. I den forbindelse ber vi om at departementet også vurderer å innta en generell regel om andre aktører på tilbudssiden enn de som er omfattet av forslaget i §§ 18-21. Vi tenker først og fremst på de såkalte affiliates som bedriver omfattende markedsføring av bl.a. forbrukskreditt. Affiliatesnettverkene tilbyr dem som skal markedsføre seg tilgang til et nettverk av potensielle publisister. Nettverkene oppgave er å følge opp hver enkelt publisist, fordele provisjon og rekruttere nye relevante publisister til nettverket og følge opp at publisistene følger lovverket og retningslinjene som annonsøren har satt i avtalen. Publisister kan være bloggere, nettaviser, utsendere av epostmarkedsføring og ulike sammenligningssider. Publisister får kun betalt når en forbruker som besøker nettstedet, videresendes til annonsørens nettside og gjennomfører et kjøp eller utfører den ønskede handlingen. Modellen gir lav risiko for annonsøren, mens publisister har frihet til å være kreative og bruke de kanalene de måtte ønske.

De fleste kredittyttere i Norge har avtaler med en eller flere affiliatesnettverk for å spre kredittmarkedsføring. Avtalene med disse er provisjonsbaserte.

Forbrukerombudet ser mange utfordringer med markedsføring av kreditt gjennom affiliates. Vi har tatt opp en rekke brudd på markedsføringsreglene, og mye tyder på at annonsørene ikke har tilstrekkelig kontroll med det som skjer på deres vegne i nettverkene.

Bransjeorganisasjonene har fått på plass en bransjenorm for å regulere markedsføring av kredittkort og forbrukslån, men denne er forpliktende kun for organisasjonsmedlemmene.

Etter Forbrukerombudets vurdering vil finansforetak som betaler en ekstern aktør for å markedsføre sine tjenester, være ansvarlig for at markedsføringen ikke er lovstridig etter vanlige prinsipper. Hvem som utformer den, hvordan oppdraget er gitt og hvor markedsføringen skjer, utgjør ingen forskjell så lenge markedsføringen må anses å skje på oppdrag for finansinstitusjonen. De som publiserer og utformer markedsføringen vil også ha et

direkte ansvar, mens medvirkningsansvar er mest aktuelt for selve nettverksselskapet.

Etter Forbrukerombudets syn kan man imidlertid med fordel innta en bestemmelse først i kapittel 1, pkt. IV. Finansoppdrag, som sier noe om tjenesteyterens generelle ansvar for sine samarbeidspartnere uavhengig av om det er tale om meglere, agenter, rådgivere eller altså affiliates. Den generelle regelen bør fastsette prinsippet om at når en tredjeperson opptrer på vegne av tjenesteyteren, er tjenesteyteren ansvarlig for at pliktene etter loven følges. Dette vil samsvare godt med erstatningsreglene i forslaget § 13 om ansvar for tredjepersoner.»

Finansmarkedsprosjektet ved Institutt for privatrett, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo uttaler:

«Når det gjelder forslagene til regulering av finansoppdrag i kapittel 1 del IV, vil vi påpeke viktigheten av å samordne forslaget til ny finansavtalelov med virksomhetsreguleringen. Dette omfatter særlig en samordning med forsikringsrettslige regler, herunder nye regler i IDD (forsikringsdistribusjonsdirektivet), og regler om investeringstjenester.

Når det gjelder reguleringen av finansmeglere skal det i denne sammenhengen særlig bemerkes at en forsikringsmegler ikke er uavhengig av begge parter i forsikringsavtalen. En forsikringsmegler skal være uavhengig fra forsikringsselskapet, men ikke nødvendigvis fra kunden. Tvert imot vil forsikringsmegleren ofte representere forsikringstakeren.

Hva gjelder forslaget til § 20 om finansrådgivere, henger dette dårlig sammen med både IDD og MiFID II. Forslaget bygger på en regulering av finansrådgivning som går på tvers av systemet i disse to direktivene. Forslaget, når dette ses i sammenheng med forslaget i § 4, bygger på at det er to nivåer av veiledning/rådgivning. Det oppstilles generelle veiledningsplikter i enhver avtale. I tillegg stilles det særlige krav til det loven definerer som «rådgivning». Rådgivning defineres som uavhengig rådgivning som det betales særskilt vederlag for.

Både IDD og MiFID II (og MiFID I) bygger derimot på tre nivåer av veiledning/rådgivning. I IDD oppstilles det et generelt krav om at ethvert tilbud til kunden skal være i overensstemmelse med kundens ønsker og behov. Et slikt personlig tilbud innebærer rådgivning i direktivets forstand dersom det fremstår som

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

en personlig anbefaling. I så fall utløses det et krav om å dokumentere og begrunne hvorfor det anbefalte produktet er det som best oppfyller kundens ønsker og behov, jf. ovenfor om dette. Det er ikke noe krav om at kunden betaler for anbefalingen for at det skal være rådgivning i direktivets forstand. Tilsvarende gjelder for MiFID II. Begge direktivene inneholder i tillegg særlige krav til uavhengig rådgivning. Dersom tjenesteyteren gir uttrykk for at rådgivningen er objektiv eller uavhengig stilles det krav om at anbefalingen bygger på en sammenligning av et bredt utvalg av produkter.

Etter vårt syn bør finansavtaleloven operere med tilsvarende tre nivåer av veiledning/rådgivning. Dette kan gjøres ved å endre § 4 om tjenesteyterens plikter i samsvar med forslaget over, samt endre § 20 til å regulere rådgivning som er uavhengig.»

13.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår å gå videre med høringsnotatets utgangspunkt om en mer ensartet regulering av finansoppdrag i finansavtaleloven, se §§ 3-56 til 3-58. Departementet foreslår at reguleringen av finansoppdrag i finansavtaleloven i utgangspunktet skal følge lovforslagets alminnelige virkeområde. Reglene vil etter dette ikke være begrenset til finansoppdrag som gjelder betalingstjenester, kreditt eller kausjon, slik tilfellet er etter gjeldende lov. Det vises til angivelsen av virkeområdet for kapittel 3 i § 1-2 annet og sjettede ledd, som videre må ses i sammenheng med definisjonene i § 1-3.

I motsetning til høringsnotatet foreslås det likevel at tjenester som er omfattet av verdipapirhandelloven, holdes utenfor reguleringen i finansavtaleloven, i de tilfeller det oppstilles særskilte regler for finansoppdrag. Disse unntakene gjelder reguleringen av finansoppdrag. Det vises her til § 3-56 første ledd, som gjør unntak for reglene i §§ 3-57 og 3-58, og unntakene som følger av § 3-22 annet ledd bokstav a og innledningen i § 3-38. I tillegg kommer unntaket for reglene i § 3-1 annet til femte ledd, jf. her sjettede ledd, som generelt gjelder unntak for tjenester omfattet av verdipapirhandelloven. Sistnevnte unntak er det redegjort nærmere for i punkt 10.5. Ved å unnta disse tjenestene unngår man at samme type regler fremgår av to forskjellige lover, med den faren for uoverensstemmelse mellom reglene som dette innebærer.

Forslaget må for øvrig ses i sammenheng med gjennomføringen i norsk rett av europaparla-

ments- og rådsdirektiv (EU) 2016/97 om forsikringsdistribusjon. Departementet vil senere fremme et forslag til endringer i forsikringsavtaleloven som følge av dette direktivet og tar i den forbindelse sikte på en samordning av innholdet i begrepene «finansoppdrag» og «forsikringsformidling», jf. i den forbindelse høringsuttalelsen fra *Advokatforeningen*.

Finansoppdrag er i § 1-3 tredje ledd definert som «formidling av en finansiell tjeneste mellom en kunde og en tjenesteyter». Det følger av § 1-2 annet ledd at de alminnelige reglene i kapittel 3, herunder § 3-1 om tjenesteyterens plikter, vil gjelde for oppdragsforetaket i relasjon til oppdragsavtalen når oppdragsgiveren er en kunde i lovens forstand, jf. § 1-4 annet og tredje ledd som definerer «kunde» og «tjenesteyter». I tillegg vil avtalen som formidles, være en finansiell tjeneste, men da med en annen tjenesteyter enn oppdragsforetaket. For denne avtalen gjelder lovens regler på vanlig måte, herunder kapittel 4, 5 eller 6 ut fra hva slags type avtale det dreier seg om. I § 3-58 annet ledd bokstav c foreslås det dessuten at oppdragsforetaket innenfor rammen av finansoppdraget skal sørge for at de plikter som påligger tjenesteyteren etter den avtalen som formidles, blir oppfylt så langt disse ikke er oppfylt av en tjenesteyter som er underlagt krav om meldeplikt eller særskilt tillatelse etter § 1-2 sjettede ledd.

§ 3-57 gjelder finansmeglere, og det stilles krav om at finansmegleren på betryggende måte skal ivareta partenes interesser i samsvar med god meglerskikk og ikke innrette seg eller opptre på en måte som er egnet til å skape tvil om sin stilling som uavhengig mellomledd. Det foreslås etter dette ikke et krav om uavhengighet for finansagenter og finansrådgivere slik det var reist spørsmål om i høringsnotatet. Bestemmelsen viderefører regler i gjeldende §§ 76 og 77.

I § 3-58 foreslås en bestemmelse som stiller særlige krav til oppdragsforetak og utøvelsen av finansoppdrag. «Oppdragsforetak» er i § 1-8 syvende ledd definert som «en tjenesteyter som tilbyr finansoppdrag». § 3-58 innebærer en videreføring av flere av bestemmelsene i nåværende kapittel 5 og 6, se nærmere merknaden til bestemmelsen og vedlegg 1.

I første ledd slås det fast at en finansagent ikke kan motta godtgjørelse fra andre enn sin oppdragsgiver for formidlingen av finansielle tjenester. For andre oppdragsforetak er adgangen til å motta vederlag fra tjenesteyteren begrenset på den måten at oppdragsforetaket i så fall må ha vurdert et flertall av de tilgjengelige finansielle tjenestene i markedet for den produktkategorien opp-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

draget gjelder. For oppdragsforetak som yter uavhengig finansiell rådgivning, er det foreslått særlige begrensninger. De kan ikke kreve vederlag fra andre enn sin oppdragsgiver, og de kan heller ikke påta seg et oppdrag dersom personlige eller økonomiske interesser kan komme i konflikt med oppdragsgiverens interesser eller særskilt fastsatte krav til oppdraget eller til tjenesten som formidles. Departementet vil i denne sammenheng minne om at reglene gjelder for formidling av alle finansielle tjenester, med unntak for de tidligere nevnte tjenestene som er omfattet av verdipapirhandelloven. Reglene gjelder for de avtaler som oppdragsforetaket inngår med en kunde som oppdragsgiver eller formidler på vegne av en annen tjenesteyter. Som det fremgår av punkt 10.5, skal imidlertid formidling av enhver finansiell tjeneste skje i samsvar med de regler som gjelder for tjenesten jf. § 3-1 første ledd. Dette innebærer at det ikke er all virksomhet som er omfattet av definisjonen av «finansoppdrag» i § 1-3 tredje ledd som vil være tillatt. Finansforetaksloven innebærer eksempelvis flere restriksjoner i så måte for kredittformidling gjennom låneformidlingsforetak.

Bestemmelsens annet ledd gjelder oppdragsforetak generelt. Det er blant annet gitt regler om dokumentasjon og opplysningsplikt. I bokstav b foreslås det at oppdragsgiveren skal frarådes å bruke en tjenesteyter og tjenesteyteren skal frarådes å inngå avtale med en kunde hvis det er tvilsomt om tjenesteyteren eller kunden vil være i stand til å utføre sine plikter etter finansavtalen.

I tredje ledd foreslås at regler i forsikringsformidlingsloven om klientmidler, klientkonto og ansvarsforsikring skal gjelde tilsvarende for oppdragsforetak. Dette har både Forbrukerrådet og Finanstilsynet – som de eneste høringsinstansene som har uttalt seg om dette forslaget – gitt sin støtte til.

Det følger av gjeldende § 84 tredje og fjerde ledd at dersom en forbruker stiller kausjon i kredittforholdet og kredittgiveren ikke er en finansinstitusjon eller en lignende institusjon, skal meglerforetaket sørge for at pliktene etter § 59 om blant annet opplysningsplikt blir oppfylt, og at avtale om garanti for kreditt opprettes skriftlig og har et slikt innhold som loven krever. Disse reglene innebærer etter departementets syn en plikt for oppdragsforetaket som tilsvarende kredittytters plikter for den avtalen som formidles. Det synes ikke rimelig å forstå reglene slik at kredittytteren i disse tilfellene blir forpliktet på samme måte som en profesjonell kredittytter. Det vises til at reglene har sin bakgrunn i at både kredittytteren og kausjonisten gjerne er forbrukere. Depar-

tementet foreslår derfor å presisere i lovforslaget § 3-58 annet ledd bokstav c at oppdragsforetaket skal sørge for at kredittytters plikter etter kapittel 3 og 6 før og ved inngåelsen av en kausjonsavtale oppfylles så langt bestemmelsene passer når kredittytteren ikke er en tjenesteyter som er underlagt krav om meldeplikt eller særskilt tillatelse som nevnt i § 1-2 sjette ledd.

I forlengelsen av dette kan det nevnes at det kan være aktuelt å vurdere utformingen av disse reglene på nytt i forbindelse med en bredere vurdering av behovet for en avtalerettslig regulering av finansoppdrag der ingen av partene i den avtalen som formidles, handler som ledd i næringsvirksomhet eller er en kommune eller fylkeskommune. Problemstillingen har fått aktualitet ved at det er reist spørsmål om finansavtaleloven bør regulere oppdragsforetakets plikter ved såkalt «folkefinansiering». Når både kredittytteren og kredittkunden er forbrukere, vil avtalen ikke omfattes av reglene om kredittavtaler. Ved kreditt som formidles som ledd i oppdragsforetakets næringsvirksomhet, vil imidlertid finansoppdraget som sådan være omfattet av lovforslaget.

I § 3-56 annet og tredje ledd foreslås legaldefinisjoner av benevnelsene «finansagent» og «finansmegler». I høringsnotatet var det foreslått en legaldefinisjon også av «finansrådgiver», og det var foreslått at man må oppfylle de lovbestemte kravene til virksomhetsutøvelsen for å kunne benytte disse benevnelsene. Forslaget innebar blant annet at bare den som er uavhengig av tjenesteleverandøren, skulle kunne kalle seg «finansrådgiver» eller lignende, og at finansrådgiveren skulle være forhindret fra å motta vederlag fra andre enn kunden. Forslaget er støttet av høringsinstanser som representerer kundesiden, mens instanser som representerer finansbransjen, har gått imot en slik regulering.

Grensen for hva som er et finansoppdrag, og hva som er tjenesteyters anbefaling ved salg av egne produkter og tjenester, kan undertiden fremstå som uklar. Grunnen til dette er at den finansielle rådgivningen ofte ikke blir betalt direkte av kunden. Oppdragsforetaket får i stedet godtgjørelse fra tjenesteyteren eller er ansatt som tjenesteyters representant uten at det foreligger noen selvstendig mellomleddvirksomhet. Det har derfor vært anført at rådgivning i finansbransjen bare er et «finere» ord for å drive salg. Det er likevel klart nok at det gjelder plikter og ansvar når det gis personlige anbefalinger eller råd til en kunde i tilknytning til finansielle tjenester, og dette gjelder uavhengig av om vedkommende overfor kunden presenterer seg som finansrådgiver, finansagent,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

finansmegler, kunderådgiver, rådgiver eller noe annet. Det reiser seg derfor et spørsmål om det bør stilles krav for å kunne opptre under benevnelsen «rådgiver» overfor kunden.

Etter departementets syn kan det være gode grunner for å vurdere et forbud mot at andre enn uavhengige rådgivere kan benytte benevnelsen «finansrådgiver». Samtidig antar departementet at en slik regulering bør være lik for finansielle tjenester uavhengig av om den aktuelle tjenesten faller innenfor finansavtalelovens virkeområde eller ikke. Dette tilsier at vurderingen eventuelt bør omfatte også tjenester utenfor lovforslagets virkeområde. Spørsmålet bør med andre ord vurderes samlet for forsikringsavtaler, forsikringsformidling og finansavtaler, herunder finansoppdrag.

Videre er det trolig et større problem at tittelen «finansrådgiver» kan benyttes uten at det stilles krav til faglige kvalifikasjoner eller dokumentasjon av faglige kvalifikasjoner, enn at en som representerer tjenesteyteren, presenterer seg som finansrådgiver. Departementet foreslår derfor i denne omgang at det i stedet for at det innføres begrensninger i adgangen til å benytte tittelen «finansrådgiver», stilles krav til de faglige kvalifikasjonene til den som yter finansiell rådgivning mot vederlag, og da uavhengig av om rådet gis av en selger, finansagent, finansmegler eller uavhengig finansrådgiver. I § 3-1 fjerde ledd slås det etter dette fast at den som gir råd om finansielle tjenester, må ha tilstrekkelige kunnskaper om sine plikter i forbindelse med slik rådgivning, og i § 3-1 syvende ledd er det foreslått en hjemmel til å regulere kravene til faglige kvalifikasjoner i forskrift. Dette vil særlig kunne være aktuelt for å gjennomføre krav i boliglåndirektivet artikkel 9 om faglige kvalifikasjoner for kredittformidlere og artikkel 22 om standard for rådgivningstjenester.

I likhet med gjeldende lov går lovforslaget etter dette ut på at tjenesteytere generelt, herunder finansagenter og finansmeglere, vil kunne yte finansiell rådgivning som tjeneste. «Finansrådgiver» foreslås ikke videreført som en særskilt regulert type foretak, og det er dermed heller ikke foreslått noen legaldefinisjon av dette begrepet i loven. Det er imidlertid flere bestemmelser i lovforslaget som vil ha betydning for rådgivningstjenester. I tillegg til § 3-1 fjerde ledd, som er nevnt foran, vises blant annet til § 3-1 annet og femte ledd og § 3-38 om opplysningsplikt. Videre foreslås det særskilte krav til uavhengig rådgivning i § 3-58 første ledd tredje punktum.

Man kan ha å gjøre med et finansoppdrag selv om det ikke foreligger noen uttrykkelig eller skriftlig avtale med kunden. Ved fjernsalg til for-

brukere av finansielle tjenester som nevnt i angrerettloven § 5 er det imidlertid krav om at forbrukeren skal motta alle avtalevilkårene på papir eller annet varig dokument før avtaleinngåelsen, jf. angrerettloven § 30 første ledd. Det samme gjelder etter angrerettloven § 32 for avtaler inngått ved salg av finansielle tjenester utenom faste forretningslokaler. Med tanke på at hovedvekten av finansielle tjenester selges eller formidles gjennom digitale salgskanaler i forbrukermarkedet, vil disse kravene i stor grad få betydning også for finansoppdragene. Lovforslaget innebærer at man får ensartede regler om inngåelse av avtaler om finansielle tjenester, herunder finansoppdrag der det er kunden som er oppdragsgiver. Hvis oppdragsgiveren er forbruker, må avtalen som et utgangspunkt dessuten være signert. Det vises til lovforslaget § 3-9 og punkt 15 og 16.

Før det inngås avtale om finansoppdrag, skal oppdragsforetaket gi kunden opplysninger om selve finansoppdraget. Foruten å videreføre regler om opplysningsplikt når avtalen inngås ved fjernsalg eller salg utenom faste forretningslokaler etter angrerettloven §§ 30 og 32, foreslås det at de samme reglene skal gjelde når avtalen inngås i forretningslokale, jf. §§ 3-24 flg. og § 3-22 annet ledd bokstav a. Det foreslås dessuten en særskilt opplysningsplikt før inngåelse av avtale om finansoppdrag i lovforslaget § 3-38. Departementet kan ikke se noen avgjørende grunn til å stille andre krav til opplysningsplikten når avtalen inngås ved fjernsalg eller utenom faste forretningslokaler, enn når avtalen inngås i oppdragsforetakets forretningslokale. Særlig bør det av hensyn til forbrukernes mulighet til å orientere seg i markedet unngås å innføre ulik regulering av oppdragsforetakets opplysningsplikt ut fra hvilken salgskanal som benyttes. Ulik regulering av opplysningsplikter synes å særlig legge til rette for at oppdragsforetaket kan utnytte sitt informasjons overtak. Departementet viser dessuten til at lik regulering kan være en fordel ved at det legges til rette for en standardisering av avtaler og kompetanse til fordel for både finansnæringen og tilsynsorganer.

Ved mislighold av oppdragsavtalen vil de alminnelige reglene om tjenesteyterens eller kundens mislighold i §§ 3-46 til 3-52 i lovforslaget få anvendelse. Det følger av gjeldende § 78 tredje ledd at meglerforetakets vederlagskrav kan settes ned eller falle bort dersom meglerforetaket ikke har oppfylt sine øvrige plikter overfor vedkommende part. Departementet foreslår ikke en videreføring av denne bestemmelsen. Departementet viser for det første til lovforslaget § 3-46 femte ledd, der det uttrykkelig slås fast at paragrafen

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ikke begrenser rettskrav som avtalepartene kan gjøre gjeldende etter ellers gjeldende regler. Dette vil omfatte også ulovfestede regler om prisavslag. Departementet viser videre til at ut fra rettspraksis synes bestemmelsen ikke å ha særlig praktisk betydning. I og med at finansielle tjenester etter sin karakter normalt ikke har noe annet enn økonomisk verdi for kunden, har departementet dessuten vanskelig for å se hvilken funksjon et prisavslag vil ha som misligholdssanksjon som ikke ivaretas enten ved retten til å holde tilbake vederlaget frem til oppdragsforetaket oppfyller sin kontraktmessige forpliktelse eller ved krav om erstatning for den positive kontraktssinteressen.

Departementet har også forståelse for de synspunkter som *Advokatforeningen* gir uttrykk for i sin høringsuttalelse, når det uttrykkes et ønske om en mer omforent terminologi knyttet til mellomleddvirksomheten. Lovforslaget har langt på vei tatt hensyn til et slikt ønske, ved at lovforslagets alminnelige regler i kapittel 3 også retter seg til formidleren som tjenesteyter. Lovforslagets regler gjelder ikke bare de foretak som er definert som finansagent eller finansmegler i § 3-56 annet og tredje ledd, men enhver form for finansoppdrag – slik dette er definert i lovforslaget § 1-3 tredje ledd. Dette vil blant annet omfatte finansrådgivere, selv om denne betegnelsen ikke er videreført som virksomhetsbetegnelse i lovforslaget. Lovforslaget imøtekommer derfor også *Forbrukerombudets* forslag om at lovens regler om mellomleddvirksomhet ikke skal avgrenses til dem som i høringsnotatet var foreslått å utgjøre finansmegler, finansagent eller finansrådgiver. Departementet har vurdert om også «finansagent» og «finansmegler» bør utgå som virksomhetsbetegnelse i finansavtaleloven. Lovforslaget bruker disse betegnelse kun i §§ 3-56 til 3-58. På samme måte som forslaget nå stiller krav til «uavhengig rådgivning» som tjeneste og ikke knytter begrepet til virksomheten «finansrådgiver», kan tjenestene som utføres av en finansmegler eksempelvis betegnes som «uavhengig megling» og finansagentens tjenester som «formidling tilknyttet en eller flere tjenesteytere». I det lovforslagets definisjon av «finansoppdrag» i § 1-3 tredje ledd for så vidt samsvarer med hva som anses som formidling etter forsikringsdistributionsdirektivet, kan lovforslaget dermed enkelt tilpasses slik at virksomhet med lignende betegnelser ikke gis ulike roller i relevant lovgivning som gir regler om oppdragsforetakets virksomhet.

Departementet vil også knytte noen bemerkninger til Finans Norges uttalelser om forholdet til

fullmaktsreglene i avtaleloven. Lovforslaget bygger på at formidlingen skal skje som ledd i en tjenesteyterens næringsvirksomhet, og at formidlingen gjelder finansielle tjenester som tilbys av en annen tjenesteyter – som også opptrer som ledd i næringsvirksomhet. Definisjonen av tjenesteyter i § 1-4 fjerde ledd innebærer at de såkalte aksessoriske formidlerne ikke blir å anse som tjenesteyter i lovforslaget. Dette innebærer at dersom en finansiell tjenesteyter benytter en aksessorisk formidler, så vil utgangspunktet være at den finansielle tjenesteyteren alene er pliktsubjektet etter kapittel 3. Virkeområdet i lovforslaget § 1-1 innebærer at loven også vil kunne ha avtaler om finansielle tjenester generelt som sitt virkeområde. Det kan være behov for å gi enkelte regler som gjelder for aksessoriske formidlere eller andre former for formidling som ikke anses som formidlerens hovedvirksomhet. Departementet forslår at slike forhold reguleres i forskrift med hjemmel i § 1-1 annet ledd. Departementet ser også for seg at forskrift er mest egnet for å regulere eksempelvis hvorvidt en advokat eller revisor som hovedsakelig ikke formidler finansielle tjenester skal være omfattet av regler i finansavtaleloven der formidling likevel skjer i enkelte tilfeller. I fravær av en slik forskriftsregulering bør utgangspunktet være at en advokat eller revisor e.l. som gir klienten et økonomisk råd i tilknytning til at advokaten eller revisoren også utfører annen hovedvirksomhet for klienten, ikke er omfattet av finansavtalelovens regler. Advokater og revisorer vil uansett være bundet av yrkesetisk regelverk som langt på vei ivaretar klientens tarv i slike tilfeller.

Til sist viser departementet til at ordlyden i § 78 tredje ledd er lite treffende sammenlignet med slik regler om prisavslag er utformet ellers. Prisavslag vil normalt kreves i etterkant av at varen er levert eller tjenesten utført, fordi mangelen viser seg på et senere tidspunkt. Ordlyden i finansavtaleloven § 78 tredje ledd synes imidlertid å ligge nærmere regelen om gjengs pris i forbrukerkjøpsloven § 37 enn regelen om prisavslag i for eksempel forbrukerkjøpsloven § 31. Departementet har etter dette kommet til at gjeldende § 78 tredje ledd ikke bør videreføres, og at både kunden og oppdragsforetaket vil være bedre tjent med å kunne gjøre prisavslag gjeldende etter ulovfestede prinsipper for det tilfellet at erstatningsreglene ikke er tilstrekkelige som misligholdssanksjon.

Når det gjelder direktivenes krav til finansoppdrag og oppdragsforetak, jf. punkt 13.1, vil disse i tillegg til forskriftsregulering med hjemmel særlig i § 3-1 syvende ledd, § 3-3 tredje og fjerde ledd og

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delebert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 3-58 fjerde ledd gjenfinnes i lovforslaget kapittel 3. For nærmere detaljer vises til vedlegg 3 til 6 og 8 til 13 flg., som gir en oversikt over hvor i lovforslaget direktivenes bestemmelser er gjennomført,

samt til vedlegg 1 med et lovspeil som viser videreføring i lovforslaget av reglene i gjeldende finansavtalelov.

14 Markedsføring

14.1 Direktivene

Forbrukerkredittdirektivet artikkel 4 stiller krav til hvilke opplysninger som skal inngå i markedsføringen av kredittavtaler. Formålet med bestemmelsen er å sette forbrukeren i stand til å sammenligne forskjellige kreditttilbud, jf. fortalens avsnitt 18. Bestemmelsen går ut på at det i markedsføring av kredittavtaler etter omstendighetene må gis et sett av opplysninger, benevnt som standardopplysninger. Plikten til å gi standardopplysninger er imidlertid ikke ubetinget, og direktivet åpner for en viss nasjonal valgfrihet. Artikkel 4 nr. 2 og 3 angir hva som menes med «standardopplysninger». Dette omfatter blant annet opplysninger om nominell rente, kredittkostnader, samlet kredittbeløp, effektiv rente, kredittavtalens løpetid, samlet beløp som skal betales av forbrukeren, og størrelsen på enkeltbetalinger. For en nærmere redegjørelse for direktivbestemmelsen vises til Prop. 65 L (2009–2010) s. 64–70.

Boliglåndirektivet artikkel 10 slår fast at medlemsstatene skal sikre at alt reklame- og markedsføringsmaterieell som gjelder kredittavtaler, er rettvise, klart og ikke villedende. Det skal ifølge denne bestemmelsen særlig være forbudt å benytte en ordlyd som kan gi en forbruker falske forventninger til tilgjengeligheten eller kostnaden knyttet til kreditt.

Boliglåndirektivet artikkel 11 har regler om hvilken informasjon som skal inngå i markedsføringen av boliglån. Kravene er nærmere spesifisert i nr. 1 til 4. Artikkel 11 nr. 5 stiller krav om at opplysningene som skal gis, skal være lett leselige eller kunne høres tydelig, avhengig av hvilket medium som brukes for markedsføringen. Etter artikkel 11 nr. 6 kan medlemsstatene stille krav om at markedsføring av kreditt skal inneholde en eller flere spesifikke advarsler forbundet med boliglån.

Artikkel 11 må imidlertid ses i sammenheng med direktivets artikkel 3 nr. 3 bokstav a, som fastsetter at medlemsstatene kan unnlate å anvende artikkel 11 på markedsføring av boliglån dersom man i stedet anvender regler som gjen-

nomfører artikkel 4 i forbrukerkredittdirektivet, på slik markedsføring.

14.2 Gjeldende rett

Markedsføringsloven gir generelle regler om kontroll med markedsføring, handelspraksis og avtalevilkår i forbrukerforhold og stiller krav til god forretningsskikk mellom næringsdrivende, jf. lovens § 1. I § 6 første ledd slås det fast at urimelig handelspraksis er forbudt. Det følger av § 5 bokstav d at «handelspraksis» blant annet omfatter markedsføring og reklame. I §§ 7 til 21 oppstilles det ytterligere og mer spesifiserte krav til markedsføring rettet mot forbrukere.

Markedsføringslovens alminnelige regler suppleres av reglene i finansavtaleloven § 46. Bestemmelsens første og annet ledd stiller krav til hvilke opplysninger som skal fremgå ved markedsføring av kredittavtaler, og gjennomfører artikkel 4 i forbrukerkredittdirektivet i norsk rett.

§ 46 tredje ledd gir Kongen hjemmel til å gi nærmere regler i forskrift om markedsføring av kreditttilbud. Med hjemmel i § 46 tredje ledd og markedsføringsloven § 6 femte ledd er det fastsatt en forskrift om markedsføring av kreditt (forskrift 5. april 2017 nr. 437). Forskriften forbyr markedsføring av kreditt ved dørsalg, begrenser hvordan tilleggsfordeler (tilgift) kan vektlegges i markedsføringen, og begrenser adgangen til å fremheve visse opplysninger i markedsføringen. Blant annet følger det av forskriften § 5 at det ved markedsføring av kreditt ikke skal fremheves hvor raskt kreditten kan disponeres, hvor raskt svar man kan forvente på en forespørsel om kreditt, at det er en lav terskel for å få kreditt, at det er en enkel søknadsprosess, eller at kreditten er lett tilgjengelig på andre måter.

14.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det pekt på at ved gjennomføringen av forbrukerkredittdirektivet i norsk rett ble direktivets regler om markedsføring av kreditt

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ikke begrenset til å gjelde de kredittavtalene som faller innenfor direktivets virkeområde. Finansavtalelovens regler gjelder generelt for kredittavtaler som er omfattet av § 44, og får dermed anvendelse også på markedsføring av boliglån. Det ble gitt uttrykk for at det ikke synes å være behov for avvikende regler om markedsføring av boliglån. Det ble vist til at det ikke er store forskjeller mellom forbrukerkredittdirektivets og boliglåndirektivets krav til opplysninger som skal inngå i markedsføringen av kreditt, og det ble antatt at «det som et utgangspunkt vil være å foretrekke at kravene til innholdet i markedsføringen ikke varierer ut fra kredittavtalens formål. Ofte vil kredittyteren bare i begrenset grad ha innflytelse over hva kunden rent faktisk bruker kreditten til».

Reglene om markedsføring av kreditt var inntatt i lovforslagets kapittel 1, som inneholdt generelle regler om avtaler og tjenester som omfattes av loven. Som begrunnelse for plasseringen ble det vist til at det ikke nødvendigvis vil være enkelt å trekke en klar grense for hvilken del av en finansavtale som reguleres av hvilket av de øvrige kapitlene i lovforslaget.

Første ledd i bestemmelsen slo fast at markedsføring av finansavtaler eller finansoppdrag skal utføres i samsvar med markedsføringslovens regler og ikke må være urimelig, villedende eller i strid med god markedsføringsskikk. I annet ledd ble det foreslått en hjemmel for Kongen til å gi forskrift med «nærmere regler om krav til opplysninger og annet innhold i markedsføringen, herunder om markedsføring som skal anses som urimelig handelspraksis, jf. markedsføringsloven § 6».

Høringsnotatet inneholdt også et forslag til endring av forskrift 5. april 2017 nr. 437 om markedsføring av kreditt. Endringen gikk ut på at reglene i § 46 første og annet ledd i gjeldende lov ble inntatt i forskriften. Forslaget innebar med andre ord at reglene om markedsføring av kreditt skulle samles i forskriften, til forskjell fra dagens regulering, der reglene fremgår dels av loven og dels av forskriften. Forslaget bygget på at Norge benytter valgmuligheten i boliglåndirektivets artikkel 3 nr. 3 bokstav a.

Kravet til klarheten i fremstillingen av opplysningene etter blant artikkel 11 nr. 5 i boliglåndirektivet ble foreslått gjennomført som et generelt krav til tjenesteyteren i bestemmelsen om tjenesteyterens plikter, jf. punkt 10.3.

I høringsnotatet ble det vist til at forskriften om markedsføring av kreditt § 3 i dag forbyr markedsføring av kreditt ved dørsalg. Det ble reist spørsmål om det kan være hensiktsmessig å innta

et tilsvarende forbud mot markedsføring av kreditt i sosiale medier på internett. Det ble vist til at blant annet Jussbuss har tatt til orde for et slikt forbud. Det var ikke utformet noe konkret forslag til forskriftstekst, men høringsinstansene ble bedt om å uttale seg om hvorvidt et forbud mot markedsføring av kreditt i sosiale medier er hensiktsmessig, og om eventuelle konsekvenser av et slikt forbud. Det ble uttalt at dersom et slikt forbud skulle være aktuelt, bør et forbud være generelt utformet og ikke begrenset til usikret kreditt.

14.4 Høringsinstansenes synspunkter

Forbrukerombudet støtter forslaget om å innta en generell bestemmelse i loven om markedsføring av finansavtaler. Videre gir *Forbrukerombudet* uttrykk for følgende:

«Forbrukerombudet har som kjent tatt til orde for strengere regler for kredittmarkedsføring. Noen av forslagene ble gjennomført i forskrift om markedsføring av kreditt som kom tidligere i år. En viktig begrunnelse bak forskriften var å dempe den sterke veksten i usikret kreditt i form av kredittkort og forbrukslån. *Forbrukerombudet* er bekymret for at forskrift om markedsføring av kreditt ikke har tilstrekkelig virkning. Det har gått relativt kort tid siden forskriften trådte i kraft, men de foreløpige erfaringene er etter vårt syn likevel relevante.

Forbrukerombudet har behandlet en rekke brudd på forskriften, og vil følge markedet tett og stanse ulovlig markedsføring. Vi ser likevel at omfanget av markedsføringen på ingen måte har avtatt. *Forbrukerne* utsettes for et kraftig markedsføringspress, uavhengig av om de nye reglene følges, og veksten i usikret gjeld har fortsatt å øke.»

Forbrukerombudet mener dessuten at reglene i gjeldende § 46 om hvilke opplysninger som skal gis ved markedsføring av kreditt, bør stå i loven, ikke i forskrift.

Flere av høringsinstansene har uttalt seg om spørsmålet om et forbud mot markedsføring av kreditt i sosiale medier. Et slikt forbud støttes av *Forbrukerombudet*, *Forbrukerrådet*, *Namsfogden i Oslo*, *Gjeldsoffer-Alliansen*, *Huseiernes Landsforbund*, *Juridisk rådgivning for kvinner*, *Jussbuss* og *Pensjonistforbundet*. *Finans Norge* mener at dersom det skal innføres et forbud mot å markedsføre kreditt i sosiale medier, må dette eventuelt fastsettes etter en grundig vurdering på europeisk

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

nivå. Finans Norge uttaler videre at høringsnotatet ikke kan anses som tilstrekkelig grunnlag for et forbud mot markedsføring av kreditt i sosiale medier. Også *Advokatforeningen* mener at spørsmålet må vurderes nærmere.

14.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår i samsvar med forslaget i høringsnotatet at regler med særlige krav til innholdet og fremgangsmåten ved markedsføring av kreditt samles i forskrift, jf. forskriftshjemmelen i lovforslaget § 3-3 tredje ledd. Forslaget innebærer etter dette at reglene i nåværende § 46 første og annet ledd i finansavtaleloven flyttes til og videreføres i forskriften om markedsføring av kreditt. I samsvar med gjeldende finansavtalelov og forskrift 5. april 2017 nr. 437 om markedsføring av kreditt foreslås det en generell regulering som gjelder uavhengig av formålet med kreditten. (En annen sak er at det etter den nevnte forskriften på ett punkt er gjort et unntak for kreditt til boliglån.) Det vises i den forbindelse til valgmuligheten for medlemsstatene som følger av boliglåndirektivet artikkel 3 nr. 3 bokstav a.

Kravene til markedsføringen av kreditt følger i dag både av de generelle reglene i markedsfø-

ringsloven og av de særlige reglene som følger av finansavtaleloven § 46 med forskrift. *Finans Norge* reiser i sin høringsuttalelse spørsmål om det ikke vil være mer hensiktsmessig at også de særlige reglene om markedsføring av kreditt fremgår av markedsføringsloven. Etter departementets syn bør markedsføringsloven videreføres som en generell lov, mens markedsføring av særlige produkt- eller tjenestekategorier bør reguleres i særlovgivningen.

Som det fremgår av punkt 14.3, ble det i høringsnotatet reist spørsmål om det bør innføres et forbud mot markedsføring av kreditt i sosiale medier, men det var ikke utformet noe konkret lovforslag, og det var heller ikke gitt noen nærmere redegjørelse for eller vurdering av de forskjellige hensynene som gjør seg gjeldende. Som nevnt går forslaget i proposisjonen ut på at regler med konkrete krav til hvordan tilbud om kreditt kan markedsføres, inntas i forskrift med hjemmel i lovforslagets § 3-3 tredje ledd. Om det bør innføres et slikt forbud, må etter dette utredes nærmere og et eventuelt forslag til forskriftsbestemmelse må sendes på høring. Departementet går derfor ikke nærmere inn på spørsmålet om forbud mot markedsføring i sosiale medier her og heller ikke om det er behov for andre endringer i forskriften.

15 Plikt til å gi opplysninger før avtaleinngåelsen

15.1 Direktivene

Direktivet om fjernsal av finansielle tenester til forbruker, forbrukerkredittdirektivet, boliglåndirektivet, betalingskontodirektivet og det reviderte betalingstjenestedirektivet oppstiller alle omfattende krav til opplysninger som tjenesteyteren skal gi kunden før avtale inngås. Direktivenes krav til hvordan opplysningene kommuniseres til kunden, er dels behandlet i punkt 10, hvor krav som gjelder overordnede normer for ærlig og redelig kommunikasjon med kunden, er nærmere drøftet sammen med mer generelle språkkrav mv. I forlengelse av de plikter som gjelder overfor den enkelte kunde, er direktivenes krav til opplysninger om alminnelige vilkår og markedsføring behandlet i punkt 14 og i merknaden til § 3-3. Nærmere regler om bruk av elektronisk kommunikasjon og skriftlig dokument i kommunikasjon med kunden er behandlet i punkt 11. I det følgende behandles opplysningskrav etter direktivene som konkret gjelder ved de enkelte avtaler som inngås.

Reglene i direktivene har et overlappende virkeområde, som bare delvis er avgrenset mot hverandre. I et tilfelle hvor en forbruker inngår en avtale om et kredittkort på bankens nettsider, kan man tenke seg at både fjernsalgsdirektivets, forbrukerkredittdirektivets, betalingskontodirektivets og det reviderte betalingstjenestedirektivets krav til opplysninger som skal gis før avtaleinngåelsen, gjør seg gjeldende på samme tid: Fjernsalgsdirektivet kommer til anvendelse fordi avtalen inngås ved fjernsalg, forbrukerkredittdirektivet fordi avtalen inneholder kreditlement i en forbrukeravtale, mens også det reviderte betalingstjenestedirektivet og betalingskontodirektivet får anvendelse hvis kreditten disponeres på en betalingskonto.

Når en avtale på samme tid er omfattet av flere direktiver, er utgangspunktet at direktivene får samtidig anvendelse. Dette gjelder selv om de har overlappende regulering, med mindre noe annet fremgår av direktivene selv. Mens forbrukerkredittdirektivet, boliglåndirektivet, betalingskontodirektivet og det reviderte betalingstjenestedirek-

tivet som utgangspunkt skal anvendes samtidig ved overlappende virkeområde, er det gitt visse føringer for disse direktivenes forhold til enkelte av bestemmelsene i fjernsalgsdirektivet: For det reviderte betalingstjenestedirektivet vises det til artikkel 30 og 39, se også endringen i artikkel 110 av fjernsalgsdirektivet artikkel 4 nr. 5. For forbrukerkredittdirektivet vises det til artikkel 5 nr. 1 og 2 og artikkel 6 nr. 1 annet avsnitt. Videre vises det til boliglåndirektivets fortale avsnitt 18 og 20 og artikkel 14 nr. 7 og 10 og fjernsalgsdirektivets fortale avsnitt 6, 14, 18 og 22.

15.2 Gjeldende rett

Innledende oversikt

Tjenesteyterens opplysningsplikt overfor kunden er i dag regulert forskjellige steder i lovverket, og opplysningskravene er til dels overlappende. Angrerettloven § 28 gir alminnelige regler om opplysninger som skal gis før inngåelse av fjernsalgsavtale om finansielle tenester, herunder avtaler som er omfattet av gjeldende finansavtalelov. I tillegg får angrerettloven § 28 anvendelse også ved fjernsalg av banktjenester, kreditttjenester, forsikringstjenester, individuelle pensjonstjenester, investeringstjenester og betalingstjenester som faller utenfor virkeområdet for gjeldende finansavtalelov. Ved salg utenom faste forretningslokaler gjelder dessuten en særskilt opplysningsplikt om angrerett etter angrerettloven § 32.

I gjeldende finansavtalelov er det ikke gitt generelle regler om opplysningsplikt for finansielle tenester eller andre finansavtaler. I forbindelse med finansoppdrag gjelder enkelte overordnede opplysningsplikter for oppdragsforetaket, se punkt 13.1. For øvrig reguleres opplysningsplikter i finansavtaleloven i de enkelte kapitler av loven som gjelder særskilt for henholdsvis avtaler om kontoer og betalingstjenester, kredittavtaler og kausjonsavtaler.

Finansavtaleloven har derfor som et utgangspunkt regler om opplysningsplikt bare så langt avtalen er omfattet av de enkelte kapitler i loven, se § 15 for avtaler om kontoer og betalingstje-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

nester, § 46 a for kredittavtaler og § 59 for kausjonsavtaler. Dersom en avtale inneholder tjenester som er omfattet av to eller flere kapitler i finansavtaleloven, er utgangspunktet at opplysningspliktene i hvert av de aktuelle kapitler kommer til anvendelse. Dette innebærer i flere tilfeller overlappende opplysningskrav om samme forhold. Et eksempel er opplysningskrav om tjenesteyteren i § 15 annet ledd bokstav a og b og i § 46 a første ledd bokstav a. Mens de nevnte bestemmelsene stiller ulike krav til hvilke opplysninger som skal gis om tjenesteyteren, for avtaler om kontoer og betalingstjenester og kredittavtaler, er det ingen direkte krav om at kausjonisten skal gis opplysninger om kredittyteren ved kausjonsavtaler i § 59.

Om de lovbestemte opplysningspliktene kommer til anvendelse, kan bero på hvem som er part i avtalen. Når kredittavtaler holdes utenfor, gjelder finansavtaleloven for avtaler som er inngått med en «finansinstitusjon eller lignende institusjon», jf. finansavtaleloven § 1. Angrerettloven omfatter forbrukeravtaler inngått ved fjernsalg med finansinstitusjoner eller lignende institusjoner og forbrukeravtaler inngått med andre tjenesteytere som opptrer i næringsvirksomhet. Saklig omfattes enhver forbrukeravtale inngått ved fjernsalg om kontoer og betalingstjenester, kredittavtaler og garantiansvar, også slike avtaler som ellers faller utenfor finansavtaleloven.

For avtaler som ikke er regulert i lov eller forskrift, må en eventuell opplysningsplikt bero på ulovfestet rett. Med noen få unntak synes opplysningspliktene etter angrerettloven § 28 første ledd å være egnet til å kunne få anvendelse også på forbrukeravtaler som ikke inngås ved fjernsalg. Departementet utelukker ikke at domstolene ut fra slike vurderinger vil kunne bygge på en analogisk anvendelse av angrerettloven § 28 for forbrukeravtaler som det ikke gjelder noen lovfestet opplysningsplikt for. Rekkevidden av en eventuell ulovfestet opplysningsplikt er imidlertid uklar.

Siden de fleste avtaler om finansielle tjenester i dag blir inngått ved fjernsalg, er det angrerettloven § 28 som gir hovedreglene om opplysningsplikt ved finansielle tjenester til en forbruker, ikke finansavtaleloven eller forsikringsavtaleloven.

Opplysningsplikt ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler til forbruker

Det følger av angrerettloven § 28 første ledd at i rimelig tid før det blir inngått en fjernsalgsavtale som gjelder finansielle tjenester, skal den næringsdrivende gi forbrukeren en rekke opplys-

ninger som er nærmere angitt i bokstavene a til r. Blant annet skal det opplyses om den finansielle tjenestens viktigste egenskaper, eventuelle særskilte risikoer som er knyttet til det finansielle instrumentet, og den samlede prisen forbrukeren skal betale, herunder provisjoner og gebyrer. Det skal opplyses om forbrukeren har angrerett eller ikke, den eventuelle angrefristens lengde og vilkår for å bruke angreretten, herunder hvilket beløp forbrukeren kan bli avkrevd ved bruk av angreretten. Videre skal det opplyses om eventuelle rettigheter avtalen gir partene til førtidig eller ensidig å avslutte avtaleforholdet. Det følger av angrerettloven § 28 femte ledd at hvis det utføres flere separate transaksjoner av samme type mellom de samme partene uten at det foreligger noen innledende avtale om tjenesten, gjelder opplysningskravene bare for den første transaksjonen. Hvis det går mer enn ett år mellom transaksjonene, skal opplysningene likevel gis på nytt.

Angrerettloven § 30 første ledd slår fast at den næringsdrivende i rimelig tid før avtale blir inngått skal gi forbrukeren alle avtalevilkår og alle opplysninger etter § 28 første ledd skriftlig på et varig medium som forbrukeren råder over. Hvis avtalen inngås på forbrukerens oppfordring, og det brukes en fjernkommunikasjonsmetode som ikke gjør det mulig å gi avtalevilkår og opplysninger på varig medium før avtaleinngåelsen, skal den næringsdrivende oppfylle sine forpliktelser straks etter at avtalen er inngått.

En forbruker har ved fjernsalg rett til når som helst under avtaleforholdet å få avtalevilkårene på papir, jf. angrerettloven § 31.

I forbindelse med inngåelse av en avtale om finansielle tjenester utenom faste forretningslokaler skal forbrukeren etter reglene i angrerettloven § 32 få opplysninger om angrerett som nevnt i § 28 første ledd bokstav j og k. Opplysningene skal gis skriftlig på et varig medium.

Opplysningsplikt ved avtaler om konto og betalingstjenester

Tjenesteyterens opplysningsplikt ved inngåelse av avtale om konto og betalingstjenester er regulert i finansavtaleloven § 15 annet ledd. I rimelig tid før kunden blir bundet av en rammeavtale skal institusjonen gi kunden opplysninger om institusjonen, om tjenesten, om gebyrer, renter og vekslingskurser, om kommunikasjonsmåten, om beskyttelsesmekanismer og korrigerende tiltak, om endringer i og opphør av avtalen, om tvisteløsning og om hvilke regler som gjelder for innskuddsgaranti. Bestemmelsen gir i underpunkter

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

en mer konkret angivelse av hvilke elementer som inngår i opplysningsplikten.

Angrerettloven § 28 annet ledd regulerer forholdet til finansavtaleloven § 15 slik:

«Hvis fjernsalgsavtalen gjelder betalingstjenester som definert i finansavtaleloven § 11, skal den næringsdrivende istedenfor opplysninger som nevnt i første ledd bokstav a, b, c, e, l, m, o, p og q gi opplysningene nevnt i finansavtaleloven § 15 annet ledd, eventuelt opplysningene nevnt i finansavtaleloven § 23 første ledd hvis det gjelder en enkeltstående betalingsstransaksjon som ikke er omfattet av en rammeavtale.»

Det fremstår som noe uklart hva som er innholdet i tjenesteyterens opplysningsplikt ved fjernsalg av kontoavtaler som eventuelt ikke er «betalingstjeneste», se punkt 4.2.

For «småpengeinstrumenter» gjelder det en forenklet opplysningsplikt etter finansavtaleloven § 15 fjerde ledd. Det gjelder også en forenklet opplysningsplikt for enkeltstående betalingsstransaksjoner, det vil si betalingsstransaksjoner som ikke er omfattet av en rammeavtale (kontoavtale), se § 23 første ledd.

Opplysningsplikt ved kredittavtaler

Finansavtaleloven § 46 a gir regler om opplysningsplikt ved inngåelse av kredittavtaler. Det følger av første ledd at i god tid før forbrukeren blir bundet av en kredittavtale skal kredittgiveren gi forbrukeren opplysninger blant annet om kreditttype, samlet kredittbeløp, kredittavtalens løpetid, størrelse, antall og hyppighet av de betalinger som forbrukeren skal foreta, totalbeløp, sikkerhet som kreves, rente og effektiv rente. Det gjelder enkelte særlige regler for kredittavtaler i form av kassakreditt eller annen rammekreditt der kreditten skal betales tilbake etter påkrav eller innen tre måneder, se annet ledd. I tredje ledd er det gitt regler om måten opplysningene skal formidles på. Opplysningene etter første ledd skal gis på papir eller annet varig medium ved bruk av formular. Femte ledd bestemmer at hvis kredittavtalen er inngått på forbrukerens oppfordring ved bruk av fjernkommunikasjonsteknikk som ikke gjør det mulig å oppfylle forpliktelsene etter første og annet ledd, skal kredittgiveren «umiddelbart etter avtaleinngåelsen gi forbrukeren opplysninger som nevnt i første og annet ledd».

Det følger av forskrift 7. mai 2010 nr. 654 om kredittavtaler mv. § 3 at opplysninger etter finans-

avtaleloven § 46 a første og annet ledd skal gis ved bruk av standardiserte kredittopplysnings skjemaer. I § 4 i forskriften er det gitt særskilte regler om opplysningsplikt for visse særlige kredittavtaler.

Opplysningsplikt ved kausjonsavtaler

Etter gjeldende rett kan kausjonsavtaler ikke inngås elektronisk med en forbruker, idet finansavtaleloven § 61 første ledd annet punktum angir at finansavtaleloven § 8 om elektronisk kommunikasjon ikke gjelder for kausjonsavtaler med en forbruker. Angrerettloven § 28 vil derfor i praksis ikke komme til anvendelse for kausjonsavtaler som er omfattet av finansavtalelovens virkeområde. Kredittytters opplysningsplikt før inngåelse av kausjonsavtaler er det gitt regler om i finansavtaleloven § 59. Før det blir inngått avtale om kausjon med en forbruker skal institusjonen skriftlig opplyse kausjonisten blant annet om den alminnelige risikoen som knytter seg til kausjonsansvar, om de kreditter kausjonen skal omfatte, og tidsrommet kausjonsansvaret skal gjelde, om kausjonskravets størrelse eller det høyeste beløp som kausjonen skal sikre, om kausjonisten i tillegg skal ha ansvar for renter og kostnader ved kredittkunders mislighold, og om pant eller annen sikkerhet som kredittkunden eller en tredjeperson har stilt eller forutsettes å stille for kredittgiverens fordring. Det følger av annet ledd at kredittgiveren så snart som mulig skal gi kausjonisten en kopi av kredittavtalen eller på annen måte gjøre den tilgjengelig for kausjonisten.

Opplysningsplikt ved leiefinansiering (finansiell leasing)

Ved leiefinansiering gjelder det etter forskrift 7. mai 2010 nr. 654 om kredittavtaler mv. § 12 opplysningsplikt når avtalen inngås med en forbruker. Før avtaleinngåelsen skal utleieren skriftlig opplyse om hvor lang tid leieforholdet skal vare, leietakerens oppsigelsesrett, summen av alle terminbeløp og eventuelle tillegg og kontantprisen. Opplysningsplikten gjelder bare dersom leieforholdet varer mer enn 30 dager, regnet fra utløpet av leveringsmåneden.

Begrenset opplysningsplikt ved fjernsalg i telefonsamtale mv.

Når avtalen inngås med en forbruker ved fjernsalg i telefonsamtale, er det i angrerettloven § 28 fjerde ledd gitt regler om en forenklet opplys-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ningsplikt. Det følger av bestemmelsen at hvis forbrukeren uttrykkelig har gitt sitt samtykke til dette, kan den næringsdrivende i telefonsamtaler nøye seg med å gi opplysningene nevnt i § 28 første ledd bokstav a, c, d, e, f og j. Den næringsdrivende skal i så fall informere forbrukeren om at flere opplysninger er tilgjengelige på forespørsel, og hva slags opplysninger dette er. Den næringsdrivende skal uansett gi fullstendige opplysninger etter første ledd skriftlig på varig medium på det tidspunktet som følger av reglene i § 30 første ledd.

Det fremkommer ikke klart av angrerettloven § 28 hva som gjelder i tilfeller der avtaler om betalingstjenester, som er særskilt regulert i angrerettloven § 28 annet ledd, inngås i telefonsamtale.

Ved uanmodet telefonsalg fastslår angrerettloven § 28 sjetten ledd at forbrukeren ikke blir bundet før han eller hun har akseptert tilbudet skriftlig. Dette skal den næringsdrivende gi forbrukeren skriftlig opplysning om før denne blir bundet av en fjernsalgsavtale. Dette gjelder likevel ikke ved fjernsalg av betalingstjenester som definert i finansavtaleloven § 11.

Forholdet mellom angrerettloven § 28 og finansavtaleloven § 46 a er ikke løst i angrerettloven – slik tilfellet er for betalingstjenester i angrerettloven § 28 annet ledd. I stedet er det finansavtaleloven selv som regulerer forholdet mellom finansavtaleloven og angrerettloven ved kredittavtaler, se finansavtaleloven § 46 a fjerde ledd om tilfeller der «taletelefoner blir benyttet som kommunikasjonsmåte».

15.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det vist til at opplysningskravene i finansavtaleloven §§ 15 og 46 a er lovteknisk problematiske i den forstand at de inneholder både nødvendig informasjon, hensiktsmessig informasjon og mindre vesentlig informasjon. Det ble vist til at de nevnte bestemmelsene inneholder henholdsvis rundt 30 og 20 ulike opplysningskrav hver for seg, og at det er vanskelig å se om det for eksempel dreier seg om samme type informasjon, eller om det er ulike typer informasjon som skal gis ved henholdsvis kontoavtaler og kredittavtaler. Bakgrunnen er at direktivene stiller ulike krav til opplysninger. Det ble foreslått å harmonisere oppbygningen av bestemmelsene om opplysningsplikt ved at samtlige opplysningskrav ble innplassert i en liste på maksimalt ti punkter. De nærmere detaljene for hvert punkt ble foreslått regu-

leret i forskrift. Det ble uttalt i høringsnotatet at «[f]ordelen med en slik fremgangsmåte er at EU-reglene blir korrekt gjennomført i alle sine detaljer, samtidig som at man i loven kan løfte frem de mest sentrale opplysningskravene».

Bestemmelsene om opplysningsplikt før inngåelse av kontoavtaler og avtaler om betalingstjenester var etter dette inndelt i følgende ti hovedkategorier:

1. betalingstjenesteyteren
2. avtaleinngåelsen
3. kontoavtalens viktigste egenskaper
4. kostnader
5. effektiv rente
6. kommunikasjon
7. bruk av tjenestene
8. risiko forbundet med kontoavtalen
9. rettigheter og forpliktelser
10. tvisteløsning og klageadgang

Bestemmelsene om opplysningsplikt før inngåelse av kredittavtale og kausjonsavtale var utformet etter et tilsvarende oppsett.

Det nærmere innholdet i listene var foreslått presisert og uttømmende regulert i forskrift.

15.4 Høringsinstansenes synspunkter

Forbrukerrådet ser både fordeler og ulemper med høringsnotatets regelstruktur og er ellers opptatt av opplysningskrav knyttet til prisinformasjon:

«Forslaget til ny finansavtalelov legger opp til en større bruk av forskrifter enn hva som er tilfellet med dagens lov. Departementet har blant annet fremlagt forslag til finansavtales forskrift. Forbrukerrådet vil peke på at det kan være både fordeler og ulemper med en slik tilnærming. Loven blir mer oversiktlig, men forutsetter samtidig at man setter seg inn i forskrift. [...]

Forbrukerrådet er opptatt av at forbrukerne skal ha full informasjon om alle gebyrer, og at man på en enkel måte skal kunne sammenligne priser på ulike bank-, forsikrings- og investeringsprodukter før avtale blir inngått.

Sammenligning av tilbud er et hovedproblem i en rekke markeder. EU-kommisjonen konkluderer i Consumer Markets Scoreboard 2016 med at det er viktig å jobbe for at informasjon og priser presenteres på en tydelig måte. Sammenligningsportaler kan i så henseende bidra til at det blir lettere for forbrukere å sammenligne produkter og tjenester.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

I Norge eksisterer det allerede gode sammenligningsportaler. Finansportalen.no, som er en tjeneste fra Forbrukerrådet, gir forbrukerne makt og mulighet til å ta gode valg i markedet for finansielle tjenester. Portalen består av digitale verktøy som hjelper forbrukerne til å sammenlikne bank-, pensjons-, forsikrings- og investeringsprodukter. Både banker og forsikringsselskaper har innrapporteringsplikt til Finansportalen, med hjemmel i henholdsvis Prisopplysningsforskriften og Finansforetaksforskriften. En stor utfordring er likevel at flere finansforetak opererer med produktpakker, som bidrar til å tilsløre prisene på enkeltelementer som inngår i disse pakkene.

[...]

Opplysningsplikt og informasjonskrav

Kostnader som belastes forbrukerne må synliggjøres på en klar og tydelig måte. Forbrukerrådet mener at opplysninger om gebyr- og honorarkostnader som er påløpt og trukket må oppgis i kontoutskrifter og i årsoppgaver både i nominelle kroner og i prosent av beholdning, avkastning, mv. For fond må årlige samlede forvaltningsgebyrer oppgis i kroner i årsoppgaven, sammen med en oversikt over samlede forvaltningsgebyrer i fondet siden anskaffelse. I tillegg bør kunden obligatorisk motta årlig kvittering pr. epost.

Forbrukerrådet er opptatt av at forbrukerne skal ha full informasjon om alle gebyrer, og at man på en enkel måte skal kunne sammenligne priser på ulike bank-, forsikrings- og investeringsprodukter før avtale blir inngått.

Sammenligning av tilbud er et hovedproblem i en rekke markeder. EU-kommisjonen konkluderer i Consumer Markets Scoreboard 2016 med at det er viktig å jobbe for at informasjon og priser presenteres på en tydelig måte.

Sammenligningsportaler kan i så henseende bidra til at det blir lettere for forbrukere å sammenligne produkter og tjenester.

I Norge eksisterer det allerede gode sammenligningsportaler. Finansportalen.no, som er en tjeneste fra Forbrukerrådet, gir forbrukerne makt og mulighet til å ta gode valg i markedet for finansielle tjenester. Portalen består av digitale verktøy som hjelper forbrukerne til å sammenlikne bank-, pensjons-, forsikrings- og investeringsprodukter. Både banker og forsikringsselskaper har innrapporteringsplikt til Finansportalen, med hjemmel i henholdsvis Prisopplysningsforskriften og Finansforetaksforskriften. En stor utfordring er likevel at flere finansforetak opererer med produktpakker,

som bidrar til å tilsløre prisene på enkeltelementer som inngår i disse pakkene.»

Forbrukerrådet tar dessuten opp spørsmål som har en side til tjenesteyterens forklaringsplikt:

«Opplysningsplikten til tjenesteyter i forbindelse med kredittavtaler er inn tatt i § 78 i lovforslaget, og innebærer en noe annen fremgangsmåte for å regulere denne sammenlignet med eksisterende lov.

Forbrukerrådet vil særlig peke på viktigheten av presiseringen i annet ledd om at kredittytteren i god tid før avtale inngås skal gi personlig tilpasset informasjon til mottakere av kreditt. Dette innebærer, slik Forbrukerrådet ser det, at kredittyttere må formidle all relevant og lovpålagt informasjon på en måte som forstås av hver enkelt kunde. Kredittyster bør således stille kontrollspørsmål til kundene for å forsikre seg om at de faktisk har forstått innholdet. Alle obligatoriske opplysninger beskrevet i § 78 første ledd fra bokstav a) til bokstav j) skal samles i et eget kredittopplysnings skjema som gis til kundene.

Forbrukerrådet er for øvrig tilfreds med at departementet i tredje ledd åpner for at utfyllende regler kan fastsettes i forskrift dersom det skulle være behov for dette.»

Forbrukerombudet mener at den foreslåtte regelstrukturen snarere fører til en uoversiktlig lovgivning enn til en tydeliggjøring av kravene. Forbrukerombudet er enig i at direktivenes regler om opplysningskrav er omfattende, og at opplysningene som skal gis, har ulik viktighetsgrad for mottakeren. Ombudet mener likevel at en oppdeling av opplysningskravene med en generell lovbestemmelse som utdypes i forskrift, gir «et fragmentert rettskildebilde med mye gjentakelser, og gjør dermed oversikten over påkrevde opplysninger vanskeligere tilgjengelig enn etter gjeldende rett, hvor kravene til opplysninger er samlet i én lovbestemmelse». Forbrukerombudet mener derfor at det vil være mer hensiktsmessig å innta i lovteksten den fullstendige listen over opplysninger som må gis. Forbrukerombudet mener videre at bestemmelsene som gjennomfører direktivenes opplysningspliktregler, «bør ha en ordlyd som ligger nært opp til direktivenes ordlyd» for å sikre korrekt gjennomføring.

Finans Norge slutter seg heller ikke til forslaget i høringsnotatet om at opplysningskravene dels skal følge av loven og dels av forskrift. Denne høringsinstansen uttaler:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

«Prinsipielt mener Finans Norge at opplysningskrav som følger av direktivtekst bør fremgå av lovtekst og at eventuelle utfyllende reglene bl.a. som følge av krav i tekniske standarder, bør inntas på forskriftsnivå. Dersom departementet likevel ønsker å ha opplysningskravene i forskriften, for eksempel fordi det er for «mange» krav å stille opp i loven, mener vi at alle kravene må samles i forskriften. På denne måten blir reglene mer oversiktlige og tilgjengelige. Etter vår oppfatning vil det da være best om loven rett og slett henviser til forskriften.»

[...]

Finans Norge ber om at opplysningspliktbestemmelsene i alle kapitlene gjennomgås med sikte på å få dem likest mulig hva gjelder opplysninger som skal gis, nummerering osv. Dette vil gjøre arbeidet med kundeavtaler enklere, samtidig som vi antar at det i noen grad vil gjøre det enklere for tilsynsmyndighetene å gjennomgå kundeavtaler.»

Namsfogden i Oslo er på den annen side positiv til forslaget om å samle de overordnede kravene til opplysninger i en egen lovbestemmelse og uttaler:

«Kredittkunden vil på denne måten lettere kunne finne frem til en oversiktlig fremstilling av hva som kan forventes av tjenesteyter, og i forlengelsen av dette bli mer bevisst egne rettigheter.

Namsfogden i Oslo støtter særlig forslaget om en kodifisering av kravet om at tjenesteyteren skal kjenne sin kunde og tilpasse tilbudene som gis deretter. Til tross for at dette allerede følger av regelverket i dag, er vi generelt positive til at kundens rettigheter blir lettere tilgjengelig for den som ønsker å sette seg inn i regelverket. Av samme grunn er vi positive til at tjenesteyters opplysningsplikt får en mer fremtredende plassering i loven. Særlig når tjenesteyter benytter seg av finansagenter og andre formidlere ser vi et behov for en tydeliggjøring av denne plikten.»

Forbruker Europa tar i sin høringsuttalelse opp et forslag om opplysningsplikt knyttet til kundens mulighet for å gjøre krav kunden har mot en selger av varer og tjenester gjeldende mot kredittytteren:

«I følge vår chargeback rapport er det utbredt at bankene ikke opplyser forbrukerne om muligheten for chargeback og at forbrukerne

må insistere på at bankene skal behandle deres krav om tilbakebetaling. Forbruker Europa ser derfor svært gjerne, at kredittgiver i lovgivningen pålegges en direkte opplysningsplikt omkring chargeback, som ikke kan gjemmes bort i vilkårene.»

15.5 Departementets vurdering

15.5.1 Generelt om gjennomføringen av direktivenes opplysningsplikter i finansavtaleloven

Departementet foreslår i lys av høringen og på bakgrunn av en dialog med aktører som representerer kundene og finansnæringen, at kravene til opplysninger som skal gis kunden før avtaleinngåelsen, fullt ut fremgår av loven. Departementet følger etter dette ikke opp forslaget i høringsnotatet om at tjenesteyterens opplysningsplikter reguleres dels i loven og dels i forskrift.

Når opplysningskravene i samsvar med gjeldende lov i sin helhet skal fremgå av lovteksten, vil det etter departementets vurdering være en fordel at de plasseres i lovens kapittel 3, som gjelder for alle avtaler lovforslaget omfatter. Det vises til lovforslaget §§ 3-22 og 3-39.

I forlengelsen av en slik omlegging av reguleringen av opplysningspliktene mener departementet det vil være hensiktsmessig at reglene om opplysningsplikt ved fjernsalg av finansielle tjenester i angrerettloven §§ 28 flg. flyttes til finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven. Dels er det et behov for å utforme reglene om opplysningsplikt mer i samsvar med reglene i finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven. Videre bør det etter departementets syn legges vekt på at når en forbruker for eksempel inngår en avtale om en finansiell tjeneste ved bruk av internett, så bør hovedreglene om opplysningspliktene følge av samme lov som gir vilkår for avtalen generelt – det vil si i finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven. Departementet viser dessuten til at det i høringen i forbindelse med gjennomføringen av fjernsalgsdirektivet i angrerettloven kom frem at samordningsproblemene utgjorde en utfordring for finansbransjen, se nærmere Ot.prp. nr. 36 (2004–2005) s. 12–13.

Løsningen i gjeldende lovgivning, der det er overlatt til den enkelte tjenesteyteren å finne ut av hvordan bestemmelser om opplysningsplikt med lignende innhold i ulike lover må antas å forholde seg til hverandre, fremstår ikke som særlig brukervennlig. Det er heller ikke noen heldig lovteknisk løsning at regler om opplysningsplikt for

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

samme forhold – i samme avtale – er regulert i ulike lover. Med en løsning der opplysningspliktene som følger av de ulike direktivene, følger av en samlet og felles regulering innledningsvis i finansavtaleloven, vil det bli mindre avgjørende å fastslå nøyaktig om en avtale er inngått ved fjernsalg eller ikke. Etter lovforslaget vil det som et utgangspunkt være den samme opplysningsplikten som gjelder – uavhengig av om avtalen er inngått ved fjernsalg eller på annen måte.

Et unntak må likevel gjøres for fjernsalg av andre finansielle tjenester enn de som er omfattet av lovforslaget kapittel 4 til 6, hvor lovforslaget viderefører gjeldende rett med hensyn til opplysningsplikt ved fjernsalg, se § 3-22 annet ledd første punktum.

Når det gjelder endringer i angrerettloven som følge av at reglene om opplysningsplikt flyttes til finansavtaleloven, vises til § 8-3 nr. 9 og merknaden til denne bestemmelsen.

Tjenesteyterne og oppdragstakerne skal etter lovforslaget alltid følge reglene i kapittel 3 ved finansavtaler. Men det må avgjøres ut fra den enkelte bestemmelse om opplysningskravet gjelder for vedkommende avtale. For det første vil det fremgå av § 3-22 annet ledd og den enkelte bestemmelse hvilke avtaletyper opplysningskravene gjelder for, se for eksempel innledningene til §§ 3-24, 3-30 og 3-34, som alle har forskjellig virkeområde. Videre gjelder opplysningskravene bare i den grad de er relevante for vedkommende avtale. Som et eksempel på dette nevnes lovforslaget § 3-34 tredje ledd, som kun gjelder når en kredittavtale er et valutilån.

På samme måte som etter gjeldende lov vil det være opp til tjenesteyteren og oppdragstakeren å vurdere hvilken type tjeneste som tilbys, og deretter oppfylle opplysningskravene som gjelder for den aktuelle avtalen. Departementet vil imidlertid anta at eventuelle utfordringer med å anvende de rette lovbestemmelsene for dette formålet vil være mindre med lovforslaget enn etter gjeldende lov. Dersom tjenesteyteren har gitt opplysninger om kostnader i samsvar med lovforslaget § 3-28, vil tjenesteyteren i de fleste tilfeller med dette også ha gitt flere av de prisopplysningene som skal gis for kredittavtaler etter § 3-34, selv om tjenesteyteren skulle være i rettslig villfarelse om hvorvidt avtalen er en kredittavtale i lovforslagets forstand.

Forbrukerombudet har i sin høringsuttalelse gitt uttrykk for at de enkelte opplysningspliktene bør legges tettere opp til direktivenes ordlyd for å sikre en korrekt gjennomføring. Hensynet til en korrekt gjennomføring av direktivforpliktelsene

må selvsagt veie tungt, men etter departementets syn innebærer ikke dette at gjennomføringsbestemmelsene av den grunn nødvendigvis må ligge tett opp til direktivets ordlyd. Direktivene er i utgangspunktet rettet til medlemsstatene som skal gjennomføre direktivene i sin nasjonale rettsorden. Det er nettopp fordi nasjonal rett ofte har regler av lignende eller tilsvarende innhold at direktivformen benyttes. Medlemsstatene må sørge for at de felleseuropeiske reglene blir gjennomført på en hensiktsmessig måte i nasjonal rett.

I Norge har vi valgt å gjennomføre det første betalingsgjestedirektivet og forbrukerkredittdirektivet i finansavtaleloven, samt i angrerettloven og finansforetaksloven. Dessuten kommer en rekke tilstøtende regelverk, herunder ulovfestede prinsipper, til anvendelse på avtaler som er omfattet av direktivene. Selv om EU til en viss grad forsøker å ta hensyn til gjeldende direktiver i sin egen lovgivningsprosess, er det også ulikheter mellom direktivene som etter departementets syn ikke kan tilleggs avgjørende vekt ved gjennomføringen i nasjonal rett. Det vises i denne sammenhengen til EU-domstolens synspunkter i sak C-375/15 (BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG v Verein für Konsumenteninformation), hvor domstolen anser «varig medium» som et funksjonelt begrep, jf. ovenfor i punkt 11.5. Ved gjennomføringen av direktivene er det avgjørende at norsk rett får rettsregler som gir det resultatet som direktivene forplikter Norge til å sørge for. Så lenge de norske reglene vil medføre en klar plikt til å gi opplysninger slik direktivene krever, er det av mindre betydning om selve plikten er utformet likt som direktivet eller ikke.

Lovforslaget innebærer at opplysningspliktene gjelder for avtaler som er omfattet av reglene i lovforslaget kapittel 4 til 6, det vil si avtaler om konto og betalingsgjester, kredittavtaler og avtaler om kausjon, og dessuten avtaler om finansoppdrag. Lovforslaget innebærer at flere av reglene vil gjelde også for avtaler som faller utenfor virkeområdet til de enkelte direktivene. At direktivenes regler om opplysningsplikt dermed gis anvendelse på flere tjenesteavtaler enn direktivene selv, er et nasjonalt valg for tjenesteavtaler som ikke er harmonisert av EØS-forpliktelser.

Lovforslaget innebærer videre at den generelle opplysningsplikten skal gjelde ved fjernsalg av andre finansielle tjenester til en forbruker enn de som er omfattet av lovforslaget kapittel 4 til 6, og avtaler om finansoppdrag. Med «finansielle tjenester» menes i fjernsalgsdirektivet artikkel 2

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

bokstav b «alle bank-, kreditt- og forsikringstenester og tenester i samband med individuelle pensjonar, investering eller betaling». For finansielle tjenesteavtaler som ikke inngås ved fjernsalg, og som ikke er omfattet av lovforslaget kapittel 4 til 6 eller gjelder finansoppdrag, er det ikke gitt regler om opplysningsplikt.

En løsning med generelle krav til opplysninger for alle forbrukeravtaler om finansielle tjenester – uavhengig av salgsformen – ville innebære at det for tjenesteytere som leverer finansielle tjenester, ville gjelde tilsvarende krav som det som gjelder for andre næringsdrivende etter reglene i avtaleloven §§ 38 a og 38 b. Det er vanskelig å se hensyn som skulle tilsi at det bør stilles færre opplysningskrav for avtaler om finansielle tjenester enn ved salg av for eksempel biler, klær eller lignende. Det kan derfor være grunn til å vurdere om de opplysningspliktene som gjelder ved fjernsalg, bør gjelde også for avtaler som er inngått på andre måter enn ved fjernsalg. Et slikt forslag har imidlertid ikke vært på høring og må eventuelt utredes nærmere.

For avtaler som inngås verken ved fjernsalg eller er omfattet av lovforslaget kapittel 4 til 6 eller gjelder finansoppdrag, vil det med lovforslaget være kun de overordnede kravene til tjenesteyterens plikter, slik som kommunikasjon med kunden mv., som får anvendelse. Det vises i denne forbindelse til proposisjonens punkt 10.

Når det gjelder det nærmere innholdet i opplysningskravene etter lovforslaget, vises til §§ 3-24 til 3-39 og merknadene til disse bestemmelsene.

15.5.2 Hvordan opplysningene skal gis til kunden

Opplysninger skal som et utgangspunkt gis i skriftlig dokument

Direktivene har som sitt utgangspunkt at kunden skal motta opplysningene skriftlig på papir eller et annet varig medium, jf. punkt 11.

I praksis vil det være nærliggende for tjenesteyteren å oppfylle opplysningsplikten ved å gi kunden et utkast til skriftlig avtale som inneholder alle opplysningene som er aktuelle for avtalen. Direktivene slår derfor fast at tjenesteyteren skal anses for å ha oppfylt sin opplysningsplikt når denne fremgangsmåten er benyttet. De aktuelle direktivbestemmelsene med krav til skriftlig oppfyllelse av opplysningsplikten finnes i fjernsalgsdirektivet artikkel 5 nr. 1, det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 51 nr. 1, forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 1, forbrukerkredittdirekti-

vet artikkel 6 nr. 1 annet avsnitt, i tillegg til boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 2.

Opplysninger som skal gis kunden ved enkeltstående betalingstjenester, skal etter det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 45 og artikkel 44 stilles til rådighet for kunden på en lett tilgjengelig måte. På forespørsel skal kunden likevel motta opplysninger i et skriftlig dokument. Også her kan opplysningsplikten oppfylles ved å gi kunden et utkast til skriftlig avtale eller betalingsoppdrag som inneholder de aktuelle opplysningene. Andre opplysninger som er relevante for den aktuelle betalingstjenesten, skal være lett tilgjengelige for kunden. Det er dermed ikke noe krav om at slike opplysninger er mottatt av kunden før avtale om enkeltstående betalingstjenester inngås.

Departementet foreslår at direktivbestemmelsene gjennomføres i lovforslaget § 3-23, som i første ledd slår fast at opplysningene skal gis i et skriftlig dokument, jf. § 3-2 fjerde ledd, og som i tredje ledd bestemmer at tjenesteyteren anses for å ha oppfylt sin opplysningsplikt hvis kunden har mottatt kopi av utkastet til avtale eller utkast til enkeltstående betalingsoppdrag. For fjernsalg til en forbruker foreslås en særregel om kommunikasjonsform i annet ledd.

Bruk av standardisert kredittopplysnings skjema

Med unntak for brukskontokreditt, refinansiering og kredittavtaler som samvirkeforetak tilbyr egne medlemmer, er det obligatorisk for kredittyteren å benytte standardiserte kredittopplysnings skjemaer som er inntatt som vedlegg til forbrukerkredittdirektivet og boliglåndirektivet. Ved brukskontokreditt, refinansiering og kredittavtaler som samvirkeforetak tilbyr egne medlemmer, kan kredittyteren velge å benytte standardisert kredittopplysnings skjema også for disse avtalene, og skal i så fall anses for å ha oppfylt sin opplysningsplikt om kredittvilkårene. Det vises her til forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 1 og artikkel 6 nr. 1 annet avsnitt, i tillegg til boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 2.

Direktivenes regler om bruk av kredittopplysnings skjemaer foreslås gjennomført i lovforslaget § 3-35 og forskrift fastsatt med hjemmel i denne bestemmelsen.

Departementet foreslår at regelen om at kredittyteren skal anses for å ha oppfylt sin opplysningsplikt ved kredittavtaler ved å benytte kredittopplysnings skjema, utvides til å gjelde for alle kredittavtaler som inngås ved fjernsalg, i tillegg til de avtaler som er omfattet av lovforslaget kapittel 5 og 6. Det foreslås ikke at det i disse tilfellene skal

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

være obligatorisk for kredittytteren å benytte standardisert kredittopplysnings skjema, jf. § 3-35 annet ledd annet punktum. Hensikten er å legge til rette for en administrativ forenkling av tjenesteyterens opplysningsplikt.

Kausjon innebærer et ansvar for gjeld, og departementet foreslår derfor en regel som skal sikre at kausjonisten får de samme opplysningene og den samme beskyttelsen som kredittkunden selv har ved kredittavtaler, selv om dette ikke er et krav etter direktivet.

Finans Norge har i høringen gitt uttrykk for at det bør fremgå av lovteksten hvilke kredittopplysnings skjema som skal benyttes for ulike kredittavtaler. I dag er det gitt regler om dette i forskrift 7. mai 2010 nr. 654 om kredittavtaler §§ 3 og 4. Departementet foreslår å ta inn i lovforslaget § 3-35 regler som angir når de enkelte kredittopplysnings skjemaene skal benyttes. Departementet foreslår samtidig å benytte en annen begrepsbruk enn i gjeldende lovgivning. Til erstatning for begrepet «formular» i finansavtaleloven § 46 a tredje ledd foreslår departementet å benytte «standardisert kredittopplysnings skjema». Forbrukerkredittdirektivet har i vedlegg III et opplysnings skjema som kredittytteren kan benytte ved det som i artikkel 6 nr. 1 omtales som «kontokredittordninger». I lovforslaget benyttes «brukskontokreditt» i samme betydning. Opplysnings skjemaet i vedlegg III skal dessuten benyttes ved «restrukturering av gjeld». I lovforslaget benyttes «refinansiering» i samme betydning. I tillegg skal opplysnings skjemaet i vedlegg III benyttes ved kredittavtaler som inngås med organisasjoner nevnt i forbrukerkredittdirektivet artikkel 2 nr. 5, jf. angivelsen av disse organisasjonene i den nevnte forskriften § 4 bokstav a. Departementet foreslår at det i lovforslaget benyttes «kredittavtale som samvirkeforetak tilbyr egne medlemmer på særskilte vilkår» i samme betydning. De nevnte begrepene vil kunne presiseres i forskriften.

Standardisert gebyropplysnings skjema for betalingskonto

Før avtaleinngåelsen skal betalingstjenesteyteren etter reglene i betalingskontodirektivet artikkel 4 gi forbrukeren et standardisert gebyropplysnings skjema. Gebyropplysnings skjemaet skal inneholde en liste med de mest alminnelige betalings tjenestene i tilknytning til en betalingskonto. Omtalen skal være standardisert. På grunn av standardiseringen vil gebyropplysnings skjemaet også fungere som en ordliste som forklarer hva de ulike betalingstjenestene består i. Gebyropplys-

nings skjemaet skal dessuten inneholde opplysninger om kostnader (gebyrer) for bruk av betalings tjenestene. Hensikten med denne informasjonen er å gjøre det enklere for forbrukere å sammenligne kostnader mellom ulike tilbydere av betalingstjenester.

Den standardiserte terminologien er fastsatt i delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/32.

Selve gebyropplysnings skjemaet er standardisert i delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/33.

Det er ikke uvanlig i dagens marked at betalingstjenester tilbys som en pakke, hvor eksempelvis et ubegrenset antall kontobetalinger eller et begrenset antall uttak i minibanker inngår i en pakke der kunden betaler et samlet gebyr for pakken. I slike tilfeller skal det i det standardiserte gebyropplysnings skjemaet opplyses om gebyret for pakken, hvilke betalingstjenester pakken inneholder, og antall transaksjoner pakkegebyret dekker, eventuelt skal det også opplyses om gebyrene som gjelder for transaksjoner som kommer i tillegg til de transaksjonene som er inkludert i pakkegebyret.

Regler om gebyropplysnings skjema er inntatt i § 3-33 i lovforslaget. Departementet foreslår en bestemmelse som gir hjemmel til å gi nærmere regler om standardisert gebyropplysnings skjema og en forklarende ordliste i forskrift.

I høringen har *Finans Norge* gitt uttrykk for at retten til gebyropplysnings skjema bør gjelde bare for forbrukere og i tilknytning til avtale om betalingskonto i samsvar med betalingskontodirektivets virkeområde. Departementet har utformet lovforslaget tråd med *Finans Norges* synspunkt.

15.5.3 Tidspunktet for når opplysningsplikten inntreffer

Utgangspunktet

Tidspunktet for når tjenesteyterens opplysningsplikt skal være oppfylt, er i direktivene angitt med litt ulike formuleringer. Mens fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 angir «i rimelig god tid», følger det av det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 44 nr. 1 at opplysningsplikten skal være oppfylt «før kunden er bundet av avtale om en enkeltstående betalingstjeneste», og etter artikkel 51 nr. 1 «i god tid» før det inngås rammeavtale. Betalingskontodirektivet artikkel 4 nr. 1 angir at tjenesteyteren skal gi forbrukeren et gebyropplysnings skjema før avtale inngås. Artikkel 4 nr. 5 krever at det standardiserte gebyropplysnings skjemaet og den forklarende ordlisten skal være tilgjengelig

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

for kunden til enhver tid. Forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 1 og artikkel 6 nr. 1 krever at opplysninger gis «i god tid» før forbrukeren blir bundet av kredittavtalen. Det samme gjør boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 1 bokstav b.

Boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 1 bokstav a presiserer at kredittytters opplysningsplikt ved kredittavtaler inntreffer uten ugrunnet opphold regnet fra det tidspunktet da kreditttakeren mottok de nødvendige opplysningene for å kunne utforme et kreditttilbud fra kunden. Direktivene ellers har ingen regulering av når en opplysningsplikt inntreffer i forbindelse med de enkelte avtaler, og angir altså kun når en slik opplysningsplikt må være oppfylt fra tjenesteyters side.

Etter departementets vurdering ligger det ingen forskjell av betydning i de nevnte formuleringene. Det samme gjelder de ulike formuleringene i finansavtaleloven og angrerettloven § 28. Selv om finansavtaleloven § 59 for kausjonsavtalenes del bare angir «før» avtaleinngåelsen som tidspunkt, finner departementet ikke holdepunkter for at loven dermed skal forstås slik at kausjonisten ikke skal ha minst like god tid som en kredittkunde til å kunne sette seg inn i avtalevilkårene.

I lovforslaget foreslås det som en generell regel at opplysningene skal gis i «god tid» før avtale inngås, jf. § 3-22 første ledd. I dette ligger at tjenesteyteren må gi kunden anledning til å lese gjennom opplysninger og vilkår for å gjøre seg kjent med innholdet.

Tjenesteyteren har dessuten en selvstendig plikt etter lovforslaget § 3-1 tredje ledd til å ta rimelige skritt for å forsikre seg om at den enkelte kunden forstår de viktigste opplysningene og eventuell advarsel om risiko forbundet med avtalen. For opplysninger om andre forhold enn de som omfattes av § 3-1 tredje ledd, har kunden et ansvar for å gjøre seg kjent med innholdet i de opplysningene tjenesteyteren har gitt, i den forstand at kunden ikke kan gjøre gjeldende sanksjoner mot noe han eller hun kjente eller måtte kjenne til ved avtaleinngåelsen. Det vises her til proposisjonen punkt 22 og lovforslaget § 3-46. Det samme gjelder hvis kunden uten rimelig grunn har unnlatt å gjøre seg kjent med opplysninger som er mottatt før avtaleinngåelsen og som tjenesteyteren har oppfordret kunden til å gjøre seg kjent med. En forutsetning for en slik overføring av risiko til kunden er at tjenesteyteren har gitt opplysningene i samsvar med lovforslagets alminnelige regler. For eksempel vil kunden likevel kunne gjøre gjeldende sanksjoner dersom avtalevilkårene er unødige komplisert utformet og lite

forståelig for kunder generelt, jf. lovforslaget § 3-3.

Unntak for visse avtaler inngått på forespørsel fra kunden selv

I visse situasjoner er det kunden selv som tar initiativ til avtalen. Tjenesteyters opplysningsplikt vil i slike tilfeller variere avhengig av hvilken kommunikasjonsform som benyttes. Er forespørselen gjort ved bruk av fjernkommunikasjon, eksempelvis en telefonsamtale eller en mobilapplikasjon, kan tidspunktet for når tjenesteyters opplysningsplikt må være oppfylt, bli forskjøvet. Dersom det ikke er mulig for tjenesteyteren å gi kunden alle avtalevilkårene eller opplysningene om for eksempel en kredittavtale før kunden trenger å disponere kreditten, kan opplysninger og avtalevilkår gis kunden umiddelbart etter avtaleinngåelsen. Dette følger av forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 3 og artikkel 6 nr. 4 og 7, det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 44 nr. 2 og artikkel 51 nr. 2 og fjernsalgsdirektivet artikkel 5 nr. 2. I lovforslaget foreslås et tilsvarende unntak i § 3-22 tredje ledd. Tjenesteyteren må i slike tilfeller uansett foreta kredittvurdering og oppfylle sine øvrige plikter. Det er bare tidspunktet for oppfyllelse av opplysningsplikten som utsettes. Departementet antar likevel at det går en grense der det vil være i strid med handlenormene i § 3-1 å inngå avtale uten at opplysninger og avtalevilkår er gitt kunden før avtaleinngåelsen.

Et tilsvarende unntak for enkeltstående betalingstjenester finnes i det reviderte betalingstjenestedirektivet.

Boliglåndirektivet inneholder ikke et unntak, slik fjernsalgsdirektivet, det reviderte betalings-tjenestedirektivet og forbrukerkredittdirektivet gjør, for de tilfeller der avtalen er inngått på forespørsel fra kunden selv samtidig som at den aktuelle kommunikasjonsformen ikke tillater at alle opplysninger blir gitt før avtalen inngås. Er avtalen ikke inngått på forespørsel fra kunden, sier boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 7 uttrykkelig at tjenesteyteren ikke kan anses for å ha oppfylt sin plikt etter fjernsalgsdirektivet artikkel 5 nr. 1 til å gi kunden avtalevilkårene og alle opplysninger nevnt i fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 og 4 før kunden har mottatt det standardiserte kredittopp-lysnings-skjemaet til bruk ved boliglån. I de tilfeller boliglån inngås ved fjernkommunikasjon på initiativ fra kunden selv, tilsier fjernsalgsdirektivet artikkel 5 nr. 2 at det kan gjelde et forskjøvet tidspunkt for oppfyllelse av selgerens opplysningsplikt. Idet boliglån innebærer at lånet er sikret

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

med pant i bolig eller tilsvarende sikkerhetsstillelse, antar departementet at det i praksis ikke benyttes fjernkommunikasjonsmetoder som tillater at det inngås avtale om pant eller annen sikkerhetsstillelse uten at kommunikasjonsformen samtidig er egnet til å gi kunden avtalevilkår og det standardiserte kredittopplysnings skjemaet ved boliglån.

Betalingskontodirektivet har heller ikke selv et unntak for avtaler inngått på forespørsel fra kunden selv. Spørsmålet er derfor om artikkel 4 nr. 1 i direktivet skal forstås slik at det er et absolutt krav at det standardiserte gebyropplysnings skjemaet må være gitt til kunden før avtalen inngås. Betalingskontodirektivet artikkel 4 nr. 2 annet avsnitt åpner for at medlemsstatene kan bestemme at gebyropplysnings skjemaet skal gis sammen med annen informasjon som skal gis kunden i samsvar med EØS-rettslig eller nasjonale regler, på betingelse at de tekniske kravene til utformingen av gebyropplysnings skjemaet i første avsnitt overholdes. Departementet har vært noe i tvil om hvordan bestemmelsen skal forstås med hensyn til tidspunkt for oppfyllelse av opplysningsplikten.

Unntaket som forskyver tidspunktet for oppfyllelse av opplysningsplikten i det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 51 nr. 2, synes utelukkende å ha sin praktiske betydning når kunden nettopp er en forbruker, som er de avtaler betalingskontodirektivet på dette punktet regulerer. Det vises til at reglene i det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 51 uansett er fravikelige når kunden ikke er en forbruker, jf. artikkel 38 nr. 1. Dersom betalingskontodirektivet artikkel 4 nr. 1 tolkes slik at det ikke kan gjøres unntak for tidspunktet for oppfyllelse av opplysningsplikten, vil det i praksis innebære at et unntak for tilfeller der avtalen inngås på forespørsel fra kunden selv i artikkel 51 nr. 2, ikke får noen betydning for forbrukeravtaler om betalingskonto. Et slikt tolkningsresultat synes å være i strid med det reviderte betalingstjenestedirektivets intensjon på dette punktet. Siden departementet ikke finner holdepunkter for at intensjonen med betalingskontodirektivet artikkel 4 nr. 1 har vært å innskrenke betydningen av reglene i det reviderte betalingstjenestedirektivet på dette punktet, legger departementet til grunn at det også for forbrukeravtaler om betalingskonto vil være adgang til å utsette tidspunktet for oppfyllelse av tjenesteyterens opplysningsplikt ved avtaler som er inngått på forespørsel fra kunden selv, forutsatt at kommunikasjonsformen ikke tillater at gebyropplys-

nings skjema eller andre opplysninger gis kunden før avtalen inngås.

Departementet understreker at det ikke er kundens initiativ som er avgjørende for at oppfyllestidspunktet forskyves. Den sentrale begrunnelsen for unntaksbestemmelsen ligger i at den fjernkommunikasjonsformen som partene benytter, ikke tillater at opplysningsplikten oppfylles på ordinært vis. For eksempel vil det ikke være mulig for tjenesteyteren å gi kunden skriftlige vilkår og opplysninger ved avtaler som inngås i telefonsamtaler.

Rett til vilkår og opplysninger i løpende avtaleforhold

Kunden er i direktivene sikret en rett til å motta avtalevilkårene og opplysninger i tilknytning til avtaleforholdet så lenge avtalen består. Dette medfører en betinget forpliktelse for tjenesteyteren til å oppfylle opplysningsplikten når kunden ber om opplysninger og vilkår, se her det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 53, fjernsalgsdirektivet artikkel 5 nr. 3 og en lignende regel i forbrukerkredittdirektivet artikkel 10 nr. 3 med hensyn til kontoutskrift og nedbetalingsplan.

I samsvar med det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 53 foreslår departementet at retten til å få utlevert avtalevilkårene og opplysninger bør gjelde uavhengig av om avtalen er inngått ved fjernsalg eller ikke. Retten bør dessuten gjelde for alle finansielle tjenester. Det vises til lovforslaget § 3-22 fjerde ledd. På dette punktet videreføres finansavtaleloven § 16 fjerde ledd. For kredittavtaler innebærer forslaget en utvidet rett til opplysninger og vilkår sammenlignet med finansavtaleloven § 48 a annet ledd. Det samme gjelder for kausjonistens rett til å få opplysninger og avtalevilkår etter § 64, jf. også punkt 37.

Opplysningsplikt ved flere enkeltstående tjenester

Fjernsalgsdirektivet artikkel 1 nr. 2 har regler om tjenesteyterens opplysningsplikt ved levering av flere enkeltstående tjenester. Når enkeltstående tjenester leveres på grunnlag av en innledende avtale, har tjenesteyteren en opplysningsplikt i forbindelse med den innledende avtalen og ikke ved levering av de påfølgende enkelttjenestene avtalen gjelder. Fjernsalgsdirektivet artikkel 1 nr. 2 annet avsnitt medfører at det samme også gjelder når det ikke foreligger en innledende avtale, forutsatt at de suksessive enkelttjenestene er samme type tjeneste, og det ikke er gått mer enn ett år siden siste leveranse. De øvrige direktivene inneholder ingen tilsvarende regulering, og departementet legger

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

derfor til grunn at en slik regulering av tidspunktet for oppfyllelse av tjenesteyterens opplysningsplikt ligger utenfor disse direktivenes virkeområde. Departementet foreslår i lovforslaget § 3-22

femte ledd en regel etter modell av fjernsalgsdirektivet artikkel 1 nr. 2 annet avsnitt for alle avtaler om finansielle tjenester, uavhengig av om avtalen er inngått ved fjernsalg eller ikke.

16 Avtaleinngåelse og endring av avtalevilkår

16.1 Formkrav ved avtaleinngåelsen

16.1.1 Gjeldende rett

Det stilles en rekke formkrav i gjeldende finansavtalelov. Disse er dels sammenfallende for de ulike avtaletypene, og dels stilles det særskilte formkrav for henholdsvis innskuddsavtaler (kontoavtaler), betalingstjenester, kredittavtaler og avtaler om kausjon. I likhet med hva som gjelder for tjenesteyterens opplysningsplikt, er reglene i gjeldende lov fragmentert. Dette har trolig sin bakgrunn i at reguleringen av de ulike avtaletypene har vært gjenstand for omfattende revisjoner, men til ulike tidspunkter. Revisjonene har i hovedsak hatt gjennomføring av nytt EØS-regelverk som formål. Dette gjelder likevel bare i mindre grad for kausjonsavtalene, hvor reglene bærer noe preg av ikke å ha vært gjenstand for en tilsvarende EØS-rettslig påvirkning som for eksempel kredittavtaler og betalingstjenester.

For den innledende avtalen om konto- og betalingstjenester, kreditt eller kausjon stilles det krav om at avtalen skal inngås skriftlig på et varig medium, se her henholdsvis § 16 første ledd, § 48 første ledd, § 61 første ledd og § 82. Er avtalen inngått ved fjernsalg eller salg utenom faste forretningslokaler til en forbruker, følger det tilsvarende krav av reglene i angrerettloven §§ 30 og 32. Med unntak for kausjonsavtaler som inngås med en forbruker, er disse kravene ikke til hinder for at avtalen inngås elektronisk, jf. finansavtaleloven § 8 annet ledd og § 61 første ledd annet punktum.

De nærmere vilkårene for elektronisk kommunikasjon i finansavtaleloven § 8 annet ledd fastslår at et krav i eller i medhold av loven om at en avtale skal inngås skriftlig, ikke er til hinder for at avtalen inngås ved hjelp av et elektronisk medium

- «dersom kunden ønsker dette, og
- avtalens innhold i sin helhet er tilgjengelig for kunden ved avtaleinngåelsen, og
  - det er benyttet en betryggende metode for å autentisere inngåelsen av en avtale med det angitte innhold».

Kravet i bokstav a om at avtalens innhold i sin helhet er tilgjengelig for kunden ved avtaleinngåelsen, synes etter sin ordlyd å gå noe lenger enn kravet om at kunden skal motta et eksemplar av avtalen etter § 16 fjerde ledd, § 48 første ledd tredje punktum og § 61 fjerde ledd – som alle tillater at eksemplaret gis kunden først etter signeringen. Kunden har riktignok krav på å få et utkast til avtale før avtaleinngåelsen, men dette kan i denne sammenheng neppe forstås som et formkrav.

For avtaler som inngås på annen måte enn ved elektronisk kommunikasjon, har ikke loven noe krav om at det skal benyttes en betryggende måte for å autentisere avtaleinngåelsen og det angitte innholdet. For kredittavtaler kan det likevel antas at regelen i § 48 første ledd annet punktum bygger på tilsvarende hensyn som ligger til grunn for et krav om autentisering, idet det for forbrukeravtaler kreves at avtalen må være skriftlig og undertegnet av forbrukeren for å være bindende, med mindre forbrukeren ikke ønsker å påberope seg disse vilkårene. Det gjelder ikke noe (direkte) tilsvarende krav om uttrykkelig underskrift fra kausjonisten. Det samme er tilfellet for innskuddsavtaler og avtaler om betalingstjenester etter § 16 for avtaler som inngås ved bruk av papir.

Det er ikke angitt i finansavtaleloven hva en signatur som sådan skal være. Det antas likevel at den vanligste formen for signatur vil være håndskrevet navnetrekk – enten på papir eller med digital penn – eller en kvalifisert elektronisk signatur. Loven synes ikke å være til hinder for at partene avtaler andre former for signatur, eksempelvis ved bruk av biometriske kjennetegn som fingeravtrykk.

Eksempler på elektroniske signaturer som er i vanlig bruk i Norge i dag, er signaturer fremstilt ved bruk av tjenestene BankID, BankID på mobil og Buypass ID, som alle tilfredsstillt kravene til kvalifiserte elektroniske signaturer. Dersom et dokument signeres med slike løsninger, knyttes autentiseringen til dokumentet i sin helhet, noe som ikke tilsvarende vil være tilfellet for håndskrevet signatur. De rettslige kravene som kvalifiserte elektroniske signaturer skal oppfylle, fremgår av forordning (EU) nr. 910/2014 om elektro-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

nisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner i det indre marked artikkel 26. Forordningen er inntatt i norsk rett ved inkorporasjon i lov 15. juni 2018 nr. 44 om gjennomføring av EUs forordning om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner i det indre marked (lov om elektroniske tillitstjenester) § 1. Det vises i denne sammenheng til redegjørelsen i punkt 18.1.

Når det gjelder konsekvenser av formfeil, følger det av finansavtaleloven § 61 tredje ledd at vilkår som ikke er inntatt i en kausjonsavtale, ikke er bindende for kausjonisten, med mindre institusjonen likevel godtgjør at avtalevilkåret er vedtatt av kausjonisten. Etter § 61 første ledd første punktum må kausjonsavtalen være skriftlig for å være bindende, og den må angi størrelsen på kausjonsansvaret. En kredittavtale må etter § 48 første ledd annet punktum være skriftlig og undertegnet for å være bindende for en forbruker, med mindre forbrukeren ikke ønsker å påberope seg disse vilkårene. Videre følger det av § 48 fjerde ledd at et vilkår som ikke er inntatt i avtalen, ikke er bindende for kunden, med mindre kredittgiveren godtgjør at vilkåret er vedtatt av kredittkunden. For konto og betalingstjenester gjelder at vilkår som ikke er inntatt i avtalen, ikke anses bindende for kunden med mindre institusjonen godtgjør at vilkåret likevel er vedtatt, jf. § 16 tredje ledd.

16.1.2 Direktivene

I punkt 15 er det redegjort for direktivenes krav om at kunden skal gis opplysninger skriftlig før avtaleinngåelsen, og om kundens rett til å få et eksemplar av utkast til avtale og endelig avtale i form av et skriftlig dokument. I punkt 10 er det redegjort for krav til språk og kommunikasjon med kunden, som også vil være relevant ved avtaleinngåelsen. Her nevnes kort at slike krav finnes i fjernsalgsdirektivet artikkel 5, forbrukerkredittdirektivet artikkel 10, boliglåndirektivet artikkel 14 og det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 51 og 52. Det er stilt forenklede krav til avtaler om enkeltstående betalingstjenester og elektroniske småpenger i det reviderte betalings-tjenestedirektivet artikkel 42, 44 og 45.

Etter fjernsalgsdirektivet artikkel 5 nr. 3 kan en forbruker når som helst under avtaleforholdet kreve å få avtalevilkår og opplysninger på papir. En tilvarende rett følger av det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 53 til å få avtalevilkårene på papir eller annet varig medium, samt av forbrukerkredittdirektivet artikkel 10 nr. 1.

Som et utgangspunkt berører ikke direktivene eventuelle nasjonale regler for gyldig inngåelse av avtaler, jf. her blant annet forbrukerkredittdirektivet artikkel 10 nr. 1.

16.1.3 Forslaget i høringsnotatet

Det ble i høringsnotatet foreslått å harmonisere reglene om avtaleinngåelse for avtaler om konto og betalingstjenester, kredittavtaler og kausjonsavtaler i lovforslaget §§ 38, 82 og 97.

Det ble foreslått et krav om at avtalene skal inngås ved bruk av skriftlig dokument og undertegnes av kunden. Det ble lagt til grunn at manglende underskrift fra kunden på en kredittavtale vil utgjøre et pliktbrudd som kredittyteren kan holdes ansvarlig for gjennom offentligrettslige og privatrettslige sanksjoner. Om dette ble det uttalt følgende:

«Selv om privatrettslige sanksjoner ikke gjøres gjeldende av kunden, kan kredittyteren likevel bli møtt med offentligrettslige sanksjoner. Eventuelle offentligrettslige sanksjoner får imidlertid ingen innvirkning på om de enkelte avtalene skal anses som bindende mellom kredittyteren og kunden. Etter lovforslaget er det dermed bare kunden som kan gjøre gjeldende at en avtale ikke er bindende som følge av manglende underskrift fra kunden. Kredittyteren kan på sin side ikke gjøre manglende avtalerettslig binding gjeldende utelukkende på et slikt grunnlag. Gjør kunden gjeldende at avtale foreligger selv om avtalen ikke er undertegnet av kunden, vil spørsmålet om avtalebinding måtte avgjøres på grunnlag av alminnelige avtalerettslige tolkningsmomenter.»

Gjeldende § 61 første ledd annet punktum ble ikke foreslått videreført, noe som innebærer at kausjonsavtaler skal kunne inngås og signeres elektronisk, se punkt 11. Det ble videre foreslått at kunden skal motta avtalevilkårene ved avtaleinngåelsen og på forespørsel.

16.1.4 Høringsinstansenes synspunkter

Finans Norge går inn for en videreføring av gjeldende rett når det gjelder formkrav ved inngåelse av kontoavtaler, og mener at vilkåret om at kunden må undertegne avtalen, må utgå:

«I § 38 er det foreslått en endring i gjeldende rett med et krav om at rammeavtale (kontoavtale) må undertegnes av kunden «med penn

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

eller digitalt» slik det står i merknaden til § 38. Formodentlig menes med «digitalt» at det kreves elektronisk signatur og ikke for eksempel at man signerer med en digital penn på en skjerm. For bankene vil det bety signering med BankID for alle praktiske formål.

Et slikt nytt krav om undertegning vil gjelde tilsvarende for «transaksjonsavtaler» (avtaler om betalingstjenester) etter hva vi forstår, for betalingstjenestetilbydere som ikke tilbyr konto (konto i bank eller e-pengekonto). Vi legger til grunn at kravene i § 38 er ment å gjelde inngåelse av alle nye avtaler etter lovens ikrafttredelse, og at eksisterende avtaler vil være gyldige og gjelde like fullt etter de reglene som gjaldt da de ble inngått.

Underskriftskravet følger så vidt vi kjenner til ikke av PSD2 eller de andre direktivene som gjennomføres. Gjeldende rett er at avtaler om konto og/eller betalingstjenester skal inngås «skriftlig» etter finansavtaleloven § 16 første ledd. Skriftlighetskravet innebærer ikke et krav til at kunden har undertegnet avtalen. Skriftlighetskravet er kombinert med et krav i tredje ledd om at «Et vilkår som ikke er tatt inn i rammeavtalen, er ikke bindende for kunden med mindre institusjonen godtgjør at vilkåret er vedtatt av kunden». Dette innebærer at betalingstjenesteyter har bevisbyrden for at en avtale er inngått på de vilkår som betalingstjenesteyter vil påberope seg.

Banknæringen har utformet en mønsteravtale som benyttes for mange kontotyper, hvor kunden ved etablering av kundeforhold med en konto inngår en rammeavtale om konto og betalingstjenester, og hvor ytterligere kontoer og betalingstjenester inngås ved utvidelse av den samme rammeavtalen. Finans Norges mønstervilkår for rammeavtale har et felt for underskrift, hvor kunden kan signere på kontoavtalen. Feltet brukes for dokumentasjonsformål, og er ikke en betingelse for avtalens gyldighet, jf. finansavtaleloven § 16 første ledd om at rammeavtale skal inngås skriftlig. Etter åpning av den første kontoen, kan kunden utvide avtalen med opprettelse av flere kontoer, gjerne til ulike formål, og ulike typer betalingstjenester, hvor det ikke nødvendigvis vil være noe krav til underskrift.

Avtalevilkårene kan for øvrig endres uten underskrift og dette gjelder alle typer endringer, jf. gjeldende finansavtalelov § 18.

Det finnes mange titalls millioner kontoer i banker i Norge i dag og enda flere millioner avtaler om betalingstjenester. Svært mange

avtaleinngåelser og utvidelse av eksisterende rammeavtaler for konto og betalingstjenester skjer i dag digitalt, og etter etablering av rammeavtale skjer slik utvidelse av avtaleforholdet i de fleste tilfeller innlogget i nettbank og uten særskilt signering.

[...]

Kravet er foreslått ikke bare for forbrukere, men også i næringskundeforhold som en ufravikelig regel, jf. § 2. Et krav om undertegning i bedriftsforhold er mer komplekst enn i forbrukerkundeforhold på grunn av selskapsrettslige representasjonsregler. Næringskunder forventer effektivitet og rask etablering av avtaler og tjenester.

For både nærings- og forbrukerkunder kan et krav til undertegning gjøre prosessen mer krevende. BankID er et verktøy som brukes for autentisering av innehaver og kan ha en funksjon også som sertifikat for elektronisk signering. Det er imidlertid ikke alle kunder som bruker digitale tjenester som har BankID, og de bruker et annet innloggingsinstrument for digitale tjenester. For disse kundene vil et underskriftskrav kunne bety at prosessen med å få etablert avtale blir mer krevende og for noen at det må inngås avtale på papir der hvor kunden i dag ellers kunne samhandlet digitalt. Det kan også bli mer krevende for kunder som til daglig opererer med representanter, og det gjelder både forbrukerkunder og næringskunder der ansatte eller andre brukere utfører handlinger overfor banken i næringskundeavtaler.

Vi mener at gjeldende rett må opprettholdes og at vilkåret i § 38 første ledd om at kunden må undertegne avtalen må utgå. Kravet om at avtalen skal undertegnes av kunden slik som foreslått i § 38 første ledd oppfatter vi som et tilbakesteg i den digitale utviklingen som vil gjøre tilgangen til betalingstjenester vanskeligere for kundene enn i dag.»

Når det gjelder kredittavtaler, mener Finans Norge i samsvar med praksis at kunden uavhengig av lånetype må få kopi av utkastet til kredittavtale. Bestemmelsen bør med andre ord ikke begrenses til kredittavtaler om boliglån. Finans Norge mener videre at passusen «med mindre kunden ikke ønsker å påberope seg disse vilkårene» kan utgå, og uttaler at man ikke er kjent med at denne begrensningen har vært benyttet etter gjeldende finansavtalelov.

Videre gis det i høringsuttalelsen uttrykk for at ordet «undertegnes» må erstattes med «signe-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

res» «for å tilpasse vilkåret til elektronisk kommunikasjon».

Forbrukerombudet støtter forslaget om å innføre et krav om signatur på kontoavtaler. Det vises til at krav til skriftlig og signert avtale «vil bidra til en ryddig og tydelig avtaleinngåelsesprosess for konto- og betalingstjenester». Videre gis det uttrykk for følgende:

«Det har vært en sterk økning av nye betalings-tjenester i det norske markedet de senere år. Det er videre ventet at innføringen av PSD2 vil bidra til ytterligere tilfang av nye betalingstjenester. Felles for mange av de nye tjenestene, er et ønske fra næringen om å kunne tilby enkle og sømløse prosesser både ved inngåelsen av selve betalingstjenesten, og ved gjennomføring av den enkelte betaling. En av begrunnelsene kan være at kundenes terskel for å inngå avtale blir lavere. Enkle, intuitive prosesser kan også være en fordel for forbrukerne, men innenfor visse rammer. Betalings-tjenestedirektivets regler legger opp til at inngåelse av denne typen avtaler skal skje på bakgrunn av en grundig prosess, der forbrukerne skal få god informasjon om tjenesten slik at de forstår omfanget av avtalen de presenteres for, herunder plikter og rettigheter som følger av avtalen.

Det er etter vårt syn en fare for at avtaleinngåelsesprosessen blir så enkel at forbrukerne ikke forstår når de inngår avtale om et nytt betalingsinstrument. Dette vil være i strid med formålet til PSD2s bestemmelser om bl.a. opplysningsplikter. Det er viktig at forbrukerne forstår at de ved f.eks. å laste ned og installere en betalingsapp på sin mobiltelefon, inngår avtale om en betalingstjeneste som innebærer både rettigheter og plikter. Betalingsapper medfører for eksempel alltid en viss misbruksfare. Et krav til signatur på avtalen, eksempelvis ved bruk av BankID, vil kunne bidra til at forbrukerne blir oppmerksom på at installering av en betalingsapp skiller seg fra andre typer apper.

Forbrukerombudet kan ikke se at det vil være i strid med PSD2 å innføre formkrav til skriftlighet og signatur for inngåelse av rammeavtaler med forbrukere. Tvert imot bidrar formkravene til å oppfylle formålet med direktivet.»

Forbrukerombudet uttaler følgende om kredittavtaler:

«Forbrukerombudets erfaring er at mange kredittyttere ønsker å gjøre avtaleinngåelsesprosessen for kredittavtaler så enkel og sømløs som mulig, både for å sikre at forbrukerne ikke avbryter prosessen underveis, og antageligvis for å senke terskelen for å inngå kredittavtaler. Kravet til signatur på kredittavtalen kan dermed av en del kredittyttere oppfattes som et hinder for deres mål om en enkel og rask avtaleinngåelsesprosess. Vi har sett at en del kredittyttere på denne bakgrunn legger opp til en avtaleinngåelse uten krav om at forbrukerne skal signere kredittavtalen. Resultatet blir i flere tilfeller en glidende, uklar overgang mellom fakturabetaling og kredittavtale. Vi tror særlig unge, uerfarne forbrukere i slike situasjoner kan havne i avtaler de ikke ser konsekvensene av på avtaletidspunktet.

Kredittytterne tar en kalkulert risiko der den antatte gevinsten med å tilby raske og enkle avtaleinngåelsesprosesser for kredittavtaler, tilsynelatende er større enn tapsrisikoen ved at en eller flere av forbrukerkundene sier seg ubundet av avtalen med hjemmel i § 48 første ledd. For mange forbrukere vil det i praksis ikke være et alternativ å si seg ubundet av avtalen, f.eks. i tilfeller hvor kreditten er brukt.

Slik Forbrukerombudet tolker gjeldende § 48 første ledd, oppstiller bestemmelsen skriftlighet og signatur som formkrav for kredittavtaler som inngås med forbrukere. Videre angir bestemmelsen sivilrettslige virkninger av at disse formkravene er brutt, nemlig at forbrukeren kan si seg ubundet av avtalen. Med bakgrunn i denne tolkningen, har Forbrukerombudet ved flere anledninger grepet inn mot kredittytters praksis for inngåelse av kredittavtaler med forbrukere, hvor det ikke legges opp til et krav om at forbrukerne må signere kredittavtalen. Forbrukerombudet har også stanset SMS-lån i det norske markedet på bakgrunn av at de ikke hadde systemer for å oppfylle signaturkravet. Det er verdt å merke seg at denne typen hurtige småkreditter har skapt betydelige forbrukerproblemer i våre naboland. Signaturkravet i norsk rett har etter Forbrukerombudets syn vært en av de viktigste rettslige skrankene som har forhindret en slik utvikling i Norge.

I et vedtak fra Markedsrådet tidligere i år, konkluderte imidlertid Markedsrådet med at gjeldende § 48 første ledd, ikke kan tolkes slik at det gjelder et formkrav til signatur, jf. MR-2017-658. Markedsrådet la til grunn at § 48 første ledd, andre setning kun oppstiller en sivil-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

rettslig regel, og at brudd på denne ikke kan håndheves offentligrettslig. Markedsrådet ga videre uttrykk for at et formkrav til signatur, kunne synes å komme i konflikt med forbrukerkredittdirektivet.

Som det følger av Forbrukerombudets anførsler i den aktuelle saken, er vi uenig i Markedsrådets tolkning av gjeldende § 48, og vi deler heller ikke Markedsrådets synspunkt om at et formkrav til signatur vil være i strid med forbrukerkredittdirektivet. Vi viser blant annet til at Slovakia, Tsjekia, Ungarn og Polen har signaturkrav i nasjonal rett, og at dette signaturkravet må oppfylles før kunden får tilgang på kreditten. Dette underbygger etter vårt syn at et formkrav til signatur ikke er i strid med forbrukerkredittdirektivet.

For at bestemmelsen skal fungere etter sin hensikt, er det etter vårt syn helt avgjørende at tilsynsmyndighetene kan gripe inn mot praksis for avtaleinngåelse som er i strid med kravene til skriftlighet og signatur. I merknaden til den foreslåtte § 82 har departementet presisert at bestemmelsen skal forstås slik at manglende underskrift fra kunden på en kredittavtale, vil utgjøre et pliktbrudd som kreditttakeren kan holdes ansvarlig for gjennom offentligrettslige og privatrettslige sanksjoner. Det er videre presisert at kreditttakeren kan bli møtt med offentligrettslige sanksjoner uavhengig av om privatrettslige sanksjoner gjøres gjeldende av kunden. Forbrukerombudet anser dette som en viktig presisering, og vi oppfatter det som en klargjøring av at bestemmelsen oppstiller formkrav for kredittavtaler med forbrukere.»

Forbrukerombudet mener videre at det bør presiseres at skriftlig og signert kredittavtale må foreligge før kreditten utbetales eller salgstingen overlates til kunden:

«Finansavtaleloven sier ikke noe uttrykkelig om tidspunktet for når formkravene ved inngåelse av kredittavtaler med forbrukere må oppfylles. Både hensynene bak kravene til skriftlighet og signatur på kredittavtaler, samt hensynet til en ryddig avtaleinngåelsesprosess, tilsier at formkravene må oppfylles før forbrukeren får utbetalt kreditten eller får salgstingen overlevert. Det er i dag et praktisk problem at forbrukerne får tilgang på kreditten før formkravene er oppfylt, typisk ved netthandel hvor forbrukeren får gjennomføre varekjøpet før kredittavtalen inngås. En slik praksis bidrar etter vårt syn til å undergrave finansavtalelo-

vens system ved at forbruker først får tilgang på kreditten, og deretter inngår kredittavtalen med de prosesser og krav som følger med.»

Forbrukerombudet gir også uttrykk for at det ikke bør gis adgang til å fravike lovens formkrav for inngåelse av kredittavtaler når avtaleinngåelsen skjer via taletelefoni eller fjernkommunikasjon.

Klarna Bank AB uttaler seg om den foreslåtte bestemmelsen om kredittavtaler. Klarna Bank tar for det første opp det forhold at lovforslaget gjaldt avtaler med kunder generelt, og ikke bare forbrukere. Det vises til at denne siden av forslaget ikke er begrunnet, og det reises spørsmål om endringen er tilsiktet. Det uttales at «[d]et at endringen verken er utredet eller begrunnet, taler i alle fall for at det bør gjøres en revurdering av denne utvidelsen av bestemmelsens virkeområde».

Videre reises det i høringsuttalelsen spørsmål om bestemmelsen oppstiller et krav om signatur som vil kunne sanksjoneres offentligrettslig. Det uttales at bestemmelsen etter sin ordlyd ikke synes å medføre endringer i forhold til signaturregelen etter gjeldende lov, og det gis uttrykk for følgende:

«I likhet med den någjeldende regelen oppstiller forslaget signatur som et vilkår for avtalebinding med unntak for de tilfellene hvor kunden ikke ønsker å påberope seg dette. Det framgår ikke av ordlyden at det er det ubetinget krav om at kredittavtaler skal være signert. Det framgår heller ikke på annen måte at manglende signering er i strid med loven. Forbrukeren kan velge at en kredittavtale som ikke er signert, skal være bindende. Det er nettopp denne virknings siden som bestemmelsen etter sin ordlyd utelukkende regulerer: For å være bindende skal kredittavtalen være undertegnet. For at kravet skulle vært ubetinget, måtte bestemmelsen hatt en annen formulering.

Vi vurderer forslaget slik at merknadene til bestemmelsen er egnet til å skape betydelig tvil om hvordan signaturregelen skal forstås. Uten at det følger av ordlyden, uttales det i høringsnotatet at bestemmelsen skal ha en offentligrettslig side, og følgelig at den stiller et ubetinget krav om at kredittavtaler skal være signert.

En slik lovgivningsteknikk for å endre en bestemmelses innhold er problematisk. Det framgår fortsatt ikke av ordlyden at bestemmelsen oppstiller et krav om signatur, slik at

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

det vil kunne ha offentligrettslige sanksjoner. Når det likevel uttales i merknadene til bestemmelsen at den vil ha en slik rekkevidde, er det egnet til å skape usikkerhet ved rettsanvendelsen.

Videre bemerker vi at det heller ikke er utredet hvilke konsekvenser en slik utvidelse av bestemmelsens omfang vil ha for næringsdrivende. Dette kommer vi tilbake til i punkt 7 nedenfor.

Etter vårt syn har tolkningen endelig en side til legalitetsprinsippet som må tas i betraktning. Som påpekt av Markedsrådet i sak MR-2017-658 er overtredelser av finansavtaleloven belagt med sanksjoner som regnes som straff. Ikke bare innebærer dette at det forvaltningsrettslige legalitetsprinsippet, jf. Grunnloven § 113, setter grenser for tolkningen av bestemmelsen, men også det strafferettslige legalitetsprinsippet, jf. Grunnloven § 96, vil måtte tas i betraktning. Dette setter rammer for hvorvidt ordlyden kan fravikes når man tolker bestemmelsen.

På denne bakgrunnen anbefaler vi at departementet klargjør at bestemmelsen kun har en privatrettslig side, ved at den kun regulerer de avtalerettslige virkningene av at kredittavtaler ikke er signert.»

Klarna Bank AB uttaler følgende om forslaget EØS-rettslige sider:

«Som det allerede har framgått, er forbrukerdirektivet er fullharmoniserende. Bestemmelser i direktivet om hvilke krav som kan stilles til forbrukerkredittavtaler, innebærer at norske regler som avviker fra direktivets regler, vil være i strid med EØS-retten.

Forbrukerkredittdirektivet artikkel 10 regulerer krav til kredittavtals form og innhold. Artikkel 10 nr. 1 fastsetter at kredittavtalen skal utarbeides på papir eller annet varig medium, mens nr. 2 bestemmer hvilke enkeltopplysninger avtalen skal inneholde. I artikkel 10 nr. 1 andre avsnitt andre punktum, jf. også fortalen punkt 30, er det et unntak for nasjonale regler om avtals gyldighet:

«Denne artikkel berører ikke eventuelle nasjonale regler for gyldig inngåelse av kredittavtaler som er i samsvar med fellesskapsretten.»

Slike regler er følgelig ikke gjenstand for harmonisering. Dette framgår også av fortalen punkt 30, hvor det blant annet står:

«Dette direktiv regulerer ikke avtalerettslige spørsmål knyttet til gyldigheten av kredittavtaler. Medlemsstatene kan derfor på nevnte område beholde eller innføre nasjonale bestemmelser som er i samsvar med fellesskapsretten. Medlemsstatene kan regulere den rettslige ordningen for tilbudet om å inngå kredittavtalen, særlig når det skal gis og i hvilket tidsrom det skal være bindende for kredittgiveren.»

Direktivet skiller altså mellom regler om krav til avtals form, som er regulert blant annet i artikkel 10 nr. 1, og regler om avtals gyldighet, hvor medlemsstatene står fritt til å vedta avvikende regler dersom de er i samsvar med EØS-retten. Det er kun regler om kredittavtals gyldighet som unntas fra harmonisering.

Ettersom direktivet forbyr avvikende reguleringer på de harmoniserte områdene, jf. artikkel 22 nr. 1, og direktivet artikkel 10 nr. 1 regulerer kredittavtals formkrav, vil en norsk regel om signatur som formkrav være i strid med direktivet.

Vår vurdering er dermed at den tolkningen departementet legger til grunn for forslaget § 82, er i strid med forbrukerkredittdirektivet. Markedsrådet kom i sak MR-2017-658 til det samme resultatet, og påpekte at presumsjonsprinsippet i et slikt tilfelle medfører at «norsk rett [må] tolkes på en måte som ikke kommer i konflikt med direktivet». Vi slutter oss til dette.

Vi viser igjen til den generelle redegjørelsen i punkt 5.2 ovenfor. Departementets uttalelser i høringsnotatet om tolkningen av bestemmelsen innebærer at det stilles krav til drift av kredittavtaler som informasjonssamfunnstjenester. Forstås bestemmelsen som et ubetinget krav om signatur, vil vi følgelig være innenfor det koordinerte regelområdet.

Den tolkningen departementet legger til grunn i høringsnotatet, utgjør en generell begrensning på utøvelsen av enkelte informasjonssamfunnstjenester. En slik begrensning vil gjøre at forslaget § 82 er i strid med e-handelsloven § 5.

Etter presumsjonsprinsippet må en slik motstrid unngås ved hjelp av tolkning, slik at forslaget § 82 også av denne grunn må forstås slik at det ikke gjelder et offentligrettslig krav til signatur av forbrukerkredittavtaler. I alle tilfeller vil e-handelsloven § 5 måtte gå foran det foreslåtte kravet, da den førstnevnte regelen «tjener til å oppfylle Norges forpliktelser etter [EØS-]avtalen», jf. EØS-loven § 2. Siden et sig-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

naturkrav etter finansavtaleloven ikke tjener til å oppfylle forpliktelser etter EØS-avtalen, må det vike ved motstrid. På denne bakgrunnen er det vår konklusjon at departementets tolkning ikke vil kunne legges til grunn dersom forslaget vedtas.»

16.1.5 Departementets vurdering

Forholdet til alminnelige avtalerettslige regler

Utgangspunktet i norsk rett er formfrihet når det gjelder hva som skal til for at det er inngått en bindende avtale. Spørsmålet om det foreligger avtalebinding, må som et utgangspunkt løses ut fra alminnelige regler om avtalestiftende momenter. Med forehold for avtalelovens modell med tilbud og aksept følger denne delen av avtaleretten i hovedsak av avtalerettslig sedvanerett. Videre må eventuelle formkrav, som blant annet finansavtaleloven har regler om for avtaler om finansielle tjenester, ses i sammenheng med ellers gjeldende rett – enten den er å finne i formell lov eller i sedvaneretten. Selv om gjeldende finansavtalelov stiller krav om skriftlig avtaleinngåelse for flere tjenester, gir denne loven ikke svar på om kredittytteren for eksempel kan tolke kundens svar i form av et emojiikon som en aksept av kreditttilbudet. Svaret på denne typen spørsmål vil bero på alminnelige avtalerettslige regler. Heller ikke lovforslaget gir noe klart svar på slike spørsmål. Og dersom spørsmålene anses som uavklart ut over hva gjeldende rett kan gi svar på, bør det overlates til partene, klageorgan og domstoler mv. å finne rimelige løsninger i praksis.

Selv om loven oppstiller formelle krav til en avtales form, vil det kunne fremstå som usikkert hvilke konsekvenser formfeil vil ha for den konkrete avtalen.

Skriftlig avtale

Som det fremgår av punkt 16.1.1, stiller gjeldende finansavtalelov krav om at forskjellige avtaletyper skal inngås skriftlig. Skriftlighetskrav er begrunnet slik i Ot.prp. nr. 41 (1998–1999) punkt 7.3:

«Krav om skriftlig avtaleinngåelse kan bl.a. begrunnes ut fra hensynet til bevissikring. Ved inngåelsen av avtaler av den art det er tale om, er det viktig at det foreligger bevis for hva som faktisk er avtalt og for at partene faktisk har inngått en bindende avtale. Dette vil vanligvis anses å være sikret dersom avtalen foreligger på papir og er undertegnet av begge parter.

Det bør likevel understrekes at en tradisjonell skriftlig avtaleinngåelse ikke gir fullstendig sikkerhet for at et avtaledokument som framlegges senere, gir uttrykk for den reelle avtalen mellom partene. Man kan f.eks. aldri helt utelukke muligheten for feilskrift eller for en forfalskning av avtalens innhold eller av partenes underskrift. [...]

Et krav om skriftlig avtaleinngåelse kan være begrunnet også ut fra andre hensyn enn behovet for bevissikring. Det kan bla pekes på at en ordinær papirbasert avtaleinngåelse kan gi partene mer tid til å vurdere avtalens innhold før de blir rettslig bundet gjennom undertegning. Avtaleinngåelsen vil som oftest strekke seg over en viss tid, og «alvoret» ved f.eks. en låneavtale blir understreket når kunden fysisk må innfinne seg i institusjonens lokaler for å undertegne avtalen. Det kan hevdes at man ved elektronisk avtaleinngåelse, der kunden på en enkel måte kan inngå avtalen hjemme eller på sitt eget kontor, kan risikere at de nevnte elementene ved avtaleinngåelsen i større eller mindre grad blir borte.»

Departementet kan i hovedsak slutte seg til disse uttalelsene. Argumentet om at det kan oppfattes som mindre alvorlig å inngå avtaler i eget hjem, står seg kanskje likevel ikke like godt i dag som tidligere. For mange finnes det i dag trolig ikke praktiske alternativer til elektronisk avtaleinngåelse.

Departementet foreslår i hovedsak en videreføring av kravene om skriftlig avtaleinngåelse for avtaler som i dag er omfattet av finansavtaleloven. Departementet foreslår dessuten at den nærmere utformingen av kravene til skriftlig avtaleinngåelse reguleres likt for elektroniske avtaler og avtaler inngått på papir, og da med utgangspunkt i gjeldende § 8 annet ledd, som er utformet med tanke på den digitale avtaleinngåelsen som i hovedsak blir benyttet i dagens marked.

Et kundeforhold kan omfatte ulike finansielle tjenester, eksempelvis kreditt som disponeres ved bruk av konto og betalingskort. Etter departementets syn gir forslaget i høringsnotatet om at vilkårene for avtaleinngåelsen reguleres likt med mindre særlige forhold tilsier en særskilt regulering, en hensiktsmessig løsning. Som nevnt i punkt 16.1.1 gir reglene i gjeldende lov, der tilsvarende forhold ved avtaleinngåelsen er tilnærmet likt regulert, men likevel fragmentert i form av en særskilt regulering av tjenestene og salgsformer, opphav til flere tolkningsspørsmål. Departementet foreslår derfor i §§ 3-9 til 3-14, for de finansielle

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tjenestene som lovforslaget omfatter, en felles regulering av kravene til avtaleinngåelsen. Kravet til skriftlig avtale foreslås regulert i § 3-9 første ledd. Hva som nærmere ligger i krav om «skriftlig» og «dokument», er drøftet i punkt 11. Som det fremgår i punkt 11.5, innebærer lovforslaget at også kausjonsavtaler vil kunne inngås i elektronisk form med en forbruker.

En enkeltstående finansiell tjeneste vil ofte være regulert av en innledende avtale mellom tjenesteyteren og kunden om slike finansielle tjenester. Det ville i slike tilfeller innebære en uforholdsmessig administrativ byrde om partene måtte følge lovforslagets regler om avtaleinngåelsen også ved avtaler som gjelder slike enkeltstående finansielle tjenester. Departementet foreslår derfor et generelt unntak fra kravet om skriftlig avtaleinngåelse for enkeltstående finansielle tjenester som er dekket av en innledende skriftlig avtale mellom partene, jf. lovforslaget § 3-10. For enkeltstående finansielle tjenester vil det alminnelige utgangspunktet om formfrihet gjelde, og slike tjenester kan for eksempel baseres på muntlig avtale eller en SMS fra kunden, med mindre noe annet skulle følge av særskilte bestemmelser eller er avtalt mellom partene.

For enkeltstående betalingstjenester foreslås det i § 4-2 ikke et krav om skriftlig avtale. Dette gjelder uavhengig av om betalingstjenesten er omfattet av en innledende avtale. Forslaget innebærer en videreføring av reglene i gjeldende lov, idet kravet om skriftlig avtale i finansavtaleloven § 16 første ledd bare gjelder for rammeavtaler. Eksempler på slike avtaler er girobetaling i skranke. For slike tjenester gjelder også en forenklet opplysningsplikt etter § 3-32 i lovforslaget (jf. gjeldende § 24). Det er først etter forespørsel fra kunden at tjenesteyteren i disse tilfellene er forpliktet til å gi kunden avtalevilkårene på papir eller annet varig medium, jf. § 3-9 fjerde ledd.

Autentisering og signatur

Ved avtaleinngåelsen bør det etter departementets syn også foreligge bekreftelse på kundens identitet og på at kunden har inngått avtale med det angitte innholdet. Etter gjeldende lov gjelder ved bruk av elektronisk kommunikasjon et krav om at «det er benyttet en betryggende metode for å autentisere inngåelsen av en avtale med det angitte innhold», jf. § 8 annet ledd bokstav b. Ifølge Ot.prp. nr. 41 (1998–1999) punkt 7.3 innebærer kravet om en «betryggende metode» at metoden må være egnet til å identifisere avsenderen av meldinger i forbindelse med avtaleinngå-

elsen, til å vise at meldingen er sendt i den hensikt å foreta en rettslig disposisjon, og til å sikre bevis i tilfelle en senere konflikt om avtalens eksistens og innhold.

Gjeldende lov stiller som nevnt ikke et uttrykkelig krav om autentisering av avtaleinngåelsen når avtalen inngås på papir. Etter lovens ordlyd synes det derfor å gjelde strengere krav til autentisering for elektroniske avtaler enn for avtaler inngått på papir. Departementet går inn for at det i den nye loven gis en regel om at tjenesteyteren generelt skal benytte en betryggende autentiseringsmetode for bekreftelse av avtaleinngåelsen. Et slikt krav bør gjelde uavhengig av hvilken kommunikasjonsform som er benyttet. Det følger etter dette av lovforslaget § 3-9 annet ledd bokstav b at tjenesteyteren ved avtaleinngåelsen skal påse at det blir benyttet en betryggende autentiseringsmetode for å bekrefte inngåelse av en avtale med kunden og med det angitte innholdet. Slik det som nevnt er forutsatt i forarbeidene til gjeldende § 8, innebærer lovforslaget at metoden må være egnet til å identifisere kunden, til å vise at hensikten har vært å foreta en rettslig disposisjon, og til å sikre bevis om avtalens eksistens og innhold. Etter lovforslaget vil dette gjelde både når avtaler inngås ved elektronisk kommunikasjon, og når de inngås på papir.

Departementet går ikke inn for en nærmere regulering i loven av hva som skal anses som en betryggende autentiseringsmetode. Departementet viser her til vurderingene om dette i Ot.prp. nr. 41 (1998–1999) punkt 7.3, der det ble uttalt:

«Av hensyn til den teknologiske, og til dels rettslige, utviklingen bør det ikke stilles konkrete krav i finansavtaleloven f.eks til hva som vil være en betryggende metode. Dette vil måtte bero på en konkret tolkning ut fra situasjonen i det enkelte tilfellet og den foreliggende teknologien på det tidspunkt avtalen inngås. Ved vurderingen av hva som er betryggende, bør man samtidig ta hensyn til at det, som påpekt ovenfor, heller ikke ved en tradisjonell skriftlig avtaleinngåelse oppnås fullstendig sikkerhet.

Vurderingen av om en metode er betryggende, vil variere ut fra hva som er innholdet i den avtalen som inngås. Departementet vil f.eks anta at bruk av PIN-kode e 1, vil kunne anses som en betryggende metode for å inngå en avtale om mindre endringer i innskuddsvilkår. På den annen side må det være klart at dersom en låneavtale med en forbruker skal inngås elektronisk, vil det bare kunne skje gjen-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

nom et system med elektronisk signatur eller en annen metode som gir tilsvarende sikkerhet.»

Departementet mener ut fra dette at lovforslaget vil ivareta kunder som bruker digitale tjenester, men som for eksempel ikke har kvalifisert elektronisk signatur. Som *Finans Norge* peker på i høringen, brukes gjerne et annet innloggingsinstrument for digitale tjenester. For disse kundene ville et signaturkrav kunne bety at prosessen med å få etablert avtale ble mer krevende, og for noen at avtalen måtte inngås på papir der hvor kunden i dag ellers kan samhandle digitalt. Departementet finner den foreslåtte løsningen lite betenkelig, idet kravene til sterk kundeautentisering som nå gjelder ved betalingstransaksjoner, langt på vei ivaretar mange av de hensynene som ligger bak kvalifisert elektronisk signatur, jf. nedenfor i punkt 18.1.

Når det gjelder tjenesteyterens plikt til å bekrefte kundens identitet, vises det til at tjenesteyteren vil ha en plikt til dette også etter regler i hvitvaskingsloven § 12 annet ledd og hvitvaskingsforskriften (forskrift 14. september 2018 nr. 1324). Disse reglene stiller krav om bekreftelse av kundens identitet, blant annet ved krav til gyldig legitimasjon. Hvitvaskingsforskriften § 4-3 fjerde ledd slår fast at elektronisk signatur er gyldig legitimasjon for fysiske personer når identiteten ikke skal bekreftes ved personlig fremmøte, og det er angitt hvilke krav som stilles til den elektroniske signaturen.

I lovforslaget § 3-9 annet ledd bokstav c stilles det krav om signatur. I lys av innspillene i høringen foreslår departementet en justering av lovforslaget slik at kravet om signatur kun gjelder for kunder som er forbrukere. Departementet viser til at det må antas å være godt kjent at signatur innebærer en sterk presumsjon for avtalebinding. Som et formkrav vil signatur bidra til å skape klarhet om at det er inngått en avtale. Departementet vil i tilknytning til *Finans Norges* uttalelser om at signaturfeltet i mønsteravtalen ikke kan betraktes som et gyldighetsvilkår, bemerke at en slik oppfatning av signaturfeltet neppe vil være i samsvar med publikums forventninger til betydningen av å sette navnetrekket sitt i signaturfeltet. Det vil trolig fremstå som svært overraskende for forbrukeren om denne skulle bli ansett for å være bundet til en skriftlig avtale når signaturfeltet ikke er utfyllt. Etter departementets syn bør en forbruker kunne ha en berettiget forventning om å være ubundet av en innledende skriftlig avtale som vedkommende ikke har signert. Det kan for øvrig være grunn til å skille mellom den innledende

avtalen og senere endringer av avtalen etter at kundeforholdet er etablert, jf. i den forbindelse punkt 16.3 om endring av avtalevilkårene.

Departementet er ikke enig i innvendingen fra *Klarna Bank AB* om at et signaturkrav vil være i strid med EØS-avtalen generelt eller forbrukerkredittdirektivet spesielt. Direktivet gir klart uttrykk for at det ikke berører regler i nasjonal rett om gyldighet av avtaleinngåelsen, nettopp fordi forbrukerkredittdirektivet ikke harmoniserer slike regler. En konsekvens av denne manglende harmoniseringen er at det gjelder ulike regler i ulike EØS-stater om når avtalebinding foreligger, blant annet med hensyn til signatur, bekreftelse av signaturen og andre gyldighetsvilkår. Departementet viser for øvrig til drøftelsen nedenfor om konsekvensen av brudd på formkrav. Som det fremgår der, utgjør ikke kravet om signatur fra forbrukeren et ubetinget vilkår for avtalebinding etter lovforslaget.

For avtaler om elektroniske småpenger som brukes anonymt av kunden, foreslår departementet at det ikke skal gjelde noe krav om signatur fra forbrukeren, jf. § 4-50. Elektroniske småpenger vil eksempelvis kunne være betalingskort som er forhåndsladet med en viss verdi, men som for brukeren ellers har mange av de funksjonene som et betalingskort ellers har. Slike kort selges også som gavekort, både som fysiske og virtuelle betalingskort, og de har den egenskapen at de kan benyttes anonymt av innehaveren. Det vil dermed neppe være hensiktsmessig å oppstille et krav om signatur fra forbrukeren. Lovforslaget § 4-50 første ledd angir nærmere fastsatte beløpsgrenser for slike betalingsinstrumenter. Dersom betalingsfunksjonene i kortet overstiger terskelverdiene for elektroniske småpenger, vil unntaket i lovforslaget ikke gjelde, og avtalen må signeres av forbrukeren.

Tilgang til avtalevilkår

Departementet foreslår at kravet i gjeldende § 8 annet ledd bokstav a om at avtalen i sin helhet skal være tilgjengelig for kunden ved avtaleinngåelsen, i hovedsak videreføres. Kravet er i § 3-9 annet ledd bokstav a i lovforslaget utformet som et generelt vilkår for finansielle tjenester og som en plikt for tjenesteyteren til å påse at vilkåret er fulgt.

Det samme foreslås med hensyn til kundens tilgang til det skriftlige avtaledokumentet etter at avtalen er inngått, se lovforslaget § 3-9 fjerde ledd første punktum. Har kunden mistet sin kopi av avtalen, bør kunden kunne kreve ny kopi fra tjenesteyteren. Departementet vil i den forbindelse

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

likevel peke på at ved digitale løsninger vil kunden gjerne ha avtaledokumentene tilgjengelige til enhver tid, for eksempel i nettbank eller annen digital portal. At kunden skulle «miste» sin kopi av avtalen og må be om ny kopi, forekommer derfor trolig sjeldnere nå enn tidligere.

Dersom kunden ikke er forbruker, vil tjenesteyteren kunne kreve betalt for tjenesten, jf. § 3-1 femte ledd, jf. § 1-9 annet ledd. Departementet foreslår dessuten at en kunde som er forbruker, skal kunne kreve å få avtalevilkårene på papir, jf. § 3-9 fjerde ledd annet punktum. Dette kan være hensiktsmessig idet forbrukeren da ikke trenger å måtte reservere seg mot elektronisk kommunikasjon kun med det formålet å kunne få vilkårene på papir når han eller hun ellers foretrekker elektronisk kommunikasjon, jf. § 3-2 første ledd annet punktum.

Konsekvenser av formfeil

Virkningen av at tjenesteyteren misligholder sine plikter når det gjelder formkrav i tilknytning til avtaleinngåelsen, vil i utgangspunktet bero på en nærmere vurdering av avtaleforholdet, partenes egne oppfatninger av spørsmålet om det foreligger avtalebinding, og andre alminnelige avtalestiftende momenter. Er formkravene ikke oppfylt, bør det likevel normalt legges til grunn at det ikke foreligger avtalebinding. Departementet viser her til at formkravene nettopp har som formål å forhindre uoverveid og overraskende avtalebinding. I innledningen til tredje ledd i § 3-9 i lovforslaget er det etter dette slått fast som et utgangspunkt at avtalen anses bindende for kunden bare dersom avtaleinngåelsen er skjedd i samsvar med reglene i første og annet ledd.

Det nevnte hensynet gjør seg ikke gjeldende dersom kunden ikke ønsker å påberope seg at han ikke er bundet av avtalen. Dette kan for eksempel tenkes i et tilfelle der en forbruker ikke har signert avtalen, men ønsker å stå ved avtalen. *Finans Norge* har i høringen gitt uttrykk for at dette unntaket ikke brukes i praksis og bør utgå. Departementet mener likevel at det kan ha en viktig funksjon for å beskytte kundene. Det vises til § 3-9 tredje ledd første punktum bokstav a.

Videre bør det legges til grunn at det, selv om formkravene ikke er oppfylt, foreligger avtalebinding dersom tjenesteyteren godtgjør at kunden har gitt sitt samtykke til å bli bundet. En unntaksbestemmelse om dette er inntatt i § 3-9 tredje ledd første punktum bokstav b. Jo mer tyngende avtalevilkårene er for kunden, desto mer bør det kreves i vurderingen av om vilkåret om godtgjøring er

oppfylt. Dette innebærer at det normalt må kreves mer av tjenesteyteren når det gjelder avtalevilkår om kreditt og kausjon, enn når det gjelder kontoavtaler og avtaler om betalingstjenester.

Unntaksbestemmelsen i § 3-9 tredje ledd første punktum bokstav b bør etter departementets syn likevel ikke gjelde for usignerte innledende kredittavtaler og kausjonsavtaler med forbrukere. Så lenge en slik avtale ikke er signert, bør forbrukeren kunne påberope seg å være ubundet, jf. § 3-9 tredje ledd annet punktum. Det samme gjelder dersom den skriftlige avtalen ikke angir kausjonsansvarets størrelse eller det høyeste beløpet kausjonsansvaret skal sikre, noe som innebærer en videreføring av vilkår i gjeldende § 61 første ledd første punktum. Det er likevel ikke slik at forbrukerens signatur eller angivelse av kausjonsansvarets størrelse er ubetingede gyldighetsvilkår for slike avtaler. Kunden vil uansett kunne velge å stå ved avtalen etter tredje ledd første punktum bokstav a.

I praksis vil det være slik at selv om avtalen ikke er bindende etter avtalerettslig regler, vil ugyldigheten ikke få konsekvenser dersom partene velger å forholde seg til den som om det skulle foreligge en bindende avtale.

Gjør kunden gjeldende at det ikke foreligger avtalebinding som følge av formfeil, bør ikke dette uten videre få konsekvenser for avtalen i sin helhet. Dersom formfeilen gjelder manglende signatur på en avtale som etablerer et kundeforhold, vil dette ramme hele avtalen. Dersom enkelte vilkår ikke er blitt gjort tilgjengelige for kunden før avtaleinngåelsen, bør manglende avtalebinding på den annen side begrenses til de aktuelle vilkårene hvis avtalen ellers kan bestå. Dette synes å gi en balansert løsning og et rimeligere resultat enn at hele avtalen settes til side. Løsningen tilsvarende for øvrig det som gjelder for urimelige avtalevilkår i standardavtaler etter avtaleloven § 37 nr. 2.

Når det gjelder sanksjoner av offentligrettslig karakter, legger departementet til grunn at det vil være aktuelt først og fremst ved systematiske brudd på formkravene og der bruddene er av mindre betydning slik at det ikke er aktuelt for den enkelte kunden å påberope seg manglende avtalebinding.

16.2 Krav til avtalens innhold

16.2.1 Direktivene

I punkt 15.1 er det redegjort for direktivenes krav til hvilke opplysninger tjenesteyteren skal gi kunden før avtale inngås. Enkelte av direktivene angir

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

at opplysninger som er gitt før avtalen inngås i henhold til direktivet, skal anses som en del av partenes avtale, se her det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 52 og 53 og fjernsalgsdirektivet artikkel 5 nr. 1. Også forbrukerkredittdirektivet og boliglåndirektivet forutsetter at opplysningene som gis på det prekontraktuelle stadiet, skal regnes som en del av avtalen. Forbrukerkredittdirektivet angir i artikkel 10 en liste med opplysninger som skal inngå i kredittavtalen, som langt på vei svarer til opplysninger som skal gis før kredittavtale inngås.

16.2.2 Gjeldende rett

Finansavtaleloven § 16 første ledd angir at en rammeavtale skal inneholde «navn og adresse samt fødselsnummer eller organisasjonsnummer på kunden og enhver som skal disponere en eventuell konto». Dersom slikt nummer ikke eksisterer, skal fødselsdato eller annen entydig identifikasjon benyttes.

Hvitvaskingsloven har regler om at tjenesteyteren, i forbindelse med etablering av kunde-forhold, skal innhente opplysninger om kundens identitet. For fysiske personer skal det blant annet opplyses om navn, fødselsnummer eller D-nummer og adresse, jf. § 12 første ledd. For juridiske personer skal det innhentes opplysninger blant annet om foretaksnavn, organisasjonsform, organisasjonsnummer, adresse og navnet på daglig leder og styremedlemmer eller personer i tilsvarende stilling, jf. § 13 første ledd.

Finansavtaleloven § 16 annet ledd første punktum stiller krav til opplysninger som skal inntas i avtaledokumentet ut over de nevnte opplysningene om kundens identitet. For kontoavtaler og betalingstjenester skal det inntas opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd, det vil si slike opplysninger som skal gis før avtaleinngåelsen. Etter § 16 annet ledd annet punktum skal opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd og som er blitt gitt til kunden før avtalen ble inngått, i alle tilfeller regnes som en del av avtalen.

For kredittavtaler er det i § 48 annet ledd gitt regler om opplysninger som skal inntas i avtalen. Avtalen skal inneholde nær samtlige av de opplysninger som kreditttakeren har gitt til kunden før avtalen inngås etter § 46 a, nærmere bestemt opplysningene nevnt i § 46 a første ledd bokstav a til s. Det synes etter dette motsetningsvis å kunne trekkes den slutningen at opplysninger i bokstav t til v ikke nødvendigvis må inntas i avtalen.

Ved forbrukerkredittavtaler skal det dessuten inntas en del ytterligere opplysninger etter § 48 annet ledd annet punktum.

For «kassakreditt» (brukskontokreditt) gjelder det etter § 48 tredje ledd særskilte regler for hvilke opplysninger som skal inntas i avtalen.

For kausjonsavtaler er det i § 61 annet ledd angitt nærmere hvilke opplysninger som skal inntas i avtalen. Det følger av første og annet punktum at hoveddelen av opplysningene som kreditttakeren etter § 59 første ledd er pålagt å gi kausjonisten før avtaleinngåelsen, skal inntas i avtalen. Kravet omfatter imidlertid ikke samtlige opplysninger som skal gis før avtaleinngåelsen. Hvordan dette skal forstås i relasjon til annet ledd tredje punktum, virker uklart, i og med at denne bestemmelsen slår fast at opplysninger som er nevnt i § 59 første ledd (som sådan) og som er gitt til kausjonisten før kausjonsavtalen ble inngått, i alle tilfeller regnes som en del av kausjonsavtalen.

Dersom en avtale gjelder flere avtaletyper, for eksempel både kontoforhold og kreditt, er lovens løsning at opplysninger etter både § 16 første og annet ledd og opplysninger etter § 48 annet ledd skal inntas i avtalen.

16.2.3 Forslaget i høringsnotatet

Lovforslaget i høringsnotatet gikk i korthet ut på at det i avtalen skal inntas opplysninger som identifiserer kunden, etter modell fra gjeldende § 16, og at opplysninger som er gitt før avtaleinngåelsen, skal tas inn i den skriftlige avtalen.

16.2.4 Høringsinstansenes synspunkter

Finans Norge mener det er uhensiktsmessig at alle opplysninger som skal gis før avtaleinngåelsen, skal inntas i kredittavtalen. Videre uttales det at «[v]i er av den oppfatning at det kan være hensiktsmessig å klarere regulere hva slags informasjon som skal gis på de ulike tidspunktene i avtaleinngåelsen, og vi mener videre at det ikke er gitt at den samme informasjonen skal gis på alle stadier i prosessen». Det angis i den forbindelse eksempler på opplysninger som ikke trenger å inngå i avtalen, men som derimot kan fremgå tidligere i prosessen. Det tas dessuten til orde for å videreføre ordlyden i gjeldende § 48 fjerde ledd om at et vilkår som ikke er tatt inn i kredittavtalen, ikke er bindende for kredittkunden med mindre kredittgiveren godtgjør at vilkåret er vedtatt av kredittkunden.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

16.2.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår i § 3-12 første ledd at kravet til hvilke opplysninger *om kundens identitet* som skal inntas i avtalen, harmoniseres med de tilsvarende opplysningskravene etter hvitvaskingsloven. Departementet mener videre at opplysningskravene som gjelder kundens identitet, i samsvar med reglene i hvitvaskingsloven, bør gjelde for flere avtale typer enn avtaler om konto og betalingstjenester. Det vises til at gjeldende § 16 første ledd bare gjelder for slike avtaler. Lovteknisk antar departementet at det er mest hensiktsmessig å innta en henvisning til hvitvaskingslovens regler, jf. § 3-12 annet ledd.

Når det gjelder *øvrige opplysningskrav*, kan reguleringen i gjeldende lov være egnet til å skape uklarheter. Enkelte opplysningskrav synes å overlappe hverandre, mens det for andre opplysningskrav kan være mer usikkert om de i realiteten gjelder samme opplysning. For kunden og ikke minst tjenesteyteren er det neppe enkelt å få en samlet oversikt over hvilke opplysninger som i slike tilfeller skal inntas i avtalen. Det vises i denne sammenheng til drøftelsen i punkt 15 om tilsvarende problemstillinger med hensyn til opplysningskrav før avtale inngås.

Departementet foreslår derfor en annen lovteknisk løsning enn i gjeldende lov, tilsvarende løsningen som foreslås for tjenesteyterens opplysningsplikt før avtale inngås, jf. lovforslaget § 3-22 første ledd. Det synes tilstrekkelig å angi at de opplysninger som tjenesteyteren skal gi kunden før avtalen inngås, skal anses som en del av avtalen, og med en henvisning til angivelsen i § 3-22 av hvilke regler som gjelder om opplysningsplikt før avtaleinngåelsen.

For forbrukerkredittavtaler avviker den foreslåtte lovtekniske løsningen fra forbrukerkredittdirektivets utforming av de tilsvarende opplysningskravene, jf. direktivets artikkel 10 og artikkel 5 og 6. Selv om lovforslaget på dette punktet har en annen lovteknisk oppbygging enn forbrukerkredittdirektivet og gjeldende lov, innebærer lovforslaget en oppfyllelse av direktivets krav til hvilke opplysninger som skal inntas i avtalen.

16.3 Endring av avtalevilkårene

16.3.1 Direktivene

Kundens tilgang til informasjon og innholdet i kontoavtalen reguleres i *det reviderte betalingstjenestedirektivet* artikkel 53, mens endringer av kontoavtalen reguleres i artikkel 54.

Forslag til endringer av en inngått avtale skal forelegges kunden på den samme måten som kunden har mottatt opplysninger før avtalen ble inngått, jf. artikkel 54 nr. 1. Forslagene skal legges frem for kunden senest to måneder før foreslått ikrafttredelsesdato. Innen denne datoen kan kunden velge å akseptere eller avvise endringsforslagene.

Ved avtale mellom kunden og betalingstjenesteyteren kan partene innrette seg slik at senere endringer av avtalevilkårene kan inngås bindende ved at kunden forholder seg passiv til et mottatt forslag til endring av avtalen. Dersom kunden ikke ønsker å akseptere de foreslåtte endringene, må kunden gi beskjed om at endringene ikke er akseptert innen den foreslåtte ikrafttredelsesdatoen.

I fortalen til det reviderte betalingstjenestedirektivet heter det i avsnitt 63:

«For å sikre et høyt nivå av forbrukervern bør medlemsstatene, av hensyn til forbrukernes interesser, kunne opprettholde eller innføre restriksjoner eller forbud mot å gjennomføre ensidige endringer i vilkårene for en rammeavtale, for eksempel dersom det ikke er noen berettiget grunn til en slik endring.»

Forbrukerkredittdirektivet gir ikke særskilte regler om fremgangsmåten for å endre en inngått kredittavtale, men har i artikkel 11 og artikkel 12 nr. 2 nærmere regler om kredittterens plikt til å opplyse forbrukeren om endringer i lånerenten. Også *boliglåndirektivet* gir regler om opplysningsplikt for endringer i lånerenten, jf. artikkel 27, men har ikke nærmere vilkår for hvordan partene kan endre rentevilkårene. Direktivene angir imidlertid at dersom det benyttes referanserentesats eller referansevekslingskurs, kan endringer settes i kraft umiddelbart, se for eksempel det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 54 nr. 2.

Når det gjelder endringer av vilkår i forbindelse med valutalån, vises det til punkt 35.

16.3.2 Gjeldende rett

16.3.2.1 Vilkår generelt

Utgangspunktet i gjeldende finansavtalelov er at dersom partene er enige om å endre en tidligere inngått avtale, så gjelder reglene om avtaleinngåelsen så langt de passer, se § 18 første ledd, § 49 første ledd og § 65 annet ledd. Det kreves som et utgangspunkt samtykke fra kunden for at kunden skal bli bundet av nye vilkår. Dette er et utslag av

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

et alminnelig avtalerettslig prinsipp om at inngåtte avtaler er bindende for partene, og at det kreves samtykke for å bli bundet til en avtale.

For avtaler om konto og betalingstjenester fastsetter § 18 annet ledd en varslingsfrist på to måneder for forslag om å endre avtalen til skade for kunden. For småpengeinstrumenter kan det avtales avvikende regler.

For avtaler om konto og betalingstjenester er det videre gitt regler om at kunden kan gi samtykke til nye avtalevilkår ved å forholde seg passiv, jf. § 18 tredje ledd.

For kredittavtaler gjelder det etter § 49, med unntak for renter, gebyrer og andre kredittkostnader, ingen varslingsfrist. Dette har sammenheng med at kunden uansett må samtykke til foreslåtte endringer av vilkårene.

For kausjonsavtaler gjelder generelt at kredittysteren ikke kan forbeholde seg retten til å endre avtalen til skade for kausjonisten. Endringer av kredittavtalen til skade for kausjonisten har ingen virkning for kausjonisten dersom denne ikke gir sitt samtykke til endringen, se § 65 første og tredje ledd.

16.3.2.2 *Særskilt om endring av gebyrer, renter eller andre kostnader*

Endring av vilkår som gjelder gebyrer, renter eller andre kostnader, kan i utgangspunktet bare gjøres med samtykke fra kunden. Loven åpner imidlertid for at partene kan avtale at slike forhold skal kunne endres ensidig av tjenesteyteren.

Når det gjelder avtaler om konto og betalings-tjenester, kan partene avtale at endringer i rentesats eller vekslingskurs skal reguleres av referanserentesatser eller referansevekslingskurser, jf. § 18 fjerde ledd. Endringen kan da anvendes straks og uten forvarsel. Kunden skal imidlertid få varsel om endringen så snart som mulig etter at endringen er skjedd, med mindre det er avtalt at informasjon om endringen skal gis periodisk eller på en bestemt måte. Reglene har bakgrunn i det første betalingstjenestedirektivet.

For kredittavtaler følger det av § 49 annet ledd at avtalen kan gi kredittysteren rett til ensidig å endre avtalens vilkår om rentesats, gebyrer og andre kredittkostnader dersom det er tatt et slikt forbehold i avtalen. Forbeholdet må i så fall angi betingelsene for at endringene kan foretas, og det stilles krav om at endringene må være saklig begrunnet. Endringer til skade for kunden kan tidligst settes i verk seks uker etter at kredittysteren har sendt skriftlig varsel, jf. § 50 tredje ledd. Kredittysterens adgang til å endre vilkårene på

grunnlag av et slikt forbehold gjelder ikke for rentesats, gebyrer og andre kostnader som etter avtalen bare kan endres på bestemte tidspunkter som er nærmere fastsatt i avtalen, jf. § 50 fjerde ledd.

Det kan etter § 50 femte ledd avtales at plikten til å varsle om endringer av slike vilkår ikke gjelder for referanserentesatser når det er gjort avtale om å benytte en slik rentesats.

Med mindre noe annet er avtalt, skal avtalt løpetid for annuitetslån beholdes ved endring av kredittvilkårene, jf. § 49 fjerde ledd.

Dersom opplysninger om vilkårene for forbehold om endring av kredittvilkårene ikke er gitt forbrukeren før avtaleinngåelsen, kan retten til å endre kredittavtalens rentesatser, gebyrer og andre kostnader ikke utøves til skade for forbrukeren før etter tre år, med mindre forbrukeren på forhånd var kjent med endringsadgangen. Har kredittysteren latt være å oppgi både nominell og effektiv rente til en forbruker før avtaleinngåelsen, skal den oppgitte renten anses som effektiv rente, med mindre det var klart at forbrukeren ikke ble villedet. De nevnte bestemmelsene følger av § 48 femte ledd.

For kausjonsavtaler gjelder det et unntak fra utgangspunktet om at kredittysteren ikke kan forbeholde seg retten til ensidig å endre vilkårene til skade for kausjonisten, for økning av rentesats, gebyrer og andre kostnader som kredittysteren har forbeholdt seg retten til å endre ensidig overfor kredittkunden i samsvar med reglene i § 49 annet ledd. Se nærmere § 65 tredje ledd tredje punktum.

16.3.3 **Forslaget i høringsnotatet**

16.3.3.1 *Vilkår generelt*

I høringsnotatet var adgangen til å endre avtalen foreslått regulert i lovforslaget § 42 for kontoavtaler, § 85 for kredittavtaler og § 101 for kausjonsavtaler. Utgangspunktet i forslaget var at dersom partene er enige om å endre avtalen, skal reglene om opplysningsplikt før avtaleinngåelsen og reglene om avtaleinngåelsen gjelde tilsvarende så langt de passer.

For kontoavtaler ble det foreslått at endring av vilkårene til kundens skade tidligst kan settes i verk to måneder etter at betalingstjenesteyteren har varslet kunden i et skriftlig dokument om de foreslåtte endringene. Etter forslaget skulle kunden kunne enten akseptere eller avvise de foreslåtte endringene innen den foreslåtte iverksettelsesdatoen. Videre ble det foreslått en regel om at kunden, når det er bestemt i kontoavtalen, skulle

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

kunne samtykke til en foreslått endring ved å forholde seg passiv. Hvis kunden ikke ønsket å bli bundet i disse tilfellene, måtte kunden varsle betalingstjenesteyteren før iverksettelsesdatoen. Forslaget gikk videre ut på at varselet fra betalingstjenesteyteren skulle opplyse om dette og om kundens rett til å si opp avtalen straks og vederlagsfritt innen iverksettelsesdatoen.

Det ble foreslått at de nevnte reglene skulle gjelde tilsvarende for kredittavtaler ved en henvisning til disse reglene.

For kausjonsavtaler var det foreslått å videreføre bestemmelsen i gjeldende lov om at kredittytteren ikke ensidig kan forbeholde seg retten til å endre avtalen til ugunst for kausjonisten. Endringer av kredittavtalen til skade for kausjonisten skulle ikke ha noen virkning for kausjonisten, med unntak for renter, gebyrer og andre kostnader.

16.3.3.2 Særskilt om renter gebyrer og andre kostnader

For avtaler om konto og betalingstjenester ble det foreslått en regel om at betalingstjenesteyteren, i den utstrekning det er avtalt, ensidig kan fremlegge et begrunnet forslag til endring av kontoavtalens bestemmelser om renter, gebyr eller andre kostnader. Videre ble det foreslått at endring av rentesats eller vekslingskurs skal kunne anvendes straks og uten varsel dersom dette følger av kontoavtalen og endringen bygger på en rentesats som stammer fra en offentlig tilgjengelig kilde begge parter kan kontrollere (referanserente), eller en vekslingskurs som stilles til rådighet av betalingstjenesteyteren eller stammer fra en offentlig tilgjengelig kilde (referansevekslingskurs).

Kunden skulle etter forslaget informeres om enhver endring av rentesatsen i et skriftlig dokument så snart som mulig, med mindre det er avtalt at opplysningene skal stilles til rådighet med en bestemt hyppighet eller på en bestemt måte. Videre ble det foreslått at endringer i rentesatser eller vekslingskurser som benyttes i betalingstransaksjoner, «skal beregnes og gjennomføres på en nøytral måte uten forskjellsbehandling mellom kundene».

Tilsvarende regler ble foreslått for kredittavtaler, til dels ved en henvisning til reglene om konto og betalingstjenester.

En forutsetning for å kunne endre kredittavtalens vilkår om renter, gebyrer og andre kostnader til skade for kausjonisten skulle etter høringsnota-

tet være at kredittytteren hadde en tilsvarende rett overfor kredittkunden.

16.3.4 Høringsinstansenes synspunkter

Finans Norge uttaler følgende om lovforslagets § 42:

«Finans Norge mener annet ledd må korrigeres slik at den er korrekt i forhold til PSD2 art. 54 nr. 1 som uttrykkelig angir at betalingstjenesteyteren ensidig kan foreslå eventuelle endringer i rammeavtalen. Det kan ikke oppstilles en plikt for betalingstjenesteyteren til å fremlegge et begrunnet forslag til endring av rammeavtalens bestemmelser. Art. 54 er ikke innskrenket til å gjelde rammeavtalens bestemmelser om renter, gebyr eller andre kostnader og den er også fravikelig i næring. PSD2 art. 54 nr. 1 går ut på at alle typer endringer skal kunne endres på den måten som lovforslaget beskriver i annet til fjerde ledd, jf. PSD2 art. 54 nr. 1 «[a]ny changes«/«eventuelle ændringer», og vi foreslår at lovteksten endres tilsvarende i annet ledd.»

Når det gjelder § 85 i lovforslaget om endring av kredittvilkår og passivt samtykke, heter det i høringsuttalelsen:

«Finans Norge vil innledningsvis påpeke at henvisningen til § 82 i første ledd skaper uklarhet om det i motsetning til nå foreligger et underskriftskrav på alle endringer. Finans Norge legger til grunn at departementet på dette punkt ikke har ment å gjøre en endring i gjeldende rett.

Finans Norge mener annet ledd er uklart formulert og ber prinsipielt om at departementet opprettholder gjeldende § 49 annet ledd.

For det tilfellet departementet ønsker å opprettholde forslaget, mener vi at ordlyden begrunnet «forslag til endring» gjør det uklart om hvorvidt finansforetaket kan foreta en ensidig endring, eller om forbrukeren må samtykke til denne endringen. Finans Norge ser at departementet gjør § 42 tredje til femte ledd gjeldende også for kredittavtaler. Det følger av fjerde ledd at kunden kan samtykke til en foreslått avvisning ved å forholde seg passiv.

Videre fremgår det at kunden for å unngå å bli bundet før iverksettelsesdatoen varsle betalingstjenesteyteren om at forslaget er avvist. Finans Norge mener det er uklart hva som er

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

virkningen av en slik avvisning. Det er to situasjoner som nærmere bør reguleres:

- a) kunden har avvist forslaget om renteendring mv., men benytter seg ikke av sin rett til si opp rammeavtalen for innskudd eller kreditt før renteendringen trer i kraft. Skal renten da endres for denne kunden eller gruppen av kunder eller ikke?
- b) om tjenesteyter/kredittyer kan kreve oppsigelse av innskudd eller kreditter med avviste forslag til renteendringer. Dersom dette skal være en oppsigelsesgrunn eller hevingsgrunn bør det stå regulert i et eget alternativ i forlagets § 87.

Så vidt Finans Norge har forstått departementet, vil en slik avvisning utgjøre en oppsigelse. Vi ber om at dette klargjøres i proposisjonen.

Det vil skape stor usikkerhet og mye merarbeid for kredittyer med to grupper med innskuddskontoer eller to grupper med kreditter – avhengig av status på kundens innsigelse. Vi gjør videre oppmerksom på at det flytende rentemarkedet vil bli redusert, dersom det åpnes opp for innsigelsesadgang uten en nærmere angivelse av at konsekvensen er oppsigelse.

Varslingsfristen for endringer av kredittavtale til «kundens skade» følger av § 42 tredje ledd. Finans Norge mener at varslingsfristen uttrykkelig må fremgå av lovforslaget § 85. Regelen som er svært sentral i kredittvirksomhet må være enkel å finne frem til og være lett tilgjengelig både for forbruker og kredittyer.

Gjennom henvisningen til § 42 tredje ledd utvider departementet også varslingsfristen ved endringer til «kundens skade» fra seks uker til to måneder. Oppsummert begrunner departementet utvidelsen med at seks ukers fristen, er i strid med PSD2s regler for kreditter som er knyttet til en konto. Finans Norge er overrasket over at departementet foretar en slik endring uten å foreta en nærmere analyse av hvilke konsekvenser dette vil få for kredittmarkedet. Finans Norge mener at varslingsfristen på seks uker må opprettholdes for kreditter. Finans Norge mener at en slik utvidet varslingsfrist vil innebære et mer rigid endringsregime, noe som til syvende og sist vil gå ut over prisene på kreditter. Finans Norge vil videre vise til at utvidet varslingsfrist vil gjøre det mer krevende å vedlikeholde kundeavtalene. Finans Norge kan for øvrig ikke se at direktivet er til hinder for å opprettholde gjeldende seks ukers frist, og vi ser for øvrig ingen verdi av symmetri med § 42.

Vi har ingen innvendinger mot at varslingsfristen utvides til to måneder hva gjelder kreditter.»

Forbrukerombudet uttaler følgende om § 42 i lovforslaget:

«Bestemmelsen gjelder betalingstjenesteyters adgang til å endre kontoavtalen. Det følger av departementets merknader at bestemmelsen bygger på gjeldende § 18, og gjennomfører PSD2 artikkel 54 nr. 1. Forbrukerombudet gjør for ordens skyld oppmerksom på at direktivets bestemmelse tilsynelatende ikke er gjennomført korrekt. Den foreslåtte § 42 begrenser betalingstjenesteyternes endringsadgang til kun å omfatte kontoavtalens bestemmelser om renter, gebyrer eller andre kostnader. En slik begrensning følger imidlertid ikke av PSD2 artikkel 54 nr. 1.

Forbrukerombudet er videre av den oppfatning at man bør tydeliggjøre hva som er konsekvensen av at en forbruker ikke samtykker til en foreslått endring. Slik vi forstår regelverket, vil en avvisning av endringen fra forbrukers side, være å anse som en oppsigelse av avtalen.»

Forbrukerombudet uttaler følgende om § 85 i lovforslaget:

«Bestemmelsen regulerer kredittytters adgang til å foreta endringer i kredittavtalen. Det følger av andre ledd, første setning at kredittytters adgang til ensidig endring av avtalevilkårene til forbrukers skade, er begrenset til endringer av kredittens kostnader. I andre ledd, andre punktum er det vist til at § 42 tredje til femte ledd skal gjelde tilsvarende ved endringer av kredittavtaler. Slik Forbrukerombudet leser § 85 andre ledd, andre setning gjelder reglene i § 42 tredje til femte ledd tilsvarende på endringer som nevnt i § 85 andre ledd, første setning. Dette innebærer at det kun er samtykke til endringer av kredittens kostnader som kan skje ved passivitet fra kunden, jf. § 42 fjerde ledd. Øvrige endringer av kredittvilkårene til kundens skade må dermed eventuelt skje ved en uttrykkelig avtale som forutsetter enighet mellom partene, og reglene i §§ 78 og 82 vil komme til anvendelse så langt de passer, jf. § 85 første ledd.

For å unngå fremtidige uklarheter knyttet til rekkevidden av kredittytters endringsadgang, vil vi oppfordre til at det i lovproposisjo-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

nen presiseres at adgangen til å avtale at forbruker kan samtykke til en foreslått endring ved passivitet, kun gjelder endringer knyttet til kredittens kostnader.»

Forbrukerombudet er også kritisk til en praksis hvor kunden risikerer endring av fastrenten fra avtaletidspunktet til utbetalingstidspunktet:

«Forbrukerombudet har ikke merknader til den foreslåtte § 89 om tap og gevinst ved tilbakebetaling av fastrentelån. Vi ønsker imidlertid å knytte en kommentar til prosessen for inngåelse av fastrentelån. Etter det Forbrukerombudet kjenner til kan forbrukere i dag risikere at fastrenten endrer seg fra det tidspunktet de signerer låneavtalen og frem til utbetalingstidspunktet for kreditten. Dette fordi renten på utbetalingstidspunktet legges til grunn for kredittavtalen, også for tilfeller der bankens fastrente har steget i tidsrommet mellom forbrukers signatur på avtalen og utbetalingen av kreditten. Etter vårt syn fremstår det urimelig at forbruker skal bære risikoen for en eventuell renteøkning fra bankens side i perioden mellom avtaleinngåelsen og utbetalingen. Forbruker blir i realiteten bundet av en fastrenteavtale uten å være sikker på hva den endelige renten vil være. Denne uforutsigbarheten ved fastrentelån bør etter vårt syn rettes opp i, slik at banken ikke kan kreve en høyere rente fra forbrukerkunden enn den rentesatsen som følger av avtalen.»

16.3.5 Departementets vurdering

16.3.5.1 Vilkår generelt

Departementet foreslår en felles regulering av adgangen til å endre avtalevilkårene, som bygger på forslaget i høringsnotatet. Endring av avtalevilkårene vil kunne skje på ulike måter, avhengig av hva partene har avtalt om fremgangsmåten.

Det kreves etter alminnelige avtalerettslige regler samtykke fra begge parter for å endre en inngått avtale. Artikkel 54 i det reviderte betalingsstjenestedirektivet gjør ingen endring i dette utgangspunktet. Utgangspunktet etter § 3-13 første ledd i lovforslaget er etter dette at partene kan endre avtalen dersom de er enige om å endre avtalen. I så fall skal reglene om opplysningsplikt før avtaleinngåelsen og om formkrav ved avtaleinngåelsen gjelde tilsvarende. Dette er i samsvar med utgangspunktet etter gjeldende rett og reglene i

det reviderte betalingsstjenestedirektivet artikkel 54.

I høringen gir *Finans Norge* uttrykk for at direktivets artikkel 54 gir betalingsstjenesteyteren rett til «ensidig» å fremlegge et forslag til endring av vilkårene. Departementet er enig i at betalingsstjenesteyteren har rett til å foreslå endringer av avtalen overfor kunden. Tilsvarende vil kunden kunne legge frem forslag til endringer overfor betalingsstjenesteyteren. Det reviderte betalingsstjenestedirektivet regulerer imidlertid kun fremgangsmåten som betalingsstjenesteyteren skal følge når denne foreslår endringer av vilkårene. Hvilken fremgangsmåte kunden skal følge, er ikke regulert i direktivet, og det er heller ikke foreslått regler om dette i lovforslaget. På samme måte som at kunden, som et utgangspunkt, kan velge å enten akseptere eller avvise de foreslåtte endringene, jf. her ordlyden i direktivets artikkel 54 nr. 1, kan også tjenesteyteren velge om endringsforslag fra kunden aksepteres eller avvises.

At partene skal samtykke særskilt til enhver endring av avtalens vilkår, er neppe praktisk. Departementet foreslår derfor i samsvar med artikkel 54 nr. 1 og artikkel 52 nr. 6 bokstav a i det reviderte betalingsstjenestedirektivet en adgang til å avtale at avtalen skal kunne endres ved passivt samtykke, jf. § 3-14. For forbrukere skal det etter § 3-13 fjerde ledd første punktum dessuten kunne avtales at endringer av avtalen skal kunne inngås uten signering. Departementet kan ikke se at direktivet er til hinder for en slik løsning. Videre foreslås det i § 3-13 fjerde ledd annet punktum å videreføre angrerettloven § 28 sjetted ledd, slik at tilbud om nye vilkår som fremsettes uoppfordret til en forbruker i en telefonsamtale, må ha forbrukerens skriftlige aksept for å være bindende. Dette vil gjelde uavhengig av hva partene har avtalt om passivt samtykke for øvrig.

Hvis det er avtalt på forhånd, vil avtalen mellom tjenesteyteren og kunden etter dette kunne endres ved et aktivt samtykke uten forbrukerens signatur eller ved et passivt samtykke.

Når det gjelder høringsuttalelsen fra *Forbrukerombudet*, vil departementet bemerke at den foreslåtte bestemmelsen om passivt samtykke ikke gjør forskjell på kredittavtaler og andre avtaler. Departementet ser heller ingen prinsipielle grunner til at ikke alle vilkår i kredittavtalen skal kunne endres ved passivt samtykke. I likhet med hva som gjelder for konto og betalingsstjenester, vil forbrukeren uansett være beskyttet av lovens ufravelige regler ved endring av avtalevilkårene. Til Forbrukerombudets uttalelse om endring av

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

fastrente, vil departementet bemerke at det som nevnt følger av lovforslaget at det kreves samtykke for å endre avtalen. Dersom kredittysteren ønsker å forbeholde seg retten til å justere renten før utbetaling, må vilkårene for en slik justering fremgå klart av avtalen. En ensidig rett for tjenesteyteren til å endre avtalens vilkår er ikke bindende for en forbruker, jf. avtaleloven § 37 nr. 2.

Finans Norge og *Forbrukerombudet* synes i høringen å mene at det vil bli regnet som en oppsigelse av kontoavtalen om kunden skulle avvise de foreslåtte endringene. Departementet er ikke enig i en slik forståelse av direktivet. Dersom kunden avviser et forslag til endring, består avtalen uten de avviste endringene. For kontoavtaler og kredittavtaler som løper på ubestemt tid, kan det imidlertid følge av avtalen at tjenesteyteren har rett til å si opp avtalen med to måneders varsel, jf. §§ 4-43 og 5-14. Det følger av § 3-14 annet ledd annet punktum at kunden i så fall vil ha rett til å si opp avtalen straks og vederlagsfritt, og at tjenesteyteren skal opplyse om dette. Kunden trenger med andre ord da ikke å vente på tjenesteyterens oppsigelse for å avslutte kundeforholdet. For konto med avtalebinding vil tjenesteyteren på den annen side være bundet ut avtaleperioden på de inngåtte vilkårene om kunden avviser endringsforslagene. Det vises til punkt 21 hvor oppsigelse av avtalen er nærmere drøftet.

16.3.5.2 Særskilt om renter, gebyrer og andre kostnader

Departementet foreslår i § 3-13 tredje ledd at dersom tjenesteyteren ønsker å foreslå endringer av avtalens vilkår om rentesatser, gebyrer eller andre kostnader, skal endringsforslaget være begrunnet. I tilknytning til høringsuttalelsen fra *Finans Norge* vil departementet bemerke at spørsmålet om begrunnelse for endringsforslag ikke er

berørt i direktivet. Etter departementets oppfatning innebærer ikke fullharmoniseringen som følger av det reviderte betalingstjenstedirektivet, at nasjonalstatene er forhindrede fra å oppstille ytterligere vilkår i forbindelse med avtaleinngåelsen, så lenge disse ikke er i strid med bestemmelser i direktivet. Og det er i alle fall ikke holdepunkter for at direktivet gir tjenesteyteren en rett til å endre vilkår uten noen begrunnelse. For øvrig følger det uttrykkelig av direktivets fortale avsnitt 63 at for å sikre et høyt forbrukervern «bør medlemsstatene, av hensyn til forbrukernes interesser, kunne opprettholde eller innføre restriksjoner eller forbud mot å gjennomføre ensidige endringer i vilkårene for en rammeavtale, for eksempel dersom det ikke er noen berettiget grunn til en slik endring».

Begrunnelsen for tjenesteyterens forslag til endrede vilkår om renter, gebyrer eller andre kostnader vil etter departementets erfaring gjerne være å ivareta hensynet til prisvekst eller utvikling i finansmarkedet som tjenestenes pris beror på. Ved å kreve at tjenesteyteren gir en begrunnelse for forslaget, vil kunden enklere kunne ha en formening om vilkårene for å bli passivt bundet av nye vilkår er oppfylt.

Bestemmelsen om at forslag om endringer av avtalens vilkår om rentesatser, gebyrer eller andre kostnader skal være begrunnet, vil gjelde uavhengig av om forslaget eventuelt skal vedtas ved passiv eller uttrykkelig aksept fra kundens side.

I lovforslaget § 3-15 er det foreslått regler om at rentesats og vekslingskurs kan gjennomføres straks og uten varsel dersom dette følger av avtalen og endringen bygger på en referanserente eller en referansevekslingskurs. Forslaget bygger på gjeldende § 18 fjerde ledd, jf. også det reviderte betalingstjenstedirektivet artikkel 52 nr. 3 bokstav b, forbrukerkredittdirektivet artikkel 11 nr. 2 og boliglåndirektivet artikkel 27.

17 Flere avtalemotparter i samme avtale mv.

I *direktivene* finner man få regler som spesifikt regulerer forholdet når to eller flere kunder inngår som parter i samme finansielle tjenestevtale. Betalingskontodirektivet artikkel 10 nr. 2 annet punktum gjelder en forbrukers fullmakt til en mottakende betalingstjenesteyter i forbindelse med kontobytte, se i den forbindelse punkt 33. I forbindelse med forbrukerens fullmakt krever direktivet at i de tilfeller kontoen har to eller flere kontohavere, skal det innhentes fullmakt fra hver av kontohaverne.

Det er flere eksempler på finansielle avtaler som forutsetter flere parter enn én tjenesteyter og én kunde. Et eksempel kan være en depositumskonto som benyttes for å garantere en viss leiesum mellom en huseier og leieboeren, og som da har tre parter. Et annet eksempel er et samboerpar med en felles konto som disponeres i fellesskap. Et tredje eksempel kan være to kredittkunder med felles boliglån.

Finansavtaleloven inneholder få regler om avtaler som inngås med personer eller foretak som det ikke vil være vanlig å kalle «kunde», for eksempel avtaler med noen som står i et fullmaktsforhold til tjenesteyterens kunde. Fullmaktsforholdet vil som et utgangspunkt være regulert av avtalelovens regler og ellers alminnelige avtalerettslige prinsipper.

Kausjonsavtaler, hvor kausjonisten påtar seg å garantere for skyldnerens gjeldsansvar overfor kreditor, står imidlertid i en særlig stilling og er regulert i finansavtaleloven kapittel 4. Det vises i denne forbindelse til proposisjonen punkt 37. For samskyldnere reiser det seg også særlige spørsmål som har en viss likhet med problemstillinger knyttet til kausjon, se punkt 36.

Høringsnotatet inneholdt ikke særlige regler for avtaler med flere motparter, bortsett fra et forslag til gjennomføring av betalingskontodirektivet artikkel 10 nr. 2 annet punktum.

Finans Norge reiser i høringen spørsmål om hvordan reglene om kredittvurdering og avslagsplikt skal praktiseres for samskyldnere. Det vises i denne forbindelse til punkt 36. Finans Norge tar dessuten opp et spørsmål om hvordan et eventuelt pålegg om avvikling av et kundeforhold etter

annet regelverk skal håndteres for de tilfeller hvor det er flere kunder i samme avtale.

Departementet legger til grunn at når direktivene og gjeldende finansavtalelov til dels er ufravikelige, slik at partene ved avtale ikke kan fravike reglene til skade for kunden, så vil dette gjelde uten hensyn til hvem som inngår denne avtalen. Med andre ord vil det være i strid med lovens ufravikelige regler om for eksempel to samskyldnere avtaler seg imellom at kun den ene av dem trenger å signere kredittavtalen. Direktivene regulerer på den annen side ikke hva som må til for å inngå gyldig avtale, og betydningen av reglene i gjeldende lov for avtaleinngåelsen kan være uklare, se punkt 16.1.1. I hovedsak må spørsmål om hvorvidt det foreligger avtalerettslig binding, bero på avtaleloven og ulovfestet rett.

Det klare utgangspunkt for lovforslaget vil være at i forbrukerforhold må hver forbruker som er part i avtalen, signere avtalen ved avtaleinngåelsen, se her lovforslaget § 3-9 annet ledd bokstav c.

Departementet legger til grunn at i de tilfeller der loven krever forbrukerens signatur, vil reglene være til hinder for at avtalen inngås ved bruk av fullmakt, men mindre noe annet følger av særskilte rettsregler. Departementet peker i denne sammenhengen på at når loven krever at en avtale skal inngås skriftlig og signeres av en kunde som er forbruker, er en vesentlig del av begrunnelsen for disse formkravene å beskytte forbrukeren mot å inngå en uoverveid avtale eller en avtale hvor ikke alle vilkårene er kjent ved avtaleinngåelsen. Dersom forbrukeren skulle kunne inngå en slik avtale ved fullmakt, vil det være en risiko for at slike hensyn kan omgås til skade for forbrukeren.

I andre sammenhenger enn avtaleinngåelsen legger departementet på den annen side til grunn at også forbrukere kan la seg representere ved fullmektig. I relasjon til betalingskontodirektivets krav om konto som innehas av to eller flere forbrukere, og kravet om samtykke fra samtlige kontohavere for å gjennomføre kontobytte, antar departementet at disse kravene ikke er til hinder for at en kontohaver får fullmakt til å opptre på vegne av øvrige kontohavere.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Det vises videre til at lovforslaget § 4-2 annet ledd krever at fremgangsmåten for å gi samtykke til å gjennomføre en betalingstransaksjon skal være avtalt mellom kunden og betalingstjenesteyteren. Det kan på dette grunnlaget for eksempel avtales å gi andre enn kontohaveren rett til å disponere og til å iverksette betalingstransaksjoner. Dette vil gjelde uavhengig av om betalingstransaksjonen gjennomføres ved bruk av kundens egne midler eller ved bruk av kreditt i tilknytning til kontoen.

Avtalens utforming vil kunne ha betydning: Departementet legger til grunn at der avtalen har én kontohaver og i tillegg én disponent, vil lovforslagets regler om blant annet kontoinformasjon i § 4-19, kun innebære en plikt overfor kontohaveren. Går avtalen derimot ut på at det er to likestilte kontohavere, vil tjenesteyteren være forpliktet til å gi kontoinformasjon til begge kontohaverne. Videre må tjenesteyteren oppfylle sin prekontraktuelle informasjonsplikt overfor begge kontohaverne, mens det ikke gjelder en slik opplysningsplikt overfor en forbruker som kun er gitt disposisjonsrett. I disse tilfellene vil opplysningsplikten være begrenset til opplysninger knyttet til selve disponeringen, for eksempel bruk av sikkerhetsordninger mv.

I praksis vil det særlig kunne oppstå spørsmål om hvordan regler om oppsigelse, heving og avvikling av kundeforholdet skal praktiseres der det er flere parter i samme avtale. Utgangspunktet må være at tjenesteyteren kan si opp, heve og avvikle kundeforholdet i relasjon til den parten som vilkårene for oppsigelse, heving eller avvikling foreligger for, mens avtaleforholdet består med den andre parten i avtalen.

Tjenesteyteren vil imidlertid kunne ta forbehold i avtalen om at oppsigelse, heving eller avvikling i relasjon til én avtalepart kan utgjøre en bristende forutsetning for avtalen i relasjon til andre avtaleparter. Det må likevel være en forutsetning at tjenesteyteren har en berettiget interesse i å avslutte avtaleforholdet for samtlige parter, og departementet legger til grunn at det ikke skal mye til før et slikt avtalevilkår kan anses som urimelig etter avtaleloven § 36. Tjenesteyteren vil dessuten kunne ha adgang til å avslutte avtaleforholdet med den andre parten på annet grunnlag, jf. for eksempel §§ 4-43 og 5-14 om oppsigelse av kontoavtaler og kredittavtaler som er inngått på ubestemt tid.

Departementet legger til grunn at tjenesteyteren ikke kan holdes ansvarlig dersom pålegg om avvikling, jf. lovforslaget § 3-8, i relasjon til én part medfører en bristende forutsetning for avtaleforholdet i relasjon til en annen part. Det vil etter departementets syn ikke være rimelig å pålegge tjenesteyteren risikoen alene i slike tilfeller. I et avtaleforhold med flere parter må disse partene også bære noe av risikoen for sine medkontrahenters stilling i avtaleforholdet.

Departementet foreslår en regel i § 3-11 for de tilfeller der det er flere forbrukere som er parter i samme avtale. At bestemmelsen er foreslått å gjelde kun for forbrukere, er ikke ment å innebære at tjenesteyteren ikke vil være forpliktet til å oppfylle ufravikelige regler også der det er flere næringsdrivende kunder som er parter i samme avtale. Lovforslaget inneholder imidlertid langt færre bestemmelser som er ufravikelig for næringskunder.

18 Ugyldig samtykke – ansvar ved misbruk av konto, betalingsinstrument og elektronisk signatur

18.1 Ansvar ved misbruk av konto og betalingsinstrument

18.1.1 Direktivene

Det første betalingstjenestedirektivet hadde i artikkel 60 regler om *kundens egenandel ved uautoriserte betalingstransaksjoner*. Også i det reviderte betalingstjenestedirektivet er det gitt regler om dette, jf. artikkel 74 nr. 1, men reglene er endret på viktige punkter. Egenandelen er satt ned fra 150 euro til 50 euro, og reguleringen av i hvilke situasjoner kunden skal svare egenandel, er også endret.

Utgangspunktet etter artikkel 74 nr. 1 er at kunden kan bli ansvarlig «for tap knyttet til «ikke-godkjente betalingstransaksjoner opptil 50 euro som er en følge av at et tap eller stjålet betalingsinstrument er brukt eller et betalingsinstrument er urettmessig tilegnet».

Det følger av fortalens avsnitt 71 at formålet med egenandelen er et ønske om å «oppmuntre betalingstjenestebrukeren til snarest mulig å underrette sin betalingstjenesteyter om tyveri eller tap av et betalingsinstrument og dermed redusere risikoen for ikke-godkjente betalingstransaksjoner».

Artikkel 74 nr. 1 gjør imidlertid unntak fra kundens plikt til å svare egenandel i tilfeller der den urettmessige tilegnelsen av betalingsinstrumentet ikke kunne oppdages av betaleren, med mindre betaleren har opptrådt bedragerisk, og der tapet «skyldtes handlinger eller mangel på tiltak fra en betalingstjenesteyters ansatte, agent eller filial eller en enhet som dennes virksomhet var satt ut til».

De nye bestemmelsene innebærer at kunden skal være ansvarlig for egenandel i flere tilfeller enn tidligere, idet det ikke lenger er et vilkår at PIN-kode eller annen personlig sikkerhetsinformasjon er benyttet ved den uautoriserte betalingstransaksjonen. For eksempel vil misbruk av kortet ved netthandel eller ved bruk på en parkeringsautomat som hovedregel utløse en plikt til å

betale egenandel, mens dette ikke var omfattet av reglene om egenandel i det første betalingstjenestedirektivet. Til gjengjeld er egenandelen lavere, og den er betinget av at kunden kunne oppdage tapet, tyveriet eller den uberettigede tilegnelsen av betalingsinstrumentet. Dersom kunden er utsatt for svindel uten at dette kunne oppdages, for eksempel ved såkalt «skimming», vil kunden ikke være ansvarlig for en egenandel.

I det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 74 nr. 1 tredje og fjerde ledd er det gitt regler om ansvaret for tap som skyldes at kunden har opptrådt grovt uaktsomt eller svikaktig. Bestemmelsene viderefører det første betalingstjenestedirektivet artikkel 61 nr. 2 og 3. Det følger av artikkel 74 nr. 1 tredje ledd at betaleren skal bære alle tap dersom tapene skyldes at betaleren har opptrådt bedragerisk eller forsettlig eller ved grov uaktsomhet har unnlatt å oppfylle sine plikter etter artikkel 69. I fjerde ledd videreføres en adgang til å begrense kundens tap i tilfeller av grov uaktsomhet.

Det følger av artikkel 74 nr. 2 at dersom betalere betaler betalingstjenesteyter ikke krever *sterk kundeautentisering*, skal betaleren ikke bære noe økonomisk tap med mindre betaleren har opptrådt bedragerisk. Det reviderte betalingstjenestedirektivet forutsetter at betalingstjenesteyteren gjennom bruk av elektroniske løsninger for å kontrollere og verifisere kundens identitet skal forsikre seg om at den som bruker de aktuelle tjenestene, er rette vedkommende. I artikkel 97 kommer dette til uttrykk ved at betalingstjenesteyteren skal anvende såkalt «sterk kundeautentisering» når betaleren logger seg på sin betalingskonto på internett, initierer en elektronisk betalingstransaksjon eller gjennomfører en handling ved hjelp av fjerntilgang som kan innebære en risiko for betalingsbedrageri eller annet misbruk. Sterk kundeautentisering er definert slik i artikkel 4 nr. 30:

«autentisering som bygger på bruk av to eller flere elementer som er kategorisert som kunn-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

skap (noe bare brukeren vet), besittelse (noe bare brukeren har) og iboende egenskap (noe brukeren er), som er så frittstående i forhold til hverandre at brudd på ett kriterium ikke innebærer risiko for brudd på de andre, og som er utformet på en slik måte at autentiseringsopplysningenes fortrolighet er sikret».

Forskrift 15. februar 2019 nr. 152 om systemer for betalingstjenester § 11 annet ledd innebærer at fra 14. september 2019 gjelder reglene i delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/389 som norsk rett. Kommisjonsforordningen gir nærmere tekniske reguleringsstandarder for sterk kundeautentisering og standarder for sikker kommunikasjon.

Det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 74 nr. 1 fjerde ledd gir medlemsstatene en nasjonal valgmulighet til å innføre regler som *lemper kundens ansvar*. Forutsetningen er at kunden ikke har opptrådt bedragerisk eller forsettlig med hensyn til å unnlate å oppfylle sine plikter etter artikkel 69. Bestemmelsen lyder:

«I tilfeller der betaleren verken har opptrådt bedragerisk eller forsettlig har unnlatt å oppfylle sine plikter i henhold til artikkel 69, kan medlemsstatene redusere ansvaret nevnt i dette nummer, idet det særlig tas hensyn til arten av betalingsinstrumentets personlige sikkerhetsopplysninger og de konkrete omstendighetene omkring tapet, tyveriet eller den urettmessige tilegnelsen av betalingsinstrumentet.»

Artikkel 73 i direktivet har regler om *tilbakeføringsplikt for betalingstjenesteyteren*. Det følger av bestemmelsen at betalingstjenesteyteren umiddelbart skal tilbakeføre beløpet dersom kunden bestrider å ha ansvar for en uautorisert betalingstransaksjon. Bestemmelsen er en videreføring av det første betalingstjenestedirektivet artikkel 60, men med flere endringer. Tidsfristen for tilbakebetalingen er i artikkel 73 nr. 1 presisert slik at betalingstjenesteyteren plikter å tilbakebetale det aktuelle beløpet umiddelbart og «under enhver omstendighet senest ved utgangen av påfølgende virkedag, etter å ha blitt oppmerksom på eller å ha blitt underrettet om transaksjonen». Betalingstjenesteyterens plikt til umiddelbart å tilbakeføre beløpet gjelder med mindre betalingstjenesteyteren har «rimelig grunn til å mistenke bedrageri og skriftlig underretter vedkommende nasjonale myndighet om grunnen». Videre er det inntatt en ny bestemmelse i artikkel 73 nr. 2. om

plikten til tilbakebetaling når en betalingsfullmektig har vært involvert i transaksjonen. Den konførende betalingstjenesteyteren skal også i slike situasjoner har en plikt til umiddelbart å tilbakebetale beløpet til kundens konto. Samtidig oppstilles det en regressrett. På kontotilbyderens anmodning skal betalingsfullmektigen umiddelbart holde denne skadesløs. Det vises for øvrig til punkt 8 om regress.

18.1.2 Gjeldende rett

Kundens ansvar ved misbruk av konto og betalingsinstrument er regulert i finansavtaleloven § 35. Etter første ledd er det i utgangspunktet betalingstjenesteyteren som er ansvarlig for uautoriserte betalingstransaksjoner. Etter annet ledd svarer imidlertid kunden med inntil 1 200 kroner for tap ved uautoriserte betalingstransaksjoner «som skyldes bruk av et tapt eller stjålet betalingsinstrument dersom personlig sikkerhetsanordning er brukt, eller som skyldes uberettiget tilegnelse av et betalingsinstrument dersom kunden har mislyktes i å beskytte de personlige sikkerhetsanordningene og personlig sikkerhetsanordning er brukt». Bestemmelsen gjennomfører det første betalingstjenestedirektivet artikkel 60 i norsk rett.

§ 35 annet ledd er forstått slik at det gjelder et objektivt ansvar for egenandelen når personlig sikkerhetsinformasjon, for eksempel PIN-kode, er brukt. Dersom betalingsinstrumentet derimot er misbrukt uten at personlig sikkerhetsinformasjon er brukt, vil kunden ikke være ansvarlig for egenandel etter annet ledd. Et eksempel på dette er netthandel ved bruk av betalingskort der kortnummer, utløpsdato og år samt de tre siste sifrene bak på kortet brukes.

Det følger av tredje ledd at kunden svarer for hele den uautoriserte transaksjonen dersom tapet skyldes at kunden grovt uaktsomt eller forsettlig har unnlatt å oppfylle pliktene sine, eller dersom han eller hun har opptrådt svikaktig. Ved bruk av et elektronisk betalingsinstrument, for eksempel et betalingskort, svarer kunden likevel bare med en egenandel på 12 000 kroner ved grov uaktsomhet.

Grensen mellom simpel og grov uaktsomhet vil etter dette være av vesentlig betydning. Ofte vil det være vanskelig både for banken og kunden å bevise hendelsesforløpet rundt en uautorisert betalingstransaksjon. Derfor vil bevisreglene i praksis ha stor betydning. Det vises i den sammenheng til punkt 12.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Finansavtaleloven § 36 første ledd første punktum innebærer at kundens ansvar i tilknytning til uautoriserte betalingstransaksjoner *kan lempes* dersom tjenestene ikke tilfredsstillende nærmer seg bestemte funksjonskrav vedrørende sikkerhet knyttet til bruken av tjenestene, og den uautoriserte bruken har sammenheng med dette. Det kan etter første ledd annet punktum også tas hensyn til «arten av de personlige sikkerhetsanordningene knyttet til betalingsinstrumentet som ble benyttet ved den uautoriserte transaksjonen, og omstendighetene knyttet til hvordan instrumentet ble tapt, stjålet eller uberettiget tilegnet, samt til manglende aktsomhet eller andre forhold på institusjonens side som har medvirket til at den uautoriserte transaksjonen kunne skje». Etter annet ledd kan kundens ansvar dessuten nedsettes dersom en leverandør av varer eller tjenester som har mottatt betalingen, forsto eller burde forstå at bruken av betalingsinstrumentet var urettmessig. I begge tilfeller gjelder imidlertid at lemping ikke kan skje dersom kunden har opptrådt svikaktig eller forsettlig har unnlatt å oppfylle sine forpliktelser til å bruke betalingsinstrumentet i samsvar med vilkårene for utstedelse og bruk etter § 34 første ledd, jf. henholdsvis § 36 første ledd tredje punktum og annet ledd annet punktum.

Det er i gjeldende finansavtalelov ikke inntatt regler om bruk av *sterk kundeautentisering*. Som det fremgår, kan imidlertid sikkerhetsnivået få betydning for spørsmålet om lemping etter § 36 første ledd første punktum.

Finansavtaleloven § 37 har regler om *betalingstjenesteyterens tilbakeføringsplikt*. Dersom kunden bestrider å ha ansvar for en uautorisert betalingstransaksjon, skal betalingstjenesteyteren straks tilbakeføre beløpet. Bestemmelsen innebærer en gjennomføring av det første betalingstjenestedirektivet artikkel 60.

I annet ledd er det oppstilt to unntak fra plikten til straks å tilbakeføre beløpet. For det første gjelder plikten ikke dersom kunden skriftlig har erkjent ansvar for betalingstransaksjonen. For det andre kan betalingstjenesteyteren velge å ta ut søksmål eller bringe saken inn for utenrettslig rettslig tvisteløsningsordning. Slikt søksmål eller klage må være tatt ut innen fire uker fra mottakelsen av skriftlig innsigelse fra kunden om den aktuelle transaksjonen. Disse unntakene er rent nasjonale regler som fantes i finansavtaleloven også før innføringen av det første betalingstjenestedirektivet. I forarbeidene ble det drøftet om det ville være i strid med direktivet å videreføre disse unntakene fra institusjonens plikt til umiddelbar tilbakeføring. I delrapport til Finansdepartementet fra

arbeidsgruppen for betalingstjenestedirektivet («Betalingstjenester – Forslag til gjennomføring i norsk rett av bestemmelsene om forholdet mellom institusjon og kunde mv. i direktiv 2007/64/EF») heter det på s. 61:

«Etter direktivet artikkel 60 nr. 1 skal institusjonen tilbakebetale til kunden beløpet for en urettmessig betalingstransaksjon «umiddelbart». Dette kunne tale mot at man kan ha en regel som den norske om at institusjonen har fire uker på seg til å bringe sak mot kunden hvis den mener at transaksjonen er urettmessig, og mot at institusjonen kan trekke fra egenandelen fra beløpet som tilbakebetales. Samtidig er imidlertid ikke innholdet av begrepet «umiddelbart» nærmere klarlagt i direktivet, men det følger av artikkel 60 nr. 1 at plikten til å gjennomføre tilbakebetaling innen denne fristen bare gjelder der det foreligger en urettmessig betalingstransaksjon. Av dette sammenholdt med reguleringen av kundens ansvar i artikkel 61 fremgår det at det vil være tilfeller der institusjonen ikke er ansvarlig for en urettmessig betalingstransaksjon, og at institusjonen må gis en mulighet til å undersøke om dette er tilfelle før beløpet for transaksjonen tilbakebetales til kunden. Etter arbeidsgruppens syn kan direktivet, med tanke på en praktisk gjennomføring av oppgjøret mellom partene, forstås slik at man kan beholde de gjeldende reglene om prosessbyrde i finansavtaleloven § 37.»

På denne bakgrunn ble regelen om prosessbyrde i finansavtaleloven § 37 beholdt.

Det følger av finansavtaleloven § 32 at hvis kontotilbyderen *ved en feil har belastet en konto*, skal kontotilbyderen uten ugrunnet opphold godskrive kontoen for det tilsvarende beløpet. Kontotilbyderen plikter uten hensyn til skyld å erstatte rentetap og annet direkte tap som er oppstått ved den feilaktige belastningen. For indirekte tap svarer institusjonen etter alminnelige erstatningsregler. Bestemmelsen er særnorsk.

Gjeldende § 43 a gir regler om *ansvar ved manglende sikkerhet i nettbaserte betalingstjenester*. Bestemmelsen skal blant annet gi tjenesteytere incentiv til å designe tjenestene slik at man reduserer risikoen for at en transaksjon får et annet innhold enn tilsiktet fra betaleren side. Et eksempel er at feltet for angivelse av kontonummer inneholder kontrollfunksjoner som ikke lar kunden taste inn flere siffer enn hva et kontonummer består i. Et annet eksempel kan være krav til dato-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

formatering som forhindrer at kunden legger inn feil dato – dersom kunden for eksempel angir måned før dag og ikke motsatt.

18.1.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det vist til at det er nødvendig med en endring av finansavtalelovens regler om *kundens ansvar ved uautoriserte betalingstransaksjoner* som følge av artikkel 74 nr. 1 i det reviderte betalingsdirektivet. Det ble foreslått en egenandel på 400 kroner. For øvrig ble det foreslått å legge seg tett opp til direktivets ordlyd ved gjennomføringen. Det ble også foreslått å videreføre egenandelen på 12 000 kroner når kunden har opptrådt grovt uaktsomt.

I samsvar med artikkel 74 nr. 2 ble det foreslått en bestemmelse om at med mindre kunden har opptrådt svikaktig, «svarer kunden ikke for tap [...] når kravene til *sterk identitetskontroll* ikke er overholdt».

Det ble foreslått en *lempingsregel* som i hovedsak viderefører gjeldende § 36. Gjeldende første ledd første punktum ble ikke videreført som følge av den nevnte gjennomføringen av artikkel 74 nr. 2.

Videre ble det lagt til grunn at det vil være nødvendig med visse endringer av gjeldende § 37 for å gjennomføre reglene om *plikt til tilbakeføring* ved uautoriserte betalingstransaksjoner i artikkel 73. Det ble foreslått en presisering av at tilbakebetaling skal skje senest innen utgangen av den påfølgende virkedagen. Videre ble det vurdert hvilken «nasjonale myndighet» som skal ta imot betalingstjenesteyterens skriftlige underretning om mistanke om kundens svikaktige opptreden. Det ble vist til at det virker noe uklart hva direktivet sikter til på dette punktet:

«Det kan spørres om man med dette sikter til den myndigheten som har tilsynsansvaret med oppfyllelse av direktivet. For norsk retts vedkommende vil det i så fall være Finanstilsynet og eventuelt Forbrukerombudet.

I SOU 2016: 53 side 268 er det foreslått at regelen skal gjennomføres ved at tjenesteyteren pålegges en plikt til å rapportere til Finanstilspeksjonen.

Som argument mot en løsning som går ut på at betalingstjenesteyteren skal gi melding om mistanke om svikaktig opptreden fra kundens side til Finanstilsynet, kan det anføres at Finanstilsynet fører tilsyn med foretakene, ikke med kundene. Det organet som har tilsynsmyndighet med overholdelse av pliktene

etter direktivet, omtales som den «kompetente myndighet», jf. artikkel 99. Når det i artikkel 73 vises til den «relevante nasjonale myndighet», er det nærliggende å anta at nasjonalstatene i denne sammenhengen kan velge en annen myndighet enn tilsynsmyndigheten.

Dersom meldingen fra betalingstjenesteyteren skal ha en praktisk betydning, må den sendes til et organ som har kompetanse til å ta stiling til kundens opptreden og de rettslige konsekvensene av denne for betalingstjenesteyterens tilbakebetalingsplikt. For norsk retts vedkommende er det enten de ordinære domstolene eller et utenrettslig tvisteløsningsorgan. Dermed fremstår den løsningen som allerede følger av finansavtaleloven § 37 annet ledd bokstav a, det vil si at betalingstjenesteyterens tilbakebetalingsplikt ikke gjelder dersom betalingstjenesteyteren innen fire uker har anlagt søksmål eller bragt saken inn for en utenrettslig tvisteløsningsordning, i hovedsak å være i overensstemmelse med direktivets krav.»

Det ble lagt til grunn at fireukersfristene i gjeldende § 37 annet ledd bokstav b og tredje ledd kan videreføres. Det ble vist til at direktivet ikke oppstiller noen konkret frist for betalingstjenesteyterens plikt til skriftlig å underrette relevant nasjonal myndighet, og det ble antatt at nasjonalstatene kan innføre eller beholde regler som konkretiserer den praktiske gjennomføringen av kravene i direktivet.

Videre ble det vist til at etter finansavtaleloven § 37 annet ledd bokstav b er betalingstjenesteyterens adgang til å velge å ta ut søksmål eller klage, og å dermed unngå plikten til umiddelbar tilbakebetaling, ubetinget. Etter direktivet er adgangen til ikke å straks tilbakebetale snevrere. I samsvar med direktivet ble det foreslått å gjøre betalings-tjenesteyterens adgang til å unnlate tilbakebetaling betinget av en «rimelig mistanke om at kunden har opptrådt svikaktig». Det ble også foreslått at betalingstjenesteyteren skal svare forsinkelsesrenter for beløpet dersom disse vilkårene ikke er oppfylt.

Betalingstjenesteyterens plikt til å tilbakeføre beløpet til kundens konto ble ellers beskrevet slik:

«Direktivets løsning innebærer at betalingstjenesteyteren kan ha en plikt til å tilbakeføre beløpet til kundens konto selv om det er kunden som er ansvarlig for tapet etter reglene i artikkel 74. Betalingstjenesteyteren har en plikt til å tilbakebetale beløpet i alle tilfeller der det ikke foreligger rimelige grunner til å ha

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

mistanke om svik fra kundens side. I tilfeller der betalingstjenesteyteren for eksempel har rimelige grunner til å mistenke at kunden grovt uaktsomt har forsømt sine plikter, må beløpet uansett tilbakeføres til kundens konto. Det er imidlertid mulig å ta rettslige skritt for å kreve disse pengene tilbake dersom det er grunnlag for å hevde at den uautoriserte transaksjonen er kundens ansvar.»

Unntaket etter § 37 annet ledd bokstav a for tilfeller der kunden skriftlig har erkjent ansvar for betalingstransaksjonen, ble ansett å være overflødig og ble foreslått sløyfet. Dette ble begrunnet slik:

«§ 37 regulerer tilfeller der kunden bestrider å ha ansvar for en uautorisert betalingstransaksjon. I en slik situasjon fremstår det lite praktisk at kunden skriftlig erkjenner å ha ansvaret for betalingstransaksjonen. Hvis kunden likevel skulle gjøre det, får plikten etter § 37 første ledd om å tilbakeføre beløpet ikke anvendelse. Denne plikten gjelder når kunden bestrider å ha ansvar for en uautorisert betalingstransaksjon. Dette er ikke tilfelle hvis kunden erkjenner ansvar.»

Gjeldende § 32 om tilfeller der kontotilbyderen ved en feil har belastet en konto og 43 a om ansvar ved manglende sikkerhet i nettbaserte betalingstjenester ble foreslått opphevet.

18.1.4 Høringsinstansenes synspunkter

Finans Norge mener lovforslaget må skille klart mellom uautoriserte betalingstransaksjoner og feil gjennomførte betalingstransaksjoner. Det vises til at man bør bruke ordet «uautorisert» siden dette er en innarbeidet terminologi, innebærer en direktivtro gjennomføring i norsk rett og «distanserer denne type tapssituasjoner fra typen transaksjoner som kan kategoriseres som ikke korrekt gjennomføring av betalingstransaksjoner». *Finans Norge* har også ellers noen språklige og lovtekniske kommentarer til ordlyden. Videre tas det til orde for at bestemmelsen om egenandel gjøres fravikelig for næringskunder i likhet med gjeldende § 35.

Forbrukerrådet mener at egenandelen bør være lav og uttaler:

«Lavt egenandelsbeløp er riktig, særlig i lys av at det fremover blir flere mulige situasjoner som kan gi opphav til uautoriserte transaksjo-

ner ettersom egenandel også omfatter situasjoner der pin-kode eller annen personlig sikkerhetsordning ikke benyttes. Et tilleggsvilkår for å utløse egenandel er likevel at bruker kunne oppdaget transaksjonen. Det kan bemerkes at det karakteristiske for en misbrukssituasjon vanligvis er at forbruker ikke hverken kunne eller kan oppdage misbruk før i etterkant.»

Jussbuss støtter at ordningen med begrensede egenandeler etter ansvarsgrunnlag opprettholdes og uttaler at «[d]enne løsningen gir trygghet og forutberegnelighet for forbrukerne, og har etter vårt inntrykk fungert bra i praksis».

Forbruker Europa er positiv til en egenandel på 400 kroner.

Når det gjelder egenandelen på 12 000 kroner ved grov uaktsomhet, uttaler *Forbrukerrådet*:

«Direktivet åpner for å begrense tap på brukers hånd om tapet skyldes at bruker har opptrådt grovt uaktsomt, jf. direktivet artikkel 74 nr. 1. Departementet foreslår på dette grunnlag å videreføre egenandel på kr 12.000 ved grov uaktsomhet. Det er riktig å begrense tapet på forbrukers hånd fordi forbruker har svært begrensede ressurser til å beskytte seg mot misbruk og svindel sammenlignet med tjenesteyter. I lys av særs skjev partsbalanse er det derfor positivt at direktivet slår fast at tjenesteyter må dokumentere at forbruker har opptrådt grovt uaktsomt, noe som gir grunn til å tro at det vil bli et ytterligere press på å øke sikkerheten for bruk av betalingskort.»

I høringsuttalelsen fra *Forbrukerombudet* heter det:

«Størrelsen på forbrukers egenandel ved grov uaktsomhet foreslås videreført uendret på kr 12 000. Forbrukerombudet er enig i at egenandelen ved grov uaktsomhet ikke bør økes. Egenandelen ble hevet fra kr 8 000 til kr 12 000 i forbindelse med implementeringen av PSD1 høsten 2009. Dette var en markert økning av egenandelen. Beløpets størrelse er en betydelig sum for de aller fleste forbrukere og det er mer enn tilstrekkelig høyt til å gi forbrukere insentiv til å ta godt vare på både betalingsinstrument og tilknyttet kode.

Forbrukerombudet kan ikke se at det foreligger gode argumenter for å heve beløpet. Vi viser i denne forbindelse også til at man både i Sverige og i Danmark ved gjennomføringen av

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

PSD2 opprettholder egenandeler på henholdsvis kr 12 000 og kr 8 000 ved grov uaktsomhet.»

Finans Norge mener egenandelen på 12 000 kroner må knyttes til misbruk av et elektronisk betalingsinstrument:

«I tredje ledd er det uklart om det er meningen å gjøre en endring fra gjeldende § 35, hvor egenandelen på 12.000 kroner bare gjelder for 'elektronisk betalingsinstrument'. I tredje ledd er ikke uttrykket «elektronisk betalingsinstrument» brukt selv om høringsnotatet uttrykker at det er ønske om å videreføre egenandelen på 12.000 kroner ved bruk av 'elektronisk betalingsinstrument' (side 81). Vi mener at det i tredje ledd må omskrives slik at innholdet blir som gjeldende § 35 tredje ledd hvor utgangspunktet er at kunden svarer for hele tapet ved uautoriserte betalingstransaksjoner dersom tapet skyldes at kunden ved grov uaktsomhet har unnlatt å oppfylle en eller flere av sine plikter etter § 57 første ledd eller § 58 første ledd, og at grensen på 12.000 kroner gjelder 'ved bruk av elektronisk betalingsinstrument'.»

Finanstilsynet uttaler i sin høringsuttalelse at man bør benytte begrepet «sterk kundeautentisering» i stedet for «sterk identitetskontroll». Videre uttales det at man må se hen til bestemmelsene som gjennomfører direktivteksten i norsk rett og reguleringer av krav til sterk kundeautentisering som fremgår av den delegerte kommisjonsforordningen.

Finans Norge uttaler om lemping av kundens ansvar:

«I første ledd første setning er det inntatt som et moment: 'eventuell manglende aktsomhet eller andre forhold på betalingstjenesteyterens side som har medvirket til at tapet oppstod'. Dette er ikke nevnt i PSD2 art. 74 nr. 1 fjerde avsnitt.

Vi forstår departementets merknad første avsnitt slik at endringen fra gjeldende § 36 innebærer at der hvor PSD2s og betalingssystemlovgivningens krav til tekniske og forsvarlige systemer, herunder krav og unntak fra krav om sterk kundeautentisering, er ivaretatt, så er det ikke lempningsadgang som følge av forhold på betalingstjenestetilbyders side. Vi slutter derfor at elementet som nevnt i § 67 første ledd første setning sikter til andre forhold enn de tekniske eller forsvarlighet ved en tje-

nestens utforming og at for eksempel atferd fra ansatte hos betalingstjenestetilbyderen.

Det nevnte momentet er imidlertid noe uklart og bør klargjøres i proposisjonen.

[...]

For ordens skyld vil vi likevel nevne at vår oppfatning er at PSD2 art. 74 gjelder i de tilfeller betaler ikke har godkjent («authorised») transaksjonen. Det følger av ordlyden at den gjelder 'uautoriserte betalingstransaksjoner' og 'uanset artikkel 73', jf. 73 nr. 1, og det følger også av momentene som er nevnt i art. 74 nr. 1 fjerde avsnitt. Den gjelder ikke i de tilfellene det er skjedd feil fra kundens side, slik som § 66 regulerer.

Situasjoner der kunden selv gjør feil er vesensforskjellige fra tilfeller der en uberettiget tredjeperson ved misbruk igangsetter en transaksjon kunden selv ikke har noe med å gjøre. Ansvar for kundens egne feil og institusjonens ansvar for betalingstransaksjoner som ikke gjennomføres korrekt, er systematisk og materielt regulert på en annen måte enn ansvar ved misbruk av betalingsinstrument, i PSD2 art. 88 og 89.

Hvis kunden oppgir feil identifikasjonskode (typisk kontonummer), følger det av art. 88 at kunden selv, ikke institusjonen, må bære hele tapet ved dette. Egenandeler og lempning er regler som gjelder i ved uautorisert bruk (misbrukstilfeller) og ikke kundens egne feil. Det samme gjelder regelen om at betalingstjenestetilbyder skal ha hele ansvaret der hvor det ikke er brukt sterk kundeautentisering.»

Når det gjelder de foreslåtte reglene om tilbakeføringsplikt for betalingstjenesteyteren, uttaler *Finans Norge*:

«I annet ledd gjennomføres unntaket i PSD2 art. 73 nr. 1 om at betalingstjenestetilbyderen ikke har plikt til å tilbakeføre beløp til kundens konto dersom betalingstjenestetilbyderen «har rimelige grunde til at have mistanke om svig». Dette er oversatt til: «har rimelig mistanke om at kunden har opptrådt svikaktig», jf. første og tredje punktum.

Denne ordlyden kommer til å bli gjenstand for etablering av en ny praksis som må være så vidt mulig lik i EØS-området på grunn av tjenestenes grenseoverskridende karakter hvor også tredjeparter fra andre land enn Norge vil kunne være involvert. Vi mener derfor at norsk lov må være mer direktivtro.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Blant annet inneholder ikke PSD2 referanse til «kunden». Med den foreslåtte ordlyden, vil det fremstå som banken beskylder kunden for å være en sviker dersom beløpet ikke tilbakeføres, selv om banken på tidspunktet kun har rimelig grunner til mistanke som skal undersøkes nærmere. Dette er verken fordelaktig for banken eller for kunden, særlig i de tilfeller hvor det etter nærmere undersøkelser viser seg at mistanken er avkrefte. Vi mener derfor at ordlyden må endres til «har rimelige grunner til mistanke om svik». For øvrig legger vi til grunn at «svik» også dekker «forsett».

I tredje ledd foreslår vi at ordlyden presiseres og forenkles noe ved at «kontoens betalings-tjenestetilbyder» erstattes med «kontotilbyder». Regelen gir kontotilbyder ansvar for tilbakeføring ved reklamasjoner knyttet til betalingsfullmektiger. Kontotilbyder påføres et ansvar og får en risiko knyttet til at betalingsfullmektigen kan nekte ansvar, jf. at det er et vilkår for å bli holdt skadesløs fra betalingsfullmektigen at denne er ansvarlig. Slik vi forstår PSD2 art. 73 nr. 1 gis kontotilbyder en mulighet til å ikke å kreditere innen den påfølgende virkedag, men at det i så fall må rapporteres. Det kan gjelde både ved oppdrag via tredjepart og andre (for eksempel) kortbaserte transaksjoner der kunden av en årsak er svindlet. Med en så kort frist vil det ikke være mulig å kontrollere alle kilder i forhold til mulig svindel. Regelen vil dermed påføre kontotilbyder en ikke ubetydelig kredittrisiko.»

18.1.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår i § 4-30 å innta regler om *kundens ansvar ved tap som skyldes en ikke godkjent betalingstransaksjon*. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 74 i det reviderte betalingstjenestedirektivet og erstatter med noen endringer gjeldende § 35.

Ved misbruk av konto og betalingstjenester er betalingstjenesteyteren etter lovforslaget § 4-30 å anse som ansvarlig overfor kunden. Dette gjelder selv om det antas at betalingstjenesteyteren sjelden selv har forårsaket misbruket. Det er kunden som har lidt tapet, slik at ansvarsreglene i §§ 4-30 og 4-32 må forstås i relasjon til den egenandelen som kunden vil måtte bære selv. Reglene gjelder når kunden har lidt et tap som følge av misbruket.

Dersom også betalingstjenesteyteren har lidt et tap som følge av misbruket, må betalings-tjenesteyteren eventuelt gjøre krav gjeldende mot skadevolderen, dersom denne er kjent, etter

alminnelige erstatningsregler. Det kan selvsagt tenkes at kunden har medvirket til skaden. Departementet kjenner imidlertid ikke til rettsavgjørelser hvor kunden har blitt holdt ansvarlig for et økonomisk tap som tjenesteyteren har lidt i forbindelse med misbruk av kundens betalingsinstrument eller konto på grunnlag av alminnelige erstatningsregler. Departementet antar at kundens eventuelle medvirkning sjelden vil innebære et «tap» for betalingstjenesteyteren utover beløpet for den eller de transaksjonene som misbruket gjelder.

Når det gjelder egenandelens størrelse etter § 4-30, foreslår departementet å legge til grunn en eurokurs på 9 kroner ved omregningen, slik at egenandelen på 50 euro vil gi en egenandel på 450 kroner. Det vises til § 4-30 annet ledd i lovforslaget. Se også forskriftshjemmelen i § 1-11 fjerde ledd.

I bestemmelsens tredje ledd første punktum er det inntatt en regel om at kunden svarer for hele tapet dersom tapet skyldes at kunden ved grov uaktksomhet har unnlatt å oppfylle sine plikter etter § 4-23 første ledd eller § 4-24 første ledd. I tredje ledd annet punktum foreslås det å videreføre den gjeldende egenandelen på 12 000 kroner når den ikke godkjente betalingstransaksjonen er skjedd ved misbruk av et elektronisk betalingsinstrument, jf. i den forbindelse høringsuttalelsen fra *Finans Norge* om virkeområdet for bestemmelsen.

Finans Norge har i høringen et innspill om at ordet «godkjent» gjennomgående bør erstattes av «autorisert» når det siktes til autorisering av betalingstransaksjoner eller betalingsoppdrag. Departementet vil her vise til at det reviderte betalings-tjenestedirektivet i norsk språkversjon benytter «godkjent» og «ikke-godkjent». Departementet kan ikke se at det skulle fremstå som problematisk å vise til at en «godkjent» betalingstransaksjon likevel kan være feil gjennomført, og at denne situasjonen er regulert annerledes enn «ikke-godkjent» betalingstransaksjon. Med «ikke-godkjent» sikter direktivet til en betalingstransaksjon som ikke har fått betalerens samtykke og dermed autentisert av betaleren. Terminologien i gjeldende § 24 er slik at betalingstransaksjoner bare anses «som autorisert dersom betaleren har gitt samtykke til transaksjonen». I det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 64 nr. 1 heter det imidlertid at en betalingstransaksjon anses som «godkjent bare dersom betaleren gir sitt samtykke» til å gjennomføre betalingstransaksjonen. Departementet foreslår på denne bakgrunn å benytte direktivets ordlyd, slik at lovforslaget bru-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ker «ikke godkjent» i stedet for «uautorisert» som etter gjeldende lov. Etter departementets syn vil ordlyden «ikke godkjent» dessuten knytte vilkåret nærmere til betalerens samtykke.

I § 4-30 femte ledd bokstav c er det inntatt en bestemmelse om at kunden (med unntak for svik) ikke svarer for tap når betalingstjenesteyteren ikke har krevd *sterk kundeautentisering*. Lovforslaget styrker dermed kundens rettsstilling i og med at kunden etter gjeldende lov må nøye seg med en mulighet for lemping av ansvaret i disse tilfellene. Et praktisk eksempel vil være betalingstransaksjoner som skjer gjennom internett. Dersom transaksjonen kan gjennomføres kun ved opplysninger som er trykket på det aktuelle betalingsinstrumentet, slik som kortnummer og CCV-/CVC-/CVC2-kode på et betalingskort, svarer kunden ikke for misbruk med mindre han eller hun har opptrådt svikaktig.

En bestemmelse om *lemping* er inntatt i § 4-31 i lovforslaget. I likhet med forslaget i høringsnotatet er gjeldende § 36 første ledd første punktum ikke videreført. Denne bestemmelsen er erstattet av den nevnte bestemmelsen i § 3-31 femte ledd bokstav c. Lempingsregelen i § 4-31 gir adgang til lemping for den egenandelen som den skadelidte (kunden) må bære som følge av misbruk av konto eller betalingsinstrument, og ivaretar dermed hensynet til kundene. Den generelle adgangen til å lempe erstatningsansvar etter skadeserstatningsloven § 5-2 er på sin side begrunnet ut fra hensynet til den byrden erstatningsansvaret kan utgjøre for skadevolderen.

I lovforslaget § 4-32 foreslås det regler om en *tilbakeføringsplikt for betalingstjenesteyteren*. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 73 i det reviderte betalingstjenestedirektivet og svarer til høringsnotatets lovforslag med enkelte språklige endringer, blant annet på bakgrunn av innspillene fra *Finans Norge* i høringen.

Kundens rett til å kreve tilbakeføring må for øvrig ses i sammenheng med § 4-24 om kundens varslingsplikt og reklamasjon.

I samsvar med forslaget i høringsnotatet foreslås det å *opphøve gjeldende § 32 om tilfeller der kontotilbyderen ved en feil har belastet en konto*. Som det ble pekt på i høringsnotatet, kan det vanskelig tenkes en feilaktig belastning av en konto som ikke skyldes enten en uautorisert betalingstransaksjon eller en manglende, mangelfull eller forsinket gjennomføring av en betalingstransaksjon. Regelen er derfor dekket av lovforslagets bestemmelser om dette.

Det foreslås også å *opphøve gjeldende § 43 a om ansvar ved manglende sikkerhet i nettbaserte*

betalingstjenester. Krav til hvordan tjenesteyteren bør utforme eller designe sine tjenester for i størst mulig grad å forhindre at kundene gir samtykke til noe annet enn det som er tilsiktet, bør gjelde generelt. I lovforslaget vil et krav som følger av nåværende § 43 a, kunne vurderes i generell form etter de plikter som følger av § 3-1 første ledd, jf. § 3-49.

18.2 Ansvar ved misbruk av elektronisk signatur

18.2.1 Direktivene

Punkt 18.1 gjelder misbruk av konto og betalingsinstrument. Slikt misbruk vil som regel ha bakgrunn i at feil person er identifisert som kunde – for eksempel ved tyveri av kort og koder. Punkt 18.2 gjelder en annen form for misbruk. I dette punktet drøftes tilfeller der det er spørsmål om det foreligger en bindende aksept fra kunden i form av elektronisk signatur. Som det vil fremgå av punkt 18.2.5, kan elektronisk signatur gis på samme måte og med samme fremgangsmåte som ellers blir brukt til elektronisk identifikasjon, jf. foran om sterk kundeautentisering.

Problemstillingene kan fremstå som to sider av samme sak. Det vises til at for eksempel BankID kan benyttes både som sterk kundeautentisering (når kunden logger seg inn i sin nettbank for å samtykke til gjennomføring av en betalingstransaksjon) og til elektronisk signering av en avtale, for eksempel en kredittavtale. Det er samtidig slik at også ved inngåelse av en avtale vil BankID kunne brukes til å identifisere kunden. Direktivene regulerer ikke rettsvirkninger eller gyldigheten av elektroniske signaturer, men det reviderte betalingstjenestedirektivet og tilhørende delegert kommisjonsforordning om tekniske reguleringsstandarder for sterk kundeautentisering peker likevel på at det er gode grunner til å se disse problemstillingene i sammenheng. I fortalen til det reviderte betalingstjenestedirektivet heter det om sterk kundeautentisering i avsnitt 69:

«Forpliktelsen til å ivareta sikkerheten for personlige sikkerhetsopplysninger er av avgjørende betydning for å beskytte betalingstjenestebrukerens midler og begrense risikoene knyttet til bedrageri og ikke godkjent tilgang til betalingskontoen.

Vilkårene eller andre forpliktelser som betalingstjenesteyterne pålegger betalingstjenestebrukerne i forbindelse med ivaretagelsen

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

av de personlige sikkerhetsopplysningene, bør imidlertid ikke utformes på en måte som hindrer betalingstjenestebrukerne fra å benytte tjenester som tilbys av andre betalingstjenesteytere, herunder betalingsiniteringstjenester og kontoopplysningstjenester. Slike vilkår bør heller ikke inneholde noen bestemmelser som på noen måte kan gjøre det vanskeligere å bruke betalingstjenestene til andre betalingstjenesteytere som er godkjent eller registrert i henhold til dette direktiv.»

Det følger av fortalen til delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/389, som er gitt med hjemmel i betalingstjenestedirektivet artikkel 98, og som gjelder tekniske reguleringsstandarder for sterk kundeautentisering og felles og sikre åpne standarder for kommunikasjon avsnitt 27 at det er en sammenheng mellom reglene om sterk kundeautentisering i direktivet og bruk av elektronisk signatur:

«For at styrke brukernes tillid og sikre sterk kundeautentifikasjon bør der tages hensyn til bruk av elektroniske identifikasjonsmidler og tillidstjenester som omhandlet i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 910/2014 (1), navnlig for så vidt angår anmeldte elektroniske identifikasjonsordninger.»

Direktivene regulerer ikke ansvar ved misbruk av elektronisk signatur.

18.2.2 Gjeldende rett

Systemer for fremstilling av elektronisk signatur har gjort det enklere og mer effektivt både for kundene og tjenesteyterne å inngå avtaler om finansielle tjenester og til å bruke eller utføre de avtalte tjenestene. På samme måte som for løsnings som baserer seg på penn, papir og fremvisning av legitimasjon, er det en fare for identitetstyverier også for de elektroniske signaturfremstillingssystemene. En person som er i besittelse av en annen persons signaturfremstillingsdata og har kjennskap til hvordan disse er beskyttet i form av de personlige sikkerhetsordningene, og vedkommendes personnummer, kan misbruke disse til å fremstille en ugyldig elektronisk signatur. Slike handlinger er for gjerningspersonen straffbare etter straffeloven § 361 om dokumentfalsk, eventuelt også etter § 366 om misbruk av identifikasjonsbevis og regler i straffeloven kapittel 30 om bedrageri. Blant annet vil gjerningspersonen kunne ta opp kreditt og utføre betalingstransak-

sjoner i pseudounderskriverens navn. Pseudounderskriveren benyttes her som benevnelse på den som tilsynelatende har skrevet den ugyldige elektroniske signaturen.

På samme måte som ved forfalskning av håndskrevet signatur er disposisjoner som foretas i en annens navn ved bruk av ugyldig elektronisk signatur, ikke avtalerettslig bindende for pseudounderskriveren, se her Hov: Avtaleslutning og ugyldighet Kontraktsrett I (2002) s. 237.

Pseudounderskriveren kan imidlertid være forpliktet til å reklamere overfor en godtroende avtalemotpart, noe også Hov anfører i samme verk s. 238. Hov viser i denne sammenheng til dommen i Rt. 1918 s. 689 hvor Høyesterett avgjorde en sak om forfalskning av vekslar. En person hadde i en periode på to og et halvt år utstedt 58 falske vekslar, som banken igjen diskonterte, i tillegg til å sende bekreftelse på hver aksept til pseudoutstederen (den som for banken fremstod som utsteder av vekslene). I tidligere rettsinstans hadde underretten vurdert om passivitet kunne føre til avtalebinding for pseudoutstederen. Høyesterett avviste på den ene siden at det kunne foreligge avtalerettslig binding, men kom på den andre siden til at pseudoutstederen hadde erstatningsansvar for det tapet banken led ved ikke å ha blitt gjort kjent med forfalskningene etterhvert som pseudoutstederen fikk aksept for utstedelsene.

Det kan ved misbruk av signaturfremstillingsdata dessuten være et spørsmål om ansvar for pseudounderskriveren for det tapet en godtroende tjenesteyter har lidt som følge av å ha stolt på signaturen. Et slikt erstatningsansvar vil kunne bygge på at pseudounderskriveren ikke har vært tilstrekkelig aktsom i sin håndtering av de elektroniske signaturfremstillingsdataene og tilhørende sikkerhetsordninger. Pseudounderskriveren har for eksempel oppbevart sin BankID og tilhørende sikkerhetsordninger på en slik måte at det var enkelt for gjerningspersonen å misbruke disse til å signere falskt i pseudounderskriverens navn.

Dersom en elektronisk signatur brukes til å gjennomføre en *betalingstransaksjon* i en annens navn, vil forholdet reguleres av gjeldende §§ 35 til 37 om ansvar for uautoriserte betalingstransaksjoner. Som det fremgår av punkt 18.1.2, er kundens ansvar da begrenset, med mindre kunden har handlet med forsett eller selv opptrådt svikaktig. Utgangspunktet er derfor at betalingstjenesteyteren er ansvarlig for tap som skyldes ikke-godkjente (uautoriserte) betalingstransaksjoner. Kundens ansvar er begrenset til en egenandel. Når en elektronisk signatur brukes for å iverksette en

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

betalingstransaksjon, er den elektroniske signaturen et betalingsinstrument i finansavtalelovens forstand, se i den forbindelse § 12 bokstav c og også Ot.prp. nr. 94 (2008–2009) s. 134 og FinKN-2017-281. At de prosedyrer som må følges ved betalinger i nettbanken til sammen utgjør et betalingsinstrument, er også lagt til grunn av EU-domstolen i dom 9. april 2014 i sak C-616/11 T-Mobile Austria, som gjelder det første betalingstjenestedirektivet (2007/64), som ligger til grunn for gjeldende § 35.

Dersom signaturen misbrukes til å *inngå avtale om en finansiell tjeneste*, benyttes den elektronisk signatur ikke som «betalingsinstrument», og reglene i §§ 35 til 37 vil ikke få anvendelse på forholdet. Lov 15. juni 2018 nr. 44 om gjennomføring av forordning (EU) nr. 910/2014 om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner i det indre marked, som erstatter den tidligere e-signaturloven, regulerer heller ikke fordelingen av det økonomiske ansvaret for misbrukssituasjonene som er beskrevet foran. I artikkel 11 nr. 4 i forordningen er det presisert at forordningen ikke berører det erstatningsansvaret som etter nasjonal lovgivning kommer til anvendelse på partene i en transaksjon der det er benyttet elektroniske identifikasjonsmidler som omfattes av en ordning for elektronisk identifikasjon meldt i henhold til artikkel 9 nr. 1.

Spørsmålet om erstatning ved misbruk av elektronisk signatur i andre tilfeller enn ved gjennomføring av betalingstransaksjoner må dermed løses etter alminnelige erstatningsrettslige regler. Ut fra dette vil det etter gjeldende lov kunne ha stor betydning for ansvarsfordelingen ved tap som oppstår etter identitetstyverier, om misbruket av elektronisk signatur brukes til avtaleinngåelse mv. eller til betalingstransaksjoner.

Man har fra rettspraksis og avgjørelser fra Finansklagenemnda flere eksempler på at innehaveren av en BankID er blitt holdt erstatningsansvarlig for det tapet banken har lidt ved å ha betalt ut lån til noen som har misbrukt vedkommendes BankID. Det har i disse sakene gjennomgående vært lagt til grunn en meget streng aktsomhetsnorm for innehaveren. I Borgarting lagmannsretts dom 12. oktober 2019 gis det på den annen side uttrykk for en noe annen rettsoppfatning. Saken gjaldt spørsmålet om en kvinne var erstatningsansvarlig overfor Komplett Bank ASA og Bank Norwegian AS for ektefellens misbruk av hennes BankID ved låneopptak. Det springende punktet var om kvinnen hadde utvist erstatningsbetingende uaktsomhet i og med at hennes tidligere ektefelle hadde fått tilgang til hennes

BankID. Det var ingen holdepunkter for at kvinnen ikke hadde beskyttet passordet på en tilstrekkelig aktsom måte, ut over det faktum at hennes tidligere ektefelle beviselig hadde hatt tilgang til det. Lagmannsretten uttalte at man i realiteten ville ha innført et objektivt ansvar dersom kvinnen skulle pålegges erstatningsansvar uten andre holdepunkter enn at hennes BankID rent faktisk hadde vært gjenstand for misbruk. Den eneste bevisførselen kvinnen rådet over, var hennes egen forklaring. Denne var konsistent, troverdig og ga konkret støtte for at hun hadde gjort det som med rimelighet kunne forventes for å skjule passordet også overfor ektefellen. Lagmannsretten kom i motsetning til tingretten til at kvinnen ikke hadde utvist erstatningsbetingede uaktsomhet.

18.2.3 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet § 14 å innføre en regel om ansvarsfordelingen mellom tjenesteyteren og kunden ved tredjepersoners misbruk av sertifikat for elektronisk signatur. Bestemmelsen var utformet etter modell av § 64 i høringsnotatets lovforslag, som videreførte gjeldende § 35 med visse endringer i tråd med det reviderte betalingstjenestedirektivet, jf. punkt 18.1. Med unntak for uautoriserte betalingstransaksjoner omfattet lovforslaget § 14 i utgangspunktet enhver bruk som en tredjeperson gjør av tapt eller uberettiget tilegnet sertifikat til elektronisk signatur i tilknytning til en finansavtale.

Utgangspunktet etter lovforslaget § 14 var at tjenesteyteren er ansvarlig for tap som skyldes misbruk av elektronisk signatur i tilknytning til en finansavtale. Dette utgangspunktet ble modifisert ved regler om egenandelsansvar for kunden. Ved henholdsvis simpel og grov uaktsomhet fra kundens side ble kundens egenandel foreslått satt til 400 og 12 000 kroner. Ved forsettlige forhold skulle kunden bære hele tapet. Ved tap som skyldes tjenesteyteren eller noen som tjenesteyteren representerer eller blir representert av, skulle egenandelen bortfalle.

I tråd med forslaget for ansvarsfordelingen ved uautoriserte betalingstransaksjoner ble det foreslått en regel om lemping av kundens ansvar. Tap som skyldes misbruk av elektronisk signatur etter at kunden har varslet sertifikatutstederen eller tjenesteyteren om faren for misbruk, eller som skyldes at disse ikke har tilrettelagt for slike varsler, skulle ikke bæres av kunden. Tilsvarende skulle gjelde når kravet til sterk kundeautentisering (identitetskontroll) ikke er oppfylt.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

18.2.4 Høringsinstansenes synspunkter

Høringsinstansene har delte oppfatninger om forslaget i høringsnotatet.

BankID Norge AS, BlueStep Bank AB, Enter-Card Norge, Finans Norge og Hovedorganisasjonen Virke er negative til forslaget og mener at bestemmelsen om misbruk av elektronisk signatur bør utgå. Blant disse høringsinstansene gis det uttrykk for at spørsmålet om ansvar bør reguleres av alminnelige avtale- og erstatningsrettslige regler. Det er anført at dersom misbruk av elektronisk signatur skal lovreguleres, bør det gjøres i avtaleloven eller e-signaturloven. Det gis også uttrykk for at forslaget vil føre til at risikoen for misbruk av elektronisk signatur vil øke, at for mye av denne risikoen legges på tjenesteyteren, samt at troverdigheten og tilliten til elektronisk signatur dermed reduseres. Slike konsekvenser er uheldige for digitaliseringen av samfunnet generelt og vil være spesielt uheldige for mulighetene til å kommunisere elektronisk ved finansielle avtaler. Det vises i den forbindelse til at forslaget vil gjøre det mindre attraktivt for finansforetakene å tilrettelegge for elektronisk avtaleinngåelse, noe som også vil føre til store kostnader som følge av utbygging av flere filialer hvor kunder kan møte opp fysisk for å signere på avtaler mv.

Synspunktene begrunnes med at de foreslåtte ansvarsbegrensningene gjør at et mulig erstatningsansvar ikke vil virke tilstrekkelig preventivt på den som rettmessig kan underskrive med elektronisk signatur, og på personkretsen som typisk utfører misbruket. Synspunktene synes også å ha nær sammenheng med høringsinstansenes forståelse av bevisregelen i høringsnotatets lovforslag § 7 annet ledd, som slo fast at bruken av et sertifikat til elektronisk signatur ikke i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har gitt sin elektroniske signatur, eller for at kunden har opptrådt forsettlig, se punkt 12. Flere høringsinstanser mener at lovforslaget er spesielt problematisk sett i sammenheng med denne bevisregelen, og det vises til at tjenesteyteren sjelden vil ha mulighet til å bevise andre omstendigheter enn selve bruken av den elektroniske signaturen.

BankID Norge AS uttaler:

«Sertifikatholder pålegges i dag, gjennom avtale med utsteder, å beskytte sine sikkerhetsanordninger og passord. Tilfeller av misbruk av elektronisk signatur er ikke et omfattende problem, men BankID Norge vet at det forekommer. Tilliten til BankID er svært viktig for BankID Norge, utstedere (bankene), bru-

kerne (3.8 millioner) og samfunnet for øvrig, og antallet tilfeller av misbrukssituasjoner er såpass lavt ettersom norske utstedere og BankID Norge har omfattende sikkerhetsmekanismer på plass for å hindre misbruk. BankID Norge arbeider videre med tiltak som kan bedre sikkerheten i BankID, men hvordan en sertifikatholder beskytter og sikkerhetsmekanismer og passord, vil være utenfor kontrollen til utsteder eller BankID Norge og er sertifikatholders ansvar.

BankID Norge mener innføring av en generell misbruksregel for elektronisk signatur, som ikke er begrenset til betalingstransaksjoner, kan medføre økt omfang av misbrukssaker. Brukers insentiver til å beskytte sine sikkerhetsmekanismer blir mindre. Et viktig premiss bak utstedelse av sikkerhetsmekanismen er at bruker kjenner til farene ved at denne deles og på grunn av dette, oppbevarer den og passord trygt uten å dele med andre. Fjernes denne forutsetningen, vil det kunne medføre økt misbruk.

For tilfeller der sertifikatholder ikke beskytter disse sikkerhetsmekanismer godt nok, kan den aktør som tilbyr en finansavtale dermed måtte bære nærmest hele tapet til kunden. Dagens regel med ansvar for betalingstransaksjoner vil alltid ha en begrensning til enten beløpsgrense på personers kredittkort eller midler på debetkort/konto. Dette er en situasjon hvor bankene kan beregne risikoen og vurdere mulig tap. Virkeområdet til finansavtaleloven skal i henhold til forslaget omfatte så langt det passer «lignende avtaler» som etter omstendighetene eksempelvis kan omfatte kjøp av boliger, bil mv. BankID Norge anser det ikke rimelig at tjenesteytere skal stå ansvarlig for slike disposisjoner dersom sertifikatholder ikke har ivaretatt sikkerhetsmekanismer og passord i tråd med avtalevilkår.

[...]

Departementet har likestilt misbruk av elektronisk signatur og identitetstyveri og misbruk i nære relasjoner eller hvor sertifikatholder med vilje deler sikkerhetsmekanismer med tredjepersoner. BankID vil vise til at disse situasjonene er vesensforskjellige.

Misbruk av BankID i nære relasjoner forekommer, og skyldes at familiemedlemmer deler egne eller tilegner seg andres passord og sikkerhetsmekanismer. Omfanget av disse tilfellene er ikke betydelig, og det kan blant annet skyldes at personer ikke ønsker å påføre nærstående gjeld eller finansielle problemer. Ved

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

opprettelsen av den foreslåtte misbruksregel for elektronisk signatur – med lav ansvarsgrense – fjernes dette «samvittighetsaspektet». Næringen frykter at personer vil ha mindre insentiv til å avstå fra slike handlinger når de vet at familiemedlemmet ikke fullt ut blir ansvarlig.»

[...]

Digitalisering av samfunnet, der forbrukere, næringsliv og offentlige virksomheter kan kommunisere uten personlig oppmøte er avhengig av muligheten til å benytte elektronisk signaturløsninger. Også offentlige instanser er i dag avhengig av at brukere i hovedsak velger digitale løsninger, for eksempel Skatteetaten. Sett i lys av digitaliseringsprosjektene med digitalt førstevalg som offentlig og privat sektor arbeider med å gjennomføre, vil dette være et tilbakesteg i digitaliseringsarbeidet.

Forslag til § 14, sett i sammenheng med forslag til § 7 annet ledd om omvendt bevisbyrde, antas å motarbeide digitaliseringsarbeidet i samfunnet og effektiviseringen av ulike tjenester. Det er ikke forslått noen tilsvarende ansvarsbegrensning for fysisk underskrift, noe som vil favorisere fysisk signatur fremfor elektronisk. Fysisk underskrift vil kunne bli den fortrukne metode for signering av dokumenter av stor betydning. En slik løsning vil være uheldig.

Vi kan ikke se at en slik løsning der digitalisering og effektiviteten får et tilbakesteg, vil være i forbrukernes eller samfunnets interesse. BankID i kraft av å være et «sikkerhetsnivå 4»-produkt har den styrken at det ikke er tvil om hvilket sertifikat som er benyttet til signering eller autentisering.

Elektronisk signatur er like juridisk bindende som fysisk signatur, og BankID Norge forventer at produktet BankID behandles deretter.»

Dersom forslaget opprettholdes, mener BankID Norge AS at beløpsgrensen på 12 000 kroner «må økes betydelig». Videre vises det i høringsuttalelsen til at lovens virkeområde er foreslått utvidet ved at den skal gjelde tjenesteytere av finansielle tjenester og tjenesteytere av «lignende avtaler». I høringsuttalelsen vises det til at det er noe uklart hvem som kan pådras ansvar etter bestemmelsen.

Finans Norge gir uttrykk for mange av de samme synspunktene som BankID Norge AS. Finans Norge uttaler blant annet følgende:

«Finans Norge ønsker også å bemerke at det er en vesensforskjell mellom svindelsituasjonene misbruk av elektronisk signatur og identitets-tyveri, og misbruk i nære relasjoner eller der elektronisk signatur deles med andre. Departementet henviser til situasjoner der kunden deler sine sikkerhetsanordninger og passord. Dette er et brudd på avtalen med banken om å ikke dele disse elementene. Utstedere av elektronisk signatur har en rekke krav som følge av lov om elektronisk signatur om utsteders ansvar for at kontroll, utstedelse, levering, sikkerhet mm., slik at sikkerhetslementer kun kan knyttet til sertifikatholder. Forordning (EU) nr. 910/2014 om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner (eIDAS) er enda ikke trådt i kraft, men av denne følger også et prinsipp om «sole control.» På bakgrunn av dette må bankene i avtale med sertifikatholder kunne innta bestemmelser om hvordan sikkerhetslementer skal ivaretas og sikres.

Vi mener reglene departementet foreslår samlet vil kunne bidra til økt økonomisk kriminalitet og bedrageri mot bankene, særlig i kriminelle miljøer og ved kriminalitet i nære relasjoner til kunder. Misbruk av BankID er i dag ikke et omfattende problem ettersom utstedere foretar gode kontroller og sikkerheten i BankID er velfungerende. Misbruk av BankID i nære relasjoner er forekommende, og skyldes at familiemedlemmer deler eller tilegner seg andres passord og sikkerhetsmekanismer. Antallet saker er likevel ikke stort, da de færreste ønsker å påføre sine nære gjeld eller finansielle problemer. Ved opprettelsen av en misbruksregel for elektronisk signatur fjernes dette «samvittighetsaspektet,» og næringen frykter at personer vil ha mindre insentiv fra å forstå slike handlinger når de vet at familiemedlemmet ikke fullt ut blir ansvarlig.»

Finans Norge mener videre at dersom det foreslås en bestemmelse om misbruk av elektronisk signatur, må denne være begrenset til tyveri av andres sikkerhetslementer. Den bør ikke omfatte tilfeller der kodebrikke og passord er overlatt til en nærstående som foretar disposisjoner som innehaveren av kodebrikken ikke har godtatt. Dette er brudd på avtalen med utstederen om å ikke dele sikkerhetslementer med andre. Finans Norge uttaler også at «under enhver omstendighet må en regel som den foreslåtte ikke gjelde i næringsforhold. I forholdet mellom næringsdrivende vil regelen være uklar».

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

EnterCard Norge uttaler:

«Spørsmål om misbruk av et gyldig utstedt betalingsinstrument etter gjeldende lov § 35 gjelder typisk bruk av betalingskort i minibanker eller på brukersteder ute i offentligheten, ofte utenlands. I slike situasjoner der det er vanskelig for kunden å beskytte seg helt mot bedrageri, tyveri og overfall. Det er da rimelig med ansvarsbegrensning. Dessuten er tapene i slike saker normalt av begrenset karakter ettersom det er belastningssperrer i kortene.

Der det er tale om opprinnelig låneopptak ved bruk av BankID er situasjonen en helt annen. For å få tatt opp et lån må man ha tilgang kundens BankID-brikke eller mobiltelefon, og kjenne koden. Man må dertil kjenne kundens personalia som personnummer, adresse mv. Seriøse kredittyttere vil dessuten kontrollere at den oppgitte kontoen for utbetalingen av lånet står i låntagers navn.

Misbrukeren må derfor ha kontroll på brukers elektroniske sertifikat over tid uten at brukeren merker det. I praksis er det primært medlemmer av sertifikateierens familie eller andre med fast tilgang til husstanden.

Ettersom den påståtte misbrukeren som oftest er noen den fornærmede kjenner, typisk en samlivspartner eller et familiemedlem, er det vanskelig for utenforstående å avdekke hvem som har gjort hva. Misbruk kan vanskelig avdekkes uten at offeret medvirker til det. Ved at sertifikateier i utgangspunktet har et uaktsomhetsansvar for andres misbruk, gis denne et incitament til å unngå at misbruk oppstår. Dersom misbruk likevel skjer, gir reglene et incitament til å oppklare saken, herunder anmelde den til politiet og gi full innsikt.

EnterCard Norge og bransjen opplever i økende utstrekning at personer får utbetalt kreditt som de senere nekter å vedkjenne seg ved å hevde at de er utsatt for identitetstyveri. Slikt *fingeridentitetstyveri* er et sammenlignbart problem med egentlig identitetstyveri. En indikasjon på det er at påstander om identitetstyveri ofte først kommer opp når den nominelle låntageren får pågang i form av inkasso. Normalt er påstanden da at det er noen i sertifikatholders familie som står bak.

For långiver er det selvsagt krevende å føre bevis om dette, uten sertifikatholders hjelp, og man kan heller ikke regne med at politiet etterforsker saken. Dersom den omvendte bevisbyrderegelen i § 7 blir vedtatt, blir det i praksis

svært vanskelig å fremme krav, både mot sertifikateieren og den angivelige misbrukeren. De kan lett skyldes på hverandre. Og forsett hos sertifikatholder vil i praksis være umulig å bevise. Dermed vil långiver i høyden få refundert 12.000 kroner av lånebeløp som kan være opp mot 500.000 kr. Det vil helt sikkert bli utnyttet i stor skala, og påføre finansnæringen store tap.»

I høringsuttalelsen fra *BlueStep Bank AB* gis det uttrykk for følgende:

«Et lån fra en bank kan beløpe seg til flere millioner kroner. Dersom kundens erstatningsansvar for grov uaktsomhet begrenses til 12.000 kroner vil dette innebære en enorm risiko for bankene. Dette kan føre til at elektronisk avtaleinngåelse faller helt bort eller blir mindre vanlig fordi bankene utsetter seg for svært stor risiko. Det kan også føre til at forbrukere blir mindre forsiktige med sine elektroniske sertifikater, og kan undergrave hele strukturen for elektroniske sertifikater. Alternativt, bør ansvarsbegrensningen på 12.000 kroner ved grov uaktsomhet økes vesentlig.

Etter *BlueSteps* oppfatning er BankID et meget sikkert system som i praksis ikke er åpent for misbruk med mindre kunden overlater sitt sertifikat til andre. Det er derfor ikke hensiktsmessig å begrense kundens ansvar for eksempel i situasjoner der kunden rent faktisk er – eller burde være klar over – at det elektroniske sertifikatet er tapt/stjålet, men unnlater å melde fra om dette til sin bankforbindelse.

BlueStep mener at reglene i PSD 2, samt de detaljerte reglene i de regulatoriske tekniske standardene om SCA (Strong customer authentication) 5 er tilstrekkelig til å ivareta hensynet til sikkerhet. Reglene i e-signaturloven bidrar også til dette.»

Videre uttaler *Hovedorganisasjonen Virke*:

«Forslaget som regulerer ansvarsfordelingen mellom tilbyderer av finansielle tjenester og kunden ved tredjeparts misbruk av elektronisk signatur, for eksempel BankID, medfører at elektronisk signatur gis redusert troverdighet sammenlignet med en fysisk underskrift. Sett i sammenheng med forslaget om omvendt bevisbyrde, øker risikoen for svindel og misbruk. Forslaget vil etter *Virkes* oppfatning være et tilbakeskritt sett i lys av målet om økt digital samhandling. Vi kan ikke se at det er i

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

samfunnets interesse at tilliten til digitale signaturer svekkes.»

Forslaget støttes på den annen side av *Forbrukerombudet, Forbrukerrådet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Affinion International AS, Juridisk rådgivning for kvinner, Jussbuss, Pensjonistforbundet* og *Finansmarkedsprosjektet ved Institutt for privatrett, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo*. Av de høringsinstansene som støtter forslaget, gis det blant annet uttrykk for at kundens ansvar bør være det samme ved finansielle avtaler som ved betalingstransaksjoner, og at det er behov for å styrke forbrukernes rettigheter ved misbruk av elektronisk signatur. Det vises til at digitaliseringen har økt mulighetene for misbruk, og at bankene bør bære en større del av ansvaret når denne utviklingen har gitt bankene betydelige besparelser. Videre vises det til den personlige belastningen for enkeltpersoner som dagens regler innebærer.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet uttaler:

«Vi er enig i at kundens ansvar i forbindelse med misbruk av et sertifikat for elektronisk kommunikasjon bør være det samme uavhengig av om sertifikatet misbrukes til å utføre betalingstransaksjoner, eller ved andre finansielle tjenester. Regelverket i dag er slik at kundens ansvar ved uautoriserte betalingstransaksjoner og ved uautorisert låneopptak eller andre disposisjoner er svært ulikt. Eksempelvis, som beskrevet i høringen, er kundens ansvar ved grov uaktsomhet som leder til misbruk av kundens BankID ved å overføre penger fra kundens flexilånskonto, eller økning og deretter overføring av penger fra en kredittkortkonto, begrenset til 12.000 kroner.

Samtidig vil kunden kunne vært fullt ut erstatningsansvarlig overfor en kredittyster dersom BankID misbrukes til å ta opp et nytt forbrukslån med direkte overføring til misbrukerens konto. Kunden blir da erstatningsansvarlig for hele lånebeløpet allerede ved simpel uaktsomhet.

Nkom ser ikke gode grunner for å forskjellsbehandle kundens ansvar ved uautoriserte betalingstransaksjoner og uautoriserte låneopptak. Med dagens teknologi bør erstatningsansvaret være likelydende. Dette innebærer et økt ansvar/økte kostnader for tilbyderne av finansielle tjenester, som igjen kan medføre dyrere tjenester for kunden. Nkom mener likevel at dette er et ansvar som tilbyderne bør ta og et mer avklart ansvarsforhold

vil stille større krav til å iverksette tiltak for å unngå tredjeparts misbruk av sertifikater ved elektronisk kommunikasjon.»

Forbrukerombudet gir uttrykk for følgende:

«Forbrukerombudet anser dette som en viktig og nødvendig styrking av forbrukernes rettigheter ved misbruk av eID. Det er etter vårt syn også riktig å søke en konsistent regulering av misbruk av eID og betalingsinstrumenter. Dagens regler gir for det første urimelige utslag ved at enkeltforbrukere må bære en uforholdsmessig stor del av kostnadene i misbrukstilfellene. For det andre gir reglene urimelige utslag fordi forbrukeren bærer fullt ansvar når eID misbrukes til låneopptak, men er dekket av ansvarsbegrensningene for betalingsinstrumenter når samme eID misbrukes til å føre pengene ut av konto. Dette gir tilfeldige og uheldige resultater i misbrukssaker som for de fleste fremstår som i realiteten like.

Det er et viktig moment, som departementet nevner i høringsnotatet, at forbrukere i dag i praksis er avhengig av å ha en digital signatur dersom de skal kunne nyttiggjøre seg av så vel finansielle som offentlige tjenester. Denne utviklingen kommer bankene til gode i form av betydelige kostnadsbesparelser. Næringen sparer store summer på en økt digitalisering, mindre bemanning og færre filialer og manuelt utførte tjenester. Også offentlig sektor nyter godt av økt bruk av digitale signaturer, og forbrukere er i stadig større grad avhengig av å være besittelse av elektronisk identifikasjon og signatur.

Denne utviklingen utsetter på noen måter forbrukerne for større risiko. Uvedkommende som tilegner seg forbrukerens eID kan påføre forbrukeren store tap. Det er rimelig å stille aktsomhetskrav til forbrukeren, men ansvaret må balanseres mot systemrisikoen og det forhold at tapene kan ramme enkeltforbrukere uforholdsmessig hardt.

Misbruk av betalingsinstrumenter og misbruk av eID, har svært mange likheter. Begge deler er i vår moderne verden elektroniske innretninger som krever en viss aktsomhet av brukeren og som har innebygget en risiko for misbruk. Ansvarsreguleringen av betalingsinstrumenter har på mange måter fungert godt. Instrumentene har den nødvendige tillit i befolkningen og følgene av misbruk fordeles på en måte som oppleves rimelig. Det er derfor

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

naturlig og rasjonelt å bruke samme type ansvarsregulering for eID.

Hvorvidt eID oppleves som trygt av den jevne forbruker henger nøye sammen med ansvarsreguleringen ved misbruk. En fortsatt utvikling hvor enkeltforbrukere må bære store tap etter misbruk av eID vil etter vårt syn skade tilliten til instrumentet og kunne bremse digitalisering av disse tjenestene.

Dagens regulering medfører også en urimelig og tilfeldig risiko for långivere og banker. I dag vil en långiver som utbetaler et lån etter en lånesøknad der eID er misbrukt, i utgangspunktet ikke løpe noen risiko, så fremt lånet utbetales til konto i en annen bank. Banken som mottar låneutbetalingen, vil imidlertid være ansvarlig for beløp overskytende 12 000 kr dersom kontoen tilhører offeret, og svindleren logger seg inn på offerets konto og gjennomfører en betalingstransaksjon herifra for å kunne disponere pengene.

[...]

Det synes for Forbrukerombudet som at enkelte av sakene i Norge vedrørende svindel ved bruk av BankID, har blitt muliggjort av at kunden ved utstedelsen av BankID, ikke har fått nødvendige opplysninger om bruk og sikring av eID. [...] Det kan etter Forbrukerombudets syn vanskelig hevdes at en forbruker har opptrådt grovt uaktsomt ved å bryte sikkerhetsforanstaltninger, dersom utsteder ikke har sikret at forbrukeren har fått kunnskap om sikkerhetsforanstaltningene.»

Affinion International AS viser til at selskapet har arbeidet med å hjelpe ofre for identitetstyveri i Norge, Sverige, Danmark og Finland siden januar 2011 og har håndtert omlag 5000 saker med identitetstyveri. Flere av disse sakene involverer misbruk av elektronisk signatur. Videre heter det i høringsuttalelsen:

«Elektronisk signering er ingen garanti mot misbruk. De tekniske løsningene er gode, men selv i tilfeller der sertifikatholder opptrer med normal aktsomhet kan det forekomme misbruk uten at sertifikatholder med rimelighet kan lastes.

Det er umulig for en sertifikatholder å garantere seg mot at noen som bevisst går inn for det ikke fanger opp et passord. Eksempler vi har sett er bruk av key-logger, kamera og at noen i husstanden fanger opp passord over tid ved å kikke over skulder. I noen tilfeller er det

profesjonelle bedragere vanlige privatpersoner vanskelig kan beskytte seg mot.»

[...]

Det er kun låneinstitusjonene som har kontroll over hvilke rutiner og sikkerhetsmekanismer de velger å ta i bruk. Låneinstitusjonene har valgt å utbetale lån så raskt at det er vanskelig å avklare misforståelser eller å gjøre undersøkelser. Disse valgene er gjort fordi låneinstitusjonene mener at man på denne måten kan oppnå bedre fortjeneste enn ved et mer omstendelig, tregere og tryggere system.

Vi ser saker der det forekommer misbruk av elektronisk signatur, som oftest opptak av store forbrukslån:

- uten at ID offeret for dette med rimelighet kan lastes.
- der det er urimelig at låneinstitusjoner som faktisk er utsatt for bedrageriet, søker å overføre hele belastningen for dette til ID offeret som i utgangspunktet er uskyldig tredjepart.
- der ID offeret heller ikke har noen kontroll over hvilke rutiner og sikkerhetsmekanismer låneinstitusjoner velger å ta i bruk.

Konsekvensene i slike saker er urimelige, ofte med opptak av forbrukslån for mange hundre tusen kroner- i praksis totalt ødeleggende for en privatperson.»

Juridisk rådgivning for kvinner mener at forslaget vil innebære en svært viktig endring, og uttaler:

«I likhet med det som fremkommer av høringsen, opplever JURK at bruken av elektronisk signatur ved BankID innebærer en risiko for misbruk og identitetstyverier. JURK har gjennom de siste årene stadig blitt kontaktet av kvinner som søker hjelp etter å ha opplevd identitetstyveri begått av sine partnere, først og fremst gjennom bruk av hennes BankID uten hennes samtykke eller viten. Eksempelvis hender det at partneren har tatt opp lån eller starte firma i hennes navn, noe som fører til at kvinnen sitter igjen med enorme mengder lån hun ikke har noen forutsetninger for å kunne nedbetale, og en partner som nekter å betale noe som helst. Dette er å anse som økonomisk vold. Ofte henger dette også sammen med psykisk og eller fysisk vold. Flere kvinner som lever i voldelige forhold opplever nettopp å bli truet eller lurt til å gi fra seg opplysninger som kan benyttes av partneren til å gjøre avtaler om finansielle tjenester.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

At ansvaret for tap i saker der sertifikat for elektronisk signatur er misbrukt, nå legges til tjenesteyter, vil kunne føre til at kvinner som utsettes for utnyttelse og økonomisk vold i nære relasjoner, får en bedre rettslig beskyttelse.

Slik høringen poengterer, er bruken av BankID for elektronisk signatur blitt en svært vanlig måte for kunder å inngå avtaler om og utføre finansielle tjenester. Dette er kanskje den mest praktiske og effektive måten å gjennomføre finansielle transaksjoner på, og et slikt tilbud fra bankenes side er i utgangspunktet positivt. Når banken tilbyr en ordning med BankID for sine kunder, er JURK enige med departementet i at dette må medføre et ansvar på bankens side. At den som er blitt utsatt for identitetstyveri skal være erstatningsansvarlig overfor kredittyster ved opptak av forbrukslån, mener JURK blir en ansvarsfraskrivning fra kredittysterens side.

At ansvaret på denne måten plasseres på kredittysterens side, vil kunne øke deres incentiv til å innføre rutiner som forsikrer at de forholder seg til rette debitor (personen som er faktisk utførte betalingstransaksjonen eller disposisjonen av en finansiell tjeneste), og dermed forebygge at misbruk av BankID forekommer. Som det understrekes i høringsnotatet, vil kredittyster ha større forutsetning og mulighet enn kunden til å iverksette tiltak for å unngå tredjepersoners misbruk av sertifikater ved elektronisk kommunikasjon. Videre har kredittyster større forutsetning for å pulverisere kostnadene dette måtte medføre.»

Jussbuss er også positiv til forslaget og uttaler:

«Løsningen i dagens finansavtalelov er uholdbar. Den trekker opp et helt vilkårlig skille mellom «uautoriserte betalingstransaksjoner» og andre disposisjoner, med hensyn til hvem som bærer tapet dersom det viser seg at disposisjonen er gjort ved en tredjepersons misbruk av et betalingsinstrument. Det er etter vårt syn ingen grunn til å opprettholde dette skillet.

Jussbuss mottar et økende antall henvendelser angående identitetstyveri og svindel, og tilfellene er ofte svært alvorlige. Ofrene er mennesker med relativt lav inntekt og en utfordrende livssituasjon fra før. Våre klienter forteller at det å bli utsatt for svindel er enormt belastende, og vanskeliggjør arbeid og sosiale relasjoner. Enda verre blir det av at situasjonen forblir uavklart over lang tid, ofte flere år. At noen

tar kontroll over din økonomi og pådrar deg enorm usikret gjeld, er altså både økonomisk lammende og psykososialt skadelig.

Her er det også et poeng at den faktiske situasjonen i disse sakene er svært lite opplyst, og at man ofte ikke vet nøyaktig hvordan svindlerne fikk tilgang på kundens betalingsinstrument. Jussbuss opplever saker hvor verken klienten, vi, kredittyster eller politiet forstår hvordan svindlerne lyktes med å identifisere seg som klienten og få utstedt bank-id. Vurderingen av hvorvidt kunden har vært uaktsom eller ikke, gjøres da med lite informasjon, noe som svekker forutberegneligheten og rettsikkerheten for kunden.»

Etter Jussbuss sitt syn bør det derfor også presiseres at tjenesteyteren har bevisbyrden for at kunden har vært grovt uaktsom eller svikaktig, dette selv om det ikke inntas en generell regel om bevisbyrde i tråd med det vi foreslår i merknaden til § 7. At ressursvake mennesker i en livskrise skal bli ansvarlige for millionbeløp fordi de ikke lykkes i å avdekke et faktum verken banker eller myndigheter er i stand til å finne ut av, fremstår som en lite hensiktsmessig løsning.

Det kan for øvrig vanskelig sies at en slik pulveriseringsregel utsetter ytere av finansielle tjenester for uforholdsmessig stor risiko. I den grad dette blir hevdet, vil det bære preg av skinnargumentasjon. I et Dagens Næringsliv-oppslag i juli 2014 uttalte DNBS kommunikasjonssjef til illustrasjon følgende: «Dokumentkontrollen i Norge er god, og som sagt har vi ikke mange slike saker, men kjeltringer går stadig nye veier for å anskaffe seg falske identiteter for å bedrive svindel». Altså; tilfellene er relativt få i den store sammenhengen, men totalt ødeleggende for de det gjelder. Dette er med andre ord tap som egner seg svært godt for pulverisering.

Dersom det finnes finansinstitusjoner som ikke har rygg til å bære slike tap, kan ikke Jussbuss forstå det annerledes enn at de allerede har alvorlige soliditetsutfordringer. Med tanke på den enorme lønnsomheten banker som tilbyr usikret kreditt opplever på disse produktene, ser vi uansett ikke kredittysterens økonomiske risiko som en viktig innvending mot et så viktig tiltak.

Det er dessuten grunn til å minne om at det allerede gjelder den samme pulveriseringsløsning ved utvidelser av rammer på eksisterende lån, samt betalingstransaksjoner, og at svært få hevder at disse reglene medfører en uforholds-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

messig stor belastning for finansforetak. Det minnes også om at potensielle kunders tillitt til bank-id som identifikasjonsinstrument vil styrkes med en slik regel, noe som vil kunne ha positive samfunnsøkonomiske ringvirkninger på sikt.»

Pensjonistforbundet uttaler følgende om bestemmelsen:

«Pensjonistforbundet støtter at det innføres en egen erstatningsregel ved misbruk av sertifikat for elektronisk signatur, etter modell av regelen for uautoriserte betalingstransaksjoner. Flere og flere avtaler inngås med elektronisk sertifikat, som forbruker ofte er tvunget til å benytte seg av for å få tilgang til viktige tjenester. Eldre mennesker er spesielt sårbare for å bli utsatt for identitetstyveri, i den forstand at mange ikke behersker digitale verktøy fullt ut, og er avhengig av å få hjelp av andre. En ansvarsdeling der tilbyder i hovedsak har ansvaret ved misbruk, vil også gi tilbyder insentiver til å iverksette tiltak og utvikle teknologi som hindrer og oppdager misbruk.»

18.2.5 Departementets vurdering

Terminologi

Lov om elektronisk signatur (lov 15. juni 2001 nr. 81) er nå erstattet av lov om elektroniske tillitstjenester (lov 15. juni 2018 nr. 44). Som *BankID Norge AS* peker på i sin høringsuttalelse, er begrepene «sertifikat» og «sertifikatholder», som var brukt i høringsnotatet, ikke teknologinøytrale. Selv om regler fastsatt med hjemmel i lov om elektronisk signatur, slik som selvdeklarasjonsordningen og Kravspesifikasjonen for PKI i offentlig sektor, fremdeles er gjeldende som følge av overgangsregler i lov om elektroniske tillitstjenester § 10, har departementet valgt å benytte den teknologinøytrale terminologien i forordning (EU) nr. 910/2014 (som også gjelder som norsk lov). Det vises for øvrig til drøftelsen i proposisjonens 16.1.5.

I det følgende omtales den som rettmessig kan signere med elektronisk signatur, som «rettighetshaveren», eventuelt «pseudounderskriveren» når signaturen er misbrukt. For å beskrive de entydige dataene som brukes til å fremstille en elektronisk signatur, benyttes «elektroniske signaturfremstillingsdata», se definisjonen av «elektroniske signaturfremstillingsdata» i forordning (EU) nr. 910/2014 artikkel 3 nr. 13.

Den som utsteder og dermed gir adgang til å signere med bruk av elektronisk signatur, blir omtalt som «tilbyder» og skal forstås som «kvalifisert tilbyder av tillitstjenester» i samsvar med definisjonen i artikkel 3 nr. 20. Tilbyderen skal etter kravene i forordningens vedlegg IV blant annet sikre at de elektroniske signaturfremstillingsdataene som blir brukt til fremstilling av elektroniske signaturer i kvalifiserte elektroniske signaturfremstillingssystemer, behandles tilstrekkelig fortløig, og at disse i praksis kan forekomme bare én gang. Videre skal tilbyderen sikre at de elektroniske signaturfremstillingsdataene som brukes til fremstilling av elektroniske signaturer, med rimelig sikkerhet ikke kan utledes, og at tilgjengelig teknologi er brukt for å beskytte den elektroniske signaturen mot forfalskning. Tilbyderen skal også sikre at rettighetshaveren på en pålitelig måte kan hindre andre i å bruke de elektroniske signaturfremstillingsdataene som brukes til fremstilling av elektroniske signaturer. Elektroniske signaturfremstillingsdata kan for eksempel være en BankID-brikke som gir en engangskode kunden skal benytte sammen med sitt personlig passord for å signere elektronisk, men kan også være av en annen type teknologi – eksempelvis basere seg på biometri.

Det er tilbydere av kvalifiserte tillitstjenester som kan tilby en kvalifisert valideringstjeneste, som validerer den elektroniske signaturen, og som stiller resultatet av valideringen til rådighet for en tjenestebruker som ønsker å få validert noens elektroniske signatur, for eksempel en finansiell tjenesteyter som ikke er villig eller i stand til selv å utføre valideringen av kvalifiserte elektroniske signaturer. Det kan også være slik at tjenesteyteren tilbyr elektronisk signatur som tjeneste til rettighetshaveren og selv validerer elektronisk signatur i avtaler tjenesteyteren inngår med rettighetshaveren. Valideringen skal sikre og vise at det er benyttet et kvalifisert sertifikat for kvalifisert elektronisk signatur, og at valideringsdataene stemmer med rettighetshaverens elektroniske signaturfremstillingsdata. I det følgende benyttes «elektronisk signatur» i kortform for kvalifiserte elektroniske signaturer som er fremstilt ved bruk av kvalifisert sertifikat i et kvalifisert elektronisk signaturfremstillingssystem.

Med «misbruk» av elektroniske signaturfremstillingsdata siktes det til tap, tyveri og uberettiget bruk eller tilegnelse av elektroniske signaturfremstillingsdata som brukes til å fremstille kvalifisert elektronisk signatur.

Med mindre noe annet er presisert, vil den videre drøftelsen om elektronisk signatur også

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

gjelde for signatur som er fremstilt av juridiske personer – såkalt «elektronisk segl».

Noen utgangspunkter om tap som skyldes misbruk av elektronisk signatur

Det alminnelige utgangspunktet er at hver avtalepart bærer sin risiko for at avtalen inngås med rett motpart. Inngår kunden avtale med noen som feilaktig utgir seg for være tjenesteyteren, bærer kunden som et utgangspunkt selv risikoen for transaksjoner som foretas i forbindelse med avtalen. Det samme utgangspunktet gjelder for tjenesteyteren når det gjelder transaksjoner som er utført etter avtale med noen som feilaktig utgir seg for å være kunden. Ved dokumentfalsk eller forfalskning av signatur er disposisjonen ikke avtalerettslig bindende for den som er utsatt for identitetstyveriet (pseudoavgiveren av et tilbud eller en aksept, pseudounderskriver av signatur).

I avtalerettslig teori er det lagt til grunn at falskneri kan få virkning også for pseudounderskriveren. Selv om pseudounderskriveren ikke blir avtalerettslig bundet av pseudodisposisjonen, kan en pseudounderskriver som har opptrådt uaktsomt, bli erstatningsansvarlig for utgifter medkontrahenten har hatt i forbindelse med avtaleinngåelsen, jf. punkt 18.2.2. Departementet antar imidlertid at for finansielle tjenester vil tjenesteyterens risiko generelt være noe skjerpet, og at pseudounderskriverens eventuelle erstatningsansvar tilsvarende er noe mer lempelig sammenlignet med hva som gjelder for pseudodisposisjoner på andre rettsområder, der uaktsomhet kan medføre et ansvar for pseudounderskriveren.

Nærmere om departementets forslag

Departementet foreslår i § 3-20 en regel om ansvarsfordelingen mellom tjenesteyteren og den som har rett til å signere med elektronisk signatur (rettighetshaveren), ved en tredjepersons misbruk av den elektroniske signaturen. Bestemmelsen viderefører i det vesentlige forslaget i høringsnotatet. Under forutsetning av at rettighetshaveren er ansvarlig etter ellers gjeldende rettsregler, foreslås et utgangspunkt om at tjenesteyteren likevel skal være ansvarlig for hele tapet, men med en egenandel på inntil 450 kroner for rettighetshaveren hvis han eller hun kunne ha oppdaget misbruket forut for misbruket. Rettighetshaveren svarer etter forslaget likevel med en egenandel på inntil 12 000 kroner ved grov uaktsomhet. Ved forsett vil rettighetshaveren kunne bli holdt ansvarlig for hele beløpet. Bestemmelsen

bygger på § 4-30 om ansvar for tap ved misbruk av konto og betalingsinstrument.

Lovforslaget innebærer etter dette at rettighetshaverens ansvar ved uautoriserte låneopptak og andre uautoriserte avtaler om finansielle tjenester reguleres likt med kundens ansvar ved uautoriserte betalingstransaksjoner (jf. punkt 18.1). Med dagens teknologi bør erstatningsansvaret være det samme. Departementet viser i den forbindelse til høringsuttalelsen fra *Nasjonal kommunikasjonsmyndighet*, som er statlig tilsynsorgan for blant annet tilbydere av kvalifisert elektronisk signatur og det tilsynsorganet som sertifiserer tilbyderne. Etter departementets syn bør det tillegges betydelig vekt at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet ikke ser gode grunner for å forskjellsbehandle kundens og rettighetshaverens ansvar i disse tilfellene.

Som begrunnelse for forslaget vil departementet innledningsvis også særlig peke på at misbruk av elektronisk signatur i forbindelse med finansielle avtaler vil kunne få svært negative økonomiske og personlige følger for den enkelte som utsettes for det. Slik departementet ser det, er det et klart behov for en bedre beskyttelse av enkeltpersoner enn det som følger av dagens regler.

Departementet viser videre til at bruken av elektronisk signatur og sterk kundeautentisering er mer omfattende i dag enn tidligere. Mulighetene for svindel har derfor økt, og i mange tilfeller benyttes de samme løsningene og sikkerhetsordningene til kjøp av varer og tjenester på internett som ved avtaleinngåelser. Det er selvsagt en fordel for brukerne at løsningene som tilbys, er enkle å bruke. Men det må samtidig kunne anføres at når det utstedes løsninger som gir samme fremgangsmåte for betalingstransaksjoner som for avtaleinngåelse, så har tilbyderen av løsningen og den finansielle tjenesteyteren medvirket til den økte risikoen. Dersom det var ulike fremgangsmåter for å godkjenne betalingstransaksjoner og for signering av kredittsøknader, for eksempel ved at det kreves forskjellige koder, er det nærliggende å anta at det ville føre til en redusert risiko.

Tjenesteyteren, og tilbyderen av tillitstjenester, har langt flere muligheter enn den enkelte rettighetshaveren til å iverksette tiltak for å unngå at tredjepersoner misbruker de elektroniske signaturfremstillingsdataene, og til å pulverisere tap i den forbindelse. Departementet viser som eksempel til at når kredittyteren utbetaler kredittbeløp til andre enn rettighetshaveren selv, og stiller kredittbeløpene til disposisjon svært raskt, må det kunne hevdes at kredittyteren selv legger forholdene til rette for misbruk. Muligheten for at rettig-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

hetshaveren oppfatter misbruket – kanskje før kredittbeløpet utbetales – ville øke betraktelig dersom kredittyttere i større grad sendte bekrefteletter på låneforespørsel til rettighetshaverens offentlig registrerte mobilnummer, adresse eller elektroniske postkasse. Det bør dessuten være mulig for kredittytteren å sikre at kreditt bare utbetales til en konto som tilhører den som har søkt kreditt, slik også *EnterCard Norge* har pekt på i høringen at seriøse kredittyttere vil gjøre. Svindleren kan riktignok også opprette konto i pseudounderskriverens navn med sikte på utbetalingen av kredittbeløpet, men departementet legger til grunn at reglene om uautoriserte betalingstransaksjoner gjelder for en slik konto. Kredittytteren vil dessuten kunne være langt mer aktsom ved å utbetale kredittbeløpet til kontoen som er oppført i kredittsøkerens selvangivelse.

Det er også foretakene selv, og ikke kundene, som har kontroll over rutine og sikkerhetsmekanismene som skal gjelde ved bruk av digitale løsninger. Begrensninger for kundens ansvar vil kunne gi tjenesteytere et insitament til å sørge for mer betryggende metoder for autentisering ved elektronisk inngåelse av avtaler og bruk av tjenester. Jo tryggere ordninger som utvikles for autentisering ved elektronisk kommunikasjon, desto mindre er mulighetene for misbruk. *BankID Norge AS* er selv inne på noe av dette når det i høringsuttalelsen blir vist til at det skjer en «rivende utvikling» på området, og at kodebrikken er «en teknologi som har kortvarig overlevelseskraft og den teknologiske utviklingen vil medføre tryggere og mer effektive signerings- og identifiseringsløsninger som er langt mer tillitsvekkende å benytte enn fysisk signatur».

Departementet legger også vekt på at kundene i praksis i stor grad er avhengige av å benytte seg av digitale løsninger for å få tilgang til finansielle tjenester. Banker og andre finansforetak har få betjente forretningslokaler. Som det er pekt på i høringen, vil det derfor forekomme at kunder utstyres seg med elektronisk signatur utelukkende for å få tilgang til grunnleggende, og i det daglige nødvendige, finansielle tjenester, så som betalingstjenester. Men siden den elektroniske signaturen kan brukes også til andre disposisjoner – for eksempel låneopptak – vil dette medføre en for kunden uønsket risiko for misbruk i andre sammenhenger enn betalingstransaksjoner.

Pensjonistforbundet har pekt på at eldre mennesker er spesielt sårbare for å bli utsatt for identitetstyveri fordi mange ikke behersker digitale verktøy fullt ut og er avhengig av å få hjelp av andre. Departementet antar også derfor at en like-

stilling av de to misbrukssituasjonene bør gi bransjen insentiver til å iverksette tiltak og utvikle teknologi som hindrer og oppdager misbruk.

Digitaliseringen har ført til en betydelig rasjonaliserings- og effektiviseringsgevinst for finansnæringen. En situasjon der gevinsten først og fremst kommer næringen selv til gode, mens det først og fremst er kunden som skal ha risikoen for misbruk, er neppe holdbar på sikt hvis man ønsker å opprettholde tilliten til digitale løsninger. Etter departementets syn vil grenser for kundens ansvar ved misbruk nettopp være en faktor som kan gjøre at publikum er villig til å ta i bruk teknologi som også lar seg misbruke av uvedkommende. Som noen høringsinstanser peker på, kan det at brukerne av elektronisk signatur opplever det som utrygt, være egnet til å bremse digitaliseringen. Etter departementets syn kan forslaget etter dette bidra til økt tillit til elektroniske løsninger, ikke det motsatte, slik det er hevdet av enkelte av høringsinstansene.

Departementet viser dessuten til at en regulering med grenser for rettighetshaverens ansvar ved misbruk av elektronisk signatur gjør det mindre betenkelig å åpne for at kausjonsavtaler kan inngås elektronisk, noe som har vært etterspurt av næringen, se punkt 11. Det vises i den forbindelse til at ansvaret som kan følge av en kausjonsavtale, gjerne vil gå ut på et langt høyere beløp enn det som vil være tilfellet i forbindelse med en avtale om usikret forbrukskreditt.

Noen av høringsinstansene som går imot forslaget, gir uttrykk for at uautoriserte betalingstransaksjoner er misbrukssituasjoner som skiller seg vesentlig fra misbruk av elektronisk signatur. *EnterCard Norge* viser blant annet til at spørsmål om misbruk av et gyldig utstedt betalingsinstrument etter gjeldende § 35 typisk gjelder bruk av betalingskort i minibanker eller på brukersteder ute i offentligheten, der det er vanskelig for kunden å beskytte seg helt mot bedrageri, tyveri og overfall, men mener at der det er tale om opprinnelig låneopptak ved bruk av BankID, er situasjonen en helt annen. Departementet vil bemerke at gjeldende § 35 og lovforslaget § 4-30 om misbruk av betalingsinstrument ikke er begrenset til betalingstransaksjoner iverksatt med betalingskort. Bestemmelsene omfatter også betalingstransaksjoner iverksatt ved bruk av andre betalingsinstrumenter, for eksempel elektronisk signatur i kundens nettbank, se punkt 18.2.2.

Det er betydelige likheter mellom de krav til sterk kundeautentisering som gjør seg gjeldende for en kunde ved bruk av betalingstjenester, og de

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

krav som gjelder ved kvalifisert elektronisk signatur. Det er nettopp denne likheten i de tekniske kravspesifikasjonene som gjør at samme løsning kan benyttes både til sterk kundeautentisering og til elektronisk signatur. Etter departementets syn må dette være avgjørende for at misbruk som utføres med samme fremgangsmåte, bør reguleres likt i tilknytning til finansielle tjenester. Tjenesteyterens ansvar for tap kan riktignok bli klart større ved misbruk av elektroniske signaturfremstillingsdata ved opptak av kreditt enn når samme løsning brukes som betalingsinstrument til å gjennomføre en kontooverføring, men dette skyldes de grensene betalingstjenesteytere har satt for størrelsen på betalingstransaksjoner som kunden kan gjennomføre ved bruk av tjenesten. Slik departementet ser det, er det ikke noe som skulle hindre kredittyttere i å innføre lignende sikkerhetstiltak ved utbetaling av kreditt.

Departementet er likevel enig at i uautoriserte betalingstransaksjoner og misbruk av elektroniske signaturer vil kunne forekomme i noe ulike situasjoner, noe som vil kunne ha betydning for hvilket ansvar rettighetshaveren eller pseudounderskriveren har. I tilfeller der pseudounderskriveren ikke har et tidligere etablert kundeforhold hos den finansielle tjenesteyteren før misbruket blir utført, er utgangspunktet at lovforslaget regulerer verken avtaleforholdet mellom pseudounderskriveren og tilbyderen av den elektroniske signaturløsningen eller avtalevilkårene mellom pseudounderskriveren og den finansielle tjenesteyteren om sikkerhet og bruk av tjenester. I slike tilfeller vil pseudounderskriverens ansvar for misbruk bero på alminnelige regler om erstatningsansvar utenfor kontrakt. Skulle forholdet imidlertid være slik at misbruk er skjedd i relasjon til en finansiell tjenesteyter som pseudounderskriveren allerede har et etablert kundeforhold til, kan et eventuelt erstatningsansvar for pseudounderskriveren også bygge på avtalevilkår i den aktuelle kundeavtalen om bruk av elektronisk signatur. Departementet antar at det skal noe mer til for å konstatere uaktsomhet i relasjon til tjenesteytere hvor det ikke foreligger et tidligere etablert kundeforhold, enn der det foreligger et etablert kundeforhold som har relevante avtalevilkår for den aktuelle misbrukssituasjonen. På disse punktene kan situasjonen dermed være noe annerledes enn ved uautoriserte betalingstransaksjoner, hvor det alltid vil foreligge et etablert kundeforhold med slike vilkår.

I den sammenheng kan det nevnes at det i lovforslaget § 3-17 er inntatt enkelte plikter for tilbyderen om tilrettelegging for varsling ved misbruk

av elektroniske signaturfremstillingsdata, som for tilbyderen av den elektroniske signaturløsningen vil tilsvare den finansielle tjenesteyterens plikter i relasjon til misbruk av betalingsinstrument. Departementet foreslår videre at finansielle tjenesteytere som tilbyr sine kunder å signere med elektronisk signatur, også skal ha opplysninger lett tilgjengelig for sine kunder om hvordan kunden skal varsle om misbruk av elektronisk signatur, jf. § 3-18. En slik opplysningsplikt bør bare gjelde for de elektroniske signaturene tjenesteyteren aksepterer. Tjenesteyteren bør kunne oppfylle denne opplysningsplikten ved å vise til tilsvarende informasjon fra tilbyderen av den elektroniske signaturløsningen.

I høringen har på den ene siden *Affinion International AS*, *Juridisk rådgivning for kvinner* og *Jussbuss* anført at det kan forekomme misbruk uten at pseudounderskriveren med rimelighet kan lastes. Andre høringsinstanser, for eksempel *BlueStep Bank AB*, er på den annen side av den oppfatning at BankID er «et meget sikkert system som i praksis ikke er åpent for misbruk med mindre kunden overlater sitt sertifikat til andre». Departementet legger til grunn at det her, som ellers, vil kunne forekomme at det oppstår tap uten at det lar seg gjøre å peke på noen konkret uaktsom, grov uaktsomt eller forsettlig handling som årsak til tapet. På samme måte som at tjenesteyteren etter lovforslaget ikke selv vil være erstatningsansvarlig overfor kunden for mindre avvik fra optimal handlemåte, jf. punkt 24.5.2, kan heller ikke ethvert avvik fra optimal atferd fra kundens hånd lede til erstatningsansvar for kunden.

BankID Norge AS og *Finans Norge* har vist til at det er en vesensforskjell mellom svindelsituasjonene misbruk av elektronisk signatur og identitetstyveri på den ene siden og på den andre siden misbruk i nære relasjoner eller der kunden rettstridig deler sin elektroniske signatur med andre. BankID Norge AS og Finans Norge synes å ha oppfattet høringsnotatet slik at forslaget likstilte disse misbrukssituasjonene. Departementet vil bemerke at når kunden med forsett har gitt sine signaturfremstillingsdata og sikkerhetsordninger til andre, vil kunden etter forslaget som et utgangspunkt være fullt ansvarlig for tap som skyldes misbruk av de elektroniske signaturfremstillingsdataene. Kunden vil dessuten være fullt ansvarlig for tap som skyldes forsettlig mislighold av vesentlige sikkerhetsvilkår for utstedelse av elektronisk signatur fra den aktuelle tilbyderen av signaturløsningen, med reservasjon for eventuelle urimelige vilkår i brukeravtalen.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Det kan være noe uklart hva som nærmere ligger i skyldkravet forsett på privatrettens område, se blant annet Hagstrøm: Obligasjonsrett (2011) s. 479–482, jf. s. 69–70 med videre henvisninger. Det reiser seg for eksempel spørsmål om forsettet må omfatte tapet, eller om det er tilstrekkelig at forsettet omfatter kontraktsbruddet eller overtredelsen av atferdsnormen. Forsettskravet vil også kunne variere med kontraktstypen og kontraktsbruddet. Det kan derfor være behov for å angi nærmere hva som ligger i forsettskravet i de foreslåtte reglene om ansvar for misbruk av elektronisk signatur. Et ubegrenset ansvar for rettighetshaveren bør være forbeholdt tilfeller der rettighetshaveren med forsett har satt seg ut over tjenesteyterens sentrale interesser eller tilsidesetter sikkerhetsordninger som er avgjørende at blir fulgt ved normal bruk av signaturløsningen, for eksempel ved at sikkerhetsordningene for de elektroniske signaturfremstillingsdataene med forsett deles med andre. Men departementet ser ikke behov for å gå så langt som å kreve at forsettet må omfatte tapet.

I den danske loven om betalinger § 100 femte ledd er det for spørsmålet om bortfall av ansvarsgrensene avgjørende om «betaleren med forsæt har opplyst den personlige sikkerhedsforanstaltning til den, der har foretaget den uberettigede anvendelse, og at det er sket under omstændigheder, hvor betaleren indså eller burde have indset, at der var risiko for misbrug». I tillegg til at rettighetshaveren forsettlig må ha gitt de elektroniske signaturfremstillingsdataene til en tredjeperson, stilles det altså krav om at rettighetshaveren ved dette i det minste utviste uaktsomhet når det gjelder følgene (misbruket) av pliktbruddet. En slik modell vil kunne ta høyde for at det finnes kunder som ikke har teknisk kompetanse til å bruke de elektroniske signaturfremstillingsdataene, og som dermed lar seg bistå av noen som vedkommende stoler på. Selv om rettighetshaveren ved å gi sikkerhetsanordningene til tredjepersonen da gjør seg skyldig i et forsettlig kontraktsbrudd, kan omstendighetene tilsi at rettighetshaveren ikke var uaktsom med hensyn til at tredjepersonen ville misbruke de elektroniske signaturfremstillingsdataene.

Departementet går imidlertid ikke inn for en slik løsning. Det avgjørende for departementet er at samme system og sikkerhetsordninger kan benyttes til å gjennomføre både uautoriserte betalingstransaksjoner og andre disposisjoner. Departementet foreslår derfor at ansvarsreglene utformes tilnærmet likt med ansvarsreglene som gjelder for uautoriserte betalingstransaksjoner. Etter

departementets vurdering kan en regel som stiller krav om at skylden også må omfatte følgene av pliktbruddet, stå i et spenningsforhold til ordlyden i artikkel 74 nr. 1 annet ledd i det reviderte betalingstjenestedirektivet.

For å avgjøre om rettighetshaveren har utvist forsett, er det uten betydning om rettighetshaveren eventuelt ikke er kjent med eller misforstår sine forpliktelser etter loven eller avtalen («rettsvillfarelse»). Rettighetshaverens villfarelse om sine forpliktelser ved håndtering av sikkerhetsordninger som er fastsatt i signaturtilbyderens brukervilkår, kan imidlertid anses unnskyldelig etter alminnelige regler, se nedenfor. Tjenesteyteren har dermed en selvstendig oppfordring til å gjøre rettighetshaveren kjent med sikker bruk av elektronisk signatur i tilknytning til finansielle tjenester.

Siden rettighetshaverens villfarelse om sine plikter normalt ikke vil være unnskyldelig, vil en rettighetshaver som med forsett gir sine signaturfremstillingsdata og sikkerhetsordninger til en tredjeperson, som utgangspunkt måtte bære hele ansvaret. Typetilfellet som synes å utgjøre hovedinnvendingen fra flere av høringsinstansene, får dermed ikke de konsekvensene disse høringsinstansene bygger innvendingene sine på.

Når det gjelder *Forbrukerombudets* uttalelse om at dersom rettighetshaveren ikke har fått veiledning i krav til bruk og oppbevaring av sikkerhetsordninger og signaturfremstillingsdata, må det i seg selv være nok til å utelukke at rettighetshaveren kan anses for å ha opptrådt grovt uaktsomt, viser departementet til forordning (EU) nr. 910/2014 artikkel 24 nr. 2 bokstav d, som stiller krav til kvalifiserte tilbydere av tillitstjenester. Det følger av denne bestemmelsen at tilbyderen «før inngåelse av et kontraktsforhold, på en tydelig og forståelig måte [skal] opplyse enhver person som ønsker å benytte en kvalifisert tillitstjeneste, om de nøyaktige vilkårene for bruk av denne tjenesten, herunder eventuelle bruksbegrensning». Etter bokstav g skal tilbyderen «treffe egnede tiltak mot forfalskning og tyveri av data». Det er videre angitt flere sikkerhetsbestemmelser for systemene som brukes, og krav til kontroll av signaturbrukerens identitet mv. Tilbyderen vil etter artikkel 13 være ansvarlig for tap som oppstår og skyldes manglende overholdelse av kravene i forordningen. En kvalifisert tilbyder av tillitstjenester formodes i et slikt tilfelle å ha handlet forsettlig eller uaktsomt, med mindre tilbyderen beviser at skaden nevnt i artikkel 13 nr. 1 første ledd oppsto uten at tilbyderen har handlet med forsett eller uaktsomt, jf. nr. 2. Disse reglene synes å ivareta

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

synspunktet i høringsuttalelsen fra Forbrukerombudet. Det vil etter forordningen med andre ord kunne gjøres krav gjeldende mot tilbydereren av den elektroniske signaturløsningen. For å få utstedt en løsning for elektronisk signatur kreves det etter gjeldende regler personlig fremmøte og fremvisning av gyldig legitimasjon. Departementet antar at det kan være grunnlag for ansvar for tilbydereren dersom tilbydereren burde forstå at løsningen utstedes til en person som ikke har forutsetninger for å benytte den i samsvar med vilkårene. Videre vil det neppe kunne legges til grunn at pseudounderskriveren har opptrådt med grov uaktksomhet hvis tilbydereren ikke har gitt tilstrekkelig veiledning om bruken av de elektroniske signaturfremstillingsdataene.

Selv om det trolig først og fremst er tilbydereren som har innflytelse på utformingen og sikkerhet knyttet til et produkt som gjøres tilgjengelig for partene ved inngåelse av en avtale om finansielle tjenester, foreslår departementet ikke regler om tilbyderens ansvar overfor kunden. I lovforslaget reguleres kun ansvaret for den finansielle tjenesteyteren. På bakgrunn av at det er tilbydereren av tillitstjenesten som reelt sett har de beste forutsetningene for autentisering av signaturen, foreslås det imidlertid at tilbydereren innenfor rammen av sitt ansvarsområde skal ha bevisbyrden for at den kvalifiserte elektroniske signaturen er korrekt validert og ikke berørt av teknisk svikt eller andre feil. Se nærmere § 3-6 annet ledd og punkt 12.

Departementet antar at denne løsningen kan gjøre det enklere for den finansielle tjenesteyteren å gjøre gjeldende krav mot tilbydereren for sitt tap gjennom regress eller på annet grunnlag. Med en slik løsning får tilbydereren også insentiv til å sørge for tryggere løsninger, samtidig som at den finansielle tjenesteyteren har insentiv til å sørge for å ta i bruk trygge og sikre løsninger. Tjenesteyteren vil gjennom sitt valg av tilbydere av løsning for elektronisk signatur blant annet måtte ta i betraktning både tilbyderens mulighet for å autentisere signaturer og eventuell risiko for at tilbydereren ikke vil legge frem de bevis som tjenesteyteren trenger for å kunne dokumentere at signaturen ble autentisert på korrekt måte.

Etter det departementet erfarer, er det i dag ingen kvalifiserte tilbydere av tillitstjenester i det norske markedet. Når det ikke er brukt en kvalifisert tilbyder av tillitstjenester, vil det etter lovforslaget § 3-6 første ledd være den finansielle tjenesteyteren som har bevisbyrden. Tilsvarende vil reguleringen av tilbyderens plikter i § 3-17 gi insentiv til å benytte kvalifiserte tilbydere. Er det ikke benyttet en kvalifisert tilbyder, vil tjenesteyte-

ren selv ha en større risiko knyttet til autentiseringen. Departementet legger til grunn at lovforslaget i relasjon til kunden er til hinder for at den finansielle tjenesteyteren har vilkår om rettighetshaverens plikter som er mer tyngende for rettighetshaveren enn det som følger av lovforslaget § 3-17.

En innvending blant høringsinstansene som har gått imot forslaget, er at ansvarsbegrensningene vil føre til at et mulig erstatningsansvar ikke vil virke tilstrekkelig preventivt for rettighetshaveren og personkretsen som typisk kan misbruke de elektroniske signaturfremstillingsdataene, for eksempel rettighetshaverens familiemedlemmer og øvrige husstand. Det er anført at risikoen for misbruk dermed blir større, og at forslaget plasserer en for stor del av denne risikoen hos tjenesteyteren. Synspunktet bygger på at rettighetshaveren ikke vil ha samme oppfordring som i dag til å utvise forsiktighet i sin omgang med signaturløsningen hvis ansvaret begrenses gjennom egenandeler. Det vises også til at personkretsen som typisk står nærmest til å utføre misbruket, nære slektninger og medlemmer av husstanden, ikke vil ha samme oppfordring til av samvittighetsgrunner å avstå fra å misbruke den elektroniske signaturen, ettersom rettighetshaveren ikke risikerer å bære hele tapet.

Departementet deler ikke disse oppfatningene. *BankID Norge AS* og *Finans Norge* gir uttrykk for at misbruk av elektronisk signatur ikke er et utbredt problem i dag, men at det forekommer. Ut fra høringsuttalelsene til *Affinion International AS*, *Jussbuss* og *Juridisk rådgivning for kvinner* kan det imidlertid synes å være et mer utbredt problem. Departementet er også kjent med at det tilbys forsikring mot identitetstyveri i tilknytning til finansielle avtaler og tjenester i markedet, noe som tyder på at problemstillingen i hvert fall ikke er helt upraktisk.

Departementet har videre vanskelig for å se at forslaget om ansvarsfordelingen ved misbruk av elektronisk signatur i tilknytning til en finansavtale vil medføre en markert endring i kunders håndtering og oppbevaring av de elektroniske signaturfremstillingsdataene. Det vises til at rettighetshaveren som regel vil bruke signaturløsningen i en rekke andre sammenhenger: Så langt en disposisjon kan foretas elektronisk og en elektronisk signatur aksepteres, er elektronisk signatur likestilt med fysisk underskrift. Signaturløsningene brukes dessuten i kommunikasjon med offentlige myndigheter i en rekke sammenhenger, for eksempel i forbindelse med offentlige tjenester, stønadsordninger, bekreftelse av skatte-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

melding mv. Dersom rettighetshaveren ikke håndterer de personlige sikkerhetsordningene knyttet til signaturfremstillingsdataene på forsvarlig vis, vil det innebære en risiko for misbruk. Lovforslaget regulerer kun misbruk av elektronisk signatur i tilknytning til avtaler om finansielle tjenester. Hvilke konsekvenser misbruket har i andre sammenhenger, reguleres av andre regler. Både pseudounderskriveren og den som utfører misbruket, kan for eksempel straffes på nærmere vilkår. Dette har tjenesteyteren selv anledning til å opplyse kunden om. Departementet peker dessuten på at et egenandelsansvar på 12 000 kroner ved grov uaktsomhet for de fleste utgjør et ikke ubetydelig beløp. Ansvar er etter forslaget dessuten ubegrenset ved forsettlig brudd på vesentlige vilkår for utstedelse og bruk, noe høringsinstansene synes å mene er den mest praktiske skyldformen ved misbruk av elektronisk signatur.

Departementet foreslår imidlertid i tråd med høringsinnspillene fra *BankID Norge AS* og *Finans Norge* og på samme måte som for betalingsinstrumenter at det lovfestes regler for håndtering av signaturfremstillingsdata til elektronisk signatur og de personlige sikkerhetsordningene knyttet til signaturløsningen, se § 3-19 i lovforslaget. Bestemmelsen pålegger rettighetshaveren å bruke elektronisk signatur i samsvar med vilkårene for utstedelse og bruk og til å ta alle rimelige skritt for å beskytte personlige sikkerhetsordninger. Rettighetshaverens plikter i forbindelse med håndtering av signaturfremstillingsdata og sikkerhetsordninger reguleres i dag i det vesentlige ved avtale. En lovfesting av visse krav til rettighetshaverens håndtering kan sammen med tjenesteyterens opplysninger og veiledning om dette bidra til å bevisstgjøre rettighetshaveren om sine plikter. Det vises i denne sammenheng til *Forbrukerombudets* høringsuttalelse, som fremhever viktigheten av at rettighetshaveren er kjent med, og har et bevisst forhold til, pliktene som gjelder ved bruk av sertifikat til elektronisk signatur.

Departementet foreslår at det fremdeles skal være slik at vilkårene for utstedelse og bruk skal kunne avtalereguleres ut over reglene i lovforslaget, noe både *BankID Norge AS* og *Finans Norge* har understreket at det fortatt vil være behov for. Slike vilkår kan imidlertid ikke avtales hvis de medfører ulemper for forbrukeren sammenlignet med lovforslaget, jf. § 1-9. Dessuten vil det være et krav etter lovforslaget, i samsvar med kravene i det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 69 nr. 1 bokstav a for betalingsinstrumenter, at vilkårene er objektive, ikke innebærer forskjellsbe-

handling og står i forhold til formålet, jf. § 3-19 første ledd tredje punktum.

BankID Norge AS har i sin høringsuttalelse poengtert at elektronisk signatur er like bindende som fysisk signatur, «og bør behandles deretter». Det har i høringen også vært anført som en innvending mot forslaget at det er foreslått ansvarsgrenser for misbruk av elektronisk signatur, men ikke for misbruk av annen type signatur, og at dette vil kunne medføre at bankene vil foretrekke andre former for signatur ved inngåelse av finansielle avtaler, noe som ikke er heldig i et digitaliseringsperspektiv. Departementet er enig i at en kvalifisert elektronisk signatur skal ha samme rettsvirkning som en håndskreven signatur (forutsatt at loven åpner for at en aktuell disposisjon kan gjennomføres ved bruk av elektronisk signatur), og viser til at lovforslaget heller ikke innebærer noen endring på dette punktet: En håndskrevet signatur som ikke er skrevet av pseudounderskriveren, er ikke bindende for pseudounderskriveren. Det samme gjelder ved elektronisk signatur. Departementet viser videre til at det følger av forordning (EU) nr. 910/2014 artikkel 25 nr. 2 at en kvalifisert elektronisk signatur har samme rettsvirkning som håndskreven signatur. Lovforslaget innebærer med andre ord ingen endring av reglene om signaturers gyldighet. Lovforslaget gjelder derimot spørsmålet om hvilken økonomisk risiko pseudounderskriveren skal ha i relasjon til en finansiell tjenesteyter som i god tro har handlet i tillit til at pseudounderskriften var ekte. Departementet har for øvrig vanskelig for å se det som en nærliggende konsekvens av forslaget at næringen vil gå tilbake til et krav om håndskrevet signatur. Også denne formen for signatur er utsatt for forfalskninger og misbruk. Videre vil departementet peke på at ansvarsgrensene som gjelder ved misbruk av konto og betalingsinstrument, ikke synes å ha hatt noen betydning for digitaliseringen og nedbyggingen av filialer som kan betjene kunder i skranken.

Departementet har i lys av de nevnte høringsuttalelsene likevel vurdert om det ville være hensiktsmessig å la de foreslåtte reglene om misbruk av elektroniske signaturfremstillingsdata også omfatte misbruk av håndskrevet signatur. Selv om pseudounderskriveren kan ha opptrådt uaktsom også i slike tilfeller, skiller de to tilfellene seg vesentlig fra hverandre ved at den håndskreven signaturen, i motsetning til den elektroniske signaturen, ikke er utstedt av andre enn underskriveren. Spørsmål om sikkerhet og aktsom opptreden blir dermed et annet.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Departementet nevner for øvrig at i lys av den rettsoppfatningen som er lagt til grunn i Borgarting lagmannsretts dom 12. oktober 2019 (se punkt 18.2.2), vil lovforslaget i enkelte tilfeller kunne innebære et skjerpet ansvar for kunden. Det vises her til at i motsetning til det som følger av dommen, vil kunden etter lovforslaget kunne bli ansvarlig for en egenandel. Lovforslaget innebærer etter dette ikke nødvendigvis en strengere regulering for tjenesteyteren enn det som følger av gjeldende rett.

Departementet nevner også at ansvarsfordelingen mellom partene ved misbruk av elektronisk signatur må ses i sammenheng med § 3-6 tredje ledd. Bestemmelsen fastslår at bruk av elektronisk signatur ikke i seg selv skal anses som tilstrekkelig bevis for at det er rettighetshaveren som har signert, eller at rettighetshaveren har opptrådt ved grov egenskyld. Noen høringsinstanser synes å være av den oppfatning at dette innebærer at tjenesteyteren har bevisbyrden i en sak om misbruk av elektronisk signatur. Høringsinstansenes skepsis mot misbruksregelen synes til en viss grad å ha sammenheng med denne forståelse av bevisregelen. Som nevnt i punkt 12 synes imidlertid dette å bygge på en sammenblanding av spørsmålet om beviskraften av en elektronisk signatur og bevisbyrde: Det som reguleres av § 3-6 tredje ledd, er hvordan signaturen i seg selv skal vurderes og vektet i den samlede bevisvurderingen i saken, det vil si signaturens bevisverdi. Bevisbyrden reguleres i § 3-5 første ledd, som i første punktum fastslår at bevisbyrden ligger på den part som har best mulighet og oppfordring til å sikre bevis for omstendigheten. Det vises her til redegjørelsen i punkt 12.5.

I høringen har *Finans Norge* tatt til orde for at dersom lovforslaget fremmes, bør det kun gjelde for forbrukere. Departementet har vært noe i tvil om dette spørsmålet idet departementet ikke er kjent med omfanget av tilsvarende misbruk når det gjelder næringsdrivende, organisasjoner og stiftelser mv. Beskyttelsesbehovet vil være svært varierende når det gjelder denne gruppen. Departementet foreslår derfor i denne omgang å gjøre reglene fravikelig for andre enn forbrukere i samme utstrekning som for reglene om uautoriserte betalingstransaksjoner.

BankID Norge AS har i høringen gitt uttrykk for at forslaget vil kunne virke negativt på digitaliseringen som følge av det foreslåtte virkeområde for høringsnotatets lovforslag, og mener at det er uklart hvem som kan pådra seg ansvar etter bestemmelsen. Departementet har på denne bakgrunn justert lovforslaget slik at reglene kun skal gjelde for avtaler om finansielle tjenester som inngås med en finansiell tjenesteyter, jf. § 1-2 annet og sjette ledd. Andre finansavtaler, slik som avtaler om betalingsoppgjør mellom to parter hvor ingen opptre i egenskap av å være finansiell tjenesteyter, vil ikke være omfattet. Det samme gjelder kausjon stilt mellom to privatpersoner, som for øvrig uansett faller utenfor lovens virkeområde. Departementet vil derfor understreke at reglene neppe er egnet for analogisk anvendelse i avtaler der realdebitor ikke er en profesjonell tjenesteyter.

Det vises for øvrig til lovforslaget §§ 3-17 til 3-21 og til proposisjonen punkt 18.1 om risiko for misbruk av konto og betalingsinstrument som reglene i det vesentlige bygger på.

19 Angrerett

19.1 Direktivene

Fjernsalgsdirektivet, forbrukerkredittdirektivet og boliglåndirektivet gir regler om angrerett ved forbrukeravtaler om finansielle tjenester.

Fjernsalgsdirektivet artikkel 6 gir en forbruker angrerett ved avtale om finansielle tjenester inngått ved fjernsalg, men det gjøres i artikkel 6 nr. 2 unntak for finansielle tjenester der prisen er avhengig av svingninger på finansmarkedet som er utenfor tjenesteyterens kontroll og kan finne sted i tidsrommet for angreretten, reise- og reise-godsforsikringspoliser eller lignende forsikringspoliser som gjelder i under én måned, og avtaler som begge parter fullt ut har oppfylt etter uttrykkelig anmodning fra forbrukeren før forbrukeren har benyttet angreretten. Det fremgår videre av artikkel 6 nr. 7 at fjernsalgsdirektivets regler om angrerett ikke gjelder for avtaler etter direktiv 2008/122/EF (timeshare-direktivet).

Medlemsstatene har etter artikkel 6 nr. 3 adgang til, som et nasjonalt valg, å bestemme at angreretten ikke skal gjelde for visse bestemte avtale typer. Dette gjelder blant annet «kredittar som det er stilt trygd for anten ved pant i fast eiendom eller ved ein rett som er knytt til fast eiendom», jf. bokstav b.

Fjernsalgsdirektivets regler om angrerett er fullharmoniserte, slik at medlemsstatene ikke kan innføre regler med et høyere eller lavere nivå av forbrukerbeskyttelse, med mindre slike regler faller inn under de nasjonale valgene som er nevnt foran. Direktivet er gjennomført i angrerettloven.

Ved kredittavtaler som ikke er boliglån, gir *forbrukerkredittdirektivet* i artikkel 14 forbrukere en alminnelig adgang til å kunne gå fra en kredittavtale og ellers tilknyttede avtaler. Direktivet angir også vilkår for at forbrukeren skal kunne gjøre gjeldende en slik angrerett, samt regler for når angrefristen begynner å løpe. Direktivet er gjennomført i finansavtaleloven § 51 b.

Det følger av artikkel 2 nr. 2 bokstav c at forbrukerkredittdirektivet ikke gjelder for kreditt på under 200 euro eller over 75 000 euro. Forbrukerkredittdirektivet ble imidlertid modifisert på dette punktet ved boliglåndirektivet artikkel 46, som

ved å innføre et nytt punkt 2a i forbrukerkredittdirektivet artikkel 2 slår fast at dette unntaket likevel ikke skal gjelde for usikret kreditt som overstiger 75 000 euro, dersom kreditten har renovering av bolig som kredittformål. Disse kredittavtalene vil derfor nå være omfattet av forbrukerkredittdirektivets regler om angrerett.

Boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 6 gir medlemsstatene et valg mellom å gi en forbruker betenkningstid eller angrerett ved avtale om boliglån. Boliglåndirektivet fastsetter nærmere regler for hvilke frister som i så fall vil gjelde. Angrerettperioden eller betenkningstiden skal være minst syv dager. Ved betenkningstid kan medlemsstatene dessuten fastsette at deler av betenkningstiden skal være obligatorisk – ved at det ikke skal være mulig for forbrukeren å akseptere kreditttilbudet i en periode på høyst 10 dager.

19.2 Gjeldende rett

Angrerettloven §§ 34 til 39 og finansavtaleloven § 51 b har regler om angrerett ved finansielle tjenester. Det skilles mellom angrerett ved kredittavtaler, angrerett ved fjernsalg, samt angrerett ved salg utenom faste forretningslokaler.

Angrerett ved kredittavtaler

En forbruker har etter finansavtaleloven § 51 b angrerett ved inngåelse av en kredittavtale. Angreretten gjelder uavhengig av hvordan avtalen er inngått. Det er likevel ikke angrerett for kredittavtaler hvor samlet kredittbeløp overstiger 700 000 kroner, jf. bestemmelsens fjerde ledd.

Angreretten innebærer at forbrukeren må gi melding til kredittgiveren innen 14 kalenderdager. Fristen begynner å løpe fra den dagen kredittavtalen er inngått, eller fra den dagen forbrukeren mottar avtalevilkårene og opplysninger i samsvar med finansavtaleloven § 48, dersom dette er senere enn avtaletidspunktet. Bruk av angreretten innebærer at både kredittgiverens og kredittkundens plikt til å oppfylle kredittavtalen faller bort. Forbrukeren vil ved bruk av angreretten heller

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ikke lenger være bundet av en tjenesteavtale som inngås i tilknytning til kredittavtalen (aksessorisk tjenesteytelse).

Reglene om angrerett ved inngåelse av kredittavtale i finansavtaleloven § 51 b gjennomfører forbrukerkredittdirektivets regler om angrerett for forbrukerkredittavtaler innenfor direktivets virkeområde. For andre kredittavtaler, for eksempel boliglån, er reglene i gjeldende finansavtalelov rent nasjonale regler som så langt ikke har vært harmonisert av EØS-retten.

Angrerett ved fjernsalg

Alminnelige regler om angrerett ved fjernsalg av finansielle tjenester finnes i angrerettloven §§ 34 til 37. Reglene gjennomfører fjernsalgsdirektivets regler om angrerett ved fjernsalg av finansielle tjenester i norsk rett. Med fjernsalg menes etter angrerettloven § 5 bokstav b «avtale inngått ved organisert ordning for salg eller tjenesteyting uten at den næringsdrivende og forbrukeren er fysisk til stede samtidig, og der inngåelse av avtale skjer utelukkende ved bruk av fjernkommunikasjonsmidler».

Hovedregelen etter § 34 er at forbrukeren har rett til å gå fra avtalen dersom det gis melding om dette til den næringsdrivende avtalemotparten før utløpet av angrefristen, som i utgangspunktet er 14 dager. Fristen er 30 dager for avtaler om livsforsikring og individuelle pensjonstjenester.

Angrefristen begynner etter § 34 annet ledd å løpe fra avtaleinngåelsen eller, ved livsforsikringsavtaler, fra forbrukeren har fått melding om at avtalen er inngått, forutsatt at avtalevilkårene og opplysningene er mottatt i samsvar med angrerettloven § 30 første ledd.

I utgangspunktet gjelder angreretten for alle finansielle tjenester inngått ved fjernsalg. Som finansiell tjeneste regnes etter angrerettloven § 5 bokstav e «banktjeneste, kredittjeneste, forsikringstjeneste, individuell pensjonstjeneste, investeringstjeneste, eller betalingstjeneste». Det er etter angrerettloven § 35 unntak blant annet for «kreditt som er sikret ved pant i fast eiendom eller i rettighet knyttet til fast eiendom», jf. bokstav d.

Ved bruk av angreretten ved fjernsalg vil partenes plikt til å oppfylle avtalen falle bort etter angrerettloven § 36. Dersom deler av avtalen er oppfylt, skal det «skje en tilbakeføring». Ved delleveranser kan forbrukeren kun pålegges å betale for den tjenesten som faktisk er levert, og summen skal stå i «rimelig forhold til omfanget av den tjenesten som er levert sammenlignet med avtalens fulle oppfyllelse», jf. angrerettloven § 36

annet ledd. Bestemmelsens tredje og fjerde ledd regulerer videre hvordan slik tilbakebetaling skal skje.

Det er gitt nærmere regler om oppheving av tilknyttede avtaler inngått ved en annen fjernsalgsavtale i angrerettloven § 37.

Angrerett ved salg utenom faste forretningslokaler

Ved salg av finansielle tjenester utenom faste forretningslokaler har forbrukeren etter angrerettloven § 38 rett til å gå fra avtalen ved å gi melding til den næringsdrivende innen 14 dager etter at de opplysningene som kreves etter § 32, er mottatt. Med avtale inngått utenom faste forretningslokaler menes etter angrerettloven § 5 bokstav d «avtale der forbrukeren inngår avtale eller fremsetter tilbud i nærvær av den næringsdrivende på annet sted enn dennes faste forretningslokaler, samt avtale inngått i den næringsdrivendes faste forretningslokaler eller gjennom et fjernkommunikasjonsmiddel umiddelbart etter en personlig og individuelt rettet henvendelse til forbrukeren i en situasjon som omfattes av første alternativ». Reglene om angrerett ved salg utenom faste forretningslokaler er nasjonale regler for tilfeller som ligger utenfor direktivenes harmoniserte virkeområde. Etter § 39 vil bruk av angreretten medføre at partenes plikt til å oppfylle avtalen faller bort, og dersom noen av partene har oppfylt hele eller deler av avtalen, skal det skje en tilbakeføring. Bestemmelsens annet og tredje ledd regulerer nærmere de tilfellene der forbrukeren allerede har betalt den næringsdrivende, og hvilke regler som gjelder der forbrukeren har mottatt varer i forbindelse med tjenesteavtalen.

19.3 Forslaget i høringsnotatet

I samsvar med forbrukerkredittdirektivet artikkel 14 ble det i høringsnotatet foreslått regler om angrerett for kredittavtaler som ikke gjelder boliglån. Forslaget innebar en videreføring av reglene i finansavtaleloven § 51 b, men på grunn av endringen av virkeområdet for forbrukerkredittdirektivet som følge av boliglåndirektivet artikkel 46, ble det lagt til grunn at unntaksregelen i § 51 b fjerde ledd i finansavtaleloven ikke kan videreføres.

For avtaler om boliglån ble det ikke foreslått angrerett, men en betenkningstid på syv dager hvor kreditttilbudet er bindende for kredittyteren, jf. boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 6. Det ble reist spørsmål om deler av betenkningstiden bør gjøres

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

obligatorisk, for eksempel slik at kunden ikke kan akseptere kredittilbudet de tre første dagene etter at tilbudet ble mottatt. Det ble uttalt følgende i høringsnotatet:

«I forbindelse med gjennomføringen av CCD i norsk rett ga finansnæringen uttrykk for en viss bekymring for en mulig angrerett ved kreditt sikret med pant i fast eiendom. Departementet ser at det kan være problematisk at angreretten for kredittavtalen benyttes samtidig som at kunden avtalerettslig bindes av kjøpsavtalen som kreditten skulle finansiere. Situasjonen skiller seg for så vidt ikke fra andre situasjoner hvor kjøperen ikke har midler til å oppfylle sine forpliktelser etter kjøpsavtalen. Angrerett er imidlertid etter departementets syn ikke hensiktsmessig ved boliglån i det norske markedet. Det har vært fremhevet at en rett til å gå fra avtalen kan medføre fare for spekulasjon ved fastrenteavtaler, jf. her Prop. 65 L (2009–2010) punkt 10.6.

Som et alternativ til angrerett foreslås tiltak som demper press i forkant av at avtalen gjennomføres. I samsvar med MCD artikkel 14 nr. 6 foreslås en betenkningstid på syv dager ved boliglån, jf. lovforslaget § 83. I denne perioden er kredittyteren bundet, slik at kundens akseptfrist først går ut ved utløpet av disse syv dagene. Departementet ber om høringsinstansenes syn på hvorvidt det dessuten kan være hensiktsmessig at deler av betenkningstiden gjøres obligatorisk, for eksempel slik at kunden ikke kan akseptere kredittilbudet de tre første dagene etter at tilbudet ble mottatt. En obligatorisk betenkningstid kan dempe de mest impulsive lånefinansierte boligkjøpene, siden kunden ikke kan motta og akseptere et kredittilbud samme dag.»

Forholdet til såkalte finansieringsbevis ble vurdert slik:

«I boligmarkedet er det ikke uvanlig med et såkalt «finansieringsbevis». I finansieringsbeviset har kunden fått et bindende tilbud fra kredittyteren. I kjøpsituasjonen er det, etter det departementet forstår, vanlig praksis at megleren kontrollerer kjøperens finansiering før budet aksepteres. Hvis det innføres en obligatorisk betenkningstid, antar departementet at megleren tilsvarende vil kunne kontrollere at betenkningstiden er utløpt før budet aksepteres, og at kjøperen dermed kan inngå avtale om finansiering. Et «finansieringsbevis» som

benyttes på denne måten, må i så fall utformes som en kredittavtale og vil måtte anses som en opsjonsavtale for kredittkunden.»

Høringsinstansene ble også invitert til å uttale seg om en «holdbarhetsdato» for kredittilbud:

«Man kan for øvrig i tillegg tenke seg en regel som går ut på at kredittilbudet har en «holdbarhetsdato» etter loven på for eksempel tre måneder, slik at tilbudet ikke lenger kan aksepteres ved utløpet av denne fristen. Går fristen ut, må det eventuelt fremsettes et nytt tilbud, utstedes et nytt kredittopplysningskjema og gjennomføres en ny kredittvurdering. Det er ikke foreslått regler om obligatorisk betenkningstid eller begrenset gyldighet av et kredittilbud dette i lovforslaget, men departementet tar gjerne imot innspill om det kan være grunn til å innføre slike regler. I så fall kan det dessuten vurderes om regulering av en eventuell betenkningstid og gyldighetsperiode for kredittilbud bør gjøres i forskrift. Sistnevnte løsning vil i så fall åpne for at reglene med større fleksibilitet kan tilpasses endringer i markedet.»

19.4 Høringsinstansenes synspunkter

Barne- og likestillingsdepartementet støtter høringsnotatets forslag om boliglån:

«Barne- og likestillingsdepartementet er enig med Justis- og beredskapsdepartementet i at angrerett synes lite hensiktsmessig ved avtaler om boliglån, og anser en obligatorisk 3 dagers betenkningstid som et godt alternativ. Dette vil kunne avverge de mest impulsive og ugjenomtenkte avtaler om boliglån, samtidig som det ikke vil skape for store problemer for de øvrige aktørene som er involvert i avtalen, herunder boligselgerne og eiendomsmeklerne.»

Finanstilsynet er positiv til at det innføres betenkningstid i forbindelse med inngåelse av avtale om boliglån, men stiller spørsmål ved hvorvidt en obligatorisk betenkningstid for kunden vil ha noen effekt i det norske markedet:

«Potensielle boligkjøpere skaffer seg normalt finansiering i forkant av kjøpet. Det antas at det finnes boligkjøp som skjer på impuls der finansieringen kommer i stand samme dag som budrunden, men problemet med impuls kjøp av

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

bolig er nok begrenset sammenlignet med forbrukerkreditt. Etter Finanstilsynets vurdering vil derfor tvungen betenkningstid før opptak av boliglån ha liten effekt. Finanstilsynet mener også tvungen betenkningstid kan få uønskede effekter og begrense nødvendig fleksibilitet i kredittgivingen. Finanstilsynet kan vanskelig å se at en slik bestemmelse er mulig å praktisere. Kredittyster skal i alle tilfeller foreta en forsvarlig kredittvurdering av kunden, slik at denne ikke tar opp kreditt som ikke kan betjenes.»

Også *Forbrukerrådet* synes å være i tvil om en betenkningstid vil få større utslag:

«Forbrukerrådet vil samtidig peke på at det ikke er manglende betenkningstid for valg av kredittyster som er årsaken til uoverveide boligkjøp. De aller fleste boligkjøpere har ordnet finansieringsbevis på forhånd. Hovedutfordringen er knyttet til selve boligen, ikke til boliglånet. De samme hensynene gjør seg gjeldende i forhold til innføring av en obligatorisk betenkningstid for boligkjøperen på tre dager. Den største beslutningen – selve boligkjøpet – er allerede tatt.

Ifølge en markedsstudie som ble utført av Forbrukerrådet i forbindelse med arbeidet med Forbrukertrendrapporten 2016, ønsker mange boligkjøpere seg mer tid når de kjøper bolig.

[...]

Boliger lagt ut for salg bør som hovedregel alltid takseres av en takstmann, ikke kun markedsføres med eiendomsmeglers prisantydning. Både boligselgere og boligkjøpere er tryggere når det er to fagfolk som vurderer prisnivået, og det gjør boligmarkedet mer robust og reduserer faren for uønskede brå skift som er en utfordring for den finansielle stabiliteten og et problem for forbrukerne i boligmarkedet.

Forbrukerrådet vil i denne sammenheng også vise til egen boliglånsundersøkelse fra mars 2012 om konteksten for gode forbrukervalg i forbindelse med boliglån. Ved hjelp av en adferdsøkonomisk studie ble det undersøkt hvordan førstegangsetablerere tar opp lån og hva som påvirker deres valg. Funnene synliggjør ubalanser i markedet, klare forbedringspotensial, og hvilke virkemidler som kan ha effekt i reguleringen av boliglånsmarkedet. Det kom tydelig frem i forbindelse med eksperimentene som ble gjennomført at selgeren har

kompetanseovertaket og at dette får betydning for forbrukernes valg av boliglån. Selger er i stand til å flytte de fleste testdeltakernes preferanser for boliglånstyper i løpet av en samtale på 20 minutter. I rapporten konkluderes det blant annet med at kjøpsprosessen for kjøp av boliglån er sårbar for impuls og raske beslutninger på et utrygt grunnlag. Dette fordi selger har stor makt over forbrukerens beslutning. Prekontraktuell informasjon som forbrukere mottar har generelt for svak formidlingsevne, i tillegg til å komme for sent frem til forbrukerne.»

Forbrukerombudet legger større vekt på kredittvurderinger og utlånspraksis:

«Kredittvurderinger og forsvarlig utlånspraksis er etter vårt syn viktigere ved inngåelse av boliglån, enn en obligatorisk betenkningstid før avtalen kan inngås. Det er imidlertid viktig å sikre at forbrukerne får tilstrekkelig tid til å vurdere bankens lånetilbud, noe forslaget i § 83 første ledd legger til rette for.»

BlueStep Bank AB er positiv til betenkningstid, men ikke til at en betenkningstid skal være obligatorisk for kunden:

«BlueStep har ingen innvender mot at tilbud om lån skal være obligatorisk for banken i syv dager. Banken stiller seg imidlertid kritisk til at hele eller deler av perioden skal være obligatorisk ventetiden for kunden. En slik regel vil ha svært negative konsekvenser for visse kunder. Som eksempel nevnes situasjoner der kunden har behov for rask utbetaling av lånet fordi kundens bolig er utlagt for tvangssalg. For å stoppe tvangssalg kreves det iblant at lånet innløses umiddelbart. En obligatorisk betenkningstid for kunden vil i disse tilfeller kunne medføre at kunden mister hjemmet og blir hjemløs på grunn av denne lovreguleringen. Et annet eksempel er der kunden har fått finansieringsbevis fra en bank, og på grunnlag av dette har kjøpt en bolig eller eiendom. Dersom banken senere trekker tilbake finansieringsbeviset kan kunden ha behov for å få hjelp fra en annen bank for å ikke å bryte inngått kjøpsavtale, miste boligen/eiendommen eller miste muligheten til å betale selger. Det er også flere eksempler på situasjoner der en obligatorisk betenkningstid vil slå uheldig ut. Vi anser det derfor ikke hensiktsmessig å lovfeste en obligatorisk betenkningstid for kunden.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Til opplysning nevnes at Sverige har valgt å ikke innføre obligatorisk betenkningstid for forbrukeren. Synspunktet i Sverige er at det vil være negativt både for kunden og banken dersom det innføres en obligatorisk betenkningstid utover det som følger av obligatoriske EU-regler (SOU 2015:40 s. 145).»

Heller ikke *Norske Boligbyggelags Landsforbund SA* gir støtte til en obligatorisk betenkningstid ved boliglån.

Eiendom Norge er skeptisk og uttaler:

«Eiendom Norge kjenner seg ikke igjen i beskrivelsen av impulsive lånefinansierte boligkjøp. De aller fleste boligkjøpere har forberedt seg godt til visning og har finansieringsbeviset sitt klart i god tid før de byr på en bolig.

Eiendomsmegleren har i utgangspunktet ikke plikt etter loven til å kontrollere finansieringen til budgiver. Det er det budgiver selv som er ansvarlig for. Men mange eiendomsmeglingsforetak har i sine oppdragsavtaler med selger påtatt seg ansvaret å kontrollere nettopp finansieringen ved budgivning. Av den grunn kan det diskuteres hvorvidt denne praksisen faktisk er blitt det loven kaller god megler-sikk.

Praksisen med å kontrollere finansieringen er etter vårt syn noe ganske annet enn å kontrollere om en obligatorisk betenkningstid er overholdt. En slik kontroll vil så vidt vi kan bedømme ikke gjøre bolighandelen tryggere. Snarere vil det være en kontroll om kjøperen forhaster seg, til tross for at banken mener at kjøper har tilstrekkelig sikkerhet og inntekt for å få boliglånet. Dette ansvaret bør fullt og helt ligge på forbrukeren selv.

Hvis et slikt ansvar skal ligge på eiendomsmegleren så mener Eiendom Norge at dette vil innebære at vår bransje skal overprøve både bankens og den enkeltes vurderinger i bolighandelen. Eiendom Norge mener det ikke er hensiktsmessig at eiendomsmeglingsbransjen skal ha en slik formynderrolle.»

Finans Norge viser til at angrerett for kredittavtaler ikke har medført problemer i praksis. Finans Norge har heller ikke innvendinger mot forslaget om å gjøre tilbud om boliglån bindende for kredittytteren i syv dager:

«Finans Norge vil innledningsvis vise til at angrerett for kredittavtaler ikke har medført noen problemer i praksis. Finans Norge har

heller innvendinger mot forslaget om å gjøre tilbud om boliglån bindende for kredittytteren i syv dager regnet fra og med dagen etter at tilbudet ble mottatt av kunden.

Departementet vurderer å foreslå regler om obligatorisk betenkningstid eller begrenset gyldighet av et kredittilbud i lovforslaget, men velger å la det være. Finans Norge deler departementets vurdering av at dette verken er nødvendig eller ønskelig. Det bør være opp til partene når avtalen skal inngås. Kunden blir for øvrig vernet gjennom reglene om kredittvurdering, forklaringsplikt og avståelsesplikt. Vi vil dessuten gjøre departementet oppmerksom på at raskt oppgjør vil kunne være viktig for kunden for å kunne få gjennomført kjøpet, samtidig som om en eventuell mellomfinansieringsperiode vil kunne bli kortere. Etter vår vurdering vil en obligatorisk betenkningstid kunne bli omgått, noe som ikke er heldig.

Justisdepartementet skriver i høringsnotatet på side 106 at finansieringsbeviset er et «bindende tilbud» fra kredittytteren, men dette beror på ordlyden i finansieringsbeviset. Finans Norge er kjent med avgjørelsene i Finansklagenemnda rundt denne problematikken. Finans Norge er like fullt prinsipielt av den oppfatning at et finansieringsbevis i utgangspunktet er betinget tilsagn om kreditt. Et finansieringsbevis vil heller ikke normalt kunne anses som garanti overfor tredjemann, jf. Rt-2013–1402. Vi vil ikke gå nærmere inn på dette i høringsuttalelsen.»

Finans Norge reiser også spørsmål om angrerett for forbrukere ved inngåelse av kausjonsavtaler:

«Vi vil videre peke på at kausjonisten etter § 94 første ledd bokstav b) skal opplyses om «angrerett etter en kausjonsavtale og kredittavtale er inngått», til tross for at angrerett for kausjonisten ikke er regulert. Som Justisdepartementet er gjort kjent med bl.a. gjennom oversendelse av brev fra Finans Norge til Forbrukerombudet og Barne- og likestillingsdepartementet, er det usikkerhet i finansnæringen hvorvidt det er angrerett for kausjonisten når kredittavtalen er inngått ved fjernsalg. Finans Norge mener departementet nå burde inntatt regler eller merknader som avklarer denne problemstillingen.

Finans Norge mener det er gode grunner til at det ikke bør være angrerett for avtaler om kausjon og realkausjon. For det første er kausjon en aksessorisk avtale til en kredittavtale,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

og det vil være angrerett i hovedforholdet. Der som hoveddebitor angrer, vil det heller ikke tegnes noen kausjonsavtale og kausjonsavtalen vil bortfalle.

Angrerett for en kausjonist vil innebære en stor usikkerhet for kredittgiver ved utbetaling. Konsekvensen vil kunne være at kreditten ikke utbetales før angreretten er utløpt både i hovedforholdet og for kausjonisten. Angrerett for kausjonisten vil i tillegg også kunne utgjøre en risiko for hoveddebitor. Inntil angreretten for kausjonisten er utløpt vil det være usikkert for vedkommende om kreditten vil bli ytet og/eller utbetalt.»

Finansieringsselskapenes Forening mener det er behov for å klargjøre om det skal være angrerett ved salgspant. I høringsuttalelsen vises det til forslaget i høringsnotatet om at reglene om boliglån skal gjelde tilsvarende for kredittavtaler sikret ved pant i et realregistrerbart formuesgode, med sikkerhet i løsøre eller med sikkerhet i en rettighet til slike formuesgoder:

«Bestemmelsen er ufravikelig overfor forbrukere. For disse kundene vil derfor reglene for boliglån gjelde også for enkelte andre kredittavtaler, typisk ved finansiering av en gjenstand som sikres med pant (salgspant) i det solgte objektet.

I relasjonen mellom kredittyster og forbruker får bestemmelsen primært betydning for hhv. kredittysterens opplysningsplikt, kredittysterens forpliktelse til å stå ved et avgitt tilbud og forbrukerens adgang til å benytte seg av angreretten etter § 83, 2. ledd. Slik vi forstår lovforslaget vil angreretten etter lovforslagets § 83, 2. ledd ikke gjelde for forbrukerkreditt som er sikret med salgspant i motorvogn, ref. at angreretten etter denne bestemmelsen ikke gjelder for boliglån.»

19.5 Departementets vurdering

Angrerett ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler

Departementet foreslår som nevnt i punkt 15.5.1 å overføre reglene om opplysningsplikt ved finansielle tjenester fra angrerettloven til finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven. Det samme foreslås for reglene om angrerett. Det foreslås at både reglene som gjennomfører fjernsalgsdirektivet, og reglene om angrerett ved salg av finansielle tjenester utenom faste forretningslokaler flyttes til

finansavtaleloven. Forslaget innebærer at finansielle tjenester vil falle utenfor angrerettlovens alminnelige virkeområde. I denne forbindelse foreslås en redaksjonell samordning av reglene om angrerett, da flere av bestemmelsene har et overlappende virkeområde. Samordningen er i hovedsak av redaksjonell art uten realitetsendringer. Det vises til lovforslaget §§ 3-41 til 3-45.

Når det gjelder endringer i angrerettloven, vises til merknaden til § 8-3 nr. 9.

Betenkningstid ved boliglån

Departementet går ikke inn for regler om angrerett for boliglån og viser til at forslaget i høringsnotatet på dette punktet støttes av samtlige høringsinstanser som har uttalt seg om spørsmålet. Departementet foreslår derimot en regel om betenkningstid på syv dager hvor kreditttilbudet er bindende for kredittyster, og i lys av høringsnotatet foreslås det ikke en obligatorisk betenkningstid i den forstand at kunden ikke skal kunne akseptere kreditttilbudet et visst antall dager etter at tilbudet ble mottatt. Lovforslaget går etter dette ut på at betenkningstiden er en rettighet for kunden, men ingen plikt. Kredittkunden kan derfor velge å akseptere tilbudet om boliglån når som helst innenfor betenkningstiden, se lovforslaget § 3-40.

Angrerett ved kredittavtaler som ikke er et boliglån

I tråd med høringsnotatets forslag foreslår departementet at det ved gjennomføring av de endrede reglene i forbrukerkredittdirektivet om angrerett for kredittavtaler som overstiger 75 000 euro, og som har renovering av bolig som kredittformål, innføres en generell angrerett for all kreditt i forbrukerforhold som ikke er boliglån. Departementet viser i denne forbindelse til at med unntak for de nevnte avtalene som har renovering av bolig som kredittformål, vil kredittavtaler som overstiger 75 000 euro, falle utenfor forbrukerkredittdirektivets harmoniserte virkeområde. Norge kan etter dette velge å innføre regler om angrerett også for slike kredittavtaler. Departementet antar at det vil kunne by på problemer for kredittyster å føre kontroll med at kreditt brukes i samsvar med det oppgitte formålet. Det vises dessuten til høringsuttalelsen fra *Finans Norge*, der det gis uttrykk for at det ikke har bydd på problemer i praksis med en angrerett for kredittavtaler med et kredittbeløp på under 700 000 kroner. Departementet legger ut fra dette til grunn at det heller ikke vil by på større problemer med en angrerett

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

der kredittbeløpet overstiger 700 000 kroner. Det foreslås etter dette å fjerne dagens grense på 700 000 kroner, jf. lovforslaget § 3-41 første ledd.

Finansieringsselskapenes Forening har i høringsen reist spørsmål om det skal være angrerett ved salgspant. Om forbrukerkredittdirektivet artikkel 2 nr. 2 bokstav a har et unntak for alle pantesikrede lån eller kun pantesikrede boliglån, kan etter ordlyden være uklart. Departementet foreslår at reglene om betenkningstid kun skal gjelde for avtaler om «boliglån» og kausjon stilt for slike lån, og viser i den forbindelse til definisjonen av «boliglån» i § 1-7 tredje ledd, som samtidig er bestemmende for virkeområdet for reglene om betenkningstid i § 3-40. Reglene om angrerett vil etter § 3-41 gjelde for andre kredittavtaler.

Betenkningstid og angrerett ved kausjon

Finans Norge ber i sin høringsuttalelse om en avklaring av om en forbruker har angrerett ved inngåelse av en kausjonsavtale.

Det gjelder i dag en angrerett for avtaler om kausjon etter reglene i angrerettloven dersom kausjonsavtalen inngås ved fjernsalg med en kausjonist som er forbruker, jf. Ot.prp. nr. 36 (2004–2005) punkt 3.1.2 om begrepet «finansielle tjenester». Det gjelder også angrerett for avtaler om kausjon som er inngått utenom faste forretningslokaler. Hvor langt angreretten strekker seg i fjernsalgstilfellene, synes likevel noe uklart. Uklarheten knytter seg til om unntaksbestemmelsen i angrerettloven § 35 bokstav d for «kreditt som er sikret ved pant i fast eiendom eller i rettighet knyttet til fast eiendom», ikke bare omfatter kredittavtalen mellom kredittkunden og kreditttakeren, men også garantiansvaret mellom kausjonisten og kreditor. Drøftelsene i Ot.prp. nr. 36 (2004–2005) punkt 3.3.2.4 synes i hovedsak å gjelde hvilke kredittavtaler som generelt omfattes. Spørsmålet om kausjon drøftes ikke særskilt. Departementet legger imidlertid til grunn at fraværet av en adgang til å inngå kausjonsavtaler elektronisk i forbrukerforhold etter gjeldende finansavtalelov § 61 første ledd annet punktum innebærer at spørsmålet neppe har hatt særlig praktisk betydning i relasjon til kunder bosatt i Norge.

Unntaksbestemmelsen i angrerettloven § 35 bokstav d svarer til fjernsalgsdirektivet artikkel 6 nr. 3 bokstav b, som gir medlemsstatene adgang til å fastsette at det ikke skal være angrerett for «kredittar som det er stilt trygd for anten ved pant i fast eignedom eller ved ein rett som er knytt til fast eignedom». Kausjon stilt for boliglån som er

sikret med pant, enten av kredittkunden eller ved realkausjon, synes rent språklig å være omfattet av bestemmelsen, men det er likevel en viss flertydighet i ordlyden. De hensyn som skulle tilsi at medlemsstatene kan unnta boliglån fra fjernsalgsdirektivets regler om angrerett, gjør seg gjeldende også for kausjonsavtaler som gjelder boliglån. Departementet antar derfor at direktivet kan forstås slik at det er opp til statene å bestemme om det skal være angrerett for avtaler om kausjon inngått ved fjernsalg i tilknytning til et boliglån.

Som følge av at departementet i punkt 11.5 foreslår en adgang til å stille kausjon ved elektronisk avtaleinngåelse, vil angrerett ved kausjon som inngås ved fjernsalg, være et mer aktuelt spørsmål enn etter gjeldende lovgivning. Videre er det et spørsmål om det bør innføres angrerett eller betenkningstid også for kausjon som ikke inngås ved fjernsalg.

Mens det etter gjeldende lovgivning er angrerett for kredittavtaler som ikke overstiger 700 000 kroner, uavhengig av hvordan kredittavtalen er inngått, gjelder det angrerett ved kausjon bare dersom kausjonsavtalen er inngått ved fjernsalg eller salg utenom fast utsalgssted. Siden både en kredittavtale og en kausjonsavtale innebærer eller kan innebære gjeldsansvar for en forbruker, er det vanskelig å se noen grunn til at forbrukerbeskyttelsen skal være svakere ved kausjon enn ved inngåelse av en kredittavtale.

Etter departementets syn bør kredittavtaler og kausjonsavtaler behandles likt. Departementet viser i denne sammenhengen til definisjonen i boliglåndirektivet artikkel 4 nr. 24 av «betinget forpliktelse eller garanti» som innebærer at kausjon er «en kredittavtale [...]» etter direktivet. Boliglåndirektivets likestilling av kausjon og kredittavtaler ellers taler etter departementets syn også for at usikret kreditt og usikrede kausjonsløfter likestilles, med mindre det usikrede kausjonsløftet avgis til sikkerhet for et boliglån. Dette betyr at når det foreslås regler om betenkningstid for boliglån, bør det være en tilsvarende betenkningstid for kausjon som stilles som sikkerhet for boliglån, jf. her lovforslaget § 3-40 første og annet ledd. Tilsvarende bør det gjelde en angrerett for andre kausjonsavtaler på samme måte som for andre kredittavtaler, jf. § 3-41. Det synes ikke hensiktsmessig at kredittkunden skal ha betenkningstid, mens kausjonisten skal ha angrerett i tilknytning til samme kredittavtale.

Når det gjelder de utfordringene *Finans Norge* omtaler i sin høringsuttalelse, antar departementet at en angrerett ved kausjon ikke vil være mer problematisk for kreditttakeren enn den angrerett-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ten for kredittavtaler som gjelder allerede i dag. Som Finans Norge selv peker på, har angrerett for kredittavtaler i praksis ikke medført større problemer for kredittyttere. Benytter forbrukeren seg av angreretten, vil nærmere regler om tilbakeføring av ytelse komme til anvendelse. Ved kausjon er det kredittavtalen som er motytelsen, selv om den ikke er levert til kausjonisten selv. Benytter kausjonisten seg av angreretten, skal kreditt som er utbetalt på grunnlag av kausjonen, tilbakeføres til kredittytteren – tilsvarende som når en forbruker benytter seg av angrerett ved en kredittavtale. Og i likhet med hva som gjelder ved bruk av angrerett i en kredittavtale, hvor kredittkunden ikke blir fri fra gjeldsansvaret før utbetalt kreditt er tilbakeført til kreditor, må det også ved bruk av angrerett ved kausjon være slik at kausjonisten ikke blir fri fra garantiansvaret før kreditten er tilbakebetalt til kreditor. En kausjonist som vil benytte seg av angreretten, er derfor avhengig av at kredittkunden (hoveddebitor) tilbakebetaler, med mindre tilbakebetaling skjer etter intervenasjon fra kausjonisten eller en annen med berettiget interesse i å avslutte kredittavtalen. Kredittytteren kan holde gjeldsbrev eller annet dokument som har tjent som sikkerhet, tilbake inntil kredittbeløpet er tilbakebetalt, jf. lovforslaget § 2-11. Først når kredittbeløpet er innfridd eller bortfalt, er kreditor forpliktet til å slette eller friggi pant og til å tilbakelevere kausjonsdokumentet til kausjonisten.

I relasjon til kredittkunden legger departementet videre til grunn at kredittytteren kan inngå

kredittavtale med en avtalt forutsetning om at det stilles kausjon for kredittavtalen. Dersom kausjonisten skulle benytte angreretten, vil forholdet utgjøre en bristende forutsetning for kredittavtalen, slik at kredittytteren vil kunne være berettiget til ikke å utbetale det avtalte kredittbeløpet eller til å kreve kredittbeløpet tilbakebetalt.

For kausjon går lovforslaget etter dette ut på at det skal gjelde tilsvarende regler om betenkningstid for kausjon som er stilt for et boliglån, som for tilbud om boliglån, jf. lovforslaget § 3-40 annet ledd. For annen kausjon foreslås det for forbrukere en angrerett uavhengig av salgsformen, jf. § 3-41 første ledd første punktum. Dersom både kredittkunden og kausjonisten er forbrukere, vil de ha en lik angrerett for henholdsvis kredittavtalen og kausjonen. Ved boliglån vil det gjelde en betenkningstid for låneavtalen og en betenkningstid for kausjon som stilles for boliglånet, uavhengig av om det dreier seg om realkausjon eller alminnelig kausjon. Kausjonistens angrerett eller betenkningstid er etter forslaget ikke betinget av at kredittkunden har angrerett eller betenkningstid. Dersom kredittkunden er næringsdrivende, kan kausjonisten likevel ha angrerett dersom denne er forbruker. Det vil imidlertid følge av definisjonene av kausjon og boliglån i henholdsvis § 1-7 annet og tredje ledd at der en forbruker stiller realkausjon, kan kausjonen bli ansett som boliglån, avhengig av om sikkerheten har et boligformål. I så fall vil det gjelde en betenkningstid og ikke en angrerett for boligkausjonen.

20 Sperring av betalingsinstrument og kredittmulighet mv.

20.1 Direktivene

I artikkel 68 nr. 2 til 4 i *det reviderte betalingstjenestedirektivet* er det gitt regler om betalingstjenesteyterens adgang til å sperre et betalingsinstrument. Det følger av artikkel 68 nr. 2 at dersom det er fastsatt i rammeavtalen, kan betalingstjenesteyteren forbeholde seg retten til å sperre betalingsinstrumentet «av objektivt begrunnede hensyn knyttet til betalingsinstrumentets sikkerhet, mistanke om ikke-godkjent eller bedragerisk bruk av betalingsinstrumentet eller, når det gjelder et betalingsinstrument med en kredittamme, en betydelig økt risiko for at betaleren ikke vil kunne oppfylle sin betalingsforpliktelse». Betalingstjenesteyteren skal i slike tilfeller underrette betaleren på avtalt måte om sperringen av betalingsinstrumentet og årsakene til dette. Om mulig, skal dette gjøres før betalingsinstrumentet blir sperret og senest umiddelbart etter sperringen, «med mindre objektivt begrunnede sikkerhetshensyn er til hinder for utlevering av slike opplysninger eller er forbudt i henhold til annet unionsregelverk eller nasjonal rett», jf. nr. 3. Videre følger det av nr. 4 at betalingstjenesteyteren skal oppheve sperringen av betalingsinstrumentet eller erstatte det med et nytt betalingsinstrument så snart grunnene til sperringen ikke lenger er til stede.

Forbrukerkredittdirektivet artikkel 13 nr. 2 gir regler om kredittterens adgang til å sperre en tidsbegrenset kredittmulighet. Det følger av denne bestemmelsen at dersom det er fastsatt i kredittavtalen, kan kredittgiveren «ut fra objektivt begrunnede hensyn» oppheve forbrukerens rett til å utnytte en kredittmulighet etter en tidsbegrenset kredittavtale. Kredittgiveren skal underrette forbrukeren om opphevingen og grunnene til denne på papir eller på et annet varig medium «om mulig før opphevingen og senest umiddelbart etter denne, med mindre det er forbudt å gi slike opplysninger i henhold til annet fellesskapsregelverk, eller dersom dette er i strid med offentlig orden eller offentlig sikkerhet».

20.2 Gjeldende rett

Finansavtaleloven § 24 a annet til fjerde ledd regulerer institusjonens rett til å sperre et betalingsinstrument av «saklige grunner knyttet til betalingsinstrumentets sikkerhet eller mistanke om uautorisert eller svikaktig bruk». For betalingsinstrument som det er knyttet kreditt til, kan institusjonen også forbeholde seg retten til å sperre et betalingsinstrument ved vesentlig forhøyet risiko for at betaleren ikke kan oppfylle sine betalingsforpliktelser.

Etter finansavtaleloven § 51 a tredje ledd kan kreditttereren «sperre» kredittkundens rett til å utnytte en kredittmulighet, forutsatt at adgangen fremgår av avtalen og sperringen er saklig begrunnet. Kredittgiveren skal i så fall opplyse kunden skriftlig om begrunnelsen for sperringen før sperringen får virkning, eller, dersom det ikke er mulig med slik forhåndsopplysning, umiddelbart etter at kredittmuligheten er sperret.

20.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått å videreføre reglene i finansavtaleloven § 24 a til gjennomføring av reglene i det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 68 nr. 2 til 4. Det var ikke inntatt et forslag om videreføring av gjeldende § 51 a tredje ledd om sperring av tidsbegrenset kredittmulighet.

20.4 Høringsinstansenes synspunkter

Forbrukerombudet viser til at det kan være belastende for kunden å måtte sperre betalingskort i visse sammenhenger:

«Henvendelser til Forbrukerombudet viser at det er et stort problem med useriøse næringsdrivende som benytter kundenes kortinformasjon til å foreta gjentatte trekk fra kundens konto, uten at det er inngått en gyldig avtale om dette. Problemet forsterkes ved at mange aktø-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

rer ikke varsler trekkene. Dette kan også fortsette etter at kunden har gitt selskapet tydelig beskjed om at dette er uønsket. I dag er forbrukerens eneste praktiske mulighet til å stanse slike trekk, å sperre kortet og få et nytt fra utsteder. Dette medfører gjerne en del ekstrarbeid for forbrukeren f.eks. dersom kortopplysningene også benyttes av andre næringsdrivende som kunden faktisk har inngått avtale med om gjentatte trekk. For kunder som bare har ett betalingskort, og også benytter det til daglige innkjøp, kan sperring av kort være en svært stor ulempe.

PSD2 artikkel 64 nr. 3 sier følgende:

«Betaleren kan til enhver tid tilbakekalde et samtykke, men ikke senere end på tidspunktet for uigenkaldelighet, jf. artikkel 80. Et samtykke til at gjennomføre en rekke betalingstransaksjoner kan også tilbakekalles, hvorefter eventuelle fremtidige betalingstransaksjoner skal anses for at være uautoriserte.» (Dansk språkversjon.)

I praksis har imidlertid ikke kunder mulighet til å verne seg mot fremtidige trekk uten å sperre kortet, og etter Forbrukerombudets erfaring vil de fleste bankene kreve at forbrukeren gjør dette for å forhindre uautoriserte trekk.

Forbrukerombudet mener på denne bakgrunn at reglen i forslaget bør presiseres ut fra følgende prinsipper: Det bør stilles krav om varsel før de faste trekkene gjennomføres, og kundene må kunne tilbakekalle fullmakten og stanse uautoriserte trekk, uten å måtte pålegges noe så vidt belastende og uproporsjonalt som å sperre kortet.»

Finans Norge viser til behovet for å sperre tilgang til kundens nettbank:

«Der hvor kundeforhold må avvikles fordi kundetiltak ikke kan gjennomføres kreves en begrunnelse overfor kunden. Dette vil være viktig for at kunden skal kunne akseptere avviklingen. I denne forbindelse kan det oppstå utfordringer i forhold til avsløringsforbudet i lovutkastet § 20.

Finans Norge vil vise til at det finnes oppdaterte avgjørelser fra FinKN – bank som har fastlagt retningslinjer for vurderingen av «saklig grunn», herunder avgjørelse 2017/508 hvor nemnda la til grunn at banken hadde saklig grunn til å sperre kundens nettbank midlertidig som følge av at kunden ikke hadde besvart bankens kundekontrollspørsmål.»

Finans Norge mener også at muligheten til å sperre en kredittavtale etter gjeldende § 51 a tredje ledd bør videreføres:

«Sperring etter gjeldende § 51a tredje ledd er ikke tatt med i det nye forslaget. Det er en «mildere» form for å regulere kreditten enn oppsigelse og er ganske praktisk i forbindelse med rammelån til ektefeller (død, skilsmisse, misbruk av kreditten, uforutsette hendelser etc.) eller byggelån (overtrukket, overskridelser eller irregulære hendelser som at bygget raser, stans på grunn av byggeforbud, entreprenør går konkurs ol.) i byggeprosessen. Denne regel bør med i loven.»

20.5 Departementets vurdering

Sperring betyr i praksis at tjenesteyteren nekter videre bruk av, tilgang til eller levering av en avtalt tjeneste som kunden eller andre er berettiget til etter avtalen. I utgangspunktet vil det kunne være et avtalebrudd dersom tjenesteyteren for eksempel sperrer kundens avtalte tilgang til nettbanken. I samsvar med den alminnelige avtalefriheten i norsk rett kan imidlertid partene inngå avtale om at tjenesteyteren skal ha rett til å sperre tjenesten. Adgangen til å sperre et betalingsinstrument etter det reviderte betalingstjenestedirektivet eller en tidsbegrenset kredittmulighet etter forbrukerkredittdirektivet forutsetter nettopp at dette følger av avtalen. Direktivenes utgangspunkt synes derfor å være i samsvar hva som gjelder etter norsk rett ellers.

Direktivenes regler om sperring får etter dette betydning først og fremst ved at de gir bestemmelser om innholdet i de avtalte vilkårene om sperring. Både det reviderte betalingstjenestedirektivet og forbrukerkredittdirektivet angir at sperringsvilkårene må ta utgangspunkt i «objektivt begrunnede hensyn». At hensynene som kan gi grunnlag for sperring, må være objektivt begrunnede, må trolig forstås på bakgrunn av at sperring kan innebære en nektelse fra tjenesteyterens side av å oppfylle egne forpliktelser, og da særlig tatt i betraktning det som oftest ujevne partsforholdet mellom tjenesteyteren og kunden.

De «objektivt begrunnede» hensynene som kan tilsi sperring, er i det reviderte betalingstjenestedirektivet eksemplifisert ved «ikke-godkjent» eller «bedragersk» bruk av betalingsinstrumentet, og når det gjelder et betalingsinstrument med en kredittmulighet, en «betydelig økt risiko for at betaleren ikke vil kunne oppfylle sin beta-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

lingsforpliktelse». I forbrukerkredittdirektivets fortale avsnitt 33 heter det at slike «objektivt begrunnende hensyn» kan være mistanke om «ikke-godkjent» eller «bedragerisk» bruk av kreditten eller en «betydelig økt risiko for at forbrukeren ikke vil kunne oppfylle sin plikt til å tilbakebetale kreditten».

Etter direktivenes ordlyd forutsetter sperringsadgangen at dette følger av avtalen. Det kan anføres at tjenesteyteren i disse tilfellene kanskje burde ha en plikt, eller i hvert fall en adgang, til å sperre tjenestene uavhengig av hva som var avtalt. Departementet antar imidlertid at det vil være i tjenesteyterens interesse å innta slike vilkår i avtalen, siden tjenesteyteren vil være ansvarlig for uautorisert bruk av betalingsinstrumentet etter at kunden har meldt fra om tapt, stjålet eller uberettiget tilegnelse av et betalingsinstrument jf. lovforslaget § 4-30.

Regler om sperring av betalingsinstrument er inntatt i § 4-45 i lovforslaget, mens regler om sperring av kredittmulighet er inntatt i § 5-15. Disse reglene innebærer i det vesentlige en videreføring av gjeldende § 24 a annet til fjerde ledd og § 51 a tredje ledd, men utformingen av vilkårene for sperring er lagt tettere opp mot ordlyden i direktivene. Departementet foreslår videre at bestemmelsen i § 5-15 gis anvendelse både for tidsbegrensede og tidsubegrensede avtaler, se merknaden til bestemmelsen.

De forholdene som kan begrunne sperring, vil samtidig kunne gi tjenesteyteren rett til å heve avtalen, jf. lovforslaget § 3-51. Sperring er i så fall et alternativ til heving. Det kan i noen tilfeller være praktisk for tjenesteyteren å benytte sperring i kombinasjon med varsel om heving hvor forbrukeren er gitt en frist på to uker til å rette for-

holdet for å unngå heving. Sperringen vil i så fall kunne hindre tap for tjenesteyteren i denne perioden. Sperring vil også kunne benyttes i kombinasjon med oppsigelse for å unngå tap mens oppsigelsesfristen løper, jf. §§ 4-43 og 5-14.

Departementet har forståelse for at forbrukere kan oppleve det som problematisk å måtte få sperret et betalingskort ved tilbakekall av et tidligere gitt samtykke, slik *Forbrukerombudet* beskriver. Departementet kan imidlertid ikke se at det er et motsetningsforhold mellom retten til å tilbakekalle et samtykke og at betalingsinstrumentet må sperres som en konsekvens. Dersom dette er et betydelig problem, antar departementet at finansnæringen, eventuelt i dialog med Forbrukertilsynet, vil kunne finne frem til løsninger som er mindre belastende for forbrukeren.

Departementet legger til grunn at lovforslaget ikke vil være til hinder for at det avtales vilkår som gir tjenesteyteren rett til å sperre andre tjenester enn betalingsinstrument og utnytting av kredittmulighet, forutsatt at slike vilkår ikke kommer i strid med kundens rettigheter og tjenesteyterens plikter. Det vil for eksempel kunne være hensiktsmessig for tjenesteyteren å kunne sperre tilgang til en tjeneste dersom vesentlige vilkår for bruk av tjenesten ikke er oppfylt fra kundens side. Det vises i den forbindelse til at sperring fremstår som et langt mindre inngripende tiltak enn heving og oppsigelse. Departementet antar dessuten at tjenesteyteren etter ellers gjeldende rettsregler i enkelte tilfeller vil kunne være berettiget til å sperre en tjeneste selv om dette ikke skulle være inntatt i avtalen. Det nevnes også at tjenesteyteren etter lovforslagets regler om avviking i § 3-8 kan være pålagt å sperre en tjeneste, se nærmere punkt 21.5.

21 Oppsigelse mv.

21.1 Direktivene

Det følger av *det reviderte betalingsstjenestedirektivet* artikkel 54 nr. 1 annet avsnitt at dersom kunden avviser betalingstjenesteyterens forslag til endring av en kontoavtale, har kunden rett til å si opp kontoavtalen uten å måtte betale vederlag til betalingstjenesteyteren for oppsigelsen, forutsatt at kundens oppsigelse skjer før det foreslåtte ikraftsettingstidspunktet for de avviste avtalevilkårene.

I artikkel 55 i direktivet er det gitt en mer generell regulering av oppsigelse av kontoavtaler. Kunden er gitt rett til å si opp kontoavtalen når som helst. Det kan likevel avtales en oppsigelsesfrist på én måned, jf. artikkel 55 nr. 1. Gebyr for oppsigelse kan kun kreves når avtalen sies opp før det er gått seks måneder fra avtaleinngåelsen, og i så fall kan det kun kreves et rimelig oppsigelsesgebyr til dekning av betalingstjenesteyterens kostnader, jf. artikkel 55 nr. 2.

En løpende kontoavtale som er inngått for ubestemt tid, kan sies opp med to måneders varsel fra betalingstjenesteyteren dersom dette er fastsatt i avtalen. Kunden skal få tilbakebetalt en forholdsmessig andel av gebyr som er betalt forskuddsvis, jf. artikkel 55 nr. 3 og 4.

Direktivets regler om oppsigelse av kontoavtaler berører ikke regler i lov eller forskrift om heving eller opphør av avtalen, jf. artikkel 55 nr. 5. Medlemsstatene er dessuten gitt adgang til å fastsette regler om oppsigelse som er mer gunstige for kunden.

Betalingskontodirektivet artikkel 19 begrenser kredittinstitusjonens adgang til å si opp en avtale med en forbruker om betalingskonto med grunnleggende funksjoner. En slik avtale kan sies opp bare i bestemt angitte tilfeller, jf. nr. 2 bokstav a til e, som blant annet omfatter at forbrukeren med hensikt («forsettlig») har benyttet kontoen til ulovlige formål, at det ikke har forekommet transaksjoner i tilknytning til kontoen de siste 24 månedene, og at forbrukeren har gitt uriktig informasjon ved avtaleinngåelsen samtidig som korrekt informasjon ville ha medført avslag på forespørselen om betalingskonto. Medlemssta-

tene kan på nærmere vilkår etter artikkel 19 nr. 3 oppstille ytterligere avgrensede unntak for å hindre at kunden misbruker retten til betalingskonto som også kan gi grunnlag for oppsigelse av kundeforholdet. Artikkel 19 nr. 4 har regler om skriftlig og vederlagsfritt varsel om oppsigelsen.

Forbrukerkredittdirektivet artikkel 13 nr. 1 gir forbrukeren rett til uten omkostninger å si opp en «tidsubegrenset» kredittavtale på standardvilkår, med mindre kunden og kredittytteren har avtalt en oppsigelsesfrist. Dersom det er avtalt en oppsigelsesfrist, kan denne ikke overstige én måned. Artikkel 13 nr. 1 gir dessuten kredittytteren rett til å si opp en tilsvarende kredittavtale, men ved kredittytterens oppsigelse er oppsigelsesfristen to måneder, og oppsigelsen skal gis skriftlig til forbrukeren på et varig medium.

Med «avvikling» menes her at tjenesteyteren blir pålagt å sperre eller på annen måte avvikle en finansiell tjeneste, for eksempel å avslutte et kundeforhold, på grunnlag av regler i lov eller forskrift, offentlige myndighetsvedtak eller rettsavgjørelser, samtidig med at avvikling ikke kan unngås ved at avtalen i stedet kan sies opp eller heves. Etter direktivene kan tjenesteyterens plikt til å gi en begrunnelse for avvisning av å yte en tjeneste eller lignende komme i konflikt med regler som skal ivareta lovbestemte regler til vern av nasjonal sikkerhet eller offentlige hensyn, se eksempelvis betalingskontodirektivets fortale avsnitt 43 og artikkel 16 nr. 7 og 19 nr. 4, forbrukerkredittdirektivets fortale avsnitt 29 og artikkel 13 nr. 2 og boliglåndirektivets fortale avsnitt 61.

21.2 Gjeldende rett

Kundens oppsigelse og heving av *kontoavtaler* er regulert i finansavtaleloven § 20, mens institusjonens oppsigelse og heving er regulert i § 21. En særskilt form for oppsigelse av kontoavtalen (rammeavtalen) gjelder for konto som ikke brukes, se § 22.

Kunden kan i utgangspunktet si opp kontoavtalen til enhver tid. Dette gjelder likevel ikke hvis

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

det er avtalt en oppsigelsesfrist, som ikke kan overstige én måned, jf. § 20 første ledd.

Institusjonen kan kreve vederlag (gebyr) for avslutning av kontoavtalen eller deler av kontoavtalen bare så langt dette følger av kontoavtalen, jf. § 19 første ledd. Vederlaget skal være passende og stå i forhold til institusjonens kostnader. For kontoavtaler som er inngått på ubestemt tid, kan det ikke kreves gebyr for avslutning av kontoavtalen som følge av kundens oppsigelse. Er kontoavtalen inngått for en periode som overstiger tolv måneder, gjelder det samme dersom kunden sier opp kontoavtalen etter utløpet av tolv måneder.

Kreves det løpende gebyr for avtalen, kan institusjonen kreve gebyr frem til oppsigelsestidspunktet, jf. § 19 annet ledd. Forhåndsbetalte gebyrer skal forholdsmessig tilbakebetales. Kunden har rett til å få utbetalt inntående midler på konto med påløpte renter frem til oppsigelsestidspunktet, eller saldoen dersom kontoavtalen gjelder et forhåndsbetalt betalingsinstrument.

Det kan gjøres avtale om bindingstid i kontoavtalen, jf. § 20 annet ledd. Forutsetningen er at det i bindingsperioden ikke kan foretas betalingstransaksjoner til eller fra kontoen. Slike kontoer har blant annet vært tilbudt som «fastrente-innskudd» av enkelte banker. Kunden får da en gunstig innskuddsrente mot at innskuddet er bundet over en viss periode. Etter § 20 annet ledd annet punktum kan bindingsvilkår ikke gjøres gjeldende om vilkår endres til kundens skade, forutsatt at kunden sier opp kontoavtalen innen fire uker etter at kunden har mottatt varsel om nye vilkår.

Institusjonen kan på sin side si opp en kontoavtale med to måneders varsel, dersom dette er avtalt i kontoavtalen, jf. § 21 første ledd. Oppsigelsen skal etter bestemmelsen gjøres i samsvar med reglene for hvordan institusjonen skal oppfylle sin opplysningsplikt før kontoavtale inngås etter reglene i § 15 tredje ledd. Hensikten er trolig å gi uttrykk for at institusjonens oppsigelse skal gis skriftlig til kunden på et varig medium. Institusjonen kan si opp avtalen bare dersom det foreligger «saklig grunn», og det ikke er avtalt bindingstid etter reglene i § 20 annet ledd. Kunden skal i oppsigelsen opplyses om grunnen til oppsigelsen. Ved oppsigelse fra institusjonen skal det etter ordlyden i § 21 første ledd tredje punktum gjennomføres et økonomisk oppgjør tilsvarende som når kunden hever kontoavtalen på grunn av mislighold fra institusjonens side. Ved heving har kunden rett til å få utbetalt inntående beløp med påløpte renter, eller saldo for forhåndsbetalt betalingsinstrument, uten at institusjonen kan kreve

vederlag for avslutningen av kontoforholdet, jf. § 20 fjerde ledd første punktum. I disse tilfellene har kunden rett også til å få utbetalt en forholdsmessig andel av forhåndsbetalte kostnader («periodeavgift»), jf. § 20 fjerde ledd annet punktum.

En særskilt form for oppsigelse er institusjonens adgang til å si opp innskuddskonto hvor det ikke har vært satt inn eller tatt ut midler siste 10 år, jf. § 22 første ledd. Institusjonen skal i så fall gi melding i rekommandert brev til kontohaverens, eventuelt arvingenes, sist kjente adresse. Det skal opplyses om foreldelsesfrist etter foreldelsesloven og vilkår knyttet til denne. Etter § 22 annet ledd kan nødvendige kostnader for å komme i kontakt med kontohaveren eller arvingene belastes kontoen.

En kredittkunde som er forbruker, kan til enhver tid si opp en tidsbegrenset *kredittavtale*, med mindre det er avtalt en oppsigelsesfrist, som ikke kan overstige én måned, jf. § 51 a første ledd. Etter annet ledd kan kredittgiveren si opp en tidsbegrenset kredittavtale med en forbruker, forutsatt at oppsigelsesadgangen er avtalt og skjer skriftlig med en frist på to måneder. § 51 a fjerde ledd fastslår at bestemmelsen ikke begrenser partenes rettigheter etter regler om ugyldighet og mislighold.

Kredittkunden har etter § 53 rett til å betale kredittbeløpet tilbake før avtalt forfallstid. § 53 annet ledd gir nærmere regler om kredittkostnader og gebyrer mv. ved førtidig tilbakebetaling. I § 54 er det gitt nærmere regler om førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt. Se nærmere om disse reglene punkt 7.

Finansavtaleloven har ikke regler om plikt til *avvikling* av finansielle tjenester på grunnlag av regler i lov eller forskrift, offentlige myndighetsvedtak eller rettsavgjørelser.

21.3 Forslaget i høringsnotatet

For *kontoavtaler* ble det i høringsnotatet i det vesentlige foreslått en videreføring av reglene i gjeldende § 20 om kundens rett til å si opp avtalen.

Når det gjelder betalingstjenesteyterens adgang til å si opp kontoavtalen, ble det foreslått en delvis videreføring av gjeldende § 21. Betalingstjenesteyteren ble gitt en rett til å si opp kontoavtale som er inngått på ubestemt tid, ved å følge samme regler som skulle gjelde for endring av kontoavtalens vilkår, noe som blant annet innebar krav om skriftlig varsel med en frist på to måneder. Dette skulle likevel ikke gjelde dersom det var avtalt bindingstid.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

En kontoavtale med grunnleggende betalings-tjenester skulle etter forslaget kunne sies opp av betalingstjenesteyteren bare dersom kunden hadde anvendt kontoen til ulovlig formål, dersom kunden hadde gitt uriktige opplysninger for å få åpnet kontoen, eller dersom det ikke hadde vært foretatt betalingstransaksjoner på kontoen de siste 24 måneder.

Når det gjelder konto som ikke brukes, ble det foreslått en endring som åpnet for at kunden eller arvingene kan varsles på annen måte enn ved rekommandert brev.

Når det gjelder *kredittavtaler*, ble det foreslått en videreføring av deler av gjeldende § 51 a første ledd om kundens oppsigelse av avtale som er inngått på ubestemt tid. Bestemmelsen ble foreslått utformet tilsvarende de foreslåtte reglene om kundens adgang til oppsigelse og heving av avtaler om konto- og betalingstjenester.

Reglene om kredityterens oppsigelse og heving bygde langt på vei på gjeldende § 51 a annet ledd og § 52. Forslaget tilsvarte ellers reglene om betalingstjenesteyterens oppsigelses- og hevingsadgang for konto- og betalingstjenester.

21.4 Høringsinstansenes synspunkter

Finanstilsynet omtaler i sin høringsuttalelse forholdet mellom adgangen til oppsigelse av avtalen og hevingsreglene.

«Finanstilsynet har videre vanskelig for å se i hvilke tilfeller det er praktisk for kunden å benytte hevingsadgangen fremfor å si opp avtalen og/eller kreve erstatning. Forholdet mellom hevings- og erstatningsbestemmelsen er ikke omtalt i høringsnotatet.

For de fleste ordinære finansavtaler om kreditt, innskudd og betalingstjenester vil oppsigelse av avtalen være det praktiske dersom kunden ikke er fornøyd med vilkårene for avtalen. Det er vanskelig å se for seg at en bank vesentlig misligholder en avtale om lån eller innskudd. Mislighold ved avtale om betalings-tjenester kan på sin side være praktisk. I alle tilfeller antar Finanstilsynet at oppsigelse av avtalen, kombinert med et eventuelt erstatningsansvar, vil være mest nærliggende.

Det samme gjelder for rådgivningstjenester, både innen finans og investeringstjenester. Finanstilsynet utelukker imidlertid ikke at heving kan fungere som en sikkerhetsventil for enkelte finansavtaler.»

Forbrukerombudet er skeptisk til de foreslåtte reglene om bindingstid for kontoavtaler. Forbrukerombudet uttaler følgende i tilknytning til den foreslåtte bestemmelsen om kundens adgang til å si opp en kontoavtale:

«Første ledd gjennomfører PSD2 artikkel 55 nr. 1. I andre ledd åpner man for at det kan avtales en lengre bindingstid enn direktivets regel, for en «bestemt tidsperiode der det ikke kan foretas betalingstransaksjoner til eller fra kontoen». Det ble lagt til grunn ved revisjonen av finansavtaleloven i forbindelse med innføringen av PSD1, at en konto med slike begrensninger «ikke kan anses som betalingskontoer, fordi det i denne perioden ikke kan foretas betalingstransaksjoner til eller fra kontoen», jf. Ot.prp. nr. 94 (2008–2009) s. 81, og at en slik regel dermed ikke er i strid med direktivet. Bestemmelsen er lik i PSD1 og PSD2, og de samme vurderingene bør dermed være gjeldende i dag. Forbrukerombudet kan ikke se at bestemmelsen i § 43 andre ledd omfattes av PSD2 artikkel 55 nr. 5 eller nr. 6, og legger til grunn at adgangen til å avtale bindingstid kun gjelder kontoavtaler som er unntatt fra virkeområdet til PSD2.

Forbrukerombudet er likevel tvilende til om man kan avtale binding på en eksisterende konto. Avtale om en konto som det kan overføres penger til eller fra vil i utgangspunktet være en rammeavtale som faller inn under direktivets virkeområde. Å senere avtale at kontoen skal være uoppsigelig og låst i en bestemt periode, vil etter vårt syn være i strid med PSD2 artikkel 55 nr. 1. Dette vil hindre forbrukere fra å benytte sine direktivfestede rettigheter til å si opp en slik konto. Vi mener derfor at adgangen til å avtale bindingstid på kontoavtaler må forutsette at det opprettes en ny, særskilt avtale om slik konto, der banken gis fullmakt til å overføre et avtalt beløp fra en av kundens andre konti til den sperrede kontoen.

Forbrukerombudet leser bestemmelsen slik at det ikke er tilsiktet noen endring i forbrukerens mulighet til kostnadsfritt å si opp en avtale i bindingstiden, dersom tjenesteyter endrer avtalen til kundens ugunst. [...]

I tillegg til det ovennevnte stiller Forbrukerombudet spørsmål ved rimeligheten av at den næringsdrivende skal ha adgang til å endre en avtale i bindingstiden. En forbrukers insentiv til å inngå en avtale med bindingstid, vil normalt være å oppnå særlige fordeler i bindingsti-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

den, f.eks. en høyere rente på sparepengene enn det som ellers tilbys i markedet.

Der forbruker har forpliktet seg til å låse sparepengene sine på kontoen i avtaleperioden, står tilsynelatende tjenesteyter fritt til å gjøre endringer i vilkårene i bindingstiden, med de varslingsregler som følger av finansavtaleloven. Tjenesteyteren har dermed sikkerhet for at forbrukers midler er tilgjengelig i bindingsperioden (med mindre det er mer hensiktsmessig for tjenesteyter å gjøre endringer i avtalevilkårene), men forbruker har ingen garanti for å få den avtalte renten i hele avtaleperioden. Resultatet blir i realiteten en ensidig binding av forbruker. Dette fremstår etter vårt syn som en uheldig skjevhet i avtaleforholdet. Slik Forbrukerombudet ser det, er ikke forbrukers rett til å si opp avtalen ved endringer til skade, tilstrekkelig til å rette opp i denne skjevheten. Ubalansen i avtaleforholdet kan imidlertid enkelt rettes opp ved å frata tjenesteyter adgangen til å gjøre endringer i avtalevilkårene i bindingstiden, til skade for forbruker.

Ettersom det kun kan avtales bindingstid på kontoer som faller utenfor virkeområdet til PSD2, jf. det som er skrevet om dette ovenfor, vil man i nasjonal rett stå fritt til å innføre forbud mot å endre vilkårene i bindingstiden.»

Finans Norge uttaler følgende om kravet til saklig grunn for at betalingstjenesteyteren skal kunne si opp en kontoavtale som er inngått på ubestemt tid:

«I høringsnotatet side 51 gir departementet uttrykk for at annen lovgivning og brudd på hvitvaskingsloven kan være «saklig grunn» for oppsigelse av konto og betalingstjenester. Finans Norge mener dette må fremgå av bestemmelsen, jf. også valgmuligheten i PAD art. 19. nr. 3, eller som et minimum fremgå klart av proposisjonen at dette anses som «saklig grunn». Også for avtaler om konto med grunnleggende funksjoner må oppsigelsesgrunner dekke forhold hvor kunden har brukt kontoen/betalingstjenestene til ulovlige formål, straffbare forhold eller utvist svik mot betalingstjenesteyteren, trusler, sjikanøs eller støtende mot betalingstjenesteyterens ansatte eller kunder eller anvendelse av kontoen til næringsformål. Vi viser til gjeldende forståelse av saklig grunn samt til vår kommentar til § 33 ovenfor. Vi vil også her vise til den danske Lov om betalingskonti § 13 som uttrykkelig nevner disse forholdene som oppsigelsesgrunner.

Finans Norge savner videre en drøftelse av forholdet mellom bestemmelsens annet ledd og straffeloven § 374. Etter sistnevnte bestemmelse vil en person kunne bli straffedømt for uaktsomt bedrageri, mens det etter § 45 annet ledd er et krav om at kunden «forsettlig har anvendt kontoen til ulovlige forhold».

For å få en sammenheng mellom finansavtaleloven og offentligrettslig lovgivning, mener Finans Norge at det bør fremgå av bestemmelsen at forhold som setter foretaket i en slik situasjon at foretaket ikke får oppfylt offentligrettslige plikter, for eksempel regler i hvitvaskings- eller sanksjonslovgivning, FATCA og CRS utgjør grunnlag for oppsigelse etter finansavtaleloven. Vi vil her vise til Finans Norges høringsuttalelse til Hvitvaskingslovutvalgets utredning hvor relevante problemstillinger adresseres:

«Forholdet mellom hvitvaskingsloven og kontraktsrettslige lover på finansområdet Finansforetak forholder seg til en rekke kontraktsrettslige lover. Det er motstrid mellom blant annet finansavtaleloven, forsikringsavtaleloven og hvitvaskingsloven på enkelte områder.

Motstriden gjør seg blant annet gjeldende ved avvisning, avvikling og når avvisning og avvikling skal begrunnes for kundene. [...]«

Finans Norge viser videre til at den foreslåtte bestemmelsen om oppsigelse av kontoavtaler med grunnleggende funksjoner ikke omfatter samtlige av unntakene i betalingskontodirektivet artikkel 19, og det tas til orde for at disse tas inn. Videre uttales det om denne bestemmelsen:

«Finans Norge mener at det ikke bør være krav for oppsigelse at kunden forsettlig har anvendt kontoen til ulovlige forhold. Som nevnt i de generelle merknadene til denne bestemmelsen, mener vi at oppsigelse også må kunne gjøres når kunden har anvendt kontoen til ulovlige formål. Straffbare forhold eller utvist svik mot betalingstjenesteyteren, trusler, sjikanøs eller støtende opptreden overfor betalingstjenesteyterens ansatte eller kunder, anvendelse av kontoen til næringsformål, samt der det er nødvendig av hensyn til etterlevelse av annen lovgivning, herunder hvitvaskingslovgivningen. Nevnte alternativer å anses dekket av «saklig grunn» i lovforslaget § 33, som departementet legger til grunn kan videreføres også for denne nye kundegruppe under PAD ved etablering av kundeforhold. Vi mener dette bør gjenspeiles

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

her i § 45. Videre bør det etter vår oppfatning tilføyes som gyldig oppsigelsesgrunn at forbruker ikke lenger har lovlig opphold i EØS.

Finans Norge legger til grunn at den høye terskelen for oppsigelse kun gjelder ovenfor forbrukerkunder, ettersom grunnleggende betalingstjenester etter § 33, i samsvar med PAD, vil være begrenset til forbrukerforhold. Vi viser her til vår kommentar til § 33, der vi foreslår at det presiseres at retten gjelder for brukere.»

Finans Norge uttaler følgende om den foreslåtte bestemmelsen om oppsigelse av konto som ikke brukes:

«Bestemmelsen regulerer nærmere angitte prosedyrer betalingstjenesteyteren må følge før konto som ikke brukes kan avsluttes. Først når det har gått «mer enn ti år» siden siste transaksjon når godskriving av renter ikke medberegnes, kan betalingsyteren iverksette disse prosedyrene.

Finans Norge er av den oppfatning at 10 år bør reduseres til 24 måneder, slik at samme frist både benyttes i §§ 45 og 46. Finans Norge finner grunn til å understreke at foreldelsesfristen på innskuddet, dvs. 20 år, vil løpe i tillegg, slik at reduksjon i antall år vil få den konsekvens at kontoen vil kunne avsluttes etter 22 år, fremfor etter 30 år, så fremt de øvrige vilkårene i § 45 er oppfylt.

Begrunnelsen for forslaget er at det er et praktisk problem å gjenfinne både kontohaver og kontohavers arvinger når det har gått hele 30 år. Noen vil ha falt bort og arvinger kan være vanskelig å spore grunnet for eksempel bytte av adresse eller flytting til utlandet. Vårt forslag til justering antas å kunne bedre situasjonen noe – kontohaver/arvinger vil lettere kunne bli gjort oppmerksom på og få sitt tilgodehavende utbetalt og bankene vil noe tidligere kunne avvikle kontoer som ikke er i bruk.»

Finans Norge har enkelte lovtekniske innspill til den foreslåtte bestemmelsen om oppsigelse av kredittavtaler, og det reises spørsmål om det ikke bør settes en frist for når kreditten skal være tilbakebetalt kredittytteren. Videre uttales det:

«I annet ledd annen setning gis kunden rett til å få tilbakebetalt en forholdsmessig del av eventuelle forhåndsbetalte kostnader, jf. § 81. Finans Norge mener denne retten må innskrenkes, slik at den kun gjelder for løpende,

forhåndsbetalte kostnader, som må avregnes periodisk, som for eksempel særskilt gebyr for månedlig posttilsendelse av fysisk kontoutskrift. Retten kan ikke omfatte kostnader for tjenester som er levert kunden, for eksempel etableringsgebyr.»

Kommunalbanken AS mener det vil være uheldig om det skal gjelde den samme oppsigelsestiden for alle kunder:

«Departementet foreslår å utvide virkeområdet som regulerer oppsigelsestiden for forbrukere til å gjelde enhver låntaker. Kommunalbanken mener at det er fornuftig at forbrukere er beskyttet mot avtaler med en urimelig varighet. Det er imidlertid vanskelig å se at det kan være behov for en tilsvarende beskyttelse for kunder som ikke er forbrukere. For det første må en kunne forvente at profesjonelle parter vil sikre egne interesser og behov gjennom en forhandling med tjenesteyter. Videre tar lovforslaget ikke hensyn til karakteren av lån som gis til kommuner og fylkeskommuner. Kommunalbanken skal være en langsiktig partner for finansiering av lokal velferd, og kommunale låneopptak skal sikre investeringer av varig verdi slik som kommunal infrastruktur og kommunale bygg og anlegg. Lovforslaget vil øke risiko ved å yte langsiktige lån vesentlig og ha som utilsiktet effekt at stabil langsiktig finansiering enten blir vesentlig dyrere og/eller at tilbudet av langsiktig finansiering til kommunal sektor reduseres vesentlig, hvilket vil kunne føre til økt bruk av kortsiktig finansiering til å finansiere langsiktige investeringer. Reglene om kommunal finansforvaltning har nylig blitt endret for å bidra til at kommuner ikke pådrar seg for høy refinansieringsrisiko gjennom for stor andel kortsiktig finansiering. Departementet bør foreta en ny vurdering av om kort oppsigelsestid i låneengasjementer med kommunal sektor kan få utilsiktede konsekvenser for kommunenes finansieringsstruktur.»

Språkrådet uttaler seg om bruken av ordene «oppsigelse» og «heving»:

«I enkelte paragrafer brukes ulike termer om hverandre i samme kontekst, og det kan oppstå tvil om hvorvidt det er snakk om det samme, eller om ulike ting.

Eksempler fra loven:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

I § 23 og 24 brukes både betaler og forbruker i (§ 24 annet ledd bokstav a er vanskelig å forstå). I § 26 brukes både betaler, forbruker og kunde. I § 43 er overskriften oppsigelse og heving. Det ser ut til at de to begrepene er brukt synonymt. Hvis det ikke er noen betydningsforskjell, bør det ene begrepet brukes gjennomgående. Hvis det er en betydningsforskjell, bør den forklares.

Også i § 45 brukes både oppsigelse og heving.»

Bitmynt AS/Sunde Bitmynthandel uttaler i tilknytning til forslaget om betalingstjenesteyterens adgang til oppsigelse og heving av kontoavtale:

«Det er viktig å presisere at tjenesteyter ikke kan si opp kundeforholdet jf. kontraheringsplikten, bare kunde kan gjøre det. Stengning av konto må ikke innebære tap av historisk kommunikasjon etter § 5 bare fordi det oppstår tvist rundt et avtaleforhold. Tre år er i tråd med det allmenne foreldelseskravet.»

21.5 Departementets vurdering

Generelt om oppsigelse, heving og avvikling

Departementet vil innledningsvis knytte noen kommentarer til forskjellen mellom heving og oppsigelse, jf. i den forbindelse høringsuttalelsen fra *Finanstilsynet*. Adgangen til å heve avtalen retter seg mot motpartens mislighold av avtalen, mens oppsigelse er en ordinær måte å avslutte avtaleforholdet på uten at det må vises til et pliktbrudd fra den andre partens side. Reglene om heving er nærmere behandlet i punkt 23. Som det fremgår der, gjelder det andre krav for å kunne heve en avtale (jf. vilkåret om vesentlig mislighold) enn for å kunne si opp avtalen. Virkningene er også forskjellige. Heving av avtalen kan få betydning også for tjenester som allerede er levert, mens en oppsigelse vil få virkning bare fremover i tid. Dette kan igjen ha betydning for tilbakebetaling av gebyrer mv. Videre vil det ved oppsigelse gjerne gjelde en oppsigelsestid, og det vil kunne kreves gebyr. Ved heving gjelder det ingen oppsigelsestid, og det kan ikke kreves gebyr for avslutning av avtaleforholdet.

Ordene «heving» og «oppsigelse» brukes etter dette ikke synonymt i lovforslaget og heller ikke i kontraktsretten ellers, jf. høringsuttalelsen fra *Språkrådet*. Heving og oppsigelse bør derfor videreføres som forskjellige begreper med ulikt meningsinnhold.

Kundens adgang til å heve en avtale er regulert i lovforslaget § 3-48, se punkt 23. I lovforslaget §§ 4-42 til 4-44 foreslår departementet regler om kundens og tjenesteyterens adgang til å si opp en kontoavtale. Tilsvarende foreslås det i §§ 5-13 og 5-14 regler om kundens og kredittyterens adgang til å si opp en kredittavtale. I § 3-8 foreslås på bakgrunn av høringsuttalelsen fra *Finans Norge* en ny bestemmelse om tjenesteyterens plikt til å avvikle en avtale på grunnlag av regler utenfor finansavtaleloven eller på grunnlag av offentligrettslige vedtak eller rettsavgjørelser. Selv om avvikling av kundeforholdet på dette grunnlaget har visse likhetstrekk med heving og oppsigelse, skiller det seg prinsipielt fra heving og oppsigelse på den måten at de to førstnevnte er kontraktsrettslige tiltak, mens avvikling er et tiltak som ikke er motivert av hensynet til partene i avtalen som sådanne.

Oppsigelse

Departementet foreslår å gjennomføre reglene i artikkel 55 i det reviderte betalingstjenestedirektivet om oppsigelse av kontoavtale (rammeavtale) uten bindingstid i lovforslaget § 4-42. I bestemmelsens første ledd slås det fast at kunden til enhver tid kan si opp kontoavtalen, med mindre det er avtalt en oppsigelsesfrist. En slik avtalt oppsigelsesfrist kan ikke overstige én måned når kunden er forbruker.

I tillegg til et økonomisk oppgjør om forhåndsbetalte gebyrer foreslår departementet at kunden skal gis rett til å få utlevert eller få fortsatt tilgang til transaksjonshistorikken på kontoen. I lys av høringsuttalelsen fra *Bitmynt AS/Sunde Bitmynthandel* kan det være hensiktsmessig med en klar lovhjemmel til å få opplysningene utlevert i forbindelse med oppsigelse av kontoavtalen, jf. tredje ledd bokstav c i lovforslaget.

I lovforslaget § 4-44 foreslås regler om oppsigelse av en kontoavtale som det er avtalt bindingstid for. Forslaget bygger på gjeldende § 20 annet ledd.

Departementet er enig i synpunktet *Forbrukerombudet* har gitt uttrykk for i høringen om at det fremstår som en skjevhet at tjenesteyteren etter gjeldende lov har adgang til å endre kontoavtalens vilkår mens avtalen er underlagt binding av midler eller har andre former for restriksjoner for kunden. Departementet foreslår derfor nye regler som har til hensikt å gi en bedre balanse av partenes rettigheter, ved at både kunden og betalings-tjenesteyteren gis en rett til å si opp også en kontoavtale som det er avtalt bindingstid for.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Dersom avtalen sies opp av kunden i bindingsperioden, foreslår departementet at kunden kan bli forpliktet til å dekke betalingstjenesteyterens økonomiske tap som følge av at bindingstiden brytes. En forutsetning er at dette følger av avtalen, jf. § 4-44 annet ledd i lovforslaget. Løsningen bygger på de samme hensynene som gjør seg gjeldende ved brudd på avtaler om fastrentekreditt, jf. § 2-10 i lovforslaget. Etter modell fra reglene om fastrentekreditt foreslår departementet dessuten at hvis betalingstjenesteyteren etter avtalen har rett til kompensasjon for eventuelle tap, har kunden en tilsvarende rett til eventuell gevinst som betalingstjenesteyteren får som følge av at bindingstiden brytes, jf. bestemmelsens tredje ledd.

For kontoavtaler med bindingstid foreslår departementet en gjensidig oppsigelsesfrist på tre måneder, om partene ikke har avtalt en kortere gjensidig oppsigelsesfrist, jf. § 4-44 første ledd annet punktum. Bakgrunnen for oppsigelsesfristens lengde er knyttet til funksjonen slike innskudd har i finansmarkedene.

Som det fremgår av punkt 21.1, begrenser betalingskontodirektivet artikkel 19 betalings-tjenesteyterens adgang til å si opp en avtalen om betalingskonto med grunnleggende funksjoner. Den nevnte direktivbestemmelsen er foreslått gjennomført i § 4-43 i lovforslaget. Departementet foreslår at reglene gis anvendelse for kontoavtaler generelt og uavhengig av om kunden er forbruker eller ikke. Det vises til at det er en nær sammenheng mellom kundens rett til konto og betalings-tjenester og oppsigelsesgrunnlaget, se her også punkt 26. Er kunden ikke forbruker, vil det kunne avtales at betalingstjenesteyteren skal ha en videre rett til oppsigelse av avtalen enn det som følger av § 4-43.

Betalings-tjenesteyteren må etter lovforslaget ha «saklig grunn» for å si opp kontoavtalen, jf. første ledd. Departementet antar at de samme forholdene som anses som «saklig grunn» og kan gi betalingstjenesteyteren rett til å avvise en kunde etter reglene i lovforslaget § 4-1, bør kunne gi rett også til oppsigelse av kontoavtalen. Terskelen for å regne et forhold som «saklig grunn» kan likevel være noe høyere ved en oppsigelse enn i forbindelse med en avtaleinngåelse, siden oppsigelse av en avtale kunden allerede har innrettet seg i tillit til, vil kunne være mere inngripende enn at en forespørsel om å inngå avtale avvises.

I samsvar med artikkel 19 nr. 2 foreslås det i § 4-43 første ledd annet punktum bokstav a til d en angivelse av forhold som uansett vil gi grunnlag for oppsigelse av kontoavtalen. Når det gjelder bokstav b om at betalingstjenesteyteren skal ha

rett til å si opp en konto som er brukt til ulovlige formål, tar *Finans Norge* i sin høringsuttalelse til orde for at det ikke stilles krav om «forsett». Departementet vil bemerke at det må være klart at betalingstjenesteyteren ved å si opp kontoavtalen ikke skal forfølge straffbare forhold som ikke rammer betalingstjenesteyterens virksomhet. I de fleste tilfeller vil betalingstjenesteyteren uansett være berettiget til å heve kontoavtalen etter regler om heving eller som følge av avtalerettslige regler om svik. Når det gjelder spørsmålet om det bør kreves at kunden «forsettlig» har brukt kontoen til ulovlige forhold, vises det til at i den engelske språkversjonen av direktivet benyttes ordet «deliberately». Departementet foreslår at det i første ledd annet punktum bokstav b stilles krav om «hensikt». Man unngår da forveksling med det strafferettslige forsettsbegrepet.

Etter § 4-43 første ledd annet punktum bokstav c kan det at kunden har gitt uriktige opplysninger, gi betalingstjenesteyteren grunnlag for å si opp kontoavtalen. Forutsetningen er likevel at korrekte opplysninger ville ha medført at tjenesteyteren kunne ha avvist kunden. Har kunden vært i rettsvillfarelse om betalingstjenesteyterens kontraheringsplikt og derfor gitt gale opplysninger i den tro at det ville gi større sjanse for å kunne åpne konto, mens betalingstjenesteyteren var forpliktet til ikke å avvise kunden, skal det forhold at kunden har gitt uriktige opplysninger, ikke gi grunnlag for oppsigelse. Etter omstendighetene i avtaleforholdet kan det at kunden har gitt uriktige opplysninger, likevel kunne gi grunnlag for heving fra betalingstjenesteyterens side.

Finans Norge har i høringen uttalt at lovforslaget bør omfatte også alternativene i betalingskontodirektivet artikkel 19 nr. 2 bokstav d og e.

Artikkel 19 nr. 2 bokstav d gir betalingstjenesteyteren rett til å si opp kontoavtalen fordi kunden ikke lenger er bosatt i EØS. Departementet foreslår å innta dette alternativet i lovforslaget § 4-43 første ledd annet punktum bokstav d. Det vises til at betalingstjenesteyteren etter § 4-1 tredje ledd kan nekte kunder som ikke er bosatt innenfor EØS, å åpne konto. Det synes da naturlig at betalingstjenesteyteren også skal kunne si opp avtalen dersom kunden senere bosetter seg utenfor EØS.

Artikkel 19 nr. 2 bokstav e gir rett til oppsigelse av kontoavtalen fordi kunden har åpnet en betalingskonto med grunnleggende funksjoner hos en annen betalingstjenesteyter i samme medlemsstat. Når det gjelder dette alternativet, viser departementet til at retten til kontoavtale og betalings-tjenester etter lovforslaget går lenger enn etter reglene i betalingskontodirektivet, og at

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

retten også gjelder næringsdrivende kunder. Det vises her til § 4-1 og punkt 26. Departementet har også vanskelig for å se tilstrekkelige grunner for at betalingstjenesteyteren bør kunne si opp en avtale bare fordi kunden har en tilsvarende konto hos en konkurrent. Det vises i den forbindelse til at betalingstjenesteyteren både kan ta rimelig betalt for sine tjenester og kan si opp avtalen om kontoen ikke er brukt på to år. Flere kontoer hos ulike tilbydere gir dessuten bedre konkurranse i markedet.

Departementet foreslår at tjenesteyteren som et alternativ til oppsigelse skal kunne sperre kontoen. Sperring vil være mindre inngripende enn oppsigelse og kan være praktisk dersom tjenesteyteren er villig til å fortsette avtaleforholdet dersom kunden retter de forholdene som gir grunnlag for oppsigelse.

Det følger av § 3-14 annet ledd annet punktum, jf. § 4-42 fjerde ledd, at dersom kunden ikke aksepterer tjenesteyterens forslag til endrede avtalevilkår, og dette gir tjenesteyteren rett til å si opp avtalen etter § 4-43, har kunden rett til å si opp avtalen straks og vederlagsfritt innen iverksettningstidspunktet for nye avtalevilkår. Kunden trenger med andre ord ikke å vente til tjenesteyteren har sagt opp avtalen, se i denne sammenhengen også punkt 16.3.5.

Departementet legger til grunn at tjenesteyteren vil kunne gi et betinget varsel om oppsigelse sammen med forslag til nye vilkår. I så fall løper akseptfristen og oppsigelsesfristen parallelt. Dersom en slik oppsigelse i lys av de foreslåtte vilkårene ikke er «saklig», innebærer det at tjenesteyteren ikke kan si opp avtalen med den begrunnelse av kunden ikke godtar forslaget til nye vilkår.

Reglene i gjeldende § 22 om konto som ikke brukes, foreslås videreført i § 4-46. Det foreslås en endring ved at tjenesteyterens varslingsplikt inntrer når det er gått to år, ikke ti år som etter gjeldende lov. Forslaget må ses i sammenheng med § 4-43 første ledd annet punktum bokstav a, som gir tjenesteyteren adgang til å si opp kontoavtalen når det er gått mer enn to år siden siste transaksjon. Endringsforslaget har bakgrunn i synspunktene som *Finans Norge* har gitt uttrykk for om dette spørsmålet i høringen. Betalingstjenesteyteren er ikke forpliktet til å si opp en konto som ikke har vært benyttet på to år, men kunden skal etter forslaget varsles om at betalingstjenesteyteren har rett til å si opp kontoen.

For kredittavtaler foreslår departementet en tilsvarende rett for kunden til å si opp avtalen som det som er foreslått for kontoavtaler, jf. lovfor-

slaget § 5-13. Kunden vil etter dette kunne si opp kredittavtalen til enhver tid, med mindre det er avtalt en oppsigelsesfrist, som i forbrukeravtaler ikke kan være lengre enn én måned. Når det gjelder kredittytters rett til oppsigelse av en kredittavtale som er inngått på ubestemt tid, gjelder det etter § 5-14 i lovforslaget et krav om saklig grunn. I forbrukeravtaler skal kredittytters oppsigelsesfrist være minst to måneder. I kredittavtalen kan det for øvrig fastsettes at kredittytteren ikke skal kunne si opp avtalen i en bestemt tidsperiode der renter eller andre kredittkostnader ikke kan endres (fastrentekreditt).

Når det gjelder tidspunktet for tilbakebetaling ved kundens eller kredittytters oppsigelse, viser departementet til at kunden har rett til å tilbakebetale før avtalt forfallstid, se nærmere punkt 7. Departementet foreslår i § 5-13 annet ledd, jf. § 5-14 fjerde ledd, nye regler for oppsigelse av kreditt som presiserer at kunden er forpliktet til å betale avdrag, renter og andre omkostninger i samsvar med hva som er avtalt, frem til kredittbeløpet er tilbakebetalt. Utestående skyldig kredittbeløp skal betales ved krav om betaling fra kredittytteren (påkrav), eventuelt innen et forfallstidspunkt som avtales mellom partene. Kredittytteren kan imidlertid kreve tilbakebetaling tidligst fra det tidspunktet oppsigelsen gjelder fra, det vil si fra oppsigelsen eller fra oppsigelsesfristens utløp dersom det gjelder en oppsigelsesfrist.

Ved oppsigelsen skal kunden ha rett til å få tilbakebetalt en forholdsmessig andel av forhåndsbetalte kostnader. I lys av høringsuttalelsen fra *Finans Norge* viser departementet til EU-domstolens avgjørelse i sak C-2019/702 om forståelsen av forbrukerkredittdirektivet artikkel 16, som det er nærmere redegjort for i merknaden til lovforslaget § 5-13. For oversiktens skyld kan det nevnes at, i motsetning til det som gjelder ved oppsigelse, vil kunden kunne få tilbakebetalt en større andel av forhåndsbetalte gebyrer ved bruk av angrerett eller heving av hele kredittavtalen – dersom vilkårene for angrerett eller heving med tilbakevirkende kraft foreligger. For kunden vil derfor heving eller bruk av angrerett som et utgangspunkt være mer økonomisk gunstig enn oppsigelse.

Avvikling

I lys av *Finans Norges* høringsinnspill om avvikling av kundeforhold etter offentligrettslige pålegg foreslår departementet en særskilt regel om slik avvikling i lovforslaget § 3-8. Plasseringen av bestemmelsen i den innledende delen av kapit-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tel 3 er ment å signalisere at det dreier seg om en form for avvikling som ligger utenfor hva som regnes som oppsigelse etter avtalen eller heving som kontraktsrettslig sanksjon for vesentlig mislighold.

Dersom vilkårene for avvikling og heving eller oppsigelse foreligger til samme tid, og under forutsetning av at tjenesteyteren ikke er pålagt å avvikle avtalen på en bestemt måte, skal avtalen avsluttes ved heving eller oppsigelse, jf. kravet i første ledd om at avvikling etter bestemmelsen må være «nødvendig». Kundens rettigheter etter reglene om oppsigelse og heving tilsier at det er disse regelsettene som gis anvendelse hvis vilkårene for oppsigelse eller heving er oppfylt. Utgangspunktet bør dessuten være at reglene om

det økonomiske oppgjøret ved oppsigelse anvendes så langt de passer ved avviklingen og noe annet ikke fremgår av grunnlaget for avviklingsplikten. Departementet viser ellers til at det i § 3-8 er gitt særlige regler om varsling og adgang til å unnlate varsling ved avvikling. Som et utgangspunkt bør det ikke kunne gjøres gjeldende kontraktsrettslige sanksjoner etter reglene i finansavtaleloven mot tjenesteyteren som følge av avviklingen. Det kan likevel etter omstendighetene være aktuelt med slike sanksjoner dersom tjenesteyteren allerede ved avtaleinngåelsen forsto eller burde forstå at avtalen innebar forhold som vil kunne gi grunnlag for avvikling av kundeforholdet etter § 3-8.

22 Generelt om misligholdssanksjoner ved tjenesteyterens pliktbrudd

22.1 Direktivene

Fjernsalgsdirektivet artikkel 11 nr. 1, *forbrukerkredittdirektivet* artikkel 23, *boliglåndirektivet* artikkel 38, *betalingskontodirektivet* artikkel 26 og *det reviderte betalingstjenstedirektivet* artikkel 103 krever alle at medlemsstatene fastsetter sanksjoner som får anvendelse ved overtredelse av nasjonal lovgivning som gjennomfører direktivbestemmelsene.

Når det gjelder hvilke pliktbrudd det konkret skal kunne rettes sanksjoner mot, vil dette bero på direktivenes øvrige bestemmelser om tjenesteyterens plikter i relasjon til en avtalemotpart eller kundens rettigheter overfor tjenesteyteren.

22.2 Gjeldende rett

Det følger av alminnelig kontraktsrett at dersom selgeren eller tjenesteyteren ikke har oppfylt sine forpliktelser etter avtalen, kan kunden på nærmere vilkår gjøre gjeldende misligholdssanksjoner, typisk i form av krav om naturaloppfyllelse, retting, omlevering, heving, prisavslag, tilbakehold av egen ytelse eller erstatning. Finansavtaleloven 1999 har bare enkelte regler om slike privatretslige sanksjoner som gjelder generelt for de avtaler finansavtaleloven regulerer, jf. hevingsreglene i § 7. Kundens rett til å gjøre gjeldende misligholdssanksjoner må dermed vurderes ut fra alminnelige, ulovfestede kontraktsregler, der det blant annet må tas hensyn til den avtalte ytelsen og oppfyllesesavvikets karakter, herunder om det er tale om en mangel, forsinkelse eller sideforpliktelse. Gjeldende finansavtalelov regulerer forskjellige typer avtaler og tjenester, og norsk kontraktsrett bygger på at det som et utgangspunkt gjelder regler med ulikt innhold for forskjellige kontrakts typer.

Dersom tjenesteyteren oppfylder forpliktelsene sine senere eller på en annen måte enn det som følger av avtalen, eller helt unnlater å oppfylle

avtalen, avviker ytelsen fra det som er avtalt. Dette kan omtales som et oppfyllesesavvik.

Tjenesteyterens forpliktelse kan endre seg eller falle bort etter avtaleinngåelsen, for eksempel som følge av hindringer utenfor tjenesteyterens kontroll som gjør det svært vanskelig å oppfylle i tråd med avtalen. Dersom tjenesteyteren oppfylder i samsvar med den endrede forpliktelsen, eller lar være å oppfylle der forpliktelsen har falt bort, avviker ytelsen for så vidt fra det som opprinnelig ble avtalt. Men siden tjenesteyteren er fritatt fra deler av ansvaret etter den opprinnelige forpliktelsen på grunn av slike hindringer som er nevnt foran, utgjør ikke oppfyllesesavviket et pliktbrudd overfor kunden. Med andre ord vil det i slike tilfeller ikke foreligge et mislighold eller kontraktsbrudd.

Om et oppfyllesesavvik også utgjør et pliktbrudd, har betydning for om kunden kan gjøre gjeldende misligholdssanksjoner overfor tjenesteyteren. Dreier det seg ikke om et pliktbrudd, vil kunden ikke kunne kreve oppfyllelse i henhold til den opprinnelige forpliktelsen eller avhjelp i form av retting eller omlevering. Disse sanksjonene er uaktuelle når forpliktelsen har endret seg eller falt bort. Kunden kan heller ikke kreve erstatning, fordi en erstatningsutbetaling skal stille kunden økonomisk som om tjenesteyteren hadde oppfylt forpliktelsene sine. Siden partenes forpliktelser er innbyrdes avhengige, kan imidlertid tjenesteyterens krav på motytelse fra kunden falle bort eller reduseres selv om oppfyllesesavviket ikke utgjør et pliktbrudd.

For øvrig må spørsmålet om hvorvidt det foreligger et pliktbrudd, avgjøres ut fra hva slags forpliktelse avtalen går ut på, det vil si om den går ut på en resultatforpliktelse eller en innsatsforpliktelse, se i den forbindelse også punkt 24.2.

Når det gjelder tjenesteyterens opplysningsplikter, gjelder det som et alminnelig kontraktsrettslig prinsipp at et mislighold av opplysningsplikten kan gjøres gjeldende bare dersom det har hatt innvirkning på avtalen, se for eksempel kjøpsloven § 18 første ledd, håndverkertjenesteloven

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 19 og forbrukerkjøpsloven § 16 første ledd bokstav b. Videre vil forhold som kunden kjente eller måtte kjenne til ved avtaleinngåelsen, ikke gi grunnlag for misligholdssanksjoner, se for eksempel kjøpsloven § 20 første ledd, husleieloven § 2-6 første ledd og avhendingslova § 3-10 første ledd. Dessuten vil det som hovedregel være tjenesteyterens avtalemotpart som selv bærer risikoen for konsekvensen av å ikke følge en oppfordring om å gjøre seg kjent med ytelsen før avtaleinngåelsen, se eksempelvis kjøpsloven § 20 annet ledd, husleieloven § 2-6 annet ledd og avhendingslova § 3-10 annet ledd.

Finansavtaleloven har ikke generelle regler om reklamasjon, men det må likevel legges til grunn at kunden generelt vil tape sin rett til å gjøre et krav gjeldende dersom det ikke reklameres innen rimelig tid fra tidspunktet da kunden burde ha oppdaget misligholdet. Dersom kunden er forbruker, antas det at denne fristen aldri kan være kortere enn to måneder.

22.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått regler om heving og erstatning. Det ble ikke foreslått andre generelle regler om misligholdssanksjoner. Det ble vist til at loven vil regulere et bredt spekter av tjenesteavtaler, og at det på denne bakgrunn ikke fremstår som hensiktsmessig å gi ytterligere generelle regler om mislighold.

Det ble i lovforslaget foreslått en ny bestemmelse om reklamasjon. Bestemmelsen gikk ut på at kunden skal gi melding til tjenesteyteren om misligholdet innen to måneder etter at kunden med rimelighet kunne forventes å få kjennskap til misligholdet. Videre slo bestemmelsen fast at kunden vil miste sin rett til å gjøre krav som følge av misligholdet gjeldende om tomånedersfristen ikke overholdes.

Når det gjelder forslaget om en reklamasjonsfrist på to måneder, ble det uttalt:

«Den alminnelige reklamasjonsregelen i første ledd bygger på forbrukerkjøpslovens regler om det samme. Etter innføring av EØS-regler i forbrukerkjøpsloven har den relative reklamasjonsfristen for forbrukerkjøpsavtaler fått tilføyelsen «fristen for å reklamere kan aldri være kortere enn to måneder fra det tidspunkt da forbrukeren oppdaget mangelen», jf. forbrukerkjøpsloven § 27. Denne fristen vil antas i vesentlig grad å ha redusert betydningen av den tradisjonelle fristen «innen rimelig tid». En

frist på to måneder fremstår som retts teknisk og prosessuelt enklere enn «innen rimelig tid». Det forslås derfor en alminnelig reklamasjonsfrist på to måneder i finansavtaleloven, når ikke noe annet fremgår av særskilte bestemmelser om reklamasjon.»

22.4 Høringsinstansenes synspunkter

Høringsinstansene er nokså delt i synet på høringsnotatets forslag om misligholdssanksjoner. Høringsinstansenes syn når det gjelder regler om heving og erstatning, er det redegjort for i punkt 23 og 24. Når det gjelder mer overordnede merknader til forslaget om misligholdssanksjoner, uttaler *Finanstilsynet*:

«Som nevnt innledningsvis, mener Finanstilsynet at forslaget om lovfesting i finansavtaleloven av bestemmelser om misligholdsbeholdninger, herunder reklamasjon, heving og erstatning ikke bør følges opp uten en bredere utredning. Etter forslaget skal også disse reglene gjelde for avtaler om investerings tjenester og avtaler om pensjonsordninger. Ut fra den generelle merknaden til forslaget, finner tilsynet ikke grunn til å kommentere forslaget i relasjon til avtaler om investerings tjenester og pensjonsordninger.»

Forbrukerrådet er positiv til forslaget og uttaler:

«Forbrukerrådet mener det er positivt at utkastet til ny finansavtalelov endrer risikobalansen i avtaleforhold i favør av forbrukerne, og at loven bidrar til å styrke kundenes erstatningsrettslig vern ved mislighold som skyldes tjenesteyterne.»

Finans Norge stiller spørsmål om hvordan erstatningsbestemmelsen «forholder seg til kjøpsloven og ugyldighetsreglene i avtaleloven», og uttaler videre:

«Finansavtaleloven må inneholde privatrettslige regler, mens de offentligrettslige reglene må inntas i finansforetaksloven og betalings systemloven. Brudd på offentligrettslige regler må ikke sanksjoneres med privatrettslige regler om ugyldighet, mislighold og heving.

[...]

Justisdepartementet går lenger enn direktivene krever med hensyn til å gi forbrukerne rettigheter. Det dreier seg om alt fra å knytte

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

misligholdsbeføyelser til brudd på offentligrettslige forpliktelser, til utformingen av en del av reglene og om utvidelse av direktivenes virkeområder. Det dreier seg også om til dels store avvik fra alminnelig kontraktsrett, bl.a. utvidelse av regler om kontraktsmedhjelperansvar og innføring av regel om objektivt erstatningsansvar ved brudd på regler i lov og forskrift. Intensjonene med reglene er ikke vanskelige å forstå. Reglene legger imidlertid omfattende nye forpliktelser på finansforetakene, uten at konsekvensene er utredet.»

Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI mener forslaget inneholder flere uklarheter:

«Forslagene i §§ 4, 7, 11, 12 og 13 inneholder dessuten flere uklarheter og tolkningsutfordringer. Dette gjelder både virkeområdet til reglene (hvem som er ansvarlig, hvem som har krav på erstatning og hvilke oppdragstyper omfattes), hvilke normer som skal legges til grunn ved normkollisjoner, det nærmere innholdet av de mange nye handlingsnormer, rekkevidden av den omvendte bevisbyrde osv. Med all sannsynlighet vil disse temaene føre til årevis med rettsavklaringer i domstolene, noe ingen er tjent med.»

Næringslivets Hovedorganisasjon peker på en mulig uklarhet i selgerkreditttilfellene:

«Avsnitt II om mislighold og erstatning er upraktisk og skaper usikkerhet om hva som gjelder i selgerkreditttilfellene, jf. det vi har skrevet om ovenfor om ulike regelsett som gjelder for forskjellige deler av ytelser fra selger. Dette gjelder ikke minst for de bestemmelsene – § 10 annet ledd, §§ 11, 12, 13 og 15 – som er foreslått som ufravikelige i § 2 tredje punktum. En kunde skal altså kunne heve kredittavtalen overfor en håndverker som ikke har rådgitt godt nok rundt kreditten ved inngåelsen etter § 4. En slik hevning vil da gjelde kredittavtalen, som føre til at kreditten faller bort, og kunden må betale tjenesten umiddelbart.»

Finanstilsynet, Forbrukerombudet, Forbrukerrådet, Finans Norge, Jussbuss og Finansmarkedsprosjektet ved Institutt for privatrett, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo har uttalt seg om departementets forslag til en generell reklamasjonsregel i loven. *Finanstilsynet* og *Finans Norge* mener at regelen bør utgå, mens de øvrige høringsinstansene synes å være positive til en generell reklama-

sjonsregel. De nevnte høringsinstansene har imidlertid merknader til den nærmere utformingen av bestemmelsen.

Finanstilsynet uttaler:

«Slik Finanstilsynet ser det innebærer en reklamasjonsfrist som foreslått ingen utvidet forbrukerbeskyttelse. Snarere vil reklamasjonsfristen innskrenke forbrukernes rettigheter sammenlignet med gjeldende ulovfestede regler om profesjonsansvar og avtaleloven § 36. Etter disse reglene er det tilstrekkelig at alminnelige passivitets- og foreldelsesfrister overholdes.

Det kan anføres at den foreslåtte reklamasjonsbestemmelse vil bedre forutberegneligheten for tjenesteyterne. Det fremgår imidlertid ikke av høringsnotatet hvordan hensynet til forbrukernes rettsbeskyttelse er avveid i forhold til hensynet til tjenesteyters forutberegnelighet. Finanstilsynet mener derfor at Justisdepartementets forslag ikke bør følges opp uten en bredere utredning.»

Forbrukerombudet, Forbrukerrådet, Jussbuss og Finansmarkedsprosjektet, Institutt for privatrett, Universitetet i Oslo mener at det bør gis en minimumsfrist som i forbrukerkjøpsloven § 27, og viser i denne sammenheng til at finansielle tjenester og produkter kan være svært komplekse. *Forbrukerombudet* uttaler:

«Forbrukerne blir i dag presentert for utallige finansielle produkter. Avtalene kan være kompliserte og ikke alltid lettfattelige for gjennomsnittsforbrukeren. I tillegg oppleves hverdagen som travel for mange og det kan ta tid å forstå avtalebruddet og konsekvensene av det. I mange tilfeller kan det være nødvendig å søke profesjonell hjelp. Allerede her ser man at den foreslåtte tomånedersfristen for reklamasjon kan løpe ut før man har satt i gang nærmere undersøkelser.

[...]

Forbrukertvistutvalget har i sin praksis lagt til grunn at det skal reklameres på mangelen innen rimelig tid, men at fristen aldri kan være kortere enn to måneder fra det tidspunkt da mangelen ble oppdaget.

Forbrukerombudet deler departementets syn om at en spesifisert reklamasjonsfrist kan fremstå retts teknisk og prosessuelt enklere. Forbrukerombudet oppfatter likevel forslaget som en uheldig innstramming i forhold til gjeldende reklamasjonsfrist i forbrukeravtaler. Tomånedersfristen etter forbrukerkjøpsloven

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

knytter seg til forbrukerens faktiske kunnskap om mangelen. Det avgjørende da er om forbrukeren, ut fra sin kjennskap til tingens egenskaper, har oppfordring til å gjøre forholdet gjeldende overfor selgeren som en mangel ved tingen, jf. Ot.prp. nr. 44 (2001–2002) s. 179, andre spalte.

Forbrukerombudet frykter at den foreslåtte fristen kan få urimelige følger for enkeltforbrukere nettopp på grunn av mange finansielle tjenesters komplekse natur. I dette markedet er det hverken overraskende eller klanderverdigg dersom det tar noe tid før forbrukeren forstår eller burde forstå manglene ved avtalen. Reklamasjonsfristen bør settes med en slik fleksibilitet at dette hensynstas. Forbrukerombudet foreslår derfor at fristen omformuleres slik at forbrukeren må reklamere innen rimelig tid fra han eller hun oppdaget eller burde ha oppdaget mangelen. Videre at fristen aldri kan være kortere enn to måneder fra det tidspunktet da forbrukeren oppdaget mangelen.»

Finans Norge uttaler:

«Finans Norge kan ikke se at det foreligger noen redegjørelse eller dokumentasjon for den sedvanen som påberopes for reklamasjon på side 22 i utredningen. I vanlige kontrakts- og obligasjonsrettslige fremstillinger er det ikke spor av noen slik sedvane og de fleste forfattere knytter fristen til ordlyden «innen rimelig tid» i kjøpsloven § 32, se Hagstrøm Obligasjonsrett (2. utg.) side 352–363 og Lilleholt «Kontraktsrett og obligasjonsrett» side 264–270. I litteraturen påpekes det også at fristen vil kunne være forskjellig ut fra ulike typer av kjøp, se Hagstrøm side 356. Det må da også ligge en forskjell i ulike typer av kunder. Det vil være en strengere reklamasjonsfrist for næringsdrivende, samt være en strengere reklamasjonsfrist for avtaler om varer eller tjenester som kan ha raskt endrede priser som følge av markedsforholdene. Det finnes et bredt spekter av finansavtaler og departementet har så vidt vi kan se ikke vurdert de ulike behov reklamasjonsfristen skal ta ivareta for finansavtaler.

Finans Norge mener prinsipielt at regelen er unødvendig da alminnelige kontrakts- og obligasjonsrettslige regler dekker behovet som departementet mener foreligger. Finans Norge mener følgelig at denne bestemmelsen må utgå.

Dersom departementet ønsker å opprettholde bestemmelsen, må virkeområdet under

enhver omstendighet innskrenkes til å gjelde forbrukeravtaler. Næringsavtaler vil kunne være svært komplekse og det vil være ønskelig med særregulering av denne typen vilkår både fra bankens og den næringsdrivendes side.

Finans Norge noterer seg at departementet har hentet formuleringer som er tiltenkt tilvirkningskjøp, mens den, så vidt vi forstår, i hovedsak er tiltenkt anvendt på avtaler om finansiell rådgivning, jf. høringsnotatet side 122. Vi mener departementet her benytter uriktig utgangspunkt for reguleringen. De fleste finansielle produkter er standardprodukter, det vil si klassiske genus gjenstander, som ikke kan sammenlignes med tilvirkede gjenstander.

Finans Norge mener videre at forbrukerkjøpslovens reklamasjonsfrist må legges til grunn, dvs. at forbrukeren innen rimelig tid etter at hun eller han oppdaget den, må gi tjenesteyteren melding om at han eller hun vil påberope seg mangelen.»

22.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår i § 3-46 en bestemmelse som gir en oversikt over kundens og tjenesteyterens krav ved mislighold. En slik bestemmelse finnes ikke i gjeldende finansavtalelov og var heller ikke foreslått i høringsnotatet. Tilsvarende bestemmelser finnes imidlertid i flere kontraktslover, se kjøpsloven § 22, håndverkertjenesteloven § 11, avhendingslova § 4-1, bustadoppføringslova § 17 og forbrukerkjøpsloven § 19.

Som nevnt i punkt 22.3 vil tjenesteyterens forpliktelser i forbindelse med en avtale etter loven være nokså ulikeartede. Departementet foreslår derfor, i tråd med forslaget i høringsnotatet, at det for kunden ikke gis generelle regler om andre misligholdssanksjoner enn heving og erstatning, jf. lovforslaget § 3-46 første ledd første punktum og §§ 3-48 og 3-49. Reglene om heving og erstatning er nærmere behandlet i punkt 23 og 24.

Når det ikke foreslås særlige regler om for eksempel retting eller omlevering, er det likevel grunn til å understreke at tjenesteyteren vil være underlagt de plikter som følger av lovforslaget § 3-1. Dersom en tjeneste er levert i strid med disse pliktene, vil det etter en konkret vurdering av den aktuelle pliktens nærmere innhold likevel kunne oppstilles en plikt for tjenesteyteren til å foreta retting eller omlevering. Dette kommer av at flere finansielle tjenester har en slik karakter at misligholdet vil kunne ha betydning også for

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

andre interesser enn avtalepartene selv. Når det for eksempel gjelder lovens regler om boliglån, vil samfunnet ha en interesse i at disse blir fulgt selv om kreditttakeren og kunden isolert skulle ha en interesse av å inngå en avtale i strid med disse reglene. I lovforslaget § 3-46 femte ledd annet punktum er det etter dette slått fast at bestemmelsen ikke begrenser tjenesteyterens plikt til å foreta retting eller andre tiltak for å oppfylle sine plikter etter § 3-1.

Lovforslaget utelukker heller ikke at andre misligholdssanksjoner enn heving og erstatning kan gjøres gjeldende i samsvar med alminnelige kontraktsregler. Dette er presisert i lovforslaget § 3-46 femte ledd første punktum. I hvilken grad tjenesteyteren har rett til å gjennomføre retting når kunden gjør gjeldende andre misligholdssanksjoner, og i hvilken utstrekning det eventuelt suspenderer andre misligholdssanksjoner, må avgjøres etter alminnelige kontraktsregler.

For tjenesteyteren er det kun heving som alminnelig misligholdssanksjon som foreslås regulert i lovforslaget, jf. § 3-46 fjerde ledd og § 3-51. Heller ikke for tjenesteyteren er lovforslaget til hinder for at det i samsvar med alminnelig ulovfestet kontraktsrett gjøres gjeldende andre sanksjoner.

Forslaget medfører ingen generelle begrensninger i hvilken type plikter tjenesteyteren må ha brutt for å kunne møtes med misligholdssanksjoner fra kunden. Forslaget bygger dessuten på at en rettssystematisk karakteristikk av om tjenesteyteren har overtrådt offentligrettslige eller privatrettslige regler, i seg selv ikke er avgjørende for om pliktbruddet kan påberopes som grunnlag for misligholdssanksjoner fra kunden. Et slikt synspunkt har støtte i juridisk litteratur, se blant annet Lilleholt: Verknader for brot på lovfastsatte informasjonsplikter i forbrukarkontraktsforhold, Ugyldighet i privatretten – minnebok for Viggo Hagstrøm, s. 293–294, jf. for øvrig også punkt 10 i proposisjonen.

Som det er fremholdt av Kjørven: Ytelse av investeringstjenester til forbruker (2017) s. 285, vil «tilsynsmyndighetene alltid være i etterkant med sikte på å avdekke opptreden som ikke ivaretar kundens interesser i tilstrekkelig grad. Det er nettopp i slike tilfeller – hvor den offentligrettslige ex ante håndhevingen av reglene svikter – at forbrukerne har behov for å kunne påberope seg privatrettslige sanksjoner». For kunden vil det dessuten være en mager trøst om tjenesteyterens mislighold håndheves av det offentlige hvis kunden ikke kan fremme noe krav selv i den sammenheng. Og for tjenesteyteren vil privatrettslige

sanksjoner regulært være mindre inngripende enn sanksjoner fra myndighetene. Misligholdssanksjoner kan utgjøre et nyttig supplement til offentligrettslig håndheving og dermed ha en viss preventiv effekt.

Det er ikke dermed sagt at enhver overtredelse av offentligrettslige plikter kan påberopes av kunden som grunnlag for krav mot tjenesteyteren. Spørsmålet om kunden kan gjøre gjeldende misligholdssanksjoner, må løses med utgangspunkt i avtaleforholdet mellom kunden og tjenesteyteren, herunder finansavtaleloven og annen relevant bakgrunnsrett. Pliktbruddet må etter dette ha hatt en innvirkning på kontraktsforholdet før det kan påberopes av kunden som grunnlag for misligholdssanksjoner. En bagatellmessig overtredelse av en offentligrettslig ordensregel vil for eksempel sjelden kunne påberopes av kunden. Det nevnes også at det for flere misligholdssanksjoner gjelder ulike forutsetninger om innvirkning; blant annet gjelder det krav om årsakssammenheng etter avtaleloven § 33 og § 36 og etter alminnelige erstatningsregler.

Når det gjelder overtredelse av regler om opplysningsplikt, foreslår departementet at innvirkningskravet fremgår uttrykkelig av loven. Det vises til § 3-46 annet ledd i lovforslaget, der det foreslås en regel om at ved mislighold av tjenesteyterens opplysningsplikt kan misligholdssanksjonene gjøres gjeldende bare så langt misligholdet må antas å ha virket inn på avtalen. Det foreslås i den nye loven omfattende krav til tjenesteyterens opplysningsplikt, se nærmere punkt 15. Opplysningene som skal gis, er av ulik karakter og betydning for kunden. Ikke alle brudd på lovfastsatte opplysningsplikter bør ha privatrettslige virkninger. Noen av opplysningspliktene har nærmest karakter av ordensregler og har sjelden noe å si for det privatrettslige forholdet, for eksempel opplysninger om tjenesteyterens adresse. Overtredelse av slike regler bør ikke kunne møtes med krav om misligholdssanksjoner fra kunden. Lignende krav om at de uriktige eller manglende opplysningene må ha hatt innvirkning på avtalen for at reglene om mangelfull ytelse skal få anvendelse, finner man som nevnt for øvrig også i annen kontraktslovgivning.

Selv om innvirkningskravet ved opplysningssvikt trolig er mest praktisk i tilknytning til uriktige og manglende opplysninger før avtaleinngåelsen, gjelder det etter forslaget generelt. Kravet gjelder dermed også opplysninger i det løpende kontraktsforholdet. Dette må ses i sammenheng med at flere finansielle tjenester har et vedvarende preg, hvor det etter loven skal gis en

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

rekke opplysninger etter inngåelse av avtalen i det løpende avtaleforholdet, slik at ytelsen ikke presteres ved en samlet levering.

For øvrig må innvirkningskravet forstås på samme måte som i kontraktslovgivningens bestemmelser om uriktige eller manglende opplysninger. Det er ikke tale om et strengt innvirkningskrav, og det samme gjelder beviskravet for innvirkningen, se for eksempel Rt. 2005 s. 257 (avsnitt 37). Innvirkningskravet går ut på at kunden – dersom pliktene var overholdt – ikke ville ha inngått avtalen, eller at den ville ha blitt inngått, men på andre vilkår. Det er ikke tilstrekkelig at forholdene pliktbruddet knytter seg til, bare ville ha utgjort en del av kundens beslutningsgrunnlag. Har pliktbruddet ført til et økonomisk tap, må innvirkningskravet som nevnt anses oppfylt.

Det kan være en glidende overgang mellom virkeområdet for ulike regler som kunden kan påberope seg når tjenesteyteren har brutt sine forpliktelser, se for eksempel Rt. 2003 s. 400 og Rt. 2012 s. 1926 om investeringstjenester og Rt. 1984 s. 28 om kausjonsforhold. Dette har sammenheng med at de samme faktiske omstendighetene kan være relevante etter både misligholdsreglene, alminnelige erstatningsregler og ugyldighetsreglene. Dette gjelder særlig ved opplysningssvikt. I én og samme sak kan det tenkes at vilkårene etter alle reglene er oppfylt, slik at kunden kan velge hvilket regelsett han eller hun vil bygge kravet sitt på.

Det samme gjelder når relasjonen mellom tjenesteyteren og kunden bygger på elementer som reguleres av ulike kontraktsregler. For eksempel vil kontraktsforholdet ved investeringstjenester inneholde et rådgivningselement samtidig som tjenesteyteren kan komme inn som kommisjonær eller selger. *Finans Norge* synes å mene at forholdet mellom erstatningsbestemmelsen i lovforslaget og kjøpsloven og ugyldighetsreglene i avtaleloven er uklart. Departementet bemerker at lovforslaget regulerer kundens sanksjoner mot tjenesteyterens mislighold av sine plikter ved rådgivningen. Tjenesteyterens oppfyllesesansvar i egenskap av for eksempel kommisjonær eller selger reguleres av kommisjons- eller kjøpslovgivningen. Spørsmålet om ugyldighet må i utgangspunktet avgjøres etter regler utenfor finansavtaleloven, selv om også reglene i forslaget vil kunne ha betydning i en konkret vurdering av om avtalen er ugyldig.

Ved investeringsrådgivning kan det som nevnt være en glidende overgang mellom tjenesteyterens rolle som rådgiver, selger, kommisjonær og megler. Ansvar for mangelfull informasjon og råd-

giving etter alminnelige erstatningsregler kan dermed ligge nært opp til det kontraktsrettslige ansvaret for misligholdt opplysningsplikt. For rådgivningsansvaret vil det være et spørsmål om oppfyllelsen av de uavhengige og objektive opplysningene som skal gis med sikte på å hjelpe kunden med å treffe en informert beslutning, se for eksempel verdipapirhandeloven § 10-11 annet ledd i.f. Selgerens opplysningsplikt har på den annen side preg av markedsføring av salgsgjensstanden. Ved investeringstjenester kan det være vanskelig å holde disse typene av informasjonsformidling fra hverandre.

Dersom informasjonen som tjenesteyteren gir i relasjon til investeringsproduktet, er villedende, kan det oppstå spørsmål om kunden skal gjøre gjeldende misligholdssanksjoner, herunder erstatning, etter kjøpsrettslige regler som følge av misligholdt opplysningsplikt, eller om kunden kan kreve erstatning på grunnlag av ansvar utenfor kontrakt som følge av mangelfull rådgivning. I tillegg til konsekvensene som valg av ansvarsgrunnlag har for kravet, kan valget etter gjeldende rett få betydning når kunden kan bebreides for å ha handlet i tillit til de villedende opplysningene: Kunden vil tape ethvert krav etter kjøpsrettslige regler om han eller hun i tilstrekkelig grad har forsømt seg under forundersøkelser. Etter alminnelige erstatningsregler vil en tilsvarende forsømmelse på den annen side innebære at kunden anses som medvirker til tapet, slik at tjenesteyterens ansvar eventuelt kan lempes helt eller delvis, se for eksempel Rt. 2003 s. 400. Utgangspunktene vil dermed kunne være nokså forskjellige, se nærmere Hagstrøm: Informasjonsansvar – Om villedning av annen enn kontraktspart, TFR 1989 s. 196–220 (s. 216 flg.). I Rt. 2012 s. 1926 om investeringer i et finansielt produkt omtalt som «note», hvor kundene ikke fikk medhold i sine krav, la Høyesterett til grunn at finansforetaket kunne gå ut fra at «enkelte temmelig grunnleggende forhold er kjent for kunden, og at opplysninger om slike forhold ikke utgjør 'nødvendige opplysninger'» (avsnitt 57–58). Videre ble det vist til at «[n]år det gjelder undersøkelser, forutsetter jeg [...] at kunder som skal investere en halv million kroner eller mer i et nytt produkt, leser grundig den informasjonen de får seg forelagt».

Departementet foreslår på denne bakgrunn at kunden ikke kan gjøre gjeldende som mislighold noe som kunden kjente eller måtte kjenne til da avtalen ble inngått, eller forhold som skyldes manglende oppfølging av oppfordring fra tjenesteyteren om å gjøre seg kjent med mottatte opplysninger, se § 3-46 annet ledd annet punktum og tredje

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ledd. Bestemmelsen gjelder uavhengig av om erstatningskravet bygger på tjenesteyterens kontraktsbrudd eller om den erstatningsbetingende atferden har mer karakter av å stå på egne ben.

Departementet understreker at selv om kunden i én og samme sak kan ha et materielt krav etter ulike rettsgrunnlag, og retten har et selvstendig ansvar for rettsanvendelsen, vil retten være bundet av det rettskravet som er reist i saken, og partenes påstander og påstandsgrunnlag, jf. tvisteloven § 11-2, jf. § 11-1. Det er dermed til en viss grad opp til partene selv å sørge for at retten har kompetanse til å vurdere om kravet kan føre frem etter ulike grunnlag.

I tillegg til at kunden i utgangspunktet har en valgrett med hensyn til hvilket rettsgrunnlag som skal påberopes ved tjenesteyterens mislighold, vil kunden ha en valgrett med hensyn til hvem kravet skal fremsettes overfor når flere kan holdes ansvarlig, jf. § 3-49 annet og tredje ledd. Det gjelder uavhengig av om de ansvarlige hefter på forskjellige grunnlag. Dette svarer til gjeldende rett, jf. Rt. 2005 s. 870 (avsnitt 35). Det vises her til høringsuttalelsen fra *Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI*, der det blant annet uttales at det er uklart etter forslaget «hvem som er ansvarlig» og «hvilke normer som skal legges til grunn ved normkollisjoner».

Departementet foreslår i § 3-47, i samsvar med forslaget i høringsnotatet, en generell regel om kundens reklamasjon ved mislighold fra tjenesteyterens side.

Når det gjelder friststart, foreslår departementet å erstatte ordene «med rimelighet kunne forventes å få kjennskap til misligholdet» i høringsnotatets lovforslag med «oppdaget eller burde ha oppdaget misligholdet». Det ligger ingen realitetsforskjell av betydning i dette, men «oppdaget eller burde ha oppdaget» er valgt for å legge ordlyden nærmere opp til ordlyden i reklamasjonsreglene i andre kontraktslover. Det vises til merknadene til § 3-47 første ledd.

Lovforslaget innebærer en endring av reklamasjonsfristens lengde sammenlignet med høringsnotatet. Høringsnotatets forslag gikk ut på en nøyaktig reklamasjonsfrist på to måneder fra kunden med rimelighet kunne forventes å få kjennskap til misligholdet. Flere av høringsinstansene har imidlertid gitt uttrykk for at fristen bør angis som «innen rimelig tid» i stedet for som en frist på to måneder.

Departementet vil innledningsvis bemerke at en reklamasjonsfrist på to måneder normalt synes å ville gi kunden tilstrekkelig tid til å områ seg. Det vises til at det etter forslaget ikke kreves mer

enn såkalt nøytral reklamasjon, med andre ord er det ikke et krav at kunden innen fristen må spesifisere sitt krav. Videre vil fristen løpe først når kunden oppdaget eller burde ha oppdaget misligholdet. Hvis tjenesteytelsen er svært kompleks, vil det dermed kunne tas hensyn til dette i vurderingen av når reklamasjonsfristen begynner å løpe.

Departementet foreslår likevel en skjønnsmessig reklamasjonsfrist slik flere høringsinstanser har gått inn for i høringen. Ulempen med en nøyaktig frist er at kunden vil kunne lide rettstap i særlige tilfeller hvor det ville fremstått som rimelig med en lengre reklamasjonsfrist enn to måneder. Som eksempler på dette kan nevnes forhold som reisefravær og sykdom eller at ytelsen er av særlig kompleks karakter. Departementet legger også vekt på at lovens virkeområde etter forslaget er utvidet til å gjelde flere typer finansielle avtaler og tjenester enn etter gjeldende lov, jf. punkt 4.5. Dette kan tilsi at det i stedet for en absolutt frist bør gjelde en fleksibel frist, hvor det i vurderingen av om det er reklamert i tide, i større grad kan tas hensyn til avtalens og tjenestens art. Til dette kommer at bestemmelsen gjelder i både forbrukerforhold og næringsforhold, og den gjelder både ved mangelfull og forsinket ytelse. Endelig nevnes at en absolutt frist kan virke mot sin hensikt i tilfeller hvor særlige hensyn tilsier at fristen bør være noe kortere. Det kan for eksempel tenkes at feilens karakter tilsier rask reklamasjon av hensyn til bevisning eller videre uønsket utvikling, se for eksempel Rt. 2010 s. 103 (avsnitt 64). Og dersom kunden oppdaget eller burde ha oppdaget mislighold i forbindelse med investeringsrådgivning, kan det at kursen på de finansielle instrumentene er gjenstand for raske og hyppige endringer i markedet, tale for raskere reklamasjon fra kunden i lys av kundens tapsbegrensningsplikt, se for eksempel Rt. 1921 s. 70 og Finansklagenemnda Banks avgjørelse BKN-2009-102.

I lys av innspill fra høringsinstansene foreslår departementet dessuten en tilsvarende minimumsfrist som i forbrukerkjøploven § 27. I forbrukerforhold foreslås det etter dette at kundens frist til å reklamere aldri kan være kortere enn to måneder fra det tidspunktet kunden oppdaget misligholdet. Det vises til § 3-47 første ledd annet punktum.

Lovforslaget innebærer som nevnt ikke et krav om spesifisert reklamasjon. Loven vil regulere et bredt spekter av tjenesteavtaler. Tjenesteytelsen vil kunne bestå av typer av tjenester som tradisjonelt behandles nokså forskjellig i kontraktsrettslig forstand. Etter departementets syn vil det derfor

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

neppe være hensiktsmessig å angi en frist i loven for spesifisert reklamasjon. Det vesentlige i denne sammenhengen er at tjenesteyteren får et varsel om at kunden kan komme til å gjøre krav gjeldende som følge av det kunden mener kan være et mislighold, jf. Rt. 2012 s. 1779 (avsnitt 65 i.f.). Etter alminnelige passivitetsregler vil det uansett gjelde begrensninger for hvor lenge kunden kan vente med å spesifisere sitt krav. I visse tilfeller gjelder særskilte regler, slik som fristen på 13 måneder for å fremsette krav om retting etter reglene i lovforslaget § 4-24. Denne fristen gjelder

krav om retting, og i motsetning til gjeldende lov foreslås det å bruke ordet «tidsfrist» slik det reviderte betalingstjenestedirektivet gjør i artikkel 71. Dersom det for øvrig foreligger et mislighold, vil reklamasjonsfristen i lovforslaget 3-47 gjelde for andre krav enn krav om retting.

Tjenesteyterens reklamasjonsfrist ved kundens mislighold er regulert i § 3-51 sjette ledd. Det foreslås en henvisning til § 3-47 slik at tjenesteyterens frist beregnes på tilsvarende måte som for kundene, men med unntak for minimumsfristen på to måneder som er tilgodesett for brukere.

23 Heving

23.1 Direktivene

Direktivene har ikke alminnelige regler om heving. Det er imidlertid presisert i det reviderte betalingsstjenestedirektivet artikkel 55 nr. 5 at direktivets regler om oppsigelse ikke får betydning for medlemsstatenes regler om avtalens opphør ved heving og ugyldighet. En tilsvarende presisering er for forbrukerkredittdirektivets del angitt i fortalens avsnitt 32 og 33. Boliglåndirektivets fortale avsnitt 58 forklarer forholdet mellom nasjonale hevingsregler og direktivet slik:

«Uten at det berører privat avtalerett, bør medlemsstatene sikre at kredittgivere ikke kan heve en kredittavtale fordi de etter at de har undertegnet kredittavtalen, innser at kredittverdighetsvurderingen ble utført på feil måte på grunn av ufullstendige opplysninger på tidspunktet for kredittverdighetsvurderingen. Dette bør imidlertid ikke berøre medlemsstatenes mulighet til å tillate at kredittgivere hever kredittavtalen dersom det kan fastslås at forbrukeren med vilje ga unøyaktige eller uriktige opplysninger på tidspunktet for kredittverdighetsvurderingen, eller med hensikt ikke ga opplysninger som ville ha ført til en negativ kredittverdighetsvurdering, eller dersom det foreligger andre gyldige grunner som er forenlige med unionsretten. Det vil ikke være hensiktsmessig å ilegge forbrukere sanksjoner fordi de ikke har mulighet til å framlegge visse opplysninger eller vurderinger, eller fordi de beslutter å avbryte søknadsprosessen knyttet til en kreditt, men medlemsstatene bør kunne ilegge sanksjoner dersom forbrukere bevisst gir ufullstendige eller uriktige opplysninger med sikte på å oppnå en positiv kredittverdighetsvurdering, særlig når fullstendige og riktige opplysninger ville ha ført til en negativ kredittverdighetsvurdering og forbrukeren senere ikke kan oppfylle vilkårene i avtalen.»

Videre følger det av artikkel 20 nr. 3 annet og tredje avsnitt i boliglåndirektivet at medlems-

statene ikke skal tillate at en kredittgiver hever kredittavtalen med henvisning til at de opplysningene som forbrukeren ga før kredittavtalen ble inngått, var ufullstendige. Dette skal likevel ikke være til hinder for at medlemsstatene kan tillate at kredittgiveren hever kredittavtalen dersom det kan påvises at forbrukeren bevisst har tilbakeholdt eller forfalsket opplysningene.

23.2 Gjeldende rett

Finansavtaleloven § 20 annet ledd gir regler om kundens heving av en *kontoavtale*. Uten hensyn til hva som følger av avtalen, har kunden rett til å heve dersom det fra institusjonens side foreligger vesentlig brudd på opplysningsplikten eller kontoavtalen. Krav om heving må fremsettes innen rimelig tid etter at kunden ble eller burde ha blitt klar over hevingsgrunnen. Ved heving har kunden rett til å få utbetalt inntilsvarende beløp med påløpte renter, eller saldo for forhåndsbetalt betalingsinstrument, uten at institusjonen kan kreve vederlag for avviklingen, jf. § 20 fjerde ledd. I disse tilfellene har kunden også rett til å få utbetalt en forholdsmessig andel av forhåndsbetalte kostnader («periodeavgift»), jf. § 20 fjerde ledd annet punktum.

Tilsvarende kan institusjonen etter § 21 annet ledd si opp avtalen ved vesentlig mislighold fra kundens side. Dette må skje skriftlig, og det skal opplyses om grunnen.

Når det gjelder *kredittavtaler*, kan kredittgiveren etter § 52 første ledd kreve at kreditten blir innfridd før forfallstiden ved vesentlig mislighold fra kredittkunden. Bestemmelsen angir også enkelte andre forhold som gir kredittgiveren rett til å kreve at kreditten blir innfridd, blant annet at det blir åpnet konkurs eller gjeldsforhandling etter konkurslovens regler hos kredittkunden.

Etter § 52 annet ledd kan kredittgiveren heve avtalen også ved såkalt antesipert (forventet) mislighold dersom det ikke stilles betryggende sikkerhet for kreditten eller oppfyllelse uten ugrunnet opphold etter at kredittgiveren har stilt krav om slik sikkerhet.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Krav om førtidig tilbakebetaling skal fremsettes skriftlig og være begrunnet, jf. tredje ledd. Når kredittkunden er forbruker, skal forbrukeren gis en frist på to uker til å rette på forholdet

23.3 Forslaget i høringsnotatet

Det ble i høringsnotatet foreslått en generell regel om reklamasjon og om kundens heving av avtalen. Bestemmelsen fastslo at uten hensyn til avtalens bestemmelser om oppsigelse eller avbestilling skulle kunden kunne heve avtalen ved vesentlig mislighold og kreve tilbake vederlag eller andre motytelser etter avtalen. For tjenesteytelse som er levert, skulle kunden likevel kunne heve avtalen bare dersom kundens nytte av den leverte tjenesteytelsen var ubetydelig og tjenesteyteren ikke ville bli påført et urimelig stort tap, «med mindre kundens formål med avtalen er blitt vesentlig forfeilet som følge av misligholdet».

Når det gjelder betalingstjenesteyterens rett til å heve en kontoavtale, ble det foreslått en bestemmelse om at betalingstjenesteyteren «i et skriftlig dokument [kan] heve kontoavtalen ved vesentlig mislighold fra kundens side». Det ble stilt krav om at betalingstjenesteyterens heving skulle varsles i et skriftlig dokument og være begrunnet. Kunden skulle etter forslaget gis en frist på to uker til å rette på forholdet.

Det ble foreslått å videreføre reglene i gjeldende lov om kredittytters adgang til å heve en kredittavtale. Det ble likevel foreslått en ny hevingsadgang ved tilbakeholdte og forfalskede opplysninger i forbindelse med kredittvurderingen for å gjennomføre regler om kredittvurdering i boliglåndirektivet, se punkt 34.

23.4 Høringsinstansenes synspunkter

Når det gjelder den foreslåtte bestemmelsen om kundens rett til å heve avtalen, uttaler *Finans Norge*:

«Finans Norge vil vise til at ordlyden «kundens formål med avtalen er vesentlig forfeilet» vil kunne åpne for spekulasjon i å reversere tapsbringende investeringer og avtaler, blant annet derivatavtaler i tilfeller hvor kunden ikke tjener penger som han hadde håpet. Regelen åpner derved for spekulasjon i å reversere tapsbringende investeringer og avtaler. En slik virkning kan ikke være hensiktsmessig eller ønskelig.

Finans Norge vil videre stille spørsmål ved hvordan hevingsoppgjøret skal skje. Særlig i næringsforhold vil avtaler som har falt i verdi kunne være knyttet til et større avtalekompleks hvor andre disposisjoner har fått positive resultater. Vi legger til grunn at tredje ledd ikke er til hinder for kundekontroll etter hvitvaskingsregelverket.»

Finans Norge uttaler om tjenesteyterens adgang til å heve kontoavtaler:

«Etter bestemmelsens tredje ledd kan betalingstjenesteyteren i et skriftlig dokument heve kontoavtalen ved vesentlig mislighold fra kundens side. Finans Norge formoder at lovforslaget med dette viderefører gjeldende rett med hensyn til hva som kan anses som «vesentlig mislighold». Bestemmelsens anvendelse på avtaler om konto med grunnleggende funksjoner er ikke kommentert i høringsnotatet så vidt vi kan se. Vi går imidlertid ut fra at tredje ledd gjelder «vesentlig mislighold» for alle typer avtaler, og vi antar at en slik løsning vil ligge innenfor PAD og viser her til behovet for at konto og betalingstjenester ikke misbrukes, jf. PAD art. 19 nr. 3. Vi viser her til at «vesentlig mislighold» vil dekke bl.a. tilfeller av betydelige og langvarige urettmessige overtrekk av konto og overtrekk der banken tidligere har varslet kontohaver om at nytt overtrekk ikke vil bli akseptert.»

Finans Norge uttaler videre om heving av kredittavtaler.

«Finans Norge mener det må fremgå av bestemmelsen at kredittytteren kan kreve at kreditten blir innfridd før avtalt forfallstid dersom det er grunnlag for heving eller oppsigelse etter annen lovregulering, for eksempel hvitvaskingsloven. Finans Norge vil også på dette punkt vise til våre merknader om forholdet mellom finansavtaleloven og hvitvaskingsloven hva gjelder avvikling avgitt vedrørende Hvitvaskingslovutvalgets utredning (NOU 2016:27):

[...]

Vi vil også vise til at kreditt kan være i strid med offentligrettslige sanksjoner mot personer som er mistenkt for terrorvirksomhet eller som det er utstedt internasjonale sanksjoner mot (og som Norge slutter seg til). Også ved slike tilfeller må kredittyster kunne heve avtalen, jf. tredje ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Under enhver omstendighet ber vi om at departementet inntar klargjørende betraktninger til de spørsmålene som tas opp i merknaden vår, i proposisjonen.»

Finanstilsynet gir uttrykk for følgende om den foreslåtte bestemmelsen om kundens adgang til å heve avtalen:

«Bestemmelsen skiller mellom mislighold før og etter levering av tjenesteytelsen. Finanstilsynet forstår dette som et skille mellom forsinket og mangelfull tjenesteytelse. Det er uklart om dette har vært Justisdepartementets intensjon. Lagt til grunn denne forståelsen, oppstiller bestemmelsen et strengere hevingskrav ved mangelfulle tjenesteytelser enn ved ytelser som er forsinket. Dette synes ikke å samsvare med hevingsprinsippene i forbrukerkjøpslovgivingen. Justisdepartementet omtaler ikke dette i sin utredning.»

Finanstilsynet uttaler videre:

«Som det fremgår av punkt 3.2 mener Finanstilsynet av det ikke bør fastsettes en generell reklamasjonsfrist i finansavtaleloven. Dersom forslaget til hevingsbestemmelse følges opp, er det derfor behov for en frist for å gjøre hevingskrav gjeldende. § 20 i gjeldende finansavtalelov illustrerer denne løsningen. Fristen bør angis konkret i loven, slik Justisdepartementet anfører i relasjon til den generelle reklamasjonsfristen.»

23.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår i § 3-48 i lovforslaget nærmere regler om kundens adgang til å heve en avtale på grunnlag av tjenesteyterens mislighold. Regler om tjenesteyterens adgang til å heve avtalen følger av §§ 3-51 og 3-52. I § 3-46 foreslås en generell bestemmelse om sanksjoner ved mislighold, som de nevnte bestemmelsene må ses i sammenheng med, jf. punkt 22. Når det gjelder forholdet mellom lovforslagets regler om oppsigelse, heving og avvikling, vises det til omtalen i punkt 21.5.

Kundens rett til heving

Lovforslaget § 3-48 slår fast at kunden kan heve avtalen ved vesentlig mislighold. Et mislighold fra tjenesteyterens side vil etter dette i seg selv ikke

være tilstrekkelig for å heve avtalen. Heving anses som en streng misligholdssanksjon, og det kreves derfor normalt at misligholdet er vesentlig. Lovforslaget skiller seg på dette punktet fra forbrukerens rett til å heve ved forbrukerkjøp etter forbrukerkjøpsloven § 32, i og med at det etter denne bestemmelsen er tilstrekkelig for å heve at mangelen ikke er uvesentlig. I forbrukerkjøp kan selgeren dessuten unngå heving ved å tilby retting og omlevering, jf. forbrukerkjøpsloven § 29. Etter kjøpsloven §§ 25 og 39 gjelder derimot det alminnelige vilkåret om «vesentlig» kontraktsbrudd.

Også lovforslagets utgangspunkt er etter dette at tjenesteyterens mislighold må være av kvalifisert art. Departementet legger imidlertid til grunn at et mislighold som ikke i seg selv anses som «vesentlig», etter omstendighetene kan bli ansett som vesentlig dersom tjenesteyteren til tross for reklamasjon fra kunden ikke korrigerer misligholdet eller på annen måte tilbyr å avbøte kontraktsbruddet. Dersom tjenesteyterens mislighold vedvarer i vesentlig tid etter kundens reklamasjon, vil misligholdet kunne bli ansett som vesentlig og gi grunnlag for heving av avtalen. Det vises i den sammenheng til at etter kjøpsloven har kunden en adgang til å heve også ved «vesentlig» forsinkelse.

Hva som nærmere ligger i kravet om «vesentlig mislighold», må i samsvar med gjeldende ulovfestet rett om heving bero på en konkret vurdering av forhold knyttet til det aktuelle misligholdet.

Departementet foreslår i lys av høringen noen justeringer av bestemmelsen sammenlignet med forslaget i høringsnotatet slik at virkningene av heving blir klarere.

Heving medfører at partenes fremtidige plikter etter avtalen faller bort: Kunden er for eksempel ikke lenger forpliktet til å betale løpende gebyr for kontotjenester, og tjenesteyteren er ikke lenger forpliktet til å levere ytterligere kontotjenester. Dette prinsippet er slått fast i § 3-48 annet ledd.

Videre følger det av bestemmelsens tredje ledd at hevingen skal utligne ytelsene som allerede er levert. Det må foretas et hevingsoppgjør, hvor partenes ytelser skal tilbakeføres. Ved avtaleinngåelsen får tjenesteyteren rett til vederlag for tjenesten, og kunden får rett til tjenester for vederlaget. Partenes plikter er dermed gjensidig betinget av at den andre parten oppfyller sine plikter. Noen ytelser vil etter sin art imidlertid ikke kunne tilbakeføres, for eksempel tjenesteyterens rådgivning og kontoinformasjon som er levert til kunden. I motsetning til ved varekjøp vil det i forbin-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

delse med tjenesteavtaler gjerne være av liten verdi for tjenesteyteren å få «tilbakelevert» sin ytelse. Slike ytelser lar seg i praksis vanskelig reversere som ytelse mot ytelse, og det reiser seg derfor særlige spørsmål om det i det hele tatt bør være adgang til å heve slike avtaler, og hvordan hevingsoppgjøret i så fall skal gjennomføres. Et vanlig utgangspunkt etter gjeldende ulovfestet rett er at for tjenesteytelser som er levert, kan det ikke heves selv om det foreligger vesentlig mislighold fra tjenesteyterens side. Skal kunden kunne heve for en tjeneste som allerede er levert, kreves det noe mer enn et «vesentlig mislighold». I samsvar med dette foreslås det i § 3-48 første ledd tredje punktum at kundens rett til å heve en levert tjenesteytelse er betinget av at kundens nytte av tjenesten er ubetydelig, og at tjenesteyteren ikke påføres et urimelig stort tap. Når disse vilkårene er oppfylt, blir partenes tap som følge av misligholdet utlignet, og en unngår at kunden sitter igjen med en nytteverdi av en levert tjeneste og dermed «tjener» på tjenesteyterens mislighold. Det foreslås likevel et unntak for tilfeller der kundens formål med avtalen blir vesentlig forfeilet som følge av misligholdet.

I høringen uttaler *Finans Norge* om dette unntaket at det vil kunne åpne for spekulasjon i å reversere tapsbringende investeringer og avtaler. Til dette vil departementet bemerke at det etter lovforslaget stilles strenge krav for at kunden skal kunne heve avtalen. Heving forutsetter vesentlig mislighold fra tjenesteyteren, og det stilles i tillegg krav om at nytten er ubetydelig, og at heving ikke påfører tjenesteyteren et urimelig stort tap, eller at formålet med avtalen er blitt vesentlig forfeilet. Dersom disse vilkårene er oppfylt, har tjenesteyteren etter gjeldende rett ingen grunn til å forvente vederlag fra kunden for den leverte tjenesten, og det samme vil gjelde etter lovforslaget. I samsvar med gjeldende rett forutsettes det dessuten at misligholdet ikke skyldes forhold på kundens side, jf. § 3-46 første ledd annet punktum. Det vises også til vilkårene for at kunden kan gjøre gjeldende mislighold av tjenesteyterens opplysningsplikt etter § 3-46 annet ledd.

Tjenesteyterens rett til heving

Departementet foreslår en samlet regulering av tjenesteyterens hevingsadgang i lovforslaget §§ 3-51 og 3-52. Reglene bygger i hovedsak på hevingsreglene i gjeldende § 52 for kredittavtaler, men skal etter lovforslaget gjelde generelt for avtaler som omfattes av lovforslaget.

I lovforslaget § 3-51 første ledd første punktum slås det etter dette fast at tjenesteyteren kan heve avtalen ved vesentlig mislighold fra kundens side. I første ledd annet punktum foreslås det en videreføring av de forholdene som kan gi grunnlag for heving etter gjeldende § 52 første ledd bokstav b til d og annet ledd.

Departementet går dessuten inn for å gi tjenesteyteren en generell hevingsrett når kunden bevisst har tilbakeholdt opplysninger eller gitt uriktige opplysninger til tjenesteyteren. Det forutsettes at kunden i så fall var kjent med eller måtte være kjent med at korrekte og fullstendige opplysninger ville ha medført at tjenesteyteren ikke ville ha inngått avtalen på de angitte vilkårene, se første ledd annet punktum bokstav a. Departementet viser til at tjenesteyteren trolig uansett vil kunne gjøre gjeldende avtalerettslig svik som ugyldighetsgrunn i et slikt tilfelle, slik at en alminnelig hevingsadgang på dette grunnlaget neppe kan sies å svekke kundens posisjon sammenlignet med gjeldende rett.

Dersom kunden er forbruker, foreslås det at kunden skal gis 14 dager til å kunne rette forholdet for å unngå heving, jf. § 3-51 fjerde ledd. Ved tilbakeholdte eller forfalskede opplysninger vil imidlertid ikke retting kunne avhjelpe misligholdet, og heving vil inntreffe ved hevingserklæringen.

Finans Norge mener det bør fremgå at heving innebærer rett til førtidig innkreving av kreditt, og at reglene om normaloppgjør ikke kan gjelde. Departementet viser til at heving normalt vil gjelde fremtidige ytelser. Heving vil innebære at kredittytters plikt til å stille kreditt til rådighet for kunden bortfaller, og at kunden skal tilbakeføre mottatt kreditt til tjenesteyteren. Det vil etter dette ikke dreie seg om en førtidig innkreving av kreditt i og med at kredittavtalen opphører, jf. § 3-52 første ledd.

Et oppgjør tilsvarende reglene som gjelder ved oppsigelse, synes å være i samsvar med dette utgangspunktet. I § 3-52 annet ledd foreslås det derfor en henvisning til reglene om oppsigelse i § 4-42 tredje ledd og § 5-13 annet ledd. Departementet antar det ikke er behov for regler om en adgang til å heve for det som allerede er «levert» til kunden. For kredittavtaler vil det si en adgang til å heve for den delen av kredittbeløpet som kunden har tilbakebetalt. Forslaget utelukker ikke slik heving på ulovfestet grunnlag, men det synes lite praktisk.

Heving av en kredittavtale vil normalt måtte forstås som et påkrav om å tilbakebetale det skyldige beløpet straks. For forbrukere foreslår departementet

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tementet i § 3-52 tredje ledd annet punktum at forsinkelsesrente ikke løper før utløpet av fristen for å rette forholdet etter § 3-51 fjerde ledd, i og med at forbrukeren innen denne fristen nettopp kan avskjære hevingen.

Departementet er for øvrig enig med Finans Norge i at overtrekk må anses som et mislighold av kontoavtalen, med mindre kunden ikke kan

bebreides for overtrekket. Departementet har blant annet på denne bakgrunn foreslått å flytte regler om overtrekk fra gjeldende kapittel 3 om kredittavtaler til lovforslagets kapittel 2 om kontoavtaler og betalingstjenester. Reglene er for øvrig et eksempel på at det kan avtales nærmere regler om misligholdsanksjoner, se også merknaden til § 4-22.

24 Erstatning

24.1 Direktivene

Artikkel 93 i *det reviderte betalingstjenestedirektivet* har som utgangspunkt at det ikke skal ilegges erstatningsansvar «i tilfeller av unormale og uforutsette omstendigheter som den som påberoper seg dem, ikke har innflytelse på, og med følger som ville ha vært uunngåelige til tross for alle anstrengelser for unngå dem, eller dersom en betalingstjenesteyter er bundet av andre rettslige plikter som følger av unionsretten eller nasjonal rett».

Betalingskontodirektivet bygger på et tilsvarende ansvarsfritak ved force majeure for økonomisk tap forbrukeren påføres som en følge av at tjenesteyteren ikke oppfyller sine plikter i prosessen med å bytte konto, jf. artikkel 13 nr. 2.

Både det reviderte betalingstjenestedirektivet og andre direktiver om finansielle tjenester oppstiller imidlertid også plikter i relasjonen mellom tjenesteyteren og kunden uten samtidig å regulere sanksjonene for brudd på disse pliktene fullt ut, idet sanksjoner dels overlates til nasjonal rett (se for eksempel *ffernsalgsdirektivet* artikkel 11 og *boliglåndirektivet* artikkel 38). Spørsmålet om sanksjonering av brudd på pliktene er da bare underlagt det generelle kravet til effektiv gjennomføring i nasjonal rett av det aktuelle direktivets formål. Herunder er det krav om effektive sanksjoner. I det reviderte betalingstjenestedirektivet er dette kommet til uttrykk i artikkel 103, som slår fast følgende:

«Medlemsstatene skal fastsette regler for sanksjoner som får anvendelse ved overtredelse av nasjonal lovgivning som innarbeider dette direktiv, og skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at de gjennomføres. Sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.»

Det oppstilles altså ikke et krav til bestemte privatrettslige eller offentligrettslige sanksjoner, men kun et overordnet krav til effektive sanksjoner. Medlemsstatene har dermed vide skjønnsmarginer

når det gjelder hvilke sanksjoner som bør innføres, og om disse skal være av privatrettslig eller offentligrettslig karakter, eventuelt begge deler.

Ved ytelse av investeringstjenester er det i større grad stilt eksplisitte krav til sanksjoner, jf. *MiFID II* (direktiv 2014/65/EU om markeder for finansielle instrumenter) artikkel 69. Bestemmelsen inneholder en liste over offentligrettslige sanksjoner som skal kunne pålegges av nasjonale tilsynsmyndigheter. Videre heter det avslutningsvis i nr. 2:

«Medlemsstatene skal sikre at det er innført ordninger for å sikre at erstatning kan betales eller andre korrigerende tiltak kan treffes i samsvar med nasjonal lovgivning for eventuelle finansielle tap eller skader som personer har blitt påført som følge av en overtredelse av dette direktiv eller av forordning (EU) nr. 600/2014.»

Det oppstilles dermed et krav om at brudd på pliktene i direktivet skal kunne påberopes av kundene som grunnlag for krav om erstatning eller andre privatrettslige sanksjoner. Det er imidlertid også her en vid skjønnsmargin for nasjonalstatene når det gjelder gjennomføring. I NOU 2017: 1 s. 216 har Verdipapirlovutvalget lagt til grunn at gjeldende ulovfestede erstatningsregler er tilstrekkelige for å oppfylle direktivets krav.

Som utgangspunkt vil nasjonale regler om erstatning komme til anvendelse dersom erstatningsansvaret ikke er særskilt regulert i direktivene, idet erstatningsansvar da faller utenfor direktivenes harmoniserte virkeområde. Normalt vil nasjonale regler om erstatningsansvar også supplere eventuelle direktivbestemte regler om erstatningsansvar. Dette prinsippet er fastslått i det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 91:

«All økonomisk erstatning utover den som er fastsatt i henhold til dette avsnitt, kan fastsettes i samsvar med den lovgivning som får anvendelse på den avtalen som er inngått mellom betalingstjenestebrukeren og betalingstjenesteyteren.»

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Regulering av tredjepersoners erstatningsansvar faller normalt utenfor direktivenes virkeområde. Artikkel 20 i det reviderte betalingstjenestedirektivet fastslår imidlertid:

«1. Medlemsstatene skal sikre at dersom betalingsinstitusjoner lar tredjemann utføre driftsfunksjoner, skal de treffe rimelige tiltak for å sikre at kravene i dette direktiv blir overholdt.

2. Medlemsstatene skal kreve at betalingsinstitusjoner skal ha fullt ansvar for alle handlinger som foretas av deres ansatte eller av agenter, filialer eller foretak som virksomhet er satt ut til.»

24.2 Gjeldende rett

Finansavtaleloven har enkelte spredte regler om erstatning. For eksempel regulerer § 32 institusjonens erstatningsansvar når den ved en feil har belastet en konto. Etter første ledd skal institusjonen uten ugrunnet opphold godskrive kontoen for et tilsvarende beløp som feilbelastningen. Annet ledd fastslår at institusjonen uten hensyn til skyld plikter å erstatte rentetap og annet direkte tap som er oppstått ved den feilaktige belastningen. For «indirekte tap» svarer institusjonen «etter alminnelige erstatningsregler», jf. tredje ledd. Det innebærer blant annet «at erstatningsansvaret vil være avhengig av at belastningen har skjedd ved uaktsomhet eller forsett», jf. Ot.prp. nr. 41 (1998–1999) s. 142.

Videre regulerer § 35 institusjonens ansvar for uautoriserte betalingstransaksjoner og § 40 ansvaret for betalingstransaksjoner som ikke er gjennomført korrekt. Begge bestemmelsene slår fast et objektivt ansvar for institusjonen. Institusjonene som forestår betalingstransaksjonen er, i samsvar med ansvarsfordelingen fastsatt i § 40, ansvarlige for annet direkte tap, herunder kurstap, inkassogebyrer o.l., som betaleren eller mottakeren er påført som følge av at en betalingstransaksjon ikke er blitt korrekt gjennomført, jf. § 41 første ledd. For indirekte tap som betaleren eller mottakeren har lidt, er institusjonen likevel ansvarlig bare dersom tapet er voldt ved grov uaktsomhet eller forsett fra institusjonens side. I motsetning til § 35 gjelder det fritak for ansvaret etter §§ 40 og 41 ved usedvanlige omstendigheter utenfor betalingstjenesteyterens kontroll, jf. § 42. Bestemmelsene om ansvar for uautoriserte og feil gjennomførte betalingstransaksjoner gjennomfører forpliktelser etter det første betalingstjenestedirektivet.

Finansavtaleloven har også rent nasjonale erstatningsregler, herunder § 43 a om erstatningsansvar for manglende sikkerhet i nettbaserte betalingstjenester. Bestemmelsen slår fast at betalingstjenesteyteren er ansvarlig for tap som skyldes kundens egne feil ved inngivelse av betalingsordre dersom institusjonens «nettbaserte betalingstjeneste ikke gir den sikkerhet mot slik feilbruk som en kunde eller allmennheten med rimelighet kunne vente». Det er noe uklart hva ansvarsgrunnlaget etter denne bestemmelsen er. Av forarbeidene fremgår det at ansvaret er «objektivisert», jf. Ot.prp. nr. 94 (2008–2009) s. 191.

I finansavtaleloven § 80 formuleres spørsmålet om erstatning ved megling av avtaler om innskudd, kreditt eller kausjon på en mer tradisjonell måte når det heter at kunden «kan kreve erstatning av meglerforetaket for tap som følge av feil eller forsømmelse fra foretakets side». Ved vurderingen av om meglerforetaket har påført kunden tap som følge av feil eller forsømmelse, vil det også her måtte foretas en vurdering av hvilke krav som med rimelighet kan stilles til foretaket som profesjonsutøver.

Spørsmål om erstatning som faller utenfor de særskilte situasjonene som reguleres i loven, må løses etter ulovfestet rett. Dette gjelder både ved brudd på konkrete kontraktsforpliktelser og der den erstatningsbetingende atferden har mer karakter av å stå på egne ben – uavhengig av den konkrete avtalen – for eksempel som følge av brudd på finansavtaleloven selv eller finansmarkedslovgivningen. Det kan være glidende overgang mellom et erstatningsansvar i og utenfor kontrakt.

Det tradisjonelle utgangspunktet for erstatning i og utenfor kontrakt er det såkalte skyldansvaret, med mindre det er holdepunkter for noe annet. Skyldansvaret innebærer et krav om at den ansvarlige kan bebreides for pliktbruddet fordi vedkommende kunne og burde ha handlet annerledes. I den senere tid har imidlertid flere kontraktslover og standardkontrakter innført et objektivt ansvar for brudd på kontraktsforpliktelser, men med ansvarsfritak for mislighold som skyldes forhold utenfor den ansvarliges kontroll – såkalt kontrollansvar. Kontrollansvaret ligger nært opp til det tradisjonelle utgangspunktet for artsbestemte ytelser om et objektivt ansvar med unntak for såkalt force majeure. I kombinasjon med kontrollansvarets utbredelse i kontraktslovgivningen og standardkontrakter er det dermed antatt at kontrollansvaret til en viss grad også gjelder på ulovfestet grunnlag.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Det er imidlertid noe usikkert i hvilken utstrekning dette gjelder. Det blir i denne sammenhengen gjerne vist til at den ansvarlige i mange tilfeller bare har påtatt seg å yte en forsvarlig innsats og dermed ikke er forpliktet til å frembringe et bestemt resultat. Her blir det ikke et skille mellom spørsmålet om det foreligger avvik fra kontraktsmessig ytelse, og spørsmålet om det eventuelle avviket ikke er et pliktbrudd på grunn av usedvanlige omstendigheter utenfor den ansvarliges kontroll. Grunnen til dette er at vurderingstemaet blir det samme for begge spørsmålene: Ytelsen som er prestert, må holdes opp mot de krav som med rimelighet kan stilles til ytelsen fra en alminnelig god profesjonsutøver på området. Det er et spørsmål om tjenesteyteren ut fra en slik sammenligning kunne og burde handlet annerledes, og den vurderingen korresponderer med tradisjonelle skyldvurderinger i spørsmålet om ansvarsgrunnlag for erstatning etter profesjonsansvaret, jf. Lilleholt: Kontraktsrett og obligasjonsrett (2017) s. 340–341 og Kjørven: Ytelse av investeringstjenester til forbruker (2017) s. 97–101.

Profesjonsansvaret er ikke et eget ansvarsgrunnlag, men en betegnelse på skyldansvar for tap som voldes i virksomheter som er underlagt profesjonelle normer. Ansvaret er ikke begrenset til tap som påføres kontraktsparten. Også overfor andre enn kontraktsparten vil ansvar kunne inntrø, for eksempel dersom tjenesteyteren har gitt uriktig eller villedende informasjon som en tredjeperson har innrettet seg etter – såkalt «informasjonsansvar».

Det foreligger ikke omfattende rettspraksis om informasjonsansvaret. I nyere rettspraksis har det likevel utviklet seg faste kriterier for slikt ansvar. I disse sakene har det vært et trepartsforhold, hvor villedende informasjon har tilflytt den tapslidende på en mer eller mindre indirekte måte. Informasjonen ble primært avgitt til informasjonsgiverens oppdragsgiver, men slik at noen andre enn oppdragsgiveren har lidt økonomisk tap som følge av den villedende informasjonen. Saksforholdene har variert med hensyn til om den skadelidte sto i et kontraktsforhold med oppdragsgiveren, men fellesnevneren er at den skadelidte har påberopt seg den villedende informasjonen som grunnlag for erstatningskrav mot informasjonsgiveren. Informasjonsansvar forutsetter dermed ikke at den skadelidte er kontraktspart med skadevolderens oppdragsgiver. Ansvar for villedende informasjon er heller ikke begrenset til trepartsforhold. Det gjelder også i situasjoner hvor det bare er to parter, men slik at det ikke

foreligger noen kontrakt mellom dem. Selv om det kan oppstå ansvar for villedende informasjon overfor andre enn kontraktsparter ved ulike partskonstellasjoner, vil graden av nærhet mellom partene kunne ha stor betydning for om vilkårene for erstatning er oppfylt.

Profesjonsansvaret overfor en kontraktspart må prinsipielt fastlegges med utgangspunkt i avtalen. I utgangspunktet er ikke profesjonsutøveren forpliktet til å utføre noe mer eller annet enn de oppgavene vedkommende har påtatt seg, se for eksempel Rt. 2001 s. 1702 (s. 1709). I noen tilfeller kan lojalitetsplikten likevel innebære at profesjonsutøveren må utføre oppgaver som kunden ikke har bedt om, men som profesjonsutøveren burde forstå var av stor viktighet for kunden, se for eksempel Rt. 1975 s. 1003 og Rt. 1988 s. 7. Dette har også sammenheng med at Høyesterett typisk avgjør spørsmål om profesjonsansvar ved å ta utgangspunkt i skrevne atferdsnormer for profesjonsutøvelsen, uten å gå veien om en tolkning av partenes avtale.

Profesjonsansvaret er etter fast rettspraksis et «strengt ansvar», se for eksempel Rt. 2000 s. 679 og Rt. 2003 s. 400 om finansiell rådgivning. Det innebærer at profesjonsutøverens handlemåte bedømmes i lys av det som med rimelighet kan forventes av en alminnelig god profesjonsutøver på vedkommende område, og ikke ut fra hva som kan forventes av en normalt forstandig person uten innsikt på området. Profesjonsutøveren er dermed underlagt strenge krav til faglig forsvarlig ytelse og aktsomhet.

Når profesjonsansvaret gjelder forpliktelser om å gjøre en faglig forsvarlig *innsats*, blir det i realiteten ikke et skille mellom vurderingen av om det foreligger pliktbrudd og vurderingen av ansvarsgrunnlag for erstatning. Det gjelder trolig selv om det etter fast rettspraksis er «rom for en viss kritikkverdig atferd» før det blir tale om erstatningsbetingende uaktsomhet. Slike uttalelser synes ikke å innebære stort mer enn at ikke alt som kan kritiseres, er faglig uforsvarlig. Som fremhevet av Hjelmeng: Revisors erstatningsansvar – en analyse av ansvarsnormen (2007) s. 84–85, kan det nettopp «sies å understreke at det er tale om omsorgsforpliktelser i motsetning til resultatforpliktelser». Skyld som selvstendig vilkår for erstatningsansvar får dermed normalt betydning først når profesjonsutøveren har påtatt seg noe mer enn å yte en forsvarlig innsats.

Når profesjonsutøveren er forpliktet til et bestemt *resultat*, kan spørsmålet om brudd på en slik forpliktelse i seg selv er tilstrekkelig som

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ansvarsgrunnlag for erstatning, eller om det i tillegg kreves at profesjonsutøveren kan bebreides for pliktbruddet, tenkes å få selvstendig betydning. I juridisk teori er det med støtte i finansavtaleloven § 42 om ansvar for betalingsformidling tatt til orde for at det må gjelde et kontrollansvar ved sammensatte ytelser der eksempelvis elektronisk baserte tjenester skal stilles til disposisjon, se Hagstrøm: Obligasjonsrett (2011) s. 523. Bankklagenemnda har i sak BKN 96 009 også lagt til grunn et objektivt ansvar med fritak for omstendigheter utenfor tjenesteyterens kontroll ved spørsmål om en banks ansvar for teknisk svikt i en minibank som førte til at bankkortet ble «slukt».

På samme måte kan det være nærliggende å anvende kontrollansvaret ved feil på tjenesteyterens side i forbindelse med betalingsoppgjør, kontoavtaler og betalingstjenester som ikke direkte omfattes av §§ 35 og 42. Allerede § 32 tredje ledd, § 41 annet ledd og § 43 a viser imidlertid at et slikt standpunkt ikke kan legges til grunn i enhver sammenheng. Tilsvarende vil det for et pliktbrudd ved for eksempel betalingsformidling som går ut på en uforsvarlig prioritering av fordringer mot kunden ved aktiv forvaltning, neppe være grunnlag for å operere med et kontrollansvar, se Rt. 1975 s. 1003 og NOU 1994: 19 s. 154–155. Ansvarsgrunnlaget ved andre finansielle avtaler og tjenester vil også kunne variere med forpliktelsesinnhold.

Forskjellen mellom profesjonsansvaret som et skyldansvar på den ene siden og kontrollansvaret som et objektivt ansvar med unntak for omstendigheter utenfor den ansvarliges kontroll på den andre siden behøver imidlertid ikke å bli stor i praksis, se nærmere Lilleholt: Kontraktsrett og obligasjonsrett s. 230, jf. s. 334 flg. I likhet med vurderingen etter kontrollansvaret kan skyld som tilleggsvilkår for erstatning formuleres som et spørsmål om hvilke omstendigheter som fritar for ansvar: Vurderingstemaet etter skyldansvaret er om den ansvarlige kan bebreides for pliktbruddet fordi vedkommende kunne og burde ha handlet annerledes. Siden profesjonsutøveren er underlagt strenge krav til ytelsen og aktsomhet blir det lite rom for individuelle unnskyldningsgrunner som faktisk og rettslig villfarelse. Det blir desto mindre rom for slike unnskyldningsgrunner når profesjonsutøveren har forpliktet seg til et bestemt resultat. Dermed er det først og fremst ved usedvanlige omstendigheter utenfor tjenesteyterens kontroll at brudd på forpliktelser etter bestemmelser i avtale, lov eller forskrift ikke gir rom for bebreidelse. Når det i tillegg tas i betrakt-

ning at foretak kan bli ansvarlige på skyldgrunnlag som følge av anonyme og kumulative feil, vil det i realiteten være små forskjeller sammenlignet med kontrollansvaret når tjenesteyterens forpliktelse har element av resultatoppgjøret.

24.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det i § 11 foreslått en generell regel om erstatning som slo fast at «[k]under og potensielle kunder kan kreve erstatning for tap som skyldes at tjenesteyteren ikke har oppfylt sine plikter etter § 4 eller andre bindende rettsregler, med mindre tjenesteyteren viser at manglende oppfyllelse skyldes usedvanlige omstendigheter eller oppfyllelse av andre plikter pålagt tjenesteyteren ved lov eller i medhold av lov». § 4 i høringsnotatet svarer til § 3-1 i lovforslaget i proposisjonen. Det var presisert at med usedvanlige omstendigheter «menes omstendigheter utenfor tjenesteyterens kontroll som tjenesteyteren ikke kunne forutse eller unngå følgene av, selv med enhver anstrengelse for å unngå dem».

Som begrunnelse for forslaget ble det vist til at en generell regel om erstatning i finansavtaleloven kapittel 1 vil kunne ha en rettsavklarende funksjon.

Når det gjelder ansvarsgrunnlag, ble det foreslått at bestemmelsen skulle bygge på et objektivt ansvar, med unntak for force majeure, for tap som oppstår som følge av brudd på plikter oppstilt i lov eller forskrift. Det ble pekt på at denne ansvarsmodellen samsvarer godt med reguleringen av spørsmål om erstatning i betalingstjenestedirektivet og betalingskontodirektivet, men siden bestemmelsen var generelt utformet, ville den få et bredere virkeområde enn det disse direktivene krever.

I høringsnotatet ble det lagt til grunn at bestemmelsen er i samsvar med det som allerede følger av gjeldende rett:

«Denne ansvarsmodellen synes, selv om den er utformet utradisjonelt, å være i overensstemmelse med det som allerede er gjeldende ulovfestet rett. Selv om det alminnelige profesjonsansvaret er et skyldansvar, vil det avgjørende ved fastleggelse av ansvarsgrunnlaget i praksis være om profesjonsutøveren har overholdt relevante atferdsnormer. Dersom det foreligger brudd på slike plikter, blir spørsmålet om faktisk eller rettslig villfarelse om pliktbruddet gjør dette unnskyldelig, se Hagstrøm og Stenvik, Erstatningsrett side 139 flg. Det er

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

lite praktisk med slike unnskyldningsgrunner på profesjonsansvarets område, idet man normalt må kunne forvente av en profesjonsutøver at relevante pliktnormer er overholdt. Det er først og fremst i force majeure-lignende tilfeller at man kan tenke seg at brudd på lov- og forskriftsfastsatte plikter ikke gir rom for bebreidelse. Den foreslåtte bestemmelsen gjør unntak for erstatningsansvaret i slike situasjoner.

Videre er foretakets ansvar etter den foreslåtte bestemmelsen begrenset gjennom kravet til årsakssammenheng mellom pliktbruddet og kundens eller den potensielle kundens tap. Det ligger også en avgrensning i at ansvaret bare gjelder overfor kunder og potensielle kunder. Ansvaret gjelder derfor ikke overfor enhver.

Departementet vil også bemerke at selv om forslaget i utgangspunktet bygger på et objektivt ansvar for pliktbrudd, så vil fastleggelse av ansvaret i realiteten ofte innebære mer tradisjonelle skyldvurderinger. Grunnen til dette er at mange av de relevante pliktene bærer preg av å være innsatsforpliktelser i form av krav til faglighet og lojalitet. Det er dette som er kjernen i den foreslåtte bestemmelsen om tjenesteyterens plikter. I slike tilfeller vil fastleggelsen av selve forpliktelsen falle sammen med en tradisjonell skyldvurdering.

Det er etter forslaget ikke et krav om vesentlig overtredelse av relevante plikter. Det ligger likevel en form for vesentlighetsvurdering i det alminnelige kravet til årsakssammenheng mellom pliktbruddet og kundens tap. Et ubetydelig brudd på lov- eller forskriftsfastsatte plikter, for eksempel brudd på en prekontraktuell plikt til å opplyse om tjenesteyterens forretningsadresse, eller en plikt til å rapportere bestemte opplysninger til Finanstilsynet, vil sjelden føre til noe tap for kunden. Dersom det likevel skulle være tilfellet, synes det gjennomgående å være tjenesteyteren som er nærmest til å bære tapet kunden blir påført som følge av manglende overholdelse av pliktene. Dersom dette i et enkelttilfelle skulle gi urimelige utslag, vil det være mulig å lempe tjenesteyterens erstatningsansvar etter § 12 tredje ledd i lovforslaget.»

I § 13 foreslo departementet en ny regel om tjenesteyterens ansvar overfor sine kunder for tredjepersoners opptreden. Det fulgte av bestemmelsens første ledd første punktum at «[n]år en annen på vegne av tjenesteyteren har oppfylt, forsøkt å oppfylle eller påtatt seg å oppfylle tjenestey-

terens plikter, kan kunden i alle tilfeller holde tjenesteyteren ansvarlig for manglende oppfyllelse, med mindre tjenesteyteren ikke kunne forventes å kjenne til dette eller med rimelige tiltak har gjort det kjent at vedkommende ikke opptrer på vegne av tjenesteyteren». Bestemmelsen ga tjenesteyteren et mer omfattende ansvar enn det tradisjonelle kontraktsmedhjelperansvaret, i og med at det ikke ville være nødvendig å påvise at det foreligger et avtaleforhold mellom tjenesteyteren og tredjepersonen. Om dette ble det uttalt:

«Bestemmelsen kan være praktisk der noen tilsynelatende opptrer som finansagent, men uten å ha noen avtale med tjenesteyteren, for eksempel en «agent» som formidler kunder ved bruk av annonser, uten at tjenesteyteren har noen avtale med «agenten», men likevel velger å yte en viss godtgjørelse til annonsøren for kunder som formidles. På samme måte omfattes de tilfeller en finansagent feilaktig tror at det foreligger et representasjonsforhold, og tjenesteyteren ikke gjør noe for å korrigere inntrykket og i stedet avventer for å se hva finansagenten formidler av kunder.»

Etter første ledd annet punktum skulle tjenesteyteren være ansvarlig også «når tjenesteyteren kjenner til at noen andre uriktig utgir seg for å være tjenesteyteren overfor en kunde, og tjenesteyteren ikke med rimelige tiltak har forsøkt å advare sine kunder». Poenget med denne bestemmelsen var å regulere risikofordelingen ved svindelforsøk, eksempelvis «phishing» og «skimming». Forslaget ble begrunnet slik:

«Når tjenesteyteren på denne måten holdes ansvarlig for tredjepersoners svindelforsøk, bygger vurderingen på hvem som er nærmest til å bære risikoen for svindel ved teknisk kompliserte løsninger som tjenesteyteren tilbyr og oppmuntrer sine kunder til å benytte. Videre vil en slik risikoplassering være et sterkt incentiv for tjenesteyteren til stadig å søke å utvikle sikrere løsninger for sine tjenester eller alternative tjenester med redusert risiko. Kunden har på sin side i praksis få muligheter til det samme. Og sist, men ikke minst er det tjenesteyteren som har best mulighet for å pulverisere tapet ved slik svindel.»

I bestemmelsens annet ledd ble det foreslått en adgang for kunden til å gjøre sitt krav gjeldende direkte mot tjenesteyterens kontraktsmedhjelper. Det ble uttalt i høringsnotatet at selv om det synes

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

å være regelen i første ledd som er mest praktisk for kundene (at tjenesteyteren holdes ansvarlig for sin kontraktsmedhjelper), «er det vanskelig å se noen prinsipiell begrunnelse for hvorfor ikke kunden bør innrømmes en direktekravsadgang også for finansavtaler og finansoppdrag». Det ble også vist til at en slik hjemmel for direktekrav for eksempel finnes i kjøpsloven kapittel XIV, bustadoppføringslova § 37, håndverkertjenesteloven § 27, avhendingslova § 4-16 og forbrukerkjøpsloven § 35. I motsetning til hva som ellers er vanlig ved regler om direktekrav, var regelen i lovforslaget ikke avgrenset til tidligere salgsledd eller leverandørledd. Om dette ble det uttalt i høringsnotatet at «[b]estemmelsen vil derfor også kunne være praktisk for en kunde der for eksempel en tjenesteyter bruker en kontraktsmedhjelper til å oppfylle overfor kunden. Direktekravsadgangen er heller ikke betinget av at kunden først forsøker å fremme kravet til tjenesteyteren, selv om en slik fremgangsmåte i de fleste tilfeller vil være det praktiske».

I § 12 i lovforslaget var det foreslått en regel om erstatningens omfang. Denne bestemmelsen slo fast at erstatningen skal svare til kundens økonomiske tap, men likevel begrenset til tap tjenesteyteren «med rimelighet kunne ha forutsett som en mulig følge av å ikke oppfylle sine plikter». Erstatningsbeløpet skulle kunne settes ned som følge av kundens medvirkning eller i særlige tilfeller dersom ansvaret «vil virke urimelig for tjenesteyteren ut fra størrelsen av tapet i forhold til det tap som vanligvis oppstår i lignende tilfeller, og ut fra forholdene ellers». Regelen var ment å være en kodifisering av gjeldende ulovfestet rett og var utformet etter modell av håndverkertjenesteloven § 30 og bustadoppføringslova § 36. Det ble ikke foreslått å skille mellom direkte og indirekte tap.

24.4 Høringsinstansenes synspunkter

24.4.1 Lovfesting av en erstatningsregel med generelt virkeområde

Høringsinstansene er delt i synet på departementets forslag om en generell erstatningsregel i loven.

Barne- og likestillingsdepartementet, Forbrukerombudet, Forbrukerrådet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Juridisk rådgivning for kvinner, Jussbuss, Pensjonistforbundet og Finansmarkedsprosjektet ved Institutt for privatrett, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo mener at det er behov for en generell erstatningsbestemmelse fordi en slik bestemmelse vil bidra til rettsavklaring ved

spørsmål om erstatning for brudd på tjenesteyterens plikter. *Forbrukerombudet* uttaler:

«Vi peker også på viktigheten av at forbrukere og investorer får klargjort sine rettigheter på en måte som også innebærer at de kan håndheves. Det er trolig mange rettmessige krav som aldri blir prøvd for Finansklagenemnda eller domstolene. Forslaget om å kodifisere en erstatningsregel i finansavtaleloven som inkluderer individuell pensjonssparing og investeringstjenester, er ingen ny offentligrettslig regulering, men en klargjøring av privatrettslige forhold som fremmer klarhet og forutberegnelighet.»

Forbrukerombudet peker samtidig på at det er «et vesentlig poeng å få regulert erstatningsansvaret ved tjenester som allerede er regulert i dag. For eksempel er den manglende reguleringen av erstatningsansvar ved brudd på profesjonsansvar eller andre plikter knyttet til ulike former for investeringsrådgivning, en alvorlig mangel ved dagens regelverk, som har negative konsekvenser for forbrukere». Dette utdypes slik:

«Forslaget til erstatningsregel går i korthet ut på at tjenesteyteren er ansvarlig dersom han bryter lovfestede pliktregler og dette påfører kunden et tap. Dette er etter Forbrukerombudets syn en riktig og rimelig regel. Det er også viktig at dette reguleres i finansavtaleloven.

Kunder som i dag blir påført et økonomisk tap som følge av at foretaket/rådgiveren opptrer i strid med finansavtaleloven eller annen finansmarkedslovgivning, er henvist til å kreve erstatning etter ulovfestet erstatningsrett/kontraksrett eller avtaleloven § 36. For en alminnelig forbruker vil det kunne være krevende og usikkert å anlegge erstatningssak basert på ulovfestet rett, og terskelen for urimelighet etter avtaleloven § 36 er høy.

[...]

Vi er enig med departementet i at en generell erstatningsregel i finansavtaleloven vil kunne ha en rettsavklarende funksjon, som vil gi større forutberegnelighet for foretakene og bedre rettsbeskyttelse for kundene. Forslaget vil antagelig løse dagens utfordring med at innholdet av de ulovfestede erstatningsreglene er så vidt uklare at de er vanskelige å anvende for forbrukere. Forslaget vil også klargjøre og lovfeste forholdet mellom brudd på plikter i finansmarkedslovgivningen og erstatningsansvar.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

[...]

En viktig del av forbrukerbeskyttelsen ved finansielle tjenester og rådgivning er at kundene har rett til erstatning ved erstatningsbetingende adferd fra finansforetaket/rådgiveren.

Finansavtaleloven har i dag enkelte spredte regler om erstatning, mens saker som faller utenfor anvendelsesområdet til disse bestemmelsene, samt avtaler om individuell pensjonssparing og avtale om investeringstjenester, må løses etter ulovfestet rett. Det vil si at krav om erstatning ved mangelfull/uriktig rådgivning i utgangspunktet behandles etter alminnelig ulovfestet erstatningsrett/kontraktsrett, og krav om ugyldighet/heving/lemping behandles som hovedregel etter avtaleloven § 36.

Som eksempel kan nevnes Rt. 2013 s. 388 (Røeggen-saken) hvor Høyesterett satt kundens avtale med foretaket til side med hjemmel i avtaleloven § 36, og hvor kunden fikk tilbakebetalt det beløpet han hadde plassert. Praksis fra Finansklagenemnda synes å ha fulgt denne linjen, slik at for eksempel brudd på verdipapirhandelens regler om forbrukerbeskyttelse, eksempelvis reglene om egnethetsvurdering, vurderes etter avtaleloven § 36. Terskelen for helt eller delvis å sette til side en avtale etter avtaleloven § 36 er relativt høy, og brudd på regler om tjenesteyterens plikter fastsatt i relevant lovgivning vil ikke automatisk medføre at vilkårene for lemping etter § 36 er oppfylt. Ettersom dagens finansavtalelov ikke har en erstatningsregel, kan ikke et erstatningskrav bygges direkte på lovens regler.»

Forbrukerombudet uttaler videre at det er «riktig og viktig at erstatningsregelen også får anvendelse for individuell pensjonssparing og investeringstjenester».

Finanstilsynet, Regelrådet, Advokatforeningen, EnterCard Norge, Finans Norge, Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI, Næringslivets Hovedorganisasjon, Verdipapirfondenes forening og Verdipapirforetakenes Forbund ser på sin side ikke behov for en generell erstatningsregel i finansavtaleloven, og mener at forslaget ikke bør følges opp. Det gis uttrykk for at forslaget vil kunne føre til et økt tvistenivå, og at konsekvensene av erstatningsregelen med det foreslåtte innholdet ikke er utredet i tilstrekkelig grad. Spørsmål om erstatning bør reguleres av alminnelige kontrakts- og erstatningsrettslige regler.

Finans Norge uttaler:

«Finans Norge vil bemerke at behovet for rettslig avklaring av erstatningshjemmel er begrenset. Lånefinansiering av strukturerte produkter ble i praksis forbudt ved Finanstilsynets rundskriv nr. 1317 2006 og salget av lånefinansierte produkter stanset opp umiddelbart (se premiss 31 i Rt-2013-388). Det er over 10 år siden. Det har funnet sted en rettslig avklaring av de rettslige spørsmålene i tre dommer i Høyesterett, henholdsvis Rt-2012-355 (Lognvik), Rt-2012-1926 (Fokus Bank) og Rt-2013-388 (Røeggen), hvor den siste var en storkammeravgjørelse. Det har også vært en omfattende praksis av slike saker i Finansklagenemnda – Bank (FinKN Bank). Temaet er også omfattende behandlet i juridisk litteratur. Dette medfører at behovet for avklaring er lite og ikke bør resultere i den regulering som er foreslått. Det er ikke logisk å foreslå strengere regler om erstatningsansvar når flere av de ovennevnte dommer gjelder spørsmål om heving eller ugyldighet.»

Næringslivets Hovedorganisasjon synes også å være negativ til erstatningsbestemmelsen:

«Når det gjelder erstatning er vi enig i departementets uttalelse om at man bør være tilbakeholdne med å innføre særregler for én profesjon når det gjelder klare avvik fra alminnelige erstatningsrettslige regler, jf. høringssvaret til Finansdepartementet 1. desember 2017 (om revisorloven). Dette synspunktet mener vi gjelder like mye i det spørsmålet som nå er på høring.

Drøftelsen i høringsnotatet gjelder i hovedsak forholdene rundt finansinstitusjoner o.l. i egenskap kredittyttere og forbrukere som kredittkunder. Uavhengig av synet på drøftelsene og konklusjonene i høringsnotatet er det neppe grunnlag for å si at slike andre næringsdrivende har det samme profesjonsansvar som finansinstitusjonene o.l. Når departementet har latt være å drøfte blant annet dette forholdet er det ikke mulig å vurdere forslaget nærmere.»

24.4.2 Ansvarsgrunnlaget

Finanstilsynet, Regelrådet, Advokatforeningen, EnterCard Norge, Finans Norge, Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI, Næringslivets Hovedorganisasjon, Verdipapirfondenes forening og

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Verdipapirforetakenes Forbund har innvendinger mot utformingen av erstatningsregelen i forslaget. *Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI* uttaler blant annet følgende:

«Dette er en sterk skjerpelse av gjeldende erstatningsrett på området. Skjerpelsen består av flere sentrale elementer. For det første vil ansvarsgrunnlagets relative karakter opphøre ved innføring av et rent objektivt ansvar. Profesjonsansvaret innebærer i dag at tjenesteyteren både skal vurderes i lys av hva man kunne forvente av en normalt dyktig og samvittighetsfull utøver av profesjonen i en tilsvarende situasjon, og i lys av kundens forhold. Kundens egenrisiko, profesjonalitet og egne forhold får underordnet betydning ved ansvarsvurderingen i forslaget. For det andre vil vurderingen av om kundens interesser i det aktuelle regelbruddet har erstatningsrettslig vern, bortfalle ved en ren objektiv erstatningsregel. Det er en rekke rettsregler på finansområdet som ikke nødvendigvis har kundevern som formål. Dette gjelder for eksempel hvitvaskingsregler, og en rekke regler i verdipapirretten som primært skal beskytte markedets integritet og effektivitet. I henhold til det alminnelige uakt-somhetsansvaret og profesjonsansvaret må det foretas en selvstendig vurdering av om brudd på en bindende rettsregel gir krav på erstatning. For det tredje vil ikke subjektive unnskyldningsgrunner, som manglende faktisk kunnskap om risikoprofil, være ansvarsbefriende for tjenesteyter ved et objektivt erstatningsansvar. For det fjerde vil et objektivt ansvar ikke inneholde et slikt vilkår om relevant tilknytning til den relevante risiko for tjenesteyter. Og for det femte bortfaller også den 'feilmargin' som det i praksis er innvilget tjenesteyter i profesjonsansvaret, gjerne formulert som at ikke ethvert brudd på bransjenormen vil gi grunnlag for erstatningsansvar. Ethvert brudd gir altså ansvar for både direkte og indirekte tap som kunden har hatt, uavhengig av om bruddet er relevant for kunde-forholdet. Dette kan medføre store summer, og det er ikke unaturlig at finansinstitusjonene vil forsikre seg mot denne potensielle risikoen. Slike forsikringer har ofte form av høyere transaksjonskostnader og mindre samfunns-messig økonomisk effektivitet, utgifter som stort sett alltid blir veltet over på kunden. Vurderingen av slike konsekvenser er totalt fra-værende i utkastet.

[...]

Regelens utforming innebærer også at brudd på bestemmelser som ikke engang er relevante for forholdet mellom kunde og tjenesteyter, vil kunne fungere som grunnlag for ansvarsgrunnlag, siden det ikke er avgrenset til brudd på rettsregler som styrer avtalens innhold eller tilblivelse. Utkastet begrunner ikke hvorfor det akkurat på dette området skal gjelde en slik streng ansvarsnorm. Hvis regulering forstås som reparasjon av markedssvikt, kan det også spørres om hvor mange aktører som ville ha inngått avtale med eksponering for et slikt ansvarsgrunnlag med en slik bevisregel.

Dette forsterkes av at § 12 utvisker skillet mellom direkte og indirekte tap, og således utsetter tjenesteyteren for ansvar for «det økonomiske tapet kunden har lidt». Dette er også et sentralt element, all den tid ansvarsgrunnlaget etableres automatisk ved plikt- eller regelbrudd, og det heller ikke presiseres hva «tap» betyr i en investeringssammenheng. Et kursfall på verdipapirer vil også være et «tap», men vi får håpe at det ikke er meningen at foretakene skal bære en slik risiko.

Men det er uheldig dersom kunder skal få en utstrakt mulighet til å velge ut de produktene kunden har i sin portefølje som har gått med tap, for så å lete etter pliktbrudd hos tjenesteyter for å få vedkommende til å bære dette tapet. Sagt annerledes, bestemmelsen står i fare for å velte investeringsrisikoen over på tjenesteyter. Dette kan ikke være meningen.

Gjeldende rett etter Fokus Bank- og Røeggen-sakene innebærer at brudd på offentligrettslige normer er et naturlig utgangspunkt for å vurdere om det foreligger et ansvarsgrunnlag, men slik at det eventuelle bruddet ikke automatisk fører til ansvarsgrunnlag. Dette synes å være et fornuftig utgangspunkt, og det innebærer også at finansavtaleloven ikke får anvendelse på områder utover det den var tiltenkt, ved at bruddet må være relevant for ansvaret. Et slik relevanskrav følger ikke av utkastets forslag, slik det nå er formulert.

[...]

Regelen i § 11 følger heller ikke av EU-retten. En objektiv ansvarsregel følger riktignok av PSD II, art 93, men den er av åpenbare grunner ikke naturlig overførbar til andre rettsområder. Å ta på seg ansvaret for å opprettholde betalingssystemer, innebærer at man underlegger seg et strengt erstatningsansvar for disse kritiske systemenes funksjonalitet. Hvis betalingssystemene stopper opp, stopper også

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

hele økonomien opp. Det er altså legislative helt konkrete begrunnelser for erstatningsregelen i PSD II, art 93, som ikke sømløst bør overføres til andre rettsområder, slik det gjøres i lovforslaget.»

Advokatforeningen er også av den oppfatning at forslaget innebærer en skjerpelse av tjenesteyterens erstatningsansvar sammenlignet med alminnelige regler:

«Nye erstatningsregler synes primært begrunnet i at avtaleloven § 36 ikke utgjør et hensiktsmessig rettsgrunnlag. Advokatforeningen antar at det rettslige grunnlaget som anføres i konkrete tvister vil være avhengig av hva saksøker ønsker dom for. Dersom saksøker ønsker dom for avtalerevisjon vil avtaleloven § 36 være et riktig rettsgrunnlag, også selv om ny lov skulle bli vedtatt i den form det er foreslått.

Forslaget innebærer følgende skjerpinger av det ulovfestede profesjonsansvaret som i dag gjelder for profesjonelle tjenestetilbydere (høringsnotatet s. 21–31):

- Skjerping av ansvarsgrunnlaget til objektivt ansvar med unntak for en svært streng force majeure-bestemmelse
- Snudd bevisbyrde ved brudd på plikter etter lov eller forskrift. Dette vil etter ordlyden gjelde for mer skjønnsmessige forpliktelser som eksempelvis omhandlet i forslaget § 4, ikke kun for konkret opplysningsplikt eller rådgivningsplikt
- Svekkelse av beviskraften ved bruk av sertifikat til elektronisk signatur
- Ingen erstatningsrettslig vurdering av om brudd på offentligrettslige regler innebærer at krav til ansvarsgrunnlag er oppfylt
- Ansvar for indirekte tap
- Ingen tapsbegrensningsplikt ved visse overtredelser fra tjenesteyters side, jf §§ 80(2) og 96(2).»

EnterCard Norge er av den oppfatning at erstatningsbestemmelsen

«introduserer et usedvanlig strengt erstatningsansvar for tjenesteyter. Det foreslås som utgangspunktet et objektivt ansvar for følger av alle typer regelbrudd. Etter § 11 annet ledd er det bare omstendigheter utenfor tjenesteyterens kontroll som denne ikke kunne forutse eller unngå følgene av selv med enhver anstrengelse. Etter ordlyden er dette et stren-

gere ansvar enn objektivt ansvar med unntak for force majeure. Under sistnevnte regime er det er en viss balanse mellom konsekvenser av hindringene og innsatsen som forventes lagt ned for å unngå eller overvinne den.

§ 11 fremstår derimot som et objektivt ansvar med unntak for umulighet. Det er unikt strengt i norsk kontraktsrett.

Etter vårt syn bør institusjonenes erstatningsansvar differensieres ut ifra hva slags feil det er tale om. Samfunnet er avhengig av tillit til finansnæringens betalingssystemer; det tilsier at institusjonene må ha et strengt ansvar for å unngå og rette opp feil og forsinkelser ved betalingstransaksjoner.

Når det gjelder svikt ved kredittvurdering, bør det derimot kreves kvalifisert svikt før kunden kan holde finansinstitusjonen ansvarlig. Slik vi forstår utkastet § 11 kan imidlertid de fleste feil ved behandling av lånesøknad medføre ansvar. Vi minner om at ethvert kredittilsagn er basert på mer eller mindre kvalifiserte, ofte skjønnsmessige, antagelser om fremtiden. Når det senere viser seg at lånekunden ikke kan innfri gjelden, har man en fasit som tilsier at denne kunden ikke burde fått lån. I etterpåklokskapens lys vil det da ofte kunne konstateres at långiver objektivt gjorde en feil, og utgangspunkt etter § 11 synes da å være at denne kan holdes ansvarlig. Det kan medføre at en stor andel av kunder med betalingsproblemer vil søke å slippe tilbakebetaling ved å holde långiver ansvarlig for problemene. Reglene kan også medføre at enkelte låntakere spekulerer i å bidra til feil i långivningsprosessen med tanke på å kunne kreve erstatning senere. Forslaget til erstatningsregler bidrar derfor neppe til et tillitsfullt forhold mellom partene i kredittavtaler.

Forslaget svekker derved kundenes incitament til å ta ansvar for egen økonomi, det vil virke prosessdrivende, og det pålegger finansinstitusjonene så store og uforutsigbare byrder at det etter vårt syn kan utgjøre en risiko for samfunnets finansielle stabilitet, jf. våre betraktninger under punkt 1. De samfunnsøkonomiske konsekvenser medfører at Forslaget § 11 må betegnes som kontrært i en periode der den norske staten og EU har innført omfattende tiltak for å styrke finansnæringens soliditet.

Det bør fremheves at finansinstitusjoner alltid vil ha et sterkt økonomisk incitament til ikke å låne ut penger til kunder som ikke betaler tilbake. Dermed er den preventive effekten

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

av å pålegge et strengt erstatningsansvar begrenset. Konsekvensene av personlige gjeldsproblemer er også mindre dramatiske i Norge enn i de fleste andre land. Kundene har beskyttede midler til livsopphold gjennom dekningsloven, gjeldsordningsloven og offentlige velferdsordninger. Et for strengt erstatningsansvar for svikt ved kredittvurderingen kan virke diskriminerende og asosialt ved at utsatte og svake grupper utestenges fra kredittmarkedet. Da vil også den sosiale mobiliteten som Norge er kjent for svekkes.

Dette tilsier at erstatningsansvar bør forbeholdes tilfeller der institusjonen har begått vesentlige feil som står i påregnelig årsakssammenheng med kundens tap. Vi foreslår at § 11 utformes i tråd med dette.»

Finans Norge oppsummerer sitt syn slik:

«Reglen om objektivt ansvar med «unntak for umuligheter» kombinert med omvendt bevisbyrde er et for strengt ansvarsgrunnlag, og vil kunne resultere i uforutsigbare krav om erstatning. Finans Norge mener prinsipielt at bestemmelsen må utgå da alminnelige kontrakts- og obligasjonsrettslige regler, herunder avtaleloven § 36, dekker behovet som finnes. Subsidiært mener vi at et eventuelt ansvarsgrunnlag må bygge på et skyldansvar, fremfor et objektivt ansvar, samt at regelen må være fravikelig i avtaler med næringskunder.

Subsidiært mener vi at det må oppstilles et alminnelig profesjonsansvar i likhet med i dag. Vi har ingen innvendinger mot at det eventuelt inntas en bestemmelse som henviser til de alminnelige erstatningsrettslige regler.

For konto- og betalingstjenester må gjeldende § 42 første ledd videreføres med eventuelle endringer som følge av PSD2 art. 93 i en bestemmelse i kapittel 3, i tillegg til at PAD art. 13 bør implementeres i et tillegg i lovforslaget § 44.»

Til spørsmål om ansvarsgrunnlag uttaler Finans Norge:

«Vi noterer oss at departementet benytter PSD2 art. 93 som modell for erstatningsreglen med hensikt å gjennomføre en generell bestemmelse for tjenesteyterens erstatningsansvar. PSD2 art. 93 regulerer imidlertid tilfeller hvor «either party» er unntatt ansvar som følge av force majeure-omstendigheter. Bestemmelsen er tilknyttet reglene om ansvar,

og gjelder både betalingstjenestebrukere og betalingstjenestetilbyders ansvar etter PSD2 kap. 2 om autorisasjon av betalingstransaksjoner og kap. 3 om gjennomføring av betalingstransaksjoner. Bruk av PSD2 art. 93 som en modell for generell erstatningsregel for alle «tjenesteyternes» plikter er dermed en lite direktivtro tilnærming.

Bestemmelsen legger til grunn et objektivt ansvar, med unntak for umulighet, jf. ordlyden «enhver anstrengelse», for tap som oppstår som følge av brudd på plikter etter lov eller forskrift. Departementet viser til at denne ansvarsmodellen samsvarer med spørsmål om erstatning i betalingstjenestedirektivet og betalingskontodirektivet.

Finans Norge vil vise til at dette ansvarsgrunnlaget er valgt av en grunn i disse direktivene; plikten til å svare erstatning for feilbelastninger og feil i gjennomføringen av betalingstransaksjoner er begrenset til transaksjonsbeløpet og direkte omkostninger, jf. finansavtaleloven § 35 og PSD art. 75 nr. 1. Med PSD2 inkluderes rentetap, jf. PSD2 art. 89 nr. 1. Også etter PAD vil ansvaret være beløpsmessig avgrenset. Den øvrige EU-reguleringen på finansområdet inneholder ikke tilsvarende erstatningsregler som PSD 2 art. 93.

Bakgrunnen for dette er bl.a. at betalings-tjenester etter sin art skiller seg markant fra andre finansielle tjenester, særlig investerings-tjenester. Betalingstjenester er i hovedsak binære tjenester hvor det er relativt enkelt å konstatere kontraktsbrudd – enten er betalingen kommet frem i henhold til avtalen eller så er den ikke. Det er på denne bakgrunn klart hensiktsmessig å sette krav om en særskilt erstatningshjemmel i den nasjonale gjennomføringen.

Spørsmålet om en kredittavtale, kausjonsavtale eller investeringstjeneste ikke er i henhold til avtalen vil derimot fordre en bredere analyse av tjenestens innhold og partenes opp-treden. Herunder vil også spørsmålet om det er oppstått et tap ikke alltid umiddelbart la seg konstatere. Det er således grunnleggende forskjeller mellom betalingstjenester og investerings-tjenester som tilsier at man kan gi en erstatningsregel med opphav i PSD2 tilsvarende anvendelse for alle finansielle tjenester. Etter vår oppfatning vil det være nærmest umulig å overskue konsekvensen av et slikt objektivt ansvar.

Departementet bemerker også selv at selv om forslaget i utgangspunktet bygger på et

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

objektivt ansvar for pliktbrudd, så vil fastsettelse av ansvaret i realiteten ofte innebære mer tradisjonelle skyldvurderinger. Finans Norge synes det er krevende med en regel om objektivt ansvar, når vurderingstemaet i realiteten er om finansforetaket har utvist skyld.

Profesjonsansvaret – ulovfestet uaktsomhetsansvar i kontrakt eller i delikt – er det vanlige prinsippet på området, og vi mener derfor et eventuelt ansvarsgrunnlag må bygge på et slikt prinsipp. Vi viser her også til at betalingskontodirektivet og betalingstjenestedirektivet tar utgangspunkt i at det er betalingstjenesteyters feil og forsømmelse som medfører ansvar for kundens tap, selv om det i typetilfellene misbruk av betalingsinstrument i betalingstjenestedirektivet er et mer vidtgående ansvar for betalingstjenesteyter.

Forslaget innebærer at bare tjenesteyterens plikter blir relevante. Finans Norge er av den oppfatning at også bl.a. skadelidtes forhold, rolleforventninger, erstatningsrettslig vern og foreliggende omstendigheter er sentrale elementer når ansvar skal vurderes.

Vi mener likeledes at enhver feil ikke kan medføre ansvar – det må oppstilles tilsvarende terskel som etter profesjonsansvaret, dvs. at det må være krav til kvalifiserte feil og/eller en viss kritikkverdig adferd, jf. bl.a. Rt-2003-400.

Etter forslaget skal også brudd på «andre bindende rettsregler», for eksempel hvitvaskingslovens eller andre offentligrettslige regler, være grunnlag for erstatningsansvar. Finans Norge mener det er helt urimelig at et finansforetak skal være ansvarlig for slike brudd overfor kunder, utover det som eventuelt vil være tilfelle etter alminnelige erstatningsrettslige regler. Hvitvaskingsdirektiver stiller ikke krav om erstatningsregler som er relevante i forhold til kunder, men snarere at rapporteringspliktige må kunne rapportere uten brudd på taushetsplikt som kan medføre erstatningsansvar, se NOU 2016: 27 punkt 6.5.6. Vi mener likeledes at det er uklart hvor langt ordlyden «andre bindende rettsregler» rekker, herunder om det må innfortolkes et krav om at disse bindende rettsreglene må være relevante.

Når det gjelder unntaket i § 11 annet ledd, som departementet på side 23 i høringsnotatet betegner som et force majeure-unntak, er dette langt strengere enn det som er lagt til grunn i alminnelig kontraktsrett hvor det må godtgjøres at forsinkelsen/mangelen skyldes hindring utenfor kontroll som ikke selgeren/tjenestey-

teren med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller å unngå eller overvinne følgene av. Etter lovforslaget kreves det at tjenesteyteren ikke kunne forutse eller unngå følgende av omstendighetene, selv med 'enhver anstrengelse for å unngå dem'. Den strenge ordlyden gjør at unntaket ikke kan anses som et force majeure-unntak, men derimot et 'unntak for umuligheter'.

Som en konsekvens av det objektive ansvarsgrunnlaget vil den erstatningsrettslige helhetsvurdering hvor det er naturlig å se hen til påregnlighet, tilknytning til risiko, risikofordeling, en interesseavveining mellom partene, rolleforventninger og de erstatningsrettslige vernede interesser bortfalle. Dette er ikke ønskelig.»

I tillegg til disse generelle synspunktene på erstatningsregelen har Finans Norge innvendinger mot forholdet mellom erstatningsregelen og det reviderede betalingstjenestedirektivet og betalingskontodirektivet:

«Finans Norge er ikke uenig med departementet i at det er behov for regler om erstatning i § 11 for å oppfylle forpliktelsene i PSD2 og PAD. Vi mener likevel at dette behovet oppfylles ved bestemmelser om erstatning i kapittel 3.

PSD skiller klart mellom betalingstjenesteyters ansvar for kundens tap i misbrukstilfeller og feil og forsinkelser i gjennomføringen fra betalingstjenesteyters side. Feil og forsinkelser er gjennomgående systematisk og materielt regulert på en annen måte enn ansvar ved misbruk av betalingsinstrument. Egenandeler og lempning er regler som kun gjelder i ved uautorisert bruk (misbrukstilfeller). Det samme gjelder regelen om at betalingstjenestetilbyder skal ha hele ansvaret der hvor det ikke er brukt sterk kundeautentisering. Ved innføringen av betalingstjenestedirektivet ble dette tematisert, se Ot.prp. nr. 94 (2008–2009) kapittel 15. Departementet valgte til slutt en løsning som avvek fra det opprinnelige forslaget under henvisning til at forslaget «ikke ville innebære en tilstrekkelig tydelig gjennomføring av betalingstjenestedirektivet», og hvor det ble vektlagt å sikre «en korrekt direktivgjennomføring ved at man unngår å operere med kriterier og kategorier som kan stå i et tvilsomt forhold til direktivet», jf. side 134. Etter dette skiller gjeldende finansavtalelov mellom typetilfellene misbruk og feil. Andres misbruk av konto og

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

betalingsinstrument (del V) og institusjonens feil i gjennomføringen av betalingstransaksjoner (VII).

I tillegg er situasjonene hvor betalingstjenestetilbyder har gjort feil og hvor kunden har gjort feil grunnleggende forskjellige. Slike tilfeller er regulert ulikt i betalingstjenestedirektivet. I gjeldende finansavtalelov er det i tillegg en særnorsk bestemmelse i § 43 a Erstatningsansvar for manglende sikkerhet i nettbaserte betalingstjenester. Denne bestemmelsen er med på å gjøre det naturlige skillet mellom typetilfellene i PSD1 mindre tydelig, og da spesielt i forhold til kundens egne feil i PSD1 art. 74.

Vi vil advare mot å gjøre skillet mellom ulike typetilfeller og situasjoner utydelig slik som nå foreslått ved §§ 4, 11 og 12 i kapittel 1, i tillegg til erstatningsreglene i kapittel 3.

Dessuten må slike regler ikke rekke videre enn direktivene. Finans Norge vil stille spørsmål ved om erstatningsreglene i lovforslaget kapittel 1 (§§ 11 – 13) rekker videre enn hva som er mulig innenfor rammen av PSD2, jf. PSD2 art. 107, spesielt plikt til å svare erstatning for tap for betalingstjenestetilbyder ved feil i gjennomføring av betalingstransaksjoner og med unntak for tap som skyldes usedvanlige omstendigheter, når dette sees opp mot hva som er ment å være kundens eget ansvar ved feil som skyldes kunden selv, jf. PSD2 art. 88.

For å imøtekomme PAD art. 13 er det etter vår oppfatning heller ikke nødvendig med en bestemmelse som § 11. Art. 13 oppstiller kun krav om at forbrukere må kunne kreve erstatning for økonomisk direkte tap som følge av at banken ikke har overholdt sine forpliktelser i forbindelse med bankbytte. Når det gjelder behovet, som er nevnt i høringsnotatet på s. 63, «for å sikre at tjenesteyterne ikke begrenser sitt ansvar gjennom avtalevilkår med kunden» kan dette løses ved å tilføye en ufravikelig regel i § 44. Den må imidlertid begrenses på samme måte som PAD art. 13 nr. 1, dvs. den må gjelde forbruker og begrenses til direkte tap. I tillegg må også unntakene i bestemmelsen implementeres. For øvrig vises til vår kommentar og forslag i vår merknad til § 44.

For betalingstjenesteområdet, inkludert betalingskontodirektivets nye bestemmelser, vil det være mer direktivtro og en bedre løsning å videreføre gjeldende finansavtalelovs systematikk om ansvarsregulering for betalingstjenesteområdet i kapittel 3.

Finans Norge mener følgelig at § 11 og § 12 må utgå og at gjeldende § 42 første ledd videreføres med evt. endringer som følge av PSD2 art. 93 i en bestemmelse i kapittel 3 del V.»

Finanstilsynet uttaler på sin side:

«Selv om det ikke uttrykkelig fremgår av høringsnotatet, legger Finanstilsynet til grunn at forslaget er ment å innebære en kodifisering av det ulovfestede profesjonsansvaret. Som påpekt i høringsnotatet er profesjonsansvaret basert på et skyldansvar. Finanstilsynet kan ikke se at en regel om objektivt ansvar er en kodifisering som anført. Det er også vanskelig å forstå Justisdepartementets uttalelser knyttet til at en objektiv erstatningsregel kan inneha subjektive vurderingselementer.

Dersom det legges til grunn at lovforslaget innebærer en kodifisering av det ulovfestede profesjonsansvaret, stiller Finanstilsynet spørsmål ved konsekvensene av lovforslaget.

Det ulovfestede profesjonsansvaret gjelder i utgangspunktet for alle «frie yrker», eksempelvis advokater, eiendomsmeglere, revisorer mv. Virkningen av at profesjonsansvaret lovfestes på enkeltområder, men ikke andre, er heller ikke vurdert av Justisdepartementet.

En ny bestemmelse formulert som et objektivt erstatningsansvar, som skal være en lovfesting av profesjonsansvaret, vil kunne gi kundene økte forventninger med hensyn til hvilke tap som reelt kan kreves erstattet. Slike uklarheter kan føre til et økt tvistenivå, herunder økt belastning for rettssystemet og risiko for tap med saksomkostninger for forbrukere. Finanstilsynet kan ikke se at Justisdepartementet har vurdert dette i sin utredning.

[...]

Finanstilsynet viser også til at det i svensk og dansk rett er inntatt generelle erstatningsbestemmelser på finansområdet, likevel slik at disse oppstiller et alminnelig skyldansvar for profesjonsutøveren og utelukkende er relatert til finansiell rådgivning. Justisdepartementet har ikke omtalt den øvrige nordiske rettstilstanden i sin utredning.

Finanstilsynet bemerker at en erstatningsbestemmelse knyttet utelukkende til finansiell rådgivning, slik tilfellet er i Sverige og Danmark, synes å være i tråd med verdipapirlovutvalgets forutsetning i NOU 2017: 1 punkt 9.5. Det er uklart om Justisdepartementet har hatt til hensikt å begrense erstatningsansvaret til finansiell rådgivning i sitt lovforslag. Justisde-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

partementets utredning er langt mindre omfattende enn verdipapirlovutvalgets synes å ha ment var nødvendig.

Finanstilsynet mener etter dette at det er behov for en nærmere utredning før det eventuelt lovfestes ulovfestede erstatningsbestemmelser i finansavtaleloven.»

Kommunalbanken AS har også innvendinger mot utformingen av bestemmelsen innenfor sitt område:

«I høringsnotatet fremheves rettsavklaring og forbrukervernhensyn som de bærende hensyn for innføring av denne erstatningsregelen. Kommunalbanken mener at forbrukervernhensyn ikke gjør seg gjeldende i like stor grad i næringsforhold, herunder overfor kommuner og fylkeskommuner. Liknende objektivt erstatningsansvar er i kontraktsretten for øvrig innført i lover med klare forbrukervernhensyn (for eksempel bustadoppføringsloven og håndverkertjenesteloven). Kommunalbanken kan ikke se at det er gode grunner som taler for å utvide tjenesteyters erstatningsansvar for finansielle tjenester til profesjonelle parter i større grad enn det som gjelder for profesjonelle parter i erstatningsretten generelt. Når næringskunder, herunder kommuner og fylkeskommuner, kan holdes ansvarlig for egne forutsetninger og vurderinger vil dette kunne ha en disiplinerende effekt på de valg disse kundene gjør rundt investeringer og låneopp-tak. I denne sammenheng kan innføring av et objektivt erstatningsansvar være et initiativ til at slike kunder i mindre grad vurderer og overholder egne forpliktelser.»

Barne- og likestillingsdepartementet, Forbrukerombudet, Forbrukerrådet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Juridisk rådgivning for kvinner, Jussbuss, Pensjonistforbundet og Finansmarkedsprosjektet ved Institutt for privatrett, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo er derimot positive til utformingen av bestemmelsen.

Forbrukerombudet uttaler:

«Det vil være en viktig og praktisk rettsavklaring, som vil gi større forutberegnelighet for foretakene, hvilket er viktig for å unngå unødige tvister og rettssaker. Forslaget vil videre gi forbrukerne bedre rettsbeskyttelse. Etter som forslaget i hovedsak innebærer en kodifisering av gjeldende rett, tror vi ikke at forslaget

vil gi særlig flere erstatningskrav mot foretakene. Men i de tilfeller erstatningskrav fremsettes, vil det være enklere og klarere for både foretak og kunde å vurdere ansvarsgrunnlaget.»

Finansmarkedsprosjektet ved Institutt for privatrett, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo er også positiv til erstatningsregelen:

«Det er i denne sammenhengen særlig viktig at forslaget knytter privatrettslige sanksjoner til brudd på plikter som er gjennomført i markedslovgivningen. Empirisk forskning viser omfanget av tap som oppstår som følge av at finansinstitusjoner ikke har overholdt regulatoriske plikter. En av undersøkelsene gjelder finansiell rådgivning, og er gjennomført på oppdrag fra Kommisjonen. I undersøkelsen ble det gjennomført 1200 såkalte «mystery shops», eller prøvekjøp, i 27 medlemsland. Undersøkelsen viste at kunden i 57 % av tilfellene ble anbefalt et produkt som ikke var egnet for kunden (og dermed i strid med gjeldende regulering). Noe overraskende fant undersøkelsen at det i land med høyt utviklet finansindustri var flest tilfeller av dårlig finansiell rådgivning. I Danmark ble 68 % av rådene funnet uegnet for kunden, mens tallet i Sverige var 58 %. Forbrukerrådet fant tilsvarende tall i Norge i en undersøkelse av finansielle rådgivningstjenester. I rapporten konkluderes det med at «kravene som er formulert i gjeldende regulering, ikke etterleves godt nok i flertallet av prøvekjøpene».

Det er på det rene at slike brudd på lov- og forskriftsfastsatte plikter kan påføre kundene betydelige tap. Den EU-baserte markedsreguleringen har til formål å begrense dette tapet gjennom ulike virkemidler, blant annet ved krav til offentligrettslig tilsyn og kontroll. For å sikre effektiv forbrukerbeskyttelse er det imidlertid viktig med en kombinasjon av offentligrettslige og privatrettslige virkemidler. Det offentliges tilsyn og kontroll med overholdelse av regelverket skal beskytte forbrukerne ex ante. Dersom denne beskyttelsen svikter er det imidlertid viktig med privatrettslige sanksjoner som sikrer den enkelte forbruker ex post. Tilsynsmyndighetenes fokus på institusjons- og soliditetstilsynet forutsetter dessuten effektive privatrettslige sanksjoner. Alternativet til en effektiv privatrettslig håndhevelse fra forbrukernes og andre tjenestemottakeres side er et mer omfattende og intenst offentligrettslig tilsyn enn vi har tradisjon for i Norge. Privatretts-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

lige regler er mindre stat og mer marked på et område hvor dette må være den riktige løsningen. Offentligrettslig regulering av markedet har en særlig rolle der markedet svikter. Det er ingen grunn til å legge privatrettslige regler opp slik at de fører til systematisk svikt i markedet og dets mekanismer.

Det bemerkes for øvrig at forslaget til erstatningsregel i seg selv ikke avhjelper de grunnleggende problemene med informasjons- og kunnskapsasymmetrier som gjør seg gjeldende på markedet. Det har sammenheng med at finansielle tjenester er tillitsytelser med egenskaper som gjør det vanskelig for kundene å oppdage erstatningsbetingende forhold. Det er på det rene at det er svært utfordrende for ikke-profesjonelle kunder å forfølge rettmessige krav. Det kan i den forbindelse for eksempel vises til en undersøkelse foretatt av den europeiske interesseorganisasjonen Better Finance. Undersøkelsen har tittelen «A major enforcement issue: the mis-selling of financial products», og tar for seg problemer med sanksjonering av plikter ved salg av finansielle produkter og tjenester. Det pekes på at «[o]ur experience demonstrates that individuals as financial users are not equipped to assess their detriment, and even less equipped to obtain redress in court on their own: it is very often too technical and too costly for them.»

I en norsk kontekst er det samme fremholdt i Marte Eidsand Kjørvens doktoravhandling som er viktig pionerarbeid i norsk privatrett, og som har høstet stor anerkjennelse. Kjørven er i dag førsteamanuensis ved Institutt for privatrett.

I likhet med Finanskriseutvalget peker Kjørven på at informasjons- og kunnskapsasymmetrier mellom tilbydere av finansielle tjenester og kundene medfører at det er vanskelig for kundene å oppdage at tjenesteyteren har brutt sentrale plikter.

Kjørven peker på at dette trolig medfører at mange rettmessige krav aldri blir prøvd for Finansklagenemnda eller domstolene. Hun peker videre på at også Finansklagenemnda står overfor flere av de samme problemene som kundene.

De foreslåtte erstatningsreglene endrer ikke på disse underliggende problemene med informasjons- og kunnskapsasymmetrier mellom tjenesteyterne og kundene. For å sikre kundenes tillit til markedet er det imidlertid svært viktig at i de tilfeller der erstatningsbetingende forhold faktisk avdekkes og kunden har

kunnskaper og ressurser til å forfølge sitt krav, er det klare privatrettslige regler som ivaretar kundens interesser.

Vi stiller oss for øvrig bak departementets vurdering av at forslaget, til tross for en utradisjonell utforming, er i samsvar med gjeldende ulovfestet rett. Profesjonsansvaret vil i praksis innebære de samme vurderingene som lovforslaget § 11 bygger på. I praksis synes imidlertid ikke Finansklagenemnda Bank å ha fulgt denne linjen. Derfor er det viktig med lovfesting av en erstatningsregel. Dette er særlig viktig for å gjenopprette kundenes tillit, jf. det som er sagt innledningsvis om dette. Domstoler og klagenemnder må nå uansett bygge på departementets syn på gjeldende rett, og gradvis bidra til en avklaring uten å vente på noe lovvedtak.

Når det gjelder den nærmere utformingen av bestemmelsen skal det bemerkes at rettsregler etter sin natur er bindende. Det vesentlige bør være å knytte erstatningssanksjonen opp mot brudd på regler fastsatt i lov eller forskrift.»

Jussbuss viser til at det i høringsnotatet er lagt til grunn at den foreslåtte erstatningsregelen ikke endrer gjeldende rett i nevneverdig grad. *Jussbuss* mener at dette «er utvilsomt riktig»:

«Et objektivt ansvar med unntak for force majeure for pliktbrudd som følger av loven er for alle praktiske formål også dagens ordning, da innsatsforpliktelser ved profesjonsutøvelse har en utpreget objektiv karakter.

Betydningen av forslaget § 11 ligger derfor ikke i det juridiske, men i det praktiske. Det er snakk om en bestemmelse som gjør kundenes rettsikkerhet til en realitet, og for *Jussbuss* sin klientgruppe er den av stor betydning. I saker der kreditor søker tvangsgrunnlag gjennom forliksrådet, er avtaleloven § 36 eller ulovfestede erstatningsregler mer eller mindre nyteløse innsigelser, ettersom forliksrådet ikke føler seg kompetente til å anvende så vidt vage eller utilgjengelige rettsregler. Å ta disse sakene til domstolene er ofte lite aktuelt for vår klientgruppe.

Det kan videre ikke være tvil om at forbrukere, på grunn av svake og vage rettsmidler, ofte er avskåret fra å forfølge rettmessige erstatningskrav. Dette er godt dokumentert og redegjort for, både i norsk og europeisk kontekst.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Jussbuss mener derfor at lovfesting av et generelt ansvarsgrunnlag er et godt tiltak, særlig når det sammenholdes med konkrete plikter for tjenesteyteren. Det understrekes at hvor effektiv denne bestemmelsen blir i praksis, er avhengig av hvor konkret disse ytelsespliktene, samt reglene om bevisbyrde, utformes og anvendes.»

24.4.3 Årsakssammenheng mellom pliktbruddet og økonomisk tap

Finans Norge mener at kravet til årsakssammenheng mellom pliktbruddet og kundens eller den potensielle kundens tap må komme tydeligere frem av ordlyden i lovforslaget. Videre uttaler *Finans Norge*:

«*Finans Norge* ser at kravet til årsakssammenheng i noen grad vil kunne begrense hvilke brudd fra tjenesteyters side som er erstatningsbetingende. Vi mener imidlertid en slik begrensning må følge av ansvarsgrunnlaget, ikke av kravet om årsakssammenheng.»

Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI uttaler:

«I høringsnotatets punkt 2.4 er det påpekt at konsekvensene av omleggingen til et objektivt ansvar i noen grad avbøtes av de skjønnsmessige vurderingskriteriene som ligger i handlingsnormen i utkastets § 4, i kravet til årsakssammenheng og i adgangen til lemping i utkastets § 12. Etter vår oppfatning endrer dette likevel ikke på at forslaget vil medføre en betydelig skjerpelse av erstatningsreglene. De nevnte modifierende elementer kan samtidig gi grunnlag for nye tolknings- og rettsanvendelsesproblemer, og dermed bidra til å redusere rettsavklaringseffekten og forutberegneligheten av de nye reglene.»

Verdipapirforetakenes Forbund gir uttrykk for følgende:

«Verdipapirforetak er underlagt svært omfattende plikter, herunder både offentligrettslige og privatrettslige forpliktelser. Omfanget av forpliktelsene vil øke ytterligere etter gjennomføringen av MiFID II i norsk rett. Mange av disse reglene søker å ivareta andre formål enn investorbeskyttelse. Det er betenkelig at eventuell feilaktig anvendelse av slike regler eventuelt vil kunne gi investorer krav på erstatning.

I slike tilfeller er det imidlertid vanskelig å se for seg at det foreligger adekvat årsakssammenheng mellom verdipapirforetakets pliktbrudd og kundens økonomiske tap. Dette ser ikke ut til å være tatt i betraktning i lovforslaget.

Det vises for øvrig til at både Sverige, i Lag (2003:862) om finansiell rådgivning til konsumenter § 6, og Danmark, i Lov om finansiell virksomhet § 43 a, har innført erstatningsbestemmelser med uaktsomhetsansvar fremfor objektivt ansvar. Dette skjedde etter en bred og grundig utredning. En slik erstatningsbestemmelse gir rom for en bredere og mer omfattende vurdering der det tas hensyn til flere momenter i vurderingen av hvorvidt verdipapirforetakets opptreden er erstatningsrettslig ansvarsbetingende.»

24.4.4 Tjenesteyterens ansvar overfor andre enn kunder

Finans Norge er skeptisk til at også potensielle kunder skal kunne kreve erstatning etter den foreslåtte bestemmelsen. Som eksempel vises det til tilfeller der kunder ikke får en konto, kreditt eller annen tjeneste og dermed lider et tap utenfor kontrakt. *Finans Norge* mener at en slik utvidelse «kan få konsekvenser det ikke er mulig å forutse», og at forslaget ikke er konsekvensutredet. Videre heter det i høringsuttalelsen:

«*Finans Norge* vil stille spørsmål ved hva som vil anses å være en 'potensiell kunde', samt hva som skal til for at den potensielle kunden skal kunne kreve erstatning. Vi mener også det er uklart om §§ 4 annet ledd og 10 også kommer til anvendelse for potensielle kunder, ettersom disse etter ordlyden kun gjelder 'kunden'.

Finans Norge mener at prekontraktuelle forhold fortsatt må reguleres av alminnelig erstatningsrett. Dette er ulovfestet rett som er i kontinuerlig utvikling og hvor domstolene anvender reglene konkret. Departementet skriver for øvrig på side 23 i høringsnotatet at brudd på prekontraktuelle forpliktelser sjelden medfører noe tap. Dette underbygger etter vår oppfatning at det ikke er et behov for en regel som fastslår slik ansvar.

Såfremt departementet opprettholder § 11 ber vi om at ordlyden 'potensielle kunder' tas ut av bestemmelsen.»

Også *Kommunalbanken AS* har innvendinger mot høringsnotatets forslag om at erstatningsansvaret skal gjelde for potensielle kunder:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

«Departementet gir ingen begrunnelse for hva som ligger i begrepet 'potensielle kunder' eller på hvilken måte erstatningsansvaret kan slå inn overfor personer eller selskaper som ikke er kunder. Bestemmelsen skaper betydelige uklarheter med tanke på rekkevidden av långivers erstatningsansvar.»

Verdipapirforetakenes Forbund uttaler seg i samme retning og gir i tillegg uttrykk for følgende:

«Det bemerkes for øvrig at før et verdipapirforetak kan yte investeringstjenester må det foreligge en avtale mellom verdipapirforetaket og investoren. Med andre ord må det eksistere et kundeforhold før investeringstjenester ytes. Det vises i denne forbindelse til de utredninger verdipapirforetak må foreta i forbindelse med krav til hvitvaskingskontroll, egnethetstester, osv, som følger av gjeldende rett.»

24.4.5 Tjenesteyterens ansvar for tredjepersoners oppfyllelshandlinger

Forbrukerombudet støtter departementets forslag om en generell regulering av tjenesteyterens ansvar overfor sine kunder for tredjepersoners opptreden, jf. § 13 første ledd i lovforslaget i høringsnotatet:

«En slik regulering innebærer at forbrukeren ikke trenger å forholde seg til en lang, og noen ganger uoversiktlig, kjede av involverte parter i et kontraktsbrudd. Tjenesteyter som den profesjonelle part, må ha et ansvar for sine kontraktsmedhjelpere og kan som regel regulere ansvarsfordeling i kontrakt med egne avtaleparter. Det er derfor naturlig at tjenesteyteren har ansvar når tredjepersoner har påtatt seg å oppfylle hans plikter.

Forslaget klargjør også ansvaret der tjenesteyteren benytter seg av agenter og andre medhjelpere. Det kan eksempelvis være flere ledd av agenter og nettverk som på vegne av tjenesteyterne markedsfører og «rådgir» forbrukerne via internettmarkedsføring.

Forbrukerombudets erfaring er at en del banker ikke utviser god nok kontroll med de som representerer dem på markedsførings-siden, og vi frykter at disse problemene også kan gjelde for andre plikter etter loven. Den foreslåtte reguleringen vil kunne bidra til å

ansvarliggjøre tjenesteyterne og gjøre dem mer bevisst på hvem de lar utføre sine plikter.

Når det gjelder bestemmelsens første ledd, siste punktum støtter Forbrukerombudet departementets forslag. Forbrukerombudet har sett eksempler på at aktører fortsetter å markedsføre produkter til tross for at det ikke lenger eksisterer et avtaleforhold med tjenesteyter. De finnes også en rekke forsøk på nettsvindel i navnet til kjente finansforetak. Forbrukerne har som regel små muligheter selv til å avdekke at noen uriktig utgir seg for å være tjenesteyteren. Tjenesteyteren vil imidlertid kunne avdekke dette langt enklere, og da er det også naturlig at han ilegges ansvar dersom han ikke med rimelige tiltak har forsøkt å advare.»

Finans Norge er imidlertid negativ til den foreslåtte bestemmelsen. I høringsuttalelsen stilles det spørsmål om det er behov for en slik regel i tillegg til øvrige regler i finansavtaleloven, betalings-systemlovgivningen og generell kontraktslovgivning. Det gis uttrykk for at regler om ansvar ved svindel må settes til side «inntil virkningene av PSD2 med tilhørende nivå-2-regulering kan vurderes», at rekkevidden og konsekvensene av bestemmelsen er uklar og ikke tilstrekkelig drøftet, og at regelen om direktekrav må utgå.

Dette utdypes på følgende måte:

«Med PSD2 kommer det nye bestemmelser både i finansavtaleloven kapittel 3 og i betalings-systemlovgivningen som ytterligere skal forebygge svindel i betalingssystemene og redusere kunders ansvar ved svindel. Nye autentiseringsløsninger og strengere krav til sterk kundeautentisering er viktige tiltak mot slik svindel. Videre kommer det en rekke nye krav til sikkerhet og svindelovervåking hos bankene. Finans Norge vil anbefale at Justisdepartementet venter til etter at man har sett hvordan de nye reglene i PSD2 med tilhørende nivå 2-regulering virker i praksis før det vurderes å vedta noen flere regler om ansvar ved svindel.

Dersom departementet likevel kommer til at det er behov for slike regler, så må de være klart avgrenset. Det må gå klart frem at kapittel 3 gjelder for uautoriserte betalingstransaksjoner.

En slik bestemmelse må også være fravikelig i avtaler med næringsdrivende. Vi vil på dette punkt peke på at departementet foreslår regelen under henvisning til annen forbruker-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

lovgivning. Gjeldende finansavtalelov §§ 35-36 er dessuten fravikelig.

Næringskunder har som regel kompliserte betalingsløsninger hvor det inngås avtaler med andre tredjeparts tilbydere av tekniske tjenester, regnskapstjenester o.l., med tilpassede vilkår om godkjenning av betalingstransaksjoner og ansvarsbestemmelser.»

Finans Norge uttaler følgende om bestemmelsens første ledd første punktum:

«Finans Norge mener prinsipielt at det ikke er behov for å lovfeste en slik regel. Det er klart at den enkelte betalingstjenestetilbyder er ansvarlig for den tjenesten som den yter etter vanlige erstatningsregler, og det er ikke grunnlag for en regel om objektivt ansvar med omvendt bevisbyrde i dette tilfellet.

Finans Norge mener rekkevidden og konsekvensen av bestemmelsene er høyst usikker både hva som omfattes av tjenesteyterens plikter samt hvilke kontraktsmedhjelpere tjenesteyteren har ansvar for etter bestemmelsen.

Etter alminnelig kontraktsrett er kontraktsmedhjelperansvaret et speilbilde av kontrakten mellom avtalepartene, jf. Hagstrøm side 491 og formuleringen i vegfraktloven § 6 om at fraktfører svarer som handlingen eller unnlåtelsen var hans egen. En slik begrensning er ikke inn tatt i dette lovforslaget hvor rammen for ansvaret er satt til «tjenesteyterens plikter».

Kjerneområdet for kontraktsmedhjelperansvaret er at tjenesteyter setter bort oppfyllelsen av deler av hovedforpliktelsen til en tredjemand. Tilsvarende begrensning er ikke innarbeidet i lovforslaget. Finans Norge mener det som et minimum må fremgå at det må være tale om tjenesteyters egne kontraktsforpliktelser overfor kunden. Det må også trekkes en grense mot andres kontraktsforpliktelser og mot forpliktelsene utført både fra bank og fra medhjelper. Oppfyllelse av offentligrettslige plikter omfattes ikke av kontraktsmedhjelperansvaret. Vi mener at dette heller ikke være tilfellet etter finansavtaleloven.

Etter kontraktsmedhjelperansvaret er det også et krav om saklig sammenheng for tjenesteyters ansvar (identifikasjon) mellom oppgavene eller fullmakten som medhjelperen har og de handlinger han utfører (Hagstrøm side 491–493). Ordene i lovforslaget «i alle tilfeller» tyder på et meget vidtrekkende ansvar for de handlinger som skal oppfylles: «har oppfylt, forsøkt å oppfylle eller påtatt seg» å oppfylle. Vi

mener også at dette er å strekke regelen for langt.

Finans Norge mener at departementet som et minimum må klargjøre regelen gjennom å fastsette kjernen av kontraktsmedhjelperansvaret som fremgår av veifraktloven § 6.

Den foreslåtte regulering medfører at de strenge og skjerpede plikter, samt det objektiviserte ansvaret etter § 4 og §§ 11-12, blir «overført» som en form for medansvar for ansatte og kontraktsmedhjelpere. Identifikasjon av både part og ansvarsgrunnlag kan bli strengt og omfattende etter regelen om objektivt ansvar.

Departementet skriver at «regelen i lovforslaget ikke er avgrenset til tidligere salgssledd eller leverandørsledd» uten å utrede hvilke ytterligere kontraktsmedhjelpere som kan påføres ansvar overfor kunden.

Etter kontraktsmedhjelperansvaret omfattes for det første egne ansatte, avtaleparter og mer frittstående kontrahenter jf. Hagstrøm «Obligasjonsrett» nederst side 486–487. Som mer frittstående parter nevnes for eksempel en megler. Det samme må trolig gjelde en selvstendig finansrådgiver etter forslaget § 21.

Medhjelpere som utgjør «infrastruktur» (post, jernbane, samferdsel etc.) omfattes imidlertid ikke av kontraktsmedhjelperansvaret. Oppfyllelse fra medhjelper før kontrakten inngås eller av biforpliktelser gir heller ikke grunnlag for kontraktsmedhjelperansvaret (Hagstrøm side 488). Rammene for ansvaret kan være vanskelige å trekke i finansavtaler. I ytelse av ulike tjenester i finansavtaler og finansoppdrag benyttes en del fellestjenester som ligger i grenselandet mellom kontraktsmedhjelpere og infrastruktur, som oppgjørssystemer, betalingsinfrastruktur osv. Hvorvidt tjenesteyteren også skal ha ansvaret for disse fellestjenestene burde vært drøftet.

Finans Norge mener regelen må begrenses til å gjelde medhjelpere som har påtatt seg, forsøkt eller utført oppfylleseshandlinger på vegne av tjenesteyter for å oppfylle hans plikter. Personer eller foretak som har inngått avtale med tjenesteyter, men som ikke bidrar til å oppfylle tjenesteyters plikter må falle utenfor regelen om ansvar for kontraktsmedhjelpere.»

Videre uttales følgende om første ledd annet punktum:

«Første ledd annet punktum regulerer ifølge departementet risikofordeling ved svindelfor-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

søk, eksempelvis «skimming» og «phishing». Formålet oppgis å være dels å sikre at tjenesteyteren sørger for sikrere løsninger og dels at «tjenesteyteren har best mulighet til å pulverisere tapet ved slik svindel». Det fremstår som uklart hvem departementet mener skal være ansvarlig ved for eksempel «skimming»-forsøk i minibanker og betalingsterminaler. Det er ikke nødvendigvis bankene som tilbyr minibanker og betalingsterminaler, ettersom tekniske leverandører kan yte slike tjenester til brukerstedene.

Finans Norge mener at i tilfeller der svindel gjelder uautoriserte betalingstransaksjoner, er det reglene i kapittel 3 som må gjelde, samt pliktene som betalingstjenestetilbyder får med de nye reglene om sikkerhet og om varslingsregulering. «Skimming» vil være regulert av § 64 som uautorisert betalingstransaksjon.

Ved «phishing», vil tjenesteyter normalt ikke har noen kunnskap om eller kontroll over hendelsen. Med «phishing» menes svindel gjennom sosial manipulering av tjenesteyterens kunder, eksempelvis på e-post. I slike tilfeller lures kunden til å gjennomføre betalinger eller oppgi informasjon. For tjenesteyter vil det fremstå som kunden gjennomfører betalingen.

Formuleringen «kjenner til at noen andre uriktig utgir seg for å være tjenesteyteren» er ikke anvendbar da denne typen svindel forekommer uten forvarsel, og uten muligheter for tilbyder å oppdage.

Finansforetakene nedlegger mye arbeid til å advare kunder om denne typen svindel. Norske banker har dessuten tett samarbeid med FinansCERT (Nå; Nordisk FinansCERT) om å distribuere informasjon om og stoppe konkrete phishing-tilfeller. Dette krever imidlertid informasjon om konkrete tilfeller.

Bankenes ansvar for kunder som har fått utstedt et betalingsinstrument, følger av lovens kapittel 3, herunder reglene om ansvar for uautorisert bruk (misbruk) og plikter til å beskytte betalingsinstrument. I tillegg kommer regler i betalingssystemlovgivningen om sikkerhet.

Etter forslag til forskrift om systemer for betalingstjenester § 2 tredje ledd «Risikovurdering og etterlevelse av regelverk», skal betalingstjenestetilbyderne uten ugrunnet opphold melde fra til brukere av betalingstjenesten om hendelser som kan ha innvirkning på betalings-tjenestebrukernes økonomiske interesser. Meldingen skal omtale mulige tiltak som brukeren kan iverksette, jf. tredje ledd. Det frem-

går ikke av høringsnotatet om Justisdepartementet sikter til den samme varslingsforpliktelsen eller å innføre tilleggsregel. I sistnevnte fall vil en ny varslingsregel utgjøre dobbeltregulering. PSD2-regimet innebærer for øvrig en rekke nye krav som kommer i utfyllende regler i retningslinjer («Guidelines») og tekniske standarder.

Gjennom PSD2 er betalingstjenestetilbyder pålagt å dekke betalers tap der det ikke er krevd sterk kundeautentisering med mindre det er utvist svik/forsett, jf. PSD2 art.74 nr. 2.

Betalingstjenestetilbyderne er videre pålagt nye krav om å føre bevis, jf. art. 72 nr. 2, i tillegg til at egenandelskravet etter lovforslaget reduseres fra 1200 kr til 400 kr.

Etter vårt syn bør norske myndigheter først gjennomføre PSD2 med tilhørende nivå 2-regulering og se hvordan dette virker i praksis før regler som i § 13 første ledd annet punktum eventuelt vurderes.»

Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI synes også å være negativ til forslaget:

«Medhjelperansvaret som foreslås i utkastets § 13, er også en betydelig skjerpelse av ansvaret for tjenesteytere. Dette gjelder særlig ettersom ansvaret også er foreslått å gjelde for medhjelpere som ikke står i noe kontraktsforhold med tjenesteyteren. Ansvarer går således betydelig lenger enn kontraktshjelperansvaret i kontraktsretten. Det er etter vår oppfatning ikke tilfredsstillende begrunnet i høringsnotatet hvorfor det er nødvendig med en slik bestemmelse, eller vurdert nærmere hvilke konsekvenser dette kan få for strukturen i kapitalmarkedene.»

24.4.6 Kundens direktekrav mot underleverandøren

Finans Norge mener at den foreslåtte bestemmelsen om direktekrav i § 13 annet ledd i høringsnotatet ikke bør følges opp, eventuelt må departementet «foreta nærmere avklaringer og utredning om i hvilke situasjoner en slik regel kommer til anvendelse». Dette begrunnes slik:

«I § 13 annet ledd foreslås en regel om adgang til direktekrav mot kontraktshjelper som ikke har noen parallell i en bestemt omsetningsrekke tilsvarende kjøpsloven § 84 eller rettsområder med utstrakt bruk av underentreprenører som transportrett eller entrepriser.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Kunden kan gjøre krav som følge av at tjenesteyteren ikke har oppfylt sine plikter, gjeldende mot tjenesteyters kontraktsmedhjelper i samme utstrekning som tjenesteyteren kan gjøre krav gjeldende mot sin kontraktsmedhjelper for samme mislighold, med videre presiseringer.

Det vanlige grunnlaget for direktekrav er at det er samme type avtale mot et tidligere omsetningsledd – typisk kjøp eller hvor ansvaret gjelder samme gjenstand eller krav (transport eller entrepriser), se Hagstrøm Obligasjonsrett side 814 flg.

Bjøranger Tørum har i Jussens Venner 2011 side 183 flg. om direktekrav anbefalt med støtte fra Høyesterett i Rt-1998-656:

«Dette betyr samtidig at det er lite fruktbart å spørre «om det gjelder en alminnelig adgang til å fremme direktekrav på ulovfestet grunnlag» eller «om det gjelder et generelt prinsipp om direktekrav». Mitt syn er i tråd med I Høyesteretts forsiktige linje, jf. senest Rt-1998-656 «Veidekke», der det ble pekt på at

«... ingen av de høyesterettsdommer som borettslaget har påberopt, gir noen avgjørende støtte for en generell ulovfestet regel om direktekrav. Ut fra de konkrete forhold i saken er jeg kommet til at det må være grunnlag for et slikt direkte krav» (s. 661–663, mine kursivering).

Selv om det er vanskelig å oppstille skarpe kriterier for når det kan fremmes direktekrav på grunnlag av ulovfestede bakgrunnsregler, er det ikke tilfredsstillende å foreta et skipper-skjønn over om «gode grunner taler for» direktekrav i det enkelte typetilfellet. Det vil det ofte være delte oppfatninger om, og en så pragmatisk tilnærming vil forsterke usikkerheten knyttet til adgangen til å fremme slike direktekrav.»

Det er lite spor av denne forsiktige holdning i forslaget til ny finansavtalelov – både i § 13 annet ledd og begrunnelsen for forslaget i utredningen på side 124–125. Regelen skal gjelde ved en rekke kontrakter av ulik type og ved utvidelse til alle typer av kontraktsmedhjelpere. Det siste er en ganske klar utvidelse i forhold til vanlige direktekrav.

Det skal videre være forbudt med begrensninger av ansvaret (ansvarsfraskrivelser) i forholdet mellom avtalepart og medhjelper i forhold til de krav som kunden setter frem. Departementet har ikke drøftet hvordan dette står seg i forhold til ulike typer av outsourcing.

I merknaden til § 13 på side 124 står det i forlengelsen av begrunnelsen bak første ledd at det er «vanskelig å se noen prinsipiell begrunnelse for hvorfor ikke kunden bør innrømmes en direktekravsadgang også for finansavtaler og finansoppdrag». Det er vist til forbrukerkjøpslovgivning som parallell. Implikasjonene for finansavtaler og betalingstjenester er imidlertid ikke vurdert. Om det er noe særskilt behov for en slik regel i tillegg til ansvarsreglene i PSD og PSD2 er ikke drøftet, ei heller om en slik regel harmonerer med systemet om at det kreves konsesjon for å tilby kreditt og tjenester i form av innskudd og betalingstjenester, med vilkår om kapitalkrav, sikkerhet for oppgjør og innskudd.

Innenfor betalingsformidlingsområdet inngår de kontoførende betalingstjenestetilbydere i et avtale-/kontraktsforhold med hverandre og med sine respektive private oppgjørsbanker og/eller Norges Bank. Slike avtaler og regler mellom disse kontoførende betalingstjenestetilbydere er nødvendig for at kunde A, gjennom kontoførende institusjon A, skal kunne få utført en tjeneste som innebærer kreditering av konto til kunde B hos kontoførende betalingsstjenestetilbyder B. Både dagens finansavtalelov, PSD2 og forslaget til ny finansavtalelov inneholder bestemmelser som tar sikte på at manglende oppfyllelse av et betalingsoppdrag klart skilles mellom betalers tilbyder og betalingsmottakers tilbyder, selv om disse inngår i et avtalerettslig forhold for å få utført betalers transaksjon.

En kontoførende betalingstjenestetilbyder gjør også som regel bruk av kontraktsmedhjelper som ikke er betalingstjenestetilbydere. Slike kontraktsmedhjelpere vil typisk være underleverandører av tekniske ytelser, prosessering og tekniske infrastrukturer som sikrer samordning av tjenester og avregning av transaksjoner mellom betalingstjenestetilbydere. I motsetning til kontraktsmedhjelpere innen de virksomheter som faller inn under lovgivning departementet trekker frem i merknadene til forslaget til § 13 på side 124, vil kontraktsmedhjelpere for betalingstjenestetilbyderen aldri være i besittelse av, eller inngå som part i, selve hovedvaren, nemlig den finansielle fordring. Det synes ulogisk at kunder skal kunne kreve erstatning fra en kontraktsmedhjelper for en feil ved en vare som kontraktsmedhjelperen aldri er i besittelse av, hverken helt eller delvis.

I betalingsformidlingen flyttes varen, det vil si fordringen, mellom de betalingstjenestetilby-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

dere som inngår i transaksjonen. Foruten de kontoførende betalingstjenestetilbydere som er direkte involvert, som er betalere og betalingsmottakers kontoførende tjenestetilbydere, vil dette som nevnt over være oppgjørsbanker, private og/eller Norges Bank, og i tillegg korrespondentbanker ved grenseoverskridende transaksjoner. Ansvar for betalingstjenestetilbydere har overført sine respektive kunder for transaksjonsbeløpet (feil, forsinket eller uautorisert) er allerede regulert gjennom finansavtaleloven – en regulering som videreføres i PSD2.

Bankens kontraktsmedhjelpere for tekniske tjenester har verken kapital eller ordninger for å motta denne type krav direkte fra kunder. Dersom regelen er ment å ramme konkurstilfeller ber vi departementet om å uttrykkelig behandle den type hendelser, men vi kan vanskelig se at konkurs hos kontoførende betalingstjenestetilbydere kan lede til et krav mot en teknisk kontraktsmedhjelper som aldri har vært i besittelse av den fordring som det eventuelt kreves erstatning for.»

Finansforbundet gir uttrykk for følgende:

«§ 13 (2) innebærer en mulighet for kunden til å gjøre sitt krav gjeldende direkte mot tjenesteyterens kontraktsmedhjelpere. Finansforbundet er opptatt av at dette ikke skal innebære en utvidet adgang til å stille enkeltpersoner som er ansatt i finansinstitusjoner personlig ansvarlig, og mener det er et behov for å få presisert at ansatte ikke er å regne som kontraktsmedhjelpere i denne forbindelse. Å kunne gå direkte på en ansatt vil ikke bidra til å styrke kundens erstatningsrettslige vern ved mislighold, og det er ikke et rimelig ansvar å legge på arbeidstakere innen finans.»

24.4.7 Erstatningens omfang

Forbrukerombudet støtter den foreslåtte regelen om erstatningens omfang i § 12 i høringsnotatet. Videre antar *Forbrukerombudet* at forslaget om at erstatningen skal dekke det økonomiske tapet kunden har lidt, må forstås slik at forbrukeren skal få dekket også tapte renteinntekter og andre påregnelige tap, og viser i den forbindelse til håndverkertjenesteloven § 30 og bustadoppføringslova § 28.

Finans Norge uttaler følgende om vilkåret om økonomisk tap:

«Departementet fjerner skillet mellom direkte og indirekte tap, og går dermed bort fra det erstatningsrettslige skillet mellom negativ og positiv kontraktsinteresse. Kunden skal få dekket alt tap, likevel bare slik at det bare gjelder tap som tjenesteyteren med rimelighet kunne ha forutsatt som en mulig følge av å ikke oppfylle sine plikter. Finans Norge mener at denne utvidelsen utgjør en svært uoversiktlig utvidelse av hva ansvaret kan bestå i, all den tid denne bestemmelsen skal gjelde for alle mulige finansavtaler og komme til anvendelse på svært ulike typer lovbrudd. Finans Norge mener bestemmelsen må begrenses til å gi dekning i samsvar med alminnelige obligasjonsrettslige prinsipper.»

Finans Norge mener at bestemmelsen om erstatningens omfang bør utgå. Videre uttales det:

«Erstatningens omfang for gjennomføring av konto og betalingstjenester må dermed fortsatt reguleres uttømmende i lovens kapittel 3 hvor plikten til å svare erstatning for feilbelastninger og feil i gjennomføringen av betalingstransaksjoner er begrenset til transaksjonsbeløpet og direkte omkostninger, jf. finansavtaleloven § 35 og PSD art. 75 nr. 1. Med PSD2 inkluderes rentetap, jf. PSD2 art. 89 nr. 1.

Dersom departementet likevel ønsker å opprettholde bestemmelsen, mener vi at den må kunne fravikes i avtaler med næringsdrivende. Vi vil vise til at PSD2 art. 89 er fravikelig etter PSD2 art. 61 nr. 1 og at gjeldende finansavtalelov §§ 41 og 42 er fravikelig etter § 2.

Vi mener videre at ordlyden i bestemmelsen er uklar i forhold til mer avledede følger, for eksempel konsekvensene av at en kontrakt ikke ble oppfylt, tap av rett i henhold til kjøpekontrakt av en bolig med mer.

Finans Norge mener ordlyden i første ledd annen setning må endres slik at den lyder: 'Dette gjelder likevel bare direkte tap som tjenesteyteren med rimelighet kunne ha forutsett som en mulig følge av å ikke oppfylle sine plikter.'

En slik formulering vil være i tråd med erstatningsregelen ved bytte av betalingstjenesteyter i PAD art. 13 nr. 1.»

Finanstilsynet mener at «en bestemmelse om fullt erstatningsansvar, herunder både positiv og negativ kontraktsinteresse, ikke nødvendigvis bør innføres på finansområdet». *Finanstilsynet* viser til følgende:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

«Tradisjonelt har kundenes negative kontraktsinteresse dannet grunnlag for erstatningskrav ved pliktbrudd knyttet til avtaler om finansiell rådgivning. Kundens positive kontraktsinteresse vil være svært vanskelig å sannsynliggjøre ved slike avtaler. Finanstilsynet finner det også betenkelig at lovforslaget er utformet etter modell av lover som regulerer på forhånd fastsatte resultatforpliktelser, som håndverker-tjenesteloven og bustadoppføringslova. Slike tjenester kan i liten grad sammenlignes med finansielle tjenester. Utredningen omtaler heller ikke dette.»

avgjørelser begrenset sammenlignet med det som er tilfellet når rettspraksis avgjør et tolkingsspørsmål etter en ordinær kontraktsrettslig regulering. Det er også slik at terskelen for å sette til side avtalen etter avtaleloven § 36 er relativt høy.

Departementet viser videre til at det kan være også i tjenesteyterens interesse å kodifisere de ulovfestede reglene om erstatningsansvar. Der som kunden baserer kravet sitt på erstatning i kontraktsforhold, må det skje innenfor rammene av reklamasjonsfristene, mens tilsvarende frister ikke gjelder for krav om ugyldighet, selv om det etter hvert kan bortfalle etter alminnelige passivtetsregler.

For øvrig er det etter departementets syn særlig to forhold som gjør at det er et behov for lovregulering av tjenesteyterens erstatningsansvar:

For det første er det behov for å synliggjøre det alminnelige ansvarsgrunnlaget utenfor tilfellene av særskilt regulert erstatningsansvar i gjeldende finansavtalelov, se punkt 24.2. I og med at forslaget går ut på en kodifisering av det alminnelige ansvarsgrunnlaget, synes det ikke hensiktsmessig å foreslå en regel med et snevrere virkeområde enn lovforslaget ellers, slik *Finanstilsynet* synes å mene (se punkt 24.4.2). Dersom en alminnelig erstatningsregel gis et snevrere virkeområde enn lovforslaget, vil regelen invitere til en slutning om et begrenset erstatningsrettslig vern sammenlignet med gjeldende rett.

For det andre mener departementet at selv om det neppe er tvilsomt at brudd på plikter etter finansmarkedslovgivningen er relevante for spørsmålet om erstatning etter ulovfestede rett, så er det likevel behov for en synliggjøring av i hvilken grad brudd på slike plikter er nødvendige eller tilstrekkelige betingelser for å konstatere at det foreligger ansvarsgrunnlag. Spørsmålet om behovet for en erstatningsregel som avklarer forholdet mellom brudd på verdipapirrettslige plikter og ansvarsgrunnlag for erstatning, har vært tema i flere offentlige utredninger de senere årene. I NOU 2011: 1 Bedre rustet mot finanskriser reises det spørsmål ved om gjeldende erstatningsregler gir forbrukerne et tilstrekkelig vern ved kjøp av ulike typer spare- og investeringsprodukter. Det samme spørsmålet har også vært tema for Verdipapirlovutvalget i forbindelse med gjennomføring av MiFID II (direktiv 2014/65/EU) i norsk rett. Utvalget uttaler i NOU 2017: 1 s. 215–216:

«Praksis fra Finansklagenemnda synes å ha fulgt denne linjen, slik at brudd på verdipapirhandelens regler om forbrukerbeskyttelse, for eksempel reglene om egnethetsvurdering,

24.5 Departementets vurdering

24.5.1 Lovfesting av en erstatningsregel med generelt virkeområde

Departementet foreslår i § 3-49 en erstatningsregel med et generelt virkeområde. Etter departementets oppfatning vil en generell erstatningsregel som gjelder ansvar både i og utenfor kontrakt, ha en rettsavklarende funksjon.

Departementet viser til at det finnes relativt lite praksis fra Finansklagenemnda Bank og domstolene om finansforetakenes erstatningsansvar på ulovfestet grunnlag. Tvister mellom foretak og kunde blir i stor utstrekning løst ved en vurdering etter avtaleloven § 36, eller uten at det vises til noe rettsgrunnlag. Dette kan tyde på at innholdet av de ulovfestede erstatningsreglene er så vidt uklare at de er vanskelige å anvende. Når tvister om slike avtaler blir løst etter avtaleloven § 36 i stedet for (kontrakts)erstatningsrettslige regler, tyder dette på et behov for rettsavklaring. En lovfestet erstatningsregel kan gi større forutberegnelighet for foretakene og kundene, bedre rettsbeskyttelse for kundene og virke klargjørende for domstolene og andre tvisteløsningsorganer. Det vises i denne sammenheng til *Forbrukerombudets* høringsuttalelse, der det fremheves at den uklare rettsstilstanden i dag kan medføre at mange rettmessige krav ikke blir prøvd for domstolene. Etter avtaleloven § 36 kan en avtale helt eller delvis settes til side dersom det vil virke urimelig å gjøre avtalen gjeldende. Det er dermed tale om en vurdering av urimelighet på vurderingstidspunktet. Avtaleloven § 36 er lite egnet til å skape forutsigbarhet, i og med at nøyaktig samme avtale kan være urimelig for en kunde, men ikke for en annen. I og med at løsningen etter avtaleloven § 36 i stor grad bygger på en vurdering av urimelighet i et konkret tilfelle – selv om rettspraksis også vektlegger typetilfeller – blir betydningen av

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

vrurderes etter avtaleloven § 36. Terskelen for helt eller delvis å sette til side en avtale etter avtaleloven § 36 er relativt høy, og brudd på verdipapirhandelloven vil ikke automatisk medføre at vilkårene for lemping etter § 36 er oppfylt. Ettersom dagens verdipapirhandellov ikke har en erstatningsregel, vil ikke et erstatningskrav kunne bygges direkte på lovens regler.

Det kan reises spørsmål om dagens erstatningsregler er tilstrekkelige for å sikre god forbrukerbeskyttelse. I Sverige ble det for eksempel innført en egen bestemmelse om erstatning til forbrukere i lov om finansiell rådgivning i 2003. I Danmark fikk de i 2015 en egen erstatningsregel i lov om finansiell virksomhet. Forbrukerrådets medlemmer i Finansklagenemnda Bank har gitt uttrykk for at det er ønskelig med en tilsvarende erstatningsregel i norsk rett. En mulig løsning er å ta en slik regel inn i verdipapirhandelloven. Et annet alternativ er å utarbeide en egen lov, som vil gjelde for all finansiell rådgivning. Et tredje alternativ er, som foreslått i en doktoravhandling fra 2016 (Marte Kjørven: Ytelse av investeringstjenester til forbruker (2017)), å ta inn kontraktsrettslige regler som et eget kapittel i finansavtaleloven, herunder en egen erstatningsregel.

Erstatningsregler som gjelder for all finansiell rådgivning, vil kunne bidra til gi større forutberegnelighet for hele finansbransjen, og vil kunne bidra til økt forbrukerbeskyttelse ved at erstatningskrav kan bygges direkte på disse reglene.»

Utvalget antyder at det kunne være hensiktsmessig med en klarere regulering av erstatningsspørsmål, men viser til at en slik utredning bør ha et «bredere nedslagsfelt enn verdipapirhandelloven og foretakene som reguleres av denne».

Etter departementets syn er dagens regulering ikke tilstrekkelig for å sikre en god forbrukerbeskyttelse. Selv om det klart nok gjelder ulovfestede erstatningsrettslige regler, er innholdet av disse reglene uklare. Departementet er videre enig med utvalget i at en regulering av erstatningsansvaret bør gis et bredere nedslagsfelt enn kun å regulere brudd på verdipapirhandellovgivningen. Departementet understreker samtidig at det i seg selv ikke har noen betydning for spørsmålet om erstatning hvor i lovgivningen relevante plikter er fastsatt, noe også *Finans Norge* fremhever under henvisning til at Høyesterett i Rt. 2012 s. 1926 og Rt. 2013 s. 388 tok utgangspunkt i verdipapirhandellovens regler ved fastleggelsen av

hvilke krav som kan stilles til foretaket ved investeringsrådgivning. Profesjonsnormen i lovforslaget § 3-1 første ledd må uansett utfylles med relevante kilder for det aktuelle typetilfellet, herunder offentligrettslige regler. Derfor kan en generell erstatningsregel i finansavtaleloven, i kombinasjon med et utvidet virkeområde for loven, være et bedre alternativ enn innføring av en enkeltstående erstatningsregel i verdipapirhandelloven.

I høringen har det vært anført at forholdet mellom den generelle erstatningsregelen og de særskilte reglene om ansvar i forbindelse med feil ved betaling og misbruk av betalingsinstrument er uklart. Departementet er for så vidt enig i at gjeldende rett kan synes uklar, idet forholdet mellom reglene i gjeldende finansavtalelov og alminnelige ulovfestede regler om erstatningsansvar ikke er uttrykkelig regulert. Departementet bemerker videre at selv om lovforslaget § 3-49 har et generelt virkeområde, vil den alminnelige regelen vike for særskilt regulering av erstatningsansvar i samsvar med alminnelig juridisk metode om forholdet mellom alminnelige og spesielle regler. Til forskjell fra gjeldende finansavtalelov synliggjør departementets lovforslag at de alminnelige reglene kommer til anvendelse så langt forholdet ikke er særskilt regulert.

24.5.2 Ansvarsgrunnlaget

Departementet foreslår å følge opp forslaget i høringsnotatet om en erstatningsbestemmelse som bygger på at tjenesteyteren er ansvarlig for tap som oppstår som følge av brudd på tjenesteyterens plikter. Selv om ansvarsmodellen er utformet noe utradisjonelt, synes den i det alt vesentlige å være i overensstemmelse med gjeldende rett, som langt på vei bygger på at brudd på tjenesteyterens plikter overfor kunden er tilstrekkelig som ansvarsgrunnlag for erstatning. Lovforslaget bygger i likhet med profesjonsansvaret på en forutsetning om at det skal mye til før tjenesteyterens pliktbrudd ikke anses som uaktsomt. Når tjenesteyteren ikke har forpliktet seg til et bestemt resultat, men forpliktelsen går ut på å yte en faglig forsvarlig innsats, vil det for øvrig normalt være et sammenfall mellom vurderingen av om det foreligger et pliktbrudd og vurderingen av ansvarsgrunnlaget for erstatning.

I lys av behovet for en generell erstatningsbestemmelse synes det dermed hensiktsmessig å gi en regel om ansvar for tap som følge av brudd på tjenesteyterens forpliktelser etter den overordnede handlenormen i § 3-1 første ledd. En slik

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ansvarsmodell vil være lett tilgjengelig og pedagogisk ved at den setter fokus på det som er det sentrale vurderingstemaet etter gjeldende rett. Videre er den i likhet med gjeldende ulovfestet rett fleksibel med tanke på å kunne tilpasses den enkelte avtale- og tjenestetyperen – til tross for regelens generelle virkeområde. Det sentrale spørsmålet etter lovforslaget § 3-49 er om tjenesteyterens plikter etter § 3-1 første ledd er brutt. § 3-1 første ledd tar høyde for at tjenesteyterens plikter kan være nokså ulike for de ulike typer av finansielle tjenester som lovforslaget regulerer, og når forpliktelsen går ut på å gjøre en faglig forsvarlig innsats, må handlenormen på samme måte som etter gjeldende rett utfylles og presiseres med regler og hensyn som er egnet til å kaste lys over det nærmere innholdet av handlenormen som gjelder for den aktuelle tjenesten. Hvis ytelsen ikke samsvarer med tjenesteyterens forpliktelser etter lov, forskrift eller avtale, og dette skyldes usedvanlige omstendigheter utenfor tjenesteyterens kontroll, foreligger det ikke et brudd på tjenesteyterens plikter etter § 3-1 første ledd og dermed heller ikke et grunnlag for erstatningsansvar etter § 3-49, jf. § 3-50.

Departementet nevner i den sammenheng at det foreslås å erstatte formuleringen «eller andre bindende rettsregler» i lovforslaget i høringsnotatet med «plikter etter § 3-1 første ledd, og som tjenesteytereren med rimelighet kunne forutse som en mulig følge av pliktbruddet» i § 3-49. Denne formuleringen innebærer dels et krav om at den overtrådte plikten må gjelde for tjenesteytelsen, og dels en henvisning til alminnelige adekvansregler, se punkt 24.5.3. Handlenormen i § 3-1 første ledd viser som nevnt til plikter som gjelder for den aktuelle tjenesten. Samlet vil det da fremgå tydeligere av lovteksten at ikke ethvert regelbrudd i enhver sammenheng gir krav på erstatning etter § 3-49.

Spørsmålet om erstatningsregelen skal bygge på et såkalt objektivt eller subjektivt ansvar, har fått mye oppmerksomhet i høringsrunden. Flere høringsinstanser gir for eksempel uttrykk for at de har vanskelig for å se at departementets forslag om ansvar for brudd på profesjonsnormen vil bygge på en vurdering som tar opp i seg tradisjonelle skyldvurderinger. Departementet viser til at spørsmålet er om brudd på tjenesteyterens plikter er tilstrekkelig som ansvarsgrunnlag for erstatning, eller om det i tillegg skal foretas en selvstendig vurdering av om profesjonsutøveren kan bebreides for pliktbruddet. Flere av tjenesteyterens plikter bærer preg av å være innsats- og omsorgsplikter i form av krav til faglighet og lojali-

tet. Dette er også kjernen i handlenormen etter lovforslaget § 3-1 første ledd, som vil være det sentrale utgangspunktet ved fastleggelsen av tjenesteyterens forpliktelser. Tjenesteytereren må opptre i samsvar med de krav kunden med rimelighet kan stille til en alminnelig god tjenesteyter på området, og dette korresponderer med skyldvurderingene som foretas etter det ulovfestede profesjonsansvaret, jf. punkt 24.2. Noe annet er at handlenormen, på samme måte som etter gjeldende rett, må presiseres og utfylles av kilder som er egnet til å belyse hvilke krav tjenesteytereren er underlagt i det konkrete tilfellet.

Samtidig foreslår departementet en regel om ansvarsfritak i § 3-50, som fastslår at tjenesteytereren ikke er ansvarlig ved usedvanlige omstendigheter utenfor tjenesteyterens kontroll. Bestemmelsen, som er inntatt for å gjennomføre blant annet artikkel 93 i det reviderte betalingsgjeldendereguleringens direktiv og artikkel 13 nr. 2 i betalingskontodirektivet, innebærer at det ikke kan ilegges et erstatningsansvar ved slike omstendigheter. I lys av høringsuttalelsene finner departementet grunn til å understreke at i motsetning til et rent objektivt ansvar, innebærer lovforslaget ikke at det foreligger ansvarsgrunnlag i tilfeller uten usedvanlige omstendigheter. Det vil måtte bero på en tolkning av de konkrete pliktene som er overtrådt, om det kan ilegges erstatningsansvar uten at tjenesteytereren, eller noen tjenesteytereren opptre på vegne av, kan bebreides.

Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI mener at tjenesteyterens ansvar blir strengere sammenlignet med gjeldende rett når «subjektive unnskyldningsgrunner, som manglende faktisk kunnskap om risikoprofil, [ikke vil] være ansvarsbefriende for tjenesteyter ved et objektivt erstatningsansvar». Departementet er ikke enig i denne forståelsen av gjeldende rett og forslaget i høringsnotatet. På samme måte som etter gjeldende rett må investeringsrådgivning etter lovforslaget svare til det man kan forvente av en normalt dyktig rådgiver med hensyn til kunnskap om relevante faktiske omstendigheter og rettsregler. Det er da små rom for individuelle unnskyldningsgrunner. En investor må på sin side selv bære risikoen for egne forventninger om markedsutviklingen og lignende antakelser om fremtiden, så langt disse ikke er basert på villedende informasjon fra tjenesteytereren, se for eksempel Rt. 2013 s. 388 (avsnitt 55). Hvis tjenesteytereren kan bebreides – ut fra kravene i handlenormen – for at informasjonen er villedende, bærer tjenesteytereren risikoen for kursfallet. Der som man av en normalt dyktig investeringsråd-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

giver ikke kunne ha krevd kunnskap om risiko ved produktet som etter en kundes investering ga seg til kjenne gjennom et kursfall, vil ikke rådgiveren bli ansvarlig for tapet kunden har lidt som følge av kursfallet. Høyesterett la i Rt. 2012 s. 1926 til grunn at «finanskrisen [2008] var en så ekstrem og ekstraordinær hendelse at banken ikke kan bebreides for ikke uttrykkelig å ha omtalt konsekvensene for noten [produktet] av en slik hendelse» (avsnitt 56). Det vil selvsagt gjelde også etter handlenormen i § 3-1, som må utfylles med relevante kilder for tjenesteytelsen. I bedømmelsen av om investeringsrådgivningen er faglig forsvarlig, må det dessuten sondres mellom informasjon som bygger på faktiske, inntrådte forhold på den ene siden, og prognoser eller andre anslag over fremtidige forhold på den andre siden. Anslag over forventet avkastning på investeringer må håndteres med varsomhet av informasjonsmottakeren, jf. Rt. 2013 s. 388 (avsnitt 82). Dette må gjelde selv om verdipapirforskriften § 2-2, jf. kommisjonsforordning (EU) 2017/565 artikkel 44 nr. 6 bokstav e, krever at informasjon om fremtidig avkastning følges av en klar advarsel om at prognoser ikke kan anvendes som en pålitelig indikator for fremtidig avkastning. Fjernsalgsdirektivet har en noe lignende opplysningsplikt som går ut på at tjenesteyteren skal advare forbrukeren om at tidligere resultat ikke kan brukes som indikator for fremtidig avkastning når det gjelder instrumenter som er avhengige av svingninger i finansmarkedet utenfor tjenesteyterens kontroll. Generelt gjelder det at dersom tjenesteyteren tar konkrete forbehold om usikkerhet knyttet til for eksempel faktum, verdiberegninger og kursmål, svekker det informasjonsmottakerens grunn til å innrette seg etter informasjonen, se blant annet HR-2016-2344-A (avsnitt 48 flg.). Som nevnt vil tjenesteyteren etter omstendighetene være forpliktet til å ta forbehold om at det er knyttet usikkerhet til vurderingene, jf. også Rt. 2001 s. 1702. Forbeholdet kan imidlertid ikke gjøres så generelt at det i realiteten innebærer en ansvarsfraskrivelse som ikke kan gjøres gjeldende.

Enkelte høringsinstanser har gitt uttrykk for at bestemmelsen om ansvarsfritak i høringsnotatet kan leses slik at den trekker opp svært snevre rammer for ansvarsfritak. Årsaken er at det i den foreslåtte ordlyden ikke var lagt inn en rimelighetsbegrensning i tjenesteyterens mulighet til å forutse eller unngå følgene av usedvanlige omstendigheter utenfor tjenesteyterens kontroll. Siden bestemmelsen ikke var ment å trekke opp så snevre rammer som lovteksten kunne gi inn-

trykk av, foreslår departementet å justere ordlyden noe på dette punktet. Siktemålet er å tydeliggjøre at de kravene som med rimelighet kan stilles til en normalt god tjenesteyter, har betydning for hvilke omstendigheter som kan fritas for ansvar. At «usedvanlige omstendigheter» utenfor tjenesteyterens kontroll som tjenesteyteren ikke med rimelighet kunne forutse eller unngå følgene av, medfører ansvarsfrihet, er dermed først og fremst en presisering av handlenormen i § 3-1 første ledd.

Departementet foreslår i samsvar med forslaget i høringsnotatet at «usedvanlige omstendigheter» gir ansvarsfrihet for feilvurderinger av faktiske omstendigheter eller rettsregler. Som nevnt er det først ved slike omstendigheter at en kan tenke seg at tjenesteyteren ikke kan bebreides for overtredelse av bestemmelser i avtale, lov og forskrift. Siden innholdet av handlenormen varierer med tjenesten, må terskelen for ansvarsfritak vurderes konkret for den aktuelle tjenesten.

Også for tjenester som er omfattet av verdipapirhandelloven, vil kunden etter § 3-49, jf. § 3-1, kunne gjøre gjeldende krav for tap som er forårsaket av brudd på de plikter som gjelder for tjenesten. Dette omfatter pliktbrudd også etter virksomhetslovgivningen. Når det gjelder de plikter som følger av § 3-1 annet til femte ledd om behovsanalyse, fraråding og kommunikasjon mv., og pliktene som gjelder for finansoppdrag etter §§ 3-38, 3-57 og 3-58, følger det imidlertid av § 3-1 sjette ledd og § 3-56 første ledd at disse ikke gjelder for tjenester som er omfattet av verdipapirhandelloven. For disse tjenestene gjelder verdipapirhandellovens regler i stedet. For øvrig vil regler både etter finansavtaleloven kapittel 3 og verdipapirhandelloven danne grunnlag for fastlegging av tjenesteyterens plikter – for eksempel for hva som utgjør faglig forsvarlig opptreden etter lovforslaget § 3-1 første ledd.

24.5.3 Årsakssammenheng mellom pliktbruddet og økonomisk tap

Det fremgår av handlenormen i § 3-1 første ledd at tjenesteyteren skal opptre i samsvar med pliktene som gjelder for tjenesten. Overtredelse av slike plikter i avtale, lov eller forskrift innebærer dermed erstatningsansvar etter § 3-49 så langt øvrige vilkår for erstatning er oppfylt.

Departementet vil i denne sammenheng bemerke at forholdet mellom de ulike vilkårene for erstatningsansvar ikke synes tilstrekkelig hensyntatt av flere høringsinstanser som er kritiske til forslaget. Det er grunn til å understreke at ikke

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

alle pliktbrudd vil resultere i et *økonomisk tap*, og dessuten at eventuelle tap må stå i *adekvat årsakssammeng* med pliktbruddet.

Selv om spørsmålet om årsakssammenheng vesentlig beror på forholdene i den konkrete saken, kan dommene i Rt. 2001 s. 1702 og Rt. 2003 s. 969 være illustrerende i denne sammenheng. Begge sakene gjaldt brudd på nokså spesifiserte elementer i bransjens god-skikk-normer som ikke fremstår som særlig sentrale. I de to sakene behøvde ikke Høyesterett å gå nærmere inn på forholdet mellom normovertredelsen og erstatningsbetingende uaktsomhet siden kravet til årsakssammenheng ikke var oppfylt. Adekvanskravet innebærer dessuten at erstatningsansvaret både i og utenfor kontrakt må avgrenses slik at erstatningsplikten ikke gir urimelige utslag.

Når det gjelder uttalelsen fra *Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI* om at de modifierende elementene i lovforslaget kan gi grunnlag for nye tolknings- og rettsanvendelsesproblemer, vil departementet bemerke at de elementene høringsinstansen viser til, ikke innebærer noe annet enn alminnelige vilkår og vurderingstemaer for erstatning etter profesjonsansvaret. Departementet deler dermed heller ikke *Verdipapirforetakenes Forbunds* oppfatning om at lovforslaget ikke har tatt i betraktning at det er vanskelig å se for seg at det vil foreligge adekvat årsakssammenheng mellom verdipapirforetakenes overtredelse av regler som søker å ivareta andre formål enn investorbekyttelse, og kundens økonomiske tap.

Tjenesteyterens manglende rapportering av bestemte opplysninger til Finanstilsynet vil for eksempel sjeldent føre til et tap for kunden, og antakelig enda sjeldnere et tap i adekvat årsakssammenheng med overtredelsen, se tilsvarende Udvalget om erstatningsansvar ved rådgivning om finansielle produkter, februar 2014, s. 95 om erstatningsansvaret etter den danske lov om finansiell virksomhet. Hvis det likevel skulle foreligge adekvat årsakssammenheng i slike tilfeller, synes det gjennomgående å være tjenesteyteren som er nærmest til å bære tapet kunden blir påført som følge av manglende overholdelse av pliktene. Dermed dette i enkelttilfeller fører til et urimelig resultat, vil det være mulig å lempe tjenesteyterens erstatningsansvar etter § 3-49 fjerde ledd i lovforslaget.

EnterCard Norge har gitt uttrykk for at det ved kredittvurdering bør kreves «kvalifisert svikt før kunden kan holde finansinstitusjonen ansvarlig» (se punkt 24.4.2). Synspunktet bygger på

høringsinstansens oppfatning om at tjenesteyteren etter forslaget kan bli ansvarlig ved «de fleste feil ved behandling av lånesøknader», noe som er uheldig når kredittilsagn ofte baseres på skjønnsmessige antakelser om fremtiden. Departementet viser i denne sammenheng til det ligger en form for kvalitative vurderinger allerede i kravet om adekvat årsakssammenheng, jf. foran. Når det gjelder anførselen om at kunder vil kunne søke å slippe tilbakebetaling ved å holde långiver ansvarlig, viser departementet til at kunden ikke kan gjøre gjeldende som mislighold forhold som han eller hun selv svarer for, jf. § 3-46 første ledd og § 3-49 fjerde ledd om kundens medvirkning til tapet. På samme måte som etter gjeldende rett vil det etter lovforslaget (så langt ikke noe annet er avtalt) dessuten ikke gjelde et resultatansvar for ytelser som baserer seg på skjønnsmessige vurderinger, jf. Rt. 1991 s. 119. Et unntak vil likevel gjelde der tjenesteyteren helt har unnlatt å oppfylle sine forpliktelser, slik som plikten til å vurdere kundens kredittevene etter lovforslaget § 5-2 eller gitt kreditt i strid med avslagsplikten etter § 5-4, jf. i begge tilfeller her § 5-5 første ledd første punktum. *EnterCard Norges* og *Finanstilsynets* betenkeligheter mot det de oppfatter som et resultatansvar for skjønnsmessige vurderinger, synes det dermed ikke å være grunnlag for. Det avgjørende er om vurderingene svarer til kravene som gjelder for en alminnelig god kredittvurdering.

Departementet viser ellers til at lovforslaget innebærer at kunden bare kan få erstatning for tap som er forårsaket av tjenesteyterens mislighold. Det er likevel ikke slik at misligholdssanksjoner skal lede til at kunden oppnår gevinst som følge av tjenesteyterens mislighold. Kunden bør derfor selv bære tap knyttet til den risikoen kunden har påtatt seg ved kontrakten, når denne risikoen ligger innenfor hva kunden har akseptert, og som kan anses som en forsvarlig risiko for kunden i tilknytning til slike tjenester. Dette må gjelde selv om det senere viser seg å foreligge et pliktbrudd fra tjenesteyterens side som står i årsakssammenheng med tap som følge av en risiko som overstiger grensen for hva som er faglig forsvarlig å tilby den aktuelle kunden.

For kredittavtaler der kredittytteren bare delvis har gjort en uforsvarlig eller utilstrekkelig kredittvurdering, vil kundens plikter i stedet kunne lempes. Kunden vil derfor selv måtte bære risiko for kreditt som det ikke var uforsvarlig å innvilge etter reglene i § 5-2, jf. § 5-4.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

24.5.4 Tjenesteyterens ansvar overfor andre enn kunder

En særskilt problemstilling er om bestemmelsen i § 3-49 skal være begrenset til tap som tjenesteytere påfører sine kontraktsparter (kunder), eller om erstatningsbestemmelsen skal kunne påberopes også av andre. Hvis den skal gjelde også overfor andre enn kunder, reiser det spørsmål om den nærmere grensedragningen for hvem som kan kreve erstatning etter § 3-49.

I høringsnotatet foreslo departementet at erstatningsbestemmelsen skulle gjelde for kunder og «potensielle kunder». Det må ses i sammenheng med forslaget om å la investeringsrådgivning være omfattet av finansavtaleloven og at en rekke av reglene i verdipapirhandeloven kapittel 10 avsnitt III om investorbekyttelse oppstiller plikter for foretaket overfor både kunder og potensielle kunder. Tjenesteyterens erstatningsbetingende atferd kan dessuten ha karakter av å stå på egne ben – uavhengig av en konkret avtale med kunden. Profesjonsansvaret gjelder også her. Noen høringsinstanser har vært kritiske til utformingen av erstatningsbestemmelsen og den nærmere avgrensningen av hvem som skulle kunne kreve erstatning i medhold av den. Departementet har kommet til at den mest hensiktsmessige løsningen vil være å ikke gi noen eksakt angivelse i lovteksten av hvem som kan påberope seg erstatningsbestemmelsen. Det vil da være tydeligere at den i hovedsak kodifiserer ulovfestede regler om profesjonsansvaret. Tjenesteyterens ansvar overfor andre enn kunder må dermed fastlegges med utgangspunkt i disse reglene. Når tjenesteyteren også etter alminnelige erstatningsregler kan bli ansvarlig for økonomisk tap hos andre enn kunder, ser ikke departementet noen avgjørende innvendinger mot en slik løsning. Profesjonsansvaret er som nevnt ikke begrenset til tap som påføres kontraktsparten. Også overfor andre enn kontraktsparter vil ansvar kunne inntre, for eksempel dersom tjenesteyteren har gitt uriktig eller villedende informasjon som en tredjeperson har innrettet seg etter, såkalt «informasjonsansvar», jf. punkt 24.2. Det kan dermed tenkes ansvar i tilfeller hvor det ennå ikke er inngått noen avtale, slik at et kundeforhold ikke er kommet i stand, for eksempel hvis banken gir villedende informasjon om kredittkostnadene og kunden avstår fra låneopptaket, jf. i den forbindelse høringsuttalelsen fra *Kommunalbanken*.

Departementet vil dessuten peke på at ansvar for villedende informasjon overfor andre enn en kontraktspart vil bero på en sammensatt vurde-

ring. Et særtrekk ved informasjonsansvaret er at omfanget av det potensielle ansvaret kan bli betydelig for skadevolderen i og med at informasjonsformidling gjerne kan ramme et betydelige antall skadelidte. Uten en avgrensning kan informasjons-giverens ansvar bli svært omfattende. Høyesterett har i senere tid avsagt flere dommer om dette ansvaret. Det har i denne sammenheng utviklet seg «tre grunnvilkår for et informasjonsansvar», se for eksempel uttalelsene i HR-2016-2264-A (avsnitt 36): «For det første må informasjonen ha vært villedende, og dette må skyldes uaktsomhet hos den som har avgitt informasjonen i en profesjonell sammenheng. For det andre må skadelidte ha hatt en rimelig og berettiget grunn til å stole på og innrette seg etter informasjonen. For det tredje må informasjonen ha vært ment for skadelidte eller i det minste for en begrenset gruppe som skadelidte tilhørte.»

Med forbehold for vilkåret om uaktsomhet, som etter lovforslaget erstattes av et vilkår om overtredelse av handlenormen i § 3-1 første ledd, vil fastleggelsen av tjenesteyterens ansvar overfor andre enn kontraktsparter måtte skje etter disse kriteriene. Som det er redegjort for foran, vil vurderingen av om § 3-1 er overtrådt, dessuten ofte bygge på tradisjonelle skyldvurderinger. Videre innebærer det andre og tredje vilkåret at det må foretas skyldvurderinger i tillegg til de skyldvurderingene som handlenormen i § 3-1 bygger på: Høyesterett har, i sammenheng med en påpeking av at det er et visst samspill mellom det andre og tredje vilkåret, vist til at «[s]om en generalisering kan det sies at avgiver kan hefte for opplysninger som han *burde forstå at skadelidte legger særlig vekt på*, dersom utsagnet de framgår av, både når det gjelder innhold, utforming og fremsettelse, er slik at skadelidte hadde berettiget grunn til å bygge på det og disponere i tillit til det», se HR-2016-2264-A (avsnitt 38) og HR-2016-2344-A (avsnitt 42) (departementets kursivering). Etersom informasjonsansvaret er utslag av det alminnelige skyldansvaret, kan det neppe utelukkes at de nevnte vilkårene likevel ikke vil være uttømmende i enhver situasjon, jf. HR-2016-2344-A (avsnitt 68).

Som nevnt i punkt 24.2 gjelder informasjonsansvaret ved ulike partskonstellasjoner. Graden av nærhet mellom tjenesteyteren og den tapslidende vil likevel være sentralt ved spørsmål om ansvars utstrekning, jf. HR-2016-2264-A (avsnitt 37).

I denne sammenheng er det ene ytterpunktet de kontraktslignende relasjoner, der det ikke foreligger et kontraktsforhold mellom den tapslidende og informasjons-giveren, men forholdet mellom

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

partene er likevel av en slik art at det er rimelig å oppstille et krav om partslojalitet og dermed en aktsomhetsplikt. I slike relasjoner synes rettspraksis generelt å ha gått langt i å oppstille et informasjonsansvar, fordi informasjonen formidles direkte til den skadelidte, og fordi den er formidlet i en slik sammenheng at mottakeren har særlig grunn til å bygge på den. Et moment som kan tale for ansvar i denne sammenhengen, er at skadevolderen og den skadelidte har en avtale i tilknytning til andre, men likevel nærliggende forhold, enn de forholdene den villedende informasjonen knytter seg til, se for eksempel HR-2016-2264-A (avsnitt 60). Dette kan være nokså praktisk for finansielle tjenester. En annen situasjon som kan være praktisk etter forslaget, er at informasjonen blir gitt i en prekontraktuell fase med sikte på avtaleinngåelse. Det vil ofte kunne tilsi at mottakeren hadde «rimelig og berettiget grunn til å stole på og innrette seg etter informasjonen». Ansvar vil imidlertid være betinget av at øvrige vilkår for erstatning er oppfylt. En ubetydelig informasjonsplikt i denne fasen, for eksempel tjenesteyterens plikt til å oppgi sin forretningsadresse, vil sjelden påføre den potensielle kunden et tap.

Det andre ytterpunktet karakteriseres ved rene tilfeldigheter; den tapslidende har fanget opp opplysninger det ikke var forutsetningen at vedkommende skulle få kjennskap til, og som kanskje også fremstår som nokså usikre. Rettspraksis tyder på at det her sjelden blir tale om ansvar. En lignende situasjon er tilfeller hvor informasjonen er ment for en større eller ubestemt personkrets, for eksempel anbefalinger i massemedier. Som følge av vilkåret om at informasjonen må ha «vært ment for skadelidte eller i det minste for en begrenset gruppe som skadelidte tilhørte», blir det sjelden tale om ansvar i disse tilfellene. Dommen inntatt i Rt. 2007 s. 425 gjaldt konkret spørsmålet om erstatning for oppfyllelsesinteressen i den prekontraktuelle fasen for uriktig informasjon på internetsider, men argumentasjonen gir antydninger om betenkelighetene ved å pålegge ansvar for feil i informasjon som spres til en ubestemt krets (avsnitt 40).

Saksforholdene som er behandlet i nyere rettspraksis hvor kriteriene for informasjonsansvar er utviklet, kan sies å stå i en mellomstilling til de nevnte ytterpunktene. I disse dommene har informasjonsgiveren i varierende grad aktivt formidlet villedende informasjon, slik at andre enn informasjonsgiverens oppdragsgiver har bygget på informasjonen. Som nevnt er det en viss sammenheng

mellom det tredje vilkåret om personkretsen som informasjonen er ment for, og det andre vilkåret om at den tapslidende må ha hatt rimelig grunn til å innrette seg etter informasjonen. I den forbindelse vil innholdet i og utformingen av informasjonsmaterialet ha betydning, se for eksempel HR-2016-2344-A (avsnitt 42). Men informasjonsmottakerens handlemåte vil også være relevant ved vurderingen av det andre vilkåret. Dersom mottakeren burde ha utvist større forsiktighet med å bygge på informasjonen, kan det innebære at vilkåret ikke er oppfylt slikt at ansvar ikke inntrer eller må settes ned etter skadeserstatningsloven § 5-1, se for eksempel HR-2016-2344-A (avsnitt 60 flg.). Dersom investeringsrådgivningen skjer innenfor rammen av et kontraktsforhold mellom tjenesteyteren og den skadelidte, vil det kunne være grunnlag for å holde både tjenesteyteren og analytikeren som bisto tjenesteyteren, ansvarlig etter regelen i § 3-49 annet ledd.

Det er ikke tilstrekkelig for å statuere informasjonsansvar at ansvarsvilkårene er oppfylt. Det må foreligge adekvat årsakssammenheng mellom overtredelsen av profesjonsnormen og det økonomiske tapet som er påført. Vilkårene ses i sammenheng, jf. HR-2016-2344 (avsnitt 40): Jo større grunn den tapslidende har til å innrette seg etter informasjonen, desto strengere blir avgiverens plikt til å sørge for at den blir riktig, og desto større mulighet er det for at tapet må anses som forårsaket av den villedende informasjonen. Dersom informasjonsgiveren ikke er en «tjenesteyter», jf. § 3-1 første ledd, kan vedkommende holdes ansvarlig etter § 3-49 annet ledd. Det forutsetter imidlertid at det foreligger et kontraktsforhold mellom kunden og tjenesteyteren på den ene siden, og tjenesteyteren og informasjonsgiveren på den andre siden. Men informasjonsgiveren kan på nærmere vilkår likevel holdes ansvarlig uten hensyn til om det foreligger et slikt kontraktsforhold hvis tapet har oppstått som følge av at informasjonsgiveren uriktig fremstilte seg som tjenesteyteren eller dennes representant, jf. § 3-49 tredje ledd. Profesjonsansvar overfor andre enn en kontraktspart kan oppstå også for andre tap enn de som skyldes villedende informasjon, se for eksempel Rt. 1989 s. 1318 og Rt. 1991 s. 1135. Utenfor informasjonstilfellene vil imidlertid tapet og forholdene det står i forbindelse med, kunne være av svært ulik karakter. Departementet antar at det etter § 3-49 neppe vil være aktuelt med ansvar for tjenesteyteren overfor andre enn kunder annet enn ved tap som følge av villedende informasjon.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

24.5.5 Tjenesteyterens ansvar for tredjepersoners oppfyllelshandlinger

Tjenesteyteren vil ofte kunne sette deler av sine oppfylleelsesplikter overfor kunden bort til andre, såkalte «kontraktshjelpere». Utgangspunktet i kontraktsforhold er at kontraktspartens kontraktsmessige forpliktelser forblir uendret selv om vedkommende bruker hjelpere til å oppfylle. Det gjelder uavhengig av om hjelperen er å anse som en underleverandør eller selvstendig oppdragstaker. En kontraktspart som benytter en hjelper til å oppfylle en kontraktsmessig forpliktelse, hefter dermed som hovedregel for mislighold som følge av medhjelpenes handlinger på samme måte som om disse var foretatt av kontraktsparten selv, jf. Rt. 1986 s. 1386 (s. 1393). Forslaget til § 13 første ledd i høringsnotatet gikk noe lenger enn det alminnelige kontraktshjelperansvaret når det gjelder personkretsen som tjenesteyteren identifiseres med. Etter høringsnotatets forslag var tjenesteyteren ansvarlig ikke bare for den som har påtatt seg å oppfylle tjenesteyterens forpliktelser overfor kunden, men også på nærmere vilkår for den som uten oppdrag oppfylte eller forsøkte å oppfylle tjenesteyterens plikter. I høringen har *Finans Norge* og *Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI* vært kritiske til forslaget. Departementet foreslår å videreføre forslaget i høringsnotatet med noen mindre justeringer. Regelen om at tjenesteyteren hefter for den som etter avtale har påtatt seg å oppfylle tjenesteyterens plikter overfor kunden, foreslås i § 3-49 annet ledd. En regel om at tjenesteyteren på nærmere vilkår også hefter for den som uriktig utgir seg som tjenesteyteren eller dennes representant, er foreslått i § 3-49 tredje ledd.

Når det gjelder regelen i § 3-49 annet ledd om at tjenesteyteren hefter for den som etter avtale har påtatt seg å oppfylle tjenesteyterens plikter overfor kunden, har *Finans Norge* i høringen gitt uttrykk for at det er uklart hvilke kontraktshjelpere tjenesteyteren skal identifiseres med. Departementet vil bemerke at kontraktshjelperansvarets utstrekning når det gjelder hvem kontraktsparten svarer for, kan være noe usikkert etter alminnelige regler, men det fremgår av lovteksten at identifikasjonen er begrenset til den som bidrar til å oppfylle «tjenesteyterens plikter». Siden tjenesteyterens plikter vil variere med tjenesten, kan det neppe gis generelle svar på hvilke kontraktshjelpere tjenesteyteren hefter for. Det beror på en tolkning av hva som omfattes av tjenesteyterens plikter i den konkrete saken. Når det

konkret gjelder «fellestjenester som ligger i grenselandet mellom kontraktsmedhjelpere og infrastruktur, som oppgjørssystemer, betalingsinfrastruktur osv.», som Finans Norge trekker frem i sin høringsuttalelse, nevner departementet likevel at disse tjenestene står i direkte sammenheng med ytelsen av betalingstjenesten etter kapittel 4 i forslaget. Slike underleverandører bidrar nettopp i oppfyllelsen av tjenesteyterens forpliktelser, og tjenesteyteren hefter dermed for disse medhjelperne. Det er uten betydning i denne sammenheng om kontraktshjelperen har større eller mindre preg av å være en monopolbedrift, som for eksempel ved betalingsformidling ved bruk av kort. Det har heller ikke betydning om medhjelperen bistår tjenesteyteren generelt ved oppfyllelsen av tjenesteyterens forpliktelser. Det gjelder dermed ikke noe krav om at hjelperens bidrag må være begrenset til den konkrete avtalen eller tjenesten som den aktuelle kunden mener er misligholdt.

Det følger av artikkel 20 nr. 2 i det reviderte betalingstjenestedirektivet at betalingstjenesteytere overfor kunden har det fulle ansvaret for «alle handlinger som foretas av deres ansatte eller av agenter, filialer eller foretak som virksomheten er satt ut til». Banklovkommisjonens forutsetning om at betalingstjenestetilbyderen er ansvarlig for eksempel «data- og avregningssentraler, budbilfirmaer o.l.» vil dermed gjelde tilsvarende etter forslaget her, se NOU 1994: 19 s. 154. Det samme gjelder hjelpere som gjennom mer moderne metoder fyller samme funksjon som de som her nevnes av Banklovkommisjonen. En kontoførende betalingstjenestetilbyder vil identifiseres med underleverandører av tekniske ytelser, prosessering og tekniske infrastrukturer som sikrer samordning av tjenester og avregning av transaksjoner mellom betalingstjenestetilbydere. I likhet med gjeldende rett vil tjenesteyteren videre være ansvarlig for formidlende institusjoner som forårsaker en forsinket eller manglende gjennomføring av en betalingstransaksjon, jf. Ot.prp. nr. 94 (2008–2009) s. 140. Noe annet er at når beløpet er overført, vil ikke betalerens kontotilbyder lenger være ansvarlig for feil som mottakerens kontotilbyder begår. Sistnevnte vil da heller ikke kunne kreves etter § 3-49 annet ledd dersom mottakerens kontotilbyder skulle vise seg ute av stand til å dekke sine forpliktelser. Departementet viser i denne sammenheng til at de generelle reglene om sanksjoner ved mislighold i lovforslaget kapittel 3 avsnitt VI må ses i sammenheng med spesialregler som bare gjelder for enkelte typer tjenester. Samtidig vil de generelle reglene i kapittel 3 avsnitt VI

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

utfylle for eksempel betalingsreglene i spørsmål som spesialreglene ikke regulerer, sml. høringsuttalelsen fra *Finans Norge* om dette. På samme vis må reglene ses i sammenheng med den særskilte reguleringen av finansagenter. Departementet bemerker også at det ikke nødvendigvis er slik som Finans Norge gir uttrykk for, når det i høringsuttalelsen vises til at medhjelpere som bare bidrar med infrastruktur (post, jernbane, samferdsel mv.), oppfyllelse før kontrakten inngås eller biforpliktelser, faller utenfor alminnelige regler. Det vises i denne sammenheng til den nordiske utredningen NU 1984: 5 s. 264 og Hagstrøm: Kjøpsrett (2015) s. 167 flg.

Departementet viser for øvrig til *Forbrukerombudets* høringsuttalelse der det gis uttrykk for at de foreslåtte reglene innebærer at forbrukeren ikke trenger å forholde seg til en lang, og noen ganger uoversiktlig, kjede av involverte parter i et kontraktsbrudd. Som Forbrukerombudet også er inne på, vil tjenesteyteren selv kunne regulere ansvarsfordelingen med kontraktshjelperen enten gjennom avtale eller ved et etterfølgende regressoppgjør som følge av krav fra kunden som skyldes oppfyllelssvikt hos underleverandøren. Departementet viser i denne sammenheng til § 2-16 i lovforslaget, som slår fast at tjenesteyteren og underleverandøren, så langt det følger av alminnelige regler, har regressadgang overfor hverandre ved erstatningsutbetaling til kunden. En annen sak er at § 3-49 annet ledd også gir kunden en direktekravsadgang mot underleverandøren, se punkt 24.5.6.

Ofte vil det være den enkelte ansatte hos tjenesteyteren som har kontakt med kunder og utenverdenen for øvrig. *Finansforbundet* har i høringsen fremhevet at forslaget ikke bør medføre en utvidet adgang til å stille enkeltpersoner som er ansatt i finansinstitusjoner, personlig ansvarlige, se punkt 14.5.6.

Departementet bemerker at den enkelte ansatte ikke kan anses som «underleverandør» etter § 3-49 annet ledd. På samme måte som etter gjeldende rett vil den ansatte likevel kunne være ansvarlig på selvstendig grunnlag etter alminnelige erstatningsregler, se for eksempel LG-2011-19354 og LG-2015-97037 (Gulating) om investeringsrådgivning. Noe annet er at det ofte vil være mer nærliggende å gå på tjenesteyteren enn den enkelte ansatte, jf. skadeserstatningsloven § 2-1. Videre er det foretaket som yter tjenesten, som er ansvarssubjektet etter § 3-49 første ledd, jf. § 3-1. Tjenesteyteren hefter dermed for den ansattes handlinger og unnlater som om de var sine

egne, på samme måte som tjenesteyteren hefter for sine underleverandører etter § 3-49 annet ledd.

I motsetning til skadeserstatningsloven § 2-1 annet punktum gjelder det etter § 3-49 første ledd ikke noen særskilt avgrensning mot tilfeller hvor den ansatte «går utenfor det som er rimelig å regne med». Etter departementets oppfatning vil det imidlertid ligge en hensiktsmessig avgrensning mot ansvar for tap som skyldes mer ekstraordinære handlinger fra den ansattes side ved at erstatningsregelen bare gjelder for rene formu-estap – ikke tings- og personskade – og at de erstatningsbetingende forholdene må kunne føres tilbake til oppfyllelse av tjenesteyterens plikter, jf. § 3-49 første ledd. Hvilke handlinger fra ansatte og underleverandører tjenesteyteren svarer for etter § 3-49 første og annet ledd, korresponderer derfor langt på vei med det alminnelige kontraktshjelperansvaret.

Det kan være noe tvilsomt hvor de nærmere grensene går for hvilke handlinger en kontraktspart identifiseres med etter de alminnelige reglene om kontraktshjelperansvaret. Det er likevel antatt at ansvaret er begrenset til egne kontraktsforpliktelser, og at hjelperens oppfyllelshandlinger må ha sammenheng med de oppgavene vedkommende faktisk er tildelt, se Hagstrøm: Obligasjonsrett (2011) s. 147 og 487 flg. med videre henvisninger. Dersom en selvstendig oppdragstaker foretar oppfyllelshandlinger som ikke omfattes av tjenesteyterens plikter, skjer det neppe noen identifikasjon etter gjeldende rett, og det gjelder trolig selv om tjenesteyteren har formidlet ytelsen.

Departementet foreslår imidlertid som nevnt å videreføre regelen i høringsnotatet om at tjenesteyteren kan holdes ansvarlig for noen som uriktig utgir seg for å være tjenesteyteren eller uten oppdrag fra tjenesteyteren utgir seg for å representere denne, jf. § 3-49 tredje ledd. Som det er redegjort for i høringsnotatet, må forslaget ses i sammenheng med at det på dette området er særlig praktisk at noen uten oppdrag utgir seg for å være og fremstår legitimert som tjenesteyteren selv eller dennes representant.

Når det gjelder tjenesteyterens ansvar for tap som påføres av noen som uriktig fremstiller seg som tjenesteyteren, tar § 3-49 tredje ledd først og fremst sikte på å regulere risikofordeling ved svindeforsøk gjennom såkalt «phishing» og «skimming». *Phishing* er e-postsvindel for å samle inn personlige opplysninger, som for eksempel brukernavn og PIN-kode, for å få tilgang til nettbank. *Skimming* er et begrep som brukes om uautorisert kopiering av betalingskort. Skimming foregår

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

vanligvis i minibanker ved at svindlerne fester en liten kortleser som kopierer kortinformasjonen, over kortleseren i minibanken.

De aktørene som tjenesteyteren identifiseres med etter § 3-49 tredje ledd, er ansvarlige på selvstendig grunnlag. Det kan imidlertid tenkes at vedkommende ikke er søkegod, er vanskelig å få kontakt med, e.l. Etter departementets oppfatning står tjenesteyteren nærmere enn kunden til å bære risikoen for tap som oppstår som følge av handlingene til den som uriktig utgir seg for å være tjenesteyteren eller dennes representant. Departementet understreker i denne sammenheng at tjenesteyterens ansvar bare gjelder så langt tjenesteyteren kunne forventes å kjenne til forholdet, eller ikke med rimelige tiltak har forsøkt å advare sine kunder.

Phishing og skimming er svindel gjennom teknisk kompliserte løsninger som tjenesteyteren tilbyr og oppmuntrer sine kunder til å benytte. At tjenesteyteren overfor kunden er ansvarlig for tap som oppstår i den forbindelse, vil kunne gi tjenesteyteren insentiv til stadig å søke å utvikle sikrere løsninger for sine tjenester eller alternative tjenester med redusert risiko for at tredjepersoner overfor kunder fremstår som tjenesteyteren. Kunden har på sin side i praksis få muligheter til det samme. Tjenesteyteren vil dessuten regulært ha best mulighet for å pulverisere tapet ved slik svindel.

Det påligger betalingstjenesteyteren å ha interne kontrollmekanismer og prosedyrer for å unngå uønskede sikkerhetshendelser mv., jf. det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 5 om søknad om tillatelse som betalingstjenesteyter. Selv om regelen i § 3-49 tredje ledd i dag trolig vil være mest praktisk ved betalingstjenester, ser departementet imidlertid ikke noen avgjørende grunner til at regelen bør begrenses til disse tjenestene. Det bør kunne kreves også av tjenesteytere som ikke tilbyr betalingstjenester, at de har kontroll- og varslingsmekanismer for å forhindre at tredjepersoner fremstår som tjenesteyteren selv eller tjenesteyterens representant i relasjon til tjenestetilbudene.

Departementet viser for øvrig til at lovforslaget § 3-49 tredje ledd tar opp i seg alminnelige krav til lojalitet i kontraktsforhold som gjelder mellom tjenesteyteren og kunden. Videre vil lovforslaget på dette punktet ta opp i seg lignende hensyn som ligger til grunn for reglene i avtaleloven § 33 om redelighet og god tro. Departementet nevner i denne sammenheng at det dessuten vil kunne være i strid med reglene i avtaleloven § 33 å holde kunden ansvarlig for disposisjoner foretatt

på grunnlag av svikaktig opptreden fra tredjepersoner som tjenesteyteren antas å kjenne til når disposisjonen foretas.

Om tjenesteyteren kan holdes ansvarlig for tap hos andre enn kunder som følge av at noen uriktig utgir seg for å være tjenesteyteren eller dennes representant, må avgjøres etter alminnelige erstatningsrettslige regler, og faller utenfor forslaget her.

Tjenesteyterens ansvar etter § 3-49 første tredje ledd vil kunne lempes eller settes til side etter reglene om medvirkningsansvar og tapsbegrensningsplikt dersom kunden i tilstrekkelig grad kan bebreides for ikke å ha avklart at tredjepersonen ikke hadde oppdrag fra tjenesteyteren eller ikke var tjenesteyteren, jf. fjerde ledd. Fjerde ledd gjelder også for ansvaret for underleverandørene i annet ledd. Videre er tjenesteyteren ikke ansvarlig dersom underleverandøren ville gått fri fra ansvar etter ansvarsfritaksregelen i § 3-50.

Tjenesteyteren kan tenkes å måtte identifiseres med andre enn de som er kontraktshjelpere (annet ledd) eller forsøker å fremstå som kontraktshjelpere (tredje ledd), i medhold av andre regler enn lovforslaget her. Etter omstendighetene kan det for eksempel tenkes ansvar etter kjøpsloven § 18 annet ledd og forbrukerkjøpsloven § 16 annet ledd ved salg av finansielle instrumenter.

24.5.6 Kundens direktekrav mot underleverandøren

Departementet foreslår i § 3-49 annet ledd å videreføre med visse endringer høringsnotatets forslag om å gi kunden adgang til å rette erstatningskrav direkte mot tjenesteyterens underleverandør. Til forskjell fra høringsnotatet foreslås det å regulere kundens direktekravsadgang sammen med tjenesteyterens erstatningsansvar i lovforslaget § 3-49. Videre er lovforslaget begrenset til å gjelde krav om erstatning for økonomisk tap.

Kundens tap som følge av brudd på tjenesteyterens plikter kan stamme fra forhold hos noen som har påtatt seg å bidra til å oppfylle forpliktelsene på vegne av tjenesteyteren. En adgang til å rette krav direkte mot en underleverandør av tjenester øker muligheten for å plassere ansvaret hos den som endelig bør bære det, og kan dermed være ressursbesparende. Underleverandøren og tjenesteyteren kan dessuten gjennom avtale regulere ansvarsfordelingen seg imellom, og eventuelt fremme et regresskrav mot den andre. En direktekravsadgang vil styrke kundens stilling.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Personkretsen som kan holdes ansvarlig etter direktekravsregelen, svarer til den tjenesteyteren selv er ansvarlig for etter § 3-49 annet ledd. I sammenheng med dette foreslås det også en alminnelig regressbestemmelse i § 2-16. Samlet vil disse reglene være egnet til å kanalisere ansvaret for tapet til den som endelig bør bære det. Selv om det synes å være tjenesteyterens ansvar etter § 3-49 annet ledd som er mest praktisk for kunden, er det vanskelig å se noen grunn til at kunden ikke bør gis en direktekravsadgang ved finansiell tjenesteyting. Hjemmel for direktekrav finnes i vid utstrekning i kontraktslovgivningen for øvrig.

I høringen har *Finans Norge* riktignok uttalt seg kritisk til forslaget om en egen direktekravsregel i finansavtaleloven og mener at bestemmelsen bør utgå. Det er blant annet vist til en artikkel i *Jussens Venner* der det gis uttrykk for en forsiktig holdning til direktekrav på ulovfestet grunnlag. Høringsinstansen viser i denne sammenheng til at «det er lite spor av denne forsiktige holdningen i forslaget til ny finansavtalelov». Til dette vil departementet bemerke at den nevnte artikkelen gjelder adgangen til å fremme direktekrav på ulovfestet grunnlag. Det er noe annet enn å gi lovregler om direktekrav. Som nevnt finner man slike regler i flere kontraktslover.

Departementet vil videre bemerke at selv om flere kontraktslover avgrenser kretsen av potensielle ansvarssubjekter for et direktekrav til nærmere bestemte ledd i kontraktskjeden, er det et gjennomgående vilkår for og en avgrensning av ansvaret at direktekravet må gjøres gjeldende «som følge av mangelen». Det er dermed mangelen som skal kunne gjøres gjeldende mot det bakre kontraktsleddet, og det forutsetter at det bakre kontraktsleddet har en viss tilknytning til mangelen. Lovforslaget ligger tett opp til dette ettersom det er tjenesteyterens pliktbrudd som er forårsaket av ansvarssubjektene i § 3-49 annet ledd, som kan gjøres gjeldende. Når direktekravsadgangen er begrenset til underleverandører som gjennom mangelfull medvirkning til oppfyllelse av tjenesteyterens plikter har påført kunden et tap, utgjør tjenesteyterens plikter i relasjonen til kunden en begrensnings med hensyn hvilke ansvarssubjekter som det eventuelt kan rettes et direktekrav mot. For øvrig synes det heller ikke hensiktsmessig å angi eksakt hvilke underleverandører som kan holdes ansvarlige. Tjenesteyterens plikter vil være svært ulikeartede etter lovforslaget, og tjenesteyterens underleverandører vil dermed kunne være en uensartet gruppe.

På denne bakgrunn har departementet vanskelig for å se at det er «ulogisk» at underleveran-

døren skal være erstatningsansvarlig for kundens tap fordi underleverandøren eventuelt «aldri har vært i besittelse» av ytelsen, slik *Finans Norge* gir uttrykk for i sin høringsuttalelse. Det gjelder for de underleverandørene *Finans Norge* viser til i høringsuttalelsen, men også for andre underleverandører så langt de er forutsatt å skulle bidra til å oppfylle tjenesteyterens plikter. Det kan for eksempel vises til kausjonistens tap som følge av villedende opplysninger om verdiene av pant eller sikkerhet for hovedfordringen fra en uavhengig takstmann som tjenesteyteren har engasjert. Etter omstendighetene kan det tenkes at det var forsvarelig av tjenesteyteren å legge til grunn takstmannens verdivurdering, se NOU 1994: 19 s. 178. Kausjonisten bør da ha mulighet for å holde takstmannen ansvarlig for å få dekket et eventuelt tap. Et slikt krav vil kausjonisten på nærmere vilkår uansett kunne gjøre gjeldende etter alminnelige erstatningsregler om informasjonsansvar.

Når det gjelder oppdragsforetak som formidler finansielle tjenester på oppdrag fra den som senere blir kunde for tjenesten som formidles, vil oppdragsforetaket ikke bli ansett som underleverandør etter § 3-49 annet ledd, for eksempel en finansmegler eller en uavhengig rådgiver. Disse oppdragsforetakene vil imidlertid kunne møtes med erstatningskrav etter § 3-49 første ledd på grunnlag av kontraktsforholdet mellom oppdragsforetaket og kunden som oppdragsgiver. Et oppdragsforetak som utfører finansoppdrag for den finansielle tjenesteyteren som leverer de tjenestene som formidles, for eksempel en finansagent, og som dermed ikke står i et kontraktsforhold med kunden, vil etter lovforslaget likevel ha et selvstendig ansvar for å påse at tjenesteyterens plikter overfor kunden blir overholdt, jf. § 3-58 annet ledd bokstav c. Når dette er tilfellet, vil det etter departementets syn harmonere dårlig om kunden ikke skal kunne rette et direktekrav også mot finansagenten. Dersom det etter omstendighetene blir antatt at det ikke foreligger et finansagentoppdrag, vil kunden etter lovforslaget § 3-49 annet ledd uansett kunne rette krav mot underleverandøren. Lovforslaget vil derfor forhindre at den som begår et mislighold på grunnlag av et kontraktsforhold med tjenesteyteren, kan unndra seg erstatningsansvar gjennom måten virksomheten organiseres på.

Det gjelder etter forslaget ingen begrensninger i hva tjenesteyterens pliktbrudd må gå ut på for at det kan gjøres gjeldende som grunnlag for direktekrav. Direktekrav kan for eksempel fremmes ved tap som følge av forsinkelse. Dette står i motsetning til kontraktslovgivningen for øvrig,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

som gir adgang bare til direkte mangelskrav, men samsvarer med burettslagslova § 5-14. Ved finansielle avtaler er det vanskelig å se noen avgjørende begrunnelse for at en kunde som er rammet av en mangel, skal nyte godt av en direktekravsadgang, men ikke den som er rammet av forsinkelse. Begrunnelsen for at kontraktslovgivningen i stor utstrekning begrenser direktekravsadgangen til mangelskrav, er i all hovedsak at det kan være vanskeligere å påvise sammenhengen mellom mislighold i et annet kontraktsledd ved forsinkelse sammenlignet med mangler. Det kan dermed oppstå tvil om det tidligere kontraktsleddets ansvar og derfor om det mellomliggende kontraktsleddet kunne gjort «tilsvarende krav gjeldende» mot det bakre leddet, se Ot.prp. nr. 80 (1986–1987) s. 138 for kjøpslovens vedkommende. Etter forslaget er imidlertid ikke kundens krav begrenset av at tjenesteyteren kan gjøre tilsvarende krav gjeldende mot underleverandøren; begrensningen ligger i at kundens tap må være forårsaket av underleverandøren. Det mellomliggende kontraktsleddet vil dessuten gjennomgående være en finansiell tjenesteyter som yter tjenester i næringsvirksomhet, jf. § 3-1 første ledd. Å fastlegge ansvarsforholdet mellom denne og underleverandøren bør da normalt ikke by på så betydelige vanskeligheter at det på generelt grunnlag kan begrunne at det ikke skal være adgang til direktekrav ved forsinkelse.

I tråd med kontraktslovgivningen ellers er direktekravsadgangen ikke betinget av at kunden først forsøker å fremme kravet sitt mot tjenesteyteren, selv om en slik fremgangsmåte i de fleste tilfeller vil være det mest nærliggende. Tjenesteyteren og underleverandøren hefter solidarisk for tap som er forårsaket av underleverandøren. Når kundens totale tap er større enn det som kan tilskrives forhold hos underleverandøren, må kunden kreve det overskytende av tjenesteyteren.

Lovforslagets direktekravsregel er begrenset til krav om erstatning for lidt tap. Direktekrav ved andre misligholdssanksjoner må eventuelt bygges på ulovfestede regler. Kunden vil også kunne rette krav mot andre enn tjenesteyteren etter andre regler enn forslaget her ved for eksempel kjøp av finansielle instrumenter, men det reguleres av kjøps- og kommisjonslovgivningen.

24.5.7 Erstatningens omfang

Departementet foreslår i lovforslaget § 3-49 fjerde ledd, med visse endringer, å videreføre § 12 i høringsnotatet om erstatningens omfang. Under høringen har *Finans Norge* gitt uttrykk for at tapet

må beregnes etter alminnelige kontraktsrettslige prinsipper. Departementet viser til at bestemmelsen gjelder utmåling av erstatning både i og utenfor kontrakt og er ment å være en kodifisering av gjeldende rett. Selv om utgangspunktene for utmåling av erstatning i og utenfor kontrakt er nokså like, er det visse forskjeller i detaljene, se Hagstrøm: Obligasjonsrett, 2. utgave (2011) s. 538–539. Det synes dermed hensiktsmessig å regulere utgangspunktene for erstatningsutmålingen, idet disse er nokså likeartede i kontrakts- og erstatningsretten, men slik at nærmere detaljspørsmål under utmålingen må løses på grunnlag av gjeldende utmålingsprinsipper for det aktuelle typetilfellet.

Utmålingsbestemmelsen fastslår prinsippet om full tapsdekning i kontrakterstatningsretten og den alminnelige erstatningsretten. Når det gjelder høringsuttalelsen fra *Finanstilsynet* om at «en bestemmelse om fullt erstatningsansvar, herunder både positiv og negativ kontraktsinteresse, ikke nødvendigvis bør innføres på finansområdet», vil departementet bemerke at begrepene positiv og negativ kontraktsinteresse er navn på rettsanvendelsesresultater. Hva det vil si at kunden skal ha erstattet sitt fulle tap, avhenger av årsaksbetraktningene som legges til grunn for utmålingen. Forslaget er her ment å svare til gjeldende kontrakts- og erstatningsrettslige utmålingsprinsipper.

Prinsippet om full tapsdekning må dermed tilpasses tapsituasjonen. Har for eksempel kunden lidt et tap som følge av utilstrekkelig investeringsrådgivning, og erstatningsansvaret bygger på alminnelige erstatningsregler om profesjonsansvaret, er utgangspunktet for beregningen etter gjeldende rett at kunden skal stilles som om informasjonen og rådgivningen hadde vært aktsom, jf. Rt. 2003 s. 400 (avsnitt 49). Tilsvarende gjelder for forslaget: Kunden skal her stilles som om informasjonen og rådgivningen svarte til det som kan forventes av en alminnelig god fondsmegler. Dette innebærer i resultatet at den såkalte negative kontraktsinteressen skal erstattes. Men har opplysningssvikten ført til en kontraktsrettslig mangel, og det i den forbindelse kreves erstatning, kan det bli aktuelt å erstatte kundens oppfyllesinteresse. Det samme gjelder som et utgangspunkt ved tap som skyldes brudd på andre plikter, slik som egnethetsvurdering etter verdipapirhandelen. Kunden skal stilles som om tjenesteyteren har oppfylt sine plikter, jf. også nedenfor i punkt 24.5.8.

Gjør imidlertid kunden gjeldende at han eller hun ikke er bundet til avtalen på grunn av opplys-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ningssvikten, og når frem med det synspunktet, kan det oppstå spørsmål om å erstatte tap som er oppstått ved at kunden har stolt på kontrakten (negativ kontraktsinteresse). I Rt. 2013 s. 388 ble tapet erstattet ved at innbetalingene fra kunden ble tilbakeført. En slik løsning vil etter departementets syn være aktuell for andre pliktbrudd av betydning for avtalens gyldighet.

Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI er kritisk til at det i høringsnotatet ikke er presisert hva «tap» betyr i en investeringssammenheng, slik at kursfall på verdipapirer vil kunne være et tap etter forslaget (se punkt 24.4.2). Det omtales videre som uheldig dersom «kunder skal få en utstrakt mulighet til å velge ut de produktene kunden har i sin portefølje som har gått med tap, for så å lete etter pliktbrudd hos tjenesteyter for å få vedkommende til å bære tapet». Departementet viser i denne sammenheng til redegjørelsen under punkt 24.5.2 om ansvarsfritak. På samme måte som etter gjeldende rett må en investor selv bære risikoen for egne forventninger om markedsutviklingen og lignende antakelser om fremtiden, så langt disse ikke er basert på villedende informasjon fra tjenesteyteren. Har rådgivningen vært villedende, og det innebærer at handlenormen i § 3-1 første ledd er overtrådt, skal kundens tap erstattes i tråd med gjeldende utmålingsprinsipper som nevnt.

Utmålingsbestemmelsen i høringsnotatet begrenset ikke tjenesteyterens erstatningsansvar til såkalte direkte tap. Noen av høringsinstansene har hatt innvendinger mot dette. Departementet vil bemerke at det neppe er grunnlag for å hevde at profesjonsansvaret er avgrenset mot såkalte indirekte tap. Som fremholdt av Hagstrøm: Obligasjonsrett (2011) s. 558 er avgrensningen mot indirekte tap knyttet til ansvarsbegrensningen for kontrollansvaret, og har derfor ikke relevans ut over dette. Og det kan dessuten reises spørsmål om det er noen automatikk i at begrensningen for indirekte tap skal følge kontrollansvaret, se Hagstrøm: Obligasjonsrett (2011) s. 524. Når det gjelder forholdet til reglene i betalingskontodirektivet og det reviderte betalingstjenestedirektivet, synes direktivene ikke å være til hinder for at det i tråd med nasjonal rett gis regler om erstatning for annet tap enn de tapssituasjonene som konkret reguleres i direktivene. Det vises videre til at ansvarsgrunnlaget i stor grad vil fastlegges på grunnlag av tradisjonelle skyldvurderinger. Indirekte tap kan kreves dekket når det er utvist skyld etter kontraktslovene som opererer med kontrollansvaret som et eget ansvarsgrunnlag. Bustadoppføringslova § 36 og håndverkertjeneste-

loven § 30 har, mye på grunn av at lovene regulerer forbrukeravtaler, på sin side ikke noen generell avgrensning mot indirekte tap, selv der debitor ikke har utvist skyld. Erstatningsreglene i disse lovene gjelder likevel ikke for personskade og tap i næringsvirksomhet; da gjelder alminnelige erstatningsregler.

Departementet har på denne bakgrunn kommet til at erstatningsregelen ikke bør være avgrenset mot såkalte indirekte tap, idet en slik avgrensning vil innebære en vesentlig innskrenking av kundens erstatningsrettslige vern etter gjeldende ulovfestet rett. Spørsmålet om hvorvidt tapsposter som etter enkelte kontraktslover eventuelt måtte anses som indirekte, kan kreves dekket etter forslaget, vil bero på reglene om årsaksammenheng og adekvans. Utmålingsbestemmelsen må dermed ses i sammenheng med adekvansbegrensningen i § 3-49 første ledd, som fastslår at tjenesteyterens ansvar er begrenset til tap som tjenesteyteren med rimelighet kunne ha forutsett som en mulig følge av pliktbruddet.

Finanstilsynet er kritisk til at bestemmelsen i høringsnotatet var utformet etter modell av håndverkertjenesteloven og bustadoppføringslova, som regulerer på forhånd fastsatte resultatforpliktelser. Ifølge Finanstilsynet kan slike tjenester i liten grad sammenlignes med finansielle tjenester. Departementet viser til at forslaget ikke er begrenset til tjenesteyterens innsatsforpliktelser. Det vises videre til at det utmålingsreglene i bustadoppføringslova og håndverkertjenesteloven fastslår, er alminnelige prinsipper om full tapsdekning med unntak for tap som må avskjæres etter adekvansbetraktninger eller settes ned som følge av kreditors medvirkning til tapet.

Når det spesielt gjelder investeringstjenester, kan det være slik at dersom kunden har fått et produkt med for høy risiko fordi tjenesteyteren ikke har oppfylt sin plikt til å utføre en egnethetsvurdering etter verdipapirhandeloven, ville kunden uansett ha hatt en markedsrisiko hvis kunden i stedet hadde blitt tilbudt et produkt som var egnet for sin risikoevne og -vilje. Videre ville utløsning av et gevinstpotensial ha tilfalt kunden. Det vil kunne by på utfordringer å bedømme om kunden ville ha latt være å investere dersom tjenesteyteren hadde oppfylt sine plikter på en korrekt måte, eller om kunden ville ha kjøpt et annet og bedre egnet produkt, og i så fall hvilket produkt og hvilken markedsutvikling dette produktet ville ha hatt. Etter departementets syn må slike spørsmål løses av domstolen i de enkelte tilfeller. Utfordringen med hvilket alternativt hendelsesforløp som skal danne grunnlag for erstatningsutmålingen, er

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

langt fra særegen for finansielle tjenester. Det er heller ikke kommet andre høringsinnspill som tilsier at det skulle være behov for andre utmålingsprinsipper enn det som følger av gjeldende ulovfestet rett. Alternativt kunne ulike former for standardkompensasjon vært vurdert, men etter departementets syn ville det kunne lede til at kundene tar mindre ansvar for å vurdere egen risikotoleranse.

Departementet foreslår å videreføre forslaget i høringsnotatet om den skadelidtes plikt til å begrense tapet, jf. § 3-49 fjerde ledd. Lovteksten er imidlertid justert noe ved en henvisning til skadeserstatningsloven § 5-1. Videre er det i lovforslaget tatt med en henvisning til at erstatningsansvaret kan settes ned som følge av skadelidtes medvirkning til tapet. Skadeserstatningsloven § 5-1 nr. 1 om medvirkning og § 5-1 nr. 2 om tapsbegrensningsplikt gjelder både i og utenfor kontrakt.

Medvirkning til tap og misligholdt tapsbegrensningsplikt kan gjøre seg gjeldende på ulike måter. Normalt vil tapsbegrensningsplikten inntre først ved tjenesteyterens pliktbrudd, mens medvirkningsreglene også gjelder kundens egen medvirkning til at pliktbruddet inntre. Når det gjelder medvirkning, kan det for eksempel vises til Rt. 2003 s. 400 (avsnitt 50), hvor fondsmeglerforetakets ansvar for kundens tap i kapitalmarkedene ble satt ned. I denne saken var imidlertid investoren profesjonell. Siden tjenesteyteren er underlagt

et strengt ansvar, må det kreves nokså åpenbare feil hos kunden før erstatningen avkortes. Tapsbegrensningsplikten kan tilsi at kunden ikke drøyer unødige reklamer, eksempelvis ved tjenester som utføres i tilknytning til finansielle instrumenter som er gjenstand for raske og sterke prisvingninger i markedet. Se også punkt 22.5. Men også her vil utgangspunktet være at det skal en del til før tapsbegrensningsplikten fører til nedsetting av ansvaret.

Departementet går også inn for å videreføre lempningsregelen som var foreslått i høringsnotatet, men med én justering. Som for nedsetting av tjenesteyterens ansvar ved medvirkning og forsømt tapsbegrensningsplikt er det tatt inn en henvisning til skadeserstatningsloven § 5-2. Det har vært en viss usikkerhet og utvikling med hensyn til bestemmelsens anvendelse på kontraktsforhold, men et flertall i Rt. 2004 s. 1887 slo fast at bestemmelsen kan anvendes ved lemping av ansvar i kontrakt. I tråd med de retningslinjene som Høyesterett ga anvisning på i denne dommen, må det ved anvendelsen av skadeserstatningsloven § 5-2 eventuelt tas i betraktning at det er tale om ansvar i kontrakt. Som fremhevet av Hagstrøm: Obligasjonsrett (2011) s. 569 blir det da i realiteten liten forskjell på om den alminnelige lempningsregelen i skadeserstatningsloven § 5-2 eller spesielle kontraktsrettslige regler om lemping benyttes.

25 Klagebehandling og tilsyn

25.1 Klagebehandling

25.1.1 Direktivene

I det reviderte betalingstjenestedirektivet er det stilt nærmere krav til nasjonal rett med hensyn til betalingstjenestetilbyderes klagebehandling, jf. artikkel 101. Det følger av denne bestemmelsen at medlemsstatene skal sikre at betalingstjenestetilbydere innfører og anvender passende og effektive prosedyrer for behandling av klager fra betalingstjenestebrukere om rettigheter og forpliktelser som følger av direktivet. Det oppstilles videre krav til blant annet behandlingstiden for klager fra kundene, som normalt ikke skal overstige 15 arbeidsdager.

25.1.2 Gjeldende rett

Finansavtaleloven oppstiller i dag ingen lovfastede krav til intern klagebehandling. For forvaltningsselskap etter verdipapirfondloven stilles det krav til klagebehandlingen i forskrift 21. desember 2011 nr. 1467 til verdipapirfondloven § 2-7. Bestemmelsen slår fast at forvaltningsselskapet skal ha «klare og tilgjengelige rutiner for å kunne behandle klager fra investorer på en forsvarlig og hurtig måte». Selskapet skal videre «kunne dokumentere slike klager og hvordan de er behandlet».

I rundskriv 4/2019 har Finanstilsynet gitt nærmere retningslinjer for klagebehandling i bank-, finans-, forsikrings- og verdipapirvirksomhet, som bygger på tilsvarende retningslinjer fra de europeiske tilsynsmyndighetene EBA, ESMA og EIOPA. Disse retningslinjene er ikke bindende, og det er ikke krav om at disse innføres som bindende regler i nasjonal rett. Retningslinjene oppstiller blant annet krav til foretakenes organisering av klagebehandlingen, krav om veiledning til klagerne, krav til rutiner for å besvare klager og krav til foretakenes harmonisering av klagebehandlingen.

25.1.3 Forslaget i høringsnotatet

Ettersom retningslinjene fra Finanstilsynet kun er av veiledende karakter, ble det i høringsnotatet foreslått å gjennomføre forpliktelsen etter det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 101 om klagebehandling i finansavtaleloven. Selv om direktivet bare gjelder betalingstjenester direkte, foreslo departementet å gi regelen et generelt anvendelsesområde.

Forslaget gikk blant annet ut på en plikt for tjenesteyteren til å gjøre kunden kjent med ordningene for tvisteløsning og klageadgang, krav om at klager og krav fra kunder skal besvares i et skriftlig dokument, og en plikt til å informere om og begrunne et avslag på en forespørsel om en ytelse.

25.1.4 Høringsinstansenes synspunkter

Forbrukerombudet, *Forbrukerrådet* og *Jussbuss* støtter departementets forslag om å fastsette krav til intern klagebehandling i et innledende kapittel i loven. *Forbrukerombudet* uttaler blant annet at det anses som hensiktsmessig med felles regler for klagebehandling for alle tjenester som reguleres av finansavtaleloven, og antar at like krav til klagebehandling, uavhengig av tjeneste, vil være både i kundens og tjenesteyterens interesse.

EnterCard Norge, *Finans Norge*, *Kommunalbanken AS* og *Næringslivets Hovedorganisasjon* mener at reglene bør være fravikelige utenfor anvendelsesområdet for det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 101, særlig i forhold mellom næringsdrivende. *Finans Norge* uttaler:

«Finans Norge har ingen innvendinger mot at slike regler om intern klagebehandling fastsettes hva gjelder *betalingsformidling*, ettersom det oppstilles krav til klagebehandling i PSD2 art. 101. Vi mener imidlertid at krav om intern klagebehandling i finansavtaleloven ikke er nødvendig på andre områder, særlig ikke for næringskunder. Departementet viser selv til at det allerede i dag foreligger krav om klagebehandling i rundskriv nr. 12/2014 fra Finanstil-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

synet som igjen gjennomfører retningslinjene fra EIOPA, og som finansforetakene følger. Finans Norge er ikke kjent med at manglende klagebehandling utgjør et problem i Norge, og vi mener følgelig at hjemmel i finansavtaleloven vil utgjøre en unødvendig dobbeltregulering.

Dersom et krav om klagebehandling skal oppstilles, må det under enhver omstendighet fastsettes mer lempelige frister for behandling av klager fra næringsdrivende.

Finans Norge kan ikke se at det er utredet hvilke utfordringer forslaget vil ha for aktører utenfor finansnæringen som har avtaler med elementer av betaling og kreditt og som faller inn under finansavtalelovens virkeområde.»

EnterCard Norge mener videre at begrunnelsesplikten er problematisk av hensyn til forretningsutvikling og konkurranse, og uttaler følgende:

«Slik vi leser § 15 tredje ledd innebærer det et krav om *begrunnelse for avslag på finansavtaler* og dessuten klageadgang. Bestemmelsen er prinsipielt ny, men er ikke begrunnet i Forslaget, noe som er påfallende. Forslaget er problematisk av en rekke grunner. I det usikrede kredittmarkedet er avslag normalt basert på automatiserte scoringsmodeller. De legges store ressurser i å utvikle disse modellene, og de utgjør derfor forretningshemmeligheter. Av hensyn til forretningsutvikling og konkurranse er det svært uheldig om institusjonene tvinges til å publisere scoringsresultater. Det kunne også medføre at søkere tilpasser seg scoringsparametrene, slik at de kan manipulere seg til lån. Dessuten er et scoringsresultat ofte lite forståelig for en lemperson fordi det består av kombinasjoner av mange parametre. Ganske ofte er avslag begrunnet i hvitvaskingsreglene, og disse forbyr i utgangspunktet institusjonene å avsløre at den potensielle kunden er undersøkt. Grunnen til avslag kan også være legitim, men ubehagelig å høre for kunden. Det kan f.eks. være knyttet til arbeidsledighet eller tidligere mislighold.

Det er også vanskelig å se grunnlaget for en klage på et avslag om inngåelse av finansavtaler. Institusjonene står i utgangspunktet fritt til å avslå søknader, og lovgiver har jo sågar lagt opp til at institusjonene har en utvidet plikt til å avslå kreditt. Det er vanskelig å se at et tvisteorgan (jf. § 16) har, eller bør ha noe særlig mandat til å overprøve et avslag.

Helt unntaksvis kan det tenkes at kunder kan ha et krav mot institusjonen på grunn av avslag basert på illegitim diskriminering. En rett til begrunnet avslag vil imidlertid ikke hjelpe søkeren i slike tilfeller, ettersom institusjonen neppe vil oppgi til kunden at finansavtalen er avslått på grunn av ulovlig diskriminering (legning, religion etc.). I slike tilfeller er vel Likestillings- og diskrimineringsombudet uansett en mer naturlig instans enn Finansklagenemnda. Og Likestillingsombudet har allerede tilstrekkelig mandat til å håndtere slike klager.»

EnterCard Norge og *Finans Norge* tar også til orde for at begrunnelsesplikten klargjøres i relasjon til hvitvaskingsreglene, særlig i relasjon til forbudet mot at en kunde eller tredjeperson gjøres kjent med at det foretas undersøkelser.

25.1.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår regler om klagebehandling i § 3-53. Flere høringsinstanser har foreslått at reglene om klagebehandlingstid og begrunnelse ved avslag bør gjøres fravikelige utenfor anvendelsesområdet for artikkel 101 i det reviderte betalingstjenestedirektivet. Departementet er enig i at en slik avtalefrihet kan bidra til å sikre nødvendig fleksibilitet i relasjon til kunder som ikke er forbrukere, og foreslår derfor at lovforslaget § 3-53 annet og tredje ledd gjøres fravikelig i næringsforhold utenfor direktivets anvendelsesområde.

EnterCard Norge har som nevnt hatt innvendinger mot en begrunnelsesplikt, særlig ut fra en forståelse av bestemmelsen om at begrunnelsesplikten pålegger tjenesteyteren plikt til å publisere kundens scoringsresultater i forbindelse med kredittvurderingen. Departementet kan ikke se atplikten til å begrunne et avslag innebærer en plikt til en slik publisering av tjenesteyterens kredittvurdering. Begrunnelsen bør gi kunden en viss indikasjon på om avslaget skyldes selskapets kredittvurdering eller øvrige forhold, for eksempel at tjenesteyteren ikke ønsker å yte kreditt i det aktuelle tilfellet. Er avslaget begrunnet i resultatet av den kredittvurderingen som er foretatt, må det som begrunnelse imidlertid være tilstrekkelig å informere kunden om dette. Det vises i denne sammenhengen til opplysningskravene i § 3-26.

I høringen er det reist spørsmål om forholdet mellom begrunnelsesplikten og hvitvaskingsreglene, jf. lov 1. juli 2018 nr. 23 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering § 28. Det følger av lovforslaget § 3-53 tredje ledd annet punktum at

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

begrunnelsesplikten bare gjelder «om ikke noe annet er fastsatt i lov eller i medhold av lov». I tilfeller hvor den forespurte ytelsen ikke kan gjennomføres på grunn av reglene i hvitvaskingsloven, vil dette innebære at tjenesteyteren i prinsippet ikke er forpliktet til å begrunne sitt avslag ut over enkel informasjon om avslaget. Det må for eksempel kunne være tilstrekkelig som begrunnelse å informere om at tjenesteyteren «ikke er i stand til å levere ytelsen», uten at det presiseres om dette skyldes rettslige eller faktiske forhold.

25.2 Behandling av tvister i klageorgan

25.2.1 Direktivene

At en forbruker skal ha adgang til å behandle tvister i et klageorgan, er nevnt i flere av direktivenes fortale, se fortalen til det reviderte betalingsstjenestedirektivet avsnitt 98, betalingskontodirektivet avsnitt 52 og boliglåndirektivet avsnitt 77. I det nevnte avsnittet i fortalen i betalingskontodirektivet begrunnes retten til tvisteløsning i klageorgan slik:

«Forbrukerne bør ha tilgang til effektive og formålstjenlige prosedyrer for alternativ tvisteløsning for å løse tvister som måtte oppstå i forbindelse med rettighetene og forpliktelsene fastsatt i dette direktiv. Når det gjelder relevante avtalerelaterte tvister, er slik tilgang allerede sikret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/11/EU. Forbrukerne bør imidlertid også ha tilgang til prosedyrer for alternativ tvisteløsning når det gjelder tvister som måtte oppstå forut for avtaleinngåelsen, om rettighetene og forpliktelsene fastsatt i dette direktiv, for eksempel om de får avslag på tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner. Dette direktiv fastsetter derfor at forbrukerne bør ha tilgang til prosedyrer for alternativ tvisteløsning for å løse tvister om rettigheter og forpliktelser fastsatt i dette direktiv, uten at det gjøres forskjell på om tvisten oppstår før eller etter at avtalen er inngått. Slike prosedyrer for alternativ tvisteløsning og organene som tilbyr dem, bør oppfylle kvalitetskravene fastsatt i direktiv 2013/11/EU. For å kunne overholde dette direktiv må forbrukernes personopplysninger behandles.»

Krav til regler om behandling av tvister i klageorgan finnes i det reviderte betalingsstjenestedirektivet artikkel 101, betalingskontodirektivet artikkel 24, forbrukerkredittdirektivet artikkel 24 og bolig-

låndirektivet artikkel 39. Fjernsalgsdirektivet artikkel 11 gir også regler om klagebehandling, og i nr. 4 heter det at medlemsstatene kan åpne for klagebehandling i uavhengige klageorgan som et supplement til direktivet. Direktivene stiller krav om at det innføres hensiktsmessige og effektive fremgangsmåter for utenrettslig tvisteløsning i forbrukertvister om rettigheter og forpliktelser fastsatt i de aktuelle direktivene. Prosedyrene og tvisteorganene skal oppfylle de kvalitetskrav som er fastsatt i direktiv 2013/11/EU om alternativ tvisteløsning i forbrukersaker.

25.2.2 Gjeldende rett

Direktiv 2013/11/EU om alternativ tvisteløsning i forbrukersaker er gjennomført i norsk rett ved lov 17. juni 2016 nr. 29 om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker. Loven etablerer en offentlig godkjenningsordning for nemnder og klageorgan som behandler tvister mellom næringsdrivende og forbrukere.

Finansforetaksloven § 16-3 gir Kongen hjemmel til å bestemme at finansforetak skal være tilsluttet en utenrettslig tvisteløsningsordning godkjent i medhold av lov. I forskrift 9. desember 2016 nr. 1502 (finansforetaksforskriften) § 16-6 er det bestemt at betalingsforetak, e-pengeforetak og opplysningsfullmektiger med tillatelse til å drive virksomhet i Norge skal være tilsluttet en utenrettslig tvisteløsningsordning som nevnt i finansforetaksloven § 16-3.

Finansklagenemnda er godkjent som klagenemnd etter finansavtaleloven § 4 og regler i forskrift 5. desember 2016 nr. 1454 om utenrettslige tvisteløsningsordninger etter forsikringsavtaleloven og finansavtaleloven. Etter forskriften § 1 anses et klageorgan som er godkjent etter lov om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker § 3, også som godkjent etter finansavtaleloven – uten forutgående søknad om godkjenning. En slik godkjenning forutsetter imidlertid at klageorganet i sine vedtekter har angitt hvilke kunder og institusjoner som kan bringe saker inn for klageorganet etter lov om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker, og behandler tvister mellom finansforetak og deres kunder etter at klage til foretaket anses avsluttet og uttømt.

Foretak som er medlem av Finans Norge, Finansieringsselskapenes Forening eller Verdipapirfondenes forening, vil gjennom sitt medlemskap i disse organisasjonene være tilknyttet Finansklagenemnda. Foretak som ikke er medlem, men som tilbyr tjenester innenfor Finansklagenemndas saksområder, kan søke om direkte til-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

knytning til Finansklagenemnda for behandling av klager mot foretaket.

25.2.3 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet en videreføring av finansavtaleloven § 4 om behandling av tvister i klageorgan, men med enkelte språklige og redaksjonelle endringer.

I høringsnotatet ble spørsmålet om et generelt krav til finansforetaks tilknytning til utenrettslige tvisteløsningsorgan ikke vurdert.

25.2.4 Høringsinstansenes synspunkter

Finans Norge mener det ikke er behov for den foreslåtte bestemmelsen i og med at behandling av tvister i klageorgan også er regulert i finansforetaksloven § 16-3.

Forbrukerombudet og *Forbrukerrådet* uttaler at de ikke kan se at norsk rett fullt ut oppfyller kravene til utenrettslig tvisteløsning som følger av boliglåndirektivet artikkel 39 og forbrukerkredittdirektivet artikkel 24, og mener det bør oppstilles et generelt krav om tvungen nemndstilknytning for finansforetak. *Forbrukerombudet* anfører i denne sammenhengen:

«Forbrukerombudet kan ikke se at kravet til nemndstilknytning er berørt i høringsnotatet. Forbrukeres adgang til å få behandlet sin tvist i Finansklagenemnda, er etter vårt syn et meget viktig prinsipp. For å sikre korrekt gjennomføring av MCD artikkel 39 og CCD artikkel 24, foreslår Forbrukerombudet at kravet til nemndstilknytning som følger av finansforetaksforskriften § 16-6, utvides til også å gjelde banker, kredittforetak og finansieringsforetak med tillatelse til å drive virksomhet i Norge. Hjemmel for en slik utvidelse av forskriftsbestemmelsen finnes allerede i finansforetaksloven § 16-3.»

25.2.5 Departementets vurdering

Erfaringen med Finansklagenemnda, som er det eneste klageorganet som er godkjent etter reglene i finansavtaleloven, viser at nemnda bidrar til enklere og mer effektiv tvisteløsning innenfor finanssektoren. Nemndsbehandling vil ofte kunne gjennomføres med mindre ressursbruk enn det som er mulig ved domstolsbehandling, og departementet foreslår derfor å videreføre gjeldende regler i finansavtaleloven med enkelte språklige endringer, jf. § 3-54.

Når det gjelder Forbrukerombudets og Forbrukerrådets innspill om nemndstilknytning, viser departementet til at forbrukerkredittdirektivet artikkel 24 krever «hensiktsmessige og effektive fremgangsmåter for tvisteløsning». Direktivet angir ikke nærmere hva løsningen skal gå ut på, og departementet legger til grunn at tvisteløsning som tilfredsstillende kravene i direktiv 2013/11/EU om alternativ tvisteløsning, må anses å også oppfylle kravene i forbrukerkredittdirektivet. Etter lov om godkjenning av klageorgan i forbrukersaker § 23 bokstav c skal Forbrukerrådet tilby mekling i forbrukersaker som er omfattet av annet innmeldt klageorgans saksområde, men som klageorganet ikke behandler fordi den næringsdrivende ikke er tilsluttet klageorganet. Etter departementets vurdering kan det ikke på grunnlag av ordlyden i forbrukerkredittdirektivet fastslås at tvisteløsningen skal foregå i nemnd. Det samme gjelder for boliglåndirektivet artikkel 39.

Det er, som Forbrukerombudet viser til, allerede i dag adgang til å pålegge finansforetak å slutte seg til klageordninger etter finansforetaksloven § 16-3 første ledd. Departementet viser til at foretak gjennom regler i lov om godkjenning av klageorgan i forbrukersaker enten må være tilsluttet en nemnd eller være omfattet av Forbrukerrådets meklingstilbud, og at direktivenes krav derfor må anses oppfylt.

Departementet nevner for øvrig at å pålegge finansforetak en tilslutningsplikt til Finansklagenemnda, som er et privat, avtalebasert klageorgan, vil reise flere prinsipielle problemstillinger om forholdet mellom organisasjonene som har etablert nemnda, og foretak som eventuelt gis pålegg om å slutte seg til nemnda. Departementet legger til grunn at finansforetaksloven § 16-3 ikke gir hjemmel til å pålegge et foretak å slutte seg til en av organisasjonene som har etablert nemnda.

25.3 Tilsyn

25.3.1 Direktivene

Det stilles krav til nasjonale regler om etablering av en offentlig tilsynsmyndighet i det reviderte betalingsstjenestedirektivet artikkel 100, betalingskontodirektivet artikkel 21, forbrukerkredittdirektivet artikkel 20 og boliglåndirektivet artikkel 5. Direktivene pålegger medlemsstatene å utpeke ett eller flere kompetente organ som skal sikre og overvåke at direktivene etterleves i praksis. Tilsynsmyndigheten skal ha de nødvendige undersøkelses- og håndhevelsesbeføyelser samt tilstrek-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

kelige ressurser til å kunne utføre tilsynsoppgaven effektivt. Tilsynsoppgaven skal etter forbrukerkredittdirektivet artikkel 20 legges til en offentlig myndighet eller et offentlig organ som er uavhengig av finansinstitusjoner.

I betalingskontodirektivet artikkel 21 og boliglåndirektivet artikkel 5 stilles det nærmere krav til tilsynsmyndighetens taushetsplikt. Det vises til boliglåndirektivet artikkel 5 nr. 2:

«Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter, alle personer som arbeider eller har arbeidet for vedkommende myndigheter, samt revisorer eller sakkyndige som opptrer på vegne av vedkommende myndigheter, er underlagt taushetsplikt. Ingen fortrolige opplysninger som de får i embets medfør, kan gis videre til noen annen person eller myndighet, unntatt i en summarisk eller sammenfattet form, med forbehold for saker som omfattes av strafferetten eller av dette direktiv. Dette skal imidlertid ikke hindre vedkommende myndigheter i å utveksle eller overføre fortrolige opplysninger i samsvar med nasjonal rett og unionsretten.»

25.3.2 Gjeldende rett

Forbrukertilsynets tilsynskompetanse

Forbrukertilsynet fører tilsyn med at bestemmelsene om kreditt fastsatt i eller i medhold av finansavtaleloven kapittel 3 overholdes ved forbrukerkjøp på kreditt og forbrukerleie, se forskrift 7. mai 2010 nr. 654 om kredittavtaler mv. § 16, som er fastsatt i medhold av finansavtaleloven § 56 a. Forbrukertilsynet fører i tillegg tilsyn med at næringsdrivende overholder forbrukervernregler i en rekke andre lover, så som markedsføringsloven, angrerettloven og tidspartloven. For en nærmere fremstilling av Forbrukertilsynets tilsynskompetanse i medhold av øvrig lovgivning vises det til merknadene til markedsføringsloven § 34 i Ot.prp. nr. 55 (2007–2008).

Etter finansavtaleloven § 56 a tredje ledd kan Forbrukertilsynet som tilsynsmyndighet gi pålegg om at forhold som er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av kapittel 3, skal opphøre. Forbrukertilsynet kan sette en frist for at forholdene bringes i samsvar med pålegget, og kan ilegge den som ikke etterkommer et slikt pålegg, tvangsmulkt til staten.

Markedsrådet

Markedsrådet behandler klager på Forbrukertilsynets vedtak, øvrige avgjørelser som kan påklages etter forvaltningsloven, og avgjørelser etter markedsføringsloven § 37 annet ledd, se § 37 første ledd første punktum. Markedsrådet behandler også klager på avgjørelser andre instanser enn Forbrukertilsynet har avgjort, når dette følger av annet regelverk, jf. markedsføringsloven § 37 første ledd annet punktum.

Finanstilsynet

Finanstilsynet fører tilsyn med reglene i finansavtaleloven etter bestemmelsene i lov 7. desember 1956 nr.1 om tilsynet med finansforetak mv., jf. forskrift 7. mai 2010 nr. 654 om kredittavtaler mv. § 16 og finansavtaleloven § 56 a.

Finanstilsynsloven § 7 første ledd oppstiller taushetsplikt for tilsynets styremedlemmer og tjenestemenn. Taushetsplikten gjelder «overfor uvekdommende om det som de får kjennskap til i sitt arbeid om en kundes forhold», jf. § 7 første ledd første punktum. Når det gjelder andre forhold, reguleres taushetsplikten av bestemmelsene i forvaltningsloven §§ 13 flg.

Forvaltningsloven § 13 slår fast at enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det vedkommende i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om «noens personlige forhold» eller «tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår».

25.3.3 Forslaget i høringsnotatet

Det ble i høringsnotatet foreslått at Forbrukerombudet (nå Forbrukertilsynet) og Markedsrådet ut fra hensynet til forbrukere skulle føre tilsyn med at reglene i finansavtaleloven følges av en næringsdrivende tjenesteyter. For å unngå tvil om hvorvidt kompetansevilkåret var oppfylt, ble det foreslått en regel om at Forbrukerombudet skulle ha kompetanse til å føre tilsyn også med virksomhet rettet mot fysiske personer når reglene får betydning for boliglån og «forbrukerkausjon».

Det ble foreslått at Forbrukerombudets og Markedsrådets tilsyn skulle utføres i samsvar med reglene i markedsføringsloven §§ 32 til 42.

Det ble videre foreslått at finanstilsynsloven § 7 og bestemmelser gitt i medhold av denne

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

skulle gjelde tilsvarende for ansatte i Forbrukerombudet og medlemmer av Markedsrådet, så langt bestemmelsene passer. Dette forslaget ble begrunnet med at kravene til habilitet og taushetsplikt ikke bør avhenge av hvilket tilsynsorgan som fører tilsyn.

25.3.4 Høringsinstansenes synspunkter

Forbrukerombudet støtter departementets forslag om å synliggjøre Forbrukerombudets faktiske tilsynsområde når det gjelder finansavtaleloven. Ombudet mener det bør presiseres i lovteksten eller lovproposisjonen at det kan føres offentlig-rettlig tilsyn med samtlige bestemmelser i finansavtaleloven med forskrifter, uavhengig av om brudd på en bestemmelse også kan gi privatrettslige virkninger.

Forbrukerombudet har videre innspill til bestemmelsens ordlyd:

«Slik vi leser bestemmelsen, følger det av første ledd, første setning at Forbrukerombudets og Markedsrådets tilsynskompetanse gjelder samtlige bestemmelser gitt i eller i medhold av finansavtaleloven, men da kun i forbrukerforhold. Videre forstår vi ut fra bestemmelsens merknad at første ledd, andre setning utvider tilsynskompetansen til også å gjelde lån som er tatt opp av en fysisk person i forbindelse med næringsvirksomhet, men som er sikret med pant i bolig/boligeiendom. Etter vårt syn er bruken av begrepet «boliglån» i andre setning, egnet til å skape usikkerhet knyttet til tilsynsmyndighetens kompetanse. Slik vi leser bestemmelsen, kommer det ikke tilstrekkelig klart frem av ordlyden at første ledd, andre setning dreier seg om lån til næring som tas opp av en fysisk person og sikres med pant i bolig/boligeiendom. En naturlig språklig forståelse av begrepet «boliglån» tilsier at det er tale om lån til boligformål som tas opp av en forbruker. Vi viser i denne sammenheng til vår merknad nedenfor til forskriften § 1.

Det følger av forslaget til § 17 første og andre ledd at Forbrukerombudet og Markedsrådet fører tilsyn med finansavtaleloven, og at tilsynet skal utføres i samsvar med reglene i markedsføringsloven §§ 32 til 42. Det vil si at Forbrukerombudet og Markedsrådet kan fatte forbuds- og påbudsvedtak med tilhørende tvangsmulkt, jf. mfl. § 39 første ledd. I tillegg kan Forbrukerombudet og Markedsrådet fatte vedtak om overtredelsesgebyr med hjemmel i fil. § 111, jf. mfl. § 43 andre og tredje ledd. For

å unngå eventuelle uklårheter ber vi departementet om å vurdere å presisere i ordlyden i § 17 andre ledd at Forbrukerombudet kan fatte forbuds- og påbudsvedtak med tvangsmulkt samt overtredelsesgebyr for brudd på finansavtaleloven og tilhørende forskrifter.»

Finans Norge mener at omfanget av Forbrukerombudets tilsynskompetanse etter de foreslåtte reglene er uklart, og at det derfor er ønskelig at det presiseres hvilke lovbestemmelser ombudet skal føre tilsyn med.

Advokatforeningen, EnterCard Norge og Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI mener det bør foretas en bredere analyse av tilsynsansvaret og grensesnittet mellom de relevante tilsynsorganene. *EnterCard Norge og Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI* antar dessuten at tilsynet med regelverket vil innebære en juridisk utfordring som Forbrukerombudet og Markedsrådet ikke er skikket til.

Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI uttaler:

«Ifølge utkastets § 17 er tilsynet med loven lagt til Forbrukerombudet og Markedsrådet. Dette mener vi er svært uheldig, all den tid det er snakk om relativt komplekse rettsregler, som må ses i lys av andre, tilliggende lover. Dette utgjør i seg selv en juridisk utfordring som forbrukerombudet og markedsrådet ikke er skikket for. Det kan også føre til regulatorisk 'shopping' ved at flere tilsyn skal ha ansvar for langt på vei de samme aktivitetene hos samme aktører. Det er ikke heldig om Finanstilsynet skal ilegge administrative sanksjoner og Forbrukerombudet behandle de privatrettslige sidene ved en og samme overtredelse, i henhold til juridiske begreper med relativt lik utforming, men med ulikt virkeområde og med andre formål. Det samme juridiske begrepet, som for eks 'kundens interesse' kan derfor med dette forslaget få en betydning i en privatrettslig kontekst, håndhevet av Forbrukerombudet, og en betydning i en offentligrettslig kontekst, håndhevet av Finanstilsynet, med behov for klargjøring av respektive virkeområder. Dette er ikke heldig.»

Forbrukerombudet gir uttrykk for usikkerhet om hva taushetsplikten og inhabilitetsreglene i finanstilsynsloven § 7 første og annet ledd innebærer sammenlignet med taushetsplikten og inhabilitetsreglene i forvaltningsloven. Ombudet ber om at det gjøres rede for eventuelle forskjeller i de

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

nevnte reglene som kan begrunne bestemmelsen i forslaget. Forbrukerombudet mener at det heller ikke er behov for det øvrige handleforbudet mv. som følger av finanstilsynsloven § 7 med forskrifter. Det uttales:

«Dersom en ansatt hos Forbrukerombudet eller Markedsrådet skulle få kjennskap til opplysninger som anses som innsideopplysninger, vil de vanlige reglene for innsidehandel gjelde. Vi antar at disse reglene vil være tilstrekkelige. Det er i tillegg relativt få ansatte hos Forbrukerombudet som jobber med finansielle tjenester, og et handleforbud som skal gjelde samtlige ansatte synes å gå unødvendig langt.

Vi viser videre til at handleforbudet for Finanstilsynets ansatte er, etter hva vi forstår, begrenset til «foretak under tilsyn», dvs. finansforetak som nevnt i oppramsingen i finanstilsynsloven § 1. Men for Forbrukerombudets og Markedsrådets ansatte, som fører tilsyn med alle næringsdrivende i Norge som retter virksomhet mot forbrukere, vil formuleringen «foretak som er under tilsyn» i prinsippet omfatte alle landets foretak. Et eventuelt handleforbud må i så fall begrenses til å kun å gjelde finansforetak.»

25.3.5 Departementets vurdering

Forbrukertilsynets kompetanse

Departementet foreslår i lovforslaget § 3-55 i hovedsak å videreføre høringsnotatets forslag til regler om tilsyn, men med enkelte presiseringer. Forslaget går ut på at Forbrukertilsynet og Markedsrådet ut fra hensynet til forbrukerne fører tilsyn med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av finansavtaleloven overholdes av en næringsdrivende tjenesteyter, jf. første ledd i bestemmelsen. Lovforslaget innebærer en kompetanse til å føre tilsyn også med markedsføring av forbrukslån, sml. sak MR-2015-211 (Bank Norwegian II), der Markedsrådet la til grunn at gjeldende forskrift om kredittavtaler § 16 ikke gir Forbrukerombudet kompetanse til dette.

Når det gjelder høringsuttalelsen fra *Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI*, bemerkes at Forbrukertilsynet og Markedsrådet har kompetanse til å føre tilsyn med regler i finansavtaleloven og annet relevant regelverk også i dag. Tilsynet utføres ut fra hensynet til forbrukerne, jf. markedsføringsloven § 35 annet ledd. Finanstilsynet på sin side skal etter finanstilsynsloven § 3 første ledd annet punktum «se til at foretakene under

tilsyn i sin virksomhet ivaretar forbrukernes interesser og rettigheter». Dette er neppe snovere enn det mandatet som er gitt Forbrukertilsynet og Markedsrådet. Departementet vil videre bemerke at Forbrukertilsynet og Markedsrådet ikke behandler privatrettslige tvister. Videre vil Forbrukertilsynets og Markedsrådets vedtak ikke ha direkte virkning for en eventuell tvist mellom en forbruker og den vedtaket retter seg mot. At slike vedtak kan få en indirekte betydning i senere sivile saker for et klageorgan eller domstolene, er en annen sak. Det samme gjelder for øvrig vedtak fattet av Finanstilsynet. Virksomheter risikerer dermed både sanksjoner fra offentlige tilsyn og kontraktsrettslige sanksjoner fra kunden for samme pliktbrudd hvis det dreier seg om et brudd på tjenesteyterens plikter både i relasjon til regler som håndheves av det offentlige, og overfor kunden. Dette skiller seg ikke fra hva som gjelder ved lovbrudd som påtales av påtalemyndigheten, og som også kan gi opphav til sivile krav om erstatning e.l.

Når det gjelder uttalelsene om at Forbrukertilsynet og Markedsrådet er lite egnet som tilsynsmyndighet, vises det igjen til at Forbrukertilsynet og Markedsrådet allerede fører et visst tilsyn med at regler i blant annet finansavtaleloven og markedsføringsloven overholdes av næringsdrivende. Det er departementet sitt syn at Forbrukertilsynet, i samarbeid med Finanstilsynet, fortsatt vil utføre tilsynsoppgaven på en tilfredsstillende måte.

Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI har i sin høringsuttalelse gitt uttrykk for at «kundenenes interesse» som juridisk begrep «ikke er heldig». Departementet antar at det her siktes til forholdet til tjenesteyterens plikt til å opptre i «kundenenes interesser» etter lovforslaget § 3-1 første ledd, jf. punkt 10, og det at Forbrukertilsynet og Markedsrådet samtidig fører tilsyn med tjenesteyterne ut fra hensyn til forbrukerne. Når det gjelder uttalelsen om «kundenenes interesser» som kriterium både i virksomhetsreguleringen og i avtalereguleringen, er ivaretagelse av kundenenes interesser et sentralt formål allerede etter gjeldende rett, på samme måte som kravene i EØS-direktivene som det redegjort for ovenfor. Departementet understreker likevel at det for tilsynene dreier seg om å ivareta interessene til kundene generelt, ikke enkeltkunder og tvister som disse måtte ha med foretakene. Forbrukertilsynet og Markedsrådet vil heller ikke ha kompetanse til å kunne pålegge en tjenesteyter å yte en bestemt finansiell tjeneste eller til å omgjøre en tjenesteyters avgjørelse ved forespørsler om finansielle tje-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

nester. Kunden må i slike tilfeller klage til tjenesteyteren og eventuelt bringe tvisten inn for et klageorgan etter reglene i § 3-54.

Høringen kan gi inntrykk av uklarhet om forholdet mellom Forbrukertilsynets tilsynskompetanse og Finanstilsynets tilsynskompetanse. Departementet viser i den forbindelse til at Forbrukertilsynet i dag har en samarbeidsavtale med Finanstilsynet om tilsynsvirksomheten. Samarbeidet fungerer, etter det departementet erfarer, godt, og det er ikke noe som skulle tilsi at dette vil endre seg med de foreslåtte tilsynsreglene. Departementet foreslår likevel en forskriftshjemmel som eventuelt kan benyttes til å gi nærmere regler om samarbeid med andre tilsynsorgan dersom et slikt behov skulle melde seg i fremtiden, jf. fjerde ledd i § 3-55.

Organiseringen av tilsynet og måten tilsynet utføres på, er regulert i markedsføringsloven §§ 32 til 43. Dette innebærer blant annet at Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan fatte enkeltvedtak om forbud, påbud, tvangsmulkt og overtredelsesgebyr, jf. markedsføringsloven § 39 første ledd. Vedtak kan også rettes mot medvirkere, jf. markedsføringsloven § 39 annet ledd.

Regler om taushetsplikt, inhabilitet mv.

I tilknytning til forslaget i høringsnotatet om at finanstilsynsloven § 7 og bestemmelser gitt i medhold av denne, skal gjelde tilsvarende for ansatte i Forbrukertilsynet og medlemmer av Markedsrådet, har Forbrukerombudet reist spørsmål om forskjellen mellom taushetsplikten som følger av denne bestemmelsen, og taushetsplikten som følger av de alminnelige reglene i forvaltningsloven. Departementet legger til grunn at alle opplysninger som gjelder «drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår», etter forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2, også vil dekkes av begrepet «en kundes forhold» i finanstilsynsloven § 7. Regelen i finanstilsynsloven synes imidlertid å favne videre, ved at alle opplysninger om foretaket omfattes, uavhengig av om det er av konkurransemessig betydning at de hemmeligholdes.

Når det skal avgjøres om opplysninger kan formidles videre, skal det etter finanstilsynsloven § 7 tas utgangspunkt i mottakerens behov for informasjonen («uvedkommende»). Taushetsplikten etter finanstilsynsloven utelukker følgelig ikke at det kan gis opplysninger til andre institusjoner under tilsyn for å beskytte disse mot tap. Det

synes derfor hensiktsmessig at tilsvarende skal gjelde ved Forbrukertilsynets og Markedsrådets tilsyn.

Finanstilsynsloven § 7 første ledd siste punktum utvider taushetsplikten til også å gjelde personer eller institusjoner utenfor tilsynsorganet, dersom disse mottar opplysninger underlagt lovpålagt taushetsplikt. Etter departementets vurdering bør det samme gjelde for personer eller institusjoner som mottar opplysninger fra Forbrukertilsynet eller Markedsrådet.

Når det gjelder adgangen til å kunngjøre ulovlige forhold som oppdages under tilsynsvirksomheten, vises det til Sivilombudsmannens uttalelse SOMB-1991-40.

Forbrukerombudet har videre reist spørsmål om det er behov for en regel om at forbudet i finanstilsynsloven § 7 annet ledd skal gjelde tilsvarende, når inhabilitetskravene i forvaltningsloven § 6 uansett gjelder. Departementet viser til at finanstilsynsloven § 7 fjerde ledd slår fast at tilsynets styremedlemmer og tjenestemenn «ikke [må] være ansatt eller ha lønnet arbeid i eller være med i styre, representantskap eller tilsvarende organ i noe foretak som er under tilsyn». I motsetning til forvaltningsloven § 6 gjelder kravet i finanstilsynsloven generelt, og ikke bare i relasjon til å tilrettelegge grunnlaget for eller treffe avgjørelse i en forvaltningssak. Finanstilsynsloven § 7 annet ledd har også et videre virkeområde enn forvaltningsloven § 6 første ledd ved å omfatte vanlige ansatte og andre med lønnet arbeid i et foretak som er under tilsyn. Regelen vil som et utgangspunkt innebære at Forbrukertilsynets ansatte og Markedsrådets medlemmer ikke samtidig kan være ansatt eller ha styreverv e.l. i foretak som er underlagt organets tilsyn.

Departementet vil dessuten fremheve at det ville være uheldig om foretakene som er underlagt tilsyn, skulle erfare at det gjelder ulike regler om taushet for ulike tilsynsorgan. Om reglene bør gjelde samtlige ansatte hos Forbrukertilsynet og samtlige medlemmer av Markedsrådet, eller kun ansatte og medlemmer som har befattning med tilsyn etter reglene i finansavtaleloven, er imidlertid et annet spørsmål. Departementet foreslår at loven i utgangspunktet omfatter samtlige, men at det gis adgang til i forskrift å gjøre unntak etter nærmere vilkår for ansatte og medlemmer som ikke deltar i slikt tilsyn. Det antas videre at det på dette punktet også kan være behov for å gjøre unntak for ansettelsesforhold og verv fra før ikrafttredelsen av loven.

26 Kundens rett til kontoavtale og betalingstjenester

26.1 Direktivene

Betalingskontodirektivet artikkel 15 og 16 skal sikre at kredittinstitusjoner ikke utøver en diskriminerende handelspraksis overfor forbrukere som er lovlig bosatt i en EØS-stat, samt at forbrukere tilbys en betalingskonto med grunnleggende funksjoner på konkurransepregede vilkår. Retten til betalingskonto med grunnleggende funksjoner skal dessuten gjelde uavhengig av bosted. Medlemsstatene gis adgang til å velge om plikten til å tilby slike konti skal gjelde for alle kredittinstitusjoner på sitt territorium eller kun et tilstrekkelig antall slike institusjoner. Medlemsstatene skal imidlertid påse at betalingskonto med grunnleggende funksjoner ikke tilbys utelukkende av kredittinstitusjoner som tilbyr betalingskontoer som bare er tilgjengelige på internett. Betalingskontodirektivet regulerer ikke om foretak eller personer som ikke er forbrukere, skal ha en tilsvarende rett.

Retten til betalingskonto med grunnleggende funksjoner skal etter artikkel 16 nr. 2 gjelde alle forbrukere med lovlig opphold i EØS, også forbrukere som ikke har en fast bostedsadresse, og asylsøkere, herunder asylsøkere uten oppholdstillatelse som ikke kan utvises på grunn av rettslige eller faktiske omstendigheter. Retten til betalingskonto med grunnleggende funksjoner skal gjelde uavhengig av hvor i EØS den aktuelle forbrukeren er bosatt. Direktivet åpner likevel for at retten kan gjøres betinget av at kunden kan påvise en «reell interesse».

Betalingskontodirektivet artikkel 16 stiller videre krav om at retten til betalingskonto med grunnleggende funksjoner ikke er for tungt eller vanskelig tilgjengelig for forbrukeren. En forbruker skal få svar på sin søknad om åpning av betalingskonto innen ti virkedager. Retten til betalingskonto med grunnleggende funksjoner må heller ikke gjøres betinget av at kunden kjøper ytterligere tjenester eller andeler i kredittinstitusjonen, med mindre et slikt vilkår gjelder for alle kunder i den aktuelle kredittinstitusjonen, jf. artikkel 16 nr. 9.

Retten til betalingskonto med grunnleggende funksjoner gjelder likevel ikke ubetinget. For det første skal kunden avvises dersom det vil være i strid med hvitvaskingsdirektivet (direktiv 2005/60/EF) å åpne betalingskonto i forbrukerens navn. Medlemsstatene kan for det andre velge om de vil åpne for at en forespørsel kan avvises dersom forbrukeren på nærmere vilkår allerede har en betalingskonto hos en annen kredittinstitusjon som befinner seg på medlemsstatens territorium, jf. artikkel 16 nr. 5.

For det tredje kan medlemsstaten etter artikkel 16 nr. 6 begrense retten til betalingskonto med grunnleggende funksjoner på grunnlag av lovbestemmelser som har til formål å legge til rette for at forbrukere skal få gratis (kostnadsfri) tilgang til betalingskonto med grunnleggende funksjoner, eller for å unngå at forbrukere misbruker retten til betalingskonto med grunnleggende funksjoner.

Betalingstjenesteyteren skal som nevnt besvare forbrukerens forespørsel om betalingskonto med grunnleggende funksjoner innen ti virkedager. Dersom en søknad om betalingskonto med grunnleggende funksjoner avslås, skal tjenesteyteren umiddelbart og kostnadsfritt informere forbrukeren om avslaget og om begrunnelsen for avslaget. Plikten til å oppgi begrunnelsen for avslaget gjelder likevel ikke når det vil være i strid med reglene i hvitvaskingsdirektivet eller nasjonale sikkerhetshensyn mv., jf. artikkel 16 nr. 7. Ved avslag skal forbrukeren dessuten få informasjon om hvordan han eller hun kan gå frem for å klage på avslaget.

Etter artikkel 16 nr. 10 skal en medlemsstat anses for å oppfylle direktivets krav dersom det allerede eksisterer et rettslig rammeverk som på tilstrekkelig presis måte gir forbrukere tilsvarende rettigheter – forutsatt at rettighetene kan håndheves av domstolene.

Betalingskontodirektivet artikkel 17 spesifiserer nærmere hva som utgjør en betalingskonto med grunnleggende funksjoner. Grunnleggende funksjoner vil si tjenester som gjør det mulig å åpne, forvalte og avslutte en betalingskonto. Videre omfattes innskudd og uttak av kontanter. Kontantuttak skal kunne foretas i skranke i tjenes-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

teyterens åpningstid og i minibanker utenom åpningstidene hvor som helst innenfor EØS. Grunnleggende funksjoner omfatter videre direktebelastninger (direktedebitering) av betalingskontoen, betalingstransaksjoner utført ved bruk av betalingskort, inkludert internettbaserte kortbetalinger, kontobetalinger (kredittransaksjoner), herunder faste betalingsoppdrag, både i skranke og ved bruk av internettbaserte løsnin-ger som tilbys av tjenesteyteren.

Forbrukeren skal kunne forvalte og iverksette betalingstransaksjoner fra en betalingskonto med grunnleggende funksjoner i tjenesteyters forretningslokaler og ved bruk av internettbaserte løsninger der slike løsninger er tilgjengelige, jf. artikkel 17 nr. 7. Medlemsstatene kan på nærmere vilkår tillate at tjenesteyteren etter forespørsel fra forbrukeren tilbyr brukskontokreditt, innenfor rammene av forbrukerkredittdirektivet.

Tjenesteyteren er etter betalingskontodirektivet artikkel 17 nr. 1 forpliktet til å tilby betalingskonto med grunnleggende funksjoner bare i den utstrekning tjenestene ikke tilbys forbrukere gjennom eksisterende betalingstjenesteprodukter.

Etter artikkel 17 nr. 2 kan medlemsstatene på nærmere vilkår velge å innføre krav om ytterligere tjenester som skal regnes som «grunnleggende funksjoner». Medlemsstatene skal etter artikkel 17 nr. 3 påse at en betalingskonto med grunnleggende funksjoner tilbys ført i medlemsstatens nasjonale valuta. Det må etter artikkel 17 nr. 4 ikke innføres restriksjoner på antall transaksjoner for betalingskontoen, så lenge transaksjonen utgjør en grunnleggende funksjon. Med unntak av transaksjoner som utføres ved bruk av kredittkort, skal bruk av grunnleggende funksjoner være gratis (kostnadsfri) for forbrukeren, alternativt mot et rimelig gebyr. Medlemsstatene kan på nærmere vilkår velge å fastsette et minste antall transaksjoner som skal være kostnadsfrie eller underlagt et rimelig gebyr, det vil si at tjenesteyteren i så fall skal kunne kreve et høyere gebyr for transaksjoner som går ut over et nasjonalt fastsatt minsteantall, jf. artikkel 17 nr. 6.

Betalingskontodirektivet artikkel 18 nr. 1 gir nærmere regler som skal sikre at en forbruker kan inngå avtale om betalingskonto med grunnleggende funksjoner uten kostnad eller kun mot et rimelig gebyr. Videre skal eventuelle gebyr som kreves av kunden for brudd på avtalevilkår, være «rimelige», jf. artikkel 18 nr. 3. Ved avgjørelsen av hva som anses for å være «rimelig» gebyr, skal det etter artikkel 18 nr. 3 legges vekt på nasjonalt inntektsnivå og gjennomsnittlig pris for tje-

nestene i markedet. Artikkel 18 nr. 4 tillater at medlemsstatene stiller ulike krav til prissetting av tjenester for forbrukere generelt og til prissetting overfor sårbare forbrukere spesielt. Det siste alternativet skal sikre fordelaktig prissetting for sårbare forbrukere som ikke benytter banktjenester i dag.

26.2 Gjeldende rett

Etter finansavtaleloven § 14 kan institusjonen ikke uten «saklig grunn» avslå «å ta imot innskudd eller utføre betalingstjenester» på «vanlige vilkår». Etter paragrafens annet ledd skal kunden underrettes uten ugrunnet opphold om et eventuelt avslag når ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov. En underretning om avslag skal inneholde opplysninger om utenrettslige tvisteløsningsordninger. Finansavtaleloven § 14 skiller ikke mellom forbrukere og andre kunder.

26.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det drøftet om betalingskontodirektivet krever at «betalingskonto med grunnleggende funksjoner» skal være en særskilt kontotype, eller om det er tilstrekkelig at forbrukere har rett til en betalingskonto med egenskaper som nevnt i artikkel 17. Det ble vist til at dette blant annet kan ha betydning for om direktivforpliktelsene må gjennomføres ved nye bestemmelser, eller om det vil være tilstrekkelig med justeringer av gjeldende § 14. Det ble uttalt at det i hvert fall foreløpig syntes å være mest nærliggende å tolke direktivet slik at det ikke krever at betalingskonto med grunnleggende funksjoner skal være en særskilt kontotype:

«Direktivet gir ingen klar veiledning. Enkelte direktivbestemmelser forutsetter riktignok at betalingskontoer med grunnleggende funksjoner skal kunne holdes atskilt fra betalingskontoer som også har andre funksjoner. Blant annet krever artikkel 27 nr. 1 bokstav d at EU-kommisjonen informeres om hvor mange betalingskontoer med grunnleggende funksjoner som har blitt opprettet. Dette kan tyde på at betalingskonto med grunnleggende funksjoner skal være en særskilt produktkategori. Departementet antar imidlertid at det lar seg gjøre å holde oversikt over hvor mange betalingskontoer som utelukkende har grunnleggende funksjoner, selv om dette ikke anses

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

som en egen kontotype. Artikkel 27 nr. 1 avgjør derfor neppe spørsmålet.

Formålet med direktivet er å sikre forbrukere adgang til en rekke grunnleggende betalingstjenester. Dette formålet kan i og for seg realiseres uten at «grunnleggende betalingskonto» må anses som en særskilt produktkategori.

Tolkningsspørsmålet har vært diskutert på et møte med EU-kommisjonen om gjennomføring av betalingskontodirektivet. Kommisjonens representanter viste til at det er EU-domstolens oppgave å tolke direktivet, og unnlot dermed å ta standpunkt til problemstillingen.

I det danske lovforslaget er «basal betalingskonto» angitt som en egen produktkategori. Det fremgår imidlertid ikke av forarbeidene om dette er et resultat av Danmarks forståelse av direktivforpliktelsene eller ikke. I den svenske utredningen er det lagt til grunn at direktivet ikke krever at betalingskonto med grunnleggende funksjoner skal være en «særskild kontotyp». Departementet antar foreløpig det er mest nærliggende å tolke direktivet på samme måte.»

På denne bakgrunn ble det vurdert om betalings-tjenesteytere bør pålegges å tilby betalingskonto med grunnleggende funksjoner som et eget produkt:

«Ved å anse betalingskonto med grunnleggende funksjoner som et eget produkt vil det være tydelig for kundene hvilke tjenester som tilbys, og til hvilken pris. En annen fordel er at det vil være enklere for tjenesteyterne og for staten å holde oversikt over hvor mange slike kontoer som er opprettet, slik at forpliktelsene etter artikkel 27 nr. 1 bokstav d kan oppfylles.

På den annen side vil det kunne oppleves mer stigmatiserende for kundene å be om en «grunnleggende betalingskonto» dersom dette utpekes som et særskilt produkt rettet mot ressurssvake forbrukere. Det er dessuten en viss fare for at det vil bli et marginalt produkt, som ikke endrer seg i takt med utviklingen av nye betalingstjenester.»

Lovforslaget gikk ut på at retten til grunnleggende betalingstjenester gjennomføres i norsk rett ved å bygge på gjeldende § 14. Det ble likevel foreslått at retten til konto med grunnleggende betalingstjenester skulle fremgå direkte av lovteksten. Hvilke betalingstjenester som skal regnes som grunnleggende, skulle etter forslaget regule-

res nærmere i forskrift, men likevel slik at de antatt viktigste tjenestetypene ble beskrevet i lovteksten. Det ble vist til at ved å overlate reguleringen for øvrig til forskrift vil det være enklere å gjøre tilpasninger, for eksempel hvis det utvikles nye betalingstjenester som bør omfattes av kontraheringsplikten fordi de anses grunnleggende, jf. artikkel 17 nr. 2 i direktivet. Det ble også foreslått å utnytte muligheten etter artikkel 17 nr. 2 til å pålegge tjenesteyteren å tilby andre typer betalingstjenester som er i vanlig bruk nasjonalt. For øvrig uttales det i høringsnotatet:

«Det er et siktemål at «grunnleggende betalingstjenester» forstås i samsvar med utviklingen i markedet, og det er ønskelig at kunder som et utgangspunkt tilbys betalingstjenester som tjenesteyteren for øvrig tilbyr sin kundekrets for utføring av allmenne og dagligdagse tjenester. Det foreslås derfor at det i forskrift angis hva som «blant annet» skal anses som grunnleggende betalingstjenester, uten at listen anses uttømmende. Hensikten med dette er å sikre at kundene kan benytte nye betalingstjenester som tilbys i markedet. Det kan være grunn til å understreke at «grunnleggende betalingstjenester» ikke omfatter kreditrelaterte ytelser. Når det gjelder vilkåret etter artikkel 17 nr. 1 om at plikten til å tilby tjenestene bare gjelder så langt disse allerede tilbys til andre kunder, foreslås det ikke å ta med denne begrensingen eksplisitt. Forslaget bygger på at en slik begrensning heller anses som «saklig grunn» til å avvise en kunde.

Direktivet krever at det gjøres klart for forbrukeren at kjøp av tilleggstjenester ikke er en forutsetning for å få tilgang til en konto med grunnleggende funksjoner, se artikkel 20 nr. 2. Dette er i samsvar med finansforetaksloven § 16-8 første ledd, som pålegger finansforetak å opplyse om tjenester som inngår i en produktpakke, tilbys enkeltvis. Ytterligere regulering av dette spørsmålet synes ikke å være nødvendig.»

Når det gjelder grunnlagene for å kunne avvise en kunde som ønsker å åpne en konto med grunnleggende funksjoner, heter det i høringsnotatet:

«Finansavtaleloven § 14 er videreført i § 33 i lovforslaget. Departement antar at avvisningsgrunnene etter nåværende § 14 første ledd er forenlig med direktivet. Det fremgår imidlertid ikke av lovteksten hvilke forhold som kan gi grunnlag for avvisning. Det kan imidlertid

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

være hensiktsmessig om det mest praktiske tilfellet angis i bestemmelsen, slik at lovtæksten gir mer veiledning. Det foreslås derfor presisert at retten til grunnleggende betalingstjenester ikke gjelder dersom betalingstjenesteyteren er pålagt å avvise kunden etter hvitvaskingsloven. [...] Det vises til NOU 2016: 27 punkt 5.2.4.3 for en nærmere redegjørelse for forholdet mellom hvitvaskingslovens legitimasjonskrav og finansavtaleloven § 14.»

Det ble ikke foreslått en rett for betalingstjenesteyteren til å avvise kunder som allerede har en konto med grunnleggende funksjoner i Norge, slik artikkel 17 nr. 5 åpner for. Det ble i den forbindelse vist til forslaget om at betalingstjenesteyteren skal ha rett til å tilby grunnleggende betalingstjenester på betingelser som gir dekning for omkostningene, og at behovet for å avvise kunder som allerede har en konto andre steder, derfor ville være begrenset. Videre ble det vist til at hensynet til like konkurransevilkår taler mot å gi betalingstjenesteyteren en slik avvisningsmulighet.

Det ble ikke foreslått at retten til konto med grunnleggende funksjoner skal være betinget av at kunden kan påvise en «reell interesse» i dette (jf. artikkel 16 nr. 2):

«I direktivfortalen punkt 37 er det presisert at fysisk tilstedeværelse ikke skal være en forutsetning for å ha en «reell interesse». Utover dette gir direktivet ingen eksempler på typetilfeller som er ment å omfattes av uttrykket. Men departementet antar at en slik avvisningsmulighet først og fremst vil være aktuell for personer som verken bor eller oppholder seg i Norge.

Det danske lovforslaget gir mulighet for å avvise på dette grunnlaget. Her er det samtidig understreket at forbrukere med fast opphold i Danmark alltid vil ha reell interesse i åpne en betalingskonto. Forbrukere med bopel utenfor Danmark vil også ha en slik reell interesse hvis vedkommende planlegger å flytte til landet eller eier fast eiendom der. I den svenske utredningen er det ikke foreslått å gi tjenesteyterne rett til å avvise forbrukere uten reell interesse, fordi kriteriet ble ansett for å være for vagt og skjønnsmessig.

Behovet for en å avvise kunder uten reell interesse er uklart. Departementet er ikke kjent med at kunder har blitt avvist på dette grunnlaget. For øvrig vil hvitvaskingslovens regler om kundekontroll og fremleggelse av

legitimasjonsdokumenter trolig utgjøre et visst hinder mot useriøse søknader.

Videre er uttrykket «reell interesse» et vagt vurderingskriterium, som kan gjøre det utfordrende å sikre konsekvent praktisering blant de ulike tjenesteyterne. Departementet foreslår derfor i utgangspunktet at betalingstjenesteytere ikke gis rett til å avvise kunder som ikke kan påvise en reell interesse i å etablere kontoforhold, men ber om synspunkter fra høringsinstansene.»

Når det gjelder hvem som bør ha rett til konto med grunnleggende funksjoner, heter det:

«Etter det departementet kan se, er finansavtaleloven § 14 i samsvar med direktivets krav om hvem som skal ha tilgang til en konto med grunnleggende funksjoner. Riktignok vil personer som nevnt i artikkel 16 nr. 2 kunne nektes å opprette konto dersom vedkommende mangler identitetspapirer som oppfyller legitimasjonskravene etter hvitvaskingsloven. Men dette er i samsvar med direktivets artikkel 16 nr. 4, som krever at forbrukere avvises dersom dette er påkrevd for å overholde forpliktelsene etter hvitvaskingsregelverket.

Direktivet krever at grunnleggende betalingskontotjenester skal tilbys forbrukere i EU. Lovforslagene i Danmark og Sverige er avgrenset til EØS-området og til forbrukerforhold. Departementet er i tvil om det er grunn til å avgrense de norske reglene tilsvarende. Det vises til at den nåværende kontraheringsplikten etter finansavtaleloven § 14 gjelder overfor enhver «kunde». Dette er videreført i lovforslaget § 33.»

Når det gjelder hvem som bør ha plikt til å tilby betalingskonto med grunnleggende funksjoner, ble det ikke foreslått å begrense bestemmelsen til bestemte tilbydere. Det ble uttalt at for å sikre at alle forbrukere har tilgang til grunnleggende betalingstjenester, vil det være et hensyn at slike tjenester tilbys av så mange betalingstjenesteytere som mulig. Videre ble det vist til at hensynet til å unngå konkurransevridding taler mot å la kontraheringsplikten gjelde bestemte betalingstjenesteytere.

Det ble foreslått at tjenestene skal tilbys uten kostnad eller mot et «rimelig gebyr». Det ble også foreslått en forskriftshjemmel som kan benyttes til å regulere prisnivået for grunnleggende betalings-tjenester, selv om det ble antatt at det ikke er aktuelt å benytte denne forskriftshjemmelen slik mar-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

kedssituasjonen er i dag. Det uttales følgende om denne delen av forslaget:

«Etter det departementet kjenner til, tilbyr tjenesteyterne i dag konto med debetkort mot årsgebyr i størrelsesorden 0 til 350 kroner. Departementet mener årsgebyrer i dette intervallet ligger innenfor det som anses som rimelig, tatt i betraktning det høye inntektsnivået i Norge. At markedsregulering i seg selv har gitt rimelige årsgebyrer, kan tilsi at behovet for prisregulerende lovgivning er begrenset.

Uten lovregulering er det likevel ingen garanti for at gebyrene vil holde seg på et rimelig nivå i fremtiden. Et av hovedformålene med direktivet er dessuten å sikre at også kommersielt mindre attraktive kunder får tilgang til en betalingskonto til en rimelig kostnad. I dag er det riktignok ikke et problem at tjenesteyter setter sine alminnelige priser høyt for å unngå kunder de ikke ønsker forretningsforbindelse med. Risikoen for at dette vil kunne skje i fremtiden, er likevel ikke noe man helt kan se bort ifra. Etter departementets syn er det behov for en viss prisregulering. Dette er også best i samsvar med artikkel 16 nr. 10, som krever at retten til grunnleggende betalingstjenester skal være angitt tilstrekkelig klart og presist.

Gebyrnivået kan reguleres på ulike måter. En mulighet er å gi en skjønsmessig regel som forbyr gebyrer utover det som anses rimelig. En annen mulighet kan være å gi Finanstilsynet myndighet til å fastsette en øvre grense for gebyrer i absolutte tall, eventuelt lovfeste en slik grense. I Danmark er det foreslått en lignende ordning for det som omtales som en «§ 20-konto». Etter det danske forslaget skal det fremgå av loven at gebyrer knyttet til en slik konto ikke kan overstige 180 danske kroner. Grensen skal justeres i samsvar med konsumprisindeksen.

Utgangspunktet er avtalefrihet, og det synes ikke å være behov for å gjøre innhugg i dette prinsippet gjennom prisregulering. En skjønsmessig regel kan derfor være hensiktsmessig.

[...]

Ved vurderingen av hva som er et rimelig gebyr, skal det som nevnt tas hensyn til inntektsnivået i Norge og de gjennomsnittlige gebyrene som norske betalingstjenesteytere krever, jf. direktivets artikkel 18 nr. 3. Det er også relevant å ta i betraktning betalingstjenesteyternes direkte og indirekte omkostninger, samt deres mulighet til å få en rimelig for-

tjeneste. I lovforslaget er prisreguleringen begrenset til forbrukerforhold.

Et særlig spørsmål er om enkelte forbrukere bør ha rett til grunnleggende betalingstjenester vederlagsfritt eller på spesielt gunstige vilkår. Kun et fåtall av EØS-medlemsstatene har gitt forbrukere en slik rett.

Så lenge betalingstjenesteyterne bare kan kreve «rimelige» gebyrer, er det vanskelig å se at selv svakerestilte grupper i Norge har behov for vederlagsfri tilgang til betalingstjenester. Samtidig kan det være rimelig at tjenesteytere som tilbyr betalingstjenester, kan få dekket sine kostnader, samt oppnå en viss fortjeneste. Det foreslås på denne bakgrunn ikke at enkelte forbrukere skal ha rett til grunnleggende betalingstjenester uten å måtte betale for tjenesten. Departementet bemerker for øvrig at det kan synes ressurskrevende å identifisere hvilke forbrukere som eventuelt skulle ha rett til vederlagsfri betalingskonto.»

Det ble ikke foreslått et minimumsantall av transaksjoner som forbrukerne skal ha tilgang til mot et rimelig gebyr, jf. artikkel 17 nr. 6. Det ble vist til at det ikke synes å være utbredt i det norske markedet å ha restriksjoner på transaksjoner på betalingskontoer – med unntak for såkalte høyrentekontoer.

26.4 Høringsinstansenes synspunkter

Forbrukerrådet gir uttrykk for støtte til høringsnotatets forslag:

«Forbrukerrådet slutter seg til departementets vurderinger om at alle skal ha tilgang til grunnleggende betalingstjenester, herunder at alle skal kunne betale regninger og motta lønn eller sosiale ytelser.

Betalingskontodirektivet innebærer bestemmelser som skal sikre en sosialt inkluderende økonomi, herunder at alle forbrukere skal ha tilgang til en konto med grunnleggende funksjoner som gjør det mulig å sette inn midler, ta ut kontanter og utføre betalingstransaksjoner. Dette vil være av stor betydning for mange mennesker, herunder ulike grupper av immigranter, asylsøkere samt forbrukere uten fast bopelsadresse. I lys av den økonomiske situasjon som det må antas at mange i målgruppen vil befinne seg i, støtter Forbrukerrådet departementets forslag om at den typen grunnleggende kontotjenester det her er snakk om må

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tilbys enten uten kostnad eller mot et rimelig gebyr.

Forbrukerrådet støtter samtidig begrensningen i direktivet (artikkel 16 nr. 4) om at søknad om betalingskonto skal avslås hvis åpning av en slik konto vil føre til brudd på reglene om forebygging av hvitvasking og/eller terrorfinansiering.»

Forslaget støttes også av *Gjeldsoffer-Alliansen*, som uttaler:

«Vi har sett en del tilfeller der banker har nektet nye kunder å opprette konto, med begrunnelse at vedkommende f.eks. har betalingsanmerkning. Uten en bankkonto blir det svært vanskelig å leve et normalt liv i vårt moderne samfunn. Det er ytterst få «hvite» arbeidsgivere som utbetaler lønn kontant.»

Forbrukerombudet er blant annet opptatt av vilkårene for tjenestene:

«Bestemmelsen gjelder retten til kontoavtaler og betalingstjenester. Det fremgår av PAD artikkel 20 nr. 2 at kjøp av tilleggstjenester ikke er en forutsetning for å få tilgang til konto med grunnleggende funksjoner. Bestemmelsen har til formål å sikre en sosialt inkluderende økonomi ved å tilby alle forbrukere tilgang til en konto med grunnleggende funksjoner. Forbrukerombudet mener derfor at det er hensiktsmessig og forutberegnelig for forbrukeren, at det presiseres i lovteksten at kjøp av tilleggstjenester ikke kan være en forutsetning for å få tilgang til konto med grunnleggende funksjoner.

[...]

Når det gjelder regulering av kostnader for konto med grunnleggende funksjoner, anser Forbrukerombudet etter noe tvil, at en skjønnsmessig regel formulert som «et rimelig gebyr», gir en tilstrekkelig regulering av gebyrnivået. Vi støtter også at det inntas en forskriftshjemmel i tilfelle det er behov for en nærmere regulering av nivået i fremtiden. All den tid regelen fungerer i praksis, og det er mulig å inngå kontoavtaler i Norge med lave omkostninger, ser vi heller ikke et behov for å innta en bestemmelse om at visse grupper skal tilbys tjenestene vederlagsfritt.»

Finans Norge er enig i forslaget om at konto med grunnleggende funksjoner ikke skal være en egen produktkategori. Finans Norge mener videre at forutsetningen om at plikten til å tilby tjenester

kun gjelder så langt disse allerede tilbys til andre kunder, bør fremgå av lovteksten. Det uttales samtidig at det er viktig for bankene at dette minimumstilbudet ikke utvides på en måte som medfører større risiko enn i dag. Videre uttaler Finans Norge følgende om hva slags type kontoer som omfattes av bestemmelsen:

«Det må være klart at det bare er betalingskonto med funksjoner for kontohavers eget bruk, og ikke andres bruk, som omfattes av kravet; ei heller andre typer kontoer eller produkter som innebærer kreditt-, valuta- eller oppgjørslisiko. Vi oppfatter videre hensikten med PAD å være at forbrukere har krav på en betalingskonto som det kan knyttes betalings-tjenester til, og ikke betalingstjenester uten konto.»

Finans Norge mener at plikten til å tilby grunnleggende betalingstjenester bør begrenses til forbrukere, og uttaler:

«Spørsmålet om kontraheringsplikt har en viktig side til bankenes plikter i hvitvaskingslovgivningen, særlig reglene om kundekontroll ved etablering av kundeforhold. Hensynet til effektiv etterlevelse av hvitvaskingsreglene tilsier at kontraheringsplikten må avgrenses. Det er etter vårt syn nødvendig at pliktene blir balansert på en slik måte at næringen trygt kan overholde hvitvaskingslovgivningen uten at det blir for byrdefullt med hensyn til kundekontrolltiltak og ekstra oppfølging så vel ved etablering som underveis i kundeforholdet. Vi peker på at reglene om kundekontroll til dels er skjønnsmessige og basert på risikobasert tilnærming, samtidig som det gjelder en plikt til å avvise kunder dersom slik kontroll ikke kan gjennomføres.

Formålet med PAD er å sikre *forbrukerne* adgang til en rekke grunnleggende betalings-tjenester. Finans Norge mener at dette hensynet må tillegges avgjørende vekt i utformingen av denne bestemmelsen.

[...]

Verken i Sverige eller i Danmark er det innført kontraheringsplikt for næringskunder. Banker i Norge bør stilles i samme posisjon som banker i andre nordiske land med hensyn til hvilke næringskunder banken har plikt til å etablere kundeforhold med. Dette er særlig aktuelt i lys av at kravene til banker og andre rapporteringspliktiges kundekontrolltiltak er skjerpet betydelig de senere årene. Både myn-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

dighetene og næringen selv har prioritert hvitvaskingsreglene gradvis høyere. Dette har medført at kundeetableringsprosessen legger beslag på stadig større ressurser og utgjør en betydelig kostnad.

Næringskundeforhold innebærer ofte mer komplekse produkter, grensekryssende transaksjoner og større risiko, herunder risiko for hvitvasking.

Subsidiært mener vi det må være en lavere terskel for å avvise næringskunder, spesielt der bankene har behov for å ta hensyn til skjønnsmessige vurderinger som kontroll med hvitvaskingsrisiko, omdømmekonsekvenser og byrdefulle oppfølgingskonsekvenser.»

Finans Norge uttaler følgende når det gjelder det gjelder avvisningsgrunnlag:

«Departementet foreslår å videreføre finansavtaleloven § 14 i lovforslaget § 33, og viser til at avvisningsgrunnene etter nåværende § 14 første ledd er forenlig med direktivet. Finans Norge støtter at de hensyn som i dag anses legitime etter § 14, jf. «kriteriet om saklig grunn», videreføres, og vi viser her til NOU 1994:19 og etterfølgende rettspraksis og praksis fra Finansklagenemnda.

Imidlertid mener vi at PAD's muligheter til nasjonale valg i større grad må brukes, slik som for eksempel også dansk lovgiver har gjort. Det må gjøres unntak fra plikten der kunden ikke har «reell interesse» i konto, jf. PAD art. 16 nr. 2. Noe nærmere hva som ligger i «reell interesse» er det etter vårt syn ikke grunn til å presisere i lovteksten, ettersom «reell interesse» må bety et slikt grunnleggende behov som PAD begrunner retten med (konto til å motta lønn, sosiale ytelser etc. og betalinger til og fra tredjemenn).

«Reell interesse» må også sees i sammenheng med at PAD begrenser plikten til å yte tjenester til tilfelle der forbrukeren har en viss tilstedeværelse og for kunder med lovlig opphold i EØS. Departementet viser til at det er tvil om det er nødvendig med den sistnevnte avgrensningen i Norge. Finans Norge mener det er viktig å avgrense retten til personer med lovlig opphold i EØS, slik det er gjort i Danmark og Sverige.

Når det gjelder tilfeller der kundens behov er dekket av en annen kontotilbyder i den aktuelle medlemsstaten, er vi enig med departementet i at dette i seg selv ikke skal være en avvisningsgrunn.»

Finans Norge har også noen merknader til den tekniske utformingen av lovteksten. Blant annet gis det uttrykk for at alle vilkår for rett til konto og unntak må fremgå i lovteksten.

Hovedorganisasjonen Virke uttaler at «kontraheringsplikten [bør] begrenses til å gjelde for forbrukere i EØS, i likhet med det som er gjort i Sverige og Danmark. Kravet om å tilby grunnleggende betalingstjenester må begrenses til personer med lovlig opphold i EØS – som kan vise en «reell interesse» slik PAD åpner for. Dette vil ha en side til overholdelse av hvitvaskingslovgivningen».

Skattedirektoratet er enig i presiseringen om at en kunde kan avvises med hjemmel i hvitvaskingsloven eller annen lov eller regler gitt med hjemmel i lov som gir pålegg om å avvise kunden, og viser i den forbindelse blant annet til skatteforvaltningsloven § 7-3 tredje ledd.

Barne- og likestillingsdepartementet antar at det ikke er hensiktsmessig å etablere grunnleggende konto som en egen produktkategori rettet mot ressurssvake forbrukere, og uttaler at «[d]ette kan lett bli oppfattet som stigmatiserende slik at de aktuelle kundene også i andre sammenhenger blir oppfattet som «annenrangs» eller «tvilsomme» kunder». Det vises videre til at slike konti da også kan bli hengende etter i utviklingen av nye typer banktjenester. Videre uttaler Barne- og likestillingsdepartementet at det ikke synes hensiktsmessig at kunder skal kunne avvises fordi det ikke kan påvises noen reell interesse i å opprette konto, da en slik bestemmelse vil være vanskelig å praktisere og tolkningen kan bli ulik mellom finansforetakene. Det vises dessuten til at det neppe vil være mange tilfeller hvor en kunde ønsker å opprette bankkonto uten at det kan påvises noen fornuftig grunn til det. Videre mener Barne- og likestillingsdepartementet at plikten til å tilby grunnleggende banktjenester ikke bør være begrenset til særskilte tilbydere, og det uttales at det heller ikke synes å være noen gode grunner til at plikten bare skal gjelde forbrukere, eller bare innenfor EØS-området.

Advokatforeningen antar det ikke er nødvendig at grunnleggende konto skal være en egen produktkategori. Videre antas det at det bør inntas et unntak i loven for begrensede betalingskort, da Advokatforeningen ikke kan se «at høringsnotatet identifiserer hensyn som tilsier at unntaket ikke bør implementeres».

Jussbuss er opptatt av personer uten id-papirer og deres mulighet til å skaffe seg konto:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

«Departementet foreslår å videreføre dagens rettsstilstand som gir institusjonene en plikt til å opprette konto med enhver kunde, med mindre det er saklig grunn til avvisning. Dette kan for eksempel være dersom vedkommende mangler identitetspapirer som oppfyller legitimasjonskravene etter hvitvaskingsloven.

Jussbuss mener det bør gjøres eksplisitt unntak fra adgangen til avvisning for kunder som ikke har mulighet til å skaffe identitetspapirer, som oppfyller legitimasjonskravene. Eventuelt bør regjeringen foreta andre tiltak som sikrer adgang til grunnleggende bankfunksjoner for denne gruppen.

Dette er personer som har blitt trodd av norske myndigheter, og dermed fått tillatelse til å bo i Norge på ubestemt tid. Et fåtall har likevel ikke klart å legge frem tilstrekkelig dokumentasjon til å sannsynliggjøre sin identitet, som fører til at de hverken kan legitimere seg med dokumenter fra hjemlandets myndigheter eller papirer fra norske myndigheter.

Personene er likevel i en posisjon hvor de skal fortsette å bo i Norge, siden det ikke er trygt å vende tilbake til hjemlandet. Gruppen faller utenfor det norske samfunnet. De kan ikke åpne bankkonto, benytte seg av nettbank, sliter med å benytte seg av offentlige tjenester og har vanskelig for å kunne delta i arbeidslivet.

Problemet er belyst i en sak som var oppe for Høyesterett høsten 2017 om reisebevis til flyktninger. Et reisebevis regnes som et identitetspapir som kan brukes for å legitimere seg ved blant annet opprettelse av bankkonto. Enkelte flyktninger har ikke rett til reisebevis på grunn av tvil om identitet, særlig begrunnet med at de kan bruke dokumentet til å reise til andre land.

For denne gruppen, som utgjør en helt klar minoritet av alle flyktninger som kommer til Norge, er avslaget på reisebevis kritisk.»

Bitmynt AS/Sunde Bitmynthandel tar i sin høringsuttalelse opp problemer knyttet til etablering av kundeforhold:

«For miljøet som handler i bitcoin, har det blitt livsviktig å sikre kontraheringsplikten alle andre sektorer tar for gitt. En frykt har spredd seg i miljøet for at grunnleggende misforståelser rundt bitcoin har festet seg hos beslutningstakere i departement, tilsyn og politisk ledelse. Situasjonen er alvorlig ettersom forutsetningene for en vellykket utrulling av PSD2

er økt konkurranse og innovasjon til beste for forbrukere og marked.

Høringsuttalelsen skrives i tid samtidig med en eksponentiell digital utvikling. Disruptiv innovasjon globalt og i Norge får behørig omtale i landets aviser med uttalelser fra en rekke forståegpåere og synsere, der mulighetene for feilslutninger rundt teknologien er stor.

Dessuten ønsker kryptofinansmiljøet å se forventningene til Finansavtaleloven sammen med for oss relevante og viktige rammebetingelser, som for eksempel Hvitvaskingsloven der det er viktig at loven åpner for en bred forståelse for ansvaret for overvåkning og rapportering. Opplysningsplikten bør være slik at rapportering av hvitvasking gjøres mest mulig optimalt og er transparent for alle parter.»

26.5 Departementets vurdering

Bestemmelsen i høringsnotatet var utformet som en rett for kunden til kontoavtale og grunnleggende betalingstjenester. § 14 i gjeldende lov er på sin side formulert negativt: «Institusjonen kan ikke uten saklig grunn avslå å ta imot innskudd eller utføre betalingstjenester på vanlige vilkår.»

Mens nåværende § 14 gjelder innskudd og betalingstjenester generelt, er retten etter betalingskontodirektivet snevrere. Alternativet «ta imot innskudd» etter gjeldende lov vil i praksis si å inngå kontoavtale slik at innskuddet plasseres på en konto. Betalingskontodirektivets regler om rett til betalingskonto med grunnleggende funksjoner gjelder bare for forbrukere, og retten er begrenset til «betalingskonto» og til «grunnleggende funksjoner» knyttet til en betalingskonto.

Etter departementets syn gir gjeldende § 14 forbrukere i Norge en rett til betalingskonto med slike funksjoner som følger av betalingskontodirektivet. Bestemmelsen sikrer dessuten en rett til kontoavtale og betalingstjenester som går lenger enn det som følger av direktivet, siden norsk rett ikke er begrenset til enkelte kundegrupper, kontotyper eller former for betalingstjenester eller funksjoner knyttet til kundeforholdet. Departementet foreslår derfor en bestemmelse som viderefører saklighetskravet i gjeldende § 14 første ledd, jf. § 4-1 første ledd i lovforslaget.

Betalingskontodirektivet inneholder enkelte bestemmelser om vilkår knyttet til en forbrukers rett til betalingskonto. I det følgende vurderes om dette tilsier en mer utførlig regulering enn det som følger av nåværende § 14.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

I høringsnotatet var det foreslått regulert hvilke grunnleggende betalingstjenester (funksjoner) kunder skulle ha rett til. En ulempe med en slik konkret angivelse av funksjoner som var foreslått i høringsnotatet, kan være at det vil kunne oppstå usikkerhet om det med de angitte funksjonene er ment noe annet enn hva som ellers anses som betalingstjenester. Departementet oppfatter det ikke slik at de «grunnleggende funksjonene» som angis i betalingskontodirektivet artikkel 17 nr. 1, er betalingstjenester av en annen type enn de som er angitt i vedlegg I til det reviderte betalingstjenestedirektivet. Betalingskontodirektivets opplisting av «funksjoner» synes mer å utgjøre en beskrivelse av enkelte typer betalingstjenester enn en beskrivelse av typiske betalingstjenesteprodukter og virkemåter. Siden § 14 i gjeldende lov omfatter «betalingstjenester på vanlige vilkår» generelt, vil en angivelse av slike «funksjoner» som følger av betalingskontodirektivet artikkel 17 nr. 1, kunne bli oppfattet som en innsnevring av kundens rettigheter sammenlignet med gjeldende lov. I høringsnotatet var det heller ikke foreslått at retten etter betalingskontodirektivet skulle utgjøre en særskilt regulert kontotype etter nasjonal rett, noe *Finans Norge* har gitt støtte til i høringen. Departementets lovforslag går etter dette ut på en videreføring av kundens rett til «betalingstjenester på vanlige vilkår» uten å stille krav om et særskilt produkt. Alternativet i gjeldende § 14 om «å ta imot innskudd» foreslås imidlertid ikke videreført som et eget alternativ, i og med at innskudd også er en betalingstjeneste.

Opplistingen i betalingskontodirektivet av hvilke funksjoner betalingskontoen skal ha, er ikke nødvendigvis uttømmende. Etter artikkel 17 nr. 2 kan medlemsstatene fastsette ytterligere krav til funksjoner. Hensikten med reglene i artikkel 17 er, slik departementet forstår direktivet, å sikre at alle forbrukere har tilgang til betalingskonto og kan benytte helt grunnleggende betalingstjenester i tilknytning til kontoen. Siden funksjonene beskrives som «grunnleggende», må disse funksjonene også anses som vanlige. Plikten til å yte betalingstjenester «på vanlige vilkår» vil etter dette innebære at en betalingskonto som tilbys en forbruker, må ha grunnleggende funksjoner. Den nasjonale valgmuligheten etter artikkel 17 nr. 2 innebærer at medlemsstatene kan stille krav til levering av ytterligere ytelser basert på hva «som etter vanlig praksis på nasjonalt plan anses som nødvendige for forbrukerne». Tjenester som kan beskrives som «nødvendige» for en forbruker, og som tilbys i alminnelighet i markedet til forbrukere, må også kunne anses som

«betalingstjenester på vanlige vilkår». Departementet antar derfor at markedsutviklingen kan føre til flere tjenester enn de som er angitt i artikkel 17 nr. 1, kan anses som «betalingstjenester på vanlige vilkår». Et eksempel på dette kan være utviklingen av løsninger for mobilbetalinger i det norske markedet.

Det følger av betalingskontodirektivet artikkel 16 nr. 5 at retten til betalingskonto med grunnleggende funksjoner i nasjonal rett kan begrenses til avtale om én betalingskonto. Departementet foreslår at denne adgangen etter direktivet benyttes i relasjon til forbudet mot produktbinding når kunden er forbruker, jf. lovforslaget § 4-1 annet ledd. Forslaget innebærer at forbudet mot produktbinding kun gjelder én betalingskonto hos samme betalingstjenesteyter. Dersom denne begrensningen skulle gjelde alle betalingskontoer, ville norske tjenesteytere måtte tåle et strengere regulatorisk regime enn utenlandske tjenesteytere. For andre kontoer og for andre kundegrupper kan det etter dette stilles vilkår om produktbinding, forutsatt at vilkåret kan anses som «vanlige vilkår».

Når det gjelder forpliktelsen etter direktivets artikkel 17 nr. 5 og 6 og artikkel 18 til å sørge for at betalingskontoer med grunnleggende funksjoner tilbys forbruker kun mot et «rimelig» gebyr, viser departementet til at det gjelder et alminnelig forbud mot å kreve urimelig gebyr etter pristiltaksloven § 2. Det virker uklart om betalingskontodirektivet her går lenger enn bestemmelsen i pristiltaksloven. Språklig sett synes «rimelig» muligens å være en mer forbrukervennlig terskel enn «ikke urimelig», selv om det ikke kan utelukkes at tersklene i praksis kan være sammenfallende. Kriteriet «på vanlige vilkår» i lovforslaget § 4-1 vil også utgjøre en begrensning i hva som kan kreves i gebyr av den enkelte kunde. Etter artikkel 18 nr. 3 skal terskelen for hva som utgjør et «rimelig gebyr», vurderes ut fra inntektsnivået nasjonalt og gjennomsnittlig gebyrkostnad for tjenestene i det nasjonale markedet. Departementet antar at det er tillatt etter direktivet med en prissetting som avviker fra det nasjonale gjennomsnittet, og at det vil måtte bero på en konkret vurdering om avviket er av en slik størrelse at tilbudet ikke kan sies å utgjøre «vanlige vilkår» eller «rimelig gebyr». Departementet legger etter dette til grunn at kravet etter artikkel 17 nr. 5 og 6 og artikkel 18 om tilgang til betalingskonto med grunnleggende funksjoner mot et rimelig gebyr er oppfylt ved en bestemmelse om plikt til å tilby konto på «vanlige vilkår». Som det er anført av *Finans Norge* i høringen, synes betalingstjeneste-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

yteren i alle tilfeller å måtte kunne kreve kostnadsdekning.

Betalingskontodirektivets krav om særskilte frister for avslag på forespørsel om betalingskonto med grunnleggende funksjoner foreslås gjennomført i lovforslaget § 4-1 femte ledd, siden det her dreier seg om en særregulering med en kortere svarfrist enn den ellers gjeldende fristen etter lovforslaget § 3-53.

Departementet foreslår at det i lovteksten i større grad tas inn en regulering av de mest aktuelle grunnene for å kunne avvise en kunde enn det som var foreslått i høringsnotatet, jf. § 4-1 tredje ledd. For det første foreslås det at tjenesteyteren ikke skal være forpliktet til å levere tjenester utenfor EØS. Tjenesteyteren vil imidlertid ikke være forhindret fra å tilby produkter som innebærer mulighet for bruk av betalingstjenester utenfor EØS. En slik avgrensning vil sikre like konkurransevilkår og større forutberegnelighet for kundene og tjenesteleverandørene. For eksempel vil tjenesteyteren kunne innrette produktet slik at betalinger kun kan utføres til mottakere i EØS eller kunne avvise innskudd og betalinger som ikke foretas innenfor EØS.

Et praktisk grunnlag for avslag etter gjeldende lov er at kunden eller betalingstjenesteyteren ikke oppfyller vilkårene i hvitvaskingsloven for å levere tjenesten. For å redusere usikkerhet om hvor langt retten til kontoavtaler og betalingstjenester etter finansavtaleloven går, foreslår departementet at adgangen til avvisning på grunnlag av hvitvaskingsloven fremgår av lovteksten. Betalingstjenesteyteren vil etter denne bestemmelsen ikke kunne unnlate å yte tjenesten fordi vilkår etter hvitvaskingsregelverket oppfattes som arbeidskrevende eller brysomme, noe som synes å være et forhold som blant annet *Bitmynt AS/Sunde Bitmynthandel* gir uttrykk for å ha vært utsatt for. Tjenesteyteren bør etter departementets syn kunne kreve at kunden innhenter opplys-

ninger om seg selv som er nødvendige for å inngå avtale. En regel om dette er foreslått i § 4-1 fjerde ledd. Et praktisk eksempel er at kunden må kunne fremlegge nødvendige dokumenter om egen identitet.

Et avvisningsgrunnlag vil også følge av det skjønsmessige kriteriet «saklig grunn», jf. § 4-1 første ledd. Bestemmelsen kan her ses som en presisering av tjenesteyterens alminnelige plikt til ikke å diskriminere sine kunder etter § 3-1 tredje ledd annet punktum i relasjon til konto og betalingstjenester. Bestemmelsen er ment å videreføre gjeldende rett med hensyn til hva som kan anses som «saklig grunn» til å avvise en kunde.

I tråd med innspill i høringen foreslår departementet i tilknytning til kundens rett til kontoavtale og betalingstjenester at reglene om produktbinding etter annet ledd og den særskilte svarfristen etter femte ledd skal gjelde bare for kunder som er forbrukere.

For øvrig foreslås det at avvisningsgrunnlagene skal være like for kundene. Departementet understreker imidlertid at hva som utgjør «vanlige vilkår», kan ha et annet innhold for næringsdrivende kunder enn for forbrukere. For eksempel kan en bedrift måtte betale mer for bruk av sine betalingstjenester enn det en privatperson må betale.

I høringen har det vært tatt til orde for at det bør fremgå av loven at plikten til å tilby tjenester kun gjelder så langt disse allerede tilbys til andre kunder. Departementet slutter seg til synspunktet om at plikten etter første ledd kun gjelder i den grad tjenesteyteren tilbyr vedkommende tjeneste til sine kunder. Etter departementets syn er dette så selvsagt at det ikke er nødvendig å slå fast i lovteksten. Det er heller ikke inntatt noen presisering av dette poenget i gjeldende § 14. Hvis tjenesteyteren ikke tilbyr en bestemt type tjeneste, må det uansett regnes som saklig grunn å avvise en kunde som ønsker tjenesten.

27 Samtykke til betalingstjenester

27.1 Direktivene

Utgangspunktet etter det reviderte betalingstjenestedirektivet er at en betalingstransaksjon anses som godkjent bare dersom betaleren har gitt sitt samtykke til å gjennomføre betalingstransaksjonen, jf. artikkel 64 nr. 1.

Fremgangsmåten for å gi samtykke til en betalingstransaksjon skal avtales mellom betaleren og den eller de aktuelle betalingstjenesteyterne, jf. artikkel 64 nr. 4. Videre følger det av nr. 2 at samtykke til å gjennomføre en betalingstransaksjon skal gis i den form som er avtalt mellom betaleren og betalingstjenesteyteren.

Ellers er det i artikkel 64 gitt følgende regler om betalerens samtykke:

- Samtykke kan gis før betalingen gjennomføres. Samtykke kan også gis etter at betalingen er gjennomført, dersom dette er avtalt med betalingstjenesteyteren.
- Samtykket kan omfatte en enkelt betalingstransaksjon eller en serie betalingstransaksjoner.
- Samtykket kan gis direkte til betalingstjenesteyteren, og til forskjell fra det første betalingstjenestedirektivets regler presiseres det nå at samtykke kan gis gjennom betalingsmottakeren eller en betalingsfullmektig.
- Betaleren har rett til å trekke tilbake samtykket når som helst, så lenge tilbakekall skjer før et nærmere bestemt tidspunkt hvor betalingsoppdraget er blitt ugjenkallelig og ikke vil kunne stoppes av betaleren.
- Tilbakekall av samtykket kan også gjøres når samtykket gjelder en serie betalingstransaksjoner. I så fall skal alle fremtidige betalingstransaksjoner anses som ikke godkjent.

I tilfeller der beløpet som skal betales, ikke er nøyaktig kjent på det tidspunktet betaleren godkjenner og gir samtykke til betalingstransaksjonen, kan det reserveres et beløp på betalerens konto. Formålet med reservasjonen er at betalingsmottakeren skal kunne være sikker på at betaleren har tilstrekkelige midler, og at beløpet vil bli betalt når betalingstransaksjonens fulle beløp blir kjent.

Slike reservasjoner finner sted på grunnlag av en betalingstransaksjon som iverksettes av eller gjennom betalingsmottakeren i forbindelse med en kortbasert betalingstransaksjon, for eksempel når en gjest sjekker inn på et hotell og det reserveres et beløp som sikkerhet for betaling av hotelloppholdet. Artikkel 75 nr. 1 i det reviderte betalingsstjenestedirektivet bestemmer at det er betalerens betalingstjenesteyter som skal reservere midler på betalerens konto, og at slike beløpsreservasjoner bare skal finne sted om «betaleren har gitt samtykke til det nøyaktige beløp som skal reserveres».

Beløpsreservasjon var ikke regulert i det første betalingstjenestedirektivet, og bakgrunnen for de nye reglene om beløpsreservasjoner kommer frem i fortalens avsnitt 75 i det reviderte betalingsstjenestedirektivet:

«Formålet med dette direktiv er å styrke forbrukervernet ved kortbaserte betalingstransaksjoner der det nøyaktige transaksjonsbeløpet ikke er kjent på det tidspunkt betaleren gir sitt samtykke til å gjennomføre betalingstransaksjonen, for eksempel på ubemannede bensinstasjoner, i bilutleieavtaler eller ved hotellbestilling. Betalerens betalingstjenesteyter bør kunne reservere midler på betalerens betalingskonto bare dersom betaleren har gitt sitt samtykke til det nøyaktige beløp som skal reserveres, og disse midlene bør frigis uten unødig opphold når opplysninger om betalingstransaksjonens nøyaktige beløp er mottatt, og senest umiddelbart etter at betalingsordren er mottatt.»

Plikten til å frigi reservede midler slik fortalen beskriver, fremkommer i direktivets artikkel 75 nr. 2.

Det er som nevnt en forutsetning at fremgangsmåten for å gi samtykke til betalingstransaksjonen følger av avtale. Ofte vil slikt samtykke gis ved bruk av et betalingsinstrument; eksempler på dette er betalingsinstrument for godkjenning av kontobetaling i nettbank og bruk av debet- eller kredittkort. Det kan etter artikkel 68 nr. 1 i det

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

reviderte betalingstjenestedirektivet avtales en beløpsgrense for betalingstransaksjoner som gjennomføres ved hjelp av et betalingsinstrument.

Foruten betalerens samtykke til betalinger krever artikkel 65 i direktivet særskilt at betaleren har gitt sitt uttrykkelige samtykke til at kontotilbyderen kan bekrefte at det er dekning for midlene på betalerens konto. Kontotilbyderen kan gi dekningsbekreftelse til en annen betalingstjenesteyter som har utstedt et kortbasert betalingsinstrument, for å bekrefte at det er dekning for beløpet som den aktuelle kortbaserte betalingstransaksjonen gjelder, og at midlene dermed er tilgjengelige på betalerens betalingskonto, jf. artikkel 65 nr. 1 bokstav b. Et slikt samtykke til kontotilbyderen skal gis av betaleren før det blir bedt om dekningsbekreftelse, jf. nr. 1 bokstav c.

En betalingstjenesteyter som har utstedt et kortbasert betalingsinstrument, skal be om bekreftelse fra kontotilbyderen bare dersom betaleren har gitt samtykke også til at den utstedende betalingstjenesteyteren kan be om dekningsbekreftelse, jf. artikkel 65 nr. 2 bokstav a.

Ifølge artikkel 66 nr. 2 i det reviderte betalingstjenestedirektivet skal betaleren ha rett til å bruke betalingsfullmaktjenester («betalingsiniteringstjenester»), forutsatt at betaleren gir uttrykkelig samtykke i den form som er avtalt mellom betaleren og kontotilbyderen.

27.2 Gjeldende rett

Utgangspunktet i norsk rett er at kunden og tjenesteyteren har avtalefrihet, med mindre avtalefriheten innskrenkes på annet grunnlag. Dersom tjenesteyteren etter annet rettsgrunnlag ikke har rett til å disponere over kundens midler, er utgangspunktet at tjenesteyteren må ha kundens samtykke for å disponere over midlene. Et samtykke kan være generelt utformet og gjelde et bredt spekter av tjenester, eller det kan være mer avgrenset og konkretisert. Det er mot denne bakgrunnen regler om samtykkekrav i finansavtaleloven må forstås.

Finansavtaleloven § 24 annet ledd angir at en betalingstransaksjon anses som autorisert bare dersom betaleren har gitt samtykke til transaksjonen. Samtykket kan gis før betalingstransaksjonen gjennomføres, eller, dersom det er avtalt mellom betaleren og dennes institusjon, etter gjennomføringen.

Etter tredje ledd skal samtykke gis i den form og på den måten som er avtalt mellom betaleren og dennes institusjon. Videre følger det av fjerde

ledd at samtykket kan tilbakekalles, men ikke senere enn tidspunktene for når fristen for å tilbakekalle en betalingsordre er utløpt etter § 28. Et samtykke til å gjennomføre gjentatte betalingstransaksjoner kan tilbakekalles slik at fremtidige transaksjoner anses som uautoriserte.

Nærmere regler om fullmakter hvor betaleren samtykker til at institusjonen belaster kontoen ved «gjentatte direkte debiteringer» eller «fast betalingsordre» av «eget tiltak» er gitt i § 26. Kunden skal i skriftlig melding varsle institusjonen om en avtale om gjentatte direkte debiteringer som er inngått med betalingsmottakeren eller betalingsmottakerens institusjon. I proposisjonen her benyttes «direktebelastningsfullmakt» om samme type avtale. I det norske markedet er betalingsproduktet «AvtaleGiro» blant de mest kjente produktene av typen direktebelastningsfullmakt. I § 26 femte ledd er det bestemt at kunden kan endre eller tilbakekalle fullmakten ved å gi melding til institusjonen med virkning fra første virkedag etter at meldingen kom frem til institusjonen.

Ved avtale om direkte debiteringer til eller fra utlandet kan reglene i § 26 fravikes ved avtale, jf. § 26 sjette ledd. Det samme gjelder for innenlandske direkte debiteringer i euro.

Det kan etter finansavtaleloven § 24 a første ledd avtales belastningsgrenser for et betalingsinstrument som benyttes til å samtykke til en betalingstransaksjon.

Praksisen med beløpsreservasjoner er ikke regulert i norsk rett. Dermed gjelder det i utgangspunktet avtalefrihet når det gjelder reservasjon av beløp på betalerens konto i forbindelse med et mulig betalingsoppgjør.

I forskrift 15. februar 2019 nr. 152 om systemer for betalingstjenester § 9 om kortbaserte betalingstransaksjoner er kontotilbydere pålagt å umiddelbart besvare henvendelser om hvorvidt det er dekning på betalerens konto fra en betalingstjenesteyter som har utstedt et kortbasert betalingsinstrument. Forutsetningen er likevel at kunden («betalingstjenestebrukeren») har gitt samtykke til at kontotilbyderen kan gi slik bekreftelse. Forskriften gjennomfører artikkel 65 i det reviderte betalingstjenestedirektivet med hensyn til pliktene som gjelder mellom kontotilbyderen og utstederen av kortbasert betalingsinstrument.

Samtykke til utføring av fullmaktjenester skal gis ved bruk av den fremgangsmåten som kunden har avtalt med kontotilbyderen, se finansavtaleloven § 24 tredje ledd og forskrift 18. februar 2019 nr. 135 om betalingstjenester § 5 annet ledd. Etter sjette ledd skal fullmaktjenester kun utføres når kunden har gitt sitt uttrykkelige samtykke til full-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

makt tjenesten. Fullmakttakeret skal dessuten utføre fullmakttjenesten i samsvar med kundens samtykke. De nevnte reglene gjennomfører artikkel 64 jf. artikkel 66 nr. 2 og artikkel 67 nr. 2 bokstav a i det reviderte betalingsstjenstedirektivet.

27.3 Forslaget i høringsnotatet

Lovforslaget i høringsnotatet gikk i stor grad ut på en videreføring av reglene i gjeldende finansavtalelov. Det ble imidlertid foreslått en ny bestemmelse om beløpsreservasjon til gjennomføring av artikkel 75 i det reviderte betalingsstjenstedirektivet.

Direktivets artikkel 65 om dekningsbekrefteelse var foreslått regulert i forskrift.

Høringsnotatets forslag til gjennomføring av regler om samtykke til bruk av fullmakttjenester, som ble supplert med høringsnotat 5. juni 2018 med forslag til forskrift om betalingsstjenester, resulterte i vedtakelsen av forskrift 18. februar 2019 nr. 135 om betalingsstjenester. Disse forslagene omtales derfor ikke ytterligere her.

27.4 Høringsinstansenes synspunkter

Forbrukerombudet tar til orde for at det i loven gis nærmere føringer for samtykke til betalingsstransaksjoner:

«I første ledd videreføres gjeldende rett for samtykke til enkeltstående betalingsstransaksjoner. Det stilles ingen konkrete krav til innholdet i samtykket, utover at fremgangsmåten skal være avtalt mellom kunden og betalingsstjenesteyteren eller betalingsfullmektigen.

Forbrukerombudet anser at det er ønskelig med en nedre terskel fastsatt i loven, som sikrer at det alltid skal være tydelig for kunden at en transaksjon godkjennes.

Forbrukerombudet har registrert flere tilfeller der det ikke har vært gjort tilstrekkelig klart for kunden at det igangsettes en betalingsstransaksjon. Dette gjelder primært såkalte «in game purchases» eller «in app purchases» der elementer i spill, som utstyr eller virtuell valuta, kan kjøpes for ekte penger. Dette er særlig et problem der brukere er barn og unge.

Når det åpnes for betalingsfullmektiger, åpnes det samtidig for en lang rekke nye måter å legge opp betalingsgodkjennelsen på, som avviker fra den måten de fleste forbrukere i dag er kjent med når det gjelder digital betaling. En

formulering i lovteksten om at samtykket til en transaksjon alltid klart skal fremstå for kunden som et samtykke til å betale, kan synes overflødig ettersom det ligger i selve samtykkebegrepet at dette må fremgå. En slik formulering vil likevel være nyttig både for å gi klart uttrykk for en nedre grense for hvordan samtykke kan utformes, og samtidig lette håndhevingsarbeidet dersom dette skulle vise seg å bli en utfordring.»

Forbrukerombudet er videre positiv til at det stilles krav om samtykke for beløpsreservasjoner, men mener det bør være en adgang for forbrukeren til å slette reservasjoner i visse tilfeller:

«Forbrukerombudet stiller seg positiv til kravet om samtykke for reservasjoner. Vi har eksempelvis sett at det på bensinstasjoner reserveres beløp på kundens konto uten samtykke, før kunden kan begynne å fylle tanken. Bakgrunnen for slike reservasjoner er at den næringsdrivende ønsker å unngå tap dersom kunden ikke har disponible midler til å betale for tankingen.

I Danmark hadde de tidligere problemer med at slike reservasjoner ikke alltid ble slettet som de skulle når den egentlige transaksjonen gikk, slik at beløpet ble stående som utilgjengelig for kunden. For mange forbrukere kan det medføre problemer at deres tilgjengelige saldo reduseres med flere hundre kroner mer enn det som er korrekt. Det kan vanskeliggjøre andre planlagte eller nødvendige innkjøp frem til pengene igjen er tilgjengelig.

I Norge er vi kjent med at det, særlig ved kjøp av flyreiser, skjer at kunder i tillegg til å få reservert totalsummen ved kjøp av flere billetter, blir sittende med reservasjoner for de enkelte billettene. Forbrukere kan i slike tilfeller risikere å bli kasteballer mellom kortutsteder og flyselskap. Kortutstederne ønsker ofte ikke å slette reservasjonene fordi sletting av feil reservasjon kan innebære kansellering av billettene, mens flyselskapene gjerne skylder på at feilen ligger i bankens systemer. Når pengene trekkes, forsvinner heller ikke alltid begge reservasjonene umiddelbart. Kunden kan ende opp med å måtte vente tre til fem virkedager før de reservasjonene som ikke blir koblet til en transaksjon frigis automatisk.

I dag er det etter det Forbrukerombudet kjenner til, svært utbredt at man ved bestilling reserverer et beløp på betalers konto, og at beløpet rekkes fra konto først idet varene sen-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

des fra nettbutikk til kunden. Vi antar at dette kan løses i tråd med de foreslåtte reglene ved at man i betalingsprosessen samtykker samtidig til at pengene reserveres ved bestilling, og deretter trekkes fra betalingsinstrumentet eller konto ved sending.

Det er imidlertid ikke gitt at reguleringen løser problemet med doble reserverasjoner, eller reserverasjoner som ikke frigis ved gjennomføring av betalingsoppdrag, dersom betalingsmottaker og betalingstjenesteyter er uenige om hvor feilen ligger.

Forbrukerombudet ber på denne bakgrunn om at det inntas en regel om at dersom forbrukeren krever det, skal banken oppheve reserverasjonen med mindre brukerstedet kan dokumentere både at det foreligger samtykke og at reserverasjonen er riktig gjennomført etter avtalen med forbruker. Der det er foretatt flere reserverasjoner enn avtalt, skal kunden ved sletting av overskytende reserverasjoner ikke kunne møte konsekvenser fra den næringsdrivende i form av gebyrer eller kansellering av kjøpte billetter.

Forbrukerombudet vil videre understreke at det er vesentlig at det klart og tydelig skilles mellom reserverasjon og samtykke til en betalingstransaksjon. Vi er kjent med at det er et problem at kunder f.eks. ved leie av bil får opplyst at årsaken til at beløpet på betalingsterminalen er høyere enn det som skal betales, er at de samtidig skal sikre seg depositum. Senere viser det seg at forbrukeren har blitt svindlet, og at den næringsdrivende hevder forbrukeren har godkjent å betale hele det reserverte beløpet. Problemstillingen vil langt på vei løses dersom det skilles klart og tydelig mellom reserverasjon og samtykke.»

De foreslåtte reglene om beløpsreserverasjoner støttes også av *Forbrukerrådet*, som viser til at «reserverte beløp av denne typen ofte [kan] forårsake likviditetsproblemer for betaleren, fordi slike beløp ofte tilbakeholdes i kortere eller lengre tid».

Finans Norge har enkelte merknader til ordlyden i den foreslåtte bestemmelsen om samtykke til betalingstransaksjoner og beløpsreserverasjoner og mener at bestemmelsen i større grad bør være fravikelig i næringsforhold.

Høringsnotatets forslag til regler om samtykke til bruk av fullmaktjenester er som nevnt fulgt opp ved vedtakelsen av forskrift 18. februar 2019 nr. 135 om betalingstjenester. Høringsinstansenes syn på disse spørsmålene omtales derfor ikke her.

27.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår i hovedsak å videreføre de gjeldende reglene om samtykke til betalingstransaksjoner i § 4-2 i lovforslaget.

Departementet foreslår dessuten at reglene om samtykke til dekningsbekreftelse og samtykke til bruk av fullmaktjenester, som i dag fremgår av forskrift, inntas i loven. Det vises til henholdsvis § 4-8 og § 4-16 femte ledd i lovforslaget. Som *Forbrukerombudet* peker på, kan det være situasjoner hvor det er uklart for forbrukeren om samtykke er gitt, eventuelt om det gjelder krav om særskilt samtykke. På denne bakgrunn fremstår det som hensiktsmessig at regler om samtykke i tilknytning til konto og betalingstjenester samles i finansavtaleloven.

For både dekningsbekreftelse og fullmaktjenester gjelder, som *Finans Norge* har pekt på i sin høringsuttalelse, at kunden gir et samtykke både til den aktuelle kontotilbyderen og til fullmaktsforetaket eller utstederen av et kortbasert betalingsinstrument. Dette reflekterer at man i disse tilfellene har å gjøre med avtaler som kunden inngår med ulike motparter, men som likevel har bruk av kundens betalingskonto som en fellesnevner. Men samtykkekravene kan komme til anvendelse også for samme tjenesteyter, slik tilfellet kan være ved eksempelvis dekningsbekreftelse. For øvrig foreslår departementet at reglene om samtykke til dekningsbekreftelse, samtykke til beløpsreserverasjon og samtykke til å benytte fullmaktjenester reguleres i egne paragrafer. Hensikten er å tydeliggjøre at disse samtykkekravene, som krever særskilt samtykke i forbindelse med en betalingstransaksjon, ikke må forveksles med samtykke til betalingstransaksjonen som sådan.

Når det gjelder regler om beløpsreserverasjon og beløpsgrenser for betalingsinstrument, viser departementet til lovforslaget §§ 4-9 og 4-10 med merknader.

I lovforslaget § 3-9 foreslås det at kontoavtalen skal signeres av forbrukeren ved avtaleinngåelsen. Departementet viser også til at de tekniske standardene som er fastsatt i medhold av artikkel 98 i det reviderte betalingstjenestedirektivet innebærer et skjerpet krav om bruk av sterk kundeautentisering ved bruk av betalingstjenester, som blant annet krav om at autentisering av en betalingstransaksjon skal vise at samtykket til transaksjonen gjelder et nøyaktig beløp til en bestemt mottaker, kontonummer e.l., se nærmere punkt 18.1.1 og § 4-30 i lovforslaget. Departementet mener det vil være hensiktsmessig å la slike regler som har betydning for kundens samtykke,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

virke i noe tid før det eventuelt vurderes om det skulle være behov for ytterligere regulering av kundens samtykke, jf. høringsuttalelsen fra *Forbrukerombudet*. Det bør dessuten nevnes at en særnorsk regulering av samtykkeregler kan virke negativt på hvilke tjenester som tilbys i det norske markedet, og dermed gi svakere konkurranse.

Når det gjelder Forbrukerombudets uttalelse om forholdet mellom flyselskapene, beløpsreservasjon og betaleren/passasjerer, antar departementet at det ikke vil være hensiktsmessig med en særregulering av dette i finansavtaleloven ut over bestemmelsen i § 2-7. Denne bestemmelsen gir i seg selv ikke svar på hvilket krav kredittkunden eventuelt har mot selgeren, og derfor heller ikke på hvilket krav som kan gjøres gjeldende mot kreditttakeren. Etter departementets syn vil problemstillinger knyttet til leveringen av den varen eller tjenesten som betalingstransaksjonen gjelder, som et utgangspunkt måtte løses etter reglene som gjelder for den enkelte kontraktstypen.

Lovforslaget § 4-4 gir regler om innholdet i faste betalingsoppdrag, mens lovforslaget § 4-3 gir

nærmere regler om innholdet i en direktebelastningsfullmakt. Faste betalingsoppdrag er betalingsoppdrag som innebærer en serie transaksjoner hvor betaleren «sender» eller «skyver» midler fra sin konto til en betalingsmottaker. Transaksjonene kan iverksettes av betaleren selv eller av betalerens betalingstjenesteyter i samsvar med betalerens instruksjoner. En direktebelastningsfullmakt går på den annen side ut på at betalingsmottakeren «henter» eller «trekker» midler fra betalerens konto. Transaksjonen iverksettes av betalingsmottakeren eller via betalingsmottakerens betalingstjenesteyter. Bestemmelsene i §§ 4-3 og 4-4 avløser gjeldende § 26. Innholdet er i hovedsak likt for de to betalingstjenestene. Med unntak for et krav om å angi kontoen som skal belastes, er bestemmelsene en videreføring av gjeldende lov. Departementets forslag bygger på at dersom det ikke er dekning for en transaksjon på den angitte kontoen, og betaleren har midler stående på en annen konto, skal transaksjonen likevel ikke gjennomføres med midlene på den andre kontoen uten betalerens samtykke.

28 Frist for mottak og kansellering av betalingsoppdrag

28.1 Direktivene

Artikkel 78 nr. 1 og 2 i det reviderte betalingstjenestestedirektivet gir nærmere regler om mottak av betalingsordrer.

Nr. 1 slår fast at medlemsstatene skal påse at mottakstidspunktet er det tidspunktet da betalingsordren mottas av betalerens betalingstjenesteyter.

Btalerens konto skal ikke belastes før betalingsordren er mottatt. Dersom mottakstidspunktet ikke er en virkedag for betalerens betalingstjenesteyter, skal betalingsordren anses mottatt påfølgende virkedag. Betalingstjenesteyteren kan fastsette at betalingsordrer som mottas etter en bestemt frist nær slutten av en virkedag, skal anses for å være mottatt påfølgende virkedag.

Det følger av artikkel 78 nr. 2 at dersom kunden som initierer en betalingsordre, og dennes betalingstjenesteyter avtaler at gjennomføringen av betalingsordren skal begynne på en bestemt dag eller ved utløpet av en viss periode eller den dagen betaleren har stilt midler til rådighet for sin betalingstjenesteyter, skal mottakstidspunktet i henhold til artikkel 83 anses å være den avtalte dagen. Dersom den avtalte dagen ikke er en virkedag for betalingstjenesteyteren, skal betalingsordren anses å ha blitt mottatt den påfølgende virkedagen.

I artikkel 79 i det reviderte betalingstjenestestedirektivet er det gitt nærmere regler om avvisning av betalingsordrer.

Dersom betalingstjenesteyteren avslår å gjennomføre en betalingsordre eller initiere en betalingstransaksjon, skal betalingstjenestebbrukeren ifølge artikkel 79 nr. 1 underrettes om avvisningen og om mulig om grunnene til dette samt fremgangsmåten for å korrigere eventuelle faktiske feil som førte til avvisningen, med mindre dette er forbudt i henhold til annet unionsregelverk eller nasjonal rett. Betalingstjenesteyteren skal så snart som mulig gi eller gjøre tilgjengelig denne underretningen på avtalt måte, og i alle tilfeller innen fristene angitt i artikkel 83.

Rammeavtalen kan etter artikkel 79 nr. 1 tredje avsnitt inneholde vilkår om at betalingstjenestey-

teren kan kreve et rimelig gebyr for et slikt avslag dersom avslaget er objektivt begrunnet.

Hvis alle vilkårene etter rammeavtalen er oppfylt, skal betalerens kontotilbyder ikke avslå å gjennomføre en godkjent betalingsordre, med mindre dette er forbudt etter annet unionsregelverk eller nasjonal rett.

I relasjon til artikkel 83 og 89 skal en betalingsordre som er nektet gjennomført, anses som ikke mottatt, jf. artikkel 79 nr. 3.

Ette artikkel 80 nr. 1 skal medlemsstatene sikre at betalingstjenestebbrukeren ikke kan tilbakekalle en betalingsordre når den er mottatt av betalerens betalingstjenesteyter, med mindre noe annet er angitt i artikkel 80.

Når betalingstransaksjonen er initiert av en betalingsfullmektig eller av eller gjennom betalingsmottakeren, skal betaleren etter artikkel 80 nr. 2 ikke kunne tilbakekalle betalingsordren etter å ha gitt sitt samtykke til betalingsfullmektigen om å initiere betalingstransaksjonen eller etter å ha gitt sitt samtykke til betalingsmottakeren om at betalingstransaksjonen kan gjennomføres.

Ved en direkte debitering, og uten at det berører retten til tilbakebetaling, kan betaleren imidlertid tilbakekalle betalingsordren frem til utgangen av virkedagen før den dagen som er avtalt for debitering av midlene, jf. artikkel 80 nr. 3

I tilfellet nevnt i artikkel 78 nr. 2 kan kunden etter artikkel 80 nr. 4 tilbakekalle en betalingsordre senest innen utgangen av virkedagen før den avtalte dagen.

Etter utløpet av fristene som følger av artikkel 80 nr. 1 til 4, kan betalingsordren tilbakekalles bare dersom dette er avtalt mellom kunden og berørte betalingstjenesteytere. I tilfellene nevnt i nr. 2 og 3 skal det også kreves samtykke fra betalingsmottakeren. Dersom det er fastsatt i rammeavtalen, kan betalingstjenesteyteren kreve gebyr for tilbakekallingen.

28.2 Gjeldende rett

Finansavtaleloven § 26 a gir regler om når en betalingsordre skal anses mottatt, mens § 28 første

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ledd slår fast utgangspunktet om at kunden ikke kan tilbakekalle en betalingsordre etter at ordren er mottatt av betalerens institusjon, med mindre noe annet følger av reglene i § 28 annet til fjerde ledd. Det fremgår videre av § 24 fjerde ledd at et samtykke til en betalingstransaksjon kan kalles tilbake, men ikke senere enn tidspunktet angitt i § 28 annet til fjerde ledd. Fristen for når samtykket til en betalingstransaksjon kan tilbakekalles, er altså sammenfallende med fristene som gjelder for tilbakekall av en betalingsordre.

Reglene om tilbakekall av samtykke til betalingstransaksjon og betalingsordre tar som nevnt utgangspunkt i tidspunktet da betalingsoppdraget ble mottatt av betalerens institusjon. Etter § 26 a første ledd skal en betalingsordre, enten denne er gitt direkte av betaleren eller av eller via betalingsmottakeren, anses mottatt på det tidspunktet betalerens institusjon mottar betalingsordren. Institusjonen kan fastsette at en betalingsordre som mottas på et tidspunkt nær slutten av en virkedag, skal anses mottatt først den påfølgende virkedagen.

§ 26 a annet ledd regulerer tilfellene der kunden iverksetter en betalingsordre hvor det er avtalt mellom kunden og institusjonen at betalingsordren først skal gjennomføres på en bestemt dag, ved utløpet av en bestemt periode eller på den dagen da betaleren har stilt midler til rådighet for sin institusjon. Betalingsordren skal da i relasjon til reglene i § 26 c om overføringstid for betalingsordre anses mottatt den avtalte dagen hvis dette er en virkedag, og ellers den påfølgende virkedagen. Dette vil for eksempel være tilfellet hvis kunden registrerer en betalingsordre i nettbanken som skal gjennomføres på et senere tidspunkt. I disse tilfellene kan kunden tilbakekalle samtykket og betalingsordren senest innen utgangen av virkedagen før den avtalte dagen, jf. § 28 tredje ledd.

Ved direktedebiteringer er fristen etter § 28 annet ledd annet punktum for når samtykket til en betalingstransaksjon eller en betalingsordre kan tilbakekalles, senest innen utgangen av virkedagen før den avtalte belastningsdagen. Tilbakekallet gjelder i disse tilfellene den enkelte betalingstransaksjonen som iverksettes ved direktedebitering. For direktebelastningsfullmakter, som gir betalingsmottakeren og betalingsmottakerens institusjon adgang til å foreta gjentatte direktedebiteringer, følger det av § 26 femte ledd at kunden kan endre eller tilbakekalle direktebelastningsfullmakten ved melding til institusjonen, jf. § 24 fjerde ledd annet punktum. Institusjonen skal gjennom-

føre endringen eller tilbakekallet senest første virkedag etter at meldingen er kommet frem.

I andre tilfeller hvor betalingstransaksjoner også iverksettes av eller via betalingsmottakeren, og kunden gir betalingsordre eller meddeler samtykket til betalingstransaksjonen til betalingsmottakeren, kan tilbakekall ikke skje etter at samtykket eller betalingsordren er mottatt av betalingsmottakeren, jf. § 28 annet ledd første punktum.

I andre tilfeller enn disse kan tilbakekall bare skje hvis det er avtalt mellom kunden og kundens institusjon. Ved direktedebiteringer som ikke er omfattet av en direktedebiteringsfullmakt og andre transaksjoner iverksatt av eller via betalingsmottakeren, kreves dessuten samtykke fra betalingsmottakeren, jf. § 28 fjerde ledd. For småpengeinstrumenter («elektroniske småpenger») kan det etter femte ledd avtales at en betalingsordre ikke kan tilbakekalles etter at ordren er avgitt, eller etter at betaleren har gitt samtykke til gjennomføring av betalingstransaksjonen til betalingsmottakeren.

Institusjonen kan etter § 26 b ikke avvise en autorisert betalingsordre, det vil si nekte å gjennomføre en autorisert betalingsordre, hvis alle vilkårene i betalerens rammeavtale er oppfylt, med mindre noe annet er fastsatt i lov eller i medhold av lov.

28.3 Forslaget i høringsnotatet

Høringsnotatets lovforslag gikk ut på enkelte endringer i begrepsbruken, men innebar i realiteten en videreføring av gjeldende lov med de tilpasninger som kreves for gjennomføring av artikkel 78 til 80 i det reviderte betalingstjenestedirektivet.

Blant annet ble «betalingsordre» foreslått erstattet med «betalingsoppdrag». Til den foreslåtte bestemmelsen om mottak av betalingsoppdrag ble det uttalt:

«Bestemmelsen gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 78. Bestemmelsen regulerer når et betalingsoppdrag skal anses mottatt, og bygger på gjeldende § 26 a.

I første ledd foreslås en ny bestemmelse om at betalerens konto ikke må belastes før betalingsoppdraget er mottatt, jf. nye formuleringer om dette i artikkel 78 nr. 1 annet avsnitt første punktum. Bestemmelsen vil hindre betalingstjenesteyteren i å belaste kundens konto den dagen betalingsoppdraget faktisk er mottatt, mens betalingsoppdraget først gjennomføres på det senere tidspunktet da ordren er mot-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tatt i direktivets forstand. Bestemmelsen forhindrer at betalingstjenesteyteren skaffer seg en rentefordel (såkalt «float») og må ses i sammenheng med det generelle formålet om å unngå bruk av valørdatoer til skade for kundene, jf. fortalen punkt 84.

En tilsvarende regulering som en rent nasjonal regel finnes i gjeldende § 26 c første ledd annet punktum.»

Det ble foreslått en bestemmelse om kansellering av betalingsoppdrag til gjennomføring av artikkel 80 i direktivet. Bestemmelsen innebar i hovedsak en videreføring av gjeldende § 28. Det ble foreslått en endret begrepsbruk ved at «tilbakekall av betalingsordre» i gjeldende lov ble foreslått endret til «kansellering av betalingsoppdrag».

Det ble også foreslått en bestemmelse om avvisning av betalingsoppdrag til videreføring av gjeldende § 26 b. Bestemmelsen ble foreslått til gjennomføring av det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 79.

28.4 Høringsinstansenes synspunkter

Finans Norge har enkelte tekniske og språklige innspill om de foreslåtte bestemmelsene. Når det gjelder bestemmelsen om kansellering av betalingsoppdrag, uttales det at den synes å mangle utgangspunktet i artikkel 80 nr. 1, og at dette må innarbeides. *Finans Norge* mener også at ordet «kansellere» bør erstattes av «tilbakekall» eller «kalle tilbake». Videre uttales det at kravet om samtykke fra betalingsmottakeren ved tilfeller som omfattes av bestemmelsens første ledd, bør strykes, og det vises i den forbindelse til at «[i] forhold til SEPA direct debit (direkte debiteringer i euro) er det ikke krav til samtykke for kansellering». Når det gjelder bestemmelsen om avvisning av betalingsoppdrag, bemerkes det i høringsuttalelsen at forholdet til hvitvaskingsregelverket og sanksjonsregelverket ikke er drøftet i høringsnotatet.

Professor dr. juris Olav Torvund mener at man bør beholde begrepet «betalingsordre», og viser blant annet til at dette korresponderer med internasjonal terminologi og innarbeidet bankpraksis.

28.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår at reglene om mottak, tilbakekall og avvisning av et betalingsoppdrag etter artikkel 78 til 80 i det reviderte betalingstjeneste-

direktivet gjennomføres i lovforslaget §§ 4-5, 4-6 og 4-7. Betalingstjenesteyterens adgang til å kreve gebyr etter artikkel 79 nr. 1 og artikkel 80 nr. 5 foreslås gjennomført i lovforslaget § 4-21 om vederlag og gebyrer.

Terminologien i lovforslaget er noe endret sammenlignet med gjeldende lov og direktivet. Gjeldende § 26 og direktivet artikkel 64 regulerer betalerens adgang til å «tilbakekalle» et samtykke. Departementet foreslår at man i stedet bruker «å trekke» et samtykke, som trolig samsvarer bedre med alminnelig språkbruk og formuleringer i lovgivningen ellers (selv om også «tilbakekall» forekommer). Det at betaleren har gitt samtykke og senere trekker samtykket, vil kunne gi rettsvirkning for partene, for eksempel ved at betalingstjenesteyteren kan være berettiget til å kreve gebyr for det kansellerte betalingsoppdraget. Når samtykket trekkes, får det virkning for forhold som ligger fremover i tid («ex nunc»); det får ikke tilbakevirkende kraft som om samtykket aldri var gitt («ex tunc»).

Betaleren skal etter gjeldende lov og direktivets ordlyd innenfor visse frister også kunne «tilbakekalle» en betalingsordre, jf. artikkel 80 nr. 1 og finansavtaleloven § 28. Også her vil selve betalingsoppdraget kunne gi visse rettsvirkninger selv om det kan «tilbakekalles». «Tilbakekallet» ligner derfor mer på det som ellers omtales som en «avbestilling», for eksempel ved at det kan kreves avbestillingsgebyr. Departementet har vurdert ulike alternativer og anser at både «avbestille», «avbryte», «stoppe» og «kansellere» et betalingsoppdrag gir en mer treffende terminologi enn «tilbakekalle». Ordene «avbestille» og «kansellere» signaliserer godt at handlingen foretas av andre enn betalingstjenesteyteren, og departementet foreslår å benytte «kansellere».

Når det gjelder begrepet «betalingsoppdrag», vises det til merknaden til § 1-5.

Reglene i artikkel 78 nr. 1 i det reviderte betalingstjenestedirektivet skal hindre betalingstjenesteyteren i å belaste kundens konto den dagen betalingsoppdraget faktisk er mottatt, mens betalingsoppdraget først gjennomføres på det senere tidspunktet da betalingsoppdraget er «mottatt» i direktivets forstand. Departementet foreslår å benytte «levert til eller registrert hos» i lovforslaget § 4-5 om tidspunktet betalingsoppdraget rent faktisk er mottatt av betalingstjenesteyteren. Begrepsbruken er ikke ment å innebære noen realitetsendring, men foreslås for å unngå det språklig ulogiske i at et betalingsoppdrag er «mottatt» i en forstand, men likevel ikke «mottatt» i en annen forstand.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Finans Norge har i høringen tatt til orde for å sløyfe kravet om samtykke fra betalingsmottakeren etter utløpet av fristene som er angitt i artikkel 80 nr. 2 og 3 for å kansellere et betalingsoppdrag. Departementet er enig i at det for så vidt synes å ville være en god regel om betaleren kunne kansellere betalingsoppdraget når gjennomføringen ikke er påbegynt. Departementet viser imidlertid til at artikkel 80 nr. 5 annet punktum uttrykkelig krever samtykke fra betalingsmottakeren etter utløpet av fristen for kansellering av betalingsopp-

drag etter nr. 2 og 3. Det er etter artikkel 61 adgang til å fravike reglene i artikkel 80 ved avtale når kunden ikke er forbruker, men ikke ellers. Departementet kan derfor ikke se at en slik regel ville være forenlig med direktivet. I § 4-7 femte ledd annet punktum er det etter dette foreslått et krav om samtykke fra betalingsmottakeren i disse tilfellene.

Når det gjelder forholdet til hvitvaskingsregelverket, jf. høringsuttalelsen fra *Finans Norge*, vises det til punkt 21.5 og lovforslaget § 3-8.

29 Overføringstid og renteberegning

29.1 Direktivene

Det reviderte betalingstjenestedirektivet har regler om overføringstid og renteberegning i artikkel 82 til 87. I artikkel 82 nr. 1 er det angitt nærmere hvilke betalingstransaksjoner reglene gjelder for:

- betalingstransaksjoner i euro,
- nasjonale betalingstransaksjoner i valutaen til en medlemsstat utenfor euroområdet,
- betalingstransaksjoner som omfatter bare én valutaomregning mellom euro og valutaen til en medlemsstat utenfor euroområdet, forutsatt at den nødvendige valutaomregningen utføres i den berørte medlemsstaten utenfor euroområdet, og når det gjelder betalingstransaksjoner på tvers av landegrensene, at overføringen på tvers av landegrensene skjer i euro.

Reglene skal etter nr. 2 også gjelde for andre betalingstransaksjoner enn dem som er nevnt ovenfor, med mindre noe annet er avtalt mellom kunden og betalingstjenesteyteren, med unntak av artikkel 87, som partene ikke kan fravike ved avtale. Dersom kunden og betalingstjenesteyteren avtaler en lengre periode enn den som er fastsatt i artikkel 83 for betalingstransaksjoner innenfor EØS, skal denne perioden ikke overstige fire virkedager etter mottakstidspunktet nevnt i artikkel 78.

For nasjonale betalingstransaksjoner kan medlemsstatene etter artikkel 86 fastsette kortere gjennomføringsfrister enn dem som er fastsatt i artikkel 82 til 87.

Betalingstransaksjoner til en betalingskonto er regulert i artikkel 83. Medlemsstatene skal etter nr. 1 kreve at betalerens betalingstjenesteyter «sikrer» at betalingstransaksjonens beløp etter mottakstidspunktet som nevnt i artikkel 78 krediteres betalingsmottakerens betalingstjenesteyters konto på slutten av påfølgende virkedag. For betalingstransaksjoner som er initiert på papir, kan denne fristen forlenges med ytterligere én virkedag.

Betalingsmottakerens betalingstjenesteyter skal etter nr. 2 vurdere («renteberegne») og gjøre

tilgjengelig («godskrive») betalingstransaksjonens beløp på betalingsmottakerens betalingskonto etter at betalingstjenesteyteren har mottatt midlene i samsvar med artikkel 87.

Betalingsmottakerens betalingstjenesteyter skal etter nr. 3 overføre en betalingsordre initiert av eller gjennom betalingsmottakeren («direktebelastning») til betalerens betalingstjenesteyter innen de frister som er avtalt mellom betalingsmottakeren og betalingstjenesteyteren, slik at oppgjør ved direkte debitering kan skje på avtalt forfallsdato.

Artikkel 84 gjelder tilfeller der betalingsmottakeren ikke har betalingskonto hos betalingstjenesteyteren. Midlene skal i så fall gjøres tilgjengelige for betalingsmottakeren av den betalingstjenesteyteren som mottar midlene for betalingsmottakeren, innen fristen fastsatt i artikkel 83.

Artikkel 85 gir særskilte regler for kontanter som settes inn på en betalingskonto. Det følger av denne bestemmelsen at når en forbruker setter inn kontanter på en betalingskonto hos en betalingstjenesteyter i den aktuelle betalingskontoens valuta, skal betalingstjenesteyteren sikre at beløpet blir gjort tilgjengelig og valuterer (godskrives og renteberegnes) umiddelbart etter at midlene er mottatt. Dersom kunden ikke er en forbruker, skal beløpet gjøres tilgjengelig og valuterer senest den påfølgende virkedagen etter at midlene ble mottatt.

Artikkel 87 gir regler om valuteringsdato og midlenes tilgjengelighet, det vil si renteberegningens dato og godskriving av konto.

Medlemsstatene skal etter nr. 1 sikre at valuteringsdatoen for kreditering av betalingsmottakerens betalingskonto ikke er senere enn den virkedagen da betalingstransaksjonens beløp krediteres betalingsmottakerens betalingstjenesteyters konto.

Betalingsmottakerens betalingstjenesteyter skal etter nr. 2 påse at betalingstransaksjonens beløp stilles til rådighet for betalingsmottakeren umiddelbart etter at beløpet er kreditert betalingsmottakerens betalingstjenesteyters konto, dersom det hos betalingsmottakerens betalingsstjenesteyter ikke finner sted noen valutaomreg-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ning, eller det finner sted en valutaomregning mellom euro og en medlemsstats valuta eller mellom to medlemsstaters valutaer. Denne bestemmelsen får anvendelse også på betalinger innenfor en og samme betalingstjenesteyter.

Medlemsstatene skal i samsvar med nr. 3 sikre at valuteringsdatoen for debitering (det vil si renteberegningsdatoen for belastning) av betalerens betalingskonto ikke er tidligere enn det tidspunktet da betalingstransaksjonens beløp debiteres denne betalingskontoen. Med andre ord skal renteberegningen ikke opphøre før beløpet belastes kontoen.

29.2 Gjeldende rett

Btalerens institusjon skal etter § 26 c første ledd i gjeldende finansavtalelov sørge for at beløpet overføres til betalingsmottakerens institusjon senest innen utløpet av virkedagen etter at betalingsordren ble mottatt. Overføringstiden kan forlenges med én virkedag for papirbaserte betalingstransaksjoner. For innenlandske betalingstransaksjoner i norske kroner skal beløpet godskrives betalingsmottakerens institusjon samme dag som betalerens konto belastes.

Når en betalingsordre er iverksatt av eller via betalingsmottakeren, skal betalingsmottakerens institusjon etter annet ledd første punktum oversende betalingsordren til betalerens institusjon innen fristen som er avtalt med betalingsmottakeren. Dersom betalingen skjer ved bruk av direkte debiteringer («direktebelastning»), skal oversendelsen av betalingsordren skje tidnok til at oppgjør kan skje på avtalt forfallsdag, jf. annet punktum.

Når betalingsmottakeren har konto i mottakerinstitusjonen, skal beløpet godskrives («krediteres») og stilles til rådighet på betalingsmottakerens konto umiddelbart etter at det er godskrevet mottakerinstitusjonens konto. Valuteringsdagen for godskrivingen («renteberegningsdagen») skal ikke være senere enn virkedagen da beløpet blir godskrevet mottakerinstitusjonen, se § 26 c tredje ledd annet punktum og § 27 annet ledd.

Har betalingsmottakeren ikke konto hos mottakerinstitusjonen, skal institusjonen stille de overførte midlene til rådighet innen fristen etter § 26 c første ledd, jf. § 26 c tredje ledd første punktum.

§ 26 c femte ledd angir i hvilken grad reglene om overføringstid i første til tredje ledd kan fravikes ved avtale. Reglene kan ikke fravikes blant annet for innenlandske betalingstransaksjoner i

norske kroner og betalingstransaksjoner i euro der både betalerens og mottakerens institusjon er etablert innenfor EØS-området.

For innbetaling av kontanter på en konto som tilhører en forbruker, bestemmer § 27 første ledd at beløpet skal stilles til rådighet for kunden med valuteringsdag umiddelbart etter at institusjonen har mottatt midlene. Dersom kunden ikke er forbruker, skal beløpet stilles til rådighet med valuteringsdag senest virkedagen etter at beløpet er mottatt.

Ved belastning av konto skal valuteringsdagen etter § 27 tredje ledd ikke være tidligere enn tidspunktet når beløpet belastes kontoen.

29.3 Forslaget i høringsnotatet

Forslaget i høringsnotatet til regler om overføringstid for betalingstransaksjoner bygger på gjeldende § 26 c og var tilsiktet å gjennomføre artikkel 82, 83 og 84 i det reviderte betalingstjenestedirektivet. Reglene i § 26 c, som innebærer null «float» eller null rentetap ved nasjonale betalingstransaksjoner i norske kroner, ble foreslått videreført, men skulle etter forslaget gjelde alle nasjonale betalingstransaksjoner:

«I lovforslaget foreslås å benytte den muligheten som direktivet gir etter artikkel 86 til å fastsette kortere overføringstid for nasjonale betalingstransaksjoner. Etter forslaget skal en nasjonal betalingstransaksjon gjennomføres samme virkedag som betalingsoppdraget mottas. Betalingstjenestetilbyderen kan velge å sette et skjæringstidspunkt som nevnt i § 48. Et betalingsoppdrag som er mottatt etter skjæringstidspunktet, kan derfor ikke belastes betalerens konto før påfølgende virkedag. Holdt sammen med reglene i § 52, så skal betalerens og betalingsmottakerens konto belastes og godskrives samme virkedag. Denne virkedagen utgjør også skjæringstidspunktet for renteberegningen. Den gjeldende reguleringen i § 26 c, som medfører null «float» eller null rentetap ved nasjonale betalingstransaksjoner i norske kroner, videreføres, men skal etter lovforslaget også gjelde alle nasjonale betalingstransaksjoner.»

Det ble også foreslått en bestemmelse om renteberegning ved godskriving og belastning av konto, som i hovedsak var en videreføring av gjeldende § 27. Det ble likevel foreslått en endring av

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

bestemmelsen om innbetaling av kontanter på en konto som tilhører en forbruker:

«Ordlyden i første punktum foreslås likevel endret. I PSD II, som her har samme ordlyd som PSD I, heter det i artikkel 85: «Hvis en forbruker indbetaler kontantbeløp på en betalingskonto hos den pågældende betalingstjenesteyder [...]». Direktivbestemmelsen regulerer dermed ikke innskudd på konto tilhørende en forbruker, slik nåværende § 27 første punktum gir inntrykk av, men innskudd fra en forbruker foretatt med kontanter hos den betalingstjenesteyteren som fører kontoen. Forbrukeren skal altså være sikret at kontantinnskudd blir gjort tilgjengelig straks. Er innbetalingen i kontanter ikke gjort av en forbruker, skal godskrivning skje senest påfølgende virkedag. Slik departementet oppfatter direktivet, må betalingstjenesteyteren godskrive samme dag ved innskudd fra forbruker, og ellers etter eget valg påfølgende virkedag for innskudd fra andre – selv om innskudd gjøres til samme konto og uavhengig av hvem som er eier av kontoen. Dette styrker forbrukeren som betaler.»

Det ble også foreslått en utvidelse av virkeområdet:

«Gjeldende § 27 om renteberegning ved godskrivning og belastning av konto får bare anvendelse på betalingsstransaksjoner i en medlemsstats valuta, men det er tilstrekkelig at én av betalingstjenesteyterne er etablert i EØS. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 73, som er videreført i PSD II artikkel 87. Artikkel 87 er ikke omfattet av unntakene i artikkel 2 nr. 3 eller 4. Det innebærer at bestemmelsen skal få anvendelse på betalingsstransaksjoner i alle valutaer, og det er dermed behov for en utvidelse av virkeområdet for gjeldende § 27 med hensyn til hvilke valutaer som omfattes. Bestemmelsen vil da følge hovedregelen, slik at særreguleringen av virkeområdet kan oppheves.»

29.4 Høringsinstansenes synspunkter

Norges Bank uttaler følgende om kortere overføringstid for nasjonale transaksjoner:

«Nesten alle betalingsstransaksjoner i Norge, herunder korttransaksjoner, blir sendt til Nor-

wegian Interbank Clearing System (NICS). NICS er bankenes felles system for avregning av betalingsstransaksjoner. De fleste transaksjonene som NICS mottar, inngår i en avregning. Det innebærer at det blir regnet ut en nettoposisjon for hver enkelt bank mot alle andre banker. Avregningsresultatet fra NICS blir sendt til Norges Banks oppgjørssystem (NBO), hvor nettoposisjonene gjøres opp like etter de er mottatt. Oppgjør av avregninger skjer fem ganger daglig i NBO på virkedager, henholdsvis kl. 5.30, 9.30, 11.30, 13.30 og 15.30. Etter oppgjøret i NBO blir beløpet tilgjengelig for betalingsmottaker. I praksis vil en betaling som skjer kun få minutter før kl. 15.30 komme med i oppgjøret kl. 15.30, til tross for NICS behandlingsfrist på 15 minutter. Dette innebærer at betalingstjenesteytere ikke kan sette et skjæringspunkt senere enn kl. 15.15 for at et betalingsoppdrag skal anses å ha vært mottatt samme virkedag. Norges Bank legger til grunn at denne ordningen vil tilfredsstillende kravene til overføringstid i utkastet § 51.

Finansnæringen har utviklet et system for straksbetalinger. Løsningen har vært lite brukt, blant annet på grunn av kredittrisiko som oppstår ved at betalingsmottaker får pengene før oppgjøret mellom bankene har funnet sted. Norges Bank er sammen med næringen i ferd med å utvikle et nytt system for betalinger med raskere oppgjør (BRO). I dette systemet vil en betaling til enhver tid godskrives betalingsmottaker umiddelbart.»

Finans Norge støtter forslaget om kortere overføringstid for nasjonale betalinger i norske kroner, men mener det ikke lar seg gjøre med overføring samme virkedag for annen valuta:

«Finans Norge mener i utgangspunktet at lovforslaget §§ 51 og § 52 har en bedre innretning enn tilsvarende bestemmelser om overføringstid og renteberegning i gjeldende finansavtalelov. Slik vi forstår departementet foreslås direkte å benytte nasjonalt valg etter PSD2 art. 86 til å forkorte krav til behandlingstid til samme dag og dermed generelt unngå at det oppstår float for betalingstjenestetilbydere. Gjeldende finansavtalelov medfører en «noe kronglete omvei» for å oppnå 0-float.

Likevel foreligger det innen betalingsformidling en rekke reelle forhold som departementet ikke synes å ta hensyn til. Vi mener at enkelte av vilkårene i lovforslaget § 51 blir

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

umulig å oppfylle for betalingstjenestetilbydere:

Departementet foreslår i første ledd første setning at innenlandske betalingstransaksjoner skal være gjennomført samme dag. Dette er en innstramning sammenlignet med gjeldende lov hvor betalingstjenestetilbyderen pålegges å gjennomføre innenlandske betalingstransaksjoner senest innen utløpet av neste virkedag. Utviklingen for nasjonal betalingsformidlingsinfrastruktur i norske kroner tilsier at det er mulig å nedfelle lovkrav om gjennomføring samme virkedag, dog med en «cut off» i tråd med forslaget i § 48. For transaksjoner i annen valuta enn norske kroner kan norske myndigheter ikke oppstille tilsvarende krav. Hvorvidt betalingstjenestetilbyderen kan oppfylle disse kravene beror på betalingsstrukturer som er etablert i andre land for euro eller de enkelte land utenfor eurosonen for andre valutaer.

Likviditet for gjennomføring av betalinger i fremmed valuta finnes reelt sett bare i det land valutaen er hjemmehørende. For å utføre transaksjoner i euro er betalingstjenestetilbydere i Norge avhengig av å ha innskudd i euro i en bank innenfor eurosonen (korrespondentbank). En innenlands transaksjon i euro mellom to kunder i Norge vil være satt sammen av to grenseoverskridende transaksjoner og en transaksjon i eurosonen. Først ut av Norge fra betalere tilbydere i Norge i dennes korrespondentbank i eurosonen og deretter fra korrespondentbanken til mottakers betalingstjenestetilbyders korrespondentbank, og så inn til Norge igjen til mottakers betalingstjenestetilbydere.

Tidsmedgang for overføringen av euro mellom de to korrespondentbanker avhenger av innretningen på strukturen for eurobetalinger. Betalingsinfrastrukturen for eurobetalinger er innrettet etter kravene i PSD1, dvs. gjennomføring innen utgangen av neste virkedag. PSD2 endrer ikke dette kravet. Det er opplagt at betalingstjenestetilbydere i Norge ikke kan gjennomføre innenlandske betalinger i euro hurtigere enn det betalingstjenestetilbydere innenfor eurosonen er i stand til.

Kravet i første setning i § 51 første ledd kan derfor bare gjelde transaksjoner i norske kroner. Dette gjelder også andre setning.

Tredje setning i § 51 første ledd bør deles i to. Første del bør omhandle transaksjoner fra Norge i euro til andre land i EØS. I denne første delen legges krav til behandlingstiden på norsk

side og frem til beløpet (i euro) er godskrevet betalingsmottakers betalingstjenestetilbyder. Andre del bør beskrive krav til betalingstjenestetilbydere i Norge i egenskap av mottaker av betalinger i euro fra andre land i EØS. Siden norsk lov ikke kan fastsette krav til behandlingstid for betalingstjenestetilbydere i andre land, kan denne andre del bare si noe om behandlingstiden etter at mottakers betalingstjenestetilbyder har mottatt midlene i euro (på konto i sin korrespondentbank).

Tilsvarende synes § 51 første ledd fjerde setning å sette krav til samlet behandlingstid både for grensekryssende transaksjoner ut av Norge og for grensekryssende transaksjoner inn i Norge. Derfor må også denne setningen deles, slik at kravene i loven kun stilles overfor aktørene i Norge.

Finans Norge kan for øvrig ikke se at departementet har drøftet forholdet til hvitvaskingsregelverket og sanksjonsregelverket, se vår merknad til § 60 og gjeldende § 42 første ledd. Finans Norge vil påpeke at betalingstilbydere ikke vil kunne gjennomføre betalingstransaksjoner dersom nasjonale eller internasjonale sanksjoner som retter seg mot stater, selskaper, personer eller andre rettssubjekter, er til hinder for å gjennomføre transaksjonen. Betalingstjenesteytere vil etter omstendighetene også være nødt til å stanse eller forsinke gjennomføringen som følge av lovpålagte plikter, for eksempel etter hvitvaskingsloven. Slike plikter vil kunne være pålagt betalingstjenestetilbydere eller når betalingstjenestetilbydere er ledd i betalingskjeden, typisk når forpliktelsene gjelder korrespondentbankforbindelser.»

Finans Norge har også noen lovtekniske og språklige innspill til utformingen av bestemmelsen.

BlueStep Bank AB er bekymret for konkurranse situasjonen for betalingstjenesteytere som ikke deltar direkte i NIC/NBO og er avhengig av å benytte en annen oppgjøringsbank:

«Sentralbankloven § 1 fastsetter at Norges Bank skal medvirke til et effektivt betalingssystem. For de banker som ikke har konto hos Norges Bank (for eksempel mange små banker, eller norske filialer av utenlandske banker) kommer den reduserte overføringstiden til å medføre store vanskeligheter. Disse banker er ikke medlemmer av Norwegian Interbank Clearing System (NICS) eller Norges Banks Oppgjørssystem (NBO), men er avhengig av andre banker for avregning og oppgjør i NICS og

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

NBO. Bankene som ikke er medlem i NICS/NBO er avhengig av et ekstra ledd i oppgjørskjeden, og dette vil i praksis gjøre det svært vanskelig å oppnå målsettingen om godskrivning samme virkedag. Dette innebærer at en regel om at overføring og betaling/godskrivning skal skje samme virkedag kommer til å vri konkurransen til fordel for større banker som er medlem i NICS/NBO, og skape en konkurranseulempe for mindre banker. Dette vil også være i strid med sentralbankloven § 1, hensynet til et «et effektivt betalingssystem og hindre grenseoverskridende virksomhet.

På bakgrunn av synspunktene ovenfor har for eksempel den svenske lovgiveren valgt å tolke uttrykket «umiddelbart» («immediately») i PSD 2 art. 87(2) slik at det oversettes til «så snart som mulig» (SOU 2016:53 s. 379–380). Etter vårt syn bør den norske loven (lovforslaget § 51, § 52) utformes med samme ordlyd («så snart som mulig») for å hensynta mindre banker og for å unngå konkurransevridninger til fordel for de større bankene.

Alternativt bør norske filialer av utenlandske banker eller andre som ikke har direkte tilgang til NICS eller NBO bli unntatt fra regelen.»

29.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår i § 4-11 regler om overføringstid som bygger på høringsnotatets lovforslag, men som også tar hensyn til enkelte av innspillene som er kommet i høringsrunden.

Innenlandske betalingstransaksjoner i norske kroner skal etter forslaget og i samsvar med gjeldende lov godskrives betalingsmottakerens betalingstjenesteyter senest samme virkedag som betalingsoppdraget ble mottatt, jf. § 4-11 første ledd bokstav a. Som både *Norges Bank* og *Finans Norge* bekrefter i sine høringsuttalelser, lar dette seg gjøre i praksis. Løsningen innebærer dermed fortsatt «0-float-rente» for slike transaksjoner, med unntak for papirbaserte transaksjoner, som giro som leveres i skranke eller sendes betalingstjenesteyteren med post. Til forskjell fra høringsnotatets forslag, men i samsvar med gjeldende lov, foreslår departementet imidlertid at denne kortere overføringstiden for innenlandske transaksjoner bare skal gjelde for transaksjoner i norske kroner.

I bokstav b og c foreslås det regler om betalingstransaksjoner i euro, mens bokstav d regulerer andre betalingstransaksjoner enn dem som

omfattes av bokstav a, b og c. Direktivets regler om overføringstid innebærer ulike regler for transaksjoner i euro og transaksjoner i valutaen til en medlemsstat som ikke er en del av eurosonen. Siden euro er en valuta som brukes av flere medlemsstater, inneholder ikke direktivet særskilte regler for grensekryssende transaksjoner i euro innenfor EØS når det ikke er behov for valutaveksling – for eksempel fordi transaksjonen går mellom to stater som begge benytter euro. For betalinger i valutaen til en medlemsstat utenfor eurosonen kommer reglene som et utgangspunkt til anvendelse bare ved nasjonale betalingstransaksjoner, se her artikkel 82 nr. 1 bokstav a og b. Reglene kommer også til anvendelse for transaksjoner hvor en medlemsstats valuta veksles mot euro, dersom det foretas bare én valutaomregning. Ved grensekryssende betalingstransaksjoner er det i tillegg krav om at transaksjonen krysser grensene i euro som valuta, og at valutaomregningen foregår i den aktuelle medlemsstaten utenfor eurosonen, jf. artikkel 82 nr. 1 bokstav c. Direktivets regler om overføringstid skal altså gjelde dersom norske kroner veksles til euro i Norge og overføres til en mottaker i Tyskland, og dersom euro overføres til Norge og veksles til norske kroner i Norge. For andre transaksjoner gjelder direktivets regler, med mindre noe annet er avtalt. Reglene om godskrivning og renteberegning kan imidlertid ikke fravikes ved avtale, jf. artikkel 82 nr. 2. For eksempel vil en transaksjon til en mottaker i Polen fra Norge, der det først veksles fra norske kroner til euro – som krysser grensen til Polen – for deretter å veksles til polske zloty, bare være bundet av direktivets overføringstider når det er avtalt. Direktivet synes å innebære at også medlemsstater som ikke benytter euro som valuta, må gjennomføre direktivets regler om overføringstid for eurotransaksjoner for rent nasjonale betalingstransaksjoner. Det foreslås derfor en bestemmelse om dette i bokstav b, selv om *Finans Norges* høringsuttalelse gir grunn til å stille spørsmål ved om en slik regel vil få betydning i praksis.

Betalingsstjenesteyteren vil kunne fastsette en frist for betalingsoppdraget i samsvar med reglene § 4-5 tredje ledd. På bakgrunn av høringsuttalelsen fra *BlueStep Bank AB* viser departementet til at for betalingstjenesteytere som ikke deltar i NIC/NBO og derfor må benytte en annen betalingstjenesteyter til å stå for oppjøret, kan disse sette en frist som gjør det mulig å gjennomføre transaksjonen samme virkedag. Direktivet tillater ikke at det gis avvikende regler for betalingstjenesteytere som ikke deltar i NIC/NBO. Depar-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tementet viser dessuten til Norges Banks uttalelse, der det fremgår at det nå tilbys straksbetalinger i Norge hvor overført beløp blir gjort tilgjengelig umiddelbart. Direktivet er ikke til hinder for at det på kommersielt grunnlag fastsettes kortere overføringstid enn utgangen av samme virkedag.

Departementet foreslår at øvrige valutamesige begrensninger i reglenes virkeområde inntas i lovforslaget § 4-48.

Nåværende § 27 om renteberegning ved godskrivning og belastning av konto foreslås i det vesentlige videreført i § 4-12.

30 Tilbakeholdsrett og motregning

Artikkel 81 i *det reviderte betalingsstjenstedirektivet* gir regler om det overførte og mottatte beløpet.

Medlemsstatene skal etter nr. 1 kreve at betalerens betalingsstjenesteyter, betalingsmottakerens betalingsstjenesteyter og alle betalingsstjenesteyternes eventuelle formidlere overfører betalingstransaksjonens fulle beløp og ikke trekker gebyrer fra det overførte beløpet.

Etter reglene i nr. 2 skal betalingsmottakeren og betalingsstjenesteyteren likevel kunne avtale at den berørte betalingsstjenesteyteren skal trekke sine gebyrer fra det overførte beløpet før dette krediteres betalingsmottakeren. I så fall skal betalingstransaksjonens fulle beløp og gebyrene holdes atskilt i de opplysningene som gis til betalingsmottakeren.

Dersom andre gebyrer trekkes fra det overførte beløpet enn dem som er nevnt i nr. 2, følger det av nr. 3 at betalerens betalingsstjenesteyter skal påse at betalingsmottakeren mottar det fulle beløpet for en betalingstransaksjon som er initiert av betaleren. I tilfeller der betalingstransaksjonen er initiert av eller gjennom betalingsmottakeren, skal betalingsmottakerens betalingsstjenesteyter påse at betalingstransaksjonens fulle beløp mottas av betalingsmottakeren.

Institusjonen kan etter *finansavtaleloven* § 29 første ledd første punktum ikke utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning i innstående på konto, unntatt for forfalte krav som springer ut av kontoavtalen. Institusjonen kan etter annet punktum likevel utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning for krav som er oppstått som følge av et straffbart forhold.

Det presiseres i annet ledd at institusjonen heller ikke kan utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning i betalingsmidler som institusjonen har til disposisjon for å utføre en betalingsordre. Institusjoner og andre som er involvert i betalingstransaksjonen, skal overføre hele beløpet for transaksjonen uten å trekke fra gebyrer. Betalingsmottakeren kan likevel avtale med sin institusjon at institusjonen skal trekke fra sine gebyrer fra det overførte beløpet før det godskrives betalingsmottakeren, jf. tredje punktum. I så fall skal

beløpet for transaksjonen og gebyrene skilles fra hverandre i opplysningene som gis betalingsmottakeren. Dersom gebyrer trekkes fra det overførte beløpet i andre tilfeller enn nevnt i tredje punktum, skal betalerens institusjon, dersom betalingstransaksjonen er iverksatt av betaleren, eller betalingsmottakerens institusjon, dersom betalingstransaksjonen er iverksatt av eller via betalingsmottakeren, sørge for at betalingsmottakeren mottar det fulle beløpet for transaksjonen.

Tredje ledd slår fast at retting av feilaktige godskrivinger reguleres av § 31.

I fjerde ledd er det angitt at reglene i § 29 ikke er til hinder for at det etter ellers gjeldende regler stiftes særskilt sikkerhetsrett i innskudd.

I *høringsnotatet* ble det med enkelte språklige endringer foreslått en videreføring av gjeldende § 29. Den foreslåtte bestemmelsen innebar en gjennomføring i finansavtaleloven av artikkel 81 i det reviderte betalingsstjenstedirektivet.

I første ledd annet punktum ble det foreslått at ordlyden «et straffbart forhold» ble endret til «en straffbar handling som kunden har begått». Endringen ble foreslått for å få klarere frem hva slags straffbart forhold det siktes til.

Finans Norge gir i sin høringsuttalelse uttrykk for usikkerhet om endringen av ordlyden i første ledd annet punktum om unntak for krav som er oppstått som følge av et straffbart forhold, og uttaler:

«Vi er blant annet usikre på om endringen kan medføre noen utilsiktede konsekvenser ved bedrageri der kunden er mer eller mindre vitende om at en konto blir benyttet til mottak av ulovlige midler, og ved bruk av verb i fortid «har begått».»

Departementet foreslår i § 4-13 en regel som i hovedsak viderefører gjeldende § 29.

Når det gjelder unntaksbestemmelsen om straffbare handlinger, jf. *Finans Norges* høringsuttalelse, er ordlyden som var foreslått i høringsnotatet, etter departementets vurdering i samsvar med det som følger av gjeldende lov. Bestemmelsen bygger på et synspunkt om at det vil være lite

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

rimelig om offeret for en straffbar handling ikke kan motregne krav som skyldes det straffbare forholdet, mot krav som gjerningspersonen har mot offeret. Eksemplet som Finans Norge viser til, synes noe uklart. Dersom det er begått bedrageri mot banken, og banken av denne grunn har krav på tilbakebetaling, kan banken etter forslaget motregne uavhengig av om kontoen er brukt til oppbevaring av midler som er opptjent ved bedrageriet. Det avgjørende er om banken har et krav mot kunden.

Dersom det ikke er kunden selv som står bak bedrageriet, og kunden heller ikke kan anses for å være medskyldig, vil kunden kunne være skyldig i straffbart heleri av midler, som igjen vil gi banken motregningsrett. Dersom kunden ikke kjenner til at midlene er tilkommet på ulovlig vis, vil banken fremdeles kunne ha krav på tilbakeføring av midlene, idet midlene normalt ikke kan ek스팅veres på grunn av mottakerens gode tro, forutsatt at prinsippet i godtroervervsloven § 2 nr. 1 legges til grunn analogisk for kontomidler.

En betalingstjenesteyter vil oftere enn de fleste andre som eventuelt må tåle ekstinksjon av

rettigheter, kunne være i besittelse av midler som kan benyttes til motregning overfor den godtroende erververen. Det vil etter departementets syn være urimelig om denne motregningsposisjonen skulle komme tjenesteyteren til fordel ved straffbare forhold utført av andre enn mottakeren. I tillegg kommer at tjenesteyteren har langt større mulighet enn kunden til å forhindre bedrageri mot tjenesteyteren og pulverisere et eventuelt tap, herunder ved forsikring.

Departementet har derfor vanskelig for å se gode grunner til at betalingstjenesteyteren bør gis en bedre rett til motregning enn hva som følger av ellers gjeldende rettsregler om motregning der et krav bygger på en straffbar handling. Siktemålet med lovforslaget § 4-13 er tvert imot å innskrenke betalingstjenesteyterens rett til motregning sammenlignet med ellers gjeldende rettsregler om motregning. Departementet foreslår etter dette å opprettholde ordlyden som var foreslått i høringsnotatet, jf. § 4-13 første ledd annet punktum.

31 Gebyrer

Det reviderte betalingsstjenestedirektivet artikkel 40 innebærer at betalingstjenesteyteren ikke skal kunne kreve gebyr for opplysninger som gis i henhold til direktivets avdeling III, slik som avtalevilkår o.l. Betalingstjenesteyteren og betalingstjenestebrukeren kan avtale gebyrer for ytterligere eller hyppigere opplysninger, eller overføring ved hjelp av andre kommunikasjonsmidler enn dem som er fastsatt i rammeavtalen, som gis på anmodning fra betalingstjenestebrukeren. Når betalingsstjenesteyteren kan kreve gebyrer for opplysninger på dette grunnlaget, skal de være rimelige og i samsvar med betalingstjenesteyterens faktiske kostnader.

Har det gått mer enn seks måneder fra inngåelsen av kontoavtalen, skal denne kunne sies opp uten kostnader etter artikkel 55 nr. 2. Har det gått mindre enn seks måneder, kan det kreves et rimelig gebyr.

Artikkel 62 nr. 1 i direktivet skal sikre at betalingstjenesteyteren ikke belaster kunden med kostnader for oppfyllelse av sin opplysningsplikt eller korrigerende og forebyggende tiltak i henhold til reglene i direktivets avdeling IV om rettigheter og plikter i forbindelse med betalingstjenester. Annet kan likevel følge av artikkel 79 nr. 1 i forbindelse med at en betalingstransaksjon som betaleren har godkjent, nektes gjennomført, artikkel 80 nr. 5 om kansellering av betalingsoppdrag etter de frister som er angitt i direktivet, og artikkel 88 nr. 2, som innebærer at betalingstjenesteyteren ikke skal være ansvarlig om betaleren oppgir feil kontonummer. Disse gebyrene skal avtales mellom kunden og betalingstjenesteyteren og skal være rimelige og stå i forhold til betalingstjenesteyterens faktiske kostnader. Artikkel 70 nr. 1 bokstav d sikrer dessuten at kunden kan sperre et betalingsinstrument kostnadsfritt.

Betalingskontodirektivet har i hovedsak to formål: Direktivet skal for det første sikre forbrukere tilgang til betalingskonto med grunnleggende funksjoner til en rimelig kostnad. For det annet skal det styrke forbrukerens stilling i markedet ved å gjøre det lettere å bytte konto. For å oppnå det siste stilles det detaljerte krav til kontoinformasjon og gebyropplysninger. Slike opplysninger

skal være tilgjengelige for forbrukere generelt på betalingstjenesteyterens hjemmesider på internett, i en prisportal som sammenligner kostnader mellom ulike betalingstjenesteytere, som et standardisert gebyropplysningsskjema før avtalen inngås og deretter som en årlig oppgave over gebyrene for tjenestene som er knyttet til betalingskontoen.

Det er vedtatt detaljerte tekniske standarder i kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2018/33 av 28. september 2017 om fastsettelse av tekniske gjennomføringsstandarder for det standardiserte presentasjonsformatet for gebyroppgaven og dens felles symbol i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU og i kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2018/34 av 28. september 2017 om fastsettelse av tekniske gjennomføringsstandarder for det standardiserte presentasjonsformatet for dokumentet med gebyropplysninger og dets felles symbol i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU. For å sikre at forbrukeren skal kunne sammenligne prisen på tjenestene, er det i tillegg gitt regler i delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/32 av 28. september 2017 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU med hensyn til tekniske reguleringsstandarder for en standardisert EU-terminologi for de mest representative betalingskontotjenestene. Sistnevnte skal blant annet sikre at produktpakker og merkevarer også skal presentere gebyropplysningene i et format som gjør det mulig for forbrukeren å sammenligne gebyrene.

Betalingskontodirektivet krever at forbrukere skal opplyses om gebyrer knyttet til en betalingskonto på en klar måte, slik at det blir enklere å sammenligne ulike tilbud og velge den kontoen som er best egnet til å dekke den enkeltes behov. Forbrukeren skal opplyses om gebyrer knyttet til en betalingskonto i god tid før avtaleinngåelsen gjennom et gebyropplysningsskjema, jf. artikkel 4 nr. 1. Gebyropplysningsskjemaet skal inneholde standardiserte uttrykk over de mest representative tjenestene som er knyttet til en betalingskonto. I den utstrekning slike tjenester tilbys av betalingstjenesteyteren, skal også de korrespon-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

derende gebyrene for hver enkelt tjeneste angis. Videre skal forbrukeren informeres om påløpte gebyrer. Minst en gang i året skal forbrukeren vederlagsfritt motta oversikt over alle påløpte gebyrer, og hvis det er relevant, rentesatser for tjenester knyttet til betalingskontoen, jf. artikkel 5 nr. 1.

Både når det gjelder gebyr opplysnings skjemaet og gebyroversikten, stiller direktivet detaljerte krav til hvordan opplysningene skal presenteres, se artikkel 4 nr. 2 og artikkel 5 nr. 2 og 3.

Etter betalingskontodirektivet artikkel 7 nr. 1 skal forbrukerne ha tilgang til minst ett nettsted som sammenligner gebyrer fra ulike tjenestetilbydere. Tilgangen til nettstedet skal være vederlagsfri. Formålet er å gjøre det enkelt for forbrukeren å vurdere forskjellige kontotilbud, samt redusere utgiftene til informasjonsinnhenting, se fortalen avsnitt 22. Det er opp til medlemsstatene å bestemme om nettstedet skal drives av offentlige myndigheter eller private aktører. Artikkel 7 nr. 3 gir nærmere regler om nettstedet og om opplysningene som skal gis. Blant annet skal nettstedet være uavhengig, og informasjonen som presenteres, skal være presis, oppdatert og dekke et bredt spekter av betalingskontotilbud.

Medlemsstatene skal sørge for at informasjon om sammenligningsnettstedet er tilgjengelig på internett, jf. artikkel 7 nr. 4. Etter det departementet kjenner til, vil de fleste medlemsstatene oppfylle denne forpliktelsen ved å legge ut en lenke til sammenligningsnettstedet på statlige nettsider. Enkelte stater vil pålegge betalingstjenesteytere å lenke til sammenligningsnettstedet.

I artikkel 5 nr. 2 stilles det krav til hva den årlige gebyroversikten minst skal inneholde. I artikkel 5 nr. 3 stilles det krav til utformingen av gebyroversikten.

Etter artikkel 6 skal medlemsstatene sikre at betalingstjenesteyterne i sine opplysninger om avtaler, kommersielle opplysninger og markedsføringsopplysninger til forbrukerne, der det er relevant, bruker de standardiserte begrepene fastsatt i listen nevnt i artikkel 3.

Medlemsstatene skal etter artikkel 8 påse at når en betalingskonto tilbys som del av en pakke sammen med andre produkter eller tjenester som ikke er knyttet til en betalingskonto, skal betalingstjenesteyteren informere forbrukeren om hvorvidt det er mulig å kjøpe betalingskontoen separat, og i så fall legge frem særskilt informasjon om hvilke kostnader og gebyrer som er forbundet med hvert av de andre produktene eller tjenestene som inngår i pakken, og som kan kjøpes separat.

De alminnelige vilkårene for innskudd og betalingstjenester institusjonen som tilbyr, skal etter *finansavtaleloven* § 13 første ledd holdes tilgjengelige for kundene på ekspedisjonsstedene.

Betalingstjenesteyterens opplysningsplikt før avtaleinngåelse er i dag ellers regulert i finansavtaleloven § 15. I rimelig tid før kunden blir bundet av en rammeavtale skal institusjonen gi opplysninger om alle gebyrer som kunden skal betale til institusjonen, eventuelt med en spesifisering av enkeltelementene, jf. finansavtaleloven § 15 annet ledd bokstav c nr. 1. Det fremgår av tredje ledd at opplysningene skal gis på en klar og forståelig måte på papir eller annet varig medium på norsk eller et annet språk som partene avtaler. Opplysningsplikten gjelder overfor både næringsdrivende og forbrukere. Institusjonen kan ikke kreve gebyr for opplysningene som gis, jf. finansavtaleloven § 14 a første ledd.

Finansavtaleloven § 30 regulerer institusjonenes plikt til å opplyse om påløpte gebyrer etter en rammeavtale. Etter at et beløp er belastet betalereens konto, skal betalere opplyses om eventuelle gebyrer ved betalingstransaksjonen, og, når det er relevant, med en spesifisering av enkeltelementene i gebyrene, jf. annet ledd bokstav c. Tilsvarende opplysningsplikt gjelder overfor betalingsmottakeren, jf. tredje ledd bokstav c. Institusjonen kan ikke kreve gebyr for opplysningene som gis, jf. § 14 a første ledd.

Finansportalen.no er en nettside som gir forbrukere mulighet til å sammenligne bank-, forsikrings- og investeringsprodukter. Nettsiden drives av Forbrukerrådet. Formålet er å gi forbrukerne et bedre beslutningsgrunnlag ved valg av produkter i finansmarkedet.

Finansforetak har plikt til å registrere prisopplysninger om banktjenester i Finansportalen, jf. forskrift 14. november 2012 nr. 1066 om prisopplysninger for varer og tjenester § 14 første ledd bokstav b. Opplysningene skal registreres på den måten som fastsettes av Finansportalen, jf. annet ledd. Etter finansforetaksloven § 16-10 kan departementet ved forskrift pålegge finansforetak å lenke til prisopplysninger i nettbaserte prisportaler, herunder finansportalen.no. Et slikt pålegg er gitt i forskrift 9. desember 2016 nr. 1502 om finansforetak og finanskonsern § 16-3.

I *høringsnotatet* ble det foreslått en paragraf om vederlag og gebyrer for kontoavtaler og en tilsvarende paragraf for kredittavtaler. Forslaget gikk ut på at tjenesteyteren ikke skulle kreve særskilt gebyr av kunden for oppfyllelse av opplysningsplikter eller varslingsplikter etter loven. I den utstrekning det er avtalt, var det etter forsla-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

get likevel adgang til å kreve gebyr for at det på kundens forespørsel gis ytterligere eller hyppigere informasjon eller varsler mv., eller for at opplysninger stilles til rådighet på annen måte enn hva som følger av lov, forskrift eller skriftlig avtale. Tjenesteyteren skulle etter forslaget ikke fremsette krav om gebyr eller annet vederlag ut over det som er skriftlig avtalt med kunden.

For betalingstjenester var det foreslått at betalingskonto med grunnleggende funksjoner generelt skulle tilbys uten kostnad for kunden eller mot et rimelig gebyr. Det ble i denne forbindelse foreslått en forskriftshjemmel for Kongen til å gi nærmere regler om hva som regnes som grunnleggende betalingstjenester, og hva som utgjør et rimelig gebyr. Høringsnotatet gikk også ut på at dersom det kreves løpende gebyr, skulle tjenesteyteren kunne kreve gebyr bare for perioden frem til oppsigelsestidspunktet.

For øvrig ble det foreslått regler som innebar at betalingstjenesteyteren ikke skulle kunne kreve vederlag eller gebyrer for:

- å utlevere utkast til kontoavtale
- oppsigelse av en kontoavtale inngått på ubestemt tid eller for en bestemt periode på mer enn seks måneder hvis kunden sier opp avtalen etter utløpet av seks måneder, bortsett fra ved avtale om bindingstid
- å ta imot varsel fra kunden om sperring av betalingsinstrument, med unntak for direkte kostnader til utskifting av betalingsinstrumentet
- å varsle om at en tjeneste eller et betalingsopdrag er avvist, med mindre avvisningen ikke skyldes forhold på tjenesteyterens side og er saklig begrunnet.

For kredittavtalene var det foreslått at kredittytteren ikke skulle kunne kreve gebyr eller annet vederlag for:

- å utlevere utkast til kredittavtale
- bruk av angreretten
- oppsigelse i samsvar med lovens regler.

Det var dessuten foreslått alminnelige regler om gebyr for bruk av betalingsinstrument og betalingsmiddel i et nytt kapittel 2 om betalingsoppgjør. I samme kapittel var det i tillegg foreslått regler om fordeling av gebyr, mens det i forslaget til forskrift var inntatt et forbud mot at betalingsmottakeren krever gebyr for bruk av betalingsinstrumenter omfattet av forskrift 27. juni 2016 nr. 827 om formidlingsgebyr i kortordninger mv. § 2 annet ledd eller for betalingstjenester omfattet av forordning (EU) nr. 260/2012. Forskriftsforslaget

inneholdt også regler om et standardisert gebyroppløsnings skjema før avtaleinngåelsen.

I *høringen* har *Forbrukerrådet* uttalt at rådet «som et generelt prinsipp [vil] fremholde at gebyrer og honorarer må stå i et rimelig forhold til den tjenesten som ytes». Videre uttaler *Forbrukerrådet*:

«Kostnader som belastes forbrukerne må synliggjøres på en klar og tydelig måte. Forbrukerrådet mener at opplysninger om gebyr- og honorarkostnader som er påløpt og trukket må oppgis i kontoutskrifter og i årsoppgaver både i nominelle kroner og i prosent av beholdning, avkastning, mv. For fond må årlige samlede forvaltningsgebyrer oppgis i kroner i årsoppgaven, sammen med en oversikt over samlede forvaltningsgebyrer i fondet siden anskaffelse. I tillegg bør kunden obligatorisk motta årlig kvittering pr. epost.

Forbrukerrådet er opptatt av at forbrukerne skal ha full informasjon om alle gebyrer, og at man på en enkel måte skal kunne sammenligne priser på ulike bank-, forsikrings- og investeringsprodukter før avtale blir inngått.

Sammenligning av tilbud er et hovedproblem i en rekke markeder. EU-kommisjonen konkluderer i *Consumer Markets Scoreboard 2016* med at det er viktig å jobbe for at informasjon og priser presenteres på en tydelig måte.

Sammenligningsportaler kan i så henseende bidra til at det blir lettere for forbrukere å sammenligne produkter og tjenester.

I Norge eksisterer det allerede gode sammenligningsportaler. *Finansportalen.no*, som er en tjeneste fra *Forbrukerrådet*, gir forbrukerne makt og mulighet til å ta gode valg i markedet for finansielle tjenester. Portalen består av digitale verktøy som hjelper forbrukerne til å sammenlikne bank-, pensjons-, forsikrings- og investeringsprodukter. Både banker og forsikringsselskaper har innrapporteringsplikt til *Finansportalen*, med hjemmel i henholdsvis *Prisoppløsningsforskriften* og *Finansforetaksforskriften*. En stor utfordring er likevel at flere finansforetak opererer med produktpakker, som bidrar til å tilsløre prisene på enkeltelementer som inngår i disse pakkene.»

D e p a r t e m e n t e t foreslår å gjennomføre direktivenes regler om gebyrer dels i lovforslaget og dels i forskrift, hovedsakelig langs de linjer som var foreslått i høringsnotatet.

Når det gjelder opplysningsplikten før avtaleinngåelsen, foreslås det en alminnelig plikt for tje-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

nesteyteren i § 3-3 første ledd til å ha opplysninger om tjenesteyterens alminnelige vilkår enkelt tilgjengelig på tjenesteyterens nettsider og i salgslokale. På forespørsel skal en forbruker få utlevert vilkårene på papir. Vilkårene skal være konsistente i sin utforming, språklig klare og lett lesbare på norsk. Prisopplysninger skal angis i norske kroner. I tredje ledd foreslås det en forskriftshjemmel for å gi nærmere regler om krav til opplysninger og annet innhold i tjenesteyterens alminnelige vilkår. Det vil være hensiktsmessig å plassere mer tekniske krav til presentasjon og beregninger i forskrift. Det nevnes i denne forbindelse at lovforslaget § 3-33 gir en forskriftshjemmel til å fastsette regler om et standardisert gebyr opplysningskjema og en forklarende ordliste, jf. punkt 15. For øvrig foreslår departementet regler om vederlag og gebyrer for konto og betalingstjenester i § 4-21.

I § 3-1 femte ledd slås det fast at det ikke kan kreves særskilt vederlag for oppfyllelse av opplysnings- eller varslingsplikter etter loven eller forskrift til loven. I den utstrekning det er avtalt, kan det likevel kreves rimelige gebyrer i samsvar med

tjenesteyterens faktiske kostnader for ytterligere eller hyppigere opplysninger eller varsler mv., eller for at opplysninger stilles til rådighet på annen måte enn det som kreves etter lov eller forskrift.

Et forslag til gjennomføring av betalingskontodirektivets regler om gebyroversikt finnes i lovforslaget § 4-19 tredje ledd og i § 4-20. Etter innspill fra *Finans Norge* i høringen er disse reglene foreslått å gjelde bare når kunden er forbruker.

Departementet legger til grunn at finansforetakslovens hjemler, som pålegger finansforetakene opplysningsplikt til Finansportalen.no, er tilstrekkelige for å fastsette regler til gjennomføring av betalingskontodirektivets regler om nettbasert prissammenligningstjeneste. For øvrig vil slike regler ved behov også kunne gis med hjemmel i den foreslåtte forskriftshjemmelen i lovforslaget § 3-3 tredje ledd.

I § 5-10 er det foreslått en bestemmelse om vederlag og gebyrer i forbindelse med kredittavtaler.

32 Fullmaktjenester

Kongen fikk ved vedtakelsen av ny § 9 a i finansavtaleloven i forbindelse med endringslov 23. november 2018 nr. 87 myndighet til å gi regler i forskrift om betalingstjenester som nevnt i vedlegg I nr. 7 og 8 i *det reviderte betalingstjenestedirektivet*. Justis- og beredskapsdepartementet fastsatte 18. februar 2019 med hjemmel i finansavtaleloven § 1 sjettede ledd bokstav a og § 9 a forskrift om betalingstjenester, som i hovedsak gjennomfører regler om «betalingsfullmaktjenester» og «kontoopplysningstjenester» som leveres av fullmaktforetak som utøver virksomhet som «betalingsfullmektig» og «opplysningsfullmektig».

Reglene må ses i sammenheng med reglene i forskrift 15. februar 2019 nr. 152 om systemer for betalingstjenester som er fastsatt av Finansdepartementet med hjemmel i lov 17. desember 1999 nr. 95 om betalingssystemer m.v. § 3-3 første ledd annet punktum og lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern § 2-10 a femte ledd.

Delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/389 av 27. november 2017 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2015/2366 med hensyn til reguleringstekniske standarder for sterk kundeautentisering og vanlige og sikre åpne standarder for kommunikasjon trådte i kraft 14. september 2019 i EU. Reglene er foreløpig ikke innført i EØS-avtalen. Reglene forventes å få betydelige økonomiske konsekvenser for kontotilbydere, som må etablere åpne grensesnitt, noe som krever endringer i IT-systemer og sikkerhetsrutiner. Kravet om å åpne grensesnittene følger av det reviderte betalingstjenestedirektivet, mens det er de nærmere kvalitetskravene som utfylles i den reguleringstekniske standarden. Reglene vil også få noen økonomiske konsekvenser i form av sterkere sikkerhetskrav for betalingstjenestetilbydere som utfører digitale betalingstjenester.

Den nevnte forskriften om betalingstjenester ble fastsatt på bakgrunn av Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat 5. juli 2018 med et forslag til en ny forskrift om betalingstjenester for å oppnå en midlertidig gjennomføring av de viktigste privatrettslige delene av det reviderte betalingstjenestedirektivet. Det ble opplyst i

høringsnotatet at departementet tok sikte på at reglene i forskriften senere skulle inntas i den nye finansavtaleloven, tilsvarende lovforslaget i høringsnotatet 7. september 2017 om forslag til en ny finansavtalelov.

Det reviderte betalingstjenestedirektivet omfatter to nye typer betalingstjenester som ikke var regulert i det første betalingstjenestedirektivet. I høringsnotatet 7. september 2017 var det foreslått at leverandører av de nye betalingstjenestene skulle benevnes som «betalingsfullmektig» og «opplysningsfullmektig», mens man skulle bruke «betalingsfullmakt» og «opplysningsfullmakt» om de nye betalingstjenestene. Flere høringsinstanser har hatt innvendinger mot disse benevnelserne. Det er blant annet blitt pekt på at «betalings-/opplysningsfullmakt» er mer egnet til å beskrive avtalen mellom tjenesteyteren og kunden enn tjenesten som ytes. På bakgrunn av disse innspillene brukes «betalingsfullmaktjeneste» og «kontoinformasjonstjeneste» i forskriften om betalingstjenester, og det er også disse benevnelserne som brukes i lovforslaget i proposisjonen. I den norske språkversjonen av det reviderte betalingstjenestedirektivet omtales imidlertid de nye tjenestene som henholdsvis «betalingsinitieringstjeneste» og «kontoopplysningstjeneste». Tjenestene er nærmere definert i artikkel 4 nr. 15 og 16 i direktivet, hvor «betalingsinitieringstjenester» defineres som «en tjeneste for å initiere en betalingsordre på anmodning fra betalingstjenestebrukeren med hensyn til en betalingskonto hos en annen betalingstjenesteyter», mens «kontoopplysningstjeneste» defineres som «en nettbasert tjeneste som skal gi samlede opplysninger om en eller flere betalingskontoer som betalingstjenestebrukeren har hos enten en annen betalingstjenesteyter eller hos mer enn én betalingstjenesteyter».

Betalingsfullmaktjenester

Betalingsfullmaktjenester kan beskrives gjennom et praktisk eksempel: En kunde som skal betale for varer i en nettbutikk, blir tilbudt av selgeren å betale med betalingskort eller kontobetaling som

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

overfører beløpet til selgeren. Den sistnevnte betalingsløsningen kan gjennomføres ved at kunden selv iverksetter kontobetaling i nettbanken. For selgeren innebærer imidlertid dette en usikkerhet om hvorvidt betalingen faktisk vil bli gjennomført som forutsatt. Kontobetalinger kan også skje ved bruk av en betalingsfullmaktjeneste, som er en betalingsløsning levert av en tredjepart, og som i korthet går ut på at leverandøren av betalingsløsningen ber betalerens bank om å gjennomføre en betalingstransaksjon for å overføre beløpet til betalingsmottakerens konto. Leverandøren av betalingsløsningen benevnes i det reviderte betalingstjenestedirektivet som «yter av betalingsinstitieringstjenester». I proposisjonen her brukes «betalingsfullmektig». For å be betalerens bankforbindelse om å gjennomføre betalingstransaksjonen logger betalingsfullmektigen seg inn i betalerens nettbankløsning for å registrere et betalingsoppdrag, som kundens bank siden skal utføre. En betalingsfullmektig er i direktivet definert som «en betalingstjenesteyter som utøver virksomhet som nevnt i vedlegg I nr. 7», det vil si «betalingsinstitieringstjenester». Dette innebærer at en betalingsfullmektig skal forstås som en betalingstjenesteyter som i sin forretningsvirksomhet tilbyr betalingsfullmaktjenester.

Kontoopplysningstjenester

Også «kontoopplysningstjenester» kan beskrives gjennom et praktisk eksempel: En kunde laster ned en applikasjon til sin mobiltelefon for at applikasjonen skal gi kunden bedre oversikt over hans eller hennes forbruk. Applikasjonen gir informasjon om betalingstransaksjoner og saldo både for kundens brukerkonto i Sparebanken og for kontoen som er knyttet til et kredittkort i Kredittbanken. Applikasjonen forteller kunden hvor mye han eller hun bruker på for eksempel restaurantbesøk, kioskvarer, strøm eller telefon. Leverandøren av en slik applikasjon eller lignende tjeneste betegnes i artikkel 4 nr. 18 i det reviderte betalingstjenestedirektivet som «yter av kontoopplysningstjenester». I proposisjonen her benyttes «opplysningsfullmektig». Ved å benytte seg av kontoopplysningstjenester lar kunden opplysningsfullmektigen, det vil si applikasjonen i eksemplet foran, logge seg inn i kundens nettbankløsning for å hente ut de konto- og transaksjonsopplysningene som tjenesten benytter. Opplys-

ningsfullmektigen kan være en selvstendig tredjepart eller en betalingstjenesteyter som kunden har betalingskonto hos, men som leverer kontoopplysningstjenester for betalingskontoer kunden har også hos andre tjenesteytere. En «yter av kontoopplysningstjenester» er i artikkel 4 nr. 19 definert som «en betalingstjenesteyter som utøver virksomhet som nevnt i vedlegg I nr. 8», det vil si «kontoopplysningstjenester». En opplysningsfullmektig skal etter dette forstås som en betalingstjenesteyter som i sin forretningsvirksomhet tilbyr «kontoopplysningstjenester».

Kontotilbyder og fullmaktforetak

Både betalingsfullmektigen og opplysningsfullmektigen regnes etter dette som betalingstjenesteytere. Det gjør også foretaket som forvalter og tilbyr den kontoen betalingsfullmektigen og opplysningsfullmektigen bruker for levering av sine tjenester. For å unngå tvil om hvilken betalingstjenesteyter det siktes til, er foretaket som forvalter og tilbyr kundens betalingskonto, omtalt som «kontotilbyder» i visse sammenhenger i direktivet. Direktivet definerer i artikkel 4 nr. 17 «kontotilbyder» som «en betalingstjenesteyter som tilbyr betalingskonto til og fører denne for betaler».

I forskrift om betalingstjenester omtales dessuten betalingsfullmektiger og opplysningsfullmektiger samlet som «fullmaktforetak», mens betalingsfullmaktjenester og kontoopplysningstjenester samlet omtales som «fullmaktjenester». Disse benevnelsene brukes også i proposisjonen.

Departementet foreslår at reglene om betalingsfullmaktjenester og kontoopplysningstjenester i forskrift om betalingstjenester videreføres i den nye finansavtaleloven, se blant annet § 4-14, § 4-16, § 4-17, § 4-18 og § 4-28 femte ledd i lovforslaget.

I forskriften benyttes «kontoinformasjontjenester» om det som i proposisjonen og lovforslaget er benevnt som «kontoopplysningstjenester». Begrunnelsen for departementets forslag til endret terminologi er at «kontoopplysningstjenester» står bedre i sammenheng med virksomhetsbetegnelsen «opplysningsfullmektig». «Kontoopplysningstjenester» er dessuten den benevnelsen som benyttes i den norske språkversjonen av direktivet.

33 Kontobytte

33.1 Direktivene

Det bør være enkelt å bytte bankforbindelse, både for at forbrukerne skal kunne dra nytte av de mest fordelaktige tilbudene, og for å styrke konkurransen i markedet. Betalingskontodirektivet krever derfor at forbrukerne skal tilbys en hurtig og sikker fremgangsmåte for å bytte betalingskonto fra en tilbyder til en annen, se fortalens avsnitt 27.

Artikkel 10 i direktivet gir en detaljert beskrivelse av hvordan bytteprosessen skal foregå, og hvilke tidsfrister som skal gjelde. Direktivet tillater at medlemsstatene fastsetter eller opprettholder alternative ordninger, forutsatt at dette klart er i forbrukerens interesse og ikke medfører ekstra byrder for forbrukeren, jf. artikkel 10 nr. 1.

Byttetjenesten etter artikkel 10 innledes når forbrukeren gir sin nye betalingstjenesteyter (den mottakende betalingstjenesteyteren) fullmakt til å flytte kontoforholdet. I fullmakten skal forbrukeren ha mulighet til å spesifisere hvilke innbetalinger, faste betalingsoppdrag og direktebelastningsfullmakter som skal flyttes, og fra hvilken dato disse transaksjonene skal foretas fra den nye betalingskontoen, jf. artikkel 10 nr. 2.

Etter å ha mottatt fullmakten skal mottakerinstitusjonen innen to dager sende en anmodning til den overførende tjenesteyteren om å gjennomføre bestemte oppgaver, se artikkel 10 nr. 3 bokstav a til f. Disse oppgavene består blant annet i å sende en liste over hvilke faste betalingsordre og direktebelastningsfullmakter som skal flyttes. Det skal også gis opplysninger om regelmessige innbetalinger og direktebelastninger som er utført på betalingskontoen de siste 13 månedene. Opplysningene skal sendes innen fem virkedager. Videre skal den overførende betalingstjenesteyteren kansellere faste betalingsoppdrag, overføre eventuell resterende saldo og deretter avslutte betalingskontoen. Dette skal gjøres på den datoen som forbrukeren har angitt i fullmakten.

Den mottakende betalingstjenesteyterens oppgaver er regulert i artikkel 10 nr. 5. Den mottakende tjenesteyteren skal blant annet forberede og utføre faste betalingsoppdrag og akseptere direktebelastninger med virkning fra datoen som

forbrukeren har fastsatt i fullmakten. Videre skal den mottakende tjenesteyteren gi opplysninger om forbrukerens nye betalingskonto til betalere som foretar faste innbetalinger, og betalingsmottakere som foretar direktebelastninger. Disse oppgavene skal gjennomføres innen fem arbeidsdager etter at den mottakende betalingstjenesteyteren har fått opplysningene fra den overførende betalingstjenesteyteren.

Etter artikkel 14 skal betalingstjenesteyteren stille til rådighet opplysninger om byttetjenesten. Dette gjelder blant annet opplysninger om hvor lang tid som er satt av til hver etappe i bytteprosessen, og om eventuelle gebyrer som kreves.

Retten til kontobytte etter betalingskontodirektivet er begrenset til å gjelde for betalingskontoer som åpnes eller innehas av en forbruker. Direktivet gir rett til kontobytte kun mellom betalingskontoer som innehas i samme valuta. Retten gjelder dessuten bare overfor en betalingstjenesteyter som er etablert på territoriet til den berørte medlemsstaten. Disse begrensningene følger av artikkel 9 i direktivet.

Artikkel 12 regulerer adgangen til å kreve gebyrer i forbindelse med bytteprosessen. Det fremgår av artikkel 12 nr. 1 at forbrukere skal ha vederlagsfri tilgang til opplysninger om faste betalingsoppdrag og direktebelastninger. Artikkel 12 nr. 2 forbyr den overførende tjenesteyteren å kreve gebyr for de opplysningene den er pålagt å sende etter artikkel 10 nr. 4 bokstav a. Gebyrer for forbrukerens oppsigelse av betalingskontoen hos den overførende betalingstjenesteyteren skal være i samsvar med reglene i artikkel 45 nr. 2, 4 og 6 i det første betalingstjenestedirektivet (det vil si artikkel 55 nr. 2, 4 og 6 i det reviderte betalings-tjenestedirektivet). Eventuelle øvrige gebyrer for byttetjenesten skal være rimelige og i samsvar med tjenesteyterens faktiske kostnader, jf. betalingskontodirektivet artikkel 12 nr. 4.

Betalingskontodirektivet artikkel 11 gir nærmere regler om bistand til en forbruker som ønsker å åpne betalingskonto i en annen EØS-stat. Etter anmodning fra forbrukeren skal betalings-tjenesteyteren gi forbrukeren «en liste over alle aktive faste betalingsoppdrag og direktebelast-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ningsfullmakter som er utført på anmodning fra debitorer, der slike finnes, samt tilgjengelige opplysninger om regelmessige innbetalinger og direktebelastninger som er utført på anmodning fra kreditorer på forbrukerens betalingskonto i løpet av de siste 13 månedene». Videre skal betalingstjenesteyteren overføre eventuell positiv saldo på forbrukerens betalingskonto til betalingskontoen forbrukeren har åpnet eller har hos den nye betalingstjenesteyteren, forutsatt at anmodningen inneholder fullstendige opplysninger for å identifisere den nye betalingstjenesteyteren og forbrukerens betalingskonto. Deretter skal betalingstjenesteyteren avslutte forbrukerens betalingskonto.

Det følger av artikkel 11 nr. 2 at fristen som settes i forbrukerens anmodning, skal være minst seks virkedager og at betalingstjenesteyteren umiddelbart skal underrette forbrukeren dersom utestående betalingsforpliktelser er til hinder for at forbrukerens betalingskonto kan avsluttes.

33.2 Gjeldende rett

Bytte av bankforbindelser er ikke lovregulert i norsk rett. Finans Norge har imidlertid på avtalerettslig grunnlag fastsatt «Regler om bankenes samhandling ved overføring av kundeforhold».

Dette regelverket gjelder for banker som er tilknyttet Finans Norge, samt andre tjenesteytere som med samtykke fra Finans Norge har sluttet seg til reglene. Reglene kan ikke påberopes av bankens kunder, med unntak av reglene om bankenes informasjonsplikt overfor kunden.

Flytteprosessen innledes ved at forbrukeren gir den nye bankforbindelsen (mottakerinstitusjonen) oppdrag om bistand og nødvendige fullmakter. Deretter kontakter mottakerinstitusjonen den gamle bankforbindelsen (den overførende institusjonen) og sørger for overføring av innskuddsmidler, direktebelastningsfullmakter, faste betalingsoppdrag og betalingsoppdrag lagt på forfallsregister, samt avslutning av kontoen.

Overføring av innskudd og avslutning av kontoen skal skje innen tre virkedager etter at den overførende tjenesteyteren har mottatt nødvendige opplysninger, hvis ikke mottakerinstitusjonen har fastsatt et senere tidspunkt.

Etter punkt 2 i Finans Norges regelverk er bankene pålagt å informere kundene om bytteprosessen.

Finansavtaleloven § 19 regulerer adgangen til å kreve gebyrer ved oppsigelse av rammeavtaler. For øvrig har ikke finansavtaleloven regler som

hindrer institusjonene i å kreve gebyr for bistand ved overføring av kundeforhold. Dette er heller ikke regulert i Finans Norges regelverk.

33.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått en adgang for finansnæringen til å videreføre sitt avtalebaserte regelverk, men det ble lagt til grunn at det også er et behov for lovregulering:

«Finansnæringens interne regler for overføring av kundeforhold er langt på vei i samsvar med kravene i direktivet, og forbrukerne er på enkelte punkter bedre stilt enn etter direktivet. Blant annet krever Finans Norges regler at overføring av beløp og avslutning av konto skal skje innen tre virkedager etter at den overførende tjenesteyteren har mottatt anmodning om bistand, noe som er raskere enn tidsfristene i direktivet. Det foreslås derfor en adgang for finansnæringen til å videreføre dette regelverket, både fordi det potensielt kan gi forbrukeren en bedre stilling enn etter direktivet, og fordi det er enklere å utvikle og forbedre bytteprosessen dersom den bygger på avtale.

Det synes likevel å være et behov for lovregulering for å sikre at også tjenesteytere som står utenfor Finans Norges avtale, er pålagt å tilby en byttetjeneste i samsvar med direktivet. Finans Norges regler kan dessuten ikke påberopes av kundene. Det foreslås på denne bakgrunn en ny § 44 som pålegger tjenestetilbyderne å ha rutiner for bytte av konto mellom betalingstjenesteytere i Norge. Med dette forslaget sikres det at alle tjenestetilbydere har bytterutiner i samsvar med direktivet uten at man stenger for at det avtales mer effektive og forbrukervennlige bytteprosedyrer.»

Forslaget gikk videre ut på å gi en forskriftshjemmel slik at det nærmere innholdet i bytterutinen, som vil innebære tekniske detaljregler som hovedsakelig retter seg mot tjenestetilbyderne, kan reguleres i forskrift. Det ble også foreslått at kundens fullmakt om kontobytte skal være skriftlig.

Selv om betalingskontodirektivet gjelder flytting kun av forbrukeres kontoforhold, ble det foreslått at reglene om kontobytte skal gjelde for enhver kunde. Om dette ble det uttalt:

«Det vises til at Finans Norges regelverk gjelder overfor enhver kunde, og at reglene uan-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

sett vil være fravikelige i næringsforhold. Når det gjelder de grensekryssende bankbyttene, er kunden i så fall avhengig av at tjenestetilbyderen også godtar å benytte den foreslåtte bytteprosessen selv om kunden ikke skulle være en forbruker. Det foreslås imidlertid ingen særregulering av slike tilfeller i lovforslaget. Det vil måtte løses av rettsreglene den aktuelle tjenestetilbyderen i så fall er underlagt.»

I forslaget til forskrift ble det foreslått en bestemmelse om gebyr ved kontobytte. Det var her angitt at et eventuelt gebyr skal være «rimelig». Det fulgte også av bestemmelsen at betalingstjenesteyteren ikke kan kreve gebyr av kunden for opplysninger om eksisterende faste betalingsoppdrag og direktebelastninger, og at den overførende betalingstjenesteyteren ikke kan kreve gebyr av kunden eller av den mottakende betalingstjenesteyteren for opplysninger som skal gis om faste betalingsoppdrag og direktebelastningsfullmakter mv.

Følgende ble uttalt om såkalt kontonummerportabilitet:

«Det finnes andre tiltak som kan gjøre det enklere å bytte bankforbindelse enn de som er omtalt foran. Ulempene ved å flytte konto kan blant annet reduseres dersom kunden kan beholde sitt kontonummer (såkalt kontonummerportabilitet). En arbeidsgruppe nedsatt av Kredittilsynet har tidligere vurdert om det bør innføres ordninger for kontonummerportabilitet. Arbeidsgruppen avga en rapport 15. juni 2007, der den konkluderte med at kostnadene ved å innføre en slik ordning var uforholdsmessig store sett i sammenheng med de fordelene som oppnås. Teknologien utvikler seg raskt, og det er mulig det vil være enklere og mindre kostnadskrevenne å innføre en slik ordning i dag. Det synes likevel ikke hensiktsmessig å foreta en ny vurdering av ordninger for kontonummerportabilitet nå. Det vises til at EU-kommisjonen skal avgi en rapport hvor kostnader og fordeler med kontonummerportabilitet i EU-området skal vurderes, se artikkel 28 nr. 1 bokstav f. Det vil derfor være naturlig å avvende denne rapporten før spørsmålet eventuelt vurderes på nytt.»

33.4 Høringsinstansenes synspunkter

Finans Norge mener retten til kontobytte bør begrenses til kun å gjelde for kunder som er forbrukere:

«Finans Norge mener at regelen om bankbytte ikke kan gjelde for næringskunder. Regelen er lite anvendelig for næringskunder samtidig som lovreglene er knyttet til erstatningsregler og potensielt sanksjoner. I høringsnotatet s. 61 vises til at «Finans Norges regelverk gjelder overfor enhver kunde». Vi gjør oppmerksom på at dagens interbankregelverk om «bankbytte» som gjelder mellom banker i Norge tilsluttet Finans Norge gjelder forbrukerkunder, ikke næringskunder.

Næringskunder vil ofte ha mer komplekse produkter og tjenester enn forbrukere. Det er etter vår oppfatning ikke hensiktsmessig og – muligens heller ikke mulig – å anvende de standardiserte reglene om bytte av betalingstjenestetilbyder på næringskunder. Når en næringskunde skal bytte bankforbindelse, vil det typisk kreve større delaktighet fra den enkelte kunde og flere særlige tilpasninger enn for forbrukere, og det er som regel en mer tidkrevende prosess enn for forbrukerkunder.»

I høringsuttalelsen gis det støtte til at høringsnotatet ikke inneholdt forslag om kontonummerportabilitet:

«Vi støtter at det ikke fremmes forslag om kontonummerportabilitet og viser til argumentasjonen i rapport om kontonummerportabilitet. Næringen arbeider kontinuerlig med utbedring og digitalisering av sentrale deler av bank- og finansnæringen, og Finans Norge mener det er mer formålstjenlig at eksisterende løsninger digitaliseres fremfor at det innføres en kostnadskrevenne ordning med kontonummerportabilitet. I regi av Bits, i samarbeid med representanter fra næringen, er det nedsatt en arbeidsgruppe som arbeider med ytterligere forenkling av dagens rutine for bankbytte. Arbeidsgruppen har tatt utgangspunkt i finansnæringens eksisterende regelverk, som regulerer bankenes samhandling når kunden ønsker å bytte bank, og PAD. Dette arbeidet ivaretar bl.a. automatisering av flytting av faste betalingsavtaler og kommunikasjonen mellom bankene for at prosessen skal bli mer effektiv, digitalisert og kundevennlig, med det formål å fjerne tunge ledd i prosessen.»

Forbrukerrådet mener det bør være enkelt å bytte konto og viser til at andelen som bytter lønns- eller brukskonto, er svært lav sammenlignet med andre finansielle tjenester:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

«Forbrukerrådet er opptatt av at forbrukere enkelt skal kunne bytte bankforbindelse. Selv om det allerede finnes gode regler internt i den norske finansnæringen som langt på vei samsvarer med kravene i betalingskontodirektivet (PAD) knyttet til bytte av konto, er det bra at lovforslaget (§ 44) pålegger tjenestetilbyderne å ha slike rutiner.

Samtidig som man sikrer at alle tjenestetilbydere skal ha bytterutiner i samsvar med direktivet, stenges det ikke for at det kan avtales mer effektive og forbrukervennlige bytteprosedyrer.

Finansportalen gjennomfører hvert år en undersøkelse blant et landsrepresentativt utvalg på over to tusen personer, om bytting og reforhandling av bank- og forsikringstjenester. Undersøkelsene avdekker at det er store forskjeller mellom topp og bunn sortert etter type tjeneste. Mens 30 % byttet eller reforhandlet egen bilforsikring i 2016, er tilsvarende tall knyttet til bytte eller reforhandling av vilkår knyttet til egen lønnskonto/brukskonto i 2016 på kun 6 %.

[...]

Tallene i tabellen ovenfor tyder på at det eksisterer barrierer og innlåsningseffekter når det kommer til bytte av kontotilbyder. En åpenbar ulempe for forbrukerne er merarbeidet som i dag følger med ved bytte av kontotilbyder, for eksempel knyttet til å endre/oppdatere alle eksisterende betalingsavtaler man måtte ha.

Forbrukerrådet registrerer for øvrig at EU-kommisjonen har varslet en gjennomgang av kostnader og fordeler med innføring av såkalt kontonummerportabilitet, som innebærer at kundene kan beholde sitt kontonummer selv om de bytter bank. Forbrukerrådet imøteser anbefalingene fra EU-kommisjonen, og vil eventuelt komme tilbake til dette spørsmålet på et senere tidspunkt.

Forbrukerrådet støtter videre departementets forslag om å innta bestemmelser i § 44 i lovforslaget som regulerer adgangen til å kreve gebyrer i forbindelse med bytte av kontotilbyder.»

Forbrukerombudet støtter forslaget om at man benytter seg av nasjonal frihet til å innta et krav om skriftlig fullmakt for flytting av konto. Videre gis det uttrykk for at utgangspunktet må være at fullmakten skal utformes på norsk, men at partene etter en uttrykkelig og gjensidig avtale skal

kunne utforme fullmakten på et annet språk. Når det gjelder gebyrer ved kontobytte, uttaler Forbrukerombudet:

«Det fremgår av bestemmelsen at betalingstjenesteyteren kan kreve et rimelig gebyr for tjenester som nevnt i forskriften §§ 14 og 15. Departementet har ikke utdypet nærmere hva som ligger i uttrykket «rimelig». Det fremgår av PAD artikkel 12 nr. 4 at eventuelle gebyrer for byttetjenesten skal være rimelige og i samsvar med tjenesteyterens faktiske kostnader. Vi vil oppfordre til at bestemmelsen gis likelydende formulering som PAD artikkel 12 nr. 4, ved at det inntas et tillegg om at gebyrer skal være rimelige og «i samsvar med tjenesteyterens faktiske kostnader». Vi foreslår også at det inntas en forskriftshjemmel slik at det på et senere tidspunkt er mulig å sette et mer konkretisert gebyrtak dersom behovet skulle oppstå.»

Huseiernes Landsforbund ønsker at kunden skal kunne beholde kontonummeret ved kontobytte:

«Det bør være enkelt og billig å bytte bank. HL har gjennom alle år arbeidet for økt konkurranse i markedet for boliglån. Vi mener et viktig tiltak for å øke konkurransen mellom bankene, er at forbrukerne kan beholde kontonummeret sitt ved bankbytte. Dette er mulig å få til og kan sammenlignes med at teleselskapene lar mobilnummeret følge kunden. Et steg på veien til kontonummer-mobilitet ved bankbytte, er at flytting av aktive betalingsavtaler (avtalegiro og faste betalinger) og transaksjoner på forfall kan skje digitalt og selvbetjent av kunden. Teknisk sett er dette en enkel sak, men dette stoppes av de store bankene.

[...]

Den raske digitaliseringen gjør at norske banker tilbyr stadig nye digitale tjenester til sine kunder. Norge er langt fremme når det gjelder digitalisering og EU har kåret Norge til Europas nest beste land på digitalisering. Tempoet i digitaliseringen gjør at konklusjonen til en 10 år gammel arbeidsgruppe ikke lenger er relevant. Utlånsmarginene på boliglån har vært høyere de siste årene enn tidligere. I gjennomsnitt var utlånsmarginen 0,43 prosentpoeng høyere fra 2011 til 2. kvartal 2017 enn den var i perioden 2002–2006. Denne økningen i utlånsmargin har i perioden 2011–2017 kostet norske boliglånskunder 56 milliarder kroner ekstra.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

HL oppfordrer departementet til å legge til rette for at norske forbrukere kan beholde kontonummeret sitt ved bankbytte. Dette vil øke konkurransen mellom bankene.»

Skattedirektoratet mener at retten til kontobytte vil kunne redusere etatens tilgang til grunnlagsdata:

«Dette innebærer at det legges til rette for økt grenseoverskridende konkurranse, og at det blir enklere for kundene å bytte tjenesteleverandør. Dette vil øke sannsynligheten for at norske skattytere i større grad enn i dag vil anvende utenlandske kontotilbydere, lånetilbydere og andre tjenesteytere. Eksempler på reguleringer som legger til rette for dette er forbud mot gebyrer på visse betalinger og regulering som gjør det enklere å bytte bankforbindelse.

Denne utviklingen vil på sikt kunne redusere Skatteetatens tilfang av grunnlagsdata fra nasjonale banker mv. Økt internasjonal konkurranse kan føre til at færre opplysninger vil kunne forhåndsutfylles på skattemeldingen på grunnlag av nasjonale opplysningsplikter.

Opplysninger om finansielle konti i andre stater, som utveksles med Norge etter OECDs Common Reporting Standard (CRS), kan dermed få langt større betydning i fremtiden enn i dag. Skatteetaten må i så fall utvikle nye tjenester med de kostnader dette medfører for å utnytte denne informasjonen like effektivt som nasjonal rapportering, dersom enkle tjenester for skattyterne og høy etterlevelse fortsatt skal kunne oppnås på dette området.»

33.5 Departementets vurdering

For gjennomføring av betalingskontodirektivets regler om kontobytte foreslås det regler om dette i lovforslaget §§ 4-34 til 4-41. Kontobytte er en finansiell tjeneste som tilbys i forbindelse med flytting av et kontoforhold fra en betalingstjenesteyter til en annen. Lovforslaget innebærer at forbrukere enkelt vil kunne bytte tilbyder av betalingskonto. Departementet antar at en enklere bytteprosess vil kunne styrke konkurransen mellom bankene og føre til bedre og rimeligere tjenester for forbrukerne.

I motsetning til forslaget i høringsnotatet foreslår departementet at reglene om kontobytte kun skal gjelde for kunder som er forbrukere. Departementet viser i den forbindelse til *Finans Norges* høringsuttalelse, der det pekes på at næringskun-

der ofte vil ha mer komplekse produkter og tjenester. Departementet viser dessuten til at etter høringsnotatets forslag skulle reglene om kontobytte kunne fravikes når kunden ikke er forbruker. Det er i lys av dette grunn til å anta at med en slik regulering som var foreslått i høringsnotatet, ville betalingstjenesteytere rutinemessig ha inn tatt vilkår i kontoavtalen som begrenset retten til kontobytte for næringsdrivende kunder, eventuelt inn tatt vilkår som var mer tyngende. Den foreslåtte endringen sammenlignet med forslaget i høringsnotatet vil dermed neppe ha særlig praktisk betydning for kunder som ikke er forbrukere.

Betalingskontodirektivets regler om kontobytte synes i første rekke å være utformet med sikte på at forbrukeren bytter fra en betalingstjenesteyter til en annen. I direktivets fortale avsnitt 27 fremgår imidlertid følgende:

«Forbrukerne bør være garantert en slik prosedyre når de ønsker å bytte fra en betalingstjenesteyter til en annen, men også når de ønsker å bytte mellom ulike betalingskontoer hos samme betalingstjenesteyter. Da vil forbrukerne kunne dra fordel av de tilbudene som passer dem best på markedet, og lett kunne bytte fra sin eksisterende betalingskonto til andre, potensielt mer egnede kontoer, uten hensyn til om byttet finner sted hos samme betalingstjenesteyter eller mellom ulike betalingstjenesteytere.»

Departementet legger etter dette til grunn at forbrukeren vil ha rett til bistand fra betalingstjenesteyteren også ved bytte mellom betalingskontoer hos samme betalingstjenesteyter.

Når det gjelder utformingen av retten til kontobyttetjeneste, foreslår departementet å bygge på ordlyden i direktivets fortale avsnitt 27 om at forbrukeren skal være sikret en «klar, hurtig og sikker prosedyre for bytte av betalingskonto», jf. § 4-34 første ledd. Det følger av fortalens avsnitt 29 at bytteprosessen skal være så enkel som mulig for forbrukeren å benytte.

I høringsnotatet var det ikke foreslått å begrense retten til kontobytte på tilsvarende måte som betalingskontodirektivet artikkel 9. Høringsnotatets forslag til regler om kontobytte omfattet også andre former for innskuddskontoer enn betalingskontoer. Det ble heller ikke foreslått å innta begrensningen om at kontoene må gjelde samme valuta.

Departementet foreslår i § 4-34 første ledd at reglene om kontobytte skal gjelde bare for betalingskontoer, og ikke for innskuddskontoer gene-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

relt. Som eksempel på innskuddskonto som ikke også er betalingskonto, kan nevnes depositum-kontoer som benyttes i husleieforhold. En innskuddskonto som ikke også er betalingskonto, vil typisk kunne ha særskilte vilkår, for eksempel om bindingstid, som gjør at kontobytte neppe vil være aktuelt. Heller ikke denne begrensningen vil dermed ha særlig praktisk betydning siden den i hovedsak vil ramme kontoer med vilkår som innebærer at det uansett ikke kan gjøres gjeldende en rett til kontobytte.

Det foreslås på den annen side ikke å innta begrensningen i artikkel 9 i direktivet om at reglene om kontobytte kun gjelder for betalingskontoer som innehas i samme valuta. Departementet viser for det første til at reglene om kontobytte forutsetter at den mottakende tjenesteyteren tilbyr de tjenestene man ønsker å flytte, herunder den valutaen man ønsker at kontoen skal føres i hos den mottakende tjenesteyteren. Videre vises det til at hvis kontobyttet innebærer at kontoen skal føres i en ny valuta, må kontobyttet også gjennomføres etter reglene om valutaomregning i § 2-3. Både den overførende og den mottakende betalingstjenesteyteren vil dessuten kunne kreve gebyr for sine kostnader i forbindelse med valutaomregningen.

Etter lovforslaget vil det være adgang til å inngå avtale om at reglene om kontobytte skal gjelde også for andre kontoer og kunder enn dem som er omfattet av lovforslaget.

Lovforslaget innebærer at forbrukeren ved kontobytte skal kunne gi den mottakende betalingstjenesteyteren fullmakt til å iverksette kontobytte. I samsvar med betalingskontodirektivet kan det ikke kreves at forbrukeren avslutter betalingskontoen hos den overførende betalingstjenesteyteren. Betalingskontoen skal dermed avsluttes bare så langt det følger av forbrukerens fullmakt.

Betalingskontodirektivet artikkel 10 nr. 2 fjerde avsnitt fjerde punktum åpner for at medlemsstatene kan kreve at fullmakten skal foreligge skriftlig, og at forbrukeren skal gis en kopi av fullmakten. Departementet foreslår å innta et slikt krav i lovforslaget § 4-35 fjerde ledd. Departementet nevner i denne forbindelse at betalingskontodirektivet artikkel 10 nr. 2 annet avsnitt krever at fullmakten skal være utarbeidet på et offisielt språk i medlemsstaten der kontobyttetjenesten iverksettes, eller på et annet språk som partene måtte ha blitt enige om. Departementet legger til grunn at denne delen av artikkel 10 ikke krever særskilt gjennomføring ved siden av de alminnelige reglene i lovforslaget § 3-1 annet ledd om tje-

nesteyterens plikter i forbindelse med kommunikasjon med kunden og som pålegger tjenesteyteren å benytte norsk eller annet språk som partene har avtalt.

I lovforslaget §§ 4-37 og 4-38 er det gitt nærmere regler om hvilke oppgaver den overførende og den mottakende betalingstjenesteyteren skal ha i forbindelse med bytteprosessen. Den mottakende betalingstjenesteyteren skal etter § 4-38 første ledd bokstav d opplyse dem som regelmessig foretar innbetalinger til forbrukerens betalingskonto, om forbrukerens nye konto. For forbrukeren innebærer dette en fordel ved at forbrukeren selv ikke vil måtte informere for eksempel sin arbeidsgiver om nytt kontonummer til bruk for lønnsutbetalinger. Dersom den overførende betalingstjenesteyteren fortsatt mottar innbetalinger til forbrukerens tidligere betalingskonto, skal transaksjonen automatisk videresendes til forbrukerens nye betalingskonto hos den mottakende betalingstjenesteyteren. Hvis den overførende betalingstjenesteyteren mangler systemer for automatisk videresending av innbetalingen, skal transaksjonen etter § 4-37 fjerde ledd avvises fra den datoen som er fastsatt i forbrukerens fullmakt.

Betalingsstjenestedirektivets regler om opplysningsplikt ved kontobytte er foreslått gjennomført dels i § 4-40 for en aktuell avtale om kontobytte og dels i § 3-3 med hensyn til opplysninger om de alminnelige vilkår om kontobytte som skal være tilgjengelige på papir for enhver kunde i betalingsstjenesteyterens salgsløkal og i elektronisk form på betalingstjenesteyterens nettsider.

I § 4-41 foreslås det å gjennomføre reglene om gebyr ved kontobytte. Det foreslås en justering sammenlignet med høringsnotatets forslag ved at det er presisert at gebyrene skal være rimelige og i samsvar med betalingstjenesteyterens faktiske kostnader, jf. her høringsuttalelsen fra *Forbrukerombudet*.

Betalingskontodirektivet artikkel 10 nr. 1 annet avsnitt gir som nevnt medlemsstatene adgang til å fastsette eller beholde andre ordninger enn den ordningen betalingskontodirektivet angir for gjennomføring av kontobytte i artikkel 10 nr. 2 til 6, forutsatt at de nasjonale ordningene åpenbart er i forbrukerens interesse og ikke pålegger forbrukeren ytterligere belastninger eller lengre gjennomføringstid for byttetjenesten. Lovforslaget er etter § 1-9 til hinder for at loven fravikes til ulempe for en forbruker. Det vil motsetningsvis være adgang til å fravike loven ved avtale med en forbruker og tilby forbrukeren en mer fordelaktig kontobyttetjeneste. Ettersom det i

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

dag allerede eksisterer ordninger for kontobytte som er etablert mellom medlemmene i Finans Norge, anser departementet det som hensiktsmessig å legge til rette for at denne ordningen kan fortsette, dersom ordningen er til forbrukerens fordel. Det synes imidlertid ikke hensiktsmessig at adgangen til å basere seg på bransjeavtalen i hvert enkelt tilfelle skal måtte bero på et samtykke fra forbrukeren. Departementet foreslår derfor at reglene om kontobytte skal kunne fravikes ved avtale mellom den overførende betalings-tjenesteyteren og den mottakende betalingstjenesteyteren. I slike tilfeller skal det etter lovforslaget ikke være en betingelse at også forbrukeren har samtykket til bruk av bransjeløsningen, se lovforslaget § 4-34 annet ledd.

Departementet foreslår regler om bistand til forbrukere som ønsker å åpne betalingskonto i andre EØS-stater, i lovforslaget § 4-39.

Departementet foreslår på nåværende tidspunkt ikke regler om kontonummerportabilitet.

Det vises her til uttalelsene i Meld. St. 22 (2019–2020) Finansmarkedsmeldingen 2020 punkt 4.3.2:

«Regjeringen er opptatt av at det skal være enkelt å bytte bank, forsikringsforetak og andre tjenestetilbydere. Det krever at aktørene i finansnæringen enes om gode løsninger, og at regulering og andre rammebetingelser tilpasses utviklingen i markedene. Gjennomføringen av direktivene om betalingskonto og betalings-tjenester vil gjøre det enda enklere å bytte bank og bruke tjenester fra flere banker fremover. Når resultatene av ny teknologi i et åpnere marked har materialisert seg, vil det imidlertid være naturlig å vurdere behovet for ytterligere regelverkstilpasninger og andre tiltak. Regjeringen vil også vurdere EU-kommisjonens varslede kost-nytte-gjennomgang av kontonummerportabilitet (det vil si at kontonummet følger kunden, ikke banken). Gjennomgangen skulle etter planen foreligge i september 2019, men er forsinket.»

34 Forklaringsplikt, kredittvurdering og avslagsplikt

34.1 Direktivene

Forbrukerkredittdirektivet har regler om vurdering av kundens kredittverdighet i artikkel 8, mens kredittbyters tilgang til databaser i forbindelse med vurderingen reguleres i artikkel 9. Forbrukerkredittdirektivet regulerer ikke hvordan kredittbyteren skal forholde seg til utfallet av kredittvurderingen.

Boliglåndirektivet innebærer i artikkel 18 til 21 en innskjerping av reglene om vurdering av kundens kredittverdighet. Det som er særlig grunn til å merke seg, er at kredittbyteren etter artikkel 18 nr. 5 bokstav a pålegges en plikt til å avstå fra å yte kreditt dersom kredittvurderingen tilsier at kunden ikke kan oppfylle sine forpliktelser etter avtalen.

I og med at verdivurderingen av sikringsobjektet er sentralt ved boliglån, gis det i artikkel 19 særskilte regler om verdivurderingen av fast eiendom. Denne bestemmelsen må ses i sammenheng med et av boliglåndirektivets hovedformål, som er å unngå at kundene, bankene og stater kommer i gjeldskrise som følge av at verdivurderingen ikke har vært forsvarlig.

Artikkel 20 i boliglåndirektivet gir regler om opplysningsplikt for kunden i forbindelse med kredittvurderingen og regler om kredittbyters plikt til å verifisere mottatt informasjon gjennom innhenting av opplysninger fra egne og uavhengige kilder.

Boliglåndirektivet artikkel 16 har regler om kredittbyters forklaringsplikt. Forbrukerkredittdirektivet har regler om forklaringsplikt ved inngåelse av kredittavtaler i artikkel 5 nr. 6.

34.2 Gjeldende rett

Etter finansavtaleloven § 46 c skal kredittbyteren gi kunden «fyllestgjørende forklaring» slik at kunden kan vurdere om kredittavtalen passer sine behov. Det følger av § 46 b at kredittbyteren skal vurdere kundens kredittverdighet før avtale inngås.

§ 47 har regler om kredittbyters frarådingsplikt. Dersom kredittbyteren må anta at «økonomisk evne eller andre forhold på forbrukerens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå» fra å inngå kredittavtalen, skal kunden varsles om dette. Dersom kunden på tross av en slik advarsel ønsker å inngå avtale, skal kunden bekrefte ved sin signatur at han eller hun er kjent med at kredittbyteren skriftlig og muntlig har frarådet kunden å ta opp kreditten, jf. § 47 første ledd tredje punktum.

Finansdepartementet har med hjemmel i finansforetaksloven § 1-7 fastsatt forskrifter som regulerer finansforetakenes utlånspraksis for henholdsvis boliglån og forbrukslån. Forskriftene setter rammer for finansforetakenes utlånspraksis, men åpner likevel for at foretakene kan innvilge en viss andel lån som ikke oppfyller alle kravene hvert kvartal. Forskriftene er en del av makroreguleringen som er begrunnet i hensynet til finansiell stabilitet.

Forskrift 15. november 2019 nr. 1517 om krav til nye utlån med pant i bolig (boliglånsforskriften) stiller krav til stresstesting av kundens betjenings- evne, og har regler om maksimal gjeldsgrad og belåningsgrad samt avdragsbetaling. Forskriften har regler om tilleggsikkerhet i form av pant i fast eiendom, kausjon eller garanti og dokumentasjon av kredittvurdering. Forskriften har videre regler om fleksibilitet og refinansiering.

Forskrift 12. februar 2019 nr. 83 om krav til finansforetakenes utlånspraksis for forbrukslån gjelder for «finansforetak som yter usikret kreditt til forbrukere (forbrukslån), herunder kreditt knyttet til kreditt- og betalingskort». I likhet med boliglånsforskriften, har forbrukslånsforskriften krav til stresstesting av kundens betjenings- evne og regler om maksimal gjeldsgrad samt avdrags- betaling. Forskriften har også regler om fleksibili- tet og refinansiering. I tillegg har forskriften regler om kredittkort med lav kreditttramme samt dokumentasjonskrav for foretakene.

For kausjonsavtaler er det gitt regler om vur- dering av kausjonistens kreditt- evne og om frarå- dingsplikt i finansavtaleloven § 60 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

34.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått nye regler om forklaringsplikt, kredittvurdering og kreditt- yterens forhold til resultatet av kredittvurderin- gen.

Det ble foreslått å gå bort fra begrepet «kredittverdighet». Det ble foreslått å i stedet bruke «kredittvevne». Det ble vist til at kredittvevnen for de fleste vil kunne variere gjennom ulike faser av livet, og at ordet «verdighet» gjerne benyttes for å beskrive iboende kvaliteter ved mennesker, noe som i denne sammenhengen synes mindre trefende.

De foreslåtte reglene om forklaringsplikt ble ansett for å være en utdyping av tjenesteyterens alminnelige plikter etter høringsnotatets regler om dette. Forslaget gikk ut på at kredittysteren i tillegg til å forklare kunden sentrale forhold ved kredittavtalen skal forsikre seg om at kunden faktisk har forstått forklaringene. Dette skiller forklaringsplikten fra en ren opplysningsplikt. Det var også et krav om at forklaringene må tilpasses den enkelte kunde. Reglene var ment å gjennomføre artikkel 16 i boliglåndirektivet og artikkel 5 nr. 6 i forbrukerkredittdirektivet.

Siden medlemsstatene etter forbrukerkreditt- direktivet artikkel 5 nr. 6 har adgang til å gi nær- mere regler om innholdet i og gjennomføringen av forklaringsplikten etter direktivet, ble det fore- slått at forklaringsplikten for kredittavtaler utfor- mes likt, uavhengig av om kredittavtalen kan karakteriseres som «boliglån» eller ikke. Videre ble det uttalt følgende om gjennomføringen av for- klaringsplikten:

«De utfyllende forklaringene etter lovforslaget § 79 første ledd skal gjennomføres i kommunika- sjon med kunden, slik at kredittysteren bør stille kontrollspørsmål for å kunne vurdere om forklaringene er forstått. At kunden ikke svarer korrekt, innebærer ikke at kredittavtalen ikke kan inngås. Dette vil kun bety at kredittysteren må forklares det aktuelle punktet på en annen måte.

Selv om forklaringsplikten er en toveiskom- munikasjon, er bestemmelsen ikke til hinder for at den gjennomføres ved bruk av algoritmer eller en automatisert form for kommunikasjon med kunden.»

Når det gjelder kredittvurderingsplikten, ble det foreslått at resultatet skal formidles til kunden ved bruk av et system med «trafikklys». Det ble vist til at det kan være vanskelig å vurdere hva som nær-

mere ligger i en «kredittscore» eller en annen form for poengskala som benyttes ved kredittvur- dering. Videre ble det vist til at både kunden og kredittysteren skulle kunne gjøre seg en oppfat- ning om resultatet av kredittvurderingen før kre- ditten utbetales eller salgstingen overgis til kunden.

I motsetning til etter forbrukerkredittdirekti- vets regler følger det av boliglåndirektivet en for- pliktelse til ikke bare å bygge på opplysninger inn- hentet fra forbrukeren selv, men også relevante opplysninger som er i kredittysterens besittelse, i tillegg til eksterne kilder med relevante opplysnin- ger. Av den grunn ble det foreslått at kundens kre- dittvevne skulle vurderes på grunnlag av informa- sjon fra kunden og opplysninger «fra relevante kil- der».

Til gjennomføring av boliglåndirektivet artik- kel 18 nr. 5 bokstav a ble det foreslått en regel om at kredittysteren skal avstå fra å yte kreditt hvis kredittvurderingen tilsier at kunden trolig ikke kan oppfylle de økonomiske forpliktelsene etter avtalen. Det ble også foreslått regler om at det før det blir inngått avtale skal opplyses om at det vil bli foretatt kredittvurdering, og at kredittysteren skal varsle om et avslag og om begrunnelsen. Reglene om avslagsplikt var foreslått å skulle gjelde generelt, ikke bare for boliglån.

For at kravet om kredittvurdering og avslags- plikt skal virke etter sin hensikt, ble det foreslått å regulere visse kontraktsrettslige sanksjoner. For det første ble det foreslått at dersom kredittysteren ikke har vurdert kredittvevnen i samsvar med reglene om dette, kan lovforslagets regel om kun- dens plikt til å begrense tapet ikke gjøres gjel- dende. Videre ble det foreslått at kundens forplik- telser etter kredittavtalen skulle kunne lempes så langt det er rimelig. Om de nevnte reglene ble det uttalt:

«Disse reglene vil kunne ha en preventiv virk- ning og vil kunne motivere kredittystere til å oppfylle sine forpliktelser. Reglene vil dermed kunne gi et vern til kunder som av ulike grun- ner er villige til å påta seg økonomiske forplik- telser de ikke vil være i stand til å overholde. Lovforslaget vil kunne bidra til en bedre balan- sering av risikoen ved kreditt som kunden ikke er i stand til å tilbakebetale.»

De nåværende reglene om frarådingsplikt i finans- avtaleloven § 47 ble ikke foreslått videreført. Det ble vist til at det ikke er behov for slike regler ved siden av en regel om at kredittysteren har en plikt til å avstå fra å yte kreditt i de tilfeller der kunden

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

trolig ikke kan oppfylle sine økonomiske forpliktelser etter avtalen. Det ble lagt til grunn at i tilfeller der kredittyttere i dag finner grunn til å fraråde at kunden inngår kredittavtalen, vil det etter lovforslaget være en plikt til ikke å inngå kredittavtale på samme vilkår.

Ved refinansiering som ikke øker kundens gjeldsansvar, ble det foreslått at det ikke skal gjelde noen avslagsplikt, i og med at det gjerne vil være i både kundens og kredittytters interesse at gjelden refinansieres i stedet for å bli misligholdt. Det ble likevel tatt forbehold for tilfeller der refinansieringen nærmest utelukkende, eller mot uvesentlig forbedring av skyldnerens kredittvilkår, har hatt som formål å gi kreditttakeren pant eller annen sikkerhet for tidligere usikret gjeld.

34.4 Høringsinstansenes synspunkter

Generelt

Finansforbundet mener at de foreslåtte reglene om forklaringsplikt og avslagsplikt «griper inn i bankhåndverket og vil føre til en langt mer restriktiv utlånspraksis enn hva som er nødvendig, av frykt for tap ved kundens mislighold. Videre kan usikkerhet om et låns gyldighet være problematisk i relasjon til salg av låneporteføljer».

Finans Norge mener at de foreslåtte reglene sett i sammenheng med erstatningsbestemmelsen, jf. punkt 24, og bestemmelsen om tjenesteyterens plikter, jf. punkt 10, vil kunne resultere i en betydelig innstramning i kredittilgangen både for private og for næringskunder:

«Når det gjelder konsekvensene for avtaler etter kapittel 4 og 5, så kan disse potensielt bli store. Finans Norge savner en gjennomgang fra departements side av hvilke konsekvenser en erstatningsbestemmelse vil kunne få for kredittgivning, særlig sett i sammenheng med de nye reglene om forklaringsplikt, kredittvurdering og avslagsplikt. Etter vår oppfatning vil disse reglene medføre at færre kunder, både næringskunder og forbrukerkunder får innvilget kreditt. I kombinasjon med en erstatningsregel med objektivt ansvar og en svært omfangsrik og vag § 4 om tjenesteyterens plikter samt innstramning i muligheten for kausjonsstillelse, vil dette kunne resultere i en betydelig innstramning i kredittilgang som sådan både til private og til næringskunder. Dette vil igjen få betydning for pengestrømmen generelt i samfunnet.»

Pensjonistforbundet er positiv til de foreslåtte reglene og uttaler:

«Vi er videre positive til at det tas inn visse kontraktsrettslige sanksjoner i paragrafen for å bidra til at foretakene oppfyller forpliktelsene, blant annet at kundens tilbakebetaling så langt det er rimelig kan lempes dersom foretaket bryter med sine forpliktelser, ved at renten kan reduseres til markedsrente.

Pensjonistforbundet støtter at det klargjøres at kreditttaker kan bli holdt økonomisk ansvarlig for kundens gjeldsproblemer ved brudd på pliktene. Det er rettferdig å plassere det økonomiske tapet som oppstår ved gjeldsproblemer hos foretaket når tapet kan tilskrives brudd på foretakenes plikter. En skjerpelse av erstatningsansvaret vil også gi kredittilbyderne insentiv til å bli mer forsiktig i sin utlånspraksis.»

Forklaringsplikt

Forbrukerombudet støtter forslaget til presisering av kreditttakerens forklaringsplikt og uttaler:

«Kunnskap er en viktig forutsetning for at forbrukere skal kunne ta fornuftige valg. Undersøkelser har vist at norske forbrukere har dårlig forståelse av begreper knyttet til kreditt, som for eksempel effektiv rente. Kreditttakerens forklaringsplikt er et viktig grep for å sette forbrukerne i stand til å vurdere kredittavtaler opp mot eget behov og økonomi. Mange kredittopptak skjer i en situasjon som kan gjøre det krevende for forbrukeren å ta inn over seg innholdet i og virkningene av avtalen. I boliglånssituasjoner er det ofte tidspress og svært mye annen informasjon som må håndteres på samme tid som avtalen inngås. Tilbud om forbrukskreditt kan ofte komme overraskende f.eks. når man skal kjøpe møbler og elektronikk, eller blir kontaktet av standsselgere i det offentlige rom. Kredittgiveren, som ofte selv har valgt den for kunden krevende salgsformen, må da ha et strengt ansvar for å forsikre seg om at kunden både mottar og forstår informasjonen.

[...] Forbrukerombudet støtter departementets forslag om at de utfyllende forklaringene skal inneholde spørsmål til kunden som er egnet til å vise om forklaringen er oppfattet korrekt, jf. forskriften § 25 andre ledd. Kravet til kontrollspørsmål fremstår etter vårt syn som et fornuftig tiltak for å sikre at forklaringsplik-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ten får en mer fremtredende rolle enn den har etter gjeldende rett og praksis.

Forbrukerombudet tror den foreslåtte forklaringsplikten vil bidra til å sikre at forbrukere forstår omfanget av avtalene de inngår, herunder avtalens risiko, dersom den gjennomføres etter sin hensikt.»

Også *Forbrukerrådet*, *Huseiernes Landsforbund*, *Jussbuss* og *Pensjonistforbundet* gir uttrykk for støtte til de foreslåtte reglene om forklaringsplikt. *Forbrukerrådet* uttaler:

«Forbrukerrådet oppfatter at forklaringsplikten, slik den er formulert i § 79, betyr at kredittyttere må forsikre seg om at kundene har forstått vilkårene og at opplysningene som gis om lån må tilpasses låntakernes individuelle forutsetninger. Forbrukerrådet mener dette er en viktig og riktig innskjerping av kredittytters opplysningsplikt.

Forbrukerrådet mener det bør presiseres i loven at finansforetaket har bevisbyrden knyttet til at forklaringen er forstått av kunden, og det må stilles tydelig krav om at kredittytteren må kunne dokumentere i ettertid.»

I uttalelsen fra *Jussbuss* gis det uttrykk for følgende:

«Bestemmelsens annet ledd sier at plikten etter første ledd «gjelder ikke for selgeren når kredittformidlingen er en tilleggsytelse til selgerens salg av egne varer eller tjenester». *Jussbuss* påpeker at kredittelementet i slike salg kan utgjøre store beløp, og innebære høye renter. Vi ser også at flere aktører har «en fot i begge leire», ved både å tilby kreditt, vanlig salg, og blandingsavtaler. *Norwegian/Bank Norwegian* og *Komplett.no/komplett bank* er ledende eksempler. Disse aktørene er åpne om at kunder sluses inn i kredittavtaler fra vanlige salg, en utvikling forbrukerombudet har advart mot.

For at regelverket skal utgjøre tilstrekkelig forbrukervern, bør det derfor være en klar nedre grense for hvor fremtredende kredittelementet må være for å omfattes unntaket. Det kan hevdes at dette allerede følger av vilkåret om «tilleggsytelse», men etter *Jussbuss* sitt syn bør departementet vurdere nærmere hvorvidt denne løsningen legger opp til omgåelse av forbrukervernet i loven.»

Forbrukerombudet og *Forbrukerrådet* mener at det bør gjelde en forklaringsplikt også overfor kausjonister.

Finans Norge mener at nåværende § 46 c om forklaringsplikt bør videreføres uendret. *Finans Norge* mener at forslaget går lenger enn det som er kravet etter direktivet, og at reguleringen blant annet med krav om spørsmål er for detaljert. Videre er *Finans Norge* uenig i kravet om at kredittytteren skal måtte tilpasse forklaringen til hver enkelt kunde. Det vises i den forbindelse til at det i høringsnotatet var lagt til grunn at kredittytteren bør stille kontrollspørsmål for å kunne vurdere om forklaringene er forstått, og at dersom kunden ikke svarer korrekt, vil det innebære at kredittavtalen ikke kan inngås. I høringsuttalelsen uttales det om dette:

«I praksis er det grunn til å tro at mange kunder ikke vil besvare samtlige kontrollspørsmål korrekt, for eksempel som følge av språkutfordringer, manglende konsentrasjon ved utfylling av kredittsøknaden osv. *Finans Norge* vil stille spørsmål ved hvordan finansforetaket skal agere hvis kunden gjentatte ganger besvarer spørsmålene feil, herunder om dette må føre til avståelse all den tid det vil utgjøre en risiko å innvilge lånet til denne kunden. Vi frykter at flere kunder i etterkant vil bruke utilstrekkelig forklaring som innsigelse dersom det viser seg at de ikke klarer å betale renter og avdrag. *Finans Norge* mener departementet nærmere må omtale hva som skal til for at banken kan sies å ha oppfylt forklaringsplikten etter forslaget.

Finans Norge mener videre at slik forklaringsplikt er lite forenlig med den måten en digital saksbehandling, avtaleinngåelse og oppfølging i praksis skjer i dag og det kunden forventer. I mange tilfeller vil direktivets krav til forklaring være oppfylt ved god informasjon på en nettside. Det kan dreie seg om et kjent produkt, som kunden har inngått avtale om tidligere. Kunden vil i slike tilfeller være fullt ut i stand til å vurdere produktet godt nok til å kunne inngå avtalen digitalt, og dermed ønske å inngå avtale på en enkel måte, for eksempel i nettbank. I andre tilfeller vil kunden ha større behov for veiledning, forklaring og rådgivning. Da er det viktig at kredittyttere har ressurser til å bistå. Den nye autorisasjonsordningen for kreditt i regi av Finansnæringens Autorisasjonsordninger vil bidra til å sikre at forbrukernes ulike behov for forklaring kan ivaretas på

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

en bedre individuelt tilpasset måte og mer praktisk måte enn det forslaget legger opp til.»

Finans Norge mener videre at forklaringsplikten er for omfattende, og at det vil være en risiko «for at den mest relevante informasjonen vil «drukne» i øvrig informasjon».

Når det gjelder forklaringsplikten i forbindelse med kausjonsavtaler, mener Finans Norge at den informasjonen som gis kausjonisten på grunnlag av dagens lovgivning, bør være tilstrekkelig.

Finansieringsselskapenes Forening uttaler:

«Vi vil likevel påpeke at en økt mengde opplysninger utover dagens nivå ikke nødvendigvis gir en styrket forbrukerbeskyttelse. Tvert imot vil en økende opplysningsmengde øke risikoen for at viktig informasjon blir underkommunisert, samtidig som mindre viktig informasjon blir gjenstand for kundens fokus.

Brudd på opplysningsplikten og forklaringsplikten mv. er iht. forslaget § 4 forhold som kan utløse krav om erstatning etter § 11. Av prosessforebyggende hensyn bør man derfor etterstrebe enkle regler som med tydelighet anfører hvilke opplysninger som skal gis og når de skal gis.

Som en generell bemerkning vil vi nevne at kostnadene som pålegges tjenesteyteren gjennom en mer omstendelig kredittprosess og et økt økonomisk ansvar for feil, vil måtte gjenspeiles i prisene på de tjenestene som tilbys.»

Kredittvurdering

Barne- og likestillingsdepartementet, Forbrukerombudet, Forbrukerrådet, Namsfogden i Oslo, Norges Bank, Gjeldsoffer-Alliansen, Juridisk rådgivning for kvinner, Jussbuss og Pensjonistforbundet gir uttrykk for støtte til forslaget om kredittvurdering.

Namsfogden i Oslo uttaler:

«Namsfogden i Oslo stiller seg positive til at kredittyster pålegges å vurdere kundens kredittvegne på grunnlag av både opplysninger innhentet fra kunden, relevante opplysninger i kredittysteres besittelse og i tillegg eksterne kilder med relevante opplysninger. Særlig når denne bestemmelsen ses i sammenheng med etableringen av et gjeldsregister, legger vi til grunn at en del av det ukritiske gjeldsoptaket vi ser i dag vil kunne forhindres.

Vi er videre positive til at resultatet av kredittvurderingen er foreslått presentert for kun-

den som et trafikklys, jf. forskriftens § 24. Mange av de lånene som må inndrives ved hjelp av namsmannen er tatt opp av kunder som har vanskelig for å ta til seg og forstå de til dels kompliserte tilbakemeldingene de får fra kredittyster. En trafikklysmodeell antar vi vil gjøre at enkelte bedre forstår risikoen de påtar seg når de tar opp et lån».

Barne- og likestillingsdepartementet er opptatt av at kredittvurderingen ikke bør baseres bare på automatiserte prosesser:

«Høringsnotatet kommenterer i liten grad hvordan kravet til informasjonsinnhenting skal oppfylles når kredittvurderingen skjer maskinelt og utelukkende eller hovedsakelig basert på såkalt kredittscore. Etter det departementet kjenner til, ytes store deler av forbrukskreditten i dag etter kun en slik «kredittvurdering». Det er på det rene at denne fremgangsmåten i mange tilfeller ikke er tilstrekkelig til å avdekke om forbrukeren er i stand til å betjene den omsøkte kreditten. [...]

Gjeldende kredittvurderingspraksis kan dermed være en viktig årsak til at stadig flere kan oppta så mye forbrukskreditt at det oppstår alvorlige gjeldsproblemer. Departementet mener at det kan reises spørsmål ved om denne praksisen er tilfredsstillende. Dette gjelder også ved vurdering av søknader om mindre kreditter. Det vises her til at Finansklagenemnda Bank i flere saker den senere tid har påpekt betydningen av at kredittvurdering også bør omfatte en individuell vurdering, jf. eksempelvis sak 2017/281 hvor nemnda bl.a. uttaler:

«Forenklede rutiner for kredittvurdering kan gi gjennomsnittlige resultater som er gode nok for bankens egne formål. For den enkelte forbrukeren, og for spørsmålet om fraråding etter § 47, er det nødvendig med en individuell vurdering av hver enkelt kredittsøker.»

Departementet er enig i dette, og mener at problemstillingen bør vurderes adressert i større grad enn det som er gjort i utkastet til lov og forskrifter. En mulighet kan være å presisere at en vurdering av kredittvegne utlukende basert på kredittscore ikke vil tilfredsstillende kravene som er oppstilt i forskriftsutkastets § 24 første ledd. Selv om dette trolig må antas å allerede være gjeldende rett, vil det bidra til en svært viktig avklaring dersom dette sies uttrykkelig.»

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Forbrukerombudet gir i sin høringsuttalelse uttrykk for lignende synspunkter når det gjelder måten kredittvurdering gjennomføres på, og støtter forslaget om at resultatet av kredittvurderingen skal presenteres for kunden gjennom et trafikklyssystem. Forbrukerombudet støtter også forslaget om kredittvurdering av kausjonisten.

Et trafikklyssystem støttes dessuten av *Forbrukerrådet*, som mener at bruk av fargekoder «kan gi bedre og tydeligere informasjon til forbrukerne enn dagens praksis med bruk av ulike tall- og poengskalaer».

Norges Bank uttaler at på bakgrunn av den rolle sikkerhetsstillelse spiller i boligfinansieringen, «er det ønskelig med en klargjøring av hvilken rolle verdien av eventuelle sikkerheter skal spille i kredittvurderingen».

Finanstilsynet uttaler at det ikke har merknader til de foreslåtte reglene om opplysningsplikt, forklaringsplikt og kredittvurdering, men er likevel positiv til at kunden ved bruk av et trafikklyssystem får tilbakemelding på en måte som er enkel å forstå. Finanstilsynet peker samtidig på at et finansforetak ikke har plikt til å yte lån, og at en kredittsøknad vil kunne avslås, uavhengig av kategoriseringen etter trafikklyssystemet.

Finans Norge har omfattende merknader til reglene om kredittvurdering. Finans Norge mener at bankene må sikres et rom for god skjønnsutøvelse i kredittvurderingen og øvrig bankvirksomhet og uttaler:

«Kredittyter og kredittkunde har sammenfallende interesser når det gjelder det forhold at det ikke bør ytes kreditt som kredittkunden ikke er i stand til å tilbakebetale. Dette innebærer at krav til og standarder for kredittvurderinger bør kunne overlates til finansforetakene selv å utforme. Finansforetakene vil av egen interesse ha et ønske om å sikre gode kredittvurderinger basert på et tilstrekkelig informasjonsgrunnlag om kundens betalingssevne, kundens betalingsvilje og aktuelle sikkerheter.

En detaljert lovregulering av kravene til kredittvurderinger kan gå på bekostning av bankenes evne til å utøve skjønn og godt bankhåndverk. En lovbestemmelse vil ikke kunne fange alle situasjoner som kan tenkes å oppstå, selv ikke hvis den er veldig omfattende og detaljert. En u hensiktsmessig regulering kan derfor få uønskede samfunnsmessige kostnader. Samtidig ser Finans Norge at det kan være et berettiget behov for å innføre lovbestemmelser som gir en viss beskyttelse av forbrukere på dette området. Finans Norge er derfor enige

i at det bør foreligge noen grunnleggende krav og forventninger til finansforetakenes kredittvurderinger. Finans Norge mener gjeldende finansavtaleloven § 46 b gir en hensiktsmessig regulering.»

Videre uttales det:

«Det må blant annet foretas en nærmere vurdering av muligheten for at finansforetakene gis mulighet til å utøve skjønn i situasjoner hvor det er ønskelig å bistå personer som har behov for en hensiktsmessig løsning i midlertidige og spesielle situasjoner som for eksempel dødsfall i husholdningen, sykdom, midlertidig arbeidsledighet og samlivsbrudd, uten å risikere et etterfølgende krav om erstatning dersom det viser seg at kunden ikke klarer å tilbakebetale kreditten.»

Det uttales også at den foreslåtte bestemmelsen «langt på vei medfører samme rettslige krav til finansforetakenes kredittvurderinger som det som følger av eksisterende lovbestemmelse. Finans Norge støtter at det i norsk lov opprettholdes en generell rettslig standard for kravene til finansforetakenes kredittvurderinger når det gjelder forbrukerkreditter».

Når det gjelder tidspunktet for kredittvurderingen, uttaler Finans Norge:

«Finans Norge har forstått departementet slik at kredittvurderingen skal være forsvarlig ut fra de opplysninger kredittgiver har på kredittvurderingstidspunktet, og at etterfølgende endringer i forutsetningene enten hos låntaker, uavhengig om vedkommende er herre over forholdene eller ikke, eksterne begivenheter som makroøkonomiske forhold (økning i rentenivå, svake konjunkturer, arbeidsledighet, med videre) eller andre livshendelser som samlivsbrudd, alvorlig sykdom, tap av arbeidsevne som følge av ulykker osv., er kredittvurderingen uvedkommende. Flere av disse tilfellene vil det åpenbart ikke kunne kreves at kredittgiver tar høyde for på tidspunktet for kredittgivningen, og de bør derfor åpenbart heller ikke gi grunnlag for verken erstatning eller krav om heving/lempning. Dette må tydeliggjøres enten i lovtteksten og/eller gå klart frem av proposisjonen.»

I høringsuttalelsen gis det uttrykk for følgende når det gjelder forslaget om et trafikklyssystem:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

«Finans Norge mener prinsipalt at det ikke kan oppstilles en slik begrunnelsesplikt for kredittytteren. En slik plikt foreligger ikke i dag. Selv om en bank ved kredittnevurderingen, vil kunne komme til at vedkommende sannsynligvis vil kunne oppfylle de økonomiske forpliktelsene etter avtalen, vil det være andre forhold som gjør at kunden får avslag. Dette vil eksempelvis kunne være et resultat av at kundekontroll ikke kan gjennomføres, at kunden ikke har tilhørighet til bankens vedtektsfestede område eller verdisyn, eller det kan skyldes forhold på fundingsiden. Det må ligge innenfor bankens skjønn hvorvidt kreditten skal gis eller ikke. For kunden vil det kunne fremstå ulogisk å få avslag på søknad om lån til tross for at resultatet av kredittvurderingen er klassifisert i grønn kategori. Det vil også fremstå ulogisk for kunden å få innvilget lån dersom vedkommende faller i gul eller rød kategori.

Under enhver omstendighet er denne reguleringen for detaljert. Vi mener den enkelte kredittytter selv må kunne velge hvordan svaret på kredittsøknaden skal formidles kunden. Finans Norge kan ikke se at det har noen større verdi for kunden å vite om vedkommende faller i den ene eller andre kategorien, dersom kredittgiver avslår kreditten. Mange av avtalene er inngått digitalt og dette vil medføre digitale begrunnelser. Det vil kunne stilles spørsmål ved om disse vil tilfredsstillende departementets krav til individuelle begrunnelser.

Finans Norge vil dessuten bemerke at kategorien «gul» neppe er nødvendig, da den innebærer elementer av gjeldende frarådningsplikt som Justisdepartementet selv har sagt det ikke er plass til. Innvilgelse på bakgrunn av en slik klassifisering eller rød klassifisering, som etter omstendighetene også vil kunne skje, vil medføre en høy risiko for at kunden vil påberope seg at kredittgiver ikke har oppfylt forpliktelsene i §§ 80 eller 96 på et senere tidspunkt dersom vedkommende ikke kan eller vil oppfylle kravene i kredittavtalen.»

Forslaget i høringsnotatet gikk ut på at kredittvevnen skulle vurderes på grunnlag av opplysninger om kundens inntekter, utgifter og andre relevante opplysninger. Finans Norge uttaler om dette at «Finans Norge savner at departementet redegjør nærmere for anvendelse av disse reglene sett i sammenheng med kundens risiko for egne forutsetninger og etterfølgende utvikling, fleksibilitetskvoten i boliglånsforskriften og interesseavveining banken skal foreta etter lovforslaget § 4».

Når det gjelder kundens opplysningsplikt, vises det til at forholdet mellom kundens opplysningsplikt og plikten til å gi korrekte opplysninger ikke var drøftet i høringsnotatet, og det uttales:

«Finans Norge mener at forbrukeren i noen grad må ansvarliggjøres gjennom en plikt til å sette seg inn i den informasjon som mottas fra kredittytter, samt til å opptre aktsomt og hederlig.

Tjenesteyteren er avhengig av korrekte opplysninger fra kunden bl.a. i kredittvurderingen. Finans Norge vil stille spørsmål ved om det bør lovfestes en plikt for alle kunder til å lese gjennom dokumentasjon som mottas. Vi kan ikke se at departementet har gjennomført MCD art. 20 nr. 4 hvor det fremgår at medlemsstatene skal «indfører foranstaltninger for at sikre, at forbrukerne er gjort bekendt med behovet for at gi korrekte opplysninger som svar på anmodningen i stk. 3, første afsnit, og at sådanne opplysninger så vidt muligt er fuldstendige, så der kan foretages en korrekt vurdering af kreditværdigheden».

Når det gjelder kausjon, uttales det:

«I tillegg til de innvendinger som gis i vår merknad til § 80 vil vi fremheve enkelte problemstillinger ved § 96. En rekke kausjonister og realkausjonister frarådes på grunn av lav inntekt (pensjon og kapitalinntekt) selv om de har store verdier i bolig, fritidsbolig eller andre faste eiendommer eller finansielle eiendeler. Avslagsplikt i slike tilfeller grunnet forskriften § 24 (2) vil redusere antallet tilgjengelige tilleggsikkerheter for boliglån. Det kan medføre redusert kreditttilgang for privatpersoner, som igjen kan få store innvirkninger på markedet.

Det samme gjelder for mange kausjonister eller realkausjonister for lån til foretak som enten startes opp eller som skal utvides eller har behov for refinansiering. Det kan medføre redusert kreditttilgang til små og mellomstore foretak.

Det er ikke avklart hva forholdet til kausjonisten blir dersom unntaket for reovering eller oppføring av bolig benyttes. Det vil være en risikoøkning i forhold til andre kreditter som det enten bør advares mot eller som kan være i strid med § 4. Det vil kunne være en høyere risiko på disse lånene og at det kan tilsi at finansforetak kan ha plikt til eller bør avstå fra å innhente kausjoner eller realkausjoner i disse tilfeller.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Vi kan heller ikke se at departementet har drøftet hvorvidt det er rettslig mulig eller forsvarlig i forhold til reglene om avslag å innhente kausjoner hvor hoveddebitor og kausjonisten får «rødt lys» etter forskriften § 24. Det kan være tilfelle i forbindelse med refinansiering eller forhandlinger om å unngå en konkurs.»

Finans Norge peker på følgende når det gjelder behandling av personopplysninger:

«Når det gjelder forholdet til personopplysningsloven/GDPR, har departementet ikke drøftet personvernkonsekvensene knyttet til de nye lovforslagene, ei heller vurdert om lovforslagets bestemmelser kan anses tilstrekkelig klart som hjemmelsgrunnlag for å behandle personopplysninger etter personvernforordningen som oppstiller særskilte krav. Vi mener for eksempel at kredittyster vil bli nødt til å samle inn flere opplysninger enn i dag for å oppfylle forklaringsplikten og gjennomføre kredittvurderingen. Vi vil stille spørsmål ved hvordan kredittyster skal kunne gjennomføre forklaringsplikten dersom kunde nekter å bli utsatt for automatiserte avgjørelser.»

Finans Norge mener videre at det er viktig at reglene om kredittvurdering er fravikelige overfor næringskunder:

«Svake kredittvurderinger i næringsssammenheng påfører finansforetakene en betydelig tapsrisiko. Finansforetakene har en betydelig egeninteresse i å sikre en velfungerende og forsvarlig kredittvurdering basert på tilstrekkelig informasjon.»

Også *Kommunalbanken AS* og *Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI* gir uttrykk for at plikten til å foreta kredittvurdering ikke bør gjelde utenfor forbrukerforhold. *BlueStep Bank AB* viser til at kredittvurdering av låntakeren er lite relevant for kapitalfrigjøringsprodukter fordi kredittyster ikke skal tilbakebetale lånet. *Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI* uttaler:

«Dette betyr at høyprofesjonelle parter skal kredittvurdere hverandre dersom de driver med virksomhet som faller inn under lovens beskrivelse, noe som fører til at obligasjonseiere må kredittvurdere store industriforetak hvis de skal tegne seg i obligasjonsemisjoner. Siden det allerede eksisterer store kredittvur-

deringsbyråer, som Moody's, Fitch og Standard and Poor som allerede kredittvurderer større foretak, kan dette neppe være meningen. Men det er også vanskelig å se begrunnelsen for at næringsdrivende skal påføres en egen erstatningsanksjonert plikt om å kredittvurdere motparten, all den tid dette formodentlig er noe de gjør i egen interesse.

Ser man § 80, første ledd og kravet i § 4, første ledd under ett, er det da altså slik at banker må kredittvurdere sine kunder og handle i deres beste interesser i store milliardtransaksjoner når det gjelder innhenting av fremmedkapital til industrien. Det er uheldig at kundebegrepet ikke er avgrenset tydeligere til å gjelde de klassiske bankkundene på forbrukerområdet.

I boligkredittdirektivet er dette derimot begrenset til nettopp å gjelde avtaler om lån med pant i fast eiendom til boligformål. Det er et langt snevrere område enn den foreslåtte regelen, og plikten er heller ikke underlagt et erstatningsrettslig regime. Den foreslåtte reguleringen her synes å fremstå som en særnorsk regel som er rettspolitisk motivert, uten at det er tilstrekkelig grunnlag for en slik motivasjon i forpliktelsene i EØS-avtalen.»

Finansieringsselskapenes forening uttaler at kredittvurderingen bør overlates til den som yter kreditten:

«Langt på vei foreslås det materielle regler som overstyres kredittysterens skjønn, og som ikke hensyntar individuelle forhold ved kunden. Finfo vil påpeke at kredittysterne ikke er tjent med å innvilge kreditter som ikke kan innfris av kundene. Videre vil vi gjøre oppmerksom på at kredittvurdering er bransjens kjernekompetanse og denne bør ikke overtas av lovgiver.»

Avslagsplikt

Barne- og likestillingsdepartementet støtter forslaget om en avslagsplikt og gir uttrykk for at frarådingsplikten har vist seg lite egnet til å avverge uheldige låneopptak. Forslaget om avslagsplikt støttes også av *Finanstilsynet*, *Forbrukerombudet*, *Forbrukerrådet*, *Huseiernes Landsforbund*, *Juridisk rådgivning for kvinner*, *Jussbuss* og *Pensjonistforbundet*.

Forbrukerombudet uttaler:

«Svært mange er bekymret for det økende gjeldsnivået i norske husholdninger. Overbelåning er en aktuell og reell trussel mot velferden

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

til landets forbrukere. Gjeldsproblemer får store konsekvenser for enkeltpersoner og deres familier, men kan også få betydelige negative samfunnsmessige virkninger dersom omfanget blir stort nok. All erfaring tilsier at det å motvirke gjeldsproblemer i befolkningen ikke alene kan reguleres av markedsmechanismene. Det er derfor svært viktig at det settes fornuftige legale rammer for god utlånspraksis.

Forbrukerne har selv et ansvar for å balansere sin økonomi, men det er et faktum at svært mange trenger veiledning og råd fra banken ved låneopptak. Etter Forbrukerombudets syn er det da et nødvendig og rimelig krav at bankene skal avslå lånesøknader der forbrukeren trolig ikke kan oppfylle forpliktelsen. Hvis det er sannsynlig at låntakeren vil få problemer med å betjene lånet, vil det å innvilge lånet i svært mange tilfeller være direkte ødeleggende for låntakerens økonomi. Mange vil være enig i at det må anses illojalt og uansvarlig av den profesjonelle part å inngå en slik avtale, selv om forbrukerkunden har søkt om lånet.

Forbrukerombudet støtter derfor departementets forslag om at avslagsplikten skal gjelde generelt, ikke bare for lån som omfattes av MCD. Det er etter vårt syn fornuftig med lik regulering på dette området. Det er ikke noe som tilsier at usikrede forbrukslån bør ha mindre strenge regler enn lån med pant i fast eiendom. Etter det vi er kjent med har mange tilbydere av forbrukslån allerede i dag en praksis med å avslå lånesøknader dersom det er forhold på låntakers side som gjør at frarådningsplikten slår inn. Departementets forslag kan derfor neppe sies å være kontroversielt.

Departementet har i høringsnotatet lagt til grunn at innslagspunktet for avslagsplikten skal være lik innslagspunktet for fraråding etter gjeldende rett. Forbrukerombudet støtter dette. Vi ser imidlertid at det, selv med likt innslagspunkt for dagens fraråding og den foreslåtte avslagsplikten, fortsatt vil være en del kredittavtaler som har en noe forhøyet risiko, men der risikoen likevel er tilstrekkelig akseptabel til at avslagsplikten ikke inntreffer. I slike tilfeller vil kredittytterne lovlig kunne inngå kredittavtale med kunden, men det vil likevel være gode grunner for å gjøre kredittkundene særlig oppmerksom på risikoen ved avtalen. Vi antar dette typisk vil være tilfelle når kredittvurderingen plasserer kunden i gul kategori, jf. forskriftsforslaget § 24 fjerde ledd. Forbrukerombudet forutsetter at tjenesteyters forklaringsplikt må ses i sammenheng med resul-

tatet av kredittvurderingen, jf. kravet til at forklaringen skal tilpasses kunden. Vi legger derfor til grunn at man gjennom forklaringsplikten skal ivareta hensynet til kunder som har en økonomisk situasjon som ikke utløser avslagsplikten, men der det er grunn til å gjøre kunden særlig oppmerksom på risikoen ved å inngå avtalen.»

Namsfogden i Oslo uttaler:

«Namsfogden i Oslo er også positive til at dagens frarådningsplikt foreslås erstattet med en plikt til å avslå lånesøknader fra kunder med en for svak betalingsevne. Det fremgår av høringsnotatet at «Det legges til grunn at i tilfeller der kredittyster i dag finner grunn til å fraråde at kunden inngår kredittavtalen, vil det etter lovforslaget være en plikt til ikke å inngå kredittavtalen på samme vilkår». Vi legger til grunn at det vil oppstå tilfeller hvor kredittyster yter et lån og kunden i etterkant hevder at lånesøknaden burde vært avslått, slik tilfellet også er for bruken av frarådningsplikten i dag. Namsmannen i Oslo antar at det da vil være naturlig å støtte seg på tidligere praksis fra domstolene og finansklagenemnda knyttet til frarådningsplikten.

Samtidig vil vi påpeke at denne bestemmelsen etterlater svært lite rom for at kredittyster bistår kunden med et lite ekstralån i en vanskelig situasjon, for eksempel i tilfeller hvor kunden gjennomgår et samlivsbrudd eller blir sagt opp på arbeidsplassen.

Det følger av Finanstilsynets rundskriv nr. 5/2017 om retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån at bestemmelser om betjeningsevne, gjeldsgrad og avdrag ikke gjelder når det innvilges søknader om kredittkort med en kredittramme på inntil kr 25.000, forutsatt at søker ikke allerede har kredittkort. Namsfogden i Oslo antar at den foreslåtte bestemmelsen i finansavtaleloven vil måtte føre til at dette punktet i retningslinjen endres. Vi kan imidlertid ikke se at forholdet er kommentert nærmere i høringsnotatet. Mange av lånene som må inndrives av namsmannen er knyttet til et kredittkort. En ramme på 25.000, med tilhørende høy rente, kan være vanskelig å betjene for en kunde som for eksempel kun mottar ytelse fra NAV. Namsfogden i Oslo etterlyser derfor en nærmere redegjørelse for hvilke konsekvenser den foreslåtte regelen i § 80 vil ha for Finanstilsynets retningslinjer.»

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Juridisk rådgivning for kvinner er positiv til forslaget og fremhever sammenhengen mellom kredittvurderingsplikten og avslagsplikten:

«JURK stiller seg svært positiv til en slik avslagsplikt, og mener det er riktig at frarådingsplikten erstattes av denne. Vi har flere klienter med stor gjeldsbyrde, og mange har ikke oversikt over hvem de skylder penger og hvor mye de skylder. På tross av manglende evne til å betjene lånene, er det flere som stifter ny gjeld. Om kredittyster blir pålagt å vurdere kundens kredittvne, og må avslå kreditt dersom kunden trolig ikke vil kunne oppfylle sine økonomiske forpliktelser, kan dette bidra til at gjeldsbyrden begrenses hos kunder. Forbrukeren vil få et bedre vern enn det de har i dag.

Avslagsplikten henger nøye sammen med plikten til kredittvurdering. JURK mener det bør presiseres i lov eller forskrift at kredittvurderingen må bestå i en individuell vurdering, der det tas høyde for kundens inntekter, utgifter og gjeldsbyrde. Dersom denne vurderingen viser at kunden ikke er betjeningsdyktig, skal lån avslås.

JURK mener videre at dersom kredittyster ikke har vurdert kundens kredittvne, eller vurdert kredittvnen til svak og likevel gir lån, bør dette klart være kredittysters risiko. I slike situasjoner bør avtalen om kreditt kunne lempes, og kunden bør ikke ha erstatningsplikt overfor banken.»

Jussbuss gir uttrykk for følgende:

«Innføringen av en avslagsplikt er et godt og nødvendig tiltak. Den vil gi et langt klarere rettslig grunnlag for å angripe urimelige låneavtaler. Det vil sannsynligvis også føre til gunstig samfunnsøkonomisk tilpasning ved at bransjen som helhet ikke tar større risiko enn det finansmarkedet og forbrukerne på sikt har godt av.

Jussbuss anser sammenkoplingen mellom § 80 og § 12 annet ledd som svært heldig. At kredittysterens plikt til å gjøre en forsvarlig risikovurdering går foran kundens tapsbegrensningsplikt står etter vårt syn i et naturlig forhold til partenes forutsetninger til å forhindre tap. Ut i fra pulveriseringssynspunkter fremstår det nærliggende at kredittysterne, som kan gjøre systematiske tilpasninger, bærer denne risikoen når de gir lån som sannsynligvis ikke kan betales tilbake.

[...]

Det har etter høringsforslaget kommet enkelte negative reaksjoner på regelen som er foreslått i § 80. Det har blitt hevdet til at man griper inn i «bankhåndverket», at den kan skape en «kjøleeffekt» ved utlån, og at reglene er prosessfremmende, ved å gi kunden et incitament til å saksøke over ubetydelige pliktbrudd.

Etter Jussbuss sitt syn er betraktninger som dette svært betenkelige. I den grad avslagsplikt ved uforsvarlige lån vil føre til flere rettsprosesser mot bankene, vil det ofte være fordi debitor per i dag er svært ressurs svak og ikke er i stand til å forfølge krav som følger av dagens ulovfestede, kompliserte erstatningsregler. Å bevare en slik rettstilstand ut i fra hensynet til bankene, fremstår sneversynt.

Det understrekes videre at de mest risikable kredittavtalene – og de som oftest misligholdes – inngås med vesentlig mer ressursvake kunder enn de som typisk inngår investeringsavtaler eller boliglånsavtaler. Jussbuss opplever at denne risikogruppen har en høy terskel for å anlegge søksmål. Fra vårt synspunkt er det derfor vanskelig å se at finansnæringen har mye å frykte hva angår spekulative søksmål fra den gruppen som typisk misligholder kredittavtaler. Det må også påpekes at det høye volumet av uforsvarlige låneavtaler i dag også er ressurskrevende for rettsapparatet, ved at de resulterer i et usedvanlig høyt påtrykk av saker hos namsmyndighetene, ref namsfogdens uttalelser.

Dersom det er et mål å styrke forbrukervernet, slik justisministeren har uttalt i forbindelse med utsendelsen av høringsnotatet, er det uunngåelig at kredittysterne blir nødt til å gjøre en viss tilpasning. Dette er en styrke med forslaget, ikke en svakhet.»

Forbrukerrådet mener det ikke er tilstrekkelig å kun se hen til betalingsanmerkninger i forbindelse med en kredittvurdering, og uttaler at «[i] situasjoner hvor forbrukerne som søker om ekstra kreditt allerede er i betalingsproblemer, og hvor folk ønsker å ta opp forbrukslån for å betale forfalt gjeld, må seriøse finansinstitusjoner legge seg på en linje med avslagsplikt selv for små kreditter». Videre uttales det:

«Forbrukerrådet er også kjent med tilfeller hvor enkelte forbrukere har fått tilbud om nye kreditt- og betalingskort, selv om vedkommende allerede har over 20 slike kort fra før.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Departementets forslag om innføring av avslagsplikt vil avkreve endret utlånspraksis hos en rekke finansinstitusjoner, og vil kunne bidra til et mer seriøst kredittmarked i Norge.»

Forbrukerrådet støtter videre forslaget om å gi kausjonister det samme vernet som låntakere.

Finans Norge uttaler at selv om den foreslåtte bestemmelsen gjennomfører en direktivforpliktelse for så vidt gjelder kreditter som omfattes av boligkredittdirektivet, reiser lovforslaget en rekke spørsmål som må avklares.

Finans Norge viser for det første til at det er kredittkunden som i utgangspunktet har risikoen for egen oppfyllelsesevne:

«Utgangspunktet i dag er at en låntaker har risikoen for sin egen oppfyllelsesevne og at denne ikke kan veltes over på medkontrahenten. Det er fastslått i dommene i Rt-1959-248 og Rt-1959-1048 og gjentatt i Rt-2003-1252. Det er gjort et snevert unntak fra denne risikoplassering i Rt-1959-1048 for tilfeller hvor avtaleoppfyllelsen fremsto som et «håpløst foretagende» og medkontrahenten forsto dette. Avtalen ble i denne dommen satt til side som ugyldig etter avtaleloven § 33. Det har i senere juridisk teori blitt fremstilt som et snevert unntakstilfelle, se for eksempel Hagstrøm, Obligasjonsrett side 81.

I dommen i Rt-2003-1252 åpnes det for at det har vært en rettsutvikling med sterkere vern av forbrukerinteresser enn økt vekt generelt på lojalitet og samarbeid mellom kontraktsparter. Det legges videre til grunn at regelen om fraråding i finansavtaleloven § 47 var en nyvinning. Spørsmålet er hvordan regelen om avtaleparters egenrisiko for egen oppfyllelsesevne står i dag. Finans Norge mener dette grunnleggende prinsippet er gjeldende rett, likevel slik at det må suppleres med prinsipper om lojalitet og reglene om fraråding. Det tilsier ikke at terskelen skal være lav eller at marginale brudd skal føre til ugyldighet.»

Videre gir Finans Norge uttrykk for at reglene bør begrenses til de kredittavtalene som omfattes av boliglåndirektivets virkeområde, slik at de kun gjøres gjeldende for boliglån til forbrukere, og uttaler:

«Reglene om avslagsplikt og kredittvurderinger gjelder alle kredittavtaler, ikke kun de som faller innenfor boligkredittdirektivets virkeområde. I forbrukslånsretningslinjen pkt. 6 er det

gitt unntak fra kredittvurdering på mindre kreditter for første kredittkort inntil kr. 25.000. Det er ikke noen slik åpning i forslaget. Full kredittvurdering skal skje fra «første krone» som lånes.

FinKN Bank har senere fattet avgjørelser (FinKN-2017-280 og FinKN-2017-281) som har medført at små økninger (kr. 5000) av kreditter på en allerede høy gjeldsbyrde har medført en plikt til å fraråde låneopptaket og med full lemping. Dersom denne praksis legges sammen med Justisdepartementets betraktninger på side 110 om at det ikke lenger blir rom for fraråding, må det føre til avslag av kreditter i fremtiden.

Det vil innebære at kunder med høy gjeldsbyrde eller studenter tidlig i studieløpet, heller ikke kan få kredittkort med mindre kreditttramme, noe de kan i dag. Denne ulempe er påpekt av mindretallet i FinKN-2017-280. Konsekvensen vil være at personer med høy gjeldsbyrde – typisk et stort boliglån – vil få begrensede muligheter til å utnytte fordeler med kredittkort som beskyttelse av gjeldende § 54b ved betaling ved netthandel og reiseforsikring inkludert i kortet. Muligheter for alternative kilder for betaling vil også kunne bli svekket for en gruppe av forbrukere.

Det samme vil gjelde behov for mindre låneopptak til uforutsette formål. Som eksempler kan nevnes dødsfall i familien, sykdom, utgifter til nødvendig tannbehandling, skattekrav, midlertidig arbeidsledighet, reparasjon av bil som nødvendig for pendlere eller samlivsbrudd eller skilsmisse.»

Finans Norge gir også uttrykk for at forslaget innebærer en for lav terskel for ugyldighet:

«Finans Norge er ikke imot at det inntas en ugyldighetsregel, slik foreligger de facto i dag gjennom prinsippet om «håpløst foretagende», jf. Rt-1959-1048. Etter vår oppfatning innebærer departementets forslag imidlertid at det innføres en for skjønnsmessig ugyldighetsregel med en uspesifisert og alt for lav terskel. Etter avtaleloven § 36 skal det, som kjent, være en markert urimelighet mellom partene for at lempning skal skje.

Forslagets §§ 80 og 96 om kredittvurdering og avståelse, gir etter Finans Norges vurdering en uakseptabel regulering ved at kunders betalingsproblemer kan påberopes som en ugyldighetsgrunn for avtalen. Det vil være et brudd på prinsippet om at en avtalepart ikke kan påbe-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

rope seg egen sviktende betalingsevne som grunnlag for å unnlate å oppfylle en kontrakt.

Terskelen for å påberope ugyldighet blir for lav og marginale brudd eller en etterfølgende innstramning kan gi grunnlag for krav ugyldighet på et stort antall kredittavtaler. Ingen konsekvenser av endringen er utredet eller satt i sammenheng med opplysningsplikt eller vanlige ugyldighetsregler.

Regelen vil kunne medføre en svekket betalingsmoral og svekket tillit til at avtaler er bindende. Det vil videre kunne føre til en rekke tvister, økt mislighold og økte kostnader til tvisteløsning og inndrivelse av krav hos finansforetakene. Spørsmålet er om dette vil kunne føre til større negative konsekvenser for kredittgivning til forbrukere og generelt for tilliten til at avtaler er bindende og effektivt kan oppfylles.

Når finansavtaleloven skal gjelde finansavtaler og finansoppdrag som er inngått av alle parter (ikke bare finansforetak og lignende foretak) og gjelde «tilsvarende så langt den passer» på «lignende avtaler», vil dette kunne bli en ny generell, sentral ugyldighetsregel.»

I høringsnotatet var det foreslått en regel om at tilstrekkelig kredittsevne ikke utelukkende skulle kunne begrunnes med at verdien av sikkerhet som stilles, overstiger kredittbeløpet, men det var gjort unntak for «boliglån med formål å finansiere renovering eller oppføring av fast eiendom til boligformål». Til dette uttaler Finans Norge:

«Unntakene er tatt ut fra ramme rundt regelen; nemlig boliglån til forbrukere. Dersom andre lån og realkausjoner hadde fått et unntak fra kredittvurdering og avståelse, ville det kunne vært en noe friere kredittvurdering og bruk av sikkerheter for andre lån enn boliglån.

Det kan reises tvil om denne regelen også er unntak fra § 4 – hvis svaret er nei, vil det selv sagt ikke være forsvarlig å benytte dette unntaket.

Etter vår oppfatning er det samfunnsøkonomisk uheldig at det kan benyttes mer penger til boligformål som i stedet kunne ha gått til kreditter eller realkausjoner til nyskapende næringsvirksomhet. Vi har også vanskeligheter for å se begrunnelsen bak disse reglene, likevel slik at vi forstår at dette er en konsekvens av direktivet art. 18 nr. 3.

De to unntakene reiser spørsmål om hva som ligger i fast eiendom til boligformål. Er det

bare egen bolig? Eller omfatter det fritidsbolig, utleiebolig, kombinasjonsbygg med overvekt av boliger eller også alle typer boliger som eies av foretak (utleieboliger, gårdsbruk, kombinasjonsbygg med næring og bolig etc.)?«

Finans Norge mener dessuten at det klart må fremgå av lovteksten at såkalte «seniorlån» kan opprettholdes.

Når det gjelder avslagsplikten for kausjonsavtaler, gis det uttrykk for følgende:

«En rekke kausjonister og realkausjonister frarådes på grunn av lav inntekt (pensjon og kapitalinntekt) selv om de har store verdier i bolig, fritidsbolig eller andre faste eiendommer eller finansielle eiendeler.

Avslagsplikt i slike tilfeller grunnet forskriften § 24 (2) vil redusere antallet tilgjengelige tilleggssikkerheter for boliglån. Det kan medføre redusert kreditttilgang for privatpersoner, som igjen kan få store innvirkninger på markedet.»

Advokatforeningen uttaler:

«Advokatforeningen vil også bemerke at avståelsesplikt ut over Boliglånsdirektivets rekkevidde med fordel kunne vært underlagt en bredere analyse, hvor også forholdet til tilgrensende lovgivning bør klargjøres.

Det er videre en begrepsbruk som «boliglån» og «realkreditt» som bes presiseres nærmere og likeledes sammenhengen med boliglånsforskriften som favner videre enn forbrukere slike den er innrettet i dag. Advokatforeningen tillater seg å påpeke at anvendelsesområdet bør vurderes begrenses til det boligkredittdirektivets primære formål, å regulere boliglån til forbrukere, jf MCD art 3.»

LittExtra AS mener det bør gjøres unntak for produkter hvor kredittvurderingen kun bygger på pantets verdi og kunden kun hefter med pantet. Også *Senior Norge* mener det bør gjøres unntak for «seniorlån». *Finanstilsynet* mener det bør utformes en generell forskriftshjemmel som gir adgang til å unnta enkelte kredittavtaler fra reglene i finansavtaleloven.

For øvrig har *Finans Norge*, *Senter for finansregulering ved Handelshøyskolen BI* og *Jussbuss* enkelte merknader til ordlyden i bestemmelsen når det gjelder terskelen for avslagsplikten.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

34.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår i §§ 5-1 til 5-5 og § 6-1 regler om kredittytters forklaringsplikt, kredittvurderingsplikt og avslagsplikt overfor kredittkunder og kausjonister. De foreslåtte reglene svarer i det vesentlige til forslaget i høringsnotatet. I lys av høringen foreslås det imidlertid en del presiseringer for å klargjøre reglene.

Hovedvekten av motforestillingene mot forslaget i høringsrunden synes å knytte seg til virkeområdet for reglene. Ettersom lovforslaget i proposisjonen bygger på et annet virkeområde og en videre adgang til å fravike loven ved avtale sammenlignet med høringsnotatet, synes flere av disse innvendingene å være ivaretatt. Det nevnes her at reglene om kredittavtaler i kapittel 5 og kausjonsavtaler i kapittel 6 i forholdet til næringsdrivende kunder bare skal gjelde når kredittytteren er et finansforetak eller lignende foretak, jf. § 1-2 sjette ledd tredje punktum. Videre følger det av § 5-1 om forklaringsplikt og § 5-4 om avslagsplikt at reglene bare gjelder overfor kunder som er forbrukere.

I høringen har det vært reist spørsmål om anvendelsen av reglene når to eller flere i fellesskap er ansvarlige for gjeld etter samme kredittavtale. Disse spørsmålene er behandlet i punkt 36.

Lovforslaget § 5-1 om forklaringsplikt skal sikre at forbrukeren får tilstrekkelige forklaringer slik at han eller hun settes i stand til å vurdere om den foreslåtte kredittavtalen passer for sine ønsker og behov. Bestemmelsen gjennomfører forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 6 og boliglåndirektivet artikkel 16. Lovforslaget innebærer at kredittytteren, eventuelt kredittformidleren, skal tilpasse forklaringene til kundens behov, slik at direktivens målsetning om at kunden skal ha oppfattet forklaringene, ivaretas. Når det gjelder innholdet av forklaringsplikten for øvrig, vises det til lovforslaget § 5-1 og merknaden til bestemmelsen.

Finans Norge har i høringen anført at høringsnotatets forslag går lenger enn det som kreves etter direktivet, og at reguleringen, blant annet med krav om spørsmål, er for detaljert. Direktivet gir ikke regler om hvordan forklaringsplikten skal oppfylles, og det må derfor være opp til medlemsstatene å bestemme om og eventuelt hvordan dette skal reguleres.

Medlemsstatene skal ifølge forbrukerkredittdirektivet artikkel 23 og boliglåndirektivet artikkel 5 sørge for egnede sanksjoner og virkemidler for å sikre at reglene i direktivene blir etterlevd. Disse pliktene kan neppe oppfylles uten å sørge

for at det faktisk kan føres kontroll med at kredittytteren har oppfylt sin forklaringsplikt. I høringen har *Forbrukerrådet* tatt til orde for en presisering i loven av at finansforetaket har bevisbyrden for at forklaringen er forstått av kunden, og at det må stilles tydelig krav om at kredittytteren må kunne dokumentere dette i ettertid. Departementet viser til at det neppe lar seg gjøre for en kredittytter å føre bevis for at forklaringene er forstått, idet forståelsen vil bero på høyst subjektive forhold.

I lovforslaget § 5-1 første ledd foreslås det at forklaringene skal være «tilstrekkelige og tilpassede», mens kredittytteren etter annet ledd «i rimelig omfang» skal forsikre seg om at forklaringene er tilstrekkelige for kunden. Lovforslaget innebærer etter dette ikke et uttrykkelig krav om at det skal stilles kontrollspørsmål til kunden. Etter lovforslaget § 3-5 annet ledd vil kredittytteren uansett ha bevisbyrden for at forklaringsplikten og plikten til å forsikre seg om at forklaringene er tilstrekkelige, er oppfylt. Departementet legger til grunn at kontrollspørsmål, med eller uten svaralternativer, vil være godt egnet for å dokumentere at disse pliktene er oppfylt. Lovforslaget vil imidlertid ikke være til hinder for at kredittytteren dokumenterer oppfyllelse på annen måte.

I § 6-1 første ledd foreslås en ny bestemmelse om forklaringsplikt i kausjonsforhold. Reglene i § 5-1 er der gitt tilsvarende anvendelse. Om det bør pålegges en forklaringsplikt i kausjonsforhold, har vært vurdert også tidligere, jf. Prop. 65 L (2009–2010) s. 90–91, men det ble da blant annet vist til at finansavtaleloven allerede pålegger långiveren en plikt til å gi relevante opplysninger til kausjonisten før kausjonsavtalen inngås, og at særlig § 59 nr. 1 bokstav a, b og h legger vidtrekkende forpliktelser på långiveren til å opplyse om relevante forhold:

«I tillegg til dette gjelder det også i kausjonsforhold en regel om frarådingsplikt, jf. finansavtaleloven § 60. Samlet sett gir dette etter departementets syn en betryggende regulering av kausjonsavtalene. Til dette kommer at den forklaringsplikten overfor en låntaker som direktivet oppstiller, er av en annen art enn hva en forklaringsplikt i kausjonsforhold ville være. Direktivet artikkel 5 nr. 6 knytter forklaringsplikten til om kredittavtalen er tilpasset forbrukerens behov og finansielle situasjon. For kausjonsavtalene er imidlertid det sentrale den mulige betydningen kausjonsavtalen vil kunne ha for kausjonistens økonomiske situasjon. En bestemmelse om forklaringsplikt ville derfor uansett måtte utformes på en annen måte i kau-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

sjonstilfellene, og ville da etter departementets syn ikke tilføre noe særlig nytt, når det gjelder innholdet i opplysningene som skal gis til forbrukeren, utover den gjeldende §§ 59 og 60 i finansavtaleloven.»

Departementet har ved utformingen av lovforslaget sett det som ønskelig å utforme kredittreglene og kausjonsreglene mest mulig likt, blant annet av hensyn til grensedragningen mellom kausjon og samskyld (se punkt 36). Og selv om det sentrale med en kausjonsavtale er den mulige betydningen kausjonsavtalen vil kunne ha for kausjonistens økonomiske situasjon, vil det kunne være også andre forhold som kausjonisten kan ha et behov for å få forklart.

Det er bare forklaringsplikten i relasjon til kreditt- og kausjonsavtaler som reguleres i egne bestemmelser i forslaget. Men det kan følge en forklaringsplikt også av andre regler og i relasjon til andre avtaler, se for eksempel verdipapirhandelloven § 10-10 syvende ledd, Rt. 2003 s. 400 og Rt. 2013 s. 388 som blant annet gjelder det ulovfestede profesjonsansvaret og tilsidesettelse av avtaler etter avtaleloven § 36. Generelt må en kunne gå ut fra at profesjonelle kontraktsparters opplysningsplikter overfor mindre sakkyndige kontraktsparter i en viss utstrekning korresponderer med forklaringsplikter, noe også lovforslaget § 3-1 om tjenesteyterens plikter bygger på. De hensyn opplysningspliktene bygger på, ivaretas ikke alene gjennom at opplysninger blir gitt, se blant annet Lilleholt: Kontraksrett og obligasjonsrett (2017) s. 626 og Hagstrøm: Kausjonsretten i forandring, Rettsteori og rettsliv, Festskrift til Carsten Smith s. 372. Rådgivningspliktene (og til dels frarådingspliktene) i håndverkertjenesteloven, bustadoppføringslova og verdipapirhandelloven er utslag av en slik tankegang.

Departementet foreslår også regler om kredittvurdering og avslagsplikt som hovedsakelig bygger på høringsnotatets forslag, se §§ 5-2 til 5-5 for kredittavtaler og § 6-1 annet til femte ledd for kausjonsavtaler. Det foreslås likevel enkelte justeringer, blant annet for å tydeliggjøre at flere faktorer og kilder kan være relevante for kredittvurderingen. Det ville etter departementets syn være i strid med forpliktelsene etter direktivene om man fullt ut overløt til bransjen selv å bestemme hvordan kredittvurderingen skal gjennomføres.

I høringen har *Finans Norge* gitt uttrykk for at man «savner at departementet redegjør nærmere for anvendelse av kredittvurderingsreglene sett i sammenheng med kundens risiko for egne forutsetninger og etterfølgende utvikling, fleksibilitets-

kvoten i boliglånsforskriften og interesseavveining banken skal foreta» etter lovforslaget § 3-1. Departementet viser til at etter gjeldende avtalerett bærer hver part risikoen for egne forutsetninger i avtaleforholdet, og at det er endringer i dette utgangspunktet som krever særskilt begrunnelse. Departementet foreslår å presisere i § 5-2 tredje ledd, jf. § 6-1 annet ledd annet punktum, at så lenge kredittvurderingen er utført faglig forsvarlig, har ikke kreditttakeren risikoen for at forutsetningene senere avviker fra det kreditttakeren la til grunn ved kredittvurderingen. Departementet foreslår også i lys av Finans Norges høringsuttalelse å presisere at det ikke gjelder noen begrunnelsesplikt for avslag på kredittsøknader, jf. § 5-3 fjerde ledd og § 6-1 tredje ledd fjerde punktum. I motsetning til hva som gjelder for kontoavtaler og betalingstjenester, foreligger det ikke kontraheringsplikt ved kreditt- eller kausjonsavtaler.

Når det gjelder forholdet til boliglånsforskriften, viser departementet til at boliglånsforskriften fastsetter krav til finansforetakenes utlånspraksis. Departementet bemerker at kreditttakeren for den enkelte låneavtale må gjøre selvstendige kredittvurderinger også ved bruk av den fleksibiliteten som boliglånsforskriften gir.

Finans Norge har i høringen også anført at forslaget vil utgjøre en «uakseptabel regulering ved at kunders betalingsproblemer kan påberopes som en ugyldighetsgrunn for avtalen». Departementet viser til at verken høringsnotatet eller lovforslaget inneholder regler om ugyldighet som følge av kredittvurderingen eller avslagsplikten. Tvert imot er det nettopp fordi det forutsettes å foreligge avtalebinding, at det er et behov for regler om lemping av forpliktelser og erstatningsansvar. Departementet viser i den forbindelse til uttalelsen fra *Pensjonistforbundet* om at forslaget vil klargjøre at kreditttakeren kan bli holdt økonomisk ansvarlig for kundens gjeldsproblemer ved brudd på pliktene, og at en skjerpelse av erstatningsansvaret vil gi kreditttilbyderne insentiv til å bli mer forsiktige i sin utlånspraksis. Departementet slutter seg også til uttalelsen fra *Jussbuss* om at det ut fra pulveriseringssynspunkter fremstår som nærliggende «at kreditttakerne, som kan gjøre systematiske tilpasninger, bærer denne risikoen når de gir lån som sannsynligvis ikke kan betales tilbake».

Finans Norge har dessuten anført at forbrukeren i noen grad må ansvarliggjøres gjennom en plikt til å sette seg inn i den informasjonen som mottas fra kreditttakeren, samt til å opptre aktsomt

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

og hederlig. Departementet viser til at slike hensyn er ivarettatt i lovforslaget §§ 3-51 og 3-52.

Flere høringsinstanser uttrykker bekymring for at forslaget gir lite rom for at kredittytteren kan bistå kunden med et ekstralån i en krevende periode, for eksempel ved samlivsbrudd eller oppsigelse. Departementet viser til at reglene ikke er til hinder for slike kredittavtaler, så sant vilkårene de gis på, er utformet slik at det er sannsynlig at kreditten vil kunne tilbakebetales. Er det ikke sannsynlig at kunden vil kunne tilbakebetale lånet, vil kreditten etter departementets vurdering bare innebære en ekstra byrde i en allerede vanskelig situasjon.

Det er bare avslagsplikten i forbindelse med kredittavtaler og kausjonsavtaler som reguleres i §§ 5-1 og 6-1. Men en slik plikt kan følge også av andre regler og i relasjon til andre avtaler. Grensen er ikke skarp mellom den plikten som mange profesjonelle kontraktsparter har til å gi opplysninger og rettleiding til medkontrahenten om varer og tjenester, og en plikt til å gi råd, jf. for eksempel håndverkertjenesteloven § 7, den svenske Konsumenttjenestlag § 6 første ledd og for så vidt Rt. 1995 s. 1718. I dag gjelder det utvilsomt en alminnelig regel om frarådingsplikt ved avtaleinngåelse etter norsk rett – også utenfor lovregulerte tilfeller, se Rt. 2004 s. 1887 og Rt. 1994 s. 1430. Dommen i Rt. 1959 s. 1048 må imidlertid forstås slik at selgeren etter avtaleloven § 33 ikke bare hadde en plikt til å frarå avtaleinngåelsen, men også til å avstå fra å inngå avtalen dersom kjøperen på tross av rådet hadde holdt fast ved ønsket om å kjøpe eiendommen, se Sæbø: En dom om frarådingsplikt, *Avtalslagen* 90 år s. 333.

Departementet legger til grunn at terskelen for avslagsplikten sammenfaller med frarådingsplikten. Departementet viser i den sammenheng til at Høyesterett i Rt. 2003 s. 1252 la til grunn som utgangspunkt for rettsstilstanden før finansavtaleloven at kredittkunden selv måtte vurdere sin betalingsevne. Det ble samtidig vist til at det før 1959 «var ei rettsutvikling med sterkere vern av forbrukerinteressene og ei auka vektlegging reint

allment av lojalitet og samarbeid mellom kontraktsparter» (avsnitt 29). Høyesterett tok likevel ikke stilling til forholdet mellom finansavtaleloven § 47 og den tidligere rettsstilstanden. Departementet antar imidlertid at aktsomhetskravet er skjerpet i tråd med synsmåter omkring markedsføring og salg av investeringstjenester vurdert etter avtaleloven § 36 i Rt. 2013 s. 388. Se også Høgstrøm: Kausjonsretten i forandring, *Jussens Venner* 2003 s. 45–61 (s. 61).

BlueStep Bank AB har i høringen gitt uttrykk for at kredittvurdering ikke er relevant for kapitalfrigjøringslån. Departementet viser til at avslagsplikten gjelder når kunden sannsynligvis ikke vil kunne oppfylle sine forpliktelser etter avtalen. Ved kapitalfrigjøringslån følger det nettopp av avtalevilkårene at kreditten ikke skal tilbakebetales før ved et fremtidig salg e.l. Departementet foreslår imidlertid å presisere i lovteksten at det skal legges vekt på om avtalen gjelder kapitalfrigjøringslån, jf. § 5-4 første ledd annet punktum, som også omfatter mellomfinansiering, refinansiering og vilkår om rente- og avdragsfrie perioder. Det vil etter forslaget være et krav om kredittvurdering også i disse tilfellene, men det vil være relevant å ta hensyn til særskilte avtalevilkår som for eksempel går ut på at kreditten ikke skal nedbetales på ordinært vis.

Departementet mener at kundens eller kausjonistens samtykke til å utføre en kredittvurdering vil være den mest hensiktsmessige løsningen i relasjon til personvernregelverket, jf. høringsuttalelsen fra *Finans Norge*. Departementet ser derfor ikke behov for å innta regler om særskilt behandlingsgrunnlag i finansavtaleloven.

Departementet foreslår at boliglåndirektivets regler om verdivurdering av sikkerhet som stilles, reguleres i forskrift. Det samme gjelder nærmere regler om kredittvurdering eller unntak fra kredittvurderingen, samt hvordan resultatet skal formidles til kunden eller kausjonisten (herunder om dette skal gjøres i form av et «trafikklyssystem»). Det er foreslått forskriftshjemler i § 5-2 fjerde ledd, § 5-3 femte ledd og § 5-4 tredje ledd.

35 Valutalån

35.1 Direktivene

Boliglåndirektivet har i artikkel 23 regler om valutalån. Reglene har til formål å beskytte kunden mot den risikoen vekslingskursen kan medføre ved boliglån. Kundens risiko ved svingninger i valutakursen søkes redusert dels ved regler om advarsel og varslingsplikt og dels ved en rett til å konvertere valutalånet. Medlemsstatene er gitt adgang etter artikkel 23 nr. 1 bokstav a, jf. nr. 2, til å velge ett av to konverteringsalternativer: valutaen for inntekt og formue og valutaen for bostedet.

Forbrukerkredittdirektivet har ikke regler om valutalån.

35.2 Gjeldende rett

Dagens finansavtalelov har ikke særskilte regler om valuta ved kredittavtaler.

35.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått at boliglåndirektivets regler om valutalån skulle gjelde for alle kredittavtaler som var omfattet av lovforslaget. Det ble også antatt at det ikke ville være i strid med direktivet å tillate begge konverteringsalternativene etter direktivet. Videre heter det:

«Etter lovforslaget § 85 tredje ledd er kunden gitt rett til å velge mellom de to alternativene. Det foreslås samtidig at det kan avtales at bare ett av de to alternativene skal være tilgjengelig. Er det ikke gjort noen avtale om hvilken vekslingskurs som skal benyttes, skal alminnelig vekslingskurs – det vil si markedspris – på konverteringsdagen benyttes.

Etter direktivet kan kunden gis rett til å konvertere enten til den valutaen der kunden var bosatt ved avtaleinngåelsen, eller til valutaen der kunden nå er bosatt. Det sistnevnte alternativet medfører en viss fare for spekulasjon ved at kunden kan påvirke konverterings-

valutaen ved å flytte til en annen EØS-stat. Videre kan det være problematisk at en kunde som flytter, dermed omdefinerer kredittavtalen til et valutalån, til tross for at lånet ikke var valutalån på avtaletidspunktet. Når det gjelder alternativet om valutaen for inntekt og formue, kan det være noe uklart om definisjonen av valutalån i MCD artikkel 4 nr. 28 medfører at det avgjørende for om det foreligger valutalån, er valutaen som kunden for tiden har sin inntekt eller formue i, eller om det er den valutaen kunden ved kredittvurderingen var forutsatt å tilbakebetale lånet i.

Problemstillingen om direktivets regulering av valutalån kan illustreres ved følgende eksempel: Kunden er bosatt i Norge, men pendler daglig til sin arbeidsplass i Sverige. Kunden får lønn i svenske kroner. Boliglånet i en norsk bank lyder på norske kroner – det samme som kunden hadde sin inntekt i den gangen kredittavtalen ble inngått. Ved å bytte arbeidsgiver er lånet blitt et valutalån. Hvis denne kunden nå benytter anledningen til å konvertere til den valutaen kunden har sin inntekt i, skal lånet nå føres i svenske kroner, men det er muligens fremdeles et valutalån fordi kreditten nå er i en annen valuta enn bostedsstatens valuta. Det kan da også spørres om kunden har rett til å konvertere et valutalån flere ganger. MCD synes ikke å gi svar på dette.

Artikkel 23 nr. 1 pålegger medlemsstatene å sikre at en konverteringsadgang foreligger når kredittavtale blir inngått («is concluded»). Dette kan tyde på at det er tale om å konvertere med den valutaen som gjaldt på tidspunktet for avtaleinngåelsen.

Etter artikkel 23 nr. 2 kan medlemsstatene som alternativ til å innføre en konverteringsrett innføre «andre ordninger» som minsker valutarisikoen. Hva et slikt alternativ må bestå i, er ikke angitt nærmere. Det foreslås på denne bakgrunn at konverteringsretten etter direktivet tolkes noe innskrenkende. Dette kan også ses slik at man benytter adgangen etter direktivet til å innføre «andre ordninger», og da

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

i form av en modifisert utgave av direktivets konverteringsalternativ.

§ 85 tredje ledd i lovforslaget går etter dette ut på at kunden har en konverteringsrett dersom kreditten var et valutalån ved avtaleinngåelsen. Siden kreditten også etter konverteringen kan anses som et valutalån, foreslås det at konverteringsretten begrenses til valutalån som ikke er konvertert tidligere. Lovens øvrige regler om valutalån, som varslingsplikten i § 84 tredje ledd, vil imidlertid gjelde selv om kunden ikke lenger har en konverteringsrett. Når det gjelder bostedsalternativet, foreslås det en begrensning sammenlignet med direktivets løsning ved at det kun gis adgang til å konvertere til valutaen i kundens bostedsstat ved avtaleinngåelsen, forutsatt at denne valutaen var en EØS-valuta.»

35.4 Høringsinstansenes synspunkter

Forbrukerombudet gir i sin høringsuttalelse støtte til høringsnotatets forslag om å la regler for valutalån gjelde også for usikret kreditt. Lovforslaget støttes også av *Forbrukerrådet*.

Også *Pensjonistforbundet* er positiv til at regler om valutalån skal gjelde alle typer lån, og uttaler videre:

«Pensjonistforbundet mener det er positivt at man åpner for dette. Vi mener imidlertid at rådgivere burde ha frarådingsplikt når det gjelder å ta opp valutalån for vanlige bankkunder, som er svært risikofyllt for låntaker og som det krever inngående kompetanse for å vurdere kvaliteten på.»

Finans Norge mener at reglene om valutalån bør begrenses til bare å gjelde boliglån til forbrukere. Det gis i uttalelsen uttrykk for følgende:

«Justisdepartementet foreslår at reglene om valutalån implementeres med virkning for alle kredittavtaler, ikke kun boliglån inngått som valutalån. Finans Norge vil innledningsvis understreke at en kredittgiver må kunne velge om valutalån er del av produkttilbudet til banken.

Finans Norge mener videre at disse reglene primært må gjelde for valutalån til forbrukere sikret med pant i bolig. Det må være avtalefrihet for næringskunder. Virksomheter med internasjonale forbindelser må kunne

inngå avtaler om valutalån som er tilpasset deres virksomhet.

For å forenkle tilgjengeligheten av disse reglene, mener Finans Norge at alle reglene om valutalån, inkludert definisjonen, bør samles i en bestemmelse i loven.

Finans Norge synes reglene om valutalån i direktivet samt departementets redegjørelse er krevende å forstå. Lovforslaget § 85 tredje ledd gir anvisning på at lån i utenlandsk valuta må kunne konverteres til enten valutaen for hovedinntekt eller formue i ved siste kredittvurdering eller valutaen for bostedet. Finans Norge har ingen innvendinger mot at kunden gis en konverteringsrett. Vi legger til grunn at konverteringsvalutaen skal fastsettes på avtaletidspunktet og fremgå av kredittavtalen.

Etter lovforslaget gis kunden rett til å velge konverteringsvaluta. Finans Norge er av den oppfatning at kredittgiveren må kunne velge hvilke konverteringsvalg kunden skal tilbys, jf. MCD art. 23 nr. 2 bokstav a eller b. Dette må også reflekteres i lovteksten. Dersom kunden ønsker å bytte til annen valuta, må banken kunne behandle en søknad om dette på vanlig måte.

Finans Norge noterer seg varslingsregelen i § 84 tredje ledd. Så vidt vi kan se er det ikke fastsatt noen nærmere vilkår for når kunden kan eller må konvertere kreditten. Så vidt vi oppfatter forslaget skal kredittkunden kunne konvertere kreditten når vedkommende kunde velger det. Dette kan medføre at kredittkunden gis anledning til bevisst eller ubevisst å spekulere i valuta for kredittgivers risiko. Dette vil ikke være bra for noen av partene. Finans Norge mener derfor at departementet må fastsette en konverteringsrett for finansforetaket som er i samsvar med gjeldende praksis på valutalån til forbrukere.

I dag vil det være slik at dersom utestående beløp under valutakreditten omregnet til NOK, overstiger motverdien av NOK i henhold til det avtalte beløp etter avdrag, så vil kredittgiver normalt kreve at kredittbeløpet reduseres ved at differansen (disagio) innbetales av kredittkunden. Ved førtidig forfall vil kredittgiver videre ha rett til å veksle om kreditten til NOK for å hindre at det oppstår ytterligere tap som følge av disagio. En slik konverteringsregel vil virke tapsbegrensende og det vil dessuten sikre at kunden ikke kan spekulere i valuta på finansforetakets risiko. Norske myndigheter vil ha

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

anledning til å fastsette en slik regel, jf. MCD art. 23 nr. 5.

Dette betyr også at det må fremgå av lovteksten at kunden kun kan konvertere valutalån ved utløpet av renteperioder – normalt 3 måneders renteperioder – med mindre kunden er villig til å betale bankens eventuelle kostnader ved konvertering før utløpet av renteperioden.

Tilsvarende ved førtidig innfrielse av valutalån.

Finans Norge kan ikke se at departementet skiller mellom valutalån i motverdi NOK og rene valutalån (for eksempel EUR, CHF eller USD). Finans Norge mener det er uklart hvorvidt lovforslaget §§ 84 tredje ledd og 85 tredje ledd også skal gjelde de rene valutalånene, og ber om at dette avklares i proposisjonen. For de rene valutalånene skjer det ingen måling av svingninger i vekslingskursen fordi valutaen ikke sammenlignes med annen valuta.»

BlueStep Bank AB er opptatt av hvilke lån som skal omfattes av nye regler om valutalån:

«Etter BlueSteps oppfatning er det nødvendig å klargjøre hvorvidt bestemmelsen utelukkende gjelder for fremtidige lån, eller om bestemmelsen også gjelder retroaktivt for lån som allerede er inngått. Bestemmelsen bør kun gjelde for fremtidige lån som inngås etter ikrafttredelse av den reviderte finansavtaleloven. Vi viser til at (i) utgangspunktet i norsk rett er at lovregler ikke skal gis retroaktiv virkning og (ii) det fremgår av MCD artikkel 43 at direktivet utelukkende skal gis anvendelse på kredittavtaler som inngås etter 21 mars 2016.»

Skattedirektoratet antar at nye regler om valutalån vil sette krav til innrapportering av grunnlagsdata i skattemeldingen:

«Det fremgår at retten til å konvertere f.eks. et boliglån til annen valuta, kan innebære at et lån i NOK, som ikke er et valutalån i utgangspunktet, kan kreves konvertert av kunden der kunden f.eks. har lønnsinntekt i annen valuta. Der det ikke er gjort avtale om vekslingskurs skal alminnelig kurs, dvs. markedspris på konverteringsdagen benyttes.

Etter direktoratets oppfatning vil dette kunne innebære at tap og gevinst på valutalån aktualiseres ytterligere. Dette vil sette krav til finansinstitusjonenes plikter knyttet til innrapportering av grunnlagsdata, på en slik måte at

opplysningene kan forhåndsutfylles i skattemeldingen.»

35.5 Departementets vurderinger

Departementet foreslår en ny bestemmelse om valutalån i lovforslaget § 5-12 for å gjennomføre reglene i boliglåndirektivet. I likhet med høringsnotatets forslag foreslår departementet at reglene skal gjelde uavhengig av om kreditten er et boliglån eller en annen form for kreditt. De hensyn som tilsier at kunden gis beskyttelse mot risikoen ved valutalån, gjør seg gjeldende uavhengig av om kreditten er sikret med pant i fast eiendom eller ikke.

Som valutalån regnes etter lovforslaget § 1-7 niende ledd kredittavtaler der kundens inntekt og formue er i en valuta som er forskjellig fra den valutaen som er angitt i kredittavtalen, og kredittavtaler der valutaen i den EØS-staten som kunden er bosatt i, er forskjellig fra den valutaen som er angitt i kredittavtalen. Definisjonen bygger på definisjonen i boliglåndirektivet artikkel 4 nr. 28 og skal forstås i samsvar med denne. Definisjonen innebærer at en kunde som for eksempel er bosatt i Russland, har sin inntekt i norske kroner og inngår avtale om boliglån i norske kroner, ikke vil anses for å ha et valutalån siden Russland ikke er en EØS-stat. Er kunden bosatt i Norge, men har sin inntekt i russiske rubler, vil lånet derimot være et valutalån. Dette betyr at man etter omstendighetene vil kunne ha å gjøre med et valutalån selv om en norsk bank utbetaler lånet i norske kroner. Dersom eksemplet endres til at kunden er bosatt i Sverige og har sin inntekt i norske kroner, vil kreditten anses som valutalån fordi Sverige er en EØS-stat med svenske kroner som valuta. Dersom kunden opprinnelig er bosatt i Norge og senere flytter til Sverige, er ikke boliglåndirektivets ordlyd klar med hensyn til om lånet i så fall skal anses som valutalån. Departementet antar at lånet ikke skal anses som valutalån i slike tilfeller. Dette betyr at lånet må være et valutalån ved avtaleinngåelsen for at kunden skal ha konverteringsrett. Departementet antar for øvrig at rettspraksis fra EU-domstolen og EFTA-domstolen her som ellers vil kunne bidra til å avklare hvilke lån som skal anses som valutalån etter boliglåndirektivet.

I motsetning til høringsnotatets forslag, og i lys av høringsuttalelsen fra *Finans Norge*, foreslår departementet at retten til å konvertere valutalån skal gjelde bare for kunder som er forbrukere. For kausjonsavtaler foreslås det likevel at reglene

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

skal gjelde også når en forbruker som kausjonist innfrir kreditten på grunnlag av kausjonsansvaret. Er kausjonisten forbruker, vil denne da ha en konverteringsrett selv om kredittkunden ikke er forbruker. Dette kan være praktisk i tilfeller der for eksempel eieren av en næringsvirksomhet eller dennes nærstående har kausjonert for selskapets gjeld, og der kanskje privatboligen er stilt som sikkerhet i form av realkausjon. Men mens en kredittkunde etter lovforslaget skal ha rett til å konvertere valutalån uten at kreditten forfaller til betaling, er kausjonistens konverteringsrett knyttet til innfrielsestidspunktet.

Som *Finans Norge* peker på i høringen, kan en rett til å konvertere valutalån brukes spekulativt. For å redusere mulighetene for spekulasjon er konverteringsretten begrenset til en adgang til å konvertere til valutaen som kunden hadde sin hovedinntekt eller formue i ved siste kredittvurdering, eller valutaen som benyttes i en EØS-stat der kunden var bosatt da avtalen ble inngått.

Boliglåndirektivet artikkel 23 nr. 5 gir medlemsstatene adgang til å regulere valutalån ut over reguleringen i direktivet. Departementet legger til grunn at bestemmelsen åpner for å gi regler som gir kunden et ytterligere vern ved valutalån, og at den ikke gir adgang til å begrense kundens konverteringsrett etter direktivet. Departementet er enig med *Finans Norge* i at reglene dermed i vesentlig grad skyver risikoen ved valutalån fra

kunden til kredittyteren. Etter departementets syn er det også hensikten med direktivets regler. Dersom reglene av denne grunn skulle lede til at bankene blir mer restriktive når det gjelder å tilby valutalån til forbrukere, antar departementet at reglene i så fall virker etter sin hensikt. Departementet viser i den forbindelse til erfaringene som blant annet islandske og østeuropeiske lånekunder med lån i utenlandsk valuta har gjort seg. Slike lån innebærer at både kundene og bankene blir sårbare for svingninger i valutakursen.

Når det gjelder synspunktet fra *Pensjonistforbundet* om at det bør gjelde en frarådingsplikt for valutalån, antar departementet at de foreslåtte reglene om valutalån vil dempe omsetningen av slike kredittavtaler til forbrukere. Departementet viser dessuten til at kredittyteren etter lovforslaget har plikt til å forklare risikoen og gjøre kunden kjent med risikoen, og kan være underlagt en avlagsplikt som en del av kredittvurderingsplikten eller som en følge av tjenesteyterens alminnelige plikter dersom lånet åpenbart har en uakseptabel risiko for kunden. Det synes derfor ikke å være et behov for en frarådingsplikt i tillegg til de nevnte forklarings- og avslagpliktene.

Departementet nevner i tilknytning til høringsuttalelsen fra *BlueStep Bank AB* at lovforslagets regler vil gjelde kredittavtaler som inngås etter at reglene har trådt i kraft, jf. § 8-2 annet ledd bokstav d.

36 Kredittavtaler med flere skyldnere

Den alminnelige regelen i norsk rett er at når flere er skyldnere i fellesskap etter avtale, svarer de én for alle og alle for én, med mindre det er særlige holdepunkter for at en annen løsning er avtalt, se som eksempler gjeldsbrevloven § 39, selskapsloven § 2-4 første ledd og sjøloven § 102. Utgangspunktet er det prinsipale solidaransvaret, hvor kreditor kan kreve hele kravet tilbakebetalt fra hvem som helst av samskyldnerne. For kausjonisten gjelder på den annen side et subsidiært solidaransvar; det vil si at kreditor først må forsøke å få betaling fra hovedskyldneren eller hovedskyldnerne. Det vises i den forbindelse til finansavtaleloven § 71.

Det kan for det solidariske ansvaret skilles mellom forpliktelsene utad og gjeldsansvaret samskyldnerne imellom. En vanlig forutsetning er at samskyldnerne seg imellom bare skal svare for en bestemt del av gjelden, eller en like stor andel for hver av samskyldnerne. Dette kommer til uttrykk også i regressregelen i lovforslaget § 2-16.

Det finnes også andre former for felles ansvar enn solidarisk ansvar. Forholdet kan være at den enkelte samskyldneren ikke er ansvarlig for hele gjelden, men kan kreves bare for en andel av fellesgjelden (pro rata ansvar). Denne ansvarsformen er særlig brukt i visse selskapsforhold, jf. selskapsloven § 1-2 første ledd bokstav b. En annen ansvarsform er samskyldnere med alternativt ansvar; det vil si at kreditor kan kreve enten samskyldner A eller samskyldner B, men ikke begge to. Straks kravet er rettet til den ene, er den andre fri fra forpliktelsen overfor kreditor.

I regressomgangen er utgangspunktet gjensidig regressrett mellom A og B, slik at uansett om det er A eller B som betaler gjelden til kreditor, kan den delen som etter avtalen mellom A og B skulle ligge på den andre, kreves tilbakebetalt. Det er mulig å avtale andre løsninger, for eksempel at B kan kreve regress av A, mens A ikke skal ha rett til å kreve regress av B. En samskyldner kan uansett bare søke tilbakebetalt hos den andre det som overstiger betalerens egen gjeldsforpliktelse (delregress). Kausjonisten derimot vil som et utgangspunkt ha rett til helregress, ved at hele beløpet som er betalt etter kausjonsansvaret, kan

kreves tilbakebetalt i regressomgangen med mindre noe annet er avtalt med hovedskyldneren. Tilsvarende gjelder dersom gjelden er stiftet i den ene samskyldnerens interesse. Det er da denne som må bære hele ansvaret innad mellom samskyldnerne.

Etter departementets syn kan det være hensiktsmessig med en regulering i loven av enkelte spørsmål knyttet til kredittavtaler med to eller flere samskyldnere og hvor minst én av kredittkundene er forbruker. Det vises til lovforslaget §§ 5-16 til 5-21. De foreslåtte reglene kommer til anvendelse når to eller flere kunder etter samme kredittavtale hefter for felles gjeld, og hvor kreditttiteren kan gjøre gjeldende krav om tilbakebetaling tidligere enn de tidspunktene som er angitt i lovforslaget § 6-10 om kausjonens forfall mv. I lovforslaget § 5-16 fremgår dette ved ordene «to eller flere kunder», som da er ment å utelukke kausjonisten. Reglene er i hovedsak sammenfallende med tilsvarende regler som gjelder for kausjonsavtaler. De er likevel tilpasset det forholdet at samskyldnerens gjeldsansvar kan gjøres gjeldende tidligere enn et kausjonsansvar.

Departementet nevner for øvrig at lovforslaget § 3-11 gir enkelte alminnelige føringer for avtaleforhold med flere avtalemotparter, herunder samskyldnere.

I §§ 5-2 og 5-4 foreslår departementet regler om kredittvurdering og avslagsplikt. Lovforslaget innebærer en plikt for kreditttiteren til å vurdere kundens kreditttevne og til å avstå fra å yte kreditten dersom kredittvurderingen tilsier at kunden ikke kan oppfylle de økonomiske forpliktelsene etter avtalen, se nærmere punkt 34. I høringen har *Finans Norge* reist spørsmål om anvendelsen av disse reglene når flere låntakere skal være samskyldnere. Finans Norge mener det bør være mulig å legge samskyldnerens samlede økonomi til grunn i kredittvurderingen. Til dette vil departementet bemerke at de foreslåtte reglene om kredittvurdering har bakgrunn i boliglåndirektivets artikkel 18. Artikkel 18 nr. 5 innebærer at når kredittvurderingen tilsier at forbrukeren ikke vil kunne oppfylle sine forpliktelser etter avtalen, skal kreditttiteren avstå fra å yte kre-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ditt. Videre uttales følgende i direktivets fortale avsnitt 57:

«Kredittgiverens beslutning om hvorvidt kreditten skal ytes, bør være forenlig med resultatet av kredittverdighetsvurderingen. For eksempel bør kredittgiverens mulighet til å overføre en del av risikoen til en tredjepart ikke føre til at kredittgiveren ser bort fra konklusjonene av kredittverdighetsvurderingen og tilbyr en kredittavtale til en forbruker som sannsynligvis ikke vil klare å tilbakebetale kreditten.»

Det at kredittyteren kan få dekning også hos for eksempel en samskyldner, gir dermed ikke kredittyteren grunnlag for å inngå avtale med en kunde om et større ansvar enn det kredittvurderingen tilsier at vedkommende med sannsynlighet vil kunne klare å betjene.

Samtidig følger det av artikkel 18 nr. 1 at kredittvurderingen skal ta tilstrekkelig hensyn til «faktorer som er relevante» for å kontrollere sannsynligheten for at forbrukeren vil kunne oppfylle sine forpliktelser etter kredittavtalen. Det vises i den forbindelse også til fortalens avsnitt 55. I samsvar med dette vil ikke bare inntekt, men også oppsparte midler og eiendeler kunne tas i betrak-

ting. Når det gjelder samskyldnere, legger departementet til grunn at regressfordringen som en samskyldner eventuelt vil ha overfor andre samskyldnere, må kunne tas i betraktning som en av skyldnerens eiendeler etter lovforslaget.

Det kan være en fordel med en tydeligere regulering av disse spørsmålene i loven. Som det fremgår av punkt 9, foreslås det i § 2-16 å kodifisere regler om regress. I § 5-17 første ledd foreslås en bestemmelse om at det skal inntas i kredittavtalen hvor stor andel av kredittbeløpet som kan kreves tilbake fra hver samskyldner. Videre er det i bestemmelsens annet ledd presisert at en samskyldners kredittevene etter § 5-1 skal vurderes på grunnlag av gjeldsansvaret etter første ledd selv om samskyldnerne seg imellom har avtalt en annen fordeling. At adgangen til å søke regress hos en samskyldner kan tas i betraktning ved vurderingen av kredittevnen, kommer forutsetningsvis til uttrykk i tredje ledd. Denne bestemmelsen gir en beskyttelse av regresskravet i tilfeller der en samskyldners kredittevene er betinget av at vedkommende kan gjøre gjeldende et regresskrav. Kredittyteren skal i så fall påse at samskyldnerne i kredittavtalen inntar vilkår om at det ikke kan gis avkall på krav om tilbakebetaling før det tidspunktet kravet kan gjøres gjeldende.

37 Kausjonsavtaler

37.1 Direktivene

Det er kun fjernsalgsdirektivet og boliglåndirektivet som uttrykkelig kommer til anvendelse på kausjonsavtaler – og da begrenset til avtaler der kausjonisten eller kredittkunden er forbruker. Det vises her til definisjonen i boliglåndirektivt artikkel 4 nr. 24, som innebærer at en «betinget forpliktelse eller garanti» defineres som «en kredittavtale som tjener som garanti for en annen separat, men tilknyttet transaksjon, og der kapitalen som er sikret gjennom fast eiendom, utnyttes bare dersom det inntreffer en hendelse eller hendelser som er angitt i avtalen». Sett i sammenheng med direktivets definisjon av «kredittavtale» i artikkel 4 nr. 3 og boliglåndirektivets virkeområde i artikkel 3, skal derfor boliglåndirektivets regler komme til anvendelse ikke bare på de kredittavtalene som er sikret med pant i fast eiendom til boligformål eller tilsvarende sikkerhet i en rettighet til fast eiendom til samme formål av kredittkunden selv, men også der kredittavtalen er sikret med slik sikkerhetsstillelse i form av en betinget garanti eller forpliktelse (kausjon).

Det vises i denne sammenheng til fremstillingen av boliglåndirektivets regler i punkt 34 til 36, samt til en nærmere omtale av direktivet i punkt 3.

For fjernsalgsdirektivets del er det i hovedsak regler om opplysningsplikt og angreretts- eller betenkningstid som er av betydning ved fjernsalgsavtaler som inngås med en forbruker som kausjonist. Det vises her til punkt 15 og til punkt 19 i proposisjonen.

37.2 Gjeldende rett

Kausjonsavtaler reguleres av finansavtaleloven kapittel 4. Det følger av § 57 at reglene i kapittel 4 gjelder når en finansinstitusjon, en lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd eller en kommune eller fylkeskommune er kreditor etter kausjon stilt for kreditt. Kapitlet gjelder også når en forbruker stiller kausjon gjennom et meglerforetak. Som kausjon regnes også pant stilt av en tredjeperson, såkalt realkausjon.

I § 59 er det gitt regler om opplysningsplikt før inngåelse av en kausjonsavtale. Institusjonen skal skriftlig opplyse kausjonisten blant annet om den alminnelige risiko som knytter seg til kausjonsansvar, de kreditter kausjonen skal omfatte, tidsrommet kausjonsansvaret skal gjelde, og størrelsen på kausjonsbeløpet. Kredittgiveren skal så snart som mulig gi kausjonisten en kopi av kredittavtalen eller på annen måte gjøre den tilgjengelig for kausjonisten.

§ 60 innebærer en plikt til å fraråde inngåelse av kausjonsavtale. Det følger av første ledd at dersom kredittgiveren frarår en forbruker å oppta kreditten etter reglene i § 47, skal kredittgiveren før kausjonsavtalen inngås eller kreditten utbetales underrette kausjonisten om dette skriftlig. Det samme gjelder dersom kredittgiveren burde ha frarådet forbrukeren å oppta kreditten. Videre følger det av annet ledd at dersom kredittgiveren før kausjonsavtale inngås med en forbruker må anta at økonomisk evne eller andre forhold på kausjonistens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå fra å stille kausjon, skal kredittgiveren skriftlig underrette kausjonisten om dette. Underretningen skal så vidt mulig også gis muntlig. Hvis kredittgiveren ikke gir slike skriftlige underretninger som første og annet ledd stiller krav om, kan kausjonistens ansvar nedsettes så langt dette finnes rimelig.

Kausjonsavtaler som omfattes av finansavtaleloven, inngås langt på vei etter alminnelige avtalerettslige regler, men med den viktige reservasjonen at avtalen for å være gyldig må være inngått skriftlig og inneholde opplysninger «om kausjonsbeløpets størrelse eller det høyeste beløp kausjonen skal sikre», jf. § 61 første ledd første punktum. Kausjonsansvarets omfang kan være regulert på ulike måter i avtalen. Ansvarer kan omfatte hele gjeldsansvaret etter kredittavtalen eller bare deler av skyldnerens ansvar, enten begrenset til et bestemt beløp eller til en bestemt del av kravet.

Selv om det av ordlyden i gjeldende § 61 første ledd og forarbeidene går frem at kausjonsansvaret skal angis med en bestemt sum penger, kom Høyesterett i Rt. 2007 s. 1738 til at loven ikke kan forstås så strengt i alle sammenhenger. I det aktuelle

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tilfellet var det uproblematisk å beregne kausjonsansvaret, og Høyesterett fant at lovens krav til angivelse av kausjonsavtalens innhold var oppfylt, og at kausjonsavtalen dermed var gyldig. Høyesterett uttalte at dersom kausjonsansvarets størrelse uansett lar seg utlede av kausjonsavtalen, «tilsier ikke formålet med innholdskravet at kausjonsavtalen skal være ugyldig» (avsnitt 44). Videre ble det uttalt at det derimot må være et krav at kausjonsbeløpets størrelse lar seg beregne ut fra det som står i kausjonsavtalen alene. Det ble vist til at det ikke «er [...] tilstrekkelig at maksimum kan beregnes ved at man henter opplysninger fra dokumenter utenfor kausjonsavtalen. Det kan heller ikke være tilstrekkelig at kausjonisten muntlig er informert om beløpet eller på annen måte har oversikt over lånets størrelse, for eksempel på grunn av nærhet mellom låntaker og kausjonist» (avsnitt 45). Denne forståelsen ble også lagt til grunn av Høyesteretts ankeutvalg i HR-2017-1182-U avsnitt 15.

Når kausjonisten er forbruker, kan kausjonsavtaler etter gjeldende lov ikke inngås elektronisk, jf. § 61 første ledd annet punktum og punkt 11.2 i proposisjonen. Av denne grunn har fjernsalgsdirektivets regler som gjelder ved kausjon, i praksis ikke hatt betydning til nå.

Kausjonistens muligheter til å ivareta sine interesser i kausjonsforholdet vil ofte ha nær sammenheng med kunnskap om kredittforholdet mellom kredittkunden og kredittyteren. Kredittyteren er derfor pålagt både aktive og passive opplysningsplikter på sikringsstadiet. Etter § 63 skal kredittyteren varsle kausjonisten om mislighold av kredittavtalen. Samtidig skal kausjonisten alltid kunne gjøre seg kjent med det til enhver tid gjeldende kausjonsansvaret, jf. § 64. Ulovfestede kontraktsregler om for eksempel lojalitet i kontraktsforhold kan også få betydning.

Rettsvirkningene av at kredittyteren ikke overholder varslingsplikten, fremgår av andre regler. § 72 første ledd fastslår at manglende varslingsplikter ekskluderer kredittyterens rett til å kreve renter av kausjonisten. Kausjonsansvaret reduseres dessuten etter § 67 annet ledd første punktum i samsvar med den betalingsplanen som følger av låneavtalen, selv om betalingene ikke finner sted. Skyldes den manglende nedbetalingen avtalt betalingsutsettelse, reduseres likevel ikke kausjonistens ansvar før etter seks måneder fra opprinnelig betalingstid, og heller ikke etter det hvis kausjonisten uttrykkelig har samtykket i den utvidelsen av kausjonsansvaret som utsettelsen innebærer, jf. annet punktum. Skyldes den manglende nedbetalingen mislighold, reduseres heller ikke kausjo-

nistens ansvar så lenge kredittyteren etter nærmere regler varsler om misligholdet, jf. tredje ledd.

Sammenlignet med tidligere rett har finansavtaleloven innskrenket adgangen for kredittyteren til å forbeholde seg rett til å ensidig endre vilkårene i kausjonsavtalen eller kredittavtalen til skade for kausjonisten, jf. § 65 første ledd og tredje ledd første punktum. En slik endring av kausjonsforholdet har ingen virkning for kausjonisten. Kredittyteren kan heller ikke uten samtykke fra kausjonisten frigi pant eller annen sikkerhet som var stilt eller forutsatt stilt da kausjonsavtalen ble inngått. Kredittyterens frigivelse av sikkerhet uten kausjonistens særskilte samtykke anses etter § 66 annet ledd som en relevant forutsetningsvikt for kausjonsløftet, hvor virkningen er at kausjonisten anses ubundet.

Etter gyldig inngåelse av en kausjonsavtale vil kausjonskravet eksistere som et betinget krav for det avtalte tidsrommet. Kausjonen løper i samsvar med kausjonsavtalen og kredittavtalen. Dersom kausjonsansvaret omfatter hele hovedfordringen, vil kredittkundens betaling av renter, avdrag og andre forpliktelser direkte redusere kausjonistens ansvar i samme omfang som betalingen. Når kausjonsansvaret bare omfatter en del av hovedfordringen, vil kredittkundens betaling redusere kausjonsansvaret bare i det omfanget kausjonsansvaret omfatter de forpliktelsene som gjøres opp ved betalingen, jf. § 67 første ledd. Tilsvarende vil utbetaling på en gjeldsforsikring for kreditten redusere kausjonistens ansvar, jf. § 68.

Kausjonisten har etter § 69 rett til å innfri kausjonsansvaret helt eller delvis hvis kredittkunden har misligholdt kredittavtalen i ikke uvesentlig grad eller det må antas at slikt mislighold vil inntré. Kausjonisten trer da inn i kredittavtalen og de sikkerhetene som er stilt for kredittgiverens fordring, jf. § 70.

Dersom vilkårene for førtidig forfall av kreditten, jf. § 52 første ledd, er til stede, eller dersom det ut fra kredittkundens handlemåte eller alvorlig svikt i kredittkundens betalingsevne er klart at kreditten vil bli vesentlig misligholdt, kan kausjonisten kreve betaling fra kredittkunden direkte til seg selv i det omfang han har kausjonert for lånet, jf. § 74 første ledd.

Når det gjelder kausjonens forfall, opphevet finansavtaleloven innenfor sitt område det tradisjonelle skillet i norsk kausjonsrett mellom det prinsipale og det subsidiære kausjonsansvaret. Dette svarer til henholdsvis selvskyldnerkausjonene, hvor kausjonisten kunne kreves når hovedfordringen var forfalt, og de simple kausjonene,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

hvor långiveren måtte ha uttømt dekningsmulighetene hos låntakeren før kausjonisten kunne kreves. Finansavtaleloven gir en mellomløsning ved at det kreves at det på nærmere vilkår er igangsatt enten fellesforfølgning eller enkeltforfølgning mot låntakeren før kausjonisten kan kreves. Det ansvaret som kausjonisten står igjen med etter kausjonsavtalen og finansavtalelovens regler om nedjustering av ansvaret på sikringsstadiet, jf. foran, er det som i utgangspunktet forfaller til betaling når kausjonisten blir krevd. Loven inneholder imidlertid særlige regler vedrørende renter i anledning låntakerens mislighold og omkostninger ved inndrivelse av lånet, se §§ 72 og 73.

37.3 Forslaget i høringsnotatet

De nåværende reglene om kausjonsavtaler i finansavtaleloven kapittel 4 ble i hovedsak foreslått videreført i høringsnotatet, men med tilpassninger i samsvar med den foreslåtte nye strukturen for lovforslaget. Også for kausjonsavtaler ble det foreslått en utvidelse av reglernes virkeområde til å omfatte enhver kredittyster som inngår kausjonsavtale som ledd i sin næringsvirksomhet, jf. punkt 4.3.

Gjeldende § 59 ble foreslått utformet tilsvarende lovforslagets bestemmelser om opplysningsplikt for kontoavtaler og betalingstjenester. I samsvar med forslaget om å oppheve frarådingsplikten for kredittavtaler etter gjeldende § 47 ble det foreslått at frarådingsplikten skulle utgå også for kausjonsavtaler, jf. punkt 34.3. Det ble i stedet foreslått en styrket kredittvurderingsplikt og forklaringsplikt, og på samme måte som at det etter forslaget ikke skulle kunne inngås kredittavtale når kunden trolig ikke kan oppfylle avtalens forpliktelse, ble det foreslått en tilsvarende beskyttelse av kausjonisten når denne trolig ikke vil kunne bære kausjonsansvaret.

Kravene til kausjonsavtalers form og innhold bygget på de tilsvarende bestemmelsene om kontoavtalers og kredittavtalers form og innhold. Det ble videre foreslått at kausjonsavtaler skal kunne inngås elektronisk, se punkt 11.

Lovforslaget innebar at kravet om at kausjonsavtalen skal angi kausjonsbeløpets størrelse eller det høyeste beløp kausjonen skal sikre, skulle kunne fravikes i næringsforhold.

37.4 Høringsinstansenes synspunkter

Advokatforeningen er positiv til forslaget om at kravet til maksimalbeløp for kausjoner skal kunne fravikes i næringsforhold, og mener at det på «en fornuftig måte kan avhjelpe dagens praksis med et kunstig høyt kausjonsbeløp for blant annet å sikre dekning for utgifter til mislighold».

Finans Norge har innvendinger til høringsnotatets forslag om forholdet mellom et finansforetak og forbrukeren ved innfrielse av en institusjonsgaranti o.l.:

«Etter gjeldende finansavtalelov § 44 sjette ledd gjelder §§ 48 Kredittavtalens form og innhold og 52 Førtidig forfall tilsvarende i forholdet mellom institusjonen og forbrukeren så langt de passer. Finans Norge mener dette bør være tilfelle for denne type garantier etter dette forslaget også. Vi ser ingen god grunn til å erstatte konkrete krav til kausjonsforholdet.»

Finansforbundet uttaler:

«I dag kan lovens regler om kausjonistens rettigheter fravikes i sin helhet når kausjonisten er næringsdrivende (men med en skriftlig avtale som angir det maksimale kausjonsansvaret), det er også fast praksis at disse reglene fravikes når kausjon stilles i næringsforhold. Hvis forslaget vedtas som foreslått innebærer det store konsekvenser som vi mener ikke har fått en nødvendig konsekvensutredning. En omfattende kredittvurdering av selskap og varsling ved alle endringer knyttet til låneavtalen er et par opplagte konsekvenser av et slik forslag. Dette er både upraktisk og vil kunne føre til at personer med næringsvirksomhet blir mindre attraktive som kausjonister for bankene.»

Kommunalbanken AS mener at regelen om at kausjonistens ansvar skal være begrenset til ti år, men likevel fem år for kassakreditt og lignende ramme-kreditt mv., bør være fravikelig når kausjonisten ikke er forbruker.

37.5 Departementets vurdering

Departementet foreslår i det vesentlige å videreføre gjeldende lovs regler om kausjonsavtaler. Kausjonsavtaler er regulert i lovforslagets kapittel 6, som sammen med de alminnelige reglene i

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

kapittel 2 og 3 langt på vei vil avløse reglene i gjeldende kapittel 4.

Lovforslagets kapittel 3 og 6 vil gjelde for kausjonsavtaler som sikrer en kredittavtale inngått etter reglene i kapittel 5, eller som sikrer leiefinansiering nevnt i § 5-23 annet ledd, jf. her definisjonen av «kausjon» i § 1-7 annet ledd. I praksis vil det si kausjon som sikrer kredittavtaler og leiefinansiering inngått mellom en forbruker og en næringsdrivende kreditttaker, og kausjon som sikrer en kredittavtale inngått mellom en næringsdrivende kredittkunde og et finansforetak som kreditttaker. Det vises til punkt 4.5 for en nærmere beskrivelse av hvilke kausjonsavtaler lovforslaget omfatter.

Som følge av at departementet foreslår generelle regler om tjenesteyterens opplysningsplikt og avtalenes form og innhold, innebærer lovforslaget noen strukturelle endringer sammenlignet med gjeldende lov. De gjeldende opplysningspliktene videreføres, men det foreslås også noen nye, se punkt 15 og lovforslaget § 3-22, jf. § 3-36.

Som etter gjeldende § 61 første ledd første punktum foreslår departementet at kausjonsavtaler skal inngås skriftlig, jf. § 3-9 første ledd. Departementet foreslår imidlertid ikke å videreføre formuleringen i gjeldende § 61 om at kausjonsavtalen må være skriftlig for å være bindende. Det følger av lovforslaget § 3-9 tredje ledd at dersom kunden er forbruker, er avtalen bindende bare på nærmere bestemte vilkår, herunder at avtalen er inngått skriftlig, men dette gjelder ikke hvis kunden ikke ønsker å påberope seg manglende avtalebinding, jf. tredje ledd bokstav a. Se for øvrig også særreglene for kausjonsavtaler i tredje ledd annet punktum.

I tillegg til kravet om skriftlighet følger det av § 3-9 annet ledd bokstav c at når kausjonisten er forbruker, skal avtalen være signert av kausjonisten.

I samsvar med gjeldende lov skal kausjonsavtalen inneholde opplysninger om kausjonsbeløpets størrelse eller det høyeste beløp kausjonen skal sikre. Kravet om angivelse av ansvaret – det kausjonsrettslige spesialitetsprinsippet – fremgår av § 3-9 tredje ledd, samt § 3-12 første ledd når denne ses i sammenheng med § 3-22, jf. § 3-36 annet ledd. Det følger av § 1-9 at kravet kan fravikes når kausjonisten er næringsdrivende.

Som det fremgår av punkt 37.2, er det i rettspraksis lagt til grunn at kausjonsavtalen kan være bindende selv om kausjonsbeløpet ikke er angitt, dersom kausjonsansvarets størrelse uansett lar seg utlede av kausjonsavtalen. Det følger av § 3-36 annet ledd i lovforslaget at det er det

totale beløpet som kausjonsansvaret skal dekke, som må angis, eventuelt det høyeste beløpet hvis det nøyaktige beløpet ikke kan oppgis. Departementet viser til at de omtalte avgjørelsene gjaldt kausjon stilt av næringsdrivende. Synspunktet om at kausjonsansvarets størrelse kan fremgå ved å sammenstille ulik informasjon i kausjonsavtalen, gir etter departementets syn ikke tilstrekkelig vern når kausjonisten er forbruker. For de fleste forbrukere må det antas at kausjonsavtalen vil være komplisert nok fra før.

Det naturlige vil være å vise til kredittbeløpets størrelse eller en andel av kredittbeløpet som kausjonen skal dekke, med tillegg av en sum eller utregning for øvrige kredittkostnader eller inndrivingskostnader som ansvaret skal dekke. Det vise her til kravene i fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 annet avsnitt bokstav b, som krever opplysninger ved finansielle tjenester om:

«den samla prisen som forbrukaren skal betale tenesteytaren for den finansielle tenesta, medrekna alle provisjonar, gebyr og kostnader, og dessutan alle skattar og avgifter som vert betalte gjennom tenesteytaren, eller dersom det ikkje kan opplysast om nokon nøyaktig pris, opplysningar om grunnlaget for utrekning av prisen, slik at forbrukaren kan kontrollere dette».

Lar det seg ikke gjøre å angi ansvaret med et nøyaktig beløp, må det angis et høyestebeløp. En slik angivelse av kausjonsbeløpet vil kunne stille særlige krav til tjenesteyterens forklaringsplikt. Ansvaret må kunne settes helt eller delvis ned etter alminnelige regler dersom det er årsakssammenheng mellom kausjonistens villfarelse om ansvarets omfang og en angivelse som ligger i grenseland for hva som er tilstrekkelig presist, og som tjenesteyteren dermed har en oppfordring til å forklare nærmere.

Etter lovforslaget § 3-36 bokstav a skal forbrukeren gis de opplysninger som gis av kreditttakeren til kredittkunden, i tillegg kommer opplysninger om eventuelle andre kostnader i forbindelse med kausjonsavtalen som skal oppgis som en del av opplysningsplikten for kausjonsavtalen som sådan. Kravet i § 3-28 bokstav a om «spesifikasjon av eventuelle enkeltelementer» medfører at det må angis hvilken form for garanti som er stilt, og om ansvaret skal omfatte renter og inndrivelseskostnader, jf. §§ 6-11 og 6-12.

Spesialitetsprinsippet andre side i gjeldende § 61 – kravet om angivelse av den kreditten kausjonen skal sikre – videreføres i § 3-36 første ledd

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delebert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

bokstav a. I næringsforhold vil det etter gjeldende rett bero på en tolkning av kausjonsavtalen hvilke kreditter den skal sikre, se for eksempel Rt. 1992 s. 1002 og Rt. 1993 s. 149. Når kravene til avtalens innhold og opplysningspliktene etter forslaget også gjelder overfor næringskausjonister, vil spesialitetsprinsippet gjelde også her.

Kausjonsavtaler skal etter forslaget kunne inngås elektronisk, jf. punkt 11.5 og § 3-9, jf. § 3-2 fjerde ledd.

Som det fremgår av punkt 34.5, foreslås det ikke å videreføre frarådingsplikten etter gjeldende § 47 for kredittavtaler. I samsvar med forslaget i høringsnotatet foreslås det som følge av dette at det heller ikke skal gjelde regler om frarådingsplikt for kausjonsavtaler. Det foreslås at disse reglene erstattes av en styrket kredittvurderingsplikt og forklaringsplikt og en regel om at det ikke skal inngås kausjonsavtale når kausjonisten sannsynligvis ikke vil kunne bære kausjonsansvaret, jf. § 6-1.

38 Økonomiske og administrative konsekvenser

38.1 Generelt om lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet har vurdert lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for betalere og betalingsmottaker i forbindelse med betalingsoppgjør, herunder tilbakebetaling av kreditt, samt for skyldneren, avhenderen og erververen ved overdragelse av pengekrav. Departementet har dessuten vurdert lovforslagets konsekvenser for private tilbydere av finansielle tjenester og finansoppdrag (banker, kredittyttere, formidlere mv.) og for forbrukerne og næringsdrivende kunder (herunder potensielle kunder og andre avtaleparter eller brukere av finansielle tjenester). Videre er lovforslagets konsekvenser for offentlige myndigheter, klageorgan og domstolene vurdert.

Lovforslaget innebærer ikke en vesentlig endring av virkeområde for *næringsdrivende kunder* når det gjelder hvilke tjenester og avtaler som omfattes av lovforslaget. Departementet legger derfor til grunn at lovforslaget ikke vil medføre større endringer når tjenesteytere inngår avtaler med næringsdrivende kunder, se likevel nedenfor i punkt 38.8 om kredittvurdering.

For *forbrukeravtaler* innebærer lovforslaget at finansielle tjensteavtaler som inngås i tjenesteyterens salgslokaler, men som faller utenfor virkeområdet til gjeldende finansavtalelov, vil bli lovregulert, se her nærmere omtale i punkt 4. Den overveiende andelen av avtaler om finansielle tjenester med forbrukere inngås i dag ved fjernsalg, som reguleres av regler i angrerettloven kapittel 7 og 8. Det foreslås at disse reglene blir innarbeidet i finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven, se blant annet punkt 15. Det antas å være et relativt lite antall avtaler som det utvidede virkeområde i praksis vil få konsekvenser for. Forslaget antas ikke å få vesentlige konsekvenser for avtalepartene.

Lovforslaget er utformet og gitt en struktur som har til hensikt å gjøre det enklere å utarbeide standardavtaler og standardisert forbrukerinformasjon, som sammen med gode digitale tjenester

kan redusere unødvendige telefonhenvendelser til tjenesteyteren og sikre raskere saksgang for både tjenesteyteren og kunden. Lovforslaget legger til rette for automatisert behandling og rutiner som utføres uten at noen fysiske personer er involvert, eksempelvis ved produksjon av kontoinformasjon til kundene.

Lovforslaget er videre utformet med sikte på å legge til rette for økt bruk av digitale selvbetjeningsløsninger, slik at kunden kan få svar nokså umiddelbart, eksempelvis ved henvendelse om utsatt betalingsfrist for et avdrag. Dette forutsetter imidlertid at relevante forhold for avgjørelsen nedfelles i tjenesteyterens programkode, og at saken for øvrig er egnet for automatisering. For eksempel blir mange søknader om utdanningsstøtte til Lånekassen behandlet automatisk, og lovforslaget innebærer at private aktører kan ta i bruk tilsvarende løsninger.

De foreslåtte reglene om elektronisk kommunikasjon, jf. § 3-2, vil videre kunne innebære en vesentlig besparelse for tjenesteyteren. Foruten sparte utgifter til utsending av fysiske brev vil en omlegging fra et krav om aktiv innhenting av samtykke fra kundene til en reservasjonsrett åpne for elektronisk kommunikasjon med langt flere kunder. Det vil være opp til den enkelte tjenesteyteren å velge hvordan kommunikasjonen med kunden gjennomføres. Skriftlig kommunikasjon kan tenkes oppfylt på forskjellige måter. I og med at tjenesteyteren gis mulighet til selv å velge hvordan skriftlighetskrav etter loven skal oppfylles, vil det variere mellom tjenesteyterne hvilke kostnader skriftlighetskravene vil medføre. Departementet legger imidlertid til grunn at tjenesteyteren vil velge den fremgangsmåten som er mest lønnsom eller hensiktsmessig for seg og sin kunde.

I høringen har det vært delte oppfatninger om de økonomiske konsekvensene av forslagene i høringsnotatet og utredningen av disse konsekvensene. *Regelrådet* sammenfatter sin egen konklusjon slik:

«Regelrådet finner at forslaget ikke er tilstrekkelig utredet, jf. kravene i utredningsinstruksen punkt 2–1 og 2–2.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Regelrådet vil særlig fremheve den manglende beskrivelsen av berørte aktører og næringer, og deres struktur. Videre vil Regelrådet påpeke at den manglende beskrivelsen av konsekvensene ved et utvidet materielt virkeområde er alvorlig.

Regelrådet har forståelse for at uttømmende beregninger av konsekvensene av dette forslaget er uhensiktsmessig, men konsekvensene burde vært beskrevet og det kunne vært gitt eksempler på kostnadene for de ulike aktørene.

Regelrådet mener videre at forutsetningene for en vellykket gjennomføring burde vært nærmere vurdert. En vellykket gjennomføring kan i seg selv minske byrdene i regelverket for næringslivet.»

Finansmarkedsprosjektet, Institutt for privatrett, Universitet i Oslo peker på sin side på at kontraktsrettslig lovgivning innebærer en avveining av kontraktspartenes interesser, og at lovforslaget dermed ikke kan vurderes bare ut fra den ene partens interesser. Det vises til at de økonomiske konsekvensene for kundene av manglende kontraktsrettslig regulering har vært meget høy. I uttalelsen gis det ellers uttrykk for følgende:

«Finansmarkedsprosjektet støtter lovforslaget. Gjeldende finansavtalelov er utdatert og uhensiktsmessig, og dekker ikke behovene for kontraktsrettslig regulering av finansielle tjenester. Ikke minst er det positivt at det foreslås generelle kontraktsrettslige regler i lovens kapittel 1, som også sikrer at samspillet mellom offentligrettslige og privatrettslige sanksjoner blir bedre og mer effektivt.

Dette er helt nødvendig for å sikre kundenes tillit til finansmarkedet. Tillit hos brukerne er av avgjørende betydning for at markedene skal virke etter hensikten, det vil blant annet si å bidra til en effektiv allokering av ressurser og gi mulighet til å omfordele og håndtere risiko. Manglende tillit til markedene kan gå utover deltagelsen i finansmarkedene, og dermed føre til en svekkelse av markedenes evne til å utføre disse funksjonene.

Velfungerende markeder for finansielle tjenester har avgjørende betydning for den enkelte og for samfunnet. Finansmarkedet danner grunnlaget for velferd, arbeidsplasser og verdiskapning – både for samfunnet og individene. Ikke minst har de senere års finanskriser vist dette med all tydelighet. Det er blitt stadig klarere at informasjonssasymmetrien mellom

forbrukere og finansinstitusjoner kan få konsekvenser for systemets stabilitet, institusjonenes risiko-taking og forbrukernes tillit. Manglende tillit til produkter og markeder kan bidra til kriser men også få konsekvenser for økonomisk vekst generelt. [...]

EU foretar jevnlig undersøkelser av forbrukernes tillit til ulike markeder. Disse undersøkelsene viser at forbrukerne i Norge, og EU/EØS for øvrig, har lav tillit til sentrale deler av det finansielle markedet.

Særlig kommer markedet for investeringsprodukter dårlig ut.

Norske forbrukere har lavere tillit til disse markedene enn den gjennomsnittlige forbruker i EU.

Det er grunn til å tro at den lave tilliten norske forbrukere har til deler av markedet for finansielle tjenester har sammenheng med aggressivt salg av bestemte typer spare- og investeringsprodukter. Dette gjelder særlig sammensatte spareprodukter og salg av unoterte aksjer i eiendomsselskaper. Disse produktene er kjennetegnet ved høy risiko, høye kostnader og lav forventet avkastning. Praksis fra Finanstilsynet har avdekket til dels omfattende brudd på gjeldende markedslovgivning.

Det er imidlertid påfallende at dette ikke korresponderer med vedtak i Finansklagenemnda Bank eller avgjørelser i domstolene som har gitt kundene som er rammet av dette erstatning for det tapet de er påført som følge av foretakenes opptreden. Tvert imot viser praksis fra Finansklagenemnda og domstolene at det har vært vanskelig for kundene å nå frem med sine krav.

Det er helt avgjørende for tilliten til nye spareprodukter at forbrukere og investorer i sin alminnelighet får klargjort sine rettigheter på en måte som også innebærer at de kan håndheves.

Både økonomiske og rettsvitenskapelige forskere har påpekt at den privatrettslige forbrukerbeskyttelsen har sviktet i praksis. Det er på denne bakgrunn helt nødvendig med tiltak som kan gjenopprette kundenes tillit til at de har tilgang til privatrettslige sanksjoner. Lovforslaget er et kjærkomment bidrag i så henseende. Forslaget § 4 om tjenesteyterens plikter og § 11 om erstatning er særlig viktige og positive tiltak.»

Forbrukerombudet uttaler seg i samme retning og mener at «det er grunnlag for å hevde at forslaget til ny finansavtalelov vil gi en stor samfunnsøkon-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

misk gevinst, både for foretakene og for forbrukerne».

Lovforslaget gjelder i hovedsak avtaleforhold hvor partene i utgangspunktet har avtalefrihet og frihet til selv å velge fremgangsmåte for å oppfylle plikter etter loven – forutsatt at forbrukervernet ikke blir svekket. I markedet tilbys for eksempel tradisjonelle løsninger som produktet BrevGiro og kontoinformasjon på papir, i tillegg til digitale løsninger. Departementet har ikke funnet det hensiktsmessig å vurdere hvordan markedet utvikler seg i så måte, men har i stedet hatt som målsetting at lovforslaget skal være mest mulig nøytralt med hensyn til valg av tekniske løsninger for gjennomføringen av tjenester og plikter.

38.2 Betalingsoppgjør mv.

Reglene i lovforslagets kapittel 2 er i all hovedsak en videreføring av gjeldende rett. Reglene gjelder på formuerettens område og får således ikke anvendelse på krav fra det offentlige, slik som bøter, gebyr og skattekrav. Lovforslaget hindrer betalingsmottakere i å kreve gebyr for bruk av visse kortbaserte betalingsinstrumenter, se her lovforslaget § 2-6. Dette forslaget vil gjøre det rimeligere for betaleren å benytte slike kort i betalingsoppgjør, men innebærer samtidig at muligheten for å få inntekt gjennom gebyrene forsvinner for betalingsmottakeren.

38.3 Tjenesteyterens alminnelige plikter

De foreslåtte reglene om tjenesteyterens plikter i § 3-1 innebærer i hovedsak en videreføring av gjeldende rett for finansielle tjenester som følger av blant annet virksomhetslovgivningen og alminnelige kontraktsrettslige prinsipper, herunder prinsippet om lojalitet i kontraktsforhold, se punkt 10. Slike krav fremkommer også i blant annet finansbransjens krav til god forretningsskikk, slik dette er formulert i «God Skikk», utarbeidet av Finansnæringens autorisasjonsordninger.

Kravet om at personlige anbefalinger til kunden skal fremgå av et skriftlig dokument, synes i hovedsak å innebære en videreføring av tjenesteyterens plikt til å dokumentere hvilke ytelser som gis kunden.

Lovforslagets regler om markedsføring er også en videreføring av gjeldende rett, og synes derfor ikke å innebære verken en reduksjon eller

økning av tjenesteyterens kostnader eller administrative byrder. Når det gjelder krav til alminnelige opplysninger til allmenheten på nettsider og i salgslokale etter § 3-3, vil kravet kunne medføre kostnader i en innledende fase for å tilpasse innholdet i slike opplysninger til lovforslagets regler, blant annet som følge av gjennomføringen av betalingskontodirektivet i norsk rett.

For oppdragsforetak som tilbyr finansoppdrag som ledd i næringsvirksomhet, innebærer lovforslaget en plikt til å tegne ansvarsforsikring, jf. § 3-58 tredje ledd. Forsikring eliminerer i stor grad risikoen for at skadelidende kunder ikke får erstatning, og at tjenesteyteren eventuelt går konkurs som følge av slike krav. Forsikringsplikten vil innebære en utgift i form av forsikringspremier, men også eventuelt sparte utgifter dersom en ansvarsforsikring dekker tap som formidleren selv ellers måtte ha dekket. Lovforslaget antas å innebære en økning i forsikringsselskapenes omsetning av slike ansvarsforsikringer. Krav til ansvarsforsikring vil samtidig øke kundenes mulighet til å få dekning for eventuelle ansvarsbetingende tap. Særlig vil dette lette muligheten for å få dekket krav som kan kreves erstattet fra formidlere som driver virksomhet i Norge gjennom oppdragsforetak eller ved grensekryssende virksomhet.

Tjenesteytere med ansatte som utformer, tilbyr, inngår avtaler eller gir råd om finansielle tjenester, må påregne økte økonomiske kostnader og økt bruk av administrative ressurser sammenlignet med i dag. Dette skyldes behovet for oppdatering og oppfølging av ansatte i forbindelse med nye lovbestemte krav, jf. i den forbindelse kravet om tilstrekkelige kunnskaper ved finansiell rådgivning etter § 3-1 fjerde ledd, jf. forskriftshjemmelen i syvende ledd. Tjenesteyteren vil få kostnader knyttet til oppfølging av at ansatte til enhver tid har tilstrekkelige kunnskaper. Kostnadene, sett i forhold til tjenesteyterens inntjening, antas likevel å være relativt beskjedne. Tjenesteytere som driver formidlingsvirksomhet, men som i dag ikke vil kunne dokumentere nødvendige kunnskaper etter nye regler om dette, må påregne kostnader for å kunne oppfylle de nye kravene, men departementet tar sikte på å gi overgangsregler som innebærer at tjenesteytere vil få noe tid på seg til å oppfylle kravene. Det må kunne antas at forslaget vil medføre at kundene vil få tjenester av en høyere kvalitet og som i større grad svarer til forventningene det er rimelig å ha til rådgivningstjenester.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

38.4 Avtaleinngåelsen

Nye regler om avtaleinngåelsen etter §§ 3-9 flg. åpner for vesentlige besparelser ved at tjenesteyteren vil kunne benytte samme fremgangsmåte for alle finansielle avtaler. I dag gjelder ulike formkrav for eksempel avtale om konto og kreditt, samt ulike krav når avtalen inngås ved fjernsalg og i salgslokale. Lovforslaget innebærer blant annet at det vil være enklere å inngå kombinerte avtaler, siden det ikke vil gjelde ulike formkrav for den enkelte avtaletypen.

Departementet viser også til at kunden kan gi for eksempel en kredittytter tillatelse til å innhente opplysninger om kunden fra ulike registre, slik som ligningsopplysninger og opplysninger fra gjeldsinformasjonsforetak, i tillegg til opplysninger tjenesteyteren selv har om kunden. Kunden slipper da selv å måtte skaffe til veie disse opplysningene, noe som reduserer mulighetene for feil. For kundene vil et delvis ferdig utfylt skjema med opplysninger som tjenesteyteren har innhentet, også innebære tidsbesparelse og forenkling, og muligens en lavere terskel for å inngå avtale. For tjenesteytere som ikke digitaliserer og automatiser sine rutiner, antas dette å innebære større kostnader for å oppfylle lovforslagets krav i forbindelse med avtaleinngåelsen.

Lovforslaget åpner for elektronisk inngåelse av kausjonsavtaler. Departementet viser til at det dermed legges til rette for å realisere den gevinsten som elektronisk tinglysing innebærer for tjenesteyterne og Statens kartverk. Estimerer som Statens kartverk har innhentet fra Eiendom Norge, tyder på at lovforslaget vil innebære en gevinstrealisering på 1,2 milliarder kroner over en tiårsperiode.

Videre vil adgangen til å innta vilkår om endring av avtalen ved passiv aksept for alle finansielle tjenester gi mulighet for reduserte kostnader for tjenesteyteren, jf. § 3-14.

De foreslåtte reglene om risikofordelingen ved misbruk av elektronisk signatur etter § 3-20 antas å innebære at flere kunder kan være villige til å benytte elektronisk signatur ved avtaleinngåelsen. Lovforslaget gir tjenesteyterne og tilbydere av signaturløsninger klare insentiver til å utvikle trygge rutiner for elektronisk avtaleinngåelse. Hvilke kostnader tjenesteyterne vil ha i forbindelse med elektronisk avtaleinngåelse, vil avhenge av den risikoen som tjenesteyteren i så fall selv velger å akseptere. For eksempel vil utbetaling av kreditt til en konto som ikke eies av kredittkunden, innebære en større risiko sammenlignet med det å utbetale til kredittkundens egen konto. Departe-

mentet viser dessuten til at tjenesteyteren har muligheter til å pulverisere tapet og utvikle tryggere løsninger.

Klarere regler om varslingsplikt for kunden ved misbruk og eventuell økt vilje hos kundene til å ta i bruk elektronisk signatur vil dessuten kunne innebære indirekte fordeler også for andre næringsdrivende og offentlige instanser som benytter elektronisk signatur i sin virksomhet.

38.5 Opplysningsplikt før avtaleinngåelsen

Finansforetak er allerede etter dagens lovgivning pålagt informasjonsplikter før avtaleinngåelsen. Et mer tilgjengelig regelverk om tjenesteyterens opplysningsplikt, se punkt 15, vil derfor trolig gi lavere kostnader for tjenesteyteren. Det samme gjelder for forslaget om å samordne finansavtalelovens opplysningsplikter med regler om opplysningsplikter av samme type i gjeldende angrerettlov. I en innledende fase vil omstruktureringen imidlertid kunne innebære økte kostnader som følge av omlegging av rutiner og tilpasning av informasjonssystemer. Tjenesteyteren vil som et utgangspunkt selv kunne avgjøre hvordan skriftlige opplysninger formidles til kundene, og kostnader til å oppfylle disse pliktene vil derfor kunne variere ut fra tekniske løsninger og tjenesteyternes egne krav til brukeropplevelse for kundene. En enkel måte å oppfylle kravene på vil være å gi kunden et utkast til avtale med opplysninger som skal gis, med eventuelt standardisert gebyr opplysningskjema og kredittopplysningskjema som vedlegg.

38.6 Misligholdssanksjoner mv.

Når det gjelder lovforslagets regler om mislighold, viser departementet til at disse i stor grad bygger på gjeldende rett, og at lovforslaget som et utgangspunkt ikke innebærer at risiko fordeles på en annen måten enn i dag mellom kunden og tjenesteyteren, se nærmere omtale i punkt 22 til 24. Uten erstatningsregler ville den enkelte selv måtte bære risikoen for økonomisk skade som er forårsaket av andre, eventuelt forsikre seg mot denne risikoen. Erstatningsreglene angir hvem som til slutt har risikoen og må dekke tapet når det har oppstått en økonomisk skade. Reglene innebærer ikke i seg selv at kostnader oppstår. For samfunnet er det derfor i sum ingen større forskjell på om det er kunden eller banken som

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

må bære et tap som er oppstått. Erstatningsreglene kan imidlertid bidra til at risiko fordeles optimalt, og at den som har de beste forutsetningene for å forebygge skadetilfellet, får et økonomisk insentiv til å forebygge, noe samfunnet som sådan er tjent med.

Finans Norge har uttalt i høringen at «[s]om følge av erstatnings- og søksmålsrisikoen vil sannsynligvis finansforetakene bli mer varsomme med å gi kreditt. Enkelte kredittverdige lånesøkere vil få avslag. Dette vil bidra til å redusere økonomisk vekst og velferd». Departementet utelukker ikke at enkelte kredittverdige søkere kan få avslag, men vil vise til at det vil være opp til tjenesteyteren å vurdere akseptabel risiko. Departementet er også av den oppfatning at det først og fremst vil være av positiv betydning for kundenes velferd og økonomi om man ikke får innvilget kreditt som det må antas at man ikke er i stand til å betjene.

Lovforslaget inneholder i § 3-8 en regulering av avvikling av avtaleforhold som følge av plikter tjenesteyteren er pålagt etter annet regelverk. Høringsuttalelsen fra *Finans Norge* tyder på at nettopp slike situasjoner er prosessdrivende og skaper unødige kostnader og usikkerhet i forholdet mellom tjenesteyteren og kundene. For både kundene og tjenesteyterne vil lovforslaget på dette punktet derfor innebære administrative forklinger.

Også forslaget til ensartede regler om klagebehandling i § 3-53 vil kunne åpne for en større grad av standardisering av klagebehandlingen. Klare regler vil dessuten kunne gi kundene bedre forutsetninger for å nå frem med berettigede klager.

Lovforslaget endrer ikke Finanstilsynets tilsynskompetanse sammenlignet med gjeldende rett. Det vises i denne sammenhengen til Prop. 110 L (2017–2018) kapittel 9, hvor Finansdepartementet uttaler følgende om konsekvenser for Finanstilsynet som følge av gjennomføringen av det reviderte betalingstjenestedirektivet i norsk i rett:

«Finanstilsynet skal etter lovforslaget også føre tilsyn med tilbyderne. Avhengig av utbredelse vil det kunne føre til en økning i antall søknader som betalingsforetak mv. som Finanstilsynet må behandle, samt økt tilsynsansvar. I den grad aktørene som kommer til, ikke tidligere har vært underlagt Finanstilsynets regulering og tilsyn, må det også forventes at tilsynsarbeidet kan bli noe mer ressurskrevende i en innkjøringsperiode.

Departementet antar videre at det vil kunne være behov for at Finanstilsynets tilsyn med bankene i noen grad rettes inn mot etterlevelse av de plikter som følger av lovforslaget. Dette innebærer bl.a at det føres tilsyn med overholdelse av forpliktelser overfor de andre betalingstjenestetilbyderne til å gi tilgang til konto samt å føre tilsyn med at sikkerheten ved involvering av nye aktører er ivaretatt. Flere og nye aktører vil kunne øke kompleksiteten i betalingssystemet og medføre økt sårbarhet.»

Det legges videre til grunn at Forbrukertilsynets og Markedsrådets tilsynsvirksomhet kan gjennomføres innenfor gjeldende budsjettammer.

38.7 Kontoavtaler og betalingstjenester

Lovforslaget innebærer at det reviderte betalings-tjenestedirektivet gjennomføres i en ny finansavtalelov. Enkelte av de privatrettslige bestemmelsene i direktivet er allerede gjennomført i norsk rett ved forskrift 18. februar 2019 nr. 135 om betalingstjenester, se punkt 32. Gjennomføringen av det reviderte betalingstjenestedirektivet i den nye finansavtaleloven innebærer derfor i hovedsak en videreføring av gjeldende rett, og departementet legger til grunn at gjennomføringen av direktivets regler ikke innebærer økte administrative eller økonomiske kostnader for næringen. Det vises i denne sammenhengen til redegjørelsen i Prop. 110 L (2017–2018) kapittel 9, hvor det uttales følgende om kunder og tjenesteytere:

«Dersom kundene velger å bruke andre betalingstjenestetilbydere enn banken til å få utført betalinger i tråd med lovforslaget her, kan det bety at bankens kontakt med kundene blir svekket. Kunden vil i så fall forholde seg til tredjepartstilbyderen mens banken kun vil tilby kontohold og gjennomføre transaksjoner, uten å kommunisere med kunden gjennom sitt grensesnitt. Dette kan få konsekvenser for kundens lojalitet til banken og bruk av bankens tjenester for øvrig.

Samtidig har bankene tilsvarende mulighet til å opptre som tredjepartsaktør, med de samme rettighetene som øvrige betalingstjenestetilbydere til å få tilgang til kundenes kontoer hos andre banker og til å tilby betalingsfullmaktjeneste og/eller opplysningsfullmaktjeneste. Departementet antar at bankene også vil velge å utvikle nye og forbedrede betalings-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

løsninger for å unngå at egne kunder velger andre tilbydere og løsninger.

Lovforslaget, i likhet med PSD 2, legger videre opp til at betalingstjenestetilbydere kan gjennomføre betalingen som en direkte «konto-til-konto»-betaling fremfor å gjennomføre en betaling med kort eller kortinformasjon. Dette vil kunne ha konsekvenser for aktører som driver slike tjenester. En overgang til «konto-til-konto»-betalinger av vesentlig omfang vil kunne svekke inntektsgrunnlaget og driften til debetkortordninger innenfor EU/EØS. Det vil også kunne bli endringer i bruk av fysiske kort ved grensekryssende betalinger på globalt nivå, mens en global overgang til «konto-til-konto»-betalinger synes i store trekk å ligge frem i tid. Utviklingen for øvrig går også i retning av at flere betalinger gjennomføres uten bruk av det fysiske debetkortet. Eksempler på dette er internetthandel eller bruk av mobilbaserte betalingsapplikasjoner. Kredittkortordninger antas i noe mindre grad å bli berørt av utviklingen, fordi kredittkortordninger har flere andre tilleggstjenester som gjør bruken attraktiv for kundene. Departementet antar derfor at konsekvensene av lovforslaget for kredittkortordninger er mindre enn for debetkortordninger.»

I punkt 26 foreslås en presisering av kundens rett til betalingskonto og betalingstjenester, som kan bidra til en avklaring av hvor langt en slik rett strekker seg. Lovforslaget sikrer videre at elektroniske betalingstransaksjoner i norske kroner gjennomføres samme virkedag i Norge. Det er likevel grunn til å anta at betalingstransaksjoner i norske kroner i et stadig større omfang vil gjennomføres øyeblikkelig i sanntid, jf. her høringsuttalelsen fra *Norges Bank* gjengitt i punkt 29.4. Betalinger i euro og grensekryssende transaksjoner innenfor EØS vil som et utgangspunkt gjennomføres én virkedag raskere enn i dag og innebære sparte kostnader for betaleren og betalingsmottakeren. For øvrig innebærer lovforslaget lavere egenandeler for kundene ved misbruk og uautoriserte betalingstransaksjoner, jf. her punkt 18.1.5. Kundens rettigheter ved reservasjon av beløp på betalingskonto styrkes. Dette innebærer samtidig en redusert grad av sikkerhet for betalingsmottakeren, som for eksempel kan være et hotell, et leiebilselskap e.l., se punkt 27.

Norges Bank anslår i sin rapport «Finansiell stabilitet 2019 Sårbarhet og risiko» punkt 1.2 at gjennomføringen av regler i det reviderte beta-

lingstjenestedirektivet vil gi økte utsikter til konkurranse mellom tilbyderne:

«Den teknologiske og regulatoriske utviklingen åpner for at konkurransen kan endres gjennom inntreden av nye aktører som tilbyr tjenester på områder som er viktige for bankenes lønnsomhet.

[...]

Det reviderte betalingstjenestedirektivet (Payment Services Directive, PSD2) trådte i kraft i Norge 1. april i år. PSD2 kan gi kundene bedre og rimeligere banktjenester. Direktivet åpner for at tredjeparts aktører kan tilby kontoinformasjonstjenester og utføre betalinger på vegne av bankenes kunder. Tredjepartsaktørene kan enten være nye aktører eller banker som allerede opererer i markedet i dag. Det kan fremme nye tjenester som gjør det enklere å sammenlikne betingelser på banktjenester. Flere banker har for eksempel utviklet nettbanken sin slik at kundene kan få oversikt over alle sine konti i ulike banker i én bank.

Gjennom å legge til rette for bedre oversikt kan PSD2 bidra til å øke konkurransen om banktjenester og legge press på bankenes rentemarginer og provisjonsinntekter. Effektene på bankenes inntekter av PSD2 vil avhenge av deres tilpasning. Bankene kan styrke kundeloyaliteten ved å endre sine tjenester slik at de blir mindre sårbare for økt konkurranse. Et eksempel på dette er kundeutbytte, der sparebanker betaler kundene et utbytte som avhenger av hvor store lån og/eller innskudd kundene har hatt gjennom det foregående året. Bankene kan også tilby kundene fordeler ved å kjøpe tjenester med bindingstid eller ved å kjøpe flere tjenester i samme bank.

Dersom lønnsomheten i det norske bankmarkedet fortsetter å være høyere enn utenlandske banker kan oppnå i sine hjemmemarkeder, kan utenlandske banker ønske å øke aktiviteten i det norske markedet. Økt konkurranse fra utenlandske banker kan legge press på rentemarginene og redusere lønnsomheten i det norske bankmarkedet. Utenlandskeide banker og utenlandske filialer har allerede en stor andel av utlånene i både person- og næringsmarkedet [...].»

Gjennomføring av betalingskontodirektivet i norsk rett styrker dessuten forbrukernes tilgang til informasjon om gebyrer for betalingstjenester – både generelt før avtale inngås og i løpende kontoavtaler gjennom en årlig gebyroversikt. Hensikten

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

er her å skape større konkurranse og et marked med lavere priser for forbrukerne. Dette oppnås også ved en videreføring av prissammenligningstjenesten Finansportalen.no. For å realisere denne målsetningen gir betalingskontodirektivet også en rett til bistand for å gjennomføre kontobytte, se punkt 33. Slike regler finnes allerede i det norske markedet i form av Finans Norges bransjeavtale. Etter lovforslaget vil kontobytte-tjenester imidlertid bli tilgjengelige for alle forbrukerkunder og dessuten gi rett til bistand for en forbruker som ønsker å åpne betalingskonto i en annen EØS-stat. For norske betalingstjenesteytere kan dette innebære en sterkere konkurranse om kunder, men også større etterspørsel fra kunder i andre EØS-stater.

Det vises videre til reglene i § 4-46, som går ut på at det for konto som ikke brukes, ikke lenger skal stilles krav om varsel ved rekommandert brev. Etter det departementet har fått opplyst, brukes det i dag ikke ubetydelige summer på slike brev.

38.8 Kredittjenester, kausjons- og garantiforpliktelser

Et formål ved forslaget er en viss reduksjon i omsetningen av kreditt. Det er usikkert hvor stor reduksjon forslaget vil innebære. Redusert omsetning vil i noen grad kunne veies opp ved færre tapsbringende lån. Bakgrunnen for at departementet foreslår tiltak med et slikt siktemål fremkommer av Norges Banks rapport «Finansiell stabilitet 2019 Sårbarhet og risiko» punkt 1.2:

«Husholdningenes gjeld har lenge vokst raskere enn inntektene. Det har bidratt til stadig høyere gjeldsbelastning [...]. Gjeldsbelastningen viser nå tegn til å flate ut. Gjeldsveksten har de siste par årene kommet noe ned samtidig som veksten i husholdningenes disponible inntekter har økt. Det økte rentenivået og fortsatt moderat boligprisvekst vil dempe gjeldsveksten videre, se Pengepolitisk rapport 3/19.

De siste tilgjengelige dataene på individnivå viser en økning i andelen husholdninger med høy gjeldsgrad (gjeld over fem ganger bruttoinntekt) og lav betjenings evne (årlig margin under én månedsinntekt) fra 2016 til 2017 [...]. Særlig blant førstegangskjøpere var det en stor andel som tok på seg gjeld tilsvarende en gjeldsgrad over fem i 2017 [...]. Også husholdninger som ikke var aktive i boligmarkedet, økte gjeldsgraden. Flere av disse hadde

et fall i inntekten. Andelen husholdninger med dårlig pantesikkerhet (netto gjeld høyere enn boligens markedsverdi) var om lag uendret. Tallene tyder på at antallet sårbare husholdninger økte fra 2016 til 2017. Siden da har vi sett en mer moderat vekst i kreditt- og boligpriser som kan tyde på at oppbyggingen av sårbarhet bremser opp.

Rentebelastningen, det vil si andelen av inntekten som går til å betjene renter på lån, er lav i et historisk perspektiv på grunn av lave utlånsrenter [...]. Etter rentehevingene det siste året har rentebelastningen økt litt. Den høye gjeldsbelastningen gjør at renteøkninger nå gir større utslag i husholdningenes rentebelastning enn tidligere. Gjeldsbetjeningsgraden, det vil si andelen av inntekten som går til å betjene renter og normale avdrag på lån, er allerede høy og på samme nivå som før finanskrisen i 2008 og bankkrisen på begynnelsen av 1990-tallet. [...].

Forbruksgjeld utgjør bare 3–4 prosent av husholdningenes samlede gjeld. Høye renter på slike lån bidrar til at rentebelastningen er høy for husholdninger med store forbrukslån. Misligholdet av forbrukslån er høyt og økende [...]. Mer restriktiv utlånspraksis og redusert boligprisvekst kan føre til økt mislighold blant de som har behov for å refinansiere forbruksgjeld som forfaller. Informasjon fra de nye gjeldsregistrene viser at mange har litt forbruksgjeld, mens relativt få har store lån [...]. Veksten i forbrukslån til norske husholdninger var lenge høy og tiltakende, men har avtatt siden toppen i 2016. Lavere vekst henger blant annet sammen med at myndighetene har innført flere tiltak for å regulere forbrukslån de siste årene. Forbrukslånsforskriften og gjeldsregistrene kan dempe veksten ytterligere.»

En utvidet angrerett for usikret kreditt til forbrukere, se punkt 19, ventes ikke å få større konsekvenser. Nye regler om betenkningstid ved boliglån og boligkausjon antas å innebære enkelte kostnader for tjenesteyterne ved omlegging av rutiner, men for øvrig ikke vesentlige kostnader. Det antas ellers at det ikke vil være attraktivt for finansnæringen å inngå avtale om valutalån med en forbruker fordi valutarisikoen i praksis skyves over på kredittlyteren, se punkt 35.

Forslaget om ågerrenter i § 5-7 innebærer etter departementets syn ikke en innsnevring av tillatt pris og markedsatferd, men vil innebære en særskilt oppfordring for tilsynsmyndighetene til å vurdere slike forhold i sin tilsynsvirksomhet. For-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

slaget kan også gjøre det enklere for Finanstilsynet eller Forbrukertilsynet å føre tilsyn med slike avtalevilkår.

Forslaget om å forby koblingssalg av kreditt i § 5-8, som bygger på kravene i boliglåndirektivet, men foreslås å gjelde også for forbrukslån, vil innebære større konkurranse til fordel for kundene og mindre muligheter for tjenesteyterne til å låse kunden til andre produkter enn lånet.

En skjerpet forklaringsplikt for tjenesteyteren ved kreditt og kausjon i forbrukerforhold (se punkt 34) vil kunne innebære en omstilling til nye rutiner og programmering av digitale løsninger. For kundene vil forklaringsplikten trolig kunne gi en bedre forståelse av risikoen som er knyttet til kredittavtalen, og av avtalevilkårene. Dette kan igjen føre til færre tvister til fordel for både kredittyttere og kundene.

Forslaget om at kredittytteren må foreta kredittvurdering av alle kunder i § 5-2, avviker neppe nevneverdig fra hva som må anses som forsvarlig praksis allerede i dag, og eventuelle merkostnader må eventuelt ses i sammenheng med redusert risiko for tap på utlån. Departementet legger til grunn at tjenesteytere allerede i dag utfører kredittvurdering også av næringsdrivende kunder, og at plikten ikke vil innebære noen større omlegging av praksis.

Departementet antar at det nevnte kravet til kredittvurdering og forslaget om en avslagsplikt i § 5-4 vil kunne innebære et redusert tilbud om kreditt til forbrukere som ikke vil kunne betjene gjelden. Departementet viser i den sammenhengen til følgende uttalelse fra Forbrukerombudet (nå Forbrukertilsynet) i høringen:

«Dårlig kredittvurdering og mangelfull rådgivning ved långivning til forbrukere har vært et viktig element i flere av de store økonomiske krisene man har hatt i relativt nær fortid. Den såkalte subprime-krisen i USA hadde sin rot i uansvarlig långivning i forbrukermarkedet og verdsettingen av disse lånene når de ble pakket og konvertert til verdipapirer. I bl.a. Irland og Spania mener mange at uansvarlig långivningspraksis fra bankene, både når det gjaldt forbrukere og boligutviklere, var sterkt medvirkende

til boligboblene som sprakk og førte til store problemer for millioner av forbrukere.

Vårt naboland Danmark fikk i 2008 et markert fall i boligprisene. Fallet fikk ikke like vidtrekkende konsekvenser som i mange andre land, men det skapte forbrukerproblemer man bør høste erfaring av. Forut for prisenfallet var det ikke uvanlig at unge forbrukere som skulle kjøpe sin første bolig fikk full lånefinansiering. Det ble også gitt lån ut over boligens verdi for å finansiere oppussing, møbler ol. Når boligverdien falt, havnet disse forbrukerne i en svært sårbar situasjon. Et salg ville ikke dekke gjelden, og hvis arbeidsløshet, skilsmisse, flytting eller lignende tvang frem et salg, ville dette derfor kunne føre til varige gjeldsproblemer. Disse forbrukerne var, og er delvis fremdeles, henvisst til å «sitte rolig» og håpe på at prisene tar seg opp.

Uansvarlig utlånsvirksomhet har et stort skadepotensiale, og det finnes mange eksempler på at dette har ført til store kostnader både for enkeltforbrukere og samfunnet som helhet. Gjeldsnivået blant norske forbrukere er svært høyt og økende. De positive samfunnsøkonomiske virkningene av regler som sikrer en sunn utlånsvirksomhet, gode kredittvurderinger og tilpasset rådgivning kan neppe underverdes.»

En redusert kredittomsetning som følge av nye regler om kredittavtaler og kausjon kan gi innvirkning på etterspørselen i boligmarkedet. Det er usikkert om lovforslaget vil føre til lavere prisvekst sammenlignet med reglene i gjeldende lov.

Dersom færre får gjeldsproblemer, vil dette innebære en mulighet for innsparing for det offentlige i forbindelse med gjeldsrådgivning, administrasjon av gjeldsordninger, færre saker om tvangsinn drivelse hos namsmyndighetene mv.

De foreslåtte reglene om samskyldnere i §§ 5-16 flg., som foreslås på oppfordring fra finansnæringen, innebærer en større grad av forutberegnelighet for forbrukere som har felles ansvar for gjeld. Likheten med reglene som gjelder for kausjon, innebærer videre at det ikke blir store forskjeller i reguleringen av samskyldnerens og kausjonistens stilling.

39 Merknader til de enkelte bestemmelser

39.1 Til kapittel 1. Innledende bestemmelser

Til § 1-1

Paragrafens *første ledd* angir lovens alminnelige virkeområde. Mens gjeldende § 1 slår fast at loven gjelder for avtaler og oppdrag om finansielle tjenester, gir lovforslaget § 1-1 uttrykk for at loven gjelder for «finansavtaler». At finansoppdrag ikke nevnes, har bakgrunn i definisjonen av begrepet «finansavtale», som etter lovforslaget omfatter finansoppdragene, se § 1-3 første ledd. Lovens virkeområde er ellers nærmere presisert i § 1-2.

På samme måte som gjeldende lov inneholder lovforslaget en regulering av tjenesteyterens plikter i tilknytning til finansavtaler også i tilfeller der det ikke foreligger noen kundeavtale, for eksempel regler om markedsføring og tilsyn. Tjenesteyteren kan dermed bli ansvarlig for å oppfylle plikter uten at det foreligger noen avtale, og lovforslaget er heller ikke til hinder for at en potensiell kunde kan gjøre krav gjeldende. Lovforslaget inneholder dessuten enkelte regler om forhold som ikke direkte gjelder finansavtaler, for eksempel reglene om klageorgan i § 3-54.

Annet ledd gir hjemmel for å gi regler i forskrift om tilpasning av hvordan lovens regler skal anvendes på visse finansavtaler, som kan innebære særskilte regler for visse tjenester eller for visse avtaleparter.

Se for øvrig punkt 4.

Til § 1-2

Paragrafen angir virkeområdet for kapittel 2 til 6 i loven. Bestemmelsen innebærer en avgrensning av disse kapitlenes virkeområde sammenlignet med det som følger av § 1-1 første ledd, ved at det angis hvilke avtaler og tjenester og hvilke parter de enkelte kapitlene gjelder for. Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 4.

Første ledd angir virkeområdet for kapittel 2. Kapitlet gjelder uavhengig av om én eller samtlige av partene er forbrukere eller næringsdrivende. Bestemmelsen presiserer at kapittel 2 kun gjelder

formuerettslige betalingsoppgjør og pengekrav. Offentligrettslige betalingsoppgjør og pengekrav faller med andre ord utenfor, jf. det tilsvarende virkeområdet etter forsinkelsesrenteloven § 1.

Annet ledd slår fast at kapittel 3 gjelder for alle finansielle tjenester og finansoppdrag. «Finansiell tjeneste» er definert i § 1-3 annet ledd. Definisjonen er vid og omfatter alle «banktjenester, kredittjenester og betalingstjenester og alle tjenester som gjelder investering og individuelle pensjoner». «Finansoppdrag» er definert i § 1-3 tredje ledd og omfatter formidling av finansielle tjenester.

Det følger av *tredje til femte ledd* at kapitlene 4 til 6 får anvendelse bare på bestemte tjenester eller avtale typer, henholdsvis kontoavtaler og betalingstjenester, kredittavtaler og avtaler om kausjon.

Sjette ledd begrenser virkeområdet for kapittel 3 til 6 ytterligere.

Når kunden er forbruker, gjelder kapittel 3 til 6 for alle tjenesteytere, jf. *første punktum*. Partene er nærmere definert i § 1-4. Tjenesteyterdefinisjonen innebærer at den finansielle tjenesten må ytes som ledd i næringsvirksomhet for at bestemmelsene i kapittel 3 til 6 skal få anvendelse.

Annet ledd og sjette ledd første punktum sett i sammenheng innebærer at i forbrukerforhold gjelder de generelle reglene i kapittel 3 for alle finansielle tjenester og finansoppdrag som utføres som ledd i næringsvirksomhet. Det betyr at når kunden er forbruker, gjelder kapittel 3 ikke bare for de avtale typene som er regulert i kapittel 4 til 6, men også for blant annet avtaler om investeringer og individuelle pensjoner såfremt tilbyderer eller formidleren opptrer som ledd i næring. Kapittel 3 vil derimot ikke gjelde for investerings-tjenester og individuelle pensjonstjenester som tilbys kunder som ikke er forbrukere. Det følger av sjette ledd *tredje punktum* at når kunden ikke er forbruker, gjelder kapittel 3 til 6 bare for tjenester som krever særskilt tillatelse eller meldeplikt etter finansforetaksloven. I relasjon til kapittel 3 innebærer dette at for næringsdrivende kunder gjelder reglene i dette kapitlet bare for avtaler som gjelder konto eller betalingstjenester (jf.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

kapittel 4), avtaler som gjelder kreditt (jf. kapittel 5), og avtaler som gjelder kausjon (jf. kapittel 6), som tilbys av virksomhet som er regulert i finansforetaksloven, samt formidling av slike tjenester, se i denne forbindelse finansforetaksloven §§ 2-1 til 2-3. For næringsdrivende kunder er virkeområdet for loven etter dette i hovedsak det samme som etter gjeldende lov.

I motsetning til etter gjeldende lov vil imidlertid kausjon som stilles for en kredittavtale som er inngått mellom en forbruker og en næringsdrivende kredittytter som verken er «finansinstitusjon eller en lignende institusjon» eller en kommune eller fylkeskommune, jf. gjeldende § 57 første ledd første punktum, omfattes, jf. § 1-2 femte ledd, § 1-7 annet ledd og § 1-2 sjette ledd første punktum. Dette gjelder også kausjon som stilles for slike kredittavtaler med forbrukere som ledd i kausjonistens næringsvirksomhet. I praksis innebærer imidlertid ikke dette en større endring sammenlignet med gjeldende lov, i og med at reglene om kreditt og kausjon i gjeldende lov ikke kan fravikes til skade for en forbruker som er kredittkunde, uavhengig av om kausjonen stilles til fordel for en kredittytter som er omfattet av gjeldende § 57 første ledd, eller ikke. Når en tjenesteyter eller en kommune eller fylkeskommune trer inn i kredittavtalen på grunnlag av oppfyllelse av kausjons- eller garantiløftet, vil for øvrig reglene i kapittel 3 gjelde for avtalen også etter inntredenen, idet kredittavtalen fremdeles vil være å anse som en finansiell tjeneste.

Når en kommune eller fylkeskommune yter kreditt eller stiller kausjon eller annen finansiell garanti som ledd «i næringsvirksomhet» – det vil si på forretningsmessige vilkår – er kommunen eller fylkeskommunen å anse som «tjenesteyter» i lovens forstand. Det samme gjelder for annen offentlig virksomhet som yter kreditt på forretningsmessige vilkår, for eksempel Husbanken, som i høringsen har gitt uttrykk for man anser Husbankens virksomhet for å være omfattet av finansavtaleloven. Sjette ledd *annet punktum* innebærer at loven gjelder tilsvarende for avtaler med en forbruker om kreditt, kausjon eller annen finansiell garanti som ytes av en kommune eller fylkeskommune på andre vilkår – vilkår som ellers kunne være egnet til skape tvil om hvorvidt kommunen eller fylkeskommunen i så fall skulle anses som «tjenesteyter» i lovens forstand. Annet punktum erstatter § 1 fjerde ledd i gjeldende lov.

Når kunden er næringsdrivende, innebærer sjette ledd tredje punktum at tjenester eller avtaler som ikke er omfattet av finansforetakslovens regulering, heller ikke skal være omfattet av

reglene i kapittel 3 til 6. En avtale mellom en kommune eller fylkeskommune som kreditor og en næringsdrivende som skyldner, vil også falle utenfor virkeområdet – uavhengig av om tjenesten ytes som ledd i næringsvirksomhet. Annen offentlig virksomhet i tilknytning til finansielle tjenester overfor forbrukere er omfattet så langt tjenestene ytes på forretningsmessige vilkår, jf. sjette ledd første punktum. Lånkassens virksomhet må anses å falle utenfor loven, og det vil som i dag være nødvendig å regulere finansavtalelovens anvendelse på kredittavtaler som inngås med Lånkassen, i forskrift med hjemmel i § 1-1 annet ledd.

For avtaler om kreditt og kausjon innebærer sjette ledd også at private lån og kreditter faller utenfor virkeområdet for kapittel 3, 5 og 6, jf. første punktum. Kapittel 3 og 5 gjelder heller ikke for avtale om kreditt mellom to bedrifter hvor ingen opptrer i egenskap av å være en finansiell tjenesteyter i lovens forstand, jf. tredje punktum.

Sjette ledd fjerde punktum svarer til gjeldende § 1 tredje ledd.

Til § 1-3

Paragrafen definerer i *første ledd* det sentrale begrepet «finansavtale», jf. angivelsen av lovens alminnelige virkeområde i § 1-1.

Ordene «finansiell tjeneste» og «finansoppdrag» inngår i definisjonen av «finansavtale» og er definert i henholdsvis annet og tredje ledd.

I *annet ledd* defineres begrepet «finansiell tjeneste». Begrepet omfatter flere finansielle tjenester enn etter gjeldende lov, men for tjenester som ikke er omfattet av lovforslaget kapittel 4 til 6, er det kun kapittel 3 som kommer til anvendelse. Dette gjelder for eksempel for tjenester i tilknytning til investering og individuelle pensjonstjenester, se merknaden til § 1-2. Ellers vil departementet peke på at for avtaler som inngås med en forbruker, vil reglene i lovforslaget § 3-1, § 3-3, § 3-8, §§ 3-22 til 3-39, §§ 3-41 til 3-50 og §§ 3-53 til 3-58 i hovedsak innebære en videreføring av gjeldende rett og derfor ingen vesentlig endring av tjenesteyterens plikter. En del regler i kapittel 3 vil også være nye, men langt på vei følges flere av de nye reglene i kapittel 3 i praksis av mange tjenesteytere også i dag.

Begrepet «finansiell tjeneste» omfatter alle tjenester som er omfattet av fjernsalgsdirektivet – men i motsetning til direktivet – uavhengig av om tjenesten ytes ved fjernsalg eller gjennom andre salgskanaler. Begrepet skal tolkes i samsvar med fjernsalgsdirektivet. Det vil dermed kunne ha et

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

annet innhold enn tilsvarende begreper i annen lovgivning, for eksempel finansforetaksloven og verdipapirhandeloven. Det vises blant annet til at i forbrukerforhold omfattes alle tjenester uavhengig av om det stilles krav om særskilt tillatelse eller meldeplikt for å yte tjenesten. Videre omfattes alle tjenester uavhengig av om avtalen formidles av en tredjepart eller inngås direkte med tjenesteyteren eller noen som handler på vegne av tjenesteyteren.

For tjenester som omfattes av verdipapirhandeloven, gjelder ikke reglene i § 3-1 annet til femte ledd, § 3-22 annet ledd bokstav a eller §§ 3-57 og 3-58, jf. her § 3-56 første ledd., se punkt 10.5. Som det fremgår av § 3-1 første ledd, vil imidlertid tjenesteyteren være bundet av de plikter som gjelder for tjenesten, herunder verdipapirhandeloven for tjenester som omfattes av verdipapirhandeloven. Om en tjeneste som er omfattet av virkeområdet for verdipapirhandeloven, også er omfattet av en annen lov, må avgjøres på grunnlag av en tolkning av den aktuelle loven. Finansavtaleloven og omtalen i proposisjonen her er ikke ment å gi føringer for forståelsen av hva som utgjør «finansielle tjenester» etter annen lovgivning, eller innholdet av plikter og rettigheter etter slik lovgivning.

Fjernsalgsdirektivet har en videre definisjon av «finansiell tjeneste» enn definisjonen i lovforslaget ved at direktivet etter artikkel 2 bokstav b også omfatter forsikringstjenester. Når det gjelder forsikringstjenester, tar departementet sikte på at direktivets regler gjennomføres i forsikringsavtaleloven.

I *tredje ledd* defineres finansoppdrag som består av ulike former for mellomleddvirksomhet. Dersom virksomhetene utføres som ledd i næringsvirksomhet, anses mellomleddet som en tjenesteyter etter § 1-4 tredje ledd. Mellomleddet er i § 1-8 fjerde ledd legaldefinert som «oppdragsforetak». I kapittel 3 vil både regler som gjelder for «tjenesteyteren», og regler som gjelder for «oppdragsforetak», gjelde ved utføring av finansoppdrag. Det følger av § 3-1 første ledd at tjenesteyteren skal opptre i samsvar med de plikter som gjelder for tjenesten, herunder i annen lovgivning. Hva slags virksomhet oppdragsforetak har anledning til å utføre, reguleres eventuelt i annet regelverk. Etter virksomhetslovgivningen er det blant annet restriksjoner på adgangen til å inngå avtale på vegne av oppdragsgiveren ved kredittformidling. Selv om det å inngå avtale regnes som formidling etter tredje ledd bokstav b, gir definisjonen av formidling i lovforslaget ikke føringer for regulering av den aktuelle virksomheten etter regler i lov eller regler med hjemmel i lov. Se også § 3-56.

Til § 1-4

Første ledd angir hvem som anses som forbruker etter lovforslaget. Fjernsalgsdirektivet artikkel 2 bokstav d, forbrukerkredittdirektivet artikkel 3 bokstav a, boliglåndirektivet artikkel 4 nr. 1, det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 4 nr. 20 og betalingskontodirektivet artikkel 2 nr. 1 har enkelte variasjoner med hensyn til hvordan «forbruker» er definert. Departementet antar at forskjellene i formuleringene ikke har realitetsbetydning, slik at det kan legges til grunn en funksjonell og enhetlig forståelse av forbrukerbegrepet i direktivene.

Departementet foreslår i *første punktum* en videreføring av forbrukerbegrepet i gjeldende § 2 første ledd annet punktum. Det vises derfor til drøftelsen i Ot.prp. nr. 94 (2008–2009) kapittel 4 og Prop. 65 L (2009–2010) kapittel 4.3.

I *annet punktum* er det gitt en tilføyelse til forbrukerdefinisjonen som inkluderer ufravikelige avtaler etter gjeldende § 2 annet ledd tredje punktum og § 57 tredje ledd. Definisjonen sikrer dermed at lovens regler er ufravikelige ved boliglån og boligkausjon. For slike avtaler er det tilstrekkelig at avtalen er sikret med pant eller tilsvarende sikkerhet i et formuesgode som ikke hovedsakelig er knyttet til personens næringsvirksomhet. Dette gjelder selv om kredittbeløpet skal benyttes i næringsvirksomhet. Dette er i samsvar med boliglåndirektivets virkeområde etter artikkel 3 nr. 1. Reglene i boliglåndirektivet er ufravikelige i forbrukeravtaler, jf. artikkel 41. Selv om det i enkelte tilfeller skulle være tvilsomt om en kredittkunde eller kausjonist er omfattet av første punktum eller definisjonen i boliglåndirektivets forbrukerdefinisjon i artikkel 4 nr. 1, er direktivet ikke til hinder for at reglene gjøres ufravikelige også i andre tilfeller i den enkelte medlemsstat.

I *annet ledd* defineres «kunde». Kunden vil være tjenesteyterens motpart i en avtale om finansielle tjenester og kan være en juridisk person eller en fysisk person. En kunde vil også kunne være den som bruker en finansiell tjeneste uten at vedkommende selv har inngått avtale med tjenesteyteren, eksempelvis vil både betaleren og betalingsmottakeren – alt etter omstendighetene – begge kunne være å anse som «kunde», jf. det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 4 nr. 10.

I *tredje ledd første punktum* defineres «tjenesteyter». Dette er en fellesbetegnelse på den som tilbyr finansielle tjenester eller finansoppdrag til en kunde. I relasjon til betalingstjenester omtaler loven tjenesteyteren gjerne som «betalingstje-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

nesteyter», jf. § 1-5 niende ledd, og i relasjon til kreditt- og kausjonsavtaler som «kredittyster», jf. § 1-7 fjerde ledd. I enkelte sammenhenger omtales tjenesteyteren også som finansmegler, finansagent, oppdragsforetak, betalingsfullmektig, opplysningsfullmektig, fullmaktforetak og kontotilbyder mv.

Det følger av definisjonen at tjenestene skal ytes som ledd «i næringsvirksomhet». Dette skal forstås som en motsetning til forbrukerbegrepet i første ledd. *Finans Norge* har i høringen bedt om en redegjørelse for hva det innebærer at den finansielle tjenesten ytes som ledd i næringsvirksomhet. Departementet viser til at dette vil bero på en konkret vurdering. Begrepet er velkjent fra annen norsk lovgivning, herunder gjeldende finansavtalelov, og skal tolkes på tilsvarende måte.

Annet punktum gjør unntak for aksessorisk kredittformidling. Et slikt unntak er i samsvar med forbrukerkredittdirektivet artikkel 7, jf. også § 46 a syvende ledd annet punktum i gjeldende finansavtalelov. Loven er likevel ikke til hinder for at en aksessorisk formidler på annet grunnlag kan være forpliktet etter loven, eksempelvis alminnelige regler om representasjon eller fullmakt.

Til § 1-5

I denne bestemmelsen er det gitt legaldefinisjoner av enkelte ord som benyttes særlig i tilknytning til kontoavtaler og betalingstjenester, jf. kapittel 4. Legaldefinisjonene gjelder imidlertid for hele loven.

I *første ledd* defineres «betalingstjeneste». Bestemmelsen bygger på gjeldende § 11 og gjennomfører det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 4 nr. 3, jf. vedlegg I.

Ordlyden er justert noe for å gjøre innholdet lettere tilgjengelig for dem uten kjennskap til mer finansteknisk terminologi, men det er ikke tilsiktet en annen betydning enn det reviderte betalings-tjenestedirektivet. Se også merknaden til § 1-6 og vedlegg 9.

«Betalingskonto» er definert i *tredje ledd*. Begrepet skal forstås i samsvar med definisjonen i det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 4 nr. 12. Se også merknaden til § 4-1.

I *åttende ledd* defineres «kontoavtale». Denne definisjonen er videre enn definisjonen i det reviderte betalingstjenestedirektivet ved at den omfatter både rammeavtale som nevnt i direktivets artikkel 4 nr. 21 og avtale om innskuddskonto i bank.

I høringen uttaler *Finansieringsselskapenes Forening* følgende om begrepene «kontoavtale»

og «betalingstjeneste» i relasjon til betalingskontodirektivet:

«Slik vi forstår departementet dreier dette seg om implementeringen av Artikkel 17 og 18 i PAD. I fortalen til PAD står det i nr. (12) [...] As a consequence, accounts with more limited functions should be excluded. For example, accounts such as savings accounts, credit card accounts where funds are usually paid in for the sole purpose of repaying a credit card debt, current account mortgages or e-money accounts should in principle be excluded from the scope of this Directive. However, should those accounts be used for day-to-day payment transactions and should they comprise all of the functions listed above, they will fall within the scope of this Directive.»

Basert på dette bør kredittkort som utgangspunkt være utenfor virkeområdet for denne delen av PAD. Unntaksregelen der kredittkortkonto benyttes til «day-to-day payment» og der kontoen har samme egenskaper som nevnt i Artikkel 17, er ikke veldig praktiske.

De to ovennevnte forholdene understreker viktigheten av at begrepene kontoavtale og betalingskonto blir korrekt definert og at de materielle reglene i PAD blir korrekt avgrenset i endelig lovtekst.»

Departementet vil bemerke at det vil være opp til domstolene å ta stilling til konkrete eksempler. Mange bruker i dag kredittkort til daglige innkjøp, for eksempel for å oppnå tilleggsfordeler, samtidig som tjenesteyteren tilbyr regningsbetalinger fra kredittkort gjennom nettbankløsninger. Departementet antar at slike kredittkortkontoer er å anse som betalingskonto. I motsetning til høringsnotatets forslag er lovforslagets regler fra betalingskontodirektivet langt på vei gitt anvendelse bare for betalingskontoer.

I definisjonene i *annet, sjette og syvende ledd* og også i andre bestemmelser i loven brukes ordet «iverksette» i forbindelse med betalingsstransaksjoner og betalingsoppdrag. I høringen har blant andre *Finans Norge* gitt uttrykk for at man i lovforslaget bør bruke ordet «initiere» i forbindelse med utføring av betalingsfullmakt-tjenester, siden det er dette ordet som benyttes i den danske språkversjonen av det reviderte betalingstjenestedirektivet. I den uoffisielle norske språkversjonen av direktivet benyttes også «initiere». Ved gjennomføringen i finansavtaleloven av det første betalingstjenestedirektivet valgte man i likhet med den norske språkversjonen av dette

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

direktivet å benytte «iverksette», og det er også dette ordet som brukes i forskrift 18. februar 2019 nr. 135 om betalingstjenester. I høringsnotatet 5. juli 2018, som ligger til grunn for forskriften, ble det imidlertid uttalt at departementet vil foreta en ny vurdering av begrepsbruken på dette punktet ved gjennomføringen av det reviderte betalings-tjenestedirektivet i forslaget om en ny finans-avtalelov.

I lovforslaget benyttes «betalingsoppdrag» for å beskrive det som i det reviderte betalings-tjenestedirektivet omtales som «betalingsordre», jf. *femte ledd*. Dette er i artikkel 4 nr. 13 definert som «en instruks fra en betaler eller betalingsmottaker til sin betalingstjenesteyter om å gjennomføre en betalingstransaksjon». For å utføre et betalingsoppdrag må betalingstjenesteyteren med andre ord utføre det som hører under den aktuelle tjenesteyterens ansvar i forbindelse med gjennomføring av en betalingstransaksjon. Både språklig og rettslig er det hensiktsmessig med et tydelig skille mellom den handlingen som skal beskrive at det gis et betalingsoppdrag til betalingstjenesteyteren, og den handlingen som beskriver at betalingstjenesteyteren har påbegynt utføringen av betalingsoppdraget. Det vises her til at selv om betalingsoppdraget er korrekt utført av betalerens betalingstjenesteyter, er betalingstransaksjonen som betalingsoppdraget gjelder, gjennomført først når betalingsmottakerens betalingstjenesteyter har utført sitt oppdrag som skal sikre at beløpet er tilgjengelig på betalingsmottakerens konto.

Direktivet er ikke konsekvent i bruken av ordet «initiere». Terminologien i loven bør helst signalisere at et forpliktende betalingsoppdrag er gitt til betalerens betalingstjenesteyter, men samtidig bør det ikke gis inntrykk av at betalingstransaksjonen med dette er påbegynt eller gjennomført. Ordet «initiere» er etter departementets vurdering ikke så godt egnet i en rettslig sammenheng i og med at det er nærliggende å ikke legge mer i ordet enn at betaleren «tar initiativ til» et betalingsoppdrag. En mer presis beskrivelse av direktivets «initiering» kunne være «instruks om å gjennomføre en betalingstransaksjon» eller «innlevering», «aktivering» eller «bestilling» av et betalingsoppdrag. På den annen side oppfatter nok kunden det gjerne slik at han eller hun «betaler», eventuelt «registrerer» betalingen, i sin nettbank eller mobilapplikasjon.

En innvending mot ordet «iverksette» er at det kan oppfattes slik at gjennomføringen av betalingstransaksjonen er påbegynt. Departementet mener likevel at dette ordet alt i alt er å foretrekke. Departementet kan ikke se at alternati-

vene vil gi en mer treffende terminologi. Etter departementets syn bør det da legges vekt på at «iverksette» allerede brukes i den gjeldende finansavtaleloven. Det kan for øvrig nevnes at selv om man i den danske språkversjonen av det reviderte betalingstjenestedirektivet benytter «initiere», har man i Danmark valgt å benytte «iværksætte» ved gjennomføringen av reglene i dansk lov.

Til § 1-6

I denne bestemmelsen er det gitt legaldefinisjoner av enkelte ord som benyttes i tilknytning til fullmaktstjenester. Se i den forbindelse punkt 32.

I legaldefinisjonene er det benyttet en annen ordlyd enn i direktivene, uten at det dermed er tilsett et annet innhold enn i de aktuelle direktivene. Dette gjelder

- «betalingsfullmaktstjeneste», jf. *første ledd*, som skal forstås som en betalingstjeneste som nevnt i artikkel 4 nr. 15 i det reviderte betalingstjenestedirektivet,
- «betalingsfullmektig», jf. *annet ledd*, som skal forstås som et foretak som tilbyr betalingsfullmaktstjenester i samsvar med definisjonen i artikkel 4 nr. 18 i det reviderte betalingstjenestedirektivet,
- «kontoinformasjonsstjeneste», jf. *tredje ledd*, som skal forstås som en betalingstjeneste som nevnt i artikkel 4 nr. 16 i det reviderte betalingstjenestedirektivet,
- «opplysningsfullmektig», jf. *fjerde ledd*, som skal forstås som et foretak som tilbyr kontoinformasjonsstjenester i samsvar med definisjonen i artikkel 4 nr. 19 i det reviderte betalings-tjenestedirektivet.

Til § 1-7

I denne bestemmelsen er det gitt legaldefinisjoner av enkelte ord som benyttes særlig i tilknytning til kredittavtaler, jf. kapittel 5 og til dels også kapittel 6. Legaldefinisjonene gjelder imidlertid for hele loven.

Når kausjonisten anses som en tredjepart i relasjon til kredittavtalen mellom en kredittkunde og en kredittyter, jf. definisjonen av «kausjonsavtale» i *annet ledd*, innebærer dette at en kredittkunde som stiller pant eller annen sikkerhet i tilknytning til kredittavtalen som vedkommende er part i, ikke regnes som kausjonist. For samskyldnere innebærer imidlertid §§ 5-16 til 5-21 at en forbruker langt på vei gis tilsvarende beskyttelse

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

som kausjonister i relasjon til gjeldsansvaret for en samskyldner.

«Boliglån», jf. *tredje ledd*, skal tolkes i samsvar med boliglåndirektivet artikkel 3 nr. 1. Det fremgår av bokstav a at det skal være stilt sikkerhet for kreditten i fast eiendom «som benyttes til boligformål eller hovedsakelig ikke benyttes til næringsformål». Etter det første alternativet er det ikke noe i veien for at eiendommen i hovedsak benyttes til næringsformål eller et annet formål så lenge den også benyttes til boligformål. Etter det andre alternativet er det ikke nødvendig at eiendommen benyttes til boligformål, så lenge den ikke hovedsakelig benyttes til næringsformål.

Sjette ledd svarer til definisjonen av «samlet kredittbeløp» i forbrukerkredittdirektivet artikkel 3.

«Brukskontokreditt», jf. *åttende ledd*, skal forstås som en tjeneste som nevnt i forbrukerkredittdirektivet artikkel 3 bokstav d, selv om det ikke er brukt samme ordlyd som i direktivet.

Til § 1-8

I paragrafen er det gitt definisjoner av en del begreper som benyttes forskjellige steder i loven.

Når det gjelder definisjonen av avtale utenom fast forretningslokale i *første ledd*, vises særlig til §§ 3-25, 3-41 og 3-45.

Når det gjelder definisjonen av fjernsalg i *annet ledd*, se særlig § 3-22 flg., §§ 3-41 og 3-44.

Betalingskontodirektivet artikkel 2 nr. 16 definerer «kredittrentesats» som den rentesatsen som betales til en forbruker for betalingsmidler inntående på en betalingskonto, mens forbrukerkredittdirektivet artikkel 3 bokstav j og boliglåndirektivet artikkel 4 nr. 16 definerer «lånerente» som rente uttrykt som en fast eller variabel presentsats som anvendes på årsbasis på den utnyttede kredittmuligheten. Definisjonen av «nomitell rente» i *femte ledd* er ment å dekke både rentesats som anvendes på inntående innskudd og skyldig kredittbeløp.

Når det gjelder definisjonene av autentisering og sterk kundeautentisering i *åttende og niende ledd*, vises til det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 4 nr. 29 og 30. Se også særlig §§ 3-9, 3-20, 4-30 og 4-33.

Til § 1-9

Bestemmelsen svarer til § 2 i gjeldende lov. Definisjonen av «forbruker» i gjeldende § 2 første ledd annet punktum er plassert i § 1-4 i lovforslaget.

Første ledd slår i likhet med gjeldende § 2 fast at loven ikke kan fravikes ved avtale til skade for en forbruker.

Annet ledd angir i hvilken grad loven er ufravikelig når kunden ikke er forbruker. Annet ledd *første punktum* slår fast som et utgangspunktet at loven er fravikelig for kunder som ikke er forbrukere. Første punktum omfatter også misligholds-sanksjonene i §§ 3-46 til 3-52. Etter gjeldende rett kan regelen om heving og reklamasjon i gjeldende § 20 tredje ledd ikke fravikes ved avtale. I høringen har *Finans Norge* understreket at det er behov for «særregulering av denne typen vilkår både fra bankenes og den næringsdrivendes side». På denne bakgrunn foreslås det at reglene kan fravikes når kunden ikke er forbruker. Avtalefriheten kan imidlertid være begrenset av annet regelverk, foreksempel avtaleloven § 36. *Annet punktum* gjør unntak fra dette utgangspunktet og angir hvilke av lovens regler som ikke kan fravikes til skade for en kunde som ikke er forbruker. Disse reglene er med andre ord ufravikelige også for næringsdrivende kunder.

Tredje ledd innebærer at visse regler som har et formål ut over det enkelte avtaleforhold, ikke kan fravikes ved avtale. Det følger også av gjeldende rett at en regel må ha et innhold som faller inn under partenes avtalekompetanse, for at den vil kunne fravikes ved avtale, men høringssvarene viser at det kan være usikkerhet om dette. Tredje ledd har derfor først og fremst en opplysningsfunksjon.

For øvrig vises til omtalen av § 1-9 i punkt 4.5.1. Det foreslås at kredittvurderingsplikten i § 5-2 første ledd og forbudet mot ågerrenter i § 5-7 skal være ufravikelige for alle kunder, noe som må antas å følge også av gjeldende regler om god skikk. Selv om det er plikt til å vurdere kredittevene også for næringsdrivende kunder, gjelder avslagsplikten bare når kunden er forbruker, jf. § 5-4.

Til § 1-10

Paragrafen viderefører innholdsmessig gjeldende § 3.

Til § 1-11

Første og annet ledd er en videreføring av gjeldende § 9 tredje ledd om gjennomføring av EØS-forordninger i norsk rett. Selv om forordningene tematisk passer inn i lovforslaget kapittel 4, foreslås det at de plasseres i kapittel 1 for å gjøre lovens brukere oppmerksomme på at reglene i

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

forordningene kan ha betydning også for anvendelsen av reglene i andre deler av loven. En plassering i kapittel 1 kan dessuten redusere faren for at det oppstår tolkningstvil om hvordan reglene i forordningene står i relasjon til reglene om virkeområdet i de enkelte kapitlene. Det er forordningenes virkeområde som er avgjørende.

I *tredje ledd* foreslås en forskriftshjemmel for gjennomføring av krav som følger av tilgjengelighetsdirektivet (direktiv (EU) 2019/882). Direktivet har som formål å bidra til at det indre marked fungerer på en tilfredsstillende måte ved en tilnærming av medlemsstatenes lover og forskrifter når det gjelder tilgjengelighetskravene for visse produkter og tjenester. Det følger av direktivet artikkel 2 nr. 2 bokstav d at det omfatter banktjenester for forbrukere, som er definert i artikkel 3 nr. 38. I vedlegg I avsnitt IV bokstav e stilles det særskilte tilgjengelighetskrav for slike tjenester. Tredje ledd gir hjemmel til å gjennomføre kravene etter direktivet for banktjenester for forbrukere.

I *fjerde ledd første punktum* foreslås en forskriftshjemmel for det tilfellet at kursen på euro endrer seg slik at beløpsgrenser som i loven er angitt i norske kroner, men som har bakgrunn i direktivforpliktelser der beløpsgrensen er angitt i euro, ikke lenger oppfyller kravene i direktivene. Det vises særlig til beløpsgrensene i § 4-30 annet ledd og § 4-50 første ledd. Bestemmelsen åpner for at det da kan fastsettes andre beløpsgrenser i forskrift som oppfyller EØS-forpliktelsene.

Det vil være en fordel at egenandelene etter §§ 4-30 og 3-20 er de samme. Det foreslås derfor i tredje ledd *annet punktum* at hvis egenandelen etter § 4-30 annet ledd endres, kan man fastsette samme egenandel for tap etter § 3-20 annet ledd. Bakgrunnen for denne bestemmelsen er at første punktum gir hjemmel for å endre egenandelen etter § 4-30, men ikke egenandelen etter § 3-20, siden § 3-20 er en nasjonal bestemmelse som ikke har bakgrunn i EØS-reglene.

39.2 Til kapittel 2. Betalingsoppgjør

Til § 2-1

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 38 uten endringer. Bestemmelsen er nærmere omtalt i punkt 5.

Til § 2-2

Bestemmelsen viderefører gjeldende § 39 uten innholdsmessige endringer. Bestemmelsen er nærmere omtalt i punkt 5.

Til § 2-3

Bestemmelsen er en ren videreføring av gjeldende § 39 a og er omtalt i punkt 5.

Til § 2-4

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av gjeldende § 39 b, men med noen endringer.

Nytt er at bestemmelsen gjennomgående er endret til å gjelde betalingsmiddel i tillegg til betalingsinstrument, slik at også betaling med kontanter omfattes. Videre er det inntatt en ny bestemmelse i *første ledd fjerde punktum* om gebyr for utstedelse og sending av regning.

Bestemmelsen i *tredje ledd* er også ny. Den gjennomfører artikkel 60 nr. 3 i det reviderte betalingstjenestedirektivet.

Det er gitt en nærmere omtale av endringsforslagene i punkt 5.

Til § 2-5

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av § 39 c, se punkt 5. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 62 nr. 2 i det reviderte betalingstjenestedirektivet.

Virkeområdet er utvidet ved at alle betalingstransaksjoner som faller innenfor virkeområdet for kapittel 4, også de transaksjonene som omfatter en valutaveksling, omfattes. Den nåværende bestemmelsen er begrenset til å gjelde betalingstransaksjoner som ikke involverer valutaomregning. Forslaget har sammenheng med den generelle utvidelsen av betalingstjenestedirektivets virkeområde. *Annet ledd* gjennomfører det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 2 nr. 2.

Til § 2-6

Bestemmelsen er ny og gjennomfører det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 62 nr. 4, se punkt 5. *Annet ledd* gjennomfører det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 2 nr. 2.

Til § 2-7

Paragrafen regulerer tilfeller hvor varer eller tjenester er kjøpt på kreditt, og kreditten ytes av

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

andre enn selgeren. Bestemmelsen viderefører i all hovedsak gjeldende § 54 b, som gjennomfører forbrukerkredittdirektivet artikkel 15 nr. 2 og 3 om forbrukerens rett til å fremme krav og innsigelser mot annen kredittyster enn selgeren. Det foreslås imidlertid at gjeldende § 54 b tredje ledd innarbeides i første ledd ved angivelsen av «ved kjøp av varer eller tjenester». Videre foreslås det ikke å videreføre gjeldende § 54 b fjerde ledd. Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 7.

Første ledd første punktum slår fast som en generell regel at en forbruker ved kjøp av varer eller tjenester kan gjøre gjeldende de samme innsigelser og pengekrav på grunnlag av kjøpet overfor annen kredittyster enn selgeren som han eller hun kunne gjøre gjeldende mot selgeren. Forutsetningen er at «kreditten ytes etter avtale mellom selgeren og kredittysteren». Selv om det er brukt en annen ordlyd enn i forbrukerkredittdirektivet, gir den valgte formuleringen grunnlag for en direktivkonform forståelse, se NOU 2009: 11 s. 164. Vilkåret om at kreditten må være gitt etter avtale mellom selgeren og kredittgiveren, vil være oppfylt hvor det skjer betaling med kredittkort knyttet til eksterne kortsystemer. Derimot vil tilfeller hvor forbrukeren betaler med debetkort, og beløpet trekkes fra innstående på en konto, falle utenfor bestemmelsens virkeområde, se om dette Prop. 65 L (2009–2010) s. 224 om gjeldende § 54 b.

Til § 2-8

Paragrafen bygger på prinsippet i gjeldende § 65 fjerde ledd, men foreslås å gjelde også der en forbruker er samskyldner etter en kredittavtale. Plaseringen av paragrafen innebærer at den vil gjelde for alle kausjonsavtaler med en forbruker og kredittavtaler med en samskyldner som er forbruker. Etter departementets syn innebærer dette likevel ikke endring av gjeldende rett, jf. her det tilsvarende prinsippet i § 2-7 og avtaleloven § 37 første ledd nr. 2.

Forbrukerrådet har i høringen tatt til orde for at bortfall eller lemping av kredittkundens ansvar også bør påvirke kausjonsansvaret:

«I tilfeller hvor låntakers ansvar i sin helhet bortfaller kan heller ikke kausjonsansvaret gjøres gjeldende. Hvor det foretas en delvis lemping av låntakers ansvar bør kausjonist uansett få en særskilt varsling.»

Departementet viser i den forbindelse også til lovforslaget § 6-7 om reduksjon og bortfall av kausjonsansvar. Det er samtidig sikker rett at

kausjonsansvaret forutsetter gyldig avtale mellom hovedskyldneren og kreditor dersom kausjonsavtalen gjelder for et gjeldsansvar stiftet ved avtale. Det synes videre rimelig å tolke § 6-7 første ledd slik at kausjonistens ansvar reduseres eller faller bort i samme omfang som hovedskyldnerens forpliktelser overfor kreditor reduseres eller faller bort. Dersom kravet er foreldet i relasjon til skyldneren, må kravet også anses foreldet i relasjon til kausjonisten. Hvis ikke, risikerer kausjonisten å måtte betale uten å ha grunnlag for å kreve regress av hovedskyldneren. Det er med andre ord kreditor som har risikoen for kravets eksistens – noe som synes å være en naturlig følge av at kausjonisten bare hefter for skyldnerens evne og vilje til å betale.

§ 2-8 innebærer at kausjonisten ikke er avskåret fra å gjøre gjeldende innsigelser eller motkrav i hovedforholdet, det vil si etter kredittavtalen: Vilkår som avskjærer et krav, er ugyldig når ikke annet følger av lov. Med utgangspunkt i samme hensyn som ligger bak lovforslaget § 6-7 første ledd, må bortfall eller reduksjon av hovedskyldnerens gjeldsansvar føre til tilsvarende reduksjon eller bortfall av kausjonistens gjeldsansvar. Er det ikke utført kredittvurdering, kan forbrukeren kreve sitt økonomiske tap erstattet og tapsbegrensningsplikten kan ikke gjøres gjeldende. § 2-8 innebærer at selv om kredittkunden ikke fremsetter et krav om erstatning, så kan kausjonisten gjøre erstatningskravet gjeldende på grunnlag av innsigelser mot kredittavtalen. Situasjonen kan derfor være slik at ansvaret lempes for kausjonisten, selv om det ikke er gjort slikt krav gjeldende for kredittkunden. Ut over kausjonistens rett til opplysninger etter lovforslaget § 6-4 ser ikke departementet et særlig behov for å ilegge kredittyster en varslingsplikt ved delvis bortfall av kausjonsansvaret. Se for øvrig lovforslaget §§ 2-11 og 2-12.

Der bristende forutsetninger gjør seg gjeldende etter avtaleinngåelsen, og de bristende forutsetningene bare kan påberopes av én samskyldner, kan det reises spørsmål om hvilken virkning bortfall av gjeldsansvar for én samskyldner i så fall skal få for kredittysteren og den gjenværende samskyldneren. Det skal riktignok mye til før gjeldsansvar kan falle bort på grunnlag av etterfølgende omstendigheter, og partene bærer normalt fullt ut selv risikoen for egne forutsetninger. I rettspraksis er det lagt til grunn at forholdene i utgangspunktet må ha forandret seg på en vesentlig måte og som innebærer en vesentlig negativ utvikling for avtaleforholdet ut over den utviklingen som partene i fellesskap med rimelighet

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

kunne ha tatt i betraktning da avtalen ble inngått. Videre må fortsatt oppfyllelse av avtalen stå i vesentlig misforhold til medkontrahentens interesse i å kreve oppfyllelse. Departementet antar at dersom verken kredittyteren eller gjenværende samskyldner er nærmest til å bære risikoen, bør den deles mellom samskyldneren og kredittyteren. Kausjonisten hefter på sin side bare i den utstrekning den eller de som kausjonen er stilt til fordel for, hefter for kravet.

Til § 2-9

Paragrafen er ny, men bygger i hovedsak på gjeldende §§ 51, 53 og 54 a. Reglene er i stor grad i samsvar med alminnelige pengekravsrettslige prinsipper. Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 7.

Første ledd viderefører gjeldende § 53 annet ledd første punktum. § 53 annet ledd annet og tredje punktum foreslås ikke videreført, se begrunnelsen i punkt 7.

Annet ledd første punktum slår fast at kredittbeløpet, påløpte renter og andre kredittkostnader skal tilbakebetales når kreditor krever det, dersom ikke noe annet følger av avtalen, det vil si den avtalte forfallstiden. Bestemmelsen lovfester den alminnelige påkravsregelen. Bestemmelsen innebærer ikke noen innholdsmessig endring av gjeldende rett, selv om prinsippet ikke kommer til uttrykk i gjeldende finansavtalelov.

Annet ledd *annet punktum* fastsetter at skyldneren kan tilbakebetale kredittbeløpet helt eller delvis før avtalt tid for tilbakebetaling av kreditten. Bestemmelsen viderefører gjeldende § 53 første ledd og gjennomfører forbrukerkredittdirektivet artikkel 16 første ledd. Det følger av § 2-9, jf. § 1-9, at en avtale som fastsetter en bestemt frigjørings-tid, ikke er bindende for en skyldner som er forbruker.

Når en skyldner har flere gjeldsposter hos samme kreditor, kan det ved nedbetaling av gjelden bli spørsmål om hvilke gjeldsposter betalingen skal avregnes mot. Dersom skyldneren ikke angir noe om hvilken gjeldspost betalingen skal avregnes mot, følger det i dag av ulovfestede regler at kreditor som hovedregel har valgt. *Tredje ledd* gjør unntak fra denne hovedregelen. Regelen fastslår at nedbetaling skal avregnes mot det tidligst forfalte kravet etter kredittavtalen, dersom skyldneren ikke har angitt noe om hvilken gjeldspost betalingen skal avregnes mot, og dette heller ikke fremkommer av sammenheng. Bestemmelsen viderefører gjeldende § 54 a annet ledd. Departementet mener at det ikke er nødven-

dig å innta formuleringen i gjeldende § 54 a første ledd i den nevnte bestemmelsen i tredje ledd. Begrunnelsen for dette er at det allerede følger av den nevnte bestemmelsen i § 2-9 tredje ledd sammenholdt med § 1-9 at en skyldner som er forbruker, ikke ved avtale med kredittyteren før betalingen kan gi avkall på retten til å velge hvilket krav en betaling skal avregnes på. § 2-9 tredje ledd bygger på en klar forutsetning om skyldnerens prinsipale valgt. Det tas dermed ikke sikte på noen materiell endring av gjeldende § 54 a.

Bestemmelsens *fjerde ledd første punktum* fastslår at forsinkelsesrenteloven gjelder ved forsinket betaling i tilknytning til kredittavtalen. Det kan imidlertid avtales vilkår som er mer gunstige for skyldneren. Bestemmelsen viderefører gjeldende § 51 og er utelukkende en presisering av det som ville gjelde også uten en uttrykkelig regulering i finansavtaleloven. Dersom skyldneren er forbruker, kan det ikke avtales vilkår om forsinkelsesrente som stiller skyldneren i en dårligere stilling enn reglene etter forsinkelsesrenteloven, se forsinkelsesrenteloven § 4 bokstav c. Departementet mener at det ikke er nødvendig å si dette uttrykkelig i bestemmelsen i lovforslaget, selv om det er gjort i gjeldende § 51 tredje punktum.

Bestemmelsen i fjerde ledd *annet punktum* er ny og gjennomfører boliglåndirektivet artikkel 28 nr. 2 og 3. Bestemmelsen tar høyde for tilfeller der en næringsdrivende kunde har kreditt med sikkerhet i privatbolig.

Til § 2-10

Bestemmelsen regulerer tilfeller hvor skyldneren betaler tilbake fastrentelån før avtalt forfallstid (førtidig tilbakebetaling), og er nærmere omtalt i punkt 18. Paragrafen viderefører i det vesentlige gjeldende § 54, men med enkelte språklige endringer og en annen lovteknisk struktur. Regelen må ses i sammenheng med § 2-9 første og annet ledd.

Første ledd første punktum fastslår at kreditor, dersom slik rett følger av avtalen med skyldneren, kan kreve dekning av tap («overkurs») i bindingsperioden ved førtidig tilbakebetaling av fastrente-kreditt. Lovforslagets utgangspunkt innebærer ikke at en adgang til å kreve overkurs skal være et nødvendig element i forbindelse med en fastrente-avtale. I de fleste tilfeller antar departementet at «fastrentekreditt» i seg selv er tilstrekkelig selvforklarende. Videre foreslår departementet å benytte formuleringen «tap som følge av tilbakebetalingen», i motsetning til gjeldende § 54 første ledd, som benytter «tap av renter eller annet

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

vederlag i bindingsperioden». Hva et slikt tap nærmere kan bestå i, må fremgå av kredittavtalen.

Etter *annet punktum* hefter skyldneren likevel ikke for mer enn det renteløpet som ellers skulle ha vært betalt ved forfall, se den tilsvarende regelen i gjeldende § 54 annet ledd.

Tredje punktum viderefører unntakene i gjeldende første ledd annet punktum og tredje ledd. I motsetning til etter gjeldende lov kommer unntaksbestemmelsen i *bokstav c* til anvendelse også utenfor forbrukerforhold.

Annet ledd svarer til gjeldende fjerde ledd. *Tredje ledd* svarer til gjeldende femte ledd.

Til § 2-11

Bestemmelsen svarer til gjeldende § 6 annet ledd. I motsetning til etter gjeldende lov fremgår det at bestemmelsen kommer til anvendelse både i kredittforhold og i kausjonsforhold. Etter innspill fra *Finans Norge* i høringen er det tatt høyde for at gjeldsbrevet eller dokumentet som har tjent som bevis for pengekravet, ikke trenger å være et papirdokument, og det vil etter lovforslaget være tilstrekkelig at skyldneren og kausjonisten i et skriftlig dokument gis en bekreftelse på at beløpet er tilbakebetalt, jf. § 3-2 om hva som menes med «skriftlig» og «dokument». Dreier det seg om et omsetningsgjeldsbrev, jf. gjeldsbrevloven §§ 11 og 15, skal dokumentet gjøres ugyldig og leveres tilbake.

Til § 2-12

Bestemmelsen viderefører med noen språklige endringer gjeldende § 6 første ledd første punktum. Nåværende § 6 første ledd annet punktum er ikke videreført, jf. merknaden til § 2-11 om at denne bestemmelsen også omfatter kausjonsforhold.

Til § 2-13

Bestemmelsen gjelder kreditorskifte og viderefører §§ 45 og 58 i gjeldende finansavtalelov. Bestemmelsen gjennomfører forbrukerkredittdirektivet artikkel 17 nr. 2.

Paragrafen regulerer finansavtalelovens anvendelse i forholdet mellom skyldneren og ervervende kreditor, krav om samtykke ved kreditorskifte og skyldnerens krav på varsel ved overdragelse av pengekravet. Bestemmelsen skal sikre at skyldnerens stilling ikke svekkes som følge av at pengekravet overdras, jf. den alminnelige regelen i gjeldsbrevloven § 25.

Første ledd viderefører gjeldende § 45 annet ledd og § 58 første punktum og skal sikre at skyldnerens vern etter finansavtaleloven ikke uthules ved overdragelse av pengekravet.

Annet ledd viderefører gjeldende § 45 første ledd med visse språklige endringer. Regelen gjør visse unntak fra den ulovfestede hovedregelen i norsk rett om at kreditor kan overdra pengekrav uten skyldnerens samtykke. Bestemmelsen bygger på et synspunkt om at en kredittkunde eller en kausjonist har en berettiget forventning, når det er inngått en avtale med et finansforetak, om fortsatt å kunne forholde seg til et foretak av denne art gjennom hele avtaleforholdet.

Etter annet ledd *første punktum* stilles det krav om «særskilt» samtykke. I dette ligger at samtykket skal være et eksplisitt samtykke til overdragelse av pengekravet. Regelen i annet ledd *annet punktum* om at skyldneren kan gi sitt samtykke tidligst 30 dager før overdragelsen, er ny. Den tar sikte på å forhindre en praksis der skyldneren samtykker til overdragelse av pengekravet i en standardavtale uavhengig av eventuelle overdragelser. Unntaksbestemmelsen i *tredje punktum* er i det vesentlige i samsvar med gjeldende § 45 første ledd.

Tredje ledd slår fast at avhenderen skal varsle skyldneren om overdragelsen av pengekravet. Bestemmelsen gjennomfører forbrukerkredittdirektivet artikkel 17 nr. 2 og viderefører gjeldende § 45 tredje ledd. I høringen har *Finans Norge* gitt uttrykk for at språkbruken i gjeldende lov bør videreføres, slik at man benytter ordet «underrette» i stedet for «varsle», som ble brukt i lovforslaget i høringsnotatet. Departementet foreslår å bruke ordet «varsle» i samsvar med ordbruken i lovforslaget ellers. Det tas ikke sikte på innholdsmessige endringer med den nye ordbruken. I samsvar med forbrukerkredittdirektivet og gjeldende § 45 tredje ledd kreves det ikke at den opprinnelige kreditoren varsler forut for overdragelsen. Varselet kan gis også etter at overdragelsen har funnet sted.

Til § 2-14

Bestemmelsen regulerer skyldnerens rett til å gjøre innsigelser gjeldende mot ny kreditor. Paragrafen viderefører i hovedsak gjeldende § 55, men den rekker noe videre ved å regulere ikke bare kredittforhold, men også kausjonsforhold.

Første ledd fastsetter at skyldneren ved overføring eller pantsetting av pengekrav som nevnt i § 2-13 første ledd kan gjøre gjeldende de samme innsigelser og motkrav overfor den nye kredito-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ren som skyldneren kunne gjøre gjeldende overfor avhenderen. Dette gjelder likevel ikke dersom annet er fastsatt i lov. Regelen gjelder både i og utenfor forbrukerforhold, men vil i samsvar med § 1-9 kunne fravikes ved avtale til ugunst for en skyldner som ikke er forbruker. Bestemmelsen svarer til gjeldende § 55 første ledd. Den gjennomfører forbrukerkredittdirektivet artikkel 17 første ledd. Med forbeholdet om at annet kan være fastsatt i lov, siktes det til de lovbestemte reglene som gjelder for negotiable dokumenter. Unntaket viderefører gjeldende rett.

Annet ledd svarer til nåværende § 55 annet ledd.

Til § 2-15

Bestemmelsen innebærer en videreføring av straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr. 1 første, annet og fjerde ledd. Endringene er av redaksjonell art og tar ikke sikte på realitetsendringer. Nåværende § 12 nr. 1 tredje ledd og nr. 2 foreslås ikke videreført. Se nærmere punkt 8.

Bestemmelsen i *første ledd første punktum* gjelder betaling også i annet enn penger. *Annet ledd annet punktum* gjelder derimot kun betaling i penger.

Annet ledd er ment å gjelde i relasjon til både første og annet punktum i første ledd.

Til § 2-16

Paragrafen er ny, men tar opp i seg bestemmelsen om regressrett etter gjeldende § 42 annet ledd. Den gjennomfører dessuten artikkel 92 i det reviderte betalingstjenstedirektivet.

Første ledd kodifiserer den alminnelige regressretten i norsk rett, mens *annet ledd* kodifiserer den alminnelige regressretten mellom solidarisk ansvarlige samskyldnere, se til sammenligning selskapsloven § 2-5.

Det vises for øvrig til punkt 9.

39.3 Til kapittel 3. Finansielle tjenester

Til § 3-1

Paragrafen omhandler de overordnede pliktnormer tjenesteytere er underlagt i sin virksomhet. Paragrafen regulerer imidlertid ikke hvilke konsekvenser pliktbrudd medfører for tjenesteyteren. Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 10.

Paragrafen gjelder tjenesteyterens plikter, og det understrekes derfor at ikke alle finansavtaler

vil være omfattet av paragrafens virkeområde. For eksempel vil en avtale mellom en selger og en kunde om betalingsoppgjøret være en finansavtale innenfor virkeområdet for lovens kapittel 2, men selgeren er ikke tjenesteyter i relasjon til betalingsoppgjøret, jf. § 1-4 tredje ledd. Den som yter tjenester knyttet til betalingsoppgjør som ledd i næringsvirksomhet, leverer imidlertid en finansiell tjeneste og vil derfor være omfattet av reglene i lovens kapittel 3 og er en tjenesteyter i lovens forstand. Ved finansoppdrag vil oppdragsforetaket også være underlagt disse kravene, se § 1-2 annet og sjette ledd og §§ 1-3 og 1-4. Krav til profesjonell opptreden og god forretningsskikk for finansavtaler der realdebitor ikke er en tjenesteyter etter finansavtalelovens definisjon, må fremdeles bli vurdert etter den ulovfestede sedvaneretten.

I hovedsak er paragrafen en ren kodifisering av den ulovfestede handlenormen i det såkalte profesjonsansvaret, slik det er blitt fastlagt av Høyesterett, og dermed en videreføring av gjeldende rett. Det dreier seg om en såkalt rettslig standard, som vil kunne utvikle seg i rettspraksis i tråd med samfunnsutviklingen. I paragrafen gis det også regler om «god forretningsskikk» for tjenesteytere. Også her dreier det seg i stor grad om en kodifisering og videreføring av gjeldende rett, men likevel slik at handlenormene er utformet for å sikre en norsk gjennomføring av EØS-direktivene.

Bestemmelsen innebærer derfor både en gjennomføring av direktivene og en konstatering av at norsk sedvanerett i stor grad innebærer tilsvarende krav som det som følger av direktivene. Siden finansavtaleloven regulerer langt flere avtaler enn direktivene, reiser det seg spørsmål om handlenormene direktivene gir uttrykk for, harmonerer med lovfestede eller ulovfestede krav til «god forretningsskikk», eller om de innfører nye forpliktelser for tjenesteyteren. Departementet legger til grunn at reglene i første til femte ledd, med noen unntak, viderefører forpliktelser tjenesteytere har overfor kunder som er forbrukere. Når kunden ikke er forbruker, vil dette kunne bli vurdert annerledes, noe som kommer av at profesjonsnormen og kravet til god forretningsskikk i relasjon til en kunde som ikke er forbruker, ikke nødvendigvis er lik, samt at terskelen for når tjenesteyteren har overtrådt en handlenorm, kan bli vurdert annerledes.

Første ledd gir uttrykk for de overordnede kravene til tjenesteyteren. Bestemmelsen er nærmere omtalt i punkt 10.5.

Annet ledd presiserer kravet til profesjonell opptreden etter første ledd når det gjelder over-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ordnede krav til den språklig utformingen av kommunikasjon rettet til kunden og andre avtaleparter. Annet ledd reflekterer også ulike krav til språklig utforming som følger av direktivene; her nevnes som eksempler boliglåndirektivet artikkel 13 nr. 1, forbrukerkredittdirektivet artikkel 6 nr. 2, det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 44 nr. 1, betalingskontodirektivet artikkel 4 nr. 2 og fjernsalgsdirektivet artikkel 1 nr. 2. Det er ikke tilstrekkelig at tjenesteyterens opplysninger rent faktisk er korrekte, slik at de tilfredsstillter kravene i første ledd om «ærlig» og «redelig» opptreden. Opplysningene må også være formidlet i en form som gjør det mulig for kunden å forstå opplysningene. Kravet om at opplysningene skal være «nødvendige», skal beskytte kunden mot å «drukne» i informasjon, men også sikre at kunden får tilstrekkelig informasjon. Det vil være i strid med bestemmelsen å innta opplysningene i et uforholdsmessig omfattende dokument, men også det å henvise kunden til å måtte oppsøke informasjon på nærmere angitte steder, kan rammes. Ved vurderingen av om det foreligger pliktbrudd, må tjenesteyteren innrømmes en skjønnsmargin. Pliktbruddet vil for øvrig kunne avhjelpes ved å gi nye opplysninger som tilfredsstillter kravene i første og annet ledd. Andre sanksjoner vil kunne gjøre seg gjeldende når tjenesteyteren med hensikt har utformet opplysninger i strid med lovens intensjon, eksempelvis utformet opplysningene slik at det blir vanskelig for kunden å sammenligne et tilbud med tilsvarende tjenester fra andre leverandører eller gitt opplysninger som er klart villedende.

Tredje ledd gir føringer for innholdet av kravet om å ivareta «kundernes interesser» etter første ledd. Sammen med lovforslaget § 5-1 og § 3-58 annet ledd bokstav b gjennomfører tredje ledd også boliglåndirektivet artikkel 16 og forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 6 og deler av første avsnitt av artikkel 6 nr. 1. Tredje ledd reflekterer også elementer som gjenfinnes i kreditttverens plikt til å gjennomføre en kredittvurdering.

Fjerde ledd må ses i sammenheng med forskriftshjemmelen i syvende ledd. Se for øvrig punkt 13.5.

Femte ledd gjennomfører blant annet boliglåndirektivet artikkel 8.

Det følger av *sjette ledd* at annet til femte ledd ikke gjelder for tjenester som er omfattet av verdipapirhandelloven. Grunnen til dette er at verdipapirhandelloven har tilsvarende regler.

Syvende ledd gir en forskriftshjemmel som kan benyttes til oppfyllelse av enkeltheter i direktivene som ikke er gjennomført i lovforslaget, jf. blant

annet boliglåndirektivet artikkel 7 nr. 2 til 5, artikkel 9 og artikkel 15, 19 og 22.

Departementet viser også til at lovforslaget har et videre virkeområdet enn for eksempel finansforetaksloven. Det vil dermed kunne melde seg et behov for enkelte regler om virksomheten som utøves også av tjenesteytere som ikke er omfattet av annen lovgivning – uten at forskriftshjemmelen med det skal være begrenset til slike foretak. Forskriftshjemmelen må imidlertid forstås slik at den ikke omfatter forhold som ellers hører under finansforetaksloven eller verdipapirhandelloven mv.

Til § 3-2

Paragrafen regulerer bruk av elektronisk kommunikasjon mellom tjenesteyteren på den ene siden og kunden eller andre som kommuniserer med tjenesteyteren, på den andre siden. Videre presiseres det hva som ligger i krav i loven om bruk av skriftlig dokument eller at det skal sendes varsel. Paragrafen er en delvis videreføring av gjeldende finansavtalelov § 8. Paragrafen gjennomfører direktivenes definisjon av «varig medium», jf. fjernsalgsdirektivet artikkel 2 bokstav f, det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 4 nr. 35, betalingskontodirektivet artikkel 2 nr. 17 og boliglåndirektivet artikkel 4 nr. 18, som viser til forbrukerkredittdirektivet artikkel 3 bokstav m. Paragrafen kan ikke fravikes til skade for en forbruker, jf. § 1-9.

Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 11.

Paragrafen stiller krav til måten det kommuniseres på, mens krav til innholdet i tjenesteyterens kommunikasjon reguleres av blant annet § 3-1, § 3-3 og §§ 3-22 flg. Bestemmelsen er generell i den forstand at den får anvendelse på alle former for avtaler og tjenester som omfattes av lovforslaget – uten hensyn til om en konkret avtale er kommet i stand.

Første ledd første punktum åpner for at det kan benyttes elektronisk kommunikasjon når det skal gis meldinger mv. etter loven. Bestemmelsen gjelder både meldinger som tjenesteyteren skal formidle til kunden eller andre, og meldinger som disse skal formidle til tjenesteyteren. Forutsetningen for at man kan benytte seg av elektronisk kommunikasjon, er i begge tilfeller at dette skjer på en betryggende måte.

Det er ikke gitt noen nærmere definisjon i lovteksten av hva som menes med «elektronisk kommunikasjon». Den teknologiske utviklingen gjør at en slik presisering raskt ville kunne bli utdatert.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Kravet til at kommunikasjonen må skje på en «betryggende måte», vil imidlertid innebære en begrensning for hvilke elektroniske kommunikasjonskanaler som kan brukes. Kravet skal sikre at mottakeren i tilstrekkelig grad blir gjort, og har grunn til å være, oppmerksom på at rettslig relevant informasjon har kommet inn til sitt elektroniske meldingsmottak. Vilkåret er drøftet nærmere i punkt 11.5. Det kan følge av særskilte bestemmelser at en melding eventuelt må sendes ved ordinær post, se lovforslaget § 4-44.

Den som etter loven skal motta melding mv. fra tjenesteyteren, har rett til å reservere seg mot at tjenesteyteren benytter seg av elektronisk kommunikasjon. Dette følger av *annet punktum* som pålegger tjenesteyteren å opplyse mottakeren om at mottakeren kan reservere seg mot elektronisk kommunikasjon, og om rettsvirkningene av valget. Rettsvirkningene det siktes til, er de som kommer til uttrykk i annet ledd. Ved avtaleinngåelsen skal kunden også opplyses om kommunikasjonsformen som vil bli benyttet mellom partene, jf. § 3-22 første ledd, jf. § 3-25 bokstav b.

Tredje punktum oppstiller en særlig lojalitetsplikt for tjenesteyteren for meldinger mv. med informasjon som det er av avgjørende betydning for mottakeren å få kunnskap om. For slike meldinger må tjenesteyteren forsikre seg om at mottakeren har fått kunnskap om at meldingen er mottatt. Hvilken informasjon som anses som «liknende forhold», vil kunne variere etter type avtale eller mottaker, og må tolkes objektivt i lys av dette.

Det er ikke angitt nærmere hvordan tjenesteyteren skal forsikre seg om at meldingsmottakeren har fått kunnskap om at meldingen er mottatt. Det vil være tilstrekkelig med en elektronisk bekreftelse på at meldingen er åpnet eller lest, og dette gjelder uavhengig av om en slik bekreftelse gis av kunden selv, tjenesteyterens medhjelper eller egne elektroniske løsninger som viser at mottakeren for eksempel har åpnet meldingen. Dersom en slik bekreftelse ikke foreligger, må tjenesteyteren benytte en alternativ kommunikasjonsform. Hvis en melding i kundens nettbank ikke har blitt åpnet, kan for eksempel en SMS om at en viktig melding er tilgjengelig i nettbanken, være en egnet og kostnadseffektiv måte å oppfylle plikten på. Det kreves imidlertid ikke at tjenesteyteren må forsikre seg om at denne meldingen (SMS'en) er åpnet. Det vil være tilstrekkelig at tjenesteyteren har forsøkt å nå frem til mottakeren med rimelige tiltak. Hva som kreves av tjenesteyteren i det konkrete tilfellet, må vurderes i lys av handlenormen i § 3-1 første ledd.

I *annet ledd* reguleres forsendelsesrisikoen for påbudsvirkninger av elektroniske meldinger, jf. henvisningen til avtalerettslige regler som tillegger det «rettsvirkninger at en melding [...] er kommet frem». Første punktum regulerer påbud sendt til tjenesteyteren, mens annet og tredje punktum regulerer påbud sendt fra tjenesteyteren. Andre rettsvirkninger enn påbudsvirkninger faller utenfor og reguleres av alminnelige kontrakts- og avtaleregler. Det samme gjelder for påbudsvirkninger når kommunikasjonen ikke skjer elektronisk.

Annet ledd første punktum gjelder som nevnt elektroniske meldinger til tjenesteyteren. Bestemmelsen innebærer at det er tjenesteyteren som har forsendelsesrisikoen for påbud. Forutsetningen er at meldingen er formidlet elektronisk til tjenesteyteren på en betryggende måte. Påbudsvirkningen av slike meldinger inntreffer allerede fra avsendelsen eller når de er gjort tilgjengelige for tjenesteyteren. Er meldingen ikke sendt eller tilgjengeliggjort på en betryggende måte, er det avsenderen som har forsendelsesrisikoen, siden meldingen da reguleres av alminnelige regler.

Annet ledd annet punktum regulerer påbudsvirkninger av meldinger fra tjenesteyteren til en mottaker som ikke har samtykket til elektronisk kommunikasjon. Tjenesteyteren har forsendelsesrisikoen ved at meldingen ikke anses å være kommet frem før mottakeren har fått kunnskap om at den er mottatt. Det er tilstrekkelig at mottakeren kjenner til at han eller hun har mottatt melding fra tjenesteyteren; det kreves ikke kunnskap om innholdet. Vilkåret er nærmere behandlet i punkt 11.5.

Annet ledd tredje punktum gjelder tilfeller hvor mottakeren har samtykket til at kommunikasjonen kan skje elektronisk. Her anses meldinger mv. å være kommet frem i relasjon til avtalerettslige regler når de er kommet frem i henhold til avtalen om kommunikasjonsformen. Tidspunktet sammenfaller med alminnelige påbudsregler. Samtykkekravet er drøftet i punkt 11.5.

Tredje ledd fastslår at når loven krever at det skal sendes varsel, skal varselet sendes direkte til mottakeren. Kravet kan også oppfylles ved melding direkte til mottakeren om at et varsel er gjort tilgjengelig for ham eller henne. Vilkåret «direkte til mottakeren» sikter til en kommunikasjonskanal som mottakeren bruker i det daglige, og som ikke er tjenesteyterens digitale tjenesteportal. Dette vil typisk være digital postkasse og e-post som ikke er opprettet av tjenesteyteren, eller SMS. Ved utvikling av nye teknologiske løsninger må spørsmålet om et varsel er sendt «direkte» til mottake-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ren, vurderes konkret ut fra hensynene bak bestemmelsen.

Fjerde ledd angir nærmere hva som ligger i lovens krav til at det skal benyttes «skriftlig dokument». Det slås fast at det kan brukes papir eller et annet varig medium. Bestemmelsen gjennomfører de ulike direktivenes krav til hva som utgjør et «varig medium». Hva som utgjør et varig medium, vil for øvrig kunne endres i tråd med den teknologiske utviklingen. Vilkåret er drøftet nærmere i punkt 11.5.

Femte ledd gir på samme måte som inkasso-loven § 3 a annet punktum og tvangsfullbyrdelsesloven § 1-10 annet ledd annet punktum hjemmel for at det i forskrift fastsettes nærmere bestemmelser om hva som kan anses som en «betryggende måte» etter bestemmelsen.

Til § 3-3

Paragrafen regulerer tjenesteyterens kommunikasjon til kundene som gruppe, nærmere bestemt kommunikasjon til kunder generelt i markedsføring og gjennom tilgjengeliggjøring av tjenesteyterens alminnelige vilkår.

Paragrafen vil sammen med forskrift gitt med hjemmel i tredje ledd gjennomføre forbrukerkredittdirektivet artikkel 4 og boliglåndirektivet artikkel 10, 11 og 13.

Første ledd gjelder tjenesteyterens «alminnelige» vilkår. Bestemmelsen omhandler dermed ikke alle vilkår som kan inngå i en avtale. Enkelte avtalevilkår vil gjøre seg gjeldende i alle avtaler tjenesteyteren inngår, mens andre lar seg konkretisere først etter at tjenesteyteren har gjort seg kjent med kunden det er aktuelt å inngå avtale med. Tjenesteyteren kan med andre ord inngå avtale også på andre vilkår enn de alminnelige. I *tredje ledd første punktum* er det gitt hjemmel til å gi nærmere regler om det konkrete innholdet i tjenesteyterens opplysningsplikt i forskrift.

Annet ledd og tredje ledd annet punktum bygger på gjeldende § 46 om markedsføring av kreditt. Til forskjell fra gjeldende § 46 vil reglene gjelde for alle avtaler innenfor lovens virkeområde. Gjeldende § 46 første og annet ledd foreslås inntatt i forskrift om markedsføring av kreditt. Det vises for øvrig til punkt 14.

Til § 3-4

I bestemmelsen gis det regler om tjenesteyterens opplysningsplikt når kunden har verge. Bestemmelsen er ny, men bygger delvis på gjeldende § 25 femte ledd. Det foreslås å gi reglene generell

anvendelse for alle avtaletyper loven dekker, når ikke annet er særskilt bestemt. Det generelle virkeområdet oppnås ved å plassere bestemmelsen i lovens kapittel 3.

I *første ledd bokstav a* reguleres tilfeller der kunden er under 18 år (mindreårig). Hovedregelen er at opplysningene skal gis til den eller de som er den mindreåriges verge, jf. *første punktum*. Det er i slike tilfeller ikke nødvendig å samtidig gi opplysningene til kunden. Begrunnelsen for dette er at mindreårige som hovedregel ikke selv har rettslig handleevne på det økonomiske området, jf. vergemålsloven § 9. Et viktig skille går ved fylte 15 år, jf. vergemålsloven § 12. Det følger av lovforslaget § 4-52 at en mindreårig over 15 år kan inngå avtale om betalingstjenester i tilknytning til betalingsmidler han eller hun har rett til å disponere over etter reglene i vergemålsloven, og opprette konto for slike betalingsmidler. I § 3-4 første ledd bokstav a første punktum er det gjort unntak for opplysninger som gjelder et slikt kontoforhold, det vil si at opplysningene da skal gis til den mindreårige kunden.

Det foreslås ikke noen særregel for betalingsmidler som en mindreårig under 15 år kan disponere på konto i lovforslaget. Departementet viser til at det å disponere betalingsmidler på egenhånd og det å få tilgang til informasjon om hvordan en konto forvaltes, er ulike spørsmål. Slik lovforslaget er utformet, vil det for mindreårige under 15 år være opp til vergene å avtale med betalingstjenesteyteren både om det skal inngås avtale om konto hvor den mindreårige får disponere egne betalingsmidler, og, til forskjell fra ordlyden i nåværende § 25 femte ledd, om hvem som skal motta opplysninger på vegne av den mindreårige kunden. Dersom det ikke avtales noe særskilt, vil det etter lovforslaget være en presumsjon for at det er vergene som er de rette mottakerne av opplysningene. Det kan etter dette avtales den løsnings som vergene mener er mest hensiktsmessig, hensett til barnets modenhet. Siden vergen utøver rettslig handleevne på vegne av den mindreårige, hører det under vergens kompetanse for mindreårige under 15 år å avslutte kundeforholdet eller trekke tilbake samtykket til at kontoinformasjon bare sendes den mindreårige. Vergenes kompetanse vil imidlertid ikke kunne brukes til å avskjære den mindreåriges rett til innsyn, jf. nedenfor.

Når vergene har opprettet konto for en mindreårig under 15 år, fortsetter kontoavtalen å gjelde etter at den mindreårige har fylt 15 år. Dersom en mindreårig etter fylte 15 år ønsker å kunne disponere både økonomisk og rettslig over

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

kontoen, kan den mindreårige i samsvar med lovforslaget § 4-52 inngå en ny og selvstendig avtale. Det kreves med andre ord samtykke fra vergene for å «konvertere» en konto som er opprettet før den mindreårige fylte 15 år, til en konto etter § 4-52.

Første ledd bokstav a *annet punktum* er ny. Bestemmelsen skal sikre at mindreårige får innsyn i egne kundeforhold fra fylte 12 år. Bestemmelsen medfører ingen plikt for tjenesteyteren til å gi informasjon av eget initiativ til den mindreårige. Departementet har på bakgrunn av høringsuttalelsen fra *Statens sivilrettsforvaltning* justert ordlyden i forslaget, slik at det ikke stilles som vilkår at den mindreårige må møte hos tjenesteyteren for å få innsyn.

Første ledd bokstav b bygger på forslaget i høringsnotatet, men er endret i lys av synspunkter i høringen fra *Finans Norge*. Det følger av bokstav b at der en kunde over 18 år har verge, skal opplysninger etter loven gis til både kunden og vergen. Dette gjelder ikke der «annet er særskilt bestemt», jf. innledningen til første ledd. Den nærmere reguleringen av spørsmålet vil skje i kontoavtalen. I kontoavtalen kan det fastsettes at vergen likevel ikke skal ha opplysningene. Ved å foreta den nærmere reguleringen i kontoavtalen legges det til rette for en løsning som er tilpasset den enkelte personens vilje, ønsker og behov, jf. FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsett funksjonsevne artikkel 12. Kontoavtalen skal reflekterer den løsningen som er eller antas å være i tråd med personens ønsker og vilje, uavhengig av om personen anses samtykkekompetent.

I høringen reiser *Finans Norge* spørsmål om vergers rett til innsyn i historiske opplysninger:

«Finansforetak får jevnlig forespørsler om vergers rett til innsyn i historiske kontoopplysninger og personopplysninger, dvs. informasjon fra perioden forut for vergeoppnevningen, til konto tilhørende voksne personer under vergemål. I dag finnes det etter vår oppfatning ikke klart hjemmelsgrunnlag for utlevering, likevel slik at opplysningene i noen grad utleveres dersom det kan dokumenteres et saklig behov. Finans Norge mener at Justisdepartementet må vurdere om det er behov for en klarere lovhjemmel.»

Departementet er enig i at det kan være behov for en slik vurdering og vil se på spørsmålet i tilknytning til arbeid med vergemålsloven.

Til § 3-5

Paragrafen er ny, og regulerer bevisbyrden i forbindelse med sivilrettslige tvister om finansielle avtaler og tjenester. Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 12.

Første ledd lovfester bevissikringshensynet på lovens område. Utenfor finansavtalelovens område må bevisbyrden avgjøres etter andre regler.

Første ledd inneholder en generell bevisbyrderregel. Bestemmelsen fastslår at den som har best mulighet for og oppfordring til å sikre bevis for en omstendighet, har bevisbyrden for denne. Dette kan like gjerne være den parten som fremsetter et krav, som den parten som kravet fremsettes mot. Hvem som har bevisbyrden etter denne regelen, må avgjøres i tråd med allmenne retningslinjer for bevissikringshensynet i teori og praksis. Det er den parten som har best mulighet til å sikre bevis, som også har oppfordring til det. Hvis ikke begge vilkårene er oppfylt, må retten falle tilbake på alminnelige bevisregler, jf. tvisteloven § 21-2.

Annet ledd gjennomfører det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 41, men gjelder også for andre tjenester enn betalingstjenester. Bevisbyrden for at tjenesteyteren har overholdt sine plikter pålagt ved lov eller forskrift, ligger på tjenesteyteren selv. Bestemmelsen er en presisering av første ledd, idet tjenesteyteren står nærmest til å klarlegge om de pliktene tjenesteyteren er pålagt, er oppfylt. Annet ledd får selvstendig betydning bare i de få tilfeller hvor det er kunden som har best mulighet og oppfordring til å sikre bevis for at tjenesteyteren har oppfylt sine lov- og forskriftpålagte plikter.

Gjennom § 3-1 første ledd er tjenesteyteren forpliktet til å opptre kontraktsmessig. Bestemmelsen innebærer dermed at tjenesteyteren vil ha bevisbyrden også for å ha oppfylt sine plikter etter kontrakten. Når det gjelder kundens plikter etter kontrakten, vil det som et utgangspunkt være kunden som har bevisbyrden.

I to sammenhenger har imidlertid loven særskilte bevisregler: der kunden nekter for å ha godkjent en gjennomført betalingstransaksjon (§ 3-7), og der rettighetshaveren til en elektronisk signatur nekter for å ha gitt sitt samtykke til en elektronisk avtaleinngåelse (§ 3-6). Dersom kunden nekter for å ha godkjent en betalingstransaksjon, og tjenesteyteren kan legge frem dokumentasjon for at betalingstransaksjonen for eksempel synes å være godkjent ved bruk av betalingskort og PIN-kode, skal ikke bruken av betalingsinstrumentet i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at beta-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

lingstransaksjonen var godkjent, jf. § 3-7 tredje ledd første punktum. Det vil likevel være kunden som etter hovedregelen i første ledd er nærmest til å føre bevis for at betalingsinstrumentet er brukt i samsvar med vilkårene for utstedelse og bruk. Sammenhengen mellom § 3-5 første ledd og § 3-7 fjerde ledd innebærer imidlertid at dersom kunden viser at det ikke er usannsynlig at det er andre enn kunden selv som kan ha gitt samtykket til betalingstransaksjonen uten kundens godkjenning, og at kunden ikke svikaktig eller forsettlig har brutt de aktuelle sikkerhetsvilkårene for utstedelse og bruk, så skal saken løses i kundens favør, med mindre tjenesteyteren kan bevise med kvalifisert sannsynlighetsovervekt at kunden enten har gitt sitt samtykke eller ikke har overholdt de relevante pliktene i tilknytning til betalingsinstrumentet, herunder sikkerhetsordningene. Når det gjelder hva som ligger i «ikke usannsynlig», vises til omtalen i punkt 12.5.2 av den svenske Högsta Domstolens dom i NJA 2017 s. 1105 og uttrykket «åtminstone antaglig» som er brukt i dommen.

Til § 3-6

Paragrafen er ny og er nærmere behandlet i punkt 12.

Paragrafen gir regler om bevisbyrde og beviskrav for elektronisk avtaleinngåelse. Den vil i det vesentlige kunne synes overflødig når den sammenholdes med § 3-5. Når det likevel foreslås en slik bestemmelse, er det for å oppnå lik regulering som for uautoriserte betalingstransaksjoner, jf. lovforslaget § 3-7, som er inntatt for å sikre en direktivtro gjennomføring av det reviderte betalingstjenestedirektivet.

Første ledd er en *bevisbyrderregel* for det tilfellet at den som har retten til å bruke den elektroniske signaturen (rettighetshaveren), nekter for å ha samtykket til en elektronisk avtaleinngåelse. Når første ledd sammenholdes med fjerde ledd, innebærer paragrafen at en tvist skal løses i tjenesteyterens disfavør dersom det ikke foreligger en kvalifisert sannsynlighet for at underskriveren har samtykket til avtaleinngåelsen elektronisk.

Annet ledd legger bevisbyrden på kvalifiserte tilbydere av tillitstjenester innenfor tilbyderens ansvarsområde. Det er reglene i forordning (EU) nr. 910/2014 som gjelder for hvilke krav som stilles til tilbyderens tjenester, og dermed hvor langt bevisbyrderregelen rekker. Tilbyderens eventuelle erstatningsansvar er regulert i forordningen artikkel 13 og følger ellers av gjeldende regler om erstatningsansvar. Annet ledd er aktuelt i de tilfel-

ler hvor den finansielle tjenesteyteren benytter en kvalifisert tillitstjenestetilbyder til å validere underskriverens kvalifiserte elektroniske signatur.

Tredje ledd angir i første punktum en retningslinje for *bevisvurderingen*, mens annet punktum angir hvem som har *bevisføringsplikten*. Begge bestemmelsene gjelder når rettighetshaveren til den elektroniske signaturen nekter for å ha samtykket til en elektronisk avtaleinngåelse. Tredje ledd innebærer for det første at bruken av elektroniske signaturfremstillingsdata ikke i seg selv vil være tilstrekkelig som bevis for rettighetshaverens samtykke og dermed til å løse saken i rettighetshaverens disfavør. Det vil imidlertid bero på en samlet bevisvurdering om det i et tilfelle foreligger tilstrekkelige bevis for å løse en tvist om samtykke i underskriverens disfavør. Sammenholdt med paragrafens fjerde ledd innebærer tredje ledd for det andre at saken skal løses i tjenesteyterens disfavør dersom det ikke er bevist med kvalifisert sannsynlighetsovervekt at rettighetshaveren har samtykket til elektronisk avtaleinngåelse eller svikaktig eller forsettlig har unnlatt å oppfylle en eller flere av sine plikter etter § 3-19.

Fjerde ledd fastslår at det kreves noe mer enn alminnelig sannsynlighetsovervekt for å fastslå at kunden har gitt sitt samtykke til en elektronisk avtaleinngåelse eller svikaktig eller forsettlig har unnlatt å oppfylle en eller flere av sine forpliktelser etter § 3-19. Beviskravet for grov uaktsomhet er etter alminnelige regler fortsatt sannsynlighetsovervekt.

Til § 3-7

Paragrafen er ny og er nærmere behandlet i punkt 12.

Paragrafen gir regler om bevisbyrde og beviskrav for betalingstransaksjoner.

Første ledd gjennomfører artikkel 72 i det reviderte betalingstjenestedirektivet og er delvis en videreføring av gjeldende § 35 femte ledd. Bestemmelsen gir bevisregler for tilfeller hvor en kunde nekter for å ha godkjent en betalingstransaksjon (uautoriserte betalingstransaksjoner). Bestemmelsen må ses i sammenheng med § 3-5.

Annet ledd gjelder de tilfeller der betalingstransaksjonen er iverksatt gjennom en betalingsfullmektig, og gjennomfører reglene i artikkel 72 nr. 1 annet ledd i det reviderte betalingstjenestedirektivet.

Tredje ledd første punktum fastsetter at bruken av et betalingsinstrument ikke i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har samtykk-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ket til transaksjonen, eller for at kunden svikaktig, forsettlig eller grovt uaktsomt har unnlatt å oppfylle sine forpliktelser etter § 4-23 første ledd eller § 4-24 første ledd. Regelen gir dermed visse føringer for den ellers frie bevisvurderingen. På samme måte som etter gjeldende rett slås det fast at det at et betalingsinstrument er brukt, ikke i seg selv er tilstrekkelig til å legge til grunn at kunden har opptrådt grovt uaktsomt. Det vil også etter gjennomføringen av direktivet kreves særskilte holdepunkter for dette, jf. punkt 12.5.3 og Ot.prp. nr. 94 (2008–2009) s. 186.

Tredje ledd *annet punktum* fastsetter at betalingstjenesteyteren har bevisføringsplikten for at det foreligger bedrageri eller uaktsomhet fra kundens side. Bestemmelsen er først og fremst en presisering av første punktum, se punkt 12.5.2.

Fjerde ledd fastslår at det kreves noe mer enn alminnelig sannsynlighetsovervekt for å fastslå at kunden har gitt sitt samtykke til en betalingstransaksjon eller svikaktig eller forsettlig har unnlatt å oppfylle en eller flere av sine forpliktelser etter § 4-23 første ledd eller § 4-24 første ledd. Beviskravet for grov uaktsomhet er etter alminnelige regler fortsatt sannsynlighetsovervekt.

Til § 3-8

Paragrafen er ny og regulerer situasjonen der tjenesteyteren, som følge av regler i lov eller forskrift, myndighetsvedtak eller pålegg i en rettsavgjørelse, må avvikle et kundeforhold, herunder sperre bruken av en finansiell tjeneste for en av sine kunder. Med avvikling menes i denne paragrafen en stans eller opphør av avtaleforholdet av grunner som ligger utenfor hva tjenesteyteren råder over ved alminnelig avtalekompetanse. Mens oppsigelse er tillatt etter avtalen, og heving er en sanksjon mot vesentlig kontraktsbrudd, gjelder denne paragrafen avvikling av avtaleforholdet som ikke er foranlediget av kontraktsrettslige forhold. Et praktisk eksempel kan være avvikling som pålegges etter hvitvaskingsloven.

Etter *første ledd første punktum* er det et vilkår at avvikling etter paragrafen er nødvendig. Avvikling skal ikke skje overfor andre avtaleparter i samme avtale dersom avtalen kan bestå i relasjon til disse. Avviklingen skal heller ikke gå lenger enn nødvendig. Er tjenesteyteren pålagt å sperre en betalingskonto eller nekte å gjennomføre en betalingstransaksjon, skal tjenesteyteren ikke av den grunn avvikle kundens boliglån. Dette gjelder selv om kontoen som sperres, var forutsatt som en del av kundens totalengasjement ved inngåelsen av boliglånet. Dersom tjenesteyteren kan

etterkomme det aktuelle pålegget eller den aktuelle plikten ved en ordinær oppsigelse av avtaleforholdet, skal denne muligheten benyttes, jf. *annet punktum*.

Etter *annet ledd* skal kunden, om mulig, varsles før avviklingen iverksettes. Forbeholdet om at varsling før avviklingen skal være mulig, omfatter både faktiske og rettslige omstendigheter. Tjenesteyteren kan for eksempel være pålagt å ikke varsle kunden. Departementet antar likevel at det i de fleste tilfeller vil la seg gjøre å varsle kunden om at tjenesteyteren ikke lenger kan tilby den aktuelle tjenesten, men da eventuelt uten å presisere hva slags omstendigheter dette har bakgrunn i. Etterfølgende varsling kan unnlates om det anses åpenbart unødvendig, for eksempel fordi kunden er gjort kjent med pålegget av politi eller påtalemyndighet.

Tredje ledd har til hensikt å sørge for at avvikling ikke skal være mer inngripende i kontraktsforholdet enn nødvendig. Selv om vilkårene for å si opp en avtale ikke foreligger, kan for eksempel reglene om økonomisk oppgjør ved oppsigelse komme til anvendelse.

Fjerde ledd reflekterer at tjenesteyteren ikke har et kontraktsrettslig ansvar overfor kunden for konsekvensene av pålegg om avvikling jf. her lovforslaget § 3-50. Et kontraktsansvar for tjenesteyteren kan eventuelt bare bygge på at tjenesteyteren allerede på avtaleinngåelsestidspunktet forstod eller måtte forstå at avtalen ville være i strid med slike plikter eller pålegg som er nevnt i første ledd, og på samme tid forstod eller måtte forstå at dette ville føre til avvikling av avtalen, jf. *første punktum*. Kan kunden klandres, vil tjenesteyteren imidlertid uansett ikke kunne holdes ansvarlig, jf. *annet punktum*.

Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 21.

Til § 3-9

Paragrafen oppstiller formkrav knyttet til avtaleinngåelsen. I motsetning til etter gjeldende lov gjelder de samme formkravene for alle finansielle tjenesteavtaler innenfor lovens virkeområde, og uavhengig av om avtalen inngås i forretningslokale eller ved fjernsalg, og uavhengig av om avtalen inngås på papir eller ved bruk av elektronisk kommunikasjon. Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 16.1.

Første ledd bygger på tilsvarende vilkår i gjeldende lov om at avtaler om finansielle tjenester skal inngås skriftlig, se gjeldende § 16 første ledd første punktum, § 48 første ledd første punktum,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 61 første ledd første punktum og § 82 første ledd første punktum.

Annet ledd første punktum bokstav a viderefører kravet i gjeldende § 8 annet ledd bokstav a for avtaler inngått ved bruk av elektronisk kommunikasjon, men foreslås nå å gjelde generelt.

Det samme gjelder for annet ledd første punktum *bokstav b*, som bygger på vilkåret i gjeldende § 8 annet ledd bokstav b. Uten at det er tilsiktet noen endring av realiteten, er vilkåret «autentifisere» i gjeldende lov foreslått endret til «bekrefte», i samsvar med begrepsbruken i hvitvaskingsregelverket.

Dersom kundens identitet er bekreftet i samsvar med reglene i hvitvaskingsloven eller forskrift til denne loven, må bekreftelsen anses for å tilfredsstillende også kravet om bekreftelse av kundens identitet som følger av § 3-9 annet ledd bokstav b. I tillegg til bekreftelse på at avtale er inngått med rett avtalemotpart (identitetsbekreftelse), kreves en bekreftelse på avtalens innhold og at kundens samtykke til avtalebinding dekker det angitte innholdet. Normalt vil slik bekreftelse foreligge i form av et avtaledokument som kunden har signert.

Kravet om en betryggende metode for å autentisere avtalen vil etter dette til dels kunne oppfylles ved oppfyllelse av kravet i annet ledd første punktum *bokstav c* om at avtalen skal være signert av en kunde som er forbruker. Hva som nærmere ligger i kravet om signatur, er nærmere drøftet i punkt 16.1. Som det fremgår av lovforslaget § 3-10, gjelder ikke signaturkravet for tjenester som står i sammenheng med en innledende avtale som etablerer et kundeforhold. Det bør for eksempel være adgang for en forbruker som allerede har inngått avtale om betalingskonto, og å åpne enda en tilsvarende betalingskonto hos samme tjenesteyter uten signering, forutsatt at dette er omfattet av den innledende avtalen. Kravet om signatur må også ses i sammenheng med lovforslaget § 3-13 fjerde ledd om at det kan avtales at senere endringer av avtalen skal kunne gjøres uten signatur.

Tredje ledd første punktum fastslår utgangspunktet om at kunden ikke anses som bundet hvis avtaleinngåelsen ikke er gjennomført i samsvar med første og annet ledd. Dette gjelder både etablering av avtaleforholdet som sådan og eventuelle enkeltvilkår i avtalen. For enkeltvilkårene videreføres dermed utgangspunktet om at vilkår som ikke er inntatt i avtalen, ikke er bindende for kunden, jf. her gjeldende § 16 tredje ledd, § 48 fjerde ledd og § 61 tredje ledd. I *annet punktum bokstav a* og *b* er det gjort unntak fra det nevnte

utgangspunktet. Det vises til omtalen av disse unntaksbestemmelsene i punkt 16.1.5.

Fjerde ledd bygger på krav i gjeldende lov hvor kunden har rett til å få tilgang til avtalevilkårene også etter at avtalen er inngått, jf. § 16 fjerde ledd, § 48 første ledd tredje punktum og § 61 fjerde ledd.

Til § 3-10

Paragrafen er ny, men bygger på hensynene bak angrerettloven § 28 femte ledd og reglene i fjernsalgsdirektivet artikkel 1 nr. 2 annet avsnitt. Den antas dessuten å være i samsvar med gjeldende rett etter finansavtaleloven. For øvrig vises det til punkt 16.1.5.

Til § 3-11

Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 17.

Første ledd presiserer at dersom flere forbrukere inngår avtale med tjenesteyteren i fellesskap, så anses hver forbruker som tjenesteyterens kunde i relasjon til tjenesteyterens plikter. Bestemmelsen er i samsvar med gjeldende rett i det reglene ikke kan fravikes ved avtale til ulempe for en forbruker.

Annet ledd antas også å være i samsvar med gjeldende rett, idet det kreves særskilt rettsgrunnlag for at en person skal kunne handle med bindende virkning for en annen. Bestemmelsen gjennomfører dessuten krav til samtykke fra samtlige kontohavere ved kontobytte etter betalingskontodirektivet artikkel 10 nr. 2 annet punktum. Annet ledd vil også være til hinder for at det inngås kredittavtale med en forbruker på grunnlag av fullmakt. Det presiseres imidlertid at bestemmelsen ikke er til hinder for at en tredjeperson gis disposisjonsrett til en konto, jf. også § 4-2 annet ledd om at samtykke til betalingstransaksjoner gis i den formen og på den måten som er avtalt.

Tredje ledd gir regler om hva som gjelder i relasjon til en avtalemotpart som ikke er tjenesteyterens kunde. Et eksempel kan her være den som gis disposisjonsrett til en konto. Regler om avtaleinngåelsen og de relevante opplysningspliktene kommer da til anvendelse. Tjenesteyterens plikter i forbindelse med avtale om disposisjonsrett er begrenset sammenlignet med de plikter som gjelder overfor tjenesteyterens kunde.

Til § 3-12

Bestemmelsen stiller krav til avtalens innhold og er nærmere behandlet i punkt 16.2.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Første ledd viderefører utgangspunktet i gjeldende lov om at opplysninger om vilkår som skal gis før avtaleinngåelsen, anses som en del av avtalen. Vilkårene skal inntas i avtalen. Det er tjenesteyteren som må identifisere hvilke tjenester avtalen omfatter, og hvilke av de opplysninger som skal gis før avtaleinngåelsen for den aktuelle tjenesten, som dermed skal inntas i avtalen. Det er ikke slik at alle opplysninger som er gitt før avtaleinngåelsen, skal inntas i avtalen; det er kun de opplysninger som gjelder tjenester det faktisk inngås avtale om. Videre vil det ikke være alle opplysninger som gis før avtaleinngåelsen, som det vil være naturlig å regne som *avtalevilkår*, for eksempel opplysninger om den alminnelige risikoen knyttet til ikke å overholde betalingsfrister etter § 3-34 første ledd bokstav h. Tjenesteyteren kan i så fall velge om en slik opplysning skal inntas i avtaledokumentet, men dersom opplysningen fremgår av avtaledokumentet, kan det være en praktisk måte å dokumentere at opplysningsplikten er oppfylt på.

Annet ledd bygger på gjeldende § 16 første ledd annet og tredje punktum. Kravet om at avtalen skal opplyse om kundens identitet, er i lovforslaget harmonisert med de tilsvarende kravene etter hvitvaskingsloven ved en henvisning til disse reglene. Det bemerkes at finansavtalelovens regler ikke vil ha noen innvirkning på tjenesteyterens plikter etter hvitvaskingsloven, som har et annet formål enn det avtalerettslige.

Bestemmelsen i annet ledd omfatter kun avtaler etter kapittel 4, 5 og 6 i loven. For andre finansielle tjenesteavtaler gjelder det ikke tilsvarende krav. Det vil likevel foreligge en plikt i samsvar med alminnelig krav til profesjonell opptreden og god forretningsskikk til å identifisere kunden som avtalepart. Det bemerkes dessuten at plikten kun gjelder ved skriftlige avtaler, og at unntak kan følge av særskilte bestemmelser, se for eksempel § 4-51 annet ledd om enkeltstående betalingstransaksjoner og § 4-50 tredje ledd bokstav b om elektroniske småpenger som kan brukes anonymt.

Til § 3-13

I bestemmelsen er det gitt regler om endring av avtalevilkårene. For en nærmere redegjørelse vises til punkt 16.3.

Første ledd bygger på reglene i gjeldende § 18 første ledd, § 49 første ledd og § 65 annet ledd.

Tredje ledd gjelder endring av avtalens bestemmelser om renter, gebyrer eller andre kostnader.

Uten hensyn til om nye vilkår må vedtas ved aktivt samtykke (jf. § 3-13 første ledd) eller ved passivt samtykke (jf. § 3-14), skal forslag til slike endringer «begrunnes» av tjenesteyteren. Dersom avtalen kan endres ved passivt samtykke, vil kunden ut fra begrunnelsen kunne vurdere om betingelsene i avtalen for å endre vilkårene er oppfylt. Lovforslaget legger ikke opp til at det må gis noen omfattende begrunnelse. For eksempel vil det være tilstrekkelig å vise til utviklingen i finansmarkedet eller prisveksten dersom avtalen angir at vilkårene kan endres på slike grunnlag. Er det ikke gitt noen begrunnelse, må presumsjonen være at tjenesteyteren ikke har grunnlag i avtalen for å kreve en slik endring.

Til § 3-14

Paragrafen bygger på gjeldende § 18 tredje ledd og reglene i det reviderte betalingstjenstedirektivet artikkel 54 nr. 1 annet avsnitt. Når det gjelder endring av avtale som har flere avtalemotparter, slik som kausjonist og medskyldner, vises det til § 3-11. For øvrig vises til punkt 16.3.

Til § 3-15

Paragrafen bygger på reglene i gjeldende § 18 fjerde ledd og adgangen til å benytte referanserentesats eller referansevekslingskurs etter det reviderte betalingstjenstedirektivet artikkel 52 nr. 3 bokstav b, forbrukerkredittdirektivet artikkel 11 nr. 2 og boliglåndirektivet artikkel 27.

Til § 3-16

Bestemmelsen er ny sammenlignet med gjeldende finansavtalelov.

Første ledd gir definisjoner av begreper som brukes i §§ 3-17 til 3-21.

Annet ledd gir reglene i §§ 3-17 til 3-21 tilsvarende anvendelse ved misbruk av elektroniske seglfremstillingsdata. Reglene kan likevel fravikes ved avtale for elektroniske segl, jf. § 1-9.

Tredje ledd gir hjemmel til å fastsette i forskrift at reglene i §§ 3-17 og 3-18 gjelder tilsvarende for annen elektronisk signaturløsning. Formålet er å la reglene kunne gjelde også for løsninger som er godkjent etter selvdeklarasjonsordningen og oppfyller kravspesifikasjonen for PKI i offentlig sektor, jf. lov om elektroniske tillitstjenester.

Se for øvrig punkt 18.2.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Til § 3-17

Paragrafen angir visse plikter for tilbyderer av den elektroniske signaturløsningen med sikte på tiltak for å forhindre misbruk eller avskjære videre misbruk og bygger blant annet på lovforslaget § 4-23 annet og tredje ledd. Se for øvrig punkt 18.2.

Til § 3-18

Paragrafen innebærer en opplysningsplikt for finansielle tjenesteytere som tilbyr kundene sine å inngå avtale ved bruk av elektronisk signatur. I motsetning til opplysningsplikten etter § 3-22 er opplysningsplikten etter § 3-18 ikke begrenset til å gjelde før avtale inngås. Se for øvrig punkt 18.2.

Til § 3-19

Første ledd angir at elektronisk signatur som kan benyttes til å inngå avtale om finansielle tjenester, skal brukes i samsvar med vilkår for utstedelse og bruk. Slike vilkår kan følge av annet regelverk og av avtale med tilbyderen av den elektroniske signaturløsningen. Første ledd svarer langt på vei til hva som gjelder for bruk av betalingsinstrument etter lovforslaget § 4-23 første ledd.

Annet og tredje ledd bygger på den tilsvarende regelen i lovforslaget § 4-24.

Se for øvrig punkt 18.2.

Til § 3-20

Paragrafen regulerer ansvarsfordelingen mellom tjenesteyteren og den som har rett til å signere med elektronisk signatur (rettighetshaveren) ved misbruk av signaturen i tilknytning til en finansiell tjeneste. Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 18.2.

Dersom den elektroniske signaturen er brukt som betalingsinstrument, gjelder likevel reglene i § 4-30, som har dannet mønster for denne paragrafen.

Bestemmelsen gjelder i både forbrukerforhold og næringsforhold. I næringsforhold vil den imidlertid være fravikelig etter § 1-9 i lovforslaget.

Første ledd fastslår for det første at utgangspunkt for et eventuelt ansvar for rettighetshaveren må avgjøres etter ellers gjeldende rettsregler. Det vil i praksis si regler om erstatningsansvar utenfor kontrakt, eller i kontrakt om det forut for misbruket eksisterer en avtale mellom rettighetshaveren og tjenesteyteren som regulerer kundens plikter for oppbevaring og håndtering av signaturløsning.

gen. Som et utgangspunkt vil disposisjonen være ugyldig, slik at spørsmålet om avtalebinding vil bero på om rettighetshaveren har opptrådt klanderverdig.

Den som deler egne signaturfremstillingsdata og sikkerhetsordninger med andre, risikerer etter dette et ansvar for tjenesteyterens tap. I de tilfeller der en tredjepart uberettiget tilegner seg signaturfremstillingsdata og sikkerhetsordninger, vil ansvaret måtte bero på en konkret vurdering. Det vil på den ene siden være uaktsomt å skrive ned passord eller koder på en slik måte at de enkelt vil kunne misbrukes av en tredjepart. På den annen side vil det kunne forekomme tilfeller der tredjeparten benytter avanserte metoder for å tilegne seg passord og koder, for eksempel ved skjult filming, overvåkning av mobiltelefon og datamaskiner mv. Slike forhold er det nærmest umulig å beskytte seg mot, og det skal da mye til for å konstatere uaktsomhet og et ansvar for rettighetshaveren. Det kan heller ikke anses som uaktsomt av familiemedlemmer å dele postkasse, slik at andre familiemedlemmer vil kunne få uberettiget tilgang til rettighetshaverens post.

For det andre fastslår første ledd at dersom rettighetshaveren er ansvarlig etter gjeldende rettsregler, svarer han eller hun for tjenesteyterens tap bare i den utstrekning dette følger av annet til femte ledd.

Annet til fjerde ledd regulerer rettighetshaverens ansvar for andel av tapet ut fra utvist skyld. Videre følger det mulige begrensninger av ansvaret i *femte ledd* ut fra forhold på tjenesteyterens side. Se for øvrig også § 3-21 om adgang til lemping av ansvaret.

Femte ledd *bokstav c og d* avviker fra den tilsvarende bestemmelsen i § 4-30. I utgangspunktet vil validering av den elektroniske signaturen tre i stedet for sterk kundeautentisering. Det kan likevel forekomme at misbruk skjer for eksempel ved at svindleren først logger seg inn i nettpanken og deretter misbruker signaturfremstillingsdata ved opptak av kreditt. I så fall bør det få betydning dersom tjenesteyteren ikke har krevd sterk kundeautentisering i forbindelse med innloggingen.

Til § 3-21

Bestemmelsen er ment å gi større likebehandling av kundens egenrisiko ved krav som gjelder misbruk av elektronisk signatur og misbruk av betalingsinstrument, jf. § 4-31. Paragrafen er dels ment å angi mer relevante hensyn ved spørsmål om lemping enn hva som følger av skadeserstatnings-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

loven § 5-2, og dels å presisere at lemping ikke skal skje på vilkår som nevnt i § 3-21 tredje ledd.

Til § 3-22

Paragrafen gjelder tjenesteyterens generelle opplysningsplikt før det inngås avtale med kunden. Paragrafen er delvis en videreføring av gjeldende angrerettlov § 28, § 30 første ledd annet punktum og § 32 og finansavtaleloven §§ 15, 46 a, 59, 78, 81, 86 og 89 a.

I tillegg til å slå fast utgangspunktet om opplysningsplikt etter §§ 3-22 til 3-39 regulerer *første ledd* tidspunktet for når opplysningsplikten skal være oppfylt. «God tid» er ment som en videreføring også av tidsfrister angitt som «rimelig tid» i gjeldende lov, idet begge formuleringene bygger på en skjønnsmessig angivelse, se punkt 15.5.3. Departementet legger til grunn at det vil kunne bero på typen avtale og avtalens kompleksitet hva som skal anses rimelig tid eller god tid etter lovforslaget og direktivbestemmelsene.

Opplysningspliktbestemmelsene har forskjellig virkeområde, jf. punkt 15.5.1. *Annet ledd* angir virkeområdet for opplysningspliktbestemmelsene i §§ 3-24 til 3-29, jf. også henvisningen til annet ledd innledningsvis i disse paragrafene. I de påfølgende paragrafene angir bestemmelsene selv hvilke avtaler de gjelder for.

Det er tjenesteyteren som må ta stilling til om avtalen for eksempel omfatter betalingstjenester eller kreditt. Ofte vil en avtale være omfattet av flere av bestemmelsene, noe som er bakgrunnen for at reglene om opplysningsplikten før avtale inngås er samlet i lovforslaget kapittel 3. Hvis det beror på avtalens nærmere innhold om en konkret opplysningsplikt etter lovforslaget er relevant, vil dette også fremgå av ordlyden, se for eksempel § 3-34 første ledd bokstav a, som gjelder for alle kredittavtaler, og bokstav d som kun kommer til anvendelse hvis kredittavtalen er en betalingsutsettelse for en bestemt vare eller tjeneste. At opplysningskravet ikke gjelder for alle kredittavtaler, fremgår av ordet «eventuell». Etter samme paragrafs tredje ledd gjelder opplysningskravene der kun når kredittavtalen er et valutilån, jf. innledningen «ved valutilån».

Tredje ledd gjør unntak fra første ledd for avtaler som er inngått på initiativ fra kunden selv. Det avgjørende er at fjernkommunikasjonsmåten forhindrer at opplysninger blir gitt på den måten loven foreskriver for den aktuelle tjenesten. Unntaket er nærmere behandlet i punkt 15.5.3. Videre utvider tredje ledd opplysningsplikten ved salg utenom faste forretningslokaler slik at det all-

tid gjelder en opplysningsplikt om angrerett når kunden er forbruker, noe som viderefører angrerettloven § 32.

Når det gjelder *fjerde og femte ledd*, vises til punkt 15.5.3.

Til § 3-23

I forlengelse av reglene i §§ 3-1 til 3-2, som gir føringer av mer overordnet karakter om kommunikasjon med kunden, regulerer § 3-23 hvordan tjenesteyteren skal gi opplysninger til kunden og andre mottakere for å oppfylle opplysningsplikten i tilknytning til en (mulig) avtale. Paragrafen er nærmere behandlet i punkt 15.5.2.

Utgangspunktet i *første ledd* er at kunden skal få opplysninger og avtalevilkår i et skriftlig dokument, jf. § 3-2 fjerde ledd, som kan være et utkast til finansavtale. Første ledd gjennomfører fjernsalgsdirektivet artikkel 5 nr. 1, betalingskontodirektivet artikkel 4 nr. 1, det reviderte betalings-tjenestedirektivet artikkel 51 nr. 1, forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 1 og artikkel 6 nr. 1 annet avsnitt, samt boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 2 med hensyn til krav om bruk av skriftlig dokument. *Annet ledd* gjennomfører artikkel 44 og 45 i det reviderte betalingstjenestedirektivet. Bestemmelsen i *tredje ledd* er basert på de nevnte direktivbestemmelsene.

Fjerde ledd gir forskriftshjemmel til å regulere hvordan opplysningene skal gis.

Til § 3-24

Paragrafen angir sammen med § 3-22 første ledd hvilke opplysninger som skal gis om tjenesteyteren før avtaleinngåelsen. Virkeområdet er regulert i § 3-22 annet ledd. Når det gjelder tjenesteyterens opplysningsplikt forut for avtaleinngåelsen mer generelt, vises til punkt 15.

Paragrafen innebærer en gjennomføring i norsk rett av fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 første avsnitt bokstav a til d, i tillegg til det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 45 nr. 2 bokstav a og b og artikkel 52 nr. 1 bokstav a og b, forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 1 bokstav b og artikkel 6 nr. 1 bokstav b og boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 2, jf. direktivets vedlegg II del A nr. 1 og nr. 2.

Plikten til å gi opplysninger om tjenesteyteren svarer langt på vei til opplysningsplikten som gjelder for næringsdrivende ved levering av andre tjenester enn finansielle tjenester og varer etter avtaleloven § 38 b nr. 2.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Plikten til å gi opplysninger om tjenesteyteren er noe ulikt utformet i direktivene. Departementet har vurdert om plikten til å gi opplysninger om tjenesteyterens identitet kan utformes enhetlig, idet det synes nokså ubegrunnet at det skal være ulike krav til hvilke opplysninger som må gis om en tjenesteyter, avhengig av hvilken tjeneste som tilbys.

Direktivene har i likhet med gjeldende lovgivning visse variasjoner med hensyn til hvilke elementer som inngår i opplysningene om tjenesteyteren. Enkelte direktiver inkluderer e-postadresse og registreringsnummer i Foretaksregisteret, andre ikke. Fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 første avsnitt bokstav b spesifiserer kontaktopplysning til tjenesteyterens representant, i tillegg til oppdragstakere som står for kontakten med kunden i bokstav d. Ved gjennomføring av opplysningspliktene i norsk rett legger departementet til grunn at ulikhetene i direktivene på dette punktet har sammenheng med tidspunktet det enkelte direktivet ble vedtatt, uten at disse variasjonene dermed bør ha avgjørende betydning for forståelsen av opplysningsplikten etter direktivene. I motsatt fall, dersom ulikhetene tillegges større betydning, vil den administrative byrden for tjenesteytere som skal oppfylle forpliktelsene etter de ulike direktivene, bli krevende. Dette gjelder særlig fordi flere direktiver gjerne kommer til anvendelse på samme avtale, noe som også innebærer en risiko for formelle «feil» fra tjenesteyterens side. En slik risiko vil særlig være til stede dersom lovgivningen har motstridende og overlappende regler for de enkelte avtaler, slik tilfellet er etter gjeldende lovgivning. Det er videre høyst uklart om kundene tilføres noe nevneverdig av den varierte reguleringen i direktivene og gjeldende rett.

Departementet antar for sin del at opplysninger om tjenesteyteren i denne sammenheng må forstås som et funksjonelt begrep, på samme måte som EU-domstolen i sak C-375/15 (BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG v Verein für Konsumentinformation) anser «varig medium» som et funksjonelt begrep. Hvilke direktiver som får anvendelse på den finansielle tjenesten, kan derfor ikke alene være avgjørende for innholdet i opplysningene om tjenesteyteren.

Det avgjørende må etter departementets syn være at opplysningene for kunden er egnet til å entydig identifisere tjenesteyteren og representanter (mellommenn) i avtaleforholdet. Kontaktinformasjonen bør etter departementets syn gi kunden mulighet for å oppnå direkte kontakt med tjenesteyteren gjennom alminnelig anvendte kommunikasjonsformer. Eksempelvis vil e-postad-

resse eller opplysning om tjenesteyters nettsider i dag fremstå som langt mer relevant enn postadresse og telefaksnummer. Departementet viser dessuten til at boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 7, samt forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 1 og artikkel 6 nr. 1 annet avsnitt, innebærer en presumsjon for at kredittytteren har oppfylt sin opplysningsplikt etter fjernsalgsdirektivet dersom kredittytteren har benyttet et av de standardiserte kredittopplysnings skjemaene i direktivenes vedlegg. Departementet har etter dette kommet til at det ikke vil stride mot formålet om fullharmonisering av det reviderte betalingstjenstedirektivet og forbrukerkredittdirektivet å gi en ensartet utforming av hvilke opplysninger som skal gis om tjenesteyteren før det inngås avtale om levering av finansielle tjenester.

Departementet foreslår dessuten å innta et nasjonalt krav om at tjenesteyteren skal opplyse om egne interesser i avtaleforholdet. Forslaget har sammenheng med § 3-1 første ledd, som innebærer en plikt for tjenesteyteren til, innenfor rimelighetens grenser, å identifisere eventuelle egne interessekonflikter i avtaleforholdet. Dersom tjenesteyteren har identifisert slike konflikter, skal kunden bli opplyst om disse etter *bokstav f*. Opplysningsplikten gjelder bare når det til tross for en slik interessekonflikt er aktuelt å inngå avtale. Det at kunden blir opplyst om en interessekonflikt, reduserer ikke tjenesteyterens eget ansvar for å unngå avtaleforhold med uforsvarlige bindinger til utfallet. Det vises til punkt 10, hvor vilkåret er nærmere drøftet. Departementet antar derfor at opplysningsplikten kun unntaksvis vil være aktuell i forbrukerforhold.

Til § 3-25

Paragrafen angir sammen med § 3-22 første ledd hvilke opplysninger som før avtaleinngåelsen skal gis kunden om avtaleinngåelsen og om senere endringer av avtalen, blant annet ved en videreføring av angrerettloven § 28 bokstav j, k, l, m og p og § 30. Når det gjelder tjenesteyterens opplysningsplikt forut for avtaleinngåelsen mer generelt, vises til punkt 15.

Paragrafen innebærer en gjennomføring i norsk rett av fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 annet avsnitt bokstav e og tredje avsnitt bokstav a, b, c, d og g, samt artikkel 5 nr. 1. Videre gjennomføres det reviderte betalingstjenstedirektivet artikkel 52 nr. 4 bokstav a, b, c og d, nr. 6 bokstav a, forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 1 bokstav d og bokstav o til bokstav s, artikkel 6 nr. 1 bokstav d, g, h og j og nr. 4, samt boliglåndirekti-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

vet artikkel 14 nr. 2, jf. vedlegg II del A nr. 9 til nr. 11.

Det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 52 nr. 6 bokstav a krever at betalingstjenesteyteren skal opplyse kunden om at avtalen inneholder vilkår om at senere endringer av avtalevilkårene kan bli bindende for kunden ved passiv aksept. Etter gjeldende lov gjelder opplysningsplikten tilsvarende ved innskuddskonto som ikke er betalingskonto. Departementet viser videre til at en slik fremgangsmåte for vedtakelse av nye avtalevilkår kan avtales for levering av andre finansielle tjenester, idet slike avtalevilkår generelt er tillatt. Det synes derfor rimelig at det også for andre avtaler enn de som gjelder konto og betalingstjenester, bør gjelde en tilsvarende opplysningsplikt dersom avtalen inneholder et slikt vilkår, jf. *bokstav e*. Departementet viser ellers til at det i forbrukerforhold må antas at det ikke uten videre kan legges til grunn at slike vilkår kan anses akseptert av en forbruker om tjenesteyteren ikke har gjort forbrukeren oppmerksom på vilkårene før avtaleinngåelsen. Departementet bemerker dessuten at direktivene ellers ikke harmoniserer regler om hva som skal til for at avtalebinding foreligger fra kundens side.

Departementet legger til grunn at kravet om å opplyse kunden om hvor ofte tjenesteyteren vil gi eller stille til rådighet opplysninger i tilknytning til avtalen, jf. artikkel 52 nr. 4 bokstav a og b i det reviderte betalingstjenestedirektivet, kan gis tilsvarende anvendelse for andre avtaler om finansielle tjenester. Det vises til bokstav b i § 3-25. En opplysningsplikt om kommunikasjon underveis i avtaleforholdet generelt synes ikke å være harmonisert i de øvrige direktivene, selv om dette forholdet muligens kan inngå i fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 annet avsnitt bokstav f om «ordninger» for oppfyllelse av avtalen. Denne bestemmelsen i fjernsalgsdirektivet blir for øvrig ikke konsumert av reglene i det reviderte betalingstjenestedirektivet, jf. artikkel 39, og må således gjennomføres for avtaler etter det reviderte betalingstjenestedirektivet som er inngått ved fjernsalg. Lovforslaget innebærer en plikt til å gi den samme opplysningen også når avtalen ikke er inngått ved fjernsalg. I det opplysningsvilkåret er såpass generelt formulert, er det uklart om en slik fremgangsmåte innebærer en utvidet opplysningsplikt for avtaler som ikke er inngått ved fjernsalg. Departementet kan ikke se at det er hensyn som tilsier at kunden ikke skulle ha det samme behovet for opplysninger om «ordninger for betalinger og oppfyling av avtalen» uansett salgsform.

Til § 3-26

Paragrafen angir sammen med § 3-22 første ledd hvilke opplysninger som skal gis kunden om tvisteløsning og behandling av klager i klageorgan, blant annet ved en videreføring av angrerettloven § 28 bokstav n, o og q. Bestemmelsen innebærer dermed en gjennomføring i norsk rett av fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 tredje avsnitt bokstav e og f og fjerde avsnitt bokstav a. Opplysningskravene er også en videreføring av gjeldende § 15 annet ledd bokstav g nr. 1 og 2. Paragrafen gjennomfører dessuten det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 52 nr. 7 bokstav a og b.

Når det gjelder tjenesteyterens opplysningsplikt forut for avtaleinngåelsen mer generelt, vises til punkt 15.

Bokstav c gjelder ved fjernsalg hvor det ikke er åpenbart for kunden hvilket lands rett som ligger til grunn, jf. fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 tredje avsnitt bokstav e. Til forskjell fra bokstav a dreier det seg med andre ord ikke om et avtalt lovvalg.

For andre forbrukeravtaler enn de som gjelder finansielle tjenester, finnes det lignende krav i avtaleloven § 38 b nr. 4 om opplysningsplikt om hvordan den næringsdrivende håndterer reklamasjoner.

Til § 3-27

Paragrafen angir sammen med § 3-22 første ledd hvilke opplysninger som skal gis kunden om bruk av den finansielle tjenesten. Den innebærer en videreføring av angrerettloven § 28 bokstav c og r og siste del av bokstav h, og dermed en gjennomføring i norsk rett av fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 annet avsnitt bokstav a, siste del av bokstav f og fjerde avsnitt bokstav b. Opplysningskravene er også en videreføring av gjeldende § 15 annet ledd bokstav b nr. 1 og annet ledd bokstav h i gjeldende lov.

Når det gjelder tjenesteyterens opplysningsplikt forut for avtaleinngåelsen mer generelt, vises til punkt 15.

Opplysningskravet som gjelder den finansielle tjenestens viktigste egenskaper etter fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 annet avsnitt bokstav a og det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 52 nr. 2 bokstav a, er meget vidt formulert. Det kan reises spørsmål om de resterende opplysningskravene som sådanne dels skal ses som en ikke uttømmende spesifisering av hva opplysninger om tjenestens viktigste egenskaper skal inne-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

holde. Departementet finner støtte for en slik tolkning blant annet i forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 2. Denne bestemmelsen fastslår at ved inngåelse av kredittavtale i telefonsamtale skal det tilsvarende vilkåret «opplysninger om dei viktigaste eigenskapane til den finansielle tenesta» i fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 3 bokstav b annet strekpunkt i relasjon til forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 2 «minst» omfatte opplysninger nevnt i forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 1 bokstav c, d, e, f og h, i tillegg til opplysninger om effektiv rente i form av et illustrert eksempel og det samlede kredittbeløpet som skal betales av forbrukeren.

Det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 39 innebærer at fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 fjerde avsnitt bokstav b ikke konsumeres av det reviderte betalingstjenestedirektivet. Det vil si at det gjelder en opplysningsplikt ved fjernsalg for opplysninger om garantifond og erstatningsordninger. Departementet forslår at denne opplysningsplikten ikke lenger begrenses til fjernsalg. Det er vanskelig å se gode grunner til at opplysningsplikten skal være pålagt ved fjernsalg, men ikke ved avtaler inngått i andre salgskanaler.

For andre avtaler enn de som gjelder finansielle tjenester, finnes for forbrukeravtaler et lignende krav til opplysninger om varens eller tjenestens viktigste egenskaper i avtaleloven § 38 b nr. 1.

Til § 3-28

Paragrafen angir sammen med § 3-22 første ledd hvilke opplysninger som skal gis om kostnader, blant annet ved en videreføring av angrerettloven § 28 bokstav e, f, i og annen del av bokstav d. Bestemmelsen innebærer dermed en gjennomføring i norsk rett av fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 annet avsnitt bokstav b, siste del av bokstav c, bokstav d og g og det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 52 nr. 3. Opplysningskravene er også en videreføring av gjeldende § 15 annet ledd bokstav c.

Når det gjelder tjenesteyterens opplysningsplikt forut for avtaleinngåelsen mer generelt, vises til punkt 15.

Bokstav a henviser til § 3-34, som stiller særskilte krav til hvilke opplysninger om kostnader som skal gis ved kredittavtaler. Med dette er det tilsiktet å vise at det for så vidt er de samme kostnadene ved kredittavtaler de to paragrafene omhandler.

Kravene til opplysninger om kostnader i fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 annet avsnitt er omfattende. Også det reviderte betalingstje-

neddirektivet angir nokså omfattende krav til prisopplysninger i artikkel 52 nr. 3 bokstav a til c. Opplysningskravene om kredittkostnader i forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 1 og artikkel 6 nr. 1, samt i boliglåndirektivet artikkel 13 og i det standardiserte kredittopplysnings skjemaet til bruk ved boliglån, jf. artikkel 14 nr. 2, synes i hovedsak å utgjøre nærmere føringer for spesifisering av enkeltelementer og krav til presentasjon av visse opplysninger som relaterer seg til kostnader for kredittavtaler. Departementet antar det vil være hensiktsmessig ved gjennomføring av de generelle reglene i fjernsalgsdirektivet og det reviderte betalingstjenestedirektivet å vise til de bestemmelser i lovforslaget som gjennomfører reglene om bruk av standardisert gebyr opplysnings skjema til bruk ved betalingskonto, og de krav til spesifisering av enkeltelementer og presentasjon av prisopplysninger som særskilt gjelder ved kredittavtaler. Når reglene i fjernsalgsdirektivet anvendes også for avtaler som ikke er inngått ved fjernsalg, samtidig som det tas hensyn til de særskilte krav som følger av artikkel 52 nr. 3 i det reviderte betalingstjenestedirektivet, må disse opplysningskravene generelt kunne sies å konsumere de krav til prisopplysninger som følger av de øvrige direktivene om *hva* det skal gis prisopplysninger om. Krav til prisopplysninger etter betalingskontodirektivet, forbrukerkredittdirektivet og boliglåndirektivet blir da å anse som krav til *hvordan* disse prisopplysningene nærmere skal gis. Dette innebærer at en samvittighetsfull etterlevelse av krav til prisopplysninger som følger av fjernsalgsdirektivet og det reviderte betalingstjenestedirektivet, trolig også ville gitt kunden de opplysninger om enkeltelementene i kostnadene som følger av forbrukerkredittdirektivet og boliglåndirektivet.

Det vises for øvrig til at artikkel 39 i det reviderte betalingstjenestedirektivet innebærer at fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 annet avsnitt bokstav c til g ikke konsumeres av det reviderte betalingstjenestedirektivet. Det er derfor naturlig å tolke det reviderte betalingstjenestedirektivet slik at disse opplysningskravene ligger utenfor det harmoniserte virkeområdet for direktivet. Av denne grunn kan Norge nasjonalt gi regler om at slike opplysninger skal gis også for avtaler som ikke er inngått ved fjernsalg. Når det gjelder fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 annet avsnitt bokstav b, som konsumeres av det reviderte betalingstjenestedirektivet, kan departementet ikke se annet enn at det reviderte betalingstjenestedirektivet på dette punktet medfører at kunden får de opplysninger som også er nevnt i fjernsalgsdirek-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tivet artikkel 3 nr. 1 annet avsnitt bokstav b. Med andre ord innebærer ikke det reviderte betalings-tjenestedirektivet en svekkelse av forbrukerver-net. Begge bestemmelsene viser for så vidt klart at tjenesteyteren skal angi et totalbeløp for tje-nesten eller eventuelt beregningsmetoden om totalbeløpet ikke kan oppgis. For øvrig synes pris-opplysningene i fjernsalgsdirektivet og det revi-derte betalingstjenestedirektivet å være en ikke uttømmende angivelse av enkeltelementer i de totale kostnadene.

Departementet foreslår etter dette at bestem-melsen gjennomføres i en mer generell form, slik at tjenesteyteren skal angi totalbeløpet av kostna-dene med en spesifikasjon av eventuelle enkelt-elementer.

For avtaler som ikke gjelder finansielle tjenes-ter, finnes tilsvarende krav til opplysninger ved forbrukeravtaler i avtaleloven § 38 b nr. 3.

Til § 3-29

Paragrafen angir sammen med § 3-22 første ledd hvilke opplysninger som skal gis om kredittvurde-ring. Paragrafen viderefører dels finansavtale-loven § 46 a første ledd bokstav t og gjennomfører for øvrig forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 1 bokstav q og artikkel 6 nr. 1 bokstav j samt bolig-låndirektivet artikkel 18 nr. 5 bokstav b og artik-kel 20 nr. 3 og nr. 4. Når det gjelder tjeneste-yterens opplysningsplikt forut for avtaleinngåel-sen mer generelt, vises til punkt 15.

Boliglåndirektivet artikkel 18 nr. 5 bokstav b, som pålegger kredittytteren å informere om at det vil bli søkt i databaser, viser til det opphevede per-sonvernordningen 95/46/EF. Henvisningen skal nå forstås som en henvisning til personvernfor-ordningen (EU) 2016/679. Det fremgår ingen direkte forpliktelser etter personvernforordnin-gen artikkel 15 til å opplyse om at det vil bli inn-hentet opplysninger fra en database før avtale inn-gås. Departementet viser imidlertid til at kreditt-yteren må innhente personopplysninger fra kun-den i forkant av søket i databasen, blant annet per-sonopplysninger som kan brukes til å identifisere kunden i eventuelle opplysninger som er regis-trert i databasen. Det følger i denne forbindelse av personvernforordningen artikkel 13 nr. 1 bokstav c at tjenesteyteren må oppgi formålet med å inn-hente opplysningene. Departementet antar at opp-lysningsplikten også etter boliglåndirektivet artik-kel 18 nr. 5 bokstav b i så fall kan anses oppfylt. Av denne grunn legger departementet videre til

grunn at opplysningskravene ikke medfører endringer sammenlignet med gjeldende rett etter personvernregelverket, samt at opplysningsplik-ten gjelder uavhengig av om det er en kredittav-tale eller en avtale om betalingstjenester som er bakgrunnen for at tjenesteyteren har behov for å gjennomføre en kredittvurdering.

Det kan være aktuelt å foreta en kredittvurde-ring også ved andre avtaler enn rene kredittavta-ler. Det er ikke uvanlig med kredittvurdering ved utstedelse av enkelte betalingsinstrumenter, eksempelvis betalingskort, selv om det ikke inn-gås kredittavtale. Det foreslås derfor at opplys-ningsplikten etter bestemmelsen gjelder for all kredittvurdering i forbindelse med avtaler om finansielle tjenester.

Til § 3-30

Paragrafen angir sammen med § 3-31 nærmere hvilke opplysninger som skal gis ved bruk av beta-lingstjenester, jf. § 3-22 første ledd. Paragrafen kan ses som en ikke uttømmende presisering av § 3-27 bokstav a. Bestemmelsen gjennomfører det revi-derte betalingstjenestedirektivet artikkel 52 nr. 2 bokstav b til g, som med unntak av bokstav g er en videreføring av finansavtaleloven § 15 annet ledd bokstav b nr. 2 til 6.

Når det gjelder tjenesteyterens opplysnings-plikt forut for avtaleinngåelsen mer generelt, vises til punkt 15.

Opplysningskravene om bruk av betalingstje-nester foreslås å gjelde for avtaler om konto eller betalingstjenester omfattet av lovforslaget kapittel 4. Når det i bestemmelsen foreslås å innta en hen-visning til kapittel 4, vil det si at opplysningskra-vene i norsk rett også kommer til anvendelse ved innskuddskonto i bank som ikke på samme tid er en betalingskonto. Slike innskuddskontoer faller utenfor virkeområdet til det reviderte betalingstje-nestedirektivet, men er likevel omfattet av lovfor-slaget kapittel 4. En slik utvidet anvendelse av det reviderte betalingstjenestedirektivets regler til-svarer den utvidede anvendelsen av reglene i det første betalingstjenestedirektivet i gjeldende finansavtalelov.

I det mange av opplysningspliktene etter det første betalingstjenestedirektivet videreføres i det reviderte betalingstjenestedirektivet, vil uttalelser i Ot.prp. nr. 94 (2008–2009) fortsatt kunne være aktuelle for forståelsen av opplysningskrav som videreføres i lovforslaget.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Til § 3-31

Paragrafen gjelder avtaler etter kapittel 4 og angir sammen med § 3-30 krav til opplysninger som skal gis ved bruk av betalingstjenester.

Bestemmelsen gjennomfører artikkel 52 nr. 5 bokstav a til g i det reviderte betalingstjenestedirektivet, som med unntak av bokstav b er en delvis videreføring av finansavtaleloven § 15 annet ledd bokstav e nr. 1 til 6.

Når det gjelder tjenesteyterens opplysningsplikt forut for avtaleinngåelsen mer generelt, vises til punkt 15.

Til § 3-32

Paragrafen regulerer opplysningsplikt ved enkeltstående betalingstjenester som ikke er dekket av en kontoavtale eller annen rammeavtale med betalingstjenesteyteren, og ved elektroniske småpenger. Paragrafen er en delvis videreføring av finansavtaleloven § 23. Når det gjelder tjenesteyterens opplysningsplikt forut for avtaleinngåelsen mer generelt, vises til punkt 15.

Første ledd bokstav a gjennomfører det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 44 nr. 1 første punktum, jf. artikkel 45 om betalingstjenesteyterens informasjonsplikt ved enkeltstående betalingsstransaksjoner, mens *bokstav b* gjennomfører betalingsfullmektigens opplysningsplikt ved betalingsfullmaktstjenester og *bokstav c* opplysningsfullmektigens opplysningsplikt for kontoinformasjonstjenester. *Bokstav d* gjennomfører direktivet artikkel 42 nr. 1 bokstav a om opplysningsplikt ved elektroniske småpenger.

Paragrafen innebærer at det gjelder en begrenset opplysningsplikt sammenlignet med opplysningsplikten som gjelder for tjenester som er regulert i kontoavtale eller annen rammeavtale. Tjenesteyterne skal likevel gjøre alle relevante opplysninger som ellers skulle ha vært gitt etter §§ 3-24 til 3-31, lett tilgjengelige for kunden så langt opplysningene etter sitt innhold er relevante for den aktuelle betalingstjenesten.

Tredje ledd gjennomfører artikkel 39 i det reviderte betalingstjenestedirektivet om forholdet til reglene i fjernsalgsdirektivet. I motsetning til gjeldende rett og ordlyden i artikkel 39 foreslås det at reglene gis tilsvarende anvendelse ved elektroniske småpenger.

Det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 44 og 45, som gjelder forenklet opplysningsplikt for enkeltstående betalingstjenester, er omfattet av reglene i artikkel 39 om forholdet til fjernsalgsdirektivet. Det samme synes etter direk-

tivenes ordlyd imidlertid ikke å være tilfellet for elektroniske småpenger. Det innebærer tilsynelatende at ved fjernsalgsavtaler vil opplysningskravene for elektroniske småpenger bli omfattende, idet både artikkel 42 nr. 1 bokstav a i det reviderte betalingstjenestedirektivet og fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 vil gjelde fullt ut. Siden formålet med det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 42 nr. 1 bokstav a og artikkel 44 og 45 er forenkling av opplysningsplikten, tilsier dette at artikkel 39 må tolkes slik at også artikkel 42 nr. 1 bokstav a regnes inn i opplistingen av hvilke artikler i det reviderte betalingstjenestedirektivet som skal erstatte de nevnte opplysningskravene i fjernsalgsdirektivet. Departementet finner ikke holdepunkter for at det har vært hensikten å innføre en regel som forenkler opplysningsplikten for elektroniske småpenger, samtidig som den samme tjenesten skal være underlagt strengere opplysningskrav enn andre betalingstjenester ved fjernsalg. Departementet foreslår derfor at reguleringen i artikkel 39 i det reviderte betalingstjenestedirektivet av forholdet til reglene i fjernsalgsdirektivet også gjøres gjeldende for opplysningskravene i det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 42 nr. 1 bokstav a ved gjennomføring av sistnevnte i norsk rett.

Til § 3-33

Det følger av bestemmelsen at betalingstjenesteyteren skal benytte et standardisert gebyropplysnings skjema og en forklarende ordliste til oppfyllelse av opplysningsplikt om kostnader og levering av betalingskonto til en forbruker, jf. § 3-28 bokstav a. Nærmere regler om skjemaet og ordlisten skal gis i forskrift. Bestemmelsen har bakgrunn i betalingskontodirektivet artikkel 4. Artikkelen gir flere føringer på utformingen av det standardiserte gebyropplysnings skjemaet og den forklarende ordlisten, og det vises her til reglene i §§ 3-1 og 3-2. Det stilles videre krav til hvordan opplysningene skal fremgå, og hvor de skal være tilgjengelige for kunden. Denne delen av opplysningsplikten retter seg også til forbrukerkunder generelt. Det tas sikte på at disse reglene gjennomføres i forskrift. Nåværende finansavtalelov har ingen tilsvarende bestemmelse. Det vises for øvrig til proposisjonen punkt 15.5.2.

Til § 3-34

Paragrafen spesifiserer nærmere hvilke opplysninger som skal gis ved kredittavtaler, jf. § 3-22 første ledd. Disse paragrafene kan også ses på

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

som en ikke uttømmende presisering av § 3-27 bokstav a, c og e, i tillegg til opplysningskravene i § 3-28. *Første ledd* gjennomfører forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 1 bokstav a, c, e, g, h, k, l, m og n samt artikkel 5 nr. 5. *Annet ledd* gjennomfører artikkel 6 nr. 1 ved å angi hvilke av opplysningskravene i første ledd som ikke gjelder for brukskontokreditt («kontokredittordninger»), og artikkel 6 nr. 1 bokstav h for visse kredittavtaler.

Opplysningskrav nevnt i forbrukerkredittdirektivet artikkel 6 nr. 1 bokstav k fremkommer i § 3-28 og § 3-25 bokstav e. Bestemmelsen reflekterer dessuten hoveddelen av opplysningskravene i det standardiserte kredittopplysningsskjemaet til bruk ved boliglån etter boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 2, jf. § 3-35.

Mens forbrukerkredittdirektivet gir en liste med opplysningskrav i artikkel 5 og 6, har boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 2 kun en henvisning til det standardiserte kredittopplysningsskjemaet. Lovforslaget er likevel utformet slik at de opplysningskravene som er obligatoriske for kredittytteren etter kredittopplysningsskjemaet, vil fremgå av opplysningspliktene i lovforslaget, herunder også § 3-34, som gjelder for kredittavtaler generelt.

Når forbrukerkredittdirektivet og boliglåndirektivet legger til grunn en presumsjon om at kredittytteren anses for å ha oppfylt sin opplysningsplikt etter fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 1 og 2 når det standardiserte kredittopplysningsskjemaet er brukt, kan en generell anvendelse av fjernsalgsdirektivets opplysningskrav etter departementet syn ikke være i strid med fullharmoniseringen i forbrukerkredittdirektivet og boliglåndirektivet – så lenge opplysningskravene i de sistnevnte direktivene uansett gjøres gjeldende, se her forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 1 og artikkel 6 nr. 1 annet avsnitt, samt boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 7.

På denne bakgrunn antar departementet at det ikke innebærer en utvidelse av tjenesteyterens opplysningsplikt å la reglene som gjennomfører fjernsalgsdirektivets opplysningskrav, gjelde for alle kredittavtaler etter kapittel 5 – i den grad de er relevante for kredittavtalen. Departementet antar samtidig at en slik tilnærming vil kunne innebære en administrativ forenkling ved at det ikke er nødvendig å vurdere om det foreligger fjernsalg eller ikke, fordi opplysningskravene er de samme for disse avtalene. Også hensynet til forbrukerne taler for en slik løsning: Det kan virke både forvirrende og uklart med ulike opplysningskrav avhengig av om avtalen er inngått ved fjernsalg eller ikke.

Et spørsmål som har vært reist i forbindelse med forbrukerkredittdirektivet, er hvorvidt «kredittkort» er en «kontokredittordning» eller ikke. Spørsmålet er relevant for det første fordi en slik kredittavtale – når kreditten skal tilbakebetales innen én måned – faller utenfor forbrukerkredittdirektivets virkeområde, jf. artikkel 2 nr. 2 bokstav e. For «kontokredittordninger» som skal tilbakebetales senere, gjelder direktivets regler i utgangspunktet fullt ut, men det er for det andre gitt enkelte særskilte bestemmelser for «kontokredittordninger» hvor kreditt forfaller til betaling ved påkrav fra kredittytteren eller innen tre måneder, se blant annet artikkel 2 nr. 3, artikkel 6 nr. 1 bokstav h og k og artikkel 6 nr. 2 og 3.

Som nevnt i punkt 15.5.2 benytter lovforslaget «brukskontokreditt» i samme betydning som «kontokredittordninger» i forbrukerkredittdirektivet artikkel 3 bokstav d. Ut fra forbrukerkredittdirektivets definisjonen av «kontokredittordninger» og Europakommisjonens beskrivelse av forskjellen mellom en «overdraft facility» og «credit cards and lines of credit» i dokumentet «Guidelines on the application of Directive 2008/48/EC (Consumer Credit Directive) in relation to costs and the Annual Percentage Rate of charge» s. 30 (fotnote) vil departementet bemerke at mange produkter som i det norske markedet markedsføres som «kredittkort», etter forbrukerkredittdirektivets terminologi er en brukskontokreditt («kontokredittordning»). Det avgjørende synes å være at det skjer en løpende motregning mot benyttet kreditt ved innbetalinger, og at en eventuell positiv saldo på kontoen benyttes før kredittmuligheten. Kunden har med andre ord ingen valgmulighet med hensyn til om en bestemt innbetaling skal motregnes mot negativ saldo eller benyttes til en betalingstransaksjon.

Det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 4 nr. 3, jf. vedlegg I nr. 4, viser at betalingsstransaksjoner med betalingsmidler som er dekket av en kredittmulighet, også er å anse som betalingstjenester, mens «betalingskonto» i artikkel 4 nr. 12 defineres som «en konto som innehas i en eller flere betalingstjenestebrukeres navn, og som brukes til å gjennomføre betalingsstransaksjoner». Når kunden betaler med «kredittkort» knyttet til en slik konto, gjennomføres en betalingsstransaksjon og som hovedregel en utnyttning av en kredittramme. For en forbruker skal da reglene i både det reviderte betalingstjenestedirektivet, betalingskontodirektivet og forbrukerkredittdirektivet komme til anvendelse på avtalen. Med andre ord skal tjenesteyteren gi blant annet opplysninger i samsvar med lovforslaget §§ 3-22

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

flg. i god tid før det inngås avtale om «kredittkort» av denne typen.

Et annet kredittprodukt som tilbys i det norske markedet, er såkalte «rammelån» som et alternativ til nedbetalingslån ved finansiering av boligkjøp, eventuelt en kombinasjon av «rammelån» og nedbetalingslån. Også her kjennetegnes produktet ved at kunden kan belaste kontoen etter behov, og at innbetalinger motregnes mot benyttet kreditt fortløpende. Kunden kan for eksempel betale regninger med «boliglånet» eller overføre betalingsmidler til en annen konto. Her kommer da reglene i både det reviderte betalingstjenstedirektivet og boliglåndirektivet til anvendelse. Begrepet «betalingskonto» er nærmere omtalt i punkt 26. «Brukskontokreditt» omfatter i lovforslaget derfor alle kreditter som disponeres på en betalingskonto på grunnlag av en uttrykkelig avtale, jf. § 1-7 åttende ledd.

Ligger det ingen uttrykkelig avtale til grunn for kreditten som disponeres, anses kreditten ikke som brukskontokreditt – selv om kreditten trekkes fra en betalingskonto. En slik kreditt er et overtrekk («overskridelse» etter forbrukerkredittdirektivet artikkel 3 bokstav e). Forskjellen mellom brukskontokreditt og overtrekk ligger i at overtrekk ikke er en avtalt, jf. § 4-22.

«Tilgjengelig kredittbeløp» i første ledd bokstav b vil si den øvre grensen for eller summen av alle beløp som blir gjort tilgjengelige etter en kredittavtale, og tilsvarer definisjonen i forbrukerkredittdirektivet artikkel 3 bokstav l.

Når det gjelder tjenesteyterens opplysningsplikt forut for avtaleinngåelsen mer generelt, vises til punkt 15.

Til § 3-35

Paragrafen gir regler om bruk av et standardisert kredittopplysningsskjema. Paragrafen viderefører delvis finansavtaleloven § 46 a tredje ledd og gjennomfører regler om bruk av kredittopplysningsskjema i forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 1 og artikkel 6 nr. 1 annet avsnitt, samt boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 2. Paragrafen er nærmere behandlet i proposisjonen punkt 15.5.2.

Paragrafen innebærer dessuten en videreføring av reglene i forskrift 7. mai 2010 nr. 654 om kredittavtaler mv. § 4 annet ledd, men er i så måte annerledes utformet. Til forskjell fra gjeldende rett åpner tredje ledd blant annet for at det gjelder en presumsjon for at kreditttakeren har oppfylt sin opplysningsplikt ved bruk av et standardisert kredittopplysningsskjema også ved kredittavtaler som faller utenfor finansavtaleloven kapittel 5 om

kredittavtaler og samtidig er regulert av reglene i angrerettloven §§ 28 flg.

Til § 3-36

Bestemmelsen gir regler om kredittgiverens opplysningsplikt før kausjonsavtale inngås. Det er foreslått visse strukturelle endringer sammenlignet med gjeldende lov.

De generelle opplysningspliktene som gjelder for de øvrige avtaletypene etter loven, skal gjelde også for kausjonsavtaler. Gjeldende § 59 videreføres dels gjennom de generelle bestemmelsene og dels i § 3-36 om særlige opplysningsplikter ved kausjonsansvar. Samlet skal kausjonisten dermed gis flere opplysninger før avtaleinngåelsen enn etter gjeldende lov. I motsetning til etter gjeldende lov vil opplysningspliktene i lovforslaget gjelde også overfor en næringskausionist, men reglene kan her fravikes ved avtale, jf. § 1-9.

Finans Norge har i høringen enkelte innvendinger til lovforslaget i høringsnotatet. Finans Norge mener det bør foretas en gjennomgåelse av bestemmelsen med sikte på å få med de vesentligste opplysningene for kausjonisten. Informasjonen bør ifølge Finans Norge kunne reduseres noe sammenlignet med forslaget som var på høring, fordi kausjonisten får overlevert kredittavtalen i hovedforholdet. Finans Norge mener dessuten at «det som følger av gjeldende § 59 bør opprettholdes».

Departementet kan ikke se at det bør gjelde færre opplysningsplikter for kausjonsavtaler enn for andre finansavtaler. Det vises til at fjernsalgsdirektivet innebærer krav til opplysninger for kausjonsavtaler inngått ved fjernsalg, og etter departementets syn bør en forbruker få samme opplysninger uavhengig av salgsform. Der kausjonsløftet gis før kredittavtalen er kommet i stand, vil opplysningspliktene dessuten ikke kunne oppfylles gjennom kredittavtalen, slik Finans Norge synes å mene.

Det vises ellers til at opplysningspliktene i gjeldende § 59 første ledd er foreslått videreført ved at gjeldende bokstav a er videreført i § 3-36 første ledd bokstav b, gjeldende bokstav b er videreført i § 3-28 bokstav a, jf. § 3-36 første ledd bokstav a og § 3-25 bokstav f, gjeldende bokstav c er videreført i § 3-36 annet ledd, gjeldende bokstav d og f er videreført i § 3-36 første ledd bokstav d, gjeldende bokstav e er videreført i § 3-36 første ledd bokstav c og gjeldende bokstav g er videreført i § 3-36 første ledd bokstav e.

Gjeldende bokstav h fastslår at det skal opplyses om «andre forhold som kausjonisten i samsvar

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

med redelighet og god tro har krav på å bli opplyst om». Selv om bestemmelsen kan ha en viss pedagogisk verdi, har den etter departements oppfatning så beskjeden selvstendig betydning ved siden av de alminnelige reglene at det ikke er grunn til å innta en slik opplysningspliktbestemmelse for kausjon. En slik bestemmelse kan lede til en feilaktig oppfatning om at det ikke gjelder et tilsvarende krav for andre finansielle tjenester, se i den forbindelse også lovforslaget § 3-1 første ledd som konsumerer denne plikten generelt.

I samsvar med gjeldende rett vil generelle lovbestemte personvernrelaterte taushets- og konfidensialitetsplikter som er pålagt kreditttakerne og deres tjeneste- og tillitsmenn, stå tilbake for opplysningsplikten overfor kausjonisten.

Annet ledd fastslår at det ved anvendelsen av § 3-28 bokstav a må gis opplysning om det totale kausjonsbeløpet eller det høyeste beløp som kausjonen skal sikre. Formuleringen svarer til gjeldende § 59 første ledd bokstav c og er langt på vei samsvarende med panteloven § 1-4 første ledd. De to alternativene har materielt sett det samme innholdet, men mens det første alternativet tar sikte på tilfeller der størrelsen på den fordringen som skal sikres, er kjent på kausjonstidspunktet, tar det andre alternativet sikte på tilfeller der kausjonen gjelder fremtidig gjeld av en ubestemt størrelse eller varierende gjeld, for eksempel rammekreditt.

Til § 3-37

Bestemmelsen viderefører gjeldende regler om opplysningsplikt ved leiefinansiering i forskrift 7. mai 2010 nr. 654 om kredittavtaler mv. § 12.

Etter oppfordring fra *Forbrukertilsynet* og *Forbrukerrådet* vil departementet senere vurdere behovet for en regulering av vilkår i tilknytning til leiefinansiering, eksempelvis ved privatleasing av bil. I den forbindelse kan det være naturlig å også vurdere tjenesteyterens opplysningsplikt før avtaleinngåelsen nærmere.

Når det gjelder tjenesteyterens opplysningsplikt forut for avtaleinngåelsen mer generelt, vises til punkt 15.

Til § 3-38

Bestemmelsen er ny, men viderefører deler av gjeldende § 78 første ledd og §§ 86 og 89 a, jf. forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 2 og boliglåndirektivet artikkel 22 nr. 3 bokstav e.

Til § 3-39

Paragrafen gjennomfører fjernsalgsdirektivet artikkel 3 nr. 3 og viderefører dermed angrerettloven § 28 fjerde ledd. Paragrafen viderefører i tillegg finansavtaleloven § 46 a fjerde ledd, som gjennomfører forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 2 og artikkel 6 nr. 4. Paragrafen gjennomfører dessuten i tredje ledd boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 10.

Når det gjelder tjenesteyterens opplysningsplikt forut for avtaleinngåelsen mer generelt, vises til punkt 15.

Den særskilte opplysningsplikten ved fjernsalg i telefonsamtale innskrenker ikke tjenesteyterens plikt til å gi kunden alle opplysninger og avtalevilkårene skriftlig og i god tid før avtale inngås. Lovforslaget § 3-39 gjelder således tjenesteyterens opplysningsplikt i selve telefonsamtalen, som da kommer i tillegg til opplysningsplikt etter de øvrige opplysningspliktbestemmelsene i lovforslaget.

Til § 3-40

Første ledd innebærer at en forbruker har betenkningstid på inntil syv dager ved boliglån, og gjennomfører boliglåndirektivet artikkel 14 nr. 6. *Annet ledd* gir en tilsvarende betenkningstid for kausjonist som stiller kausjon for et boliglån, mens *tredje ledd* gir forskriftshjemmel for å kunne regulere forhold knyttet til betenkningstid ytterligere.

En forbrukerkausjonist, jf. § 1-4 bokstav a, vil ha betenkningstid ved kausjon som stilles for et boliglån uansett typen sikkerhet som kausjonisten stiller. Det samme gjelder i alle tilfeller der forbrukeren stiller sikkerhet med pant i bolig eller tilsvarende rettighet i fast eiendom til boligformål – uten hensyn til om kredittavtalen som kausjonen sikrer, er et boliglån eller annen type kreditt.

Det vises for øvrig til punkt 19.

Til § 3-41

Første ledd bygger på gjeldende § 51 b i finansavtaleloven, men beløpsgrensen i fjerde ledd er ikke videreført som følge av endringer i forbrukerkredittdirektivet artikkel 2. Bestemmelsen gjennomfører forbrukerkredittdirektivet artikkel 14 og artikkel 15 nr. 1.

Annet ledd viderefører angreretten ved fjernsalg etter angrerettloven §§ 34 og 35. I § 1-8 annet ledd er det gitt en definisjon av «fjernsalg». Bestemmelsen gjelder «enhver avtale om finansi-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

elle tjenester» forutsatt at avtalen inngås ved fjernsalg. For kredittavtaler og kausjonsavtaler har bestemmelsen likevel ikke betydning siden det etter første ledd vil være angrerett for slike avtaler uansett hvor avtalen er inngått. For avtaler om boliglån og boligkausjon er det ikke foreslått angrerett, men regler om betenkningstid, jf. § 3-40.

Angrerettloven § 35 bokstav d som angir at angreretten ikke gjelder for «kreditt som er sikret ved pant i fast eiendom eller i rettighet knyttet til fast eiendom», konsumeres av henvisningen til § 3-40. Det er derfor angrerettloven § 35 bokstav a og c som er videreført i *annet ledd tredje punktum bokstav a og b*. Reglene gjennomfører fjernsalgsdirektivet artikkel 6.

Også i *tredje ledd* er det foreslått et unntak for boliglån, som med dette forbeholdet gjelder for avtaler som er inngått utenom tjenesteyterens faste forretningslokaler. Tredje ledd viderefører angrerettloven § 38 første ledd. Når det gjelder hva som menes med avtaleinngåelse «utenom tjenesteyterens faste forretningslokaler», vises det til § 1-8 første ledd.

Fjerde ledd viderefører angrerettloven § 36 første ledd, § 39 første ledd og finansavtaleloven § 51 b annet ledd første punktum. Bestemmelsen innebærer ingen endring av gjeldende rett.

Femte ledd er dels en videreføring av forskriftshjemlene i angrerettloven § 33 og § 38 annet ledd.

Det vises for øvrig til punkt 19.

Til § 3-42

Paragrafen viderefører reglene om fremgangsmåten for å benytte seg av angreretten etter angrerettloven § 34 og § 38, samt finansavtaleloven § 51 b. Det er foretatt visse redaksjonelle endringer som ikke tar sikte på noen realitetsendring.

Tredje ledd konsumeres av § 3-2 annet ledd første punktum dersom meldingen gis ved bruk av elektronisk kommunikasjon. Tredje ledd vil dermed først å fremst ha selvstendig betydning når melding om bruk av angrerett sendes på annen måte.

Det vises for øvrig til punkt 19.

Til § 3-43

Første ledd viderefører med noen språklige endringer gjeldende § 51 b annet ledd annet punktum, som gjennomfører forbrukerkredittdirektivet artikkel 14 nr. 4 og artikkel 15 nr. 1.

Annet ledd viderefører gjeldende § 51 b annet ledd tredje punktum og gjennomfører forbrukerkredittdirektivet artikkel 14 nr. 3 bokstav b.

Tredje ledd viderefører gjeldende § 51 b tredje ledd uten realitetsendringer.

Når det gjelder kreditt i forbindelse med avtaler etter tidspartloven, vises til § 15 annet ledd i den nevnte loven.

Det vises for øvrig til punkt 19.

Til § 3-44

Paragrafen viderefører angrerettloven § 36 annet til femte ledd og § 37 så langt avtalen er omfattet av finansavtaleloven. Ingen realitetsendring er tilsett. Paragrafen gjennomfører fjernsalgsdirektivet artikkel 7.

I *syvende ledd* slås det fast at § 3-43 om kredittavtaler går foran reglene om fjernsalg.

Se for øvrig punkt 19.

Til § 3-45

Paragrafen viderefører angrerettloven § 39 annet til fjerde ledd så langt avtalen er omfattet av finansavtaleloven. Ingen realitetsendring er tilsett.

I *fjerde ledd* slås det fast at § 3-43 om kredittavtaler går foran reglene om avtaler inngått utenom tjenesteyterens faste forretningslokaler.

Se for øvrig punkt 19.

Til § 3-46

Paragrafen er ny både i forhold til gjeldende lov og forslaget i høringsnotatet. Paragrafen gir en oversikt over og generell regulering av sanksjoner ved mislighold. Paragrafen er nærmere behandlet i punkt 22.

Paragrafen gir ikke selvstendig hjemmel for de enkelte kravene. Dette må vurderes i relasjon til de særskilte bestemmelsene om heving og erstatning og alminnelige kontraktsregler som bestemmelsen viser til. Paragrafen svarer således til bestemmelser i fjernsalgsdirektivet artikkel 11 nr. 1, forbrukerkredittdirektivet artikkel 23, boliglåndirektivet artikkel 38, betalingskontodirektivet artikkel 26 og det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 103, som alle krever at medlemsstatene fastsetter sanksjoner som får anvendelse ved overtredelse av nasjonal lovgivning som gjennomfører de aktuelle direktivenes øvrige bestemmelser. Mens denne paragrafen gir regler om privatrettslige sanksjoner, gir blant annet lovfor-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

slaget § 3-55 regler om offentligrettslige sanksjoner.

Hva som utgjør et mislighold som kan gi grunnlag for en misligholdssanksjon mot tjenesteyteren, beror på om det foreligger et brudd på tjenesteyterens plikter etter § 3-1 første ledd, jf. *første ledd*. I likhet med det som følger av alminnelige kontraktsregler, slår bestemmelsen fast at kunden bare kan gjøre gjeldende mislighold som ikke skyldes kunden selv eller forhold kunden har risikoen for. Det samme gjelder andre forhold som tjenesteyteren ikke kan holdes ansvarlig for.

Paragrafens *annet ledd* kodifiserer et alminnelig kontraktsrettslig prinsipp om at et mislighold av opplysningsplikten kan gjøres gjeldende bare dersom det har hatt innvirkning på avtalen, se eksempelvis kjøpsloven § 18 første ledd, håndverkertjenesteloven § 19 og forbrukerkjøpsloven § 16 første ledd bokstav b. Det samme gjelder forhold kunden kjente eller måtte kjenne til ved avtaleinngåelsen, se eksempelvis kjøpsloven § 20 første ledd, husleieloven § 2-6 første ledd og avhendingslova § 3-10 første ledd.

Tredje ledd bygger på et alminnelig prinsipp om konsekvensen av å ikke følge en oppfordring om å gjøre seg kjent med ytelsen før avtaleinngåelsen, se eksempelvis kjøpsloven § 20 annet ledd, husleieloven § 2-6 annet ledd og avhendingslova § 3-10 annet ledd.

Fjerde ledd annet punktum viderefører gjeldende finansavtalelov § 7 første ledd.

Som det fremgår av *femte ledd første punktum*, innskrenker ikke paragrafen krav kunden eller tjenesteyteren kan gjøre gjeldende etter ellers gjelde rettsregler, herunder regler i finansavtaleloven som gir særskilte hevings- eller erstatningsgrunnlag. Spørsmålet om, og i hvilken utstrekning, kunden kan kreve naturaloppfyllelse, retting, omlevering, prisavslag eller holde tilbake sin ytelse, må dermed vurderes ut fra alminnelige kontraktsregler, der det blant annet må tas hensyn til ytelsen og oppfyllelsesavvikets karakter, herunder om det er tale om mangel, forsinkelse eller sideforpliktelser.

Femte ledd annet punktum slår fast at tjenesteyteren plikter å foreta retting eller andre tiltak for å oppfylle sine forpliktelser, uavhengig av om kunden har gjort et krav gjeldende. Dette ivaretar samfunnets behov for at reglene følges. Kunden vil kunne ha tapt sin mulighet til å gjøre misligholdssanksjoner gjeldende, men pliktbruddet vil likevel kunne sanksjoneres etter tilsynsreglene i § 3-55 dersom vilkårene for offentligrettslige sanksjoner er oppfylt.

Til § 3-47

Bestemmelsen er ny, men antas i det vesentlige å innebære en videreføring av gjeldende ulovfestet rett. Den bygger blant annet på forbrukerkjøpsloven § 27 og Høyesteretts uttalelser i Rt. 2010 s. 103 avsnitt 64. Paragrafen svarer med noen endringer til forslaget i høringsnotatet og stiller krav om reklamasjon når mislighold gjøres gjeldende. Paragrafen er nærmere behandlet i punkt 22.

Første ledd innebærer at kunden, dersom han eller hun vil påberope seg et mislighold som grunnlag for krav overfor tjenesteyteren, må gi tjenesteyteren melding om dette innen rimelig tid etter at kontraktsbruddet ble oppdaget eller burde ha blitt oppdaget. Reklamasjonsplikten gjelder ved alle former for avvik fra kontraktsmessig ytelse, så som at ytelsen uteblir helt, at den er forsinket, eller at ytelsen er mangelfull. Den gjelder også ved brudd på sideforpliktelser (for eksempel opplysnings- og veiledningsplikt). Paragrafen gjelder også for andre misligholdssanksjoner enn de som er regulert i finansavtaleloven.

Når det gjelder *friststarten*, erstatter «oppdaget eller burde ha oppdaget» formuleringen «med rimelighet kunne forventes å få kjennskap» i høringsnotatets lovforslag. Det ligger neppe noen realitetsforskjell av betydning i dette, men tidspunktet «oppdaget eller burde ha oppdaget» er valgt for å legge ordlyden nærmere opp til reklamasjonsreglene i andre kontraktslover. Det vises til Ot.prp. nr. 44 (2001–2002) s. 179 og NOU 1993: 27 s. 129 for en nærmere konkretisering av dette kriteriet og forhold som er av betydning for vurderingen når misligholdet består i mangelfull ytelse. Departementet understreker i denne sammenhengen at kriteriet særlig må tolkes i lys av forholdets kompleksitet og om kunden er forbruker. Fristens utgangspunkt kan ikke begynne å løpe tidligere enn forfallstidspunktet for tjenesteyterens ytelse.

Annet ledd første punktum regulerer rettsvirkningene av for sent fremsatt reklamasjon. Om forsendelsesrisikoen for reklamasjonsmeldingen, se lovforslaget § 3-2. Blir det reklamert for sent, taper kunden retten til å gjøre krav som følge av misligholdet gjeldende. I tråd med øvrig kontraktslovgivning er det gjort unntak fra dette hvis kontraktsbruddet skyldes at tjenesteyteren har opptrådt grovt uaktsomt eller for øvrig i strid med redelighet og god tro. *Annet ledd annet punktums* henvisning til foreldelsesloven er tatt inn av informasjonshensyn.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Når det gjelder *tredje ledd*, vises det til punkt § 3-49 annet ledd.

Til § 3-48

Paragrafen er ny, men antas å svare til alminnelige kontraktsregler. Paragrafen er nærmere omtalt i punkt 23.

Første ledd første punktum regulerer grunnvilkåret for heving. I tråd med alminnelige regler er vilkåret for heving at det foreligger «vesentlig mislighold» fra tjenesteyterens side. Med dette skiller heving seg fra avbestilling og oppsigelse, jf. annet punktum. Hva som ligger i «vesentlig mislighold», beror på alminnelige regler. Det er tale om en helhetsvurdering av om misligholdet gir kunden rimelig grunn til å si seg løs fra avtalen.

For tjenester som er levert, oppstiller første ledd *tredje punktum* skjerpede vilkår for kundens hevingsadgang. I tillegg til at det må foreligge vesentlig mislighold, kreves at kundens nytte av den leverte tjenesten er ubetydelig, og at tjenesteyteren ikke påføres et urimelig stort tap, med mindre kundens formål med avtalen er blitt vesentlig forfeilet som følge av misligholdet.

Virkningene av heving er regulert i *annet* og *tredje ledd*. Heving medfører for det første bortfall av pliktene til fremtidig oppfyllelse etter avtalen. Heving skal videre tilbakeføre den oppfyllelsen som eventuelt allerede har funnet sted. Heving kan for øvrig gjøres gjeldende i kombinasjon med erstatning, se eksempelvis tilsvarende kjøpsloven § 22 som gir uttrykk for et slikt alminnelig prinsipp.

Bestemmelsen i *tredje ledd tredje punktum* har en parallell i forbrukerkjøpsloven § 50 annet ledd.

Til § 3-49

Bestemmelsen oppstiller en generell erstatningsregel ved brudd på tjenesteyterens plikter etter lovforslaget § 3-1 første ledd, jf. her vilkåret i § 3-46 første ledd. Bestemmelsen gjennomfører sammen med §§ 3-46 og 3-50 dessuten det reviderte betalingsgjeldloven artikkel 20, 91 og 103 nr. 1, betalingskontodirektivet artikkel 13, samt mer generelt fjernsalgsdirektivet artikkel 11 og 13 nr. 1, forbrukerkredittloven artikkel 23 og boliglåndirektivet artikkel 38. Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 24.

Første ledd angir ansvarsgrunnlaget. Tjenesteyteren er ansvarlig for tap som følge av brudd på tjenesteyterens plikter. Det presiseres i lovteksten at det bare er tap som tjenesteyteren med rimelighet kunne forutsett som en mulig følge av plikt-

bruddet, som skal erstattes. Dette er en retningslinje om å se bort fra mer fjerne og avledede uvisse følger av pliktbruddet ved erstatningsfastsettingen. Vurderingen må skje i samsvar med alminnelige kontrakts- og erstatningsrettslige prinsipper om adekvans. Bestemmelsen må ikke forveksles med vilkåret om forutsetbarhet i § 3-50 om ansvarsfritak. Adekvansbegrensningen forutsetter ansvar, og knytter seg til at årsaksrekken kan bli lang og uventet, eller at tapet kan bli uvanlig stort. Adekvanskravet hører dermed systematisk til erstatningsutmålingen, jf. fjerde ledd, men er i stedet inntatt i bestemmelsen om ansvarsgrunnlaget for å markere at ethvert regelbrudd ikke medfører erstatningsansvar i enhver sammenheng. Som formuleringen «med rimelighet kunne forutse» peker på, er det i seg selv ikke tilstrekkelig at pliktbruddet medfører et uvanlig stort tap for at ansvaret må avgrenses; det avgjørende blir en helhetsvurdering etter alminnelige prinsipper. Spørsmålet om å avgrense mot uvanlig omfattende tap må ses i sammenheng med lempingsregelen i femte ledd.

Som det er redegjort for i punkt 24.5.2, vil spørsmålet om tjenesteyterens plikter er brutt, bygge på tradisjonelle skyldvurderinger. Handlenormen beror på en tolkning av § 3-1 første ledd, som må utfylles og presiseres av andre kilder i samsvar med praksis og teori om profesjonsansvaret. Det foreligger brudd på handlenormen dersom tjenesteyteren har handlet i strid med bestemmelser i avtale, lov eller forskrift, jf. punkt 10. Bestemmelsen hjemler erstatningsansvar både i og utenfor kontrakt. Også andre enn de som er kunder, er dermed vernet etter bestemmelsen. Avgrensningen av kretsen som er vernet, må avgjøres etter de kriterier som er oppstilt i rettspraksis om informasjonsansvaret og kravet til adekvat årsakssammenheng mellom pliktbruddet og tapet.

Tjenesteyteren og en eventuell underleverandør er etter *annet ledd* solidarisk ansvarlig etter regelen i første ledd når tapet er forårsaket av underleverandøren. Tjenesteyterens ansvar for den som utgir seg for å være tjenesteyteren, eller som uten avtale fremstiller seg som tjenesteyterens representant, reguleres av tredje ledd.

Underleverandøren er etter forslaget direkte ansvarlig for tap vedkommende har forårsaket ved at tjenesteyterens plikter etter § 3-1 er brutt. Ansvar er begrenset til tap som «er forårsaket» av underleverandøren. Tjenesteyteren og underleverandøren hefter solidarisk for dette tapet. Hvis tapet som følge av tjenesteyterens pliktbrudd er større enn det som er forårsaket av underleveran-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

døren, må den skadelidte kreve resten av tjenesteyteren etter regelen i første ledd. Ordet «underleverandør» skal forstås vidt. Enhver som etter avtale med tjenesteyteren skal bidra til å oppfylle tjenesteyterens plikter overfor kunden, er omfattet. Finansagenter kan dessuten ha et selvstendig ansvar etter § 3-58 annet ledd bokstav c. Det vises til merknadene i punkt 24.5.5.

Direktekravsadgangen overfor underleverandøren skiller seg noe fra direktekravsreglene i flere kontraktslover ved at det ikke er noe krav om at tjenesteyteren må ha «tilsvarende krav» mot underleverandøren. Dette får neppe noen stor betydning i praksis. For det første er regelen begrenset til krav av samme art, det vil si erstatningskrav, og hjemler ikke andre misligholds-sanksjoner. Kravet er videre begrenset til tap som «er forårsaket» av underleverandøren. For det tredje kan bestemmelsen fravikes ved avtale når kunden ikke er forbruker, jf. § 1-9. Siden bestemmelsen ikke kan fravikes ved avtale til skade for en forbruker, vil ikke en ansvarsfraskrivelse i avtalesforholdet mellom tjenesteyteren og underleverandøren kunne gjøres gjeldende overfor forbrukeren. Dette samsvarer med direktekravsreglene i forbrukerkontraktsretten ellers. § 3-47 tredje ledd innebærer at reklamasjonsreglene gjelder tilsvarende når kunden gjør erstatningskravet gjeldende overfor underleverandøren.

Tredje ledd gjør tjenesteyteren ansvarlig også overfor tredjepersoners oppfyllelseshandlinger og innebærer dermed et mer omfattende ansvar enn det tradisjonelle kontraktshjelperansvaret, se nærmere punkt 24 og særlig punkt 24.5.5. Bestemmelsen er til dels en gjennomføring av det reviderte betalingsstjenedirektivet artikkel 20. Ansvaret etter tredje ledd er begrenset til å gjelde overfor tjenesteyterens kunder.

Når begrepet «kontraktshjelper» ikke er benyttet, er det fordi det ikke er nødvendig å påvise at det foreligger et avtalesforhold med tjenesteyteren. Bestemmelsen kan være praktisk der noen tilsynelatende opptrer som finansagent, men uten å ha noen avtale med tjenesteyteren, for eksempel en «agent» som formidler kunder ved bruk av annonser, uten at tjenesteyteren har noen avtale med «agenten», men likevel velger å yte en viss godtgjørelse til annonsøren for avtaler som formidles. På samme måte omfattes de tilfeller en finansagent feilaktig tror at det foreligger et representasjonsforhold, og tjenesteyteren ikke gjør noe for å korrigere inntrykket og i stedet avventer for å se hva finansagenten formidler av kunder.

Bestemmelsen regulerer videre risikofordelingen ved svindelforsøk, eksempelvis «phishing» og

«skimming», se punkt 24.5.5. *Finans Norge* synes det «fremstår som uklart hvem departementet mener skal være ansvarlig ved for eksempel 'skimming'-forsøk i minibanker og betalingsterminaler. Det er ikke nødvendigvis bankene som tilbyr minibanker og betalingsterminaler, ettersom tekniske leverandører kan yte slike tjenester til brukerstedene». Departementet viser til at det nettopp er dette bestemmelsen tar sikte på å omfatte, slik at tjenesteyteren blir ansvarlig for svindel via infrastruktur som føres av tekniske leverandører. Selv om slike metoder til nå ofte er brukt i tilknytning til betalingsinstrument, som vil være regulert av § 4-30, kan det neppe utelukkes at samme fremgangsmåte kan benyttes for å endre innhold i avtaler kunden gjør, eksempelvis kontonummer som et kredittbeløp skal utbetales til. I slike tilfeller vil reglene i §§ 3-20 og 4-30 ikke komme direkte til anvendelse.

For at ansvar skal være aktuelt, må tjenesteyteren kunne forventes å kjenne til at noen uriktig utgjør seg for å være tjenesteyteren eller representere denne, og at svindleren gjør dette overfor tjenesteyterens kunder. Et ytterligere vilkår er at tjenesteyteren ikke med rimelige tiltak har forsøkt å advare sine kunder. Vilkårene gir tjenesteytere et insentiv til å forebygge svindelforsøk ved jevnlig å advare og informere sine kunder om hvordan de kan unngå å bli utsatt for svindel.

Bestemmelsene i *fjerde ledd* er nye, men svarer til alminnelige kontrakterstatnings- og erstatningsrettslige regler og viderefører høringsnotatets forslag med noen mindre justeringer. Det vises til redegjørelsen i punkt 24.5.7. I likhet med første ledd om ansvarsgrunnlaget kan bestemmelsene fravikes ved avtale i næringsforhold.

Utgangspunktet og hovedregelen om full erstatning for det økonomiske tapet i *første punktum* svarer til alminnelige erstatningsrettslige prinsipper både i og utenfor kontraktsforhold, jf. skadeserstatningsloven § 4-1. Det er bare økonomiske tap som dekkes etter bestemmelsen, ikke skade på ting eller person, herunder såkalte tredjepartstap.

Annet og tredje punktum innebærer ikke mer enn henvisninger til alminnelige utmålingsregler for erstatningsansvar i og utenfor kontraktsforhold. Når det gjelder henvisningene til § 5-5, se likevel punkt 34.5. For øvrig vises til punkt 24.5.7.

Til § 3-50

Ut over å gjennomføre det reviderte betalingsstjenedirektivet artikkel 93 og betalingskontodirektivet artikkel 13 nr. 2 vil bestemmelsen i *første*

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ledd normalt være uten selvstendig betydning i relasjon til § 3-49 første ledd. Hvis tjenesteyterens ytelse, på grunn av usedvanlige omstendigheter eller at tjenesteyteren er bundet av kolliderende rettsregler, avviker fra det som er avtalt eller normalt kan kreves, blir det normalt heller ikke tale om brudd på tjenesteyterens plikter etter § 3-1. Slike omstendigheter innebærer at tjenesteyterens forpliktelse har endret seg eller falt bort. Dersom tjenesteyteren yter i samsvar med den endrede forpliktelsen eller ikke yter der forpliktelsen har falt bort, vil ikke det være et pliktbrudd. Bevisbyrden for omstendigheter som nevnt påligger tjenesteyteren, jf. § 3-5 annet ledd.

Det er presisert i *annet ledd* at ansvarsfritaket bare gjelder så lenge hindringen gjelder.

Det følger av *tredje ledd første punktum* at reglene om ansvarsfrihet for tjenesteyteren i første og annet ledd gjelder tilsvarende for underleverandørens ansvar etter § 3-49 annet ledd. Dersom underleverandøren er ansvarsfri etter bestemmelsen, vil både tjenesteyteren og underleverandøren være fri for ansvar.

Tredje ledd *annet punktum* inneholder en spesialregulering av underleverandørens ansvar når underleverandøren gjennom utføring av instruks fra tjenesteyteren har forårsaket tap hos kunden ved at tjenesteyterens plikter etter § 3-1 er overtrådt. Ansvarsfritaket gjelder så langt det var forsvarlig å utføre instruksene, og må vurderes konkret.

For øvrig vises til punkt 24.

Til § 3-51

Paragrafen kodifiserer i *første ledd første punktum* tjenesteyterens alminnelige rett til å heve avtalen ved vesentlig mislighold fra kundens side. En tilsvarende regel kommer til uttrykk i gjeldende § 21 annet ledd og § 52 første ledd bokstav a, men bestemmelsen er utslag av et alminnelig kontraktsrettslig prinsipp i norsk rett.

Første ledd *annet punktum* gir dessuten tjenesteyteren hevingsrett for slike omstendigheter som er nevnt i bokstav a til e. Omfattes forholdet av bokstav a til e, gir dette med andre ord grunnlag for heving uten at tjenesteyteren i tillegg må vise at omstendighetene utgjør et vesentlig mislighold, noe som har til hensikt å virke prosessdempende.

Bokstav a har bakgrunn i reglene i boliglåndirektivet artikkel 20 om fremlegging av dokumenter og kontroll av opplysninger ved kredittvurdering, se i den forbindelse punkt 34. Dette hevingsgrunnlaget må imidlertid antas å falle inn også

under gjeldende § 7 annet ledd, som er videreført i § 3-51 annet ledd. Slike forhold vil dessuten kunne lede til avtalerettslig ugyldighet etter avtaleloven § 33 om svik.

Bokstav b til e bygger på gjeldende § 52 første ledd bokstav b til d og annet ledd. Mens gjeldende § 52 etter gjeldende lov gir uttrykkelig hevingsrett bare ved kredittavtaler som er omfattet av kapittel 5, gir lovforslaget hevingsrett på disse grunnlagene for finansielle tjenester generelt. Etter departementets vurdering kan dette imidlertid ikke oppfattes som en utvidelse av hevingsretten, idet disse grunnlagene må antas å gi hevingsrett etter gjeldende rett på ulovfestet grunnlag, se i den forbindelse blant annet dekningsloven kapittel 7 og kjøpsloven §§ 54, 55, 61, 62 og 63.

I *annet ledd* videreføres § 7 annet ledd i gjeldende lov.

Tredje ledd begrenser hevingsretten for tjenester som allerede er levert.

Et vilkår for å heve ved vesentlig avtalebrudd er gjerne at avtalebruddet ikke blir utbedret eller brakt i orden. Dette kommer til uttrykk i *fjerde ledd*, som gir forbrukeren en frist på 14 dager til å utbedre avtalebruddet. I tillegg til manglende utbedring av avtalebruddet kreves det reklamasjon til kontraktsparten, noe som kommer til uttrykk i *femte ledd*. Tjenesteyteren skal etter denne bestemmelsen reklamere i skriftlig dokument og angi både opplysninger om hvilke forhold kravet om heving bygger på, det vil si hvilke forhold som anføres som avtalebrudd som gir grunnlag for heving, og en spesifisering av hvilket krav tjenesteyteren gjør gjeldende i anledning hevningen etter § 3-52. Videre skal det opplyses om klageadgangen etter reglene i § 3-53 tredje ledd tredje og fjerde punktum. Når kunden er forbruker, skal det opplyses om hvordan heving eventuelt kan unngås etter reglene i annet ledd.

Etter *sjette ledd* gjelder reglene om kundens reklamasjon ved tjenesteyterens mislighold delvis tilsvarende.

Det vises for øvrig til punkt 23.

Til § 3-52

Paragrafen regulerer hevingsoppgjør ved tjenesteyterens heving. *Første ledd* er en ren kodifisering av det alminnelige kontraktsrettslige prinsippet om at heving fører til bortfall av oppfyllesplikten i et avtaleforhold. I *annet ledd* foreslås en særregulering av hevingsoppgjør for konto- og kredittavtaler som er helt eller delvis oppfylt, hvor hevingsoppjøret skal gjennomføres tilsvarende det som gjelder ved oppsigelse. Utgangspunktet i

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

norsk kontraktsrett er også at ved tjenesteavtaler kan det bare heves for den del av motpartens ytelse som ikke er levert. For andre kontraktsytelser gjelder det tilsvarende regler ved kundens heving etter § 3-48 annet til tredje ledd.

Det vises ellers til punkt 23.

Til § 3-53

Bestemmelsen er ny og gjennomfører artikkel 101 i det reviderte betalingstjenstedirektivet i norsk rett. Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 25.1.

Første ledd oppstiller krav til rutiner og interne prosedyrer for klagebehandling.

Annet ledd oppstiller krav til saksbehandlingen ved behandlingen av klager. Klager og krav fra kunder skal besvares i et «skriftlig dokument», se § 3-2, innen nærmere angitte frister. Det foreslås at fristen kan forlenges ved «ekstraordinære tilfeller», i samsvar med ordlyden i artikkel 101. Departementet legger til grunn at ordlyden i direktivet tilsier at det skal langt mindre til før dette vilkåret er oppfylt enn vilkåret «unormale og uforutsette omstendigheter» i artikkel 93, jf. forslaget om å benytte «usedvanlige omstendigheter» i § 3-50. I vurderingen av om det foreligger ekstraordinære omstendigheter, kan det for øvrig være naturlig å ta hensyn til tjenestens art. Det skal trolig mer til for å kunne forlenge fristen for å besvare en klage på en betalingstjeneste som ikke er utført, enn en klage som for eksempel gjelder kredittvurderingsplikten.

Tredje ledd oppstiller krav til at tjenesteyteren gir en begrunnelse ved avslag på forespørsel om finanstjenester. I direktivene finnes det flere bestemmelser som stiller krav om begrunnelse fra tjenesteyteren når en forespørsel om finansielle tjenester avslås, se blant annet artikkel 35, 36, 77 og 79 i det reviderte betalingstjenstedirektivet. Departementet mener det normalt vil følge også av kravet til god forretningsskikk å gi en begrunnelse ved avslag, og foreslår derfor å gi regelen et generelt anvendelsesområde. Begrunnelsen bør gi kunden et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere en mulig klage over avslaget. Det bør derfor fremgå av begrunnelsen om avslaget for eksempel skyldes kredittvurdering eller at tjenesteyteren ikke kan levere den forespurte tjenesten.

Når det gjelder nærmere krav til begrunnelsens innhold og omfang og forholdet til hvitvaskingsloven, vises det til omtalen i punkt 25.1.5.

Til § 3-54

Det stilles krav til nasjonale regler om behandling av tvister i klageorgan i fjernsalgsdirektivet artikkel 14, det reviderte betalingstjenstedirektivet artikkel 101, betalingskontodirektivet artikkel 24, forbrukerkredittdirektivet artikkel 24 og boliglåndirektivet artikkel 39.

Bestemmelsen viderefører i hovedsak finansavtaleloven § 4 med enkelte språklige og redaksjonelle endringer.

For øvrig vises til omtalen i punkt 25.2.

Til § 3-55

Paragrafen er ny, men bygger delvis på gjeldende § 56 a og forskrift 7. mai 2010 nr. 654 om kredittavtaler mv. § 16. Det stilles krav til nasjonale regler om tilsyn i det reviderte betalingstjenstedirektivet artikkel 100, betalingskontodirektivet artikkel 21, forbrukerkredittdirektivet artikkel 20 og boliglåndirektivet artikkel 5. Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 25.3.

Første ledd slår fast at Forbrukertilsynet og Markedsrådet fører tilsyn med samtlige bestemmelser gitt i eller i medhold av loven. Forbrukertilsynets og Markedsrådets kompetanse som tilsynsmyndighet strekker seg så langt tilsies ut fra hensyn til forbrukerne.

Annet ledd slår fast at Forbrukertilsynet og Markedsrådet kan gi pålegg med tilhørende overtreddesgebyr ved brudd på finansavtaleloven og tilhørende forskrifter.

Tredje ledd slår fast at reglene i finanstillsynsloven § 7 om taushetsplikt mv. med tilhørende forskrifter gjelder tilsvarende så langt de passer for ansatte i Forbrukertilsynet og medlemmer av Markedsrådet.

Med hjemmel i *fjerde ledd* kan det blant annet gis regler om hvilke personer som skal omfattes av reglene nevnt i tredje ledd, i tillegg til alminnelige regler om tilsynsvirksomheten.

Femte ledd presiserer at bestemmelsen ikke innebærer noen endring i Finanstillsynets tilsynskompetanse etter ellers gjeldende regler.

Til § 3-56

Bestemmelsen angir virkeområdet for reglene i §§ 3-57 og 3-58 ved at det gjøres unntak for tjenester som omfattes av verdipapirhandelloven. Se for øvrig reguleringen av virkeområdet for reglene i kapittel 3 i § 1-2 annet og sjettede ledd. Videre defineres ordene «finansagent» og «finansmegler»,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

som brukes i §§ 3-57 og 3-58. Det vises ellers til punkt 13.

Til § 3-57

Bestemmelsen viderefører deler av gjeldende § 76 samt § 77. Se for øvrig punkt 13. Når det gjelder virkeområdet, se merknaden til § 3-56.

Til § 3-58

Bestemmelsen er ny, men innebærer i realiteten en videreføring av hovedtrekkene i gjeldende lov når det gjelder finansmeglere og finansagenter. «Finansrådgiver» foreslås ikke videreført som en særskilt regulert type foretak – på linje med reguleringen i forsikringsavtaleloven og forsikringsformidlingsloven. Når det gjelder virkeområdet for bestemmelsen, se merknaden til § 3-56.

Bestemmelsen retter seg mot «finansagenter», «finansmeglere» og «oppdragsforetak». De to førstnevnte benevnelsene er legaldefinert i § 3-56 annet og tredje ledd, mens «oppdragsforetak» er legaldefinert i § 1-8 syvende ledd. Et oppdragsforetak vil etter lovforslaget være en tjenesteyter, jf. § 1-4 tredje ledd. Men også i den avtalen som eventuelt inngås som følge av finansoppdraget, vil det være en tjenesteyter som inngår som part. En finansmegler medvirker for eksempel til at det inngås en kredittavtale mellom en bank og en kunde. Både finansmegleren og banken vil da være tjenesteytere i lovforslagets forstand. Når ordet «tjenesteyter» benyttes i § 3-58, siktes det, med mindre noe annet fremgår av sammenhengen, til tjenesteyteren i avtalen som inngås som følge av finansoppdraget, med andre ord banken i det nevnte eksempelet. Tjenesteyteren som utfører finansoppdraget, omtales som «oppdragsforetak».

Første ledd første punktum viderefører gjeldende § 88, mens *annet punktum* erstatter gjeldende § 78 og § 90 første ledd.

Første ledd tredje punktum stiller krav til den som tilbyr uavhengig rådgivning til kunder, som kommer i tillegg til den interessevurderingen oppdragsforetaket må foreta etter § 3-1, og kan sammenlignes med kravene til finansmegleren etter § 3-57.

Annet ledd bokstav a bygger på deler av gjeldende § 76 annet ledd, § 81 tredje ledd, § 83 annet ledd, § 84 første ledd og § 90 annet ledd.

Annet ledd bokstav b er ny sammenlignet med gjeldende lov.

Annet ledd bokstav c innebærer at oppdragsforetaket generelt – innenfor rammen av oppdra-

get – skal sørge for at tjenesteyterens plikter blir oppfylt overfor kunden, herunder skal kunden gis de opplysningene som er relevante for den aktuelle avtalen som formidles. Lovforslaget skal forstås slik at denne plikten bare gjelder så langt tjenesteyteren etter avtalen som er formidlet, ikke oppfyller denne plikten selv. Bestemmelsen viderefører i realiteten gjeldende § 75 tredje ledd, § 81 annet og tredje ledd, § 82 første og annet ledd, § 83 første og annet ledd, § 84 første og fjerde ledd og § 87 første ledd.

Tredje ledd er ny, men tar også opp i seg gjeldende § 79.

Fjerde ledd viderefører blant annet § 75 fjerde ledd og § 85 fjerde ledd.

39.4 Til kapittel 4. Kontoavtaler og betalingstjenester

Til § 4-1

Paragrafen regulerer kundens rett til kontoavtaler og betalingstjenester og er en delvis videreføring av § 14 i gjeldende finansavtalelov. Paragrafen gjennomfører blant annet betalingskontodirektivet artikkel 15, 16, 17 og 18 og skal for øvrig forstås som en konkretisering av tjenesteyterens alminnelige plikter ved tilbud som rettes til kunden etter lovforslaget § 3-1. Paragrafen kan ikke fravikes til skade for noen kunde, jf. § 1-9. Annet og femte ledd gjelder kun for kunde som er forbruker.

Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 26.

Første ledd viderefører i hovedsak gjeldende § 14.

Kravet om saklig grunn for avslag gjelder det å yte betalingstjenester på vanlige vilkår. Med «betalingstjenester» menes her tjenester som nevnt i lovforslaget § 1-5 første ledd.

Et viktig skille går mellom det å utføre betalingstjenester med betalingsmidler som er stilt til disposisjon gjennom en kredittavtale, og inngåelse av kredittavtale. Mens førstnevnte er tjenester som er omfattet av virkeområdet til § 4-1, gir bestemmelsen ingen plikt til å inngå kredittavtaler eller en rett til kredittavtaler for kunder.

Hva som anses som «saklig grunn» for å kunne avvise en kunde, vil bero på en konkret vurdering i samsvar med det som følger av gjeldende § 14. Avvisning av en kunde vil kunne anses som «saklig» bare i særlige tilfeller. Bestemmelsen skal tolkes strengt. I en tid der elektroniske betalingsløsninger i stor grad har overtatt for kontan-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ter, skal det mye til for at tjenesteyteren skal kunne utestenge en kunde fra sine elektroniske løsninger. Utestengelse på grunn av sivil status, politisk ståsted eller kundens alminnelige omdømme vil åpenbart ikke utgjøre en saklig grunn. Det vises for øvrig til Ot.prp. nr. 41 (1998–1999) s. 97–98 og NOU 1994: 19 s. 111–113.

Det vil på den annen side være «saklig grunn» til å avvise en kunde dersom kunden nylig har begått straffbare handlinger rettet mot betalings-tjenesteyteren, men et kriminelt rulleblad vil i seg selv ikke utgjøre en «saklig grunn». Departementet viser i den sammenheng til at det å ha tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner vil kunne være avgjørende for å kunne bli integrert i den lovlige samfunnsøkonomien, og det vil være i strid med alminnelige rehabiliterings-hensyn og preventive hensyn dersom man generelt skulle kunne avvise kunder på grunnlag av et kriminelt rulleblad. Et slikt utgangspunkt utelukker likevel ikke at kriminalitet som er begått mot andre enn betalingstjenesteyteren, i særlige tilfeller kan anses som «saklig grunn».

Kriteriet «vanlige vilkår» kan knytte seg både til den enkelte betalingstjenesteyteren og til markedet mer generelt. For eksempel vil gebyrkostnader som ligger nært gjennomsnittlig pris i markedet, anses som et «vanlig vilkår» og en «rimelig» pris for en tjeneste. Hvor høyt prisen for enkelttjenester kan settes, vil måtte bero på en helthetsvurdering hvor forbudet mot urimelige priser i pristiltaksloven § 2 utgjør en absolutt skranke. Departementet legger for øvrig til grunn at tjenesteyteren vil kunne ha et noe snevrere handlingsrom når det gjelder betalingskontoer med grunnleggende funksjoner i samsvar med betalingskontodirektivet, enn når det gjelder betalingstjenester ellers.

Hva som skal anses som «vanlige vilkår», må for øvrig vurderes konkret i relasjon til den enkelte avtale og aktuelle betalingstjeneste. Når kunden er forbruker, vil avtale om en betalingskonto på vanlige vilkår måtte forstås ut fra hva som er alminnelige vilkår knyttet til betalingskontoer i markedet. Det må for eksempel anses som «vanlige vilkår» at en betalingskonto kan benyttes til direktebelastninger, kontobetalinger, faste betalingsoppdrag, betaling ved bruk av betalingskort, betalinger på internett, innskudd og uttak av kontanter i skranke og i minibanker og rett til å utføre aktiviteter for å forvalte kontoen.

Annet ledd er ny sammenlignet med gjeldende § 14 og gjennomfører betalingskontodirektivet artikkel 16 nr. 9. Annet ledd omfatter kun kunder som er forbrukere. Videre gjelder den avtaler om

«betalingskonto», jf. § 1-5 tredje ledd. Selv om bestemmelsene i betalingskontodirektivet gjelder «betalingskonto med grunnleggende funksjoner», foreslår departementet å benytte «betalingskonto» uten en nærmere angivelse av egenkapene. Slik departementet forstår betalingskontobegrepet, må en betalingskonto nødvendigvis inneha de funksjonene som er angitt i direktivets artikkel 17 nr. 1. Dersom kontoen ikke innehar de angitte funksjonene, kan kontoen neppe anses som «betalingskonto».

Annet ledd har et snevrere virkeområde enn første ledd. Regelen i annet ledd er derfor ikke til hinder for at betalingstjenesteyteren for eksempel setter som vilkår for å yte sparekonto med høy rente at kunden også inngår avtale om betalingskonto (brukskonto), dersom et slikt vilkår oppfyller kravene etter første ledd.

Også bestemmelsen i *tredje ledd* er ny sammenlignet med gjeldende § 14 og angir avvisningsgrunner hvor betalingstjenesteyteren ikke behøver å angi at det foreligger en «saklig grunn» for avvisningen etter første ledd.

Fjerde ledd er ment å presisere at kontraeringsplikten ikke gjelder før kunden har lagt frem alle de nødvendige opplysningene som kreves for å kunne inngå avtale. Først etter dette tidspunktet løper tjenesteyterens svarfrist i *femte ledd* overfor en kunde som er forbruker.

Femte ledd innebærer en særskilt regulering av betalingstjenesteyterens svarfrist i forbrukerforhold. Når kunden er næringsdrivende, gjelder reglene i § 3-53.

Til § 4-2

Paragrafen gir regler om samtykke til betalingsstransaksjoner og bygger på gjeldende § 24. Den gjennomfører artikkel 64 i det reviderte betalingstjenestedirektivet og er nærmere behandlet i punkt 27.

I den norske språkversjonen av artikkel 64 nr. 2 heter det at samtykket kan gis «gjennom» betalingsmottakeren eller betalingsfullmektigen. I tråd med gjeldende ordlyd foreslår departementet at det i loven benyttes «via» betalingsmottakeren eller betalingsfullmektigen, slik det også er gjort i den danske og svenske språkversjonen av direktivet. Det er betalerens samtykke som kreves enten samtykket er gitt til betalerens kontotilbyder, betalingsmottakeren eller en betalingstjenesteyter som iverksetter betalingsstransaksjonen.

Gjeldende § 24 første ledd foreslås ikke videreført. Kunden skal kunne benytte kontoen til flere formål enn de som er angitt i bestemmelsen, for

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

eksempel betalingsfullmakttjenester og kontopp-lysningstjenester. Når ikke annet er særskilt bestemt i lov eller forskrift, vil kontoavtalen regulere bruk, tilgang og andre vilkår knyttet til kontoen.

Til § 4-3

I § 4-3 er det gitt regler om direktebelastningsfullmakter. Paragrafen bygger på reglene i gjeldende § 26 om «gjentatte direkte debiteringer». Mens § 4-2 regulerer betalerens samtykke til betalingsstransaksjoner og til hvem betaleren kan gi slikt samtykke, regulerer denne paragrafen betalingsmottakerens fullmakt til å iverksette de betalingsstransaksjoner som fullmakten gjelder. Til forskjell fra enkeltstående betalingsoppdrag vil det således kunne være betalingsmottakeren som innenfor fullmaktens grenser beslutter når transaksjonen skal iverksettes og med hvilket beløp.

Når direktebelastning gjennomføres som en serie transaksjoner, omtales de i gjeldende § 26 som «gjentatte direkte debiteringer». Det er imidlertid ikke nødvendigvis slik at transaksjonene er identiske, og slik sett kan ordet «gjentatte» være noe misvisende. Det karakteristiske er at transaksjonene skjer på grunnlag av en fullmakt fra betaleren, som også inneholder betalerens samtykke til betalingsstransaksjonene. Det dreier seg med andre ord om en fullmakt til å foreta disposisjoner på betalerens vegne, nærmere bestemt å belaste betalerens konto. I lovforslaget brukes dermed «direktebelastningsfullmakt» om det som i gjeldende lov omtales som «avtale om gjentatte direkte debiteringer».

Når det gjelder kravet om «skriftlig dokument» i *annet ledd første punktum*, se § 3-2 fjerde ledd.

Fullmakten skal etter annet ledd annet punktum *bokstav e* inneholde betalerens samtykke til de betalingsstransaksjonene som fullmakten gjelder. Kravene til dette samtykket er regulert i § 4-2. Dersom betaleren trekker samtykket til en eller flere av betalingsstransaksjonene som er omfattet av en direktebelastningsfullmakt, må samtykket trekkes i samsvar med reglene som gjelder for kansellering av direktebelastninger i § 4-7. Tilbakekall av fullmakten, eller endringer i fullmakten, er regulert i § 4-3 *fjerde ledd*.

Femte ledd er kun ment som en påminnelse om at særlige regler kan følge av samtykkekrav i forordningen om sterk kundeautentisering, og at det gjelder egne regler om direktebelastninger i euro etter regler nevnt i § 1-11 første ledd bokstav b.

Se for øvrig punkt 27.

Til § 4-4

Paragrafen viderefører reglene i gjeldende § 26 om «fast betalingsordre». Kravene til samtykke til å iverksette de betalingsstransaksjonene som et fast betalingsoppdrag gjelder, er regulert i § 4-2, mens § 4-4 gir nærmere regler om hvilket innhold betalingsoppdraget skal ha. Dette svarer til opplysningene som skal inngå i direktebelastningsfullmakter etter § 4-3.

Slik departementet forstår reglene om betalingsfullmakttjenester i artikkel 66 og artikkel 72 annet avsnitt i det reviderte betalingstjenestedirektivet, synes direktivet å være til hinder for at betalingsfullmektigen får en tilsvarende fullmakt fra betaleren med hensyn til kontobetalinger (kredittransaksjon) som betalingsmottakeren kan gis ved direktebelastning (direktedebitering). Departementet antar likevel at reglene ikke er til hinder for at en tredjeperson, som ikke er betalingstjenesteyter, får ordinær fullmakt fra en betaler til å gi betalerens betalingstjenesteyter et fast betalingsoppdrag på vegne av betaleren.

Se for øvrig punkt 27.

Til § 4-5

Bestemmelsen gjennomfører artikkel 78 i det reviderte betalingstjenestedirektivet. Den regulerer når et betalingsoppdrag skal anses mottatt, og bygger på gjeldende § 26 a.

I første ledd foreslås en ny bestemmelse om at betalerens konto ikke må belastes før betalingsoppdraget er mottatt, jf. nye formuleringer om dette i artikkel 78 nr. 1 annet avsnitt første punktum i det reviderte betalingstjenestedirektivet.

Annet og tredje ledd omtaler tidspunktet da betalingsoppdraget er «levert til eller registrert hos» betalingstjenesteyteren. Dette er ment å ta høyde for ulike måter betalingsoppdraget rent faktisk kan bli mottatt eller kommunisert på, for eksempel ved at det blir sendt, eller ved en disposisjon som kunden foretar i sin nettbank.

Det vises for øvrig til punkt 28.

Til § 4-6

Paragrafen regulerer avvisning av betalingsoppdrag og gjennomfører det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 79. Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av gjeldende § 26 b, men med enkelte redaksjonelle og språklige

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

endringer som ikke er ment å innebære realitetsendringer.

Departementet foreslår å bruke ordet «nekte» i stedet for «avvise», som brukes i artikkel 79 og gjeldende § 26 b. «Avvisning» er likevel brukt i paragrafoverskriften. I § 4-1 om rett til kontoavtale og betalingstjenester heter det at betalingstjenesteyteren ikke uten saklig grunn kan «avslå» å yte betalingstjenester. Denne bestemmelsen vil gjelde i tilfeller der det ikke eksisterer en kontoavtale mellom den som ønsker å få utført et betalingsoppdrag, og betalingstjenesteyteren, men den kan også få anvendelse der det fra før av foreligger en kontoavtale, se punkt 26 om denne bestemmelsen. Lovforslaget § 4-6 gjelder imidlertid bare i de tilfeller der det foreligger en kontoavtale mellom betaleren og tjenesteyteren. Disse bestemmelsene kan derfor dels ha et overlappende virkeområde, og departementet utelukker ikke at reglene i § 4-6 i visse sammenhenger konsumeres av lovforslagets § 4-1. Ved å benytte ordet «nekte» i § 4-6, markeres likevel at reglene har et snevrere utgangspunkt og anvendelsesområde.

Artikkel 79 nr. 1 tredje avsnitt angir at betalingstjenesteyteren kan kreve et rimelig gebyr for avvisningen dersom avvisningen er objektivt begrunnet og fastsatt i kontoavtalen, se i denne forbindelse lovforslaget § 4-21.

Artikkel 79 nr. 1 og 2 inneholder bestemmelser om at betalingstjenesteyteren kan nekte å gjennomføre et godkjent betalingsoppdrag, selv om alle vilkårene i kontoavtalen er oppfylt, når gjennomføring er forbudt etter annet EØS-regelverk eller nasjonal rett. Denne delen av bestemmelsen foreslås gjennomført i den generelle regelen om pålegg om avvikling i lovforslaget § 3-8.

Se for øvrig punkt 28.

Til § 4-7

Paragrafen fastslår utgangspunktet om at et betalingsoppdrag ikke kan kanselleres etter at det er mottatt av betalerens betalingstjenesteyter, med forbehold for reglene i annet til fjerde ledd. Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende § 28, men likevel med en annen redaksjonell og språklig utforming. Den gjennomfører artikkel 80 i det reviderte betalingstjenestedirektivet. Det vises til punkt 28.

Selv om betalingsoppdraget ikke kan kanselleres av betaleren, kan betalingsoppdraget likevel bli nektet gjennomført etter reglene i §§ 3-8 og 4-6.

Til § 4-8

Paragrafen gjennomfører deler av artikkel 65 i det reviderte betalingstjenestedirektivet og tilsvarende regler i forskrift 15. februar 2019 nr. 152 om systemer for betalingstjenester § 9. Se for øvrig punkt 27.

Til § 4-9

Paragrafen gjennomfører artikkel 68 nr. 1 i det reviderte betalingstjenestedirektivet og viderefører gjeldende § 24 a første ledd. Det vises til punkt 27.

Til § 4-10

Paragrafen er ny og gjennomfører artikkel 75 i det reviderte betalingstjenestedirektivet.

Formålet med paragrafen er å styrke forbrukervernet ved kortbaserte betalingstransaksjoner der det nøyaktige transaksjonsbeløpet ikke er kjent på det tidspunkt betaleren gir sitt samtykke til å gjennomføre betalingstransaksjonen, for eksempel på ubemannede bensinstasjoner, i bilutleieavtaler eller ved hotellbestilling. Betalerens betalingstjenesteyter bør kunne reservere betalingsmidler på betalerens betalingskonto bare dersom betaleren har gitt sitt samtykke til det nøyaktige beløpet som skal reserveres, og disse midlene bør frigis uten unødig opphold når opplysninger om betalingstransaksjonens nøyaktige beløp er mottatt, og senest umiddelbart etter at betalingsoppdraget er mottatt. «Særskilt samtykke» er kun ment å angi at det ikke dreier seg om det samme samtykket som gis for å iverksette betalingstransaksjonen.

Se for øvrig punkt 27.

Til § 4-11

Bestemmelsen regulerer maksimal overføringstid for betalingstransaksjoner. Den avløser gjeldende § 26 c med noen endringer. Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 29.

Bestemmelsen gjennomfører det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 82, 83 og 84. I lovforslaget foreslås å benytte adgangen som følger av direktivets artikkel 86, til å fastsette kortere overføringstid for nasjonale betalingstransaksjoner i norske kroner.

Etter første ledd bokstav a skal en nasjonal betalingstransaksjon i norske kroner etter dette gjennomføres samme virkedag som betalingsoppdraget mottas. Når betalingsoppdraget skal anses som mottatt, er regulert i § 4-5. Betalingstjeneste-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tilbyderen kan velge å sette en frist som nevnt i § 4-5 tredje ledd. Et betalingsoppdrag som er motatt etter denne fristen, belastes da ikke betalernes konto før påfølgende virkedag. Første ledd bokstav a og § 4-12 annet ledd innebærer at betalernes og betalingsmottakerens konto belastes og godskrives samme virkedag. Denne virkedagen utgjør også datoen for renteberegningen, jf. § 4-12 første ledd.

Til § 4-12

Bestemmelsen regulerer renteberegning og godskriving og belastning av konto og er i hovedsak en videreføring av gjeldende § 27.

Annet ledd gjennomfører artikkel 87 nr. 2 i det reviderte betalingstjenestedirektivet.

Ordlyden i *tredje ledd første punktum* foreslås endret sammenlignet med gjeldende lov, slik at den er bedre i samsvar med artikkel 85 i det reviderte betalingstjenestedirektivet. Direktivbestemmelsen regulerer ikke innskudd på konto tilhørende en forbruker, slik nåværende § 27 første punktum gir inntrykk av, men innskudd fra en forbruker foretatt med kontanter hos den betalingstjenesteyteren som fører kontoen. Forbrukeren skal etter bestemmelsen være sikret at kontantinnskudd blir gjort tilgjengelig straks. Er innbetalingen i kontanter ikke gjort av en forbruker, skal godskriving skje senest påfølgende virkedag. Slik departementet oppfatter direktivet, må betalingstjenesteyteren godskrive samme dag ved innskudd fra forbruker, og senest påfølgende virkedag for innskudd fra andre, selv om innskudd gjøres til samme konto og uavhengig av hvem som er eier av kontoen.

For øvrig vises til punkt 29.

Til § 4-13

Paragrafen er en videreføring av gjeldende § 29 og gjennomfører det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 81. *Første ledd annet punktum* har imidlertid fått en annen ordlyd enn i gjeldende lov for klarere å uttrykke hva slags straffbart forhold det siktes til.

Det vises til punkt 30.

Til § 4-14

Paragrafen viderefører § 11 i forskrift 18. februar 2019 nr. 135 om betalingstjenester. Den gjennomfører artikkel 46 i det reviderte betalingstjenestedirektivet.

Til § 4-15

Første ledd viderefører gjeldende § 15 første ledd annet og tredje punktum. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 56 i det reviderte betalingstjenestedirektivet. *Annet og tredje ledd* gjennomfører direktivets artikkel 57 og 58 med hensyn til informasjon som skal gis til henholdsvis betaleren og betalingsmottakeren fra deres respektive betalingstjenestetilbydere ved gjennomføring av en betalingstransaksjon. Opplysningene er i det vesentlige de samme for de to partene i betalingsoppjøret. Det foreslås å benytte adgangen for medlemsstatene etter artikkel 57 nr. 3 og artikkel 58 nr. 3 til å kreve at opplysningene stilles til kundens rådighet uten kostnad minst hver måned når tjenestene er regulert i en kontoavtale, jf. lovforlaget § 4-19 første ledd bokstav d, jf. fjerde ledd.

Til § 4-16

Paragrafen viderefører i hovedsak gjeldende rett etter forskrift 18. februar 2019 nr. 135 om betalingstjenester § 5 og gjennomfører deler av det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 64 nr. 2 annet punktum og artikkel 66, 67 og 68. Det er foreslått noen språklige og redaksjonelle endringer sammenlignet med forskriften uten at det er tilsiktet noen realitetsendring.

I bestemmelsen benyttes benevnelsen «fullmaktforetak». Det fremgår av *første ledd* at det med dette siktes til et foretak som tilbyr fullmaktstjenester, det vil si betalingsfullmaktstjenester eller kontoinformasjonstjenester, jf. § 1-6 første, tredje og femte ledd.

Det foreslås en forskriftshjemmel i *sjetten ledd* som blant annet gir hjemmel for å regulere forholdet til forskrift 15. februar 2019 nr. 152 om systemer for betalingstjenester.

Fullmaktforetakenes adgang til å benytte personopplysninger som innhentes i annen virksomhet, er ikke regulert i forslaget. Det legges til grunn at spørsmål om samtykke til bruk av slike opplysninger reguleres av personopplysningsloven og personvernforordningen.

Det vises for øvrig til punkt 32.

Til § 4-17

Paragrafen viderefører i hovedsak gjeldende rett etter forskrift 18. februar 2019 nr. 135 om betalingstjenester § 6, som gjennomfører deler av det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 66 nr. 3. Se for øvrig punkt 32.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Til § 4-18

Paragrafen viderefører i hovedsak gjeldende rett etter forskrift 18. februar 2019 nr. 135 om betalingstjenester § 7 og gjennomfører deler av det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 67. Bokstav a i forskriften vil fremgå av reglene i § 3-22, jf. § 3-32. Se for øvrig punkt 32.

Til § 4-19

Bestemmelsen er ny og regulerer det som ofte blir omtalt som «kontoutskrift». Det foreslås i stedet et teknologinøytralt begrep: «kontoinformasjon». Bestemmelsen som foreslås, erstatter gjeldende § 56 og deler av § 48 a. Den bygger dessuten på gjeldende § 30. Både det reviderte betalingstjenestedirektivet og betalingskontodirektivet har enkelte regler om hvilke opplysninger som skal gis i tilknytning til konto eller et gjennomført betalingsoppdrag. Ut over dette synes ikke informasjonskrav i relasjon til kontoforvaltning å være omfattet av direktivenes virkeområde.

Til § 4-20

Paragrafen er ny sammenlignet med gjeldende lov og gjennomfører betalingskontodirektivet artikkel 5 om gebyroversikt for betalingskonto til en forbruker.

Til § 4-21

Bestemmelsen er ny og regulerer tjenesteyterens adgang til å kreve vederlag og gebyr ut over hva som følger av lovforslaget § 3-1 femte ledd.

Bestemmelsen oppstiller visse begrensninger i betalingstjenesteyterens adgang til å kreve gebyrer. Den innebærer en videreføring av gjeldende § 14 a med enkelte endringer, og gjennomfører artikkel 40, artikkel 45 nr. 2, artikkel 55 nr. 2, artikkel 62 nr. 1 og artikkel 70 nr. 1 i det reviderte betalingstjenestedirektivet.

Bestemmelsen er parallell til § 5-10 for kredittavtaler.

Til § 4-22

Paragrafen gjelder overtrekk av konto.

I første ledd videreføres gjeldende § 30 sjette ledd.

Gjeldende § 30 sjette ledd gjelder overtrekk som følge av at kunden har fått uriktige opplysninger om disponibelt beløp på kontoen. I lovforslaget er bestemmelsen utvidet slik at den omfatter

ethvert tilfelle der kunden i aktsom god tro har belastet kontoen med mer enn disponibelt beløp. Slik departementet ser det, vil kunden kunne ha vært i aktsom god tro også uten at dette skyldes uriktige opplysninger om saldoen. Kunden vil for eksempel kunne ha en berettiget forventning om at siden transaksjonen ikke avvises, er beløpet tilgjengelig på kontoen.

En endring sammenlignet med gjeldende lov er også at det er presisert at kundens gode tro må være aktsom. Departementet antar på den ene siden at utviklingen av heldigitale betalingsløsninger har redusert omfanget av overtrekk og dermed noe av regelens betydning. Samtidig kan denne utviklingen innebære at de overtrekk som likevel forekommer, i større grad enn tidligere skjer i aktsom god tro.

«Overtrekk» er ikke å anse som en kredittavtale etter lovforslaget fordi kreditten ikke er avtalt, men derimot en tålt overskridelse av innstående på en konto. Det samme gjelder for overskridelse av innvilget kredittramme eller kredittmulighet såfremt kreditten disponeres på en betalingskonto. Idet lovforslaget § 5-2 krever kredittvurdering av kunden når det ytes kreditt til en forbruker, kan overtrekk ikke være et ordinært kredittbud til forbrukeren og må, slik departementet forstår forbrukerkredittdirektivet, anses som en særskilt regulering for de tilfeller hvor tilgjengelig informasjon om saldo ikke er korrekt. Et eksempel kan være at en betalingsterminal mangler nettilgang, og det benyttes en reserveløsning med den følge at transaksjoner godkjennes eller gjennomføres på et tidspunkt hvor oppdatert saldo ikke er tilgjengelig. I forholdet til betaleren vil betalingstjenesteyteren ikke være forpliktet til å gjennomføre en transaksjon som ikke har dekning i saldoen på kontoen, jf. § 4-6. Et midlertidig og begrenset tålt overtrekk må imidlertid antas å kunne være i både betalingstjenesteyterens og kundens interesse. Departementet legger derfor til grunn at så lenge rimelige tiltak gjennomføres for å unngå at overtrekk skal forekomme unødig eller tillates å bli et betydelig beløp, vil reglene i kapittel 5 heller ikke få anvendelse. Dette gjelder selv om betalingstjenesteyteren, eventuelt også betaleren, er kjent med manglende dekning på beslutningstidspunktet. Departementet antar videre at tilsiktet misbruk av en mulighet til å overtrekke kontoen etter omstendighetene kan være å anses som et vesentlig mislighold som gir betalingstjenesteyteren rett til å heve kontoavtalen etter reglene i § 3-51.

Departementet legger til grunn at overtrekk i en del tilfeller kan skyldes feilaktig godskrivning av

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

konto som senere blir rettet. At kunden tilsynelatende mottar et beløp fra noen som kunden neppe hadde grunn til å forvente å motta betalingsmidler fra, bør etter departementets syn ikke i seg selv være tilstrekkelig til at kunden ikke kan anses for å være i aktsom god tro. Som nevnt legger departementet også til grunn at kunden bør kunne ha en berettiget forventning om at beløp som innebærer et vesentlig overtrekk, ikke tillates. At transaksjonen ikke avvises, kan etter dette være et moment som taler for at kunden har vært i god tro.

Annet ledd gjennomfører sammen med § 4-19 annet ledd forbrukerkredittdirektivet artikkel 2 nr. 4, jf. artikkel 18 nr. 2 og viderefører realiteten i gjeldende § 44 fjerde ledd.

Til § 4-23

Paragrafen viderefører gjeldende § 34 med enkelte mindre endringer. Paragrafen gjennomfører det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 69 og til dels artikkel 70, som på dette punktet i hovedsak viderefører reglene fra det første betalingstjenestedirektivet.

På bakgrunn av det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 69 er det inntatt en presisering i *første ledd annet punktum* om at vilkårene «skal være objektive, ikke innebære forskjellsbehandling og stå i forhold til formålet».

Til § 4-24

Bestemmelsen er til dels en videreføring av gjeldende § 37 første ledd og § 40 fjerde ledd og gjennomfører artikkel 71 i det reviderte betalingstjenestedirektivet.

Fristen etter *annet ledd* begynner å løpe når kunden får faktisk informasjon om den ikke godkjente eller feilaktig gjennomførte transaksjonen. Alternativet i gjeldende § 37 om at fristen kan begynne å løpe når kunden «burde ha blitt kjent med forholdet», er sløvfet. Det følger klart av artikkel 71 i direktivet at fristen skal løpe fra tidspunktet kunden får faktisk kunnskap. I høringen har blant annet *Finans Norge* og *Forbruker Europa* gitt støtte til en slik endring.

Det er tilstrekkelig at kunden gir melding om at en ikke godkjent eller feil gjennomført transaksjon har funnet sted, for å avbryte fristen.

Til § 4-25

Paragrafens første til fjerde ledd er i sin helhet en videreføring av de rent nasjonale bestemmelsene i

gjeldende §§ 31 og 33. Departementet legger til grunn at også forslaget femte ledd allerede følger av gjeldende rett.

Det ble i høringsnotatet foreslått at adgangen til å rette en feilaktig godskrivning skulle være betinget av at slik retting er avtalt mellom kunden og den aktuelle kontotilbyderen, idet det ble vist til at det reviderte betalingstjenestedirektivet forutsetter at alle belastninger på konto skal skje etter samtykke, og at det derfor kunne være tvilsomt om adgangen etter gjeldende lov til retting uten grunnlag i avtale vil være i samsvar med direktivet.

I høringen har *Finans Norge* hatt innvendinger mot denne forståelsen av direktivet:

«Regelen gjelder kontoførende banks adgang til retting ved belastning av konto og stammer fra før PSD ble innført og ble beholdt da PSD ble innført. Det er ikke noen endringer i PSD2 som skulle tilsi at det er behov for å vurdere saken annerledes nå.

Finans Norge vil advare mot en lovendring som skulle innebære at en kontotjenestetilbyders adgang til å rette egne feil gjøres avhengig av at andre kontotilbydere må ha avtalt med sine kunder at retting av feil kan skje ved belastning av kontoen. Vi vil illustrere dette:

Betalingstjenestetilbyderne formidler enorme beløp. Dersom muligheten for å rette opp egne feil forhindres, vil tapene kunne utgjøre beløp som setter tilbyderens soliditet i fare. Vi ber følgelig om at departementet ikke legger til ordlyden «Når det er avtalt med kunden».

Departementet legger på bakgrunn av Finans Norges uttalelse til grunn at det ikke vil være forsvarlig å stramme inn på adgang til å rette beløp som feilaktig er godskrevet kundens konto.

Til § 4-26

Paragrafen regulerer betalingstransaksjoner der kunden har oppgitt feil kontonummer eller annen entydig identifikasjon. Paragrafen viderefører deler av gjeldende § 43 og gjennomfører det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 88.

Gjeldende lov bruker uttrykket «unik identifikasjonskode». Departementet foreslår i stedet å benytte direktivets ordlyd «entydig identifikasjon». Ordlyden i direktivet synes å være noe videre enn ordlyden i gjeldende § 43. Direktivets definisjon og ordlyd synes ikke å utelukke at «entydig identifikasjon» kan være et personnavn

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

eller et telefonnummer, noe som ikke faller inn under ordlyden «unik identifikasjonskode».

Bestemmelsen i *annet ledd annet punktum* er ny. Bestemmelsen oppstiller en samarbeidsplikt for betalingsmottakerens betalingstjenesteyter og gjennomfører krav i direktivets artikkel 88 nr. 3 første avsnitt annet punktum.

Dersom det er fastsatt i kontoavtalen, kan betalingstjenesteyteren kreve gebyr av kunden for tilbakeføringen av beløpet, jf. lovforslaget § 4-21 motsetningsvis.

Tredje ledd er også nytt og gjennomfører nye krav i det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 88 nr. 3 annet avsnitt.

Til § 4-27

Paragrafen erstatter gjeldende § 33 a og gjennomfører artikkel 76 og 77 i det reviderte betalingstjenestedirektivet.

Bestemmelsen gjelder betalerens rett til tilbakebetaling ved direktebelastninger. I Norge vil direktebelastningen typisk skje på grunnlag av en direktebelastningsfullmakt, jf. lovforslaget § 4-3. Paragrafen omfatter imidlertid også korttransaksjoner som er iverksatt av eller via betalingsmottakeren, men det forekommer langt sjeldnere i dag enn tidligere at en betaler ikke kjenner transaksjonens fulle beløp når samtykke til transaksjonen gis ved bruk av et kortbasert betalingsinstrument.

Regler i artikkel 76 i det reviderte betalingstjenestedirektivet om tilbakebetaling av betalingstransaksjoner som er iverksatt av eller gjennom betalingsmottakeren, innebærer hovedsakelig en videreføring av regler i det første betalingsstjenestedirektivet. Det presiseres nå i artikkel 76 nr. 1 fjerde avsnitt at betaleren har en ubetinget rett til tilbakebetaling ved direktebelastninger i euro i samsvar med forordning (EU) nr. 260/2012 («Single Euro Payments Area-betalinger» eller «SEPA-betalinger»). I samme artikkel nr. 4 er det inntatt et nytt nasjonalt valg for medlemsstatene med hensyn til direktebelastninger i andre valutaer enn euro, hvor medlemsstatene kan kreve at deres betalingstjenesteytere skal tilby gunstigere tilbakebetalingsvilkår i samsvar med medlemsstatenes nasjonale ordninger for direktebelastninger, forutsatt at de er mer fordelaktige for betaleren.

En SEPA-betaling er basert på bruk av det internasjonale kontonummeret IBAN. Ved SEPA-betalinger vil imidlertid IBAN også benyttes for innlandsbetalinger. I praksis betyr det at hvis kunden skal få utført et SEPA-betalingsoppdrag fra en

konto i et euro-land, må IBAN og ikke det nasjonale kontonummeret brukes.

SEPA omfatter i dag SEPA-kontobetaling og -direktebelastninger, herunder korttransaksjoner. SEPA-direktebelastning åpner blant annet for automatisert innkreving fra skyldnere med konto i ulike land til én konto i ett land. SEPA omfatter i dag EU, Norge, Island, Liechtenstein, Sveits, Monaco, San Marino, Andorra og Vatikanet. I norsk rett er reglene gjennomført ved inkorporasjon i finansavtaleloven § 9 tredje ledd.

Betaleren skal etter artikkel 77 ha rett til tilbakebetaling av betalingstransaksjoner som er iverksatt av eller gjennom en betalingsmottaker, innen åtte uker etter at direktebelastningen fant sted, mens betalingstjenesteyteren har ti dager på seg til enten å tilbakebetale betalingstransaksjonens fulle beløp eller, dersom betalingstjenesteyteren nekter tilbakebetaling, å gi en begrunnelse for avslaget der det også angis hvilke klageorganer betaleren kan henvende seg til dersom betaleren ikke godtar begrunnelsen. Betalingstjenesteyterens rett til å nekte tilbakebetaling får ikke anvendelse for direktebelastninger i euro (SEPA-betalinger). Dette innebærer en endring sammenlignet med reglene i det første betalingstjenestedirektivet, hvor betalingstjenesteyteren kunne nekte tilbakebetaling i de tilfeller betaleren og dennes betalingstjenesteyter hadde avtalt at betaleren ikke skulle ha rett til tilbakebetaling dersom samtykket til å gjennomføre betalingstransaksjonen ble gitt direkte til betalerens betalingstjenesteyter, samt i de tilfeller hvor opplysning om den fremtidige betalingstransaksjonen ble gitt til eller stilt til rådighet for betaleren minst fire uker før forfallsdagen av betalingstjenesteyteren eller betalingsmottakeren.

Etter departementets syn bør tilbakebetalingsretten ved direktebelastninger være lik uavhengig av hvilken valuta som benyttes, slik det også ble foreslått i høringsnotatet. Det vises til at medlemsstatene etter direktivet artikkel 76 nr. 4 er gitt adgang til å gi mer fordelaktige regler for direktebelastninger i andre valutaer enn euro. Mens reglene om tilbakebetaling etter direktebelastning i euro er fullharmoniserte, er med andre ord reglene om tilbakebetaling ved direktebelastning i andre valutaer minimumsharmonisert. *Finans Norge* har gått imot en slik løsning i høringen. Departementet viser imidlertid til at når regelen kan fravikes ved avtale også i forbrukerforhold, vil næringen kunne tilpasse seg enten ved å tilby like gunstige vilkår eller ved å avtale mindre gunstige vilkår. I praksis antas det derfor at endringen vil få begrenset betydning. Lovforsla-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

get går etter dette ut på at betaleren har en ubetinget rett til tilbakebetaling av betalingstransaksjoner som er iverksatt av eller via betalingsmottakeren, med mindre det er avtalt at retten til tilbakebetaling ikke skal gjelde på vilkår som nevnt i tredje ledd.

I høringen gir *Forbruker Europa* uttrykk for at fristen på åtte uker i *annet ledd annet punktum* kan være for knapp. Etter departementets syn innebærer fristen en rimelig avveining av hensynet til betalingstjenesteyteren og hensynet til betaleren, og departementet kan ikke se avgjørende grunner til at det bør foreslås en annen frist enn fristen som allerede følger av gjeldende lov.

Til § 4-28

Sammen med lovforslaget §§ 4-27 og 4-29 regulerer bestemmelsen betalingstransaksjoner som ikke gjennomføres korrekt, og er i det vesentlige en videreføring av gjeldende § 40. Bestemmelsene gjennomfører betalingstjenestedirektivet artikkel 73 nr. 2, artikkel 89 og artikkel 90 nr. 1 første avsnitt og nr. 2.

Gjeldende fjerde ledd i § 40 foreslås ikke videreført som følge av lovforslaget § 4-24 om reklamasjon.

Finans Norge uttaler i høringen:

«Generelle merknader til § 60, 61 og 62

Finans Norge vil understreke viktigheten av at det blir avtalefrihet i næringsforhold for de reglene som §§ 60-61 gjennomfører av PSD2 art. 89, jf. PSD2 art. 61 nr. 1. Det fremgår av merknaden til § 60 i høringsnotatet side 137 at lovforslagets §§ 60-62 «er i det vesentlige en videreføring av § 40», som gjelder «ansvar for betalingstransaksjoner som ikke gjennomføres korrekt.» Gjeldende § 40 er fravikelig i dag.

Vi har ikke noe imot at typetilfellene splittes opp i flere bestemmelser slik som departementet foreslår, men vi vil gjerne peke på et par konsekvenser av at lovforslaget splitter opp gjeldende finansavtaleloven kapittel 3 del VII.

For det første må brukeren bla mye frem og tilbake mellom flere lovbestemmelser i flere kapitler for å få det totale bildet i en konkret situasjon. Dette ettersom reglene er fordelt på bestemmelser i kapittel 1 (§§ 11-12) og spredt i kapittel 3 (§§ 60-62, 70), med tillegg av henvisningen til § 51 (som man for så vidt også har i dag i finansavtaleloven § 40 som henviser til §§ 26c og 27). For det andre blir betalingstjenestedirektivenes skille mellom på den ene side misbrukssituasjonene og på den annen

side feilsituasjonene mer utydelig. I tillegg er det kompliserende når art. 89, som omhandler krav både i §§ 60 og 61, åpner for avtalefrihet mellom bank og næringskunde.

Vi mener dette med fordel kunne vært justert. Det er å foretrekke at gjeldende regel om omstendigheter utenfor kontroll som fritar betalingstjenestetilbyder for ansvar i § 42 første ledd videreføres i lovens kapittel 3, i stedet for i kapittel 1. Det vil bli enklere for brukerne og kunne gi en mer direktivtro gjennomføring. Denne bestemmelsen er dessuten svært praktisk i betalingsformidlingssammenheng all den tid bestemmelsen typisk vil anvendes av banken i forbindelse med sanksjonsregelverket.

Finans Norge vil bemerke at banken ikke er ansvarlig for å gjennomføre betalingstransaksjoner dersom nasjonale eller internasjonale sanksjoner som retter seg mot stater, selskaper, personer eller andre rettssubjekter, er til hinder for å gjennomføre transaksjonen. Banken er heller ikke ansvarlig for stans eller forsinkelser som følge av etterlevelse av lovpålagte plikter, for eksempel i hvitvaskingsregelverket. Dette må også gjelde når forpliktelsene gjelder korrespondentbankforbindelser som ledd i betalingskjeden.

For øvrig viser vi til vår kommentar til lovforslaget §§ 11-12.

Videre må gjeldende bevisregel i § 40 sjette ledd videreføres på en tydelig måte i forhold til feil og forsinkelser i gjennomføring av betalingstransaksjoner. Vi foreslår at regelen i gjeldende § 40 sjette ledd tilføyes i § 60, samt at § 61 annet ledd endres slik at man her også viser til at (videreføringen av) §§ 40 sjette ledd gjelder tilsvarende. Vi foreslår det samme for regel som viderefører § 42 første ledd.

Når det gjelder ordlyd og begrepsbruk i §§ 60-62 har vi følgende bemerkninger og forslag: I forhold til §§ 60-62 samlet:

I lovforslaget om §§ 60-62 er begrepet «ansvar for betalingstransaksjoner som ikke gjennomføres korrekt» foreslått endret til «ansvar for mangelfull gjennomført transaksjon». En slik endring er ikke påkrevd etter direktivet. Etter vårt syn bør gjeldende begrepsbruk videreføres både av hensyn til at direktivet ikke tilsikter noen endring i begrepet og fordi det ikke er presist nok med «mangelfull gjennomføring». Ordet «mangelfull» kan henlede tanken på det kjøpsrettslige begrepet «mangel», mens bestemmelsene her gjelder feil og forsinkelser, jf. også gjeldende

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

overskrift i finansavtaleloven til §§ 40 flg. «VII. Forsinkelse av betalingsoverføringer».

Videre må «iverksatt» i samtlige bestemmelser endres til «initiert», både i overskrift gjennomgående i ordlyden i lovforslagets §§ 60-62. Vi viser til vår merknad i pkt. 4.1.3.

Konkrete merknader til § 60

I § 60 første ledd annen setning fremgår det ikke hvem som er pliktsubjekt for kravet om å dokumentere oppfyllelse eller hvem som skal dokumentere oppfyllelsen overfor hvem. PSD2 art. 89 nr. 1 og gjeldende § 40 er i så måte mer presis. Vi foreslår at setningen endres til: «Hvis betalerens betalingstjenesteyter har dokumentert sin oppfyllelse etter § 51 overfor betaleren og, der det er relevant, overfor betalingsmottakers betalingstjenesteyter, er det likevel betalingsmottakerens betalingstjenesteyter som er ansvarlig overfor betalingsmottakeren.» § 60 annet ledd første setning kan med fordel tilføyes «betalingstjenesteyter» for å gi bedre lesbarhet: «Den ansvarlige betalingstjenesteyter (...)».

Konkrete merknader til § 61

I § 61 første ledd siste setning viser til «blir oppfyllelse dokumentert». Det fremgår imidlertid ikke hvem som er underlagt kravet om skal dokumentasjon. Vi oppfatter det slik at formuleringen refererer til foregående setning som henviser til § 52. Formuleringen er ikke å finne igjen i gjeldende § 40 annet ledd eller i PSD2 art. 89, men PSD2 art. 89 nr. 2 inneholder regler om tilfellet. Vi anbefaler at § 61 første ledd siste setning presiseres med hensyn til hvem som skal dokumentere hva, og overfor hvem.

Både i § 60 og § 61 har departementet formulert bestemmelsene snaut sammenlignet med PSD art. 89. Departementet skal ha honnør for å forsøke å gjøre PSDs bestemmelser mer lettlest, men dessverre blir innholdet svært lite presist hva angår de faktiske forhold.

Eksempelvis; dersom en transaksjon blir forsinket frem til kreditering på mottakers konto, er det ikke mulig å godskrive denne konto tilbake i tid. Det er imidlertid mulig å valutere beløpet tilbake til den dagen beløpet skulle vært kreditert med korrekt gjennomføring.

Heller ikke § 61 første ledd andre setning gir gode holdepunkter for hva som faktisk er betalingstjenestetilbyderens plikter.»

Bestemmelsen er i lys av høringsuttalelsen fra Finans Norge gitt en noe annen utforming enn forslaget i høringsnotatet.

Til § 4-29

Det vises til merknaden til § 4-28.

Til § 4-30

Bestemmelsen regulerer betalingstjenesteyterens og kundens ansvar ved misbruk av konto og betalingsinstrument. Bestemmelsen er til dels en videreføring av gjeldende § 35, men inneholder en del endringer som følge av endringer i det reviderte betalingstjenestedirektivet. Det vises til punkt 18.1.5.

Kundens «ansvar» viser i paragrafen til den egenandelsrisiko som kunden skal bære for tap omfattet av første ledd og som reduserer betalingstjenesteyterens ansvar etter først ledd.

Når det gjelder begrepet «sterk kundeautentisering» i femte ledd bokstav c, se § 1-8 niende ledd.

Til § 4-31

Bestemmelsen regulerer lemping av kundens egenandelsansvar og er en videreføring av gjeldende § 36. Når det gjelder nåværende § 36 første ledd første punktum, vises til § 4-30 femte ledd bokstav c i lovforslaget.

Bestemmelsen innebærer at kundens egenandelsansvar kan settes ned i forhold til det som ellers gjelder etter lovforslaget § 4-30. Bestemmelsen er i overensstemmelse med den valgmulighet for nasjonalstatene som fremgår av det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 74 nr. 1 fjerde avsnitt.

I motsetning til hva som gjelder ved rettighets-haverens ansvar jf. § 3-21, antas forholdene i de fleste tilfeller som er omfattet av § 4-30, for å falle utenfor lempingsregelen i skadeserstatningsloven § 5-2. Det vises for øvrig til punkt 18.1.

Til § 4-32

Bestemmelsen gjelder betalingstjenesteyterens plikt til tilbakebetaling ved ikke godkjente betalingstransaksjoner og er i det vesentlige en videreføring av gjeldende § 37. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 73 i det reviderte betalingstjenestedirektivet.

I artikkel 73 er det til forskjell fra det første betalingstjenestedirektivet inntatt et nytt siste punktum i nr. 1, hvor det slås fast en plikt til å

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

sikre «at valuteringsdatoen for kreditering av betalerens betalingskonto ikke faller på en senere dato enn den dato da beløpet ble debitert». Bestemmelsen er ivarettatt ved plikten etter første ledd første punktum til å erstatte kundens rentetap fra belastningstidspunktet.

Det vises for øvrig til punkt 18.1.

Til § 4-33

Paragrafen gjennomfører artikkel 92 i det reviderte betalingstjenstedirektivet. Artikkel 92 benytter «regressrett» som overskrift, mens ordlyden for øvrig gjelder «kompensasjon» og «erstatning». Departementet legger til grunn at bestemmelsen gjelder krav om erstatning, i og med at forpliktelsene etter reglene i §§ 4-28, 4-29 og 4-32 er lovregulert, og det kan stilles spørsmål ved om det i slike tilfeller er dekket et krav for en annen.

Fjerde ledd gjennomfører artikkel 93 for krav som en betalingstjenesteyter kan rette til en annen betalingstjenesteyter. I samsvar med artikkel 92 nr. 2 presiserer *femte ledd* at reglene ikke anses som uttømmende. Departementet foreslår dessuten å innta en presisering om at paragrafen heller ikke begrenser retten til regress etter § 2-16.

Til § 4-34

Paragrafen gjennomfører betalingskontodirektivet artikkel 9 og innebærer en rett til kontobytte-tjeneste mellom betalingskontoer. Reglene om kontobytte er nærmere behandlet i punkt 33.

Annet ledd benytter den nasjonale valgmuligheten etter betalingskontodirektivet artikkel 10 nr. 1 annet avsnitt. Lovens regler om gjennomføring av kontobytte kan i avtale mellom tjenesteyterne, på de vilkår som er angitt i annet ledd, fravikes til fordel for forbrukeren. Det vil i så fall ikke være nødvendig med særskilt samtykke fra forbrukeren for å tilby en bransjeavtalt løsning for kontobytte.

Tredje ledd gjennomfører definisjonene i betalingskontodirektivet artikkel 2 nr. 10 og 11 og klargjør hva som menes med «overførende» og «mottakende» betalingstjenesteyter i relasjon til kontobytte. I høringen foreslo *Finans Norge* en mer «direktivtro» gjennomføring av direktivets definisjoner. Lovforslaget benytter nå den norske ordlyden i betalingskontodirektivet artikkel 2 nr. 10 og 11, noe som synes å være i samsvar med innspillet fra Finans Norge.

Til § 4-35

Første ledd første punktum fastslår at forbrukeren kan inngå avtale om kontobytte med den mottakende betalingstjenesteyteren. Lovforslaget er ikke til hinder for at forbrukeren inngår avtale med den overførende betalingstjenesteyteren om kontobytte, eller for at forbrukeren selv foretar nødvendige disposisjoner for å gjennomføre kontobyttet.

Avtale om kontobytte er en finansiell tjenestevtale etter lovforslaget. Reglene i lovforslaget kapittel 3 kommer derfor til anvendelse ved avtaleinngåelsen.

Første ledd annet punktum gjennomfører betalingskontodirektivet artikkel 10 nr. 2 første avsnitt.

For at et kontobytte skal kunne utføres av den mottakende betalingstjenesteyteren på vegne av forbrukeren, trenger den mottakende betalingstjenesteyteren fullmakt fra forbrukeren til å handle på forbrukerens vegne overfor den overførende betalingstjenesteyteren, jf. artikkel 10 nr. 2 første avsnitt første punktum. Dersom det er flere kontohavere knyttet til betalingskontoen, skal det innhentes fullmakt fra hver av dem. Direktivet sier ikke noe om hvordan fullmaktene skal innhentes. Direktivet synes derfor ikke å være til hinder for at én av kontohaverne gis fullmakt til å handle på vegne av samtlige kontohavere ved avtale om kontobytte og fullmakten som i denne forbindelse gis den mottakende betalingstjenesteyteren. Departementet legger imidlertid til grunn at en slik fullmakt fra øvrige kontohavere i så fall klart må omfatte kontobytte. Kontohaver må i denne forbindelse ikke forveksles med disponent. En disponent kan være en tredjeperson som er gitt fullmakt av kontohaveren til å disponere kontoen. Også i tilfeller der det er to kontohavere, kan disse gi hverandre fullmakt til å disponere kontoen på egenhånd, og dermed fravike utgangspunktet om at flere kontohavere som et utgangspunkt disponerer kontoen i fellesskap. En disposisjonsfullmakt vil normalt ikke omfatte kontobytte eller å avslutte kontoen som disposisjonsfullmakten gjelder, med mindre noe annet klart fremgår av disposisjonsfullmakten. Det vises i denne sammenheng til lovforslaget § 3-11, som generelt regulerer spørsmål knyttet til finansielle tjenestevtaler hvor tjenesteyteren har flere avtalemotparter i samme avtale, og som også gjennomfører betalingskontodirektivet artikkel 10 nr. 2 første avsnitt annet punktum.

Annet ledd gjennomfører betalingskontodirektivet artikkel 10 nr. 2 tredje avsnitt og fjerde

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

avsnitt første punktum. Det at forbrukeren ifølge direktivet skal «kunne gi særskilt samtykke» for hver av oppgavene som er angitt i annet ledd, innebærer trolig ikke krav om at forbrukeren skal samtykke særskilt. Fullmakten må dermed kunne angi alle oppgavene i forbindelse med kontobyttet, forutsatt at forbrukeren er gitt mulighet til å angi at fullmakten omfatter bare enkelte oppgaver. Dette kan for eksempel være praktisk hvis forbrukeren ikke ønsker at betalingskontoen hos den overførende betalingstjenesteyteren skal avsluttes.

Tredje ledd gjennomfører artikkel 10 nr. 2 fjerde avsnitt annet og tredje punktum.

Fjerde ledd benytter den nasjonale valgmuligheten etter artikkel 10 nr. 2 fjerde avsnitt tredje punktum.

Reglene om kontobytte er nærmere behandlet i punkt 33.

Til § 4-36

Paragrafen gjennomfører betalingskontodirektivet artikkel 10 nr. 3 første punktum. Se for øvrig punkt 33.

Til § 4-37

Første ledd gjennomfører betalingskontodirektivet artikkel 10 nr. 4 bokstav a og c til e. Paragrafen er utformet som en liste over hvilke oppgaver som påligger den overførende betalingstjenesteyteren, som er ment å føre til samme resultat som kravene til innholdet i den mottakende betalingstjenesteyterens anmodning etter betalingskontodirektivet artikkel 10 nr. 3. Utformingen av bestemmelsen har bakgrunn i innspill fra *Finans Norge* i høringen.

Annet ledd gjennomfører fristen i artikkel 10 nr. 4 bokstav a.

Tredje ledd gjennomfører artikkel 10 nr. 4 bokstav e.

Fjerde ledd gjennomfører artikkel 10 nr. 3 bokstav c og nr. 4 bokstav b.

Femte ledd gjennomfører artikkel 10 nr. 6.

For øvrig vises til punkt 33.

Til § 4-38

Paragrafen gjennomfører betalingskontodirektivet artikkel 10 nr. 5. Departementet har utformet lovforslaget i tråd med innspill fra *Finans Norge* i høringen.

For øvrig vises til punkt 33.

Til § 4-39

Paragrafen gjennomfører betalingskontodirektivet artikkel 11 og er omtalt i punkt 33.

Til § 4-40

Paragrafen gjennomfører betalingskontodirektivet artikkel 14 nr. 1 bokstav a til e. Når det gjelder direktivets artikkel 10 nr. 2 annet avsnitt om alminnelig opplysningsplikt om vilkår for kontobytte, vises det til lovforslaget § 3-2 og regler gitt med hjemmel i denne bestemmelsen. For øvrig vises til punkt 33.

Til § 4-41

Paragrafen gjennomfører betalingskontodirektivet artikkel 12 og er omtalt i punkt 33. Reglene i lovforslaget § 4-42 om kundens rett til tilbakebetaling av en forholdsmessig andel av eventuelle forhåndsbetalte kostnader vil også få anvendelse dersom en betalingskonto avsluttes i forbindelse med kontobytte.

Til § 4-42

Paragrafen gjennomfører for betalingskontoer artikkel 55 nr. 1 i det reviderte betalingstjenestedirektivet. Den er i hovedsak en videreføring av gjeldende § 20 første og fjerde ledd.

Det følger av *første ledd annet punktum* at en avtalt oppsigelsesfrist ikke kan overstige én måned. Det er presisert at det bare er i forbrukerforhold at denne bestemmelsen er ufravikelig. I gjeldende lov fremkommer dette poenget kun ved å lese bestemmelsen i sammenheng med § 2 annet ledd.

Passusen «uten fradrag for vederlag som nevnt i § 19 første ledd» i gjeldende § 20 fjerde ledd første punktum er ikke videreført. Begrunnelsen for dette er at betalingstjenesteyteren etter forslaget som hovedregel ikke kan kreve gebyr eller vederlag for oppsigelse av kontoavtalen, jf. *annet ledd*.

I tillegg til betalingskonto, som er omfattet av det reviderte betalingstjenestedirektivets harmoniserte regelverk, gjelder paragrafen oppsigelse av annen innskuddskonto når det ikke er avtalt bindingstid.

For øvrig vises til punkt 21.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Til § 4-43

Bestemmelsen bygger på gjeldende § 21 første ledd og gjennomfører det reviderte betalingstjenestestedirektivet artikkel 55 nr. 3 og betalingskontodirektivet artikkel 19, se punkt 21. Det følger av lovforslaget § 3-53 tredje ledd fjerde punktum at betalingstjenesteyteren ved heving og oppsigelse skal informere om klageadgang og etablert klageorgan, jf. § 3-54.

Når det gjelder oppsigelse på grunnlag av forhold som nevnt i første ledd annet punktum bokstav b og plikten til å gi en begrunnelse for oppsigelsen etter annet ledd, utelukker ikke departementet at det vil kunne forekomme at betalingstjenesteyteren er pålagt i annet regelverk å ikke gi kunden opplysninger om hva den ulovlige bruken av kontoen består i. Departementet legger til grunn at det i slike tilfeller vil være tilstrekkelig at det opplyses om at betalingstjenesteyteren ikke lenger kan tilby kunden de aktuelle tjenestene, uten å presisere om det er faktiske eller rettslige hindringer som gjør seg gjeldende.

Til § 4-44

Paragrafen bygger på gjeldende § 20 annet ledd, men viderefører ikke annet ledd annet punktum. Ved oppsigelse av kontoavtale med avtalt bindingstid kan betalingstjenesteyteren, dersom det er avtalt, kreve kompensasjon for sitt tap som følge av den førtidige oppsigelsen, eventuelt i form av et gebyr, jf. *annet ledd*. Kunden kan i så fall kreve å bli godskrevet en eventuell tilsvarende gevinst, jf. *tredje ledd*.

Det vises for øvrig til punkt 21.

Til § 4-45

Paragrafen viderefører gjeldende § 24 a annet til fjerde ledd og gjennomfører artikkel 68 nr. 2 til 4 i det reviderte betalingstjenestestedirektivet.

I *første ledd første punktum* foreslår departementet å benytte ordet «svikaktig» i stedet for «bedragerisk», som er brukt i direktivet, for å unngå en sammenblanding med strafferettens bedrageribegrep. Det er med andre ord ikke en forutsetning for sperring at forholdet er straffbart.

Det vises for øvrig til § 5-15 og proposisjonen punkt 20.

Til § 4-46

Bestemmelsen bygger på gjeldende § 22. *Første ledd* gir imidlertid betalingstjenesteyteren valget

mellom å sende melding i rekommandert brev eller på annen måte innhente bekreftelse på at melding om kontoen er mottatt av kunden eller arvingene. I *annet ledd annet punktum* er det innført en ny bestemmelse for de tilfeller der innestående på kontoen ikke dekker kostnaden med å sende rekommandert brev som nevnt i første ledd. I slike tilfeller vil det være tilstrekkelig å gi melding i ordinær forsendelse til kundens eller arvingenes sist kjente adresse. Ordinær forsendelse kan også omfatte en digital postkasse som ikke er en del av betalingstjenesteyterens eget tilbud, men hvor kunden eller arvingene har gitt et samtykke til å motta meldinger fra det offentlige eller fra private. Et eksempel er tjenesten Digipost. Begrunnelsen for forslaget er at det finnes en rekke kontoer hvor innestående kun utgjør noen øre eller få kroner i kundens favør. I mange av disse tilfellene anser trolig kunden eller arvingene at innestående ikke er verdt bryet med å avvikle kundeforholdet.

Til § 4-47

Paragrafen gjennomfører sammen med § 2-5 annet ledd og § 2-6 annet ledd særskilte regler om grensekryssende betalingstransaksjoner i det reviderte betalingstjenestestedirektivet artikkel 2 nr. 2, 3 og 4 og skal forstås i samsvar med disse direktivbestemmelsene.

Bestemmelsen forutsetter at finansavtaleloven kommer til anvendelse etter norske internasjonal-privatretslige regler og reglene i § 1-10.

Første ledd regulerer betalingstransaksjoner der både betalerens og betalingsmottakerens betalingstjenesteyter (eventuelt den eneste betalingstjenesteyteren hvis bare én betalingstjenesteyter er involvert i betalingstransaksjonen) er etablert innenfor EØS. *Første punktum* gjelder betalingstransaksjoner som gjennomføres i en av EØS-statens valuta, og gjennomfører artikkel 2 nr. 2. *Annet punktum* gjelder betalingstransaksjoner som gjennomføres i en annen type valuta enn en EØS-stats valuta, og gjennomfører artikkel 2 nr. 3.

Annet ledd regulerer betalingstransaksjoner der bare én av betalingstjenesteyterne er etablert innenfor EØS, og gjelder betalingstransaksjoner i alle former for valuta. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 2 nr. 4.

Til § 4-48

Bestemmelsen gjelder finansielle tjenester som er unntatt fra virkeområdet for det reviderte betalingstjenestestedirektivet etter artikkel 3 bokstav 1.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Denne direktivbestemmelsen gjelder betalingstransaksjoner som en leverandør av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester tilbyr brukere som abonnerer på nettet eller tjenesten, i tillegg til elektroniske kommunikasjonstjenester a) for kjøp av digitalt innhold og talebaserte tjenester, uten hensyn til hvilket utstyr som brukes til kjøpet eller forbruket av digitalt innhold, som faktureres på den tilhørende fakturaen, eller b) som utføres fra eller via en elektronisk innretning og faktureres på den tilhørende fakturaen innenfor rammen av veldedig virksomhet eller for kjøp av billetter. I begge tilfeller er forutsetningen at verdien på den enkelte betalingstransaksjonen ikke overstiger 50 euro, i tillegg til at den samlede verdien av betalingstransaksjonene som foretas av den enkelte abonnent, ikke overstiger 300 euro per måned, eller at den samlede verdien av betalingstransaksjonene ikke overstiger 300 euro per måned, med mindre abonnenten på forhånd har satt inn penger på sin konto hos leverandøren av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester.

Strex AS, har, med støtte fra *Ice Communication Norge AS*, *Telenor Norge AS* og *Telia Norge AS*, i høringen anført at det er behov for en presisering av hvordan unntaket for teletjenester i det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 3 bokstav 1 skal tolkes og anvendes. Departementet vil bemerke at selv om direktivet på de angitte vilkårene ikke kommer til anvendelse på en slik tjeneste, vil det selvsagt gjelde kontraktsrettslige regler for tjenesten.

Departementet viser videre til at for avtaler som faller utenfor direktivets virkeområde, står Norge fritt til å gi nasjonale regler, så langt ikke andre EØS-rettslige forpliktelser er til hinder for dette. Det synes u hensiktsmessig at forbrukerens rettigheter skal være avhengig for eksempel av om forbrukeren har forhåndsbetalt abonnementet eller ikke. Tjenesteytere som ikke ønsker å bli regulert av finansavtalelovens regler, kan i forbrukerforhold unnlate å tilby de samme tjenestene til forbrukere som overstiger terskelverdien. Holdes tilbudet under terskelverdien for tjenesteyterens kunder, vil det etter lovforslaget ikke være noen plikt til å anvende reglene. Men det bør unngås en situasjon hvor finansavtaleloven gjelder det ene måneden fordi kunden bruker flere tjenester, men ikke den neste måneden fordi kunden da har et lavere forbruk av samme tjenester hos samme tjenesteyter.

Til § 4-49

Paragrafen gjennomfører særskilte regler i det reviderte betalingstjenestedirektivet artikkel 3 bokstav o.

Til § 4-50

Paragrafen gjennomfører det reviderte betalings-tjenestedirektivet artikkel 42 om betalingsinstrument med lave beløp og elektroniske penger, med unntak av artikkel 42 nr. 1 bokstav a, som er gjennomført i § 3-32 første ledd bokstav d, og artikkel 63 om unntak for slike betalingsinstrumenter. Paragrafen viderefører i hovedsak reglene om «småpengeinstrumenter» i nåværende § 15 fjerde ledd, § 26 b tredje ledd, § 30 fjerde ledd og § 34 tredje ledd. Departementet foreslår å samle reglene i én paragraf. Det foreslås også en endring av terminologien ved at denne formen for betalingstjenester benevnes som elektroniske småpenger.

Til § 4-51

Første ledd gjennomfører det reviderte betalings-tjenestedirektivet artikkel 43 nr. 2.

Annet ledd innebærer at lovens krav til avtaleingåelse, avtalens innhold og endring av avtaler ikke gjelder for enkeltstående betalingstransaksjoner som ikke er omfattet av en kontoavtale – eksempelvis ved betaling av giro i skranke.

Til § 4-52

Paragrafen er en delvis videreføring av gjeldende § 25, men med en tilpasset terminologi og en ny lovteknisk utforming. Enkelte spørsmål som nå er regulert i gjeldende § 25, reguleres i lovforslaget § 3-4.

Første ledd viderefører § 25 første og annet ledd, med terminologiske endringer. Bestemmelsen innebærer en rett for den mindreårige til å inngå kontoavtale eller annen avtale om betalings-tjenester, men bare for betalingsmidler som han eller hun har rett til å disponere over. Det beror på vergemålslovens regler om den mindreårige kan disponere over midlene.

Når ordet «betalingstjenester» i *første punktum* benyttes til erstatning for «avtale om innskuddskonto», er det for så vidt ikke tilsiktet en endring av det som antas å være gjeldende rett. Også etter gjeldende rett kan den mindreårige benytte kontoen ved bruk av betalingskort og nettbank, jf. Prop. 46 L (2012–2013) s. 35. Med «disponere

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

over kontoen» i *annet punktum* skal her også forstås at den mindreårige er mottaker av opplysninger som etter loven skal meddeles kunden.

Forbrukerombudet har i høringen gitt uttrykk for bekymring om mindreåriges tilgang til nett-handel ved bruk av betalingskort. Departementet kan imidlertid ikke se at dette skiller seg prinsipielt fra mindreåriges adgang til å disponere over kontanter. Det vil alltid kunne være en risiko for uheldige disposisjoner, men vurderingen av 15-åringers rettslige handleevne ligger utenfor rammene for dette lovarbeidet.

Annet ledd er i sin helhet en videreføring av gjeldende § 25 tredje ledd, mens *tredje ledd* er en videreføring av gjeldende § 25 fjerde ledd.

I tilknytning til tredje ledd gir *Forbrukerombudet* uttrykk for følgende i sin høringsuttalelse:

«Forbrukerombudet har mottatt enkelte hendelser som kan tyde på at det (særlig for skilte foreldre) kan være utfordringer knyttet til at begge vergene disponerer over en konto tilhørende den mindreårige, men som er opprettet av den ene vergen alene. Vi har blant annet blitt fortalt om hendelser der den ene vergen har satt inn penger til den mindreårige, som den andre vergen har tatt ut til eget bruk. Forbrukerombudet vil på denne bakgrunn foreslå at det i § 25 inntas en bestemmelse om at en verge som alene oppretter en konto til den mindreårige, skal kunne velge at eventuelle andre verger ikke skal få disposisjonsrett til kontoen. I slike tilfeller vil den andre vergen kun få informasjon om kontoens eksistens, men ikke tilgang til å disponere over kontoen.»

Dette spørsmålet bør etter departementets syn vurderes på bakgrunn av reglene i vergemålsloven § 95, og det vises i den forbindelse til forslaget om endringer i denne bestemmelsen i departementets høringsnotat 14. november 2018. Departementet viser også til fylkesmannens adgang etter vergemålsloven § 18 fjerde ledd til å bestemme at den ene av vergene alene skal disponere over bankkonto som tilhører den mindreårige i tilfeller der den mindreårige ikke bor sammen med begge vergene.

Fjerde ledd har bakgrunn i en problemstilling *Finans Norge* har tatt opp i sin høringsuttalelse, der det heter:

«Finans Norge mener Justisdepartementet bør vurdere behovet for hjemmelsgrunnlag for kontoopprettelse for fosterbarn. Fosterforeldre vil ofte ønske at fosterbarn kan få en

brukskonto med bankkort på samme måte som andre barn, og ved langvarige plasseringer i fosterhjem kan fosterforeldrene ønske å spare penger på konto i barnets navn.

Med mindre det er særskilt fastsatt vil fosterforeldre ikke ha foreldreansvaret etter barneloven, jf. vergemålsloven § 16, selv om de har den daglige omsorgen for barnet. Etter finansavtaleloven § 25 er det dermed vergen eller vergene som oppretter konto for mindreårige (og inngår avtale om betalingsinstrumenter). Det vil i mange tilfelle – av ulike årsaker – kunne være vanskelig å få foreldrene til å medvirke til kontoopprettelse og avtale om betalingsinstrumenter. Finans Norge er kjent med at barnevernet i en del tilfeller har utstyrt fosterforeldre med et brev hvor barnevernet gir fosterforeldrene fullmakt til å opprette konti i barns navn. Vi kjenner ikke til at barnevernet har kompetanse til å gi slik fullmakt eller hjemmel til å gjøre unntak fra finansavtaleloven § 26 og vergemålsloven § 16.»

39.5 Til kapittel 5. Kredittavtaler

Til § 5-1

Paragrafen viderefører gjeldende § 46 c, som gjennomfører forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 6. Lovforslaget skal nå også gjennomføre boliglåndirektivet artikkel 16, og det er derfor gjort tilpassninger til kravene i dette direktivet. Paragrafen presiserer hva som er kredittyterens forklaringsplikt ved kredittavtaler som tilbys en forbruker, jf. i den forbindelse også lovforslaget § 3-1 tredje ledd. Siden medlemsstatene etter forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 6 har adgang til å gi nærmere regler om innholdet og gjennomføringen av forklaringsplikten etter dette direktivet, foreslås det at denne muligheten benyttes for å gi like regler om forklaringsplikt for boliglån og annen kreditt.

Det sentrale er at forklaringene skal sette kunden i stand til å vurdere om den foreslåtte kredittavtalen passer for ham eller henne. Departementet forstår boliglåndirektivet artikkel 16 nr. 1 bokstav a slik at kredittyteren neppe trenger å forklare samtlige opplysninger. Opplysninger som skal forklares, er i bokstav b i direktivet begrenset til å gjelde opplysninger om kredittavtalens viktigste egenskaper, jf. her lovforslagets *første ledd bokstav a*. En tilsvarende ordlyd er brukt i forbrukerkredittdirektivet artikkel 5 nr. 6. Første ledd *bokstav b* gjennomfører boliglåndirektivet artikkel 16

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

nr. 1 bokstav d. Første ledd *bokstav c* gjennomfører boliglåndirektivet artikkel 16 nr. 1 bokstav c, som krever forklart de «særlige virkningene som de foreslåtte produktene kan ha for forbrukeren, herunder konsekvensene av mislighold i forbindelse med forbrukerens betaling». Departementet antar at eventuelle «særlige virkninger som de foreslåtte produktene kan ha for forbrukeren», og som ikke gjelder mislighold, vil være omfattet av første ledd bokstav a, og har derfor ikke inntatt dette alternativet i bokstav c. Bokstav a til c gjennomfører etter dette boliglåndirektivet artikkel 16 nr. 1 bokstav a til d.

For øvrig må forklaringsplikten innhold fastlegges konkret ut fra kredittavtalens innhold og kompleksitet, kundens evne til å vurdere mottatte opplysninger og hvor stor betydning kredittavtalen kan antas å få for kundens økonomiske situasjon.

Annet ledd innebærer en plikt for kredittysteren til å forsikre seg om at forklaringen er forstått. Plikten gjelder i rimelig omfang, for eksempel ved at det stilles enkelte kontrollspørsmål til kunden om noe av det som er blitt forklart. *Annet ledd* begrenser dessuten omfanget av forklaringsplikten etter første ledd til å gjelde forklaringer som er nødvendige for at kunden kan vurdere om kredittavtalen passer for sitt behov og sin økonomi.

Tredje ledd gir hjemmel til å gi nærmere regler om forklaringsplikten i forskrift.

Det vises ellers til punkt 34.

Til § 5-2

Paragrafen erstatter gjeldende § 46 b. Den gjennomfører forbrukerkredittdirektivet artikkel 8 og boliglåndirektivet artikkel 18 og delvis artikkel 19. Bestemmelsen er nærmere behandlet i punkt 34.

Første ledd slår fast kredittysterens plikt til å foreta en grundig kredittvurdering og eventuell verdivurdering av sikkerhet som stilles. Selv om boliglåndirektivet artikkel 18 og lovforslaget bruker ordet «grundig», ligger det etter departementets vurdering ikke noe annet i kravet enn hva som ellers følger av plikten til å opptre faglig forsvarlig. «Tilgjengelig kredittbeløp» i første ledd første punktum vil si den øvre grensen for eller summen av alle beløp som blir gjort tilgjengelige etter en kredittavtale, og tilsvarende definisjonen i forbrukerkredittdirektivet artikkel 3 bokstav l.

Annet ledd første punktum inneholder i samsvar med boliglåndirektivet en presisering av hvilke faktorer som er relevante å ta i betraktning ved vurderingen av kredittvevnen. Som ordlyden også indikerer, er disse faktorene ikke uttøm-

mende angitt. For kredittavtaler med flere kunder etter samme avtale (samskyldnere) der en betinget regressrett ligger til grunn som en forutsetning for en samskyldners kredittvevne, vises til punkt 36.

Annet ledd annet punktum angir kilder som opplysninger om kredittvevnen kan hentes fra. Heller ikke disse er uttømmende angitt. En uttømmende liste ville etter departementets vurdering være i strid med direktivet.

For eksempel vil opplysninger om kunden som kredittysterer selv er i besittelse av, kunne være relevante. Dersom kredittysterer allerede på grunnlag av egne opplysninger avslår søknaden, kan det ikke kreves at det brukes ressurser på å innhente opplysninger fra andre kilder. Ved innvilgelse av kreditt vil det på den annen side ikke være tilstrekkelig å basere seg utelukkende på opplysninger som kredittysterer er i besittelse av selv.

Når det gjelder henvisningen til gjeldsinformasjonsforetak, vises til lov 16. juni 2017 nr. 47 om gjeldsinformasjon ved kredittvurdering av privatpersoner.

Bestemmelsen i *tredje ledd* er foreslått for å gjøre det klart at det ikke er å anse som et mislighold av kredittvurderingsplikten i lovforslaget dersom forutsetninger senere viser seg å avvike fra det kredittysterer la til grunn ved kredittvurderingen, så sant kredittvurderingen er utført forsvarlig.

Fjerde ledd gir forskriftshjemmel til å regulere kredittvurdering nærmere.

Til § 5-3

Paragrafen gjennomfører i *første ledd* boliglåndirektivet artikkel 20 nr. 4 annet punktum.

Annet ledd bygger på formuleringen i gjeldende § 47 første ledd første punktum, men gjelder tilbakemelding om resultatet av kredittvurderingen når kreditt blir innvilget.

Tredje ledd viderefører gjeldende § 46 b tredje ledd og gjennomfører boliglåndirektivet artikkel 18 nr. 5 bokstav c og forbrukerkredittdirektivet artikkel 9 nr. 2.

Fjerde ledd foreslås for å gjøre det klart at det ikke foreligger en plikt for kredittysterer til å begrunne et avslag ut over det som er angitt i bestemmelsen.

Femte ledd gir hjemmel til å gi nærmere regler i forskrift om hvordan resultatet av kredittvurderingen skal formidles til kunden.

Se for øvrig punkt 34.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Til § 5-4

Paragrafen regulerer kredittytters plikt til å avslå en kredittsøknad. Den gjennomfører boliglåndirektivet artikkel 18 nr. 5 bokstav a, nr. 3 og nr. 6.

Forslaget i høringsnotatet gikk ut på at kredittytteren skulle avstå fra å yte kreditt hvis kunden «trolig» ikke ville kunne oppfylle forpliktelsene etter avtalen. Flere høringsinstanser har hatt merknader til bruken av ordet «trolig». Ordlyden bør reflektere at kredittytteren har en viss skjønnsmargin. På bakgrunn av innspillene i høringen foreslår departementet i *første ledd første punktum* at man bruker ordet «sannsynlig», som er i samsvar med direktivets ordlyd.

Det er kredittvevnen i lys av avtalens vilkår som skal vurderes. Det betyr at kredittvevnen må vurderes også ut fra hva slags låneprodukt det er aktuelt å inngå avtale om. Dette er søkt tydeliggjort ved angivelsen av noen praktisk viktige typer låneprodukter i *første ledd annet punktum*. Listen er ikke uttømmende. Den er kun ment å vise praktiske eksempler på lånevilkår som kan ha særlig betydning i vurderingen av kredittvevnen. Første ledd annet punktum bokstav b er ment å omfatte slike kredittavtaler med kapitalfrigjøring som er unntatt fra boliglåndirektivets virkeområde etter artikkel 3 nr. 2 bokstav a.

Det vises for øvrig til punkt 34.

Til § 5-5

Paragrafen er ny og regulerer konsekvensene av feil ved eller mislighold av kredittvurderingsplikten eller avslagsplikten etter §§ 5-2 og 5-4.

Første ledd gir regler om suspensjon av tapsbegrensningsplikten, jf. § 3-49 fjerde ledd annet punktum. En slik konsekvens er etter departementets syn nødvendig for å oppnå den beskyttelsen av forbrukeren som kreves etter boliglåndirektivet. Hvis den økonomiske risikoen for ikke utført kredittvurdering skulle bæres av kunden, ville kredittytteren miste noe av incentivet til å sørge for at kredittvurderingen er tilstrekkelig grundig og forsvarlig.

Annet ledd gir adgang til lemping av kundens ansvar. Så langt det er rimelig, kan forpliktelsene etter kredittavtalen lempes, noe som innebærer en videreføring av sanksjonene ved misligholdt frarådingsplikt etter gjeldende § 47 tredje ledd på dette punktet.

Tredje ledd gjennomfører boliglåndirektivet artikkel 18 nr. 4.

Det vises til for øvrig til punkt 34.

Til § 5-6

Forskriftshjemmelen erstatter gjeldende § 56 b, som gir hjemmel til å gi regler om minste kontantinsats i forskrift. I motsetning til forslaget i høringsnotatet foreslås det i denne omgang kun en forskriftshjemmel.

Hjemmelen er utvidet sammenlignet med gjeldende lov ved at det gis hjemmel til å fastsette regler i forskrift om krav til egenkapital og krav til sikkerhet og belåningsgrad ved boliglån og ved finansiering av varekjøp i forbrukerforhold. Krav til belåningsgrad for boliglån er i dag regulert i boliglånsforskriften (forskrift 15. november 2019 nr. 1517), som er fastsatt av Finansdepartementet med hjemmel i finansforetaksloven § 1-7. Forskriften regulerer utlånspraksis på porteføljenivå, ikke den enkelte låneavtale. Dersom slike krav kan reguleres med hjemmel i finansavtaleloven, vil det gi større mulighet for å verne kunden når kravene ikke er fulgt, men det vil samtidig svekke bankenes muligheter til å ta hensyn til den enkelte kundes spesifikke behov. Etter gjeldende rett synes det ikke å få konsekvenser for den enkelte kredittavtalen om kravene ikke er overholdt. Dersom krav til egenkapital mv. også gis med hjemmel i finansavtaleloven, vil det kunne anses som et avtalebrudd i den grad reglene ikke kan fravikes ved avtale, og det vil kunne gi kunden kontraktsrettslige sanksjoner mot kredittytteren. I høringen har *Finans Norge* gått imot forslaget om en forskriftshjemmel.

Til § 5-7

Bestemmelsen setter forbud mot ågerrenter eller tilsvarende urimelige kredittvilkår. Bestemmelsen er ny, men straffeloven 1902 hadde regler om åger i §§ 295 og 296. Disse reglene ble opphevet ved vedtakelsen av straffeloven 2005.

I høringen har *Norges Bank*, *BlueStep Bank AB*, *EnterCard Norge* og *Finans Norge* vært skeptiske til bestemmelsen. Blant annet er det med henvisning til avtaleloven reist spørsmål om behovet for bestemmelsen.

EnterCard Norge uttaler:

«Det vises til reglene om åger i straffeloven av 1902 i §§ 295 og 296, som ble opphevet i 2005. Lovforslaget redegjør ikke for hensikten med å gjennomføre disse forbudsreglene, som har vært lite benyttet i moderne tid, og primært ikke rettet seg mot finansinstitusjoner, men mot kriminell utlånsvirksomhet. Det er i dag hard konkurranse i finansmarkedet, og ren-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tene følger generelt sett markedsutviklingen, men varierer dessuten ut ifra type produkt og risikoprofil. Kunder som er misfornøyd med rentenivået, kan refinansiere hos en konkurrent, noe som også skjer i stor utstrekning. I en slik kontekst er det vanskelig å se behovet for et spesifikt forbud mot høye renter utover den generelle revisjonsadgang domstolene har i avtaleloven § 36. Departementet sier ellers intet om hvorvidt § 76 første ledd er ment å sensurere låneprodukter som tilbys i markedet i dag. Vi er derfor kritiske til forslaget, som uansett krever langt større utredning.»

Forslaget er på den annen side støttet av *Namsfogden i Oslo, Forbrukerombudet, Forbrukerrådet, Gjeldsoffer-Alliansen, Huseiernes Landsforbund, Jussbuss og Pensjonistforbundet*.

Flere høringsinstanser har anført at det er behov for en nærmere angivelse av hva slags vilkår bestemmelsen rammer.

Departementet viser til at i motsetning til avtaleloven § 36 slår bestemmelsen fast at ågerrenter og lignede vilkår ikke er bindende. Avtaleloven § 36 kan gi andre rettsvirkninger, som for eksempel lemping av avtlevilkår. Lovforslaget innebærer at det ikke vil være behov for å få avgjort av et tvisteløsningsorgan hvilken virkning urimeligheten eventuelt skal ha for avtalen.

Departementet viser også til at spørsmålet om man har å gjøre med «ågerrenter» eller andre vilkår som rammes av bestemmelsen, må vurderes konkret for den enkelte kunde. Terskelen vil være høyere for næringsdrivende enn for forbrukere. En nærmere angivelse av rentenivå eller lignende synes ikke hensiktsmessig ut fra formålet med bestemmelsen. I høringen har flere høringsinstanser tatt til orde for at det innføres et rentetak. Departementet viser her til behandlingen av dette spørsmålet i Meld. St. 22 (2019–2020) Finansmarkedsmeldingen 2020 punkt 4.5.2.

Når det gjelder høringsuttalelsen fra *Enter-Card Norge*, vil departementet bemerke at det typisk vil være kunder som ikke vil kunne refinansiere, som kan ha behov for den økte beskyttelsen bestemmelsen innebærer.

Til § 5-8

Bestemmelsen gjennomfører boliglåndirektivet artikkel 12.

Forbudet mot koblingssalg retter seg etter ordlyden mot en annen avtale om kjøp eller salg av varer eller tjenester. Utenfor faller således pan-

teavtaler, garantier, kausjon, fullmakter mv. Bestemmelsen rammer heller ikke at en selger gir kreditt ved salg av egne varer eller tjenester. Kjøpet av varen eller tjenesten kan da ikke anses som «et vilkår for å inngå kredittavtale». Det er i disse tilfellene varen eller tjenesten som er utgangspunktet, ikke kreditten.

Forbudet omfatter kun koblingssalg. Bestemmelsen omfatter ikke såkalte produktpakker. Forskjellen ligger i at koblingssalg er en pakke med varer og tjenester hvor de enkelte elementene ikke kan velges bort av kunden. For produktpakker er det derimot ikke en forutsetning at det inngås avtale om alle elementene i pakken. En produktpakke vil falle utenfor bestemmelsen selv om det gis rabatt eller annet økonomisk insentiv til å kjøpe hele produktpakken. Det vises til definisjonene i boliglåndirektivet artikkel 4 nr. 26 og 27.

Departementet foreslår at brudd på forbudet mot koblingssalg skal ha som virkning at vilkårene om koblingssalg ikke er bindende for en kunde som er forbruker. Det vil derfor ikke være behov for å vurdere om et brudd på reglene også innebærer et vesentlig mislighold som kan gi kunden grunnlag for å heve avtalen. Departementet antar at en slik regel vil gi kredittyttere tilstrekkelig insentiv til å gjennomgå sine rutiner for koblingssalg og produktpakker.

Bestemmelsen vil supplere reglene i finansforetaksforskriften § 16-1, som gjelder for finansforetak og koblingssalg av finansielle tjenester. § 5-8 gjelder for alle tjenesteytere og uavhengig av om det er en tjeneste eller vare som kobles til kredittavtalen.

I høringen uttaler *Forbrukerrådet* følgende om koblingssalg og produktpakker:

«Boliglåndirektivet (MCD) pålegger medlemsstatene å tillate produktpakker, men at for innføring av et forbud mot produktbindinger, og er således tilfreds med at direktivet er tydelig på dette punkt. Enkelte produktkoblinger vil garantert påføre kunden et økonomisk tap, eksempelvis der tilbud om rimelige boliglån kun tilbys når det samtidig stilles krav om betydelige innskudd til en lavere rente enn lånerenten.

Når det gjelder produktpakker opplever likevel Forbrukerrådet at selskapenes prismodeller er så komplekse, at prisopplysning og sammenlikning av pris i utgangspunktet er vanskelig uten bruk av digitale verktøy. Når flere produkter med komplekse prismodeller kobles, blir sammenlikning i praksis umulig, selv ved hjelp av digitale verktøy. Konsekven-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

sen er at markedet for flere finansielle produkter er svært lite gjennomskiktig.»

Annet ledd kan ses som en videreføring av gjeldende § 53 annet ledd første punktum.

Til § 5-9

Bestemmelsen bygger på gjeldende §§ 48 a og 56. Disse bestemmelsene regulerer spørsmål som i stor grad også er regulert i gjeldende kapittel 2. Disponering av kreditt på konto stiller seg ikke annerledes enn disponering av andre betalingsmidler på konto, for eksempel innskudd. De krav til opplysninger i relasjon til kontoforvaltningen som følger av forbrukerkredittdirektivet artikkel 12, supplerer opplysningskravene og annen regulering av konto- og betalingstjenester som følger av det reviderte betalingstjenestedirektivet. I boliglåndirektivet er det kun informasjon om referanserenter som er regulert, se artikkel 27, som samsvarer med det reviderte betalingstjenestedirektivet.

Første ledd regulerer rett til å motta en nedbetalingsplan, eventuelt en oversikt over tidspunktene for betaling av renter og andre kredittkostnader ved avdragsfrihet. Bestemmelsen gjelder for alle kredittavtaler.

Spørsmål som relaterer seg til kontoavtalen, er i lovforslaget plassert i kapittel 4. Dersom man har å gjøre med en kombinert konto- og kredittavtale, angir lovforslaget § 5-9 *annet ledd* derfor at det er de aktuelle reglene i kapittel 4 som regulerer plikten til å gi informasjon om gjennomførte transaksjoner og annen kontoinformasjon. Dette synes å være i samsvar med gjeldende lov, men med den foreslåtte lovtekniske utformingen unngås eventuelle misforståelser om hvorvidt det gjelder særskilte regler for kontoforhold med kreditt.

Tredje ledd gjelder informasjon om førtidig tilbakebetaling og gjennomfører boliglåndirektivet artikkel 25 nr. 4.

Bestemmelsen i *fjerde ledd* er ny og gir hjemmel til å fastsette regler i forskrift om opplysninger om hel eller delvis tilbakebetaling av kreditt. Slike krav følger i dag av forskrift 27. april 2017 nr. 4 om fakturering av kredittkortgjeld mv. Det vises i denne forbindelse til merknaden til § 5-6 vedrørende egenkapitalkrav ved realkreditt. Forskriftshjemmelen er begrunnet tilsvarende med hensyn til forholdet mellom privatrettslige og offentligrettslige regler.

Til § 5-10

Bestemmelsen er ny og er utformet etter samme mønster som lovforslaget § 4-21. Bestemmelsen gir en samlet regulering av vederlag og gebyrer.

Til § 5-11

Paragrafen viderefører gjeldende § 49 fjerde ledd.

Øker renten for annuitetslån samtidig som avdragenes størrelse fastholdes, vil kredittens løpetid øke. Resultatet vil da kunne bli svært langvarig kreditt. Departementet mener dette er uheldig og at hovedregelen ved annuitetslån fortsatt bør være at løpetiden beholdes når renten endres, jf. *første ledd*. Når renten økes, vil det innebære at avdragsbeløpet øker. Senkes renten, vil avdragsbeløpet reduseres. Renteendringer vil dermed få omtrent samme effekt for låntakere med annuitetslån som for låntakere med vanlige nedbetalingslån.

Regelen om at løpetiden skal beholdes ved renteendring, kan fravikes ved avtale mellom partene, jf. *annet og tredje ledd*. Annet ledd gjelder økning av rentesatsen, mens tredje ledd gjelder nedsettelse av rentesatsen. Kunden vil kanskje foretrekke en forlengelse av løpetid for lånet fremfor den likviditetsbelastningen som vil følge av en økning av avdragsbeløpet. Kredittyteren må da ta stilling til om et slikt ønske skal etterkommes helt eller delvis. Hvis renten settes ned, vil kunden kanskje ønske å beholde størrelsen på avdragene for å få nedbetalt gjelden tidligere enn det den opprinnelige nedbetalingsplanen gikk ut på. I den forbindelse vises det til at kunden i alminnelighet har rett til å tilbakebetale helt eller delvis før avtalt tid, jf. § 2-9. Når det gjelder fastrentekreditt, hvor renten er bundet for hele eller en del av avtaletiden, vil kredittyteren etter omstendighetene i så fall kunne kreve dekning av rentetap, jf. § 2-10.

Hovedregelen om at løpetiden skal beholdes ved økning av renten på annuitetslån, vil kunne bli undergravd dersom kredittyteren i kredittavtalen kan innta standardvilkår om en annen ordning. For å unngå dette er det i *annet ledd annet punktum* bestemt at når kunden er forbruker, kan avtale om forlenget løpetid ved økning av renter ikke inngås før kunden er varslet om økningen etter § 3-13 annet og tredje ledd.

Til § 5-12

Paragrafen er ny og innebærer en gjennomføring i norsk rett av boliglåndirektivet artikkel 23 om valutalån for boliglån. I motsetning til etter reglene i boliglåndirektivet foreslås det at de norske reglene skal gjelde for alle kredittavtaler som inngås med en forbruker. Det foreslås dessuten at

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

reglene skal gjelde når en forbruker innfrir kreditt etter reglene om kausjonsansvar. Det siste alternativet omfatter også tilfeller der kausjonen gjelder sikkerhet i bolig.

Begrepet «valutalån» brukes i en litt annen betydning enn hva som tradisjonelt kan oppfattes som valutalån. Det vises til proposisjonen punkt 35 og definisjonen i § 1-7 niende ledd.

Til § 5-13

I § 5-13 er det gitt regler om kundens oppsigelse av kredittavtalen.

I *første ledd* videreføres innholdsmessig gjeldende § 51 a første ledd, men likevel slik at bestemmelsen gjelder for alle kunder som er omfattet av virkeområdet til kapittel 5. Det fremgår av *annet punktum* at oppsigelsesfristen ikke kan overstige én måned. Som etter gjeldende lov har en forbruker rett til å si opp kredittavtalen uten å måtte betale vederlag for oppsigelsen, jf. her lovforslaget § 5-10 annet ledd bokstav c. For andre kunder kan det kreves slikt vederlag hvis dette er fastsatt i kredittavtalen, jf. § 1-9 annet ledd.

Bestemmelsen i *annet ledd* er ny. I *første punktum* slås det fast at avdrag, renter og kostnader skal betales i oppsigelsesperioden etter de forfallstidspunkter som gjelder etter avtalen. Dette gjelder frem til kredittbeløpet er tilbakebetalt.

Forfallstidspunktet for kredittbeløpet følger av §§ 2-9 og 2-10, jf. henvisningen i *annet punktum*. Kunden skal etter § 2-9 annet ledd første punktum betale tilbake kredittbeløpet når kredittytteren krever det. Det er imidlertid ikke noe i veien for at partene avtaler et annet forfallstidspunkt. I *tredje punktum* er det slått fast at forfallstidspunktet – enten det er avtalt eller bygger på kreditors påkrav – ikke kan være tidligere enn det tidspunktet oppsigelsen gjelder fra. Dette vil være oppsigelsestidspunktet eller det tidspunktet oppsigelsesfristen løper ut dersom det gjelder en oppsigelsesfrist. Er det for eksempel avtalt én måneds oppsigelsesfrist, skal tilbakebetaling skje etter utløpet av oppsigelsesfristen og da til avtalt tid, eller når kreditor krever betaling i fravær av et avtalt forfallstidspunkt.

Når det gjelder annet og tredje punktum, må det likevel tas forbehold for tilfeller der ordinært forfall for kreditten etter avtalen inntreffer på et tidligere tidspunkt. Reglene er dessuten ikke til hinder for at kunden benytter seg av sin alminnelige rett til å tilbakebetale kredittbeløpet helt eller delvis før avtalt tid.

Når det gjelder kundens rett til å få tilbakebetalt forhåndsbetalte kostnader etter *tredje ledd*, er retten til tilbakebetaling begrenset til løpende og forhåndsbetalte kostnader som avregnes periodisk, som for eksempel særskilt gebyr for månedlig posttilsendelse av fysisk kontoutskrift. EU-domstolen avsa 11. september 2019 dom i sak C-2019/702 om forståelsen av forbrukerkredittdirektivet artikkel 16. EU-domstolen avgjorde at forbrukeren har en rett til å få tilbakebetalt en forholdsmessig andel av alle kredittkostnader:

«31. Effektiviteten af forbrugernes ret til en reduktion af de samlede kreditomkostninger ville således blive undergravet, hvis reduktionen af kreditten kunne begrænses til en hensyntagen til alene de omkostninger, der af kreditgiveren beskrives som værende afhængige af aftalens løbetid, da omkostninger og fordelingen heraf, som generaladvokaten har anført i punkt 54 i forslaget til afgørelse, fastsættes ensidigt af banken, og opkrævning af omkostninger kan indeholde en vis profitmargin.

32. Som den forelæggende ret endvidere har fremhævet, ville en begrænsning af muligheden for en reduktion af de samlede kreditomkostninger til alene de omkostninger, som udtrykkeligt er forbundet med aftalens løbetid, indebære en risiko for, at forbrukeren pålægges højere engangsomkostninger på tidspunktet for kreditaftalens indgåelse, eftersom en kreditgiver kunne være fristet til at minimere de omkostninger, der er afhængige af aftalens løbetid.

33. Som generaladvokaten også har anført i punkt 53 og 55 i forslaget til afgørelse, gør kreditinstitutternes råderum i forbindelse med fakturering og deres interne organisering det i praksis yderst vanskelig for en forbruger eller en domstol at fastlægge de omkostninger, som objektivt set er forbundet med aftalens løbetid.

34. Det skal tilføjes, at en medregning af omkostninger, som ikke er afhængige af aftalens løbetid, i reduktionen af de samlede kreditomkostninger ikke kan stille kreditgiveren uforholdsmæssigt ringere. Det skal nemlig bemærkes, at sidstnævntes interesser varetages gennem dels artikel 16, stk. 2, i direktiv 2008/48, der giver en kreditgiver ret til en kompensasjon for eventuelle omkostninger, der er direkte forbundet med den førtidige tilbakebetaling af aftalen, dels direktivets artikel 16, stk. 4, som giver medlemsstaterne en yderligere mulighed for at sikre, at kompensasjonen

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tilpasses kredit- og markedsbetingelserne for at beskytte kreditgiverens interesser.»

Det vises for øvrig til proposisjonen punkt 21.

Til § 5-14

Bestemmelsen bygger på gjeldende § 51 a annet ledd og § 52. Reglene om oppsigelse av kredittavtaler er nærmere behandlet i punkt 21.

Første ledd innebærer både at oppsigelsesadgangen skal følge av partenes avtale, og at oppsigelsen skal være saklig begrunnet. Oppsigelsesfristen skal være minst to måneder i forbrukeravtaler. For andre kunder må oppsigelsesfristens lengde følge av avtale.

Annet ledd innebærer at kredittyteren ikke kan si opp en avtale om fastrentekreditt. Kredittyteren kan imidlertid på nærmere vilkår sperre kreditten eller heve avtalen. Avtalen kan også bli avvirket som følge av offentligrettslig pålegg. Det vises til §§ 3-8, 3-51 og 5-15.

Tredje ledd fastsetter når oppsigelsesfristen starter og innholdet i kredittyterens varslingsplikt. Det er denne fristen som skal legges til grunn ved tilsvarende anvendelse av reglene i § 5-13 om tilbakebetaling av kredittbeløp mv., jf. *fjerde ledd*.

Til § 5-15

Paragrafen viderefører kredittyterens adgang etter gjeldende § 51 a tredje ledd til å sperre kundens kredittmulighet etter en løpende kredittavtale. Bestemmelsen gjennomfører forbrukerkredittdirektivet artikkel 13 nr. 2 første punktum, men gjelder etter finansavtaleloven for alle kunder, ikke bare forbrukere. Sammenlignet med gjeldende lov gjelder bestemmelsen ikke bare tidsbegrensede avtaler, men også tidsbegrensede avtaler. Departementet kan ikke se noen grunn til at det bør gjelde forskjellige regler for de to avtaletypene.

Kredittyterens rett til sperring må etter *første ledd* være fastsatt i avtalen, og sperringen er betinget av at det foreligger «objektivt begrunnede hensyn». Som eksempler på dette kan nevnes mistanke om uautorisert eller svikaktig bruk av kreditten eller betydelig risiko for at kredittkunden ikke kan oppfylle sin betalingsforpliktelse, jf. forbrukerkredittdirektivets fortale avsnitt 33. Sperring kan således være et alternativ til heving av avtalen ved antasert mislighold. I tillegg vil sperring kunne benyttes i kombinasjon med varsel om heving etter § 3-51. For eksempel kan kredittmuligheten sperres i påvente av at forbrukeren even-

tuelt retter de forholdene som gir grunnlag for heving slik at heving kan unngås.

Sperringen innebærer rent praktisk at kundens mulighet til å benytte seg av kreditten bringes til opphør. Sperring medfører ingen plikter knyttet til tilbakebetaling av kredittbeløpet mv. Sperring innebærer dermed at de ellers gjeldende vilkårene for ordinær tilbakebetaling fortsatt skal følges. Sperring kan eventuelt også skje i kombinasjon med oppsigelse av kredittavtalen, og, som nevnt, i kombinasjon med heving.

Etter *annet ledd* skal kunden i utgangspunktet varsles i skriftlig dokument om sperringen før denne får virkning. Dersom slikt varsel ikke er «mulig», skal varselet gis umiddelbart etter at sperringen har fått virkning. Bestemmelsen gjennomfører første del i forbrukerkredittdirektivet artikkel 13 nr. 2 annet punktum. Om det er tilstrekkelig å gi opplysning om sperringen i etterkant, må vurderes ut fra hva som er årsaken til sperringen. Det kan ikke kreves varsel forut for sperringen dersom sperringen er begrunnet i mistanke om svikaktig utnyttelse av kredittmuligheten.

Sperring kan i andre tilfeller enn på de vilkår som er avtalt, være et aktuelt tiltak i forbindelse med at tjenesteyteren blir pålagt avvikling, jf. § 3-8.

Det vises for øvrig til proposisjonen punkt 20.

Til § 5-16

Paragrafen er ny og angir virkeområdet for reglene om kredittavtaler med samskyldnere. Reglene får anvendelse om minst én av samskyldnerne er forbruker. Er ingen av samskyldnerne forbruker, vil forholdet reguleres av de alminnelige reglene i loven og av ulovfestet rett. Kredittavtaler med flere skyldnere er nærmere behandlet i punkt 36.

Til § 5-17

Paragrafen er ny sammenlignet med gjeldende lov. Bestemmelsen stiller visse krav til kredittavtalen når den inngås med to eller flere kunder som samskyldnere, jf. i den forbindelse angivelsen av virkeområdet i § 5-16. Videre presiserer bestemmelsen grunnlaget for kredittvurderingen og avslagsplikten etter § 5-4 når kredittavtalen skal inngås med samskyldnere.

Etter *første ledd* skal kredittavtalen angi hvor stor del av det skyldige beløpet kredittyteren kan kreve tilbakebetalt fra hver enkelt samskyldner. Avtalen vil kunne gå ut på solidaransvar, men

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

andre former for felles ansvar vil også være mulig, slik som delt ansvar eller alternativt ansvar.

Det følger av *tredje ledd* at dersom en samskyldners kredittvevne er betinget av at samskyldneren kan søke regress hos en annen samskyldner, skal kredittvevnen påse at samskyldnerne i kredittavtalen inntar vilkår om at det ikke kan gis avkall på krav om tilbakebetaling før det tidspunktet kravet kan gjøres gjeldende. Et slikt avtalevilkår vil være til hinder for at samskyldneren gir avkall på regressretten på forhånd. I vilkåret om at kredittvevnen «er betinget» av regressmuligheten, ligger at det ikke er behov for et slikt avtalevilkår dersom regressmuligheten ikke vil ha noen eller bare helt uvesentlig betydning for kredittvevnen.

Reglene om kredittavtaler med samskyldnere er nærmere behandlet i punkt 36.

Til § 5-18

Paragrafen er ny og bygger på den tilsvarende varslingsplikten kredittvevnen har overfor kausjonisten etter §§ 6-2 og 6-3.

Til forskjell fra § 6-3 første ledd er det i § 5-18 annet ledd ikke angitt noen frist for kredittvevners varsel om mislighold. Begrunnelsen for dette er at samskyldneren har en sterkere interesse i avtaleforholdet. Se likevel lovforslaget § 5-21 tredje ledd, som gir tjenesteyteren et insentiv til å varsle innen det er gått tre uker fra da misligholdet inntraff.

Reglene om samskyldnere er nærmere behandlet i punkt 36.

Til § 5-19

Bestemmelsen er ny. Den bygger på den tilsvarende opplysningsplikten overfor kausjonisten ved kausjonsavtaler etter § 6-4. For øvrig vises til punkt 36.

Til § 5-20

Paragrafen er ny og bygger på de tilsvarende reglene i lovforslaget § 6-6 om kausjon. § 5-20 inneholder likevel ikke regler tilsvarende § 6-6 fjerde ledd om sikkerhet som ikke blir stilt som forutsatt ved avtaleinngåelsen. Begrunnelsen for at det ikke foreslås en slik bestemmelse for samskyldnere, er at dette i første rekke er et forhold mellom samskyldnerne, samt at kredittvevnen og samskyldneren bør dele risikoen som eventuelt oppstår ved at det utbetales kreditt uten at sikkerheten er stilt. Dersom kreditt er utbetalt til tross for manglende sikkerhet og uten samskyldnerens

uttrykkelige samtykke, synes eventuelt reglene om erstatningsansvar å være rimeligere å anvende for det tapet som eventuelt måtte oppstå. Som regel vil det ikke være aktuelt å inndrive gjelden ved å realisere sikkerheten. Det synes dermed mindre rimelig om en samskyldner skulle kunne si seg fri fra ansvaret på grunn av manglende sikkerhet.

Reglene om samskyldnere er nærmere behandlet i punkt 36.

Til § 5-21

Første til tredje ledd bygger på § 6-7 om reduksjon og bortfall av kausjonsansvar. *Fjerde ledd* gir § 6-8 tilsvarende anvendelse.

Reglene om samskyldnere er nærmere behandlet i punkt 36.

Til § 5-22

Paragrafen fastsetter at visse kredittavtaler faller utenfor virkeområdet til kapittel 5. Kredittavtalen kan likevel være omfattet av reglene i kapittel 3 når kunden er forbruker.

Første ledd bokstav a tilsvarende unntaket etter gjeldende § 44 annet ledd bokstav c. *Bokstav b* tilsvarende gjeldende § 44 annet ledd bokstav b.

Det følger av unntaket i *bokstav c* at kapittel 5 ikke kommer til anvendelse på en avtale om overdragelse mellom en selger og en erverver av et uforfalt pengekrav, såkalt faktoring. Dette unntaket gjelder det som omtales som «egentlig faktoring», det vil si full overdragelse av det uforfalte kravet. Unntaksbestemmelsen omfatter ikke lån mot sikkerhet i fakturafordringer («uegentlig faktoring»).

Bokstav d avløser gjeldende § 44 fjerde ledd. Reglene om overtrekk er i hovedsak videreført i § 4-22. Bakgrunnen for forslaget om at overtrekk ikke skal reguleres av kapittel 5, er at dette er en form for kreditt som ikke bygger på avtale. Kreditten oppstår som følge av et tålt overtrekk av typisk oppgjørstekniske hensyn eller mislighold av kontoavtalen.

Det følger av *bokstav e* at kapittel 5 ikke gjelder for kreditt ved salg av varer eller tjenester hvis kreditten gis i form av betalingsutsettelse uten eller til en ubetydelig kostnad for kunden og ikke er ment å overstige 90 dager. Bestemmelsen avløser nåværende § 44 annet ledd bokstav a annet alternativ. *Næringslivets Hovedorganisasjon* har i høringen anført at det er uklart hva som skiller betalingsutsettelse fra andre former for kreditt. Departementet viser til at unntaket typisk vil

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

gjelde når kunden handler «på bok» eller «krita» hos selgeren. Dersom selgeren ønsker å kunne overdra pengekravet til en tredjeperson før det er forfalt til betaling, må kredittavtalen likevel inngås i samsvar med kapittel 5 idet unntaket ikke gjelder hvis pengekravet overdras før forfall.

American Express Services Europe Ltd. har i høringen gjort gjeldende at «fakturakort» faller utenfor virkeområdet til forbrukerkredittdirektivet og derfor også bør falle utenfor lovforslaget kapittel 5. Departementet tar ikke stilling til om produktet høringsinstansen omtaler, vil være omfattet av unntaket i bokstav e, men viser i denne forbindelse til uttalelsene i Prop. L (2009–2010) punkt 4.2.5, hvor det gis uttrykk for følgende om anvendelsen av reglene i nåværende kapittel 3 om kredittavtaler:

«Departementet legger etter dette til grunn at bruk av et faktureringskort eller kredittkort innebærer at det ytes kreditt, og at slike produkter dermed i utgangspunktet vil være omfattet av den foreslåtte reguleringen i finansavtaleloven kapittel 3. For begge typer kort vil man imidlertid i prinsippet kunne falle utenfor reguleringen dersom kreditten må anses å være rente- og omkostningsfri. Etter departementets syn vil det imidlertid sjelden ligge slik an at faktureringskort eller kredittkort vil anses å være rente- og omkostningsfrie. Dette kriteriet må ut fra forbrukerhensyn tolkes strengt, og departementet støtter derfor Finansnæringens Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen i deres syn på at dette unntaket må anses å omfatte «kun helt marginale» former for kreditt. I praksis vil dermed både faktureringskort og kredittkort være underlagt finansavtaleloven kapittel 3.»

Finans Norge uttaler følgende:

«Det følger av første setning at reglene ikke skal gjelde «for betalingsutsettelse fra en selger av varer eller tjenester der betalingsutsettelsen ikke er ment å overstige 90 dager». Finans Norge stiller spørsmål ved om en slik unntakshjemmel vil åpne for et marked med selgerkreditter og midlertidige kreditter som regelmessig ikke betales ved forfall og som må refinansieres jevnlig. Selgeren må da ikke må vurdere kjøperens kredittvevne, jf. § 80.

Finans Norge ber om at departementet klargjør hvilke regler som skal gjelde i avtalen mellom partene når de 90 dagene er løpt ut og betaling ikke er foretatt. Vi antar at noen vil ha

behov for å ta opp lån i bank for å kunne innfri denne typen kreditter, og vil da stille spørsmål ved om dette anses som refinansiering eller en ny kreditt. Tilsvarende kan dette medføre en utvikling der lengden på selgerkreditter reduseres til under 90 dager i bransjer og for produkter hvor det tradisjonelt har vært anvendt lengre kredittider. Det vil kunne øke likviditetsbehovet for visse deler av næringslivet.»

Departementet vil bemerke at dersom en betalingsutsettelse refinansieres, så synes det ikke å være grunn til å behandle refinansieringen annerledes enn annen refinansiering etter lovforslaget. Men det kan likevel nevnes at dersom det etter forfall kan gjøres gjeldende en avtalt høyere rente enn hva som gjelder etter forsinkelsesrenteloven, kan kreditten ikke anses å falle innenfor unntaket i bokstav e, idet det ikke vil dreie seg om en betalingsutsettelse til «ubetydelig kostnad». Selgeren må imidlertid kunne kreve forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven når kravet er forfalt til betaling. Departementet antar at de snevre utsiktene til en begrenset renteinntekt for kreditten i tilfeller hvor kunden har misligholdt sin betalingsforpliktelse, skulle være lite attraktivt for kredittytterne. For kunden vil refinansiering i de fleste tilfeller innebære en høyere kredittkostnad enn forsinkelsesrenten, og dermed vil refinansiering fremstå som lite attraktivt også for kunden.

Klarna Bank AB uttaler:

«Sentralt i denne forbindelse er hva som ligger i det foreslåtte unntaket for betalingsutsettelse, noe som er uklart utfra bestemmelsens utforming. Unntaket omfatter imidlertid etter sin ordlyd kun betalingsutsettelse fra selgere, idet det ikke sies noe om at betalingsutsettelse fra andre enn selgere, f.eks. en tredjeparts kredittgiver, omfattes. Det er heller ikke holdpunkter i høringsnotatet for at det er ment å gi unntaket et videre anvendelsesområde enn dette, og det må derfor legges til grunn at unntaket kun omfatter tilfeller hvor selgeren selv gir betalingsutsettelse.

Det er videre gjort unntak fra «avtaler om [...] faktoring». Også dette unntakets rekkevidde er uklart, ettersom begrepet ikke er definert i forslaget. Faktoringavtaler innebærer normalt ingen kreditt mellom partene i avtalen. Fordringen som overdras, er imidlertid en kredittavtale, og det kan derfor spørres om det ikke er denne som er ment unntatt fra kapitlets virkeområde. Kredittkunden er imidlertid

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ikke part i faktoringavtalen, og ettersom selve kredittavtalen i slike tilfeller ikke er en faktoringavtale, blir en slik tolkning etter vår vurdering å trekke ordlyden i unntaket for langt.

Forslaget til kapittel 4 synes dermed å omfatte tilfeller hvor en nettbutikk tilbyr kundene å betale gjennom en betalingsformidler som kjøper kravet av nettbutikken, og denne betalingsformidleren tilbyr kunden å betale for varen med faktura. Dette er ikke et upraktisk tilfelle; det synes å være et stort antall nettbutikker som overdrar til et tredjepartsselskap å håndtere betalinger. Slike selskaper, som f.eks. Klarna og Santander, tilbyr gjerne fakturabetaling ved netthandel, og det er vanskelig å se en begrunnelse for at kapittel 4 skulle få anvendelse i slike tilfeller, men ikke når selgeren selv tilbyr en helt tilsvarende betalingsutsettelse.

Vi finner grunn til å stille spørsmål ved om denne endringen er tilsiktet, ettersom den ikke synes å være begrunnet i høringsnotatet. Det er snakk om en utvidelse av kapitlets virkeområde, både sett i forhold til gjeldende rett og forbrukerkredittdirektivet. I alle tilfeller er ikke konsekvensene av en slik endring utredet. Endringen vil være av stor betydning for kredittyttere som tilbyr kortvarige, gjerne kostnadsfrie kredittavtaler. Dersom slike avtaler blir omfattet av blant annet kravene til prekontraktuelle opplysninger og formkravene, vil dette innebære en hindring for slike selskapers tjenesteytelser til ulempe for både kunder, kredittyttere og andre involverte, f.eks. selgere av varer og tjenester.»

Departementet viser til det som er sagt foran om at det gjelder et unntak for faktoring også etter gjeldende § 44 sjuende ledd. Departementet har også vanskelig for å se en begrunnelse for at en forbruker som velger kreditt fra betalingsformidleren ved netthandel, slik *Klarna Bank AB* beskriver, bør gis et svakere vern for denne kredittavtalen enn den forbrukeren som betaler med for eksempel et kredittkort. Tilsvarende hensyn gjør seg imidlertid ikke gjeldende når selgeren selv tilbyr betalingsutsettelse uten eller til en ubetydelig kostnad for kunden. Det å yte kreditt vil ikke være selgerens primære virksomhet i disse tilfellene. Dersom kreditten tilbys av betalingsformidleren synes betalingsformidlerens finansiering derimot å kunne likestilles med annen virksomhet som primært driver betalingsformidling eller finansieringsvirksomhet. Unntaket i bokstav d vil typisk gjelde for de betalingsutsettelsene som gis av selgeren ved at det utstedes

faktura i stedet for betalingsoppgjør ved avtaleinngåelsen eller ved overlevering av varer. Et «fakturaagebyr» kan for øvrig anses som en «ubetydelig» kostnad bare dersom avviket fra alminnelige gebyrer for fakturautstedelse ikke anses som vesentlig.

Klarna Bank AB reiser også spørsmål om forslaget EØS-rettslige sider:

«Vi stiller først spørsmål ved om unntaket for betalingsutsettelse fra selgere av varer eller tjenester går for langt. Etter forbrukerkredittdirektivet artikkel 2 nr. 2 er visse, opplistede typer av kredittavtaler unntatt fra direktivets virkeområde. Unntaket i artikkel 2 nr. 2 bokstav f kunne vært aktuelt, men ettersom lovforslaget ikke stiller krav om at betalingsutsettelsen er kostnadsfri, synes unntaket i lovforslaget å gå lenger enn direktivet åpner for.

Når det gjelder utvidelsen av virkeområdet til å omfatte kostnadsfrie kredittavtaler fra andre enn selgere av varer eller tjenester, må det som nevnt foretas en vurdering av om det er i samsvar med EØS-avtalen for øvrig. Dette fordi man da går lenger enn direktivet [...].»

Klarna Bank AB konkluderer med at «forslaget har et tvilsomt forhold til e-handelsdirektivet og EØS-avtalen artikkel 36».

Departementet viser til at EØS-avtalen artikkel 36 fastsetter at det innenfor rammen av bestemmelsene i avtalen ikke skal være noen restriksjoner på adgangen til å yte tjenester innen avtalepartenes territorium for statsborgere i en av EUs medlemsstater eller en EFTA-stat som har etablert seg i en annen av EUs medlemsstater eller EFTA-stat enn tjenesteytelsens mottaker. Bestemmelsen skal hindre diskriminering av tjenesteytere etablert i en annen EØS-stat. Den foreslåtte lovbestemmelsen gjelder likt uavhengig av hvilken stat kredittytteren er etablert i. Forslaget innebærer etter departementets syn derfor ikke slik diskriminering som er omhandlet i artikkel 36.

Annet ledd viderefører gjeldende § 44 femte ledd. Avtaler omfattet av gjeldende § 44 sjette ledd er ikke omfattet av kapittel 5, men vil være omfattet av kapittel 3 i forbrukerforhold.

Til § 5-23

Bestemmelsen svarer til gjeldende § 44 syvende ledd for så vidt gjelder leiefinansiering, og avløser regler i kapittel 5 i forskrift 7. mai 2010 nr. 654 om kredittavtaler mv. Som det fremgår av merknaden til § 3-37, vil departementet senere vurdere beho-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

vet for en regulering av vilkår i tilknytning til leiefinansiering.

39.6 Til kapittel 6. Kausjon

Til § 6-1

Paragrafen er ny sammenlignet med gjeldende finansavtalelov. Den pålegger kredittyster en forklaringsplikt overfor kausjonisten, en plikt til å foreta en kredittvurdering av kausjonisten og en plikt til på visse vilkår å avstå fra å inngå kausjonsavtalen etter de tilsvarende reglene om kredittavtaler i §§ 5-1 til 5-5.

Første ledd om forklaringsplikt viser til reglene om kredittavtaler i § 5-1. For kausjonsavtaler skal henvisningen forstås slik at ikke bare kausjonsavtalen, men også kredittavtalen skal forklares så langt dette er relevant for kausjonisten.

Annet ledd første og annet punktum pålegger kredittyster å foreta en kredittvurdering etter reglene i § 5-2. Ordet «kunden» i § 5-2 skal i denne sammenhengen leses som «kausjonisten». I *tredje punktum* foreslås en ny bestemmelse som pålegger kredittyster å foreta en ny kredittvurdering av kredittkunden dersom kausjonen skal stilles for eldre gjeld. Kredittvurderingen skal formidles til kausjonisten før det inngås kausjonsavtale.

Tredje ledd gir i det vesentlige tilsvarende regler om opplysningsplikten som de som følger av § 5-3 om kredittavtaler.

Fjerde ledd om avslagsplikt svarer til § 5-4 om kredittavtaler. For kausjonsavtaler er det ikke gitt eksempler på avtalevilkår som skal inngå i vurderingen slik det er gitt i § 5-4 første ledd annet punktum. Avslagsplikten skal imidlertid forstås på samme måte med hensyn til kausjonsavtalens vilkår.

Femte ledd gir § 5-5 om feil og mislighold ved kredittvurderings- og avslagsplikten tilsvarende anvendelse. Det samme gjelder forskriftshjemmelen i § 5-4 tredje ledd.

For øvrig vises til punkt 37 om kausjonsavtaler mer generelt og punkt 34 om forklaringsplikt, kredittvurdering og avslagsplikt og til merknadene til §§ 5-1 til 5-5.

Til § 6-2

Paragrafen viderefører gjeldende § 62. Kausjonsavtaler er nærmere behandlet i punkt 37.

Til § 6-3

Paragrafen regulerer kredittysterens plikt til å varsle kausjonisten når kredittyster blir kjent med omstendigheter som kan være av betydning for kredittkundens evne til å betjene kreditten, og viderefører gjeldende § 63. Se for øvrig punkt 37 der det er redegjort nærmere for reglene om kausjonsavtaler.

Til § 6-4

Paragrafen viderefører gjeldende § 64. Kausjonsavtaler er for øvrig nærmere behandlet i punkt 37.

Til § 6-5

Paragrafen svarer til gjeldende § 65 tredje ledd. Gjeldende § 65 første og annet ledd er erstattet av de generelle reglene i §§ 3-13 og 3-14. Gjeldende fjerde ledd er videreført med virkning for kausjonsavtaler med en forbruker i lovforslaget § 2-8. For øvrig vises til punkt 37.

Til § 6-6

Paragrafen svarer til gjeldende § 66. Hovedregelen om at kausjonisten ikke er bundet dersom det ikke blir stilt sikkerhet i samsvar med forutsetningen, stemmer med rettspraksis fra før finansavtaleloven og må legges til grunn utenfor lovens område, se Rt. 1992 s. 321. Regelen videreføres i lovforslaget § 6-6, men med en ny bestemmelse i *annet ledd annet og tredje punktum* som stiller særlige krav til samtykket fra en forbruker. *Fjerde ledd* svarer til gjeldende tredje ledd, men er omformulert siden ordlyden i gjeldende lov synes å inneholde en logisk brist ved at det kreves samtykke fra kausjonisten til frigivelse av sikkerhet som aldri ble stilt som forutsatt, og da slik at virkningen av manglende samtykke er at kausjonsavtalen ikke lenger er bindende. Departementet foreslår en omformulering slik at det fremgår direkte at kausjonsavtalen ikke er bindende dersom sikkerhet ikke blir stilt som forutsatt. Kausjonsavtaler er for øvrig nærmere behandlet i punkt 37.

Til § 6-7

Paragrafen viderefører gjeldende § 67. Kausjonsavtaler er for øvrig nærmere behandlet i punkt 37.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Til § 6-8

Paragrafen viderefører gjeldende § 68. Kausjonsavtaler er for øvrig nærmere behandlet i punkt 37.

Til § 6-9

Paragrafen viderefører gjeldende §§ 69 og 70. Kausjonsavtaler er for øvrig nærmere behandlet i punkt 37.

Til § 6-10

Paragrafen videreføre gjeldende § 71. Kausjonsavtaler er for øvrig nærmere behandlet i punkt 37.

Til § 6-11

Paragrafen viderefører gjeldende § 72. Kausjonsavtaler er for øvrig nærmere behandlet i punkt 37.

Til § 6-12

Paragrafen viderefører gjeldende § 73. Kausjonsavtaler er for øvrig nærmere behandlet i punkt 37.

Til § 6-13

Paragrafen viderefører gjeldende § 74. Kausjonsavtaler er for øvrig nærmere behandlet i punkt 37.

Til § 6-14

Bestemmelsen antas å ha begrenset betydning ved siden av lovforslagets alminnelige regler om formidling av finansielle tjenester. Den viderefører delvis gjeldende § 57 første ledd annet punktum. Bestemmelsen vil kunne omfatte formidling der kreditor og kausjonisten begge er å anse som forbrukere. Departementet legger imidlertid til grunn at kreditor ikke skal anses som kredittyter etter kapittel 5, slik ordlyden i gjeldende lov kan forstås. Det dreier seg derfor om en avgrenset plikt for formidleren frem til avtaleinngåelsen.

39.7 Til kapittel 7. Sanksjoner

Til § 7-1

Lovforslaget viderefører reglene om straff i gjeldende § 91. Bestemmelsene som er omfattet av straffebestemmelsen i § 7-1, tilsvarende i hovedsak bestemmelsene som omfattes av gjeldende § 91. Når det ikke er fullt samsvar, skyldes det at lovfor-

slaget har en annen struktur og paragrafinndeling enn gjeldende lov. En utvidelse eller endring av hvilke paragrafer som bør sanksjoneres med straff, kan det være aktuelt å vurdere på et senere tidspunkt.

Til § 7-2

I høringsnotatet var det foreslått en ny bestemmelse om overtredelsesgebyr. Det var imidlertid ikke angitt hvilke bestemmelser som det skal kunne ilegges overtredelsesgebyr for ved eventuelle regelbrudd. I høringen har *Forbrukerombudet* pekt på flere bestemmelser som det kan vurderes om bør være omfattet av en regel om overtredelsesgebyr. Et lovforslag om dette har imidlertid ikke vært på høring. Spørsmålet bør utredes nærmere og eventuelt sendes på høring før kan være aktuelt å foreslå nye regler om overtredelsesgebyr.

Den foreslåtte bestemmelsen i § 7-2 har etter dette i denne omgang kun som formål å videreføre adgangen etter angrerettloven § 42 til å fastsette overtredelsesgebyr for overtredelser av bestemmelser som i lovforslaget er foreslått flyttet fra angrerettloven til den nye finansavtaleloven, jf. forslaget til endringer av angrerettloven i § 8-3 nr. 9 og punkt 15 og 19.

39.8 Til kapittel 8. Ikrafttredelse og overgangsregler. Endringer i andre lover

Til § 8-1

I *første ledd* slås det fast at loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Bestemmelsene i loven kan settes i kraft til ulik tid.

Annet ledd innebærer at forskrifter som er fastsatt med hjemmel i gjeldende finansavtalelov og angrerettloven, gjelder selv om finansavtaleloven oppheves og angrerettlovens virkeområde begrenses ved ikrafttredelsen av den nye finansavtaleloven, jf. § 8-3 nr. 5 og 9.

Til § 8-2

Bestemmelsen gir overgangsregler til den nye loven.

I *første ledd første punktum* slås det fast som et utgangspunkt at loven gjelder også for eldre avtaler. Dette gjelder imidlertid bare så langt noe annet ikke er fastsatt i paragrafen selv eller i forskrift fastsatt med hjemmel i tredje ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Første ledd *annet punktum* presiserer at lovens regler om avtaleinngåelsen og plikter i forbindelse med avtaleinngåelsen gjelder for avtaler som inngås etter at den nye loven er satt i kraft. Inngås avtalen før den nye lovens ikrafttredelse, er det finansavtaleloven 1999 som gjelder. Bestemmelsen innebærer at plikter som påligger tjenesteyteren i forkant av avtaleinngåelsen, gjelder for alle avtaler som inngås etter ikrafttredelsen, selv om de nye reglene ikke er i kraft når disse pliktene gjennomføres. Et typisk eksempel, som også er presisert i lovteksten, er at den nye lovens bestemmelser om opplysningsplikt før avtaleinngåelsen dermed vil gjelde selv om opplysningene gis før ikrafttredelsen av den nye loven, så lenge avtalen inngås etter ikrafttredelsen.

Bestemmelsen innebærer også at når avtalen er inngått før den nye lovens ikrafttredelse, er det de nåværende reglene om angrerett som gjelder, selv om angreretten gjøres gjeldende etter ikrafttredelsen. Den nye lovens regler om angrerett og betenkningstid gjelder bare når avtalen er inngått etter ikrafttredelsen.

I *annet ledd* foreslås det enkelte særlige overgangsregler for tilfeller som ikke er løst av reglene i første ledd, eller som presiserer eller gjør unntak fra reglene i første ledd.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi overgangsregler. I disse reglene kan det gjøres unntak fra reglene i første og annet ledd.

Overgangsspørsmål som det ikke er gitt regler om i første eller annet ledd eller med hjemmel i tredje ledd, må løses ut fra en fornuftig tolkning av loven og hva som fremstår som et naturlig skjæringstidspunkt for hvilket regelsett som skal få anvendelse.

Til § 8-3

Vedtaket av en ny finansavtalelov vil innebære et behov for å gjøre endringer også i annen lovgiv-

ning. De fleste endringene går ut på endringer av paragrafhenvvisninger mv. og kommenteres ikke nærmere her.

I *nr. 1* foreslås det å oppheve straffelovens 12, som er den eneste gjenværende bestemmelsen i denne loven, foreslås dels flyttet til finansavtaleloven, dels opphevet, se nærmere punkt 8.

I *nr. 5* foreslås det å oppheve gjeldende finansavtalelov siden denne loven vil bli erstattet av forslaget til ny finansavtalelov.

I *nr. 9* foreslås det endringer i angrerettloven som følge av forslaget i punkt 15.5.1 og 19.5 om å flytte angrerettlovens regler om finansielle tjenester til den nye finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven. I denne omgang gjelder endringene i angrerettloven kun finansielle tjenester som omfattes av den nye finansavtaleloven, jf. forslaget til ny bokstav f i angrerettloven § 2. Frem til det er vedtatt regler om opplysningsplikt og angrerett også i forsikringsavtaleloven vil angrerettloven dermed fortsatt regulere forsikringstjenester. Endringene i angrerettloven er etter dette av foreløpig art i påvente av kommende endringer også i forsikringsavtaleloven. Departementet tar sikte på å fremme en proposisjon med forslag om endringer i forsikringsavtaleloven blant annet som følge av regler i Europaparlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/97 om forsikringsdistribusjon med tilhørende rettsakter, som forventes å bli innlemmet i EØS-avtalen. Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev 6. mars 2018. I forbindelse med disse endringene av forsikringsavtaleloven tar departementet sikte på å foreslå en opphevelse av reglene i angrerettloven kapittel 7 og 8 samt andre mer tekniske konsekvensendringer som følge av at reglene om finansielle tjenester flyttes til den nye finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og vedtak om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014 i samsvar med et vedlagt forslag.

A

Forslag til lov om finansavtaler (finansavtaleloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

I. Virkeområde

§ 1-1 *Lovens alminnelige virkeområde*

(1) Loven gjelder finansavtaler, jf. § 1-3, med mindre noe annet er fastsatt i eller i medhold av lov.

(2) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om lovens virkeområde, herunder kan det gis regler som helt eller delvis unntar tjenester eller avtaler som er omfattet av loven etter § 1-2, særskilte regler for visse avtaler som er omfattet av § 1-2, og regler om at bestemmelser i loven skal gjelde for finansavtaler som er unntatt fra lovens virkeområde etter § 1-2.

§ 1-2 *Virkeområdet for kapittel 2 til 6*

(1) Kapittel 2 gjelder betalingsoppgjør og pengekrav på formuerettens område.

(2) Kapittel 3 gjelder for alle finansielle tjenester og finansoppdrag, jf. § 1-3 annet og tredje ledd, med mindre noe annet følger av sjette ledd eller for øvrig er særskilt bestemt.

(3) Kapittel 4 gjelder for kontoavtaler og betalings tjenester, jf. § 1-5 første og åttende ledd, med mindre noe annet følger av sjette ledd eller for øvrig er særskilt bestemt, jf. §§ 4-47 til 4-52.

(4) Kapittel 5 gjelder for kredittavtaler, jf. § 1-7 første ledd, med mindre noe annet følger av sjette ledd eller for øvrig er særskilt bestemt, jf. §§ 5-22 og 5-23.

(5) Kapittel 6 gjelder for kausjon, jf. § 1-7 annet ledd, med mindre noe annet følger av sjette ledd eller for øvrig er særskilt bestemt, jf. § 6-14.

(6) Er kunden forbruker, gjelder reglene i kapittel 3 til 6 for alle tjenesteytere, jf. § 1-4, med mindre noe annet er særskilt bestemt. Kapittel 3 til 6 gjelder også for avtaler med en forbruker når kredittytteren eller garantisten er en kommune eller fylkeskommune. Er kunden ikke forbruker, gjelder reglene i kapittel 3 til 6 bare for tjenester som krever særskilt tillatelse eller meldeplikt etter finansforetaksloven og formidling av slike tjenester, med mindre noe annet er særskilt bestemt. Kapittel 3 til 6 gjelder ikke for tjenester

som mottas av en annen tjenesteyter uten å berøre kundens rettigheter eller tjenesteyterens plikter etter denne loven.

II. Definisjoner

§ 1-3 *Finansavtale, finansiell tjeneste og finansoppdrag*

(1) Med *finansavtale* menes i denne loven avtale om finansiell tjeneste, finansoppdrag, betalingsoppgjør og overdragelse av pengekrav.

(2) Med *finansiell tjeneste* menes i denne loven alle banktjenester, kredittjenester og betalingstjenester og alle tjenester som gjelder investering og individuelle pensjoner.

(3) Med *finansoppdrag* menes i denne loven formidling av en finansiell tjeneste mellom en kunde og en tjenesteyter. Med *formidling* menes mellomleddvirksomhet mot vederlag som består i

- å gi råd om eller utføre forberedende arbeid i forbindelse med inngåelse av avtaler om finansielle tjenester
- å inngå avtale for en tjenesteyter eller å bistå ved tjenesteyterens forvaltning eller gjennomføring av avtaler om finansielle tjenester
- å levere opplysninger om en eller flere finansielle tjenester i overensstemmelse med kundens valgte kriterier via et nettsted eller andre medier, herunder utarbeidelse av en prioritert liste over avtaler som omfatter pris- og produksammenligninger eller prisrabatter på en finansiell tjeneste, hvis kunden er i stand til direkte eller indirekte å inngå en avtale ved å bruke et nettsted eller andre medier.

§ 1-4 *Forbruker, kunde og tjenesteyter*

(1) Med *forbruker* menes i denne loven en fysisk person når avtalen har et formål som hovedsakelig ligger utenfor personens forretnings- eller yrkesvirksomhet. En fysisk person regnes også som forbruker etter første punktum ved avtale om kreditt eller kausjon som er sikret ved pant eller tilsvarende sikkerhet i et formuesgode som tilhører personen, når formuesgodet ikke hovedsakelig er knyttet til personens næringsvirksomhet.

(2) Med *kunde* menes i denne loven en fysisk eller juridisk person som er part i en avtale eller

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

bruker av en finansiell tjeneste. En tjenesteyter anses ikke som kunde etter første punktum.

(3) Med *tjenesteyter* menes i denne loven en fysisk eller juridisk person som tilbyr finansielle tjenester eller finansoppdrag som ledd i næringsvirksomhet. Den som formidler kreditt i tilknytning til eget salg av varer eller tjenester, og som ikke har det å tilby eller formidle finansielle tjenester som sin hovedvirksomhet, regnes likevel ikke som tjenesteyter.

§ 1-5 Definisjoner som gjelder kontoavtaler og betalingstjenester

(1) Med *betalingstjeneste* menes i denne loven en tjeneste med meldeplikt eller krav om særskilt tillatelse etter finansforetaksloven, og som omfatter en eller flere av følgende forretningsaktiviteter:

- a) innskudd og uttak av kontanter på en konto
- b) aktiviteter som kreves for å forvalte en konto
- c) betalingstransaksjoner, herunder overføring av betalingsmidler på en konto som gjennomføres ved
  1. direktebelastninger iverksatt av betalingsmottakeren, herunder direkte engangsbelastninger
  2. bruk av betalingskort eller lignende enhet
  3. betalerens instruksjon om kontobetalinger, herunder faste betalingsoppdrag
- d) gjennomføring av betalingstransaksjoner som nevnt i bokstav c med betalingsmidler som er omfattet av en kredittmulighet (kredittgrense)
- e) utstedelse av betalingsinstrumenter og innløsning av betalingstransaksjoner
- f) overføring eller mottak av betalingsmidler uten kontoavtale
- g) betalingsfullmaktjenester
- h) kontoinformasjonsjenester.

(2) Med *betalingsinstrument* menes i denne loven en personlig innretning eller et sett av fremgangsmåter som er avtalt mellom kunden og betalingstjenesteyteren og benyttes for å iverksette betalingsoppdrag.

(3) Med *betalingskonto* menes i denne loven en konto i navnet på en eller flere kunder som benyttes for å gjennomføre betalingstransaksjoner.

(4) Med *betalingsmidler* menes i denne loven pengesedler og mynter samt innskudd og kreditt på konto og elektroniske penger som definert i finansforetaksloven § 2-4 annet ledd eller regler gitt med hjemmel i finansforetaksloven § 2-4 tredje ledd.

(5) Med *betalingsoppdrag* menes i denne loven en anmodning fra en betaler eller betalingsmotta-

ker til en betalingstjenesteyter om å foreta en betalingstransaksjon.

(6) Med *betalingstransaksjon* menes i denne loven en handling som iverksettes av betaleren eller på dennes vegne eller av betalingsmottakeren for å innbetale, overføre eller ta ut betalingsmidler, uten hensyn til eventuelle underliggende forpliktelser mellom betaleren og betalingsmottakeren.

(7) Med *direktebelastning* menes i denne loven betalingstjeneste for belastning av betalerens konto der betalingstransaksjonen iverksettes av betalingsmottakeren på grunnlag av samtykke gitt til betalerens egen betalingstjenesteyter, betalingsmottakerens betalingstjenesteyter eller betalingsmottakeren.

(8) Med *kontoavtale* menes i denne loven en avtale som regulerer fremtidig gjennomføring av betalingstransaksjoner i tilknytning til en betalingskonto i navnet på en eller flere kunder, samt avtale om innskuddskonto i bank.

(9) Med *betalingstjenesteyter* menes i denne loven en tjenesteyter som tilbyr finansielle tjenester som er omfattet av kapittel 4.

(10) Med *kontotilbyder* menes i denne loven en tjenesteyter som tilbyr og fører en betalingskonto for en betaler.

§ 1-6 Definisjoner som gjelder fullmaktjenester

(1) Med *betalingsfullmaktjeneste* menes i denne loven en betalingstjeneste som går ut på at det etter forespørsel fra en kunde iverksettes et betalingsoppdrag fra en betalingskonto som tilbys av en annen betalingstjenesteyter.

(2) Med *betalingsfullmektig* menes i denne loven en tjenesteyter som tilbyr betalingsfullmaktjenester.

(3) Med *kontoinformasjonsjeneste* menes i denne loven en internettbasert betalingstjeneste for levering av sammenstilte kontoopplysninger fra en eller flere betalingskontoer kunden har hos enten en annen betalingstjenesteyter eller hos minst to betalingstjenesteytere.

(4) Med *opplysningsfullmektig* menes i denne loven en tjenesteyter som tilbyr kontoinformasjonsjenester.

(5) Med *fullmaktjeneste* menes i denne loven betalingsfullmaktjeneste og kontoinformasjonsjeneste.

§ 1-7 Definisjoner som gjelder kredittavtaler og kausjonsavtaler

(1) Med *kredittavtale* menes i denne loven avtale om kreditt i form av betalingsutsettelse, lån,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

rammekreditt eller annen tilsvarende form for kreditt.

(2) Med *kausjon* menes i denne loven en avtale hvor en part (kausjonisten) overfor kredittyteren påtar seg en betinget forpliktelse eller garanti i tilknytning til oppfyllelsen av en kredittavtale etter kapittel 5 eller leiefinansiering nevnt i § 5-23 annet ledd som er inngått med en tredjepart.

(3) Med *boliglån* menes i denne loven

a) kredittavtale som er sikret ved pant eller tilsvarende sikkerhetsstillelse som benyttes i en EØS-stat, i fast eiendom som benyttes til boligformål eller hovedsakelig ikke benyttes til næringsformål, eller i rettighet knyttet til slik eiendom

b) kredittavtale som har til formål å erverve eller bevare eiendomsrett til grunnarealer eller til eksisterende eller prosjekterte bygninger.

(4) Med *kredittyter* menes i denne loven en tjenesteyter som tilbyr finansielle tjenester som er omfattet av kapittel 5 og 6.

(5) Med *effektiv rente* menes i denne loven kredittkostnadene uttrykt i prosent per år av kredittbeløpet, beregnet i samsvar med en matematisk formel og på grunnlag av de forutsetninger som er fastsatt av Kongen i forskrift.

(6) Med *tilgjengelig kredittbeløp* menes i denne loven den øvre grensen for eller summen av alle beløp som blir gjort tilgjengelige etter en kredittavtale.

(7) Med *kredittkostnader* menes i denne loven alle kostnader, herunder rente, provisjon, gebyr, avgifter og andre utgifter, som kunden skal betale i forbindelse med kreditten.

(8) Med *brukskontokreditt* menes i denne loven en uttrykkelig kredittavtale der en kredittyter gir kunden tilgang til betalingsmidler som overstiger innstående innskudd på kundens konto.

(9) Med *valutalån* menes i denne loven

a) kreditt der kundens inntekt og formue er i en valuta som er forskjellig fra den valutaen som er angitt i kredittavtalen, eller

b) kreditt der valutaen i den EØS-staten som kunden er bosatt i, er forskjellig fra den valutaen som er angitt i kredittavtalen.

§ 1-8 Andre definisjoner

(1) Med *avtale utenom fast forretningslokale* menes i denne loven avtale som nevnt i angrerettloven § 5 bokstav d, jf. bokstav c.

(2) Med *fjernsalg* menes i denne loven avtaler som inngås ved organisert ordning for salg eller tjenesteyting uten at tjenesteyteren og kunden er fysisk til stede samtidig, og der inngåelse av avtale

skjer utelukkende ved bruk av fjernkommunikasjonsmidler.

(3) Med *betaler* menes i denne loven en fysisk eller juridisk person som oppfyller en forpliktelse ved bruk av betalingsmidler, herunder den som er innehaver av en betalingskonto og tillater et betalingsoppdrag fra denne kontoen, eller, dersom det ikke finnes noen betalingskonto, den som gir et betalingsoppdrag.

(4) Med *betalingsmottaker* menes i denne loven en fysisk eller juridisk person som er den tiltenkte mottakeren av betalingsmidler som inngår i en betalingstransaksjon.

(5) Med *nominell rente* menes i denne loven en prosentrentesats som blir anvendt på årsbasis på innstående innskuddsbeløp på konto eller skyldig kredittbeløp.

(6) Med *virkedag* menes i denne loven dag da betalerens eller betalingsmottakerens betalings-tjenesteyter som medvirker til gjennomføringen av en betalingstransaksjon, holder åpent som påkrevd for slik gjennomføring.

(7) Med *oppdragsforetak* menes i denne loven en tjenesteyter som tilbyr finansoppdrag.

(8) Med *autentisering* menes i denne loven en fremgangsmåte som gjør det mulig å bekrefte en hendelse, et angitt innhold eller gyldigheten av en elektronisk signatur eller et elektronisk segl, og fremgangsmåte som gjør det mulig for en betalingstjenesteyter å kontrollere identiteten til en kunde eller gyldigheten av et bestemt betalingsinstrument, herunder bruken av kundens personlige sikkerhetsinformasjon.

(9) Med *sterk kundeautentisering* menes i denne loven autentisering som bygger på bruk av to eller flere elementer som er kategorisert som kunnskap (noe bare brukeren vet), besittelse (noe bare brukeren har) og iboende egenskap (noe brukeren er), som er så frittstående i forhold til hverandre at brudd på ett kriterium ikke innebærer risiko for brudd på de andre, og som er utformet på en slik måte at autentiseringsopplysningenes fortrolighet er sikret.

(10) Med *personlig sikkerhetsinformasjon* menes i denne loven personaliserte innretninger som en tjenesteyter stiller til rådighet for kunde eller annen bruker for autentiseringsformål.

III. Ufravikelighet, lovvalg mv.

§ 1-9 Ufravikelighet

(1) Loven kan ikke fravikes ved avtale til skade for en forbruker.

(2) Når kunden ikke er forbruker, viker loven for avtale, etablert praksis mellom partene eller annen sedvane som anses bindende mellom par-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tene. Med unntak for regler som bare gjelder for forbrukere, kan følgende bestemmelser ikke fravikes til skade for kunden: kapittel 1, § 2-4 første ledd annet punktum, § 2-5, § 3-4, § 3-9, § 3-12, § 3-48, § 3-53 første ledd, §§ 3-56 til 3-58, § 4-1, § 4-2, § 4-5, § 4-6, § 4-9, § 4-12, § 4-13 annet ledd annet og tredje punktum og tredje ledd, § 4-15 første ledd, § 4-16, § 4-17, § 4-18, § 4-24 med unntak for fristen på 13 måneder, § 4-26, § 4-28 annet ledd med unntak for fristen på 13 måneder, § 4-29, § 4-42 annet ledd, § 4-45 første og annet ledd og tredje ledd første punktum, § 4-50 fjerde ledd bokstav c, § 4-52, § 5-2 første ledd første punktum og § 5-7.

(3) Reglene i kapittel 1, § 3-1 første ledd, så langt ikke noe annet følger av særlige rettsregler, § 3-55 og kapittel 7 kan ikke fravikes ved avtale.

§ 1-10 *Lovvalg*

(1) Har en forbruker som er bosatt i riket, inngått avtale med en tjenesteyter hjemmehørende i en annen stat, skal norsk rett gjelde for avtalen dersom

- a) tjenesteyteren har gitt forbrukeren tilbud eller markedsført tjenesten her i riket, og forbrukeren her har gjort det som er nødvendig for at avtalen skal kunne inngås,
- b) tjenesteyteren eller en kommisjonær, agent eller annen representant for denne eller en megler her i riket har mottatt forbrukerens tilbud, aksept eller bestilling, eller
- c) avtalen er inngått av forbrukeren etter reise til utlandet i forbindelse med erverv av fast eiendom eller løsøre gjenstand eller finansiering av ervervet, og reisen er arrangert av tjenesteyteren, eller av selger i forståelse med tjenesteyteren.

(2) Det kan ikke avtales at rettsreglene i en stat utenfor EØS skal anvendes på en kredittavtale som har nær tilknytning til EØS-statens territorium, dersom forbrukeren ved dette får en dårligere rettsbeskyttelse enn etter loven her.

§ 1-11 *Gjennomføring av EØS-regelverk*

(1) Følgende rettsakter gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg XII, protokoll 1 til EØS-avtalen og avtalen for øvrig:

- a) EØS-avtalen vedlegg XII nr. 3 (forordning (EF) nr. 924/2009 om betalinger på tvers av landegrensene i Fellesskapet)
- b) EØS-avtalen vedlegg XII nr. 3a (forordning (EU) nr. 260/2012 og forordning (EU) nr. 248/2014) om tekniske og forretningsmessige krav til kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro).

(2) Kongen kan i forskrift fastsette regler om at forordning (EF) nr. 924/2009 også skal gjelde for annen valuta, samt nærmere regler om forordningenes krav til tvisteløsning i klageorgan.

(3) Kongen kan i forskrift gi regler til gjennomføring av direktiv (EU) 2019/882 om tilgjengelighetskrav for produkter og tjenester banktjenester rettet til forbrukere som nevnt i artikkel 2 nr. 2 bokstav d.

(4) Kongen kan i forskrift fastsette andre beløpsgrenser enn det som følger av regler i loven her, dersom dette på grunn av kursendringer er nødvendig for gjennomføringen av forpliktelser etter EØS-avtalen. Endres beløpsgrensen etter § 4-30 annet ledd, kan det fastsettes at den samme beløpsgrensen skal gjelde også etter § 3-20.

Kapittel 2. Betalingsoppgjør

I. Forholdet mellom betaleren og mottakeren ved betalingsoverføringer

§ 2-1 *Oppgjørsmåte*

(1) Betaling kan foretas ved overføring av beløpet til mottakerens konto, med mindre noe annet er avtalt eller mottakeren har bedt om utbetaling med kontanter.

(2) Mottakeren kan gi nærmere anvisning om betalingsmåten dersom dette ikke medfører vesentlig merutgift eller andre ulemper for betaleren.

(3) En forbruker har alltid rett til å foreta oppgjør med tvungne betalingsmidler hos betalingsmottakeren.

§ 2-2 *Tid og sted for betaling*

(1) Dersom betaleren har rett til å foreta oppgjør ved overføring til mottakerens konto, anses betalingen for å være skjedd når beløpet er godskrevet mottakerens betalingstjenesteyter. Ved overføring hos samme betalingstjenesteyter anses betalingen for å være skjedd når beløpet er godskrevet mottakerens konto. Når oppgjør skal skje med utbetaling i kontanter, anses betalingen for å være skjedd når beløpet er stilt til mottakerens disposisjon gjennom en betalingstjenesteyter på mottakerens sted og melding om dette er kommet frem til mottakeren.

(2) Dersom ikke annet er avtalt, anses dessuten en fastsatt betalingsfrist for å være avbrutt

- a) når en betalingstjenesteyter har mottatt betalingsoppdrag fra en betaler som er forbruker, jf. § 4-5 annet ledd
- b) når mottakeren mottar og aksepterer sjekk eller betalingsmiddel.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(3) Dersom et mottatt betalingsoppdrag ikke skal utføres straks, regnes avbruddet av betalingsfristen fra den avtalte betalingsdagen.

(4) Betalingsfristen avbrytes ikke dersom betalingstransaksjonen ikke blir gjennomført og dette skyldes betalerens eget forhold. Betalingstjenesteyteren skal i så fall varsle betaleren om dette i samsvar med § 4-6.

§ 2-3 Valuta

(1) Betalinger skal foretas i den valutaen som er avtalt.

(2) En betalingsmottaker eller en annen som på salgsstedet tilbyr en valutaomregning til betaleren før en betalingstransaksjon iverksettes, skal opplyse betaleren om gebyrer og om vekslingskursen som vil bli benyttet ved vekslingen. Betaleren skal samtykke til vekslingen på dette grunnlaget.

§ 2-4 Gebyr for bruk av betalingsinstrument og betalingsmiddel

(1) Dersom en betalingsmottaker krever gebyr eller gir rabatt for bruk av et bestemt betalingsinstrument eller betalingsmiddel, skal betaleren opplyses om dette før en betalingstransaksjon iverksettes. Betalingstjenesteyteren kan ikke hindre betalingsmottakeren i å kreve gebyr eller gi rabatt som nevnt. Dersom en betalingsmottaker krever gebyr for bruk av et bestemt betalingsinstrument eller betalingsmiddel fra en forbruker, kan gebyret ikke overstige betalingsmottakerens faktiske kostnad ved bruk av betalingsinstrumentet eller betalingsmiddelet. Dersom gebyret også omfatter utstedelse og eventuelt sending av regning til forbrukeren, kan denne delen av gebyret ikke overstige betalingsmottakerens faktiske kostnad ved å utstede og sende regningen. Kongen kan i forskrift forby eller begrense retten til å kreve gebyrer som nevnt i første og tredje punktum for å fremme konkurranse og bruk av effektive betalingsinstrumenter.

(2) Dersom betalingstjenesteyteren eller noen annen krever gebyr for bruk av et bestemt betalingsinstrument, skal kunden opplyses om dette før en betalingstransaksjon iverksettes.

(3) Betaleren er ikke forpliktet til å betale gebyr for bruk av et betalingsmiddel dersom opplysningsplikten i første eller annet ledd ikke er overholdt.

§ 2-5 Fordeling av gebyrer

(1) Gebyrene i forbindelse med en betalingstransaksjon som faller innenfor virkeområdet for kapittel 4, fordeles slik at betaleren betaler sin

betalingstjenesteyter gebyrene denne krever, og betalingsmottakeren betaler sin betalingstjenesteyter gebyrene denne krever.

(2) Første ledd gjelder bare dersom både betalerens og betalingsmottakerens betalingstjenesteyter, eventuelt den eneste betalingstjenesteyteren som er involvert i betalingstransaksjonen, er etablert innenfor EØS.

§ 2-6 Forbud mot å kreve gebyr for betalerens bruk av kort

(1) En betalingsmottaker kan ikke kreve gebyr for bruk av betalingsinstrument som er omfattet av forordning (EU) 2015/751 om formidlingsgebyrer for kortbaserte betalingstransaksjoner kapittel II, eller for betalingstjenester som er omfattet av forordning (EU) nr. 260/2012 om tekniske og forretningsmessige krav til kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro.

(2) Første ledd gjelder bare dersom både betalerens og betalingsmottakerens betalingstjenesteyter, eventuelt den eneste betalingstjenesteyteren som er involvert i betalingstransaksjonen, er etablert innenfor EØS.

II. Tilbakebetaling av kredittbeløp mv.

§ 2-7 Forbrukerens innsigelser mot kredittyteren

(1) Ved kjøp av varer eller tjenester kan forbrukeren overfor en annen kredittyter enn selgeren gjøre gjeldende de samme innsigelser og pengekrav på grunnlag av kjøpet som kunne gjøres gjeldende mot selgeren, såfremt kreditten ytes etter avtale mellom selgeren og kredittyteren. I tillegg til reklamasjon overfor selgeren etter reglene som gjelder for avtalen, må forbrukeren varsle kredittyteren ved første rimelige anledning.

(2) Har forbrukeren et pengekrav som etter første ledd kan gjøres gjeldende mot kredittyteren, er kredittyterens ansvar begrenset til det kredittbeløpet som forbrukeren har mottatt av kredittyteren i anledning kjøpet.

§ 2-8 Innsigelse fra kausjonist og samskyldner

Vilkår i en kausjonsavtale med en forbruker om at forbrukeren skal være avskåret fra å gjøre gjeldende innsigelser eller motkrav på grunnlag av kredittavtalen, er ugyldig når ikke noe annet følger av lov. Det samme gjelder for tilsvarende vilkår i en kredittavtale med en samskyldner som er forbruker.

§ 2-9 Tilbakebetaling av kredittbeløp

(1) Ved tilbakebetaling av kreditt skal det betales renter, gebyr og andre kredittkostnader regnet frem til og med betalingsdagen, jf. likevel § 2-10.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(2) Når ikke noe annet er særskilt bestemt, skal kredittbeløpet, påløpte renter og andre kredittkostnader tilbakebetales når kreditor krever det. Beløpet kan helt eller delvis tilbakebetales før avtalt tid for tilbakebetaling av kreditten.

(3) Er det ved betaling av avdrag eller annen delvis tilbakebetaling ikke angitt hvordan betalingen skal avregnes mot det utestående kravet, og det ikke fremkommer noe annet av sammenhengen, skal betalingen avregnes mot det tidligst forfalte kravet etter kredittavtalen.

(4) Forsinkelsesrenteloven gjelder ved forsinket betaling i tilknytning til kredittavtalen, med mindre det er avtalt vilkår som er gunstigere for skyldneren. Ved boliglån gjelder forsinkelsesrenteloven § 4 til fordel for skyldneren selv om skyldneren ikke er forbruker.

§ 2-10 Tap og gevinst ved førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt

(1) Ved førtidig tilbakebetaling av kreditt der en eller flere rentesatser etter avtalen er helt eller delvis bundet for kredittavtalens varighet eller en del av kredittavtalens varighet (fastrentekreditt), kan kreditor kreve dekket tap som følge av tilbakebetalingen dersom dette følger av avtalen. Skyldneren hefter ikke for mer enn det rentebeløpet som ellers skulle ha vært betalt ved forfall. Første punktum gjelder ikke

- dersom skyldig beløp er 50 000 kroner eller mindre
- dersom skyldneren ikke er opplyst om kreditors rett til tapsdekning etter § 3-25 bokstav g
- dersom skyldneren før utløpet av akseptfristen i et forslag til endring av kredittvilkårene har varslet om førtidig tilbakebetaling, og betalingen skjer senest fire uker etter utløpet av akseptfristen. Etter utløpet av akseptfristen skal skyldneren betale markedsrente for benyttet kreditt.

(2) Dersom kreditor etter avtalen kan kreve dekning av tap etter første ledd, skal skyldneren i tilsvarende utstrekning godskrives gevinst som kreditor oppnår som følge av førtidig betaling. Retten til godskriving av slik gevinst kan fravikes i avtalen selv om skyldneren er forbruker. Forbrukeren må i så fall være gjort kjent med dette før avtaleinngåelsen.

(3) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om beregning av tap og gevinst etter bestemmelsen her.

§ 2-11 Tilbakelevering av gjeldsbrev mv.

Når pengekravet er tilbakebetalt eller på annen måte falt bort, skal skyldneren og kausjo-

nisten gis en bekreftelse på dette i et skriftlig dokument, jf. § 3-2 fjerde ledd. Omsetningsgjeldsbrev skal gjøres ugyldig og leveres tilbake til skyldneren.

§ 2-12 Sletting av panteheftelser mv.

Når pengekravet er tilbakebetalt eller på annen måte falt bort, skal kreditor sørge for sletting eller frigivelse av pant og annen sikkerhet for pengekravet, dersom ikke noe annet er avtalt i forbindelse med tilbakebetalingen.

III. Overdragelse av pengekrav (kreditorskifte)

§ 2-13 Lovens anvendelse ved overdragelse av pengekrav. Samtykke og varsel

(1) Ved overdragelse av pengekrav som er stiftet ved avtale etter kapittel 5 om kredittavtaler eller kapittel 6 om kausjonsavtaler, gjelder loven tilsvarende i forholdet mellom skyldneren og erververen av pengekravet, med mindre noe annet er fastsatt i lov.

(2) Når et finansforetak som nevnt i finansforetaksloven § 1-3 eller en kommune eller fylkeskommune er kreditor for et pengekrav som nevnt i første ledd, kan pengekravet overdras bare dersom skyldneren særskilt samtykker til overdragelsen. Samtykket kan tidligst gis 30 dager før overdragelsen. Kravet om samtykke i første punktum gjelder likevel ikke dersom pengekravet overdras til et organ for stat eller kommune eller til et finansforetak som etter reglene i finansforetaksloven eller regler gitt i medhold av i finansforetaksloven kan tilby tilsvarende kreditt til forbrukere i Norge.

(3) Avhenderen skal varsle skyldneren om overdragelsen av pengekravet. Dette gjelder likevel ikke dersom avhenderen ved overdragelsen av pengekravet har inngått avtale med erververen om fortsatt å opptre som kreditor overfor skyldneren på vegne av erververen.

§ 2-14 Skyldnerens rett til å gjøre innsigelser gjeldende mot erververen av pengekravet

(1) Ved overdragelse eller pantsetting av pengekrav som nevnt i § 2-13 første ledd kan skyldneren overfor erververen eller panthaveren gjøre gjeldende de samme innsigelser og motkrav som skyldneren kunne gjøre gjeldende overfor avhenderen, med mindre noe annet er fastsatt i lov.

(2) Kreditor for pengekrav som nevnt i § 2-13 første ledd må ikke utstede eller motta veksler for et pengekrav mot en skyldner som er forbruker. Det samme gjelder annen skylderklæring som ved overdragelse eller pantsetting kan avskjære eller innskrenke forbrukerens rett til å gjøre gjel-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

dende innsigelser eller motkrav på grunnlag av kredittavtalen eller kausjonsavtalen.

IV. Særskilte bestemmelser

§ 2-15 *Krav oppstått ved spill eller veddemål*

(1) Et løfte om betaling ved deltakelse i spill eller veddemål er ikke bindende, med mindre spillet eller veddemålet er tillatt ved lov. Uten hensyn til om spillet eller veddemålet er tillatt ved lov, gjelder det samme for krav på tilbakebetaling av kreditt når kredittøyeren visste at kreditten ville bli benyttet til deltakelse i spill eller veddemål.

(2) Er betalingen gjennomført, kan den kreves tilbakebetalt. En frivillig betaling i penger er likevel bindende dersom betaleren visste at han eller hun ikke var forpliktet til å betale.

§ 2-16 *Regress*

(1) Den som har måttet eller har hatt rett til å oppfylle en annen skyldners pengeforpliktelse, kan straks søke tilbake sitt utlegg hos skyldneren.

(2) Er flere skyldnere solidarisk ansvarlige for en pengeforpliktelse og en av dem har oppfylt forpliktelsen, kan denne skyldneren straks søke tilbake sitt utlegg hos samskyldnerne. Oppnås ikke dekning hos en samskyldner, kan skyldneren søke tilbake hos de øvrige samskyldnerne det som skulle falle på hver av disse etter rettsforholdet dem imellom.

(3) Bestemmelsene i denne paragrafen kan fravikes ved avtale, med mindre noe annet er særskilt bestemt.

Kapittel 3. Finansielle tjenester

I. Alminnelige bestemmelser

§ 3-1 *Tjenesteyterens alminnelige plikter*

(1) For å ivareta kundenes interesser og markedets integritet på beste måte skal tjenesteyteren på rimelig vis identifisere eventuelle egne interessekonflikter og skal opptre ærlig, redelig og profesjonelt. Tjenesteyteren skal opptre faglig forsvarlig ut fra de plikter som gjelder for tjenesten, og det som ellers er avtalt.

(2) Tjenesteyteren skal benytte avtalt kommunikasjonsform og norsk eller et annet språk som partene har avtalt. Kunden skal få de opplysningene som er nødvendige for å kunne forstå, overveie og sammenligne tilgjengelige tilbud. Alle opplysninger skal være klare, og de skal ikke være villedende. Prisopplysninger skal gis i norske kroner, hvis ikke annen valuta er avtalt.

(3) Før avtale inngås skal tjenesteyteren identifisere kundens krav og behov på grunnlag av opplysninger innhentet fra kunden, herunder opp-

lysninger om kundens økonomiske situasjon i den utstrekning det er relevant. Omfanget av opplysninger skal tilpasses produktenes og tjenestenes kompleksitet og typen kunde. Tilbud og anbefalinger skal være i samsvar med kundens krav og behov. Tjenesteyteren skal etter behov veilede kunden i valget mellom de ulike produktene og tjenestene som tilbys. En personlig anbefaling til kunden skal inntas i et skriftlig dokument, jf. § 3-2 fjerde ledd, som tjenesteyteren skal gi til kunden. Vilklårene i tilbudet må ikke innebære en usaklig forskjellsbehandling av kunden sammenlignet med vilkår tjenesteyteren tilbyr tilsvarende kunder. Tjenesteyteren skal dessuten på rimelig vis forsikre seg om at kunden forstår de viktigste opplysningene og eventuell advarsel om risiko forbundet med avtalen.

(4) Tjenesteytere og ansatte som gir råd om finansielle tjenester, må ha tilstrekkelige kunnskaper om sine plikter i forbindelse med slik rådgivning etter nærmere regler gitt i medhold av syvende ledd.

(5) Tjenesteyteren kan ikke kreve særskilt vederlag for oppfyllelse av opplysnings- eller varslingsplikter etter denne loven eller forskrift gitt i medhold av loven. I den utstrekning det er avtalt, kan det likevel kreves rimelige gebyrer i samsvar med tjenesteyterens faktiske kostnader for ytterligere eller hyppigere opplysninger eller varsler mv., eller for at opplysninger stilles til rådighet på annen måte enn det som kreves etter lov eller forskrift.

(6) Annet til femte ledd gjelder ikke for tjenester som er omfattet av verdipapirhandeloven.

(7) Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om tjenesteyterens plikter etter første til femte ledd, herunder krav til faglige kvalifikasjoner for virksomheten og ansatte i virksomheten, krav om dokumentasjon av kvalifikasjonene og regler om tilsyn med disse kravene.

§ 3-2 *Elektroniske meldinger, varsler og skriftlig dokument*

(1) Meldinger mv. etter denne loven kan sendes til eller gjøres tilgjengelige for mottakeren ved bruk av elektronisk kommunikasjon dersom dette gjøres på en betryggende måte. Tjenesteyteren skal ved avtaleinngåelsen eller når elektronisk kommunikasjon benyttes første gang, opplyse mottakeren om at vedkommende kan reservere seg mot denne kommunikasjonsformen og om rettsvirkningene av valget, jf. annet ledd. Ved melding om heving, oppsigelse, sperring, tvangsfullbyrdelse eller lignende forhold som det er avgjørende at mottakeren får kunnskap om, skal tjenes-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

teyteren forsikre seg om at mottakeren har fått kunnskap om at meldingen er mottatt.

(2) Når det etter avtalerettslige regler er tillagt rettsvirkninger at en melding etter denne loven er kommet frem, anses en elektronisk melding til tjenesteyteren å være kommet frem fra det tidspunktet meldingen på en betryggende måte er sendt til eller gjort tilgjengelig for tjenesteyteren. En elektronisk melding fra tjenesteyteren anses for å være kommet frem først når mottakeren har fått kunnskap om at meldingen er mottatt. Har mottakeren samtykket til elektronisk kommunikasjon, anses meldingen likevel å være kommet frem når den på avtalt måte er kommet frem til mottakeren.

(3) Stilles det i denne loven krav om at noen skal varsles, skal varselet eller en melding om varselet sendes direkte til mottakeren.

(4) Stilles det i denne loven krav om bruk av skriftlig dokument, skal det brukes papir eller et annet varig medium som for mottakeren er egnet til å lagre informasjonen dokumentet inneholder, og som gir mulighet til uendret gjengivelse av den lagrede informasjonen for bruk i et tidsrom som er tilstrekkelig for formålet. Med skriftlig menes at det er benyttet skrifttegn.

(5) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hva som skal anses som en betryggende måte etter denne paragrafen.

§ 3-3 *Opplysninger i alminnelige vilkår og i markedsføring*

(1) Opplysninger om tjenesteyterens alminnelige vilkår skal være enkelt tilgjengelige på tjenesteyterens nettsider og i salgslonale. En forbruker skal på forespørsel få utlevert vilkårene på papir. Vilårene skal være konsistente i sin utforming, språklig klare og lett lesbare på norsk. Prisopplysninger skal gis i norske kroner.

(2) Markedsføring av finansavtaler skal utføres i samsvar med markedsføringslovens regler.

(3) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om krav til opplysninger og annet innhold i tjenesteyterens alminnelige vilkår. Kongen kan i forskrift også gi regler om markedsføring av finansavtaler, herunder om markedsføring som skal anses som urimelig handelspraksis etter markedsføringsloven § 6.

§ 3-4 *Personer med verge*

(1) Når en tjenesteyter skal gi opplysninger til en kunde etter bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, og kunden har verge, gjelder følgende når ikke annet er særskilt bestemt:

a) Er kunden under 18 år, skal opplysningene gis til kundens verge eller verger, med mindre

noe annet følger av § 4-52. Tjenesteyteren skal gi kunder som har fylt 12 år, innsyn i opplysninger om eget kundeforhold når den mindreårige kunden ber om det.

b) Har kunden fylt 18 år, skal opplysningene gis til både kunden og vergen.

(2) Første ledd gjelder tilsvarende for opplysninger som en tjenesteyter skal gi til en kunde etter en avtale som er omfattet av denne loven.

(3) Kongen kan i forskrift fastsette at opplysninger som nevnt i første og annet ledd også skal gis fylkesmannen. I forskriften kan det gis nærmere regler om hvordan opplysningsplikten skal oppfylles, herunder kan det gjøres unntak fra reglene i paragrafen her.

§ 3-5 *Alminnelig bevisbyrde*

(1) Med mindre noe annet er særskilt bestemt, skal bevisbyrden for en faktisk omstendighet bæres av den part som har best mulighet for og oppfordring til å sikre bevis for denne omstendigheten.

(2) Tjenesteyteren har likevel alltid bevisbyrden for at tjenesteyterens plikter etter lov og forskrift er oppfylt.

§ 3-6 *Bevisbyrde og beviskrav for elektronisk avtaleinngåelse*

(1) Hvis den som har rett til å bruke en elektronisk signatur som kan benyttes til å inngå avtale om finansiell tjeneste, nekter for å ha samtykket til en avtaleinngåelse elektronisk eller hevder at avtalen ikke ble gyldig inngått, har tjenesteyteren bevisbyrden for at avtaleinngåelsen ble autentisert, korrekt validert, registrert og ikke var berørt av teknisk svikt eller andre feil knyttet til avtaleinngåelsen.

(2) Hvis det er benyttet en kvalifisert valideringstjeneste for kvalifiserte elektroniske signaturer, har den kvalifiserte tilbyderen av tillitstjenesten innenfor rammen av sitt ansvarsområde bevisbyrden for at den kvalifiserte elektroniske signaturen er korrekt validert i samsvar med krav fastsatt i forordning (EU) nr. 910/2014 og ikke berørt av teknisk svikt eller andre feil knyttet til tillitstjenesten denne har ansvaret for.

(3) Hvis den som har rett til å bruke en elektronisk signatur som kan benyttes til å inngå avtale om finansiell tjeneste, nekter for å ha samtykket til en avtaleinngåelse elektronisk, er bruken av elektroniske signaturfremstillingsdata, jf. §§ 3-16 til 3-21, ikke i seg selv tilstrekkelig til å bevise at avtaleinngåelsen var gjort med samtykke av rettighetshaveren, eller at rettighetshaveren har opptrådt svikaktig eller forsettlig eller ved

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

grov uaktsomhet har unnlatt å oppfylle en eller flere av sine plikter etter § 3-19. Tjenesteyteren, herunder eventuelt kvalifisert tilbyder av tillitstjenester, skal legge frem dokumentasjon for å kunne bevise at det foreligger svikaktig opptreden, forsett eller grov uaktsomhet fra rettighets-haverens side.

(4) Det kreves kvalifisert sannsynlighetsovervekt for å bevise at en forbruker har samtykket til elektronisk avtaleinngåelse eller svikaktig eller forsettlig har unnlatt å oppfylle en eller flere av pliktene etter § 3-19.

§ 3-7 *Bevisbyrde og beviskrav for betalingstransaksjoner*

(1) Hvis en kunde nekter for å ha godkjent en gjennomført betalingstransaksjon eller hevder at betalingstransaksjonen ikke ble korrekt gjennomført, har betalingstjenesteyteren bevisbyrden for at betalingstransaksjonen ble autentisert, korrekt registrert og bokført og ikke var berørt av teknisk svikt eller andre feil i den leverte betalingstjenesten.

(2) Hvis betalingstransaksjonen er iverksatt gjennom en betalingsfullmektig, er det betalingsfullmektigen som innenfor rammen av sitt ansvarsområde har bevisbyrden for at betalingstransaksjonen ble autentisert og korrekt registrert og ikke var berørt av teknisk svikt eller andre feil knyttet til den betalingstjenesten denne har ansvaret for.

(3) Hvis en kunde nekter for å ha godkjent en gjennomført betalingstransaksjon, er bruken av et betalingsinstrument som er registrert av betalingstjenesteyteren, herunder eventuelt betalingsfullmektigen, ikke i seg selv tilstrekkelig til å bevise at betalingstransaksjonen var godkjent av betaleren, eller at betaleren har opptrådt svikaktig eller forsettlig eller ved grov uaktsomhet har unnlatt å oppfylle en eller flere av sine plikter etter § 4-23 første ledd og § 4-24 første ledd. Betalingstjenesteyteren, herunder eventuelt betalingsfullmektigen, skal legge frem dokumentasjon for å kunne bevise at det foreligger svikaktig opptreden, forsett eller grov uaktsomhet fra kundens side.

(4) Det kreves kvalifisert sannsynlighetsovervekt for å bevise at en forbruker har samtykket til en betalingstransaksjon eller svikaktig eller forsettlig har unnlatt å oppfylle en eller flere av pliktene etter § 4-23 første ledd og § 4-24 første ledd.

§ 3-8 *Avvikling*

(1) Uten hensyn til ellers gjeldende regler om oppsigelse og heving kan tjenesteyteren sperre videre bruk av eller på annen måte avvikle en avtale om finansielle tjenester så langt dette er

nødvendig for at tjenesteyteren skal kunne oppfylle plikter som er fastsatt i lov, regler gitt i medhold av lov eller pålegg fra offentlig myndighet eller domstol. Adgangen til sperring eller avvikling etter første punktum gjelder bare så langt tjenesteyteren ikke i stedet kan si opp avtalen etter regler om oppsigelse.

(2) Tjenesteyteren skal i et skriftlig dokument varsle kunden om at tjenesteyteren ikke er i stand til å tilby den aktuelle tjenesten til kunden, og om avviklingen, og skal gi en nærmere begrunnelse dersom dette ikke vil være i strid med plikter tjenesteyteren er pålagt etter første ledd. Det skal også opplyses om klageadgang og om muligheten for tvisteløsning i etablert klageorgan etter § 3-54. Varselet skal om mulig gis kunden før avvikling iverksettes, med mindre tjenesteyteren på grunn av faktiske eller rettslige omstendigheter vil være forhindret fra å gi slikt varsel. Varsel skal i så fall gis straks hindringen er bortfalt, med mindre det åpenbart anses som unødvendig å gi varsel på dette tidspunktet.

(3) Når ikke noe annet følger av tjenesteyterens plikter som nevnt i første ledd eller regler om heving, gjelder reglene om tjenesteyterens oppsigelse av kontoavtaler i § 4-42 tredje ledd og reglene om oppsigelse av kredittavtale i § 5-13 annet og tredje ledd tilsvarende så langt de passer for avvikling av en kontoavtale eller en kredittavtale.

(4) Kunden kan gjøre krav gjeldende mot tjenesteyteren etter reglene i denne loven som følge av avvikling bare dersom tjenesteyteren på avtale-tidspunktet

- forstod eller måtte forstå at avtalen ville være i strid med de forhold som senere medfører avvikling av avtalen etter første ledd, og
- forstod eller måtte forstå at forholdene ville føre til avvikling av avtalen.

Tjenesteyteren er ikke ansvarlig overfor kunden for avvikling som skyldes forhold som kunden kan klandres for.

II. *Avtaleinngåelse*

§ 3-9 *Avtaleinngåelsen*

(1) Med mindre noe annet er særskilt bestemt, skal avtale om finansiell tjeneste inngås i et skriftlig dokument.

(2) Tjenesteyteren skal ved avtaleinngåelsen påse

- at avtalens innhold på dette tidspunktet i sin helhet er tilgjengelig for kunden i et skriftlig dokument
- at det benyttes en betryggende autentiseringsmetode for å bekrefte inngåelse av en

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

avtale med kunden og med det angitte innholdet

c) at avtalen blir signert hvis kunden er forbruker.

(3) Avtalen og avtalevilkårene er bindende for kunden bare dersom avtaleinngåelsen er gjennomført i samsvar med første og annet ledd. Dette gjelder likevel ikke

a) hvis kunden ikke ønsker å påberope seg manglende avtalebinding, eller

b) hvis tjenesteyteren, under hensyn til avtalens karakter og vilkårenes betydning for kunden, godtgjør at kunden likevel har gitt samtykke til å bli bundet av avtalevilkårene.

Bokstav b gjelder ikke for kausjonsavtaler som ikke inneholder opplysninger om kausjonsansvaret etter § 3-36 annet ledd. Er kunden forbruker, gjelder bokstav b heller ikke for innledende avtale om kreditt eller kausjon som ikke er signert etter annet ledd bokstav c.

(4) Etter at avtalen er inngått, skal tjenesteyteren på forespørsel straks gi kunden tilgang til skriftlig dokument med avtalevilkårene som nevnt i annet ledd bokstav a, jf. også § 3-22 fjerde ledd. En kunde som er forbruker, kan kreve at avtalevilkårene gis på papir.

§ 3-10 Særskilt om enkeltstående finansielle tjenester

§ 3-9 første til tredje ledd gjelder ikke for enkeltstående finansielle tjenester som er omfattet av en innledende avtale om slike finansielle tjenester, når den innledende avtalen er inngått i samsvar med § 3-9 første til tredje ledd.

§ 3-11 Når tjenesteyteren har flere avtalemotparter i samme avtale

(1) Når tjenesteyteren inngår avtale om en finansiell tjeneste med to eller flere forbrukere i samme avtale, regnes hver forbruker som én kunde med hensyn til tjenesteyterens plikter etter denne loven, med mindre noe annet er særskilt bestemt.

(2) Ved avtaler som nevnt i første ledd kreves det samtykke fra hver forbruker som blir bundet av disposisjoner i forbindelse med avtalen, med mindre noe annet er særskilt bestemt. Denne paragrafen er ikke til hinder for at en kunde i tilknytning til betalingstjenester gir en tredjeperson fullmakt eller rett til å disponere i samsvar med reglene i § 4-2.

(3) Reglene i § 3-2, § 3-9 og §§ 3-12 til 3-14 gjelder tilsvarende så langt de passer for avtaler i tilknytning til en finansiell tjeneste mellom tjenesteyteren og en avtalemotpart som er forbruker uten å bli ansett som tjenesteyterens kunde.

§ 3-12 Krav til avtalens innhold

(1) Opplysninger om vilkår som skal gis kunden etter § 3-22 første ledd før avtaleinngåelsen, skal anses som en del av avtalen så langt opplysningene er relevante for en eller flere av de avtalte finansielle tjenestene. Tjenesteyteren skal påse at vilkårene inntas i den skriftlige avtalen.

(2) Ved avtaler etter kapittel 4, 5 og 6 skal tjenesteyteren sørge for at den skriftlige avtalen inneholder opplysninger som nevnt i hvitvaskingsloven § 12 første ledd når kunden er en fysisk person, og § 13 første ledd når kunden er en juridisk person.

§ 3-13 Endring av avtalevilkår

(1) Når partene er enige om å endre avtalen, gjelder reglene i §§ 3-9 til 3-12 tilsvarende for de nye vilkårene så langt de passer, med mindre noe annet er særskilt bestemt.

(2) Endring av vilkår til skade for kunden kan tidligst settes i verk to måneder etter at kunden er varslet om tjenesteyterens endringsforslag.

(3) Tjenesteyterens forslag til endring av avtalens bestemmelser om renter, gebyrer eller andre kostnader skal begrunnes.

(4) Når avtalen er signert av en forbruker, jf. § 3-9 annet ledd bokstav c, kan det avtales at avtalens vilkår senere skal kunne endres med bindende virkning uten at forbrukeren signerer. Tilbud som gis i en telefonsamtale med en forbruker uten at forbrukeren selv har oppfordret tjenesteyteren om å gi tilbudet, er ikke bindende uten skriftlig aksept, jf. § 3-39 første ledd bokstav e.

§ 3-14 Passivt samtykke til endring av avtalevilkår

(1) På de vilkår som ellers gjelder etter § 3-13, kan det avtales at kunden kan samtykke til en foreslått endring av avtalevilkårene ved å forholde seg passiv, og at kunden for ikke å bli bundet må varsle tjenesteyteren om at endringsforslaget er avvist. Et varsel om at forslaget avvises, må meddeles tjenesteyteren senest innen det foreslåtte iverksettningstidspunktet for nye vilkår. Er tjenesteyteren ikke varslet innen denne fristen, er de foreslåtte vilkårene bindende for partene.

(2) Tjenesteyteren skal i varsel om forslag til endring av avtalevilkårene gi opplysninger om hvordan kunden kan unngå å bli bundet av endringsforslagene ved passivt samtykke. Hvis manglende samtykke fra kunden gir tjenesteyteren rett til å si opp avtalen, jf. §§ 4-43 og 5-14, skal det i varselet opplyses om at kunden har rett til å si opp avtalen straks og vederlagsfritt innen iverksettningstidspunktet for nye avtalevilkår.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 3-15 *Referanserente og referansevekslingskurs*

(1) Endring av rentesats eller vekslingskurs kan gjennomføres straks og uten varsel etter § 3-14 annet ledd dersom dette følger av avtalen og endringen bygger på

- a) en rentesats som stammer fra en offentlig tilgjengelig kilde som begge parter kan kontrollere (referanserentesats), eller
- b) en vekslingskurs som stilles til rådighet av betalingstjenesteyteren eller stammer fra en offentlig tilgjengelig kilde (referansevekslingskurs).

(2) Ved endring av rentesats eller vekslingskurs etter første ledd skal kunden informeres om enhver endring av rentesatsen i et skriftlig dokument så snart som mulig, med mindre det er avtalt at opplysningene skal stilles til rådighet med en bestemt hyppighet eller på en bestemt måte. Endringer i rentesatser eller vekslingskurser som benyttes i betalingstransaksjoner, skal beregnes og gjennomføres på en nøytral måte uten forskjellsbehandling mellom kundene.

III. Elektronisk signatur og elektronisk segl

§ 3-16 *Definisjoner og virkeområde*

(1) I §§ 3-17 til 3-21 menes med

- a) *elektronisk signatur*: kvalifisert elektronisk signatur i samsvar med forordning (EU) nr. 910/2014 om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner i det indre marked og regler gitt i eller i medhold av lov om elektroniske tillitstjenester
- b) *rettighetshaver*: en fysisk person som har rett til å fremstille en elektronisk signatur som kan benyttes til å inngå avtale om finansiell tjeneste
- c) *tilbyder*: en tilbyder av tillitstjenester som leverer en eller flere kvalifiserte tillitstjenester, som har fått tildelt status som kvalifisert av et tilsynsorgan, og som tilbyr en elektronisk tjeneste bestående av fremstilling, kontroll og validering av elektroniske signaturer
- d) *misbruk*: tap, tyveri eller uberettiget tilegnelse av elektroniske signaturfremstillingsdata.

(2) Reglene i §§ 3-17 til 3-21 gjelder tilsvarende for juridiske personers fremstilling av elektroniske segl.

(3) Kongen kan i forskrift gi regler om at reglene i denne paragrafen og §§ 3-17 og 3-18 helt eller delvis skal gjelde tilsvarende for annen elektronisk signaturløsning.

§ 3-17 *Plikter for tilbydere av elektroniske signaturløsninger*

(1) Tilbyderen skal samtidig med at elektroniske signaturfremstillingsdata blir gjort tilgjengelige for bruk, opplyse rettighetshaveren om hvordan det skal varsles om misbruk. Tilbyderen skal sikre at varsel om misbruk til enhver tid kan mottas. Når varselet er mottatt, skal tilbyderen straks hindre enhver videre bruk av de elektroniske signaturfremstillingsdataene.

(2) Tilbyderen skal bekrefte skriftlig at varsel om misbruk er mottatt. Dokumentasjon for mottatt varsel skal kunne fremlegges av tilbyderen i minst 18 måneder etter at varselet ble mottatt.

(3) Tilgang til å benytte elektroniske signaturfremstillingsdata skal gis rettighetshaveren bare på grunnlag av forespørsel fra rettighetshaveren selv, med mindre de elektroniske signaturfremstillingsdataene erstatter tidligere utstedte elektroniske signaturfremstillingsdata.

(4) Tilbyderen har risikoen ved sending av elektroniske signaturfremstillingsdata, herunder sikkerhetsinformasjon som skal forhindre misbruk av elektroniske signaturfremstillingsdata.

§ 3-18 *Tjenesteytere som tilbyr å inngå avtale ved bruk av elektronisk signatur*

En tjenesteyter som tilbyr en kunde å inngå finansavtale ved bruk av elektronisk signatur, skal ha lett tilgjengelige opplysninger om hvordan kunden skal varsle om misbruk av elektroniske signaturfremstillingsdata for de elektroniske signaturene som tjenesteyteren aksepterer.

§ 3-19 *Rettighetshaverens plikter*

(1) Den som har rett til å bruke en elektronisk signatur som kan benyttes til å inngå avtale om finansiell tjeneste, skal bruke de elektroniske signaturfremstillingsdataene i samsvar med vilkårene for utstedelse og bruk og skal ta alle rimelige forholdsregler for å beskytte personlig sikkerhetsinformasjon som er knyttet til de elektroniske signaturfremstillingsdataene, så snart disse er mottatt. Vilkårene for utstedelse og bruk skal være objektive, ikke innebære forskjellsbehandling og stå i forhold til formålet.

(2) En rettighetshaver som blir oppmerksom på misbruk av elektroniske signaturfremstillingsdata, skal uten ugrunnet opphold varsle i samsvar med de rutiner som er oppgitt av tjenesteyteren eller tilbyderen som har utstedt den aktuelle elektroniske signaturen.

(3) Rettighetshaveren taper sin rett til å gjøre gjeldende krav etter § 3-20 mot tjenesteyteren på

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

grunn av misbruk av elektroniske signaturfremstillingsdata dersom tjenesteyteren ikke varsles om kravet uten ugrunnet opphold etter at rettighetshaveren ble kjent med misbruket, og senest 13 måneder etter at misbruket fant sted. Fristen på 13 måneder gjelder ikke dersom tjenesteyteren har unnlatt å gi rettighetshaveren transaksjonsopplysninger eller annen relevant informasjon hvor transaksjon eller avtale som misbruket har ledet til, fremgår, og som etter loven her skal gis til tjenesteyterens kunder.

§ 3-20 Ansvar for tap ved misbruk av elektronisk signatur

(1) Dersom rettighetshaveren kan holdes ansvarlig etter ellers gjeldende rettsregler for tap tjenesteyteren har lidt som følge av misbruk av elektroniske signaturfremstillingsdata, kan rettighetshaveren likevel kreve at tjenesteyteren overfor rettighetshaveren skal være ansvarlig for hele tapet når ikke annet følger av reglene i annet til femte ledd.

(2) Rettighetshaveren svarer med en egenandel på inntil 450 kroner. Rettighetshaveren svarer likevel ikke med en slik egenandel dersom rettighetshaveren ikke kunne ha oppdaget misbruket på forhånd og heller ikke har opptrådt svikaktig.

(3) Rettighetshaveren svarer med en egenandel på inntil 12 000 kroner dersom tapet skyldes at rettighetshaveren grovt uaktsomt har unnlatt å oppfylle sine plikter etter § 3-19 første og annet ledd.

(4) Rettighetshaveren kan holdes ansvarlig for hele tapet i samsvar med ellers gjeldende rettsregler dersom rettighetshaveren forsettlig har misligholdt en eller flere av sine plikter etter § 3-19 første og annet ledd.

(5) Rettighetshaveren svarer ikke for tap som skyldes tjenesteyteren selv, noen som opptre på tjenesteyterens vegne, eller noen som tjenesteyteren selv representerer. Med mindre rettighetshaveren har opptrådt svikaktig, svarer rettighetshaveren heller ikke for tap som nevnt i første ledd i følgende tilfeller:

- når tap oppstår etter at rettighetshaveren har varslet tilbydereren eller tjenesteyteren om misbruk eller fare for misbruk i samsvar med § 3-19 annet ledd
- når plikten til å tilrettelegge for varsling etter § 3-17 eller § 3-18 er misligholdt
- når det ikke er benyttet sikkerhetsnivået «høyt» til et elektronisk identifikasjonsmiddel, herunder de tekniske minstespesifikasjonene, minstestandardene og minstekravene for fremgangsmåter som er fastsatt i medhold av

forordning (EU) nr. 910/2014 om elektronisk identifikasjon og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner i det indre marked artikkel 8 nr. 3 bokstav c

- når tjenesteyteren ikke har krevd sterk kundeautentisering hvis dette er relevant.

§ 3-21 Lemping av rettighetshaverens ansvar

(1) Rettighetshaverens ansvar kan lempes når det er rimelig tatt i betraktning arten av den personlige sikkerhetsinformasjonen som var knyttet til de misbrukte elektroniske signaturfremstillingsdataene, omstendighetene som forelå da misbruket ble utført, og eventuell manglende aktsomhet eller andre forhold på tjenesteyterens side som har medvirket til at tapet oppsto.

(2) Rettighetshaverens ansvar kan også lempes dersom en leverandør av varer eller tjenester som har mottatt en ytelse på grunnlag av misbrukte elektroniske signaturfremstillingsdata i tilknytning til en finansiell tjeneste, forsto eller burde forstå at bruken av de elektroniske signaturfremstillingsdataene var urettmessig.

(3) Lemping kan ikke skje hvis tapet skyldes at rettighetshaveren har opptrådt svikaktig eller forsettlig har unnlatt å oppfylle sine plikter etter § 3-19.

IV. Opplysningsplikt om finansielle tjenester og avtalevilkår

§ 3-22 Opplysningsplikt før avtaleinngåelsen

(1) Når ikke noe annet er særskilt bestemt, skal tjenesteyteren i god tid før avtale inngås gi kunden avtalevilkårene og alle relevante opplysninger i samsvar med reglene gitt i eller i medhold av annet til sjetten ledd og §§ 3-23 til 3-39.

(2) Opplysningsplikten etter §§ 3-24 til 3-29 gjelder for alle avtaler om finansielle tjenester som inngås ved fjernsalg, og for avtaler etter kapittel 4, 5 og 6 uansett salgsform. Opplysningsplikten etter §§ 3-24 til 3-29 gjelder uansett salgsform også for følgende avtaler:

- avtaler om finansoppdrag som ikke er omfattet av verdipapirhandelloven
- avtaler som inngås med en forbruker om leiefinansiering som nevnt i § 5-23 annet ledd når avtalen varer mer enn 30 dager regnet fra utløpet av leveringsmåneden for leieobjektet
- avtaler om finansiell garanti e.l. til fordel for en forbruker.

(3) Blir avtalen inngått på forespørsel fra kunden ved bruk av fjernkommunikasjon, slik at det ikke er mulig å gi kunden avtalevilkår og opplysninger før avtaleinngåelsen, skal avtalevilkårene og opplysningene gis kunden umiddelbart etter at

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

avtalen er inngått eller det er gjennomført en enkeltstående betalingstransaksjon. Første punktum innebærer ingen begrensning i de regler som gjelder for avtaleinngåelsen, herunder krav til signatur. For alle avtaler om finansielle tjenester som inngås utenom tjenesteyterens faste forretningslokaler, skal tjenesteyteren sørge for at kunden gis opplysninger om angrerett som nevnt i § 3-25 bokstav h, selv om det for øvrig ikke gjelder en opplysningsplikt etter regler i annet ledd.

(4) Kunden kan så lenge avtaleforholdet består kreve å få avtalevilkårene og opplysningene nevnt i første ledd.

(5) Gjelder avtalen flere enkeltstående tjenester på like vilkår som leveres innenfor en periode på ett år, gjelder reglene i første ledd ved første gangs levering selv om det ikke er inngått en innledende avtale om levering av tjenestene. Er det gått mer enn ett år siden siste gang tjenesten ble levert, skal opplysninger gis i samsvar med første ledd.

(6) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om opplysningsplikt for visse avtaler eller finansielle tjenester som helt eller delvis fraviker opplysningsplikten i første ledd.

§ 3-23 *Hvordan opplysningene skal gis*

(1) Når ikke noe annet er særskilt bestemt, skal avtalevilkårene og opplysningene nevnt i § 3-22 første ledd gis i et skriftlig dokument.

(2) Ved fjernsalg til en forbruker skal opplysningene nevnt i § 3-22 første ledd dessuten gis i en form som er tilpasset den aktuelle metoden for fjernkommunikasjon.

(3) Tjenesteyteren skal ellers anses for å ha oppfylt sin opplysningsplikt dersom kunden har mottatt kopi av et utkast til avtale eller utkast til enkeltstående betalingsoppdrag med opplysninger og vilkår som nevnt i første eller annet ledd. Ved kausjonsavtale gjelder det samme dersom kausjonisten har mottatt utkast til kausjonsavtale med opplysninger og vilkår som nevnt i første eller annet ledd for kausjonsavtalen og kopi av kredittavtalen eller utkast til kredittavtalen som kausjonsansvaret skal dekke, med opplysninger og vilkår om kredittavtalen som nevnt i første eller annet ledd.

(4) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvordan tjenesteyteren skal oppfylle opplysningsplikten etter §§ 3-22 til 3-39.

§ 3-24 *Opplysninger om tjenesteyteren*

Ved avtaler nevnt i § 3-22 annet ledd skal det gis følgende opplysninger om tjenesteyteren:

- a) tjenesteyterens primære virksomhet, foretaksnavn og hovedkontorets geografiske adresse
- b) tilsvarende opplysninger for eventuell filial, agent eller annen representant etablert i Norge
- c) annen relevant kontaktinformasjon for å kunne kommunisere med tjenesteyteren, herunder e-postadresse
- d) eventuelle godkjenningsordninger og kontakt opplysninger til relevant tilsynsmyndighet
- e) det offentlige register hvor virksomhetstillatelse er registrert (foretaksregister), samt registreringsnummeret eller tilsvarende identifikasjonsopplysninger
- f) tjenesteyterens eventuelle egne interesser i avtaleforholdet.

§ 3-25 *Opplysninger om avtaleinngåelsen og om senere endringer av avtalen*

Ved avtaler nevnt i § 3-22 annet ledd skal det gis følgende opplysninger om avtaleinngåelsen og om senere endringer av avtalen:

- a) kundens rett til uforpliktende å motta utkast til avtale og opplysninger som nevnt i § 3-22 første ledd
- b) hvor ofte og hvordan tjenesteyteren vil gi eventuelle opplysninger i tilknytning til avtalen, jf. § 3-1 annet ledd
- c) hvilket språk opplysninger og avtalevilkår er tilgjengelige på i samsvar med § 3-1 annet ledd
- d) eventuell akseptfrist
- e) eventuelle vilkår om passivt samtykke av nye avtalevilkår og vilkår om at kunden for å unngå å bli bundet må varsle tjenesteyteren innen en fastsatt frist, jf. §§ 3-13 og 3-14
- f) avtalens varighet
- g) eventuell rett eller begrensning i partenes adgang til førtidig eller ensidig å avslutte avtaleforholdet og kostnader som eventuelt er avtalt at skal betales i denne sammenhengen, herunder ved bindingstid for innskudd og fastrentekreditt etter reglene i §§ 4-44 og 2-10
- h) vilkår og fremgangsmåte for bruk av eventuell angrerett etter §§ 3-40 til 3-45.

§ 3-26 *Opplysninger om tvisteløsning og klageorgan*

Ved avtaler nevnt i § 3-22 annet ledd skal det gis følgende opplysninger om tvisteløsning og klageorgan:

- a) eventuelle avtalevilkår om lovvalg eller verneeting
- b) behandling av tvister i klageorgan etter § 3-54
- c) ved fjernsalg, hvilket lands lovgivning som ligger til grunn for tjenesteyterens kontakt med kunden før avtaleinngåelsen.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 3-27 *Opplysninger om bruk av den finansielle tjenesten*

Ved avtaler nevnt i § 3-22 annet ledd skal det gis følgende opplysninger om bruken av den finansielle tjenesten:

- a) den finansielle tjenestens viktigste egenskaper
- b) innskuddsgaranti etter finansforetaksloven § 16-5 eller andre garantifond og erstatningsordninger
- c) særskilt risiko forbundet med eventuelle finansielle instrumenter, endringer i valutakurs og andre operasjoner som skal utføres i forbindelse med den finansielle tjenesten
- d) eventuelt andre betingelser for levering av tjenesten.

§ 3-28 *Opplysninger om kostnader*

Ved avtaler nevnt i § 3-22 annet ledd skal det gis følgende opplysninger om kostnader:

- a) det totale beløpet for alle kostnader og gebyrer mv. som kunden skal betale til tjenesteyteren, og en spesifisering av eventuelle enkeltlementer, jf. også § 3-34, eller utregningsgrunnlaget hvis nøyaktig kostnad for tjenestene ikke kan oppgis
- b) eventuelle kostnader som er avhengige av svingninger i finansmarkedene, og i tilfelle opplysninger om at historisk verdiutvikling og avkastning ikke kan brukes som indikator på fremtidig utvikling og avkastning
- c) eventuelle rentesatser og vekslingskurs som skal benyttes, jf. § 3-15, herunder opplysninger om at disse eventuelt kan endres, og dersom referanserentesats eller referansevekslingskurs er avtalt, opplysninger om beregningsmetoden for den faktiske renten eller vekslingskursen og relevant dato, indeks eller grunnlag for fastsetting av referanserentesats eller referansevekslingskurs
- d) eventuelle vilkår om en umiddelbar anvendelse av endringer i referanserentesatsen eller referansevekslingskursen og i tilfelle hvordan opplysninger om disse endringene vil bli gitt etter § 3-15 annet ledd
- e) eventuelle særskilte kostnader som kunden skal betale for bruk av fjernkommunikasjonsmiddel utenom betalinger til tjenesteyteren
- f) eventuelt at det kan finnes også andre kostnader utenom betalinger til tjenesteyteren
- g) hvilke betalingsordninger som er tilgjengelige.

§ 3-29 *Opplysninger om kredittvurdering*

Ved avtaler nevnt i § 3-22 annet ledd skal det gis følgende opplysninger om eventuell kredittvurdering:

- a) at det vil bli gjennomført en kredittvurdering, herunder ved søk i relevante databaser
- b) rett til å motta varsel om resultatet av databasesøk når tjenesten avslås på grunnlag av databasesøk
- c) eventuell forutsetning om at det innen den fastsatte tidsfristen oppgis korrekte og fullstendige opplysninger og dokumentasjon som er nødvendig for å gjennomføre kredittvurderingen, og om tjenesteyteren forbeholder seg rett til å heve avtalen dersom det ved svik er oppgitt uriktige opplysninger.

§ 3-30 *Opplysninger om bruk av betalingstjenester*

Ved avtaler etter kapittel 4 skal det gis følgende opplysninger om bruk av betalingstjenester:

- a) kontonummer eller annen unik identifikasjonskode og opplysningene som kunden må oppgi for at et betalingsoppdrag skal kunne iverksettes eller gjennomføres korrekt
- b) form og prosedyre for å gi eller tilbakekalle samtykke til å iverksette et betalingsoppdrag eller til å gjennomføre en betalingstransaksjon, jf. § 4-2
- c) tidspunktet for når et betalingsoppdrag anses mottatt, og eventuelle tidsfrister betalingstjenesteyteren har fastsatt for mottak av betalingsoppdrag, jf. § 4-5
- d) maksimal gjennomføringstid for den aktuelle betalingstjenesten, jf. §§ 4-11 og 4-12
- e) om det er mulig å avtale beløpsmessige belastningsgrenser for bruk av betalingsinstrument, jf. § 4-9
- f) ved utstedelse av betalingskort med flere varemerker, kundens rettigheter etter artikkel 8 i forordning (EU) 2015/751 om formidlingsgebyrer for kortbaserte betalingstransaksjoner.

§ 3-31 *Opplysninger om sikkerhet og ansvar mv. ved bruk av betalingstjenester*

Ved avtaler etter kapittel 4 skal det gis følgende opplysninger om sikkerhet og ansvar mv. ved bruk av betalingstjenester:

- a) forholdsregler kunden skal ta for å beskytte et betalingsinstrument, jf. § 4-23
- b) en sikker prosedyre betalingstjenesteyteren kan bruke for å varsle kunden ved mistanke om eller tilfelle av svik eller sikkerhetstrusler

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- c) vilkårene for en eventuell avtalt rett for betalingstjenesteyteren til å sperre et betalingsinstrument og i tilfelle om varsling av kunden, jf. § 4-45
- d) kundens ansvar for ikke godkjente betalingsstransaksjoner etter § 4-32, herunder egenandeler
- e) hvordan og innen hvilken frist kunden skal varsle betalingstjenesteyteren om en ikke godkjent betalingsstransaksjon eller en feil gjennomført betalingsstransaksjon, jf. § 4-24
- f) betalingstjenesteyterens ansvar for iverksettelse eller gjennomføring av betalingsstransaksjoner etter §§ 4-28 og 4-29
- g) vilkårene for tilbakebetaling ved direktebelastning etter § 4-27.

§ 3-32 Særskilte regler om opplysningsplikt for visse betalingstjenester

(1) Ved avtaler etter kapittel 4 er det for tjenester som nevnt i bokstavene a til d tilstrekkelig at relevante opplysninger etter §§ 3-24 til 3-31 er stilt til rådighet på en lett tilgjengelig måte, og at det opplyses om hvor de er stilt til rådighet, jf. likevel tredje ledd. Tjenesteyteren skal dessuten gi opplysninger etter følgende regler:

- a) Ved enkeltstående betalingsstransaksjoner som nevnt i § 4-51 skal betalingstjenesteyteren på forespørsel gi kunden et skriftlig dokument med opplysninger som nevnt i § 3-28 bokstav a om kostnader og bokstav c om renter samt § 3-30 bokstav a om hva kunden må oppgi for at et betalingsoppdrag skal kunne iverksettes eller gjennomføres korrekt, og bokstav c om tidspunktet eller tidsfrist for mottak av betalingsoppdrag.
- b) Ved betalingsfullmaktstjenester skal betalingsfullmektigen på forespørsel gi betaleren et skriftlig dokument med opplysninger om enkeltstående betalingsstransaksjoner i samsvar med bokstav a og opplysninger om betalingsfullmektigens kontaktinformasjon mv. etter § 3-24 bokstav a til d.
- c) Ved kontoinformasjonstjenester skal opplysningsfullmektigen gi kunden enkel tilgang til opplysninger som nevnt i § 3-28 bokstav a om kostnader og § 3-30 bokstav d om den maksimale gjennomføringstiden for tjenesten.
- d) Ved avtale om elektroniske småpenger som nevnt i § 4-50 skal betalingstjenesteyteren gi kunden enkel tilgang til opplysninger som nevnt i § 3-27 bokstav a om tjenestens viktigste egenskaper, herunder om hvordan betalingsinstrumentet kan brukes, ansvar, innkrevde gebyrer og andre viktige opplysninger

som er nødvendige for at kunden skal kunne ta en informert beslutning.

(2) Når flere enn én tjenesteyter er pålagt opplysningsplikt etter denne paragrafen, gjelder § 4-51 tilsvarende.

(3) Når avtale etter første ledd inngås ved fjernsalg til en forbruker, skal det i samsvar med reglene i §§ 3-22 og 3-23 likevel gis opplysninger om

- a) eventuell akseptfrist som nevnt i § 3-25 bokstav d
- b) vilkår og fremgangsmåte for å benytte en eventuell angrerett som nevnt i § 3-25 bokstav h
- c) lovgivning som ligger til grunn for fjernsalgsvirksomheten som nevnt i § 3-26 bokstav c
- d) garantifond og erstatningsordninger som nevnt i § 3-27 bokstav b
- e) særskilt risiko forbundet med finansielle instrumenter mv. som nevnt i § 3-27 bokstav c
- f) eventuelt andre betingelser som nevnt i § 3-27 bokstav d
- g) eventuelle kostnader utenom betalingene til tjenesteyteren som nevnt i § 3-28 bokstav f
- h) tilgjengelige betalingsordninger som nevnt i § 3-28 bokstav g.

§ 3-33 Standardisert gebyropplysnings skjema og forklarende ordliste

Ved avtaler om betalingskonto etter kapittel 4 med en forbruker skal opplysninger som nevnt i § 3-28 bokstav a gis ved bruk av et standardisert gebyropplysnings skjema sammen med en forklarende ordliste etter regler gitt av Kongen i forskrift.

§ 3-34 Opplysninger om kredittavtaler

(1) Ved avtaler etter kapittel 5 skal det gis opplysninger om

- a) kreditttype
- b) tilgjengelig kredittbeløp
- c) vilkår for bruk av kreditten som tilbys
- d) eventuell kontantpris for varen eller tjenesten ved betalingsutsettelse
- e) effektiv rente og et illustrert eksempel som angir alle de antakelser som er lagt til grunn for beregningen av prosentsatsen
- f) eventuelle avdrag, herunder avdragenes størrelse, antall og hyppighet. Skal det anvendes ulik rente for en del av kreditten, skal fordelingen av avdragene på slike deler spesifiseres
- g) eventuelle vilkår om kjøp av gjeldsforsikring eller andre tilleggstjenester og om disse kan leveres av andre enn kredittbyteren

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- h) risiko forbundet med å ikke overholde betalingsfrister, herunder gjeldende forsinkelsesrente og kostnader som kunden må betale ved mislighold
- i) tydelig angivelse av en eventuell risiko for at kreditten ikke blir fullt nedbetalt selv om vilkår og betingelser i kredittavtalen er overholdt
- j) eventuell sikkerhet som kreves
- k) eventuelt vilkårene for å gjøre innsigelser mot selgeren gjeldende overfor kredittyteren etter § 2-7.

(2) Første ledd bokstav c, d og f gjelder ikke for brukskontokreditt. For brukskontokreditt som skal tilbakebetales ved krav om tilbakebetaling, skal det opplyses om at kredittyteren når som helst kan kreve tilbakebetaling av hele kredittbeløpet.

(3) Ved valutilån skal alle opplysninger om kredittbeløp og kostnader mv. gis i kredittens avtalte valuta og i den valuta som kreditten kan konverteres til etter reglene i § 5-12 første ledd.

(4) Ved boliglån skal kredittyteren gi opplysninger om hvorvidt det tilbys rådgivningstjenester.

§ 3-35 Standardisert kredittopplysningsskjema

(1) For avtaler etter kapittel 5 og 6 kan Kongen i forskrift gi regler om

- a) standardisert kredittopplysningsskjema til bruk ved boliglån
- b) standardisert kredittopplysningsskjema til bruk ved brukskontokreditt, refinansiering og kredittavtaler som samvirkeforetak tilbyr egne medlemmer på særskilte vilkår
- c) standardisert kredittopplysningsskjema til bruk ved kredittavtaler som ikke er omfattet av bokstav a eller b.

(2) Kredittopplysningsskjemaet skal gis kunden før kredittavtalen inngås. Ved kredittavtaler nevnt i første ledd bokstav b kan kredittyteren oppfylle sin opplysningsplikt også på annen måte som like tydelig angir alle opplysninger og avtalvilkår i samsvar med § 3-23 første ledd.

(3) Så langt avtalen gjelder kreditt, anses kredittyteren for å ha oppfylt opplysningsplikten etter § 3-22 første ledd når kunden har mottatt et personlig tilpasset og oppdatert kredittopplysningsskjema etter reglene i første og annet ledd.

(4) Opplysninger som eventuelt gis kunden i tillegg til de opplysninger som inngår i det standardiserte kredittopplysningsskjemaet etter første ledd, skal gis i et separat skriftlig dokument.

§ 3-36 Opplysninger om kausjonsansvar

(1) Ved avtaler etter kapittel 6 skal det gis følgende opplysninger om kausjonsansvar:

- a) avtalvilkår og opplysninger som skal gis kredittkunden etter § 3-22 første ledd
- b) den alminnelige risiko som knytter seg til kausjonsansvar
- c) eventuelle vilkår om kjøp av gjeldsforsikring for kausjonsansvaret eller andre tilleggstjenester og om disse kan leveres av andre enn kredittyteren
- d) eventuell sikkerhet som forutsettes stilt av kausjonisten for kausjonsansvaret
- e) hvis det er relevant, opplysninger om at kausjonsansvaret skal omfatte eldre gjeld, om denne gjelden er misligholdt, og resultatet av kredittvurderingen av kredittkunden etter § 6-1 annet ledd tredje punktum
- f) retten til å fri seg fra kausjonsansvaret etter § 6-9 og om kausjonistens krav mot kredittkunden etter § 6-13.

(2) I tillegg til opplysninger nevnt i § 3-28 bokstav a som eventuelt får anvendelse på en kausjonsavtale, skal kredittyteren gi kausjonisten opplysninger om det totale beløpet eller det høyeste beløpet kausjonsansvaret skal sikre, og om kausjonisten i tillegg skal ha ansvar for renter og kostnader ved kredittkundens mislighold, jf. §§ 6-11 og 6-12.

§ 3-37 Opplysninger om leiefinansiering

Ved avtaler om leiefinansiering som nevnt i § 3-22 annet ledd bokstav b skal det gis følgende opplysninger:

- a) kundens oppsigelsesrett
- b) leiebeløpenes størrelse og når de skal betales
- c) eventuelt summen av alle kostnader pr. år ved leieavtaler som ikke har en bestemt varighet, herunder leiebeløp og eventuelle tillegg mv.
- d) eventuell kontantpris dersom utleieren også driver regulert salg av leieobjektet.

§ 3-38 Opplysninger om finansoppdrag

Ved finansoppdrag som nevnt i § 3-22 annet ledd bokstav a skal det gis følgende opplysninger:

- a) om oppdragsforetaket opptrer som et uavhengig mellomledd
- b) om oppdragsforetaket ved utførelsen av finansoppdraget representerer kunden eller tjenesteyteren
- c) om finansoppdraget gjelder rådgivning på grunnlag av en vurdering av et flertall av de tilgjengelige finansielle tjenestene i markedet for den produktkategorien oppdraget gjelder,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- eller på grunnlag av en vurdering av et mindre, men tilstrekkelig, antall finansielle tjenester, samt hva dette innebærer for kunden
- d) tjenesteyterens navn dersom oppdragsforetaket er avtalerettslig forpliktet til å formidle finansielle tjenester på vegne av en eller flere tjenesteytere
- e) dersom finansoppdraget ikke er omfattet av bokstav b eller c, navnet på den tjenesteyteren eller de tjenesteyterne som oppdragsforetaket kan benytte eller faktisk benytter ved utførelse av finansoppdraget
- f) dersom opplysningene ikke er gitt uttrykkelig etter § 3-28, hvordan vederlag og annen økonomisk fordel som oppdragsforetaket og vedkommende ansatt mottar i forbindelse med finansoppdraget, fastsettes, herunder om vederlaget er provisjonsbasert, størrelsen på slikt vederlag og metoden for beregning av dette, og om kunden skal betale vederlaget direkte eller om det inngår i prisen på den finansielle tjenesten som formidles gjennom finansoppdraget.

§ 3-39 Særskilt opplysningsplikt ved tilbud om finansiell tjeneste i telefonsamtale

(1) Tilbys en forbruker en finansiell tjeneste i en telefonsamtale, skal tjenesteyteren opplyse om salgsformålet så snart samtalen har startet. Selv om forbrukeren gir uttrykkelig samtykke til at tjenesteyteren kan begrense sin ellers gjeldende opplysningsplikt, skal tjenesteyteren likevel opplyse om navnet på personen som kontakter forbrukeren, forholdet til tjenesteyteren og opplysninger som nevnt i § 3-24 bokstav a og b samt gi forbrukeren opplysninger om

- a) angrerett som nevnt i § 3-25 bokstav h
- b) tjenestens viktigste egenskaper som nevnt i § 3-27 bokstav a og eventuell særskilt risiko nevnt i § 3-27 bokstav c
- c) totalbeløpet som nevnt i § 3-28 bokstav a
- d) kostnader utenom betalinger til tjenesteyteren som nevnt i § 3-28 bokstav f
- e) at eventuelle tilbud som gis i telefonsamtale, uten at forbrukeren selv har oppfordret tjenesteyteren om å gi tilbudet, må aksepteres skriftlig av forbrukeren for at bindende avtale skal inngås. Denne opplysningen skal gis skriftlig til forbrukeren før avtale inngås.

(2) Ved avtaler etter kapittel 5 skal det i tillegg til opplysninger som nevnt i første ledd gis opplysninger om

- a) rentesatser og vekslingskurser som nevnt i § 3-28 bokstav c

- b) kreditttype som nevnt i § 3-34 første ledd bokstav a
- c) vilkår for bruk av kreditten som nevnt i § 3-34 første ledd bokstav c
- d) eventuell kontantpris som nevnt i § 3-34 første ledd bokstav d
- e) effektiv rente som nevnt i § 3-34 første ledd bokstav e
- f) eventuelle avdrag som nevnt i § 3-34 første ledd bokstav f
- g) eventuelle vilkår om tilbakebetaling av hele kredittbeløpet som nevnt i § 3-34 annet ledd.

(3) Ved boliglån skal det i tillegg til opplysninger nevnt i første ledd gis relevante opplysninger som nevnt i § 3-28 og § 3-34 første ledd bokstav a, b, c, e, f og j.

(4) I tillegg til opplysninger som nevnt i første til tredje ledd skal det opplyses om at andre opplysninger vil bli gjort tilgjengelige om forbrukeren ber om det, og hva slags type opplysninger dette gjelder. Denne paragrafen medfører ingen begrensning i tjenesteyterens plikt etter § 3-22 til å gi opplysninger før det inngås avtale med forbrukeren.

V. Angrerett og betenkningstid

§ 3-40 Betenkningstid for boliglån og boligkausjon

(1) For å sikre at en forbruker får tilstrekkelig tid til å vurdere og sammenligne tilbud om boliglån, er tilbud om boliglån bindende for kredittytteren i syv dager, regnet fra og med dagen etter at tilbudet ble mottatt av forbrukeren.

(2) Første ledd gjelder tilsvarende for kausjon som stilles av en forbruker som sikkerhet for boliglån. Det samme gjelder boligkausjon som stilles av en forbruker der kausjonsansvaret er sikret ved pant eller sikkerhetsstillelse som nevnt i § 1-7 tredje ledd bokstav a.

(3) Kongen kan i forskrift gi regler om betenkningstid for finansielle tjenester som nevnt i første og annet ledd.

§ 3-41 Angrerett

(1) En forbruker har angrerett ved inngåelse av kredittavtale etter kapittel 5 og kausjonsavtale etter kapittel 6. Dette gjelder likevel ikke avtaler som nevnt i § 3-40.

(2) En forbruker har angrerett ved inngåelse av enhver avtale om finansielle tjenester når avtalen inngås ved fjernsalg. Første punktum gjelder likevel ikke avtaler som nevnt i § 3-40. Første punktum gjelder heller ikke for

- a) tjenester der prisen avhenger av svingninger i finansmarkedet som tjenesteyteren ikke har

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

innflytelse på, og som kan forekomme før utløpet av angrefristen

b) avtaler som fullt ut er oppfylt av forbrukeren og tjenesteyteren fordi forbrukeren uttrykkelig har bedt om oppfyllelse uten å bruke angreretten før oppfyllelsen.

(3) En forbruker har angrerett også ved inngåelse av enhver avtale om finansielle tjenester når avtalen inngås utenom tjenesteyterens faste forretningslokaler. Første punktum gjelder likevel ikke avtaler som nevnt i § 3-40.

(4) Ved bruk av angrerett etter første til tredje ledd faller partenes plikt til å oppfylle avtalen bort. Dersom noen av partene har oppfylt hele eller deler av avtalen, skal det skje en tilbakeføring etter reglene i §§ 3-43 til 3-45.

(5) Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om angreretten, herunder om bruk av angrerettsskjema og om at enkelte tjenester skal være unntatt fra angreretten i første til tredje ledd. I forskrift kan det også fastsettes nærmere regler om gjennomføring av angreretten som helt eller delvis kan fravike reglene i §§ 3-41 til 3-45.

§ 3-42 Fremgangsmåten for å bruke angreretten

(1) Hvis forbrukeren vil bruke angreretten til å gå fra avtalen, må forbrukeren gi melding til tjenesteyteren innen 14 kalenderdager. Ved avtale om individuell pensjonstjeneste er fristen 30 kalenderdager.

(2) Fristen løper fra den dagen avtalen inngås, eller fra den dagen forbrukeren mottar avtalevilkår og opplysninger i samsvar med § 3-22 dersom avtalen er inngått før dette tidspunktet.

(3) Sender forbrukeren melding om at angreretten benyttes, anses fristen som overholdt hvis meldingen er sendt før utløpet av fristen.

§ 3-43 Gjennomføring av angrerett ved kredittavtaler

(1) Brukes angreretten til å gå fra en kredittavtale, skal forbrukeren uten unødig opphold og senest innen 30 kalenderdager tilbakebetale kredittbeløpet og nominell rente påløpt til og med betalingsdagen. Fristen løper fra den dagen forbrukeren sender melding om bruk av angreretten.

(2) Kredittyteren kan ellers kreve kompensasjon kun for kostnader i forbindelse med kredittavtalen som kredittyteren har betalt til offentlige myndigheter og ikke kan kreves tilbake.

(3) Ved bruk av angreretten er avtale om tilleggsytelser som er inngått på grunnlag av eller i tilknytning til kredittavtalen, ikke bindende for forbrukeren. Benytter forbrukeren seg av angrerett etter avtale om levering av vare eller tjeneste,

gjelder § 3-44 femte og sjette ledd og § 3-45 for bortfall av kredittavtale som helt eller delvis finansierer ytelsene.

(4) Reglene i første til tredje ledd gjelder ikke for brukskontokreditt. For slike avtaler gjelder eventuelt reglene i §§ 3-44 og 3-45.

§ 3-44 Gjennomføring av angrerett ved fjernsalg

(1) Brukes angreretten til å gå fra en avtale som er inngått ved fjernsalg, kan forbrukeren kun pålegges å betale for den tjenesten som faktisk er levert. Beløpet skal stå i rimelig forhold til omfanget av den tjenesten som allerede er levert, sammenlignet med avtalens fulle oppfyllelse.

(2) Retten til betaling forutsetter at oppfyllelse av avtalen er påbegynt på forbrukerens forespørsel, og at forbrukeren er blitt opplyst om det beløpet som skal betales, etter reglene i § 3-25 bokstav h, jf. § 3-22.

(3) Tjenesteyteren skal snarest mulig, og senest innen 30 dager, tilbakebetale ethvert beløp som er mottatt fra forbrukeren i forbindelse med avtalen, med unntak av eventuelle beløp etter første ledd. Fristen løper fra den dagen tjenesteyteren mottar melding om bruk av angreretten.

(4) Forbrukeren skal snarest mulig, og senest innen 30 dager, tilbakeføre ethvert beløp eller annet formuesgode som forbrukeren har mottatt. Fristen løper fra den dagen forbrukeren sender melding om bruk av angreretten.

(5) Hvis det til en finansiell tjeneste er knyttet en annen fjernsalgsavtale om tjenester som skal leveres av tjenesteyteren, oppheves den andre avtalen uten at det kan kreves vederlag for opphevelsen dersom forbrukeren bruker angreretten etter § 3-41 tredje ledd.

(6) Femte ledd gjelder tilsvarende når den tilknyttede tjenesten ytes av en tredjepart på grunnlag av avtale med tjenesteyteren som leverer den finansielle tjenesten. Tjenesteyteren som har levert den finansielle tjenesten, skal i så fall gi melding til tredjeparten umiddelbart etter at melding om bruk av angreretten er mottatt.

(7) Brukes angreretten til å gå fra en kredittavtale som er inngått ved fjernsalg, gjelder i stedet § 3-43.

§ 3-45 Gjennomføring av angrerett ved avtaler inngått utenom tjenesteyterens faste forretningslokaler

(1) Brukes angreretten til å gå fra en avtale som er inngått utenom tjenesteyterens faste forretningslokaler, skal tjenesteyteren tilbakebetale det forbrukeren har betalt, og eventuelt et beløp til dekning av returkostnader, senest 14 dager fra

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

den dagen melding om bruk av angreretten er mottatt.

(2) Har forbrukeren mottatt varer i forbindelse med tjenestevtalen, gjelder følgende:

- a) Returkostnader bæres av selgeren.
- b) Forbrukeren kan holde varen tilbake inntil han eller hun har mottatt tilbakebetaling og eventuelt et beløp tilsvarende returkostnader fra selgeren.
- c) Når forbrukeren har mottatt det selgeren skal betale, skal forbrukeren sende eller levere varen til selgeren innen rimelig tid.
- d) Er varen sendt gjennom posten eller en annen selvstendig fraktfører, skal den sendes tilbake på tilsvarende måte. Dersom selgeren ikke har ordnet med hensiktsmessig returpakning, gjelder bestemmelsen i bokstav e.
- e) Er varen levert på annen måte, skal den stilles til selgerens rådighet for avhenting på det stedet varen ble mottatt. Er varen i disse tilfellene levert på et annet sted enn i forbrukerens hjem, kan det avtales at varen skal sendes eller leveres på en annen måte som ikke medfører urimelig ulempe for forbrukeren.
- f) Forbrukeren plikter ikke å motta eller innløse en vare før den returneres til selgeren, men kan i stedet be den som leverer varen, om å returnere varen til selgeren.
- g) Dersom forbrukeren har gitt melding til selgeren om at varen kan hentes etter reglene i bokstav e, og dette ikke skjer innen tre måneder fra meldingen er mottatt, tilfaller den forbrukeren vederlagsfritt.

(3) Dersom forbrukeren bruker sin angrerett, faller alle tilknyttede avtaler bort uten kostnad for forbrukeren. Etter å ha mottatt melding om bruk av angrerett skal tjenesteyteren straks gi beskjed til en tredjepart som har inngått en tilknyttet avtale med forbrukeren.

(4) Brukes angreretten til å gå fra en kredittavtale som er inngått utenom tjenesteyterens faste forretningslokaler, gjelder i stedet § 3-43.

VI. Mislighold og erstatning

§ 3-46 Sanksjoner ved mislighold

(1) Har tjenesteyteren misligholdt plikter etter § 3-1 første ledd kan avtalen heves etter reglene i § 3-48, og det kan kreves erstatning etter § 3-49. Dette gjelder likevel ikke pliktbrudd som skyldes forhold hos kunden eller andre forhold som tjenesteyteren ikke er ansvarlig for.

(2) Ved mislighold av tjenesteyterens opplysningsplikt gjelder første ledd første punktum bare dersom det må antas at misligholdet har hatt en innvirkning på avtalen. Kunden kan heller ikke

gjøre gjeldende som misligholdt opplysningsplikt noe som kunden kjente eller måtte kjenne til da avtalen ble inngått.

(3) Er kunden før avtalen ble inngått gjort kjent med tjenestens viktigste egenskaper og deretter uten rimelig grunn unnlater å følge en oppfordring fra tjenesteyteren om å gjøre seg kjent med opplysninger som kunden mottar fra tjenesteyteren, kan kunden ikke gjøre gjeldende som misligholdt noe som vedkommende burde ha blitt kjent med ved å følge oppfordringen. Dette gjelder likevel bare dersom tjenesteyteren har gitt opplysningene i samsvar med de krav som følger av lov eller forskrift eller av avtalen.

(4) Har kunden misligholdt avtalen, kan tjenesteyteren heve avtalen på de vilkår som følger av § 3-51. Tjenesteyteren kan ikke overfor kunden betinge seg rett til å heve eller si opp avtalen eller til å anse et pengekrav etter avtalen som forfalt på grunn av at kunden har misligholdt en annen avtale eller et annet pengekrav.

(5) Denne paragrafen begrenser ikke rettskrav avtalepartene kan gjøre gjeldende etter ellers gjeldende regler. Paragrafen begrenser heller ikke tjenesteyterens plikt til å foreta retting eller andre tiltak for å oppfylle sine plikter etter § 3-1.

§ 3-47 Reklamasjon ved tjenesteyterens mislighold

(1) Foreligger det mislighold fra tjenesteyterens side, skal kunden gi melding til tjenesteyteren om misligholdet innen rimelig tid etter at kunden oppdaget eller burde ha oppdaget misligholdet, med mindre noe annet følger av særskilte regler om reklamasjon. Er kunden forbruker, kan fristen for å reklamere etter første punktum aldri være kortere enn to måneder fra det tidspunktet da kunden oppdaget misligholdet.

(2) Kunden taper sin rett til å gjøre krav som følge av misligholdet gjeldende om fristen etter første ledd ikke overholdes, med mindre tjenesteyteren har opptrådt grovt uaktsomt eller for øvrig i strid med redelighet og god tro. Retten til å gjøre krav som følge av misligholdet gjeldende kan også tapes etter reglene i foreldelsesloven.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende for krav som kunden etter reglene i denne loven kan gjøre gjeldende mot en tredjeperson for mislighold av tjenesteyterens plikter.

§ 3-48 Kundens rett til å heve avtalen

(1) Kunden kan heve en avtale ved vesentlig mislighold fra tjenesteyterens side. Dette gjelder uten hensyn til avtalens bestemmelser om oppsigelse eller avbestilling. For tjenester som er levert, kan avtalen likevel heves bare dersom kun-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

dens nytte av den leverte tjenesten er ubetydelig og tjenesteyteren ikke påføres et urimelig stort tap, med mindre kundens formål med avtalen er blitt vesentlig forfeilet som følge av misligholdet.

(2) Ved kundens heving faller partenes plikt til å oppfylle avtalen bort.

(3) Er avtalen helt eller delvis oppfylt, kan det som er mottatt, kreves tilbakeført så langt det etter forholdene lar seg gjøre. Det samme gjelder for avkastning eller vesentlig nytte en part har hatt av det som er mottatt. Tjenesteyteren skal betale renter i samsvar med reglene i forsinkelsesrenteloven fra reklamasjonsdagen.

(4) Til sikkerhet for sitt eget krav kan en part kreve at tilbakeføring av det som er mottatt, skal skje til samme tid for alle avtaleparter.

§ 3-49 *Rett til erstatning når tjenesteyteren ikke har oppfylt sine plikter*

(1) Tjenesteyteren er ansvarlig for økonomisk tap som er forårsaket av at tjenesteyteren ikke har oppfylt sine plikter etter § 3-1 første ledd, og som tjenesteyteren med rimelighet kunne forutse som en mulig følge av pliktbruddet.

(2) For økonomisk tap som er forårsaket av en underleverandør som etter avtale med tjenesteyteren forutsettes å bidra til oppfyllelse av tjenesteyterens plikter, kan både tjenesteyteren og underleverandøren holdes ansvarlige.

(3) Tjenesteyteren kan holdes ansvarlig for en kundes økonomiske tap som er forårsaket av at noen uten avtale utgir seg for å representere eller for å være tjenesteyteren, med mindre tjenesteyteren ikke kunne forventes å kjenne til dette eller med rimelige tiltak har forsøkt å advare sine kunder.

(4) Erstatningen skal svare til det økonomiske tapet som er lidt som følge av at tjenesteyteren ikke har oppfylt sine plikter. På de vilkår som følger av skadeserstatningsloven § 5-1, kan erstatningen settes ned eller falle bort dersom skadelidte har medvirket til tapet eller latt være å begrense tapet, jf. likevel § 5-5 i loven her. På de vilkår som følger av skadeserstatningsloven § 5-2, kan erstatningen lempes.

§ 3-50 *Ansvarsfrihet*

(1) Tjenesteyteren kan ikke holdes ansvarlig for økonomisk tap som er forårsaket av usedvanlige omstendigheter utenfor sin kontroll og som tjenesteyteren ikke med rimelighet kunne forutse eller unngå følgene av. Det samme gjelder for tap som er forårsaket av at tjenesteyteren er bundet av andre forpliktelser i eller i medhold av lov.

(2) Ansvarsfrihet etter første ledd gjelder så lenge de usedvanlige omstendighetene er til stede. Faller de nevnte omstendighetene bort, kan ansvar gjøres gjeldende dersom det fortsatt foreligger mislighold.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende for underleverandørens ansvar etter § 3-49 annet ledd. Underleverandøren er ikke ansvarlig dersom underleverandøren godtgjør at tapet er forårsaket av en instruks fra tjenesteyteren som det var forsvarlig å utføre.

§ 3-51 *Tjenesteyterens rett til å heve avtalen.*

Reklamasjon

(1) Tjenesteyteren kan på vilkår som nevnt i denne paragrafen heve en avtale ved vesentlig mislighold fra kundens side. Det samme gjelder dersom

- tjenesteyteren har gjort det klart for kunden at fremlegging av opplysninger eller nødvendig dokumentasjon er en forutsetning for å kunne vurdere om kunden skal gis et tilbud om avtale på angitte vilkår, og det senere påvises at kunden bevisst har tilbakeholdt eller forfalsket opplysninger eller nødvendig dokumentasjon
- det blir åpnet konkurs eller gjeldsforhandling etter konkursloven hos kunden
- kunden avgår ved døden uten at det innen rimelig frist foreligger eller etter varsel blir stilt betryggende sikkerhet for oppfyllelse fra en samskyldner eller kausjonist
- kunden har stilt pant som sikkerhet for pengekravet og vilkårene i panteloven § 1-9 eller sjøloven § 44 er oppfylt
- det er klart at avtalen vil bli vesentlig misligholdt, samtidig som et krav om at det omgående stilles betryggende sikkerhet for oppfyllelse av avtalen, ikke etterkommes.

(2) Uten hensyn til avtalevilkårene kan tjenesteyteren heve en avtale når kunden overfor tjenesteyteren har handlet klart i strid med redelighet og god tro. Det samme gjelder andre tjenesteytere i samme konsern dersom dette er saklig begrunnet.

(3) For tjenester som er levert, gjelder § 3-48 første ledd tredje punktum tilsvarende.

(4) Er kunden forbruker, kan heving bare skje dersom kunden er gitt en frist på to uker til å rette forholdet. Dette gjelder likevel ikke heving etter første ledd bokstav a.

(5) Krav om heving skal meddeles kunden i et skriftlig dokument som skal inneholde opplysninger om hvilke forhold kravet om heving bygger på, opplysninger om hvilke krav tjenesteyteren gjør gjeldende etter § 3-52, og opplysninger om

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

klagebehandling etter § 3-53 tredje ledd tredje og fjerde punktum. Tjenesteyteren skal samtidig opplyse forbrukeren om hvordan heving eventuelt kan unngås etter fjerde ledd.

(6) Reglene om reklamasjon i § 3-47 første ledd første punktum og annet ledd gjelder tilsvarende for tjenesteyterens hevingskrav.

§ 3-52 *Virkingen av at tjenesteyteren hever avtalen*

(1) Ved tjenesteyterens heving faller partenes plikt til å oppfylle avtalen bort.

(2) Er en kontoavtale eller kredittavtale helt eller delvis oppfylt, gjelder reglene om oppsigelse i § 4-42 tredje ledd og i § 5-13 annet og tredje ledd tilsvarende. For øvrig kan det som er mottatt, kreves tilbakeført så langt det etter forholdene lar seg gjøre. Det samme gjelder for avkastning eller vesentlig nytte en part har hatt av det som er mottatt.

(3) Det kan kreves forsinkelsesrente for krav etter denne paragrafen så langt det følger av reglene i forsinkelsesrenteloven. Er kunden forbruker, løper forsinkelsesrente først fra utløpet av fristen etter § 3-51 fjerde ledd.

(4) Til sikkerhet for sitt eget krav kan en part kreve at tilbakeføring av det som er mottatt, skal skje til samme tid for alle avtaleparter.

VII. Klagebehandling og tilsyn

§ 3-53 *Behandling av klager*

(1) Tjenesteyteren skal ha passende og effektive rutiner for behandling av klager og krav fra kundene. En skriftlig beskrivelse av disse rutinene skal være tilgjengelig for kundene.

(2) Klager og krav fra kunder skal besvares i et skriftlig dokument. Svaret skal omfatte alle spørsmål kunden har reist, og skal meddeles kunden så snart som mulig. Dersom klagen eller kravet ikke er besvart innen 15 virkedager etter mottakelsen, skal tjenesteyteren sende et foreløpig svar til kunden med en tydelig angivelse av årsakene til at henvendelsen ikke er besvart, og med en angivelse av når kunden vil motta endelig svar. I ekstraordinære tilfeller utenfor tjenesteyterens kontroll kan fristen for å sende et foreløpig svar forlenges med inntil 35 virkedager fra mottakelsen.

(3) Når tjenesteyteren avslår en forespørsel om en finansiell ytelse, skal kunden eller annen avtalepart umiddelbart informeres i et skriftlig dokument om avslaget og begrunnelsen for avslaget. Dette gjelder likevel ikke om noe annet er fastsatt i lov eller i medhold av lov. I dokumentet skal det opplyses om klageadgang og om muligheten for tvisteløsning i etablert klageorgan etter

§ 3-54. Det samme gjelder ved tjenesteyterens oppsigelse eller heving og dersom en tjenesteyter ikke erkjenner fullt ansvar for feil eller misbruk i tilknytning til en levert ytelse.

§ 3-54 *Behandling av tvister i klageorgan*

(1) Kongen kan godkjenne klageorgan for behandling av tvister når organet er opprettet ved avtale mellom en eller flere tjenesteytere eller organisasjoner for tjenesteytere på den ene siden og en eller flere organisasjoner som representerer tjenesteyternes kunder, på den andre siden.

(2) Kongen kan i forskrift gi regler om klageorganets virksomhet, herunder om

- hvem som kan bringe saker inn for klageorganet
- vilkår for behandling av saker hos klageorganet
- behandlingens virkning mellom partene, herunder forholdet til alminnelige domstoler, adgangen til å bringe saker direkte inn for tingretten og tvangskraft og rettskraft for klageorganets avgjørelser
- forholdet til annen lovgivning om behandling av tvister i klageorgan
- opplysningsplikt overfor tjenesteyterens kunder.

§ 3-55 *Tilsyn*

(1) Forbrukertilsynet og Markedsrådet skal ut fra hensyn til forbrukerne føre tilsyn med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne loven følges av en næringsdrivende tjenesteyter. Tilsyn utføres i samsvar med reglene i markedsføringsloven §§ 32 til 41, § 42 første ledd annet punktum og § 43 når ikke annet følger av tredje ledd eller forskrift etter fjerde ledd.

(2) En tjenesteyter kan ilegges et overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsom overtredelse av regler nevnt i første ledd dersom overtredelsen anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger. Overtredelsesgebyret skal betales av den tjenesteyteren vedtaket retter seg mot. Markedsføringsloven § 42 annet ledd og fjerde til sjette ledd gjelder tilsvarende.

(3) Bestemmelsene gitt i eller i medhold av finansstilsynsloven § 7 gjelder så langt de passer tilsvarende for ansatte i Forbrukertilsynet og medlemmer av Markedsrådet, med mindre noe annet følger av forskrift etter fjerde ledd.

(4) Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om Forbrukertilsynets og Markedsrådets tilsynskompetanse, om forholdet til andre tilsynsorgan og til utfylling av reglene nevnt i tredje ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(5) Reglene i denne paragrafen medfører ingen begrensninger for Finanstilsynets tilsyn etter ellers gjeldende regler.

VIII. Finansoppdrag

§ 3-56 *Forholdet til verdipapirhandelloven.*

Definisjoner

(1) §§ 3-57 og 3-58 gjelder ikke for tjenester som er omfattet av verdipapirhandelloven.

(2) Med *finansagent* menes en tjenesteyter som formidler finansielle tjenester på oppdrag fra en eller flere tjenesteytere, og som handler fullt og helt på oppdragsgiverens ansvar for de finansielle tjenestene som formidles.

(3) Med *finansmegler* menes en tjenesteyter som formidler finansielle tjenester som et uavhengig mellomledd og ikke påtar seg å fremme noen av partenes interesser særskilt.

§ 3-57 *Krav til finansmeglers uavhengighet mv.*

En finansmegler skal på betryggende måte ivareta partenes interesser i samsvar med god meglerskikk og ikke innrette seg eller opptre på en måte som er egnet til å skape tvil om stillingen som uavhengig mellomledd. Ved vurderingen av finansmeglers uavhengighet skal det særlig ses hen til oppdragets art, partenes stilling og finansmeglers interesser. Like med et foretaks interesser regnes interesser til

- a) andre foretak i samme konsern
- b) ansatte meglere og rådgivere, ledende ansatte og tillitsvalgte i foretaket
- c) nærstående til foretaket eller til en som er nevnt i bokstav a eller b.

§ 3-58 *Særskilte plikter ved finansoppdrag*

(1) En finansagent kan ikke motta godtgjørelse fra andre enn sin oppdragsgiver. Andre oppdragsforetak kan motta vederlag eller annen økonomisk fordel fra tjenesteyteren bare dersom oppdragsforetaket har vurdert et flertall av de tilgjengelige finansielle tjenestene i markedet for den produktkategorien oppdraget gjelder. Oppdragsforetak som yter uavhengig rådgivning, kan for sin virksomhet ikke kreve vederlag fra andre enn sin oppdragsgiver og kan ikke påta seg et oppdrag dersom personlige eller økonomiske interesser kan komme i konflikt med oppdragsgiverens interesser eller særskilt fastsatte krav til oppdraget eller til tjenesten som formidles.

(2) Et oppdragsforetak skal i tillegg til de plikter som gjelder for oppdragsforetaket som tjenesteyter etter denne loven, påse følgende:

- a) Det skal fremskaffes dokumentasjon som er nødvendig for at en avtale skal kunne komme i

stand, og partene skal meddeles alle kjente opplysninger som må antas å ha betydning ved vurderingen av om avtalen skal inngås, herunder skal nødvendige opplysninger til bruk ved kredittvurdering og ved beregning av den effektive renten videreformidles til tjenesteyteren.

- b) Oppdragsgiveren skal frarådes å bruke en tjenesteyter og tjenesteyteren skal frarådes å inngå avtale med en kunde hvis det er tvilsomt om tjenesteyteren eller kunden vil være i stand til å oppfylle sine plikter etter finansavtalen.

- c) Oppdragsforetaket skal innenfor rammen av finansoppdraget sørge for at tjenesteyterens plikter overfor kunden blir oppfylt, så langt disse ikke er oppfylt av en tjenesteyter som er underlagt krav om meldeplikt eller særskilt tilatelse som nevnt i § 1-2 sjette ledd.

(3) Lov om forsikringsformidling §§ 4-1, 4-2, 4-4, 4-5 og 5-1 gjelder tilsvarende for oppdragsforetaket så langt bestemmelsene passer.

(4) Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om finansmeglers plikter og rettigheter.

Kapittel 4. Kontoavtaler og betalingstjenester

I. Retten til kontoavtaler og betalings-tjenester

§ 4-1 *Retten til kontoavtaler og betalingstjenester*

(1) Betalingstjenesteyteren kan ikke uten saklig grunn avslå å yte betalingstjenester på vanlige vilkår.

(2) Når kunden er forbruker, kan det ikke settes som særskilt vilkår for avtale om betalingskonto at kunden samtidig må inngå avtale om andre ytelser. Har kunden flere betalingskontoer hos samme betalingstjenesteyter, er det tilstrekkelig at kunden gis adgang til å inngå avtale om én betalingskonto uten vilkår om å inngå avtale om andre ytelser.

(3) En betalingstjenesteyter kan avslå å yte tjenester utenfor EØS eller å inngå avtale med en kunde som ikke er bosatt eller registrert i EØS. Det samme gjelder dersom kunden eller betalingstjenesteyteren ikke oppfyller vilkår fastsatt i eller i medhold av hvitvaskingsloven for at tjenesten skal kunne ytes, og dersom det følger av lov eller regler gitt i medhold av lov at kunden skal avvises.

(4) Betalingstjenesteyteren kan kreve at kunden innhenter opplysninger om kunden selv som er nødvendige for å inngå avtale.

(5) Når kunden er forbruker, skal en forespørsel om betalingskonto avgjøres senest ti virkedager etter at betalingstjenesteyteren har mot-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tatt nødvendige opplysninger fra kunden. For øvrig gjelder reglene § 3-53.

II. Gjennomføring av godkjente betalingstransaksjoner mv.

§ 4-2 Samtykke til betalingstransaksjon

(1) En betalingstransaksjon anses som godkjent bare dersom betaleren har gitt sitt samtykke til at betalingstransaksjonen gjennomføres.

(2) Samtykke til å gjennomføre en betalingstransaksjon eller en serie betalingstransaksjoner skal gis i den formen og på den måten som er avtalt mellom betaleren og betalingstjenesteyteren. Samtykke til å gjennomføre en betalingstransaksjon kan også gis via betalingsmottakeren eller en betalingsfullmektig.

(3) Samtykket skal gis før betalingstransaksjonen gjennomføres, med mindre det er avtalt mellom betaleren og betalerens betalingstjenesteyter at samtykke kan gis etter at betalingstransaksjonen er gjennomført.

(4) Betaleren kan trekke tilbake samtykket til å gjennomføre betalingstransaksjonen når som helst før utløpet av fristene for å kansellere betalingsoppdraget etter § 4-7.

§ 4-3 Direktebelastningsfullmakt

(1) Betaleren kan gi en betalingsmottaker fullmakt til å iverksette en serie direktebelastninger på betalerens konto (direktebelastningsfullmakt).

(2) Fullmakten skal gis i et skriftlig dokument. Fullmakten skal klart og entydig angi

- a) betalingsmottakeren
- b) kontoen som kan belastes
- c) beløpsgrensen for samlet belastning
- d) tidspunktene eller tidsperioden som beløpsgrensen gjelder for
- e) betalerens samtykke til de betalingstransaksjonene som skal gjennomføres i samsvar med bokstav a til d.

(3) Betaleren skal varsle sin betalingstjenesteyter skriftlig om direktebelastningsfullmakt etter første og annet ledd. Betalerens betalingstjenesteyter skal før hver direktebelastning kontrollere at skriftlig melding fra betaleren om fullmakten er mottatt, og at kontoen belastes i samsvar med fullmakten.

(4) Betaleren kan når som helst trekke tilbake samtykke til transaksjoner som ikke er iverksatt, eller gjøre andre endringer i fullmakten. Betaleren skal ved skriftlig melding eller på avtalt måte varsle sin betalingstjenesteyter om tilbakekallet eller endringene. Betalingstjenesteyteren skal sørge for at belastninger opphører eller endringene gjennomføres i samsvar med meldin-

gen senest virkedagen etter at meldingen ble mottatt.

(5) Første til fjerde ledd gjelder bare så langt noe annet ikke følger av regler i forordning (EU) nr. 2018/389 om sterk kundeautentisering eller regler nevnt i § 1-11 første ledd bokstav b ved direktebelastninger i euro.

§ 4-4 Fast betalingsoppdrag

Et fast betalingsoppdrag skal klart og entydig angi

- a) betalingsmottakeren
- b) kontoen som kan belastes
- c) beløpsgrensen for samlet belastning
- d) tidspunktene eller tidsperioden som beløpsgrensen gjelder for
- e) betalerens samtykke til de betalingstransaksjoner som skal gjennomføres i samsvar med bokstav a til d.

§ 4-5 Mottak av betalingsoppdrag

(1) Betalerens konto skal ikke belastes før betalingsoppdraget er mottatt.

(2) På virkedager anses et betalingsoppdrag for å være mottatt på samme tidspunkt som det blir levert til eller registrert hos betalerens betalingstjenesteyter. Betalingsoppdrag som leveres eller registreres på en dag som ikke er virkedag, anses for å være mottatt første påfølgende virkedag.

(3) Betalerens betalingstjenesteyter kan fastsette at betalingsoppdrag som ikke er levert eller registrert innen en frist nær virkedagens slutt, skal anses for å være mottatt påfølgende virkedag.

(4) Er det avtalt at et betalingsoppdrag først skal gjennomføres på en bestemt dag, ved utløpet av en bestemt tidsperiode eller på den dagen da betaleren stiller betalingsmidler til rådighet, skal betalingsoppdraget anses mottatt på den avtalte dagen hvis dette er en virkedag, og ellers den påfølgende virkedagen.

§ 4-6 Avvisning av betalingsoppdrag

(1) Med mindre noe annet er særskilt bestemt, kan betalingstjenesteyteren ikke nekte å gjennomføre et godkjent betalingsoppdrag når alle vilkårene i betalerens kontoavtale er oppfylt. Dette gjelder uavhengig av om betalingsoppdraget er iverksatt av betaleren, herunder gjennom en betalingsfullmektig, av betalingsmottakeren eller gjennom betalingsmottakeren.

(2) Hvis betalingstjenesteyteren nekter å iverksette en betalingstransaksjon eller utføre et betalingsoppdrag, skal kunden straks varsles om dette på avtalt måte og senest innen fristen for

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

godskrivning av betalingsmottakerens konto etter § 4-12. Varselet skal opplyse om begrunnelsen for at betalingsoppdraget nektes utført, og om fremgangsmåten for å rette eventuelle faktiske feil som ledet til nektelsen.

(3) Når betalingstjenesteyteren nekter å gjennomføre et betalingsoppdrag, regnes betalingsoppdraget ikke som mottatt etter reglene om godskrivning av betalingsmottakerens konto i § 4-12 og reglene om betalingstjenesteyterens ansvar for manglende, mangelfull eller forsinket gjennomføring av betalingstransaksjoner i § 4-28.

§ 4-7 *Kansellering av betalingsoppdrag*

(1) Etter at betalingsoppdraget er mottatt av betalerens betalingstjenesteyter, kan et betalingsoppdrag ikke kanselleres av betaleren, med mindre noe annet følger av annet til femte ledd.

(2) Når betalingstransaksjonen iverksettes av eller gjennom betalingsmottakeren, kan betaleren ikke kansellere betalingsoppdraget etter at betalingsmottakeren er gitt samtykke til at betalingstransaksjonen kan gjennomføres. Direktebelastninger kan likevel kanselleres senest innen utgangen av virkedagen før den avtalte belastningsdagen.

(3) Betaleren kan ikke kansellere et betalingsoppdrag etter at en betalingsfullmektig er gitt samtykke til at betalingstransaksjonen kan iverksettes.

(4) Når et betalingsoppdrag ikke skal gjennomføres umiddelbart, kan kunden kansellere betalingsoppdraget senest innen utgangen av virkedagen før den avtalte belastningsdagen, jf. § 4-5 fjerde ledd.

(5) Etter utløpet av fristene i første til fjerde ledd kan betalingsoppdraget kanselleres bare dersom det er avtalt mellom kunden og den berørte betalingstjenesteyteren. For betalingsoppdrag som nevnt i annet og tredje ledd kreves det i tillegg samtykke fra betalingsmottakeren. Betalingstjenesteyteren kan kreve gebyr for kansellering av betalingsoppdrag bare dersom dette er avtalt i kontoavtalen.

§ 4-8 *Bekreftelse på dekning på betalerens betalingskonto*

(1) Kontotilbyderen skal etter henvendelse fra utstederen av et kortbasert betalingsinstrument umiddelbart opplyse om det er dekning for å gjennomføre en betalingstransaksjon som er knyttet til betalingsinstrumentet. Første punktum gjelder likevel bare dersom

a) betaleren har gitt samtykke til at kontotilbyderen gir disse opplysningene,

b) betaleren har iverksatt den kortbaserte betalingsstransaksjonen for det aktuelle beløpet og har gitt samtykke til at utstederen av det kortbaserte betalingsinstrumentet kan be kontotilbyderen om disse opplysningene, og

c) betalingskontoen er tilgjengelig på internett på tidspunktet for henvendelsen.

(2) Kontotilbyderens svar på om transaksjonen har dekning i kontoen, skal være et bekræftende «ja» eller avkreftende «nei». På forespørsel fra betaleren skal kontotilbyderen gi betaleren opplysninger om identiteten til utstederen, og svaret som ble gitt av kontotilbyderen.

(3) Utstederen skal legitimere seg overfor kontotilbyderen før hver anmodning om opplysninger etter første ledd og skal kommunisere på en sikker måte med kontotilbyderen.

(4) Første til tredje ledd gjelder ikke for kortbaserte betalingsinstrumenter som er e-penger. Reglene gir heller ikke grunnlag for å reservere betalingsmidler på betalingskontoen.

§ 4-9 *Beløpsgrenser for betalingsinstrument*

Dersom et betalingsinstrument benyttes for å gi samtykke til gjennomføring av betalingstransaksjoner, jf. § 4-2, kan betaleren og betalerens betalingstjenesteyter avtale beløpsgrenser for betalingstransaksjoner som gjennomføres ved bruk av betalingsinstrumentet.

§ 4-10 *Samtykke til reservasjon av beløp på betalerens konto*

(1) Betalerens betalingstjenesteyter kan reservere betalingsmidler på betalerens konto når følgende vilkår er oppfylt:

- betalingstransaksjonen iverksettes av eller gjennom betalingsmottakeren i forbindelse med en kortbasert betalingstransaksjon
- betaleren har gitt samtykke til betalingstransaksjonen, jf. § 4-2
- det nøyaktige beløpet som skal betales, var ikke kjent på det tidspunktet betaleren samtykket til betalingstransaksjonen, og
- betaleren har gitt særskilt samtykke til at et nøyaktig beløp kan reserveres på kontoen.

(2) De reserverte midlene på betalerens konto skal frigis straks betalerens betalingstjenesteyter mottar opplysninger om det nøyaktige transaksjonsbeløpet, og senest umiddelbart etter at betalingsoppdraget er mottatt.

§ 4-11 *Overføringstid for betalingstjenesteyteren*

(1) Hvis ikke noe annet følger av annet til fjerde ledd, skal betalerens betalingstjenesteyter etter at betalingsoppdraget er mottatt etter § 4-5,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

sørge for at beløpet godskrives betalingsmottakerens betalingstjenesteyter senest innen utløpet av følgende frister:

- samme virkedag, ved innenlandsk betalingsstransaksjon i norske kroner
- første påfølgende virkedag, ved betalingsstransaksjon i euro som gjennomføres innenfor EØS uten valutaomregning
- første påfølgende virkedag, ved grensekryssende betalingsstransaksjon i euro som gjennomføres innenfor EØS, når det i Norge er foretatt høyst én valutaomregning fra norske kroner til euro,
- fjerde påfølgende virkedag, ved andre betalingsstransaksjoner til en betalingsmottaker i EØS.

(2) Fristene i første ledd kan forlenges med én virkedag når betalingsstransaksjonen iverksettes ved bruk av et papirbasert betalingsinstrument.

(3) Ved grensekryssende betalingsstransaksjon til en betalingsmottaker utenfor EØS skal betalereens betalingstjenesteyter sørge for å overføre beløpet til betalingsmottakerens betalingstjenesteyter senest ved utløpet av syvende virkedag etter at betalingsoppdraget ble mottatt, dersom ikke annet er avtalt.

(4) Iverksettes en betalingsstransaksjon av eller via betalingsmottakeren, skal betalingsmottakerens betalingstjenesteyter innen den avtalte fristen oversende betalingsoppdraget til betalerens betalingstjenesteyter. Ved direktebelastning skal oversendelsen skje slik at oppgjør kan skje på avtalt forfallsdag.

§ 4-12 Tidspunkt for renteberegning, godskriving og belastning av konto

(1) Dato for renteberegning ved godskriving av kundens konto skal ikke være senere enn dagen beløpet godskrives kontoen. Dato for renteberegning ved belastning av kundens konto skal ikke være tidligere enn dagen beløpet belastes kontoen.

(2) Etter at beløpet er godskrevet betalingsmottakerens betalingstjenesteyter i samsvar med § 4-11, skal denne betalingstjenesteyteren umiddelbart godskrive og stille beløpet til rådighet på betalingsmottakerens konto, med mindre det må foretas en valutaomregning hos betalingsmottakerens betalingstjenesteyter med en valuta som ikke er valuta i en EØS-stat. Ved betalingsstransaksjoner innenfor en og samme betalingstjenesteyter gjelder første punktum tilsvarende umiddelbart etter at betalerens konto er belastet. Har betalingsmottakeren ikke konto hos betalingstjeneste-

tyteren, skal beløpet stilles til rådighet for betalingsmottakeren samme virkedag.

(3) Når en forbruker foretar innskudd med kontanter i samme valuta som en konto føres, skal betalingstjenesteyteren, umiddelbart etter at kontantene er mottatt, godskrive beløpet og gjøre det tilgjengelig på kontoen. Når innskudd med kontanter foretas av noen som ikke er forbruker, skal beløpet godskrives og gjøres tilgjengelig på kontoen senest påfølgende virkedag. For begge tilfeller skal dato for renteberegning av beløpet være samme dag som beløpet godskrives kontoen.

§ 4-13 Tilbakeholdsrett, motregning og gebyrbelastning

(1) Betalingstjenesteyteren kan ikke utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning i innstående på konto, unntatt for forfalte krav som springer ut av kontoavtalen. Betalingstjenesteyteren kan likevel utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning for krav som er oppstått som følge av et straffbart forhold som kunden utfører eller medvirker til, med mindre kravet er ervervet fra en tredjepart.

(2) Betalingstjenesteyteren kan ikke utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning i betalingsmidler som betalingstjenesteyteren har til disposisjon for å gjennomføre et betalingsoppdrag. Betalingsmottakeren kan likevel avtale med sin betalingstjenesteyter at gebyrene betalingsmottakeren skal betale, kan trekkes fra det overførte beløpet før det resterende beløpet godskrives kontoen. Når det er avtalt en slik fremgangsmåte for gebyrbelastning, skal transaksjonsbeløpet og gebyrene skilles fra hverandre i opplysningene som gis betalingsmottakeren.

(3) Er det i et overført beløp foretatt gebyrbelastning i strid med annet ledd, skal betalingstjenesteyteren som representerer den parten som har iverksatt betalingsstransaksjonen, sørge for at betalingsmottakeren mottar det fulle beløpet for transaksjonen.

(4) For retting av feilaktige godskrivinger gjelder reglene i § 4-25.

(5) Reglene i paragrafen her er ikke til hinder for at det etter ellers gjeldende rettsregler stiftes særskilt sikkerhetsrett i innskudd.

§ 4-14 Informasjon ved bruk av betalingsfullmektig

(1) En betalingsfullmektig skal umiddelbart etter at betalingsoppdraget er iverksatt, stille følgende opplysninger til rådighet for betaleren og, når det er relevant, for betalingsmottakeren:

- en bekreftelse på at betalingsoppdraget er iverksatt korrekt hos kontotilbyderen

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- b) beløpet betalingstransaksjonen gjelder
- c) en referanse som gjør det mulig å identifisere betalingstransaksjonen for betaleren og for betalingsmottakeren
- d) når det er relevant, størrelsen på eventuelle gebyrer som skal betales til betalingsfullmektigen for transaksjonen, herunder med en spesifisering av enkeltelementene i relevante tilfeller.

(2) En betalingsfullmektig skal umiddelbart etter at betalingsoppdraget er iverksatt, i tillegg stille til rådighet for betalingsmottakeren

- a) alle opplysninger som ble overført sammen med betalingstransaksjonen
- b) en referanse som gjør det mulig for betalingsmottakeren å identifisere betaleren.

§ 4-15 Informasjon ved gjennomføring av betalingsoppdrag

(1) Før betalingstjenesteyteren utfører et betalingsoppdrag som er iverksatt av betaleren og omfattet av en kontoavtale, skal betalingstjenesteyteren på forespørsel opplyse om gebyrene som må betales, og om hvor lang tid det kan ta å gjennomføre betalingstransaksjonen. Dersom det er relevant, skal enkeltelementer i gebyrene spesifiseres.

(2) Betalerens betalingstjenesteyter skal for hver betalingstransaksjon gi betaleren opplysninger som nevnt i § 4-19 fjerde ledd umiddelbart etter at betalingsoppdraget er mottatt. Det samme gjelder når betaleren ikke har konto hos betalingstjenesteyteren.

(3) Betalingsmottakerens betalingstjenesteyter skal gi betalingsmottakeren opplysninger som nevnt i § 4-19 fjerde ledd umiddelbart etter at betalingstransaksjonen er gjennomført.

III. Generelle vilkår om bruk av konto og betalingstjenester

§ 4-16 Vilkår om fullmaktstjenester

(1) Kunden kan etter avtale med en betalingsfullmektig eller opplysningsfullmektig (et fullmaktforetak) benytte fullmaktstjenester på egne betalingskontoeer som er tilgjengelige på internett, jf. § 1-6. Det kan ikke stilles som vilkår at det må foreligge en avtale mellom kontotilbyderen og fullmaktforetaket om utførelse av fullmaktstjenester.

(2) Dersom kontotilbyderen har nektet fullmaktforetaket tilgang, skal kontotilbyderen umiddelbart og på avtalt måte opplyse kunden om nektelsen og oppgi årsaken. Om mulig, skal opplysningene gis før tilgangen blir nektet. Første og annet punktum gjelder ikke dersom objektivt begrunnede sikkerhetshensyn er truet, eller det

vil være i strid med lov eller regler gitt i medhold av lov å gi kunden disse opplysningene.

(3) Fullmaktforetaket skal sikre at kundens personlige sikkerhetsinformasjon ikke er tilgjengelig for andre enn utstederen av sikkerhetsinformasjonen og kunden selv. Skal fullmaktforetaket overføre kundens personlige sikkerhetsinformasjon, skal det skje gjennom sikre og effektive kanaler.

(4) Med mindre noe annet er særskilt bestemt, skal fullmaktforetaket ikke benytte, lagre eller på annen måte bruke tilgang til opplysninger for andre formål enn å utføre fullmaktstjenesten som kunden uttrykkelig har anmodet om, og ikke be om sensitive betalingsopplysninger, herunder personlig sikkerhetsinformasjon som kan brukes til å utføre svindel. Opplysninger om kontonummer og kontoeier utgjør ikke sensitive betalingsopplysninger for fullmaktforetaket.

(5) Fullmaktstjenester skal kun utføres når kunden har gitt sitt uttrykkelige samtykke til fullmaktstjenesten. Fullmaktstjenesten skal utføres i samsvar med kundens samtykke.

(6) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om vilkår som nevnt i første til femte ledd og i §§ 4-17 og 4-18.

§ 4-17 Vilkår om betalingsfullmaktstjenester

Betalingsfullmektigen skal i forbindelse med en betalingsfullmaktstjeneste ikke på noe tidspunkt besitte eller råde over kundens betalingsmidler. Betalingsfullmektigen skal heller ikke endre betalingsmottaker, beløp eller andre transaksjonskjenne tegn. Betalingsfullmektigen skal ikke be om andre opplysninger enn det som er nødvendig for å utføre betalingsfullmaktstjenesten, og skal påse at andre opplysninger som eventuelt er innhentet om betaleren, bare meddeles betalingsmottakeren, forutsatt at betaleren først har gitt et uttrykkelig samtykke til dette.

§ 4-18 Vilkår om kontoinformasjons tjenester

Opplysningsfullmektigen skal i forbindelse med kontoinformasjons tjenester bare ha tilgang til opplysningene fra de utpekte betalingskontoeene og betalingstransaksjoner tilknyttet disse. Opplysningsfullmektigen skal gi kunden enhver annen relevant informasjon etter reglene i § 3-22 første ledd.

§ 4-19 Kontoinformasjon

(1) Kontoavtalen skal angi at kunden i et skriftlig dokument jevnlig og minst hver måned har krav på kontoinformasjon som minst skal omfatte opplysninger om

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- a) perioden kontoinformasjonen dekker
- b) dato og saldo ved forrige kontoinformasjon
- c) oppdatert saldo
- d) transaksjonsopplysninger for hver gjennomførte betalingstransaksjon, jf. fjerde ledd.

(2) Dersom det er knyttet kreditt til kontoen eller avtalt vilkår om kompensasjon ved overtrekk, skal kontoinformasjonen dessuten opplyse om

- a) benyttet nominell rente
- b) kredittkostnader som ikke er omfattet av første ledd, jf. fjerde ledd
- c) det minimumsbeløpet kunden eventuelt er forpliktet til å betale.

(3) Når kunden er forbruker, skal følgende kontoinformasjon stilles til kundens rådighet i et skriftlig dokument minst en gang hvert år i tilknytning til en betalingskonto:

- a) alle påløpte gebyrer og rentesatser knyttet til kontoavtalen, jf. § 4-20
- b) rente- og gebyrsatser for alternative typer kontoer som betalingstjenesteyteren tilbyr, jf. § 4-20
- c) reglene som gjelder for innskuddsgaranti.

(4) Transaksjonsopplysninger for gjennomførte betalingstransaksjoner skal omfatte

- a) en referanse som identifiserer betalingstransaksjonen
- b) relevant informasjon om betalingsmottakeren eller betaleren og eventuelle ytterligere opplysninger som fulgte transaksjonen
- c) beløpet i den valutaen som ble benyttet ved belastning eller godskriving av konto, som er angitt i betalingsoppdraget, eller som er stilt til kundens rådighet
- d) eventuelle gebyrer eller renter som kunden skal betale, og en spesifisering av disse når det er relevant
- e) eventuell vekslingskurs som er benyttet av betalingstjenesteyteren, og det overførte beløpet etter valutaomregningen
- f) belastnings- eller godskrivingsdag, jf. § 4-12, eller datoen da betalingsoppdraget ble mottatt.

(5) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler som utfyller eller begrenser opplysningsplikten etter denne paragrafen, og kan gi regler om hvordan opplysninger skal utformes.

§ 4-20 Oversikt over påløpte gebyrer

(1) Når kunden er forbruker, skal betalingstjenesteyteren minst en gang i året gi kunden en oversikt over alle påløpte gebyrer, og hvis det er relevant, rentesatser for innestående innskudd og skyldig brukskontokreditt knyttet til en betalingskonto, jf. § 4-19 tredje ledd bokstav a.

(2) I oversikten etter første ledd skal følgende opplysninger spesifiseres:

- a) gebyret som er påløpt for hver enkelt tjeneste, og antallet ganger tjenesten er brukt i perioden
- b) hvis tjenester er satt sammen i en pakke, gebyret som er påløpt for pakken som helhet, og antall ganger pakkegebyret er krevd i perioden og eventuelle ytterligere gebyrer for tjenester utover det antallet som dekkes av pakkegebyret
- c) det samlede gebyrbeløpet som er påløpt i perioden for hver enkelt tjeneste, for hver pakke av tjenester og for tjenester utover det antallet som dekkes av pakkegebyret
- d) eventuell rentesats for brukskontokreditt som gjelder for betalingskontoen, og det samlede rentebeløpet som er belastet for brukskontokreditt i perioden
- e) eventuell nominell rentesats som gjelder for innestående innskudd på betalingskontoen, og det samlede rentebeløpet opptjent i perioden
- f) samlet gebyrbeløp for alle tjenester som er belastet betalingskontoen i perioden.

(3) Finanstilsynet kan fastsette en teknisk standard for presentasjonsformatet som betalings-tjenesteyteren skal bruke.

§ 4-21 Vederlag og gebyrer

(1) Betalingstjenesteyteren skal ikke fremsette krav om gebyr eller annet vederlag utover det som er avtalt med kunden, jf. § 3-1 femte ledd.

(2) Dersom det kreves løpende gebyr, kan betalingstjenesteyteren kreve gebyr bare for perioden frem til oppsigelsestidspunktet.

(3) En betalingstjenesteyter kan ikke kreve gebyr eller annet vederlag for

- a) å utlevere utkast til kontoavtale, jf. § 3-25 bokstav a og § 3-9 annet ledd bokstav a
- b) oppsigelse av en kontoavtale som er inngått på ubestemt tid eller for en bestemt periode på mer enn seks måneder hvis kunden sier opp avtalen etter utløpet av seks måneder, bortsett fra ved avtale om bindingstid som nevnt i § 4-44 annet ledd
- c) å ta imot varsel fra kunden i samsvar med § 4-23 annet ledd. Direkte kostnader til utskifting av betalingsinstrumentet kan likevel kreves dekket
- d) å varsle om at en tjeneste eller et betalingsoppdrag nektes gjennomført, med mindre noe annet er avtalt, ikke skyldes forhold på tjenesteyterens side og er objektivt begrunnet, jf. § 4-6.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 4-22 *Overtrekk*

(1) Har kunden i aktsom god tro belastet kontoen med et beløp som er større enn det som kan disponeres etter kontoavtalen eller etter avtalt brukskontokreditt, skal betalingstjenesteyteren ikke kreve gebyrer, renter eller andre kostnader for overtrekket av kontoen. Betalingstjenesteyteren kan sette en rimelig frist for kunden til å tilbakebetale overtrekket. Ved overtrekk som ellers skyldes bruk eller lignende disponering av betalingsmidler, kan kontoen på avtalte vilkår belastes med gebyr og rentekostnader.

(2) Har et vesentlig overtrekk vedvart i mer enn én måned, skal betalingstjenesteyteren straks varsle kunden i et skriftlig dokument om overtrekket. Varselet skal opplyse om overtrekkets størrelse, nominell rente, eventuelle avtalte vilkår om kompensasjon ved overtrekk og andre kostnader som påløper som følge av overtrekket.

§ 4-23 *Plikter ved utstedelse og bruk av betalingsinstrument*

(1) Konto og betalingsinstrument skal brukes i samsvar med vilkårene for utstedelse og bruk. Så snart betalingsinstrumentet er mottatt, skal kunden ta alle rimelige forholdsregler for å beskytte personlig sikkerhetsinformasjon. Vilråene for utstedelse og bruk skal være objektive, ikke innebære forskjellsbehandling og stå i forhold til formålet.

(2) Utstederen skal opplyse kunden om hvordan det skal varsles etter § 4-24 første ledd. Utstederen skal sikre at varsel til enhver tid kan mottas. Når varselet er mottatt, skal utstederen straks hindre enhver videre bruk av betalingsinstrumentet. Utstederen skal bekrefte at varsel er mottatt, slik at det kan dokumenteres av kunden i minst 18 måneder.

(3) Et betalingsinstrument skal sendes til kunden bare på grunnlag av forespørsel fra kunden, med mindre betalingsinstrumentet erstatter et tidligere utstedt betalingsinstrument. Utstederen skal sørge for at betalingsinstrumentets personlige sikkerhetsinformasjon ikke er tilgjengelig for andre enn kunden. Utstederen har ved sendingen risikoen både for sikkerhetsinformasjon og betalingsinstrumentet.

IV. Ikke godkjente og feil gjennomførte betalingsstransaksjoner. Misbruk av konto og betalingsinstrument

§ 4-24 *Kundens varslingsplikt ved feil og misbruk. Retting*

(1) Blir kunden oppmerksom på tap, tyveri eller uberettiget bruk eller tilegning av et beta-

lingsinstrument eller uberettiget kontotilgang, skal kunden uten ugrunnet opphold varsle den som er oppgitt av betalingstjenesteyteren etter § 4-23 annet ledd.

(2) For at kunden skal kunne kreve at betalingstjenesteyteren retter en ikke godkjent eller feil gjennomført betalingsstransaksjon, må betalingstjenesteyteren ha blitt varslet uten ugrunnet opphold etter at kunden ble oppmerksom på at transaksjonen kan kreves rettet, og senest 13 måneder etter belastningstidspunktet. Fristen på 13 måneder gjelder ikke dersom betalingstjenesteyteren ikke har gitt eller gjort tilgjengelige for kunden opplysningene om betalingsstransaksjonen i samsvar med reglene i kapittel 3 og 4.

(3) Dersom en betalingsfullmektig er involvert i betalingsstransaksjonen, skal rettingen foretas av kontotilbyderen.

§ 4-25 *Varsel om og retting ved feilaktig godskrivning eller belastning av konto*

(1) Blir betalingstjenesteyteren oppmerksom på at en konto er feilaktig godskrevet eller belastet, skal kunden varsles uten ugrunnet opphold. Dersom feilen er rettet på en slik måte at det ikke er noen reell mulighet for at kunden kan ha fått uriktige opplysninger om disponibelt beløp på kontoen, er det likevel tilstrekkelig at varselet gis i forbindelse med kontoinformasjon som nevnt i § 4-19.

(2) En betalingstjenesteyter som ved en feil har godskrevet uriktig konto eller godskrevet uriktig beløp, kan innen utløpet av tredje virkedag rette feilen ved å belaste kontoen. Det samme gjelder en betalingstjenesteyter som ved en feil har godskrevet en konto hos en annen betalingstjenesteyter, dersom betalingstjenesteyteren har adgang til å foreta slik retting hos den andre betalingstjenesteyteren.

(3) Betalingstjenesteyterens adgang til å rette feil etter annet ledd gjelder ikke dersom godskrivning av kontoen er gjennomført i samsvar med betalingsoppdrag fra en tredjeperson.

(4) Hvis godskrivning som nevnt i annet ledd har sammenheng med straffbart forhold fra betalingsmottakerens side eller fra en annen som har rett til å belaste betalingsmottakerens konto, kan betalingstjenesteyteren i alle tilfeller foreta retting av kontoen.

(5) Denne paragrafen er ikke til hinder for at betalingstjenesteyteren kan kreve tilbakesøking etter alminnelige regler.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 4-26 *Uriktig kontonummer eller identifikasjon*

(1) Et betalingsoppdrag som er gjennomført i samsvar med det angitte kontonummeret eller annen entydig identifikasjon, skal anses som korrekt gjennomført når det gjelder betalingsmottakeren som kontonummeret eller annen entydig identifikasjon utpeker, og betalingstjenesteyteren kan ikke holdes ansvarlig etter § 4-28. Dette gjelder selv om kunden i tillegg til kontonummeret eller annen entydig identifikasjon har oppgitt ytterligere opplysninger.

(2) Selv om betalingstjenesteyteren ikke kan holdes ansvarlig etter første ledd, skal betalingstjenesteyteren treffe rimelige tiltak for å få beløpet tilbakeført. Betalingsmottakerens betalingstjenesteyter plikter å samarbeide, herunder ved å gi betalerens betalingstjenesteyter alle relevante opplysninger. Betalingstjenesteyteren kan kreve at en tredjeperson som urettmessig har mottatt betalingsmidler som følge av at kunden har oppgitt uriktig informasjon i betalingsoppdraget, tilbakebetaler disse betalingsmidlene.

(3) Er det ikke mulig å få tilbakeført beløpet, skal betalingstjenesteyteren etter skriftlig forespørsel fra betaleren gi betaleren alle opplysninger som betalingstjenesteyteren har tilgang til, og som er relevante for å få beløpet tilbakeført.

§ 4-27 *Btalerens rett til tilbakebetaling ved direktebelastninger*

(1) Betalerens betalingstjenesteyter skal tilbakebetale en betalingstransaksjons fulle beløp og rentetap når betalingstransaksjonen er iverksatt av eller via betalingsmottakeren og betaleren kan påvise at

- a) betaleren ikke har godkjent det eksakte beløpet for betalingstransaksjonen, jf. § 4-2, og
- b) beløpet oversteg det beløpet betaleren med rimelighet kunne ha forventet ut fra sitt tidligere bruksmønster, vilkårene i kontoavtalen og omstendighetene for øvrig.

Endringer i valutakursen kan ikke påberopes etter bokstav b dersom kursen ble beregnet på grunnlag av en avtalt referansevekslingskurs, jf. § 3-15.

(2) Med mindre det er avtalt vilkår som nevnt i tredje ledd, kan betaleren kreve tilbakebetalt en tidligere godkjent betalingstransaksjon som er iverksatt av betalingsmottakeren. Tilbakebetalingskravet må gjøres gjeldende senest åtte uker etter belastningsdagen overfor betalerens betalingstjenesteyter. Betalerens betalingstjenesteyter skal tilbakebetale det fulle beløpet og rentetapet innen ti dager etter at kravet ble mottatt.

(3) I kontoavtalen kan betaleren og betalerens betalingstjenesteyter avtale vilkår om at betaleren ikke har rett til tilbakebetaling dersom samtykket til å gjennomføre betalingstransaksjonen ble gitt direkte til betalerens betalingstjenesteyter og, når det er relevant, opplysning om den fremtidige betalingstransaksjonen ble gitt eller stilt til rådighet for betaleren minst fire uker før forfallsdagen av betalingstjenesteyteren eller betalingsmottakeren.

§ 4-28 *Ansvar for transaksjon iverksatt av betaleren*

(1) Betalerens betalingstjenesteyter er overfor betaleren ansvarlig for korrekt gjennomføring av betalingstransaksjon som er iverksatt direkte av betaleren. Hvis betalerens betalingstjenesteyter dokumenterer oppfyllelse overfor betaleren i samsvar med § 4-11, er betalingsmottakerens betalingstjenesteyter ansvarlig overfor betalingsmottakeren.

(2) Er en betalingstjenesteyter ansvarlig etter første ledd, skal beløpet uten ugrunnet opphold tilbakeføres til betaleren eller gjøres tilgjengelig for mottakeren, og tilstanden på den aktuelle kontoen skal eventuelt gjenopprettes slik den ville ha vært om den mangelfullt gjennomførte betalingstransaksjonen ikke hadde funnet sted, inkludert renter og andre kostnader. § 4-24 annet ledd gjelder tilsvarende.

(3) Renteberegningsdatoen for godskriving av betalerens konto skal ikke være senere enn dagen da beløpet ble belastet kontoen. Renteberegningsdatoen for betalingsmottakerens konto skal være den renteberegningsdatoen beløpet ville ha blitt godskrevet betalingsmottakerens konto dersom betalingstransaksjonen hadde vært gjennomført korrekt.

(4) På forespørsel skal betalerens betalingstjenesteyter umiddelbart forsøke å spore betalingstransaksjon som er iverksatt av betaleren. Resultatet skal snarest meddeles betaleren.

(5) Dersom et betalingsoppdrag iverksettes gjennom en betalingsfullmektig, skal kontotilbyderen tilbakeføre beløpet for den manglende eller mangelfulle betalingstransaksjonen, og når det er relevant, gjenopprette tilstanden på den aktuelle kontoen slik den ville ha vært om den mangelfullt gjennomførte betalingstransaksjonen ikke hadde funnet sted.

§ 4-29 *Ansvar for transaksjon iverksatt av eller via betalingsmottakeren*

(1) Betalingsmottakerens betalingstjenesteyter er overfor betalingsmottakeren ansvarlig for oppfyllelse i samsvar med § 4-11 fjerde ledd og

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

skal umiddelbart oversende betalingsoppdraget til betalerens betalingstjenesteyter på nytt når det er påkrevet. Tilsvarende gjelder for oppfyllelse i samsvar med § 4-12. Hvis betalerens betalingstjenesteyter dokumenterer oppfyllelse overfor betalingsmottakeren, er betalerens betalingstjenesteyter ansvarlig overfor betaleren.

(2) For ansvar etter første ledd gjelder § 4-28 annet og tredje ledd tilsvarende.

§ 4-30 *Ansvar og egenandeler ved ikke godkjente betalingstransaksjoner*

(1) Betalingstjenesteyteren er ansvarlig overfor kunden for tap som skyldes en ikke godkjent betalingstransaksjon, jf. § 4-2, med mindre noe annet følger av reglene i annet til femte ledd.

(2) Kunden svarer med en egenandel på inntil 450 kroner hvis tapet skyldes tap, tyveri eller uberettiget tilegnelse av et betalingsinstrument. Kunden svarer likevel ikke med en slik egenandel hvis kunden ikke kunne ha oppdaget tapet, tyveriet eller den uberettigede tilegnelsen på forhånd, og heller ikke har opptrådt svikaktig.

(3) Kunden svarer for hele tapet ved en ikke godkjent betalingstransaksjon dersom tapet skyldes at kunden ved grov uaktsomhet har unnlatt å oppfylle en eller flere av sine plikter etter § 4-23 første ledd eller § 4-24 første ledd. Har betalingstransaksjonen skjedd ved bruk av et elektronisk betalingsinstrument, svarer kunden likevel bare med inntil 12 000 kroner.

(4) Kunden svarer for hele tapet dersom tapet skyldes forsettlige forhold på kundens side.

(5) Kunden svarer ikke for tap som skyldes betalingstjenesteyteren selv, noen som opptrer på betalingstjenesteyterens vegne, eller som betalingstjenesteyteren selv representerer. Med mindre kunden har opptrådt svikaktig, svarer kunden heller ikke for tap i følgende tilfeller:

- a) når tap oppstår etter at kunden har varslet i samsvar med § 4-24 første ledd
- b) når plikten til å tilrettelegge for varsling etter § 4-23 annet ledd er misligholdt
- c) når betalerens betalingstjenesteyter ikke har krevd sterk kundeautentisering.

§ 4-31 *Lemping av kundens ansvar etter § 4-30*

(1) Kundens ansvar etter § 4-30 kan lempes når det er rimelig tatt i betraktning arten av den personlige sikkerhetsinformasjonen som var knyttet til betalingsinstrumentet, omstendighetene som forelå da instrumentet ble tapt, stjålet eller uberettiget tilegnet, og eventuell manglende

aktsomhet eller andre forhold på betalingstjenesteyterens side som har medvirket til at tapet oppsto.

(2) Kundens ansvar kan også lempes dersom en leverandør av varer eller tjenester som har mottatt betalingen, forsto eller burde forstå at bruken av betalingsinstrumentet var urettmessig.

(3) Lemping kan ikke skje hvis tapet skyldes at kunden har opptrådt svikaktig eller forsettlig har unnlatt å oppfylle sine plikter etter § 4-23 første ledd eller § 4-24 første ledd.

§ 4-32 *Tjenesteyterens plikt til å tilbakeføre beløpet når kunden bestrider å ha ansvar etter § 4-30*

(1) I den utstrekning kunden som følge av reglene i § 4-30 bestrider å ha ansvar for en ikke godkjent betalingstransaksjon, skal betalingstjenesteyteren straks, og senest innen utgangen av den påfølgende virkedagen, tilbakeføre beløpet og erstatte rentetap fra belastningstidspunktet. Dette gjelder likevel bare dersom kunden har varslet i tide etter § 4-24 annet ledd. Plikten til tilbakeføring etter første punktum gjelder ikke for egenandel etter § 4-30 annet ledd.

(2) Første ledd gjelder ikke dersom betalingstjenesteyteren har rimelige grunner til mistanke om svik og innen fire uker fra skriftlig innsigelse ble mottatt fra kunden anlegger søksmål eller bringer saken inn for et etablert klageorgan godkjent i medhold av lov. Stevning eller klage må være skriftlig og begrunnet. Blir saken avvist av klageorganet eller en domstol, løper en ny frist på fire uker fra den dagen betalingstjenesteyteren ble kjent med avvisningen. Dersom domstolen eller etablert klageorgan kommer til at det ikke foreligger rimelig mistanke om at kunden hadde opptrådt svikaktig, svarer betalingstjenesteyteren forsinkelsesrenter på beløpet fra dagen dette skulle ha vært tilbakebetalt etter første ledd.

(3) Hvis en betalingsfullmektig er involvert i en ikke godkjent betalingstransaksjon, er kontotilbyderen ansvarlig for tilbakeføring etter første ledd. Hvis betalingsfullmektigen er ansvarlig for den ikke godkjente betalingstransaksjonen, skal denne på forespørsel fra kontoens betalingstjenesteyter straks holde denne skadesløs, jf. § 4-33.

(4) Betalingstjenesteyteren kan kreve at en tredjeperson tilbakebetaler betalingsmidler som vedkommende urettmessig har mottatt som følge av en ikke godkjent betalingstransaksjon. Tilbakebetalt beløp som overstiger betalingstjenesteyterens tap, skal benyttes til å dekke kundens andel av tapet.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 4-33 Tjenesteyterens rett til erstatning for utlegg mv.

(1) Har en betalingstjenesteyter dekket tap etter reglene i § 4-28 eller § 4-32, og tapet skyldes forhold hos en annen betalingstjenesteyter eller et mellomledd, skal den som har forårsaket tapet, erstatte utlegget og tapet som betalingstjenesteyteren er påført.

(2) Er betalingsfullmektigen ansvarlig for en betalingstransaksjon som ikke gjennomføres korrekt, skal betalingsfullmektigen umiddelbart på forespørsel fra kontotilbyderen erstatte tapet som er oppstått, herunder tap som er oppstått ved at en betalingstjenesteyter har unnlatt å bruke sterk kundeautentisering, og refusjonsbeløpet etter § 4-28 femte ledd.

(3) Tap som skyldes at en annen betalingstjenesteyter eller et mellomledd ikke bruker sterk kundeautentisering, kan kreves erstattet av den betalingstjenesteyteren som har dekket tapet.

(4) En betalingstjenesteyter kan ikke holdes ansvarlig for økonomisk tap etter første til tredje ledd som er forårsaket av usedvanlige omstendigheter utenfor sin kontroll, og som tjenesteyteren ikke med rimelighet kunne forutse eller unngå følger av. Det samme gjelder tap som er forårsaket av at betalingstjenesteyteren er bundet av andre forpliktelser i eller i medhold av lov.

(5) Reglene i denne paragrafen begrenser ikke en betalingstjenesteyters rett til regress etter § 2-16 eller til erstatning etter ellers gjeldende regler.

V. Kontobytte

§ 4-34 Bytte av betalingskonto

(1) Betalingstjenesteyteren skal sikre en kunde som er forbruker, tilgang til en klar, hurtig og sikker prosedyre for bytte av betalingskonto, som er enkel for forbrukeren å benytte.

(2) Hvis det åpenbart er til forbrukerens fordel, og det ikke fører til ytterligere belastning eller lengre gjennomføringstid for forbrukeren, kan den overførende og den mottakende betalingstjenesteyteren etablere ordninger for kontobytte som avviker fra reglene i §§ 4-35 til 4-38.

(3) Med den overførende betalingstjenesteyteren menes den betalingstjenesteyteren som nødvendige opplysninger for kontobyttet overføres fra. Med den mottakende betalingstjenesteyteren menes den betalingstjenesteyteren som nødvendige opplysninger for kontobyttet overføres til.

§ 4-35 Fullmakt til å utføre kontobytte

(1) Forbrukeren kan inngå avtale om kontobytte med den mottakende betalingstjenesteyte-

ren og gi denne fullmakt til å utføre kontobyttet. Den mottakende betalingstjenesteyteren skal gjennomføre kontobyttet når fullmakten fra forbrukeren er mottatt.

(2) Fullmakten skal kunne begrenses slik at den omfatter kun enkelte av oppgavene etter §§ 4-37 og 4-38, og slik at den omfatter kun enkelte innbetalinger, faste betalingsoppdrag eller direktebelastningsfullmakter.

(3) Forbrukeren skal kunne angi fra hvilken dato faste betalingsoppdrag og direktebelastninger skal utføres fra betalingskontoen hos den mottakende betalingstjenesteyteren. Datoen som forbrukeren angir, kan ikke være tidligere enn seks virkedager etter at den mottakende betalingstjenesteyteren har mottatt opplysninger i samsvar med § 4-37.

(4) Den mottakende betalingstjenesteyteren skal gi forbrukeren et skriftlig dokument med kopi av fullmakten.

§ 4-36 Anmodning til den overførende betalingstjenesteyteren

Den mottakende betalingstjenesteyteren skal anmode den overførende betalingstjenesteyteren om å gjennomføre oppgaver etter § 4-37, forutsatt at dette fremgår av forbrukerens fullmakt. Anmodningen skal sendes senest to virkedager etter at den mottakende betalingstjenesteyteren mottok fullmakt fra forbrukeren.

§ 4-37 Den overførende betalingstjenesteyterens oppgaver

(1) På grunnlag av anmodning fra den mottakende betalingstjenesteyteren og forbrukerens fullmakt skal den overførende betalingstjenesteyteren

- sende den mottakende betalingstjenesteyteren en liste over aktive faste betalingsoppdrag og tilgjengelige opplysninger om direktebelastningsfullmakter som skal flyttes
- sende den mottakende betalingstjenesteyteren tilgjengelige opplysninger om innbetalinger og direktebelastninger som har vært utført regelmessig de siste 13 månedene
- kansellere faste betalingsoppdrag med virkning fra datoen forbrukeren har angitt i fullmakten
- overføre eventuell positiv saldo til forbrukerens betalingskonto hos den mottakende betalingstjenesteyteren på datoen forbrukeren har angitt i fullmakten
- avslutte betalingskontoen på datoen forbrukeren har angitt i fullmakten, forutsatt at

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

oppgavene etter bokstav a til d er gjennomført og ikke noe annet følger av tredje ledd.

(2) Opplysninger som nevnt i bokstav a og b skal sendes innen fem virkedager. Opplysningene skal også sendes til forbrukeren dersom forbrukeren har bedt om det.

(3) Den overførende betalingstjenesteyteren kan nekte å avslutte betalingskontoen på datoen forbrukeren har angitt, dersom forbrukeren har utestående forpliktelser knyttet til betalingskontoen eller det løper oppsigelsesfrist etter § 4-42 første ledd. Den overførende betalingstjenesteyteren skal i så fall straks gi forbrukeren melding om at betalingskontoen ikke kan avsluttes, og grunnen til dette.

(4) Hvis den overførende betalingstjenesteyteren mangler systemer for automatisk omdirigering av innbetalinger og direktebelastninger, skal den overførende betalingstjenesteyteren slutte å akseptere slike transaksjoner fra datoen forbrukeren har angitt i fullmakten. Den overførende betalingstjenesteyteren skal i så fall opplyse betaleren eller betalingsmottakeren om årsaken til at transaksjonen ikke aksepteres.

(5) Den overførende betalingstjenesteyteren skal ikke sperre betalingsinstrumenter før datoen forbrukeren har angitt i fullmakten.

§ 4-38 Den mottakende betalingstjenesteyterens oppgaver

(1) Den mottakende betalingstjenesteyteren skal

- a) opprette de faste betalingsoppdragene som forbrukeren har anmodet om, og utføre dem med virkning fra datoen forbrukeren har angitt i fullmakten
- b) gjøre nødvendige forberedelser for å kunne akseptere direktebelastninger og akseptere dem med virkning fra datoen forbrukeren har angitt i fullmakten
- c) opplyse forbrukeren om forbrukerens rettigheter etter forordning (EU) nr. 260/2012 om tekniske og forretningsmessige krav til kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro artikkel 5 nr. 3 bokstav d, dersom det er relevant
- d) opplyse de betalernes som ifølge fullmakten foretar regelmessige innbetalinger, om forbrukerens betalingskonto hos den mottakende betalingstjenesteyteren
- e) opplyse de betalingsmottakerne som er angitt i fullmakten som foretar direktebelastninger, om forbrukerens betalingskonto hos den mottakende betalingstjenesteyteren og fra hvil-

ken dato det skal foretas direktebelastninger fra denne betalingskontoen.

(2) Oppgavene etter første ledd gjelder bare i den utstrekning det følger av forbrukerens fullmakt og opplysningene fra den overførende betalingstjenesteyteren gjør det mulig.

(3) Sammen med opplysningene etter første ledd bokstav d og e skal det sendes en kopi av forbrukerens fullmakt. Hvis den mottakende betalingstjenesteyteren ikke har de opplysningene som skal gis til betalere eller betalingsmottakere etter første ledd bokstav d og e, skal forbrukeren eller den overførende betalingstjenesteyteren bes om å fremskaffe opplysningene som mangler.

(4) Hvis forbrukeren velger å selv informere betalere og betalingsmottakere som nevnt i første ledd bokstav d og e, skal den mottakende betalingstjenesteyteren sende forbrukeren et standardbrev med betalingsopplysningene og startdatoen som er angitt i fullmakten.

(5) Den mottakende betalingstjenesteyterens oppgaver skal utføres innen fem virkedager etter at opplysningene som nevnt i § 4-37 første ledd bokstav a og b er mottatt.

§ 4-39 Kontobytte mellom EØS-stater

(1) Hvis en forbruker meddeler sin betalingstjenesteyter et ønske om å åpne betalingskonto hos en betalingstjenesteyter som er etablert i en annen EØS-stat, skal den overførende betalingstjenesteyteren tilby forbrukeren

- a) en liste med tilsvarende opplysninger som er omfattet av § 4-37 første ledd bokstav a og b
- b) å overføre eventuell positiv saldo til forbrukerens betalingskonto hos den nye betalingstjenesteyteren, forutsatt at forbrukeren har oppgitt fullstendige opplysninger som gjør det mulig å identifisere den nye betalingstjenesteyteren og forbrukerens betalingskonto
- c) å avslutte betalingskontoen.

(2) Oppgavene etter første ledd skal gjennomføres på datoen forbrukeren har angitt, hvis ikke forbrukerens utestående forpliktelser er til hinder for dette. Datoen forbrukeren fastsetter, skal være minst seks virkedager etter at den overførende betalingstjenesteyteren har mottatt anmodningen fra forbrukeren, med mindre partene har avtalt noe annet. Den overførende betalingstjenesteyteren skal straks gi forbrukeren melding dersom utestående forpliktelser er til hinder for at betalingskontoen avsluttes.

§ 4-40 Opplysningsplikt om kontobytte

Forbrukeren skal gis tilgang til opplysninger om den overførende betalingstjenesteyterens og

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

den mottakende betalingstjenesteyterens oppgaver i forbindelse med hvert steg av flytteprosessen, tidsplanen for gjennomføring av de ulike stegene, eventuelle gebyrer som kreves for kontobytte, hvilke opplysninger forbrukeren eventuelt blir bedt om å gi, og om mulighet for tvisteløsning i etablert klageorgan, jf. § 3-54.

§ 4-41 Gebyrer i forbindelse med kontobytte

Hvis betalingstjenesteyteren krever gebyr for tjenester som nevnt i §§ 4-34 til 4-40, skal gebyret være rimelig og i samsvar med betalingstjenesteyterens faktiske kostnader. Betalingstjenesteyteren kan ikke kreve gebyr av forbrukeren for opplysninger om eksisterende faste betalingsoppdrag og direktebelastninger. Den overførende betalingstjenesteyteren kan ikke kreve gebyr av forbrukeren eller av den mottakende betalingsstjenesteyteren for opplysninger som skal gis etter § 4-37 første ledd bokstav a og b.

VI. Oppsigelse

§ 4-42 Kundens oppsigelse

(1) Kunden kan til enhver tid si opp kontoavtalen. Det kan avtales en oppsigelsesfrist, men er kunden forbruker, kan fristen ikke være lengre enn én måned.

(2) Tjenesteyteren kan kreve gebyr for oppsigelse av kontoavtalen bare dersom det er mindre enn seks måneder siden avtalen trådte i kraft.

(3) Når en konto avsluttes som følge av kundens oppsigelse av kontoavtalen, har kunden rett til

- å få utbetalt saldo i sin favør med påløpte renter på kontoen eller et forhåndsbetalt betalingsinstrument
- å få tilbakebetalt en forholdsmessig del av forhåndsbetalte kostnader
- å få utlevert eller på annen egnet måte få tilgang til opplysninger om transaksjoner fra tiden før kontoavtalen ble avsluttet.

(4) Reglene i første til tredje ledd begrenser ikke kundens rett til å si opp avtalen straks og vederlagsfritt innen iverksettningstidspunktet for nye avtalevilkår etter § 3-14 annet ledd annet punktum.

§ 4-43 Betalingstjenesteyterens oppsigelse

(1) Betalingstjenesteyteren kan si opp en kontoavtale som er inngått på ubestemt tid, eller sperre kundens tilgang til tjenestene, dersom dette følger av avtalen og det foreligger saklig grunn. Som saklig grunn for oppsigelse eller sperring regnes i alle tilfeller

- at det er gått mer enn 24 måneder siden siste transaksjon når godskriving av renter ikke medregnes
- at kunden med hensikt har brukt kontoen til ulovlige formål
- at kunden har gitt uriktige opplysninger for å få rett til betalingskonto eller betalingstjenester som nevnt i § 4-1 dersom korrekte opplysninger ville ha ført til avslag fra betalingstjenesteyteren
- at kunden ikke lenger er lovlig bosatt innenfor EØS, jf. § 4-1 tredje ledd første punktum.

(2) Betalingstjenesteyteren kan avslutte kontoavtalen på grunnlag av oppsigelse etter første ledd tidligst to måneder etter at kunden i et skriftlig dokument er blitt varslet om oppsigelsen og om begrunnelsen for oppsigelsen. Betalingstjenesteyteren kan likevel avslutte kontoavtalen straks hvis grunnlaget for oppsigelsen er forhold som nevnt i første ledd bokstav b eller c. Kunden skal i så fall straks varsles om oppsigelsen og om begrunnelsen for oppsigelsen. I varsel etter første og tredje punktum skal det gis opplysninger om klagebehandling etter § 3-53 tredje ledd tredje og fjerde punktum.

(3) Reglene i § 4-42 tredje ledd gjelder tilsvarende så langt de passer ved betalingstjenesteyterens oppsigelse av konto.

§ 4-44 Oppsigelse av konto med bindingstid

(1) For andre kontoer enn betalingskontoer kan det inngås avtale med vilkår om at midlene skal være bundet for en bestemt tidsperiode der det ikke kan foretas betalingstransaksjoner til eller fra kontoen. Det kan avtales en oppsigelsesfrist, men er kunden forbruker, kan fristen ikke overstige tre måneder.

(2) Ved oppsigelse i bindingstiden av konto med avtalevilkår som nevnt i første ledd kan betalingstjenesteyteren kreve dekket tap som følge av kundens oppsigelse dersom dette følger av avtalen. Avtalen kan i stedet fastsette et standardisert og rimelig gebyr som kunden skal betale som følge av at avtalt bindingstid ikke overholdes.

(3) Dersom betalingstjenesteyteren etter avtalen kan kreve dekket tap eller gebyr som nevnt i annet ledd, skal kunden godskrives gevinst som betalingstjenesteyteren oppnår som følge av at tjenesteyteren sier opp avtalen i bindingsperioden. Retten til godskriving av slik gevinst kan fravikes i avtalen selv om kunden er forbruker. Forbrukeren må i så fall være gjort kjent med dette avtalevilkåret før inngåelsen av avtalen om bindingstid.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(4) Reglene i § 4-42 tredje ledd gjelder tilsvarende så langt de passer ved oppsigelse av konto med bindingstid.

§ 4-45 Sperring

(1) Betalingstjenesteyteren kan i kontoavtalen forbeholde seg rett til å sperre et betalingsinstrument av objektivt begrunnede hensyn som gjelder betalingsinstrumentets sikkerhet eller mistanke om ikke godkjent eller svikaktig bruk. For betalingsinstrument som det er knyttet kreditt til, kan betalingstjenesteyteren også forbeholde seg rett til å sperre instrumentet ved vesentlig forhøyet risiko for at kunden ikke kan oppfylle sin betalingsforpliktelse.

(2) Betalingstjenesteyteren skal på avtalt måte varsle kunden før sperring etter første ledd og skal samtidig opplyse om grunnlaget for sperringen. Er det ikke mulig å varsle kunden før sperringen iverksettes, skal kunden varsles umiddelbart etter sperringen.

(3) Når grunnen til sperringen er bortfalt, skal betalingstjenesteyteren oppheve sperringen av betalingsinstrumentet eller erstatte det med et nytt. Kunden skal på tilsvarende måte som varsel gis etter § 4-24 første ledd kunne be om at sperring av betalingsinstrumentet oppheves.

§ 4-46 Konto som ikke brukes

(1) Er det gått mer enn 24 måneder siden siste transaksjon når godskrivning av renter ikke medregnes, skal betalingstjenesteyteren gi melding om kontoen i rekommandert brev til kundens eller arvingenes sist kjente adresse, eller på annen måte innhente bekreftelse fra disse om at meldingen er mottatt. Meldingen skal opplyse om betalingstjenesteyterens eventuelle rett til å si opp kontoen etter § 4-43 og om når foreldelsesfristen etter foreldelsesloven § 4 begynner å løpe, når den vil løpe ut, og om hva som kreves for å avbryte fristen.

(2) Nødvendige kostnader for å komme i kontakt med kunden eller arvingene etter foreldelsesloven § 4 første ledd tredje punktum kan belastes kontoen. Dersom saldo i kundens favør på kontoen er lavere enn kostnaden med å sende varselet ved rekommandert brev, kan betalingstjenesteyteren i stedet sende varselet i ordinær forsendelse til mottakeren.

VII. Særskilte bestemmelser

§ 4-47 Geografisk virkeområde for regler om betalingstransaksjoner

(1) Lovens regler om betalingstransaksjoner gjelder når både betalerens og betalingsmottake-

rens betalingstjenesteyter, eventuelt den eneste betalingstjenesteyteren i betalingstransaksjonen, er etablert innenfor EØS, og betalingstransaksjonen gjennomføres i en EØS-stats valuta. Gjennomføres betalingstransaksjonen i en valuta som ikke er en av EØS-statenes valuta, gjelder lovens regler om betalingstransaksjoner for de deler av betalingstransaksjonen som gjennomføres i EØS, med unntak av regler i kapittel 3 om plikt til å gi opplysninger om maksimal gjennomføringstid for betalingstransaksjonen, § 4-11 første, annet og fjerde ledd, § 4-12 annet og tredje ledd og § 4-13 annet og tredje ledd.

(2) Når bare én av betalingstjenesteyterne er etablert innenfor EØS, gjelder lovens regler om betalingstransaksjoner for de deler av betalingstransaksjonen som gjennomføres i EØS, med unntak av regler i kapittel 3 om plikt til å gi opplysninger om maksimal gjennomføringstid for betalingstransaksjonen, § 3-31 bokstav g, § 4-11 første og annet ledd, § 4-13 annet og tredje ledd, § 4-27, § 4-28, § 4-29 og § 4-33.

(3) Kongen kan i forskrift fastsette særlige regler om betalingstransaksjoner til og fra land utenfor EØS og for innenlandske valutatransaksjoner i andre valutaer enn i en EØS-stats valuta.

§ 4-48 Unntak for visse forbrukeravtaler

Dersom det følger av § 1-2 tredje ledd, jf. § 1-5 første ledd, at reglene i kapittel 4 ikke gjelder for en avtale fordi avtalen er begrenset til et bestemt beløp, får reglene likevel anvendelse på avtalen dersom tjenesteyteren tilbyr tilsvarende avtaler også med beløp som medfører at reglene kommer til anvendelse på avtalen.

§ 4-49 Særskilt om uttak av kontanter i kontantautomat

Ved uttak av kontanter i kontantautomat skal kunden få opplysninger om eventuelle gebyrer og vekslingskurser i forbindelse med uttaket etter § 3-32 første ledd bokstav a og opplysninger etter § 4-8 selv om avtalen ikke er omfattet av virkeområdet etter § 1-2 tredje ledd, jf. § 1-5 første ledd.

§ 4-50 Særskilt om elektroniske småpenger

(1) Med elektroniske småpenger menes et betalingsinstrument der det følger av avtalevilkårene at betalingsinstrumentet kun gjelder

- høyst 500 kroner for enkeltstående betalingstransaksjoner
- høyst 2 000 kroner som fastsatt beløpsgrense, eller
- høyst 2 000 kroner som den til enhver tid høyeste tillatte lagringsverdien.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(2) For forhåndsbetalte betalingsinstrumenter (kontantkort) kan beløpsgrensene i første ledd gå ut på et høyere beløp, men ikke over 4 000 kroner for noen av alternativene.

(3) Følgende regler gjelder ikke for elektroniske småpenger som kan brukes anonymt av kunden:

- a) reglene om avtaleinngåelsen i § 3-9 første til tredje ledd
- b) reglene om krav til avtalens innhold i § 3-12 første ledd
- c) reglene om bevis på autentisering eller gjennomføring av betalingstransaksjon i § 3-7
- d) reglene om ansvar for ikke godkjente betalingstransaksjoner i § 4-32 og reglene om ansvar ved misbruk av betalingsinstrument i § 4-30 dersom betalerens betalingstjenesteyter ikke har krevd sterk kundeautentisering etter § 4-30 femte ledd bokstav c.

(4) For elektroniske småpenger kan det avtales

- a) å fravike reglene i § 3-14 om endringer i kontoavtalen ved passivt samtykke
- b) å fravike reglene i § 4-6 om varslingsplikten om avvisning av betalingsoppdrag, hvis avvisningen fremgår tydelig av sammenhengen
- c) at betalingsoppdrag ikke kan kanselleres etter at det er godkjent, eller etter at betaleren har gitt samtykke til gjennomføring av betalingstransaksjonen til betalingsmottakeren, jf. § 4-7
- d) andre overføringstider enn dem som er angitt i § 4-11 første ledd bokstav b til d eller i annet og tredje ledd
- e) at kundens varslingsplikten etter § 4-24 første ledd og betalingstjenesteyterens dokumentasjonsplikten etter § 4-23 annet ledd tredje punktum ikke gjelder hvis det er umulig å sperre betalingsinstrumentet for bruk.

(5) For elektroniske småpenger kan det avtales å fravike reglene i § 4-15 om informasjon ved gjennomføring av betalingstransaksjoner. Betalingstjenesteyteren skal i så fall i stedet gi kunden tilgang til opplysninger som identifiserer betalingstransaksjonen, det overførte beløpet og gebyrene og eventuelt det totale beløpet og de totale gebyrene ved flere transaksjoner av samme type til samme betalingsmottaker. Opplysningsplikten etter annet punktum gjelder ikke dersom betalingsinstrumentet kan brukes anonymt eller det er teknisk umulig å gi opplysningene. Betalingstjenesteyteren skal uansett gi kunden mulighet til å kontrollere saldoen.

§ 4-51 Særskilt om enkeltstående betalingstjenester

(1) Dersom et betalingsoppdrag for en enkeltstående betalingstransaksjon gis ved bruk av et betalingsinstrument som omfattes av en avtale med en annen betalingstjenesteyter, er betalingstjenesteyteren som utfører transaksjonen, ikke forpliktet overfor kunden til å gi eller gjøre tilgjengelig opplysninger som allerede er gitt eller vil bli gitt kunden etter avtalen med den andre betalingstjenesteyteren.

(2) Reglene i § 3-9 første til tredje ledd om avtaleinngåelsen, § 3-12 første ledd om krav til avtalens innhold og § 3-14 om endring av avtale ved passivt samtykke gjelder ikke for avtale om enkeltstående betalingstransaksjon som ikke er omfattet av en kontoavtale eller annen innledende avtale om finansielle tjenester.

§ 4-52 Særskilt om kontoavtaler og betalingstjenester når kunden er under 18 år

(1) En mindreårig som har fylt 15 år, kan inngå avtale om betalingstjenester i tilknytning til betalingsmidler han eller hun har rett til å disponere over etter reglene i vergemålsloven. Når avtalen innebærer opprettelse av konto for slike betalingsmidler, kan den mindreårige selv disponere over kontoen.

(2) En verge kan inngå kontoavtale i den mindreåriges navn uten den andre vergens samtykke. Ved avtaleinngåelsen skal vergen opplyse om det finnes andre verger for den mindreårige. Finnes det flere verger, skal betalingstjenesteyteren informere den andre vergen om opprettelsen av kontoen.

(3) Har en kunde flere verger, disponerer de kontoen i fellesskap, med mindre de skriftlig har gitt melding om noe annet, fylkesmannen har besluttet at bare én av vergene skal disponere kontoen etter vergemålsloven § 18 fjerde ledd, eller en gavevokter eller arvelater har besluttet at gaven eller arven skal forvaltes på en bestemt måte, jf. vergemålsloven § 95.

(4) Kongen kan i forskrift gi regler om kompetanse for barnevernmyndigheten til å opprette konto for en mindreårig som det er iverksatt hjelpetiltak for etter barnevernloven, for midler som den mindreårige har rett til å disponere over etter reglene i vergemålsloven, herunder regler om kompetanse til å gi den mindreårige disposisjonsrett over slik konto selv om det ikke foreligger samtykke fra vergen.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Kapittel 5. Kredittavtaler

I. Forklaringsplikt, kredittvurdering og avslagsplikt

§ 5-1 Forklaringsplikt

(1) Kredittysteren skal i forbindelse med veiledningsplikten etter § 3-1 tredje ledd gi en kunde som er forbruker, tilstrekkelige og tilpassede forklaringer før avtaleinngåelsen om

- a) den tilbudte kredittavtalens viktigste egenskaper
- b) hvilken betydning eventuelle vilkår om tilleggstjenester får for kunden
- c) konsekvenser ved kundens mislighold av kredittavtalen.

(2) Kredittysteren skal i rimelig omfang forsikre seg om at forklaringene som gis, er tilstrekkelige til at kunden kan vurdere om kredittavtalen passer for sitt behov og sin økonomi.

(3) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om forklaringsplikten etter første og annet ledd, om hvordan forklaringsplikten skal gjennomføres, og om unntak fra forklaringsplikten.

§ 5-2 Kredittvurdering

(1) Før det inngås en kredittavtale, herunder avtale om en vesentlig økning av tilgjengelig kredittbeløp, skal kredittysteren foreta en grundig vurdering av kundens kredittevrne. Kredittysteren skal også sørge for en verdivurdering av eventuell sikkerhet som inngår i kredittvurderingen.

(2) Kredittvurderingen skal foretas på grunnlag av tilstrekkelige og relevante opplysninger som er tilgjengelige om kundens inntekt, eiendeler, utgifter og andre økonomiske forpliktelser. Kredittysteren skal om nødvendig innhente opplysningene fra gjeldsinformasjonsforetak, kunden selv, relevant databasesøk eller annen relevant kilde.

(3) Når kredittvurderingen er gjennomført på forsvarlig vis i samsvar med første og annet ledd, kan det ikke gjøres gjeldende som innsigelse at forutsetninger senere avviker fra det kredittysteren la til grunn ved kredittvurderingen, med mindre det er avtalt at kredittysteren skal ha risikoen for slike forutsetninger.

(4) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om kredittvurdering, herunder verdivurdering av sikkerhet som stilles, og belåningsgrad.

§ 5-3 Opplysningsplikt i forbindelse med kredittvurderingen

(1) Når kredittysteren innhenter opplysninger fra kunden, skal kredittysteren opplyse om at kun-

dens fremlegging av opplysninger eller nødvendig dokumentasjon er en forutsetning for kredittvurderingen og tilbudet som eventuelt gis til kunden. Det skal også opplyses om at dersom det senere påvises at kunden bevisst har tilbakeholdt eller forfalsket opplysninger eller nødvendig dokumentasjon, har kredittysteren rett til å heve avtalen etter § 3-51 første ledd bokstav a.

(2) Dersom kredittysteren innvilger kredittsøknaden, skal resultatet av kredittvurderingen formidles til kunden før kreditten utbetales eller salgningen overgis til kunden.

(3) Dersom kredittysteren avslår kredittsøknaden på grunnlag av en automatisert behandling av innsamlede opplysninger, skal kredittysteren uten ugrunnet opphold varsle kunden om avslaget og om avslaget er basert på opplysninger innhentet ved databasesøk. Kunden skal samtidig gis opplysninger om resultatet av databasesøket og nærmere opplysninger om databasen.

(4) Kredittysteren har ikke plikt til å begrunne et avslag på en kredittsøknad utover opplysningene som skal gis etter tredje ledd og § 3-29.

(5) Kongen kan i forskrift gi regler om hvordan resultatet av kredittvurderingen skal formidles til kunden.

§ 5-4 Avslagsplikt

(1) Kredittysteren kan inngå kredittavtale med en kunde som er forbruker, bare dersom det på grunnlag av kredittvurderingen er sannsynlig at kunden har tilstrekkelig kredittevrne til å oppfylle forpliktelsene på den måten som kreves etter de tilbudte vilkårene. Herunder kan det vektlegges at kundens kredittevrne vurderes som tilstrekkelig på grunnlag av tilbudte vilkår om

- a) mellomfinansiering
- b) kapitalfrigjøringslån
- c) refinansiering
- d) rente- eller avdragsfrie perioder
- e) andre forhold av betydning for kredittevrnen.

(2) Tilstrekkelig kredittevrne kan ikke utelukkende begrunnes med at den nåværende verdien av sikkerhet som stilles, overstiger eller vil overstige kredittbeløpet, med mindre kredittavtalen er et boliglån med formål å finansiere renovering eller oppføring av fast eiendom til boligformål. Det samme gjelder for anslag om sikkerhetens fremtidige verdi.

(3) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om avslagsplikten, herunder at det for visse avtaler ikke skal være avslagsplikt etter reglene i denne paragrafen.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 5-5 *Mislighold av kredittvurderingsplikten eller avslagsplikten*

(1) Har kredittysteren ikke vurdert kundens kredittverdne etter § 5-2 eller gitt kreditt i strid med § 5-4, kan tapsbegrensningsplikten etter § 3-49 fjerde ledd annet punktum ikke gjøres gjeldende til ulempe for en kunde som er forbruker. Avtalevilkår som nevnt i § 2-10 og avtalevilkår som nevnt i § 5-8 tredje punktum er heller ikke bindende for kunden, som i stedet kan kreve markedsrente.

(2) Har kredittysteren gitt kreditt i strid med § 5-4, kan kundens forpliktelser etter avtalen lempes så langt det er rimelig. I vurderingen av om forpliktelsene skal lempes, kan det legges vekt på hvordan resultatet av kredittvurderingen er formidlet til kunden, og hvordan kredittysteren for øvrig har oppfylt forklaringsplikten etter § 5-1.

(3) Kredittysteren kan ikke heve eller endre en kredittavtale til skade for kunden med den begrunnelse at kredittvurderingen ikke er gjennomført korrekt, med mindre feilen skyldes forhold på kundens side og gir kredittysteren rett til å heve avtalen etter § 3-51.

II. Generelle vilkår om kredittavtaler

§ 5-6 *Krav til egenkapital*

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om krav til kundens egenkapital og krav om sikkerhet og belåningsgrad for boliglån og for kreditt til forbruker for finansiering av varekjøp.

§ 5-7 *Åger*

Avtalevilkår om renter eller annet vederlag som står i et åpenbart misforhold til kredittytelsen, eller som utilbørlig utnytter et avhengighetsforhold, gjeldsproblemer eller økonomisk nød (åger), er ikke bindende.

§ 5-8 *Koblingsalg*

Det kan ikke settes som vilkår for å inngå en kredittavtale at kunden også inngår avtale om kjøp eller salg av varer eller tjenester. Slike avtalevilkår er ikke bindende for en forbruker. Det kan likevel settes som vilkår at det tegnes gjeldsforsikring eller annen forsikring som styrker kundens mulighet til å oppfylle kredittavtalen, og vilkår om inngåelse av kontoavtale i forbindelse med kredittavtalen. Kongen kan i forskrift fastsette ytterligere unntak.

§ 5-9 *Opplysningsplikt under kredittforholdet*

(1) Kunden skal på forespørsel motta nedbetalingsplan eller, dersom det er avtalt avdragsfrihet,

en oversikt over tidspunkter og betingelser for betaling av renter og andre kredittkostnader.

(2) Er kreditten knyttet til en konto eller et betalingsinstrument, skal kunden motta informasjon om gjennomførte betalingstransaksjoner og annen relevant kontoinformasjon etter § 4-19. For andre kredittavtaler gjelder disse bestemmelsene så langt de passer.

(3) Kunden skal på forespørsel straks motta et skriftlig dokument med alle relevante opplysninger om vilkår for førtidig tilbakebetaling, jf. §§ 2-9 og 2-10, samt en rimelig vurdering fra kredittysteren om hvilke konsekvenser førtidig tilbakebetaling vil innebære for kunden.

(4) Kongen kan i forskrift fastsette særlige opplysningskrav for oppfordring eller krav om hel eller delvis tilbakebetaling av benyttet kreditt.

§ 5-10 *Vederlag og gebyrer*

(1) Kredittysteren skal ikke fremsette krav om gebyr eller annet vederlag utover det som er skriftlig avtalt med kunden, jf. § 3-1 femte ledd.

(2) En kredittyster kan ikke kreve gebyr eller annet vederlag for

- å utlevere utkast til kredittavtale, jf. § 3-9 annet ledd bokstav a og § 3-25 bokstav a
- bruk av angrerett. Dette berører ikke kredittysterens rett til renter som angitt i § 3-43 eller kompensasjon for det som er betalt til offentlige myndigheter i forbindelse med kredittavtalen og ikke kan kreves tilbake
- oppsigelse i samsvar med § 5-13 eller § 5-14.

§ 5-11 *Løpetid for annuitetslån*

(1) Ved endring av renter og andre kredittkostnader skal avtalt løpetid for annuitetslån beholdes når ikke annet følger av annet eller tredje ledd.

(2) Ved endring av renter og andre kredittkostnader som medfører en økning av de totale kredittkostnadene for kreditten, kan løpetiden for annuitetslån forlenges etter avtale. Er kunden forbruker, kan slik avtale inngås først etter at kunden har mottatt varsel i samsvar med § 3-13 annet og tredje ledd.

(3) Det kan avtales i kredittavtalen at avdrages størrelse skal beholdes slik at løpetiden for annuitetslånet forkortes ved endringer av renter og andre kredittkostnader som medfører en reduksjon i de totale kredittkostnadene.

§ 5-12 *Valutalån*

(1) En kunde som er forbruker, eller en forbruker som innfrir kreditt etter reglene om kau-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

sjonsansvar, kan kreve at kreditt som ved avtaleinngåelsen var valutilån, skal konverteres til

- a) en valuta som kunden hadde sin hovedinntekt eller formue i ved siste kredittvurdering
- b) en valuta som benyttes i en EØS-stat der kunden var bosatt da avtalen ble inngått.

(2) Når ikke noe annet er avtalt, skal det ved konverteringen benyttes alminnelig vekslingskurs på konverteringsdagen.

(3) Ved valutilån skal kunden varsles i et skriftlig dokument når det skyldige kredittbeløpet eller kommende avdrag som følge av svingninger i vekslingskursen har endret seg med mer enn 20 prosent fra det kredittbeløpet eller avdragene ville ha gått ut på dersom vekslingskursen, jf. første og fjerde ledd, på tidspunktet da avtalen ble inngått, hadde vært lagt til grunn. Varselet skal også opplyse om retten til å konvertere lånet etter reglene i denne paragrafen, og kredittysteren skal gi tilstrekkelig veiledning til at kunden skal kunne redusere risikoen knyttet til svingninger i vekslingskursen.

(4) Det kan avtales at bare ett av alternativene etter første ledd kan benyttes for valutilånet.

(5) Retten til å konvertere et valutilån gjelder bare dersom retten til å konvertere valutilån etter reglene i denne paragrafen ikke er benyttet tidligere, med mindre noe annet er avtalt.

III. Oppsigelse

§ 5-13 *Kundens oppsigelse*

(1) Kunden kan til enhver tid si opp kredittavtalen. Det kan avtales en oppsigelsesfrist, men er kunden forbruker, kan fristen ikke overstige én måned.

(2) Frem til kunden har tilbakebetalt kreditten skal det betales avdrag, renter og andre kredittkostnader etter de forfallstidspunkter som følger av avtalen. Med mindre det avtales et senere forfallstidspunkt, skal skyldig kredittbeløp betales tilbake i samsvar med reglene i §§ 2-9 og 2-10. Kredittysteren kan kreve tilbakebetaling tidligst fra det tidspunktet oppsigelsen gjelder fra.

(3) Kunden har ved oppsigelse rett til å få tilbakebetalt en forholdsmessig del av forhåndsbetalte gebyrer og andre kostnader som etter kredittavtalen skal betales løpende og periodisk.

§ 5-14 *Kredittysterens oppsigelse*

(1) Kredittysteren kan si opp en kredittavtale som er inngått på ubestemt tid, dersom dette følger av avtalen og det foreligger saklig grunn. Er kunden forbruker, skal kredittysterens oppsigelsesfrist være minst to måneder.

(2) Kredittavtalen kan fastsette at kredittysteren ikke kan si opp avtalen i en bestemt tidspe-

riode der renter eller andre kredittkostnader ikke kan endres (fastrentekreditt).

(3) Kredittysterens plikt til å stille den avtalte kredittmuligheten til rådighet for kunden opphører ved utløpet av oppsigelsesfristen. Oppsigelsesfristen løper fra tidspunktet da kredittysteren i et skriftlig dokument varsler kunden om oppsigelsen. Kredittysteren skal samtidig gi opplysninger om begrunnelsen for oppsigelsen og om når skyldig kredittbeløp mv. senest må være betalt for å unngå forsinkelsesrente, og opplysninger om klagebehandling etter § 3-53 tredje ledd tredje og fjerde punktum.

(4) § 5-13 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 5-15 *Sperring av kredittmulighet*

(1) Kredittysteren kan sperre kundens adgang til å utnytte en kredittmulighet etter en kredittavtale dersom vilkårene for sperring fremgår av kredittavtalen og objektivt begrunnede hensyn tilsier at kredittmuligheten sperres.

(2) Kredittysteren skal varsle kunden om sperringen i et skriftlig dokument og samtidig opplyse om grunnlaget for sperringen. § 3-53 tredje ledd tredje punktum gjelder tilsvarende. Er det ikke mulig å varsle kunden før sperringen iverksettes, skal kunden varsles umiddelbart etter sperringen.

IV. Samskyldnere

§ 5-16 *Virkeområdet for reglene om samskyldnere*

Reglene i §§ 5-17 til 5-21 gjelder når to eller flere kunder inngår kredittavtale i fellesskap og minst én av samskyldnerne er forbruker.

§ 5-17 *Gjeldsansvar og kredittvurdering*

(1) Er det inngått kredittavtale med to eller flere kunder som samskyldnere, skal kredittavtalen angi hvor stor del av det skyldige beløpet kredittysteren kan kreve tilbakebetalt fra hver enkelt samskyldner.

(2) En samskyldners kredittevrne etter § 5-2 skal vurderes på grunnlag av angivelsen av gjeldsansvaret etter første ledd selv om samskyldnerne seg imellom har avtalt en annen fordeling.

(3) Er en skyldners kredittevrne etter § 5-2 betinget av at skyldneren kan søke regress hos en samskyldner, jf. § 2-16, skal kredittysteren påse at det i kredittavtalen inntas vilkår om at skyldneren ikke kan gi avkall på krav om tilbakebetaling før det tidspunktet kravet kan gjøres gjeldende.

§ 5-18 *Kredittysterens varslingsplikt*

(1) Kredittysteren skal uten ugrunnet opphold varsle samskyldneren i et skriftlig dokument ved

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

manglende eller endret sikkerhetsstillelse eller gjeldsforsikring etter reglene i § 6-2.

(2) Kredittytteren skal i et skriftlig dokument varsle samskyldneren ved mislighold av kredittavtalen. Når det er sendt slikt varsel, skal kredittytteren holde samskyldneren informert om den videre utviklingen av misligholdet. Har samskyldneren grunn til å tro at forholdet er brakt i orden etter et varslet mislighold, gjelder det en ny varslingsplikt etter første punktum ved mislighold av en senere betalingsforpliktelse.

(3) Kredittytteren skal uten ugrunnet opphold varsle samskyldneren i et skriftlig dokument hver gang det avtales utsettelse for betaling av avdrag eller renter utover tre måneder og hvis det inntrer omstendigheter som nevnt i § 6-3 fjerde ledd.

§ 5-19 Samskyldnerens rett til opplysninger

En samskyldner kan på ethvert tidspunkt kreve at kredittytteren opplyser om

- hvilket aktuelt beløp hver av samskyldnerne hefter for
- hvilken rente og andre kredittkostnader som gjelder for kredittavtalen
- resultatet av eventuelle undersøkelser som kredittytteren har foretatt av en annen samskyldners evne til å oppfylle forpliktelsene etter kredittavtalen, eller av verdien av de sikkerheter som er stilt for kredittytters krav. Begrunnelsen for resultatet kan oppgis bare med samtykke fra den samskyldneren som kredittvurderingen gjelder.

§ 5-20 Frigivelse av sikkerhet mv.

(1) Uten uttrykkelig samtykke fra samskyldneren har kredittytteren ikke rett til å frigi sikkerhet som var stilt eller forutsatt stilt da kredittavtalen ble inngått. Dette gjelder ikke hvis det stilles annen tilsvarende sikkerhet eller frigivelsen ikke har betydning eller bare har meget begrenset betydning for samskyldnerens stilling.

(2) Samtykke etter første ledd kan bare gis i tilknytning til en nær forestående frigivelse av en bestemt angitt sikkerhet. Samtykke fra en forbruker skal være skriftlig og signert. § 3-9 tredje ledd gjelder tilsvarende for forbrukerens samtykke.

§ 5-21 Reduksjon og bortfall av samskyldnerens gjeldsansvar

(1) Ved betaling av renter, gebyrer, avdrag eller andre kredittkostnader til kredittytteren reduseres gjeldsansvaret for samskyldneren i den utstrekning kredittytteren var berettiget til å gjøre samme krav gjeldende mot samskyldneren.

(2) Gjeldsansvaret for en samskyldner reduseres også, uten hensyn til hva som er tilbakebetalt, som om kreditten var blitt nedbetalt i samsvar med kredittavtalen. Dersom kredittytteren har gitt betalingsutsettelse uten samtykke fra samskyldneren til den utvidelsen av gjeldsansvaret som utsettelsen innebærer, reduseres gjeldsansvaret når det er gått seks måneder etter opprinnelig betalingstid.

(3) Gjeldsansvaret reduseres ikke i den utstrekning kredittytteren godtgjør at varsel om mislighold er sendt til samskyldneren i samsvar med § 5-18. Er varsel sendt senere enn tre uker etter at misligholdet inntraff, reduseres samskyldnerens ansvar for avdrag, gebyrer, renter og andre kredittkostnader som forfalt tidligere enn tre måneder før varselet ble sendt.

(4) § 6-8 gjelder tilsvarende.

V. Særskilte bestemmelser

§ 5-22 Unntak for visse kredittavtaler

(1) Reglene i kapittel 5 gjelder ikke

- kreditt som er resultatet av et rettsforlik
- kreditt til egne ansatte som gis til lavere effektiv rente enn markedsrenten når kredittytelser ikke er en del av arbeidsgiverens hovedvirksomhet
- faktoring
- overtrekk på konto
- når en selger gir betalingsutsettelse for vederlag for en vare eller tjeneste og uten eller til ubetydelig kostnad for kunden, og kreditten ikke er ment å overstige 90 dager. Dette gjelder likevel ikke dersom pengekravet overdras før det er forfalt til betaling.

(2) For kreditt der kunden utelukkende hefter med en deponert gjenstand (pantelån), gjelder bare §§ 3-22 og 5-1.

§ 5-23 Særskilte regler om leiefinansiering

(1) Reglene i kapittel 5 gjelder ikke for avtale om leie der det ikke er avtalt en plikt for leieren til å bli eier.

(2) For leieavtaler som i det vesentlige fyller samme økonomiske funksjon som et kredittkjøp, men der det likevel ikke er avtalt en plikt for leieren til å bli eier, gjelder følgende regler:

- En kunde som er forbruker, kan til enhver tid si opp leieavtalen. Det kan avtales en oppsigelsesfrist, men fristen kan ikke overstige én måned.
- Tjenesteyteren kan kreve gebyr for oppsigelse av leieavtalen bare dersom det er mindre enn tre måneder siden avtalen trådte i kraft. Gebyret og tidligere betalte leiekostnader kan ikke

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

sammenlagt overstige tre måneders leiekostnad. Når det er skriftlig avtalt i leieavtalen, kan tjenesteyteren i stedet for avtalt leiekostnad kreve leiekostnader etter tjenesteyterens alminnelige leievilkår for den tidsperioden som kunden har disponert tingen.

(3) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om leiefinansiering.

Kapittel 6. Kausjon

I. Kredittyterens plikter før avtaleinngåelsen

§ 6-1 Forklaringsplikt, kredittvurdering og avslagsplikt

(1) Før det inngås en kausjonsavtale skal kredittyteren i forbindelse med veiledningsplikten etter § 3-1 tredje ledd gi en kausjonist som er forbruker, tilstrekkelige og tilpassede forklaringer etter reglene i § 5-1.

(2) Før det inngås en kausjonsavtale, herunder avtale om en vesentlig utvidelse av kausjonsansvaret, skal kredittyteren foreta en grundig vurdering av kausjonistens kredittvevne. § 5-2 gjelder tilsvarende. Skal kausjonsavtalen omfatte ansvar for eldre gjeld, skal det foretas en ny kredittvurdering av kredittkunden etter § 5-2 og resultatet av kredittvurderingen skal formidles til kausjonisten før avtaleinngåelsen.

(3) Når kredittyteren innhenter opplysninger fra kausjonisten, skal kredittyteren opplyse om at kausjonistens fremlegging av opplysninger eller nødvendig dokumentasjon er en forutsetning for kredittvurderingen og kausjonsavtalen. Det skal også opplyses om at dersom det senere påvises at kausjonisten bevisst har tilbakeholdt eller forfalst opplysninger eller nødvendig dokumentasjon, har kredittyteren rett til å heve avtalen etter § 3-51 første ledd bokstav a. Dersom det inngås kausjonsavtale, skal resultatet av kredittvurderingen formidles til kausjonisten før avtalen inngås. § 5-3 tredje til femte ledd gjelder tilsvarende.

(4) Kredittyteren kan inngå kausjonsavtale bare dersom det på grunnlag av kredittvurderingen er sannsynlig at forbrukeren har tilstrekkelig kredittvevne til å oppfylle forpliktelsene på den måten som kreves etter de tilbudte vilkårene. Tilstrekkelig kredittvevne kan ikke utelukkende begrunnes med at den nåværende verdien av sikkerhet som stilles, overstiger eller vil overstige kausjonsansvaret. Det samme gjelder for anslag om sikkerhetens fremtidige verdi.

(5) § 5-4 tredje ledd og § 5-5 gjelder tilsvarende.

II. Kausjonsforholdet

§ 6-2 Varslingsplikt ved manglende sikkerhetsstillelse mv.

(1) Kredittyteren skal uten ugrunnet opphold varsle kausjonisten i et skriftlig dokument dersom det ikke blir stilt sikkerhet som forutsatt da kausjonsavtalen ble inngått, eller dersom sikkerhetsstillelsen senere er falt bort. Det samme gjelder dersom det ikke er tegnet gjeldsforsikring som forutsatt da kausjonsavtalen ble inngått.

(2) Dersom gjeldsforsikring er tegnet som forutsatt, men det senere inntreffer forhold som kan føre til at dekningen etter forsikringen faller bort eller blir vesentlig endret, skal kredittyteren varsle kausjonisten i god tid før dekningen endres.

§ 6-3 Varslingsplikt ved mislighold, betalingsutsettelse mv.

(1) Kredittyteren skal i et skriftlig dokument varsle kausjonisten om mislighold fra kredittkundens side senest tre måneder etter at misligholdet inntraff. Slikt varsel kan likevel unnlates ved forbigående mislighold. Som forbigående mislighold regnes mislighold som ikke overstiger to måneder, og som sett i sammenheng med tilsvarende tidligere mislighold heller ikke gir grunn til å frykte for svikt i kredittkundens betalingsevne.

(2) Når det er sendt varsel etter første ledd, skal kredittyteren holde kausjonisten informert om den videre utviklingen i kredittforholdet. Har kausjonisten grunn til å tro at forholdet er brakt i orden etter et varslet mislighold, gjelder det en ny varslingsplikt etter første ledd ved mislighold av en senere betalingsforpliktelse.

(3) Kredittyteren skal uten ugrunnet opphold varsle kausjonisten i et skriftlig dokument hver gang det avtales utsettelse for betaling av avdrag eller renter utover tre måneder.

(4) Blir kredittyteren kjent med at kredittkunden er død, at det er åpnet gjeldsforhandling eller konkurs i kredittkundens bo, eller at kredittkunden har søkt om gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven, skal kausjonisten varsles uten ugrunnet opphold.

§ 6-4 Kausjonistens rett til opplysninger

Kausjonisten kan på ethvert tidspunkt kreve at kredittyteren opplyser om

- hvilket aktuelt beløp kausjonisten hefter for
- hvilken rente og andre kredittkostnader som gjelder i kredittforholdet
- resultatet av eventuelle undersøkelser som kredittyteren har foretatt av kredittkundens

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

evne til å oppfylle forpliktelsene etter kredittavtalen eller av verdien av de sikkerheter som er stilt for kredittytters krav, og som skal utnyttes før kausjonsansvaret.

§ 6-5 Endring av kausjonskravet og innsigelser til kredittavtalen

(1) Kredittytteren kan med virkning for kausjonisten endre kredittavtalens vilkår om rentesatser, gebyrer og andre kredittkostnader når kredittytteren overfor kredittkunden har rett til å foreta endringen.

(2) Med unntak for endringer av vilkår som nevnt i første ledd har endring av kredittavtalen til kausjonistens skade ingen virkning for kausjonisten. Samtykker kausjonisten i endringen, gjelder reglene i §§ 3-9 og 3-22 tilsvarende ved endring av kausjonsavtalens vilkår.

§ 6-6 Frigivelse av sikkerhet mv.

(1) Uten uttrykkelig samtykke fra kausjonisten har kredittytteren ikke rett til å frigi sikkerhet som var stilt eller forutsatt stilt da kausjonsavtalen ble inngått. Dette gjelder ikke hvis det stilles annen sikkerhet som er minst like god for kausjonisten som den sikkerheten som frigis, eller frigivelsen ikke har betydning eller bare har meget begrenset betydning for kausjonistens stilling.

(2) Samtykke etter første ledd kan bare gis i tilknytning til en nær forestående frigivelse av en bestemt angitt sikkerhet. Samtykke fra en forbruker skal være skriftlig og signert. § 3-9 tredje ledd gjelder tilsvarende for kausjonistens samtykke.

(3) Dersom sikkerhet frigis i strid med første ledd, er kausjonisten ikke lenger bundet av kausjonsavtalen.

(4) Dersom sikkerhet ikke blir stilt i samsvar med det som var forutsatt da avtalen ble inngått, er kausjonisten ikke lenger bundet av kausjonsavtalen. I kausjonsavtalen kan kredittytteren likevel ta særskilt og uttrykkelig forbehold om at en bestemt sikkerhet ikke blir stilt som forutsatt ved kausjonsavtalens inngåelse.

§ 6-7 Reduksjon og bortfall av kausjonsansvar

(1) Ved kredittkundens betaling til kredittytteren av renter, avdrag eller andre forpliktelser reduseres kausjonsansvaret i den utstrekning kausjonen omfatter slike forpliktelser.

(2) Kausjonsansvaret reduseres også, uten hensyn til kredittkundens betaling, som om kreditten var blitt nedbetalt i samsvar med kredittavtalen. Dersom kredittytteren har gitt betalingsutsettelse, reduseres kausjonsansvaret når det er gått seks måneder etter opprinnelig betalingstid,

med mindre kausjonisten uttrykkelig har samtykket i den utvidelsen av kausjonsansvaret som utsettelsen innebærer.

(3) Kausjonsansvaret reduseres ikke i den utstrekning kredittytteren godtgjør at varsel om mislighold er sendt i samsvar med § 6-3 første ledd. Er varsel sendt senere enn det som følger av § 6-3 første ledd, reduseres ansvaret for betalingsforpliktelser som forfalt tidligere enn tre måneder før varselet ble sendt.

(4) Ansvarstiden for kausjonen er begrenset til ti år fra kausjonsavtalen ble inngått. For brukskontokreditt og lignende rammekreditt og kreditt uten fastsatt tilbakebetalingstidspunkt er ansvarstiden begrenset til fem år. Hvis kredittkunden før utløpet av ansvarstiden har misligholdt sin betalingsforpliktelse, bortfaller ikke kausjonsansvaret dersom varsel om mislighold er sendt i samsvar med § 6-3 første ledd. Begrensningene etter første til tredje punktum gjelder ikke for pant stilt av en tredjeperson (realkausjon).

III. Kausjonistens ansvar og inntreden i kredittavtalen

§ 6-8 Gjeldsforsikring

(1) Hvis det er tegnet gjeldsforsikring for gjeldsansvar etter kredittavtalen og forsikringstilfellet inntreffer, reduseres kausjonsansvaret i samme utstrekning som om kredittkunden selv hadde foretatt betalingen.

(2) Det kan ikke kreves regress mot kausjonisten for utbetaling av gjeldsforsikring.

§ 6-9 Frigjøringstid

(1) Hvis kredittkunden har misligholdt kredittavtalen i ikke uvesentlig grad, eller det må antas at slikt mislighold vil inntre, har kausjonisten rett til å innfri kausjonsansvaret helt eller delvis. Kausjonisten skal i tilfelle varsle kredittytteren og kredittkunden om når betaling vil finne sted.

(2) Varsel etter første ledd kan unnlates hvis kredittytteren har tatt rettslige skritt mot kredittkunden etter § 6-10 eller har varslet kausjonisten om at slike skritt vil bli tatt. Det samme gjelder hvis kredittkunden har innledet gjeldsforhandlinger, har søkt om gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven for namsmannen eller det er åpnet konkurs i kredittkundens bo.

(3) Ved innfrielse av kausjonsansvaret trer kausjonisten etter alminnelige regler inn i kredittavtalen og de sikkerhetene som er stilt for kredittytters krav.

(4) Kredittytteren kan hindre at kausjonisten trer inn i kredittavtalen ved å fritta kausjonisten for

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

kausjonsansvaret i samme utstrekning som innfrielsen ville ha fritatt kausjonisten for videre ansvar.

§ 6-10 *Kausjonens forfall mv.*

(1) Kredittyteren kan ikke rette krav mot kausjonisten før det er tatt rettslige skritt mot kredittkunden for å få tvangsgrunnlag.

(2) Har kredittyteren tvangsgrunnlag for utlegg, kan krav rettes mot kausjonisten når det er begjært utlegg mot kredittkunden.

(3) Har kredittkunden stilt sikkerhet for gjelden, kan krav rettes mot kausjonisten først når det er gått tre måneder etter at kredittyteren har begjært tvangsdekning i sikkerheten etter tvangsfullbyrdelsesloven.

(4) Åpnes gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven hos kredittkunden, kan krav rettes mot kausjonisten når gjeldsforhandlingsperioden etter gjeldsordningsloven § 3-4, jf. § 5-1, er utløpt. Har kredittkunden stilt sikkerhet for gjelden som vil gi kredittyteren full dekning, gjelder likevel tredje ledd.

(5) Blir kredittkundens bo tatt under konkursbehandling, eller blir det åpnet gjeldsforhandling etter konkursloven, kan kredittyteren straks rette krav mot kausjonisten. Har kredittkunden stilt sikkerhet for gjelden som vil gi kredittyteren full dekning, gjelder likevel tredje ledd.

(6) Når vilkårene i første til femte ledd er oppfylt, kan kredittyteren sende skriftlig påkrav til kausjonisten. Kausjonsansvaret forfaller til betaling 14 dager etter at påkravet er kommet frem.

(7) Forfallsreglene i panteloven § 1-9 og sjøloven § 44 gjelder ikke for realkausjon som omfattes av kapitlet her.

§ 6-11 *Renter ved forsinket betaling*

(1) Når kredittyteren har varslet kausjonisten om kredittkundens mislighold i samsvar med § 6-3 første ledd, kan kredittyteren kreve kausjonisten for renter for tiden etter at det varslede misligholdet inntrådte, beregnet etter den rentesatsen som ville ha vært gjeldende i kredittavtalen om kreditten ikke var misligholdt. Er varsel sendt senere enn det som følger av § 6-3 første ledd, kan kredittyteren kreve renter som nevnt for betalingsforpliktelse som er forfalt senere enn tre måneder før varselet ble sendt.

(2) Kausjonisten svarer ikke for særlige forsinkelsesrenter som følger av kredittkundens mislighold. Når kausjonsansvaret er forfalt, er kausjonisten ansvarlig for forsinkelsesrenter etter alminnelige regler.

§ 6-12 *Inndrivingskostnader mv.*

(1) Kausjonisten svarer for rettsgebyr og vanlige inndrivingskostnader som er påløpt ved rettslige skritt som nevnt i § 6-10, bare dersom kausjonisten er varslet om inndrivningen på forhånd.

(2) Andre kostnader ved kredittyterens inndrivning av kravet mot kredittkunden enn kostnader nevnt i første ledd svarer kausjonisten for bare dersom kausjonisten har samtykket i at de påløper. Slikt samtykke kan ikke gis før kausjonisten er blitt varslet av kredittyteren om kredittkundens mislighold.

(3) Kausjonisten er ansvarlig for kostnader ved inndrivning av kausjonskravet etter alminnelige regler.

§ 6-13 *Kausjonistens krav mot kredittkunden*

(1) Dersom vilkårene i § 3-51 første ledd er oppfylt eller det ut fra kredittkundens handlemåte eller alvorlig svikt i kredittkundens betalingsevne er klart at kreditten vil bli vesentlig misligholdt, kan kausjonisten kreve betaling av kredittkunden i det omfang kausjonisten har ansvar overfor kredittyteren.

(2) Dersom kredittkunden betaler renter, avdrag eller andre forpliktelser til kredittyteren etter at kausjonisten har krevd kredittkunden for betaling, reduseres kausjonistens krav i samme omfang som kausjonsansvaret, jf. § 6-7 første ledd, når ikke noe annet er avtalt mellom kausjonisten og kredittkunden. Kredittkundens ansvar for kostnader som er påført kausjonisten ved inndrivning av kravet, faller likevel ikke bort.

(3) Kredittkundens betaling til kredittyteren etter at kausjonisten har innfridd overfor kredittyteren etter § 6-9 og krevd kredittkunden for betaling, har ingen virkning for kredittkundens ansvar overfor kausjonisten.

IV. Særskilte bestemmelser

§ 6-14 *Særskilt om formidling av kausjon*

Den som formidler kausjon som ledd i næringsvirksomhet mellom en kausjonist som er forbruker, og en kreditor som ikke er tjenesteyter, skal sørge for at kausjonsavtalen inngås i samsvar med reglene i denne loven, og at kausjonsavtalen inneholder opplysninger etter de reglene som ellers gjelder kausjonsavtaler etter kapittel 3 og 6. Reglene om finansoppdrag gjelder for øvrig så langt de passer ved slik kausjonsformidling mellom kreditor, kausjonist og formidler.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Kapittel 7. Sanksjoner

§ 7-1 *Straff*

(1) Den som overtrer § 2-14 annet ledd, § 3-3 tredje ledd eller § 4-1 første ledd, jf. tredje og fjerde ledd, eller bestemmelser gitt i medhold av disse paragrafene, straffes med bøter eller under særlig skjerpene omstendigheter med fengsel inntil tre måneder. På samme måte straffes den som unnlater å oppfylle opplysningsplikten etter §§ 3-22 til 3-39 eller etter bestemmelser gitt i medhold av disse paragrafene.

(2) Den som uaktsomt overtrer bestemmelser nevnt i første ledd, straffes med bøter.

§ 7-2 *Overtredelsesgebyr*

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av reglene om opplysningsplikt overfor forbruker ved fjernsalg eller salg utenom tjenesteyterens faste forretningslokaler etter §§ 3-22 til 3-39 og ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av § 3-44 tredje ledd eller § 3-45 første ledd kan det fastsettes et overtredelsesgebyr etter reglene gitt i eller i medhold av angrerettloven § 42.

Kapittel 8. Ikrafttredelse og overgangsregler. Endringer i andre lover

§ 8-1 *Ikrafttredelse*

(1) Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelser i loven kan settes i kraft til ulik tid.

(2) Forskrifter gitt i medhold av lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag og lov 20. juni 2014 nr. 27 om opplysningsplikt og angrerett ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler gjelder også etter at loven her har trådt i kraft.

§ 8-2 *Overgangsregler*

(1) Loven gjelder for avtaler som er inngått før loven er trådt i kraft, med de særregler som er fastsatt i annet ledd eller forskrift gitt i medhold av tredje ledd. Lovens regler om avtaleinngåelse og plikter i forbindelse med avtaleinngåelsen, herunder regler om opplysningsplikt forut for avtaleinngåelsen og regler om angrerett og betenkningstid, gjelder når avtalen inngås etter at loven er trådt i kraft.

(2) For eldre avtaler gjelder følgende særregler:

- a) §§ 3-46 til 3-52 gjelder bare når misligholdet inntreffer etter lovens ikrafttredelse.
- b) §§ 4-30 til 4-33 om ansvar ved ikke godkjente betalingstransaksjoner gjelder bare for beta-

lingstransaksjoner som iverksettes etter lovens ikrafttredelse.

- c) § 4-44 om oppsigelse av konto med bindingstid gjelder bare for kontoavtaler som inngås etter lovens ikrafttredelse.
- d) Reglene i § 5-12 om valutalån gjelder bare for avtaler som er inngått etter lovens ikrafttredelse. Ved økning av tilgjengelig kredittbeløp etter lovens ikrafttredelse gjelder § 5-12 likevel også for avtaler som er inngått før ikrafttredelsen.
- e) § 7-1 om straff og § 7-2 om overtredelsesgebyr gjelder bare for overtredelser som finner sted etter lovens ikrafttredelse. For overtredelser som finner sted før lovens ikrafttredelse, gjelder reglene i lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag og lov 20. juni 2014 nr. 27 om opplysningsplikt og angrerett ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler slik loven lød før ikrafttredelsen av loven her.

(3) Departementet kan gi overgangsregler. I overgangsreglene kan det gjøres unntak fra reglene i denne paragrafen.

§ 8-3 *Endringer i andre lover*

Fra den tid loven trer i kraft gjøres følgende endringer i andre lover:

1. Lov 22. mai 1902 nr. 11 om den almindelige borgerlige Straffelovs Ikrafttræden oppheves.

2. I lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer gjøres følgende endringer:

§ 4 nr. 1 første punktum skal lyde:

Fordring på bank eller offentlig kasse i anledning innskudd eller verdier som er gitt i forvaring, samt rentekrav i tilknytning til slik fordring, foreldes først 20 år etter at det er gitt melding etter finansavtaleloven § 4-46.

§ 4 nr. 3 skal lyde:

3. Finansavtaleloven § 4-46 gjelder tilsvarende for fordring på offentlig kasse.

3. I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse gjøres følgende endringer:

§ 7-2 første ledd bokstav a tredje punktum skal lyde:

Gjeldsbrevet er også tvangsgrunnlag overfor enhver som ved påskrift på gjeldsbrevet har påtatt seg selvskyldneransvar ved en overdragelse eller stilt seg som selvskyldnerkausjonist eller som

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

kausjonist på forfallsvilkår som nevnt i finansavtaleloven § 6-10, forutsatt at påskriften inneholder vedtakelse av inndrivning uten søksmål, og at vedkommendes underskrift er bekreftet som nevnt ovenfor.

§ 7-2 første ledd bokstav g skal lyde:

g) Elektronisk gjeldserklæring som lyder på en bestemt pengesum, når erklæringen er avgitt til foretak med rett til å drive finansieringsvirksomhet etter finansforetaksloven § 2-1 eller til institusjon som nevnt i finansforetaksloven § 1-6 første ledd, og erklæringen inneholder vedtakelse av at gjelden kan inndrives uten søksmål, samt elektronisk erklæring om kausjonsansvar som selvskyldner eller på forfallsvilkår som nevnt i finansavtaleloven § 6-10 for en slik forpliktelse når kausjonserklæringen er avgitt til foretak eller institusjon som nevnt og inneholder vedtakelse av inndrivelse uten søksmål.

§ 9-1 første punktum skal lyde:

Den som har salgspant i løsøre som ikke kan realregistreres, kan begjære pantet tilbakelevert etter dette kapitlet når det foreligger tvangskraftig tvangsgrunnlag og vilkårene for krav etter finansavtaleloven § 3-51 er oppfylt.

§ 9-2 første og annet ledd skal lyde:

Grunnlag for tilbakelevering er foruten de alminnelige tvangsgrunnlag avtale om salgspant når panteretten har rettsvern etter panteloven § 3-17 og avtalen inneholder opplysninger som nevnt i finansavtaleloven § 3-28 bokstav a og c og § 3-34 første ledd bokstav b og bokstav d til g.

Ved kjøp på kreditt i forbrukerforhold må dessuten *bestemmelser* om minste kontantinsats med hjemmel i finansavtaleloven § 5-6 være overholdt.

4. I lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner gjøres følgende endringer:

§ 3-4 første ledd bokstav f skal lyde:

f) rette krav mot kausjonisten, jf. *finansavtaleloven* § 6-10 fjerde ledd.

§ 4-8 første ledd bokstav i skal lyde:

(i) *Gjeld oppstått etter åpenbart brudd på avslagsplikten etter finansavtaleloven § 5-4*

Gjeld som stammer fra lån eller kreditt som åpenbart skulle ha vært *avslått* i henhold til finans-

avtaleloven § 5-4, kan gis dårligere dekning enn andre krav med mindre det vil virke særlig urimelig overfor enkelte fordringshavere.

5. Lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag oppheves.

6. I lov 17. desember 1999 nr. 95 om betalings-systemer m.v. skal § 5-1 tredje ledd lyde:

Med betalingstjenester menes aktiviteter som nevnt i finansavtaleloven § 1-5 første ledd med *unntak for tjenester som det er gjort unntak for etter forskrift fastsatt med hjemmel i finansforetaksloven § 2-3 femte ledd første punktum*.

7. I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav skal § 9-2 tredje ledd lyde:

(3) Finansavtaleloven § 2-2 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende for avbrudd av betalingsfrist etter annet ledd bokstav a og b.

8. I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel skal § 10-17 syvende ledd lyde:

(7) Kravene i denne bestemmelsen og i §§ 10-14 til 10-16 gjelder ikke kredittavtaler knyttet til boligeiendom som er underlagt reglene om vurdering av forbrukers kredittverdighet etter finansavtaleloven kapittel 5, dersom det utstedes en pantobligasjon som sikkerhet for kredittavtalen, og det i den forbindelse ytes en investeringstjeneste til forbrukeren.

9. I lov 20. juni 2014 nr. 27 om opplysningsplikt og angrerett ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler gjøres følgende endringer:

§ 2 bokstav a skal lyde:

a) avtaler om salg av varer og andre tjenester enn *forsikringstjenester* fra salgsmatener og automatiserte forretningslokaler,

§ 2 bokstav f skal lyde:

f) *avtaler om tjenester som omfattes av finansavtaleloven*,

Nåværende bokstav f og g blir ny bokstav g og h. Ny bokstav h skal lyde:

h) avtaler om salg av varer og andre tjenester enn *forsikringstjenester* utenom faste forretningslokaler når den samlede kontraktssummen, inkludert frakt- og tilleggskostnader som forbrukeren skal betale, er 300 kr eller mindre.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 5 bokstav e oppheves. Nåværende bokstav f til i blir ny bokstav e til h.

Kapittel 2 overskriften skal lyde:

Kapittel 2. Den næringsdrivendes opplysningsplikt ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler av varer og tjenester som ikke er forsikringstjenester

Kapittel 4 overskriften skal lyde:

Kapittel 4. Krav til avtaler inngått utenom faste forretningslokaler, som ikke gjelder forsikringstjenester

Kapittel 5 overskriften skal lyde:

Kapittel 5. Krav til avtaler inngått ved fjernsalg, som ikke gjelder forsikringstjenester

Kapittel 6 overskriften skal lyde:

Kapittel 6. Angrerett for avtaler som ikke gjelder forsikringstjenester

Kapittel 7 overskriften skal lyde:

Kapittel 7. Regler om opplysningsplikt og avtalebeholdelse for fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler av forsikringstjenester

Kapittel 8 overskriften skal lyde:

Kapittel 8. Angrerett ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler av forsikringstjenester

§ 28 paragrafoverskriften skal lyde:

Opplysningsplikt før avtaleinngåelse ved fjernsalg av forsikringstjenester

§ 28 første ledd innledningen skal lyde:

I rimelig tid før det blir inngått en fjernsalgsavtale som gjelder *forsikringstjenester* skal den næringsdrivende gi forbrukeren opplysninger om:

§ 28 første ledd bokstav c skal lyde:

c) *forsikringstjenestens* viktigste egenskaper,

§ 28 første ledd bokstav l skal lyde:

l) avtalens korteste varighet for avtaler om løpende eller tilbakevendende *forsikringstjenester*,

§ 28 annet ledd oppheves. Nåværende tredje til sjette ledd blir nytt annet til femte ledd. I nytt femte ledd oppheves tredje punktum.

§ 30 paragrafoverskriften skal lyde:

Opplysninger og avtalevilkår på varig medium ved fjernsalg av forsikringstjenester

§ 31 paragrafoverskriften skal lyde:

Rett for forbrukeren til ved fjernsalg av forsikringstjenester å få avtalevilkår på papir og til å bytte fjernkommunikasjonsmetode

§ 31 annet ledd skal lyde:

Forbrukeren har rett til å bytte til en annen fjernkommunikasjonsmetode, med mindre dette er i strid med avtalen eller den typen *forsikringstjeneste* som ytes.

§ 32 skal lyde:

§ 32 Opplysninger på varig medium ved salg av forsikringstjenester utenom faste forretningslokaler

I forbindelse med inngåelse av en avtale om *forsikringstjenester* utenom faste forretningslokaler, skal den næringsdrivende gi forbrukeren opplysninger som nevnt i § 28 første ledd bokstav j og k skriftlig på et varig medium som forbrukeren råder over.

Kapittel 8 overskriften skal lyde:

Kapittel 8. Angrerett ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler av forsikringstjenester

§ 37 første og annet ledd skal lyde:

Hvis det til en *forsikringstjeneste* er knyttet en annen fjernsalgsavtale om tjenester som skal leveres av den næringsdrivende, oppheves den andre avtalen uten at det kan kreves vederlag for opphevelsen dersom forbrukeren bruker angreretten etter § 34.

Første ledd gjelder tilsvarende når den tilknyttede tjenesten ytes av en annen enn den som yter *forsikringstjenesten* på grunnlag av avtale mellom dem. Den som yter *forsikringstjenesten*, skal i så fall gi melding til den andre næringsdrivende umiddelbart etter at melding om bruk av angreretten er mottatt fra forbrukeren.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 40 oppheves.

10. I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern gjøres følgende endringer:

§ 2-3 tredje og fjerde ledd skal lyde:

(3) Som betalingstjenester regnes i denne loven tjenester som angitt i finansavtaleloven § 1-5 første ledd med unntak for tjenester som det er gjort unntak for etter forskrift fastsatt med hjemmel i femte ledd første punktum i paragrafen her. Med pengeoverføringer menes betalingstjeneste som angitt i finansavtaleloven § 1-5 første ledd bokstav f.

(4) Tillatelse til å utføre betalingstjenester omfatter, når ikke annet er fastsatt, også omsetning av valuta i forbindelse med pengeoverføringer med utlandet og kredittytning innenfor fastsatte kredittgrenser ved gjennomføringen av betalingstjeneste som angitt i finansavtaleloven § 1-5 første ledd bokstav d og e, dersom kreditten ikke ytes av midler mottatt for å utføre betalingsoverføringer, og er kortsiktig og skal tilbakebetales senest innen 12 måneder.

§ 2-4 annet ledd skal lyde:

(2) Med elektroniske penger menes en elektronisk lagret pengeverdi representert ved en fordring på utstederen, som er utstedt etter mottak av midler for å utføre betalingstransaksjoner, og som er anerkjent som betalingsmiddel av andre foretak enn utstederen. Med betalingstransaksjoner menes transaksjoner som angitt i finansavtaleloven § 1-5 sjette ledd.

§ 2-4 tredje ledd oppheves.

§ 2-4 nåværende fjerde ledd blir nytt tredje ledd og skal lyde:

(3) Departementet kan fastsette nærmere regler om *hva som skal regnes som elektroniske*

penger etter første og annet ledd, hva som ikke skal regnes som elektroniske penger, om utstedelse av elektroniske penger, samt unnta visse e-pengeforetak helt eller delvis fra bestemmelser om e-pengeforetak gitt i eller i medhold av denne loven.

§ 2-10 første ledd annet punktum skal lyde:

Tillatelsen kan avgrenses til å gjelde én eller flere av de tjenester som er nevnt i finansavtaleloven § 1-5 første ledd.

§ 2-10 fjerde ledd tredje punktum bokstav a skal lyde:

a) Foretaket kan bare yte betalingstjenesten pengeoverføring, jf. finansavtaleloven § 1-5 første ledd bokstav f.

§ 3-4 annet ledd annet punktum bokstav a, b og c skal lyde:

- a) 20 000 euro dersom betalingsforetaket bare yter slik betalingstjeneste som er nevnt i finansavtaleloven § 1-5 første ledd bokstav f,
- b) 50 000 euro dersom betalingsforetaket tilbyr betalingsfullmaktstjeneste,
- c) 125 000 euro når betalingsforetaket yter én eller flere av betalingstjenestene som er nevnt i finansavtaleloven § 1-5 første ledd bokstav a til e.

11. I lov 21. juni 2019 nr. 31 om Norges Bank og pengevesenet mv. skal § 3-1 sjette ledd lyde:

(6) Kravet om særskilt samtykke fra låntakeren etter finansavtaleloven § 2-13 gjelder ikke ved overdragelse eller pantsettelse av lånefordringer til Norges Bank ved yting av kreditt eller andre tiltak etter paragrafen her eller ved bankens senere overdragelse av slike lånefordringer.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

B

Forslag til vedtak om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

I

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU 2014 om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til

boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU med hensyn til tekniske reguleringsstandarder for minstebeløpet som kredittformidlers yrkesansvarsforsikring eller tilsvarende garanti skal dekke.

Vedlegg 1

Lovspeil finansavtaleloven

Lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven).

Kapittel 1 Alminnelige regler

§ 1 Virkeområde

(1) Denne loven gjelder for avtaler og oppdrag om finansielle tjenester med finansinstitusjoner eller lignende institusjoner hvis ikke annet er fastsatt i eller i medhold av lov.

(2) Med lignende institusjoner menes i denne loven:

- a) statsbank
- b) finansmeglerforetak
- c) finansagent eller finansrådgiver
- d) samvirkeforetak
- e) pensjonsinnretning som omfattes av forsikringsloven
- f) institusjon som loven gjelder for etter forskrift med hjemmel i femte ledd bokstav a
- g) betalingsforetak
- h) e-pengeforetak
- i) postgirokontor
- j) den europeiske sentralbank og nasjonal sentralbank, når disse ikke handler i egenskap av offentlig myndighet
- k) stat, lokal eller regional myndighet, når disse ikke handler i egenskap av offentlig myndighet.

(3) Loven gjelder ikke mellom to parter som begge er finansinstitusjoner eller lignende institusjoner og opptrer i denne egenskap.

Departementets merknad

«Finansavtaler» er i lovforslaget foreslått å omfatte alle avtaletyper som er regulert i lovforslaget, herunder betalingsoppgjør, finansoppdrag, kausjon mv.

Begrepet «finansinstitusjon eller lignende institusjon» konsumeres av «tjenesteyter».

Se § 1-1 til § 1-3.

Annet ledd er ikke videreført.

Lovforslaget gjelder generelt for pengekrav og betalingsoppgjør på formuerettens område jf. § 1-2 første ledd.

Lovforslaget omfatter i forbrukerforhold alle avtaler med næringsdrivende motpart, jf. § 1-2 sjette ledd første punktum.

Realiteten er imidlertid for næringsdrivende kunder videreført gjennom § 1-2 sjette ledd tredje punktum.

Se § 1-2 sjette ledd tredje punktum.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(4) For kreditt der kredittgiveren er en kommune eller en fylkeskommune, gjelder kapittel 3 i loven. Kapittel 4 i loven gjelder for kausjoner for slike kreditter.

Se § 1-2 sjette ledd annet punktum.

(5) Ved kreditt til en forbruker gjelder denne loven kapittel 3 enhver som gir kreditt som ledd i næringsvirksomhet. Ved kreditt mellom næringsdrivende som ikke omfattes av § 1 første ledd, gjelder bare §§ 52, 53 og 54 a i loven.

Første punktum konsumeres av § 1-2 sjette ledd første punktum. Annet punktum er videreført i kapittel 2, som gjelder generelt for pengekrav og betalingsoppgjør på formuerettens område jf. § 1-2 første ledd.

(6) Kongen kan gi forskrifter om lovens virkeområde, herunder om at

Se § 1-1 annet ledd.

a) loven skal gjelde helt eller delvis for andre enn institusjoner nevnt i første ledd

Se § 1-1 annet ledd.

b) enkelte bestemmelser i loven ikke skal gjelde for visse institusjoner.

Se § 1-1 annet ledd.

§ 2 Ufravikelighet

(1) Loven kan ikke fravikes ved avtale til skade for en forbruker. Med forbruker menes en fysisk person når avtalens formål for denne ikke hovedsakelig er knyttet til næringsvirksomhet.

Første punktum er videreført i § 1-9 første ledd. Annet punktum konsumeres av § 1-4 første ledd første punktum.

Annet ledd første punktum

(2) Når institusjonens kunde ikke er en forbruker, viker loven for avtale, etablert praksis mellom partene eller annen sedvane som anses bindende mellom partene. Bestemmelsene i § 14¹, § 16 første til tredje ledd og fjerde ledd første punktum², § 19 første ledd første punktum³, § 20 tredje ledd⁴, § 24 annet til fjerde ledd⁵, § 24 a⁶, § 26 a⁷, § 26 b⁸, § 27⁹, § 29 annet ledd annet til femte punktum¹⁰, § 34¹¹, § 37 første ledd første og annet punktum med unntak av reklamsjonsfristen på 13 måneder¹², § 39 b første ledd annet punktum¹³, § 39 c¹⁴, §§ 43¹⁵, § 48¹⁶ og § 61¹⁷ samt kapitlene 5 og 6¹⁸ kan likevel ikke fravikes til skade for kunden. Bestemmelsene i kapittel 3 kan ikke fravikes til skade for kredittkunden dersom kredittkunden er en fysisk person, og lån eller lignende kreditt er sikret ved pant i et formuesgode som tilhører kredittkunden uten at godet hovedsakelig er knyttet til kredittkundens næringsvirksomhet.

Se lovforslaget § 1-9 annet ledd

¹ § 4-1

² § 3-9 første ledd og andre ledd og § 3-12

³ § 4-42 annet ledd

⁴ § 3-48 jf. § 3-47 første og annet ledd

⁵ § 4-2

⁶ § 4-9 og § 4-45 første og annet ledd, samt tredje ledd første punktum

⁷ Se § 4-5

⁸ Se § 4-6

⁹ Se § 4-12 første og andre ledd

¹⁰ § 4-13 annet og tredje punktum, samt tredje ledd

¹¹ Se § 4-2, § 4-50 fjerde ledd bokstav e

¹² § 4-28 annet ledd jf. § 4-24 annet ledd. Fristen på 13 måneder i § 4-24 kan likevel fravikes.

¹³ § 2-4 første ledd annet punktum

¹⁴ § 2-5 første ledd

¹⁵ § 4-26

¹⁶ § 3-9 første, tredje og fjerde ledd, samt § 3-12 med videre henvisninger

¹⁷ § 3-9 første, tredje og fjerde ledd, samt § 3-12 med videre henvisninger.

¹⁸ Se videre henvisning nedfor med hensyn til videreføring av de aktuelle reglene i gjeldende kapittel 5 og 6.

Konsumeres av § 1-10 annet ledd.

(3) En bestemmelse som ikke kan fravikes til skade for en forbruker, kan ikke settes til side ved avtale om at fremmed rett skal anvendes.

§ 3 Rettsvalg

(1) Har en forbruker bosatt i Norge inngått avtale med en institusjon hjemmehørende i annet land, skal norsk rett gjelde for avtalen dersom

§ 1-10 første ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- a) institusjonen har gitt forbrukeren tilbud eller markedsført tjenesten her i riket, og forbrukeren her har gjort det som er nødvendig for at avtalen skal kunne inngås § 1-10 første ledd bokstav a.
- b) institusjonen eller en kommisjonær, agent eller annen representant for denne eller en megler her i riket har mottatt forbrukerens tilbud, aksept eller bestilling, eller § 1-10 første ledd bokstav b.
- c) avtalen er inngått av forbrukeren etter reise til utlandet i forbindelse med erverv av fast eiendom eller løsøreobjekt eller finansiering av ervervet, og reisen er arrangert av institusjonen, eller av selger i forståelse med institusjonen. § 1-10 første ledd bokstav c.

(2) Det kan ikke avtales at rettsreglene i en stat utenfor EØS skal anvendes på en kredittavtale som har nær tilknytning til EØS-statens territorium, dersom forbrukeren ved dette får en dårligere rettsbeskyttelse enn etter loven her. Se § 1-10 annet ledd.

§ 4 Behandling av tvister i klageorgan

Kongen kan godkjenne klageorgan for behandling av tvister når organet er opprettet ved avtale mellom en finansinstitusjon eller en lignende institusjon eller en organisasjon for slike institusjoner på den ene siden, og på den annen side én eller flere organisasjoner som representerer institusjonenes kunder. Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om klageorganets virksomhet, herunder om:

- a) hvem som kan bringe saker inn for klageorganet, Videreført i § 3-54 annet ledd bokstav a.
- b) vilkår for behandling av saker hos klageorganet, Videreført i § 3-54 annet ledd bokstav b.
- c) behandlingens virkning mellom partene, herunder forholdet til alminnelige domstoler, adgangen til å bringe saker direkte inn for tingretten og tvangskraft og rettskraft for klageorganets avgjørelser, Videreført i § 3-54 annet ledd bokstav c.
- d) forholdet til annen lovgivning om utenrettslig tvisteløsning, og Videreført i § 3-54 annet ledd bokstav d.
- e) opplysningsplikt overfor institusjonenes kunder. Videreført i § 3-54 annet ledd bokstav e.

§ 5 (Opphevet ved lov 17 juni 2016 nr 29)

§ 6 Sletting av pantheftelser mv

(1) Når en fordring er innfridd eller for øvrig bortfalt, skal kreditor sørge for sletting eller frigivelse av pant og annen sikkerhet for fordringen, dersom ikke annet er avtalt i forbindelse med innfrielsen. Kausjonsdokument skal leveres tilbake til kausjonisten. Første punktum videreføres i § 2-12. Annet punktum erstattes med § 2-11 første punktum.

(2) Gjeldsbrev og annet dokument som har tjent som bevis for långiverens fordring, skal gjøres ugyldig og leveres tilbake til låntakeren. Se § 2-11 annet punktum.

§ 7 Brudd på andre avtaler

(1) Institusjonen kan ikke i en finansavtale med en forbruker betinge seg rett til å heve eller si opp avtalen eller til å anse fordring i henhold til avtalen som forfalt, på grunn av at kunden har misligholdt en annen avtale eller fordring. Videreført i § 3-46 fjerde ledd annet punktum.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(2) Hvis kunden overfor institusjonen har handlet klart i strid med redelighet og god tro, har institusjonen slik rett som nevnt i første ledd uten hensyn til om forbehold er inntatt i finansavtalen. Det samme gjelder andre institusjoner i samme konsern dersom dette er saklig begrunnet.

Anses ikke nødvendig å videreføre idet avtaleloven § 33 anses tilstrekkelig jf. lovforslaget § 3-46 femte ledd første punktum.

§ 8 *Bruk av elektronisk kommunikasjon og elektroniske medier*

(1) Krav i eller i medhold av denne loven om at opplysninger eller meldinger skal gis skriftlig, er ikke til hinder for bruk av elektronisk kommunikasjon dersom kunden ønsker dette.

Erstattes av nye regler i § 3-2. Se nærmere omtale i punkt 11.

(2) Krav i eller i medhold av denne loven om at en avtale skal inngås skriftlig, er ikke til hinder for at avtalen inngås ved hjelp av et elektronisk medium dersom kunden ønsker dette, og

Erstattes av teknologinøytrale regler i § 3-9 annet ledd. Se nærmere omtale i punkt 16.

a) avtalens innhold i sin helhet er tilgjengelig for kunden ved avtaleinngåelsen, og

Erstattes av teknologinøytrale regler i § 3-9 annet ledd bokstav a.

b) det er benyttet en betryggende metode for å autentisere inngåelsen av en avtale med det angitte innhold.

Erstattes av teknologinøytrale regler i § 3-9 annet ledd bokstav b.

Kapittel 2 **Innskudd og betalingstjenester**

I **Innledende bestemmelser**

§ 9 *Virkeområde*

(1) Dette kapitlet gjelder for rammeavtaler om innskudd og betalingstjenester, jf. § 11, med finansinstitusjoner eller lignende institusjoner som nevnt i § 1 annet ledd. Dersom det er knyttet en kredittordning til en rammeavtale, gjelder også reglene i kapittel 3.

Lovforslaget bygger på en annen systematikk enn gjeldende lov, slik at samtlige kapitler i lovforslaget vill kunne inneholde regler av betydning for kontoavtaler og betalingstjenester. Se §§ 1-1 og 1-2.

«Kontoavtale» konsumerer begrepet rammeavtale i gjeldende lov.

(2) Bestemmelsene i avsnitt VI gjelder forholdet mellom betaleren og mottakeren ved betalingsoverføringer mv.

Reglene foreslås plassert i nytt kapittel 2.

(3) EØS-avtalen vedlegg XII nr. 3 (forordning (EF) nr. 924/2009) om betalinger på tvers av landegrensene i Fellesskapet og oppheving av forordning (EF) nr. 2560/2001 og EØS-avtalen vedlegg XII nr. 3a (forordning (EU) nr. 260/2012 og forordning (EU) nr. 248/2014) om tekniske og forretningsmessige krav til kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro, og om endring av forordning (EF) nr. 924/2009 gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg XII, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig. Departementet kan gi forskrift om at forordning (EF) nr. 924/2009 også skal gjelde for annen valuta, samt nærmere regler om forordningenes krav til utenrettslig klagebehandling og tvisteløsning.

Videreføres i § 1-11 første ledd bokstav b og annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(4) Bestemmelsene i § 29 annet ledd annet til femte punktum, § 39 c og § 42 annet ledd gjelder bare for betalingstransaksjoner der både betalerens og betalingsmottakerens institusjon er etablert innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet, og der som tjenesten ytes i euro eller i valutaen i en stat innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet som ikke er euro. Bestemmelsene i § 27 gjelder bare for betalingstransaksjoner i euro eller i valutaen i en stat innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet som ikke er euro. Bestemmelsene i § 29 annet ledd første punktum, § 38 og § 39 gjelder ikke for betalingstransaksjoner til og fra utlandet.

(5) Kongen kan i forskrift fastsette særlige regler om betalingstransaksjoner til og fra land utenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet og for innenlandske valutatransaksjoner i andre valutaer enn euro eller valutaen i en stat innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet som ikke er euro.

(6) Bestemmelsene i § 23 gjelder betalingstjenester som består i enkeltstående betalingstransaksjoner som ikke er omfattet av en rammeavtale. § 11, § 12, § 13, § 14, § 14 a, § 24 annet til fjerde ledd, § 24 a, § 26 a, § 26 c, § 28, § 29 annet ledd, § 33 a og avsnitt V, VI og VII gjelder tilsvarende for slike betalingstransaksjoner.

§ 10 Særlige innskuddsformer

(1) Bestemmelsene om innskudd i dette kapitlet gjelder ikke for

- a) forsikringsavtale
- b) pensjonsspareavtale
- c) avtale om innskudd i verdipapirfond.

(2) Bestemmelsene om innskudd i dette kapitlet gjelder tilsvarende for innlån til finansinstitusjoner eller lignende institusjoner, med unntak av

- a) lån ved ihendehaverobligasjoner og sertifikater
- b) ansvarlig lån.

§ 11 Betalingstjenester

(1) Med betalingstjenester menes i kapitlet her

- a) tjenester som gjør det mulig å sette inn på og ta kontanter ut av en konto og alle transaksjoner som er nødvendige for forvaltning av kontoen

Se § 4-47, § 2-5 annet ledd og § 2-6 første og annet ledd.

Gjeldende § 42 annet ledd er ikke foreslått videreført jf. alminnelig regressregl i § 2-16.

Tredje punktum er ikke foreslått videreført.

§ 4-47 tredje ledd.

Se § 4-51 annet ledd.

Se § 1-2 og definisjonen i § 1-3 annet ledd.

Ikke omfattet av lovforslaget etter § 1-2 og definisjonen i § 1-3 annet ledd.

Kan omfattes av lovforslaget kapittel 1 til 3.

Kan omfattes av lovforslaget kapittel 1 til 3, med unntak som nevnt i § 3-1 sjette ledd og § 3-56.

Kan omfattes av lovforslaget kapittel 1 til 3, med unntak som nevnt i § 3-1 sjette ledd og § 3-56.

Se ovenfor.

Se ovenfor.

Se § 1-5 første ledd, hvor bokstav g og bokstav h er nye betalings-tjenester sammenlignet med gjeldende lov.

Se § 1-5 første ledd bokstav a og b.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- b) gjennomføring av betalingstransaksjoner, herunder overføring § 1-5 første ledd bokstav c og d. av midler som står på en konto eller er dekket av en kreditt- Bokstav d viderefører transaksjo- linje, ved direkte debiteringer, herunder direkte engangsdebi- ner ved bruk av midler dekket av teringer, betalingstransaksjoner ved betalingskort eller annet «kredittlinje», men nå omtalt som betalingsinstrument eller kredittoverføringer, herunder faste «kredittmulighet». betalingsordre «Direkte debitering» og «direkte engangsdebitering» omtales som «direktebelastning» og «direkte engangsbelastninger». «kredittoverføringer, herunder faste betalingsordre» omtales som «betalerens instruksjon om kontobetalinger, herunder faste betalingsoppdrag».
- c) utstedelse av betalingsinstrument og innløsning av transaksjo- Se § 1- 5 første ledd bokstav e. ner hvor slike instrumenter er benyttet
- d) pengeoverføringer, jf. § 12 bokstav k Se § 1- 5 første ledd bokstav f.
- e) gjennomføring av betalingstransaksjoner hvor betalerens sam- Videreføres ikke som selvsten- tykke til transaksjonen er meddelt ved hjelp av telekommuni- dig betalingstjeneste. kasjons-, digital- eller IT-utstyr, og betalingen skjer til operatø- ren av nettverket eller kommunikasjons- eller IT-systemet som bare opptrer som et mellomledd mellom kunden og leverandø- ren av varer eller tjenester.
- (2) Kapitlet gjelder likevel ikke for Lovens kapittel 4 med de unntak som følger av § 1-2 tredje ledd med videre henvisninger. Når kunden er næringsdrivende er lovforslaget kapittel 3 til 6 dessu- ten begrenset til avtaler nevnt i § 1-6 sjette ledd.
- a) kontante betalinger direkte fra betaleren til betalingsmottake- Se ovenfor. ren uten mellomledd, jf. likevel §§ 38 og 39
- b) betalingstransaksjoner fra betaleren til betalingsmottakeren Se ovenfor. gjennom en handelsagent som har fullmakt til å forhandle eller inngå avtale om salg eller kjøp av varer eller tjenester på vegne av betaleren eller betalingsmottakeren
- c) yrkesmessig fysisk pengetransport Se ovenfor.
- d) betalingstransaksjoner som består i innsamling og utlevering Se ovenfor. av kontanter i forbindelse med ideell virksomhet eller velde- dighet utenfor næringsvirksomhet
- e) kontantuttak ved varekjøp Se ovenfor.
- f) veksling av kontanter uten at midlene står på en konto Se ovenfor.
- g) betalingstransaksjoner basert på papirbaserte reisesjekker, Se ovenfor. sjekker, veksler, verdikuponger eller postanvisninger
- h) betalingstransaksjoner som gjennomføres i et system for opp- Se ovenfor. gjør av betalinger eller verdipapirer mellom oppgjørsagenter, sentrale motparter og/eller sentralbanker samt andre delta- kere i systemet og ytere av betalingstjenester.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- i) betalingstransaksjoner knyttet til forvaltning av verdipapirer, Se ovenfor.
herunder utbytte, inntekter og andre utdelinger, eller innløsning eller salg, som foretas av deltakere i system for oppgjør som nevnt i bokstav h eller av investeringsforetak, kredittinstitusjoner, foretak for kollektiv investering i verdipapirer, eller kapitalforvaltningsforetak som utfører investeringstjenester, og alle andre foretak som har tillatelse til å ha finansielle instrumenter i depot
- j) tjenester levert av ytere av tekniske tjenester som støtter tilbudet av betalingstjenester uten på noe tidspunkt å komme i besittelse av midlene som overføres Se ovenfor.
- k) betalingstransaksjoner mellom et morforetak og dets datterforetak eller mellom datterforetak av samme morforetak, uten at noen annen yter av betalingstjenester enn et foretak i samme konsern medvirker som mellomledd Se ovenfor.
- l) tjenester som gjelder uttak av kontanter i kontantautomater på vegne av én eller flere kortutstedere, der den som yter uttakstjenesten, ikke deltar i rammeavtalen med kunden som tar ut penger fra en konto, og ikke yter andre betalingstjenester Se ovenfor.
- m) betalingstransaksjoner som gjennomføres ved hjelp av telekommunikasjons-, digital- eller IT-utstyr, hvor de ervervede varer eller tjenester leveres til og skal anvendes ved hjelp av telekommunikasjons-, digital- eller IT-utstyr, forutsatt at telekommunikasjons-, digital- eller IT-operatøren ikke utelukkende opptrer som mellomledd mellom kunden og leverandøren av varer og tjenester Se ovenfor.
- n) tjenester basert på betalingsinstrument som bare kan benyttes til å kjøpe varer eller tjenester hos en leverandør i dennes forretningslokaler eller innenfor et begrenset nettverk av leverandører eller for et begrenset utvalg av varer eller tjenester. §§ 34 til 37 skal likevel gjelde for slike betalingsinstrumenter. Se ovenfor.

§ 12 Definisjoner

I dette kapitlet betyr

- a) betalingstransaksjon: handling som iverksettes av en betaler eller betalingsmottaker for å innbetale, overføre eller ta ut midler, uten hensyn til eventuelle underliggende forpliktelser mellom betaleren og betalingsmottakeren Se § 1-5 sjette ledd.
- b) betalingsordre: anmodning fra en betaler eller betalingsmottaker til en institusjon om å foreta en betalingstransaksjon erstattes med «*betalingsoppdrag*». Se § 1-5 femte ledd hvor begrepet
- c) betalingsinstrument: personlig instrument eller sett av prosedyrer som er avtalt mellom kunden og institusjonen, og som kunden benytter for å iverksette en betalingsordre Se § 1-5 annet ledd.
- d) betalingsmidler: pengesedler og mynter samt innskudd og kreditt på konto og elektroniske penger som definert i lov 13. desember 2002 nr. 74 om e-pengeforetak § 1-1 annet ledd Se § 1-5 fjerde ledd.
- e) betaler: fysisk eller juridisk person som er innehaver av en konto og tillater en betalingsordre fra denne kontoen, eller, dersom vedkommende ikke har noen konto, som gir en betalingsordre Se § 1-8 tredje ledd.
- f) betalingsmottaker: fysisk eller juridisk person som er den tiltenkte mottakeren av midlene som inngår i en betalingstransaksjon Se § 1-8 fjerde ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- g) rammeavtale: avtale om betalingstjenester som regulerer den fremtidige gjennomføringen av enkeltstående og gjentatte betalingstransaksjoner, og som kan inneholde forpliktelser og vilkår for oppretting av en konto
Se § 1-5 åttende ledd hvor begrepet erstattes med «*kontoavtale*». Faller også inn under begrepet «*innledende avtale*» i bl.a. § 3-10.
- h) konto: en betalingskonto i navnet på én eller flere kunder som benyttes for å gjennomføre betalingstransaksjoner
Se § 1-5 tredje ledd. Begrepet «*konto*» omfatter i lovforslaget betalingskontoe og andre innskuddskonto i bank.
- i) unik identifikasjonskode: kombinasjon av bokstaver, tall eller symboler oppgitt av institusjonen til kunden, og som kunden skal benytte for utvetydig å identifisere en annen kunde og/eller dennes konto i forbindelse med en betalingstransaksjon
I bl.a. § 4-26 benyttes «*kontonummeret eller annen entydig identifikasjon*» om samme.
- j) direkte debitering: betalingstjeneste for belastning av betalere-ns konto der betalingstransaksjonen iverksettes av betalingsmottakeren på grunnlag av betalere-ns samtykke meddelt til betalere-ns egen institusjon, betalingsmottakerens institusjon eller betalingsmottakeren
Se § 1-5 sjuende ledd hvor begrepet er erstattet med «*direktebelastning*».
- k) pengeoverføring: betalingstjeneste hvor det mottas midler fra en betaler uten at det opprettes en konto i betalingsmottakerens eller betalere-ns navn, utelukkende med sikte på å overføre et tilsvarende beløp til en betalingsmottaker eller til en institusjon på vegne av en betalingsmottaker og/eller der midlene tas imot på mottakerens vegne og stilles til mottakerens rådighet
Se § 1-5 første ledd bokstav f.
- l) referansevekslingskurs: vekslingskurs som benyttes til å beregne en valutaveksling, og som stilles til rådighet av institusjonen eller stammer fra en offentlig tilgjengelig kilde
Se § 3-15 første ledd bokstav b.
- m) referanserentesats: rentesats som benyttes ved beregningen av renten som skal benyttes, og som stammer fra en offentlig tilgjengelig kilde som begge partene i en avtale om betalingstjenester kan kontrollere
Se § 3-15 første ledd bokstav a.
- n) varig medium: enhver innretning som gjør det mulig for kunden å lagre informasjon som er rettet personlig til kunden på en måte som tillater fremtidig søking i et tidsrom tilpasset formålet med informasjonen, og som gir mulighet til uendret gjengivelse av den lagrede informasjonen
Se § 3-2 fjerde ledd hvor begrepet konsumeres av «*skriftlig dokument*».
- o) virkedag: dag hvor den relevante institusjonen til betalere-ns eller betalingsmottakeren som er involvert i gjennomføringen av en betalingstransaksjon, holder åpent som påkrevd for slik gjennomføring
Se § 1-8 sjettede ledd.
- p) valuteringsdag: referansetidspunkt som benyttes av en institusjon for å beregne rente på midlene som belastes eller godskrives en konto
I bl.a. § 4-12 er «*uttrykket*» «*tidspunkt for renteberegning*» med tilsvarende betydning.
- q) autentisering: en prosedyre som gjør det mulig for institusjonen å verifisere bruken av et bestemt betalingsinstrument, herunder dets personlige sikkerhetsanordninger
Konsumeres av § 1-8 åttende ledd.
- r) småpengeinstrument: betalingsinstrument som i henhold til rammeavtalen utelukkende gjelder individuelle betalingstransaksjoner på høyst 30 euro, eller som har en beløpsgrense på 150 euro, eller som ikke på noe tidspunkt lagrer mer enn 150 euro. Kongen kan gi forskrift om at beløpsgrensene reduseres eller dobles når det gjelder nasjonale betalingstransaksjoner, eller om at de økes til 500 euro for forhåndsbetalte instrumenter.
I bl.a. § 4-50 er «*uttrykket*» «*elektroniske småpenger*» benytte i samme betydning. Den særskilte forskriftshjemmelen er ikke foreslått videreført.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 13 *Alminnelige vilkår*

(1) De alminnelige vilkår for innskudd og betalingstjenester som en institusjon benytter, skal holdes tilgjengelig for kundene på ekspedisjonsstedene. Konsumeres av § 3-3 første ledd.

(2) Alminnelige vilkår for betalingstransaksjoner skal opplyse om høyeste antall virkedager for å gjennomføre betalingstransaksjoner, jf. § 26 c. Se § 3-30 bokstav d.

§ 14 *Avvisning av kunder*

(1) Institusjonen kan ikke uten saklig grunn avslå å ta imot innskudd eller utføre betalingstjenester på vanlige vilkår. Konsumeres av § 4-1. Det foreslås nærmere regler i § 4-1 annet til femte ledd.

(2) Kunden skal underrettes om avslag uten ugrunnet opphold når ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov. Underretningen om avslag skal inneholde opplysning om utenrettslige tvisteløsningsordninger. Se § 4-1 femte ledd.

§ 14 a *Forbud mot gebyr for oppfyllelse av opplysningsplikt mv*

(1) Institusjonen kan ikke kreve gebyr av kunden for opplysninger som skal gis etter §§ 15, 18, 21, 23 eller 30. Institusjonen og kunden kan imidlertid avtale gebyrer for at det på kundens forespørsel gis ytterligere eller hyppigere informasjon enn de nevnte bestemmelsene krever, eller for at informasjonen stilles til rådighet ved hjelp av andre kommunikasjonsmetoder enn de som følger av rammeavtalen. Dersom gebyr kan kreves i samsvar med annet punktum, skal gebyret være passende og stå i forhold til institusjonens faktiske kostnader. Konsumeres av § 3-1 femte ledd.

(2) Institusjonen kan ikke kreve gebyr av kunden for oppfyllelse av sine plikter til å gi informasjon eller utføre korrigerende eller forebyggende tiltak etter §§ 14, 24 a, 28, 33 a, 34, 35, 37, 40 eller 43 med mindre noe annet er uttrykkelig bestemt i de nevnte bestemmelsene. Slike gebyrer skal være avtalt mellom kunden og institusjonen, være passende og stå i forhold til institusjonens faktiske kostnader. Konsumeres av § 3-1 femte ledd og § 4-21 første ledd. Se også § 5-10 første ledd.

II Avtalen

§ 15 *Opplysningsplikt mv*

(1) Institusjonen skal veilede kunden i valget mellom de ulike typer av kontoer og betalingstjenester som den tilbyr. På forespørsel fra en betaler skal institusjonen opplyse om det høyeste antall virkedager for å gjennomføre en bestemt betalingstransaksjon og om gebyrer som må betales. Dersom det er relevant, skal enkeltelementer i gebyrene spesifiseres. Første punktum konsumeres av § 3-1 tredje ledd fjerde punktum. Annet punktum konsumeres av § 3-3 første ledd, og vil bli presisert i forskrift med hjemmel i § 3-3 tredje ledd.

(2) I rimelig tid før kunden blir bundet av en rammeavtale skal institusjonen gi kunden følgende opplysninger: Se også § 3-30 bokstav d og § 3-28 bokstav a.

a) om institusjonen: Se § 3-22 første ledd.

1. institusjonens navn og adresse, samt adressen til en filial eller agent etablert her i landet dersom dette er relevant, og enhver annen adresse, herunder e-postadresse, som er relevant for å kommunisere med institusjonen Se § 3-24. Se § 3-24 bokstav a til c.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. relevant tilsynsmyndighet, det offentlige register hvor Se § 3-24 bokstav d og e.
institusjonens tillatelse er registrert, og registreringsnummeret eller tilsvarende identifikasjonsopplysninger
- b) om tjenesten: Se § 3-27.
  1. tjenestens viktigste egenskaper Se § 3-27 bokstav a.
  2. de opplysningene eller den unike identifikasjonskode som Se § 3-30 bokstav a.
kunden må oppgi for at en betalingsordre skal kunne gjennomføres korrekt
  3. form og prosedyre for å gi og tilbakekalle samtykke til å Se § 3-30 bokstav b.
gjennomføre en betalingstransaksjon, jf. § 24 tredje ledd
  4. tidspunktet for når en betalingsordre anses mottatt, og Se § 3-30 bokstav c.
eventuelle avskjæringstidspunkter fastsatt av institusjonen, jf. § 26 a
  5. det høyeste antall virkedager for å gjennomføre en beta- Se § 3-30 bokstav d.
lingstransaksjon, jf. § 26 c
  6. om det er mulig å avtale belastningsgrenser for bruk av Se § 3-30 bokstav e.
betalingsinstrument, jf. § 24 a første ledd
- c) om gebyrer, renter og vekslingskurser: Se § 3-28.
  1. alle gebyrer som kunden skal betale til institusjonen, even- Se § 3-28 bokstav a.
tuelt med en spesifikasjon av enkeltelementene
  2. når det er relevant, rentesatsene og vekslingskursene som Se § 3-28 bokstav c.
skal benyttes, eller, dersom det benyttes en referanserentesats eller referansevekslingskurs, beregningsmetoden for den faktiske renten og den relevante dato og indeks eller grunnlag for fastsetting av slik referanserentesats eller referansevekslingskurs
  3. dersom dette er avtalt, om den umiddelbare anvendelse av Se § 3-28 bokstav c.
endringer i referanserentesatsen eller referansevekslingskursen og om hvordan det opplyses om disse endringene, jf. § 18 fjerde ledd
- d) om kommunikasjon: Se § 3-25.
  1. når det er relevant, om kommunikasjonsmetode partene Se § 3-25 bokstav c. Se også § 3-1
har avtalt å benytte for opplysninger og meldinger, her- annet ledd første punktum.
under om de tekniske kravene til kundens utstyr
  2. måten opplysninger etter kapitlet her skal meddeles på og Se § 3-25 bokstav b. Se også § 3-1
hvor ofte dette skal skje annet ledd første punktum.
  3. hvilket eller hvilke språk rammeavtalen vil bli inngått på og Se § 3-25 bokstav b. Se også § 3-1
som det vil kommuniseres på under avtaleforholdet annet ledd første punktum.
  4. kundens rett til å motta avtalevilkårene og andre opplysnin- Se § 3-25 bokstav a. Se også § 3-1
ger etter § 16 fjerde ledd annet ledd.
- e) om beskyttelsesmekanismer og korrigerende tiltak: Se § 3-31.
  1. når det er relevant, om de forholdsregler kunden må iakttas Se § 3-31 bokstav a og b.
for å beskytte et betalingsinstrument og om hvordan underretning til institusjonen etter § 34 første ledd annet punktum skal foretas
  2. vilkårene for en eventuell avtalt rett for institusjonen til å Se § 3-31 bokstav c.
sperre et betalingsinstrument, jf. § 24 a annet ledd
  3. institusjonens og kundens ansvar for uautoriserte beta- Se § 3-31 bokstav d.
lingstransaksjoner etter § 35, herunder om de relevante beløp
  4. institusjonens ansvar for gjennomføring av betalingstrans- Se § 3-31 bokstav f.
aksjoner etter § 40, jf. § 41

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

5. hvordan og innen hvilken frist kunden skal underrette institusjonen om en urettmessig betalingstransaksjon eller en betalingstransaksjon som ikke er korrekt gjennomført, jf. § 37 første ledd, jf. § 40 fjerde ledd
6. vilkårene for tilbakebetaling etter § 33 a
- f) om endringer i og opphør av avtalen:
1. dersom det er avtalt, om at avtalevilkårene kan endres med mindre kunden innen den foreslåtte ikrafttredelsesdatoen gir institusjonen melding om at endringene ikke aksepteres
2. avtalens varighet
3. kundens rett til å si opp avtalen, jf. § 20 første ledd, og eventuelle avtaler om oppsigelse, samt eventuelt om begrensninger i kundens oppsigelsesrett etter § 20 annet ledd
- g) om tvisteløsning:
1. eventuelle bestemmelser om lovvalg og verneting i avtalen
2. utenrettslige tvisteløsningsordninger og muligheten for å klage til tilsynsmyndigheten
- h) om hvilke regler som gjelder for innskuddsgaranti.
- (3) Opplysningene nevnt i annet ledd skal gis på en klar og forståelig måte på papir eller annet varig medium på norsk eller et annet språk partene avtaler. Opplysningsplikten kan oppfylles ved å gi kunden en kopi av utkast til rammeavtale inneholdende opplysningene nevnt i annet ledd.
- (4) For småpengeinstrumenter må institusjonen bare opplyse kunden om de viktigste egenskapene ved tjenesten, herunder om hvordan betalingsinstrumentet benyttes og om ansvar, priser og annen vesentlig informasjon som er nødvendig for at kunden skal kunne ta en informert beslutning. Institusjonen skal også gi kunden en angivelse av hvor opplysningene nevnt i annet ledd er stilt til rådighet på en lett tilgjengelig måte.
- (5) Skriftlig informasjon med opplysninger som nevnt i annet ledd skal være tilgjengelig for alle kunder. Brosjyrer og lignende markedsføringsmaterieell om innskudd og betalingstjenester skal alltid inneholde opplysninger som nevnt i annet ledd bokstav c og opplysninger om eventuelle begrensninger i oppsigelsesrett som nevnt i annet ledd bokstav f nr. 3. I annet markedsføringsmaterieell der det gis opplysninger om nominell rente knyttet til en konto, skal det opplyses om kostnader ved å etablere, ha eller avvikle kontoen, og det skal gis representative eksempler på effektiv rente.

Se § 3-31 bokstav e.

Se § 3-31 bokstav g.

Se § 3-31.

Se § 3-31 bokstav e.

Se § 3-31 bokstav f.

Se § 3-31 bokstav g.

Se § 3-26.

Se § 3-26 bokstav a.

Se § 3-26 bokstav b. Se også § 3-24 d.

Se § 3-27 bokstav b.

Se § 3-23 jf. § 3-1 annet ledd.

Se § 3-32 første ledd bokstav d.

Se § 3-3 første ledd, samt eventuelt i forskrift med hjemmel i § 3-3 tredje ledd.

§ 16 Rammeavtalen

- (1) Rammeavtalen skal være skriftlig. Den skal inneholde navn og adresse samt fødselsnummer eller organisasjonsnummer på kunden og enhver som skal disponere en eventuell konto. Dersom slikt nummer ikke eksisterer, skal fødselsdato eller annen entydig identifikasjon benyttes.
- (2) Rammeavtalen skal inneholde opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd. Opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd som institusjonen har gitt før avtalen ble inngått, skal i alle tilfeller regnes som en del av rammeavtalen.
- (3) Et vilkår som ikke er tatt inn i rammeavtalen, er ikke bindende for kunden med mindre institusjonen godtgjør at vilkåret er vedtatt av kunden.

Konsumeres av § 3-9 første ledd og § 3-12 annet ledd.

Konsumeres av § 3-12 første ledd.

Se § 3-9 tredje ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(4) Institusjonen skal gi kunden et eksemplar av avtalen eller på annen måte gjøre avtalen tilgjengelig for kunden. Kunden har til enhver tid under avtaleforholdet rett til å motta avtalevilkårene samt vilkårene og opplysningene nevnt i § 15 annet ledd på papir eller annet varig medium.

Se § 3-9 annet og fjerde ledd jf. § 3-12.

§ 17 *Ihendehaverklausul*

Innskuddsbok kan ikke inneholde vilkår om at institusjonen med befriende virkning kan utbetale penger til den som har innskuddsboken i hende (ihendehaverklausul).

Videreføres ikke da innskuddsbok ikke lenger er i bruk i markedet.

§ 18 *Endring av rammeavtalen*

(1) Er partene enige om å endre rammeavtalen, gjelder §§ 15 og 16 tilsvarende så langt de passer.

Konsumeres av § 3-13 første ledd.

(2) Endring av vilkårene i rammeavtalen til kundens skade kan tidligst settes i verk to måneder etter at institusjonen har sendt varsel til kunden om endringen. Varselet skal gis på samme måte som nevnt i § 15 tredje ledd, med mindre det gjelder et småpengeinstrument, og det fremgår av rammeavtalen at endringer kan varsles på annen måte.

Se § 3-13 annet ledd.

(3) Dersom det er avtalt at kunden skal anses for å ha akseptert en endring hvis kunden ikke varsler institusjonen om det motsatte før iverksettelsesdatoen, jf. § 15 annet ledd bokstav f nr. 1, skal institusjonen opplyse om dette og om at kunden har rett til å si opp avtalen straks og vederlagsfritt innen iverksettelsesdatoen.

Se § 3-14.

(4) Endring i rentesats eller vekslingskurs kan anvendes straks og uten varsel dersom dette er avtalt i rammeavtalen og endringen bygger på referanserentesatsen eller referansevekslingskursen som er avtalt etter § 15 annet ledd bokstav c nr. 2 og 3. Kunden skal informeres om enhver endring i rentesatsen så snart som mulig i samsvar med § 15 tredje ledd, med mindre det er avtalt at opplysningene skal stilles til rådighet med en bestemt hyppighet eller på en bestemt måte. Endringer i rentesatser eller vekslingskurser som benyttes i betalingstransaksjoner, skal beregnes og gjennomføres på en nøytral måte uten forskjellsbehandling mellom kundene.

Se § 3-15.

§ 19. *Vederlag ved avvikling*

(1) Institusjonen kan bare kreve vederlag (gebyr) for avvikling av rammeavtalen eller deler av den i den utstrekning dette følger av rammeavtalen. Vederlaget skal være passende og stå i forhold til institusjonens kostnader. Institusjonen kan uansett ikke kreve vederlag for oppsigelse av en rammeavtale inngått på ubestemt tid eller for en bestemt periode på mer enn tolv måneder hvis kunden sier opp avtalen etter utløpet av tolv måneder, bortsett fra i tilfeller av bindingstid som nevnt i § 20 annet ledd første punktum.

Se § 4-42 annet ledd.

(2) Dersom det kreves løpende gebyr, kan institusjonen bare kreve gebyr for perioden frem til oppsigelsestidspunktet. Forhåndsbetalte gebyrer skal tilbakebetales forholdsmessig. Kunden skal få utbetalt pengene på kontoen med påløpte renter frem til oppsigelsestidspunktet, eller saldoen hvis rammeavtalen gjelder et forhåndsbetalt betalingsinstrument.

Se § 4-42 tredje ledd.

§ 20 *Kundens oppsigelse og heving*

(1) Kunden kan til enhver tid si opp rammeavtalen med mindre det er avtalt en oppsigelsesfrist, som ikke kan overstige én måned.

Se § 4-42 første ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(2) Rammeavtalen kan likevel fastsette at en konto ikke kan sies opp i en bestemt tidsperiode der det ikke kan foretas betalingstransaksjoner til eller fra kontoen. En slik betingelse kan ikke gjøres gjeldende dersom institusjonen endrer avtalevilkår til kundens skade, jf. § 18 annet ledd, og kunden sier opp rammeavtalen innen fire uker etter at varsel etter § 18 annet ledd er sendt til kunden. Videreføres ikke. Se ny § 4-44.

(3) Uten hensyn til hva som er avtalt i rammeavtalen, kan kunden heve avtalen dersom det fra institusjonens side foreligger vesentlig brudd på opplysningsplikten eller rammeavtalen. Krav om heving må fremsettes innen rimelig tid etter at kunden ble eller burde ha blitt klar over hevingsgrunnen. Konsumeres av § 3-46 til § 3-48.

(4) Avsluttes en rammeavtale etter tredje ledd eller annet ledd annet punktum, har kunden rett til å få utbetalt pengene på kontoen med påløpte renter, eller saldoen hvis rammeavtalen gjelder et forhåndsbetalt betalingsinstrument, og uten fradrag for vederlag som nevnt i § 19 første ledd. Kunden har i disse tilfeller også rett til å få tilbakebetalt en forholdsmessig del av forhåndsbetalt periodeavgift. Konsumeres av § 3-48 og § 4-42.

§ 21 Institusjonens oppsigelse og heving

(1) Dersom det er avtalt i rammeavtalen, kan institusjonen si opp rammeavtale inngått på ubestemt tid med minst to måneders varsel på samme måte som nevnt i § 15 tredje ledd dersom det foreligger saklig grunn og det ikke er avtalt bindingstid i samsvar med § 20 annet ledd. Grunnen til oppsigelsen skal opplyses. § 20 fjerde ledd gjelder tilsvarende. Konsumeres av § 4-43.

(2) Institusjonen kan skriftlig heve avtalen ved vesentlig mislighold fra kundens side. Grunnen til hevingen skal opplyses. Konsumeres av § 3-51.

§ 22 Konto som ikke brukes

(1) Er det ikke satt inn eller tatt ut noe på en innskuddskonto i løpet av ti år, skal institusjonen gi melding om kontoen i rekommandert brev til kontohaverens eller arvingenes sist kjente adresse. Meldingen skal opplyse om når foreldelsesfristen etter foreldelsesloven § 4 begynner å løpe, når fristen vil løpe ut, og hva som kreves for å avbryte fristen. Se § 4-46 første ledd.

(2) Nødvendige kostnader for å komme i kontakt med kontohaveren eller arvingene etter bestemmelsen i foreldelsesloven § 4 første ledd tredje punktum kan belastes kontoen. Se 4-46 annet ledd.

§ 23 Enkeltstående betalingstransaksjoner

(1) Før kunden blir bundet av en avtale om en enkeltstående betalingstransaksjon som ikke omfattes av en rammeavtale, skal institusjonen på en lett tilgjengelig måte gi kunden opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd bokstav b nr. 2 og 5 og bokstav c nr. 1. I tillegg skal institusjonen, når det er relevant, opplyse om den faktiske vekslingskursen eller referansevekslingskursen som skal anvendes ved transaksjonen. Når det er relevant, skal institusjonen også på en lett tilgjengelig måte gi andre relevante opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd. Opplysningene skal gis på en klar og forståelig måte, på norsk eller et annet språk avtalt mellom partene. Dersom kunden ber om det, skal institusjonen gi opplysningene på papir eller annet varig medium. Opplysningsplikten kan oppfylles ved å gi kunden en kopi av avtaleutkast eller utkast til betalingsordre inneholdende opplysningene nevnt i første til tredje punktum. Se § 3-32 første ledd bokstav a jf. § 3-1 annet ledd og § 3-23 tredje ledd.

Se også § 4-15 første ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(2) Umiddelbart etter mottak av en betalingsordre skal betalere-
rens institusjon gi eller stille til rådighet for betaleren opplysninger
som nevnt i § 30 annet ledd. Se § 4-15 annet ledd jf. § 4-19
fjerde ledd.

(3) Umiddelbart etter at betalingstransaksjonen er gjennomført,
skal betalingsmottakerens institusjon uten ugrunnet opphold gi
betalingsmottakeren opplysninger som nevnt i § 30 tredje ledd bok-
stav a, c og e. I tillegg skal institusjonen opplyse om beløpet for beta-
lingstransaksjonen i den valuta midlene er stilt til rådighet for beta-
lingsmottakeren, og om vekslingskursen benyttet av betalingsmot-
takerens institusjon og det mottatte beløp før valutaomregningen. Se § 4-15 tredje ledd jf. § 4-19
fjerde ledd.

(4) Dersom betalingsordren for en enkeltstående betalingstrans-
aksjon gis ved bruk av et betalingsinstrument som omfattes av en
rammeavtale med en annen institusjon, skal institusjonen som utfør-
er transaksjonen, ikke gi opplysninger som allerede er gitt eller vil
bli gitt kunden etter rammeavtalen med den andre institusjonen. Se § 4-41.

III Bruk av konto, betalingstransaksjoner mv

§ 24 Disponering av konto Samtykke til betalingstransaksjoner

(1) Kunden kan bruke konto og betalingsinstrument til inn-
skudd, uttak og andre betalingstransaksjoner i samsvar med ram-
meavtalen. Fremgår av § 4-2 første og annet
ledd.

(2) En betalingstransaksjon anses bare som autorisert dersom
betaleren har gitt samtykke til transaksjonen. Samtykket kan gis før
betalingstransaksjonen gjennomføres, eller, dersom det er avtalt
mellom betaleren og dennes institusjon, etter gjennomføringen. Se § 4-2 første til tredje ledd.

(3) Samtykke til å gjennomføre en betalingstransaksjon eller
gjentatte betalingstransaksjoner gis i den form og på den måte som
er avtalt mellom betaleren og dennes institusjon. Se § 4-2 annet ledd.

(4) Samtykket kan tilbakekalles, men ikke senere enn tidspunk-
tene angitt i § 28. Et samtykke til å gjennomføre gjentatte beta-
lingstransaksjoner kan tilbakekalles slik at fremtidige transaksjoner
anses som uautoriserte, jf. også § 26 femte ledd. Se § 4-2 fjerde ledd.

§ 24 a Belastningsgrenser for betalingsinstrument Sperring

(1) Det kan avtales belastningsgrenser for et betalingsinstru-
ment som benyttes til å samtykke til en betalingstransaksjon. Se § 4-9.

(2) Institusjonen kan i rammeavtalen forbeholde seg rett til å
sperre et betalingsinstrument av saklige grunner knyttet til beta-
lingsinstrumentets sikkerhet eller mistanke om uautorisert eller svi-
kaktig bruk. For betalingsinstrument det er knyttet kreditt til, kan
institusjonen også forbeholde seg rett til å sperre instrumentet ved
vesentlig forhøyet risiko for at betaleren ikke kan oppfylle sin beta-
lingsforpliktelse. Se 4-45 første ledd.

(3) Institusjonen skal på avtalt måte varsle kunden om sperring
etter annet ledd og om årsaken til sperringen. Varsel skal gis før
betalingsinstrumentet sperres, eller, dersom dette er umulig, umid-
delbart etter sperringen, med mindre varsel ville skade saklig
begrunnede sikkerhetshensyn eller stride mot lov eller bestemmel-
ser fastsatt i medhold av lov. Se 4-45 annet ledd og ny § 3-8.

(4) Når årsaken til sperring er bortfalt, skal institusjonen opp-
heve sperringen av betalingsinstrumentet eller erstatte det med et
nytt. Se 4-45 tredje ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 25 *Kontohaver under vergemål*

(1) En mindreårig som har fylt 15 år, kan inngå avtale om innskuddskonto for midler han eller hun har rett til å disponere over, jf. vergemålsloven § 12. Den mindreårige kan selv disponere over en slik konto, med mindre institusjonen har fått melding fra fylkesmannen om at den mindreårige er fratatt rådigheten over midlene etter vergemålsloven § 12 tredje ledd.

Konsumeres av § ny 4-52.

(2) Midler som etter vergemålsloven eller vedtak om vergemål bare kan disponeres av vergen eller fylkesmannen, skal ikke settes inn på konto som personen under vergemål har rett til å disponere over på egen hånd.

Reguleres i vergemålsloven § 10.

(3) En verge kan inngå avtale om konto i den mindreåriges navn uten den andre vergens samtykke. Ved avtaleinngåelsen skal vergen opplyse om det finnes andre verger for den mindreårige. Dersom det finnes flere verger, skal institusjonen informere den andre vergen om opprettelsen av kontoen.

Konsumeres av § ny 4-52 annet ledd.

(4) Har en kontohaver under vergemål flere verger, disponerer de kontoen i fellesskap med mindre de skriftlig har gitt melding om noe annet, fylkesmannen har besluttet at en av vergene skal disponere kontoen, jf. vergemålsloven § 18 fjerde ledd, eller en gavevter eller arvelater har besluttet at arven eller gaven skal forvaltes på en bestemt måte, jf. vergemålsloven § 95.

Konsumeres av § ny 4-52 tredje ledd.

(5) Opplysninger som institusjonen etter loven her skal meddele kontohaveren, skal gis verge med mindre opplysningene gjelder midler personen under vergemål har rett til å disponere over på egen hånd. Kongen kan i forskrift fastsette at de samme opplysningene også skal gis fylkesmannen, eller at fylkesmannen skal gis en kontoutskrift for disse kontoene ved årets slutt.

Konsumeres av ny § 4-52 annet ledd. Se også § 3-4.

§ 26 *Avtale om belastningsfullmakt*

(1) Denne bestemmelsen gjelder for avtale om gjentatte direkte debiteringer eller fast betalingsordre der belastning skal kunne foretas av institusjonen av eget tiltak.

Se § 4-3 første ledd.

(2) Kunden skal gi institusjonen skriftlig melding om avtale om gjentatt direkte debitering inngått med betalingsmottakeren eller betalingsmottakerens institusjon.

Se § 4-3 tredje ledd første punktum.

(3) Institusjonen skal påse at de belastninger som foretas, ligger innenfor avtalens grenser.

Se § 4-3 tredje ledd annet punktum.

(4) Avtalen skal på en entydig måte identifisere betalingsmottakeren. For hver betalingsmottaker skal avtalen angi en høyeste belastningsgrense og det tidsrommet belastningsgrensen knytter seg til.

Se 4-3 annet ledd.

(5) Kunden kan endre eller tilbakekalle fullmakten ved melding til institusjonen, jf. § 24 fjerde ledd annet punktum. Institusjonen skal gjennomføre endringen eller tilbakekallet senest første virkedag etter at meldingen er kommet fram.

Se § 4-3 fjerde ledd.

(6) Bestemmelsene i annet til femte ledd kan fravikes ved avtale om innenlandske direkte debiteringer i euro og ved avtaler om direkte debitering til eller fra utlandet.

Se § 4-3 femte ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 26 a *Mottak av betalingsordre*

(1) En betalingsordre, enten denne er gitt direkte av betaleren eller av eller via betalingsmottakeren, anses mottatt på det tidspunktet betalerens institusjon mottar betalingsordren. Institusjonen kan fastsette at betalingsordre som mottas på et tidspunkt nær slutten av en virkedag, skal anses mottatt først den påfølgende virkedagen.

Se § 4-5 annet ledd første punktum og tredje ledd.

(2) Dersom kunden som iverksetter en betalingsordre, og dennes institusjon har avtalt at betalingsordren først skal gjennomføres på en bestemt dag eller ved utløpet av en bestemt periode eller på den dagen da betaleren har stilt midler til rådighet for sin institusjon, skal betalingsordren ved anvendelsen av § 26 c anses mottatt den avtalte dagen hvis dette er en virkedag, og ellers den påfølgende virkedagen.

Se § 4-5 fjerde ledd og § 4-11.

§ 26 b *Avvisning av betalingsordre*

(1) Ved avvisning av betalingsordre skal kunden underrettes om avvisningen og, om mulig, om grunnen til den og om fremgangsmåten for å rette eventuelle faktiske feil som ledet til avvisning, med mindre noe annet er bestemt i lov eller i medhold av lov.

Se § 4-6 annet ledd og ny § 3-8.

(2) Underretningen skal gis eller gjøres tilgjengelig snarest mulig på avtalt måte og innenfor fristene etter § 26 c. Institusjonen kan kreve gebyr for underretning hvis dette følger av rammeavtalen og avvisningen er objektivt begrunnet.

Se § 4-6 annet ledd og ny § 3-8.

(3) For småpengeinstrumenter kan det avtales at institusjonen ikke må underrette kunden om avvisning av betalingsordre hvis avvisningen fremgår tydelig av sammenhengen.

Se § 4-50 fjerde ledd bokstav b.

(4) Institusjonen kan ikke nekte å gjennomføre en autorisert betalingsordre hvis alle vilkårene i betalerens rammeavtale er oppfylt, med mindre noe annet er fastsatt i lov eller i medhold av lov.

Se § 4-6 første ledd.

(5) En betalingsordre som er avvist, regnes ikke som mottatt etter bestemmelsene i § 26 c, jf. § 40.

Se § 4-6 tredje ledd.

§ 26 c *Overføringstid*

(1) Betalerens institusjon skal sørge for at beløpet overføres til betalingsmottakerens institusjon senest innen utløpet av virkedagen etter at betalingsordren ble mottatt. Overføringstiden kan forlenges med én virkedag for papirbaserte betalingstransaksjoner. For innenlandske betalingstransaksjoner i norske kroner skal beløpet dessuten godskrives betalingsmottakerens institusjon samme dag som betalerens konto belastes.

Første punktum videreføres ikke for innenlandske transaksjoner i norske kroner som gis kortere frist i § 4-11 første ledd bokstav a. For betalinger i euro se bokstav b c.

Annet punktum videreføres i § 4-11 annet ledd, mens tredje punktum konsumeres av § 4-12 første ledd.

Se § 4-11 fjerde ledd.

(2) Når en betalingsordre er iverksatt av eller via betalingsmottakeren, skal betalingsmottakerens institusjon oversende betalingsordren til betalerens institusjon innen fristen avtalt med betalingsmottakeren, ved direkte debiteringer slik at oppgjør kan skje på avtalt forfallsdag.

(3) Dersom betalingsmottakeren ikke har konto hos institusjonen som mottar beløpet på dennes vegne, skal institusjonen stille de overførte midlene til rådighet innen fristen etter første ledd. Dersom betalingsmottakeren har konto, skal midlene stilles til rådighet i samsvar med § 27 annet ledd.

Se § 4-12 annet ledd tredje punktum.

(4) For småpengeinstrumenter kan det avtales andre overføringstider enn dem som er fastsatt i første til tredje ledd.

Se § 4-50 fjerde ledd bokstav d.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(5) Reglene i første til tredje ledd kan ikke fravikes ved avtale for innenlandske betalingstransaksjoner i norske kroner, betalingstransaksjoner i euro der både betalerens og mottakerens institusjon er etablert innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet, eller for betalingstransaksjoner innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet som bare omfatter en valutaomregning mellom euro og norske kroner der valutaomregningen foretas i Norge og en eventuell grensekryssende overføring skjer i euro. For andre betalingstransaksjoner kan det avtales lengre overføringstid, men likevel ikke mer enn fire virkedager fra mottak av betalingsordren for betalingstransaksjoner innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet. Ved betalingstransaksjoner til land utenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet skal overføringstiden være høyst åtte virkedager fra mottak av betalingsordren dersom det ikke er avtalt en annen tidsramme.

Første punktum se § 4-47 første ledd. Annet punktum se § 4-11 første ledd bokstav d. Tredje punktum se § 4-11 tredje ledd.

§ 27 Renteberegning ved godskriving og belastning av konto (valutering) mv

(1) Ved innbetaling i kontanter på konto tilhørende en forbruker skal institusjonen stille beløpet til rådighet for kunden med valuteringsdag umiddelbart etter at institusjonen har mottatt midlene. Dersom kunden ikke er forbruker, skal beløpet stilles til rådighet med valuteringsdag senest virkedagen etter at beløpet er mottatt.

Se § 4-12 tredje ledd.

(2) Ved annen godskriving av konto skal valuteringsdagen for godskrivningen ikke være senere enn virkedagen når beløpet blir godskrevet institusjonens konto, og beløpet skal stilles til rådighet umiddelbart etter at det er godskrevet institusjonens konto.

Se § 4-12 første ledd.

(3) Valuteringsdagen for belastning av konto skal ikke være tidligere enn tidspunktet når beløpet belastes kontoen.

Se § 4-12 annet ledd.

§ 28 Tilbakekall

(1) Kunden kan ikke tilbakekalle en betalingsordre etter at ordren er mottatt av betalerens institusjon, med mindre noe annet følger av annet til fjerde ledd.

Se § 4-7 første ledd.

(2) Når en betalingstransaksjon iverksettes av eller via betalingsmottakeren, kan betaleren ikke tilbakekalle betalingsordren etter at betaleren har gitt sin betalingsordre eller meddelt sitt samtykke til transaksjonen til betalingsmottakeren. Ved direkte debitering kan betaleren likevel tilbakekalle betalingsordren senest innen utgangen av virkedagen før den avtalte belastningsdagen.

Se § 4-7 annet ledd.

(3) I tilfeller som nevnt i § 26 a annet ledd kan kunden tilbakekalle betalingsordren senest innen utgangen av virkedagen før den avtalte dagen.

Se § 4-7 fjerde ledd.

(4) Etter utløpet av fristene etter første til tredje ledd kan en betalingsordre bare tilbakekalles hvis det er avtalt mellom kunden og dennes institusjon. I tilfeller som nevnt i annet ledd kreves i tillegg samtykke fra betalingsmottakeren. Institusjonen kan kreve gebyr for tilbakekallet hvis det er avtalt i rammeavtalen.

Se § 4-7 femte ledd.

(5) For småpengeinstrumenter kan det avtales at en betalingsordre ikke kan tilbakekalles etter at ordren er avgitt, eller etter at betaleren har gitt samtykke til gjennomføring av betalingstransaksjonen til betalingsmottakeren.

Se § 4-50 fjerde ledd bokstav c.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 29 Tilbakeholdsrett og motregning

(1) Institusjonen kan ikke utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning i innstående på konto, unntatt for forfalte krav som springer ut av kontoavtalen. Institusjonen kan likevel utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning for krav som er oppstått som følge av et straffbart forhold.

Se § 4-13 første ledd.

(2) Institusjonen kan ikke utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning i betalingsmidler som institusjonen har til disposisjon for å utføre en betalingsordre. Institusjoner og andre involvert i betalingstransaksjoner skal overføre hele beløpet for transaksjonen uten å trekke fra gebyrer. Betalingsmottakeren kan likevel avtale med sin institusjon at institusjonen skal trekke fra sine gebyrer fra det overførte beløpet før det godskrives betalingsmottakeren. I så fall skal beløpet for transaksjonen og gebyrene skilles fra hverandre i opplysningene som gis betalingsmottakeren. Dersom gebyrer trekkes fra det overførte beløpet i andre tilfeller enn nevnt i tredje punktum, skal betalerens institusjon dersom betalingstransaksjonen er iverksatt av betaleren, eller betalingsmottakerens institusjon dersom betalingstransaksjonen er iverksatt av eller via betalingsmottakeren, sørge for at betalingsmottakeren mottar det fulle beløpet for transaksjonen.

Første til fjerde punktum: Se § 4-13 annet ledd.

Femte punktum: Se § 4-13 tredje ledd.

(3) Retting av feilaktige godskrivinger reguleres av § 31.

Sml. § 4-13 fjerde ledd.

(4) Reglene i paragrafen her er ikke til hinder for at det etter ellers gjeldende regler stiftes særskilt sikkerhetsrett i innskudd.

Se § 4-13 femte ledd.

IV Førings av konto mv

§ 30 Informasjon om konto og betalingstransaksjoner

(1) Institusjonen skal jevnlig, og minst én gang i året, skriftlig informere kunden om rente- og gebyrsatser for alternative typer kontoer som institusjonen tilbyr.

Se § 4-20 første ledd.

(2) Etter at et beløp er belastet betalerens konto, eller, dersom betaleren ikke har konto, etter mottak av betalingsordren, skal institusjonen på måten fastsatt i § 15 tredje ledd uten ugrunnet opphold opplyse betaleren om

Konsumeres av § 4-15 annet ledd jf. § 4-19 fjerde ledd.

a) en referanse så betaleren kan identifisere hver betalingstransaksjon, og, når det er relevant, informasjon om betalingsmottakeren

Konsumeres av § 4-19 fjerde ledd bokstav a.

b) beløpet for betalingstransaksjonen i den valuta det har blitt overført fra betalerens konto eller i valutaen anvendt i betalingsordren

Konsumeres av § 4-19 fjerde ledd bokstav c.

c) eventuelle gebyrer for betalingstransaksjonen eller renten som betaleren skal betale, og, når det er relevant, med en spesifisering av enkeltelementene i gebyrene

Konsumeres av § 4-19 fjerde ledd bokstav d.

d) når det er relevant, vekslingskursen betalerens institusjon har benyttet i betalingstransaksjonen og det overførte beløp etter valutaomregningen

Konsumeres av § 4-19 fjerde ledd bokstav e.

e) valuteringsdatoen, jf. § 27 tredje ledd, eller datoen da betalingsordren ble mottatt.

Konsumeres av § 4-19 fjerde ledd bokstav f.

(3) Etter at en betalingstransaksjon er gjennomført, skal betalingsmottakerens institusjon på måten fastsatt i § 15 tredje ledd uten ugrunnet opphold opplyse betalingsmottakeren om

Konsumeres av § 4-15 tredje ledd jf. § 4-19 fjerde ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- a) en referanse så betalingsmottakeren kan identifisere betalingsstransaksjonen, og, når det er relevant, informasjon om betaleren, samt eventuelle ytterligere opplysninger som fulgte transaksjonen Konsumeres av § 4-19 fjerde ledd bokstav a.
- b) beløpet for betalingstransaksjonen i den valutaen betalingsmottakerens konto ble godskrevet Konsumeres av § 4-19 fjerde ledd bokstav c.
- c) eventuelle gebyrer for betalingstransaksjonen eller renten som betalingsmottakeren skal betale, og, når det er relevant, med en spesifisering av enkeltelementene i gebyrene Konsumeres av § 4-19 fjerde ledd bokstav d.
- d) når det er relevant, vekslingskursen benyttet av betalingsmottakerens institusjon og det mottatte beløp før valutaomregningen Konsumeres av § 4-19 fjerde ledd bokstav e.
- e) valuteringsdatoen, jf. § 27 annet ledd. Konsumeres av § 4-19 fjerde ledd bokstav f.

(4) For småpengeinstrumenter kan det avtales at institusjonen bare skal opplyse om eller stille til rådighet en referanse som gjør det mulig for kunden å identifisere betalingstransaksjonen, det overførte beløp og gebyrene. Dersom det er tale om flere betalingstransaksjoner av samme art til samme betalingsmottaker, skal det bare opplyses om det samlede beløp og de samlede gebyrer. Det er ikke nødvendig å gi opplysninger som nevnt i første og annet punktum dersom småpengeinstrumentet brukes anonymt eller det ikke er teknisk mulig for institusjonen å gi opplysningene. Institusjonen må likevel gi kunden mulighet til å kontrollere instrumentets saldo. Se § 4-50 femte ledd.

(5) Rammeavtalen kan fastsette at opplysninger som nevnt i annet til fjerde ledd skal gis eller stilles til rådighet periodisk minst hver måned på en avtalt måte som gjør det mulig for kunden å lagre og reprodusere informasjonen uendret. Se § 4-19 første ledd.

(6) Dersom kunden har fått uriktige opplysninger om disponibelt beløp på kontoen og i god tro har belastet kontoen for større beløp enn disponibelt, kan institusjonen ikke kreve overtrekksrente av kunden før kunden har fått rimelig tid til å rette på forholdet. Se § 4-22 første ledd.

§ 31 Feilaktig godskriving av konto

(1) Hvis institusjonen ved en feil har godskrevet uriktig konto eller uriktig beløp, kan institusjonen rette feilen ved å belaste kontoen innen utløpet av tredje virkedag deretter. Det samme gjelder dersom en institusjon ved en feil har godskrevet en konto i annen institusjon for så vidt den har adgang til å rette feilen i forhold til denne institusjonen. Se § 4-25 annet ledd

(2) Institusjonens adgang til å rette feil etter første ledd gjelder ikke dersom godskriving av kontoen har skjedd i samsvar med oppdrag fra en tredjeperson. Se § 4-25 tredje ledd.

(3) Hvis godskriving som nevnt i første ledd har sammenheng med straffbart forhold fra betalingsmottakerens side, eller fra en annen som har rett til å belaste betalingsmottakerens konto, kan institusjonen i alle tilfelle foreta retting av kontoen. Se § 4-25 fjerde ledd.

(4) At institusjonen ikke har adgang til å foreta retting av kontoen etter paragrafen her, er ikke til hinder for at institusjonen kan kreve tilbakesøking etter alminnelige regler. Se § 4-25 femte ledd

§ 32 Feilaktig belastning av konto

(1) Hvis institusjonen ved en feil har belastet en konto, skal den uten ugrunnet opphold godskrive kontoen for et tilsvarende beløp.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(2) Institusjonen plikter uten hensyn til skyld å erstatte rentetap og annet direkte tap som er oppstått ved den feilaktige belastningen. Se § 4-28 annet ledd.

(3) For indirekte tap svarer institusjonen etter alminnelige erstatningsregler. Se § 3-49.

§ 33 *Melding om feil*

Oppdager institusjonen at en konto er feilaktig godskrevet eller belastet, skal kontohaveren underrettes uten ugrunnet opphold. Dersom feilen er rettet på en slik måte at det ikke er noen reell mulighet for at kontohaveren kan ha fått uriktige opplysninger om disponibelt beløp på kontoen, er det likevel tilstrekkelig at underretningen gis i forbindelse med en kontoutskrift. § 4-25 første ledd.

§ 33 a *Tilbakebetaling der eksakt beløp ikke ble godkjent*

(1) Betaleren har rett til tilbakebetaling fra sin institusjon av det fulle beløpet for en betalingstransaksjon iverksatt av eller via betalingsmottakeren hvis betaleren kan påvise at Se § 4-27 første ledd.

a) betaleren ikke har autorisert det eksakte beløpet for betalingstransaksjonen, jf. § 24 annet ledd første punktum, og Se § 4-27 første ledd bokstav a.

b) beløpet oversteg hva betaleren med rimelighet kunne ha forventet ut fra sitt tidligere bruksmønster, vilkårene i rammeavtalen og omstendighetene for øvrig. Se § 4-27 første ledd bokstav b.

(2) Endringer i valutakursen kan ikke påberopes etter første ledd bokstav b dersom kursen ble beregnet på grunnlag av en avtalt referansevekslingskurs. Se § 4-27 første ledd annet punktum.

(3) Det kan avtales i rammeavtalen mellom betaleren og betalere institusjon at betaleren ikke har rett til tilbakebetaling etter første ledd dersom samtykket til å gjennomføre betalingstransaksjonen ble gitt direkte til betalere institusjon og, når det er relevant, opplysning om den fremtidige betalingstransaksjonen ble gitt eller stilt til rådighet for betaleren minst fire uker før forfallsdagen av institusjonen eller betalingsmottakeren. Se § 4-27 tredje ledd.

(4) For direkte debiteringer kan betaleren i rammeavtalen gis rett til tilbakebetaling også der vilkårene i første ledd ikke er oppfylt. Se ny § 4-27 annet ledd første punktum.

(5) Betaleren må overfor institusjonen fremsette krav om tilbakebetaling senest åtte uker etter belastningsdagen. Se § 4-27 annet ledd annet punktum.

(6) Innen ti dager etter å ha mottatt et krav om tilbakebetaling skal institusjonen enten tilbakeføre det fulle beløpet for betalingstransaksjonen eller gi et begrunnet avslag på kravet med opplysning om utenrettslige tvisteløsningsordninger. Institusjonen kan ikke avslå et krav om tilbakebetaling i tilfeller som nevnt i fjerde ledd. Se § 4-27 annet ledd tredje punktum.

V Andres misbruk av konto og betalingsinstrument

§ 34 *Plikter ved bruk av betalingsinstrument*

(1) En kunde som har rett til å bruke et betalingsinstrument, skal bruke det i samsvar med vilkårene for utstedelse og bruk, og skal herunder ta alle rimelige forholdsregler for å beskytte de personlige sikkerhetsanordningene knyttet til betalingsinstrumentet så snart instrumentet er mottatt. I tillegg skal kunden uten ugrunnet opphold underrette institusjonen, eller den institusjonen har oppgitt, dersom kunden blir oppmerksom på tap, tyveri eller uberettiget tilegnelse av betalingsinstrumentet, eller på uautorisert bruk. Første punktum konsumeres av § 4-23 første ledd. Annet punktum: Se § 4-24 første ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(2) Institusjonen som utsteder et betalingsinstrument, skal, uten at det har betydning for kundens plikter etter første ledd, sørge for at de personlige sikkerhetsanordningene knyttet til et betalingsinstrument ikke er tilgjengelige for andre enn den kunden som har rett til å bruke betalingsinstrumentet. I tillegg skal institusjonen sørge for at kunden til enhver tid kan foreta underretning som nevnt i første ledd annet punktum eller be om at eventuell sperring av betalingsinstrumentet oppheves, jf. § 24a fjerde ledd. Institusjonen skal også sørge for at kunden i 18 måneder fra underretning som nevnt i forrige punktum kan dokumentere å ha foretatt slik underretning, og skal dessuten hindre enhver bruk av et betalingsinstrument etter at underretning etter første ledd annet punktum er foretatt.

Se § 4-23 annet og tredje ledd.

(3) Det kan avtales at første ledd annet punktum og annet ledd tredje punktum ikke skal gjelde for småpengeinstrumenter hvis det ikke er mulig å sperre instrumentet for bruk.

Se § 4-50 fjerde ledd bokstav e.

(4) Institusjonen skal ikke sende betalingsinstrument uoppfordret, bortsett fra til utskiftning av betalingsinstrument som tidligere er utlevert til kunden. Institusjonen har risikoen for sending av betalingsinstrument til kunden og personlige sikkerhetsanordninger knyttet til instrumentet.

Se § 4-23 tredje ledd første og tredje punktum.

§ 35 Misbruk av konto og betalingsinstrument

(1) Institusjonen er ansvarlig for tap som skyldes uautoriserte betalingstransaksjoner, med mindre noe annet følger av paragrafen her. En betalingstransaksjon er uautorisert dersom kunden ikke har gitt samtykke til transaksjonen, jf. § 24.

Se § 4-30 første ledd.

(2) Kunden svarer med inntil kr 1.200 for tap ved uautoriserte betalingstransaksjoner som skyldes bruk av et tappt eller stjålet betalingsinstrument dersom personlig sikkerhetsanordning er brukt, eller som skyldes uberettiget tilegnelse av et betalingsinstrument dersom kunden har mislyktes i å beskytte de personlige sikkerhetsanordningene og personlig sikkerhetsanordning er brukt.

Se ny § 4-30 annet ledd.

(3) Kunden svarer for hele tapet ved uautoriserte betalingstransaksjoner dersom tapet skyldes at kunden ved grov uaktsomhet har unnlatt å oppfylle en eller flere av sine forpliktelser etter § 34 første ledd. Dersom betalingstransaksjonen har skjedd ved bruk av et elektronisk betalingsinstrument, svarer kunden likevel bare med inntil kr 12.000. Dersom tapet skyldes at kunden forsettlig har unnlatt å oppfylle forpliktelsene etter § 34 første ledd, skal kunden bære hele tapet. Det samme gjelder dersom tapet skyldes at kunden har opptrådt svikaktig.

Se 4-30 tredje til femte ledd.

(4) Kunden svarer ikke for tap som skyldes bruk av tappt, stjålet eller uberettiget tilegnet betalingsinstrument etter at kunden har underrettet institusjonen i samsvar med § 34 første ledd annet punktum, med mindre kunden har opptrådt svikaktig. Kunden svarer heller ikke for tap som nevnt i første punktum hvis institusjonen ikke har sørget for at kunden kan foreta slik underretning, jf. § 34 annet ledd annet punktum.

Se 4-30 femte ledd bokstav a og b.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegeret kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(5) Dersom kunden nekter for å ha autorisert en betalingstransaksjon, jf. § 24 annet ledd, skal bruken av et betalingsinstrument ikke i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har samtykket til transaksjonen, eller for at kunden har opptrådt svikaktig eller forsettlig eller grovt uaktsomt unnlatt å oppfylle en eller flere av sine forpliktelser etter § 34 første ledd. Det påhviler institusjonen å bevise at transaksjonen er autentisert, korrekt registrert og bokført og ikke rammet av teknisk svikt eller annen feil.

Se § 3-7 første ledd.

(6) Det kan avtales at bestemmelsene i første til tredje ledd samt femte ledd ikke skal gjelde for småpengeinstrumenter som anvendes anonymt, eller dersom institusjonen av andre grunner knyttet til betalingsinstrumentets karakter ikke vil kunne bevise at en betalingstransaksjon ble autorisert. Det kan avtales at fjerde ledd ikke skal gjelde for småpengeinstrumenter som ikke kan sperres for bruk. For elektroniske penger som definert i finansieringsvirksomhetsloven § 4c-1 gjelder likevel første til fjerde ledd med mindre institusjonen ikke kan sperre kontoen eller betalingsinstrumentet.

Se § 4-30 femte ledd.

§ 36 Lemping av kundens ansvar

(1) Kundens ansvar etter § 35 kan lempes dersom måten kontoen kan disponeres på ikke er betryggende, eller dersom betalings- eller kontokortsystemet ikke oppfyller forsvarlige standarder for identifikasjons-, kontroll- og varslingsrutiner, og den uautoriserte betalingstransaksjonen har sammenheng med dette. Det kan også tas hensyn til arten av de personlige sikkerhetsanordningene knyttet til betalingsinstrumentet som ble benyttet ved den uautoriserte transaksjonen, og omstendighetene knyttet til hvordan instrumentet ble tapt, stjålet eller uberettiget tilegnet, samt til manglende aktøsighet eller andre forhold på institusjonens side som har medvirket til at den uautoriserte transaksjonen kunne skje. Lemping kan ikke skje hvis tapet ved den uautoriserte betalingstransaksjonen skyldes at kunden har opptrådt svikaktig eller forsettlig unnlatt å oppfylle sine forpliktelser etter § 34 første ledd.

Se § 4-31.

(2) Kundens ansvar kan også nedsettes dersom en leverandør av varer eller tjenester som har mottatt betalingen, forsto eller burde forstå at bruken av betalingsinstrumentet var urettmessig. Første ledd tredje punktum gjelder tilsvarende.

Se § 4-31.

§ 37 Reklamasjon Tilbakeføring

(1) I den utstrekning kunden ut fra reglene i § 35 bestrider å ha ansvar for en uautorisert betalingstransaksjon, skal institusjonen tilbakeføre beløpet og erstatte rentetap fra belastningstidspunktet, forutsatt at kunden setter frem krav om tilbakeføring uten ugrunnet opphold etter at denne ble eller burde ha blitt kjent med forholdet, og senest 13 måneder etter belastningstidspunktet. Fristen på 13 måneder gjelder ikke der institusjonen ikke har gitt kunden de opplysninger om betalingstransaksjonen som kreves etter loven her. Plikten til tilbakeføring etter første punktum gjelder ikke for egenandel etter § 35 annet ledd.

Se § 4-32 første ledd, samt § 4-24 mht. varslingsfrist. For mislighold gjelder reklamasjonsfristen i § 3-47.

(2) Første ledd gjelder ikke dersom

- a) kunden skriftlig har erkjent ansvar for betalingstransaksjonen, eller

Se § 4-32 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

b) institusjonen innen fire uker fra mottakelse av skriftlig innsigelse fra kunden har anlagt søksmål eller brakt saken inn for en utenrettslig tvisteløsningsordning godkjent i medhold av lov. Se § 4-32 annet ledd,

(3) Blir saken avvist av en nemnd eller en domstol, løper en ny frist på fire uker, fra den dagen institusjonen ble kjent med avvisningen. Se § 4-32 annet ledd.

(4) Institusjonen kan kreve at en tredjeperson tilbakebetaler betalingsmidler som vedkommende urettmessig har mottatt som følge av en uautorisert betalingstransaksjon. Tilbakebetalt beløp som overstiger institusjonens tap, skal benyttes til å dekke kundens andel av tapet. Se § 4-32 tredje ledd,

VI Forholdet mellom betaler og mottaker ved betalingsoverføringer

§ 38 Oppgjørsmåte

(1) Betaling kan foretas ved overføring av beløpet til mottakerens konto med mindre annet er avtalt eller mottakeren har bedt om utbetaling med kontanter. Videreført i § 2-1.

(2) Mottakeren kan gi nærmere anvisning om betalingsmåten, dersom dette ikke medfører vesentlig merutgift eller andre ulemper for betaleren. Videreført i § 2-1.

(3) En forbruker har alltid rett til å foreta oppgjør med tvungne betalingsmidler hos betalingsmottakeren. Videreført i § 2-1.

§ 39 Tid og sted for betaling

(1) Dersom betaleren har rett til å foreta oppgjør ved overføring til mottakerens konto, anses betalingen for å være skjedd når beløpet er godskrevet mottakerens institusjon. Ved overføring innen samme institusjon anses betaling for å være skjedd når beløpet er godskrevet mottakerens konto. Når oppgjør skal skje ved utbetaling i kontanter, anses betalingen for å ha skjedd når beløpet er stilt til mottakerens disposisjon gjennom bank på mottakerens sted og melding om dette er kommet frem til mottakeren. Videreført i § 2-2.

(2) Dersom ikke annet er avtalt, anses dessuten en fastsatt betalingsfrist for å være avbrutt Videreført i § 2-2.

a) ved betaling fra forbruker når betalerens betalingsordre er mottatt av en finansinstitusjon Videreført i § 2-2.

b) når mottakeren mottar og aksepterer sjekk eller annet betalingsmiddel. Videreført i § 2-2.

(3) Dersom en mottatt betalingsordre ikke skal utføres straks, regnes avbruddet av betalingsfristen fra den avtalte betalingsdagen. Videreført i § 2-2.

(4) Betalingsfristen avbrytes ikke dersom betalingstransaksjonen ikke blir gjennomført og dette skyldes betalerens eget forhold. Institusjonen skal i så fall varsle betaleren om dette i samsvar med § 26 b. Videreført i § 2-2.

§ 39 a Veksling

(1) Betalinger skal foretas i den valutaen som er avtalt. Videreført i § 2-3.

(2) En betalingsmottaker eller en annen som på salgsstedet tilbyr en valutaomregning til betaleren før en betalingstransaksjon iverksettes, skal opplyse betaleren om gebyrer og om vekslingskursen som vil bli benyttet ved vekslingen. Betaleren skal samtykke til vekslingen på dette grunnlaget. Videreført i § 2-3.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 39 b *Gebyr for bruk av et bestemt betalingsinstrument*

(1) Dersom en betalingsmottaker krever gebyr eller gir rabatt for bruk av et bestemt betalingsinstrument, skal betaleren opplyses om dette før en betalingstransaksjon iverksettes. Institusjonen kan ikke hindre betalingsmottakeren i å kreve gebyr eller gi rabatt som nevnt. Dersom en betalingsmottaker krever gebyr for bruk av et bestemt betalingsinstrument fra en forbruker, kan gebyret ikke overstige betalingsmottakerens faktiske kostnad ved bruk av betalingsinstrumentet. Kongen kan i forskrift forby eller begrense retten til å kreve gebyrer som nevnt i første og tredje punktum for å fremme konkurranse og bruk av effektive betalingsinstrumenter.

Videreført i § 2-4 første ledd.

(2) Dersom institusjonen eller noen annen krever gebyr for bruk av et bestemt betalingsinstrument, skal kunden opplyses om dette før en betalingstransaksjon iverksettes.

Videreført i § 2-4 annet ledd.

§ 39 c *Fordeling av gebyrer*

Dersom en betalingstransaksjon ikke omfatter en valutaveksling, skal betaleren betale sin institusjon gebyrene denne krever, og betalingsmottakeren skal betale sin institusjon gebyrene denne krever.

Videreført i § 2-5.

VII Forsinkelse av betalingsoverføringer

§ 40 *Ansvar for betalingstransaksjoner som ikke gjennomføres korrekt*

(1) Ved betalingstransaksjoner som er iverksatt av betaleren, er betalerens institusjon ansvarlig overfor betaleren for korrekt gjennomføring av betalingstransaksjonen, med mindre institusjonen kan bevise at mottakerens institusjon har mottatt beløpet for transaksjonen innen utløpet av overføringstiden, jf. § 26 c første ledd. Er institusjonen ansvarlig etter første punktum, skal den uten ugrunnet opphold overføre beløpet for betalingstransaksjonen til betaleren og eventuelt gjenopprette tilstanden på betalerens konto slik den ville vært om den mangelfullt gjennomførte betalingstransaksjonen ikke hadde funnet sted. Etter at betalingsmottakerens institusjon har mottatt beløpet, er denne institusjonen ansvarlig overfor mottakeren for korrekt gjennomføring av transaksjonen, og skal i tilfelle umiddelbart sørge for at beløpet for transaksjonen gjøres disponibelt for betalingsmottakeren, eventuelt godskrives dennes konto.

Se § 4-28.

(2) Ved betalingstransaksjoner som er iverksatt av eller via betalingsmottakeren, er mottakerens institusjon ansvarlig overfor mottakeren ansvarlig for korrekt oversending av betalingsordren til betalerens institusjon, jf. § 26 c annet ledd, og skal i tilfelle umiddelbart oversende betalingsordren til betalerens institusjon på nytt. Betalingsmottakerens institusjon er også ansvarlig overfor betalingsmottakeren for oppfyllelse av sine forpliktelser etter § 27 annet ledd, og skal sørge for at beløpet for betalingstransaksjonen gjøres disponibelt for betalingsmottakeren umiddelbart etter at det er godskrevet institusjonens konto. Dersom betalingsmottakerens institusjon ikke er ansvarlig etter første og annet punktum, er betalerens institusjon ansvarlig overfor betaleren og skal i så fall overføre beløpet for betalingstransaksjonen til denne uten ugrunnet opphold og gjenopprette tilstanden på betalerens konto til slik den ville vært om den mangelfullt gjennomførte betalingstransaksjonen ikke hadde funnet sted.

Se § 4-29.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(3) Ansvar etter første og annet ledd omfatter i tillegg til det overførte beløp gebyrer og renter som må betales, og rentetap som skyldes at en betalingstransaksjon ikke er blitt korrekt gjennomført. Se § 4-28 annet ledd og § 4-29.

(4) § 37 første ledd om reklamasjon fra kunden gjelder tilsvarende. Se § 4-28 annet ledd og § 4-29.

(5) Ved betalingstransaksjoner som er iverksatt av betaleren, skal betalernes institusjon på forespørsel umiddelbart forsøke å spore betalingstransaksjonen og melde fra til betaleren om utfallet. Ved betalingstransaksjoner som er iverksatt av eller via betalingsmottakeren, skal mottakerens institusjon på forespørsel umiddelbart forsøke å spore betalingstransaksjonen og melde fra til mottakeren om utfallet. Se § 4-28 fjerde ledd.

(6) Dersom kunden hevder at en betalingstransaksjon ikke er korrekt gjennomført, påhviler det institusjonen å bevise at transaksjonen er korrekt registrert og bokført og ikke rammet av teknisk svikt eller andre feil. Se § 3-7 første ledd.

§ 41 Annet tap

(1) De institusjonene som forestår betalingstransaksjonen, er i samsvar med ansvarsfordelingen fastsatt i § 40, ansvarlige for annet direkte tap, herunder kurstap, inkassogebyrer o.l., som betaleren eller mottakeren er påført som følge av at en betalingstransaksjon ikke er blitt korrekt gjennomført. Se § 4-33.

(2) For indirekte tap som betaleren eller mottakeren har lidt, er institusjonen ansvarlig dersom tapet er voldt ved grov uaktsomhet eller forsett fra institusjonens side. Ved betalingstransaksjoner til og fra utlandet gjelder første punktum bare dersom tapet er voldt ved grov uaktsomhet eller forsett fra institusjonen selv. Se § 4-33 fjerde ledd.

(3) Dersom institusjonen særskilt har påtatt seg ubetinget ansvar for at betaling skal være kommet fram til mottakeren innen en bestemt frist, kan kunden uten hensyn til reglene i paragrafen her kreve tapet erstattet av institusjonen. Se §§ 3-49 og 3-50.

§ 42 Omstendigheter utenfor kontroll Regress

(1) Institusjonen kan ikke gjøres ansvarlig etter §§ 40 og 41 for tap som skyldes usedvanlige omstendigheter utenfor institusjonens kontroll som institusjonen ikke kunne forutse eller unngå følgene av, selv med enhver anstrengelse for å unngå dem, eller som skyldes plikter pålagt institusjonen etter annen lov eller i medhold av lov. Se § 3-50 og § 4-33 fjerde ledd.

(2) En institusjon som har erstattet tap etter §§ 40 eller 41 som skyldes forhold hos en annen institusjon eller mellomledd, kan kreve tilbakeføring hos denne. Konsumeres av § 2-16.

§ 43 Feil unik identifikasjonskode mv

(1) En betalingsordre som er gjennomført i samsvar med den unike identifikasjonskoden, skal anses som korrekt gjennomført når det gjelder betalingsmottakeren den unike identifikasjonskoden utpeker.

(2) Institusjonen kan ikke gjøres ansvarlig etter §§ 40 til 41 dersom den unike identifikasjonskoden kunden har oppgitt, ikke er korrekt. Dersom kunden i tillegg til identifikasjonskoden har oppgitt ytterligere informasjon, skal institusjonen likevel bare være ansvarlig for gjennomføring av betalingsordren i samsvar med den unike identifikasjonskoden kunden har oppgitt.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(3) Selv om institusjonen ikke kan gjøres ansvarlig for at betalingstransaksjonen ikke gjennomføres korrekt, skal institusjonen likevel treffe rimelige tiltak for å få beløpet tilbakeført. Det kan kreves gebyr for dette hvis det er avtalt i rammeavtalen. § 37 fjerde ledd første punktum gjelder tilsvarende overfor en tredjeperson som urettmessig har mottatt betalingsmidler som følge av at kunden har oppgitt uriktig informasjon i betalingsordren.

Ikke videreført. Se for øvrig §§ 3-49 og 3-50.

§ 43 a *Erstatningsansvar for manglende sikkerhet i nettbaserte betalingstjenester*

(1) Har kunden ved bruk av personlig kode eller annen lignende sikkerhetsanordning knyttet til en nettbasert betalingstjeneste gitt en betalingsordre som ved en feil har fått et annet innhold enn tilsiktet, kan kunden kreve at institusjonen erstatte tap som følge av at betalingsordren blir gjennomført dersom institusjonens nettbaserte betalingstjeneste ikke gir den sikkerhet mot slik feilbruk som en kunde eller allmennheten med rimelighet kunne vente.

Ikke videreført. Se for øvrig §§ 3-49 og 3-50.

(2) Institusjonen er ikke ansvarlig etter første ledd for tap som skyldes at kunden da betalingsordren ble gitt, bevisst har oversett en særskilt varslingsordning etablert for å hindre slik feilbruk. Det samme gjelder tap som skyldes forsettlig eller grovt uaktsom feilbruk fra kundens side.

Ikke videreført. Se for øvrig §§ 3-49 og 3-50.

(3) Ved avgjørelsen av om tapet skyldes grov uaktsomhet fra kundens side, skal det blant annet legges vekt på om slike krav til forsiktighet og egenkontroll som med rimelighet kan stilles til brukere av nettbaserte betalingstjenester er blitt klart tilsidesatt, og i hvilken utstrekning den nettbaserte betalingstjenesten gir slik sikkerhet mot feilbruk som en kunde eller allmennheten med rimelighet kunne vente.

Ikke videreført. Se for øvrig §§ 3-49 og 3-50.

Kapittel 3 Kredittavtaler mv

§ 44 *Virkeområde*

(1) Dette kapitlet gjelder for kredittavtaler mellom en kredittgiver og en kredittkunde.

Lovforslaget bygger på en annen systematikk enn gjeldende lov, slik at samtlige kapitler i lovforlaget vill kunne inneholde regler av betydning for kredittavtaler. Se §§ 1-1 og 1-2. Reglene i lovforlaget kapittel 5 gjelder bare for kredittavtaler, mens kausjonsavtaler som er regulert i kapittel 6 jf. § 1-2 fjerde og femte ledd og definisjonen i § 1-7 første og andre ledd.

«Kredittyter» erstatter begrepet «kredittgiver» i gjeldende lov. Se § 5-22.

(2) Kapitlet gjelder ikke for

a) kredittavtale der kreditten gis rente- og kostnadsfritt, og kredittavtale som innebærer en rente- og kostnadsfri henstand med betalingen av en eksisterende forpliktelse

Se ny § 5-22 første ledd bokstav e som gir snevrere unntak.

b) kredittavtale der kreditten gis av en arbeidsgiver til en arbeidstaker som ledd i en bibeskjeftigelse, og hvor kreditten gis rentefritt eller med en effektiv rente som er lavere enn markedsrentene, og som generelt ikke tilbys til allmennheten

Se 5-22 første ledd bokstav b.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

c) kredittavtale som er resultat av rettsforlik.

Se 5-22 første ledd bokstav a.

(3) For kredittavtale i form av kassakreditt eller annen rammekreditt der kreditten skal betales tilbake etter påkrav eller innen tre måneder, gjelder bare bestemmelsene i § 44 a, § 45, § 46 første ledd bokstav a og b og annet og tredje ledd, § 46 a annet til åttende ledd, § 46 b, § 47, § 48 første, tredje, fjerde og femte ledd, § 48 a første ledd, § 49, § 50, § 51, § 51 b tredje ledd annet punktum, § 52, § 54 a, § 54 b, § 55, § 56 og § 56 a.

Se for øvrig § 5-22 tredje ledd.

(4) For kredittavtale i form av overtrekk gjelder bare bestemmelsene i § 44 a, § 48 b og § 56 a.

Se § 4-20. Kapittel 5 gjelder ikke for overtrekk jf. § 5-22 første ledd bokstav d.

(5) For kredittavtale der kredittkunden utelukkende hefter med en gjenstand som på avtaletidspunktet blir deponert hos kredittgiveren, gjelder bare §§ 46 a og 47.

Se 5-22 annet ledd.

(6) Har en institusjon stilt garanti e.l. for lån til en forbruker, gjelder §§ 48 og 52 tilsvarende i forholdet mellom institusjonen og forbrukeren så langt de passer.

Slike avtaler er nå omfattet av reglene i kapittel 1 til 3, herunder §§ 3-9, § 3-12. Se også § 3-22 annet ledd bokstav c.

(7) Kapitlet gjelder ikke for avtale om faktoring eller avtale om leiefinansiering der det ikke er avtalt en plikt for leieren til å bli eier. Kongen kan gi forskrift om forbrukerleie som i realiteten tjener til å sikre et avhendingsvederlag, eller som ellers i det vesentlige fyller samme økonomiske funksjon som salg av varer på kreditt, selv om det ikke er avtalt en plikt for leieren til å bli eier. I forskriften kan det gis bestemmelser om ufravikelihood etter § 2, opplysningsplikt på tilsvarende vilkår som i §§ 46 og 46 a, forskuddsleie på tilsvarende vilkår som minste kontantinnsettelse etter § 56 b, oppsigelsesrett for leietakeren og oppgjøret ved eventuelt eierskifte. § 47 gjelder tilsvarende ved avtaler om forbrukerleie.

Faktoring: Se § 5-22 første ledd bokstav c.

Leiefinansiering: Se § 5-23 hvor forskriftshjemmelen nå er gitt en generell utforming og, som sammen med regler i § 3-22 jf. § 3-37 om § 3-37, konsumerer også regler om leiefinansiering i gjeldende forskrift.

§ 44 a Definisjoner

I dette kapitlet menes med

- kredittavtale: en avtale der en kredittgiver gir en kredittkunde kreditt i form av betalingsutsettelse, lån, kassakreditt eller annen tilsvarende form for kreditt
- kassakreditt eller annen rammekreditt: en uttrykkelig kredittavtale der en kredittgiver stiller midler til rådighet for en kredittkunde som overstiger løpende saldo på kredittkundens løpende konto
- overtrekk: en stilltiende aksept av overtrekk der en kredittgiver stiller midler til rådighet for en kredittkunde som overstiger løpende saldo på kredittkundens løpende konto eller kassakreditt
- kredittkunde: en fysisk eller juridisk person som gis kreditt av en kredittgiver

Se § 1-7 første ledd.

Begrepet «brukskontokreditt» benyttes med samme betydning, jf. § 1-7 åttende ledd.

Reguleres i § 4-22 jf. § 1-8 femte ledd.

Se § 1-4 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- e) kredittgiver: en fysisk eller juridisk person som nevnt i eller i forskrift fastsatt i medhold av § 1 første, annet, fjerde, femte eller sjettede ledd som gir kreditt til en kredittkunde
- f) kredittformidler: en fysisk eller juridisk person som ikke opptrer som kredittgiver, og som mot vederlag og som ledd i utøvelsen av sin næringsvirksomhet presenterer eller tilbyr kredittavtaler, bistår kredittkunder ved å utføre annet forberedende arbeid med sikte på inngåelse av kredittavtale, eller inngår kredittavtale med kredittkunder på kredittgiverens vegne
- g) effektiv rente: kredittkostnadene uttrykt i prosent per år av kredittbeløpet, beregnet i samsvar med matematisk formel som fastsettes av Kongen i forskrift
- h) kredittkostnadene: alle kostnader, herunder rente, provisjon, gebyr, avgifter og andre utgifter som kredittkunden skal betale i forbindelse med kreditten
- i) samlet kredittbeløp: summen av beløp som blir stilt til disposisjon i henhold til en kredittavtale
- j) nominell rente: rentesats som blir anvendt på årsbasis på utnyttede kredittmuligheter
- k) totalbeløp: summen av samlet kredittbeløp og kredittkostnadene
- l) varig medium: enhver innretning som gjør det mulig for kredittkunden å lagre informasjon som er rettet personlig til kredittkunden på en måte som tillater fremtidig søking i et tidsrom tilpasset formålet med informasjonen, og som gir mulighet til uendret gjengivelse av den lagrede informasjonen
- m) tilknyttet kredittavtale: en kredittavtale der aktuell kreditt utelukkende tjener til å finansiere en avtale om levering av spesifikke varer eller tjenesteytelser og kredittavtalen og avtalen om levering objektivt sett utgjør en kommersiell helhet. Kommersiell helhet foreligger når leverandøren selv finansierer forbrukerens kreditt, eller, dersom finansieringen skjer gjennom tredjeperson, når kredittgiveren i forbindelse med inngåelsen eller forberedelsen av kredittavtalen gjør bruk av leverandørenes tjenester, eller når den spesifikke varen eller tjenesteytelsen er uttrykkelig angitt i kredittavtalen.
- Omfattes av både «tjenesteyter» § 1-4 tredje ledd og «kredittlyter» i § 1-7 fjerde ledd.
Lovforslaget omfatter i forbrukerforhold alle avtaler med næringsdrivende motpart, jf. § 1-2 sjette ledd første punktum.
Realiteten er imidlertid for næringsdrivende kunder videreført gjennom § 1-2 sjette ledd tredje punktum.
Se «tjenesteyter» i § 1-4 tredje ledd jf. § 1-3 tredje ledd.
- Se § 17 femte ledd.
- Se § 17 sjuende ledd.
- Benyttes kun i § 3-34 første ledd bokstav b og det er ikke videreført særskilt definisjon.
Se § 1-7 sjette ledd.
- Det er ikke videreført særskilt definisjon. Se «totalbeløp» i § 3-28 bokstav a, § 3-36 annet ledd og § 3-39 første ledd bokstav c. I § 5-11 brukes «totale kredittkostnader».
Se «dokument» i § 3-2 fjerde ledd.
- Det er ikke foreslått å videreføre særskilt definisjon. Se bruk i § 3-43 tredje ledd og § 3-44 femte og sjette ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 45 *Overdragelse*

(1) Når en finansinstitusjon eller lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd eller en kommune eller fylkeskommune er kredittgiver, kan kredittgiverens fordring bare overdras til en finansinstitusjon eller til en lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd bokstav a, d, e eller f, med mindre kredittkunden særskilt samtykker til at fordringen overdras til andre.

Se § 2-13 annet ledd. «Fordring» omtales nå i hovedsak som «pengekrav».

(2) Når kredittgiverens fordring overdras, gjelder bestemmelsene i dette kapitlet tilsvarende i forholdet mellom kredittkunden og den som fordringen blir overdratt til, når ikke annet er fastsatt i lov.

Se § 2-13 første ledd.

(3) Kredittgiveren skal underrette kredittkunden om overdragelsen, med mindre kredittgiveren, etter avtale med og på vegne av den som fordringen er overdratt til, opptrer som kredittgiver overfor kredittkunden.

Se § 2-13 tredje ledd.

§ 46 *Opplysningsplikt ved markedsføring av kredittavtale*

(1) Enhver form for markedsføring av kredittavtaler skal inneholde opplysning om

Se § 3-3 annet og tredje ledd. Foreslås regulert i forskrift.

- a) kredittkostnadene, herunder effektiv rente med angivelse av kredittbeløp og kredittprofil
- b) samlet kredittbeløp
- c) kredittavtalens løpetid
- d) kontantprisen og størrelsen på en eventuell forskuddsbetaling, dersom det er tale om kreditt i form av henstand med betalingen for en spesifikk vare eller tjenesteytelse
- e) totalbeløp og størrelsen på eventuelle avdragsbetalinger
- f) en eventuell forpliktelse for kredittkunden til å inngå avtale om en aksessorisk tjenesteytelse, dersom kostnadene ved den aksessoriske avtalen ikke kan beregnes på forhånd.

(2) Standardopplysningene nevnt i første ledd skal gis på en tydelig måte ved hjelp av et representativt eksempel.

(3) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om markedsføring av kreditttilbud.

§ 46 a *Opplysningsplikt forut for inngåelse av kredittavtale*

(1) I god tid før forbrukeren blir bundet av en kredittavtale, skal kredittgiveren gi forbrukeren følgende opplysninger om

Se § 3-22 flg.

- a) kredittgiverens og, dersom kredittgiveren gjør bruk av kredittformidler, kredittformidlerens navn og geografiske adresse
- b) kreditttype
- c) samlet kredittbeløp
- d) vilkårene for å utnytte kredittmuligheten
- e) kredittavtalens løpetid
- f) størrelse, antall og hyppighet av de betalinger som forbrukeren skal foreta, og hvordan betalingene i tilfelle blir fordelt til nedbetaling av forskjellige utestående saldoer med forskjellige renter
- g) totalbeløp
- h) varen eller tjenesteytelsen og dens kontantpris, såfremt det er tale om tilknyttet kredittavtale eller kreditt i form av henstand med betalingen for en spesifikk vare eller tjenesteytelse
- i) sikkerhet som kreves

Konsumeres av § 3-24 bokstav a og b.

Se § 3-34 første ledd bokstav a.

Se § 3-34 første ledd bokstav b.

Se § 3-34 første ledd bokstav c.

Se § 3-25 bokstav f.

Se § 3-34 første ledd bokstav f.

Se § 3-28 bokstav a.

Se § 3-34 første ledd bokstav d.

Se § 3-34 første ledd bokstav j.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- j) vilkår om at betalinger som forbrukeren foretar, ikke umiddelbart fører til tilsvarende amortisering av det samlede kredittbeløp, men tjener til å bygge opp kapital på vilkår som fastsatt i kredittavtalen eller aksessorisk avtale, og at en slik kredittavtale ikke garanterer tilbakebetaling av samlet utnyttet kredittbeløp i henhold til kredittavtalen, med mindre slik garanti har blitt stilt Se § 3-34 første ledd bokstav i.
- k) nominell rente, eventuell indeks eller referansesats som skal benyttes på opprinnelig avtalt nominell rente, og tidspunkter, vilkår og prosedyrer for endring av nominell rente Se § 3-28 bokstav c.
- l) effektiv rente, jf. § 44 a bokstav g, illustrert med et representativt eksempel som angir alle de antakelser som er lagt til grunn for beregningen av prosentsatsen Se § 3-34 første ledd bokstav e.
- m) kostnader forbundet med inngåelse av avtale om forsikring vedrørende kreditten eller annen aksessorisk tjenesteytelse, såfremt inngåelse av slik avtale er et vilkår for å oppnå kreditten på annonserte vilkår Se § 3-34 første ledd bokstav g.
- n) kostnader forbundet med åpning av konto til registrering av både betalingsstransaksjoner og utnyttelse av kredittmuligheten, såfremt åpning av slik konto er en betingelse for kreditten, samt kostnader ved anvendelse av et betalingsmiddel i forbindelse med både betalingsstransaksjoner og utnyttelse av kredittmuligheten Konsumeres av § 3-34 første ledd bokstav c og g jf. § 3-28 a.
- o) andre kostnader i forbindelse med kredittavtalen Konsumeres av § 3-28 bokstav a og f.
- p) vilkårene for endring av kostnader nevnt i bokstav k til o Konsumeres av § 3-28 bokstav d.
- q) gjeldende forsinkelsesrente og andre kostnader ved mislighold, samt eventuelle andre rettslige konsekvenser av manglende betaling Se § 3-34 første ledd bokstav h.
- r) hvorvidt forbrukeren har angrevert Se § 3-25 bokstav h.
- s) retten til førtidig tilbakebetaling og kredittgiverens eventuelle rett til kompensasjon ved førtidig tilbakebetaling, og hvordan denne kompensasjonen fastsettes i overensstemmelse med §§ 53 og 54 Se § 3-25 bokstav g.
- t) forbrukerens rett etter § 46 b tredje ledd til omgående og vederlagsfri underretning om resultatet av søk i database som har blitt foretatt for å vurdere hans eller hennes kredittverdighet, såfremt søknad om kreditt blir avslått på grunnlag av slikt søk Se § 3-29 jf. § 5-3 tredje ledd.
- u) forbrukerens rett til, etter forespørsel og vederlagsfritt, å få utlevert kopi av utkast til kredittavtale Se § 3-25 bokstav a.
- v) forbrukerens frist for å akseptere kredittavtale basert på opplysninger gitt i medhold av denne bestemmelsen Se § 3-25 bokstav d.
- (2) I god tid før forbrukeren blir bundet av en kredittavtale som nevnt i § 44 tredje ledd, skal kredittgiveren gi forbrukeren opplysninger som nevnt i første ledd bokstav a, b, c, e, k, l, o, p, q, t og v. I tillegg skal kredittgiveren opplyse forbrukeren om vilkårene for oppsigelse av kredittavtalen. Dersom kredittgiveren til enhver tid kan fremsette krav om tilbakebetaling av hele kredittbeløpet, skal forbrukeren også opplyses om dette. Se § 3-34 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(3) Opplysningene etter første ledd skal gis på papir eller annet varig medium ved bruk av formular. Opplysningene etter annet ledd skal gis på papir eller annet varig medium og kan gis ved bruk av formular eller på en annen måte som sikrer at alle opplysningene er like fremtredende. Kredittgiveren anses å ha oppfylt opplysningsplikten etter første og annet ledd og angrerettloven § 30 første ledd første punktum dersom opplysninger er gitt forbrukeren i samsvar med formularet. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring og avgrensning av opplysningsplikten etter bestemmelsen her, herunder om bruk og godkjenning av formular ved oppfyllelse av opplysningsplikten.

(4) Hvis taletelefoni blir benyttet som kommunikasjonsmåte, jf. angrerettloven § 28 fjerde ledd, skal forbrukeren gis opplysninger i samsvar med angrerettloven § 28 fjerde ledd. Opplysninger om kredittproduktets viktigste kjennetegn og kostnader ved kredittavtalen skal likevel i det minste omfatte opplysninger som nevnt i denne paragrafens første ledd bokstav c til h og k til l. Hvis taletelefoni blir benyttet som kommunikasjonsmåte, og forbrukeren anmoder om rammekreditt med øyeblikkelig virkning, skal forbrukeren gis opplysninger som nevnt i denne bestemmelsens første ledd bokstav c, e, k, l, o og p og annet ledd tredje punktum.

(5) Hvis kredittavtalen er inngått på forbrukerens oppfordring ved bruk av fjernkommunikasjonsteknikk som ikke gjør det mulig å oppfylle forpliktelsene etter første og annet ledd, herunder tilfeller nevnt i fjerde ledd, skal kredittgiveren umiddelbart etter avtaleinngåelsen gi forbrukeren opplysninger som nevnt i første og annet ledd.

(6) Skriftlig informasjon med opplysninger som nevnt i første og annet ledd skal være tilgjengelig for enhver kredittkunde før kredittavtale inngås. Er kredittkunden forbruker, har han eller hun etter forespørsel rett til å få utlevert kopi av utkast til kredittavtale vederlagsfritt.

(7) Opplysningsplikten etter paragrafen her gjelder også for en kredittformidler når oppdraget helt eller delvis er knyttet til avtaler om kreditt. Opplysningsplikten gjelder likevel ikke for leverandør av varer eller tjenester som opptrer aksessorisk som formidler av kreditt. Dette berører ikke kredittgiverens forpliktelser etter denne paragrafen.

(8) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om bruk av bestemmelsen her for visse kredittavtaler.

§ 46 b Kredittgiverens plikt til å vurdere forbrukerens kredittverdighet

(1) Før kredittavtale inngås, skal kredittgiveren vurdere forbrukerens kredittverdighet på grunnlag av fyllestgjørende opplysninger innhentet hos forbrukeren og om nødvendig fra relevant database.

(2) Dersom partene avtaler å endre det samlede kredittbeløpet etter inngåelsen av kredittavtalen, skal kredittgiveren oppdatere sin finansielle informasjon om forbrukeren og igjen vurdere forbrukerens kredittverdighet, jf. første ledd, før det skjer en vesentlig forhøyelse av det samlede kredittbeløpet.

Første punktum: Se § 3-23 første ledd.

Annet til fjerde punktum: Se § 3-35.

Se § 3-39 første og annet ledd.

Se § 3-22 tredje ledd.

Første punktum: Se § 3-3 første ledd. Foreslås også regulert i forskrift med hjemmel i § 3-3 tredje ledd.

Annet punktum: Se §§ 3-22 fjerde ledd. Se også § 3-9 annet ledd bokstav a og § 3-12.

Aksessoriske kredittformidlere regnes ikke som «tjenesteyter». Den som primært formidler finansielle tjenester, blir imidlertid å anse som «tjenesteyter». Se § 1-4 tredje ledd.

Se §§ 3-22 sjette ledd og § 3-23 fjerde ledd.

Konsumeres av § 5-2.

Konsumeres av § 5-2.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(3) Hvis en kredittsøknad avslås på grunnlag av kredittgiverens søk i en database, skal kredittgiveren underrette forbrukeren omgående og vederlagsfritt om resultatet av søket i databasen og om databasen. Se § 5-3 tredje ledd.

§ 46 c Kredittgiverens og kredittformidlerens plikt til å gi forbrukeren fyllestgjørende forklaringer

(1) Før kredittavtale inngås, skal en kredittgiver eller en kredittformidler gi forbrukeren fyllestgjørende forklaring slik at han eller hun er i stand til å vurdere om den foreslåtte kredittavtalen passer til hans eller hennes behov og finansielle situasjon. Forklaringen skal omfatte opplysningene som er gitt etter § 46 a første ledd, kredittavtalens viktigste egenskaper og konsekvenser avtalen kan få for forbrukeren, blant annet ved mislighold. Konsumeres av § 3-1 tredje ledd og § 5-1.

(2) Forklaringsplikten etter første ledd gjelder likevel ikke for leverandør av varer eller tjenester som opptre aksessorisk som formidler av kreditt. Aksessoriske kredittformidlere regnes ikke som «tjenesteyter». Den som primært formidler finansielle tjenester, er å anse som «tjenesteyter». Se § 1-4 tredje ledd.

§ 47 Frarådingsplikt

(1) Dersom kredittgiveren, før kredittavtale inngås med en forbruker eller kreditten utbetales eller salgsting overgis til forbrukeren, må anta at økonomisk evne eller andre forhold på forbrukerens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå fra å ta opp kreditten eller fra å gjennomføre kredittavtalen, skal kredittgiveren underrette forbrukeren om dette. Slik underretning skal skje skriftlig. Dersom underretningen gis før kredittavtale inngås, skal underretningen så vidt mulig også gis muntlig. Dersom forbrukeren inngår kredittavtale på tross av frarådingen, skal han ved signatur bekrefte at han er kjent med at kredittgiveren skriftlig og muntlig har frarådet ham å oppta kreditten. Konsumeres av en ny avslagsplikt i § 5-4.

(2) Første ledd gjelder tilsvarende for kredittformidler som opptre på vegne av kredittgiveren. Se § 3-58 annet ledd bokstav b.

(3) Har kredittgiveren eller kredittformidleren ikke frarådet forbrukeren å ta opp kreditten eller å gjennomføre kredittavtalen i tilfeller hvor kredittgiveren og kredittformidleren er forpliktet til det etter første eller annet ledd, kan forbrukerens forpliktelser lempes for så vidt dette finnes rimelig. Konsumeres av § 5-5.

§ 48 Kredittavtalens form og innhold

(1) Kredittavtalen skal være skriftlig. Er kredittkunden forbruker, må avtalen være skriftlig og undertegnet av forbrukeren for å være bindende, med mindre forbrukeren ikke ønsker å påberope seg disse vilkårene. Kredittgiveren skal gi kredittkunden et eksemplar av kredittavtalen eller på annen måte gjøre avtalen tilgjengelig for kredittkunden. Første punktum: Se § 3-9 første ledd. Annet punktum: Se § 3-9 annet ledd bokstav c og tredje ledd. Se § 3-9 annet ledd bokstav a og fjerde ledd.

(2) Kredittavtalen skal inneholde opplysninger som bestemt i § 46 a første ledd bokstav a til s. Kredittavtale med en forbruker skal i tillegg inneholde opplysninger om Se § 3-22 med videre henvisninger.

- a) vilkårene for utøvelse av eventuell angreterett, herunder opplysninger om fristen for utøvelse av slik rett, forbrukerens forpliktelse til å tilbakebetale benyttet kreditt med renter i samsvar med § 51 b og det rentebeløp som påløper per dag Se § 3-25 bokstav g og h.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- b) forbrukerens rettigheter etter § 54 b og vilkårene for utøvelse av disse Se § 3-34 første ledd bokstav k jf. § 3-12 første ledd.
- c) at forbrukeren vederlagsfritt og når som helst i kredittavtalens løpetid kan kreve å få tilsendt en nedbetalingsplan eller, dersom det er avtalt avdragsfrihet, en oversikt over tidspunkter og betingelser for betaling av renter og andre kredittkostnader, jf. § 48 a annet ledd Se § 3-34 annet ledd annet punktum og § 3-28 bokstav g. Samt § 5-9.
- d) forbrukerens rettigheter etter § 51 a og prosedyren for utøvelsen av disse Se § 3-28 bokstav g.
- e) eventuell klageadgang og adgang til utenrettslig tvisteløsning og vilkårene for bruk av slik adgang Se § 3-26 bokstav b.
- f) relevant tilsynsmyndighets navn og adresse. Se § 3-24 bokstav d.
- (3) Kredittavtale som nevnt i § 44 tredje ledd skal inneholde opplysninger som bestemt i § 46 a første ledd bokstav a til e, k, l, o og p og annet ledd annet og tredje punktum. Se § 3-34 annet ledd.
- (4) Et vilkår som ikke er tatt inn i kredittavtalen, er ikke bindende for kredittkunden med mindre kredittgiveren godtgjør at vilkåret er vedtatt av kredittkunden. Se § 3-9 tredje ledd jf. § 3-12 første ledd.
- (5) Er det overfor en forbruker ikke på forhånd gitt opplysninger som nevnt i § 46 a første ledd bokstav p, jf. annet ledd, kan forbehold i avtalen om å endre rente, gebyrer eller andre kostnader ikke utøves til skade for forbrukeren før etter tre år, med mindre det er klart at forbrukeren før avtalen ble inngått var kjent med endringsadgangen. Dersom kredittgiveren på forhånd har oppgitt rentesats overfor en forbruker uten å angi både nominell og effektiv rente etter § 46 a første ledd bokstav k og l, jf. annet ledd, skal den oppgitte renten i inntil tre år anses som effektiv rente, med mindre det er klart at forbrukeren ikke er villedet. Vilkår som ikke er inntatt i kredittavtalen er ikke bindende for forbruker.
- (6) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om krav til innholdet i kredittavtalen. Ikke videreført.
Se likevel § 3-12 første ledd jf. § 3-22 første ledd om opplysninger som skal gis før avtaleinngåelsen, som igjen skal anses som en del av avtalen så langt opplysningene er relevante for en eller flere av de avtalte finansielle tjenestene. Se videre § 3-22 sjettede ledd.
- § 48 a *Opplysningsplikt under kredittforholdet*
- (1) Ved avtale om kreditt i form av kassakreditt eller annen rammekreditt skal kredittgiveren med jevne mellomrom sende skriftlig kontoutskrift til kredittkunden som inneholder følgende opplysninger
- a) perioden som kontoutskriften dekker Konsumeres av § 5-9 annet ledd og § 4-19 første ledd.
- b) størrelsen på benyttet kreditt og datoene for bruk av kreditt Konsumeres av § 5-9 annet ledd og § 4-19 første ledd.
- c) forrige kontoutskrifts saldo og dato Konsumeres av § 5-9 annet ledd og § 4-19 første ledd.
- d) ny saldo Konsumeres av § 5-9 annet ledd og § 4-19 annet ledd.
- e) datoene for kredittkundens betalinger og størrelsen på disse Konsumeres av § 5-9 annet ledd og § 4-19 fjerde ledd.
- f) benyttet nominell rente Konsumeres av § 5-9 annet ledd og § 4-19 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

g) andre kredittkostnader som har påløpt

Konsumeres av § 5-9 annet ledd og § 4-19 annet ledd.

h) det minimumsbeløp som kredittkunden eventuelt er forpliktet til å betale.

Konsumeres av § 5-9 annet ledd og § 4-19.

(2) Ved andre kredittavtaler enn nevnt i første ledd kan kredittkunden vederlagsfritt og når som helst i kredittavtalens løpetid kreve å få tilsendt en nedbetalingsplan eller, dersom det er avtalt avdragsfrihet, en oversikt over tidspunkter og betingelser for betaling av renter og andre kredittkostnader.

Konsumeres av § 5-9 første ledd.

§ 48 b *Overtrekk*

(1) I tilfeller hvor det er en mulighet for å overtrekke en konto, skal rammeavtalen inneholde opplysninger som nevnt i § 46 a første ledd bokstav k. Kredittgiveren skal jevnlig gi disse opplysningene på papir eller annet varig medium.

Se § 4-19 annet ledd.

(2) Dersom det skjer vesentlig overtrekk på løpende saldo i en periode som overstiger en måned, skal forbrukeren straks underrettes på papir eller annet varig medium om overtrekket, overtrekkets størrelse, nominell rente og andre omkostninger som påløper som følge av overtrekket.

Reguleres som evt. mislighold av kontoavtale i § 4-22.

§ 49 *Endring av kredittvilkårene*

(1) Er partene enige om å endre kredittavtalen, gjelder §§ 46 a og 48 tilsvarende så langt de passer.

Se § 3-13.

(2) I kredittavtale med en forbruker kan ikke kredittgiveren forbeholde seg rett til ensidig å endre kredittvilkårene til skade for forbrukeren, med unntak av økning av rentesats, gebyrer og andre kredittkostnader. Forbeholdet skal angi betingelsene for at endring kan foretas. Endring av kredittvilkårene etter leddet her kan bare iverksettes etter varsel i samsvar med § 50 og dersom endringen er saklig begrunnet. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om betingelsene for endring av kredittvilkårene til kredittkundens skade.

Avtalevilkår kan ikke lenger endres ensidig. Endringer kan avtales etter reglene i § 3-13 til § 3-15.

(3) Ved fastsetting av rentesats, gebyrer og andre kredittkostnader skal det ikke skje urimelig forskjellsbehandling mellom kredittgiverens kunder.

Konsumeres av § 3-1 tredje ledd femte punktum.

(4) Når ikke annet avtales, skal avtalt løpetid på annuitetslån beholdes når renten endres. Når kredittkunden er forbruker, skal kredittkunden være varslet etter § 50 før avtale om forlenget løpetid ved økning av rentesatsen kan inngås med kredittkunden.

Se § 5-11.

§ 50 *Varsel om endring av kredittvilkårene*

(1) Kredittgiveren skal gi skriftlig varsel til kredittkunden om ensidig endring av kredittvilkårene før endringen trer i kraft. Varslet skal opplyse om hva endringen går ut på, hva som er begrunnelsen for endringen, kundens rett til førtidig tilbakebetaling og hvilke kostnader som påløper ved dette, jf. § 53.

Avtalevilkår kan ikke lenger endres ensidig. Endringer kan avtales etter reglene i § 3-13 til § 3-15.

(2) Endres rentesatsen, gebyrer eller andre kredittkostnader, skal varslet inneholde opplysninger om nominell rente og effektiv rente. Effektiv rente skal beregnes etter forholdene når endringen settes i verk. Ved slik endring for avtale om nedbetalingslån, herunder annuitetslån, skal varslet dessuten inneholde opplysninger om hvilken betydning endringen vil få for lånets avdrags- og renteterminer (kredittprofilen) frem til siste avdrag.

Konsumeres av § 3-13 første ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(3) Når kredittkunden er forbruker, kan endring av vilkårene etter § 49 annet ledd settes i verk tidligst seks uker etter at kredittgiveren har sendt skriftlig varsel til forbrukeren som bestemt i denne paragrafens annet ledd. Kortere frist kan benyttes når endring i rentesatsen skjer som en følge av at det er inntruffet en vesentlig endring i pengemarkedsrenten, obligasjonsrenten eller det generelle nivået for institusjonenes innlån.

(4) Tredje ledd gjelder ikke for kreditt hvor rentesatsen, gebyrer eller andre kredittkostnader bare kan reguleres på bestemte tidspunkter fastsatt i kredittavtalen. For slik kreditt skal kredittgiveren

- a) senest seks uker før reguleringstidspunktet gi forbrukeren skriftlig varsel med angivelse av rentesats, gebyrer og andre kostnader i samsvar med § 46 a første ledd bokstav k til o, som ville ha blitt krevd for tilsvarende kreditt regulert på varslings-tidspunktet
- b) senest 14 dager før reguleringstidspunktet gi forbrukeren skriftlig tilbud med slike opplysninger som nevnt i annet ledd og med opplysning om at renter for neste rentebindingsperiode vil være i samsvar med tilbudet, med mindre forbrukeren innen en frist som er fastsatt i tilbudet, og som ikke kan være kortere enn 14 dager fra tilbudet ble sendt, har varslet kredittgiveren om førtidig tilbakebetaling.

(5) Partene kan fastsette i kredittavtalen at plikten til å varsle etter annet ledd, jf. første ledd, ikke gjelder for endringer i rentesats i tilfeller hvor endringen skjer som en følge av endring i en referansesats, den nye referansesatsen er gjort tilgjengelig for offentligheten på hensiktsmessig måte og opplysninger om den nye referansesatsen er tilgjengelig for kredittkunden hos kredittgiveren. I så fall skal skriftlige opplysninger om endringer i kredittkostnader og endringenes eventuelle betydning for avdrags- og renteterminer frem til siste avdrag bli gitt til kredittkunden med jevne mellomrom. Ved avtale om kreditt i form av rammekreditt skal opplysningene gis i kontoutskrift som nevnt i § 48 a.

§ 51 Renter ved forsinket betaling

Ved forsinket betaling kan kredittgiveren kreve forsinkelsesrenter. I den utstrekning forsinkelsesrenter ikke er særskilt regulert i kredittavtalen, gjelder lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. Når kredittkunden er forbruker, kan det ikke avtales vilkår som stiller kredittkunden dårligere enn det som følger av lov om renter ved forsinket betaling.

§ 51 a Oppsigelse og sperring av tidsbegrenset kredittavtale

(1) En kredittkunde som er forbruker, kan vederlagsfritt og til enhver tid si opp en tidsbegrenset kredittavtale, med mindre partene har avtalt en oppsigelsesfrist som ikke kan overstige en måned.

(2) Kredittgiveren kan si opp en tidsbegrenset kredittavtale med en kredittkunde som er forbruker, dersom det er bestemt i avtalen. Oppsigelsen skal skje vederlagsfritt, skriftlig og med en frist på minst to måneder.

Endring av vilkår til skade for kunden kan etter § 3-13 annet ledd tidligst settes i verk to måneder etter at kunden er varslet om tjenesteyterens endringsforslag.

Endring av vilkår til skade for kunden kan etter § 3-13 annet ledd tidligst settes i verk to måneder etter at kunden er varslet om tjenesteyterens endringsforslag.

Se ovenfor.

Se ovenfor.

Se § 3-15.

Tredje punktum konsumeres av § 5-9.

Se § 2-9 fjerde ledd.

Når det gjelder siste punktum vises det til merknaden til § 2-9.

Se § 5-13 første ledd.

Se § 5-14 første ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(3) Dersom det er bestemt i avtalen, kan kredittgiveren ved saklig grunn sperre kredittkundens rett til å utnytte en kredittmulighet i henhold til en tidsbegrenset kredittavtale. Kredittgiveren skal skriftlig opplyse kredittkunden om begrunnelsen for sperringen før denne får virkning eller, dersom slik forhåndsopplysning ikke er mulig, umiddelbart etter at sperringen har fått virkning.

(4) Bestemmelsene her begrenser ikke partenes rettigheter etter regler om ugyldighet og mislighold.

Se § 5-15. Det presiseres nå at vilkårene for sperring fremgår av kredittavtalen og objektivt begrunnede hensyn tilsier at kredittmuligheten sperres.

Er ikke nødvendig å videreføre som særskilt regulering, konsumeres av § 3-48 femte ledd.

§ 51 b *Angrerett ved kredittavtaler*

(1) Forbrukeren har rett til å gå fra kredittavtalen ved å gi melding til kredittgiveren innen 14 kalenderdager. Fristen løper fra den dag kredittavtalen er inngått, eller fra den dag forbrukeren mottar avtalevilkårene og opplysninger i samsvar med § 48, dersom dette er senere enn avtaletidspunktet. Dersom melding gis skriftlig, anses fristen overholdt om meldingen er avsendt innen fristens utløp.

(2) Ved bruk av angreretten faller partenes plikt til å oppfylle kredittavtalen bort. Forbrukeren skal uten unødig opphold og senest 30 kalenderdager etter at melding nevnt i første ledd er gitt, tilbakebetale kredittbeløpet og betale nominelle renter, jf. § 48 annet ledd bokstav a, som har påløpt fra kredittmuligheten ble utnyttet til kredittbeløpet blir tilbakebetalt. Kredittgiveren kan ellers kun kreve kompensasjon for kostnader i forbindelse med kredittavtalen som kredittgiveren har betalt til offentlige myndigheter, og som kredittgiveren ikke kan kreve tilbake.

(3) Ved bruk av angreretten er forbrukeren ikke lenger bundet av avtale om aksessorisk tjenesteytelse som ytes av kredittgiveren eller tredjeperson på grunnlag av avtale med kredittgiveren. Ved bruk av angrerett ved avtale om levering av vare eller tjenesteytelse gjelder angrerettloven §§ 27, 37 og 39 for bortfall av avtale om kreditt som helt eller delvis dekker kjøpesummen og som innvilges av selger eller tjenesteyter eller av tredjeperson etter avtale med selger eller tjenesteyter.

(4) Angreretten etter denne bestemmelsen gjelder ikke for avtaler om fastrentekreditt hvor samlet kredittbeløp overstiger 700.000 kroner.

Se § 3-41 første ledd jf. § 3-42.

Se § 3-41 fjerde ledd og § 3-43.

Se § 3-43 fjerde ledd med henvisning til § 3-44 og § 3-45.

Er ikke videreført. For boliglån og boligkausjon foreslås det en betegningsstid. Se § 3-40 jf. § 3-41 første ledd annet punktum.

§ 52 *Førtidig forfall*

(1) Kredittgiveren kan kreve at kreditten blir innfridd før forfallstiden dersom

- a) kredittkunden vesentlig misligholder kredittavtalen
- b) det blir åpnet konkurs eller gjeldsforhandling etter konkurslovens regler hos kredittkunden
- c) kredittkunden avgår ved døden uten at det innen rimelig frist foreligger eller etter varsel blir stilt betryggende sikkerhet for oppfyllelse
- d) kredittkunden har stilt pant som sikkerhet for pengekravet, og vilkårene i panteloven § 1-9 eller sjøloven § 44 er oppfylt.

Konsumeres av § 3-51 og § 3-52.

Se § 3-51 første ledd.

Se § 3-51 første ledd bokstav b.

Se § 3-51 første ledd bokstav c.

Se § 3-51 første ledd bokstav d.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(2) Dersom det ut fra kredittkundens handlemåte eller alvorlig svikt i kredittkundens betalingsevne er klart at kreditten vil bli vesentlig misligholdt, kan kredittgiveren kreve at det uten ugrunnet opphold stilles betryggende sikkerhet for kreditten eller rettidig betaling. Stilles ikke slik sikkerhet, kan kredittgiveren kreve kreditten innfridd ved påkrav. Bestemmelsen i dette leddet gjelder ikke for kreditt som allerede er betryggende sikret.

Se § 3-51 første ledd bokstav e.

(3) Krav etter denne paragrafen skal fremsettes skriftlig og være begrunnet. En kredittkunde som er forbruker, skal i kravet gis to ukers frist til å rette på forholdet.

Se § 3-51 femte ledd.

(4) Ved førtidig forfall etter denne paragrafen gjelder § 53 annet ledd og § 54 første ledd tilsvarende.

Se § 3-51 tredje ledd og § 3-52 annet ledd.

§ 53 *Førtidig tilbakebetaling*

(1) Kredittkunden har rett til å tilbakebetale kreditten helt eller delvis før avtalt forfallstid.

Se § 2-9 annet ledd annet punktum.

(2) Det skal betales kredittkostnader for den benyttede kreditttid, regnet frem til og med betalingsdagen. Så langt det følger av avtalen, kan kredittgiveren i tillegg kreve gebyr, begrenset til dekning av kostnadene ved den førtidige tilbakebetalingen. Kredittgiveren kan ikke kreve slikt gebyr når kredittkunden er forbruker.

Se § 5-13 annet ledd med henvisning til §§ 2-9 og 2-10.

Annet ledd annet og tredje punktum er ikke videreført, se punkt 7.

§ 54 *Førtidig tilbakebetaling av fastrentekreditt*

(1) Ved førtidig tilbakebetaling av kreditt hvor rentesatsen, gebyrer og andre kostnader er bundet for hele kredittavtalens løpetid, eller hvor slikt vederlag bare kan reguleres på bestemte tidspunkter fastsatt i kredittavtalen, kan kredittgiveren kreve dekket tap av renter eller annet vederlag i bindingsperioden dersom kredittgiverens rettigheter følger av avtalen. Er kredittkunden forbruker, kan kredittgiveren bare kreve dekket slikt tap dersom samlet kredittbeløp overstiger 50.000 kroner, og forbrukeren har blitt gjort kjent med kredittgiverens rettigheter før avtalen ble inngått, jf. § 46 a første ledd bokstav s.

Se § 2-10 første ledd.

(2) Er kredittkunden forbruker, kan krav etter første ledd ikke overstige det rentebeløp som kredittkunden skulle ha betalt i tiden mellom betalingsdagen og avtalt forfallstidspunkt.

Se § 2-10 første ledd.

(3) Første ledd gjelder ikke når en kredittkunde som er forbruker, har varslet kredittgiveren om førtidig tilbakebetaling innen fristen angitt i tilbudet etter § 50 fjerde ledd bokstav b eller, dersom ingen frist er oppgitt, innen reguleringsdagen. Kredittkunden må i tilfelle foreta tilbakebetaling senest på reguleringsdagen eller fire uker etter dette tidspunktet. For tiden etter reguleringsdagspunktet betales markedsrente.

Se § 2-10 første ledd.

(4) Dersom kredittgiveren etter avtalen kan kreve dekning av tap mv. som nevnt i første ledd, skal kredittkunden i tilsvarende utstrekning godskrives rentegevinst som kredittgiveren oppnår. Retten til godskriving av rentegevinst kan fravikes i avtalen selv om kredittkunden er forbruker. Forbrukeren må i så fall være gjort kjent med en slik fravikelse før avtalen ble inngått, jf. § 46 a første ledd bokstav s.

Se § 2-10 annet ledd.

(5) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om beregning av renter eller annet vederlag etter bestemmelsen her.

Se § 2-10 tredje ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 54 a *Avregning av gjeldsposter*

(1) Forbrukeren kan ikke ved avtale med kredittgiveren før betalingen gi avkall på rett til å velge hvilket krav eller del av krav en betaling skal avregnes på. Se § 2-9 tredje ledd.

(2) I tilfeller hvor kredittgiveren har flere forfalte terminer mot forbrukeren etter en kredittavtale og forbrukeren foretar delbetaling, anses betalingen for å være foretatt på de tidligst forfalte terminene, dersom forbrukeren ikke har gitt uttrykk for og det ikke går frem av sammenhengen hvilke terminer betalingen skal avregnes på. Se § 2-9 tredje ledd, samt merkningen til § 2-9.

§ 54 b *Forbrukerens innsigelser og krav mot annen kredittgiver enn selgeren*

(1) Ved kjøp kan forbrukeren overfor annen kredittgiver enn selgeren gjøre gjeldende de samme innsigelser og pengekrav på grunnlag av kjøpet som han kunne gjøre gjeldende mot selgeren, såfremt kreditten er gitt etter avtale mellom selgeren og kredittgiveren. Ved siden av reklamasjon overfor selgeren etter kjøpslovens regler må kredittgiveren i tilfelle underrettes så snart det er rimelig anledning til det. Se § 2-7 første ledd.

(2) Har forbrukeren pengekrav som etter første ledd kan gjøres gjeldende mot kredittgiveren, er kredittgiverens ansvar begrenset til det beløpet han har mottatt av forbrukeren i anledning kjøpet. Se § 2-7 annet ledd.

(3) Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder tilsvarende ved tjenesteytelser. Se § 2-7 første ledd.

(4) Reglene i paragrafen her gjelder ikke for forbrukerens innsigelser eller pengekrav mot en kredittgiver som har fått seg overført fordringen på forbrukeren. Ikke videreført.

§ 55 *Om kreditorskifte og om forbud mot bruk av visse dokumenter*

(1) Ved overdragelse eller pantsetting av kredittgiverens fordring kan kredittkunden overfor erververen eller panthaveren gjøre gjeldende de samme innsigelser og motkrav som han eller hun kunne gjøre gjeldende overfor den opprinnelige kredittgiver, når annet ikke er fastsatt i lov. Se § 2-14 første ledd.

(2) Kredittgiveren må ikke utstede eller motta veksel for en fordring mot en kredittkunde som er forbruker. Det samme gjelder annen skylderklæring som ved overdragelse eller pantsetting kan avskjære eller innskrenke forbrukerens rett til å gjøre gjeldende innsigelser eller motkrav på grunnlag av kredittavtalen. Se § 2-14 annet ledd.

§ 56 *Kontoinformasjon*

Kontoutskrift skal sendes kredittkunden etter årets utgang. Se § 5-9 jf. § 4-19.

§ 56 a *Tilsyn*

(1) Kongen bestemmer hvem som skal føre tilsyn med at bestemmelsene gitt i og i medhold av lovens kapittel 3 blir overholdt. Erstattes av reglene i § 3-55.

(2) Kredittgivere og kredittformidlere plikter på tilsynsmyndighetens forespørsel å gi de opplysninger som trengs for å gjennomføre tilsynet. Erstattes av reglene i § 3-55.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(3) Tilsynsmyndigheten kan gi pålegg om at forhold i strid med bestemmelser gitt i og i medhold av lovens kapittel 3 skal opphøre. Tilsynsmyndigheten kan sette en frist for at forholdene bringes i samsvar med pålegget. Tilsynsmyndigheten kan ilegge den som ikke etterkommer slikt pålegg, tvangsmulkt til staten. Tvangsmulken kan ilegges i form av engangsmulkt eller løpende mulkt.

Erstattes av reglene i § 3-55.

(4) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om tilsynsarbeidet.

Erstattes av reglene i § 3-55 fjerde ledd.

§ 56 b *Forskrifter om minste kontantinnsats*

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om at minst 20 prosent av varens kontantpris skal betales kontant ved kjøp på kreditt i forbrukerforhold, såfremt varens kontantpris overstiger 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp og kreditten gis for mer enn 30 dager regnet fra utløpet av leveringsmåneden.

Konsumeres av § 5-6.

Kapittel 4 Kausjon

I. Innledende bestemmelser

§ 57 *Virkeområde*

(1) Dette kapitlet gjelder når en finansinstitusjon, en lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd, eller en kommune eller fylkeskommune er kreditor etter kausjon stilt for kreditt. Kapitlet gjelder også når en forbruker stiller kausjon gjennom et meglerforetak, jf. § 75 tredje ledd annet punktum.

Første punktum: Lovforslaget bygger på en annen systematikk enn gjeldende lov, slik at samtlige kapitler i lovforslaget vill kunne inneholde regler av betydning for kredittavtaler.

Se §§ 1-1 og 1-2. Reglene i lovforslaget kapittel 6 gjelder avtale hvor en part (kausjonisten) overfor kredittyteren påtar seg en betinget forpliktelse eller garanti i tilknytning til oppfyllelsen av en kredittavtale etter kapittel 5 eller leiefinansiering nevnt i § 5-23 annet ledd som er inngått med en tredjepart jf. § 1-7 annet ledd.

Annet punktum:

(2) Som kausjon regnes i dette kapitlet også pant stilt av en tredjeperson (realkausjon).

Konsumeres av definisjonen i § 1-7 annet ledd.

(3) Som forbruker regnes i dette kapitlet en fysisk person som kausjonerer for noen annens gjeld

- a) dersom kausjonens formål for kausjonisten ikke hovedsakelig er knyttet til kausjonistens næringsvirksomhet, eller
- b) kausjonen består i pant i formuesgode som ikke hovedsakelig er knyttet til kausjonistens næringsvirksomhet.

Se § 1-4 første ledd første punktum.

Se § 1-4 første ledd annet punktum.

§ 58 *Overdragelse*

Overdras kredittgiverens fordring på kausjonisten, gjelder bestemmelsene i dette kapitlet tilsvarende i forholdet mellom kausjonisten og den som fordringen blir overdratt til, når ikke annet er fastsatt i lov. Den som overdrar fordringen, skal varsle kausjonisten om overdragelsen.

Se § 2-13 første ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 59 *Opplysningsplikt før inngåelse av kausjonsavtale mv*

- (1) Før det blir inngått avtale om kausjon med en forbruker, skal Se § 3-22 flg.
institusjonen skriftlig opplyse kausjonisten
- a) om den alminnelige risiko som knytter seg til kausjonsansvar Se § 3-36 første ledd bokstav b.
  - b) om de kreditter kausjonen skal omfatte og det tidsrom kau- Se § 3-36 første ledd bokstav a.
sjonsansvaret skal gjelde
  - c) om kausjonskravets størrelse eller det høyeste beløp som kau- Se § 3-36 annet ledd.
sjonen skal sikre, og om kausjonisten i tillegg skal ha ansvar
for renter og kostnader ved kredittkundens mislighold, jf.
§§ 72 og 73
  - d) om pant eller annen sikkerhet som kredittkunden eller en Se § 3-36 første ledd bokstav a,
tredjeperson har stilt eller forutsettes å stille for kreditt- for realkausjonisten se bokstav d.
giverens fordring
  - e) om det er forutsatt tegnet gjeldsforsikring og i tilfelle om vilkår Se § 3-36 første ledd bokstav c.
som må være oppfylt for at gjeldsforsikring skal bli tegnet
  - f) om den verdien av pant og annen sikkerhet som kredittgiveren Se § 3-36 første ledd bokstav a.
legger til grunn for kredittforholdet, og som i forhold til kausjo-
nisten skal utnyttes før kausjonsansvaret
  - g) om kausjonen skal omfatte eldre gjeld og i tilfelle om gjelden Se § 3-36 første ledd bokstav e.
er misligholdt
  - h) om andre forhold som kausjonisten i samsvar med redelighet Se § 3-27 bokstav a.
og god tro har krav på å bli opplyst om.
- (2) Så snart som mulig skal kredittgiveren gi kausjonisten en Se § 3-36 første ledd bokstav a.
kopi av kredittavtalen eller på annen måte gjøre den tilgjengelig for
kausjonisten.

§ 60 *Plikt til å frarå*

- (1) Dersom kredittgiveren frarår en forbruker å oppta kreditten, Konsumeres av reglene i § 6-1
jf. § 47, skal kredittgiveren før kausjonsavtalen inngås eller kreditten utbetales underrette kausjonisten om dette skriftlig. Forsømmer kredittgiveren dette, kan kausjonistens ansvar nedsettes for så vidt lemping finnes rimelig. Det samme gjelder dersom kredittgiveren burde ha frarådet forbrukeren å oppta kreditten. med videre henvisning.
- (2) Dersom kredittgiver før kausjonsavtale inngås med en forbruker må anta at økonomisk evne eller andre forhold på kausjonistens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå fra å stille kausjon, skal kredittgiver skriftlig underrette kausjonisten om dette. Konsumeres av § 6-1 fjerde ledd.
Underretningen skal så vidt mulig også gis muntlig. Dersom kausjonisten inngår kausjonsavtale på tross av frarådingen, skal han ved signatur bekrefte at han er kjent med at kredittgiveren skriftlig og muntlig har frarådet ham å stille kausjon. Første ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

§ 61 *Kausjonsavtalen*

- (1) Kausjonsavtalen må for å være bindende være inngått skriftlig og inneholde opplysninger om kausjonsbeløpets størrelse eller det høyeste beløp kausjonen skal sikre. § 8 annet ledd gjelder ikke for en kausjonsavtale med en forbruker. Konsumeres av reglene i § 3-9 jf. § 3-12.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(2) Kausjonsavtalen skal inneholde opplysninger som nevnt i § 59 første ledd bokstav c, d, g og h. En kausjonsavtale med en forbruker skal dessuten inneholde opplysninger som nevnt i § 59 første ledd bokstav b, e og f og opplysninger om utenrettslige tvisteløsningsordninger. Opplysninger som nevnt i § 59 første ledd som institusjonen har gitt før kausjonsavtalen ble inngått, skal i alle tilfeller regnes som en del av kausjonsavtalen.

Konsumeres av reglene i § 3-9 jf. § 3-12.

(3) Et vilkår som ikke er tatt inn i kausjonsavtalen, er ikke bindende for kausjonisten med mindre institusjonen godtgjør at vilkåret er uttrykkelig vedtatt av kausjonisten.

Konsumeres av reglene i § 3-9 tredje ledd jf. § 3-12.

(4) Institusjonen skal gi kausjonisten et eksemplar av kausjonsavtalen eller på annen måte gjøre avtalen tilgjengelig for kausjonisten.

Se § 3-9 fjerde ledd.

II Kausjonsforholdet

§ 62. *Varslingsplikt ved manglende sikkerhetsstillelse m.v.*

(1) Institusjonen plikter uten ugrunnet opphold å varsle kausjonisten skriftlig

Se § 6-2 første ledd.

a) dersom pant eller annen sikkerhet ikke er blitt stilt som forutsatt da kausjonsavtalen ble inngått, eller senere er falt bort

Se § 6-2 første ledd.

b) dersom gjeldsforsikring ikke er blitt stilt som forutsatt da kausjonsavtalen ble inngått.

Se § 6-2 første ledd.

(2) Hvis gjeldsforsikring er stilt som forutsatt, men det senere inntreffer forhold som kan føre til at dekningen under forsikringen faller bort eller blir vesentlig endret, skal institusjonen varsle kausjonisten i god tid før dekningen endres.

Se § 6-2 annet ledd.

§ 63 *Varslingsplikt ved mislighold, betalingsutsettelse mv*

(1) Institusjonen skal varsle kausjonisten skriftlig om mislighold fra kredittkundens side senest tre måneder etter at misligholdet inntraff. Varsel til kausjonisten kan likevel unnlates for forbigående mislighold. Som forbigående mislighold regnes mislighold som ikke overstiger to måneder, og som heller ikke sett i sammenheng med tilsvarende tidligere mislighold gir grunn til å frykte for svikt i kredittkundens betalingsevne.

Se § 6-3 første ledd.

(2) Etter at institusjonen har varslet kausjonisten om mislighold, skal institusjonen holde kausjonisten informert om den videre utviklingen i kredittforholdet. Dersom kausjonisten har grunn til å tro at kredittforholdet er brakt i orden etter et varslet mislighold, gjelder ny varslingsplikt etter første ledd ved mislighold av en senere termin.

Se § 6-3 annet ledd.

(3) Institusjonen plikter uten ugrunnet opphold å varsle kausjonisten skriftlig hver gang det avtales utsettelse med betaling av avdrag eller renter utover tre måneder.

Se § 6-3 tredje ledd.

(4) Blir institusjonen kjent med at kredittkunden er død, at det er åpnet gjeldsforhandling eller konkurs i kredittkundens bo, eller at kredittkunden har fremsatt søknad om gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven for namsmannen, skal kausjonisten varsles uten ugrunnet opphold.

Se § 6-3 fjerde ledd.

§ 64 *Opplysningsplikt etter kausjonistens forespørsel*

Kausjonisten kan på ethvert tidspunkt kreve at institusjonen opplyser om

Se § 6-4 første ledd.

a) hvilket aktuelt beløp kausjonisten hefter for

Se § 6-4 første ledd bokstav a.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- b) hvilken rente og hvilke gebyrer som gjelder i kredittforholdet Se § 6-4 første ledd bokstav b.
 c) resultatet av eventuelle undersøkelser som kredittgiveren har foretatt av kredittkundens evne til å oppfylle forpliktelsene etter kredittavtalen, eller av verdien av de sikkerheter som er stilt for kredittgivers fordring og som skal utnyttes før kausjonsansvaret. Se § 6-4 første ledd bokstav c.

§ 65 Endring av kausjonskravet og innsigelser om hovedforholdet

(1) Institusjonen kan ikke forbeholde seg rett til ensidig å endre vilkårene i kausjonsavtalen til skade for kausjonisten. Konsumeres av §§ 3-13 og 3-14.

(2) Ved endring av kausjonsavtalen til kausjonistens skade gjelder §§ 59 og 61 tilsvarende så langt de passer. Konsumeres av §§ 3-13 og 3-14.

(3) Endring av kredittavtalen til kausjonistens skade har ingen virkning for kausjonisten. Samtykker kausjonisten i endringen, gjelder annet ledd tilsvarende. Bestemmelsen i leddet her gjelder ikke for økning av rentesats, gebyrer og andre kostnader når institusjonen i forhold til kredittkunden har rett til ensidig å foreta endringen, jf. § 49 annet ledd. Se § 6-5 annet ledd.

(4) Vilkår i en kausjonsavtale med en forbruker om at kausjonisten skal være avskåret fra å gjøre gjeldende innsigelser eller motkrav i hovedforholdet, er ugyldig når ikke annet følger av lov. Se § 2-8.

§ 66 Frigivelse av sikkerhet mv

(1) Uten uttrykkelig samtykke fra kausjonisten har institusjonen ikke rett til å frigi pant eller annen sikkerhet som var stilt eller forutsatt stilt da kausjonsavtalen ble inngått. Dette gjelder ikke når det stilles annen sikkerhet som er minst like god for kausjonisten som den sikkerheten som frigis, eller frigivelsen ikke har betydning eller bare har meget begrenset betydning for kausjonistens stilling. Samtykke etter første punktum kan bare gis i tilknytning til en nær forestående frigivelse av en bestemt angitt sikkerhet. Se § 6-6 første og annet ledd
 Nytt er kravet om at samtykke fra en forbruker skal være skriftlig og signert. § 3-9 tredje ledd gjelder tilsvarende for kausjonistens samtykke.

(2) Hvis pant eller annen sikkerhet frigis i strid med bestemmelsene i første ledd, er kausjonisten ikke lenger bundet av kausjonsavtalen. Se § 6-6 tredje ledd.

(3) Bestemmelsen i første og annet ledd gjelder tilsvarende dersom pant eller annen sikkerhet ikke blir stilt i samsvar med det som var forutsatt da avtalen ble inngått. I kausjonsavtalen kan institusjonen likevel ta særskilt og uttrykkelig forbehold om at en bestemt sikkerhet ikke blir stilt som forutsatt ved kausjonsavtalens inngåelse. Se § 6-6 fjerde ledd.

§ 67 Reduksjon og bortfall av kausjonsansvar

(1) Ved kredittkundens betaling av renter, avdrag eller andre forpliktelser til kredittgiveren reduseres kausjonsansvaret i det omfang kausjonen omfatter slike forpliktelser. Se § 6-7 første ledd.

(2) Kausjonsansvaret reduseres dessuten, uten hensyn til kredittkundens betaling, som om kreditten var blitt nedbetalt i samsvar med kredittavtalen. Dersom kredittgiveren har gitt betalingsutsettelse, reduseres kausjonsansvaret når det er gått seks måneder etter opprinnelig betalingstid, med mindre kausjonisten uttrykkelig har samtykket i den utvidelsen av kausjonsansvaret som utsettelsen innebærer. Se § 6-7 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(3) Kausjonsansvaret reduseres ikke i den utstrekning kredittgiveren godtgjør at varsel om mislighold er sendt i samsvar med reglene i § 63 første ledd. Er varsel sendt senere enn det som følger av § 63 første ledd, reduseres ansvaret for terminer som forfalt tidligere enn tre måneder før varslet ble sendt. Se § 6-7 tredje ledd.

(4) Ansvarstiden for kausjonen er begrenset til ti år fra kausjonsavtalen ble inngått. For kassakreditt og lignende rammekreditt samt kreditt uten fastsatt tilbakebetalingstidspunkt, er ansvarstiden begrenset til fem år. Hvis kredittkunden før utløpet av ansvarstiden har misligholdt sin betalingsforpliktelse, bortfaller ikke kausjonsansvaret dersom varsel om mislighold er sendt i samsvar med reglene i § 63 første ledd. Begrensningene i leddet her gjelder ikke for pant stilt av tredjeperson (realkausjon). Se § 6-7 fjerde og femte ledd.

III Kausjonistens ansvar

§ 68 Gjeldsforsikring

(1) Hvis det er tegnet gjeldsforsikring for kreditten og forsikringstilfellet inntreffer, reduseres kausjonsansvaret i samme utstrekning som om kredittkunden selv hadde foretatt betalingen. Se § 6-8 første ledd.

(2) Det kan ikke kreves regress mot kausjonisten for utbetaling av gjeldsforsikring. Se § 6-8 annet ledd.

§ 69 Frigjøringstid

(1) Hvis kredittkunden har misligholdt kredittavtalen i ikke uvesentlig grad eller det må antas at slikt mislighold vil inntre, har kausjonisten rett til å innfri kausjonsansvaret helt eller delvis. Kausjonisten skal i tilfelle varsle kredittgiveren og kredittkunden om når betaling vil finne sted. Se § 6-9 første ledd.

(2) Varsel etter første ledd kan unnlates når kredittgiveren har tatt rettslige skritt mot kredittkunden etter § 71 eller har varslet kausjonisten om at slike skritt vil bli tatt. Det samme gjelder når kredittkunden har innledet gjeldsforhandlinger, har fremsatt søknad om gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven for namsmannen, eller det er åpnet konkurs i kredittkundens bo. Se § 6-9 annet ledd.

§ 70 Virkningen av at kausjonisten innfrir mv

(1) Ved innfrielse av kausjonsansvaret etter § 69 trer kausjonisten etter alminnelige regler inn i kredittavtalen og de sikkerhetene som er stilt for kredittgiverens fordring. Se § 6-9 tredje ledd.

(2) Institusjonen kan hindre at kausjonisten trer inn i kredittavtalen ved å fritta kausjonisten for kausjonsansvaret i samme utstrekning som innfrielsen ville ha fritatt kausjonisten for videre ansvar. Se § 6-9 fjerde ledd.

§ 71 Kausjonens forfall mv

(1) Institusjonen kan ikke rette krav mot kausjonisten før det er tatt rettslige skritt mot kredittkunden for å få tvangsgrunnlag. Se § 6-10 første ledd

(2) Har institusjonen tvangsgrunnlag for utlegg, kan krav rettes mot kausjonisten når det er begjært utlegg mot kredittkunden. Se § 6-10 annet ledd.

(3) Har kredittkunden stilt pant for gjelden, kan krav rettes mot kausjonisten først når det er gått tre måneder etter at institusjonen har begjært tvangsdekning i pantet etter tvangsfullbyrdelsesloven. Se § 6-10 tredje ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- (4) Åpnes gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven hos kredittkunden, kan krav rettes mot kausjonisten når gjeldsforhandlingsperioden i henhold til gjeldsordningsloven § 3-4, jf. § 5-1, er utløpt. Har kredittkunden stilt pant for gjelden som vil gi kredittgiveren full dekning, gjelder likevel bestemmelsen i tredje ledd. Se § 6-10 fjerde ledd.
- (5) Blir kredittkundens bo tatt under konkursbehandling, eller blir det åpnet gjeldsforhandling etter konkursloven, kan institusjonen straks rette krav mot kausjonisten. Bestemmelsen i fjerde ledd annet punktum gjelder tilsvarende. Se § 6-10 femte ledd.
- (6) Når vilkårene i første til femte ledd er oppfylt, kan institusjonen sende skriftlig påkrav til kausjonisten. Kausjonsansvaret forfaller til betaling 14 dager etter at påkravet er kommet frem. Se § 6-10 sjette ledd.
- (7) Forfallsreglene i lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant § 1-9 og i lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten (sjøloven) § 44 gjelder ikke i forhold til realkausjon som omfattes av kapitlet her. Se § 6-10 sjuende ledd.

§ 72 Renter ved forsinket betaling

- (1) Når institusjonen har varslet kausjonisten om kredittkundens mislighold i samsvar med reglene i § 63 første ledd, kan institusjonen kreve kausjonisten for renter for tiden etter at det varslede misligholdet inntrådte, beregnet etter den rentesatsen som ville ha vært gjeldende i hovedforholdet om kreditten ikke var misligholdt. Er varsel sendt senere enn det som følger av § 63 første ledd, kan institusjonen kreve renter som nevnt for terminer som er forfalt senere enn tre måneder før varslet ble sendt. Se § 6-11 første ledd.
- (2) Kausjonisten svarer ikke for særlige forsinkelsesrenter som følger av kredittkundens mislighold. Når kausjonsansvaret er forfalt, er kausjonisten ansvarlig for forsinkelsesrenter etter alminnelige regler. Se § 6-11 annet ledd.

§ 73 Inndrivingskostnader mv

- (1) Kausjonisten svarer bare for rettsgebyr og vanlige inndrivingskostnader som er påløpt ved rettslige skritt som nevnt i § 71, dersom kausjonisten er varslet om inndrivningen på forhånd. Se § 6-12 første ledd.
- (2) Andre kostnader ved institusjonens inndrivning av kravet mot kredittkunden enn nevnt i første ledd svarer kausjonisten for bare dersom kausjonisten har samtykket i at de påløper. Slikt samtykke kan ikke gis før kausjonisten er blitt varslet av institusjonen om kredittkundens mislighold. Se § 6-12 annet ledd.
- (3) Kausjonisten er ansvarlig for kostnader ved inndrivning av kausjonskravet etter alminnelige regler. Se § 6-12 tredje ledd.

§ 74 Kausjonistens krav mot kredittkunden

- (1) Dersom vilkårene i § 52 første ledd er oppfylt, eller det ut fra kredittkundens handlemåte eller alvorlig svikt i kredittkundens betalingsevne er klart at kreditten vil bli vesentlig misligholdt, kan kausjonisten kreve betaling av kredittkunden i det omfang kausjonisten har ansvar overfor kredittgiveren. Se § 6-13 første ledd.
- (2) Dersom kredittkunden betaler renter, avdrag eller andre forpliktelse til kredittgiveren etter at kausjonisten har krevd kredittkunden for betaling, reduseres kausjonistens krav i samme omfang som kausjonsansvaret, jf. § 67 første ledd, når ikke annet er avtalt mellom kausjonisten og kredittkunden. Kredittkundens ansvar for kostnader påført kausjonisten ved inndrivning av kravet faller likevel ikke bort. Se § 6-13 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(3) Kredittkundens betaling til kredittgiveren etter at kausjonisten har innfridd overfor kredittgiveren etter § 69 og krevd kredittkunden for betaling, har ingen virkning for kredittkundens ansvar overfor kausjonisten. Se § 6-13 tredje ledd.

Kapittel 5 Finansmegleroppdrag mv

I Alminnelige regler

§ 75 Virkeområde

(1) Dette kapitlet gjelder når meglerforetak utfører megleroppdrag som helt eller delvis er knyttet til

- a) avtaler om innskudd, jf. §§ 9 og 10
- b) avtaler om kreditt, jf. § 44
- c) avtaler om kausjon, jf. § 57.

(2) Kapitlet gjelder tilsvarende når en annen institusjon nevnt i § 1 opptrer som megler av finansielle tjenester.

(3) For innskudds-, kreditt- og garantiavtaler med en finansinstitusjon eller lignende institusjon gjelder dessuten reglene for henholdsvis innskudd i kapittel 2 og kredittavtaler og garantiavtaler i kapittel 3. Dersom en forbruker stiller kausjon for en kredittavtale, gjelder reglene i kapittel 4 uten hensyn til om kredittgiveren er en finansinstitusjon eller en lignende institusjon, dersom kausjonsavtalen inngås gjennom et meglerforetak.

(4) Kongen kan gi forskrift med bestemmelser om gjennomføring, utfylling og avgrensning av reglene i dette kapitlet.

Se lovforslaget § 1-1 til § 1-2. Reglene om finansoppdrag følger lovforslagets alminnelige virkeområde. For tjenester omfattet av verdipapirhandelloven gjelder likevel ikke § 3-1 annet til femte ledd (jf. sjette ledd) og det er gitt særskilte unntak for finansoppdrag som gjelder slike tjenester i § 3-56 første ledd.

Reglene gjelder for virksomhet som formidler finansielle tjenester omfattet av lovens virkeområde etter § 1-1 til § 1-2. Annet punktum er videreført i § 6-14.

Se § 1-1 annet ledd.

§ 76 God meglerskikk Omsorgsplikt

(1) Meglerforetaket skal utføre oppdraget i samsvar med god meglerskikk.

(2) Meglerforetaket skal på betryggende måte ivareta partenes interesser. Kjenner meglerforetaket til forhold ved en part eller det avtaleforhold som oppdraget gjelder, og som må antas å være av betydning for en av partene ved vurderingen av om avtale skal inngås, skal foretaket gjøre partene oppmerksom på forholdet før avtale inngås.

Se § 3-57.

Se § 3-57 og § 3-58 tredje ledd bokstav a.

§ 77 Uavhengighet

Dersom meglerforetakets interesser, oppdragets art eller andre grunner er egnet til å skape tvil om meglerforetakets upartiskhet, skal partene straks få skriftlig opplysning om dette. Like med meglerforetakets interesser anses interesser til

- a) annet foretak i samme konsern som meglerforetaket
- b) ansatte meglere og rådgivere, ledende ansatte eller tillitsvalgte i foretaket

Se nye krav uavhengighet i § 3-57. Opplysningsplikten videreføres i § 3-22 jf. § 3-24 bokstav f.

Se § 3-57 bokstav a.

Se § 3-57 bokstav b.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- c) nærstående til meglerforetaket eller til en som er nevnt i leddet Se § 3-57 bokstav c. her.

§ 78 *Meglerforetakets vederlagskrav*

(1) Meglerforetaket skal så snart som mulig og før avtalen om megleroppdraget inngås, skriftlig opplyse om det vederlag det vil kreve for oppdraget, og hvem som skal betale dette. Dersom forbrukeren skal betale og meglerforetakets oppdrag helt eller delvis er knyttet til avtaler om kreditt, jf. § 75 første ledd bokstav b, er meglerforetakets vederlagskrav betinget av at vederlag er avtalt skriftlig mellom meglerforetaket og forbrukeren. Meglerforetaket skal opplyse kredittgiveren om slikt vederlag.

(2) Når det foreligger forhold som nevnt i § 77, kan meglerforetaket kreve vederlag bare dersom den som vil bli krevd for vederlaget, er kjent med forholdet og uttrykkelig har samtykket i å betale.

(3) Vederlagskravet kan ellers settes ned eller falle bort dersom meglerforetaket ikke har oppfylt sine øvrige plikter overfor vedkommende part.

§ 79 *Klientkonto*

Klientmidler skal straks plasseres på klientkonto i bank atskilt fra meglerforetakets egne midler. Meglerforetaket skal opplyse banken om at midlene på kontoen tilhører klienter.

§ 80 *Meglerforetakets ansvar*

Kunden kan kreve erstatning av meglerforetaket for tap som følge av feil eller forsømmelse fra foretakets side.

II Megling av kreditt

§ 81 *Opplysningsplikt om kredittforholdet*

(1) Meglerforetaket skal i reklame og skriftlig kommunikasjon med kunden forsikre seg om at kunden er kjent med omfanget av foretakets kompetanse, herunder at foretaket opptrer som megler, der oppdraget helt eller delvis er knyttet til avtaler om kreditt, jf. § 75 første ledd bokstav b.

Første punktum videreføres i § 3-22 jf. § 3-28 bokstav a og § 3-38 bokstav e.

Videreføres for forbrukeravtaler hvor opplysningene skal inngå i skriftlig avtale som undertegnes av forbrukeren etter § 3-9 tredje ledd bokstav a.

Er ikke foreslått videreført av lovtekniske hensyn, se likevel § 3-46 femte ledd.

Se § 3-58 tredje ledd med videre henvisninger til forsikringsformidlingsloven § 5-1.

Se § 3-46 første punktum og § 3-50 første ledd – hvor det avgjørende er om det foreligger pliktbrudd etter § 3-1 og ikke om kunden er oppdragsgiver. Meglervirksomhet kan dessuten etter omstendighetene omfattes også av ordlyden i § 3-52 annet ledd, uten at det gir kunden noe ytterligere vern at tap kan kreves erstattet etter både første og andre ledd.

Foreslås videreført i forskrift med hjemmel i § 3-3 tredje ledd for finansoppdrag generelt.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(2) Før en avtale om kreditt inngås, skal meglerforetaket, så langt bestemmelsene passer, skriftlig gi en kredittgiver som er forbruker, opplysninger som bestemt i § 15 og en kredittkunde som er forbruker, opplysninger som bestemt i § 46 a.

(3) Overfor en kredittkunde som vil bli belastet med eventuell garantiprovisjon, skal meglerforetaket også oppgi den effektive renten inklusive garantikostnader som vil påløpe.

§ 82 *Avtalen*

(1) En avtale om kreditt skal meglerforetaket opprette skriftlig. Avtalen skal inneholde partenes navn og adresser.

(2) Reglene i § 48 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende.

(3) Avtalen skal utleveres til begge parter eller på annen måte gjøres tilgjengelig for dem.

Se § 3-58 annet ledd bokstav c jf. § 3-22.

Oppdragsforetaket skal nå generelt etter – innenfor rammen av oppdraget – sørge for tjenesteleverandørens plikter blir oppfylt overfor kunden, herunder ved å gi kunden de opplysninger som er relevante for den aktuelle avtalen før avtaleinngåelsen. Lovforslaget skal forstås slik at denne plikten nå bare gjelder så langt dette ikke er gjort av en annen tjenesteyter ikke har allerede har oppfylt plikten.

Se § 3-58 annet ledd bokstav a som gir plikt til å oppgi opplysninger til kredittgiver som skal inngå i beregning av effektiv rente, mens en opplysningsplikt overfor kunden fremkommer gjennom oppdragsforetakets plikter i § 3-58 annet ledd bokstav c jf. § 3-22. Innenfor rammen av oppdraget – skal sørge for tjenesteleverandørens plikter.

Plikt overfor kunden fremkommer gjennom at oppdragsforetaket etter § 3-58 annet ledd bokstav c, skal sørge for tjenesteleverandørens plikter blir oppfylt overfor kunden, herunder sørge for at avtalen blir inngått i samsvar med § 3-9 og § 3-12. Lovforslaget skal forstås slik at dette bare gjelder så langt plikten ikke allerede er oppfylt av tjenesteyter. Plikt overfor kunden fremkommer gjennom at oppdragsforetaket etter § 3-58 annet ledd bokstav c, skal sørge for tjenesteleverandørens plikter blir oppfylt overfor kunden, herunder sørge for at avtalen blir inngått i samsvar med § 3-9, samt krav til avtalens innhold etter § 3-12 og § 3-22. Lovforslaget skal forstås slik at dette bare gjelder så langt plikten ikke allerede er oppfylt av tjenesteleverandøren.

Se merknaden til første og andre ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 83 Særregler når kredittkunden eller kredittgiveren er finansinstitusjon eller lignende institusjon

(1) Innenfor rammen av meglerforetakets oppdrag skal foretaket sørge for at institusjonens plikter overfor den annen part blir oppfylt. Hvis pliktene misligholdes, kan den annen part gjøre eventuelle sanksjoner gjeldende mot vedkommende institusjon uten hensyn til om det må anses for å falle inn under meglerforetakets oppdrag for vedkommende institusjon å sørge for oppfyllelse av pliktene.

(2) Dersom den annen part vil bli belastet med eventuelle garantikostnader, skal institusjonen før avtale inngås, også oppgi rente som inkluderer slike kostnader.

(3) Når kredittkunden eller kredittgiveren er en finansinstitusjon eller en lignende institusjon, gjelder ikke §§ 81 og 82.

Se § 3-58 annet ledd bokstav c og § 3-46 jf. også § 3-49 annet ledd. Kunden vil kunne reise krav direkte mot meglerforetaket for brudd på meglerforetakets plikter. Meglerforetakets plikter kan ikke fravikes i avtale mellom meglerforetak og tjenesteleverandør til skade for kunden.

Se § 3-58 annet ledd bokstav a som gir nå også plikt for meglerforetaket til å oppgi opplysninger til kredittyster som skal inngå i beregning av effektiv rente, mens en opplysningsplikt overfor kunden fremkommer gjennom at oppdragsforetaket skal nå generelt etter § 3-58 annet ledd bokstav c skal sørge for tjenesteyterens plikter blir oppfylt overfor kunden, her under gi kunden de opplysninger som relevante for den aktuelle avtalen før avtaleinngåelsen. Lovforslaget skal forstås slik at denne opplysningsplikten overfor kunden nå bare gjelder så langt tjenesteyteren ikke har allerede har oppfylt plikten jf. § 3-22 og § 3-34 bokstav f. Sistnevnte gir dessuten tjenesteyteren selvstendig opplysningsplikt så langt disse ikke er oppfylt av meglerforetaket.

Erstattes av nye regler om markedsføring i § 3-3. Avtalene som gjeldende rett refererer til er for øvrig regulert i lovforslaget kapittel 4, ide slike avtaler anses som innskudd fra kundens ståsted.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 84 *Garanti mv knyttet til kredittforholdet*

(1) Dersom det til kredittforholdet knyttes kausjon, garanti e.l., skal meglerforetaket før avtalene inngås gi partene i kredittforholdet skriftlige opplysninger om dette.

En opplysningsplikt overfor kunden fremkommer gjennom at oppdragsforetaket etter § 3-58 annet ledd bokstav c skal sørge for at tjenesteyterens plikter blir oppfylt overfor kunden, herunder gi kunden de opplysninger som relevante for den aktuelle avtalen før avtaleinngåelsen. Lovforslaget skal forstås slik at denne opplysningsplikten overfor kunden nå bare gjelder så langt tjenesteyteren ikke har allerede har oppfylt plikten jf. § 3-22 og § 3-36. Sistnevnte gir dessuten tjenesteleverandøren selvstendig opplysningsplikt så langt disse ikke er oppfylt av meglerforetaket.

(2) Meglerforetaket skal i nødvendig utstrekning legge forholdene til rette for at kredittgiveren før avtalene inngås, kan vurdere garantiens dekningsområde. Herunder skal meglerforetaket særskilt opplyse om det er vesentlige begrensninger i dekningen i forhold til det som kredittgiveren med rimelighet kan vente er dekket under garantien.

For kausjon som stilles gjennom meglerforetak se § 6-14 fjerde ledd jf. § 3-58 annet ledd bokstav c. Bestemmelsen foreslås ikke videreført i nåværende form. § 3-58 annet ledd bokstav a vil omfatte både kredittavtaler etter kapittel 5 og kausjonsavtaler etter kapittel 6 i lovforslaget.

(3) Dersom en forbruker stiller kausjon i kredittforholdet, og kredittgiveren ikke er en finansinstitusjon eller en lignende institusjon, skal meglerforetaket sørge for at pliktene etter § 59 blir oppfylt.

Se § 6-14.

(4) Meglerforetaket skal sørge for at avtale om garanti for kreditt opprettes skriftlig og har et slikt innhold som loven krever. Garantiavtalen skal være tilgjengelig for partene i kredittforholdet.

Se § 6-14.

Kapittel 6 Agent- og rådgivningsoppdrag

I. Almennelige regler

§ 85 *Virkeområde*

(1) Bestemmelsene i §§ 86 til 88 gjelder for finansagenters oppdrag når oppdraget helt eller delvis er knyttet til

Se lovforslaget § 1-1 til § 1-2. Reglene om finansoppdrag følger lovforslagets alminnelige virkeområde.

- a) avtaler om innskudd, jf. §§ 9 og 10
- b) avtaler om kreditt, jf. § 44
- c) avtaler om kausjon, jf. § 57

(2) Bestemmelsene i §§ 89, 89 a og 90 gjelder for finansrådgiveres oppdrag når oppdraget helt eller delvis er knyttet til avtaler som nevnt i første ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(3) Bestemmelsene gjelder tilsvarende når en annen institusjon som nevnt i § 1 første ledd opptre som agent for slik institusjon eller som uavhengig rådgiver. Se definisjonene i § 1-3 tredje ledd og § 1-4 tredje ledd.

(4) Kongen kan gi forskrift med bestemmelser om gjennomføring, utfylling og avgrensning av reglene i dette kapitlet. Se § 1-2 annet ledd.

II. Finansagenter

§ 86 *Opplysningsplikt*

Agenten skal i reklame og skriftlig kommunikasjon med kunden forsikre seg om at kunden er kjent med omfanget av agentens kompetanse, herunder særlig hvilke institusjoner representasjonsforholdet omfatter.

Foreslås videreført i forskrift med hjemmel i § 3-3 tredje ledd for finansoppdrag generelt.

§ 87 *Institusjonens plikter*

(1) Agenten skal innenfor rammen av det oppdrag institusjonen har gitt, se til at institusjonens plikter overfor kunden blir oppfylt.

Se § 3-58 annet ledd bokstav c jf. § 3-22. Oppdragsforetaket skal nå generelt sørge for at tjenesteyterens plikter blir oppfylt overfor kunden, her under gi kunden de opplysninger som relevante for den aktuelle avtalen før avtaleinngåelsen. Lovforslaget skal forstås slik at denne plikten nå bare gjelder så langt tjenesteyteren ikke har allerede oppfylt plikten.

(2) Dersom institusjonens plikter overfor kunden misligholdes, kan kunden gjøre eventuelle misligholdssanksjoner gjeldende mot vedkommende institusjon, selv om det må anses for å ha falt inn under agentens oppdrag å sørge for oppfyllelse av plikten.

Agentvirksomhet konsumeres av § 3-46 første punktum og § 3-49 første ledd hvor det avgjørende er om det foreligger pliktbrudd § 3-1 og ikke om kunden er oppdragsgiver.

§ 88 *Agentens vederlagskrav*

Agenten kan ikke i den avtalen som sluttet, kreve vederlag fra andre enn den institusjonen agenten representerer.

§ 3-58 første ledd første punktum.

III. Finansrådgivere

§ 89 *Rådgiverens oppdrag*

(1) Rådgiveren plikter innenfor lovens ramme og etter beste evne å ivareta klientens interesser uten tanke på utenforliggende hensyn.

Finansrådgiver er ikke foreslått videreført som en særskilt kategori virksomhet. I likhet med gjeldede rett kan også tjenesteytere generelt, herunder finansagenter og finansmeglere, yte finansiell rådgivning som tjeneste. Det foreslås imidlertid nye regler om råd som gis en kunde i § 3-1 tredje ledd og opplysningsplikt etter § 3-38, samt særskilte krav til uavhengig rådgivning i § 3-58 første ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(2) Rådgiveren må ikke påta seg et oppdrag dersom rådgiverens personlige eller økonomiske interesse kan komme i konflikt med klientens interesse eller på annen måte ha innflytelse på dennes stilling som rådgiver.

Se § 3-58 første ledd annet punktum.

§ 89 a *Opplysningsplikt*

Før rådgiveren påtar seg et oppdrag, og i reklame og skriftlig kommunikasjon med kunden, skal rådgiveren forsikre seg om at kunden kjenner til omfanget av rådgiverens kompetanse, herunder at rådgiveren opptrer som rådgiver, der oppdraget helt eller delvis er knyttet til avtaler om kreditt, jf. § 85 annet ledd, jf. første ledd bokstav b.

Foreslås videreført i forskrift med hjemmel i § 3-3 tredje ledd for finansoppdrag generelt, se også § 3-38.

§ 90 *Rådgiverens vederlagskrav*

(1) Rådgiveren kan ikke kreve vederlag fra andre enn den klienten som har gitt oppdraget. Dersom klienten er forbruker, er vederlagskravet betinget av at vederlag er avtalt skriftlig mellom rådgiveren og klienten.

Videreføres for uavhengig rådgivningsvirksomhet i § 3-58 annet første ledd annet punktum, samt § 3-9 annet ledd bokstav c jf. § 3-12 første ledd og § 3-22 jf. § 3-28 bokstav a.

(2) Dersom klienten er forbruker og rådgiverens oppdrag helt eller delvis er knyttet til avtaler om kreditt, jf. § 85 annet ledd og første ledd bokstav b, skal rådgiveren opplyse kredittgiveren om vederlag som nevnt i denne bestemmelsens første ledd.

§ 3-58 annet ledd bokstav a.

Kapittel 7 Straff

§ 91 *Straff*

(1) Den som overtrer § 14, § 55 annet ledd eller § 46, straffes med bøter eller under særlig skjerpene omstendigheter med fengsel inntil tre måneder. På samme måte straffes den som unnlater å gi opplysninger som nevnt i §§ 15, 46 a, 59, 81 og 86, eller i bestemmelser gitt i medhold av disse paragrafene.

Se § 7-1 første ledd.

(2) Den som uaktsomt overtrer bestemmelser nevnt i første ledd, straffes med bøter.

Se § 7-2 første ledd.

Kapittel 8 *Ikrafttredelse Overgangsbestemmelser Endringer i andre lover*

§ 92 *Ikrafttredelse*

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelsene i loven skal tre i kraft til forskjellig tid.

Se § 8-1.

§ 93 *Overgangsbestemmelser*

(1) Loven gjelder for avtaler som er inngått før loven er trådt i kraft, med de særregler som er fastsatt i annet ledd eller i forskrift i medhold av tredje ledd. For eldre avtaler som er inngått med andre enn en forbruker, gjelder loven bare så langt ikke annet følger av avtalen

Se § 8-2.

(2) For eldre avtaler gjelder følgende særregler:

- a) § 3 gjelder bare så langt ikke annet uttrykkelig følger av avtalen.
- b) § 5 gjelder ikke.
- c) § 16 og § 20 annet punktum gjelder ikke.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- d) I forhold til ihendehaverklausuler som er innført i innskuddsbok i bank eller samvirkeleg ved lovens ikrafttredelse, gjelder § 17 når ett år er gått etter at loven er trådt i kraft. I forhold til slike klausuler skal endringen i § 94 nr. 1 gjelde fra det samme tidspunktet.
- e) § 18, § 19, § 21 annet ledd og § 21 fjerde ledd gjelder bare for avtaler med forbruker.
- f) § 26 annet og fjerde ledd får ikke anvendelse på eldre avtaler om belastningsfullmakt. § 26 femte ledd gjelder bare for avtaler med forbruker.
- g) § 29 første ledd gjelder bare så langt ikke annet følger av kontoavtalen eller av en eldre avtale om motregningsrett.
- h) §§ 34 til 37 gjelder for misbruk som er skjedd etter at loven er trådt i kraft.
- i) § 38 og § 39 gjelder bare så langt ikke annet følger av avtalen mellom betaleren og betalingsmottakeren.
- j) §§ 40 til 43 gjelder ved betalingsoverføringer som er påbegynt etter at loven er trådt i kraft.
- k) § 45 første ledd, § 45 annet ledd annet punktum, § 49 første ledd og § 50 gjelder bare for avtaler med forbruker.
- l) § 48, § 53 annet ledd tredje punktum, § 54 første ledd annet punktum og § 54 tredje ledd gjelder ikke.
- m) § 53 første ledd gjelder bare så langt ikke annet følger av avtalen.
- n) § 58 annet punktum gjelder bare når kausjonisten er forbruker.
- o) § 61, § 66 tredje ledd og § 67 fjerde ledd gjelder ikke.
- p) §§ 62 til 66 gjelder bare når kausjonisten er forbruker.
- q) § 67 annet ledd, jf. tredje ledd, gjelder bare når kausjonisten er forbruker og bare i forhold til nedbetaling som etter låneavtalen skal skje etter at loven er trådt i kraft.
- r) § 71 gjelder bare når kausjonisten er forbruker. Bestemmelsen gjelder ikke dersom det er rettet krav mot kausjonisten før loven er trådt i kraft.
- s) §§ 72 og 73 gjelder bare når kausjonisten er forbruker. Bestemmelsene gjelder ikke for renter og kostnader som er påløpt før loven er trådt i kraft.
- t) § 74 gjelder bare når kausjonisten er forbruker.
- u) Kapittel 5 og 6 gjelder i den utstrekning oppdraget utføres eller finansavtalen inngås etter at loven er trådt i kraft.
- v) § 94 nr. 2 gjelder for fordringer som ikke er foreldet før loven tar til å gjelde.
- w) § 94 nr. 5, endringen i tvangsfullbyrdelsesloven § 9-2, gjelder ikke for eldre avtaler om salgspant.

(3) Kongen kan gi ytterligere overgangsregler i forskrift.

Vedlegg 2

Lovspeil angrerettloven

Lov 20. juni 2014 nr. 27 om opplysningsplikt og angrerett ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler (angrerettloven)

Kapittel 1 Alminnelige bestemmelser

Departementets merknad

§ 1 Virkeområde

Loven gjelder ved salg av varer og tjenester til forbruker, når den næringsdrivende opptre i næringsvirksomhet, og avtalen inngås ved fjernsalg eller salg utenom faste forretningslokaler.

Se §§ 1-1 og 1-2 loven har et videre virkeområde enn angrerettloven. Se nærmere omtale i punkt 4.

Lovens kapittel 2 til 5 og §§ 41 og 42 gjelder også den som i næringsvirksomhet opptre på vegne av en ikke-næringsdrivende selger eller tjenesteyter i situasjoner som nevnt i første ledd.

Loven gjelder for Svalbard og Jan Mayen. Departementet kan likevel i forskrift bestemme at hele eller deler av loven ikke skal gjelde, og gi særlige regler av hensyn til de stedlige forhold.

§ 2 Unntak fra lovens virkeområde

Loven gjelder ikke for:

- avtaler om salg av varer og andre tjenester enn finansielle tjenester fra salgsmaskiner og automatiserte forretningslokaler,
- avtaler om salg eller oppføring av fast eiendom og avtaler som gjelder rettigheter i fast eiendom, med unntak av utleie. Som salg av fast eiendom regnes også salg av adkomstdokumenter med tilknyttet leierett eller boret i bolig,
- avtaler som omfattes av lov om avtaler om deltidsbruksrett og langtidsferieprodukter mv. (tidspartloven),
- avtaler om pakkereiser, jf. pakkereiseloven § 6,
- avtaler om persontransporttjenester. Kravene i § 16 får likevel anvendelse,
- avtaler som er inngått med ekomtilbyder gjennom offentlig tilgjengelige betalingstelefoner for bruk av disse, eller som er inngått for bruk av én enkelt telefon-, Internett-, eller telefaksforbindelse opprettet av en forbruker,
- avtaler om salg av varer og andre tjenester enn finansielle tjenester utenom faste forretningslokaler når den samlede kontraktssummen, inkludert frakt- og tilleggskostnader som forbrukeren skal betale, er 300 kr eller mindre.

Se §§ 1-1 og 1-2 loven har et videre virkeområde enn angrerettloven. Se nærmere omtale i punkt 4.

§ 3 Ufravikelighet

Loven kan ikke fravikes ved avtale til ulempe for en forbruker.

Se § 1-9 og punkt 4.5.1.

§ 4 Forholdet til annet regelverk

Loven medfører ingen begrensninger i opplysningsplikt eller krav til avtalen som følger av andre regler.

For finansielle tjenester fremgår det samme av § 3-1 første ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 5 Definisjoner

I loven menes med:

- a) forbruker: fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet, Se § 1-4 første ledd.
- b) fjernsalg: avtale inngått ved organisert ordning for salg eller tjenesteyting uten at den næringsdrivende og forbrukeren er fysisk til stede samtidig, og der inngåelse av avtale skjer utelukkende ved bruk av fjernkommunikasjonsmidler, Se § 1-8 annet ledd.
- c) faste forretningslokaler: sted for detaljsalg der den næringsdrivende utøver sin faste virksomhet, eller flyttbare forretningslokaler for detaljsalg der den næringsdrivende vanligvis utøver sin virksomhet, Se § 1-8 første ledd.
- d) avtale inngått utenom faste forretningslokaler: avtale der forbrukeren inngår avtale eller fremsetter tilbud i nærvær av den næringsdrivende på annet sted enn dennes faste forretningslokaler, samt avtale inngått i den næringsdrivendes faste forretningslokaler eller gjennom et fjernkommunikasjonsmiddel umiddelbart etter en personlig og individuelt rettet henvendelse til forbrukeren i en situasjon som omfattes av første alternativ, Se 1-8 første ledd.
- e) finansiell tjeneste: banktjeneste, kredittjeneste, forsikringstjeneste, individuell pensjonstjeneste, investeringstjeneste, eller betalingstjeneste, Se § 1-3 annet ledd.
- f) varig medium: enhver innretning som gjør forbrukeren eller den næringsdrivende i stand til å lagre opplysninger på en slik måte at opplysningene i fremtiden er tilgjengelige i uendret form, Se § 3-2 fjerde ledd.
- g) tilknyttet avtale: avtale der forbrukeren mottar varer eller tjenester i forbindelse med en fjernsalgsavtale eller en avtale inngått utenom faste forretningslokaler, og der varene leveres eller tjenestene ytes av den næringsdrivende eller en tredjeperson på grunnlag av en ordning mellom en tredjeperson og den næringsdrivende,
- h) offentlig auksjon: salgsmetode der varer eller tjenester tilbys av den næringsdrivende til forbrukere, der forbrukeren er personlig til stede eller har mulighet til å være til stede, ved en åpen, konkurransebasert budprosedyre som ledes av en auksjonarius, og der budgiveren som får tilslaget, må kjøpe varene eller tjenestene,
- i) digitalt innhold: data som blir fremstilt og levert i digital form.

§ 6 Fristberegning

Når en frist uttrykt i dager skal beregnes fra det tidspunkt en hendelse inntreffer eller en handling finner sted, skal den dag hendelsen inntreffer eller handlingen finner sted, ikke anses som en del av fristen.

Alle kalenderdager medregnes i en frist. Ender en frist på en lørdag, helligdag eller høytidsdag forlenges den til nærmeste virkedag.

§ 7 Bevisbyrde

Den næringsdrivende har bevisbyrden for at opplysningsplikten i §§ 3-5 til 3-7, §§ 8 til 16 og § 18 er oppfylt. Konsumeres av §§ 3-5 til 3-7.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Kapittel 7 Regler om opplysningsplikt og avtalebekreftelse for fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler av finansielle tjenester

§ 28 Opplysningsplikt før avtaleinngåelse ved fjernsalg av finansielle tjenester

I rimelig tid før det blir inngått en fjernsalgsavtale som gjelder finansielle tjenester, skal den næringsdrivende gi forbrukeren opplysninger om:

a) den næringsdrivendes navn, organisasjonsnummer og ervervsmessige hovedaktivitet og den næringsdrivendes geografiske adresse. Har en utenlandsk næringsdrivende en representant her i landet, eller for øvrig representeres overfor forbrukeren av en annen næringsdrivende, skal forbrukeren ha tilsvarende opplysninger om representanten,	Se § 3-11 22 første jf. annet ledd.
b) eventuelle godkjenningsordninger som virksomheten er underlagt og opplysninger om den relevante tilsynsmyndigheten,	Se § 3-24 bokstav d.
c) den finansielle tjenestens viktigste egenskaper,	Se § 3-27 bokstav a.
d) eventuelle særskilte risikoer knyttet til det finansielle instrumentet eller til operasjoner som skal utføres. Er tjenestens pris avhengig av svingninger i finansmarkedene, skal det opplyses om dette og om at historisk verdiutvikling og avkastning ikke kan brukes som indikator på framtidig utvikling og avkastning,	Se § 3-27 bokstav c og § 3-28 bokstav b.
e) den samlede prisen forbrukeren skal betale, inklusive provisjoner, gebyrer og alle skatter og avgifter som betales gjennom den næringsdrivende, og spesifikasjon av alle enkeltelementer i prisen. Kan det ikke opplyses om nøyaktig pris, skal det opplyses om utregningsgrunnlaget,	Se § 3-28 bokstav a.
f) at det kan finnes andre avgifter og/eller kostnader som ikke betales gjennom eller blir pålagt gjennom den næringsdrivende,	Se § 3-28 bokstav f.
g) eventuelle grenser for hvor lenge opplysningene er gyldige,	Se § 3-25 bokstav d.
h) ordninger for betaling og for oppfylling av avtalen,	Se § 3-28 bokstav g.
i) eventuelle særlige tilleggskostnader som belastes forbrukeren ved bruk av fjernkommunikasjonsmetoden,	Se § 3-28 bokstav f.
j) hvorvidt forbrukeren har angrerett eller ikke, den eventuelle angrefristens lengde, vilkår for å bruke angreretten, herunder hvilket beløp forbrukeren kan bli avkrevd ved bruk av angreretten,	Se § 3-25 bokstav h.
k) hvordan angreretten kan brukes, blant annet hvilken adresse melding om bruk av angreretten kan sendes til, samt om følgene av å ikke bruke angreretten,	Se § 3-25 bokstav h.
l) avtalens korteste varighet for avtaler om løpende eller tilbakevendende finansielle tjenester,	Se § 3-25 bokstav f.
m) eventuelle rettigheter avtalen gir partene til førtidig eller ensidig å avslutte avtaleforholdet, herunder eventuelle vederlag som pålegges i henhold til avtalen i slike tilfelle,	Se 3-25 bokstav g.
n) navnet på den medlemsstaten eller medlemsstatene hvis lover er brukt av den næringsdrivende som grunnlag for å kontakte forbrukeren før avtalen inngås,	Se § 3-26 bokstav c.
o) eventuelle lovvalgs- eller vernetingsbestemmelser i avtalen,	Se § 3-26 bokstav a.
p) på hvilket eller hvilke språk avtalevilkårene og forhåndsopplysningene nevnt i denne bestemmelsen finnes, samt på hvilket eller hvilke språk den næringsdrivende, med samtykke fra forbrukeren, forplikter seg til å kommunisere så lenge avtalen løper,	Se § 3-25 bokstav c.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- q) muligheten for å få løst eventuelle tvister med den næringsdrivende utenfor domstolene og hvordan forbrukere eventuelt kan bruke ordningene, Se § 3-26 bokstav b.
- r) garantifond eller erstatningsordninger som ikke er omfattet av direktiv 94/19/EF om innskuddsgarantiordninger og direktiv 97/9/EF om erstatningsordninger for investorer.a Se § 3-27 bokstav d.
- Hvis fjernsalgsavtalen gjelder betalingstjenester som definert i finansavtaleloven § 11, skal den næringsdrivende istedenfor opplysninger som nevnt i første ledd bokstav a, b, c, e, l, m, o, p og q gi opplysningene nevnt i finansavtaleloven § 15 annet ledd, eventuelt opplysningene nevnt i finansavtaleloven § 23 første ledd hvis det gjelder en enkeltstående betalingstransaksjon som ikke er omfattet av en rammeavtale. Konsumeres av § 3-22. Se også § 3-32.
- Opplysningene skal gis på en klar og forståelig måte og i en form som er tilpasset den fjernkommunikasjonsmetoden som er brukt. Det skal tas særskilt hensyn til behovet for beskyttelse av personer uten rettslig handleevne, som for eksempel mindreårige. Der markedsføringen er rettet til norske forbrukere, skal opplysningene være på norsk. Hvis den næringsdrivende ikke gir alle opplysningene i markedsføringen, skal det opplyses om hvor forbrukeren kan få dem. Se § 3-23 annet ledd jf. § 3-1 annet ledd. Annet til tredje punktum anses konsumert av § 3-1.
- Forutsatt at forbrukeren uttrykkelig har gitt sitt samtykke til dette, kan den næringsdrivende i telefonsamtaler nøye seg med å gi opplysningene nevnt i første ledd bokstav a, c, d, e, f og j. Den næringsdrivende skal i så fall informere forbrukeren om at flere opplysninger er tilgjengelige på forespørsel, og hva slags opplysninger dette er. Den næringsdrivende skal uansett gi fullstendige opplysninger etter første ledd skriftlig på varig medium på det tidspunktet som følger av reglene i § 30 første ledd. Se § 3-29 første ledd.
- Hvis det utføres flere separate transaksjoner av samme type mellom de samme partene uten at det foreligger noen innledende avtale om tjenesten, gjelder bestemmelsen her bare for den første transaksjonen. Hvis det går mer enn ett år mellom transaksjonene, skal opplysningene likevel gis på nytt. Se § 3-22 femte ledd.
- Ved uanmodet tilbud fremsatt på telefon blir forbrukeren ikke bundet før han eller hun har akseptert tilbudet skriftlig. Dette skal den næringsdrivende gi forbrukeren skriftlig opplysning om før denne blir bundet av en fjernsalgsavtale. Dette gjelder ikke ved fjernsalg av betalingstjenester som definert i finansavtaleloven § 11. Se § 3-9 annet ledd bokstav c jf. tredje ledd. Se også § 3-13 fjerde ledd, samt § 3-39 første ledd bokstav e.
- § 29 Forskrift**
- Departementet kan i forskrift fastsette at den næringsdrivende plikter å gi ytterligere opplysninger enn de som er angitt i § 28. Se § 3-22 sjettede ledd.
- Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om hvordan opplysningsplikten etter § 28 skal oppfylles. Se § 3-23 fjerde ledd.
- § 30 Opplysninger og avtalevilkår på varig medium ved fjernsalg av finansielle tjenester**
- I rimelig tid før avtale blir inngått skal den næringsdrivende gi forbrukeren alle avtalevilkår og alle opplysninger etter § 28 første ledd skriftlig på et varig medium som forbrukeren råder over. Hvis avtalen inngås på forbrukerens oppfordring og det brukes en fjernkommunikasjonsmetode som ikke gjør det mulig å gi avtalevilkår og opplysninger på varig medium før avtaleinngåelsen, skal den næringsdrivende oppfylle sine forpliktelser straks etter at avtalen er inngått. Konsumeres av § 3-22. Siste punktum gjenfinnes i § 3-39 første ledd bokstav c.
- § 28 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

§ 31 Rett for forbrukeren til ved fjernsalg av finansielle tjenester å få avtalevilkår på papir og til å bytte fjernkommunikasjonsmetode

Forbrukeren kan når som helst under avtaleforholdet be om å få avtalevilkårene på papir.

Se § 3-22 fjerde ledd, samt § 3-9.

Forbrukeren har rett til å bytte til en annen fjernkommunikasjonsmetode, med mindre dette er i strid med avtalen eller den typen finansiell tjeneste som ytes.

Ikke viderført, se likevel § 3-1 annet ledd første punktum.

§ 32 Opplysninger på varig medium ved salg av finansielle tjenester utenom faste forretningslokaler

I forbindelse med inngåelse av en avtale om finansielle tjenester utenom faste forretningslokaler, skal den næringsdrivende gi forbrukeren opplysninger som nevnt i § 28 første ledd bokstav j og k skriftlig på et varig medium som forbrukeren råder over.

Se § 3-22 tredje ledd tredje punktum.

§ 33 Forskrift

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om krav til oppfyllelse av opplysningsplikten etter §§ 30 og 32, herunder at opplysninger om angreretten skal gis ved bruk av et angreskjema fastsatt av departementet.

Se § 3-22 sjette ledd, § 3-23 fjerde ledd, § 3-33 og § 3-35.

Kapittel 8. Angrerett ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler av finansielle tjenester

§ 34 Angreretten ved fjernsalg

Forbrukeren har rett til å gå fra avtalen (angrerett) ved å gi melding til den næringsdrivende før utløpet av angrefristen, jf. annet ledd. For avtaler om livsforsikring og individuelle pensjonsavtaler er fristen 30 dager. For andre avtaler er fristen 14 dager.

Første punktum se § 3-41 annet ledd. Annet punktum se § 8-3 nr. 9.

Fristen løper fra avtalen er inngått eller, ved livsforsikringsavtaler, fra forbrukeren har fått melding om at avtalen er inngått, forutsatt at avtalevilkårene og opplysningene som kreves i § 30 første ledd er mottatt på foreskrevne måte. Dersom opplysningsplikten først oppfylles etter avtaleinngåelsen eller melding om at en livsforsikringsavtale er inngått, løper fristen fra det tidspunktet opplysningsplikten er oppfylt.

Se 3-42 annet ledd og § 8-3 nr. 9

§ 35 Unntak fra angreretten ved fjernsalg¹

Angreretten gjelder ikke for:

- tjenester der prisen avhenger av svingninger i finansmarkedet som den næringsdrivende ikke har innflytelse på og som kan forekomme i angreperioden,
- avtaler om reise- og reisegodsforsikring eller andre forsikringsavtaler med kortere varighet enn en måned,
- avtaler som etter forbrukerens uttrykkelige anmodning er blitt oppfylt av begge parter før forbrukeren utøver sin angrerett,
- kreditt som er sikret ved pant i fast eiendom eller i rettighet knyttet til fast eiendom.

Se § 3-41 annet ledd bokstav a.

Se § 8-3 nr. 9.

Se § 3-41 annet ledd bokstav b.

Ikke videreført. Se ny § 3-40 annet ledd.

§ 36 Gjennomføring av angreretten ved fjernsalg¹

Ved bruk av angreretten faller partenes plikt til å oppfylle avtalen bort. Dersom noen av partene har oppfylt deler av avtalen, skal det skje en tilbakeføring.

Se § 3-41 fjerde ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Ved bruk av angreretten kan forbrukeren kun pålegges å betale for den tjenesten som faktisk er levert. Det beløpet forbrukeren skal betale skal stå i rimelig forhold til omfanget av den tjenesten som allerede er levert sammenlignet med avtalens fulle oppfyllelse. Se § 3-44 første ledd.

Rett til betaling forutsetter at oppfyllelse av avtalen er påbegynt etter forbrukerens anmodning, og at forbrukeren er blitt opplyst om det beløpet som skal betales i henhold til reglene i § 28 bokstav j, jf. § 30 første ledd. Se § 3-44 annet ledd.

Den næringsdrivende skal snarest mulig, og senest innen 30 dager, tilbakebetale ethvert beløp som er mottatt fra forbrukeren i forbindelse med avtalen, med unntak av eventuelle beløp etter annet ledd. Fristen løper fra den dagen den næringsdrivende mottar melding om bruk av angreretten. Se § 3-34 tredje ledd.

Forbrukeren skal snarest mulig, og senest innen 30 dager, tilbakeføre ethvert beløp eller annet formuesgode som han eller hun har mottatt. Fristen løper fra den dagen forbrukeren sender melding om bruk av angreretten. Se § 3-44 fjerde ledd.

§ 37 Oppheving av visse tilknyttede avtaler¹ ved fjernsalg

Hvis det til en finansiell tjeneste er knyttet en annen fjernsalgsavtale om tjenester som skal leveres av den næringsdrivende, oppheves den andre avtalen uten at det kan kreves vederlag for opphevelsen dersom forbrukeren bruker angreretten etter § 34. Se § 3-44 femte ledd.

Første ledd gjelder tilsvarende når den tilknyttede tjenesten ytes av en annen enn den som yter den finansielle tjenesten på grunnlag av avtale mellom dem. Den som yter den finansielle tjenesten, skal i så fall gi melding til den andre næringsdrivende umiddelbart etter at melding om bruk av angreretten er mottatt fra forbrukeren. Se § 3-44 sjette ledd.

§ 38 Angreretten ved salg utenom faste forretningslokaler

Forbrukeren har rett til å gå fra avtalen ved å gi melding til den næringsdrivende innen 14 dager etter at de opplysningene som kreves etter § 32 er mottatt på foreskrevet måte. Bestemmelsene i § 20 første og tredje ledd og § 6 gjelder tilsvarende. Se § 3-42 første ledd.

Departementet kan i forskrift fastsette særlige regler om angreretten, herunder gjøre unntak fra angreretten for bestemte typer tjenester. Se § 3-41 femte ledd.

§ 39 Gjennomføring av angreretten ved salg utenom faste forretningslokaler

Ved bruk av angreretten faller partenes plikt til å oppfylle avtalen bort. Dersom noen av partene har oppfylt hele eller deler av avtalen, skal det skje en tilbakeføring. Se § 3-41 fjerde ledd.

Den næringsdrivende plikter å tilbakebetale det forbrukeren har betalt, samt eventuelt et beløp til dekning av returkostnader, senest 14 dager fra den dagen melding om bruk av angreretten er mottatt. Se § 3-45 første ledd.

Har forbrukeren mottatt varer i forbindelse med tjenesteavtalen, gjelder følgende: Se § 3-45 annet ledd.

- returkostnader bæres av den næringsdrivende, Se § 3-45 annet ledd bokstav a.
- forbrukeren kan holde varen tilbake inntil han eller hun har mottatt tilbakebetaling og eventuelt et beløp tilsvarende returkostnader fra den næringsdrivende, Se § 3-45 annet ledd bokstav b.
- når forbrukeren har mottatt det den næringsdrivende skal betale, skal forbrukeren sende eller levere varen til den næringsdrivende innen rimelig tid, Se § 3-45 annet ledd bokstav c.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- d) er varen sendt gjennom posten eller en annen selvstendig fraktfører, skal den sendes tilbake på tilsvarende måte. Dersom den næringsdrivende ikke har ordnet med hensiktsmessig returpakning, gjelder bestemmelsen i bokstav e, Se § 3-45 annet ledd bokstav d.
- e) er varen levert på annen måte, skal den stilles til den næringsdrivendes rådighet for avhenting på det stedet varen ble mottatt. Er varen i disse tilfellene levert på et annet sted enn i forbrukerens hjem, kan det avtales at varen skal sendes eller leveres på en annen måte som ikke medfører urimelig ulempe for forbrukeren, Se § 3-45 annet ledd bokstav d.
- f) forbrukeren plikter ikke å motta eller innløse en vare før den returneres til den næringsdrivende, men kan i stedet be den som leverer varen, om å returnere den til den næringsdrivende, og Se § 3-45 annet ledd bokstav f.
- g) dersom forbrukeren har gitt melding til den næringsdrivende om at varen kan hentes i henhold til bokstav e, og dette ikke skjer innen tre måneder fra meldingen er mottatt, tilfaller den forbrukeren vederlagsfritt. Se § 3-45 annet ledd bokstav g.
- Bestemmelsene i § 27 første ledd første punktum og annet ledd gjelder tilsvarende. Se § 3-45 tredje ledd.

§ 40 *Angrerett ved kredittavtaler*

For angrerett ved kredittavtaler etter finansavtaleloven gjelder finansavtaleloven § 51 b. Se § 3-45 tredje ledd.

Kapittel 9 Håndheving og sanksjoner

§ 41 *Tilsyn og håndheving*

Forbrukertilsynet og Markedsrådet skal føre kontroll med at bestemmelser i, eller bestemmelser gitt i medhold av denne loven, overholdes. Kontrollen utøves i samsvar med reglene i markedsføringsloven §§ 32 til 42. Konsumeres av § 3-55.

§ 42 *Overtredelsesgebyr*

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av § 8 første og tredje ledd, § 10 første ledd, § 11, § 14, § 15, § 16 første og annet ledd, § 17, § 18, § 24 første ledd, § 28, § 30, § 32, § 36 fjerde ledd, § 39 annet ledd, eller av forskrift i medhold av § 8 eller § 29, som anses som vesentlig eller har skjedd gjentatte ganger, kan det fastsettes et overtredelsesgebyr som den som vedtaket retter seg mot, skal betale. Ved vedtak om overtredelsesgebyr gjelder markedsføringsloven § 43 annet og tredje ledd tilsvarende. Se § 7-2.

Departementet kan ved forskrift gi nærmere regler om illeggelse av tvangsmulkt og utmåling av overtredelsesgebyr.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Vedlegg 3

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/65/EF av 23. september 2002 om fjernsal av finansielle tenester til forbrukarar, og om endring av rådsdirektiv 90/619/EØF og av direktiv 97/7/EF og 98/27/EF⁽¹⁾

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN
EUROPEISKE UNIONEN HAR –

med tilvising til traktaten om skipinga av Det europeiske fellesskapet, særleg artikkel 47 nr. 2, artikkel 55 og 95,

med tilvising til framlegget frå Kommisjonen,⁽²⁾

med tilvising til fråsegna frå Økonomi- og sosialutvalet,⁽³⁾

etter den framgangsmåten som er fastsett i artikkel 251 i traktaten,⁽⁴⁾

og ut frå desse synsmåtane:

- 1) For å verkeleggjere måla for den indre marknaden er det viktig å vedta tiltak med sikte på ei gradvis konsolidering av denne marknaden, og desse tiltaka må medverke til eit høgt nivå for forbrukarvern i samsvar med artikkel 95 og 153 i traktaten.
- 2) Fjernsal av finansielle tenester vil utgjere eit av dei viktigaste konkrete resultatane av gjennomføringa av den indre marknaden, både for forbrukarar og ytarar av finansielle tenester.

¹ Denne fellesskapsrettsakten, kunngjort i EFT L 271 av 9.10.2002, s. 16, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 47/2003 av 16. mai 2003 om endring av EØS-avtalens vedlegg IX (Finansielle tenester) og vedlegg XIX (Forbrukervern), se EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende nr. 39 av 31.7.2003, s. 12.

² TEF C 385 av 11.12.1998, s. 10, og TEF C 177 E av 27.6.2000, s. 21.

³ TEF C 169 av 16.6.1999, s. 43.

⁴ Europaparlamentsfråsegn av 5. mai 1999 (TEF C 279 av 1.10.1999, s. 207), felles haldning frå Rådet av 19. desember 2001 (TEF C 58 E av 5.3.2002, s. 32) og europaparlamentsavgjerd av 14. mai 2002 (enno ikkje offentleggjort i TEF). Rådsavgjerd av 26. juni 2002 (enno ikkje offentleggjort i TEF).

- 3) Innan ramma av den indre marknaden er det i forbrukarane si interesse å ha lik tilgang til flest mogleg av dei finansielle tenestene som finst tilgjengelege i Fellesskapet, slik at dei kan velje dei tenestene som høver best for dei. For å sikre forbrukarane den svært viktige retten til å kunne velje fritt, krevst det eit høgt nivå for forbrukarvern for å auke tilliten blant forbrukarane til fjernsal.
- 4) For at den indre marknaden skal verke på ein god måte, må forbrukarane kunne forhandle om og gjere avtaler med ein tenesteytar som er etablert i andre medlemsstatar, utan omsyn til om tenesteytaren òg er etablert i den medlemsstaten der forbrukaren er busett.
- 5) Finansielle tenester har eit immaterielt preg og er difor særst godt eigna til fjernsal, og innføringa av ei rettsleg ramme for å regulere fjernsal av finansielle tenester bør auke tilliten blant forbrukarane til bruk av nye teknikkar i samband med fjernsal av finansielle tenester, t.d. elektronisk handel.
- 6) Dette direktivet bør nyttast i samsvar med traktaten og det avleidde regelverket, medrekna direktiv 2000/31/EF⁽⁵⁾ om elektronisk handel; det sistnemnde direktivet kan nyttast berre på dei transaksjonane som det omfattar.
- 7) Føremålet med dette direktivet er å nå dei måla som er nemnde ovanfor, utan at det rører ved dei fellesskapsføresegnene eller den nasjonale lovgjevinga som gjeld for fridommen til å yte tenester, eller eventuelt kontrollen til vertsstaten og/eller godkjenning- eller tilsynsordningar i medlemsstatane, der dette er i samsvar med regelverket til Fellesskapet.

⁵ TEF L 178 av 17.7.2000, s. 1.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 8) Vidare vil dette direktivet, særleg dei føresegnene som gjeld opplysningar om eventuelle vilkår i avtala med omsyn til kva lovgjeving som skal nyttast på avtala, og/eller med omsyn til kva domstol som skal ha kompetanse, ikkje verke inn på korleis rådsforordning (EF) nr. 44/2001 av 22. desember 2000 om domsmyndighet og om anerkjennelse og fullbyrding av dommer i sivile og kommersielle saker⁶) eller Roma-konvensjonen av 1980 om kva lov som skal nyttast på avtaleplikter, skal nyttast på fjernsal av finansielle tenester.
- 9) Verkeleggjeringa av måla i handlingsplanen for finansielle tenester krev eit høgare nivå for forbrukarvern på visse område. Dette inneber ei større tilnærming, særleg når det gjeld kollektive investeringsfond som ikkje er harmoniserte, åtferdsreglar for investeringstenester og forbrukarkredittar. I påvente av at ei slik tilnærming skal oppnåast bør det haldast ved lag eit høgt nivå for forbrukarvern.
- 10) Europaparlaments- og rådsdirektiv 97/7/EF av 20. mai 1997 om forbrukarvern ved fjernsalgsavtaler⁷) inneheld dei viktigaste føresegnene som skal nyttast på avtaler om fjernsal av varer eller tenester som er gjorde mellom ein seljar eller tenesteytar og ein forbrukar. Finansielle tenester er ikkje omfatta av det nemnde direktivet.
- 11) Innan ramma av den vurderinga som er gjort med sikte på å slå fast kva særlege tiltak som trengst på området finansielle tenester, har Kommisjonen oppmoda alle dei partane som det gjeld, om å leggje fram synspunkta sine, særleg i samband med utarbeidinga av grønboka «Finansielle tenester – å oppfylle forventningane til forbrukarane». Dei samråda som vart haldne i samband med dette, synte at forbrukarvernet må styrkjast på dette området. Kommisjonen har difor kome fram til at han vil gjere eit særskilt framlegg som gjeld fjernsal av finansielle tenester.
- 12) Dersom medlemsstatane vedtek reglar for fjernsal av finansielle tenester til forbrukarane som er motstridande eller ulike, kan dette ha ein negativ innverknad på verkemåten til den indre marknaden og på konkurransen mellom føretaka på denne marknaden. Difor må det innførast felles reglar på fellesskapsplan på dette området, utan at det all-
- menne forbrukarvernet i medlemsstatane vert dårlegare.
- 13) Ved dette direktivet bør det sikrast eit høgt nivå for forbrukarvern, med sikte på å sikre fri rørsle for finansielle tenester. På dei områda som vert harmoniserte ved dette direktivet, bør det ikkje vere mogleg for medlemsstatane å vedta andre føresegner enn dei som er fastsette i direktivet, med mindre noko anna er uttrykkjeleg nemnt i direktivet.
- 14) Dette direktivet omfattar alle finansielle tenester som kan ytast ved fjernsal. Visse finansielle tenester er likevel regulerte ved særlege føresegner i fellesskapsregelverket som vil halde fram med å gjelde for dei aktuelle tenestene. Det bør likevel fastsetjast prinsipp for fjernsal av slike tenester.
- 15) Fjernsalsavtaler inneber bruk av fjernkommunikasjonsmiddel som vert nytta som del av ei ordning for fjernsal eller fjerntenesteyting utan at tenesteytaren og forbrukaren er til stades samstundes. Den stadige vidareutviklinga av desse kommunikasjonsmidla krev at det vert fastsett kva prinsipp som skal gjelde, òg for middel som enno vert nytta berre i eit avgrensa omfang. Fjernsalsavtaler er difor avtaler som det vert gjeve tilbod om, som vert forhandla og som vert gjorde på avstand.
- 16) Ei og same avtale som omfattar fleire påfølgjande operasjonar eller separate operasjonar av same type som finn stad over eit visst tidsrom, kan verte vurderte ulikt rettsleg i dei ulike medlemsstatane, men det er viktig at dette direktivt vert nytta på same måten i alle medlemsstatane. For å nå dette målet bør dette direktivet nyttast på den første av fleire påfølgjande operasjonar eller separate operasjonar av same type som finn stad over eit visst tidsrom, som kan reknast for å utgjere ein heilskap, utan omsyn til om operasjonen eller serien av operasjonar er omfatta av éi og same avtale eller av fleire påfølgjande avtaler.
- 17) Ei «innleiande avtale om tenester» kan t.d. omfatte opning av bankkonto, nyskaffing av kredittkort eller avtale om porteføljeforvaltning, og «operasjonar» kan t.d. omfatte innskott eller uttak av pengar til eller frå bankkontoen, betaling med kredittkort eller transaksjonar innan rammene av ei avtale om porteføljeforvaltning. Dersom nye element skal leggjast til ei innleiande avtale om tenester, t.d. høve til å nytte eit elektronisk betalingsmiddel saman med ein eksisterande bankkonto, er dette ikkje å rekne som ein «operasjon», men som ei tilleggssavtale som dette direktivet

⁶ TEF L 12 av 16.1.2001, s. 1.

⁷ TEF L 144 av 4.6.1997, s. 19.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- skal nyttast på. Teikning av nye delar i det same kollektive investeringsfondet vert rekna for å vere ein «påfølgjande operasjon av same type».
- 18) Ettersom dette direktivet omfattar ei ordning for tenesteyting som er organisert av ytaren av finansielle tenester, vil tilfeldig yting av tenester utanfor ein forretningsstruktur som har som føremål å gjere avtaler om fjernsal, ikkje høyre inn under verkeområdet til direktivet.
  - 19) Tenesteytaren er den personen som yter tenester ved fjernsal. Likevel bør dette direktivet òg nyttast dersom eitt av stadia i samband med salet medfører bruk av ein mellommann. Ut frå typen og omfanget av ein slik medverknad bør dei relevante føresegnene i dette direktivet nyttast på slike mellommenn, utan omsyn til kva rettsleg status dei har.
  - 20) Varige medium omfattar særleg diskettar, CD-ROM, DVD og harddisken i datamaskina til forbrukaren der den elektroniske posten er lagra, men dei omfattar ikkje nettstader på Internett, med mindre desse oppfyller kriteria i definisjonen av eit varig medium.
  - 21) Bruk av fjernkommunikasjonsmiddel bør ikkje føre til urettkomne avgrensingar i informasjonen til kunden. Av omsyn til klarleiken er det i dette direktivet fastsett krav som er naudsynte for å sikre at forbrukaren får fullnøyande informasjon, både før og etter at avtala er gjord. Før avtala vert gjord, bør forbrukaren få dei førehandsopplysningane som er naudsynte for å kunne vurdere skikkeleg den finansielle tenesta som han eller ho har fått tilbod om, og såleis gjere eit val ut frå gode kunnskapar. Tenesteytaren bør gjere det uttrykkeleg klart kor lenge det aktuelle tilbodet står ved lag.
  - 22) Dei opplysningane som er nemnde i dette direktivet, omfattar allmenne opplysningar som gjeld for alle typar finansielle tenester. Andre krav til opplysningar om ei særskild finansiell teneste, t.d. om kva ein forsikringspolise dekkjer, er ikkje førde opp berre i dette direktivet. Denne typen opplysningar bør gjevast i samsvar med relevant fellesskapsregelverk eller nasjonal lovgjeving som er vedteken i samsvar med fellesskapsretten.
  - 23) For å oppnå eit best mogleg forbrukarvern er det viktig at forbrukaren vert orientert på ein tilfredsstillande måte om føresegnene i dette direktivet og om eventuelle åtferdsreglar som finst på dette området, og om retten til å gå frå ei avtale.
  - 24) Dersom angreretten ikkje kan nyttast fordi forbrukaren uttrykkeleg har kravd at avtala vert oppfylt, bør tenesteytaren melde frå til forbrukaren om dette.
  - 25) Forbrukarane bør ha vern mot tenester som dei ikkje har bede om. Forbrukarane bør vere fritekne for alle plikter i samband med slike tenester, og mangel på svar bør ikkje reknast som eit samtykke frå forbrukaren si side. Denne føresegna må likevel ikkje hindre at gyldige avtaler som er gjorde mellom partane, kan lengjast stillteiane dersom lovgjevinga i medlemsstatane tillèt ei slik stillteiane lenging.
  - 26) Medlemsstatane bør setje i verk dei tiltaka som er naudsynte for på ein effektiv måte å verne forbrukarar som ikkje ønskjer å verte kontakta gjennom visse kommunikasjonsmiddel eller til visse tider. Dette direktivet rører ikkje ved dei særlege vernetiltaka som står til rådvelde for forbrukarane etter fellesskapsregelverket om personvern og vern av personopplysningar.
  - 27) For å verne forbrukarane er det naudsynt med høvelege og effektive framgangsmåtar for handsaming av klager og tvistar i medlemsstatane med sikte på å løyse eventuelle tvistar mellom tenesteytarar og forbrukarar, og der det er føremålstenleg bør eksisterande framgangsmåtar nyttast til dette.
  - 28) Medlemsstatane bør oppmode offentlege eller private organ som er skipa for å løyse utanrettslege tvistar, om å samarbeide om å løyse tvistar over landegrensene. Eit slikt samarbeid kunne særleg gjere det mogleg for forbrukarane å leggje fram for utanrettslege organ i medlemsstaten der dei er busette, klager som gjeld tenesteytarar som er etablerte i andre medlemsstatar. Skipinga av FIN-NET gjev betre hjelp til forbrukarar som nyttar tenester over landegrensene.
  - 29) Dette direktivet rører ikkje ved den retten medlemsstatane har, i samsvar med fellesskapsretten, til å utvide det vernet som dette direktivet gjev, til å gjelde for ideelle organisasjonar og til personar som nyttar seg av finansielle tenester for å verte sjølvstendig næringsdrivande.
  - 30) Dette direktivet bør òg omfatte tilfelle der den nasjonale lovgjevinga gjer det mogleg for forbrukaren å gje ei bindande avtalemessig fråsegn.
  - 31) Føresegnene i dette direktivet om kva språk tenesteytaren skal velje, bør ikkje verke inn på dei føresegnene i den nasjonale lovgje-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- vinga om val av språk som er vedtekne i samsvar med fellesskapsretten.
- 32) Fellesskapet og medlemsstatane har innan ramma av Generalavtala om handel med tenester (GATS) plikta seg til å gjere det mogleg for forbrukarane å kjøpe bank- og investeringstenester i utlandet. Etter GATS har medlemsstatane høve til å gjere tilsynsmessige tiltak, medrekna tiltak for å verne investorar, innskyttarar, forsikringstakarar og personar som har ei finansiell teneste utestående frå tenesteytaren. Slike tiltak bør ikkje påleggje restriksjonar som går ut over det som krevst for å sikre forbrukarvernet.
- 33) Med sikte på vedtakinga av dette direktivet er det naudsynt å tilpasse verkeområdet til direktiv 97/7/EF og europaparlaments- og rådsdirektiv 98/27/EF av 19. mai 1998 om nedlegging av forbod med omsyn til vern av forbrukarinteresser⁽⁸⁾ og verkeområdet for oppseiingsfristen i rådsdirektiv 90/619/EØF av 8. november 1990 om samordning av lover og forskrifter om direkte livsforsikring, om fastsettelse av bestemmelser for å lette den faktiske utøvelse av adgang til å yte tenester og om endring av direktiv 79/267/EØF.⁽⁹⁾
- 34) Ettersom måla for dette direktivet, som er å innføre felles reglar for fjernsal av finansielle tenester til forbrukarane, ikkje i tilstrekkeleg grad kan nåast av medlemsstatane og difor betre kan nåast på fellesskapsplan, kan Fellesskapet vedta tiltak i samsvar med nærleiksprinsippet slik det er fastsett i artikkel 5 i traktaten. I samsvar med prinsippet om rimeleg samhøve, slik det er fastsett i den nemnde artikkelen, går ikkje dette direktivet lenger enn det som er naudsynt for å nå dette målet –

⁸ TEF L 166 av 11.6.1998, s. 51. Direktivet sist endra ved direktiv 2000/31/EF (TEF L 178 av 17.7.2001, s. 1).

⁹ TEF L 330 av 29.11.1990, s. 50. Direktivet sist endra ved direktiv 92/96/EØF (TEF L 360 av 9.12.1992, s. 1).

VEDTEKE DETTE DIREKTIVET:

Artikkel 1

Føremål og verkeområde

1. Føremålet med dette direktivet er å tilnærme lovene og forskriftene til medlemsstatane med omsyn til fjernsal av finansielle tenester til forbrukarane.
2. For avtaler om finansielle tenester som omfattar ei innleiande avtale om tenesteyting, følgd av påfølgjande operasjonar eller av ein serie separate operasjonar av same type som finn stad over eit visst tidsrom, skal føresegnene i dette direktivet nyttast berre på den innleiande avtala.

Dersom det ikkje ligg føre ei innleiande avtale om tenesteyting, men dei påfølgjande operasjonane eller dei separate operasjonane av same type som finn stad over eit visst tidsrom, vert utførde mellom dei same avtalepartane, gjeld artikkel 3 og 4 berre for den første operasjonen. Dersom det likevel går meir enn eitt år før det vert utført nokon operasjon av same type, skal den neste operasjonen reknast som den første i ein ny serie av operasjonar, og følgjeleg skal artikkel 3 og 4 gjelde.

Departementets merknad

Se § 3-55 femte ledd.

Artikkel 2

Definisjonar

I dette direktivet tyder

- a) «fjernsalsavtale» alle avtaler om finansielle tenester som vert gjorde mellom ein tenesteytar og ein forbrukar innan ramma av ei ordning for fjernsal eller fjerntenesteyting, og som er lagde til rette av tenesteytaren, som i samband med avtala berre nyttar eitt eller fleire fjernkommunikasjonsmiddel inntil og medrekna tidspunktet då avtala vert gjord,

Se § 1-8 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- b) «finansiell teneste» alle bank-, kreditt- og forsikringstenester og tenester i samband med individuelle pensjonar, investering eller betaling, Se § 1-3 annet ledd.
- c) «tenesteytar» alle offentlege eller private fysiske eller juridiske personar som gjennom fjernsalsavtaler yter tenester innan rammene av handels- eller yrkesverksemda si, Se 1-3 tredje ledd.
- d) «forbrukar» alle fysiske personar som i fjernsalsavtaler som er omfatta av dette direktivet, handlar utanfor rammene av handels- eller yrkesverksemda si, Se § 1-4 første ledd. Ved boliglån eller boligkausjon regnes enhver fysisk person som forbruker etter lovforslaget.
- e) «fjernkommunikasjonsmiddel» alle middel som utan at tenesteytaren og forbrukaren er til stades samstundes, kan nyttast til fjernsal av ei teneste mellom desse partane,
- f) «varig medium» alle medium som gjer det mogleg for forbrukaren å lagre opplysningar som er retta til han eller henne personleg, på ein slik måte at opplysningane er tilgjengelege til framtidig bruk i eit tidsrom som høver til føremålet med dei, og som gjev høve til uendra attgjeving av dei lagra opplysningane,
- g) «formidlar eller leverandør av fjernkommunikasjonsmiddel» alle offentlege eller private fysiske eller juridiske personar som innan rammene av handels- eller yrkesverksemda si stiller eitt eller fleire fjernkommunikasjonsmiddel til rådvelde for tenesteytarane. Konsumeres av «skriftlig dokument» definert i i § 3-2 fjerde ledd.

Artikkel 3

Opplysningar til forbrukaren før fjernsalsavtala vert gjord

I rimeleg tid før forbrukaren vert bunden av ei fjernsalsavtale eller eit tilbod, skal han eller ho gjevast følgjande opplysningar om:

- 1) tenesteytaren
  - a) opplysningar om identiteten og hovudverksemda til tenesteytaren, den geografiske adressa der tenesteytaren er etablert og alle andre geografiske adresser som er relevante for tilhøvet mellom forbrukaren og tenesteytaren, Se § 3-22 første jf. annet ledd. Se § 3-24 bokstav a og b.
  - b) opplysningar om identiteten til representanten til tenesteytaren som er etablert i medlemsstaten der forbrukaren er busett, og den geografiske adressa som er relevant for tilhøvet mellom forbrukaren og representanten, når ein slik representant finst, Se § 3-24 bokstav b.
  - c) dersom forbrukaren handlar med ein annan næringsdrivande enn tenesteytaren, skal det gjevast opplysningar om identiteten til denne personen, i kva eigenskap han eller ho handlar på vegner av tenesteytaren overfor forbrukaren og om den geografiske adressa som er relevant for tilhøvet mellom forbrukaren og den næringsdrivande, Se § 3-24 bokstav f.
  - d) dersom tenesteytaren er førd opp i eit handelsregister eller liknande offentleg register, skal det gjevast opplysningar om kva handelsregister som tenesteytaren er førd opp i, saman med registreringsnummeret til tenesteytaren eller tilsvarande opplysningar som identifiserer tenesteytaren i dette registeret, Se § 3-24 bokstav e.
  - e) dersom verksemda til tenesteytaren er underlagd ei godkjenningsordning, skal det gjevast opplysningar om den relevante tilsynsstyresmakta, Se § 3-24 bokstav d.
- 2) den finansielle tenesta
  - a) opplysningar om dei viktigaste eigenskapane til den finansielle tenesta, Se § 3-27 bokstav e.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- b) opplysningar om den samla prisen som forbrukaren skal betale tenesteytaren for den finansielle tenesta, medrekna alle provisjonar, gebyr og kostnader, og dessutan alle skattar og avgifter som vert betalte gjennom tenesteytaren, eller dersom det ikkje kan opplysast om nokon nøyaktig pris, opplysningar om grunnlaget for utrekning av prisen, slik at forbrukaren kan kontrollere dette, Se § 3-28 bokstav a.
- c) dersom det er aktuelt, opplysningar om at den finansielle tenesta er knytt til instrument som inneber særlege risikoar ut frå eigenskapane sine eller ut frå dei operasjonane som skal utførast, eller som har ein pris som er avhengig av svingingar i finansmarknadene som er utanfor tenesteytaren sin kontroll, og om at tidlegare resultat ikkje kan nyttast som indikatorar på framtidig avkastning, Se § 3-28 bokstav b.
- d) opplysningar om at det kan finnast andre avgifter og/eller kostnader som ikkje vert betalte gjennom eller pålagde av tenesteytaren, Se § 3-28 bokstav f.
- e) opplysningar om eventuelle grenser for kor lenge dei opplysningane som er gjevne, er gyldige, Se § 3-25 bokstav f.
- f) ordningar for betaling og for oppfylling av avtala, Se § 3-28 bokstav g.
- g) opplysningar om særskilde tilleggskostnader for forbrukaren ved bruk av fjernkommunikasjonsmiddelet, dersom slike tilleggskostnader vert pålagde, Se § 3-28 bokstav e.
- 3) fjernsalsavtala
- a) opplysningar om det finst ein angrerett etter artikkel 6 eller ikkje, og dersom slik angrerett finst, kor lenge han gjeld for og kva vilkår som gjeld for å nytte denne retten, medrekna opplysningar om kva sum forbrukaren kan rekne med å måtte betale etter artikkel 7 nr. 1, og kva følgjer det kan få å ikkje nytte denne retten, Se § 3-25 bokstav h.
- b) det kortaste tidsrommet som fjernsalsavtala kan gjelde for, dersom det dreier seg om varige eller tilbakevendande finansielle tenester, Se § 3-25 bokstav f.
- c) opplysningar om eventuelle rettar som partane kan ha til førtidig eller einsidig å bringe avtala til opphøyr i medhald av vilkåra i fjernsalsavtala, medrekna eventuelle bøter som vert pålagde etter avtala i slike tilfelle, Se § 3-25 bokstav g.
- d) praktiske rettleiingar om korleis angreretten kan nyttast, m.a. om kva adresse forbrukaren bør sende melding til dersom han eller ho ønskjer å nytte seg av angreretten, Se § 3-25 bokstav h.
- e) namnet på medlemsstaten eller medlemsstatane der tenesteytaren har nytta lovgjevinga som grunnlag for å kontakte forbrukaren før fjernsalsavtala vart gjort, Se § 3-26 bokstav c.
- f) eventuelle vilkår i avtala om kva lovgjeving som skal nyttast på fjernsalsavtala, og/eller om kva domstol som skal ha kompetanse, Se § 3-26 bokstav a.
- g) kva språk avtalevilkåra og førehandsopplysningane som er nemnde i denne artikkelen, ligg føre på, og kva språk tenesteytaren, med samtykke frå forbrukaren, tek på seg å kommunisere på så lenge fjernsalsavtala varer, Se § 3-25 bokstav c jf. § 3-1 annet ledd.
- 4) klager
- a) om det finst eller ikkje finst ei utanrettsleg ordning for handsaming av klager og tvistar for forbrukaren som er part i ei fjernsalsavtale, og dersom ei slik ordning finst, korleis forbrukaren kan nytte denne ordninga, Se § 3-26 bokstav b.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- b) om det finst garantifond eller andre skadebotsordningar som ikkje er omfatta av europaparlaments- og rådsdirektiv 94/19/EF av 30. mai 1994 om innskuddsgarantiordningar⁽¹⁰⁾ og europaparlaments- og rådsdirektiv 97/9/EF av 3. mars 1997 om erstatningsordningar for investorer.⁽¹¹⁾ Se § 3-27 bokstav b.
2. Opplysningane som er nemnde i nr. 1, skal gjevast på ein klar og forståeleg måte i ei form som er tilpassa det fjernkommunikasjonsmiddelet som er nytta, og det skal gå klart fram at dei har eit kommersielt siktemål, samstundes som det vert teke tilbørleg omsyn særleg til prinsippa om god forretningspraksis og prinsippa om vern av personar som etter den nasjonale lovgjevinga si ikkje kan gjere rettshandlar, t.d. mindreårige Se § 3-1 annet ledd jf. § 3-23 annet ledd. Krav til god forretningsskikk mv. konsumeres av § 3-1 første ledd.
3. Dersom taletelefoni vert nytta som kommunikasjonsmåte, Se § 3-39 første ledd.
- a) skal namnet på tenesteytaren og det kommersielle siktemålet med oppringinga gjevast uttrykkjeleg ved byrjinga av alle samtalar med forbrukaren, Se § 3-39 første ledd.
- b) treng berre følgjande opplysningar gjevast dersom forbrukaren uttrykkjeleg har gjeve samtykke til det: Se § 3-39 første ledd.
- namnet på personen som er i kontakt med forbrukaren og kva tilknytning denne personen har til tenesteytaren, Se § 3-39 første ledd.
  - opplysningar om dei viktigaste eigenskapane til den finansielle tenesta, Se § 3-39 første ledd bokstav b.
  - opplysningar om den samla prisen som forbrukaren skal betale tenesteytaren for den finansielle tenesta, medrekna alle skattar og avgifter som vert betalte gjennom tenesteytaren, eller dersom det ikkje kan gjevast opplysningar om nøyaktig pris, opplysningar om grunnlaget for utrekning av prisen, slik at forbrukaren kan kontrollere dette, Se § 3-39 første ledd bokstav c
  - opplysningar om at det kan finnast andre skattar og avgifter og/eller kostnader som ikkje vert betalte gjennom eller pålagde av tenesteytaren, Se § 3-39 første ledd bokstav f.
  - opplysningar om det finst ein angrerett etter artikkel 6 eller ikkje, og dersom slik angrerett finst, kor lenge han gjeld for og kva vilkår som gjeld for å nytte denne retten, medrekna opplysningar om kva sum forbrukaren kan rekne med å måtte betale etter artikkel 7 nr. 1. Se § 3-39 første ledd bokstav a.
  - Tenesteytaren skal informere forbrukaren om at andre opplysningar finst tilgjengelege på oppmoding, og om kva slags opplysningar dette er. Tenesteytaren skal i alle høve gje fullstendige opplysningar ved oppfyllinga av pliktene etter artikkel 5. Se § 3-39 første ledd bokstav e.
4. For å skape ein høg grad av klarleik skal Kommisjonen nytte alle eigna middel til å sikre at dei opplysningane om dei nasjonale føresegnene som han har fått melding om, vert gjorde tilgjengelege for forbrukarar og tenesteytarar.

Artikkel 4

Ytterlegare krav til opplysningar

1. Dersom det i regelverket til Fellesskapet finst føresegner om finansielle tenester som inneheld ytterlegare krav til førehandsopplysningar enn dei som er nemnde i artikkel 3 nr. 1, skal desse krava framleis gjelde.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Inntil det finn stad ei ytterlegare harmonisering kan medlemsstatane halde på eller innføre strengare føresegnar om krav til førehandsopplysningar, på det vilkåret at føresegnene er i samsvar med fellesskapsretten. Denne muligheten er valgt for å gi samme opplysningsplikt for tjenester omfattet av lovforslagert kapittel 4,5 og 6 uavhengig av salgsform.
3. Medlemsstatane skal melde frå til Kommissjonen om nasjonale føresegnar om dei krava til førehandsopplysningar som er fastsette i nr. 1 og 2 i denne artikkelen, dersom desse krava går lenger enn det som er nemnt i artikkel 3 nr. 1. Kommissjonen skal ta omsyn til dei nasjonale føresegnene som det er gjeve melding om, når han utarbeider den rapporten som er nemnd i artikkel 20 nr. 2.
4. For å skape ein høg grad av klarleik skal Kommissjonen nytte alle eigna middel til å sikre at dei opplysningane om dei nasjonale føresegnene som han har fått melding om, vert gjorde tilgjengelege for forbrukarar og tenesteytarar.

Artikkel 5

Avtalevilkår og førehandsopplysningar

1. Tenesteytaren skal i rimeleg tid før forbrukaren vert bunden av ei fjernsalsavtale eller eit tilbod, gje forbrukaren alle avtalevilkår og alle opplysningar som er nemnde i artikkel 3 nr. 1 og artikkel 4, anten på papir eller på eit anna varig medium som er tilgjengeleg for forbrukaren. Se § 3-9 annet ledd bokstav a jf. § 3-12 første ledd.
2. Dersom avtala er gjord på oppmoding frå forbrukaren ved hjelp av eit fjernkommunikasjonsmiddel som ikkje gjer det mogleg å gjere avtalevilkåra og opplysningane tilgjengelege i samsvar med nr. 1, skal tenesteytaren straks etter at avtala er gjord, stette dei pliktene som han er pålagd i medhald av nr. 1. Se § 3-22 tredje ledd.
3. Forbrukaren kan når som helst under avtaletilhøvet be om å få avtalevilkåra på papir. Forbrukaren har dessutan rett til å byte til eit anna fjernkommunikasjonsmiddel, med mindre dette er i strid med den avtala som er gjord eller med den typen finansiell teneste som vert ytt. Se § 3-9 fjerde ledd.

Artikkel 6

Angreret

1. Medlemsstatane skal syte for at forbrukaren har ein frist på 14 kalenderdagar til å gå frå avtala, utan å måtte betale bot og utan å måtte gje nokon grunn. Denne fristen skal lengjast til 30 kalenderdagar for fjernsalsavtaler som gjeld livsforsikringar omfatta av direktiv 90/619/EØF, og for operasjonar som gjeld individuelle pensjonar. Se § 3-42 første ledd og § 8-3 nr. 9.
Tidsrommet då angreretten skal gjelde, tek til:
  - anten frå den dagen då fjernsalsavtala vert gjord, bortsett frå dei nemnde avtalene om livsforsikring, der fristen skal gjelde frå det tidspunktet då forbrukaren får melding om at fjernsalsavtala er gjord, eller
  - frå den dagen då forbrukaren mottok avtalevilkåra og opplysningane i samsvar med artikkel 5 nr. 1 eller 2, dersom dette tidspunktet er seinare enn den datoen som er nemnd i det første strekpunktet. Se § 3-42 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

I tillegg til angreretten kan medlemsstatene fastsette at fjernsal avtaler om investeringstenester ikkje skal setjast i verk i det tidsrommet som er fastsett i dette nummeret. Denne muligheten er ikkje benyttet.

2. Angreretten skal ikkje gjelde for:

a) finansielle tenester der prisen er avhengig av svingingar på finansmarknaden som er utanfor tenesteytaren sin kontroll, og som kan finne stad i tidsrommet då angreretten gjeld, t.d. tenester i samband med: Se § 3-41 annet ledd bokstav a.

- veksling av utanlandsk valuta,
- pengemarknadsinstrument,
- omsetjelege verdipapirer
- delar i føretak for kollektiv investering,
- finansielle terminkontraktar, medrekna tilsvarande instrument med kontant oppgjær,
- framtidige renteavtaler (FRA),
- rentebyteavtaler, valutabyteavtaler og aksjebyteavtaler,
- opsjonar på kjøp eller sal av alle instrument som er nemnde i dette nummeret, medrekna tilsvarande instrument med kontant oppgjær. Denne kategorien omfatter særleg val

b) reise- og reisegodsforsikringspolisar eller liknande forsikringspolisar som gjeld i under éin månad, Se § 8-3 nr. 9.

c) avtaler som begge partar fullt ut har oppfylt etter uttrykkeleg oppmoding frå forbrukaren før forbrukaren har nytta angreretten. uta- og renteopsjonar, Se § 3-41 annet ledd bokstav b.

3. Medlemsstatene kan fastsette at angreretten ikkje skal gjelde for:

a) kredittar som hovudsakleg skal gjere det mogleg å skaffe eller halde på eigedomsrettar til grunn eller til ein eksisterande eller planlagd bygning, eller som skal gjere det mogleg å renovere eller utbetre ein bygning, eller Adagen til å gjøre unntak er ikkje benyttet.

b) kredittar som det er stilt trygd for anten ved pant i fast eigedom eller ved ein rett som er knytt til fast eigedom, eller Se § 3-41 annet ledd annet punktum.

c) fråsegner som ein forbrukar har gjeve under medverknad frå ei offentleg styresmakt, på det vilkåret at den offentlege styresmakta kan stadfeste at dei rettane som forbrukaren har etter artikkel 5 nr. 1, er stetta. Adgangen til å gjøre unntak er ikkje benyttet.

Dette nummeret rører ikkje ved den retten til tenkjetid som forbrukarar som er busette i ein medlemsstat der ein slik rett finst, har på det tidspunktet då dette direktivet vert vedteke.

En slik betenkningstid foreslås innført for boliglån og og boligkausjon jf. § 3-40 og boliglånsdirektivet artikkel 14 nr. 6.

4. Medlemsstatar som nyttar det høvet som er fastsett i nr. 3, skal melde frå til Kommisjonen om dette.

5. Kommisjonen skal gjere dei opplysningane som medlemsstatene sender inn, tilgjengelege for Europaparlamentet og Rådet, og syte for at dei òg vert gjorde tilgjengelege for forbrukarar og tenesteytarar på oppmoding.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

6. Dersom forbrukaren nyttar angreretten, skal han eller ho innan den aktuelle fristen går ut, melde frå om dette slik det er gjort greie for i dei praktiske rettleiingane som forbrukaren har fått i samsvar med artikkel 3 nr. 1 3) bokstav d), på ein måte som kan godkjennast i samsvar med nasjonal lovgjeving. Fristen skal reknast for å vere halden dersom meldinga, på papir eller på eit anna varig medium som er tilgjengeleg for mottakaren, er send før fristen går ut
7. Denne artikkelen skal ikkje nyttast på kredittavtaler som er oppheva i medhald av artikkel 6 nr. 4 i direktiv 97/7/EF eller artikkel 7 i europaparlaments- og rådsdirektiv 94/47/EF av 26. oktober 1994 om beskyttelse av kjøperen i forbindelse med visse aspekter ved avtaler om deltidbruksrett til fast eiendom (timeshare-avtaler).⁽¹²⁾
- Dersom det til ei fjernsalsavtale om ei viss finansiell teneste er knytt ei anna fjernsalsavtale om tenester som tenesteytaren eller tredjemann yter på grunnlag av ei avtale mellom tredjemann og tenesteytaren, skal denne tilleggsavtala om fjernsal opphevast utan bot dersom forbrukaren nyttar angreretten etter artikkel 6 nr. 1.
8. Denne artikkelen rører ikkje ved føresegner i lover og forskrifter i medlemsstatane om oppheving, oppseiing eller manglande tvangsfullføring av ei fjernsalsavtale, eller ved den retten som forbrukaren har til å stette avtalepliktene sine før den fristen som er fastsett i fjernsalsavtala, går ut. Desse føresegnene skal gjelde utan omsyn til kva vilkår som gjeld for å avslutte avtala og kva rettslege følgjer dette har.

Se § 3-42. Se også lov 25. mai 2012 nr. 27 om avtaler om deltidbruksrett og langtidsferieprodukter mv. § 15 annet ledd.

Se § 3-42. Se også lov 25. mai 2012 nr. 27 om avtaler om deltidbruksrett og langtidsferieprodukter mv. § 15 annet ledd.

Artikkel 8

Betaling med kort

Medlemsstatane skal syte for at det vert sett i verk høvelege tiltak slik at forbrukaren

- kan krevje at ein betalingstransaksjon vert annullert ved svikefull bruk av betalingskortet til forbrukaren i samband med fjernsalsavtaler, Se § 4-30 annet ledd jf. § 4-32.
- i tilfelle svikefull bruk får tilbakeført eller tilbakebetalt dei summane som han eller ho har betalt. Se § 4-30 annet ledd jf. § 4-32.

Artikkel 9

Tenesteyting som det ikkje er bede om

Utan at det rører ved føresegner i medlemsstatane om stilleiande lenging av fjernsalsavtaler, dersom slike føresegner tillét stilleiande lenging, skal medlemsstatane gjere dei tiltaka som er naudsynte for å

- forby yting av finansielle tenester til ein forbrukar utan at forbrukaren på førehand har bede om denne tenesta, når denne tenesteytinga inneber eit krav om omgåande eller seinare betaling, Se § 3-1 første ledd jf. markedsføringsloven § 11 bokstav b.
- frita forbrukaren for alle plikter ved yting av tenester som det ikkje er bede om, ettersom mangel på svar ikkje skal reknast som eit samtykke. Se § 3-1 første ledd jf. markedsføringsloven § 11 bokstav a. Se også § 3-9 annet ledd bokstav c jf. tredje ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 10

Kommunikasjon som det ikkje er bede om

1. For at ein tenesteytar skal kunne nytte følgjande fjernkommunikasjonsmiddel, må forbrukaren gje samtykke på førehand:
  - a) automatisk oppringing utan medverknad frå menneske (talemaskin),
  - b) telefaksmaskin.

Se § 3-1 første ledd jf. markedsføringsloven § 15 første ledd.
Se § 3-1 første ledd jf. markedsføringsloven § 15 første ledd.
2. Medlemsstatane skal syte for at andre fjernkommunikasjonsmiddel enn dei som er nemnde i nr. 1, og som gjer det mogleg med individuell kommunikasjon,
  - a) ikkje skal tillatast med mindre den forbrukaren som det gjeld, har gjeve samtykke til det, eller
  - b) berre kan tillatast dersom forbrukaren ikkje uttrykkjeleg har sett seg i mot det.

Se § 3-1 første ledd jf. markedsføringsloven § 15 første ledd jf. annet ledd.
Se § 3-1 første ledd jf. markedsføringsloven §§ 12, 13 og 17.
3. Dei tiltaka som er nemnde i nr. 1 og 2, skal ikkje medføre kostnader for forbrukarane.

Artikkel 11

Sanksjonar

Medlemsstatane skal fastsetje høvelege sanksjonar i tilfelle der tenesteytaren ikkje stettar dei nasjonale føresegnene som er vedtekne i medhald av dette direktivet. Se §§ 3-46, 3-55, 7-1 og 7-2. Se også markedsføringsloven § 39.

For dette føremålet kan dei fastsetje særskilt at forbrukaren når som helst kan oppheve ei avtale kostnadsfritt og utan å måtte betale bot. Desse sanksjonane må vere effektive, i rimeleg samhøve med med mishaldet og avskrekkande.

Artikkel 12

Ufråvikelege føresegner i dette direktivet

1. Forbrukarane kan ikkje gje avkall på dei rettane som dei er tildelte i medhald av dette direktivet. Se § 1-9 første ledd.
2. Medlemsstatane skal setje i verk dei tiltaka som er naudsynte for å sikre at forbrukaren ikkje misser det vernet som dette direktivet gjev, når lovgjevinga i ein tredjestat vert vald som den lovgjevinga som skal nyttast på avtala, og avtala er nært knytt til territoriet til éin eller fleire medlemsstatar. Se § 1-10 annet ledd.

Artikkel 13

Søksmål eller klage til forvaltingsorgan

1. Medlemsstatane skal syte for at det finst eigna og effektive middel til å sikre at føresegnene i dette direktivet vert stetta til beste for forbrukarane.
2. Dei midla som er nemnde i nr. 1, skal omfatte føresegner som gjev eitt eller fleire av dei organa som er førde opp nedanfor, slik det er fastsett i nasjonal lovgjeving, høve etter nasjonal rett til å reise sak for domstolane eller for dei rette forvaltingsorganane for å sikre at nasjonale føresegner om gjennomføringa av dette direktivet vert nytta:
  - a) offentlege organ eller representantane deira,

Se tvisteloven kapittel 35 om gruppesøksmål.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- b) forbrukarorganisasjonar som har ei rettkomen interesse i å verne forbrukarane,
  - c) bransjeorganisasjonar som har ei rettkomen interesse i å få saka prøvd.
3. Medlemsstatane skal setje i verk dei tiltaka som er naudsynte for å sikre at formidlarar og leverandørar av fjernkommunikasjonsmiddel, når det er mogleg for dei, stansar all praksis som er fastsett å vere i strid med dette direktivet på grunnlag av rettsavgjerd, forvaltingsvedtak eller vedtak gjort av ei tilsynsstyresmakt som dei har fått melding om.

Se markedsføringsloven § 34 annet ledd annet punktum.

Artikkel 14

Utanrettsleg tvisteløysing

Medlemsstatane skal fremje innføringa eller utviklinga av føremålstenlege og effektive framgangsmåtar for utanrettsleg handsaming av klager og tvistar med sikte på å løyse forbrukartvistar om fjernsal av finansielle tenester.

Se §§ 3-53 og 3-54.

Medlemsstatane skal særleg oppmuntre dei organa som har ansvaret for utanrettsleg tvisteløysing, til å samarbeide om løysing av tvistar over landegrensene om fjernsal av finansielle tenester.

Se § 3-54 jf. også lov 1. juli 2016 nr. 9 § 25.

Det tas sikte på å videreføre forskrift 5. desember 2016 nr. 1454 om utenrettslige tvisteløsningsordninger etter forsikringsavtaleloven og finansavtaleloven med hjemmel i lovforslaget § 3-54 annet ledd.

Artikkel 15

Provtyngsle

Utan at det rører ved artikkel 7 nr. 3 kan medlemsstatane fastsetje at provtyngsle skal liggje på tenesteytaren når det gjeld den opplysningsplikta som tenesteytaren har overfor forbrukaren, når det gjeld samtykke frå forbrukaren til å gjere avtala, og eventuelt når det gjeld oppfyljing av avtala.

Se § 3-5 annet ledd og §§ 3-6 og 3-7.

Eventuelle avtalevilkår som fastset at det ligg på forbrukaren å prove at tenesteytaren heilt eller delvis har stetta dei pliktene som han har i medhald av dette direktivet, skal reknast for å vere eit urimeleg avtalevilkår slik det er definert i rådsdirektiv 93/13/EØF av 5. april 1993 om urimelige vilkår i forbrukeravtaler.⁽¹³⁾

§ 3-5 annet ledd og §§ 3-6 og 3-7 kan ikke fravikes ved avtale til skade for en forbruker jf. § 1-9 første ledd.

Artikkel 16

Overgangstiltak

Medlemsstatane kan gjere nasjonale reglar som er i samsvar med dette direktivet, gjeldande overfor tenesteytarar som er etablerte i ein medlemsstat som enno ikkje har innarbeidd dette direktivet, og som i lovgjevinga si ikkje har nokon plikter som svarar til dei pliktene som er fastsette i dette direktivet.

Se § 1-10 første ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 17

Direktiv 90/619/EØF

I artikkel 15 nr. 1 i direktiv 90/619/EØF skal første leddet lyde:

«1. Hver medlemsstat skal bestemme at en forsikringstaker som inngår en personlig livsforsikringsavtale, skal ha en frist på 30 kalenderdager til å si opp avtalen fra det tidspunkt han blir underrettet om at avtalen er inngått.»

Artikkel 18

Direktiv 97/7/EF

I direktiv 97/7/EF vert det gjort følgjande endringar:

1. I artikkel 3 nr. 1 skal første strekpunktet lyde:

«– som gjelder enhver finansiell tjeneste som er omfattet av europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/65/EF av 23. september 2002 om fjernsal av finansielle tenester til forbrukarar, og om endring av rådsdirektiv 90/619/EØF og av direktiva 97/7/EF og 98/27/EF\(*)

(*) EFT L 271 av 9.10.2002, s. 16.»

2. Vedlegg II vert oppheva.

Artikkel 19

Direktiv 98/27/EF

I vedlegget til direktiv 98/27/EC skal nytt nr. 11 lyde:

«11. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/65/EF av 23. september 2002 om fjernsal av finansielle tenester til forbrukarar, og om endring av rådsdirektiv 90/619/EØF og av direktiva 97/7/EF og 98/27/EF\(*)

(*) TEF L 271 av 9.10.2002, s. 16.»

Artikkel 20

Revisjon

Etter gjennomføringa av dette direktivet skal Kommisjonen granske korleis den indre marknaden for finansielle tenester verkar når det gjeld marknadsføring av desse tenestene. Han bør leggje vinn på å analysere og greie ut om dei vanskane som både forbrukarar og tenesteytarar møter eller kan møte, særleg dei som har årsak i ulikskapar mellom nasjonale føresegner om opplysningar og angrerett. Kommisjonen skal seinast 9. april 2006 leggje fram ein rapport for Europaparlamentet og Rådet om dei problema som både forbrukarar og tenesteytarar kan møte ved kjøp og sal av finansielle tenester, saman med eventuelle framlegg til endring og/eller ytterlegare harmonisering av føresegnene om opplysningar og angrerett i fellesskapsregelverket om finansielle tenester og/eller føresegnene i artikkel 3.

Artikkel 21

Innarbeiding i nasjonal lovgjeving

Medlemsstatane skal seinast 9. oktober 2004 setje i kraft dei lovene og forskriftene som er naudsynte for å rette seg etter dette direktivet. Dei skal straks melde frå til Kommisjonen om dette.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Når disse føresegnene vert vedtekne av medlemsstatane, skal dei ha ei tilvising til dette direktivet, eller det skal visast til direktivet når dei vert kunngjorde. Medlemsstatane fastset korleis tilvisinga skal gjerast. Medlemsstatane skal sende over til Kommissjonen teksta til dei viktigaste internrettslege føresegnene som dei vedtek på det området som dette direktivet omfattar, saman med ein tabell som syner korleis føresegnene i dette direktivet svarar til dei nasjonale føresegnene som er vedtekne.

Artikkel 22

Iverksetjing

Dette direktivet tek til å gjelde den dagen det vert kunngjort i Tidend for Dei europeiske fellesskapa.

Artikkel 23

Adressatar

Dette direktivet er retta til medlemsstatane.

Utfërda i Brussel, 23. september 2002.

For Europaparlamentet
P. COX
President

For Rådet
M. FISCHER BOEL
Formann

⁽¹⁰⁾ TEF L 135 av 31.5.1994, s. 5.

⁽¹¹⁾ TEF L 84 av 26.3.1997, s. 22.

⁽¹²⁾ TEF L 280 av 29.10.1994, s. 83.

⁽¹³⁾ TEF L 95 av 21.4.1993, s. 29.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Vedlegg 4

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/48/EF av 23. april 2008 om forbrukerkredittavtaler og om oppheving av rådsdirektiv 87/102/EØF⁽¹⁾

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR –

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, særlig artikkel 95,

under henvisning til forslag fra Kommisjonen,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité,⁽²⁾

etter framgangsmåten fastsatt i traktatens artikkel 251⁽³⁾ og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) I rådsdirektiv 87/102/EØF av 22. desember 1986 om tilnærming av medlemsstatenes lover og forskrifter om forbrukerkreditt⁽⁴⁾ fastsettes regler på fellesskapsplan for forbrukerkredittavtaler.
- 2) I 1995 la Kommisjonen fram en rapport om gjennomføringen av direktiv 87/102/EØF og foretok et omfattende samråd med de berørte parter. I 1997 la Kommisjonen fram en sammendragsrapport om reaksjonene på rapporten av 1995. Nok en rapport ble lagt fram i 1996 om gjennomføringen av direktiv 87/102/EØF.

- 3) Disse rapportene og samrådene viste at det forelå vesentlige forskjeller mellom lovgivningen i de enkelte medlemsstatene på området kreditt for fysiske personer generelt og for forbrukerkreditt spesielt. En analyse av medlemsstatenes nasjonale lovgivning som gjennomfører direktiv 87/102/EØF, viser at medlemsstatene benytter en rekke ulike forbrukervernordninger i tillegg til direktiv 87/102/EØF, på grunn av forskjeller i den juridiske eller økonomiske situasjonen på nasjonalt plan.
- 4) Den faktiske og rettslige situasjonen som følger av disse nasjonale forskjellene fører i enkelte tilfeller til konkurransevridning mellom kredittgivere i Fellesskapet og skaper hindringer for det indre marked i tilfeller der medlemsstatene har vedtatt ulike ufravelige bestemmelser som er strengere enn dem som er fastsatt i direktiv 87/102/EØF. Dette begrenser forbrukernes mulighet til å gjøre direkte bruk av den gradvis voksende tilgjengeligheten av kreditt på tvers av landegrensene. Slike vridninger og begrensninger kan i sin tur få følger for etterspørselen etter varer og tjenester.
- 5) I de senere år har typene kreditt som tilbys til og benyttes av forbrukere utviklet seg betraktelig. Nye kredittinstrumenter er kommet til, og bruken av disse utvikles stadig. Det er derfor nødvendig å endre eksisterende bestemmelser og å utvide deres virkeområde der dette er hensiktsmessig.
- 6) I henhold til traktaten utgjør det indre marked et område uten indre grenser, der fritt varebytte og fri bevegelighet for tjenester samt etableringsadgang er sikret. Utvikling av et mer åpent og effektivt kredittmarked innenfor området uten indre grenser er avgjørende for å fremme utvikling av virksomhet på tvers av landegrensene.
- 7) For å legge forholdene til rette for framveksten av et velfungerende indre marked for for-

¹ Denne fellesskapsrettsakten, kunngjort i EUT L 133 av 22.5.2008, s. 66, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 16/2009 av 5. februar 2009 om endring av EØS-avtalens vedlegg XIX (Forbrukervern), se EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende nr. 16, 19.3.2009, s. 24.

² EUT C 234 av 30.9.2003, s. 1.

³ Europaparlamentsuttalelse av 20. april 2004 (EUT C 104 E av 30.4.2004, s. 233), Rådets felles holdning av 20. september 2007 (EUT C 270 E av 13.11.2007, s. 1) og Europaparlamentets holdning av 16. januar 2008 (ennå ikke offentliggjort i EUT).

⁴ Rådsbeslutning av 7. april 2008. (3) EFT L 42 av 12.2.1987, s. 48. Direktivet sist endret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 98/7/EF (EFT L 101 av 1.4.1998, s. 17).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

brukerkreditt er det nødvendig å fastsette bestemmelser om en harmonisert fellesskapsramme på en rekke sentrale områder. I lys av at markedet for forbrukerkreditt er i stadig utvikling og de europeiske borgernes økende mobilitet, bør et framtidrettet fellesskapsregelverk som kan tilpasse seg framtidige former for kreditt, og som gir medlemsstatene den nødvendige grad av fleksibilitet ved gjennomføringen, kunne bidra til opprettelsen av et moderne regelverk for forbrukerkreditt.

- 8) Det er viktig at markedet tilbyr en tilstrekkelig grad av forbrukervern for å sikre forbrukernes tillit. Det bør dermed være mulig for den frie bevegelse for kreditttilbud å fungere på best mulige vilkår for både dem som tilbyr kreditt, og dem som har behov for det, idet det tas behørig hensyn til særlige situasjoner i de enkelte medlemsstatene.
- 9) Full harmonisering er nødvendig for å sikre at alle forbrukere i Fellesskapet nyter godt av et høyt og likeverdig nivå for vern av sine interesser, og for å skape et virkelig indre marked. Det bør derfor ikke være tillatt for medlemsstatene å beholde eller innføre andre nasjonale bestemmelser enn dem som fastsettes i dette direktiv. En slik begrensning bør imidlertid få anvendelse bare der det er fastsatt harmoniserte bestemmelser i dette direktiv. Der det ikke foreligger slike harmoniserte bestemmelser, bør medlemsstatene fortsatt kunne beholde eller innføre nasjonal lovgivning. Følgelig kan medlemsstatene for eksempel beholde eller innføre nasjonale bestemmelser om solidaransvar for selger eller tjenesteyter og kredittgiver. Et annet eksempel på en slik mulighet for medlemsstatene kunne være å beholde eller innføre nasjonale bestemmelser om oppsigelse av en avtale om salg av varer eller yting av tjenester dersom forbrukeren bruker sin angrerett i forbindelse med kredittavtalen. I den forbindelse bør det være tillatt for medlemsstatene, når det gjelder tidsbegrensede kredittavtaler, å fastsette en minsteperode mellom det tidspunkt da kredittgiveren ber om tilbakebetaling, og det tidspunkt kreditten skal tilbakebetales.
- 10) Definisjonene i dette direktiv fastsetter virkeområdet for harmoniseringen. Medlemsstatenes plikt til å gjennomføre bestemmelsene i dette direktiv bør derfor avgrenses til direktivets virkeområde slik de nevnte definisjonene fastsetter. Dette direktiv bør imidlertid ikke

berøre medlemsstatenes anvendelse av bestemmelsene i dette direktiv i samsvar med fellesskapsretten på områder som ikke omfattes av direktivets virkeområde. En medlemsstat kan derfor beholde eller innføre nasjonal lovgivning som svarer til bestemmelsene i dette direktiv eller visse av direktivets bestemmelser om kredittavtaler utenom dette direktivets virkeområde, for eksempel om kredittavtaler som gjelder beløp under 200 euro eller over 75 000 euro. Videre kan medlemsstatene også anvende bestemmelsene i dette direktiv på tilknyttet kreditt som ikke omfattes av definisjonen av tilknyttede kredittavtaler i dette direktiv. Bestemmelsene om tilknyttede kredittavtaler kan derfor anvendes på kredittavtaler som bare delvis tjener til å finansiere en avtale om levering av varer eller yting av en tjeneste.

- 11) Når det gjelder særlige kredittavtaler som bare omfattes av visse av bestemmelsene i dette direktiv, bør medlemsstatene ikke tillates å vedta nasjonal lovgivning som gjennomfører andre bestemmelser i dette direktiv. Medlemsstatene bør imidlertid i sin nasjonale lovgivning fortsatt kunne regulere slike typer kredittavtaler når det gjelder andre spørsmål som ikke blir harmonisert ved dette direktiv.
- 12) Avtaler om løpende yting av tjenester eller om levering av varer av samme art, der forbrukeren betaler avdrag så lenge de ytes eller leveres, kan være svært forskjellige fra de kredittavtaler som omfattes av dette direktiv, med hensyn til de berørte avtalepartenes interesser og transaksjonenes utforming og gjennomføring. Det bør derfor gjøres klart at slike avtaler ikke anses som kredittavtaler i henhold til dette direktiv. Slike typer avtaler omfatter for eksempel en forsikringsavtale der forsikringen blir betalt i månedlige avdrag.
- 13) Dette direktiv bør ikke få anvendelse på visse typer kredittavtaler, så som debetkort med betalingsutsettelse, der kreditten skal tilbakebetales innen tre måneder og det bare skal betales ubetydelige omkostninger.
- 14) Kredittavtaler som har som formål å gi kreditt med sikkerhet i fast eiendom, bør ikke omfattes av virkeområdet for dette direktiv. Denne typen kreditt er av særlig art. Dessuten bør kredittavtaler som har som formål å finansiere erverv eller opprettholdelse av rettigheter knyttet til fast eiendom eller til en eksisterende eller prosjektert bygning, heller ikke omfattes av virkeområdet for dette direktiv.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Kredittavtaler bør imidlertid ikke utelukkes fra virkeområdet for dette direktiv bare fordi deres formål er renovering eller økning av verdien til en eksisterende bygning.

- 15) Bestemmelsene i dette direktiv kommer til anvendelse uansett om kredittgiveren er en juridisk eller en fysisk person. Dette direktiv berører imidlertid ikke medlemsstatenes rett til i samsvar med fellesskapsretten å fastsette at bare juridiske personer eller visse juridiske personer kan yte forbrukerkreditt.
- 16) Visse bestemmelser i dette direktiv bør få anvendelse på fysiske og juridiske personer (kredittformidlere) som i sin forretnings- eller yrkesvirksomhet og mot et gebyr presenterer eller tilbyr kredittavtaler til forbrukere, bistår forbrukere ved å utføre forberedende arbeid i forbindelse med kredittavtaler eller inngår kredittavtaler med forbrukere på vegne av en kredittgiver. Organisasjoner som tillater at deres identitet benyttes til å markedsføre kredittprodukter, som for eksempel kredittkort, og som også kan anbefale disse produktene til sine medlemmer, bør ikke anses som kredittformidlere for dette direktivs formål.
- 17) Dette direktiv regulerer bare visse forpliktelser for kredittformidlere i tilknytning til forbrukere. Medlemsstatene bør derfor fortsatt kunne beholde eller innføre ytterligere forpliktelser for kredittformidlere, herunder vilkår for at kredittformidleren kan motta provisjon fra en forbruker som har anmodet om dennes tjenester.
- 18) Forbrukere bør vernes mot urimelig eller villedende praksis, særlig med hensyn til kredittgivers offentliggjøring av opplysninger, i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/29/EF av 11. mai 2005 om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere i det indre marked («direktivet om urimelig handelspraksis»).(5) Dette direktiv bør imidlertid inneholde særlige bestemmelser om reklame for kredittavtaler samt om visse standardopplysninger som skal gis til forbrukere, særlig for at de skal kunne sammenligne ulike tilbud. Slike opplysninger bør gis på en klar, kortfattet og tydelig måte ved hjelp av et representativt eksempel. Det bør fastsettes en øvre grense der det ikke er mulig å angi det samlede kredittbeløpet som samlede summer som gjøres tilgjengelige, særlig dersom en kredittavtale gir forbrukeren mulig-

het til å utnytte kredittmuligheten med en beløpsgrense. Denne øvre grensen bør angi den øvre kredittgrensen som kan gjøres tilgjengelig for forbrukeren. Medlemsstatene bør fortsatt i sin nasjonale lovgivning kunne fastsette opplysningskrav med hensyn til reklame som ikke inneholder opplysninger om kredittkostnadene.

- 19) For å sette forbrukere i stand til å treffe sine beslutninger med full kunnskap om alle faktiske forhold, bør de før inngåelsen av kredittavtalen få tilstrekkelige opplysninger som de kan ta med seg og vurdere, om kredittvilkårene og -kostnadene samt om sine forpliktelser. For å sikre størst mulig åpenhet og sammenlignbarhet mellom tilbud bør slike opplysninger særlig omfatte den effektive årlige renten som gjelder for kreditten, fastsatt på samme måte i hele Fellesskapet. Ettersom effektiv årlig rente på dette trinn bare kan angis ved et eksempel, bør eksempelet være representativt. Det bør derfor for eksempel svare til gjennomsnittlig varighet og samlet beløp for kreditt som gis for den type kredittavtale som vurderes, og, dersom det er relevant, for de varer som er kjøpt. Når det skal fastsettes hva som er et representativt eksempel, bør hyppigheten av visse typer kredittavtaler i et bestemt marked også tas i betraktning. Når det gjelder lånerenten, avdragenes hyppighet og kapitaliseringen av rentene, bør kredittgivere benytte sin konvensjonelle beregningsmetode for vedkommende forbrukerkreditt.
- 20) Forbrukerens samlede kredittkostnader bør omfatte alle kostnader, herunder renter, provisjon, skatter, gebyrer til kredittformidlere og alle andre gebyrer som forbrukeren må betale i forbindelse med kredittavtalen, bortsett fra gebyrer til notarius publicus. Kredittgivers faktiske kunnskap om disse kostnadene bør vurderes objektivt, idet det tas hensyn til kravene til yrkesmessig aktsomhet.
- 21) Kredittavtaler der en lånerente regelmessig blir revidert i samsvar med løpende endringer i en referanserente som det er vist til i kredittavtalen, bør ikke anses som kredittavtaler med fast lånerente.
- 22) Medlemsstatene bør stå fritt til å beholde eller innføre nasjonale bestemmelser som forbyr kredittgiveren å kreve at forbrukeren i forbindelse med kredittavtalen skal åpne en bankkonto eller inngå en avtale om en annen tilleggstjeneste, eller betale kostnadene eller gebyrene for slike bankkontoer eller andre til-

⁵ EUT L 149 av 11.6.2005, s. 22.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

leggstjenester. I de medlemsstatene der slike sammensatte tilbud er tillatt, bør forbrukerne før de inngår kredittavtalen informeres om alle tilleggstjenester som er obligatoriske for å få kreditt i utgangspunktet, eller om de vilkår som markedsføres. De kostnader som skal betales for tilleggstjenestene, bør være inkludert i de samlede kredittkostnadene. Alternativt bør forbrukerne, dersom disse kostnadene ikke kan fastsettes på forhånd, før avtalen inngås få passende opplysninger om at det vil påløper kostnader. Kredittgiveren må forutsettes å ha kunnskap om kostnadene ved tilleggstjenestene som denne selv eller på vegne av tredjemann tilbyr forbrukeren, med mindre prisen avhenger av særlige egenskaper ved eller situasjonen til forbrukeren.

- 23) For særlige typer kredittavtaler er det imidlertid hensiktsmessig, for å sikre et tilstrekkelig nivå for forbrukervern uten at kredittgivere eller eventuelle kredittformidlere pålegges for store byrder, å begrense dette direktivs opplysningskrav før avtaleinngåelse, idet det tas hensyn til disse avtaletypers særlige art.
- 24) Forbrukeren har behov for omfattende opplysninger før kredittavtalen inngås, uansett om en kredittformidler er involvert i markedsføringen av kreditten eller ikke. Generelt bør derfor opplysningskravene før avtaleinngåelse også få anvendelse på kredittformidlere. Dersom leverandører av varer og tjenester som en tilleggsfunksjon opptrer som kredittformidlere, er det imidlertid ikke hensiktsmessig å pålegge dem en juridisk plikt til å gi opplysninger før avtalen inngås i samsvar med dette direktiv. Leverandører av varer og tjenester kan for eksempel bli ansett for å opptre som kredittformidlere som en tilleggsfunksjon dersom deres virksomhet som kredittformidler ikke er hovedformålet med deres forretnings- eller yrkesvirksomhet. I disse tilfellene oppnås det likevel et tilstrekkelig nivå for forbrukervern ettersom kredittgiveren er ansvarlig for å sikre at forbrukeren mottar fullstendige opplysninger før avtalen inngås, enten fra kredittformidleren, dersom kredittgiveren og kredittformidleren har avtalt dette, eller på annen egnet måte.
- 25) Medlemsstatene kan fastsette bestemmelser om hvorvidt de opplysningene som skal gis til forbrukeren før inngåelsen av kredittavtalen, eventuelt skal være bindende, og om hvor lenge kredittgiveren er bundet av dem.
- 26) Medlemsstatene bør treffe hensiktsmessige tiltak for å fremme ansvarlig praksis i alle

faser av kredittforholdet, idet det tas hensyn til de særlige forholdene i medlemsstatenes kredittmarkeder. Slike tiltak kan for eksempel omfatte forbrukeropplysning og -opplæring, herunder advarsler om risiko knyttet til betalingsmislighold og til for store gjeldsforpliktelse. I et voksende kredittmarked er det særlig viktig at kredittgivere ikke engasjerer seg i uansvarlig utlånsvirksomhet eller gir kreditt uten forutgående vurdering av kredittverdighet, og medlemsstatene bør føre nødvendig tilsyn for å unngå slik atferd og dessuten fastsette nødvendige sanksjoner mot kredittgivere dersom de opptrer slik. Uten at det berører bestemmelsene om kreditt risiko i europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/48/EF av 14. juni 2006 om adgang til å starte og utøve virksomhet som kredittinstitusjon⁶) bør kredittgivere bære ansvaret for å kontrollere den enkelte forbrukers kredittverdighet. For dette formål bør kredittgivere tiltales å benytte opplysninger som forbrukeren har gitt, ikke bare under utarbeidningen av den aktuelle kredittavtalen, men også under et langvarig forretningsforhold. Medlemsstatenes myndigheter kan også gi egnede instruksjoner og retningslinjer for kredittgivere. Forbrukere bør også opptre med varsomhet og overholde sine avtaleforpliktelser.

- 27) Til tross for de opplysningene som skal gis før avtalen inngås, kan forbrukeren fremdeles ha behov for ytterligere bistand for å kunne avgjøre hvilken kredittavtale blant de foreslåtte produktene som er best egnet for forbrukerens behov og økonomiske situasjon. Medlemsstatene bør derfor sikre at kredittgivere yter slik bistand i tilknytning til kredittprodukter som de tilbyr forbrukeren. Der det er hensiktsmessig, bør relevante opplysninger før avtalen inngås samt de foreslåtte produktene viktigste egenskaper forklares for forbrukerne personlig, slik at de kan forstå hvilke følger disse produktene kan få for deres økonomiske situasjon. Der det er relevant, bør denne plikten til å bistå forbrukeren også få anvendelse på kredittformidlere. Medlemsstatene kan bestemme når og i hvilket omfang slike forklaringer skal gis til forbrukeren, idet det tas hensyn til de særlige omstendighetene kreditten blir tilbudt under, forbrukerens behov for bistand og arten av de enkelte kredittproduktene.

⁶ EUT L 177 av 30.6.2006, s. 1. Direktivet sist endret ved direktiv 2008/24/EF (EUT L 81 av 20.3.2008, s. 38).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 28) For å vurdere en forbrukers kredittverdighet bør kredittgiveren også søke i relevante databaser, men de rettslige og faktiske omstendighetene kan kreve at slike informasjonssøker varierer i omfang. For å hindre konkurransevridning mellom kredittgivere bør det sikres at kredittgivere har tilgang til private eller offentlige databaser over forbrukere i en medlemsstat der de ikke er etablert, på vilkår som ikke innebærer forskjellsbehandling sammenlignet med kredittgivere i vedkommende medlemsstat.
- 29) Dersom en avgjørelse om å avvise en kredittsøknad er basert på informasjonssøk i en database, bør kredittgiveren underrette forbrukeren om dette og gi nærmere opplysninger om den databasen det er søkt i. Kredittgiveren bør imidlertid ikke være forpliktet til å gi slik informasjon i tilfeller der dette er forbudt i henhold til annet fellesskapsregelverk, for eksempel regler for hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme. Videre bør slike opplysninger ikke gis dersom dette er i strid med offentlig orden eller offentlig sikkerhet, som forebygging, etterforskning, avsløring eller rettslig forfølging av straffbare forhold.
- 30) Dette direktiv regulerer ikke avtalerettslige spørsmål knyttet til gyldigheten av kredittavtaler. Medlemsstatene kan derfor på nevnte område beholde eller innføre nasjonale bestemmelser som er i samsvar med fellesskapsretten. Medlemsstatene kan regulere den rettslige ordningen for tilbudet om å inngå kredittavtalen, særlig når det skal gis og i hvilket tidsrom det skal være bindende for kredittgiveren. Dersom et slikt tilbud gis samtidig med de opplysningene som skal gis før avtalen inngås, og som fastsettes ved dette direktiv, bør det i likhet med alle andre tilleggsopplysninger kredittgiveren måtte ønske å gi forbrukeren, gis i et separat dokument som kan vedlegges de standardiserte europeiske opplysningene om forbrukerkreditt.
- 31) For at forbrukeren skal kjenne sine rettigheter og plikter i henhold til kredittavtalen, bør avtalen inneholde alle nødvendige opplysninger på en klar og kortfattet måte.
- 32) For å sikre full åpenhet bør forbrukeren få opplysninger om lånerenten, både før avtaleinngåelsen og når avtalen inngås. I løpet av avtaleforholdet bør forbrukeren videre underrettes om endringer i den variable lånerenten og betalingsendringer som dette fører til.
- Dette berører ikke bestemmelser i nasjonal lovgivning som ikke er knyttet til forbrukeropplysning, og som fastsetter vilkårene for eller følgene av endringer, bortsett fra endringer som gjelder betalingsene, av lånerenter og andre økonomiske vilkår for kreditten, for eksempel regler om at kredittgiveren kan endre lånerenten bare når det er en gyldig grunn til en slik endring, eller at forbrukeren kan heve avtalen dersom det skjer en endring i lånerenten eller i andre økonomiske vilkår for kreditten.
- 33) Avtalepartene bør ha rett til å heve en tidsubegrenset kredittavtale på standardvilkår. Dersom det er fastsatt i kredittavtalen, bør kredittgiveren dessuten ha rett til å suspendere forbrukerens rett til å utnytte en kredittmulighet i henhold til en tidsubegrenset kredittavtale ut fra objektivt begrunnede hensyn. Slike grunner kan for eksempel være mistanke om ikke-godkjent eller bedragersk bruk av kreditten eller en betydelig økt risiko for at forbrukeren ikke vil kunne oppfylle sin plikt til å tilbakebetale kreditten. Dette direktiv berører ikke nasjonal lovgivning på avtalerettsområdet som regulerer avtalepartenes rett til å heve kredittavtalen på grunnlag av avtalebrudd.
- 34) Med henblikk på en tilnærming av framgangsmåtene for bruk av angreretten på lignende områder må det fastsettes en angrerett uten sanksjoner og uten forpliktelse til å gi en begrunnelse, på vilkår som tilsvarer dem som er fastsatt av europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/65/EF av 23. september 2002 om fjernsal av finansielle tenester til forbrukere.⁽⁷⁾
- 35) Dersom en forbruker trekker seg fra en kredittavtale og har mottatt varer i henhold til avtalen, særlig når det gjelder avbetalingskjøp eller en leie- eller leasingavtale som fastsetter en kjøpsforpliktelse, bør dette direktiv ikke berøre anvendelsen av bestemmelser i medlemsstatene som gjelder spørsmål om tilbakelevering av varene eller andre tilknyttede spørsmål.
- 36) I visse tilfeller er det allerede fastsatt i nasjonal lovgivning at midler ikke kan gjøres tilgjengelige for forbrukeren før utløpet av en bestemt frist. I disse tilfellene kan forbrukeren ha et ønske om å sikre seg at de vil motta de kjøpte varene eller tjenestene tidlig. Når

⁷ EFT L 271 av 9.10.2002, s. 16. Direktivet sist endret ved direktiv 2007/64/EF (EUT L 319 av 5.12.2007, s. 1.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

det gjelder tilknyttede kredittavtaler, kan medlemsstatene derfor unntaksvis fastsette at dersom forbrukeren uttrykkelig ønsker å motta varene eller tjenestene tidlig, kan fristen for å bruke angreretten forkortes til samme frist som gjelder for tilgjengeliggjøring av midler.

- 37) Når det gjelder tilknyttede kredittavtaler, er det et gjensidig avhengighetsforhold mellom kjøpet av varer eller tjenester og kredittavtalen som er inngått for dette formål. Dersom forbrukeren bruker sin angrerett med hensyn til kjøpsavtalen i henhold til fellesskapsretten, bør forbrukeren derfor ikke lenger være bundet av den tilknyttede kredittavtalen. Dette bør ikke påvirke nasjonal lovgivning som får anvendelse på tilknyttede kredittavtaler i tilfeller der en kjøpsavtale er erklært ugyldig eller der forbrukeren har brukt sin angrerett basert på nasjonal lovgivning. Dette bør heller ikke påvirke forbrukeres rettigheter i henhold til nasjonale bestemmelser som fastsetter at det ikke kan inngås noen forpliktelse mellom forbrukeren og en leverandør av varer eller tjenester, eller foretas noen betaling mellom disse personene, så lenge forbrukeren ikke har undertegnet kredittavtalen med sikte på å finansiere kjøpet av varene eller tjenestene.
- 38) På visse vilkår bør forbrukeren ha rett til å ta rettslige skritt mot kredittgiveren i tilfelle av problemer knyttet til kjøpsavtalen. Medlemsstatene bør imidlertid fastsette i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår forbrukeren må ta rettslige skritt mot leverandøren, særlig ved å bringe saken mot leverandøren inn for domstolene, før forbrukeren kan ta rettslige skritt mot kredittgiveren. Dette direktiv bør ikke føre til at forbrukeren fratras sin rett i henhold til nasjonale bestemmelser om solidaransvar for selgeren eller tjenesteleverandøren og kredittgiveren.
- 39) Forbrukeren bør ha rett til å innfri sine forpliktelser før det tidspunkt som er fastsatt i kredittavtalen. I tilfelle førtidig tilbakebetaling, enten helt eller delvis, bør kredittgiveren ha rett til kompensasjon for kostnader som er direkte knyttet til den førtidige tilbakebetalingen, idet det også tas hensyn til kredittgiverens eventuelle besparelser. For å fastsette metoden for beregning av kompensasjon er det imidlertid viktig å overholde flere ulike prinsipper. Beregningen av kompensasjonen til kredittgiveren bør være åpen og forståelig for forbrukerne allerede før avtalen inngås,

og i alle tilfeller når kredittavtalen løper. I tillegg bør beregningsmetoden være enkel å anvende for kredittgiverne, og den bør lette ansvarlige myndigheters kontroll med kompensasjonen. Derfor, og ettersom forbrukerkreditt på grunn av kredittens løpetid og volum ikke finansieres ved langsiktige finansieringsordninger, bør den øvre grensen for kompensasjonen fastsettes i form av en fast sats. Denne tilnæringsmåten gjenspeiler særtrekkene ved forbrukerkreditt og bør ikke berøre eventuelle andre tilnæringsmåter for andre produkter som finansieres ved langsiktige finansieringsordninger, som for eksempel pantelån med fastrente.

- 40) Medlemsstatene bør ha rett til å fastsette at kompensasjon for førtidig tilbakebetaling kan kreves av kredittgiveren bare under forutsetning av at beløpet som tilbakebetales over en tolv månedersperiode, overstiger en terskel fastsatt av medlemsstatene. Når denne terskelen, som ikke skal overstige 10 000 euro, skal fastsettes, bør medlemsstatene for eksempel ta hensyn til gjennomsnittlig beløp for forbrukerkreditt i sine markeder.
- 41) Overdragelse av kredittgiverens rettigheter i henhold til en kredittavtale bør ikke sette forbrukeren i en mindre gunstig stilling. Forbrukeren bør også bli behørig informert når kredittavtalen blir overdratt til en tredjemann. Dersom den opprinnelige kredittgiveren, etter avtale med den overtakende part, fortsatt betjener kreditten overfor forbrukeren, har imidlertid forbrukeren ingen vesentlig interesse i å bli informert om overdragelsen. Et krav på fellesskapsplan om at forbrukeren i disse tilfellene skal informeres om overdragelsen, vil derfor være for strengt.
- 42) Medlemsstatene bør stå fritt til å beholde eller innføre nasjonale regler som fastsetter kollektive former for kommunikasjon når dette er nødvendig av hensyn til effektiviteten ved komplekse transaksjoner som verdipapiriseringer eller avvikling av eiendeler som finner sted ved obligatorisk administrativ avvikling av banker.
- 43) For å fremme det indre markeds opprettelse og virkemåte og for å sikre et høyt nivå for forbrukervern i hele Fellesskapet, er det nødvendig å sikre at opplysninger om effektive årlige rentekostnader kan sammenlignes i hele Fellesskapet. Til tross for den enhetlige matematiske formelen for beregning av den effektive årlige rentekostnaden fastsatt ved direktiv 87/102/EØF, er det fortsatt ikke

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

mulig fullt ut å sammenligne faktisk årsrente i prosent i Fellesskapet. I de enkelte medlemsstater tas det hensyn til ulike kostnadsfaktorer ved denne beregningen. Derfor bør den samlede kostnaden for kreditt til forbrukeren fastsettes i dette direktiv på en klar og uttømmende måte.

- 44) For å sikre åpenhet og stabilitet i markedet og i påvente av ytterligere harmonisering bør medlemsstatene sikre at det treffes hensiktsmessige tiltak for regulering av eller tilsyn med kredittgivere.
- 45) Dette direktiv er forenlig med de grunnleggende rettigheter og de prinsipper som er anerkjent særlig i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter. Dette direktiv tar særlig sikte på full overholdelse av personvernregler, eiendomsrett, likebehandling, vern av familie- og yrkesliv samt forbrukervern i henhold til Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter.
- 46) Ettersom målet for dette direktiv, som er å innføre felles regler for visse sider ved medlemsstatenes lover og forskrifter om forbrukerkreditt, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene og derfor bedre kan nås på fellesskapsplan, kan Fellesskapet treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i traktatens artikkel 5. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går dette direktiv ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå dette mål.
- 47) Medlemsstatene bør fastsette regler for sanksjoner ved overtredelse av nasjonale bestemmelser som er vedtatt i henhold til dette direktiv, og sikre at de blir gjennomført. Selv om valget av sanksjoner vil være opp til med-

lemsstatene, bør de sanksjoner som fastsettes, være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.

- 48) De tiltak som er nødvendige for gjennomføringen av dette direktiv, bør vedtas i samsvar med rådsbeslutning 1999/468/EF av 28. juni 1999 om fastsettelse av nærmere regler for utøvelsen av den gjennomføringsmyndighet som er gitt Kommisjonen.⁽⁸⁾
- 49) Kommisjonen bør særlig ha myndighet til å vedta ytterligere forutsetninger for beregning av den effektive årlige rentekostnaden. Ettersom disse tiltakene er allmenne og har som formål å endre ikke-grunnleggende bestemmelser i dette direktiv eller å utfylle det med nye ikke-grunnleggende bestemmelser, bør de vedtas etter framgangsmåten med forskriftskomite med kontroll fastsatt i artikkel 5a i beslutning 1999/468/EF.
- 50) I samsvar med nr. 34 i den tverrinstitusjonelle avtalen om bedre regelverksutforming⁽⁹⁾ oppfordres medlemsstatene til, for eget formål og i Fellesskapets interesse, å utarbeide og offentliggjøre egne tabeller som så langt der er mulig viser sammenhengen mellom dette direktiv og innarbeidingstiltakene.
- 51) Idet det tas hensyn til antallet endringer som må foretas i direktiv 87/102/EØF på grunn av utviklingen i forbrukerkredittsektoren og av hensyn til klarheten i Fellesskapets regelverk, bør derfor nevnte direktiv oppheves og erstattes med dette direktiv –

⁸ EFT L 184 av 17.7.1999, s. 23. Beslutningen endret ved beslutning 2006/512/EF (EUT L 200 av 22.7.2006, s. 11).

⁹ EUT C 321 av 31.12.2003, s. 1.

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

KAPITTEL I

Departementets merknad

FORMÅL, VIRKEOMRÅDE OG DEFINISJONER

Artikkel 1

Formål

Formålet med dette direktiv er å harmonisere visse sider ved medlemsstatenes lover og forskrifter om forbrukerkredittavtaler.

Artikkel 2

Virkeområde

1. Dette direktiv får anvendelse på kredittavtaler. Se §§ 1-1 og 1-2 første og annet ledd.
2. Dette direktiv får ikke anvendelse på
  - a) kredittavtaler som er sikret enten ved et pantelån eller ved annen tilsvarende sikkerhet som er i vanlig bruk i en medlemsstat i forbindelse med fast eiendom, eller som er sikret ved en rettighet knyttet til fast eiendom, Lovforslaget omfatter også slike kredittavtaler jf. § 1-7 tredje ledd.
  - b) kredittavtaler hvis formål er å erverve eller beholde eiendomsrettigheter til grunn eller til en eksisterende eller prosjektert bygning, Lovforslaget omfatter også slike kredittavtaler jf. § 1-7 tredje ledd.
  - c) kredittavtaler som gjelder et samlet kredittbeløp på under 200 euro eller over 75 000 euro, Betemmelsen endres ved boliglåndirektivet artikkel 46. I lovforslaget anvendes forbrukerkredittdirektivets regler på kredittavtaler som ikke er boliglån. Se § 5-23 første ledd.
  - d) leie- eller leasingavtaler der det ikke er fastsatt noen plikt til å kjøpe avtalens gjenstand verken i selve avtalen eller i separat avtale; en slik plikt skal anses for å foreligge dersom kredittgiveren ensidig bestemmer at dette er tilfellet, Se § 5-23 første ledd.
  - e) kredittavtaler i form av en kontokredittordning der kreditten skal tilbakebetales innen én måned, Lovforslaget omfatter også slike kredittavtaler.
  - f) kredittavtaler der kreditten blir gitt rentefritt og uten andre omkostninger, samt kredittavtaler der kreditten skal tilbakebetales innen tre måneder og det bare skal betales ubetydelige omkostninger, I lovforslaget omfattes enkelte slike kredittavtaler, idet unntaket i § 5-22 første ledd bokstav e snevrere.
  - g) kredittavtaler der en arbeidsgiver gir kreditt til sine ansatte som en sekundær virksomhet, rentefritt eller til en effektiv årlig rente som er lavere enn den som gjelder i markedet, og som generelt ikke tilbys allmennheten, Se § 5-22 første ledd bokstav b.
  - h) kredittavtaler som er inngått med verdipapirforetak som definert i artikkel 4 nr. 1 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/39/EF av 21. april 2004 om markeder for finansielle instrumenter,⁽¹⁰⁾ eller med kredittinstitusjoner som definert i artikkel 4 i direktiv 2006/48/EF, med det formål å gjøre det mulig for en investor å gjennomføre en transaksjon knyttet til ett eller flere av instrumentene oppført i avsnitt C i vedlegg I til direktiv 2004/39/EF, der verdipapirforetaket eller kredittinstitusjonen som gir kreditten, er involvert i en slik transaksjon, Lovforslaget omfatter også slike kredittavtaler når kunden er forbruker.
  - i) kredittavtaler som er resultat av et forlik ved en domstol eller en annen lovfestet myndighet, Se § 5-22 første ledd bokstav a.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- j) kredittavtaler som gjelder en kostnadsfri betalingsutsettelse for en eksisterende gjeldspost, Lovforslaget omfatter betalingsutsettelse av eksisterende kredittavtaler, men det gjelder ingen avslagsplikt, se § 5-4 første ledd. Lovforslaget gjelder ikke for betalingsutsettelse av andre krav enn tilbakebetaling av kredittbeløp som er gjort tilgjengelig for kunden etter en kredittavtale. Se § 5-22 annet ledd.
- k) kredittavtaler der forbrukeren ved inngåelsen av avtalen blir anmodet om å deponere en gjenstand som sikkerhet hos kredittgiveren, og der forbrukerens forpliktelse er strengt begrenset til den gjenstand som er stilt som sikkerhet, Se § 5-22 annet ledd.
- l) kredittavtaler som gjelder lån gitt til en avgrenset del av allmennheten i henhold til en lovbestemmelse med allmenntilganglig formål og til en lavere rente enn den som gjelder i markedet, eller rentefritt eller på andre vilkår som er gunstigere for forbrukeren enn de vilkår som gjelder i markedet, og til en rente som ikke er høyere enn de satser som gjelder i markedet. Lovforslaget omfatter også slike kredittavtaler.
3. Når det gjelder kredittavtaler i form av en kontokredittordning der kreditten skal tilbakebetales på anmodning eller innen tre måneder, får bare artikkel 1-3, artikkel 4 nr. 1, artikkel 4 nr. 2 bokstav a)-c), artikkel 4 nr. 4, artikkel 6-9, artikkel 10 nr. 1, artikkel 10 nr. 4, artikkel 10 nr. 5, artikkel 12, 15, 17 og artikkel 19-32 anvendelse. I lovforslaget omtales slike kreditter som «brukskontokreditt». Se bl.a. § 3-34 annet ledd.
4. Når det gjelder kredittavtaler der kreditten gis i form av overskridelse, får bare artikkel 1-3, artikkel 18, 20 og 22-32 anvendelse. Slike kreditter regnes ikke som kredittavtale i lovforslaget. Se § 4-22.
5. Medlemsstatene kan fastsette at bare artikkel 1-4, artikkel 6, 7 og 9, artikkel 10 nr. 1, artikkel 10 nr. 2 bokstav a)-h) og bokstav l), artikkel 10 nr. 4 og artikkel 11, 13 og 16-32 får anvendelse på kredittavtaler inngått av en organisasjon som Unntak kan fastsettes i forskrift med hjemmel i § 1-2 annet ledd.
- a) er opprettet til gjensidig fordel for sine medlemmer,
- b) ikke skaper overskudd for andre personer enn sine medlemmer,
- c) oppfyller et sosialt formål som kreves i henhold til nasjonal lovgivning,
- d) mottar og forvalter bare medlemmenes oppsparte midler og gir kreditt bare til sine medlemmer, og
- e) gir kreditt på grunnlag av en effektiv årlig rente som er lavere enn den som gjelder i markedet, eller er underlagt en øvre grense fastsatt i nasjonal lovgivning, og der medlemskap er forbeholdt personer som er bosatt eller ansatt på et bestemt sted, eller ansatte og pensjonerte ansatte hos en bestemt arbeidsgiver, eller personer som oppfyller andre krav fastsatt i henhold til nasjonal lovgivning som grunnlag for et felles bånd mellom medlemmene.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

6. Medlemsstatene kan unnta kredittavtaler inngått av en slik organisasjon fra anvendelsen av dette direktiv dersom den samlede verdien av alle eksisterende kredittavtaler som organisasjonen har inngått, er ubetydelig i forhold til den samlede verdien av alle eksisterende kredittavtaler i den medlemsstat der organisasjonen er basert, og den samlede verdien av alle eksisterende kredittavtaler som alle slike organisasjoner i vedkommende medlemsstat har inngått, er mindre enn 1 % av den samlede verdien av alle eksisterende kredittavtaler som er inngått i vedkommende medlemsstat.

Medlemsstatene skal hvert år vurdere om vilkårene for anvendelse av slike unntak fortsatt foreligger og treffe tiltak for å oppheve unntaket dersom de anser at vilkårene ikke lenger er oppfylt.

Medlemsstatene kan fastsette at bare artikkel 1-4, artikkel 6, 7 og 9, artikkel 10 nr. 1, artikkel 10 nr. 2 bokstav a)-i) samt bokstav l) og r), artikkel 10 nr. 4, artikkel 11, 13, 16 samt artikkel 18-32 får anvendelse på kredittavtaler der det er fastsatt at kredittgiveren og forbrukeren avtaler vilkår for betalingsutsettelse eller tilbakebetaling, dersom forbrukeren allerede misligholder den opprinnelige kredittavtalen og dersom

- a) slike ordninger sannsynligvis vil hindre rettergang for slikt mislighold, og
- b) vilkårene for forbrukeren ikke blir mindre gunstige enn dem som er fastsatt i den opprinnelige kredittavtalen.

Dersom kredittavtalen omfattes av nr. 3, får imidlertid bare bestemmelsene i nevnte nummer anvendelse.

Unntak kan fastsettes i forskrift med hjemmel i § 1-2 annet ledd.

Artikkel 3

Definisjoner

I dette direktiv menes med:

- a) «forbruker» enhver fysisk person som ved transaksjoner som omfattes av dette direktiv, opptre utenfor rammen av sin forretnings- eller yrkesvirksomhet,

Se § 1-4 første ledd. Ved boliglån eller boligkausjon regnes enhver fysisk person som forbruker etter lovforslaget.
- b) «kredittgiver» en fysisk eller juridisk person som gir eller lover å gi kreditt som et ledd i sin forretnings- eller yrkesvirksomhet,

Omfattes av begrepet «tjenesteyter» i lovforslaget § 1-4 tredje ledd, benevnes også som «kredittyter» jf. § 1-7 fjerde ledd.
- c) «kredittavtale» en avtale der en kredittgiver gir eller lover å gi kreditt til en forbruker i form av en betalingsutsettelse, et lån eller en annen tilsvarende finansieringsform, unntatt avtaler om løpende yting av tjenester eller levering av varer av samme art, der forbrukeren betaler i avdrag så lenge de ytes eller leveres,

Se § 1-7 første ledd.
- d) «kontokredittordning» en uttrykkelig kredittavtale der en kredittgiver gir en forbruker tilgang til midler som overstiger innestående på forbrukerens foliokonto,

Se § 1-7 åttende ledd som benytter «brukskontokreditt» i samme betydning.
- e) «overskridelse» en stilltiende akseptert overskridelse der en kredittgiver tillater at en forbruker utnytter midler som overstiger innestående på forbrukerens foliokonto eller den avtalte kontokreditten,
- f) «kredittformidler» en fysisk eller juridisk person som ikke opptre som kredittgiver, og som innenfor rammen av sin forretnings- eller yrkesvirksomhet mot et gebyr, som kan ha form av penger eller en annen avtalt form for økonomisk fordel,

Omfattes av begrepet «tjenesteyter» i § 1-4 tredje ledd og «finansoppdrag» i § 1-3 tredje ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- i) presenterer eller tilbyr kredittavtaler til forbrukere, Se § 1-3 tredje ledd bokstav a og c.
- ii) bistår forbrukere ved å utføre forberedende arbeid i forbindelse med andre kredittavtaler enn dem som er omhandlet i punkt i) eller Se § 1-3 tredje ledd bokstav b.
- iii) inngår kredittavtaler med forbrukere på vegne av kredittgiveren, Se § 1-3 tredje ledd bokstav b.
- g) «forbrukerens samlede kredittkostnader» alle kostnader, herunder renter, provisjon, skatter og alle andre former for gebyrer som forbrukeren må betale i forbindelse med kredittavtalen, og som er kjent for kredittgiveren, bortsett fra gebyrer til notarius publicus; kostnader for tilleggstjenester knyttet til kredittavtalen, særlig forsikringspremier, omfattes også dersom inngåelse av en tilleggstjenesteavtale er obligatorisk for å oppnå kreditten eller oppnå denne på de vilkår som er markedsført, Se § 1-7 syvende ledd.
- h) «samlet beløp som forbrukeren skal betale» summen av det samlede kredittbeløp og forbrukerens samlede kredittkostnader, Konsumeres av § 3-28 bokstav a.
- i) «effektiv årlig rente» forbrukerens samlede kredittkostnader uttrykt som en årlig prosentandel av det samlede kredittbeløpet, og der det er relevant, medregnet kostnadene omhandlet i artikkel 19 nr. 2, Se § 1-7 femte ledd.
- j) «lånerente» renten uttrykt som en fast eller variabel prosentsats som anvendes på årsbasis på den utnyttede kredittmuligheten, § 1-8 femte ledd.
- k) «fast lånerente» at kredittgiveren og forbrukeren i kredittavtalen avtaler én lånerente for hele kredittavtalens løpetid eller flere lånerenter for delperioder med anvendelse utelukkende av en fast, bestemt rentesats. Dersom ikke alle lånerenter er fastsatt i kredittavtalen, skal lånerenten anses for å være fast bare for de delperiodene der lånerentene er fastsatt utelukkende ved en fast, bestemt rentesats avtalt ved inngåelsen av kredittavtalen, Det er ikke innatt en særskilt definisjon. I § 2-10 benyttes «fastrentekreditt» i samme betydning.
- l) «samlet kredittbeløp» den øvre grensen for eller summen av alle beløp som blir gjort tilgjengelige i henhold til en kredittavtale, Se § 1-7 sjette ledd som benytter «tilgjengelig kredittbeløp» i samme betydning.
- m) «varig medium» enhver innretning som gjør forbrukeren i stand til å lagre opplysninger som er rettet til vedkommende personlig, på en slik måte at opplysningene er tilgjengelige for bruk i fremtiden i et tidsrom som er tilstrekkelig for opplysningenes formål, og som gir mulighet til uendret gjengivelse av de lagrede opplysningene, Konsumeres av «skriftlig dokument» definert i § 3-2 fjerde ledd.
- n) «tilknyttet kredittavtale» en kredittavtale der Det er ikke inntatt en særskilt definisjon.
  - i) den aktuelle kreditten utelukkende tjener til å finansiere en avtale om levering av bestemte varer eller yting av en bestemt tjeneste, og
  - ii) disse to avtalene objektivt sett utgjør en forretningsmessig enhet; en forretningsmessig enhet skal anses for å foreligge dersom leverandøren eller tjenesteyteren selv finansierer forbrukerens kreditt eller, dersom kreditten finansieres av tredjemann, dersom kredittgiveren benytter leverandørens eller tjenesteyterens tjenester i forbindelse med inngåelsen eller utarbeidningen av kredittavtalen, eller dersom levering av en bestemt vare eller yting av en bestemt tjeneste er uttrykkelig angitt i kredittavtalen.

KAPITTEL II

OPPLYSNINGER OG PRAKSIS FØR INNGÅELEN AV KREDITTAVTALEN

Artikkel 4

Standardopplysninger som skal inngå i reklamen

1. All reklame for kredittavtaler som angir en rentesats eller andre tall knyttet til forbrukerens kredittkostnad, skal inneholde standardopplysninger i samsvar med denne artikkel.

Denne plikten gjelder ikke når nasjonal lovgivning krever at det oppgis en effektiv årlig rente i reklame for kredittavtaler som ikke angir noen rentesats eller tall knyttet til forbrukerens kredittkostnader i henhold til første ledd.
2. Standardopplysningene skal på en klar, kortfattet og tydelig måte og ved hjelp av et representativt eksempel opplyse om
  - a) lånerenten, fast eller variabel eller begge deler, sammen med opplysninger om eventuelle omkostninger som er medregnet i forbrukerens samlede kredittkostnader,
  - b) samlet kredittbeløp,
  - c) effektiv årlig rente; når det dreier seg om en kredittavtale av den art som er omhandlet i artikkel 2 nr. 3, kan medlemsstatene bestemme at det ikke er nødvendig å oppgi effektiv årlig rente,
  - d) dersom det er relevant, kredittavtalens løpetid,
  - e) dersom det dreier seg om en kreditt i form av betalingsutsettelse for en bestemt vare eller tjeneste, kontantprisen og beløpet for en eventuell forhåndsbetaling, samt
  - f) dersom det er relevant, samlet beløp som forbrukeren skal betale og avdragsbeløpet.
3. Dersom inngåelsen av en avtale om en tilleggstjeneste knyttet til kredittavtalen, særlig en forsikring, er obligatorisk for å oppnå kreditten eller for å oppnå kreditten på de vilkår som er markedsført, og kostnaden ved denne tilleggstjenesten ikke kan fastsettes på forhånd, skal plikten til å inngå vedkommende avtale også angis på en klar, kortfattet og tydelig måte, sammen med effektiv årlig rente.
4. Denne artikkel berører ikke direktiv 2005/29/EF.

Forslås gjennomført i forkrift med hjemmel i lovforslaget § 3-3 tredje ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 5

Opplysninger før avtale inngås

1. I god tid før forbrukeren blir bundet av en kredittavtale eller et tilbud om en kredittavtale skal kredittgiveren, og eventuelt kredittformidleren, på grunnlag av de kredittvilkår som kredittgiveren tilbyr, samt eventuelt de ønskene som er uttrykt og de opplysningene som er gitt av forbrukeren, gi forbrukeren de opplysningene som er nødvendige for å kunne sammenligne ulike tilbud og treffe en velbegrunnet beslutning om hvorvidt en kredittavtale skal inngås. Slike opplysninger, på papir eller på et annet varig medium, skal gis ved bruk av skjemaet for standardiserte europeiske opplysninger om forbrukerkreditt i vedlegg II. Kredittgiveren skal anses for å ha oppfylt opplysningskravene i dette nummer og i artikkel 3 nr. 1 og 2 i direktiv 2002/65/EF dersom vedkommende har gitt opplysningene i skjemaet for de standardiserte europeiske opplysningene om forbrukerkreditt.

Opplysningene skal angi

  - a) typen kreditt, Se § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav a.
  - b) kredittgiverens identitet og geografiske adresse samt eventuelt den aktuelle kredittformidlerens identitet og geografiske adresse, Se § 3-22 og § 3-24 bokstav a til c.
  - c) det samlede kredittbeløpet og vilkårene for utnyttelse av kredittmuligheten, Se § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav b og c.
  - d) kredittavtalens løpetid, Se § 3-22 og § 3-25 bokstav f.
  - e) ved kreditt i form av betalingsutsettelse for en bestemt vare eller tjeneste og tilknyttede kredittavtaler, vedkommende vare eller tjeneste og dennes kontantpris, Se § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav d.
  - f) lånerenten, vilkårene for anvendelse av lånerenten og, der det er tilgjengelig, en indeks eller referanserente som gjelder for den opprinnelige lånerenten, samt tidsrom, vilkår og framgangsmåte for endring av lånerenten; dersom forskjellige lånerenter får anvendelse under ulike omstendigheter, de ovennevnte opplysningene for alle relevante rentesatser, Se § 3-22 og § 3-28 bokstav c.
  - g) effektiv årlig rente og samlet beløp som forbrukeren skal betale, illustrert ved et representativt eksempel som inneholder alle forutsetningene som er benyttet for å beregne renten; dersom forbrukeren har informert kredittgiveren om ett eller flere elementer i den kreditt vedkommende foretrekker, for eksempel kredittavtalens løpetid og det samlede kredittbeløpet, skal kredittgiveren ta hensyn til disse elementene; dersom en kredittavtale gir ulike muligheter for utnyttelse av kredittmuligheten med ulike omkostninger eller lånerenter, og kredittgiveren benytter forutsetningen i vedlegg I del II bokstav b), skal kredittgiveren angi at andre ordninger for utnyttelse av kredittmuligheten for denne typen kredittavtale kan føre til høyere effektive årlige renter, Se § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav e.
  - h) beløp, antall og hyppighet for betalinger som forbrukeren skal foreta, og eventuelt i hvilken rekkefølge betalingene vil bli foredelt på ulike utestående balanser med ulike lånesatser med sikte på tilbakebetaling, Se § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav f.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- i) der det er relevant, omkostningene for å forvalte en eller flere kontoer der både betalingstransaksjoner og utnyttelse av kredittmuligheten registreres, med mindre det er frivillig å åpne en konto, omkostningene for å benytte et betalingsmiddel for både betalingstransaksjoner og utnyttelse av kredittmuligheten, andre omkostninger som følger av kredittavtalen samt på hvilke vilkår disse omkostningene kan endres, Se § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav g jf. § 3-28 bokstav a.
- j) der det er relevant, om det er kostnader som skal betales av forbrukeren til notarius publicus ved inngåelsen av kredittavtalen, Se § 3-22 og § 3-28 bokstav f.
- k) en eventuell plikt til å inngå en avtale om tilleggstjenester knyttet til kredittavtalen, særlig en forsikringspolise, der inngåelse av en slik avtale er obligatorisk for å oppnå kreditten eller for å oppnå kreditten på de vilkår som er markedsført, Se § 3-22 og § 3-28 bokstav g.
- l) gjeldende rentesats ved for sen betaling og ordninger for justering av denne, samt, der det er relevant, eventuelle omkostninger som skal betales ved mislighold, Se § 3-28 bokstav c og d.
- m) en advarsel om følgene av manglende betalinger, Se § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav h.
- n) der det er relevant, hvilke sikkerheter som kreves, Se § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav j.
- o) hvorvidt det foreligger en angrerett eller ikke, Se § 3-22 og § 3-25 bokstav h.
- p) retten til førtidig tilbakebetaling og, der det er relevant, opplysninger om kredittgiverens rett til kompensasjon og hvordan slik kompensasjon skal fastsettes i samsvar med artikkel 16, Se § 3-22 og § 3-25 bokstav g.
- q) forbrukerens rett til umiddelbart og kostnadsfritt å bli informert i henhold til artikkel 9 nr. 2 om resultatet av et informasjonssøk i en database som er utført for å vurdere forbrukerens kredittverdighet, Se § 3-22 og § 3-29 bokstav a og b.
- r) forbrukerens rett til på anmodning og kostnadsfritt å få et eksemplar av utkastet til kredittavtale. Denne bestemmelsen får ikke anvendelse dersom kredittgiveren på tidspunktet for anmodningen ikke er villig til å inngå kredittavtalen med forbrukeren, og Se § 3-22 og § 3-25 bokstav a.
- s) dersom det er relevant, i hvilket tidsrom kredittgiveren er bundet av opplysningene som er gitt før avtalen inngås. Se § 3-22 og § 3-25 bokstav d.
- Alle tilleggsopplysninger fra kredittgiveren til forbrukeren skal gis i et separat dokument som kan vedlegges skjemaet for standardiserte europeiske opplysninger om forbrukerkreditt. Se § 3-23.
2. Dersom kommunikasjonen skjer via taletelefoni, som omhandlet i artikkel 3 nr. 3 i direktiv 2002/65/EF, skal beskrivelsen av de viktigste egenskapene ved den finansielle tjenesten som skal ytes i henhold til artikkel 3 nr. 3 bokstav b) annet strekpunkt i nevnte direktiv, omfatte minst de opplysningene som er omhandlet i nr. 1 bokstav c), d), e), f) og h) i denne artikkel, samt effektiv årlig rente illustrert ved et representativt eksempel og det samlede beløp som forbrukeren skal betale. Se § 3-39 første og annet ledd.
- 3.- Dersom avtalen er inngått på forbrukerens anmodning ved bruk av ett eller flere fjernkommunikasjonsmidler som gjør at opplysningene ikke kan gis i samsvar med nr. 1, særlig i tilfellet omhandlet i nr. 2, skal kredittgiveren gi forbrukeren de fullstendige opplysningene som skal gis før avtalen inngås, ved bruk av skjemaet for standardiserte europeiske opplysninger om forbrukerkreditt, umiddelbart etter inngåelsen av kredittavtalen. Se § 3-22 tredje ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

4. På anmodning skal forbrukeren, i tillegg til å motta de standardiserte europeiske opplysningene om forbrukerkreditt, kostnadsfritt få et eksemplar av utkastet til kredittavtale. Denne bestemmelsen får ikke anvendelse dersom kredittgiveren på tidspunktet for anmodningen ikke er villig til å inngå kredittavtalen med forbrukeren. Se § 3-22 fjerde ledd og § 3-9 fjerde ledd jf. § 3-12.
5. I tilfelle av en kredittavtale der forbrukerens betalinger ikke umiddelbart fører til en tilsvarende nedbetaling av det samlede kredittbeløpet, men benyttes til å bygge opp kapital i de perioder og på de vilkår som er fastsatt i kredittavtalen eller i en tilleggsavtale, skal det i de opplysningene som kreves før avtalen inngås i henhold til nr. 1, klart og kortfattet angis at slike kredittavtaler ikke utgjør noen garanti for tilbakebetaling av det samlede utnyttede kredittbeløpet i henhold til kredittavtalen, med mindre en slik garanti er gitt. Se § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav i.
6. Medlemsstatene skal sikre at kredittgivere og eventuelle kredittformidlere gir tilstrekkelige forklaringer til forbrukeren, slik at forbrukeren settes i stand til å vurdere om den foreslåtte kredittavtalen passer vedkommendes behov og økonomiske situasjon, eventuelt ved å forklare de opplysningene som skal gis før avtalen inngås i samsvar med nr. 1, de foreslåtte produktene viktigste egenskaper og de særlige virkningene disse kan få for forbrukeren, herunder følgene av forbrukerens betalingsmislighold. Medlemsstatene kan bestemme hvordan, i hvilket omfang og av hvem slik bistand skal gis, avhengig av de særlige omstendighetene ved situasjonen der kredittavtalen tilbys, den personen den blir tilbudt til og hvilken type kreditt som tilbys. Se §§ 3-1 første ledd og 5-1 jf. § 3-58 annet ledd bokstav b og c.

Artikkel 6

Opplysningskrav før inngåelse av visse kredittavtaler i form av en kontokredittordning og av visse særlige kredittavtaler

1. I god tid før forbrukeren blir bundet av en kredittavtale eller et tilbud om en kredittavtale som omhandlet i artikkel 2 nr. 3, 5 eller 6, skal kredittgiveren, og eventuelt kredittformidleren, på grunnlag av de kredittvilkår som kredittgiveren tilbyr, samt eventuelt de ønskene som er uttrykt og de opplysningene som er gitt av forbrukeren, gi forbrukeren de opplysningene som er nødvendige for å kunne sammenligne ulike tilbud og treffe en velbegrunnet beslutning om hvorvidt en kredittavtale skal inngås. Opplysningene skal angi.
- a) typen kreditt, Se § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav a.
- b) kredittgiverens identitet og geografiske adresse samt eventuelt den aktuelle kredittformidlerens identitet og geografiske adresse, Se § 3-22 og § 3-24 bokstav a til c.
- c) det samlede kredittbeløpet, Se § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav b og c.
- d) kredittavtalens løpetid, Se § 3-22 og § 3-25 bokstav f.
- e) lånerenten, vilkårene for anvendelsen av lånerenten, en eventuell indeks eller referanserente som gjelder for den opprinnelige lånerenten, de omkostninger som anvendes fra det tidspunkt kredittavtalen inngås, samt, dersom det er relevant, på hvilke vilkår disse omkostningene kan endres, Se § 3-22 og § 3-28 bokstav c.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- f) effektiv årlig rente illustrert ved et representativt eksempel som inneholder alle forutsetningene som er benyttet for å beregne renten, Se § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav e.
- g) vilkår og framgangsmåte for å heve kredittavtalen, Se § 3-22 og § 3-25 bokstav g.
- h) når det gjelder kredittavtaler som omhandlet i artikkel 2 nr. 3, og der det er relevant, en opplysning om at forbrukeren når som helst kan bli anmodet om å tilbakebetale hele kredittbeløpet, Se § 3-22 og § 3-34 annet ledd.
- i) gjeldende rentesats ved for sen betaling og ordninger for justering av denne, samt, der det er relevant, eventuelle omkostninger som skal betales ved mislighold, Se § 3-28 bokstav c og d.
- j) forbrukerens rett til umiddelbart og kostnadsfritt å bli informert i henhold til artikkel 9 nr. 2 om resultatet av et informasjonssøk i en database som er utført for å vurdere forbrukerens kredittverdighet, Se § 3-29 bokstav a og b.
- k) når det gjelder kredittavtaler som omhandlet i artikkel 2 nr. 3, opplysninger om de omkostninger som gjelder fra det tidspunkt slike avtaler inngås og, dersom dette er relevant, på hvilke vilkår disse omkostningene kan endres, Se § 3-22 og § 3-34 annet ledd.
- l) dersom det er relevant, i hvilket tidsrom kredittgiveren er bundet av opplysningene som er gitt før avtalen inngås. Slike opplysninger skal gis på papir eller på et annet varig medium, og alle opplysninger skal være like tydelig angitt. Opplysningene kan gis ved bruk av skjemaet for standardiserte europeiske opplysninger om forbrukerkreditt i vedlegg III. Kredittgiveren skal anses for å ha oppfylt opplysningskravene i dette nummer og i artikkel 3 nr. 1 og 2 i direktiv 2002/65/EF dersom vedkommende har gitt opplysningene i skjemaet for standardiserte europeiske opplysninger om forbrukerkreditt. Se § 3-23.
2. Når det gjelder en kredittavtale av den art som er omhandlet i artikkel 2 nr. 3, kan medlemsstatene bestemme at det ikke er nødvendig å oppgi effektiv årlig rente.
3. Når det gjelder en kredittavtale som omhandlet i artikkel 2 nr. 5 og 6, skal de opplysningene som gis til forbrukeren i samsvar med nr. 1 i denne artikkel, også omfatte
- a) beløp, antall og hyppighet for betalinger som forbrukeren skal foreta, og eventuelt i hvilken rekkefølge betalingene vil bli fordelt på ulike utestående balanser med ulike lånesatser med sikte på tilbakebetaling, og Se § 3-22 og § 3-34 annet ledd.
- b) retten til førtidig tilbakebetaling og, der det er relevant, opplysninger om kredittgiverens rett til kompensasjon og hvordan slik kompensasjon skal fastsettes Se § 3-22 og § 3-25 bokstav g.
- Dersom kredittavtalen omfattes av artikkel 2 nr. 3, får imidlertid bare bestemmelsene i nr. 1 i denne artikkel anvendelse. Se § 3-22 og § 3-34 annet ledd.
4. Dersom kommunikasjonen skjer via taletelefoni, og dersom forbrukeren anmoder om at kontokredittordningen blir gjort tilgjengelig med umiddelbar virkning, skal imidlertid beskrivelsen av de viktigste egenskapene ved den finansielle tjenesten minst omfatte de opplysningene som er omhandlet i nr. 1 bokstav c), e), f) og h). I kredittavtaler av den art som er omhandlet i nr. 3, skal beskrivelsen av de viktigste egenskapene i tillegg inneholde en nærmere angivelse av kredittavtalens løpetid. Se § 3-39 første og annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

5. Uten hensyn til unntaket i artikkel 2 nr. 2 bokstav e) skal medlemsstatene minst anvende kravene i nr. 4 første punktum i denne artikkel på kredittavtaler i form av en kontokredittordning og der kreditten skal tilbakebetales innen én måned. Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-34 annet ledd.
6. På anmodning skal forbrukeren, i tillegg til opplysningene omhandlet i nr. 1-4, kostnadsfritt få et eksemplar av utkastet til kredittavtale med de avtaleopplysningene som er fastsatt i artikkel 10, i den utstrekning nevnte artikkel får anvendelse. Denne bestemmelsen får ikke anvendelse dersom kredittgiveren på tidspunktet for anmodningen ikke er villig til å inngå kredittavtalen med forbrukeren. Se § 3-22 fjerde ledd, samt § 3-9 fjerde ledd jf. § 3-12.
7. Dersom avtalen er inngått på forbrukerens anmodning ved bruk av ett eller flere fjernkommunikasjonsmidler som gjør at opplysningene ikke kan gis i samsvar med nr. 1 og 3, herunder i tilfellene omhandlet i nr. 4, skal kredittgiveren umiddelbart etter at kredittavtalen er inngått, oppfylle sine forpliktelser i henhold til nr. 1 og 3 ved å gi forbrukeren de opplysningene som skal gis før avtalen inngås, i henhold til artikkel 10, i den utstrekning nevnte artikkel får anvendelse. Se § 3-22 tredje ledd.

Artikkel 7

Unntak fra kravene til opplysninger som skal gis før avtalen inngås

Artikkel 5 og 6 får ikke anvendelse på leverandører av varer eller tjenester som opptre som kredittformidlere som en tilleggsfunksjon. Dette berører ikke kredittgiverens plikt til å sikre at forbrukeren mottar de opplysningene som skal gis før avtalen inngås, og som er omhandlet i nevnte artikler.

Se 1-4 fjerde ledd annet punktum.

Artikkel 8

Plikt til å vurdere forbrukerens kredittverdighet

1. Medlemsstatene skal sikre at kredittgiveren, før kredittavtalen inngås, vurderer forbrukerens kredittverdighet på grunnlag av tilstrekkelige opplysninger som, der det er relevant, er gitt av forbrukeren, og, når det er nødvendig, på grunnlag av et informasjonssøk i en relevant database. Medlemsstater hvis lovgivning krever at kredittgivere vurderer forbrukeres kredittverdighet på grunnlag av et informasjonssøk i en relevant database, kan beholde dette kravet. Se § 5-2. Det stilles krav om bruk av relevant kilde eller database-søk.
2. Medlemsstatene skal sikre at dersom partene avtaler å endre det samlede kredittbeløpet etter inngåelsen av kredittavtalen, skal kredittgiveren ajourføre den finansielle informasjon som vedkommende har til rådighet om forbrukeren, og vurdere forbrukerens kredittverdighet før det skjer en vesentlig økning av det samlede kredittbeløpet. Se 5-2 første ledd.

KAPITTEL III

DATABASETILGANG

Artikkel 9

Databasetilgang

- 1.- Hver medlemsstat skal i tilfelle av kreditt over landegrensene sikre tilgang for kredittgivere fra andre medlemsstater til databaser som benyttes i den medlemsstaten for å vurdere forbrukeres kredittverdighet. Vilåårene for tilgang skal ikke innebære forskjellsbehandling.
2. Dersom en kredittsøknad blir avvist på grunnlag av informasjonssøk i en database, skal kredittgiveren umiddelbart og uten omkostninger underrette forbrukeren om resultatet av et slikt informasjonssøk og gi opplysningene om den databasen der søket ble gjort. Se § 5-3 tredje ledd.
3. Opplysningene skal gis med mindre dette er forbudt i henhold til annet fellesskapsregelverk eller er i strid med offentlig orden eller offentlig sikkerhet.
4. Denne artikkel berører ikke anvendelsen av europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger.⁽¹¹⁾

KAPITTEL IV

OPPLYSNINGER OG RETTIGHETER I FORBINDELSE MED KREDITTAVTALER

Artikkel 10

Opplysninger som skal gis i kredittavtaler

1. Kredittavtaler skal utarbeides på papir eller på et annet varig medium. Alle avtalepartene skal få et eksemplar av kredittavtalen. Denne artikkel berører ikke eventuelle nasjonale regler for gyldig inngåelse av kredittavtaler som er i samsvar med fellesskapsretten. Se § 3-9 første ledd og annet ledd boksta a. Se også § 3-11.
2. Kredittavtalen skal på en klar og kortfattet måte angi
  - a) typen kreditt, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav a.
  - b) avtalepartenes identitet og geografiske adresse samt eventuelt den aktuelle kredittformidlerens identitet og geografiske adresse, Se § 3-12 første ledd og annet ledd jf. § 3-22 og § 3-24 bokstav a til c.
  - c) kredittavtalens løpetid, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-25 bokstav f.
  - d) det samlede kredittbeløpet og vilåårene for utnyttelse av kredittmuligheten, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav b og c.
  - e) i tilfelle av en kreditt i form av betalingsutsettelse for bestemte varer eller tjenester, eller i tilfelle av tilknyttede kredittavtaler, vedkommende vare eller tjeneste og dens kontantpris, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav d.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- f) lånerenten, vilkårene for anvendelse av lånerenten og, der det er tilgjengelig, en indeks eller referanserente som gjelder for den opprinnelige lånerenten, samt tidsrom, vilkår og framgangsmåte for endring av lånerenten; dersom forskjellige lånerenter får anvendelse under ulike omstendigheter, de ovennevnte opplysningene for alle relevante rentesatser, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-28 bokstav c.
- g) effektiv årlig rente og samlet beløp som forbrukeren skal betale, beregnet på det tidspunkt kredittavtalen inngås; alle forutsetningene som er benyttet for å beregne denne renten, skal angis, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav e.
- h) beløp, antall og hyppighet for betalinger som forbrukeren skal foreta, og eventuelt i hvilken rekkefølge betalingene vil bli fordelt på ulike utestående balanser med ulike lånesatser med sikte på tilbakebetaling, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav f.
- i) når det gjelder nedbetaling av kapitalen i forbindelse med en kredittavtale med fast løpetid, forbrukerens rett til på anmodning og uten omkostninger når som helst i kredittavtalens løpetid å få en kontoutskrift i form av en nedbetalingstabell. Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav c og § 5-9 første ledd.
- Nedbetalingstabellen skal vise skyldige betalinger samt de tidsrom og vilkår som er knyttet til betalingen av disse beløpene; tabellen skal inneholde en spesifikasjon av hver tilbakebetaling som viser nedbetaling av kapitalen, den rente som er beregnet på grunnlag av lånerenten og, der det er relevant, eventuelle tilleggskostnader; dersom renten ikke er fast, eller tilleggskostnadene kan endres i henhold til kredittavtalen, skal nedbetalingstabellen klart og kortfattet vise at opplysningene i tabellen er gyldige bare inntil neste endring av lånerenten eller tilleggskostnadene i samsvar med kredittavtalen,
- j) dersom omkostninger og renter skal betales uten at kapitalen nedbetales, en oppstilling som viser tidsrom og vilkår for betaling av renten og av eventuelle tilknyttede faste omkostninger og engangsomkostninger, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav c og i, samt § 5-9 første ledd.
- k) der det er relevant, omkostningene for å forvalte en eller flere kontoer der både betalingstransaksjoner og utnyttelse av kredittmuligheten registreres, med mindre det er frivillig å åpne en konto, omkostningene for å benytte et betalingsmiddel for både betalingstransaksjoner og utnyttelse av kredittmuligheten, andre omkostninger som følger av kredittavtalen samt på hvilke vilkår disse omkostningene kan endres, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav g jf. § 3-28 bokstav a.
- l) gjeldende rentesats ved for sen betaling som fastsatt på tidspunktet for inngåelse av kredittavtalen, og vilkårene for justering av denne, samt eventuelle omkostninger som skal betales ved mislighold, Se § 3-28 bokstav c og d.
- m) en advarsel om følgene av manglende betalinger, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav h.
- n) der det er relevant, at det skal betales gebyrer til notarius publicus, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-28 bokstav f.
- o) eventuell sikkerhet og forsikring som kreves, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav j.
- p) om det foreligger en angrerett eller ikke, fristen for bruk av denne retten samt andre vilkår for å bruke den, herunder opplysninger om forbrukerens plikt til å betale den kapital som er utnyttet, og rentene i samsvar med artikkel 14 nr. 3 bokstav b), samt hvilket rentebeløp som skal betales per dag, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-25 bokstav h.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- q) opplysninger om de rettighetene som følger av artikkel 15, samt vilkårene for å utøve disse rettighetene, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav c og § 5-9 første ledd.
- r) retten til førtidig tilbakebetaling, framgangsmåten ved førtidig tilbakebetaling og, der det er relevant, opplysninger om kredittgiverens rett til kompensasjon og hvordan slik kompensasjon skal fastsettes, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-25 bokstav g.
- s) framgangsmåten for utøvelse av retten til å si opp kredittavtalen, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-25 bokstav g.
- t) om det foreligger noen utenrettslig klage- og erstatningsordning for forbrukeren, og dersom dette er tilfellet, metodene for å få tilgang til denne, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-26 bokstav b.
- u) der det er relevant, andre avtalevilkår Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-27 bokstav d.
- v) der det er relevant, navn og adresse på vedkommende tilsynsmyndighet.
3. Når nr. 2 bokstav i) får anvendelse, skal kredittgiveren når som helst i kredittavtalens løpetid uten omkostninger gi forbrukeren tilgang til en kontoutskrift i form av en nedbetalingstabell. Se § 5-9 første ledd.
4. I tilfelle av en kredittavtale der forbrukerens betalinger ikke umiddelbart fører til en tilsvarende nedbetaling av det samlede kredittbeløpet, men benyttes til å bygge opp kapital i de perioder og på de vilkår som er fastsatt i kredittavtalen eller i en tilleggsavtale, skal det i de opplysningene som kreves i henhold til nr. 2, klart og kortfattet angis at slike kredittavtaler ikke utgjør noen garanti for tilbakebetaling av det samlede utnyttede kredittbeløpet i henhold til kredittavtalen, med mindre en slik garanti er gitt. Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og § 3-34 første ledd bokstav i.
5. Når det gjelder kredittavtaler i form av kontokredittordninger som omhandlet i artikkel 2 nr. 3, skal følgende angis på en klar og kortfattet måte:
- a) typen kreditt, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og motsetningsvis § 3-34 annet ledd.
- b) avtalepartenes identitet og geografiske adresse samt eventuelt den aktuelle kredittformidlerens identitet og geografiske adresse, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og motsetningsvis § 3-34 annet ledd.
- c) kredittavtalens løpetid, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og motsetningsvis § 3-34 annet ledd.
- d) det samlede kredittbeløpet og vilkårene for utnyttelse av kredittmuligheten, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og motsetningsvis § 3-34 annet ledd.
- e) lånerenten, vilkårene for anvendelse av lånerenten og, der det er tilgjengelig, en indeks eller referanserente som gjelder for den opprinnelige lånerenten, samt tidsrom, vilkår og framgangsmåte for endring av lånerenten; dersom forskjellige lånerenter får anvendelse under ulike omstendigheter, de ovennevnte opplysningene for alle relevante rentesatser, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og motsetningsvis § 3-34 annet ledd.
- f) effektiv årlig rente og forbrukerens samlede kredittkostnader, beregnet på det tidspunkt kredittavtalen inngås; alle forutsetningene som er benyttet for å beregne denne renten i henhold til artikkel 19 nr. 2, sammenholdt med artikkel 3 bokstav g) og i), skal angis; medlemsstatene kan bestemme at det ikke er nødvendig å oppgi effektiv årlig rente, Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og motsetningsvis § 3-34 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

g)	en opplysning om at forbrukeren når som helst kan bli anmodet om å tilbakebetale hele kredittbeløpet,	Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og motsetningsvis § 3-34 annet ledd.
h)	vilkår for bruk av retten til å gå fra kredittavtalen, og	Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og motsetningsvis § 3-34 annet ledd.
i)	opplysninger om de omkostninger som påløper fra det tidspunkt slike avtaler inngås og, dersom det er relevant, på hvilke vilkår disse omkostningene kan endres.	Se § 3-12 første ledd jf. § 3-22 og motsetningsvis § 3-34 annet ledd.

Artikkel 11

Opplysninger om lånerenten

1.	Forbrukeren skal, der det er relevant, underrettes om alle endringer i lånerenten på papir eller på et annet varig medium, før endringen trer i kraft. Opplysningene skal omfatte beløpet for de betalingene som skal foretas etter at den nye lånerenten er trådt i kraft, og dersom betalingenes antall eller hyppighet endres, opplysninger om dette.	Se §§ 3-13 til 3-15.
2.	Partene kan imidlertid fastsette i kredittavtalen at opplysningene omhandlet i nr. 1 skal gis til forbrukeren jevnlig i tilfeller der endringen i lånerenten skyldes en endring i en referanserente, den nye referanserenten blir offentliggjort på egnet måte og opplysningene om den nye referanserenten også er tilgjengelige i kredittgiverens forretningslokaler.	Se § 3-15.

Artikkel 12

Plikter i forbindelse med kredittavtaler i form av en kontokredittordning

1.	Når en kredittavtale inngås i form av en kontokredittordning, skal forbrukeren jevnlig holdes underrettet ved hjelp av en kontoutskrift, på papir eller på et annet varig medium, med følgende innhold:	Se § 5-9 annet ledd jf. § 4-19.
a)	det nøyaktige tidsrommet som kontoutskriften gjelder for,	Se § 5-9 annet ledd jf. § 4-19 første ledd bokstav a.
b)	beløp og datoer for utnyttelse av kredittmuligheten,	Se § 5-9 annet ledd jf. § 4-19 tredje ledd.
c)	saldo fra forrige utskrift og dennes dato,	Se § 5-9 annet ledd jf. § 4-19 første ledd bokstav b.
d)	den nye saldoen,	Se § 5-9 annet ledd jf. § 4-19 første ledd bokstav c.
e)	datoer og beløp for betalinger foretatt av forbrukeren,	Se § 5-9 annet ledd jf. § 4-19 tredje ledd.
f)	den anvendte lånerenten,	Se § 5-9 annet ledd jf. § 4-19 annet ledd bokstav a.
g)	eventuelle omkostninger som er anvendt,	Se § 5-9 annet ledd jf. § 4-19 annet ledd bokstav b.
h)	der det er relevant, minstebeløpet som skal innbetales.	Se § 5-9 annet ledd jf. § 4-19 annet ledd bokstav c.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. I tillegg skal forbrukeren på papir eller på et annet varig medium underrettes om alle økninger av lånerenten eller av omkostninger som skal betales, før endringen trer i kraft. Se §§ 3-13 til 3-15.

Partene kan imidlertid fastsette i kredittavtalen at opplysningene om endringer i lånerenten skal gis til forbrukeren på den måte som er fastsatt i nr. 1, i tilfeller der endringen i lånerenten skyldes en endring i en referanserente, den nye referanserenten blir offentliggjort på egnet måte og opplysningene om den nye referanserenten også er tilgjengelige i kredittgiverens forretningslokaler.

Artikkel 13

Tidsubegrensede kredittavtaler

1. Forbrukeren kan når som helst uten omkostninger heve en tidsubegrenset kredittavtale på standardvilkår, med mindre partene har avtalt en oppsigelsesfrist. En slik frist skal ikke overstige én måned. Se § 5-13 første ledd og § 5-14 første ledd.

Dersom det er fastsatt i kredittavtalen, kan kredittgiveren på standardvilkår heve en tidsubegrenset kredittavtale ved å gi forbrukeren minst to måneders varsel på papir eller på et annet varig medium.

2. Dersom det er fastsatt i kredittavtalen, kan kredittgiveren ut fra objektive begrunnede hensyn oppheve forbrukerens rett til å utnytte en kredittmulighet i henhold til en tidsubegrenset kredittavtale. Kredittgiveren skal underrette forbrukeren om opphevingen og grunnene til denne på papir eller på et annet varig medium, om mulig før opphevingen og senest umiddelbart etter denne, med mindre det er forbudt å gi slike opplysninger i henhold til annet fellesskapsregelverk, eller dersom dette er i strid med offentlig orden eller offentlig sikkerhet. Se § 5-15.

Artikkel 14

Angrerett

1. Forbrukeren skal i et tidsrom på 14 kalenderdager kunne gå fra kredittavtalen uten å oppgi noen grunn for dette. Se § 3-41 første ledd jf. § 3-42 første ledd.
Denne angrefristen skal begynne å løpe
- enten fra den dag kredittavtalen inngås, eller Se § 3-42 annet ledd.
  - fra den dag forbrukeren mottar avtalevilkårene og opplysningene i samsvar med artikkel 10, dersom dette tidspunktet er senere enn datoen omhandlet i bokstav a) i dette nummer. Se § 3-42 annet ledd.
2. Dersom det ved en tilknyttet kredittavtale som definert i artikkel 3 bokstav n) allerede er fastsatt i nasjonal lovgivning på tidspunktet for dette direktivs ikrafttredelse at midler ikke kan gjøres tilgjengelige for forbrukeren før utløpet av en bestemt frist, kan medlemsstatene unntaksvis bestemme at fristen omhandlet i nr. 1 i denne artikkel kan reduseres til denne bestemte fristen på uttrykkelig anmodning fra forbrukeren.
3. Dersom forbrukeren bruker sin angrerett, skal denne

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- a) for å gi angreretten virkning, før utløpet av fristen nevnt i nr. 1 underrette kredittgiveren om dette i samsvar med opplysningene gitt av kredittgiveren i henhold til artikkel 10 nr. 2 bokstav p) på en måte som kan godtgjøres i samsvar med nasjonal lovgivning. Fristen skal anses for å være overholdt dersom meldingen er sendt før fristen utløper, forutsatt at meldingen er gitt på papir eller på et annet varig medium som er tilgjengelig for kredittgiveren, og Se § 4-42 første jf. tredje ledd.
- b) betale til kredittgiveren den kapital og de renter som er påløpt fra det tidspunkt kreditten ble utnyttet og fram til det tidspunkt kapitalen blir tilbakebetalt, uten unødig opphold og senest 30 kalenderdager etter at meldingen om at forbrukeren går fra avtalen er sendt til kredittgiveren. Rentene skal beregnes på grunnlag av den avtalte lånerenten. Kredittgiveren skal ikke ha rett til annen kompensasjon fra forbrukeren dersom denne bruker angreretten, bortsett fra kompensasjon for eventuelle omkostninger som kredittgiveren har betalt til offentlig forvaltning, og som ikke kan tilbakebetales. Se § 3-43 første ledd og annet ledd.
4. Dersom en tilleggstjeneste knyttet til kredittavtalen ytes av kredittgiveren eller av tredjemann på grunnlag av en avtale mellom tredjemann og kredittgiveren, skal forbrukeren ikke lenger være bundet av avtalen om denne tilleggstjenesten dersom forbrukeren bruker sin angrerett knyttet til kredittavtalen i samsvar med denne artikkel. Se § 3-43 tredje ledd.
5. Dersom forbrukeren har angrerett i henhold til nr. 1, 3 og 4, får artikkel 6 og 7 i direktiv 2002/65/EF og artikkel 5 i rådsdirektiv 85/577/EØF av 20. desember 1985 om forbrukervern ved avtaler som inngås et annet sted enn på den næringsdrivendes faste forretningssted⁽¹²⁾ ikke anvendelse. Se § 3-44 syvende ledd.
6. Medlemsstatene kan bestemme at nr. 1-4 i denne artikkel ikke får anvendelse på kredittavtaler som etter lovgivningen skal inngås med medvirking fra notarius publicus, forutsatt at denne bekrefter at forbrukeren er garantert de rettigheter som er omhandlet i artikkel 5 og 10.
7. Denne artikkel berører ikke bestemmelser i nasjonal lovgivning om at oppfyllelsen av avtalen ikke kan påbegynnes før etter et nærmere fastsatt tidsrom.

Artikkel 15

Tilknyttede kredittavtaler

1. Dersom forbrukeren har brukt sin angrerett på grunnlag av fellesskapsretten i forbindelse med en avtale om levering av varer eller tjenester, skal vedkommende ikke lenger være bundet av en tilknyttet kredittavtale. Se § 3-43 tredje ledd.
2. Dersom varene eller tjenestene som omfattes av en tilknyttet kredittavtale, ikke leveres eller bare leveres delvis eller ikke er i samsvar med avtalen om levering av varer eller tjenester, skal forbrukeren ha rett til å ta rettslige skritt mot kredittgiveren dersom forbrukeren har tatt rettslige skritt mot leverandøren, men ikke har oppnådd det vedkommende var berettiget til i samsvar med lovgivningen eller avtalen om levering av varer eller tjenester. Medlemsstatene skal fastsette i hvilket omfang og på hvilke vilkår slike rettslige skritt skal kunne tas. Se § 2-7.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

3. Denne artikkel berører ikke nasjonale bestemmelser om at kredittgiveren har solidaransvar for ethvert krav som forbrukeren måtte ha mot leverandøren, i tilfeller der kjøp av varer eller tjenester fra leverandøren er finansiert ved en kredittavtale. Se § 2-9.

Artikkel 16

Førtidig tilbakebetaling

1. Forbrukeren skal ha rett til når som helst fullt ut eller delvis å oppfylle sine forpliktelser i henhold til en kredittavtale. I slike tilfeller skal forbrukeren ha rett til en reduksjon i de samlede kredittkostnadene, som består av rentene og kostnadene for den gjenværende delen av avtalens løpetid. Se § 2-9 annet ledd.
2. Ved førtidig tilbakebetaling av kreditt skal kredittgiveren ha rett til rettfærdig og objektivt begrunnet kompensasjon for mulige kostnader som er direkte knyttet til den førtidige tilbakebetalingen av kreditten, forutsatt at denne tilbakebetalingen faller innenfor et tidsrom der lånerenten er fast. Se § 2-10.
3. Kompensasjonen kan ikke overstige 1 % av det førtidig tilbakebetalte kredittbeløpet dersom tidsrommet mellom den førtidige tilbakebetalingen og den avtalte hevingen av kredittavtalen overstiger ett år. Dersom dette tidsrommet ikke overstiger ett år, kan kompensasjonen ikke overstige 0,5 % av det førtidig tilbakebetalte kredittbeløpet. Kompensasjon for førtidig tilbakebetaling skal ikke kunne kreves. Foreslås gjennomført i forskrift med hjemmel i § 2-10 tredje ledd.
  - a) dersom tilbakebetalingen er foretatt i henhold til en forsikringsavtale som har som formål å utgjøre en tilbakebetalingsgaranti for kreditten,
  - b) i forbindelse med kontokredittordninger, eller
  - c) dersom tilbakebetalingen faller innenfor et tidsrom der lånerenten ikke er fast.
4. Medlemsstatene kan bestemme at
  - a) kredittgiveren kan kreve kompensasjon bare under forutsetning av at beløpet for den førtidige tilbakebetalingen overstiger den terskelen som er definert i nasjonal lovgivning. Denne terskelen skal ikke overstige 10 000 euro innenfor en tolv månedersperiode, Se § 2-10 første ledd.
  - b) kredittgiveren unntaksvis kan kreve en høyere kompensasjon dersom denne kan bevise at det tap som er lidt på grunn av førtidig tilbakebetaling, overstiger det beløp som er fastsatt i henhold til nr. 2. Se § 2-10 annet ledd.

Dersom kompensasjonen som kredittgiveren krever, overstiger det tap som faktisk er lidt, kan forbrukeren kreve en tilsvarende reduksjon.

I dette tilfelle skal tapet utgjøre forskjellen mellom den opprinnelig avtalte renten og den renten som kredittgiveren kan låne ut det førtidig tilbakebetalte beløpet til i markedet på tidspunktet for den førtidige tilbakebetalingen, idet det tas hensyn til innvirkningen av førtidig tilbakebetaling på administrative kostnader.
5. Kompensasjonen skal ikke overstige rentebeløpet som forbrukeren skulle ha betalt i tidsrommet mellom den førtidige tilbakebetalingen og det avtalte tidspunktet for kredittavtalens opphør. Se § 2-10 første ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 17

Overdragelse av rettigheter

1. Dersom kredittgiverens rettigheter i henhold til en kredittavtale, eller selve avtalen, overdras til tredjemann, skal forbrukeren ha rett til å gjøre gjeldende samme innsigelser overfor den overtakende part som vedkommende kunne gjøre gjeldende overfor den opprinnelige kredittgiveren, herunder motregning når dette er tillatt i vedkommende medlemsstat. Se § 2-14.
2. Forbrukeren skal holdes underrettet om overdragelsen omhandlet i nr. 1, unntatt i tilfeller der den opprinnelige kredittgiveren, etter avtale med den overtakende part, fortsatt betjener kreditten overfor forbrukeren. Se § 2-13 tredje ledd.

Artikkel 18

Overskridelse

1. I tilfelle av en avtale om å åpne en foliokonto, der det er en mulighet for at forbrukeren tillates å overskride kontoen, skal avtalen i tillegg inneholde opplysningene omhandlet i artikkel 6 nr. 1 bokstav e). Kredittgiveren skal i alle tilfeller regelmessig gi slike opplysninger på papir eller på et annet varig medium. Tillatt kreditt benevnes i lovforlaget som «brukskontokreditt». Overtrekk som skjer i aktsom god tro reguleres i § 4-22.
2. Ved en betydelig overskridelse i et tidsrom på over én måned, skal kredittgiveren, på papir eller på et annet varig medium, omgående underrette forbrukeren om Se § 4-22 annet ledd.
  - a) overskridelsen,
  - b) det aktuelle beløpet,
  - c) lånerenten,
  - d) eventuelle sanksjoner, omkostninger eller morarenter.
3. Denne artikkel berører ikke nasjonal lovgivning om at kredittgiveren skal tilby en annen type kredittprodukt når varigheten av overskridelsen er betydelig.

KAPITTEL V

EFFEKTIV ÅRLIG RENTE

Artikkel 19

Beregning av den effektive årlige renten

1. Den effektive årlige renten, som på årsbasis tilsvarer nåverdien av alle nåværende eller framtidige forpliktelser (utnyttelse av kredittmuligheten, tilbakebetalinger og omkostninger) som er avtalt mellom kredittgiveren og forbrukeren, skal beregnes i samsvar med den matematiske formel i del 1 i vedlegg I. Gjennomføres i forskrift med hjemmel i § 1-7 femte ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Ved beregning av den effektive årlige renten skal forbrukerens samlede kredittkostnader fastsettes, med unntak av eventuelle omkostninger som forbrukeren skal betale ved manglende oppfyllelse av sine forpliktelser fastsatt i kredittavtalen, samt andre omkostninger enn kjøpsprisen, som forbrukeren skal betale i forbindelse med kjøp av varer eller tjenester, uansett om transaksjonen skjer kontant eller på kreditt.

Kostnadene ved å forvalte en konto der både betalingstransaksjoner og utnyttelse av kredittmuligheten registreres, kostnadene ved å benytte et betalingsmiddel for både betalingstransaksjoner og utnyttelse av kredittmuligheten samt andre kostnader knyttet til betalingstransaksjoner skal inkluderes i forbrukerens samlede kredittkostnader, med mindre åpning av en konto er frivillig og kostnadene i forbindelse med kontoen klart og atskilt er vist i kredittavtalen eller i annen avtale inngått med forbrukeren.

3. Beregningen av den effektive årlige renten skal foretas ut fra den forutsetning at kredittavtalen fortsatt er gyldig i det avtalte tidsrommet, og at kredittgiveren og forbrukeren oppfyller sine forpliktelser i henhold til vilkårene og fristene i kredittavtalen.
4. Når det gjelder kredittavtaler som inneholder vilkår som tillater variasjoner i lånerenten og, der det er relevant, omkostninger som inngår i den effektive årlige renten, men som det ikke er mulig å beregne på beregningstidspunktet, skal den effektive årlige renten beregnes ut fra den forutsetning at lånerenten og andre omkostninger er faste i forhold til det opprinnelige nivået og gjelder fram til kredittavtalen utløper.

Dersom det er nødvendig, kan de ytterligere forutsetningene i vedlegg I benyttes ved beregning av den effektive årlige renten.

Dersom forutsetningene fastsatt i denne artikkel og i del II i vedlegg I ikke er tilstrekkelige til å beregne den effektive årlige renten på en enhetlig måte, eller ikke lenger er tilpasset den kommersielle situasjonen på markedet, kan Kommisjonen fastsette nødvendige ytterligere forutsetninger for beregning av den effektive årlige renten, eller endre eksisterende forutsetninger. Disse tiltakene, som har som formål å endre ikke-grunnleggende bestemmelser i dette direktiv, skal vedtas etter framgangsmåten med forskriftskomite med kontroll nevnt i artikkel 25 nr. 2.

KAPITTEL VI

KREDITTGIVERE OG KREDITTFORMIDLERE

Artikkel 20

Regulering av kredittgiveres virksomhet

Medlemsstatene skal påse at kredittgivere blir underlagt tilsyn av et organ eller en myndighet som er uavhengig av finansinstitusjoner, eller at kredittgivere blir lovregulert. Dette berører ikke direktiv 2006/48/EF.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 21

Visse plikter for kredittformidlere overfor forbrukere

Medlemsstatene skal påse at

- en kredittformidler i reklame og i dokumentasjon rettet mot forbrukere angir omfanget av sine fullmakter, særlig om kredittformidleren arbeider utelukkende med en eller flere kredittgivere eller som uavhengig megler,
- eventuelle gebyrer som forbrukeren skal betale til kredittformidleren for dennes tjenester, blir opplyst til forbrukeren og avtales mellom forbrukeren og kredittformidleren på papir eller på et annet varig medium før kredittavtalen inngås,
- de eventuelle gebyrer som skal betales av forbrukeren til kredittformidleren for dennes tjenester, blir videreformidlet til kredittgiveren av kredittformidleren for beregning av den effektive årlige renten.

Foreslås gjennomført i forskrift med hjemmel i lovforslaget § 3-3 tredje ledd og 3-58 fjede ledd. Se også § 3-38 bokstav a og c.

Se § 3-28 bokstav a.

Se § 3-58 annet ledd bokstav a.

KAPITTEL VII

GJENNOMFØRINGSTILTAK

Artikkel 22

Harmonisering og dette direktivs ufravikelighet

- I den utstrekning dette direktiv inneholder harmoniserte bestemmelser kan medlemsstatene i nasjonal lovgivning ikke beholde eller innføre bestemmelser som avviker fra dem som er fastsatt i dette direktiv.
- Medlemsstatene skal sikre at forbrukere ikke kan gi avkall på de rettigheter de er gitt ved bestemmelser i nasjonal lovgivning som gjennomfører dette direktiv, eller som svarer til dette direktivs bestemmelser.
- Medlemsstatene skal også påse at de bestemmelser de vedtar for å gjennomføre dette direktiv, ikke kan omgåes ved måten avtalene er formulert på, særlig ved å integrere utnyttelse av kredittmuligheten eller kredittavtaler som faller inn under virkeområdet for dette direktiv i kredittavtaler hvis egenskap eller formål ville gjøre det mulig å unngå anvendelsen av dette direktiv.
- Medlemsstatene skal treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre at forbrukere ikke fratras det vern de er gitt ved dette direktiv ved å velge en tredjestats lovgivning som den lovgivning som får anvendelse på kredittavtalen, dersom kredittavtalen har nær tilknytning til en eller flere medlemsstaters territorium.

Se også artikkel 2. For kredittavtaler som ligger utenfor direktivets harmoniserte virkeområde er direktivets regler i stor grad gitt tilvarende anvendelse.

Se § 1-9 første ledd.

Se § 1-9 første ledd.

Se § 1-10 annet ledd.

Artikkel 23

Sanksjoner

Medlemsstatene skal fastsette regler for sanksjoner ved overtredelse av de nasjonale bestemmelsene som vedtas i henhold til dette direktiv, og treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at de blir gjennomført. Sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.

Se §§ 3-46, 3-55, 7-1 og 7-2.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 24

Utenrettslig tvisteløsning

1. Medlemsstatene skal sikre at det innføres hensiktsmessige og effektive framgangsmåter for utenrettslig tvisteløsning for løsning av forbrukertvister om kredittavtaler, eventuelt ved bruk av eksisterende organer.
2. Medlemsstatene skal oppfordre disse organene til å samarbeide for også å løse tvister om kredittavtaler over landegrensene.

Se § 3-54 jf. også lov 1. juli 2016 nr. 9 § 25.

Det tas sikte på å videreføre forskrift 5. desember 2016 nr. 1454 om utenrettslige tvisteløsningsordninger etter forsikringsavtaleloven og finansavtaleloven med hjemmel i lovforslaget § 3-54 annet ledd.

Artikkel 25

Komiteframgangsmåte

1. Kommisjonen skal bistås av en komité.
2. Når det vises til dette nummer, får artikkel 5a nr. 1-4 og artikkel 7 i beslutning 1999/468/EF anvendelse, samtidig som det tas hensyn til bestemmelsene i beslutningens artikkel 8.

Artikkel 26

Opplysninger som skal oversendes til Kommisjonen

Når en medlemsstat benytter seg av noen av de lovgivningsmessige valgene omhandlet i artikkel 2 nr. 5 og 6, artikkel 4 nr. 1, artikkel 4 nr. 2 bokstav c), artikkel 6 nr. 2, artikkel 10 nr. 1, artikkel 10 nr. 5 bokstav f), artikkel 14 nr. 2 og artikkel 16 nr. 4, skal den underrette Kommisjonen om dette samt om eventuelle senere endringer. Kommisjonen skal offentliggjøre disse opplysningene på et nettsted eller på en annen lett tilgjengelig måte. Medlemsstatene bør treffe egnede tiltak for å spre disse opplysningene til nasjonale kredittgivere og forbrukere.

Artikkel 27

Innarbeiding i nasjonal lovgivning

1. Medlemsstatene skal innen 11. juni 2010 vedta og kunngjøre de bestemmelser som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv. De skal umiddelbart underrette Kommisjonen om dette.

Medlemsstatene skal anvende disse bestemmelsene fra 11. juni 2010.

Når disse bestemmelsene vedtas av medlemsstatene, skal de inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Kommisjonen skal hvert femte år og første gang 11. juni 2013 gjennomgå de terskler som er fastsatt i dette direktiv og dets vedlegg samt de prosentverdier som benyttes ved beregning av den kompensasjon som skal betales ved førtidig tilbakebetaling, og vurdere disse i lys av den økonomiske utviklingen i Fellesskapet og situasjonen i vedkommende marked. Kommisjonen skal også overvåke virkningen på det indre marked og for forbrukere av at det foreligger lovgivningsmessige valg som omhandlet i artikkel 2 nr. 5 og 6, artikkel 4 nr. 1, artikkel 4 nr. 2 bokstav c), artikkel 6 nr. 2, artikkel 10 nr. 1, artikkel 10 nr. 5 bokstav f), artikkel 14 nr. 2 og artikkel 16 nr. 4. Resultatene av dette skal gjøres kjent for Europaparlamentet og Rådet, eventuelt fulgt av et forslag om å endre terskler og prosentverdier samt de ovennevnte lovgivningsmessige valgene.

Artikkel 28

Omregning av beløp i euro til nasjonal valuta

1. For dette direktivs formål skal de medlemsstater som omregner beløpene uttrykt i euro til sin nasjonale valuta, i utgangspunktet benytte den vekslingskursen som gjelder på tidspunktet for vedtakelse av dette direktiv. Se § 1-11 fjerde ledd.
2. Medlemsstatene kan runde av de beløp som framkommer etter omregningen, forutsatt at slik avrunding ikke overstiger 10 euro.

KAPITTEL VIII

OVERGANGS- OG SLUTTBESTEMMELSER

Artikkel 29

Oppheving

Direktiv 87/102/EØF oppheves med virkning fra 11. juni 2010.

Artikkel 30

Overgangsbestemmelser

1. Dette direktiv får ikke anvendelse på kredittavtaler som foreligger på det tidspunkt de nasjonale gjennomføringstiltakene trer i kraft.
2. Medlemsstatene skal imidlertid sikre at artikkel 11, 12, 13 og 17, artikkel 18 nr. 1 annet punktum samt artikkel 18 nr. 2 også får anvendelse på tidsbegrensede kredittavtaler som foreligger på det tidspunkt de nasjonale gjennomføringstiltakene trer i kraft.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 31

Ikrafttredelse

Dette direktiv trer i kraft den 20. dag etter at det er kunngjort i Den europeiske unions tidende.

Artikkel 32

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.
Utferdiget i Strasbourg, 23. april 2008.

For Europaparlamentet
H.-G. PÖTTERING
President

For Rådet
J. LENARČIČ
Formann

⁽¹⁰⁾EUT L 145 av 30.4.2004, s. 1. Direktivet sist endret ved direktiv 2008/10/EF (EUT L 76 av 19.3.2008, s. 33).

⁽¹¹⁾EFT L 281 av 23.11.1995, s. 31. Direktivet endret ved forordning (EF) nr. 1882/2003 (EUT L 284 av 31.10.2003, s. 1).

⁽¹²⁾EFT L 372 av 31.12.1985, s. 31.

¹ EFT L 42 av 12.2.1987, s. 48. Direktivet sist endret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 98/7/EF (EFT L 101 av 1.4.1998, s. 17).

² EUT L 149 av 11.6.2005, s. 22.

³ EUT L 177 av 30.6.2006, s. 1. Direktivet sist endret ved direktiv 2008/24/EF (EUT L 81 av 20.3.2008, s. 38).

⁴ EFT L 271 av 9.10.2002, s. 16. Direktivet sist endret ved direktiv 2007/64/EF (EUT L 319 av

⁵ EFT L 184 av 17.7.1999, s. 23. Beslutningen endret ved beslutning 2006/512/EF (EUT L 200 av 22.7.2006, s. 11).

⁶ EUT C 321 av 31.12.2003, s. 1.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Undervedlegg 1

Vedlegg I

- I. Grunnligning som uttrykker samsvar mellom utnyttelse av kredittmuligheten på den ene siden og tilbakebetalinger og omkostninger på den andre.

$$\sum_{k=1}^m C_k (1+X)^{tk} = (\sum_{l=1}^m m' D_l (1+X)^{sl})$$

der

- X er effektiv årlig rente (EÅR),
- m er det tall som tilsvarer siste utnyttelse av kredittmuligheten,
- k er det tall som tilsvarer en utnyttelse av kredittmuligheten slik at $1 \leq k \leq m$,
- C_k er beløpet for utnyttelse av kredittmuligheten k,
- tk er tidsintervallet, uttrykt i år eller brøkdeler av et år, mellom tidspunktet for første utnyttelse av kredittmuligheten og tidspunktet for hver senere utnyttelse av kredittmuligheten, slik at $t^m = 0$,
- m' er det tall som tilsvarer siste tilbakebetaling eller betaling av omkostninger,
- l er det tall som tilsvarer en tilbakebetaling eller en betaling av omkostninger,
- D_l er beløpet for en tilbakebetaling eller en betaling av omkostninger,
- sl er tidsintervallet, uttrykt i år eller brøkdeler av et år, mellom tidspunktet for første utnyttelse av kredittmuligheten og tidspunktet for hver senere tilbakebetaling eller betaling av omkostninger.

Merknader:

- a) Beløpene som betales av begge parter på forskjellige tidspunkter, skal ikke nødvendigvis være like store, og skal heller ikke nødvendigvis betales med like store tidsintervaller.
- b) Begynnelsestidspunktet er tidspunktet for den første utnyttelse av kredittmuligheten.
- c) Tidsintervallene mellom tidspunktene i beregningen skal uttrykkes i år eller brøkdeler av et år. Et år forutsettes å ha 365 dager (eller 366 dager for skuddår), 52 uker eller tolv like lange måneder. En slik måned forutsettes å ha 30,41666 dager (dvs. 365/12) uansett om det dreier seg om et skuddår eller ikke.
- d) Resultatet av beregningen skal uttrykkes med en nøyaktighet på minst én desimal. Dersom tallet til den etterfølgende desimalen er høyere enn eller lik 5, skal tallet til desimalen forhøyes med 1.

- e) Ligningen kan skrives om ved hjelp av en enkelt sum og begrepet strømmer (A_k), som vil være positive eller negative, med andre ord, enten betalt eller mottatt i løpet av tidsrommene 1-k, uttrykt i år, dvs.:

$$S = (\sum_{k=1}^n A_k (1+X)^{tk}),$$

S er her den nåværende saldoen av strømmene. Dersom målet er å opprettholde strømmenes likeverdighet, vil verdien være lik null.

- II. Ytterligere forutsetninger for beregning av den årlige effektive renten:

- a) Dersom en kredittavtale gir forbrukeren frihet til å utnytte en kredittmulighet, skal det samlede kredittbeløpet anses for å være utnyttet umiddelbart og fullt ut.
- b) Dersom en kredittavtale gir mulighet til å utnytte en kredittmulighet på ulike måter med ulike omkostninger eller lånerenter, skal det samlede kredittbeløpet anses for å være utnyttet til høyeste omkostning og lånerente som er anvendt på den mest vanlige ordningen for utnyttelse av kredittmuligheten for denne typen kredittavtale.
- c) Dersom en kredittavtale generelt gir forbrukeren frihet til å utnytte en kredittmulighet, men på en slik måte at kredittmuligheten pålegger en begrensning med hensyn til kredittbeløp og periode, skal kredittbeløpet anses for å være utnyttet på den tidligste datoen som er fastsatt i kredittavtalen, og i samsvar med nevnte begrensninger for utnyttelse av kredittmuligheten.
- d) Dersom det ikke foreligger noen fast plan for tilbakebetaling, skal det forutsettes
  - i) at kreditten er gitt for et tidsrom på ett år, og
  - ii) at kreditten vil bli tilbakebetalt i tolv like avdrag og med månedlige intervaller.
- e) Dersom det foreligger en fast plan for tilbakebetaling, men tilbakebetalingsbeløpene er fleksible, skal hvert tilbakebetalingsbeløp anses for å være det laveste som er fastsatt i avtalen.
- f) Med mindre noe annet er angitt, og dersom det i avtalen er fastsatt flere datoer for tilbakebetaling, skal kreditten stilles til rådighet og tilbakebetalingene skje på det tidligste av de tidspunkter som er fastsatt i avtalen.
- g) Dersom den relevante øvre grensen for kreditten ennå ikke er avtalt, skal denne grensen forutsettes å være 1 500 euro.
- h) Når det gjelder kontokredittordninger, skal det samlede kredittbeløpet anses for å være

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegeret kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

utnyttet fullt ut og for hele kredittavtalens løpetid. Dersom kredittavtalens løpetid ikke er kjent, skal den effektive årlige renten beregnes ut fra forutsetningen om at kredittens løpetid er tre måneder.

- i) Dersom ulike rentesatser og omkostninger blir tilbudt i en begrenset periode eller for et begrenset beløp, skal renten og omkostningene anses for å være den høyeste satsen for hele kredittavtalens løpetid.
- j) Dersom det i forbrukerkredittavtaler er avtalt en fast lånerente i den første perio-

den, og det ved utløpet av denne perioden skal fastsettes en ny lånerente som deretter jevnlig justeres i samsvar med en avtalt indikator, skal beregningen av den effektive årlige renten baseres på forutsetningen om at lånerenten ved utløpet av perioden for den faste lånerenten er den samme som på tidspunktet for beregning av den effektive årlige renten, basert på verdien av den avtalte indikatoren på dette tidspunktet.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Undervedlegg 2

Vedlegg II

Standardiserte europeiske opplysninger om forbrukerkreditt

1. Kredittgiverens/kredittformidlerens identitet og kontaktopplysninger

<i>Kredittgiver</i>	<i>[Identitet]</i>
Adresse Telefonnummer(*) E-postadresse(*) Telefaksnummer(*) Nettadresse(*)	[Geografisk adresse som skal benyttes av forbrukeren]
Dersom relevant: <i>Kredittformidler</i>	<i>[Identitet]</i>
Adresse Telefonnummer(*) E-postadresse(*) Telefaksnummer(*) Nettadresse(*)	[Geografisk adresse som skal benyttes av forbrukeren]

(*) Disse opplysningene er frivillige for kredittgiveren.

Der det er angitt «dersom relevant:», må kredittgiveren fylle ut denne rubrikken dersom opplysningene er relevante for kredittproduktet, eller slette de respektive opplysningene eller hele raden dersom opplysningene ikke er relevante for den aktuelle typen kreditt.

Teksten i hakeparentes er en forklaring til kredittgiveren og skal erstattes med tilsvarende opplysninger.

2. Beskrivelse av kredittproduktets viktigste egenskaper

<i>Type kreditt</i>	
Samlet kredittbeløp Det vil si den øvre grensen eller de samlede summene som blir gjort tilgjengelige i henhold til kredittavtalen.	
Vilkår for utnyttelse av kredittmuligheten Det vil si hvordan og når pengene vil kunne benyttes.	
Kredittavtalens løpetid	
Avdrag og eventuelt i hvilken rekkefølge avdragene vil bli fordelt	Forbrukeren skal betale følgende: [Beløp, antall og hyppighet for betalinger som forbrukeren skal foreta] Renter og/eller omkostninger skal betales på følgende måte:
Det samlede beløpet som skal betales Det vil si beløpet for lånt kapital pluss renter og eventuelle omkostninger knyttet til kreditten.	[Summen av samlet kredittbeløp og samlet kredittkostnad]

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Dersom relevant: Kreditten er gitt i form av betalingsutsettelse for en vare eller en tjeneste eller er knyttet til levering av bestemte varer eller til yting av en tjeneste Navn på vare/tjeneste Kontantpris	
Dersom relevant:	
Nødvendige sikkerheter	[Type sikkerheter]
Dette er en beskrivelse av den sikkerheten som må stilles i tilknytning til kredittavtalen.	
Dersom relevant: Tilbakebetalinger fører ikke til noen umiddelbar nedbetaling av kapitalen.	

3. Kredittkostnader

Lånerenten eller eventuelt ulike lånerenter som får anvendelse på kredittavtalen	[% – faste eller – variable (med den indeks eller referanserente som er relevant for den opprinnelige lånerenten) – tidsrom]
Effektiv årlig rente (EÅR) <i>Dette er de samlede kostnadene uttrykt som en årlig prosentandel av det samlede kredittbeløpet. Den effektive årlige renten er tatt med her for å gjøre det enklere å sammenligne ulike tilbud.</i>	[% Et representativt eksempel som inneholder alle forutsetninger som benyttes for beregning av den renten som er oppgitt]
Er det, for å oppnå kreditten eller for å oppnå den på de vilkår som blir markedsført, obligatorisk å	
– tegne en forsikringspolise som sikrer kreditten, eller	Ja/nei [dersom ja, angi hva slags forsikring]
– inngå en annen avtale om tilleggstjenester?	Ja/nei [dersom ja, angi hva slags tilleggstjeneste]
<i>Dersom kostnadene ved disse tjenestene ikke er kjent av kredittgiveren, skal de ikke inkluderes i den effektive årlige renten.</i>	
Tilknyttede kostnader	
Dersom relevant: Det er påkrevd å forvalte en eller flere kontoer for registrering av både betalings- transaksjoner og utnyttelse av kredittmuligheten	
Dersom relevant: Kostnadene ved å bruke et bestemt betalingsmiddel (f.eks. et kredittkort).	
Dersom relevant: Andre kostnader som følger av kredittavtalen	
Dersom relevant: På hvilke vilkår de ovennevnte kostnadene knyttet til kredittavtalen kan endres	
Dersom relevant: Plikt til å betale gebyrer til notarius publicus	

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Kostnader ved for sene betalinger	
<i>Manglende betalinger kan få alvorlige følger (f.eks. tvangssalg) og gjøre det vanskeligere å oppnå kreditt.</i>	Du vil bli pålagt å betale [... .. (relevant rentesats og ordninger for justering av denne samt eventuelle omkostninger ved mislighold)] for for sene betalinger.
4. Andre viktige rettslige aspekter	
Angrerett <i>En rett til å gå fra kredittavtalen innenfor et tidsrom på 14 kalenderdager.</i>	Ja/nei
Førtidig tilbakebetaling <i>Kreditten kan når som helst tilbakebetales før tiden, fullt ut eller delvis.</i>	
Dersom relevant: Kredittgiveren har rett til kompensasjon i tilfelle av førtidig tilbakebetaling	[Fastsettelse av kompensasjonen (beregningsmetode) i samsvar med bestemmelsene som gjennomfører artikkel 16 i direktiv 2008/48/EF]
Informasjonssøk i en database <i>Kredittgiveren må underrette forbrukeren umiddelbart og uten omkostninger om resultatet av et informasjonssøk i en database dersom en kredittsøknad blir avvist på grunnlag av et slikt informasjonssøk. Dette får ikke anvendelse dersom det er forbudt å gi slike opplysninger i henhold til Fellesskapets regelverk eller dersom dette er i strid med offentlig orden eller offentlig sikkerhet.</i>	
Rett til et utkast til kredittavtale <i>En rett til på anmodning og uten omkostninger å få et eksemplar av utkastet til kredittavtale. Denne bestemmelsen får ikke anvendelse dersom kredittgiveren på tidspunktet for anmodningen ikke er villig til å inngå kredittavtalen med deg.</i>	
Dersom relevant: I hvilket tidsrom kredittgiveren er bundet av opplysningene som er gitt før avtalen inngås	Disse opplysningene er gyldige fra .... til .....

Fortsetter på neste neste side.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Dersom relevant:

5. Tilleggsopplysninger ved fjernsalg av finansielle tjenester

<i>a) Om kredittgiveren:</i>	
Dersom relevant:	
Kredittgiverens representant i den medlemsstat der forbrukeren er bosatt	[Identitet]
Adresse	[Geografisk adresse som skal benyttes av forbrukeren]
Telefonnummer(*)	
E-postadresse(*)	
Telefaksnummer(*)	
Nettadresse(*)	
Dersom relevant:	
Registrering	[Handelsregisteret der kredittgiveren er oppført, samt kredittgiverens registreringsnummer eller en tilsvarende identifisering i nevnte register]
Dersom relevant:	
Tilsynsmyndighet	
<i>b) Om kredittavtalen:</i>	
Dersom relevant:	
Bruk av angreretten	[Praktiske instruksjoner for bruk av angreretten som bl.a. angir tidsrommet for bruk av denne retten, hvilken adresse melding om bruk av angreretten skal sendes til og følgene av at denne retten ikke brukes]
Dersom relevant:	
Lovgivningen som kredittgiveren anvender som grunnlag for å opprette forbindelsen med forbrukeren før kredittavtalen inngås	
Dersom relevant:	
Klausuler om hvilken lovgivning og/eller domstol som er relevant for kredittavtalen	[Relevant klausul angis her]
Dersom relevant:	
Språkordning	Opplysninger og avtalevilkår skal gis på [angi språk]. Med forbrukerens samtykke vil all kommunikasjon skje på [angi ett eller flere språk] i kredittavtalens løpetid.
<i>c) Om klageadgang:</i>	
Om det foreligger en utenrettslig klage- og erstatningsordning og tilgangen til denne.	[Om det foreligger en utenrettslig klage- og erstatningsordning for forbrukeren som er part i fjernsalgsavtalen, og dersom dette er tilfellet, metodene for å få tilgang til denne]

(*) Disse opplysningene er frivillige for kredittgiveren.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Undervedlegg 3

Vedlegg III

Europeiske opplysninger om forbrukerkreditt for (1) kontokreditt (2) forbrukerkreditt tilbudt av visse kredittorganisasjoner (artikkel 2 nr. 5 i direktiv 2008/48/EF) (3) restrukturering av gjeld

1. Kredittgiverens/kredittformidlerens identitet og kontaktopplysninger

<i>Kredittgiver</i>	<i>[Identitet]</i>
Adresse	[Geografisk adresse som skal benyttes av forbrukeren]
Telefonnummer(*)	
E-postadresse(*)	
Telefaksnummer(*)	
Nettadresse(*)	
<i>Dersom relevant:</i>	
Kredittformidler	[Identitet]
Adresse	[Geografisk adresse som skal benyttes av forbrukeren]
Telefonnummer(*)	
E-postadresse(*)	
Telefaksnummer(*)	
Nettadresse(*)	

(*) Disse opplysningene er frivillige for kredittgiveren.

Der det er angitt «dersom relevant:», må kredittgiveren fylle ut denne rubrikken dersom opplysningene er relevante for kredittproduktet, eller slette de respektive opplysningene eller hele raden dersom opplysningene ikke er relevante for den aktuelle typen kreditt.

Teksten i hakeparentes er en forklaring til kredittgiveren og skal erstattes med tilsvarende opplysninger.

2. Beskrivelse av kredittproduktets viktigste egenskaper

Type kreditt	
Samlet kredittbeløp <i>Det vil si den øvre grensen eller de samlede summene som blir gjort tilgjengelige i henhold til kredittavtalen.</i>	
Kredittavtalens løpetid	
Dersom relevant: Forbrukeren kan når som helst bli anmodet om å tilbakebetale hele kredittbeløpet.	

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

3. Kredittkostnader

Lånerenten eller eventuelt ulike lånerenter som får anvendelse på kredittavtalen	[% – faste eller – variable (med den indeks eller referanserente som er relevant for den opprinnelige lånerenten)]
<i>Dersom relevant:</i> Den effektive årlige renten (EÅR) (*) <i>Dette er de samlede kredittkostnadene uttrykt som en årlig prosentandel av det samlede kredittbeløpet. Den effektive årlige renten er tatt med her for å kunne sammenligne ulike tilbud.</i>	[% Et representativt eksempel som inneholder alle forutsetninger som benyttes for beregning av den renten som er oppgitt]
<i>Dersom relevant:</i> Kostnader Dersom relevant: På hvilke vilkår disse kostnadene kan endres	[De kostnadene som er relevante fra det tidspunktet kredittavtalen er inngått]
Kostnader i tilfelle av for sene betalinger	Forbrukeren vil bli pålagt å betale [... .. (relevant rentesats og ordninger for justering av denne samt eventuelle omkostninger ved mislighold)] for manglende betalinger.

(*) Ikke relevant for de europeiske opplysningene om forbrukerkreditt for kontokreditt i de medlemsstatene som på grunnlag av artikkel 6 nr. 2 i direktiv 2008/48/EF bestemmer at det ikke er nødvendig å oppgi effektiv årlig rente for kontokreditt.

4. Andre viktige rettslige aspekter

Oppsigelse av kredittavtalen	[Vilkår og framgangsmåte for å si opp kredittavtalen]
Informasjonssøk i en database <i>Kredittgiveren må underrette forbrukeren umiddelbart og uten omkostninger om resultatet av et informasjonssøk i en database dersom en kredittsøknad blir avvist på grunnlag av et slikt informasjonssøk. Dette får ikke anvendelse dersom det er forbudt å gi slike opplysninger i henhold til Fellesskapets regelverk eller dersom dette er i strid med offentlig orden eller offentlig sikkerhet.</i>	
<i>Dersom relevant:</i> I hvilket tidsrom kredittgiveren er bundet av opplysningene som er gitt før avtalen inngås	Disse opplysningene er gyldige fra .... til .....

Fortsetter på neste neste side.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Dersom relevant:

5. Tilleggsopplysninger dersom opplysninger som skal gis før avtalen inngås, gis av visse kredittorganisasjoner (artikkel 2 nr. 5 i direktiv 2008/48/EF) eller er knyttet til en forbrukerkreditt for restrukturering av gjeld

Avdrag og eventuelt i hvilken rekkefølge avdragene vil bli fordelt	Forbrukeren skal betale følgende: [Et representativt eksempel på en avdragstabell som omfatter beløp, antall og hyppighet for betalinger som forbrukeren skal foreta]
Det samlede beløpet som skal betales	
Førtidig tilbakebetaling <i>Kreditten kan når som helst tilbakebetales før tiden, fullt ut eller delvis.</i> <i>Dersom relevant:</i> Kredittgiveren har rett til kompensasjon i tilfelle av førtidig tilbakebetaling	[Fastsettelse av kompensasjonen (beregning metode) i samsvar med bestemmelsene som gjennomfører artikkel 16 i direktiv 2008/48/EF]

Dersom relevant:

6. Tilleggsopplysninger som skal gis ved fjernsalg av finansielle tjenester

<i>a) Om kredittgiveren:</i>	
Dersom relevant: Kredittgiverens representant i den medlemsstaten der forbrukeren er bosatt	[Identitet]
Adresse Telefonnummer(*) E-postadresse(*) Telefaksnummer(*) Nettadresse(*)	[Geografisk adresse som skal benyttes av forbrukeren]
Dersom relevant: Registrering	[Handelsregisteret der kredittgiveren er oppført samt kredittgiverens registreringsnummer eller en tilsvarende identifisering i nevnte register]
Dersom relevant: Tilsynsmyndighet	

Fortsetter på neste neste side.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

<i>b) Om kredittavtalen:</i>	
Angrerett	Ja/nei
<i>En rett til å gå fra kredittavtalen innenfor et tidsrom på 14 kalenderdager.</i> Dersom relevant: Bruk av angreretten	[Praktiske instruksjoner for bruk av angreretten som bl.a. angir hvilken adresse melding om bruk av angreretten skal sendes til og følgene av at denne retten ikke brukes]
Dersom relevant: Lovgivningen som kredittgiveren anvender som grunnlag for å opprette forbindelsen med forbrukeren før kredittavtalen inngås	
Dersom relevant: Klausuler om hvilken lovgivning og/eller domstol som er relevant for kredittavtalen	[Relevant klausul angis her]
Dersom relevant: Språkordning	Opplysninger og avtalevilkår skal gis på [angi språk]. Med forbrukerens samtykke vil all kommunikasjon skje på [angi ett eller flere språk] i løpet av perioden for kredittavtalens løpetid.
<i>c) Om klageadgang:</i>	
Om det foreligger en utenrettslig klage- og erstatningsordning og tilgangen til denne	[Om det foreligger en utenrettslig klage- og erstatningsordning for forbrukeren som er part i fjernsalgsavtalen, og dersom dette er tilfellet, metodene for å få tilgang til denne]

(*) Disse opplysningene er frivillige for kredittgiveren.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Vedlegg 5

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål og om endring av direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010⁽¹⁾

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR –

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, særlig artikkel 114,

under henvisning til forslag fra Europakommisjonen,

etter oversending av utkast til regelverksakt til de nasjonale parlamentene,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske sentralbank,⁽²⁾

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité⁽³⁾,

etter den ordinære regelverksprosedyren⁽⁴⁾

og ut fra følgende betraktninger:

1) I mars 2003 innledet Kommisjonen en prosess for å identifisere og vurdere virkningen av hindringer på det indre marked for kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål. 18. desember 2007 vedtok den en hvitbok om integreringen av i EUs pantelånsmarkeder. I hvitboken meddelte Kommisjonen at den har til hensikt å vurdere virknin-

gen av blant annet de politiske alternativene med hensyn til opplysninger som skal gis før avtale inngås, kredittdatabaser, kredittverdighet, den effektive årlige renten (EÅR) og råd om kredittavtaler. Kommisjonen har opprettet en ekspertgruppe for kreditthistorie, som skal bistå Kommisjonen med å utarbeide tiltak for å gjøre kredittopplysningene mer tilgjengelige, sammenlignbare og fullstendige. Det ble også innledet undersøkelser av rollen og virksomheten til kredittformidlere og ikke-kredittinstitusjoner som tilbyr kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål.

2) I henhold til traktaten om Den europeiske unions virkemåte (TEUV) utgjør det indre marked et område uten indre grenser, der fritt varebytte og fri bevegelighet for tjenester samt etableringsadgang er sikret. For å fremme utvikling av virksomhet over landegrensene og skape et indre marked for kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål er det avgjørende at det utvikles et mer gjennomsliktig og effektivt kredittmarked på dette området. Det er vesentlige forskjeller mellom de ulike medlemsstatenes lovgivninger med hensyn til forretningskikk ved tildeling av kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål og ved regulering av og tilsyn med kredittformidlere og ikke-kredittinstitusjoner som tilbyr kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål. Slike forskjeller skaper hindringer som begrenser omfanget av virksomhet over landegrensene på tilbuds- og etterspørselssiden, og reduserer dermed konkurransen og utvalget på markedet, noe som gir økte utlånskostnader for tjenesteytere og kan hindre dem i å gjøre forretninger.

3) Finanskrisen har vist at markedsdeltakeres uansvarlige atferd kan undergrave finanssys-

¹ Denne unionsrettsakten, kunngjort i EUT L 60 av 28.2.2014, s. 34, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 125/2019 av 8. mai 2019 om endring av EØS-avtalens vedlegg IX (Finansielle tjenester) og vedlegg XIX (Forbrukervern), ennå ikke kunngjort.

² EUT C 240 av 18.8.2011, s. 3.

³ EUT C 318 av 29.10.2011, s. 133.

⁴ Europaparlamentets holdning av 10. desember 2013 (ennå ikke offentliggjort i EUT) og rådsbeslutning av 28. januar 2014.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

temet og føre til manglende tillit hos alle parter, særlig forbrukerne, og kan få alvorlige sosiale og økonomiske konsekvenser. Mange forbrukere har mistet tilliten til finanssektoren, og låntakere har opplevd at lånene blir stadig vanskeligere å betjene, noe som fører til stadig flere mislighold og tvangssalg. Som en følge av dette har G20 gitt Rådet for finansiell stabilitet i oppdrag å fastsette prinsipper for forsvarlige kredittgivingsstandarder i forbindelse med fast eiendom til boligformål. Noen av de største problemene under finanskrisen oppsto utenfor Unionen, men forbrukere i Unionen har betydelig gjeld, og mye av den er knyttet til kreditter i forbindelse med fast eiendom til boligformål. Det er derfor hensiktsmessig å sikre at Unionens rammeregler på dette området er solide, forenlige med internasjonale prinsipper og på en hensiktsmessig måte anvender de tilgjengelige verktøyene, det vil si anvender forholdet lån/verdi, lån/inntekt, gjeld/inntekt eller lignende forhold, minstenivåer under hvilke kreditt ikke anses som akseptabel, eller andre kompensierende tiltak for situasjoner der den underliggende risikoen er høyere for forbrukerne, eller der det er nødvendig for å hindre at husholdninger påtar seg for store gjeldsforpliktelser. På bakgrunn av problemene som ble avdekket i forbindelse med finanskrisen, og for å sikre et effektivt og konkurransedyktig indre marked som bidrar til finansiell stabilitet, har Kommisjonen i sin melding av 4. mars 2009 med tittelen «Driving European recovery» foreslått tiltak med hensyn til kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål, herunder en pålitelig ramme for kredittformidling, med sikte på å skape ansvarlige og pålitelige markeder for framtiden og gjenopprette forbrukernes tillit. Kommisjonen bekreftet på nytt sitt engasjement for et effektivt og konkurransedyktig indre marked i sin melding av 13. april 2011 med tittelen «Single Market Act: Twelve levers to boost growth and strengthen confidence».

- 4) På pantelånsmarkedene i Unionen er det påvist en rekke problemer knyttet til uansvarlig utlåns- og innlånsvirksomhet og potensielt uansvarlig atferd hos markedsdeltakere, herunder kredittformidlere og ikke-kredittinstitusjoner. Noen problemer gjaldt kreditter uttrykt i en utenlandsk valuta som forbrukere hadde tatt opp i denne valutaen for å dra fordel av den tilbudte lånerenten, men uten at de hadde tilstrekkelig informasjon om eller for-

ståelse av den valutakursrisikoen dette innebar. Disse problemene skyldes markedssvikt og mangelfull regulering samt andre faktorer, for eksempel det generelle økonomiske klimaet og vanskeligheter med å forstå finansiell informasjon. Andre problemer omfatter ineffektive, uforenlige eller manglende ordninger for kredittformidlere og ikke-kredittinstitusjoner som tilbyr kreditt i forbindelse med fast eiendom til boligformål. De påviste problemene kan ha vesentlige makroøkonomiske ringvirkninger, medføre skade for forbrukerne, utgjøre økonomiske eller juridiske hindringer for virksomhet over landegrensene og skape ulike konkurransevilkår for aktørene.

- 5) For å legge forholdene til rette for framveksten av et velfungerende indre marked med et høyt nivå for forbrukervern når det gjelder kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom, og for å sikre at forbrukere som ønsker å inngå slike avtaler, kan stole på at de institusjonene som de inngår avtale med, opptrer profesjonelt og ansvarlig, er det nødvendig å innføre en hensiktsmessig harmonisert rettslig ramme for Unionen på en rekke områder, idet det tas hensyn til slike forskjeller mellom kredittavtaler som særlig skyldes forskjeller på de nasjonale og regionale markedene for fast eiendom til boligformål.
- 6) Dette direktiv bør derfor bidra til at et mer gjennomsliktig, effektivt og konkurransedyktig indre marked utvikles gjennom ensartede, fleksible og rettfærdige kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom, samtidig som det fremmer bærekraftig utlåns- og innlånsvirksomhet og finansiell integrasjon, og dermed sikrer et høyt nivå for forbrukervern.
- 7) For å skape et virkelig indre marked med et høyt og likeverdig nivå for forbrukervern fastsetter dette direktiv bestemmelser som harmoniseres i størst mulig omfang i forbindelse med framlegging av opplysninger før avtaleinngåelse gjennom det standardiserte europeiske opplysningsskjemaet (ESIS), og beregningen av effektiv årlig rente. Idet det tas hensyn til særtrekkene ved kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom og forskjeller i markedsutviklingen og markedsvilkårene i medlemsstatene, særlig når det gjelder markedsstruktur og markedsdeltakere, tilgjengelige produktkategorier og framgangsmåter i forbindelse med kredittgivingen, bør medlemsstatene ha rett til å beholde eller innføre strengere bestemmelser enn dem som er fast-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- satt i dette direktiv, på de områdene som ikke er klart angitt som områder underlagt størst mulig grad av harmonisering. En slik målrettet strategi er nødvendig for å unngå at nivået for forbrukervern påvirkes negativt i forbindelse med kredittavtaler som omfattes av dette direktiv. Medlemsstatene bør for eksempel kunne beholde eller innføre strengere bestemmelser med hensyn til kunnskaps- og kompetansekrav til personale og instruksjoner for utfylling av ESIS.
- 8) Dette direktiv bør forbedre vilkårene for opprettelsen av det indre marked og dets virkemåte gjennom tilnærmingen av medlemsstatenes lovgivning og fastsettelsen av kvalitetsstandarder for visse tjenester, særlig med hensyn til distribusjon og yting av kreditt gjennom kredittgivere og kredittformidlere og fremming av god praksis. Fastsettelse av kvalitetsstandarder for kredittgiving omfatter nødvendigvis at det innføres visse bestemmelser om godkjenning, tilsyn og tilsynskrav.
- 9) På områder som ikke omfattes av dette direktiv, kan medlemsstatene beholde eller innføre bestemmelser i nasjonal rett. Særlig kan medlemsstatene beholde eller innføre nasjonale bestemmelser på områder som for eksempel avtalerett knyttet til gyldigheten av kredittavtaler, eiendomsrett, matrikulering, avtaleopplysninger og, i den utstrekning de ikke reguleres av dette direktiv, bestemmelser som gjelder etter avtaleinngåelsen. Medlemsstatene kan fastsette at takstmannen eller takseringsselskapet eller notarer kan velges etter gjensidig avtale mellom partene. Forskjellene mellom prosessene for kjøp eller salg av fast eiendom til boligformål i medlemsstatene skaper rom for at kredittgivere eller kredittformidlere kan forsøke å få forskuddsbetalinger fra forbrukere, under forutsetning av at slike betalinger kan bidra til å sikre inngåelsen av en kredittavtale eller et kjøp eller salg av fast eiendom, og for at slik praksis kan misbrukes, særlig når forbrukere ikke kjenner til kravene og vanlig praksis i den berørte medlemsstaten. Det er derfor hensiktsmessig å tillate at medlemsstatene innfører restriksjoner på slike betalinger.
- 10) Dette direktiv bør få anvendelse uavhengig av om kredittgiveren eller kredittformidleren er en juridisk person eller en fysisk person. Dette direktiv bør imidlertid ikke berøre medlemsstatenes rett til i samsvar med unionsretten å fastsette at bare juridiske personer eller visse typer juridiske personer kan fungere som kredittgiver eller kredittformidler i henhold til dette direktiv.
- 11) Ettersom forbrukere og foretak ikke er i samme situasjon, har de ikke behov for samme beskyttelsesnivå. Selv om det er viktig å garantere forbrukeres rettigheter ved hjelp av bestemmelser som ikke kan fravikes ved avtale, er det rimelig å la foretak og organisasjoner avtale noe annet.
- 12) Definisjonen av «forbruker» bør omfatte fysiske personer som opptrer utenom sin nærings-, forretnings- eller yrkesvirksomhet. Når det gjelder kombinerte avtaler der avtalen er inngått for formål som ligger delvis innenfor og delvis utenfor en persons nærings-, forretnings- eller yrkesvirksomhet, og denne virksomhetens formål er så begrenset at det i hovedsak ikke er framtrede i avtalens generelle sammenheng, bør imidlertid denne personen også anses som forbruker.
- 13) Dette direktiv regulerer kredittavtaler som utelukkende eller hovedsakelig gjelder fast eiendom til boligformål, men det hindrer ikke medlemsstatene i å utvide tiltakene som treffes i samsvar med dette direktiv, til å beskytte forbrukerne med hensyn til kredittavtaler i forbindelse med andre former for fast eiendom, eller i å regulere slike kredittavtaler på annen måte.
- 14) Definisjonene som angis i dette direktiv, fastsetter virkeområdet for harmoniseringen. Medlemsstatenes plikt til å innarbeide dette direktiv bør derfor avgrenses til direktivets virkeområde slik de nevnte definisjonene fastsetter. For eksempel er medlemsstatenes plikt til å innarbeide dette direktiv begrenset til kredittavtaler som inngås med forbrukere, det vil si med fysiske personer som i transaksjoner som omfattes av dette direktiv, opptrer utenfor sin nærings-, forretnings- eller yrkesvirksomhet. Medlemsstatene er forpliktet til å innarbeide bestemmelser i dette direktiv som regulerer virksomheten til personer som opptrer som kredittformidler i henhold til definisjonen i direktivet. Dette direktiv bør imidlertid ikke berøre medlemsstatenes anvendelse av dette direktiv i samsvar med unionsretten på områder som ikke omfattes av direktivets virkeområde. Videre bør definisjonene i dette direktiv ikke berøre medlemsstatenes mulighet til å vedta underdefinisjoner i henhold til nasjonal lovgivning for særskilte formål, forutsatt at de fortsatt er i samsvar med definisjonene i dette direktiv. For

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

eksempel bør medlemsstatene i henhold til nasjonal lovgivning kunne fastsette underkategorier av kredittformidlere som ikke er omhandlet i dette direktiv, dersom slike underkategorier er nødvendige på nasjonalt plan, for eksempel for å skille mellom ulike nivåer av kunnskaps- og kompetansekrav som skal oppfylles av de ulike kredittformidlerne.

- 15) Dette direktiv har som formål å sikre et høyt nivå for vern for forbrukere som inngår kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom. Det bør derfor få anvendelse på kreditter med sikkerhet i fast eiendom uavhengig av formålet med kreditten, refinansieringsavtaler eller andre kredittavtaler som vil bidra til at en eier eller deleier beholder rettigheter til fast eiendom eller grunn, og kreditter som brukes til å kjøpe en fast eiendom i noen medlemsstater, herunder kreditter som ikke krever tilbakebetaling av kapitalen eller, med mindre medlemsstatene har en egnet alternativ ramme, kreditter som har som formål å yte midlertidig finansiering mellom salget av en fast eiendom og løsøre og kjøpet av en annen, og på sikrede kreditter med sikte på renovering av fast eiendom til boligformål.
- 16) Dette direktiv bør ikke få anvendelse på visse kredittavtaler der kredittgiveren bidrar med et engangsbeløp, periodiske utbetalinger eller andre former for kredittutbetaling som motytelse for et beløp fra salget av fast eiendom, og som har som hovedmål å lette forbruk, for eksempel kapitalfrigjøringsprodukter eller andre lignende spesialiserte produkter. Slike kredittavtaler har særlige egenskaper som ikke omfattes av dette direktivs virkeområde. Det er for eksempel ikke relevant å foreta en vurdering av forbrukerens kredittverdighet, ettersom det er kredittgiveren som betaler forbrukeren, og ikke omvendt. En slik transaksjon ville blant annet kreve vesentlig forskjellige opplysninger før avtaleinngåelse. Andre produkter, for eksempel salg av bolig der livslang boretth beholdes, som kan sammenlignes med nedbetalingslån eller livslange pantelån, innebærer ikke at det ytes kreditt, og er derfor ikke omfattet av dette direktivs virkeområde.
- 17) Dette direktiv bør ikke omfatte andre uttrykkelig oppførte typer av nisjekredittavtaler som er av en annen art og innebærer andre risikoer enn standardpantelån og derfor krever en tilpasset tilnærming, særlig kredittavtaler som er resultat av et forlik ved en domstol eller en annen lovfestet myndighet, og

visse typer kredittavtaler der en arbeidsgiver gir kreditt til sine ansatte under visse omstendigheter, som allerede er omfattet av europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/48/EF av 23. april 2008 om forbrukerkredittavtaler⁵). Det er hensiktsmessig å gi medlemsstatene mulighet til å utelukke visse kredittavtaler, for eksempel slike som tildeles en begrenset målgruppe på gunstige vilkår eller tildeles av kredittforeninger, forutsatt at det er innført tilstrekkelige alternative ordninger for å sikre at politiske mål knyttet til finansiell stabilitet og det indre marked kan nås uten at det hindrer finansiell integrasjon og tilgangen til kreditt. Kredittavtaler der den faste eiendommen ikke skal benyttes som hus, leilighet eller annen bolig av forbrukeren eller et av forbrukerens familiemedlemmer, men skal benyttes som hus, leilighet eller annen bolig på grunnlag av en leieavtale, innebærer andre risikoer og egenskaper enn standardkredittavtaler, og kan derfor kreve en mer tilpasset ramme. Medlemsstatene bør derfor kunne unnta slike kredittavtaler fra nevnte direktiv dersom det er innført en egnet nasjonal ramme for dem.

- 18) Usikrede kredittavtaler hvis formål er renovering av en fast eiendom til boligformål, med et samlet kredittbeløp som overstiger 75 000 euro, bør være omfattet av virkeområdet for direktiv 2008/48/EF for å sikre et likeverdig nivå for vern for disse forbrukerne og for å unngå regelverkshull mellom nevnte direktiv og dette direktiv. Direktiv 2008/48/EF bør derfor endres.
- 19) Av hensyn til rettssikkerheten bør Unionens rettslige ramme på området kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål være forenlig med og utfylle andre unionsrettsakter, særlig på områdene forbrukervern og tilsyn. Visse grunnleggende definisjoner, herunder definisjonen av «forbruker» og «varig medium», og nøkkelbegrepene som brukes i standardopplysninger for å betegne kredittens finansielle egenskaper, herunder «samlet beløp som forbrukeren skal betale» og «lånerente», bør være i samsvar med dem som er fastsatt i direktiv 2008/48/EF, slik at samme terminologi viser til samme forhold, uavhengig av om kreditten er en forbrukerkreditt eller en kreditt i forbindelse med fast eiendom til boligformål. Når medlemsstatene innarbeider dette direktiv, bør de derfor sikre

⁵ EUT L 133 av 22.5.2008, s. 66.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

en konsekvent anvendelse og tolkning av disse grunnleggende definisjonene og nøkkelbegrepene.

- 20) For å sikre en enhetlig ramme for forbrukerne på kredittområdet og redusere den administrative byrden for kredittgivere og kredittformidlere bør dette direktivs hoveddrømme i størst mulig utstrekning følge strukturen i direktiv 2008/48/EF, særlig med hensyn til at opplysninger som inngår i reklame for kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål, skal gis til forbrukeren ved hjelp av et representativt eksempel, at nærmere opplysninger før avtaleinngåelse skal gis til forbrukeren ved hjelp av et standardisert opplysningsskjema, og at forbrukeren skal motta tilstrekkelige forklaringer før kredittavtalen inngås, at det fastsettes et felles grunnlag for beregning av den effektive årlige renten, ikke medregnet notar-gebyrer, og at kredittgiverne skal vurdere forbrukerens kredittverdighet før kreditten gis. På samme måte bør det sikres at kredittgivere får ikke-diskriminerende tilgang til relevante kredittdatabaser, med sikte på å oppnå like vilkår som i henhold til bestemmelsene i direktiv 2008/48/EF. I likhet med direktiv 2008/48/EF bør dette direktiv sikre en egnet godkjenningsskjema for og egnet tilsyn med alle kredittgivere som tilbyr kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom, og det bør angi krav om fastsettelse av ordninger for og tilgang til utenrettslig tvisteløsning.
- 21) Dette direktiv bør utfylle europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/65/EF av 23. september 2002 om fjernsal av finansielle tenester til forbrukere⁶⁾, der det i forbindelse med fjernsal kreves at forbrukeren skal opplyses om hvorvidt det foreligger en angrerett eller ikke, og der det er fastsatt bestemmelser om angrerett. I henhold til direktiv 2002/65/EF kan leverandøren oversende forhåndsopplysninger også etter at avtalen er inngått, men dette vil imidlertid ikke være hensiktsmessig når det gjelder kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål, med tanke på forbrukerens betydelige økonomiske forpliktelse. Dette direktiv bør ikke berøre nasjonal alminnelig avtalerett, for eksempel bestemmelsene om en avtales gyldighet, utforming eller virkning, i den grad allmenne avtalerettslige aspekter ikke er regulert i dette direktiv.

- 22) Samtidig er det viktig å ta hensyn til særtrekkenene ved kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål, som berettiger en annen tilnærming. Med tanke på de konsekvensene som en kredittavtale i forbindelse med fast eiendom til boligformål kan få for forbrukeren, og med tanke på kredittavtalens art, bør reklamemateriell og individuelle opplysninger som gis før avtaleinngåelse, inneholde egnede spesifikke advarsler om risiko, for eksempel om hvordan valutakurssvingninger kan påvirke det beløpet forbrukeren skal tilbakebetale og, dersom medlemsstatene anser det som hensiktsmessig, arten og konsekvensene av en sikkerhetsstillelse. I tråd med det som allerede fantes som en frivillig tilnærming i bransjen når det gjelder boliglån, bør generelle opplysninger før avtaleinngåelse gjøres tilgjengelige til enhver tid i tillegg til de individuelle opplysningene før avtaleinngåelse. Videre er en differensiert tilnærming berettiget for å ta hensyn til erfaringene fra finanskrisen og sikre at kreditt gis på et forsvarlig grunnlag. I denne forbindelse bør bestemmelsene om kredittverdighetsvurderingen styrkes når det gjelder forbrukerkreditt, kredittformidlere bør gi mer nøyaktige opplysninger om sin status og sitt forhold til kredittgivere for å opplyse om mulige interessekonflikter, og alle aktører som er involvert i opprettelsen av kredittavtaler om fast eiendom, bør på egnet måte godkjennes og underlegges tilsyn.
- 23) Det er nødvendig å regulere noen ytterligere områder for å ta hensyn til særtrekkenene ved kreditter i forbindelse med fast eiendom til boligformål. Med tanke på transaksjonens betydning er det nødvendig å sikre at forbrukerne får tilstrekkelig tid, minst sju dager, til å vurdere følgene. Medlemsstatene bør kunne bestemme om denne tilstrekkelige tiden skal gis i form av en betenkningstid før kredittavtalen inngås, en angrefrist etter at kredittavtalen er inngått, eller en kombinasjon av disse. Det er hensiktsmessig at medlemsstatene har mulighet til å gjøre betenkningstiden bindende for forbrukeren i et tidsrom på høyst ti dager, men at forbrukere som i andre tilfeller ønsker å inngå kredittavtalen i betenkningstiden, har mulighet til det, og at medlemsstatene av hensyn til rettsikkerheten i forbindelse med eiendomsstransaksjoner bør kunne fastsette at betenkningstiden eller angrefristen bortfaller dersom forbrukeren handler på en måte som,

⁶⁾ EFT L 271 av 9.10.2002, s. 16.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

i henhold til nasjonal rett, medfører opprettelse eller overføring av en eiendomsrett med tilknytning til eller ved bruk av midler som er framskaffet gjennom kredittavtalen, eller, dersom det er relevant, overfører midlene til en tredjepart.

- 24) På grunn av særtrekkene ved kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål er det vanlig praksis at kredittgivere tilbyr forbrukerne et sett av produkter eller tjenester som kan kjøpes sammen med kredittavtalen. Med tanke på slike avtalers betydning for forbrukerne er det hensiktsmessig å fastsette særlige regler for koplingssalg. Kombinasjonen av en kredittavtale og en eller flere finansielle tjenester eller produkter i pakker gir kredittgivere mulighet til å variere sine tilbud og konkurrere med hverandre, forutsatt at delene i pakken også kan kjøpes separat. En kombinasjon av kredittavtaler og én eller flere andre finansielle tjenester eller produkter i pakker kan være gunstige for forbrukerne, men kan ha negativ innvirkning på forbrukernes mobilitet og deres evne til å foreta velbegrunnede valg, med mindre delene i pakken kan kjøpes separat. Det er viktig å forebygge slike praksiser som koplingssalg av visse produkter, som kan få forbrukerne til å inngå kredittavtaler som ikke er i deres beste interesse, men uten å begrense salg av produktpakker som kan være gunstige for forbrukerne. Medlemsstatene bør imidlertid fortsatt nøye overvåke detaljmarkeder for finanstjenester for å sikre at salg av produktpakker ikke vrir forbrukernes valg og konkurransen i markedet.
- 25) Som en generell regel bør koplingssalg ikke tillates med mindre den finansielle tjenesten eller det finansielle produktet som tilbys sammen med kredittavtalen, ikke kan tilbys separat ettersom den/det er en fullt integrert del av kreditten, for eksempel i tilfelle av en sikret kontokreditt. I andre tilfeller kan det imidlertid være berettiget at kredittgivere tilbyr eller selger en kredittavtale i en pakke sammen med en betalingskonto, en sparekonto, et investeringsprodukt eller et pensjonsprodukt, for eksempel når kapitalen på kontoen brukes til å tilbakebetale kreditten eller er en forutsetning for å samle midler for å oppnå kreditten, eller i situasjoner der for eksempel et investeringsprodukt eller et privat pensjonsprodukt fungerer som tilleggssikkerhet for kreditten. Selv om det er berettiget at kredittgivere kan kreve at forbrukeren skal

ha en relevant forsikring for å sikre tilbakebetaling av kreditten eller forsikre verdien av sikkerheten, bør forbrukeren ha mulighet til å velge sin egen forsikringsgiver, forutsatt at vedkommendes forsikring har et garantinivå som tilsvarer garantinivået i den forsikringspolisen kredittgiveren foreslår eller tilbyr. Videre kan medlemsstatene helt eller delvis standardisere dekningen som gis gjennom forsikringsavtaler, for å gjøre det lettere å sammenligne ulike tilbud til forbrukere som ønsker å foreta slike sammenligninger.

- 26) Det er viktig å sikre at den faste eiendommen til boligformål er korrekt verdsatt før inngåelsen av kredittavtalen, og særlig dersom verdsettingen påvirker forbrukerens restforpliktelse i tilfelle av mislighold. Medlemsstatene bør derfor sikre at det foreligger pålitelige verdsettingsstandarder. For å kunne anses som pålitelige bør verdsettingsstandarder ta hensyn til internasjonalt anerkjente verdsettingsstandarder, og særlig de som er utarbeidet av International Valuation Standards Committee, European Group of Valuers' Associations eller Royal Institution of Chartered Surveyors. Disse internasjonalt anerkjente verdsettingsstandardene inneholder vesentlige prinsipper som krever at blant annet kredittgivere skal vedta og følge egnede prosesser for intern risikostyring og for forvaltning av sikkerheter, herunder forsvarlige takseringsprosesser, vedta takseringsstandarder og -metoder som fører til realistiske og velbegrunnede eiendomstakster for å sikre at alle takstrapporter utarbeides med tilstrekkelig sakkyndighet og aktsomhet og at takstmenn oppfyller visse krav til kvalifikasjoner, og oppbevare tilstrekkelig takseringsdokumentasjon for sikkerheter, som er omfattende og troverdig. I den forbindelse er det ønskelig å sikre hensiktsmessig overvåking av markeder for fast eiendom til boligformål og at ordningene i slike bestemmelser er i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/36/EU av 26. juni 2013 om adgang til å utøve virksomhet som kredittinstitusjon og om tilsyn med kredittinstitusjoner og verdipapirforetak⁷). Dette direktivs bestemmelser om standarder for verdsetting av eiendom kan overholdes for eksempel gjennom lovgivning eller selvregulering.
- 27) Med tanke på de betydelige konsekvensene tvangsinnndrivelse har for kredittgivere og for-

⁷ EUT L 176 av 27.6.2013, s. 338.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

brukere og potensielt for den finansielle stabiliteten, er det hensiktsmessig å oppmuntre kredittgivere til å behandle nye kredittrisikoer forebyggende på et tidlig tidspunkt, og at det er innført nødvendige tiltak for å sikre at kredittgivere gir rimelig henstand og gjør rimelige forsøk på å løse situasjonen på andre måter før tvangsinndrivelse innledes. Når det er mulig, bør det finnes løsninger som tar hensyn til de praktiske omstendighetene og et rimelig levekostnadsbehov for forbrukeren. Dersom det fortsatt er utestående gjeld etter en tvangsinndrivelse, bør medlemsstatene sikre at minstekrav til levekår oppfylles, og treffe tiltak for å lette tilbakebetaling samtidig som langsiktig overforgjelding unngås. I det minste i tilfeller der prisen som oppnås for den faste eiendommen, påvirker det beløpet forbrukeren skylder, bør medlemsstatene oppmuntre kredittgivere til å treffe rimelige tiltak for å oppnå best mulig pris for den realiserte faste eiendommen i lys av markedsvilkårene. Medlemsstatene bør ikke hindre at partene i en kredittavtale uttrykkelig avtaler at overføringen av sikkerheten til kredittgiveren er tilstrekkelig til å tilbakebetale kreditten.

28) Formidlere utøver ofte andre former for virksomhet enn bare kredittformidling, særlig forsikringsformidling eller yting av investeringstjenester. Dette direktiv bør derfor også sikre sammenheng med europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/92/EF av 9. desember 2002 om forsikringsformidling⁸⁾ og europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/39/EF av 21. april 2004 om markeder for finansielle instrumenter⁹⁾. For å forenkle etableringsprosessen for kredittformidlere og gjøre det lettere å utøve virksomhet over landegrensene, bør det særlig ikke kreves at kredittinstitusjoner som har tillatelse i samsvar med direktiv 2013/36/EU, og andre finansinstitusjoner som er omfattet av en tilsvarende godkjenningsordning i henhold til nasjonal lovgivning, må ha særskilt tillatelse til å utøve virksomhet som kredittformidler og utøve virksomhet over landegrensene. Det fulle og ubetingede ansvaret som pålegges kredittgivere og kredittformidlere for tilknyttede kredittformidlers eller utpekte representanters virksomhet, bør bare gjelde for virksomhet som omfattes av dette direktiv, med mindre

medlemsstatene velger å utvide dette ansvaret til å gjelde andre områder.

- 29) For å øke forbrukernes evne til selv å ta velbegrunnede beslutninger om ansvarlig opptak av lån og forvaltning av gjeld, bør medlemsstatene fremme tiltak for å støtte forbrukeropplæring i forbindelse med ansvarlig opptak av lån og gjeldsforvaltning, særlig i forbindelse med pantelånsavtaler. Det er særlig viktig å gi veiledning til forbrukere som opptar pantelån for første gang. I den forbindelse bør Kommisjonen gi eksempler på beste praksis for å lette den videre utviklingen av tiltak som skal øke forbrukernes økonomiske bevissthet.
- 30) På grunn av den betydelige risikoen som er knyttet til lån i utenlandsk valuta, er det nødvendig å fastsette tiltak for å sikre at forbrukerne er klar over hvilken risiko de påtar seg, og at forbrukeren har mulighet til å begrense sin eksponering for valutakursrisiko i kreditens løpetid. Risikoen kan begrenses ved at forbrukeren enten gis rett til å konvertere kreditten til en annen valuta, eller gjennom andre ordninger, som rentetak eller, dersom de er tilstrekkelige til å begrense valutakursrisikoen, advarsler.
- 31) Den gjeldende rettslige rammen bør gi forbrukerne tillit til at kredittgivere, kredittformidlere og utpekte representanter tar hensyn til forbrukerens interesser på grunnlag av de opplysningene som er tilgjengelige for kredittgiveren, kredittformidleren og den utpekte representanten på det aktuelle tidspunktet, og ut fra rimelige antakelser om risikoene i forbindelse med forbrukerens situasjon i den foreslåtte kredittavtalens løpetid. Det kan blant annet innebære at kredittgivere ikke bør markedsføre kreditten på en slik måte at markedsføringen i betydelig grad svekker eller vil kunne svekke forbrukerens mulighet til nøye å vurdere opptaket av kreditten, eller at kredittgiveren ikke bør anvende kredittgivingen som sin viktigste markedsføringsmetode i forbindelse med markedsføring av varer, tjenester eller fast eiendom rettet mot forbrukere. Kravet om å sikre en høy grad av rettferdighet, ærlighet og profesjonalitet i bransjen, hensiktsmessig håndtering av interessekonflikter, herunder slike som skyldes godtgjøring, og kravet om at råd skal gis i forbrukerens beste interesse, er viktige for å sikre forbrukernes tillit.
- 32) Det er hensiktsmessig å sikre at relevant personale hos kredittgivere, kredittformidlere og

⁸ EFT L 9 av 15.1.2003, s. 3.

⁹ EUT L 145 av 30.4.2004, s. 1.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- utpekte representanter har et tilstrekkelig kunnskaps- og kompetansenivå for å oppnå et høyt nivå for profesjonalitet. Dette direktiv bør derfor kreve at selskapet skal dokumentere relevant kunnskap og kompetanse, på grunnlag av de minstekravene til kunnskap og kompetanse som er fastsatt i dette direktiv. Medlemsstatene bør stå fritt til å innføre eller beholde slike krav som gjelder for fysiske personer. Medlemsstatene bør kunne tillate at kredittgivere, kredittformidlere og utpekte representanter skiller mellom ulike nivåer av minstekrav til kunnskap, på grunnlag av graden av deltakelse i utførelsen av særlige tjenester eller prosesser. I denne sammenheng omfatter personale utkontraktert personale som arbeider for og hos kredittgiveren, kredittformidleren eller utpekte representanter samt deres ansatte. For dette direktivs formål bør personale som deltar direkte i virksomhet i henhold til dette direktiv, omfatte personale i både handels- og administrasjonsenheter, herunder ledelsen, som spiller en viktig rolle i kredittavtaleprosessen. Personer som ivaretar støttefunksjoner som ikke har noen tilknytning til kredittavtaleprosessen (for eksempel personalavdelingen eller personale som arbeider med informasjons- og kommunikasjonsteknologi), bør ikke anses som personale i henhold til dette direktiv.
- 33) Dersom en kredittgiver eller kredittformidler yter sine tjenester på en annen medlemsstats territorium i henhold til adgangen til å yte tjenester, bør hjemstaten ha ansvaret for å fastsette de minstekravene til kunnskap og kompetanse som får anvendelse på personalet. Vertsstater som anser det som nødvendig, bør imidlertid kunne fastsette sine egne kompetansekrav på visse nærmere angitte områder for kredittgivere og kredittformidlere som yter tjenester på denne medlemsstats territorium i henhold til adgangen til å yte tjenester.
- 34) Ettersom det er viktig å sikre at krav til kunnskap og kompetanse anvendes og oppfylles i praksis, bør medlemsstatene kreve at vedkommende myndigheter fører tilsyn med kredittgivere, kredittformidlere og utpekte representanter, og gi dem myndighet til å innhente den dokumentasjonen de trenger for å vurdere etterlevelse på en pålitelig måte.
- 35) Kredittgiveres, kredittformidlers og utpekte representanters godtgjøring til personalet bør utgjøre et av de viktigste aspektene når det gjelder å sikre forbrukernes tillit til finanssek-

toren. Dette direktiv fastsetter regler for godtgjøring til personale, med sikte på å begrense praksiser med salg av uegnede produkter og sikre at den måten personale godtgjøres på, ikke hindrer at forpliktelsen til å ta hensyn til forbrukerens interesser oppfylles. Særlig bør kredittgivere, kredittformidlere og utpekte representanter ikke utforme sin godtgjøringspolitikk på en måte som vil stimulere personalet til å inngå et bestemt antall eller en bestemt type kredittavtaler, eller tilby særskilte tilleggstjenester til forbrukerne uten at det er tatt uttrykkelig hensyn til deres interesser og behov. I denne forbindelse kan medlemsstatene anse det nødvendig å beslutte at en bestemt praksis, for eksempel at tilknyttede formidlere innkrever gebyrer, strider mot en forbrukers interesser. Medlemsstatene bør også kunne fastsette at godtgjøringen som mottas av personalet, ikke avhenger av renten eller hvilken type kredittavtale som er inngått med forbrukeren.

- 36) I dette direktiv fastsettes harmoniserte regler med hensyn til hva slags kunnskap og kompetanse kredittgiveres, kredittformidlers og utpekte representanters personale bør ha når de skal utforme, tilby, tildele og formidle en kredittavtale. Dette direktiv fastsetter ikke spesifikke ordninger som er direkte knyttet til godkjenning av yrkeskvalifikasjoner som er oppnådd av en person i én medlemsstat med sikte på å oppfylle kunnskaps- og kompetansekravene i en annen medlemsstat. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/36/EF av 7. september 2005 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner¹⁰ bør derfor fortsatt få anvendelse på vilkårene for godkjenning og de utligningstiltakene som en vertsstat kan kreve dersom en persons kvalifikasjonsbevis ikke er utstedt innenfor dens jurisdiksjon.
- 37) Kredittgivere og kredittformidlere anvender ofte reklame, som ofte inneholder særlige vilkår, for å vekke forbrukernes interesse for et bestemt produkt. Forbrukerne bør derfor vernes mot urimelig eller villedende reklame og ha mulighet til å sammenligne reklame. Det er nødvendig å fastsette spesifikke bestemmelser om reklame for kredittavtaler og en liste over punkter som skal inngå i reklame- og markedsføringsmateriell som er rettet mot forbrukere, når slik reklame angir rentesatser eller andre tall knyttet til kredittkostnader, slik at forbrukerne kan sammen-

¹⁰ EUT L 255 av 30.9.2005, s. 22.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ligne ulike tilbud. Medlemsstatene bør fortsatt stå fritt til å innføre eller beholde opplysningskrav i sin nasjonale lovgivning når det gjelder reklame som ikke angir rentesatser eller tall knyttet til kredittkostnaden. Alle slike krav bør ta hensyn til særtrekkene ved kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål. I alle tilfeller bør det, i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/29/EF av 11. mai 2005 om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere i det indre marked⁽¹¹⁾, sikres at reklame for kredittavtaler ikke gir et villedende inntrykk av produktet.

- 38) I reklame rettes oppmerksomheten vanligvis særlig mot ett eller flere produkter, men forbrukerne bør kunne ta sine beslutninger med full kjennskap til alle kredittproduktene som tilbys. I den forbindelse spiller generelle opplysninger en viktig rolle for å opplyse forbrukeren om det brede utvalget av tilgjengelige produkter og tjenester og deres viktigste særtrekk. Forbrukerne bør derfor til enhver tid kunne få tilgang til generelle opplysninger om tilgjengelige kredittprodukter. I tilfeller der dette kravet ikke får anvendelse på ikke-tilknyttede kredittformidlere, bør disse likevel være forpliktet til å gi forbrukerne individuelle opplysninger før avtaleinngåelse.
- 39) For å sikre like konkurransevilkår og for at forbrukerens beslutning skal baseres på opplysningene om kredittproduktene som tilbys, og ikke på den distribusjonskanalen som tilgang til slike kredittprodukter gis gjennom, bør forbrukerne få opplysninger om kreditten uavhengig av om de har direkte kontakt med en kredittgiver eller en kredittformidler.
- 40) Forbrukerne bør dessuten motta individuelle opplysninger i god tid før inngåelsen av kredittavtalen, slik at de kan sammenligne og vurdere kredittproduktenes egenskaper. I henhold til kommisjonsrekommandasjon 2001/193/EF av 1. mars 2001 om førehandsopplysninger til forbrukerane frå långjevarar som tilbyr bustadlån⁽¹²⁾ forpliktet Kommisjonen seg til å overvåke overholdelsen av de frivillige atferdsreglene i forbindelse med opplysninger om boliglån før avtaleinngåelse, som inneholder ESIS med opplysninger, som er tilpasset til forbrukeren, om kredittavtalen som tilbys. Opplysninger som er innhentet av Kommisjonen, viser at det er nødvendig å

revidere innholdet i og utformingen av ESIS for å sikre at det blir tydelig og forståelig og inneholder alle opplysninger som anses å være relevante for forbrukerne. Innholdet i og utformingen av ESIS bør innlemme de nødvendige forbedringene som er påvist i forbrukerundersøkelser i alle medlemsstatene. Utformingen av ESIS, særlig opplysningenes rekkefølge, bør revideres, teksten bør være mer lettlest, og enkelte avsnitt, for eksempel «nominell rente» og «effektiv årlig rente», bør slås sammen, og nye avsnitt, for eksempel «fleksible funksjoner», bør tilføyes. Som en del av ESIS bør forbrukeren få et eksempel på en nedbetalingstabell dersom kreditten er en kreditt med utsatt rentebetaling, der tilbakebetalingen av hovedstol utsettes i en innledende periode, eller der lånerenten er fastsatt for hele kredittavtalens løpetid. Medlemsstatene bør kunne fastsette at et slikt eksempel på en nedbetalingstabell i ESIS ikke skal være obligatorisk for andre kredittavtaler.

- 41) Forbrukerundersøkelser har vist at det er viktig å bruke et enkelt og forståelig språk i opplysningene som gis til forbrukerne. Av denne grunn er begrepene som brukes i ESIS, ikke nødvendigvis de samme som de juridiske begrepene som defineres i dette direktiv, men de har samme betydning.
- 42) De opplysningskravene for kredittavtaler som angis i ESIS, bør ikke berøre Unionens eller nasjonale opplysningskrav for andre produkter eller tjenester som kan tilbys sammen med kredittavtalen som vilkår for å inngå kredittavtalen knyttet til fast eiendom, eller tilbys for å inngå denne avtalen til en lavere lånerente, for eksempel brann- eller livsforsikring eller investeringsprodukter. Medlemsstatene bør stå fritt til å beholde eller innføre bestemmelser i nasjonal rett når det ikke foreligger harmoniserte bestemmelser, for eksempel opplysningskrav som gjelder nivået for ågerenter i fasen før avtalen inngås, eller opplysninger som kan være nyttige i forbindelse med formidling av finansiell kunnskap eller utenrettslig tvisteløsning. Eventuelle tilleggsopplysninger bør imidlertid gis i et separat dokument som kan vedlegges ESIS. Medlemsstatene bør på sine nasjonale språk kunne anvende et annet vokabular i ESIS, uten å endre opplysningenes innhold og rekkefølge, når dette er nødvendig for å bruke et språk som kan være lettere for forbrukerne å forstå.

¹¹ EUT L 149 av 11.6.2005, s. 22.

¹² EFT L 69 av 10.3.2001, s. 25.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 43) For å sikre at ESIS gir forbrukeren alle opplysninger som er relevante for å kunne ta et velbegrunnet valg, bør kredittgiveren følge instruksjonene fastsatt i dette direktiv ved utfyllingen av ESIS. Medlemsstatene bør på grunnlag av instruksjonene i dette direktiv kunne utdype eller ytterligere spesifisere instruksjonene for utfylling av ESIS. For eksempel bør medlemsstatene kunne spesifisere ytterligere hvilke opplysninger som skal gis for å beskrive «type lånerente» for å ta hensyn til særtrekkene ved de nasjonale produktene og det nasjonale markedet. Slike spesifikasjoner bør ikke være i strid med instruksjonene som gis i dette direktiv, og heller ikke innebære noen endring i teksten i ESIS-modellen, som bør gjengis i sin helhet av kredittgiveren. Medlemsstatene bør kunne angi ytterligere advarsler om kredittavtaler, som er tilpasset deres nasjonale marked og praksis, dersom slike advarsler ikke allerede er spesifikt angitt i ESIS. Medlemsstatene bør kunne fastsette at kredittgiveren er bundet av de opplysningene som er gitt i ESIS, forutsatt at kredittgiveren bestemmer seg for å tildele kreditten.
- 44) Forbrukeren bør få opplysninger ved hjelp av ESIS uten unødig opphold etter at forbrukeren har gitt de nødvendige opplysningene om sine behov og sin økonomiske situasjon og sine preferanser, og i god tid før forbrukeren blir bundet av en kredittavtale eller et tilbud, for å kunne sammenligne og vurdere kredittproduktenes egenskaper og ved behov innhente råd fra en tredjepart. Særlig når et bindende tilbud gis til forbrukeren, bør det følges av ESIS, med mindre ESIS allerede er levert til forbrukeren og tilbudets egenskaper stemmer overens med opplysningene som er gitt tidligere. Medlemsstatene bør imidlertid kunne fastsette at ESIS er obligatorisk både før et bindende tilbud gis og sammen med det bindende tilbudet, dersom det ikke tidligere er levert et ESIS som inneholder de samme opplysningene. ESIS bør være tilpasset og gjenspeile de preferansene forbrukeren har gitt uttrykk for, men framlegging av slike individuelle opplysninger bør ikke innebære en forpliktelse til å gi råd. Kredittavtaler bør inngås bare dersom forbrukeren har hatt tilstrekkelig tid til å sammenligne tilbud, vurdere konsekvensene av dem og ved behov innhente råd fra en tredjepart, og har tatt en velbegrunnet beslutning om hvorvidt et tilbud skal godtas.
- 45) Dersom forbrukeren har en sikret kredittavtale med sikte på kjøp av fast eiendom eller grunn, og sikkerheten har lengre løpetid enn kredittavtalen, og dersom forbrukeren kan beslutte å trekke tilbake den tilbakebetalte kapitalen igjen forutsatt at en ny kredittavtale inngås, bør forbrukeren før den nye kredittavtalen undertegnes, få en ny ESIS med opplysninger om den nye effektive årlige renten, basert på den nye kredittavtalens særlige egenskaper.
- 46) Kredittgiveren eller eventuelt kredittformidleren eller en utpekt representant bør, i det minste dersom det ikke foreligger angrerett, gi forbrukeren en kopi av utkastet til kredittavtalen på det tidspunkt det gis et tilbud som er bindende for kredittgiveren. I andre tilfeller bør forbrukeren i det minste få tilbud om en kopi av utkastet til kredittavtalen på det tidspunkt et bindende tilbud gis.
- 47) For å sikre størst mulig gjennomskiktighet og hindre misbruk som følge av mulige interessekonflikter når forbrukerne benytter kredittformidlers tjenester, bør sistnevnte være underlagt visse opplysningsforpliktelser før de yter sine tjenester. Slike opplysninger bør omfatte deres identitet og forbindelser med kredittgivere, for eksempel om de vurderer produkter fra et bredt utvalg av kredittgivere eller bare fra et mer begrenset antall kredittgivere. Forbrukerne bør opplyses om eventuell forekomst av provisjon eller annen påskjønnelse som kredittgiveren eller tredjeparter skal betale til kredittformidleren i forbindelse med kredittavtalen, før kredittformidlingsvirksomheten utøves, og i denne fasen bør forbrukerne informeres enten om beløpet for slike betalinger, dersom dette er kjent, eller om at beløpet vil bli angitt i ESIS i en senere fase før avtaleinngåelsen, og om deres rett til å få opplysninger om slike betalingers størrelse i denne fasen. Forbrukerne bør informeres om eventuelle gebyrer de skal betale til kredittformidlere i forbindelse med deres tjenester. Uten at det berører konkurransereguleringen, bør medlemsstatene stå fritt til å innføre eller beholde bestemmelser som forbyr at forbrukerne betaler gebyrer til noen eller alle kategorier av kredittformidlere.
- 48) En forbruker kan fremdeles ha behov for ytterligere bistand for å kunne avgjøre hvilken kredittavtale blant de foreslåtte produktene som er best egnet for forbrukerens behov og økonomiske situasjon. Kredittgi-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

vere og eventuelt kredittformidlere bør gi slik bistand i forbindelse med kredittprodukter som de tilbyr forbrukeren, ved å forklare de relevante opplysningene, herunder særlig de foreslåtte produktenes vesentlige egenskaper, for forbrukeren på en tilpasset måte slik at forbrukeren kan forstå hvilke følger disse produktene kan få for vedkommendes økonomiske situasjon. Kredittgivere og eventuelt kredittformidlere bør tilpasse den måten slike forklaringer gis på, til de omstendighetene som kreditten tilbys under, og til forbrukerens behov for bistand, idet det tas hensyn til forbrukerens kunnskap om og erfaring med kreditt og de enkelte kredittproduktenes art. Slike forklaringer bør ikke i seg selv utgjøre en personlig anbefaling.

- 49) For å fremme det indre markedes opprettelse og virkemåte og sikre et høyt nivå for forbrukervern i hele Unionen er det nødvendig at det på en ensartet måte sikres at opplysninger om effektiv årlig rente kan sammenlignes i hele Unionen.
- 50) Forbrukerens samlede kredittkostnader bør omfatte alle kostnader som forbrukeren må betale i forbindelse med kredittavtalen, og som er kjent for kredittgiveren. De bør derfor omfatte renter, provisjon, skatter, gebyrer til kredittformidlere, kostnadene for verdsetting av eiendom med sikte på pantelån og andre gebyrer unntatt gebyrer til notar, som kreves for å oppnå kreditten, for eksempel livsforsikring, eller for å oppnå kreditten på de markedsførte vilkårene, for eksempel brannforsikring. Bestemmelsene i dette direktiv om tilleggsprodukter og -tjenester (for eksempel om kostnadene knyttet til å åpne og forvalte en bankkonto) bør ikke berøre direktiv 2005/29/EF og rådsdirektiv 93/13/EØF av 5. april 1993 om urimelige vilkår i forbrukeravtaler¹³). Forbrukerens samlede kredittkostnader bør ikke omfatte kostnader som forbrukeren betaler ved kjøp av fast eiendom eller grunn, for eksempel tilknyttede avgifter og gebyrer til notar eller matrikuleringskostnader. Kredittgiverens faktiske kunnskap om disse kostnadene bør vurderes objektivt, idet det tas hensyn til kravene til yrkesmessig akt-somhet. I denne forbindelse bør det forutsettes at kredittgiveren har kunnskap om kostnadene ved tilleggstjenestene som denne selv eller på vegne av en tredjepart tilbyr forbrukeren, med mindre prisen avhenger av sær-

lige egenskaper ved eller situasjonen til forbrukeren.

- 51) Dersom det benyttes estimeringer, bør forbrukeren gjøres oppmerksom på dette og på at opplysningene forventes å være representative for den berørte typen avtale eller praksis som vurderes. Formålet med de ytterligere forutsetningene ved beregningen av den effektive årlige renten er å sikre at de effektive årlige rentene beregnes på en ensartet måte og kan sammenlignes. Ytterligere forutsetninger er nødvendige for bestemte typer kredittavtaler, for eksempel dersom beløpet, løpetiden eller kostnadene for kreditten er usikre eller varierer avhengig av hvordan avtalen fungerer. Dersom bestemmelsene i seg selv ikke er tilstrekkelige for å beregne den effektive årlige renten, bør kredittgiveren anvende de ytterligere forutsetningene som angis i vedlegg I. Ettersom beregningen av den effektive årlige renten vil avhenge av vilkårene i hver enkelt kredittavtale, bør imidlertid bare de forutsetningene som er nødvendige og relevante for en bestemt kreditt, anvendes.
- 52) For å sikre en høy grad av sammenlignbarhet mellom tilbud fra forskjellige kredittgivere med hensyn til den effektive årlige renten, bør tidsintervallene mellom tidspunktene i beregningen ikke uttrykkes i dager dersom de kan uttrykkes som et helt antall år, måneder eller uker. Det er i denne sammenheng underforstått at dersom bestemte tidsintervaller brukes i formelen for effektiv årlig rente, bør disse intervallene også brukes for å fastsette rentebeløp og andre kostnader som benyttes i formelen. Kredittgivere bør derfor benytte den metoden for måling av tidsintervaller som beskrives i vedlegg I, for å beregne tallene for kostnadene som skal betales. Dette gjelder imidlertid bare for beregningen av den effektive årlige renten, og påvirker ikke de beløpene som kredittgiveren faktisk krever i henhold til kredittavtalen. Dersom disse tallene er annerledes, kan det være nødvendig å forklare dette for forbrukeren for å unngå at forbrukeren villedes. Dette innebærer at den effektive årlige renten, i fravær av gebyrer som ikke er rente, og forutsatt at en identisk beregningsmetode anvendes, vil være lik den effektive lånerenten for kreditten.
- 53) Ettersom effektiv årlig rente i markedsføringsfasen bare kan angis ved et eksempel, bør eksempelet være representativt. Det bør

¹³ EFT L 95 av 21.4.1993, s. 29.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

derfor for eksempel svare til gjennomsnittlig løpetid og samlet beløp for kreditt som ytes for den typen kredittavtale som vurderes. Når det representative eksempelet fastsettes, bør det tas hensyn til utbredelsen av visse typer kredittavtaler i et bestemt marked. Det kan være hensiktsmessig at hver kredittgiver baserer det representative eksempelet på et kredittbeløp som er representativt for den berørte kredittgiverens eget produktvalg og forventede kundegrunnlag, ettersom disse kan variere betydelig mellom ulike kredittgivere. Når det gjelder den effektive årlige renten som angis i ESIS, bør forbrukerens preferanser og opplysninger som forbrukeren har gitt, tas hensyn til der dette er mulig, og kredittgiveren eller kredittformidleren bør presisere om opplysningene er eksempler eller gjenspeiler forbrukerens preferanser og opplysninger. Det representative eksempelet bør ikke under noen omstendighet være i strid med kravene i direktiv 2005/29/EF. Det er viktig at det i ESIS presiseres for forbrukeren, dersom det er relevant, at den effektive årlige renten er basert på forutsetninger og kan endres, slik at forbrukerne kan ta hensyn til dette når de sammenligner produkter. Det er viktig at den effektive årlige renten tar hensyn til all utnyttelse av kredittmuligheter i henhold til kredittavtalen, uavhengig av om de betales direkte til forbrukeren eller til en tredjepart på forbrukerens vegne.

- 54) For å sikre konsekvens i beregningen av den effektive årlige renten for ulike typer kreditt bør forutsetningene som benyttes ved beregningen for lignende kredittavtaler, generelt være konsekvente. I denne forbindelse bør det innarbeides forutsetninger fra kommisjonsdirektiv 2011/90/EU av 14. november 2011 om endring av del II i vedlegg I til europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/48/EF med hensyn til ytterligere forutsetninger for beregning av den effektive årlige renten¹⁴), som endrer forutsetningene for beregningen av den effektive årlige renten. Alle forutsetningene får ikke nødvendigvis anvendelse på kredittavtaler som er tilgjengelige nå, men på grunn av den kontinuerlige produktinnovasjonen i denne sektoren må forutsetningene være fastlagt. Ved beregningen av den effektive årlige renten bør identifisering av den mest vanlige ordningen for utnyttelse av kredittmuligheten baseres på rimelige forvent-

ninger til den ordningen som oftest benyttes av forbrukere for den typen produkt som tilbys av den spesifikke kredittgiveren. Når det gjelder eksisterende produkter, bør forventningen baseres på de foregående tolv månedene.

- 55) Det er svært viktig at forbrukerens evne og tilbøyelighet til å tilbakebetale kreditten blir vurdert og verifisert før en kredittavtale inngås. Ved vurderingen av kredittverdighet bør det tas hensyn til alle nødvendige og relevante faktorer som kan påvirke en forbrukers evne til å tilbakebetale kreditten i dens løpetid. Ved vurderingen av forbrukerens evne til å betjene og fullt ut tilbakebetale kreditten bør det særlig tas hensyn til framtidige betalinger eller betalingsøkninger som blir nødvendige på grunn av negativ amortisering eller utsatt betaling av hovedstol eller renter, og vurderingen bør foretas i lys av andre faste utgifter, gjeld og andre finansielle forpliktelser samt inntekter, oppsparte midler og eiendeler. Det bør tas rimelig hensyn til framtidige hendelser i den foreslåtte kredittavtalens løpetid, for eksempel en redusert inntekt når kredittens løpetid strekker seg inn i pensjonsalderen, eller eventuelt en økt lånerente eller en negativ endring av valutakursen. Den faste eiendommens verdi er viktig ved fastsettelsen av hvilket beløp som kan ytes til en forbruker i henhold til en sikret kredittavtale, men vurderingen av kredittverdighet bør likevel fokusere på forbrukerens evne til å oppfylle sine forpliktelser i henhold til kredittavtalen. Muligheten for at eiendommens verdi vil kunne overstige kredittbeløpet eller øke i fremtiden, bør derfor generelt ikke være et tilstrekkelig vilkår for å tildele den berørte kreditten. Dersom en kredittavtales formål er å bygge ut eller renovere en eksisterende fast eiendom, bør kredittgiveren likevel kunne ta denne muligheten i betraktning. Medlemsstatene bør kunne utstede ytterligere veiledning om disse eller ytterligere kriterier og om metoder for å vurdere en forbrukers kredittverdighet, for eksempel ved å fastsette grenser for forholdet lån/verdi eller forholdet lån/inntekt, og de bør oppmuntres til å anvende de prinsippene for forsvarlig praksis for lån med pant i bolig som er utarbeidet av Rådet for finansiell stabilitet.
- 56) Det kan være nødvendig å fastsette særlige bestemmelser om de ulike elementene som kan tas i betraktning ved vurderingen av kredittverdighet i forbindelse med visse typer

¹⁴ EUT L 296 av 15.11.2011, s. 35.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

kredittavtaler. Når det gjelder kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom der det uttrykkelig er angitt at den faste eiendommen ikke skal benyttes som hus, leilighet eller annen bolig av forbrukeren eller et av forbrukerens familiemedlemmer (avtaler om kjøp med sikte på utleie), bør medlemsstatene kunne fastsette at det skal tas hensyn til framtidig leieinntekt når forbrukerens evne til å tilbakebetale kreditten vurderes. I medlemsstater der de nasjonale bestemmelsene ikke inneholder en slik angivelse, kan kredittgiverne beslutte å ta med en forsiktig vurdering av framtidig leieinntekt. Vurderingen av kredittverdighet bør ikke innebære at ansvaret for forbrukerens eventuelle senere manglende oppfyllelse av sine forpliktelser i henhold til kredittavtalen, blir overført til kredittgiveren.

- 57) Kredittgiverens beslutning om hvorvidt kreditten skal ytes, bør være forenlig med resultatet av kredittverdighetsvurderingen. For eksempel bør kredittgiverens mulighet til å overføre en del av risikoen til en tredjepart ikke føre til at kredittgiveren ser bort fra konklusjonene av kredittverdighetsvurderingen og tilbyr en kredittavtale til en forbruker som sannsynligvis ikke vil klare å tilbakebetale kreditten. Medlemsstatene bør kunne innarbeide dette prinsippet ved å kreve at vedkommende myndigheter skal treffe relevante tiltak som en del av tilsynsvirksomheten og overvåke overholdelsen av kredittgiverens framgangsmåter for kredittverdighetsvurdering. En positiv kredittverdighetsvurdering bør imidlertid ikke forplikte kredittgiveren til å tildele kreditt.
- 58) I tråd med anbefalingene fra Rådet for finansiell stabilitet bør vurderingen av kredittverdighet baseres på opplysninger om forbrukerens finansielle og økonomiske situasjon, herunder inntekter og utgifter. Disse opplysningene kan innhentes fra forskjellige kilder, herunder fra forbrukeren, og kredittgiveren bør på egnet måte kontrollere opplysningene før kreditten tildeles. I den forbindelse bør forbrukerne framlegge opplysninger som gjør det lettere å foreta kredittverdighetsvurderingen, ettersom en unnlattelse av å gjøre dette sannsynligvis vil føre til avslag på søknaden om kreditt, med mindre opplysningene kan innhentes andre steder. Uten at det berører privat avtalerett, bør medlemsstatene sikre at kredittgivere ikke kan heve en kredittavtale fordi de etter at de har undertegnet kredittav-

talen, innser at kredittverdighetsvurderingen ble utført på feil måte på grunn av ufullstendige opplysninger på tidspunktet for kredittverdighetsvurderingen. Dette bør imidlertid ikke berøre medlemsstatenes mulighet til å tillate at kredittgivere hever kredittavtalen dersom det kan fastslås at forbrukeren med vilje ga unøyaktige eller uriktige opplysninger på tidspunktet for kredittverdighetsvurderingen, eller med hensikt ikke ga opplysninger som ville ha ført til en negativ kredittverdighetsvurdering, eller dersom det foreligger andre gyldige grunner som er forenlige med unionsretten. Det vil ikke være hensiktsmessig å ilegge forbrukere sanksjoner fordi de ikke har mulighet til å framlegge visse opplysninger eller vurderinger, eller fordi de beslutter å avbryte søknadsprosessen knyttet til en kreditt, men medlemsstatene bør kunne ilegge sanksjoner dersom forbrukere bevisst gir ufullstendige eller uriktige opplysninger med sikte på å oppnå en positiv kredittverdighetsvurdering, særlig når fullstendige og riktige opplysninger ville ha ført til en negativ kredittverdighetsvurdering og forbrukeren senere ikke kan oppfylle vilkårene i avtalen.

- 59) Informasjonssøk i en kredittdatabase er et nyttig verktøy ved vurderingen av kredittverdighet. Noen medlemsstater krever at kredittgivere vurderer forbrukeres kredittverdighet på grunnlag av et informasjonssøk i den relevante databasen. Kredittgivere bør kunne søke i kredittdatabasen i kredittens løpetid utelukkende for å kunne identifisere og vurdere muligheten for mislighold. Slike informasjonssøk i kredittdatabasen bør være omfattet av egnede beskyttelsestiltak for å sikre at de foretas med sikte på tidlig identifisering og styring av kredittrisiko i forbrukerens interesse, og ikke med sikte på innhenting av opplysninger til forretningsmessige forhandlinger. I henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger¹⁵ bør kredittgiverne på forhånd opplyse forbrukerne om at de vil foreta informasjonssøk i en kredittdatabase, og forbrukerne bør ha rett til å få tilgang til de opplysningene om dem som finnes i en slik database, for ved behov å kunne rette, slette eller blokkere personopplysninger som behandles i den, der-

¹⁵ EFT L 281 av 23.11.1995, s. 31.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

som de er unøyaktige eller har blitt behandlet på ulovlig måte.

- 60) For å hindre vridning av konkurransen mellom kredittgivere bør det sikres at alle kredittgivere, herunder kredittinstitusjoner eller ikke-kredittinstitusjoner som tilbyr kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål, får tilgang til alle offentlige og private kredittdatabaser med forbrukeropplysninger på ikke-diskriminerende vilkår. Disse vilkårene bør derfor ikke inneholde krav om at kredittgiveren skal være etablert som kredittinstitusjon. Vilkårene for tilgang, for eksempel kostnadene for å få tilgang til databasen eller krav om at opplysninger til databasen skal leveres på grunnlag av gjensidighet, bør fortsatt få anvendelse. Medlemsstatene bør innenfor sine jurisdiksjoner stå fritt til å bestemme om kredittformidlere kan få tilgang til slike databaser.
- 61) Dersom en kredittsøknad blir avvist på grunnlag av data innhentet gjennom informasjonssøk i en database, eller på grunn av manglende data der, bør kredittgiveren informere forbrukeren om dette og om navnet på den berørte databasen, og gi alle andre opplysninger som kreves i henhold til direktiv 95/46/EF, slik at forbrukeren kan utøve sin rett til tilgang og, når det er berettiget, rette, slette eller blokkere personopplysninger om seg selv som behandles der. Dersom en beslutning om å avslå en kredittsøknad skyldes en negativ kredittverdighetsvurdering, bør kredittgiveren uten unødig opphold opplyse forbrukeren om avslaget. Medlemsstatene bør stå fritt til å bestemme om de skal kreve at kredittgivere gir ytterligere begrunnelser for avslaget. Det bør imidlertid ikke kreves at kredittgiveren skal gi slik informasjon i tilfeller der dette er forbudt i henhold til annet unionsregelverk, for eksempel bestemmelser om hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme. Slike opplysninger bør ikke gis dersom dette er i strid med offentlig orden eller offentlig sikkerhet, som forebygging, etterforskning, avsløring eller rettslig forfølgning av straffbare forhold.
- 62) Dette direktiv omhandler bruk av personopplysninger i forbindelse med vurderingen av en forbrukers kredittverdighet. For å sikre vern av personopplysninger bør direktiv 95/46/EF få anvendelse på behandlingen av opplysninger i forbindelse med slike vurderinger.
- 63) Å gi råd i form av en individuell anbefaling utgjør en separat virksomhet som kan, men

ikke må kombineres med andre aspekter ved yting eller formidling av kreditt. For at forbrukerne skal kunne forstå arten av de tjenestene som ytes, bør de derfor gjøres oppmerksom på om det ytes eller kan ytes rådgivningstjenester, på når de ikke ytes, og på hva som utgjør rådgivningstjenester. På grunn av den betydningen forbrukerne tillegger bruken av begrepene «rådgivning» og «rådgivere», er det hensiktsmessig at medlemsstatene bør kunne forby bruk av disse begrepene eller lignende begreper når rådgivningstjenester ytes til forbrukere. Det er hensiktsmessig å sikre at medlemsstatene treffer beskyttelsestiltak når rådgivningen beskrives som uavhengig, for å sikre at det vurderte produktutvalget og godtgjøringsordningene innfrir forbrukernes forventninger til slik rådgivning.

- 64) Personer som yter rådgivningstjenester, bør overholde visse standarder for å sikre at forbrukeren tilbys produkter som er tilpasset vedkommendes behov og situasjon. Rådgivningstjenester bør baseres på en rettferdig og tilstrekkelig omfattende analyse av de produktene som tilbys, dersom kredittgivere og tilknyttede kredittformidlere yter rådgivningstjenestene, eller av produkter som er tilgjengelige på markedet, dersom rådgivningstjenestene ytes av kredittformidlere som ikke er tilknyttede. Personer som yter rådgivningstjenester, bør kunne spesialisere seg på visse nisjeprodukter, for eksempel mellomfinansiering, forutsatt at de vurderer en rekke produkter innenfor den berørte nisjen, og at forbrukeren gjøres oppmerksom på at de er spesialisert på disse nisjeproduktene. Kredittgivere og kredittformidlere bør under alle omstendigheter opplyse forbrukeren hvorvidt de gir råd om bare sitt eget produktvalg eller om et bredt utvalg fra hele av markedet, for å sikre at forbrukeren forstår grunnlaget for en anbefaling.
- 65) Rådgivningstjenester bør baseres på en korrekt forståelse av forbrukerens finansielle situasjon, preferanser og mål på grunnlag av nødvendige ajourførte opplysninger og rimelige antakelser om risikoer som kan påvirke forbrukerens situasjon i kredittavtalens løpetid. Medlemsstatene bør kunne presisere hvordan et bestemt produkt skal vurderes i forbindelse med yting av rådgivningstjenester.
- 66) Forbrukernes evne til å tilbakebetale kreditten før kredittavtalen utløper, kan spille en

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

viktig rolle for å fremme konkurransen i det indre marked og fri bevegelighet for unionsborgere samt bidra til å skape den fleksibiliteten i kredittavtalens løpetid som er nødvendig for å fremme finansiell stabilitet i tråd med anbefalingene fra Rådet for finansiell stabilitet. Det foreligger imidlertid betydelige forskjeller mellom de nasjonale prinsippene og vilkårene som gjelder med hensyn til forbrukernes evne til å tilbakebetale kreditt, og gjeldende vilkår for slik førtidig tilbakebetaling. Samtidig som det anerkjennes at det finnes et mangfold av finansieringsordninger for pantelån og et bredt utvalg av produkter, er det vesentlig at det foreligger visse standarder for førtidig tilbakebetaling av kreditt på unionsplan for å sikre at forbrukere har mulighet til å innfri sine forpliktelser før datoen som er fastsatt i kredittavtalen, og mulighet til å sammenligne tilbud med sikte på å finne de produktene som er best tilpasset deres behov. Medlemsstatene bør derfor, ved lov eller på andre måter, for eksempel gjennom avtalevilkår, sikre at forbrukerne har rett til å foreta førtidig tilbakebetaling. Medlemsstatene bør imidlertid kunne fastsette vilkårene for utøvelsen av en slik rett. Disse vilkårene kan omfatte tidsbegrensninger på utøvelsen av retten, forskjellig behandling avhengig av typen lånerente, eller restriksjoner med hensyn til de omstendighetene retten utøves under. Dersom førtidig tilbakebetaling foretas i en periode med fast lånerente, kan utøvelsen av retten gjøres betinget av at det foreligger en rettmessig interesse for forbrukeren som fastsatt av medlemsstaten. En slik rettmessig interesse kan for eksempel foreligge ved skilsmisse eller arbeidsløshet. De vilkårene som medlemsstatene fastsetter, kan omfatte at kredittgiveren har rett til rettfærdig og objektivt begrunnet godtgjøring av mulige kostnader som er direkte knyttet til den førtidige tilbakebetalingen av kreditten. I tilfeller der medlemsstatene fastsetter at kredittgiveren har rett til godtgjøring, bør dette være en rettfærdig og objektivt begrunnet godtgjøring for mulige kostnader som er direkte knyttet til den førtidige tilbakebetalingen av kreditten, i samsvar med nasjonale regler for godtgjøring. Godtgjøringen bør ikke overstige kredittgiverens økonomiske tap.

67) Det er viktig å sikre tilstrekkelig gjennomslutning for å gjøre det klart for forbrukerne hvilken type forpliktelser som inngås med sikte på å bevare den finansielle stabiliteten,

og på hvilke områder det er rom for fleksibilitet i kredittavtalens løpetid. Forbrukerne bør få opplysninger om lånerenten både i avtaleperioden og i fasen før avtalen inngås. Medlemsstatene bør kunne beholde eller innføre restriksjoner eller forbud med hensyn til kredittgivers ensidige endringer av lånerenten. Medlemsstatene bør kunne fastsette at forbrukeren har rett til å motta en ajourført nedbetalingstabell dersom lånerenten endres.

68) Kredittformidlere spiller en sentral rolle når det gjelder distribusjonen av kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål i Unionen, men det er fortsatt vesentlige forskjeller mellom nasjonale bestemmelser om forretningsskikk for og tilsyn med kredittformidlere, noe som skaper hindringer for å starte og utøve virksomhet som kredittformidler i det indre marked. Kredittformidlerens manglende mulighet til fritt å utøve virksomhet i hele Unionen hindrer et velfungerende indre marked for kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål. Samtidig som det anerkjennes at mange ulike typer aktører deltar i kredittformidling, er det vesentlig at det foreligger visse standarder på unionsplan for å sikre et høyt nivå for profesjonalitet og tjenestekvalitet.

69) Kredittformidlere bør, før de kan utføre sine oppgaver, være gjenstand for en godkjenningsprosess gjennomført av vedkommende myndighet i hjemstaten, og være underlagt løpende tilsyn for å sikre at de oppfyller strenge faglige krav i det minste når det gjelder kompetanse, god vandel og yrkesansvarsforsikring. Disse kravene bør i det minste få anvendelse på institusjonsnivå. Medlemsstatene kan imidlertid presisere om disse kravene om godkjenning får anvendelse på den enkelte ansatte hos kredittformidleren. Hjemstaten kan fastsette ytterligere krav, for eksempel om at kredittformidlerens aksjeeiere skal ha god vandel, eller om at en tilknyttet kredittformidler bare kan være knyttet til én kredittgiver, dersom disse kravene er forholdsmessige og forenlige med annet unionsregelverk. Relevante opplysninger om godkjente kredittformidlere bør innføres i et offentlig register. Tilknyttede kredittformidlere som utelukkende samarbeider med én kredittgiver på dennes fulle og uforbeholdne ansvar, bør ha mulighet til å bli godkjent av vedkommende myndighet under overoppsyn av den kredittgiveren som de opptrer på vegne av. Medlemsstatene bør ha rett til å

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

beholde eller innføre restriksjoner knyttet til visse kredittformidlers juridiske form, med hensyn til om de kan opptre utelukkende som fysiske eller juridiske personer. Medlemsstatene bør stå fritt til å beslutte om alle kredittformidlere skal innføres i ett register eller om det kreves ulike registre, avhengig av om kredittformidleren er tilknyttet eller opptrer som uavhengig kredittformidler. Videre bør medlemsstatene stå fritt til å beholde eller innføre restriksjoner på den muligheten kredittformidlere som er knyttet til én eller flere kredittgivere, har til å kreve gebyrer fra forbrukerne.

- 70) I noen medlemsstater kan kredittformidlere beslutte å benytte tjenestene til utpekte representanter som utøver virksomhet på deres vegne. Medlemsstatene bør ha mulighet til å anvende den særlige ordningen som er fastsatt i dette direktiv, på utpekte representanter. Medlemsstatene bør imidlertid stå fritt til ikke å innføre en slik ordning eller til å la andre enheter fylle en funksjon som kan sammenlignes med de utpekte representantenes, forutsatt at disse enhetene omfattes av samme ordning som kredittformidlere. Reglene for utpekte representanter i dette direktiv pålegger ikke medlemsstatene å la utpekte representanter utøve virksomhet i deres jurisdiksjon, med mindre slike utpekte representanter anses som kredittformidlere i henhold til dette direktiv.
- 71) For å sikre at vedkommende myndigheter fører effektivt tilsyn med kredittformidlere, bør en kredittformidler som er en juridisk person, godkjennes i den medlemsstaten der den har sitt forretningskontor. En kredittformidler som ikke er en juridisk person, bør godkjennes i den medlemsstaten der den har sitt hovedkontor. I tillegg bør medlemsstatene kreve at en kredittformidler alltid har sitt hovedkontor i sin hjemstat, og at den faktisk utøver virksomhet der.
- 72) Godkjente kredittformidlere bør ha rett til å utøve virksomhet i andre medlemsstater i samsvar med prinsippene om etableringsadgang og adgang til å yte tjenester, forutsatt at en hensiktsmessig framgangsmåte for melding mellom vedkommende myndigheter er fulgt. Også i tilfeller der medlemsstatene beslutter at alle ansatte hos kredittformidleren skal godkjennes, bør meldingen om den planlagte tjenesteytingen gis på grunnlag av kredittformidleren snarere enn den enkelte ansatte. I dette direktiv fastsettes en ramme

for alle godkjente kredittformidlere, herunder kredittformidlere som er knyttet til bare én kredittgiver, og deres utøvelse av virksomhet i hele Unionen, men det fastsettes ikke en slik ramme for utpekte representanter. I slike tilfeller vil utpekte representanter som ønsker å utøve virksomhet i en annen medlemsstat, måtte oppfylle de kravene til godkjenning av kredittformidlere som er fastsatt i dette direktiv.

- 73) I noen medlemsstater kan kredittformidlere utøve sin virksomhet i forbindelse med kredittavtaler som tilbys av kredittinstitusjoner og ikke-kredittinstitusjoner. I prinsippet bør det tillates at godkjente kredittformidlere utøver virksomhet i hele Unionen. Godkjenningen fra vedkommende myndigheter i hjemstaten bør imidlertid ikke gi kredittformidlere rett til å yte tjenester i forbindelse med kredittavtaler som ikke-kredittinstitusjoner tilbyr en forbruker i en medlemsstat der slike ikke-kredittinstitusjoner ikke får utøve virksomhet.
- 74) Medlemsstatene bør kunne fastsette at personer som utøver kredittformidlingsvirksomhet bare leilighetsvis i forbindelse med sin yrkesvirksomhet, for eksempel advokater eller notarer, ikke skal være gjenstand for godkjenningsprosedyren fastsatt i dette direktiv, forutsatt at denne yrkesvirksomheten er regulert og de relevante reglene ikke forbyr leilighetsvis utøvelse av kredittformidlingsvirksomhet. Et slikt unntak fra godkjenningsprosedyren som er fastsatt i dette direktiv, bør imidlertid innebære at slike personer ikke kan dra nytte av ordningen med pass som er fastsatt i dette direktiv. Personer som i forbindelse med sin yrkesvirksomhet bare leilighetsvis introduserer en forbruker for, eller henviser en forbruker til, en kredittgiver eller kredittformidler, for eksempel ved å opplyse kunden om at en bestemt kredittgiver eller kredittformidler finnes, eller om en type produkt fra denne kredittgiveren eller kredittformidleren, men som ikke reklamerer ytterligere for eller deltar i presentasjonen av, tilbudet om, det forberedende arbeidet før eller inngåelsen av kredittavtalen, bør ikke anses som kredittformidlere for dette direktivs formål. Låntakere som bare overfører en kredittavtale til en forbruker gjennom en prosess med inntreden i rettigheter uten å utøve annen kredittformidlingsvirksomhet, bør heller ikke anses som kredittformidlere for dette direktivs formål.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 75) For å sikre like konkurransevilkår for kredittgivere og fremme finansiell stabilitet, og i påvente av ytterligere harmonisering, bør medlemsstatene sikre at det er truffet hensiktsmessige tiltak i forbindelse med godkjenning av og tilsyn med ikke-kredittinstitusjoner, når disse tilbyr kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet bør dette direktiv ikke fastsette nærmere vilkår for godkjenning av eller tilsyn med kredittgivere som tilbyr slike kredittavtaler og ikke er kredittinstitusjoner som definert i europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 575/2013 av 26. juni 2013 om tilsynskrav for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak⁽¹⁶⁾. For tiden er det bare et begrenset antall slike institusjoner som utøver virksomhet i Unionen, deres markedsandel er begrenset og de er aktive i bare noen få medlemsstater, særlig etter finanskrisen. Dette direktiv bør derfor heller ikke kreve at det innføres et pass for slike institusjoner.
- 76) Medlemsstatene bør fastsette regler for de sanksjonene som får anvendelse ved overtredelse av de nasjonale bestemmelsene som vedtas i henhold til dette direktiv, og sørge for at de gjennomføres. Selv om valget av sanksjoner vil være opp til medlemsstatene, bør de sanksjonene som fastsettes, være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.
- 77) Forbrukerne bør ha adgang til framgangsmåter for utenrettslig klagebehandling og tvisteløsning med sikte på å løse tvister som følger av de rettighetene og forpliktelsene som er fastsatt i dette direktiv, både mellom kredittgivere og forbrukere og mellom kredittformidlere og forbrukere. Medlemsstatene bør sikre at deltakelsen i slike prosedyrer for alternativ tvisteløsning ikke er valgfri for kredittgivere og kredittformidlere. For å sikre velfungerende prosedyrer for alternativ tvisteløsning ved virksomhet over landegrensene, bør medlemsstatene kreve og oppmuntre til samarbeid mellom organer med ansvar for utenrettslig klagebehandling og tvisteløsning. I den forbindelse bør medlemsstatenes organer for utenrettslig klagebehandling og tvisteløsning oppmuntres til å delta i FIN-NET, et nett for løsning av tvister på området finansielle tjenester, som består av nasjonale utenrettslige organer med ansvar for å håndtere tvister mellom forbrukere og ytere av finansielle tjenester.
- 78) For å sikre ensartet harmonisering og ta hensyn til utviklingen i markedene for kredittavtaler eller utviklingen av kredittprodukter eller i de økonomiske forholdene, og for ytterligere å spesifisere visse krav i dette direktiv, bør myndigheten til å vedta rettsakter i samsvar med artikkel 290 i TEUV delegeres til Kommisjonen med sikte å endre standardformuleringer eller instruksjoner for utfylling av ESIS og endre merknadene eller ajourføre forutsetningene som er benyttet for å beregne den effektive årlige renten. Det er særlig viktig at Kommisjonen holder hensiktsmessige samråd under sitt forberedende arbeid, herunder på ekspertnivå. Kommisjonen bør ved forberedelse og utarbeiding av delegerede rettsakter sikre at relevante dokumenter oversendes Europaparlamentet og Rådet samtidig, til rett tid og på egnet måte.
- 79) For å gjøre det lettere for kredittformidlere å yte tjenester over landegrensene, og med sikte på samarbeid, utveksling av opplysninger og løsning av tvister mellom vedkommende myndigheter, bør vedkommende myndigheter som har ansvar for godkjenning av kredittformidlere, være de myndighetene som opptrer i regi av Den europeiske tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet) (EBA), i henhold til europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1093/2010 av 24. november 2010 om opprettelse av en europeisk tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet)⁽¹⁷⁾, eller andre nasjonale myndigheter, forutsatt at de samarbeider med myndighetene som opptrer i regi av EBA for å utføre sine oppgaver i henhold til dette direktiv.
- 80) Medlemsstatene bør utpeke vedkommende myndigheter som skal sikre at dette direktiv håndheves, og sikre at de får undersøkelses- og håndhevingsmyndighet og tilstrekkelige midler til å kunne utføre sine oppgaver. Vedkommende myndigheter bør, når det gjelder visse aspekter ved dette direktiv, kunne henvisе saken til en domstol som har kompetanse til å treffe en rettslig avgjørelse, herunder eventuelt ved overprøving. Dette kan gjøre det mulig for medlemsstatene å overlate håndhevingen av disse bestemmelsene til ovennevnte organer og domstoler, særlig dersom bestemmelsene i dette direktiv er innar-

¹⁶ EUT L 176 av 27.6.2013, s. 1.

¹⁷ EUT L 331 av 15.12.2010, s. 12.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

beidet i sivilretten. Medlemsstatene bør kunne utpeke ulike vedkommende myndigheter til å kontrollere overholdelsen av de omfattende kravene som er fastsatt i dette direktiv. For eksempel kan medlemsstatene i forbindelse med noen bestemmelser utpeke vedkommende myndigheter som har ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning, mens de i forbindelse med andre bestemmelser kan beslutte å utpeke tilsynsmyndigheter. Muligheten til å utpeke ulike vedkommende myndigheter bør ikke berøre kravet om løpende tilsyn og samarbeid mellom vedkommende myndigheter som fastsatt i dette direktiv.

- 81) Det er nødvendig å kontrollere at dette direktiv fungerer effektivt, og at det gjøres framskritt når det gjelder opprettelsen av et indre marked med et høyt nivå for forbrukervern knyttet til kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål. En slik kontroll bør blant annet omfatte en vurdering av overholdelsen og virkningen av dette direktiv, en vurdering av om dette direktivs virkeområde fortsatt er hensiktsmessig, en analyse av tildeling av kredittavtaler fra ikke-kredittinstitusjoner, en vurdering av behovet for ytterligere tiltak, herunder et pass for ikke-kredittinstitusjoner, og en undersøkelse av behovet for å innføre ytterligere rettigheter og forpliktelser i fasen etter at kredittavtalen er inngått.
- 82) Tiltak som treffes av medlemsstatene alene, vil kunne føre til ulike regelverk, som kan undergrave eller skape nye hindringer for det indre markeds virkemåte. Ettersom målet for dette direktiv, som er å skape et effektivt og konkurransedyktig indre marked for kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål og samtidig sikre et høyt nivå for forbrukervern, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene og derfor på grunn

av tiltakets virkninger bedre kan nås på unionsplan, kan Unionen treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i artikkel 5 i traktaten om Den europeiske union. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går dette direktiv ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå dette målet.

- 83) Medlemsstatene kan beslutte at visse aspekter som omfattes av dette direktiv, skal innarbeides i nasjonal rett gjennom tilsynsbestemmelser, for eksempel vurderingen av forbrukerens kredittverdighet, og at andre skal innarbeides gjennom sivil- eller strafferettslige bestemmelser, for eksempel forpliktelsene som gjelder for ansvarlige låntakere.
- 84) I samsvar med den felles politiske erklæringen fra medlemsstatene og Kommisjonen av 28. september 2011 om forklarende dokumenter⁽¹⁸⁾ har medlemsstatene forpliktet seg til at underretningen om innarbeidingstiltakene i berettigede tilfeller skal følges av ett eller flere dokumenter som forklarer sammenhengen mellom et direktivs bestanddeler og de tilsvarende delene av de nasjonale innarbeidingsdokumentene. Med hensyn til dette direktiv anser regelgiveren at oversendingen av slike dokumenter er berettiget.
- 85) EUs datatilsyn avga 25. juli 2011 en uttalelse⁽¹⁹⁾ basert på artikkel 28 nr. 2 i europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 45/2001 av 18. desember 2000 om personvern i forbindelse med behandling av personopplysninger i Fellesskapets institusjoner og organer og om fri utveksling av slike opplysninger⁽²⁰⁾.

¹⁸ EUT C 369 av 17.12.2011, s. 14.

¹⁹ EUT C 377 av 23.12.2011, s. 5.

²⁰ EFT L 8 av 12.1.2001, s. 1.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

KAPITTEL 1

Departementets merknad

FORMÅL, VIRKEOMRÅDE, DEFINISJONER OG VEDKOMMENDE MYNDIGHETER

Artikkel 1

Formål

I dette direktiv fastsettes en felles ramme for visse aspekter ved medlemsstatenes lover og forskrifter om forbrukerkredittavtaler som er sikret med pant eller på annen måte i forbindelse med fast eiendom til boligformål, herunder en forpliktelse til å foreta en kredittverdighetsvurdering før en kreditt tildeles, som et grunnlag for å utvikle effektive kredittgivingsstandarder i forbindelse med fast eiendom til boligformål i medlemsstatene, og for visse tilsynskrav, herunder for etableringen og tilsynet med kredittformidlere, utpekte representanter og ikke-kredittinstitusjoner.

Artikkel 2

Harmoniseringsnivå

1. Dette direktiv skal ikke være til hinder for at medlemsstatene kan beholde eller innføre strengere bestemmelser for å beskytte forbrukerne, forutsatt at disse bestemmelsene er i samsvar med deres forpliktelser i henhold til unionsretten.
2. Uten hensyn til nr. 1 skal medlemsstatene i sin nasjonale rett ikke beholde eller innføre bestemmelser som avviker fra bestemmelsene i artikkel 14 nr. 2 og vedlegg II del A når det gjelder standardopplysninger før avtaleinngåelse gjennom et standardisert europeisk opplysningsskjema (ESIS), og artikkel 17 nr. 1–5, 7 og 8 og vedlegg I når det gjelder en felles, ensartet unionsstandard for beregning av den effektive årlige renten (EÅR).

Artikkel 3

Virkeområde

1. Dette direktiv får anvendelse på
  - a) kredittavtaler som er sikret enten med pant eller med annen tilsvarende sikkerhet som er i vanlig bruk i en medlemsstat i forbindelse med fast eiendom til boligformål, eller som er sikret med en rettighet knyttet til fast eiendom til boligformål, og
  - b) kredittavtaler hvis formål er å erverve eller beholde eiendomsrettigheter til grunn eller til en eksisterende eller prosjektert bygning.
2. Dette direktiv får ikke anvendelse på
  - a) kredittavtaler med kapitalfrigjøring der kredittgiveren

Virkeområdet tilsvarer definisjonen av «boliglån i § 1-7 tredje ledd.

Se § 1-7 tredje ledd bokstav a.

Se § 1-7 tredje ledd bokstav b.

Lovforslagets regler om boliglån gjelder også for slike kredittavtaler, med unntak for avslagsplikten i § 5-4 første ledd bokstav b.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- i) bidrar med et engangsbeløp, periodiske utbetalinger eller andre former for kredittutbetaling som motytelse for et beløp fra det framtidige salget av en fast eiendom til boligformål eller en rettighet knyttet til fast eiendom til boligformål, og
  - ii) ikke krever at kreditten tilbakebetales før en eller flere nærmere angitte hendelser inntreffer i forbrukerens liv, som definert av medlemsstatene, med mindre forbrukeren misligholder sine avtaleforpliktelser, noe som gir kredittgiveren rett til å heve kredittavtalen,
  - b) kredittavtaler der en arbeidsgiver gir kreditt til sine ansatte som en sekundær virksomhet, rentefritt eller til en effektiv årlig rente som er lavere enn den som gjelder i markedet, og som generelt ikke tilbys allmennheten, Se lovforslaget § 5-22 første ledd bokstav b.
  - c) kredittavtaler der kreditten ytes rentefritt og uten andre omkostninger enn dem som dekker kostnader som er direkte knyttet til sikring av kreditten, Lovforslaget kapittel 5 omfatter også slike kredittavtaler.
  - d) kredittavtaler i form av en kontokredittordning der kreditten skal tilbakebetales innen én måned, Lovforslaget kapittel 5 omfatter også slike kredittavtaler.
  - e) kredittavtaler som er resultat av et forlik ved en domstol eller en annen lovfestet myndighet, Se § 5-22 første ledd bokstav a.
  - f) kredittavtaler som gjelder en vederlagsfri betalingsutsettelse for en eksisterende gjeld, og som ikke omfattes av nr. 1 bokstav a). Se § 5-22 første ledd bokstav e.
3. Medlemsstatene kan unnlate å anvende
- a) artikkel 11 og 14 og vedlegg II på kredittavtaler for forbrukere, som er sikret med pant eller annen tilsvarende sikkerhet som er i vanlig bruk i en medlemsstat i forbindelse med fast eiendom til boligformål, eller som er sikret med en rettighet til fast eiendom til boligformål, og hvis formål ikke er å erverve eller beholde retten til fast eiendom til boligformål, forutsatt at medlemsstatene anvender artikkel 4 og 5 i og vedlegg II og III til direktiv 2008/48/EF på slike kredittavtaler, Lovforslaget regler om boliglån gjelder også for slike kredittavtaler.
  - b) dette direktiv på kredittavtaler som gjelder en fast eiendom, dersom avtalen fastsetter at den faste eiendommen ikke på noe tidspunkt kan benyttes som hus, leilighet eller annen bolig av forbrukeren eller et av forbrukerens familiemedlemmer, og skal benyttes som hus, leilighet eller annen bolig på grunnlag av en leieavtale, Dersom boligen ikke er kredittkundens eller kausjonistens bolig, vil kredittkunden eller kausjonisten i slike tilfeller være å anse som næringsdrivende jf. § 1-4 første ledd.
  - c) dette direktiv på kredittavtaler som gjelder kreditt gitt til en avgrenset del av allmennheten i henhold til en lovbestemmelse med allmenntilgitt formål, rentefritt eller til en lavere lånerente enn den som gjelder i markedet, eller på andre vilkår som er gunstigere for forbrukeren enn de vilkårene som gjelder i markedet, og til en lånerente som ikke er høyere enn de satsene som gjelder i markedet, Lovforslaget regler om boliglån gjelder også for slike kredittavtaler.
  - d) dette direktiv på mellomfinansiering, Lovforslaget regler om boliglån gjelder også for slike kredittavtaler, med unntak for avslagsplikten i § 5-4 første ledd bokstav b.
  - e) dette direktiv på kredittavtaler der kredittgiveren er en organisasjon som omfattes av artikkel 2 nr. 5 i direktiv 2008/48/EF. Lovforslaget regler om boliglån gjelder også for slike kredittavtaler.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

4. Medlemsstater som benytter seg av muligheten nevnt i nr. 3 bokstav b), skal sikre at det anvendes en hensiktsmessig ramme på nasjonalt plan for denne typen kreditt. Dersom boligen ikke er kredittkundens eller kausjonistens bolig, vil kredittkunden eller kausjonisten i slike tilfeller være å anse som næringsdrivende dersom det er snakk om kommersiell boligutleie, jf. § 1-4 første ledd.
5. Medlemsstater som benytter seg av muligheten nevnt i nr. 3 bokstav c) eller e), skal sikre at det anvendes egnede alternative ordninger for å sikre at forbrukerne i rett tid får opplysninger om hovedtrekk, risikoer og kostnader ved slike kredittavtaler i fasen før avtalen inngås, og at reklame for slike kredittavtaler er rettvise, klare og ikke villedende.

Artikkel 4

Definisjoner

I dette direktiv menes med:

- 1) «forbruker» en forbruker som definert i artikkel 3 bokstav a) i direktiv 2008/48/EF, Se § 1-4 første ledd. Ved boliglån eller boligkausjon regnes enhver fysisk person som forbruker etter lovforslaget.
- 2) «kredittgiver» en fysisk eller juridisk person som gir eller lover å gi kreditt som omfattes av artikkel 3, som et ledd i sin forretnings- eller yrkesvirksomhet, Omfattes av begrepet «tjenesteyter» i lovforslaget § 1-4 tredje ledd, benevnes også som «kredittyter» jf. § 1-7 fjerde ledd.
- 3) «kredittavtale» en avtale der en kredittgiver gir eller lover å gi en forbruker kreditt som omfattes av artikkel 3, i form av en betalingsutsettelse, et lån eller en annen tilsvarende form for finansiell ytelse, Se § 1-7 første ledd.
- 4) «tilleggstjeneste» en tjeneste som forbrukeren tilbys i forbindelse med kredittavtalen,
- 5) «kredittformidler» en fysisk eller juridisk person som ikke opptrer som kredittgiver eller notar og ikke bare direkte eller indirekte introduserer en forbruker for en kredittgiver eller kredittformidler, og som innenfor rammen av sin forretnings- eller yrkesvirksomhet mot godtgjøring, som kan ha form av penger eller en annen avtalt form for økonomisk fordel, Omfattes av begrepet «tjenesteyter» i § 1-4 tredje ledd og «finansoppdrag» i § 1-3 tredje ledd.
  - a) presenterer eller tilbyr kredittavtaler til forbrukere, Se § 1-3 tredje ledd bokstav a og c.
  - b) bistår forbrukere ved å utføre forberedende arbeid eller andre administrative oppgaver i forbindelse med andre kredittavtaler enn dem som er omhandlet i bokstav a), , eller Se § 1-3 tredje ledd bokstav b.
  - c) inngår kredittavtaler med forbrukere på vegne av kredittgiveren, Se § 1-3 tredje ledd bokstav b.
- 6) «gruppe» en gruppe av kredittgivere som skal omfattes av et konsolidert regnskap, som definert i europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/34/EU av 26. juni 2013 om årsregnskaper, konsernregnskaper og tilhørende rapporter for visse typer foretak⁽²¹⁾,
- 7) «tilknyttet kredittformidler» en kredittformidler som opptrer på vegne av følgende og på deres fulle og uforbeholdne ansvar: Se § 3-58 første ledd første punktum.
  - a) bare én kredittgiver,
  - b) bare én gruppe, eller
  - c) flere kredittgivere eller grupper som ikke utgjør et flertall i markedet,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 8) «utpekt representant» en fysisk eller juridisk person som utøver virksomhet nevnt i nr. 5, og som handler på vegne av bare én kredittformidler og på dennes fulle og uforbeholdne ansvar,
- 9) «kredittinstitusjon» en kredittinstitusjon som definert i artikkel 4 nr. 1 punkt 1 i forordning (EU) nr. 575/2013,
- 10) «ikke-kredittinstitusjon» enhver kredittgiver som ikke er en kredittinstitusjon,
- 11) «personale»
  - a) enhver fysisk person som arbeider for kredittgiveren, eller en kredittformidler som deltar direkte i virksomhet omfattet av dette direktiv eller har kontakt med forbrukere i forbindelse med virksomhet som omfattes av dette direktiv,
  - b) enhver fysisk person som arbeider for en utpekt representant som har kontakt med forbrukere i forbindelse med virksomhet som omfattes av dette direktiv,
  - c) enhver fysisk person som direkte leder eller fører tilsyn med de fysiske personene nevnt i bokstav a) og b),
- 12) «samlet kredittbeløp» det samlede kredittbeløpet som definert i artikkel 3 bokstav l) i direktiv 2008/48/EF, Se § 1-7 sjette ledd hvor «tilgjengelig kredittbeløp» benyttes i samme betydning.
Se § 1-7 syvende ledd.
- 13) «forbrukerens samlede kredittkostnader» forbrukerens samlede kredittkostnader som definert i artikkel 3 bokstav g) i direktiv 2008/48/EF, herunder kostnaden for eiendomsvurdering dersom en slik vurdering er nødvendig for å oppnå kreditten, men ikke medregnet registreringsavgifter for overføringen av eierskapet til den faste eiendommen. De omfatter ikke kostnader som forbrukeren skal betale ved manglende oppfyllelse av forpliktelsene som inngår i kredittavtalen,
- 14) «samlet beløp som forbrukeren skal betale» det samlede beløpet som forbrukeren skal betale i henhold til definisjonen i artikkel 3 bokstav h) i direktiv 2008/48/EF, Konsumeres av § 3-28 bokstav a.
- 15) «effektiv årlig rente» (EÅR) forbrukerens samlede kredittkostnader uttrykt som en årlig prosentdel av det samlede kredittbeløpet, herunder eventuelt kostnadene omhandlet i artikkel 17 nr. 2, som på årsbasis tilsvarende nåverdien av alle nåværende eller framtidige forpliktelser (utnyttelse av kredittmuligheten, tilbakebetalinger og omkostninger) som er avtalt mellom kredittgiveren og forbrukeren, Se § 1-7 femte ledd.
- 16) «lånerente» lånerenten som definert i artikkel 3 bokstav j) i direktiv 2008/48/EF, Se § 1-7 sjette ledd.
- 17) «kredittverdighetsvurdering» vurderingen av sannsynligheten for at gjeldsforpliktelsen som følger av kredittavtalen, vil bli oppfylt, Det er ikke inntatt en særskilt definisjon. Begrepet «kredittvurdering» benyttes bl.a. i § 5-2 i samme betydning.
- 18) «varig medium» et varig medium som definert i artikkel 3 bokstav m) i direktiv 2008/48/EF, Konsumeres av «skriftlig dokument» definert i i § 3-2 fjerde ledd.
- 19) «hjemstat»
  - a) dersom kredittgiveren eller kredittformidleren er en fysisk person, medlemsstaten der vedkommende har sitt hovedkontor,
  - b) dersom kredittgiveren eller kredittformidleren er en juridisk person, medlemsstaten der formidleren har sitt forretningskontor eller, dersom den i henhold til nasjonal rett ikke har noe forretningskontor, medlemsstaten der den har sitt hovedkontor,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 20) «vertsstat» en annen medlemsstat enn hjemstaten, der kredittgi-
veren eller kredittformidleren har en filial eller yter tjenester,
- 21) «rådgivningstjenester» personlige anbefalinger til en forbruker
som gjelder en eller flere transaksjoner i forbindelse med kredit-
tavtaler, og som utgjør en virksomhet som er uavhengig av kre-
dittgivingen og av kredittformidlingsvirksomheten omhandlet i
nr. 5, Det er ikke inntatt en særskilt
definisjon i lovforslaget, men
«personlig anbefaling» i § 3-1
trede brukes samme betydning.
- 22) «vedkommende myndighet» en vedkommende myndighet som
er utpekt av en medlemsstat i samsvar med artikkel 5,
- 23) «mellomfinansiering» en kredittavtale som ikke har fast løpetid,
eller der kreditten skal tilbakebetales innen tolv måneder, som
forbrukeren benytter som en midlertidig finansieringsløsning i
forbindelse med overgangen til en annen finansiell ordning for
den faste eiendommen, Det er ikke inntatt en særskilt
definisjon i lovforslaget, men «er
i § 5-2 første ledd bokstav a
brukes samme betydning.
- 24) «betinget forpliktelse eller garanti» en kredittavtale som tjener
som garanti for en annen separat, men tilknyttet transaksjon, og
der kapitalen som er sikret gjennom fast eiendom, utnyttes bare
dersom det inntreffer en hendelse eller hendelser som er angitt i
avtalen, Se § 1-7 annet ledd.
- 25) «kredittavtale basert på verdiandel» en kredittavtale der kapitalen
som skal tilbakebetales, er basert på en avtalefestet prosentdel av
den faste eiendommens verdi på tidspunktet for tilbakebetalin-
gen(e) av kapitalen, Se «kausjon» i § 1-7 annet ledd.
- 26) «koplingsalg» tilbud om eller salg av en kredittavtale i en pakke
sammen med andre separate finansielle produkter eller tjenester
der kredittavtalen ikke gjøres tilgjengelig for forbrukeren separat, Det er ikke inntatt en særskilt
definisjon i lovforslaget, men
«koblingsalg» i § 5-8 første ledd
brukes i samme betydning.
- 27) «salg av produktpakker» tilbud om eller salg av en kredittavtale i
en pakke sammen med andre separate finansielle produkter eller
tjenester der kredittavtalen også gjøres tilgjengelig for forbruke-
ren separat, men ikke nødvendigvis på samme vilkår som når den
tilbys sammen med tilleggstjenestene,
- 28) «lån i utenlandsk valuta» en kredittavtale der kreditten
a) er uttrykt i en annen valuta enn den som gjelder for forbruke-
rens inntekt eller for forbrukerens eiendeler som kreditten
skal tilbakebetales fra, eller
b) er uttrykt i en annen valuta enn valutaen i den medlemsstaten
der forbrukeren er bosatt. Se § 1-7 nedende ledd.

Artikkel 5

Vedkommende myndigheter

1. Medlemsstatene skal utpeke de nasjonale vedkommende myndig-
heter som skal sikre at dette direktiv anvendes og håndheves, og
skal sikre at de får undersøkelses- og håndhevingsmyndighet og
tilstrekkelige midler til å kunne utføre sine oppgaver på en effek-
tiv og formålstjenlig måte. Se § 3-55 første og femte ledd.
- Myndighetene nevnt i første ledd skal være enten offentlige
myndigheter eller organer som er anerkjent i nasjonal rett eller
anerkjent av en offentlig myndighet som gjennom nasjonal rett ut-
trykkelig er gitt myndighet til dette. De skal ikke være kredittgi-
vere, kredittformidlere eller utpekte representanter.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter, alle personer som arbeider eller har arbeidet for vedkommende myndigheter, samt revisorer eller sakkyndige som opptrer på vegne av vedkommende myndigheter, er underlagt taushetsplikt. Ingen fortrolige opplysninger som de får i embets medfør, kan gis videre til noen annen person eller myndighet, unntatt i en summarisk eller sammenfattet form, med forbehold for saker som omfattes av strafferetten eller av dette direktiv. Dette skal imidlertid ikke hindre vedkommende myndigheter i å utveksle eller overføre fortrolige opplysninger i samsvar med nasjonal rett og unionsretten. Se § 3-55 tredje og fjerde ledd.
3. Medlemsstatene skal sikre at myndighetene som er utpekt som ansvarlig for å sikre anvendelsen og håndhevingen av artikkel 9, 29, 32, 33, 34 og 35 i dette direktiv, er ett eller begge av følgende:
  - a) vedkommende myndigheter som definert i artikkel 4 nr. 2 i forordning (EU) nr. 1093/2010,
  - b) andre myndigheter enn vedkommende myndigheter nevnt i bokstav a), forutsatt at nasjonale lover og forskrifter krever at disse myndighetene samarbeider med vedkommende myndigheter nevnt i bokstav a) når det er nødvendig for at de skal kunne utføre sine oppgaver i henhold til dette direktiv, herunder med sikte på å samarbeide med Den europeiske tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet) (EBA) i henhold til kravene i dette direktiv.
4. Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen og EBA om utpekingen av vedkommende myndigheter og eventuelle endringer når det gjelder disse, med opplysninger om en eventuell fordeling av de respektive oppgavene mellom ulike vedkommende myndigheter. Den første underretningen skal foretas så snart som mulig og senest 21. mars 2016.
5. Vedkommende myndigheter skal utøve sin myndighet i samsvar med nasjonal rett, enten
  - a) direkte i henhold til egen myndighet, eller under tilsyn av rettsmyndighetene, eller
  - b) ved å henvise saken til en domstol som har kompetanse til å treffe den nødvendige avgjørelse, eventuelt også ved overprøving dersom begjæringen om å treffe nødvendig avgjørelse ikke tas til følge, unntatt i forbindelse med artikkel 9, 29, 32, 33, 34 og 35.
6. Dersom det på en medlemsstats territorium er mer enn én vedkommende myndighet, skal medlemsstaten påse at deres respektive oppgaver er klart definert og at disse myndighetene samarbeider tett, slik at de kan utføre sine respektive oppgaver på en effektiv måte.
7. Kommisjonen skal minst en gang i året offentliggjøre i _Den europeiske unions tidende _en liste over vedkommende myndigheter, og fortløpende ajourføre listen på sin hjemmeside.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

KAPITTEL 2

FORMIDLING AV FINANSIELL KUNNSKAP

Artikkel 6

Formidling av finansiell kunnskap til forbrukerne

1. Medlemsstatene skal fremme tiltak som støtter forbrukeropplæring i forbindelse med ansvarlig opptak av lån og gjeldsforvaltning, særlig i forbindelse med pantelånsavtaler. Klare og generelle opplysninger om kredittgivingen er nødvendige for å veilede forbrukerne, særlig slike som tar opp pantelån for første gang. Det er også nødvendig å gi opplysninger om den veiledningen som forbrukerorganisasjoner og nasjonale myndigheter kan gi forbrukerne.
2. Kommisjonen skal offentliggjøre en vurdering av den formidlingen av finansiell kunnskap som er tilgjengelig for forbrukerne i medlemsstatene, og skal gi eksempler på beste praksis som kan utvikles ytterligere for å øke forbrukernes bevissthet om finansielle forhold.

KAPITTEL 3

VILKÅR FOR KREDITTGIVERE, KREDITTFORMIDLERE OG UTPEKTE REPRESENTANTER

Artikkel 7

Atferdsregler ved tildeling av kreditt til forbrukere

1. Medlemsstatene skal kreve at kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter opptrer på en ærlig, rettferdig, gjennomsiktig og profesjonell måte når de utformer kredittprodukter eller gir kreditt, formidler kreditt eller yter rådgivningstjenester som gjelder kreditt, og eventuelt tilleggstjenester til forbrukere, eller når de gjennomfører en kredittavtale, idet det tas hensyn til forbrukernes rettigheter og interesser. Når det gjelder tildeling og formidling av kreditt eller yting av rådgivningstjenester som gjelder kreditt, og eventuelt yting av tilleggstjenester, skal virksomheten baseres på opplysninger om forbrukerens omstendigheter og eventuelle særlige krav som en forbruker har framsatt, og på rimelige antakelser om risikoene for forbrukerens situasjon i kredittavtalens løpetid. I forbindelse med slik yting av rådgivningstjenester skal virksomheten i tillegg være basert på opplysningene som kreves i henhold til artikkel 22 nr. 3 bokstav a). Se § 3-1.
2. Medlemsstatene skal sikre at den måten kredittgivere godtgjør sitt personale og sine kredittformidlere på, og den måten kredittformidlere godtgjør sitt personale og sine utpekte representanter på, ikke er til hinder for at forpliktelsen omhandlet i nr. 1 blir oppfylt.
3. Medlemsstatene skal sikre at kredittgivere, ved fastsettelsen og gjennomføringen av godtgjøringspolitikken for personale med ansvar for vurderingen av kredittverdighet, overholder følgende prinsipper på den måten og i den utstrekning som er hensiktsmessig med hensyn til deres størrelse og interne organisering samt virksomhetens art, omfang og kompleksitet:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- a) Godtgjøringspolitikken skal være forenlig med og fremme en forsvarlig og effektiv risikostyring, og den skal ikke oppmuntre til risikotaking som overskrider det risikonivået kredittgiveren tolererer.
  - b) Godtgjøringspolitikken skal være i tråd med kredittgiverens forretningsstrategi, målsetninger, verdier og langsiktige interesser, og den skal omfatte tiltak for å unngå interessekonflikter, særlig ved at det fastsettes at godtgjøring ikke er betinget av antallet eller andelen av innvilgede søknader.
4. Medlemsstatene skal, når kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter yter rådgivningstjenester, sikre at godtgjøringsstrukturen for det berørte personalet ikke påvirker deres evne til å opptre i forbrukerens interesse, og særlig at den ikke er koplet til salgsmål. For å nå dette målet kan medlemsstatene i tillegg forby at kredittgiveren betaler provisjon til kredittformidleren. Se § 3-58 første ledd.
5. Medlemsstatene kan forby eller innføre restriksjoner på betalinger fra en forbruker til en kredittgiver eller kredittformidler før inngåelsen av en kredittavtale.

Artikkel 8

Plikt til å gi forbrukerne opplysninger vederlagsfritt

Medlemsstatene skal, når det gis opplysninger til forbrukerne i samsvar med kravene i dette direktiv, sikre at slike opplysninger gis uten kostnad for forbrukeren. Se § 3-1 femte ledd.

Artikkel 9

Kunnskaps- og kompetansekrav for personale

1. Medlemsstatene skal sikre at kredittgivere, kredittformidlere og utpekte representanter krever at deres personale har og ajourfører et tilstrekkelig kunnskaps- og kompetansenivå i forbindelse med utformingen av, tilbudet om eller tildelingen av kredittavtaler, utøvelsen av kredittformidlingsvirksomhet omhandlet i artikkel 4 nr. 5 eller ytingen av rådgivningstjenester. Dersom inngåelsen av en kredittavtale omfatter en tilleggstjeneste, skal det kreves tilstrekkelig kunnskap og kompetanse i forbindelse med denne tilleggstjenesten. Se § 3-1 fjerde og syvende ledd.
2. Hjemstatene skal, unntatt under omstendighetene nevnt i nr. 3, fastsette minstekrav til kunnskap og kompetanse for kredittgiveres, kredittformidlers og utpekte representanters personale i samsvar med prinsippene i vedlegg III.
3. Dersom en kredittgiver eller kredittformidler yter sine tjenester på territoriet til én eller flere andre medlemsstater
  - i) gjennom en filial, skal vertsstaten ha ansvar for å fastsette de minstekravene til kunnskap og kompetanse som får anvendelse på filialens personale,
  - ii) i henhold til adgangen til å yte tjenester, skal hjemstaten ha ansvar for å fastsette de minstekravene til kunnskap og kompetanse som får anvendelse på personalet i samsvar med vedlegg III; vertsstater kan imidlertid fastsette minstekravene til kunnskap og kompetanse for de kravene som er nevnt i vedlegg III nr. 1 bokstav b), c), e) og f).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

4. Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter fører tilsyn med overholdelsen av kravene i nr. 1, og at vedkommende myndigheter har myndighet til å kreve at kredittgivere, kredittformidlere og utpekte representanter framlegger slik dokumentasjon som vedkommende myndighet anser nødvendig for å muliggjøre et slikt tilsyn. Se § 3-55.
5. For å sikre effektivt tilsyn med kredittgivere og kredittformidlere som yter sine tjenester på territoriet til andre medlemsstater i henhold til adgangen til å yte tjenester, skal vedkommende myndigheter i vertsstaten og i hjemstaten samarbeide nært for å sikre effektivt tilsyn med og effektiv håndheving av vertsstatens minstekrav til kunnskap og kompetanse. For dette formål kan de delegerer oppgaver og ansvarsområder til hverandre.

KAPITTEL 4

OPPLYSNINGER OG PRAKSIS FØR INNGÅELEN AV KREDITTAVTALEN

Artikkel 10

Alminnelige bestemmelser om reklame og markedsføring

Uten at det berører direktiv 2005/29/EF, skal medlemsstatene kreve at alt reklame- og markedsføringsmaterieell som gjelder kredittavtaler, er rettvise, klart og ikke villedende. Det skal særlig være forbudt å benytte en ordlyd som kan gi en forbruker falske forventninger til tilgjengeligheten eller kostnaden knyttet til en kreditt. Se § 3-3 annet og tredje ledd.

Artikkel 11

Standardopplysninger som skal inngå i reklame

1. Medlemsstatene skal sikre at all reklame for kredittavtaler som angir en rentesats eller andre tall knyttet til forbrukerens kredittkostnad, inneholder standardopplysningene i samsvar med denne artikkel. Foreslås gjennomført i forskrift med hjemmel i § 3-3 tredje ledd.

Medlemsstatene kan fastsette at første ledd ikke skal få anvendelse når nasjonal rett krever at det oppgis en effektiv årlig rente i reklame for kredittavtaler som ikke angir noen rentesats eller tall knyttet til forbrukerens kredittkostnader i henhold til første ledd.
2. Standardopplysningene skal på en klar, kortfattet og tydelig måte opplyse om
  - a) identiteten til kredittgiveren eller eventuelt kredittformidleren eller den utpekte representanten,
  - b) at kredittavtalen, dersom det er relevant, vil bli sikret med pant eller annen tilsvarende sikkerhet som er i vanlig bruk i en medlemsstat i forbindelse med fast eiendom til boligformål, eller sikret med en rettighet knyttet til fast eiendom til boligformål,
  - c) lånerenten, med angivelse av om den er fast eller flytende eller en kombinasjon av disse, sammen med opplysninger om eventuelle omkostninger som er medregnet i forbrukerens samlede kredittkostnader,
  - d) det samlede kredittbeløpet,
  - e) den effektive årlige renten, som i reklamen skal være minst like framtrædende som enhver annen rente,
  - f) dersom det er relevant, kredittavtalens løpetid,
  - g) dersom det er relevant, avdragsbeløpet,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- h) dersom det er relevant, det samlede beløpet som forbrukeren skal betale,
  - i) dersom det er relevant, antall avdrag,
  - j) dersom det er relevant, en advarsel om at eventuelle svingninger i valutakursen kan påvirke beløpet som skal betales av forbrukeren.
3. Opplysningene angitt i nr. 2, unntatt i bokstav a), b) eller j), skal gis ved hjelp av et representativt eksempel og gjennomgående følge dette representative eksempelet. Medlemsstatene skal vedta kriterier for fastsettelse av et representativt eksempel.
  4. Dersom inngåelsen av en avtale om en tilleggstjeneste, særlig en forsikring, er obligatorisk for å oppnå kreditten eller for å oppnå kreditten på de vilkårene som er markedsført, og kostnaden ved denne tilleggstjenesten ikke kan fastsettes på forhånd, skal plikten til å inngå vedkommende avtale angis på en klar, kortfattet og tydelig måte, sammen med den effektive årlige renten.
  5. Opplysningene nevnt i nr. 2 og 4 skal være lett leselige eller kunne høres tydelig, avhengig av hvilket medium som brukes for reklame.
  6. Medlemsstatene kan kreve at det inngår en kortfattet og tilpasset advarsel om spesifikke risikoer som er knyttet til kredittavtaler. De skal omgående underrette Kommisjonen om disse kravene.
  7. Denne artikkel berører ikke direktiv 2005/29/EF.

Artikkel 12

Koplingsalg og salg av produktpakker

1. Medlemsstatene skal tillate salg av produktpakker, men skal forby koplingsalg. Se § 5-8.
2. Uten hensyn til nr. 1 kan medlemsstatene fastsette at kredittgivere kan kreve at forbrukeren eller dennes familiemedlem eller nære slektning
  - a) åpner eller opprettholder en betalings- eller sparekonto, der den eneste formålet med en slik konto er å akkumulere kapital med sikte på å tilbakebetale kreditten, å betjene kreditten, å samle midler for å oppnå kreditten, eller å gi kredittgiveren ytterligere sikkerhet i tilfelle av mislighold, Se § 5-8 annet og tredje punktum.
  - b) kjøper eller beholder et investeringsprodukt eller et privat pensjonsprodukt, når et slikt produkt som først og fremst gir investoren en pensjonsinntekt, også tjener til å gi kredittgiveren ytterligere sikkerhet i tilfelle av mislighold eller til å akkumulere kapital for å tilbakebetale kreditten, for å betjene kreditten eller for å samle midler for å oppnå kreditten, Se § 5-8 annet og tredje punktum.
  - c) inngår en separat kredittavtale i forbindelse med en verdibasert kredittavtale for å oppnå kreditten. Se § 5-8 annet og tredje punktum.
3. Uten hensyn til nr. 1 kan medlemsstatene tillate koplingsalg når kredittgiveren kan godtgjøre overfor sin vedkommende myndighet at de koplede produktene eller produktkategoriene som tilbys på innbyrdes lignende vilkår, og som ikke gjøres tilgjengelig separat, innebærer en klar fordel for forbrukerne, idet det tas behørig hensyn til tilgjengeligheten av og prisene på de relevante produktene som tilbys på markedet. Dette nummer får bare anvendelse på produkter som bringes i omsetning etter 20. mars 2014.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

4. Medlemsstatene kan tillate at kredittgivere krever at forbrukeren har en relevant forsikring knyttet til kredittavtalen. I slike tilfeller skal medlemsstatene sikre at kredittgiveren godtar en forsikringspolise fra en annen tilbyder enn kredittgiverens foretrukne tilbyder, dersom denne polisen har tilsvarende garantinivå som den polisen kredittgiveren har foreslått.
- Se § 5-8 annet og tredje punktum.

Artikkel 13

Generelle opplysninger

1. Medlemsstatene skal sikre at kredittgivere eller eventuelt tilknyttede kredittformidlere eller deres utpekte representanter til enhver tid gjør klare og forståelige generelle opplysninger om kredittavtaler tilgjengelig på papir, på et annet varig medium eller i elektronisk form. I tillegg kan medlemsstatene fastsette at generelle opplysninger gjøres tilgjengelig av ikke-tilknyttede kredittformidlere.
- De generelle opplysningene skal omfatte minst følgende:
- a) Identiteten og den geografiske adressen til den som gir opplysningene. Se § 3-22 jf. § 3-24 første ledd bokstav a.
  - b) Formålene som kreditten kan brukes til. Se § 3-22 jf. § 3-34 første ledd bokstav a.
  - c) Former for sikkerhet, herunder eventuelt muligheten for at sikkerheten befinner seg i en annen medlemsstat. Se § 3-22 jf. § 3-34 første ledd bokstav j.
  - d) Kredittavtalenes mulige løpetid. Se § 3-22 jf. § 3-25 bokstav f.
  - e) Typer av tilgjengelig lånerente, med angivelse av om den er fast eller flytende eller begge deler, og med en kort beskrivelse av kjennetegnene ved fast og flytende rente, herunder tilknyttede følger for forbrukeren. Se § 3-22 jf. § 3-28 bokstav c og d.
  - f) Dersom det gis lån i utenlandsk valuta, en angivelse av den eller de utenlandske valutaen(e), herunder en forklaring av følgende for forbrukeren dersom kreditten er angitt i utenlandsk valuta. Se § 3-22 jf. § 3-34 tredje ledd.
  - g) Et representativt eksempel på det samlede kredittbeløpet, forbrukerens samlede kredittkostnader, det samlede beløpet som forbrukeren skal betale, og den effektive årlige renten. Se § 3-22 jf. § 3-34 første ledd bokstav e.
  - h) En angivelse av eventuelle ytterligere kostnader som ikke inngår i forbrukerens samlede kredittkostnader, og som skal betales i forbindelse med en kredittavtale. Se § 3-22 jf. § 3-28 bokstav f.
  - i) De ulike alternativene for tilbakebetaling av kreditten til kredittgiveren, herunder de regelmessige avdragenes antall, hyppighet og beløp. Se § 3-22 jf. § 3-28 bokstav f, samt § 3-34 første ledd bokstav f.
  - j) Dersom det er relevant, en klar og kortfattet angivelse av at overholdelse av kredittavtalens vilkår ikke garanterer tilbakebetaling av det samlede kredittbeløpet i henhold til kredittavtalen. Se § 3-22 jf. § 3-34 første ledd bokstav i.
  - k) En beskrivelse av vilkårene som er direkte knyttet til førtidig tilbakebetaling. Se § 3-22 jf. § 3-25 bokstav g.
  - l) Hvorvidt en verdsetting av eiendommen er nødvendig, og eventuelt hvem som har ansvar for å sikre at verdsettingen foretas, og hvorvidt det medfører tilknyttede kostnader for forbrukeren. Se § 3-22 jf. § 3-34 første ledd bokstav j.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- m) Angivelse av tilleggstjenester som forbrukeren er forpliktet til å kjøpe for å oppnå kreditten eller for å oppnå den på de markedsførte vilkårene, og eventuelt en presisering av at tilleggstjenestene kan kjøpes fra en annen tilbyder enn kredittgiveren. Se § 3-22 jf. § 3-34 første ledd bokstav g.
- n) En generell advarsel om mulige konsekvenser av manglende oppfyllelse av forpliktelsene som er knyttet til kredittavtalen. Se § 3-22 jf. § 3-34 første ledd bokstav i.
2. Medlemsstatene kan pålegge kredittgiverne å ta med andre typer advarsler som er relevante i en medlemsstat. De skal omgående underrette Kommisjonen om disse kravene.

Artikkel 14

Opplysninger før avtaleinngåelse

1. Medlemsstatene skal sikre at kredittgiveren, og eventuelt kredittformidleren eller en utpekt representant, gir forbrukeren de individuelle opplysningene som er nødvendige for å kunne sammenligne kredittene som er tilgjengelige på markedet, vurdere følgene av dem og treffe en velbegrunnet beslutning om hvorvidt en kredittavtale skal inngås. Se § 3-1 annet og tredje ledd.
- a) uten unødig opphold etter at forbrukeren har gitt de nødvendige opplysningene om vedkommendes behov, økonomiske situasjon og preferanser i samsvar med artikkel 20, og Se § 3-22 første ledd og § 3-23.
- b) i god tid før forbrukeren blir bundet av en kredittavtale eller et tilbud.
2. De individuelle opplysningene nevnt i nr. 1, på papir eller et annet varig medium, skal gis ved hjelp av ESIS, som angitt i vedlegg II.
3. Medlemsstatene skal sikre at når et tilbud som er bindende for kredittgiveren, gis til forbrukeren, skal dette gis på papir eller på et annet varig medium og følges av et ESIS dersom Se § 3-23 og § 3-35.
- a) forbrukeren ikke har mottatt et ESIS tidligere, eller
- b) tilbudets egenskaper skiller seg fra de opplysningene som ble gitt i et tidligere framlagt ESIS.
4. Medlemsstatene kan fastsette at det er obligatorisk å framlegge ESIS før det gis et tilbud som er bindende for kredittgiveren. I slike tilfeller skal medlemsstaten kreve at ESIS bare skal framlegges på nytt dersom nr. 3 bokstav b) er oppfylt.
5. Medlemsstater som før 20. mars 2014 har innført et opplysningsskjema med opplysningskrav som tilsvarer kravene i vedlegg II, kan fortsatt anvende dette for formålene i denne artikkel fram til 21. mars 2019.
6. Medlemsstatene skal fastsette en frist på minst sju dager som gir forbrukeren tilstrekkelig tid til å sammenligne tilbud, vurdere følgene av dem og treffe en velbegrunnet beslutning. Se § 3-40.
- Medlemsstatene skal presisere at fristen nevnt i første ledd skal anses enten som en betenkningstid før kredittavtalen inngås, eller som en frist for å utøve en angrerett etter at kredittavtalen er inngått, eller som en kombinasjon av disse.
- Dersom en medlemsstat fastsetter en betenkningstid før kredittavtalen inngås
- a) skal tilbudet være bindende for kredittgiveren i hele betenkningstiden, og Se § 3-40.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

b) forbrukeren kan godta tilbudet når som helst i løpet av betenkningstiden. Se § 3-40.

Medlemsstatene kan fastsette at forbrukerne ikke kan godta tilbudet i en periode som ikke strekker seg lenger enn de første ti dagene av betenkningstiden.

Dersom lånerenten eller andre kostnader som gjelder for tilbudet, fastsettes på grunnlag av salget av underliggende obligasjoner eller andre langsiktige finansieringsinstrumenter, kan medlemsstatene beslutte at lånerenten eller andre kostnader kan avvike fra det som angis i tilbudet, i samsvar med verdien av den underliggende obligasjonen eller det andre langsiktige finansieringsinstrumentet.

Dersom forbrukeren har angrerett i samsvar med annet ledd i dette nummer, får artikkel 6 i direktiv 2002/65/EF ikke anvendelse.

7. Kredittgiveren og eventuelt kredittformidleren eller en utpekt representant som har framlagt ESIS for forbrukeren, skal anses å ha oppfylt kravene om å gi opplysninger til forbrukeren før inngåelsen av en fjernsalgsavtale som fastsatt i artikkel 3 nr. 1 i direktiv 2002/65/EF, og skal anses å oppfylle kravene i artikkel 5 nr. 1 i nevnte direktiv bare dersom de i det minste har framlagt ESIS før avtaleinngåelsen. Se § 3-2 og § 3-35.
8. Medlemsstatene skal ikke endre ESIS-modellen på annen måte enn det som er fastsatt i vedlegg II. Eventuelle tilleggsopplysninger som kredittgiveren eller eventuelt kredittformidleren eller en utpekt representant kan framlegge for forbrukeren eller skal framlegge for forbrukeren i henhold til nasjonal rett, skal gis i et separat dokument som kan vedlegges ESIS.
9. Kommisjonen skal gis myndighet til å vedta delegerte rettsakter i samsvar med artikkel 40 for å endre standardformuleringen i vedlegg II del A eller instruksjonene i del B i samme vedlegg, for å håndtere behovet for opplysninger eller advarsler om nye produkter som ikke ble markedsført før 20. mars 2014. Slike delegerte rettsakter skal imidlertid ikke endre ESIS' struktur eller format.
10. Dersom kommunikasjonen skjer via taletelefoni, som omhandlet i artikkel 3 nr. 3 i direktiv 2002/65/EF, skal beskrivelsen av de viktigste egenskapene ved den finansielle tjenesten som skal ytes i henhold til artikkel 3 nr. 3 bokstav b) annet strekpunkt i nevnte direktiv, omfatte minst de opplysningene som er omhandlet i del A avsnitt 3–6 i vedlegg II til dette direktiv. Se § 3-39 tredje ledd.
11. Medlemsstatene skal sikre at kredittgiveren eller eventuelt kredittformidleren eller en utpekt representant, i det minste dersom det ikke foreligger angrerett, gir forbrukeren en kopi av utkastet til kredittavtalen på det tidspunkt det gis et tilbud som er bindende for kredittgiveren. Dersom det foreligger angrerett, skal medlemsstatene sikre at kredittgiveren eller eventuelt kredittformidleren eller en utpekt representant tilbyr forbrukeren en kopi av utkastet til kredittavtalen på det tidspunkt det gis et tilbud som er bindende for kredittgiveren. Se § 3-9.

Artikkel 15

Opplysningskrav for kredittformidlere og utpekte representanter

1. Medlemsstatene skal sikre at kredittformidleren eller en utpekt representant i god tid før utøvelsen av kredittformidlingsvirksomhet omhandlet i artikkel 4 nr. 5 gir forbrukeren minst følgende opplysninger på papir eller på et annet varig medium:
  - a) Identiteten og den geografiske adressen til kredittformidleren. Se § 3-22 jf. § 3-24 bokstav a og b.
  - b) Registeret som vedkommende er oppført i, eventuelt registreringsnummeret, og hvordan en slik registrering kan kontrolleres. Se § 3-22 jf. § 3-24 bokstav e.
  - c) Hvorvidt kredittformidleren er tilknyttet eller arbeider utelukkende for en eller flere kredittgivere. Dersom kredittformidleren er tilknyttet eller arbeider utelukkende for en eller flere kredittgivere, skal den oppgi navn på de kredittgiverne den opptrer på vegne av. Kredittformidleren kan angi at den er uavhengig dersom den oppfylder vilkårene som er fastsatt i samsvar med artikkel 22 nr. 4. Se § 3-22 jf. § 3-38 bokstav a og b.
  - d) Hvorvidt kredittformidleren tilbyr rådgivningstjenester. Se § 3-22 jf. § 3-34 fjerde ledd.
  - e) Det eventuelle gebyret som forbrukeren skal betale til kredittformidleren for dennes tjenester, eller dersom dette ikke er mulig, metoden for beregning av gebyret. Se § 3-22 jf. § 3-38 bokstav e.
  - f) Framgangsmåtene for forbrukerne og andre berørte parter som vil registrere klager internt om kredittformidlere, og eventuelt hvordan de kan benytte seg av utenrettslig klagebehandling og tvisteløsning. Se § 3-53 første ledd.
  - g) Dersom det er relevant, forekomsten av og, dersom det er kjent, beløpet for provisjoner eller andre tilskyndelser, som kredittgiveren eller tredjeparter skal betale til kredittformidleren for dennes tjenester i forbindelse med kredittavtalen. Dersom beløpet ikke er kjent når opplysningene gis, skal kredittformidleren opplyse forbrukeren om at det faktiske beløpet vil bli meddelt på et senere tidspunkt i ESIS. Se § 3-22 jf. § 3-38 bokstav a og e, samt eventuelt regulert i forskrift med hjemmel i § 3-58 fjerde ledd.
2. Kredittformidlere som ikke er tilknyttede, men som mottar provisjon fra en eller flere kredittgivere, skal på anmodning fra forbrukeren opplyse om de ulike nivåene av provisjon som skal betales av de ulike kredittgiverne for kredittavtalene som tilbys til forbrukeren. Forbrukeren skal opplyses om sin rett til å anmode om slike opplysninger. Se § 3-22 jf. § 3-38 bokstav a og e, samt evt. regulert i forskrift med hjemmel i § 3-58 fjerde ledd.
3. Dersom kredittformidleren krever et gebyr fra forbrukeren og i tillegg mottar provisjon fra kredittgiveren eller en tredjepart, skal kredittformidleren opplyse forbrukeren om provisjonen enten helt eller delvis vil bli motregnet mot gebyret. Se § 3-22 jf. § 3-38 bokstav a og e, samt evt. Regulert i forskrift med hjemmel i § 3-58 fjerde ledd.
4. Medlemsstatene skal sikre at et eventuelt gebyr som forbrukeren skal betale til kredittformidleren for dennes tjenester, blir meddelt kredittgiveren av kredittformidleren, med sikte på beregningen av den effektive årlige renten. Se § 3-58 annet ledd bokstav a.
5. Medlemsstatene skal kreve at kredittformidlere sikrer at deres utpekte representant, når denne tar kontakt med eller før denne gjør forretninger med en forbruker, opplyser forbrukeren om i hvilken egenskap vedkommende opptrer og hvilken kredittformidler vedkommende representerer. Se § 3-22 jf. § 3-38 bokstav a.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 16

Tilstrekkelige forklaringer

1. Medlemsstatene skal sikre at kredittgivere og eventuelt kredittformidlere eller utpekte representanter gir forbrukeren tilstrekkelige forklaringer om de foreslåtte kredittavtalene og eventuelle tilleggstjenester, slik at forbrukerne kan vurdere om de foreslåtte kredittavtalene og tilleggstjenestene er egnet med tanke på vedkommendes behov og økonomiske situasjon.
Forklaringene skal, der det er relevant, særlig omfatte følgende:
  - a) De opplysningene som skal gis før avtale inngås, skal gis i samsvar med
    - i) artikkel 14 når det gjelder kredittgivere,
    - ii) artikkel 14 og 15 når det gjelder kredittformidlere eller utpekte representanter.
  - b) De foreslåtte produktenes vesentlige egenskaper.
  - c) De særlige virkningene som de foreslåtte produktene kan ha for forbrukeren, herunder konsekvensene av mislighold i forbindelse med forbrukerens betaling.
  - d) Dersom tilleggstjenestene inngår i en pakke med en kredittavtale, hvorvidt hver del i pakken kan sies opp separat, og hvilke følger dette vil få for forbrukeren.
2. Medlemsstatene kan bestemme hvordan, i hvilket omfang og av hvem forklaringene nevnt i nr. 1 skal gis, avhengig av de omstendighetene ved situasjonen der kredittavtalen tilbys, den personen den blir tilbudt til og hvilken type kreditt som tilbys.

Se § 3-1 tredje ledd og § 5-1, samt § 3-58 annet ledd bokstav b.

KAPITTEL 5

EFFEKTIV ÅRLIG RENTE

Artikkel 17

Beregning av den effektive årlige renten

1. Den effektive årlige renten skal beregnes i samsvar med den matematiske formelen angitt i vedlegg I.
2. Kostnadene ved å åpne og forvalte en særskilt konto og ved å bruke et betalingsmiddel for både transaksjoner og utnyttelse av kredittmuligheten samt andre kostnader knyttet til betalingstransaksjoner skal innregnes i forbrukerens samlede kredittkostnader når åpning eller forvaltning av en konto er obligatorisk for å oppnå kreditten eller for å oppnå den på de markedsførte vilkårene.
3. Beregningen av den effektive årlige renten skal baseres på den forutsetning at kredittavtalen forblir gyldig i det avtalte tidsrommet, og at kredittgiveren og forbrukeren oppfyller sine forpliktelser i henhold til vilkårene og fristene i kredittavtalen.

Se § 1-7 femte ledd. Beregningsmetoden foreslås fastsatt i forskrift.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

4. Når det gjelder kredittavtaler som inneholder vilkår som tillater variasjoner i lånerenten og, der det er relevant, i omkostningene som inngår i den effektive årlige renten, men som det ikke er mulig å beregne på beregningstidspunktet, skal den effektive årlige renten beregnes ut fra den forutsetning at lånerenten og andre omkostninger er faste i forhold til det nivået som ble fastsatt da avtalen ble inngått.
5. Når det gjelder kredittavtaler der en fast lånerente avtales i forbindelse med den innledende perioden på minst fem år, som avsluttes med en forhandling om lånerenten for å avtale en ny fast rente for en ytterligere periode, skal beregningen av den ytterligere, illustrerende effektive årlige renten som angis i ESIS, bare omfatte den opprinnelige perioden med fast rente og baseres på en forutsetning om at den utestående kapitalen tilbakebetales ved utgangen av perioden med fast lånerente.
6. Dersom kredittavtalen tillater variasjoner i lånerenten, skal medlemsstatene sikre at forbrukeren, i det minste gjennom ESIS, blir informert om de mulige følgene variasjoner kan ha for de beløpene som skal betales, og for den effektive årlige renten. Dette skal gjøres ved at forbrukeren får opplysning om en ytterligere effektiv årlig rente som illustrerer de mulige risikoene som er knyttet til en betydelig økning i lånerenten. Når det ikke foreligger en øvre grense for lånerenten, skal denne opplysningen følges av en advarsel der det understrekes at forbrukerens samlede kredittkostnader, som framgår av den effektive årlige renten, kan bli endret. Denne bestemmelsen får ikke anvendelse på kredittavtaler der lånerenten er fast i en innledende periode på minst fem år, som avsluttes med en forhandling om lånerenten for å avtale en ny fast rente for en ytterligere periode, for hvilken det er fastsatt en ytterligere, illustrerende effektiv årlig rente i ESIS.
7. Dersom det er relevant, skal de ytterligere forutsetningene i vedlegg I benyttes ved beregning av den effektive årlige renten.
8. Kommisjonen skal gis myndighet til å vedta delegerte rettsakter i samsvar med artikkel 40 for å endre merknadene eller ajourføre forutsetningene som er benyttet for å beregne den effektive årlige renten som fastsatt i vedlegg I, særlig dersom merknadene eller forutsetningene i denne artikkel og i vedlegg I ikke er tilstrekkelige for å beregne den effektive årlige renten på en enhetlig måte, eller ikke lenger er tilpasset den kommersielle situasjonen på markedet.

KAPITTEL 6

KREDITTVURDERING

Artikkel 18

Plikt til å vurdere forbrukerens kredittverdighet

1. Medlemsstatene skal sikre at kredittgiveren, før en kredittavtale inngås, foretar en grundig vurdering av forbrukerens kredittverdighet. Ved denne vurderingen skal det tas tilstrekkelig hensyn til faktorer som er relevante for å kontrollere sannsynligheten for at forbrukeren vil oppfylle sine forpliktelser i henhold til kredittavtalen. Se § 5-2 første ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Medlemsstatene skal sikre at de framgangsmåtene og opplysningene som vurderingen baseres på, blir fastsatt, dokumentert og opprettholdt. Se § 3-5.
3. Vurderingen av kredittverdighet skal ikke hovedsakelig baseres på at verdien av den faste eiendommen til boligformål overstiger kredittbeløpet, eller en forutsetning om at verdien av den faste eiendommen til boligformål vil øke, med mindre kredittavtalens formål er å bygge eller renovere den faste eiendommen til boligformål. Se § 5-4 annet ledd.
4. Medlemsstatene skal sikre at når en kredittgiver inngår en kredittavtale med en forbruker, skal kredittgiveren ikke deretter heve eller endre kredittavtalen til skade for forbrukeren med henvisning til at vurderingen av kredittverdighet ble utført på feil måte. Dette nummer får ikke anvendelse når det kan påvises at forbrukeren bevisst har tilbakeholdt eller forfalsket opplysningene som omhandlet i artikkel 20. Se § 5-2 tredje ledd.
5. Medlemsstatene skal sikre at
  - a) kredittgiveren gjør kreditten tilgjengelig for forbrukeren dersom resultatet av kredittverdighetsvurderingen viser at forpliktelsene som følger av kredittavtalen, sannsynligvis kan oppfylles på den måten som kreves i henhold til denne avtalen, Se § 5-4.
  - b) kredittgiveren i samsvar med artikkel 10 i direktiv 95/46/EF på forhånd underretter forbrukeren om at det vil bli foretatt informasjonssøk i en database, Se § 5-3 tredje ledd.
  - c) kredittgiveren, dersom kredittsøknaden avslås, omgående underretter forbrukeren om avslaget og eventuelt om at beslutningen er basert på automatisk behandling av opplysninger. Dersom avslaget er basert på resultatet av informasjonssøk i en database, skal kredittgiveren underrette forbrukeren om resultatet av informasjonssøket og gi nærmere opplysninger om den databasen der søket ble gjort. Se § 5-3 tredje ledd.
6. Medlemsstatene skal sikre at forbrukers kredittverdighet vurderes på nytt på grunnlag av ajourførte opplysninger før det foretas en vesentlig økning av det samlede kredittbeløpet etter inngåelsen av kredittavtalen, med mindre en slik ytterligere kreditt var planlagt og inngikk i den opprinnelige kredittverdighetsvurderingen. Se § 5-2 første ledd.
7. Denne artikkel berører ikke direktiv 95/46/EF.

Artikkel 19

Verdsetting av eiendom

1. Medlemsstatene skal sikre at pålitelige standarder for verdsetting av fast eiendom til boligformål med sikte på pantelån utarbeides på deres territorium. Medlemsstatene skal kreve at kredittgivere sikrer at disse standardene anvendes når de foretar en verdsetting av eiendom, eller at de treffer rimelige tiltak for å sikre at disse standardene anvendes når en verdsetting foretas av en tredjepart. Dersom nasjonale myndigheter har ansvar for reguleringen av uavhengige takstmenn som foretar verdsetting av eiendom, skal de sikre at disse overholder gjeldende nasjonale regler.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Medlemsstatene skal sikre at interne og eksterne takstmenn som foretar verdsetting av eiendom, har faglig kompetanse og er tilstrekkelig uavhengige av kredittgodkjenningsprosessen, slik at de kan foreta en upartisk og objektiv verdsetting, som skal dokumenteres på et varig medium, og som kredittgiveren skal oppbevare en kopi av.

Artikkel 20

Framlegging og kontroll av forbrukeropplysninger

1. Vurderingen av kredittverdighet nevnt i artikkel 18 skal foretas på grunnlag av opplysninger om forbrukerens inntekter og utgifter og andre økonomiske og finansielle omstendigheter, som er nødvendige, tilstrekkelige og står i forhold til formålet. Opplysningene skal innhentes av kredittgiveren fra relevante interne eller eksterne kilder, herunder forbrukeren, og herunder opplysninger som er gitt til kredittformidleren eller en utpekt representant i løpet av kredittsøknadsprosessen. Opplysningene skal kontrolleres på en hensiktsmessig måte, herunder ved henvisning til uavhengig og kontrollerbar dokumentasjon når det er nødvendig. Se § 5-2 annet ledd.
2. Medlemsstatene skal sikre at kredittformidlere eller utpekte representanter på riktig måte gir den relevante kredittgiveren de opplysningene fra forbrukeren som er nødvendige for at kredittverdighetsvurderingen skal kunne foretas. Se § 3-58 annet ledd bokstav a.
3. Medlemsstatene skal sikre at kredittgivere, i fasen før avtalen inngås, på en klar og enkel måte spesifiserer de nødvendige opplysningene og den uavhengige og kontrollerbare dokumentasjonen som forbrukeren skal framlegge, samt innen hvilken frist forbrukeren skal framlegge opplysningene. Slike anmodninger om opplysninger skal stå i forhold til og være begrenset til det som er nødvendig for å foreta en korrekt kredittverdighetsvurdering. Medlemsstatene skal tillate at kredittgivere ber om klargjøring av opplysninger de mottar som svar på denne anmodningen når det er nødvendig for at kredittverdighetsvurderingen skal kun Medlemsstatene skal ikke tillate at en kredittgiver hever kredittavtalen med henvisning til at de opplysningene som forbrukeren ga før kredittavtalen ble inngått, var ufullstendige. Se § 5-3 første ledd.
 Annet ledd skal ikke være til hinder for at medlemsstatene kan tillate at kredittgiveren hever kredittavtalen dersom det kan påvises at forbrukeren bevisst har tilbakeholdt eller forfalsket opplysningene. Se § 5-3 første ledd.
4. Medlemsstatene skal ha truffet tiltak for å sikre at forbrukerne er klar over at det er nødvendig å gi riktige opplysninger som svar på anmodningen nevnt i nr. 3 første ledd, og at slike opplysninger må være tilstrekkelig fullstendige til at en korrekt kredittverdighetsvurdering kan foretas. Kredittgiveren, kredittformidleren eller en utpekt representant skal advare forbrukerne om at kreditten ikke kan gis dersom kredittgiveren ikke kan foreta en kredittverdighetsvurdering fordi forbrukeren velger ikke å framlegge opplysninger eller dokumentasjon som er nødvendig for å vurdere kredittverdigheten. Denne advarselen kan gis i et standardisert format. Se § 5-3 første ledd.
5. Denne artikkel berører ikke direktiv 95/46/EF, særlig artikkel 6.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

KAPITTEL 7

DATABASETILGANG

Artikkel 21

Databasetilgang

1. Hver medlemsstat skal sikre at alle kredittgivere fra alle medlemsstater får tilgang til databaser som i vedkommende medlemsstat benyttes for å vurdere forbrukeres kredittverdighet og med det ene formål å overvåke forbrukernes overholdelse av kredittforpliktelsene i kredittavtalens løpetid. Vilkårene for slik tilgang skal ikke innebære forskjellsbehandling.
2. Nr. 1 får anvendelse både på databaser som drives av private kredittopplysningsbyråer eller kredittvurderingsbyråer, og på offentlige registre.
3. Denne artikkel berører ikke direktiv 95/46/EF.

KAPITTEL 8

RÅDGIVNINGSTJENESTER

Artikkel 22

Standarder for rådgivningstjenester

1. Medlemsstatene skal sikre at kredittgiveren, kredittformidleren eller en utpekt representant i forbindelse med en bestemt transaksjon uttrykkelig underretter forbrukeren om det ytes eller kan ytes rådgivningstjenester til forbrukeren. Se § 3-34 fjerde ledd.
2. Medlemsstatene skal sikre at kredittgiveren, kredittformidleren eller en utpekt representant, før de yter rådgivningstjenester eller, dersom det er relevant, før de inngår en avtale om yting av rådgivningstjenester, gir forbrukeren følgende opplysninger på papir eller et annet varig medium:
  - a) Hvorvidt anbefalingen gis på grunnlag av bare deres eget produktutvalg i samsvar med nr. 3 bokstav b) eller på grunnlag av et bredt utvalg av produkter fra hele markedet i samsvar med nr. 3 bokstav c), slik at forbrukeren kan forstå grunnlaget for anbefalingen. Se § 3-22 jf. § 3-38 bokstav b.
  - b) Dersom det er relevant, det gebyret som forbrukeren skal betale for rådgivningstjenestene, eller, dersom beløpet ikke kan fastsettes når opplysningen skal gis, den metoden som skal anvendes for å beregne det. Se § 3-22 jf. § 3-38 bokstav e.

Opplysningene nevnt i første ledd bokstav a) og b) kan gis til forbrukeren i form av ytterligere opplysninger som skal gis før avtale inngås.
3. Dersom rådgivningstjenester ytes til forbrukere, skal medlemsstatene i tillegg til kravene i Artikkel 7 og 9 sikre at
  - a) kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter Se § 3-1 tredje ledd.

innhenter de opplysningene om forbrukerens personlige og økonomiske situasjon, preferanser og mål, som er nødvendige for at de skal kunne anbefale egnede kredittavtaler. En slik vurdering skal baseres på opplysninger som er ajourført på det aktuelle tidspunktet, og skal ta hensyn til rimelige antakelser om risikoene i forbindelse med forbrukerens situasjon i den foreslåtte kredittavtalens løpetid,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- b) kredittgivere, tilknyttede kredittformidlere eller utpekte representanter for tilknyttede kredittformidlere vurderer et tilstrekkelig stort antall kredittavtaler i sitt produktutvalg og anbefaler en egnet kredittavtale eller flere egnede kredittavtaler fra sitt produktutvalg, med tanke på forbrukerens behov, økonomiske situasjon og personlige forhold, Se 3-1 første ledd. Kan utfylles med forskrift med hjemmel i syvende ledd.
- c) ikke-tilknyttede kredittformidlere eller utpekte representanter for ikke-tilknyttede kredittformidlere vurderer et tilstrekkelig stort antall kredittavtaler som er tilgjengelige på markedet, og anbefaler en egnet kredittavtale eller flere egnede kredittavtaler som er tilgjengelige på markedet, med tanke på forbrukerens behov, økonomiske situasjon og personlige forhold, Se 3-1 første ledd. Kan utfylles med forskrift med hjemmel i syvende ledd.
- d) kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter opptrer i forbrukerens interesse ved å
- i) innhente opplysninger om forbrukerens behov og forhold, Se § 3-1 tredje ledd og § 3-58.
og
- ii) anbefale egnede kredittavtaler i samsvar med bokstav a), b) og c), og Se § 3-1 tredje ledd og § 3-58.
- e) ved at kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter gir forbrukeren opplysninger om anbefalingen på papir eller på et annet varig medium. Se § 3-1 tredje ledd og § 3-58.
4. Medlemsstatene kan forby anvendelsen av begrepet «rådgivning» og «rådgiver» eller lignende når rådgivningstjenestene ytes til forbrukere av kredittgivere, tilknyttede kredittformidlere eller utpekte representanter for tilknyttede kredittformidlere. Dersom medlemsstatene ikke forbyr anvendelsen av begrepet «rådgivning» og «rådgiver», skal de pålegge følgende vilkår på anvendelsen av begrepet «uavhengig rådgivning» eller «uavhengig rådgiver» når det gjelder kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter som yter rådgivningstjenester:formidlere. Se § 3-58 første ledd.
- a) Kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter skal vurdere et tilstrekkelig stort antall kredittavtaler som er tilgjengelige på markedet. Se 3-1 første ledd. Kan utfylles med forskrift med hjemmel i syvende ledd.
- b) Kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter skal ikke motta godtgjøring fra en eller flere kredittgivere for disse rådgivningstjenestene. Se 3-1 første ledd. Kan utfylles med forskrift med hjemmel i syvende ledd, se også § 3-58.
- Annet ledd bokstav b) får anvendelse bare dersom antallet kredittgivere som vurderes, ikke utgjør et flertall på markedet.
- Medlemsstatene kan pålegge strengere krav i forbindelse med anvendelsen av begrepene «uavhengig rådgivning» eller «uavhengig rådgiver» når det gjelder kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter, herunder forbud mot å motta godtgjøring fra en kredittgiver.
5. Medlemsstatene kan innføre en forpliktelse for kredittgivere, kredittformidlere og utpekte representanter til å advare en forbruker når en kredittavtale kan medføre en spesifikk risiko i lys av forbrukerens økonomiske situasjon. Se § 3-58 annet ledd bokstav b.
6. Medlemsstatene skal sikre at rådgivningstjenester ytes bare av kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter. Se 3-1 fjerde ledd.
- Medlemsstatene kan unnlate å anvende første ledd på personer

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- a) som utfører kredittformidlingsvirksomhet omhandlet i artikkel 4 nr. 5 eller yter rådgivningstjenester, dersom denne virksomheten utøves eller disse tjenestene ytes leilighetsvis i forbindelse med en yrkesvirksomhet som er underlagt lover og forskrifter eller yrkesetiske regler som ikke utelukker at slik virksomhet utøves eller slike tjenester ytes,
- b) som yter rådgivningstjenester i forbindelse med forvaltningen av eksisterende gjeld i egenskap av konkursforvaltere, dersom denne virksomheten er underlagt lover og forskrifter, eller offentlige eller frivillige gjeldsrådgivningstjenester som ikke drives på forretningsmessige vilkår, eller
- c) som i en annen egenskap enn kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter yter rådgivningstjenester, dersom vedkommende myndighet har godkjent og fører tilsyn med slike personer i samsvar med kravene til kredittformidlere i henhold til dette direktiv.

Personer som omfattes av unntaket i annet ledd, skal ikke ha adgang nevnt i artikkel 32 nr. 1 til å yte tjenester i hele Unionen.

7. Denne artikkel berører ikke artikkel 16 og medlemsstatenes myndighet til å sikre at forbrukerne tilbys tjenester som gjør det lettere for dem å forstå sine økonomiske behov og hvilke produkter som sannsynligvis vil dekke disse behovene.

KAPITTEL 9

LÅN I UTENLANDSK VALUTA OG LÅN MED FLYTENDE RENTE

Artikkel 23

Lån i utenlandsk valuta

1. Medlemsstatene skal sikre at det i forbindelse med kredittavtaler som er knyttet til et lån i utenlandsk valuta, er innført egnede rammeregler når kredittavtalen inngås, som minst sikrer at
  - a) forbrukeren har rett til å konvertere kredittavtalen til en annen valuta på nærmere angitte vilkår, eller
  - b) det er innført andre ordninger for å begrense den valutakursrisikoen som forbrukeren eksponeres for i forbindelse med kredittavtalen.
2. Den andre valutaen nevnt i nr. 1 bokstav a) skal være enten
  - a) den valutaen i hvilken forbrukeren hovedsakelig mottar sin inntekt eller innehar eiendeler som kreditten skal tilbakebetales fra, som angitt på tidspunktet da den seneste kredittverdighetsvurderingen ble foretatt i forbindelse med kredittavtalen, eller
  - b) valutaen i den medlemsstaten der forbrukeren enten var bosatt da kredittavtalen ble inngått, eller er bosatt nå.

Medlemsstatene kan spesifisere om begge alternativene nevnt i første ledd bokstav a) og b) er tilgjengelige for forbrukeren, eller bare ett av dem, eller de kan tillate at kredittgivere spesifiserer om begge alternativene nevnt i første ledd bokstav a) og b) er tilgjengelige for forbrukeren, eller bare ett av dem.
3. Når en forbruker har rett til å konvertere kredittavtalen til en annen valuta i samsvar med nr. 1 bokstav a), skal medlemsstatene sikre at den valutakursen som anvendes ved konverteringen, er den gjeldende markedskursen på dagen for søknaden om konvertering, med mindre noe annet er angitt i kredittavtalen.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

4. Medlemsstatene skal sikre at en forbruker som har et lån i utenlandsk valuta, regelmessig varsles av kredittgiver på papir eller på et annet varig medium, i det minste når verdien av det samlede beløpet som forbrukeren skal betale, og som fortsatt er utestående, eller verdien av de regelmessige avdragene, avviker med mer enn 20 % fra det den ville ha vært dersom valutakursen mellom kredittavtalens valuta og medlemsstatens valuta på tidspunktet for inngåelsen av kredittavtalen, hadde blitt anvendt. Advarselen skal opplyse forbrukeren om en økning av det samlede beløpet som forbrukeren skal betale, og eventuelt om retten til å konvertere til en annen valuta og vilkårene for dette, samt opplyse om eventuelle andre ordninger som kan anvendes for å begrense den valutakursrisikoen som forbrukeren eksponeres for. Se § 5-12 tredje ledd.
5. Medlemsstatene kan regulere lån i utenlandsk valuta ytterligere, forutsatt at slike bestemmelser ikke anvendes med tilbakevirkende kraft. Se § 5-12 fjerde ledd.
6. Ordningene som kan anvendes i henhold til denne artikkel, skal meddeles forbrukeren i ESIS og i kredittavtalen. Dersom kredittavtalen ikke inneholder en bestemmelse om at forbrukerens eksponering for valutakursrisiko skal begrenses til valutakurssvingninger på mindre enn 20 %, skal ESIS gi et illustrerende eksempel på følgene av en valutakurssvingning på 20 %. Se § 3-35 første ledd bokstav a.

Artikkel 24

Kreditter med flytende rente

Dersom kredittavtalen gjelder en kreditt med flytende rente, skal medlemsstatene sikre at

- a) indekser eller referanserenter som brukes for å beregne lånerenten, er tydelige, tilgjengelige, objektive og kan kontrolleres av kredittavtalens parter og vedkommende myndigheter, og
- b) tilbyderne av disse indeksene eller kredittgiverne oppbevarer arkiver over indekser for beregning av lånerentene.

KAPITTEL 10

FORSVARLIG GJENNOMFØRING AV KREDITTAVTALER OG TILKNYTTETE RETTIGHETER

Artikkel 25

Førtidig tilbakebetaling

1. Medlemsstatene skal sikre at forbrukeren har rett til helt eller delvis å innfri sine forpliktelser i henhold til en kredittavtale før avtalen utløper. I slike tilfeller skal forbrukeren ha rett til en reduksjon i forbrukerens samlede kredittkostnader, som består av rentene og kostnadene for den gjenværende delen av avtalens løpetid. Se § 2-9 annet ledd annet punktum.
2. Medlemsstatene kan fastsette at utøvelsen av retten nevnt i nr. 1 skal være underlagt visse vilkår. Slike vilkår kan omfatte tidsbegrensninger på utøvelsen av retten, en annen behandling avhengig av typen lånerente eller tidspunktet da forbrukeren utøver retten, eller restriksjoner med hensyn til de omstendighetene retten kan utøves under. Se § 2-10.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

3. Medlemsstatene kan fastsette at kredittgiveren har rett til rettfærdig og objektiv godtgjøring når det er berettiget, for mulige kostnader som er direkte knyttet til den førtidige tilbakebetalingen, men skal ikke ilegge forbrukeren en sanksjon. I den forbindelse skal godtgjøringen ikke overstige kredittgiverens økonomiske tap. Med forbehold for disse vilkårene kan medlemsstatene fastsette at godtgjøringen ikke kan overstige et bestemt nivå eller bare skal tillates i et bestemt tidsrom. Se § 2-10.
4. Når en forbruker ønsker å innfri sine forpliktelser i henhold til en kredittavtale før kredittavtalen utløper, skal kredittgiveren umiddelbart etter at anmodningen er mottatt, på papir eller på et annet varig medium, gi forbrukeren de opplysningene som er nødvendige for å vurdere dette alternativet. Disse opplysningene skal minst inneholde en angivelse av hvor store følger det vil ha for forbrukeren dersom denne innfrir sine forpliktelser før kredittavtalen utløper, og tydelig angi alle forutsetninger som anvendes. Alle forutsetninger som anvendes, skal være rimelige og kunne begrunnes. Se § 2-10.
5. Medlemsstatene kan fastsette at utøvelsen av retten nevnt i nr. 1 forutsetter at forbrukeren har en rettmessig interesse, dersom den førtidige tilbakebetalingen skjer innenfor en periode med fast lånerente. Se § 2-10.

Artikkel 26

Fleksible og pålitelige markeder

1. Medlemsstatene skal innføre egnede ordninger for å sikre at kravet i sikkerheten kan tvangsfullbyrdes av eller på vegne av kredittgivere. Medlemsstatene skal sikre at kredittgivere fører egnede registre over typer av fast eiendom som godtas som sikkerhet, og de tilknyttede retningslinjene for opptak av pantelån.
2. Medlemsstatene skal treffe de tiltakene som er nødvendige for å sikre hensiktsmessig statistisk overvåking av markedet for boligeiendom, herunder for markedstilsynsformål, eventuelt ved å oppmuntre til utvikling og anvendelse av spesifikke prisindekser som kan være offentlige eller private eller begge deler.

Artikkel 27

Opplysninger om endringer i lånerenten

1. Medlemsstatene skal sikre at kredittgiveren opplyser forbrukeren om eventuelle endringer i lånerenten, på papir eller et annet varig medium, før endringen trer i kraft. Opplysningene skal minst omfatte beløpet for de betalingene som skal foretas etter at den nye lånerenten er trådt i kraft, og dersom betalingenes antall eller hyppighet endres, opplysninger om dette. Se § 3-13 til § 3-15 jf. § 3-2.
2. Medlemsstatene kan imidlertid tillate at partene fastsetter i kredittavtalen at opplysningene omhandlet i nr. 1 skal gis til forbrukeren jevnlig dersom endringen i lånerenten henger sammen med en endring i en referanserente, at den nye referanserenten blir offentliggjort på egnet måte, og at opplysningene om den nye referanserenten er tilgjengelige i kredittgiverens forretningslokaler og meddeles personlig til forbrukeren sammen med beløpet for nye regelmessige avdrag. Se § 3-15.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

3. Kredittgivere kan fortsette å informere forbrukere regelmessig dersom endringen i lånerenten ikke henger sammen med en endring i en referanserente, forutsatt at dette var tillatt i henhold til nasjonal lovgivning før 20. mars 2014. Se § 3-15.
4. Dersom endringer i lånerenten fastsettes gjennom auksjoner på kapitalmarkedet, og det derfor er umulig for kredittgiveren å opplyse forbrukeren om en endring før endringen trer i kraft, skal kredittgiveren i god tid før auksjonen opplyse forbrukeren på papir eller på et annet varig medium om den kommende framgangsmåten og angi hvordan lånerenten kan bli påvirket. Se § 3-15.

Artikkel 28

Restanser og tvangsinn drivelse

1. Medlemsstatene skal treffe tiltak for å oppmuntre kredittgivere til å gi rimelig henstand før tvangsinn drivelse innledes.
2. Medlemsstatene kan kreve at i tilfeller der kredittgiver har rett til å fastsette og ilegge forbrukeren gebyrer som følge av mislighold, skal disse gebyrene ikke være større enn det som er nødvendig for å godtgjøre kredittgiveren for kostnader den har hatt som følge av misligholdet. Se § 2-9 fjerde ledd annet punktum.
3. Medlemsstatene kan tillate at kredittgivere ilegger forbrukeren ytterligere gebyrer i tilfelle av mislighold. I så fall skal medlemsstatene fastsette en øvre grense for disse gebyrene. Se § 2-9 fjerde ledd annet punktum.
4. Medlemsstatene skal ikke hindre at partene i en kredittavtale uttrykkelig avtaler at tilbakeføring eller overføring til kredittgiveren av sikkerheten eller inntekter fra salget av sikkerheten er tilstrekkelig til å tilbakebetale kreditten.
5. For tilfeller der prisen som oppnås for den faste eiendommen, påvirker det beløpet forbrukeren skylder, skal medlemsstatene ha innført framgangsmåter eller tiltak for å oppnå best mulig pris for den realiserte faste eiendommen.
Dersom det fortsatt er utestående gjeld etter en tvangsinn drivelse, skal medlemsstatene sikre at det innføres tiltak som letter tilbakebetaling med sikte på å beskytte forbrukerne.

KAPITTEL 11

KRAV TIL ETABLERING AV OG TILSYN MED KREDITTFORMIDLERE OG UTPEKTE REPRESENTANTER

Artikkel 29

Godkjenning av kredittformidlere

1. Kredittformidlere skal ha behørig tillatelse fra en vedkommende myndighet i hjemstaten til å utøve alle eller deler av kredittformidlingsvirksomhetene angitt artikkel 4 nr. 5 eller yte rådgivningstjenester. Dersom en medlemsstat tillater utpekte representanter i henhold til artikkel 31, skal det ikke kreves at en utpekt representant godkjennes som kredittformidler i henhold til denne artikkel.
2. Medlemsstatene skal sikre at godkjenningen av kredittformidlere forutsetter at minst følgende faglige krav er oppfylt i tillegg til kravene i artikkel 9:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- a) Kredittformidlere skal ha en yrkesansvarsforsikring som dekker det geografiske området der de tilbyr sine tjenester, eller en annen tilsvarende garanti mot erstatningsansvar som følge av yrkesmessig uaktsomhet. Når det gjelder tilknyttede kredittformidlere, kan hjemstaten fastsette at en slik forsikringsgaranti eller tilsvarende garanti kan gis av en kredittgiver som kredittformidleren har fullmakt til å opptre på vegne av.

Kommisjonen delegeres myndighet til å vedta og ved behov endre tekniske reguleringsstandarder for å fastsette et minstebeløp for yrkesansvarsforsikringen eller en tilsvarende garanti nevnt i første ledd i denne bokstav. Disse tekniske reguleringsstandardene skal vedtas i samsvar med artikkel 10–14 i forordning (EU) nr. 1093/2010.

EBA skal utarbeide utkast til tekniske reguleringsstandarder for å fastsette minstebeløpet for yrkesansvarsforsikringen eller den tilsvarende garantien nevnt i første ledd i denne bokstav og framlegge dem for Kommisjonen innen 21. september 2014. EBA skal gjennomgå og ved behov utarbeide utkast til tekniske reguleringsstandarder for å endre minstebeløpet for yrkesansvarsforsikringen eller den tilsvarende garantien nevnt i første ledd i denne bokstav og framlegge dem for Kommisjonen første gang innen 21. mars 2018 og deretter hvert annet år.

- b) En fysisk person som er etablert som kredittformidler, styremedlemmer hos en kredittformidler som er etablert som juridisk person, og fysiske personer som utfører tilsvarende oppgaver hos en kredittformidler som er en juridisk person, men som ikke har et styre, skal ha god vandel. Som et minstekrav skal de ikke stå oppført i strafferegisteret eller i noe annet tilsvarende nasjonalt register i forbindelse med alvorlige straffbare forhold knyttet til vinningslovbrudd eller andre lovbrudd knyttet til finansiell virksomhet, og de skal ikke tidligere ha blitt slått konkurs, med mindre de har fått oppreisning i samsvar med nasjonal rett.
- c) En fysisk person som er etablert som kredittformidler, styremedlemmer hos en kredittformidler som er etablert som juridisk person, og fysiske personer som utfører tilsvarende oppgaver hos en kredittformidler som er en juridisk person, men som ikke har et styre, skal ha et tilstrekkelig kunnskaps- og kompetansenivå med hensyn til kredittavtaler. Hjemstaten skal fastsette det tilstrekkelige kunnskaps- og kompetansenivået i samsvar med prinsippene i vedlegg III.
3. Medlemsstatene skal sikre at de kriteriene som fastsettes for å vurdere om kredittformidlers eller kredittgivers personale oppfyller de faglige kravene, gjøres offentlig tilgjengelige.
4. Medlemsstatene skal sikre at alle godkjente kredittformidlere, uavhengig av om de er etablert som fysiske eller juridiske personer, registreres hos en vedkommende myndighet i hjemstaten. Medlemsstatene skal sikre at registeret over kredittformidlere ajourføres og er offentlig tilgjengelig på internett.

Registeret over kredittformidlere skal inneholde minst følgende opplysninger:

- a) Navn på de personene i ledelsen som har ansvar for formidlingsvirksomheten. Medlemsstatene kan kreve registrering av alle fysiske personer med kundekontakt i et foretak som utøver kredittformidlingsvirksomhet.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- b) Angivelse av i hvilke medlemsstater kredittformidleren utøver virksomhet i henhold til reglene for etableringsadgangen eller for adgangen til å yte tjenester, og som kredittformidleren har underrettet vedkommende myndighet i hjemstaten om i samsvar med artikkel 32 nr. 3.
- c) Angivelse av om kredittformidleren er tilknyttet eller ikke.

Medlemsstater som beslutter å benytte seg av muligheten omhandlet i artikkel 30, skal sikre at det i registeret angis hvilken kredittgiver den tilknyttede kredittformidleren opptrer på vegne av.

Medlemsstater som beslutter å benytte seg av muligheten omhandlet i artikkel 31, skal sikre at det i registeret angis hvilken kredittformidler eller, når det gjelder en tilknyttet kredittformidlers utpekte representant, hvilken kredittgiver de utpekte representantene opptrer på vegne av.

5. Medlemsstatene skal sikre at

- a) enhver kredittformidler som er en juridisk person, har sitt hovedkontor i samme medlemsstat som den har sitt forretningskontor i, dersom den har et forretningskontor i henhold til nasjonal rett,
- b) enhver kredittformidler som ikke er en juridisk person, eller enhver kredittformidler som er en juridisk person, men som i henhold til nasjonal rett ikke har noe forretningskontor, har sitt hovedkontor i den medlemsstaten der den faktisk driver sin hovedvirksomhet.

6. Hver medlemsstat skal opprette et felles informasjonssted som gir rask og enkel offentlig tilgang til opplysninger fra det nasjonale registeret, som samles elektronisk og holdes oppdatert. Disse informasjonsstedene skal gi opplysninger som identifiserer hver medlemsstats vedkommende myndigheter.

EBA skal på sitt nettsted offentliggjøre henvisninger eller hyperlenker til dette informasjonsstedet.

- 7. Medlemsstatene skal sikre at alle godkjente kredittformidlere og utpekte representanter løpende oppfyller kravene i nr. 2. Dette nummer berører ikke artikkel 30 og 31.
- 8. Medlemsstatene kan beslutte ikke å anvende denne artikkel på personer som utøver kredittformidlingsvirksomhet omhandlet i artikkel 4 nr. 5 dersom denne virksomheten utøves leilighetsvis i forbindelse med en yrkesvirksomhet som er underlagt lover og forskrifter eller yrkesetiske regler som ikke utelukker at slik virksomhet utøves.
- 9. Denne artikkel får ikke anvendelse på kredittinstitusjoner som er godkjent i samsvar med direktiv 2013/36/EU, eller på andre finansinstitusjoner som i henhold til nasjonal lovgivning er omfattet av en tilsvarende godkjennings- og tilsynsordning.

Artikkel 30

Kredittformidlere som er knyttet til bare én kredittgiver

- 1. Uten at det berører artikkel 31 nr. 1, kan medlemsstatene tillate at tilknyttede kredittformidlere omhandlet i artikkel 4 nr. 7 bokstav a) kan godkjennes av vedkommende myndigheter gjennom den kredittgiveren som den tilknyttede kredittformidleren opptrer på vegne av.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

I slike tilfeller skal kredittgiveren beholde det hele og fulle ansvar for enhver handling eller unnløstelse fra den tilknyttede kredittformidlerens side, når denne opptrer på vegne av kredittgiveren på områder som omfattes av dette direktiv. Medlemsstatene skal kreve at kredittgiveren sikrer at disse tilknyttede kredittformidlerne oppfyller minst de faglige kravene i artikkel 29 nr. 2.

2. Uten at det berører artikkel 34, skal kredittgivere overvåke virksomheten til tilknyttede kredittformidlere omhandlet i artikkel 4 nr. 7 bokstav a) for å sikre at de fortsatt etterkommer dette direktiv. Særlig skal kredittgiveren ha ansvar for å overvåke at den tilknyttede kredittformidleren og dens personale oppfyller kunnskaps- og kompetansekravene.

Artikkel 31

Utpekte representanter

1. Medlemsstatene kan beslutte å tillate at en kredittformidler utpeker representanter.

Dersom representanten utpekes av en tilknyttet kredittformidler som omhandlet i artikkel 4 nr. 7 bokstav a), skal kredittgiveren beholde det hele og fulle ansvar for enhver handling eller unnløstelse fra den utpekte representantens side, når denne opptrer på vegne av den tilknyttede kredittformidleren på områder som omfattes av dette direktiv. I andre tilfeller skal kredittformidleren beholde det hele og fulle ansvar for enhver handling eller unnløstelse fra den utpekte representantens side, når denne opptrer på vegne av kredittformidleren på områder som omfattes av dette direktiv.

2. Kredittformidlerne skal sikre at deres utpekte representanter oppfyller minst de faglige kravene i artikkel 29 nr. 2. Hjemstaten kan imidlertid fastsette at yrkesansvarsforsikring eller en tilsvarende garanti kan gis av en kredittformidler som den utpekte representanten har fullmakt til å opptre på vegne av.
3. Uten at det berører artikkel 34, skal kredittformidlere overvåke sine utpekte representanters virksomhet for å sikre fullt samsvar med dette direktiv. Særlig skal kredittformidlerne ha ansvar for å overvåke at de utpekte representantene og deres personale oppfyller kunnskaps- og kompetansekravene.
4. Medlemsstater som beslutter å tillate at en kredittformidler utpeker representanter, skal opprette et offentlig register som inneholder minst opplysningene nevnt i artikkel 29 nr. 4. Utpekte representanter skal registreres i det offentlige registeret i den medlemsstaten der de er etablert. Registeret skal ajourføres regelmessig. Det skal være offentlig tilgjengelig på internett.

Artikkel 32

Kredittformidlers etableringsadgang og adgang til å yte tjenester

1. Dersom en kredittformidler er godkjent av vedkommende myndighet i hjemstaten i henhold til artikkel 29 nr. 1, skal godkjenningen være gyldig på hele Unionens territorium uten at det kreves ytterligere godkjenning fra vedkommende myndigheter i vertsstatene for å utøve den virksomheten og yte de tjenestene som godkjenningen omfatter, forutsatt at de formene for virksomhet som kredittformidleren har til hensikt å utøve i vertsstatene, er omfattet av godkjenningen. Det skal imidlertid ikke tillates at kredittformidlere yter sine tjenester i forbindelse med kredittavtaler som ikke-kredittinstitusjoner tilbyr forbrukere i en medlemsstat der slike ikke-kredittinstitusjoner ikke får utøve virksomhet.
2. Representanter som utpekes i medlemsstater som benytter seg av muligheten i henhold til artikkel 31, skal ikke utøve en del av eller alle kredittformidlingsvirksomhetene omhandlet i artikkel 4 nr. 5 eller yte rådgivningstjenester i medlemsstater der slike utpekte representanter ikke får utøve virksomhet.
3. Enhver godkjent kredittformidler som har til hensikt å utøve virksomhet for første gang i en eller flere medlemsstater i henhold til adgangen til å yte tjenester eller i forbindelse med opprettelsen av en filial, skal underrette vedkommende myndigheter i hjemstaten.

Innen én måned etter denne underretningen skal disse vedkommende myndighetene melde fra til vedkommende myndigheter i de berørte vertsstatene om kredittformidlers hensikt, og skal samtidig underrette den berørte kredittformidleren om denne meldingen. De skal underrette vedkommende myndigheter i de berørte vertsstatene om de kredittgiverne som kredittformidleren er tilknyttet, og om hvorvidt kredittgiverne tar det fulle og hele ansvar for kredittformidlers virksomhet. Vertsstaten skal anvende opplysningene de mottar fra hjemstaten for å legge inn nødvendige opplysninger i sitt register.

Kredittformidleren kan innlede sin virksomhet én måned etter datoen da denne ble underrettet av vedkommende myndigheter i hjemstaten om meldingen nevnt i annet ledd.

4. Før en kredittformidlers filial innleder sin virksomhet, eller innen to måneder etter at meldingen nevnt i nr. 3 annet ledd ble mottatt, skal vedkommende myndigheter i vertsstaten forberede tilsynet med kredittformidleren i samsvar med artikkel 34 og ved behov opplyse kredittformidleren om på hvilke vilkår slik virksomhet skal utøves i vertsstaten, på områder som ikke er harmonisert i unionsretten.

Artikkel 33

Tilbakekalling av godkjenning av kredittformidlere

1. Vedkommende myndighet i hjemstaten kan tilbakekalle en godkjenning som er gitt til en kredittformidler i samsvar med artikkel 29, dersom en slik kredittformidler

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- a) uttrykkelig gir avkall på godkjenningen eller verken har utøvd kredittformidlingsvirksomhet omhandlet artikkel 4 i nr. 5 eller har ytt rådgivningstjenester i de foregående seks månedene, med mindre den berørte medlemsstat har fastsatt at godkjenningen bortfaller i slike tilfeller,
  - b) har fått godkjenningen på grunnlag av uriktige eller villedende opplysninger eller andre uregelmessigheter,
  - c) ikke lenger oppfyller de kravene som ble stilt for godkjenningen,
  - d) kommer inn under et av de tilfellene der det i nasjonal rett, med hensyn til forhold som ikke omfattes av dette direktivs virkeområde, er fastsatt at godkjenningen skal tilbakekalles,
  - e) har gjort seg skyldig i alvorlige eller systematiske overtredelser av bestemmelsene om driftsvilkår for kredittformidlere som er vedtatt i henhold til dette direktiv.
2. Dersom godkjenningen av kredittformidleren tilbakekalles av vedkommende myndighet i hjemstaten, skal sistnevnte på en hensiktsmessig måte underrette vedkommende myndigheter i vertsstatene om tilbakekallingen så snart som mulig og senest innen 14 dager.
  3. Medlemsstatene skal sikre at kredittformidlere hvis godkjenning er tilbakekalt, uten unødig opphold slettes fra registeret.

Artikkel 34

Tilsyn med kredittformidlere og utpekte representanter

1. Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter i hjemstaten fører tilsyn med kredittformidlernes løpende virksomhet.

Medlemsstatene skal fastsette at det føres tilsyn med tilknyttede kredittformidlere direkte eller som en del av tilsynet med den kredittgiveren som de opptrer på vegne av, dersom kredittgiveren er en kredittinstitusjon som har tillatelse i samsvar med direktiv 2013/36/EU, eller en annen finansinstitusjon som i henhold til nasjonal rett er omfattet av en tilsvarende godkjennings- og tilsynsordning. Dersom den tilknyttede kredittformidleren yter tjenester i en annen medlemsstat enn hjemstaten, skal det imidlertid føres direkte tilsyn med den tilknyttede kredittformidleren.

Hjemstater som tillater at kredittformidlere utpeker representanter i samsvar med artikkel 31, skal sikre at det føres tilsyn med slike utpekte representanter enten direkte eller som en del av tilsynet med den kredittformidleren som de opptrer på vegne av.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Vedkommende myndigheter i de medlemsstatene der en kredittformidler har en filial, skal ha ansvar for å sikre at tjenestene som ytes av kredittformidler på dens territorium, oppfyller forpliktelsene som er fastsatt i artikkel 7 nr. 1 og artikkel 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 22 og 39 og i bestemmelser vedtatt i henhold til disse artiklene.

Dersom vedkommende myndigheter i en vertsstat fastslår at en kredittformidler som har en filial på dens territorium, ikke overholder de tiltakene som vertsstaten har vedtatt i henhold til artikkel 7 nr. 1 og artikkel 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 22 og 39, skal disse myndighetene kreve at den berørte kredittformidleren bringer det lovstridige forholdet til opphør.

Dersom den berørte kredittformidleren ikke treffer de nødvendige tiltakene, skal vedkommende myndigheter i vertsstaten treffe alle egnede tiltak for å sikre at den berørte kredittformidleren bringer det lovstridige forholdet til opphør. Tiltakets art skal meddeles vedkommende myndigheter i hjemstaten.

Dersom kredittformidleren, til tross for tiltaket som er truffet av vertsstaten, fortsetter å overtre bestemmelsene nevnt i første ledd som gjelder i vertsstaten, kan vertsstaten, etter å ha underrettet vedkommende myndigheter i hjemstaten, treffe egnede tiltak for å hindre eller straffe nye uregelmessigheter, og om nødvendig hindre at kredittformidleren innleder nye transaksjoner på dens territorium. Kommisjonen skal uten unødig opphold underrettes om slike tiltak.

Dersom hjemstatens vedkommende myndighet har innvendinger mot et slikt tiltak som vertsstatens vedkommende myndigheter har truffet, kan den henvise saken til EBA og anmode om EBAs bistand i samsvar med artikkel 19 i forordning (EU) nr. 1093/2010. I så fall kan EBA handle i samsvar med den myndighet den er gitt i henhold til nevnte artikkel.

3. Vedkommende myndigheter i medlemsstatene der filialen ligger, skal ha rett til å undersøke filialens ordninger og kreve de endringene som er strengt nødvendige for at de skal kunne oppfylle sine forpliktelser i henhold til nr. 2 og vedkommende myndighet i hjemstaten skal kunne håndheve forpliktelsene fastsatt i artikkel 7 nr. 2, 3 og 4 og i bestemmelser vedtatt i henhold til nevnte artikkel, med hensyn til de tjenestene filialen tilbyr.
4. Dersom vedkommende myndighet i vertsstaten har klare og påviselige grunner til å fastslå at en kredittformidler som utøver virksomhet på dens territorium i henhold til adgangen til å yte tjenester, ikke oppfylder sine forpliktelser i henhold til bestemmelser vedtatt etter dette direktiv, eller at en kredittformidler som har en filial på dens territorium, ikke oppfylder sine forpliktelser i henhold til bestemmelser vedtatt etter dette direktiv, unntatt de som er angitt i nr. 2, skal den meddele disse grunnene til vedkommende myndighet i hjemstaten, som skal treffe egnede tiltak.

Dersom vedkommende myndighet i hjemstaten ikke treffer tiltak innen en måned etter at disse grunnene er meddelt, eller dersom en kredittformidler, til tross for tiltaket som er truffet av vedkommende myndighet i hjemstaten, fortsetter å opptre på en måte som klart skader interessene til vertsstatens forbrukere eller markedenes ordnede virkemåte, gjelder følgende:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- a) Vedkommende myndighet i vertsstaten skal, etter å ha underrettet vedkommende myndighet i hjemstaten, treffe alle nødvendige tiltak for å beskytte forbrukerne og sikre at markedene virker på en tilfredsstillende måte, herunder ved å hindre en kredittformidler i å innlede nye transaksjoner på dens territorium. Kommisjonen og EBA skal uten unødig opphold underrettes om slike tiltak.
  - b) Vedkommende myndighet i vertsstaten kan henvise saken til EBA og anmode om bistand i samsvar med artikkel 19 i forordning (EU) nr. 1093/2010. I så fall kan EBA handle i samsvar med den myndighet den er gitt i henhold til nevnte artikkel.
5. Medlemsstatene skal fastsette at når en kredittformidler som er godkjent i en annen medlemsstat, har opprettet en filial på dens territorium, kan vedkommende myndigheter i hjemstaten i utførelsen av sine oppgaver, og etter å ha underrettet vedkommende myndighet i vertsstaten, foreta stedlig tilsyn i denne filialen.
6. Den fordelingen av oppgaver mellom medlemsstatene som er fastsatt i denne artikkel, berører ikke medlemsstatenes myndighet på områder som ikke omfattes av dette direktiv, i samsvar med deres forpliktelser i henhold til unionsretten.

KAPITTEL 12

GODKJENNING AV OG TILSYN MED IKKE-KREDITTINSTITUSJONER

Artikkel 35

Godkjenning av og tilsyn med ikke-kredittinstitusjoner

Medlemsstatene skal sikre at ikke-kredittinstitusjoner blir gjenstand for en egnet godkjenningsprosess, herunder at en vedkommende myndighet registrerer og fører tilsyn med ikke-kredittinstitusjoner.

KAPITTEL 13

SAMARBEID MELLOM VEDKOMMENDE MYNDIGHETER I FORSKJELLIGE MEDLEMSSTATER

Artikkel 36

Plikt til å samarbeide

1. Vedkommende myndigheter i forskjellige medlemsstater skal samarbeide når det er nødvendig for at de skal kunne utføre sine oppgaver i henhold til dette direktiv, og i denne forbindelse utøve den myndighet de har i henhold til dette direktiv eller nasjonal rett.

Vedkommende myndigheter skal bistå vedkommende myndigheter i andre medlemsstater. De skal særlig utveksle opplysninger og samarbeide om undersøkelser eller tilsyn.

For å lette og framskynde samarbeidet, og særlig utvekslingen av opplysninger, skal medlemsstatene utpeke en enkelt vedkommende myndighet som kontaktpunkt for dette direktivs formål. Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen og de øvrige medlemsstatene om navnet på de myndighetene som er utpekt til å motta anmodninger om utveksling av opplysninger eller samarbeid i henhold til dette nummer.

2. Medlemsstatene skal treffe de nødvendige administrative og organisatoriske tiltak for å lette bistanden omhandlet i nr. 1.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

3. Vedkommende myndigheter i de medlemsstatene som er utpekt som kontaktpunkter for dette direktivs formål i samsvar med nr. 1, skal uten unødig opphold gi hverandre de opplysningene som er nødvendige for utførelsen av de oppgavene som påligger vedkommende myndigheter som er utpekt i henhold til artikkel 5, i samsvar med bestemmelsene som er vedtatt i henhold til dette direktiv.

Vedkommende myndigheter som utveksler opplysninger med andre vedkommende myndigheter i henhold til dette direktiv, kan, når de oversender opplysningene, angi at de ikke skal gis videre uten deres uttrykkelige samtykke, og opplysningene skal i så fall utveksles bare for de formål disse myndighetene har gitt samtykke til.

Vedkommende myndighet som er utpekt som kontaktpunkt, kan gi opplysninger som er mottatt, videre til andre vedkommende myndigheter, men skal ikke overføre opplysningene til andre organer eller fysiske eller juridiske personer uten uttrykkelig samtykke fra vedkommende myndigheter som har gitt opplysningene, og bare for de formålene disse myndighetene har gitt sitt samtykke til, unntatt i behørig begrunnede tilfeller, og i så fall skal den umiddelbart underrette det kontaktpunktet som har gitt opplysningene.

4. En vedkommende myndighet kan avslå en anmodning om samarbeid om å foreta en undersøkelse eller tilsyn eller å utveksle opplysninger som omhandlet i nr. 3, bare dersom
- a) undersøkelsen, kontrollen på stedet, tilsynet eller utvekslingen av opplysninger kan være til skade for den berørte medlemsstatens suverenitet, sikkerhet eller offentlige orden,
  - b) det hos myndighetene i den anmodede medlemsstat allerede er innledet rettergang for de samme forholdene og mot de samme personene, eller
  - c) disse personene allerede har fått en endelig dom for de samme forholdene i den anmodede medlemsstat.

Ved slikt avslag skal vedkommende myndighet underrette vedkommende anmodende myndighet om dette og gi så detaljerte opplysninger som mulig.

Artikkel 37

Løsning av tvister mellom vedkommende myndigheter i forskjellige medlemsstater

Vedkommende myndigheter kan henvise saken til EBA dersom en anmodning om samarbeid, særlig om utveksling av opplysninger, er blitt avslått eller ikke er blitt imøtekommet innen rimelig tid, og anmode om EBAs bistand i samsvar med artikkel 19 i forordning (EU) nr. 1093/2010. I slike tilfeller kan EBA handle i samsvar med den myndighet den er gitt i henhold til nevnte artikkel, og en bindende beslutning som treffes av EBA i samsvar med nevnte artikkel, skal være bindende for de berørte vedkommende myndigheter, uansett om disse vedkommende myndighetene er medlemmer av EBA eller ikke.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

KAPITTEL 14

SLUTTBESTEMMELSER

Artikkel 38

Sanksjoner

1. Medlemsstatene skal fastsette regler for sanksjoner som får anvendelse ved overtredelse av nasjonale bestemmelser vedtatt på grunnlag av dette direktiv, og skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at sanksjonene gjennomføres. Sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende. Se §§ 3-46, 3-55, 7-1 og 7-2.
2. Medlemsstatene skal fastsette at vedkommende myndighet kan offentliggjøre enhver administrativ sanksjon som vil bli ilagt ved overtredelse av tiltak som er vedtatt for å innarbeide dette direktiv, med mindre slik offentliggjøring kan skape alvorlig uro på finansmarkedene eller påføre berørte parter uforholdsmessig stor skade.

Artikkel 39

Framgangsmåter for tvisteløsning

1. Medlemsstatene skal sikre at det er innført egnede og effektive klage- og erstatningsordninger for utenrettslig løsning av forbrukertvister med kredittgivere, kredittformidlere og utpekte representanter i forbindelse med kredittavtaler, og eksisterende organer kan benyttes der det er hensiktsmessig. Medlemsstatene skal sikre at slike ordninger får anvendelse på kredittgivere og kredittformidlere og omfatter utpekte representanters virksomhet. Se § 3-54.
2. Medlemsstatene skal kreve at organer med ansvar for utenrettslig løsning av forbrukertvister samarbeider for å løse tverrnasjonale tvister om kredittavtaler.

Artikkel 40

Utøvelse av delegert myndighet

1. Myndigheten til å vedta delegerte rettsakter gis Kommisjonen med forbehold for vilkårene fastsatt i denne artikkel.
2. Myndigheten til å vedta delegerte rettsakter nevnt i artikkel 14 nr. 9 og artikkel 17 nr. 8 gis Kommisjonen på ubestemt tid fra 20. mars 2014.
3. Europaparlamentet eller Rådet kan når som helst tilbakekalle den delegerte myndigheten nevnt i artikkel 14 nr. 9 og artikkel 17 nr. 8. En beslutning om tilbakekalling innebærer at den delegerte myndigheten som angis i beslutningen, opphører å gjelde. Beslutningen får anvendelse dagen etter at den er kunngjort i Den europeiske unions tidende, eller på et senere tidspunkt angitt i beslutningen. Den berører ikke gyldigheten av delegerte rettsakter som allerede er trådt i kraft.
4. Så snart Kommisjonen vedtar en delegert rettsakt, skal den underrette Europaparlamentet og Rådet samtidig om dette.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

5. En delegert rettsakt vedtatt i henhold til artikkel 14 nr. 9 og artikkel 17 nr. 8 skal tre i kraft bare dersom verken Europaparlamentet eller Rådet har gjort innsigelse mot rettsakten innen en frist på tre måneder etter at rettsakten ble meddelt Europaparlamentet eller Rådet, eller dersom Europaparlamentet og Rådet innen utløpet av denne fristen begge har underrettet Kommisjonen om at de ikke kommer til å gjøre innsigelse. Fristen forlenges med tre måneder på Europaparlamentets eller Rådets initiativ.

Artikkel 41

Direktivets ufravikelighet

Medlemsstatene skal sikre at

- a) forbrukere ikke kan gi avkall på de rettigheter som er gitt dem ved nasjonal rett som innarbeider dette direktiv, Se § 1-9 første ledd.
- b) de tiltakene som de vedtar for å innarbeide dette direktiv, ikke kan omgås på en måte som kan føre til at forbrukerne mister det vernet som dette direktiv gir, gjennom måten avtalene er formulert på, særlig ved å integrere kredittavtaler som omfattes av dette direktiv, i kredittavtaler hvis egenskap eller formål ville gjøre det mulig å unngå anvendelsen av disse tiltakene. Se § 1-9 første ledd.

Artikkel 42

Innarbeiding i nasjonal lovgivning

1. Medlemsstatene skal innen 21. mars 2016 vedta og kunngjøre de lover og forskrifter som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv. De skal umiddelbart oversende Kommisjonen teksten til disse bestemmelsene.
2. Medlemsstatene skal anvende bestemmelsene nevnt i nr. 1 fra 21. mars 2016.
Når disse bestemmelsene vedtas av medlemsstatene, skal de inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.
3. Medlemsstatene skal oversende Kommisjonen teksten til de viktigste internrettslige bestemmelser som de vedtar på det området dette direktiv omhandler.

Artikkel 43

Overgangsbestemmelser

1. Dette direktiv får ikke anvendelse på kredittavtaler som foreligger før 21. mars 2016.
2. Kredittformidlere som allerede før 21. mars 2016 utøver kredittformidlingsvirksomhet omhandlet i artikkel 4 nr. 5, og som ennå ikke er godkjent i samsvar med vilkårene fastsatt i nasjonal rett i hjemstaten som innarbeider dette direktiv, kan fortsette å utøve denne virksomheten i samsvar med nasjonal rett fram til 21. mars 2017. En kredittformidler som benytter seg av dette unntaket, kan utøve virksomheten bare i hjemstaten, med mindre den også oppfyller de nødvendige lovfestede kravene i vertsstatene.
3. Kredittgivere, kredittformidlere eller utpekte representanter som utøver virksomhet som omfattes av dette direktiv før 20. mars 2014, skal være i samsvar med nasjonal rett som innarbeider artikkel 9, innen 21. mars 2017.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 4

Revisjonsklausul

Kommisjonen skal innen 21. mars 2019 foreta en gjennomgåelse av dette direktiv. Gjennomgåelsen skal omfatte en vurdering av hvorvidt bestemmelsene om forbrukere og det indre marked er effektive og hensiktsmessige.

Gjennomgåelsen skal omfatte følgende:

- a) En vurdering av bruken av og forbrukerens forståelse av og tilfredshet med ESIS.
- b) En analyse av andre opplysninger som gis før avtalen inngås.
- c) En analyse av kredittformidlers og kredittgivers virksomhet over landegrensene.
- d) En analyse av hvordan markedet har utviklet seg for ikke-kredittinstitusjoner som tilbyr kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål.
- e) En vurdering av behovet for ytterligere tiltak, herunder et pass for ikke-kredittinstitusjoner som tilbyr kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål.
- f) En undersøkelse av behovet for å innføre ytterligere rettigheter og forpliktelser i fasen etter at kredittavtalen er inngått.
- g) En vurdering av om dette direktivs virkeområde fortsatt er hensiktsmessig, idet det tas hensyn til hvordan det påvirker andre, substituerbare former for kreditt.
- h) En vurdering av hvorvidt det kreves ytterligere tiltak for å sikre sporbarhet for kredittavtaler med sikkerhet i fast eiendom til boligformål.
- i) En vurdering av tilgangen til data som gjelder prisutviklingen for fast eiendom til boligformål, og i hvilket omfang dataene er sammenlignbare.
- j) En vurdering av om det fortsatt er hensiktsmessig å anvende direktiv 2008/48/EF på usikrede kreditter hvis formål er renovring av en fast eiendom til boligformål, med et samlet kredittbeløp som overstiger det høyeste beløpet som er fastsatt i artikkel 2 nr. 2 bokstav c) i nevnte direktiv.
- k) En vurdering av om ordningene for offentliggjøring av sanksjoner i henhold til artikkel 38 nr. 2 sikrer tilstrekkelig gjennomskiktighet.
- l) En vurdering av om advarslene nevnt i artikkel 11 nr. 6 og artikkel 13 nr. 2 står i forhold til formålet, og av muligheten for ytterligere harmonisering av advarsler om risiko.

Artikkel 45

Ytterligere initiativer for ansvarlig utlån og innlån

Innen 21. mars 2019 skal Kommisjonen framlegge en omfattende rapport med en vurdering av de omfattende utfordringene i forbindelse med privat overforgjeldning som er direkte knyttet til kredittvirksomhet. Den vil også undersøke behovet for tilsyn med kredittregistre og muligheten for å utvikle mer fleksible og pålitelige markeder. Rapporten skal, dersom det er hensiktsmessig, følges av regelverksforslag.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 46

Endring av direktiv 2008/48/EF

I artikkel 2 i direktiv 2008/48/EF skal nytt nummer lyde:

«2a. Uten hensyn til nr. 2 bokstav c) får dette direktiv anvendelse på usikrede kredittavtaler hvis formål er renovering av en fast eiendom til boligformål, med et samlet kredittbeløp som overstiger 75 000 euro.»

Artikkel 47

Endring av direktiv 2013/36/EU

I direktiv 2013/36/EU skal ny artikkel 54a lyde:

«Artikkel 54a

Artikkel 53 og 54 skal ikke berøre den undersøkelsesmyndighet som Europaparlamentet er gitt i henhold til artikkel 226 i TEUV.»

Artikkel 48

Endring av forordning (EU) nr. 1093/2010

I forordning (EU) nr. 1093/2010 gjøres følgende endringer:

1) I artikkel 13 nr. 1 skal annet ledd lyde:

«Dersom Kommisjonen vedtar en teknisk reguleringsstandard som er identisk med utkastet til teknisk reguleringsstandard som Myndigheten har framlagt, skal fristen for innsigelser fra Europaparlamentet og Rådet være én måned fra den dag underretningen ble gitt. På Europaparlamentets eller Rådets initiativ forlenges denne fristen med en innledende periode på én måned, og den kan forlenges med en ytterligere periode på én måned.»

2) I artikkel 17 nr. 2 skal annet ledd lyde:

«Uten at det berører myndigheten fastsatt i artikkel 35, skal vedkommende myndighet omgående framlegge alle de opplysningene som Myndigheten anser som nødvendige for granskingen, herunder om hvordan rettsaktene som er omhandlet i artikkel 1 nr. 2, får anvendelse i samsvar med unionsretten.»

Artikkel 49

Ikrafttredelse

Dette direktiv trer i kraft den 20. dagen etter at det er kunngjort i Den europeiske unions tidende.

Artikkel 50

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Utferdiget i Strasbourg 4. februar 2014.

For Europaparlamentet

M. SCHULZ

President

For Rådet

E. VENIZELOS

Formann

⁽²¹⁾EUT L 182 av 29.6.2013, s. 19.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Undervedlegg 1

Vedlegg I

Beregning av den effektive årlige renten (EÅR)

I. Grunnligning som uttrykker samsvar mellom utnyttelse av kredittmuligheten på den ene siden og tilbakebetalinger og omkostninger på den andre.

Grunnligningen, som fastsetter den effektive årlige renten (EÅR), sammenstiller på årsbasis den samlede nåverdien av utnyttelse av kredittmuligheten på den ene siden og den samlede nåverdien av tilbakebetalinger og betalinger av omkostninger på den andre, dvs:

$$S = \sum_{k=1}^n A_k (1+X)^{-t_k},$$

Der

- X er den effektive årlige renten,
- m er det tallet som tilsvarer siste utnyttelse av kredittmuligheten,
- k er det tallet som tilsvarer en utnyttelse av kredittmuligheten slik at $1 \leq k \leq m$,
- C_k er beløpet for utnyttelse av kredittmuligheten k ,
- t_k er tidsintervallet, uttrykt i år eller brøkdeler av et år, mellom tidspunktet for første utnyttelse av kredittmuligheten og tidspunktet for hver senere utnyttelse av kredittmuligheten, slik at $t_1 = 0$,
- m' er nummeret på siste tilbakebetaling eller siste kostnadsbetaling,
- l er det tallet som tilsvarer en tilbakebetaling eller en betaling av omkostninger,
- D_l er beløpet for en tilbakebetaling eller en betaling av omkostninger,
- sl er tidsintervallet, uttrykt i år eller brøkdeler av et år, mellom tidspunktet for første utnyttelse av kredittmuligheten og tidspunktet for hver senere tilbakebetaling eller betaling av omkostninger.

Merknader:

- a) Beløpene som betales av begge parter på forskjellige tidspunkter, skal ikke nødvendigvis være like store, og skal heller ikke nødvendigvis betales med like store tidsintervaller.
- b) Begynnelsestidspunktet er tidspunktet for den første utnyttelsen av kredittmuligheten.

- c) Tidsintervallene mellom tidspunktene i beregningen skal uttrykkes i år eller brøkdeler av et år. Et år forutsettes å ha 365 dager (eller 366 dager for skuddår), 52 uker eller tolv like lange måneder. En slik måned forutsettes å ha 30,41666 dager (dvs. 365/12) uansett om det dreier seg om et skuddår eller ikke.

Dersom tidsintervallene mellom tidspunktene i beregningen ikke kan uttrykkes som et helt antall uker, måneder eller år, skal intervallene uttrykkes som et helt antall av en av disse periodene kombinert med et antall dager. Dersom dager anvendes, skal

hver dag medregnes, herunder helger og ferier,

- ii) like lange perioder og deretter dager medregnes tilbake til datoen for den første utnyttelsen av kredittmuligheten,
  - iii) lengden av en periode av dager beregnes uten den første dagen og med den siste dagen, og skal uttrykkes i år ved at denne perioden divideres med antall dager (365 eller 366 dager) i hele året, regnet tilbake fra den siste dagen til samme dag i det foregående året.
- d) Resultatet av beregningen skal uttrykkes med en nøyaktighet på minst én desimal. Dersom tallet til den etterfølgende desimalen er høyere enn eller lik 5, skal tallet til den foregående desimalen forhøyes med 1.
- e) Ligningen kan skrives om ved hjelp av en enkelt sum og begrepet strømmer (A_k), som vil være positive eller negative, med andre ord, enten betalt eller mottatt i løpet av tidsrommene 1–n, uttrykt i år, dvs.:

$$\sum_{k=1}^m C_k (1+X)^{-t_k} = \sum_{l=1}^{m'} D_l (1+X)^{-s_l}$$

S er her den nåværende saldoen av strømmene. Dersom målet er å opprettholde strømmenes likeverdighet, vil verdien være lik null.

II. Ytterligere forutsetninger for beregning av den effektive årlige renten

- a) Dersom en kredittavtale gir forbrukeren frihet til å utnytte en kredittmulighet, skal det samlede kredittbeløpet anses for å være utnyttet umiddelbart og fullt ut.
- b) Dersom en kredittavtale gir mulighet til å utnytte en kredittmulighet på ulike måter og med ulike omkostninger eller lånerenter, skal det samlede kredittbeløpet anses for å være utnyttet til høyeste omkostning

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- og lånerente som er anvendt på den mest vanlige ordningen for utnyttelse av kredittmuligheten for denne typen kredittavtale.
- c) Dersom en kredittavtale generelt gir forbrukeren frihet til å utnytte en kredittmulighet, men på en slik måte at kredittmuligheten pålegger en begrensning med hensyn til kredittbeløp og periode, skal kredittbeløpet anses for å være utnyttet på den tidligste datoen fastsatt i kredittavtalen og i samsvar med nevnte begrensninger for utnyttelse av kredittmuligheten.
- d) Dersom ulike lånerenter og omkostninger blir tilbudt i en begrenset periode eller for et begrenset beløp, skal den høyeste lånerenten og de høyeste omkostningene anses for å være lånerenten og omkostningene i hele kredittavtalens løpetid.
- e) Dersom det i kredittavtaler er avtalt en fast lånerente i den første perioden, og det ved utløpet av denne perioden skal fastsettes en ny lånerente som deretter jevnlig justeres i samsvar med en avtalt indikator eller intern referanserente, skal beregningen av den effektive årlige renten baseres på forutsetningen om at lånerenten ved utløpet av perioden for den faste lånerenten er den samme som på tidspunktet for beregning av den effektive årlige renten, basert på verdien av den avtalte indikatoren eller interne referanserenten på dette tidspunktet, men ikke er lavere enn den faste lånerenten.
- f) Dersom den relevante øvre grensen for kreditten ennå ikke er avtalt, skal den forutsettes å være 170 000 euro. Når det gjelder kredittavtaler som er verken betingede forpliktelser eller garantier, og hvis formål ikke er å erverve eller beholde retten til fast eiendom eller grunn, kontokreditter, debetkort med betalingsutsettelse eller kredittkort, forutsettes denne øvre grensen å være 1 500 euro.
- g) Når det gjelder andre kredittavtaler enn avtaler om kontokreditter, mellomfinansiering, kredittavtaler basert på verdiandel, betingede forpliktelser eller garantier og tidsbegrensede kredittavtaler som nevnt i forutsetningene fastsatt i bokstav i), j), k), l) og m), gjelder følgende:
- i) Dersom datoen eller beløpet for en tilbakebetaling av kapital som forbrukeren skal foreta, ikke kan fastslås, skal det forutsettes at tilbakebetaling skjer på den tidligste av de datoene som er fastsatt i kredittavtalen, og med det laveste beløpet som avtalen gir adgang til.
- ii) Dersom tidsintervallet mellom tidspunktet for første utnyttelse av kredittmuligheten og tidspunktet for den første innbetalingen som forbrukeren skal foreta, ikke kan fastslås, skal det forutsettes at det er det korteste tidsintervallet.
- h) Dersom datoen eller beløpet for en innbetaling som forbrukeren skal foreta, ikke kan fastslås på grunnlag av kredittavtalen eller forutsetningene fastsatt i bokstav g), i), j), k), l) og m), forutsettes det at betalingen skjer i samsvar med de datoene og på de vilkårene som kreves av kredittgiveren, og når disse er ukjente, skal
- i) renter betales sammen med tilbakebetalingene av kapitalen,
- ii) gebyrer som ikke er rente, uttrykt som et engangsbeløp, betales på datoen for inngåelse av kredittavtalen,
- iii) gebyrer som ikke er rente, uttrykt som flere innbetalinger, betales med regelmessige mellomrom som starter på tidspunktet for første tilbakebetaling av kapital, og dersom beløpet for slike betalinger ikke er kjent, forutsettes det at innbetalingene er like store,
- iv) siste innbetaling innebærer at resterende kapital, renter og eventuelle andre omkostninger innfris.
- i) Når det gjelder en kontokredittordning, skal det samlede kredittbeløpet anses for å være utnyttet fullt ut og for hele kredittavtalens løpetid. Dersom kontokredittordningens varighet ikke er kjent, skal den effektive årlige renten beregnes ut fra forutsetningen om at kredittens løpetid er tre måneder.
- j) Når det gjelder en mellomfinansiering, skal det samlede kredittbeløpet anses for å være utnyttet fullt ut og for hele kredittavtalens løpetid. Dersom kredittavtalens løpetid ikke er kjent, skal den effektive årlige renten beregnes ut fra forutsetningen om at kredittens løpetid er tolv måneder.
- k) Når det gjelder andre former for tidsbegrensede kredittavtaler enn en kontokredittordning og mellomfinansiering, skal det forutsettes at
- i) kreditten i forbindelse med kredittavtaler hvis formål er å erverve eller beholde rettigheter til fast eiendom, gis for en periode på 20 år regnet fra datoen

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

for første gangs utnyttelse av kredittmuligheten, og at forbrukerens siste innbetaling innebærer at resterende kapital, renter og eventuelle andre omkostninger innfris; i forbindelse med kredittavtaler hvis formål ikke er å erverve eller beholde rettigheter i fast eiendom, eller som utnyttes gjennom debetkort med betalingsutsettelse eller kredittkort, skal denne perioden være ett år,

- ii) kapitalen tilbakebetales av forbrukeren i like store månedlige innbetalinger, som starter én måned etter datoen for første gangs utnyttelse av kredittmuligheten. I tilfeller der kapitalen må tilbakebetales i sin helhet i form av en engangsinnbetaling innenfor hver enkelt betalingsperiode, skal imidlertid forbrukerens etterfølgende utnyttelse av kredittmuligheten og tilbakebetalinger av hele kapitalen forutsettes å finne sted i en periode på ett år. Renter og andre omkostninger skal pålegges i samsvar med disse utnyttelsene av kredittmuligheten og tilbakebetalingene av kapital og slik det er fastsatt i kredittavtalen.

I denne bokstav menes med «tidsubegrenset kredittavtale» en kredittavtale uten fastsatt løpetid, herunder kreditter som må tilbakebetales fullt ut innen eller etter en viss periode,

men som kan utnyttes på nytt etter tilbakebetalingen.

- l) Når det gjelder betingede forpliktelser eller garantier, skal det samlede kredittbeløpet anses for å være utnyttet fullt ut som ett enkelt beløp ved det som inntreffer først av
  - a) den seneste tillatte datoen for utnyttelse i henhold til den kredittavtalen som eventuelt ligger til grunn for den betingede forpliktelsen eller garantien, eller
  - b) utløpet av den første perioden før forlengelsen av avtalen dersom det gjelder en kredittavtale som forlenges.
- m) Når det gjelder kredittavtaler basert på verdiandel, skal
  - i) forbrukernes betalinger anses å finne sted på den eller de seneste datoene som er tillatt i henhold til kredittavtalen,
  - ii) prosentvise økninger i verdien av den faste eiendommen som sikrer kredittavtalen som er basert på verdiandel, og presentsatsen for eventuelle inflasjonsindekser som er omhandlet i avtalen, skal forutsettes å være en presentsats som er lik den høyeste verdien av enten sentralbankens gjeldende presentsats for inflasjonsmålet eller inflasjonsnivået i den medlemsstaten der den faste eiendommen ligger på tidspunktet for inngåelsen av kredittavtalen, eller 0 % dersom disse presentsatsene er negative.

Undervedlegg 2

Vedlegg II

Standardisert europeisk opplysningsskjema (ESIS)

DEL A

Teksten i denne modellen skal gjengis i sin helhet i ESIS. Teksten i hakeparentes skal erstattes med tilsvarende opplysninger. Veiledning for kredittgivere eller eventuelt kredittformidlere som skal fylle ut ESIS, gis i del B.

Der det står «eventuelt», skal kredittgiveren gi de opplysningene som kreves, dersom de er relevante for kredittavtalen. Dersom opplysningene ikke er relevante, skal kredittgiveren slette de aktuelle opplysningene eller hele avsnittet (for eksempel i tilfeller der avsnittet ikke får anvendelse). Dersom hele avsnittet slettes, skal nummereringen av ESIS- avsnittene justeres tilsvarende.

Opplysningene nedenfor skal gis i ett enkelt dokument. Skrifttypen som brukes, skal være lett leselig. Fet skrift, skygge eller større skriftstørrelser skal brukes på opplysninger som skal framheves. Alle gjeldende advarsler om risiko skal framheves.

ESIS-modell

<i>(Innledende tekst)</i>
<p>Dette dokumentet ble utarbeidet for [forbrukerens navn] [dato].</p> <p>Dette dokumentet ble utarbeidet på grunnlag av opplysningene som du har gitt hittil, og på de gjeldende vilkårene i finansmarkedet.</p> <p>Opplysningene nedenfor er gyldige fram til [gyldighetsdato], (eventuelt) med unntak av rentesatsen og andre kostnader. Etter denne datoen kan de endres i tråd med markedsvilkårene.</p> <p>(Eventuelt) Dette dokumentet forplikter ikke [kredittgiverens navn] til å gi deg et lån.</p>
<i>1. Långiver</i>
<p>[Navn]</p> <p>[Telefonnummer]</p> <p>[Geografisk adresse]</p> <p>(Frivillig opplysning) [E-postadresse]</p> <p>(Frivillig opplysning) [Faksnummer]</p> <p>(Frivillig opplysning) [Nettadresse]</p> <p>(Frivillig opplysning) [Kontaktperson/-punkt]</p> <p>(Eventuelt informasjon om det ytes rådgivningstjenester:) [(Etter å ha vurdert dine behov og din situasjon, anbefaler vi at du velger dette pantelånet / anbefaler vi ikke et bestemt pantelån for deg. På grunnlag av dine svar på visse spørsmål gir vi deg imidlertid informasjon om dette pantelånet slik at du selv kan velge.)]</p>
<i>2. (Eventuelt) Kredittformidler</i>
<p>[Navn]</p> <p>[Telefonnummer]</p> <p>[Geografisk adresse]</p>

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

(Frivillig opplysning) [E-postadresse]

(Frivillig opplysning) [Faksnummer]

(Frivillig opplysning) [Nettadresse]

(Frivillig opplysning) [Kontaktperson/-punkt]

(Eventuelt [informasjon om det ytes rådgivningstjenester]) [(Etter å ha vurdert dine behov og din situasjon, anbefaler vi at du velger dette pantelånet / anbefaler vi ikke et bestemt pantelån for deg. På grunnlag av dine svar på visse spørsmål gir vi deg imidlertid informasjon om dette pantelånet slik at du selv kan velge.)]

[Godtgjøring]

3. Hovedtrekk ved lånet

Beløp og valuta for lånet som skal gis: [verdi][valuta]

(Eventuelt) Dette lånet er ikke uttrykt i [låntakerens nasjonale valuta].

(Eventuelt) Verdien av lånet i [låntakerens nasjonale valuta] kan endre seg.

(Eventuelt) For eksempel dersom verdien av [låntakerens nasjonale valuta] faller med 20 % i forhold til [lånevalutaen], vil verdien av lånet ditt øke til [sett inn beløpet i låntakerens nasjonale valuta]. Det kan bli høyere enn dette dersom verdien av [låntakerens nasjonale valuta] faller med mer enn 20 %.

(Eventuelt) Verdien av lånet ditt vil være høyst [sett inn beløpet i låntakerens nasjonale valuta]. (Eventuelt) Du vil motta en advarsel dersom kredittbeløpet når [sett inn beløpet i låntakerens nasjonale valuta].

(Eventuelt) Du vil få mulighet til [sett inn rett til å reforhandle lån i utenlandsk valuta eller rett til å konvertere lån til [relevant valuta] og vilkår].

Lånets løpetid: [løpetid]

[Type lån]

[Type relevant rentesats]

Samlet beløp som skal tilbakebetales:

Dette betyr at du vil tilbakebetale [beløp] for hver [valutaenhet] du låner.

(Eventuelt) [Dette / En del av dette] er et avdragsfritt lån. Du vil fortsatt skylde [sett inn det lånebeløpet som er et avdragsfritt lån] ved utløpet av låneperioden.

(Eventuelt) Eiendommens anslåtte verdi med sikte på utfylling av dette opplysnings skjemaet: [sett inn beløp]

(Eventuelt) Høyeste tilgjengelige lånebeløp i forhold til eiendommens verdi er [sett inn forholdet], eller minste verdien av eiendommen som kreves for å låne beløpet i eksempelet, er [sett inn beløp]

(Eventuelt) [Sikkerhet]

4. Rentesats og andre kostnader

Den effektive årlige renten (EÅR) er den samlede kostnaden for lånet uttrykt som en årlig proSENTSATS. Den effektive årlige renten er angitt for at du skal kunne sammenligne ulike tilbud.

Den effektive årlige renten som gjelder for lånet ditt, er [den effektive årlige renten].

Den omfatter følgende:

Rentesatsen [verdien i prosent eller eventuelt angivelse av en referanserente og prosentverdi for kredittgiverens rentemargin]

[Andre elementer i den effektive årlige renten]

Engangskostnader

(Eventuelt) Du må betale et gebyr for å registrere pantelånet. [Sett inn gebyrbeløpet dersom dette er kjent, eller angi grunnlaget for beregningen.]

Kostnader som skal betales regelmessig

(Eventuelt) Denne effektive årlige renten beregnes på grunnlag av antakelser om rentesatsen.

(Eventuelt) Ettersom [en del av] lånet er et lån med flytende rente, kan den faktiske effektive årlige renten avvike fra denne effektive årlige renten dersom rentesatsen for lånet endres. Dersom rentesatsen for eksempel øker til [scenario som beskrevet i del B], kan den effektive årlige renten øke til [sett inn eksempelet på den effektive årlige renten som tilsvarer scenarioet].

(Eventuelt) Vær oppmerksom på at denne effektive årlige renten beregnes under den forutsetning at rentesatsen i hele avtaleperioden forblir på det nivået som er fastsatt for den innledende perioden.

(Eventuelt) Følgende kostnader er ikke kjent for långiveren og inngår derfor ikke i den effektive årlige renten: [Kostnader]

(Eventuelt) Du må betale et gebyr for å registrere pantelånet.

Gjør deg kjent med alle andre avgifter og kostnader som er knyttet til lånet.

5. Betalingenes hyppighet og antall

Betalingshyppighet: [hyppighet]

Antall betalinger: [antall]

6. Beløp for hvert avdrag

[Beløp] [valuta]

Inntekten din kan bli endret. Vurder om du fortsatt vil ha råd til å betale de [hyppighet] avdragene dine dersom du får lavere inntekt.

(Eventuelt) Ettersom [dette / en del av dette] er et avdragsfritt lån, må du finne andre ordninger for å tilbakebetale [sett inn det lånebeløpet som er et avdragsfritt lån] som du vil skylde ved utløpet av låneperioden. Husk å legge til eventuelle ytterligere betalinger som skal foretas i tillegg til avdragsbeløpet som angis her.

(Eventuelt) Rentesatsen på [en del av] dette lånet kan bli endret. Dette betyr at avdragsbeløpene vil kunne bli økt eller redusert. Dersom rentesatsen for eksempel øker til [scenario som beskrevet i del B], kan betalingene øke til [sett inn det avdragsbeløpet som tilsvarer scenarioet].

(Eventuelt) Verdien av det beløpet du skal betale i [låntakerens nasjonale valuta] hver [avdragshyppighet] kan bli endret. (Eventuelt) Dine betalinger kan øke til [sett inn høyeste beløp i låntakerens nasjonale valuta] hver [sett inn periode]. (Eventuelt) For eksempel dersom verdien av [låntakerens nasjonale valuta] faller med 20 % i forhold til [lånevalutaen], vil du måtte betale ytterligere [sett inn beløpet i låntakerens nasjonale valuta] hver [sett inn periode]. Dine betalinger vil kunne øke med mer enn dette.

(Eventuelt) Den valutakursen som skal brukes for å konvertere din betaling i [lånevaluta] til [låntakerens nasjonale valuta], er den kursen som offentliggjøres av [navn på institusjonen som offentliggjør valutakursen] [dato], eller som beregnes [dato] ved hjelp av [sett inn navnet på referanseverdien eller beregningsmetoden].

(Eventuelt) [Nærmere opplysninger om tilknyttede spareprodukter, lån med utsatt rentebetaling]

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

7. (Eventuelt) Eksempel på nedbetalingstabell

Denne tabellen viser det beløpet som skal betales hver [hyppighet].

Avdragene (kolonne [relevant nr.]) er summen av renter som skal betales (kolonne [relevant nr.]), eventuelt innbetalt kapital (kolonne [relevant nr.]) og eventuelt andre kostnader (kolonne [relevant nr.]). (Eventuelt) Kostnadene i den andre kostnadskolonnen gjelder [liste over kostnadene]. Utestående kapital (kolonne [relevant nr.]) er det lånebeløpet som gjenstår etter hvert avdrag.

[Tabell]

8. Ytterligere forpliktelser

Låntakeren må oppfylle følgende forpliktelser for å dra nytte av lånevilkårene som beskrives i dette dokumentet.

[Forpliktelser]

(Eventuelt) Vær oppmerksom på at lånevilkårene som beskrives i dette dokumentet (herunder rentesatsen), kan bli endret dersom disse forpliktelsene ikke er oppfylt.

(Eventuelt) Vær oppmerksom på de mulige konsekvensene av en senere oppsigelse av tilleggstjenestene som er knyttet til lånet: [Konsekvenser]

9. Førtidig tilbakebetaling

Du har mulighet til å tilbakebetale dette lånet helt eller delvis før forfall. (Eventuelt) [Vilkår]

(Eventuelt) Innløsningsgebyr: [sett inn beløpet eller, dersom dette ikke er mulig, beregningsmetoden]

(Eventuelt) Dersom du velger å tilbakebetale dette lånet før forfall, ber vi deg kontakte oss for å få fastslått det nøyaktige innløsningsgebyret på det tidspunktet.

10. Fleksible funksjoner

(Eventuelt) [Opplysninger om overførbarhet / inntreden i rettigheter] Du har mulighet til å overføre dette lånet til en annen [långiver][eller] [eiendom]. [Sett inn vilkår]

(Eventuelt) Du har ikke mulighet til å overføre dette lånet til en annen [långiver] [eller] [eiendom].

(Eventuelt) Ytterligere funksjoner: [sett inn forklaring av ytterligere funksjoner oppført i del B og, valgfritt, eventuelle andre funksjoner som långiver tilbyr som del av kredittavtalen, og som ikke er nevnt i tidligere avsnitt].

11. Låntakerens øvrige rettigheter

(Eventuelt) Du har [betenkingstidens varighet] etter [det tidspunktet betenkingstiden begynner] til å vurdere om du vil forplikte deg til å ta opp dette lånet. (Eventuelt) Når du har mottatt kredittavtalen fra långiveren, kan du ikke godta den før utløpet av [betenkingstidens varighet].

(Eventuelt) I en periode på [angrefristens varighet] etter [det tidspunktet angrefristen begynner] kan du utøve retten til å si opp avtalen. [Vilkår] [Angi framgangsmåten]

(Eventuelt) Du kan miste retten til å si opp avtalen dersom du i løpet av denne perioden kjøper eller selger en eiendom som er knyttet til denne kredittavtalen.

(Eventuelt) Dersom du velger å utøve retten til å trekke deg [fra kredittavtalen], bør du kontrollere om du fortsatt vil være bundet av andre forpliktelser som er knyttet til lånet [herunder tilleggstjenestene knyttet til lånet], [som omhandlet i avsnitt 8].

<i>12. Klager</i>
Kontakt [sett inn internt kontaktpunkt og kilde til opplysninger om framgangsmåte] dersom du ønsker å klage. (Eventuelt) Siste frist for å behandle klagen [tidsrom]. (Eventuelt) [Dersom du ikke er fornøyd med vår interne behandling av klagen,] kan du også kontakte [sett inn navn på eksternt organ for utenrettslig klagebehandling og tvisteløsning], (eventuelt) eller du kan kontakte FIN-NET for å få opplysninger om det tilsvarende organet i landet ditt.
<i>13. Manglende oppfyllelse av forpliktelsene som er knyttet til lånet: konsekvenser for låntakeren</i>
[Typer av manglende oppfyllelse] [Økonomiske virkninger og/eller rettsvirkninger] Dersom du har vanskeligheter med å foreta de [hyppighet] betalingene, ber vi deg om straks å ta kontakt med oss slik at vi kan finne mulige løsninger. (Eventuelt) Som en siste utvei kan hjemmet ditt bli tatt fra deg dersom du ikke overholder betalingsfristene.
<i>(Eventuelt) 14 Tilleggsopplysninger</i>
(Eventuelt) [Opplysning om lovgivningen som får anvendelse på kredittavtalen]. (Dersom långiveren har til hensikt å bruke et annet språk enn språket i ESIS) Opplysninger og avtalevilkår vil bli gitt på [språk]. Med ditt samtykke vil all kommunikasjon skje på [språk] i kredittavtalens løpetid. [Sett inn erklæring om retten til å få eller bli tilbudt, alt etter hva som er relevant, et utkast til kredittavtale]
<i>15. Tilsynsmyndighet</i>
Denne långiveren er underlagt tilsyn av [tilsynsmyndighetenes navn og nettsadresser] (Eventuelt) Denne kredittformidleren er underlagt tilsyn av [tilsynsmyndighetens navn og nettsadresse].

DEL B

Veiledning for utfylling av ESIS

Ved utfyllingen av ESIS skal minst følgende veiledning følges. Medlemsstatene kan imidlertid utdype eller ytterligere spesifisere veiledningen for utfylling av ESIS.

Avsnittet «Innledende tekst»

- 1) Gyldighetsdatoen skal være tydelig framhevet. I dette avsnitt menes med «gyldighetsdato» det tidsrommet opplysningene, f.eks. lånerenten, i ESIS vil forbli uendret og vil få anvendelse dersom kredittgiveren beslutter å gi kreditten i denne perioden. Dersom fastsettelsen av gjeldende lånerente og andre kostnader avhenger av resultatene av salget av underliggende obligasjoner, kan den endelige lånerenten og andre kostnader avvike fra det som er angitt. Bare under slike omstendigheter skal

det angis at gyldighetsdatoen ikke gjelder for lånerenten og andre kostnader, ved at følgende ord tilføyes: «unntatt rentesatsen og andre kostnader».

Avsnitt «1. Långiver»

- 1) Kredittgiverens navn, telefonnummer og geografiske adresse skal omfatte de kontaktopplysningene som forbrukeren kan anvende i forbindelse med framtidig korrespondanse.
- 2) Opplysninger om e-postadresse, faksnummer, nettsadresse og kontaktperson/-punkt gis på frivillig grunnlag.
- 3) Når transaksjonen tilbys ved fjernsalg, skal kredittgiveren i samsvar med artikkel 3 i direktiv 2002/65/EF, dersom det er relevant, angi sin representants navn og geografiske adresse i forbrukerens bostedsstat. Telefonnummer, e-postadresse og nettsadresse til kre-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

dittgiverens representant angis på frivillig grunnlag.

- 4) Dersom avsnitt 2 ikke får anvendelse, skal kredittgiveren opplyse forbrukeren om det ytes rådgivningstjenester, og eventuelt på hvilket grunnlag, ved hjelp av formuleringen i del A.

(Eventuelt) Avsnitt «2 Kredittformidler»

Dersom produktopplysningene gis til forbrukeren av en kredittformidler, skal følgende opplysninger inngå:

- 1) Kredittformidlerens navn, telefonnummer og geografiske adresse skal omfatte de kontaktopplysningene som forbrukeren kan anvende i forbindelse med framtidig korrespondanse.
- 2) Opplysninger om e-postadresse, faksnummer, nettsadresse og kontaktperson/-punkt gis på frivillig grunnlag.
- 3) Kredittformidleren skal opplyse forbrukeren om det ytes rådgivningstjenester, og eventuelt på hvilket grunnlag, ved hjelp av formuleringen i del A.
- 4) En redegjørelse om hvordan kredittformidleren godtgjøres. Når den mottar provisjon fra en kredittgiver, skal beløpet og kredittgiverens navn opplyses dersom dette ikke er det samme som i avsnitt 1.

Avsnitt «3. Hovedtrekk ved lånet»

- 1) I dette avsnitt skal det gis en klar redegjørelse for kredittens viktigste kjennetegn, herunder verdien og valutaen og de potensielle risikoene som er knyttet til lånerenten, herunder risikoene som er omhandlet i nr. 8, og amortiseringsstrukturen.
- 2) Dersom lånevalutaen er en annen enn forbrukerens nasjonale valuta, skal kredittgiveren angi at forbrukeren regelmessig vil motta en advarsel, i det minste når valutakursen svinger med mer enn 20 %, eventuelt informere om retten til å konvertere kredittavtalens valuta eller muligheten til å reforhandle vilkårene samt alle andre ordninger som forbrukeren har tilgang til for å begrense sin eksponering for valutakursrisiko. Dersom kredittavtalen inneholder en bestemmelse om begrensning av valutakursrisikoen, skal kredittgiveren angi det høyeste beløpet forbrukeren kan pålegges å tilbakebetale. Dersom kredittavtalen ikke inneholder en bestemmelse om at forbrukerens eksponering for valutakursrisiko skal begrenses til valutakurssvingninger på mindre enn 20 %, skal kredittgiveren gi et eksempel på

virksomheten dersom verdien av forbrukerens nasjonale valuta faller med 20 % i forhold til kredittvalutaen.

- 3) Kredittens løpetid skal uttrykkes i år eller måneder, alt etter hva som er mest relevant. Dersom kredittens varighet kan variere i avtalens løpetid, skal kredittgiveren forklare når og på hvilke vilkår dette kan være tilfelle. Dersom kreditten er tidsbegrenset, for eksempel for et sikret kredittkort, skal kredittgiveren tydelig angi dette.
- 4) Kreditttypen skal angis tydelig (f.eks. pantelån, boliglån, sikret kredittkort). I beskrivelsen av kreditttypen skal det klart angis hvordan kapitalen og renten skal tilbakebetales i kredittens løpetid (dvs. amortiseringsstrukturen), med en tydelig angivelse av om kredittavtalen omhandler tilbakebetaling av kapital eller er avdragsfri, eller en kombinasjon av de to.
- 5) Dersom hele eller en del av kreditten er avdragsfri, skal en erklæring der dette tydelig angis ved hjelp av formuleringen i del A, innsettes godt synlig på slutten av dette avsnitt.
- 6) I dette avsnitt skal det forklares om lånerenten er fast eller flytende og eventuelt i hvilke perioder den vil være fast, hyppigheten av senere justeringer og om det foreligger begrensninger for svingninger i lånerenten, som rentetak eller rentegulv.

Formelen som er anvendt for å justere lånerenten og dens ulike elementer (f.eks. referanserente, rentedifferanse), skal forklares. Kredittgiveren skal angi, f.eks. ved hjelp av en nettsadresse, hvor ytterligere opplysninger om indekser eller rentesatser som er anvendt i formelen, er tilgjengelige, f.eks. Euribor eller sentralbankens referanserente.

- 7) Dersom det anvendes forskjellige lånerenter under ulike omstendigheter, skal det gis opplysninger om alle relevante rentesatser.
- 8) «Samlet beløp som skal tilbakebetales» tilsvarer det samlede beløpet som forbrukeren skal betale. Det skal vises som summen av kredittbeløpet og forbrukerens samlede kredittkostnader. Dersom lånerenten ikke er fast i hele løpetiden til avtalen, skal det gjøres oppmerksom på at dette beløpet er et eksempel og kan variere, særlig i forbindelse med variasjon i lånerenten.
- 9) Dersom kreditten vil bli sikret med pant i den faste eiendommen eller med annen tilsvarende sikkerhet eller med en rettighet knyttet til fast eiendom, skal kredittgiveren gjøre forbrukeren oppmerksom på dette. Dersom det er relevant, skal kredittgiveren angi den anslåtte ver-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

dien av den faste eiendommen eller annen sikkerhet som er anvendt for å utarbeide dette opplysningsskjemaet.

- 10) Kredittgiveren skal, dersom det er relevant, angi enten
  - a) «høyeste tilgjengelige lånebeløp i forhold til eiendommens verdi» og angi forholdet lån/verdi. Dette forholdet skal illustreres med et eksempel i absolutte tall på det høyeste lånebeløpet for en gitt eiendomsverdi, eller
  - b) «minsteverdien av eiendommen som kredittgiveren krever for å låne ut beløpet i eksempelet».
- 11) Når kreditter består av flere deler (f.eks. delvis fast rente og delvis flytende rente), skal dette gjenspeiles i angivelsen av kredittypen, og de opplysningene som kreves, skal gis for hver del av kreditten.

Avsnitt «4. Rentesats og andre kostnader»

- 1) Henvisningen til «rentesats» viser til lånerenten eller -rentene.
- 2) Lånerenten skal angis i prosent. Når lånerenten er flytende og basert på en referanserente, kan kredittgiveren angi lånerenten i form av en referanserente og en prosentverdi for kredittgiverens rentemargin. Kredittgiveren skal imidlertid angi verdien av den gjeldende referanserenten på den dagen ESIS utstedes.

Når lånerenten er flytende, skal opplysningene omfatte følgende: a) Forutsetningene som er benyttet for å beregne den effektive årlige renten, b) dersom det er relevant, gjeldende rentetak og rentegulv og c) en advarsel om at svingningene kan påvirke den effektive årlige rentens faktiske nivå. For å fange forbrukerens oppmerksomhet skal advarselen skrives med større skrift og plasseres godt synlig i hoveddelen av ESIS. Advarselen skal illustreres med et eksempel på den effektive årlige renten. Dersom det er et tak på lånerenten, skal det i eksempelet forutsettes at lånerenten ved første anledning stiger til det høyeste nivået som er fastsatt i kredittavtalen. Dersom det ikke finnes et rentetak, skal eksempelet illustrere det høyeste nivået for den effektive årlige renten i minst de foregående 20 årene eller, dersom de underliggende dataene for beregning av lånerenten er tilgjengelige for en kortere periode enn 20 år, den lengste perioden som det foreligger slike data for, på grunnlag av den høyeste verdien av en ekstern referanserente som anvendes for å beregne lånerenten, dersom det er relevant, eller den

høyeste verdien av en referanserente fastsatt av en vedkommende myndighet eller EBA, dersom kredittgiveren ikke anvender en ekstern referanserente. Dette kravet får ikke anvendelse på kredittavtaler der lånerenten er fast i en innledende periode på flere år og deretter kan fastsettes for en ytterligere periode etter forhandling mellom kredittgiveren og forbrukeren. For kredittavtaler der lånerenten er fast i en innledende periode på flere år og deretter kan fastsettes for en ytterligere periode etter forhandling mellom kredittgiveren og forbrukeren, skal opplysningene omfatte en advarsel om at den effektive årlige renten er beregnet på grunnlag av lånerenten i den innledende perioden. Advarselen skal illustreres med et eksempel på den ytterligere effektive årlige renten beregnet i samsvar med artikkel 17 nr. 5. Når kreditter består av flere deler (f.eks. delvis fast rente og delvis flytende rente), skal opplysningene gis for hver del av kreditten.

- 3) I avsnittet om «andre elementer i den effektive årlige renten» skal alle andre kostnader som inngår i den effektive årlige renten, angis, herunder engangskostnader, f.eks. administrasjonskostnader, og regelmessige kostnader, f.eks. årlige administrasjonskostnader. Kredittgiveren skal føre opp alle kostnader etter kategori (engangskostnader, kostnader som skal betales regelmessig og inngår i avdragene, kostnader som skal betales regelmessig, men som ikke inngår i avdragene), med angivelse av beløpene for disse, hvem de skal betales til, og når de skal betales. Dette må ikke nødvendigvis omfatte kostnader som påløper ved brudd på avtaleforpliktelser. Dersom beløpet ikke er kjent, skal kredittgiveren om mulig angi et omtrentlig beløp eller, dersom dette ikke er mulig, angi hvordan beløpet vil bli beregnet, og presisere at beløpet bare er veiledende. Dersom visse kostnader ikke inngår i den effektive årlige renten fordi de ikke er kjent for kredittgiveren, skal det gjøres oppmerksom på dette.

Dersom forbrukeren har informert kredittgiveren om ett eller flere elementer i den kreditten vedkommende foretrekker, for eksempel kredittavtalens løpetid og det samlede kredittbeløpet, skal kredittgiveren om mulig anvende disse elementene; dersom en kredittavtale gir mulighet til å utnytte en kredittmulighet på ulike måter med ulike omkostninger eller lånerenter, og kredittgiveren benytter forutsetningene i vedlegg I del II, skal kredittgiveren

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ren angi at andre ordninger for utnyttelse av kredittmuligheten for denne typen kredittavtale kan føre til høyere effektiv årlig rente. Dersom vilkårene for utnyttelse av kredittmuligheten anvendes for å beregne den effektive årlige renten, skal kredittgiveren framheve de omkostningene som er forbundet med andre ordninger for utnyttelse av kredittmuligheten, som ikke nødvendigvis er de samme som anvendes for å beregne den effektive årlige renten.

- 4) Dersom det skal betales et gebyr for registrering av panten eller en tilsvarende sikkerhet, skal dette angis i dette avsnitt med beløpet, dersom det er kjent, eller, dersom dette ikke er mulig, grunnlaget for beregning av beløpet. Dersom gebyrene er kjent og inngår i den effektive årlige renten, skal forekomsten av gebyret og gebyrbeløpet oppføres under «Engangskostnader». Dersom gebyrene ikke er kjent for kredittgiveren og derfor ikke inngår i den effektive årlige renten, skal forekomsten av gebyret tydelig angis i listen over kostnader som ikke er kjent for kredittgiveren. I begge tilfeller skal standardformuleringen i del A anvendes under den relevante overskriften.

Avsnitt «5. Betalingenes hyppighet og antall»

- 1) Når betalinger skal foretas regelmessig, skal betalingenes hyppighet angis (f.eks. månedlig). Når betalingene skal foretas uregelmessig, skal dette tydelig forklares for forbrukeren.
- 2) Antallet betalinger som angis, skal omfatte hele kredittens løpetid.

Avsnitt «6. Beløp for hvert avdrag»

- 1) Kredittvalutaen og avdragsvalutaen skal angis tydelig.
- 2) Dersom avdragsbeløpet kan endres i kredittens løpetid, skal kredittgiveren presisere hvor lenge det innledende avdragsbeløpet vil forbli uendret, og når og hvor ofte det deretter vil bli endret.
- 3) Dersom hele eller en del av kreditten er avdragsfri, skal en erklæring der dette tydelig angis ved hjelp av formuleringen i del A, innsettes godt synlig på slutten av dette avsnitt.

Dersom det foreligger et krav om at forbrukeren må kjøpe et tilknyttet spareprodukt som et vilkår for å bli tildelt en avdragsfri kreditt som er sikret med pant eller annen tilsvarende

sikkerhet, skal det opplyses om beløp og hyppighet for eventuelle betalinger for dette produktet.

- 4) Dersom lånerenten er flytende, skal opplysningene inneholde en erklæring der dette angis ved hjelp av formuleringen i del A og et eksempel på høyeste avdragsbeløp. Dersom det finnes et rentetak, skal eksempelet vise hvordan avdragsbeløpene vil bli dersom lånerenten stiger til rentetaket. Dersom det ikke finnes et rentetak, skal det verst tenkelige tilfellet illustrere avdragene ved den høyeste lånerenten i de foregående 20 årene eller, dersom de underliggende dataene for beregning av lånerenten er tilgjengelige for en kortere periode enn 20 år, den lengste perioden som det foreligger slike data for, på grunnlag av den høyeste verdien av en ekstern referanserate som anvendes for å beregne lånerenten, dersom det er relevant, eller den høyeste verdien av en referanserate fastsatt av en vedkommende myndighet eller EBA, dersom kredittgiveren ikke anvender en ekstern referanserate. Kravet om å gi et illustrerende eksempel får ikke anvendelse på kredittavtaler der lånerenten er fast i en innledende periode på flere år og deretter kan fastsettes for en ytterligere periode etter forhandling mellom kredittgiveren og forbrukeren. Når kreditter består av flere deler (f.eks. delvis fast rente og delvis flytende rente), skal opplysningene gis for hver del av kreditten og for den samlede kreditten.
- 5) (Eventuelt) Dersom kredittvalutaen ikke er forbrukerens nasjonale valuta, eller dersom kreditten er indeksert til en annen valuta enn forbrukerens nasjonale valuta, skal kredittgiveren gi et talleksempel som klart viser hvordan endringer i den relevante valutakursen kan påvirke avdragsbeløpet, ved hjelp av formuleringen i del A. Dette eksempelet skal baseres på 20 % reduksjon i verdien av forbrukerens nasjonale valuta og gis sammen med en tydelig erklæring om at avdragene kan øke med mer enn det anslåtte beløpet i eksempelet. Dersom det finnes et tak som begrenser denne økningen til mindre enn 20 %, skal den høyeste verdien av betalingene i forbrukerens valuta angis i stedet, og erklæringen om muligheten for ytterligere økninger utelates.
- 6) Dersom kreditten helt eller delvis er en kreditt med flytende rente og nr. 3 får anvendelse, skal eksempelet i nr. 5 gis på grunnlag av avdragsbeløpet nevnt i nr. 1.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 7) Dersom valutaen som brukes til betaling av avdrag, er en annen enn kredittvalutaen, eller dersom beløpet for hvert avdrag uttrykt i forbrukerens nasjonale valuta avhenger av det tilsvarende beløpet i en annen valuta, skal dette avsnitt opplyse om datoen for når den gjeldende valutakursen beregnes, og enten valutakursen eller grunnlaget den beregnes på, samt justeringshyppigheten. Dersom det er relevant, skal slike opplysninger inneholde navnet på institusjonen som offentliggjør valutakursen.
- 8) Dersom kreditten er en kreditt med utsatt rentebetaling, der utestående rente ikke betales i sin helhet gjennom avdragene og legges til det samlede beløpet for utestående kreditt, skal det gis en forklaring på følgende: hvordan og når den utsatte renten legges til kreditten som et kontantbeløp, og hvilke følger det får for forbrukeren med hensyn til den gjenstående gjelden.

Avsnitt «7. Eksempel på nedbetalingstabell»

- 1) Dette avsnitt skal tas med dersom kreditten er en kreditt med utsatt rentebetaling der utestående rente ikke tilbakebetales i sin helhet gjennom avdragene og legges til det samlede beløpet for utestående kreditt, eller der lånerenten er fast i hele kredittavtalens løpetid. Medlemsstatene kan fastsette at eksempelet på nedbetalingstabell er obligatorisk i andre tilfeller.
Dersom forbrukeren har rett til å få en justert nedbetalingstabell, skal dette angis sammen med vilkårene som gir forbrukeren denne retten.
- 2) Medlemsstatene kan kreve at dersom lånerenten kan variere i kredittens løpetid, skal kredittgiveren angi i hvilken periode den opprinnelige lånerenten vil forbli uendret.
- 3) Tabellen som skal inngå i dette avsnitt, skal inneholde følgende kolonner: «nedbetalingsplan» (f.eks. måned 1, måned 2, måned 3), «avdragsbeløp», «rente som skal betales per avdrag», «andre kostnader som inngår i avdraget» (dersom det er relevant), «tilbakebetalt kapital per avdrag» og «utestående kapital etter hvert avdrag».
- 4) For det første nedbetalingsåret skal opplysningene gis for hvert avdrag, og en delsum skal angis for hver kolonne ved utgangen av dette første året. For etterfølgende år kan opplysningene

gis på årsbasis. Nederst i tabellen skal det tilføyes en rad med en samlet sum der samlet beløp for hver kolonne angis. Forbrukerens samlede kredittkostnader (dvs. det samlede beløpet fra kolonnen «avdragsbeløp») skal framheves tydelig og angis som sådanne.

- 5) Dersom lånerenten skal justeres og beløpet for avdraget etter hver justering er ukjent, kan kredittgiveren i nedbetalingstabellen angi det samme avdragsbeløpet for hele kredittens løpetid. I så fall skal kredittgiveren gjøre forbrukeren oppmerksom på dette ved visuelt å skille de beløpene som er kjent, fra de hypotetiske (f.eks. ved å bruke en annen skrifttype, rammer eller skygge). I tillegg skal en lett leselig tekst forklare i hvilke perioder beløpene angitt i tabellen kan variere, og hvorfor.

Avsnitt «8. Ytterligere forpliktelser»

- 1) Kredittgiveren skal i dette avsnitt vise til forpliktelser som for eksempel forpliktelsen til å forsikre den faste eiendommen, tegne livsforsikring, innbetale lønn til en konto hos kredittgiveren eller kjøpe en annen vare eller tjeneste. For hver forpliktelse skal kredittgiveren angi overfor hvem og av hvem forpliktelsen må oppfylles.
- 2) Kredittgiveren skal angi forpliktelsens varighet, f.eks. til kredittavtalen utløper. Kredittgiveren skal for hver forpliktelse angi hver enkelt kostnad som forbrukeren skal betale, og som ikke inngår i den effektive årlige renten.
- 3) Kredittgiveren skal opplyse om det er obligatorisk for forbrukeren å kjøpe tilleggstjenester for å få kreditten på de angitte vilkårene, og i så fall om forbrukeren er forpliktet til å kjøpe dem fra kredittgiverens foretrukne tilbydere, eller om de kan kjøpes fra en tilbyder som forbrukeren velger selv. Dersom en slik mulighet er betinget av at tilleggstjenestene oppfyller visse minstekrav til egenskaper, skal disse egenskapene beskrives i dette avsnitt.

Dersom kredittavtalen inngår i en pakke med andre produkter, skal kredittgiveren opplyse om hovedtrekkene ved de andre produktene og tydelig opplyse om forbrukeren har rett til å si opp kredittavtalen eller produktene i pakken enkeltvis, vilkårene for og følgene av å gjøre dette og, dersom det er relevant, mulige konsekvenser av å si opp de tilleggstjenestene som kreves i forbindelse med kredittavtalen.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Avsnitt «9. Førtidig tilbakebetaling»

- 1) Kredittgiveren skal angi på hvilke vilkår forbrukeren helt eller delvis kan tilbakebetale kreditten før tiden.
- 2) I avsnittet om innløsningsgebyrer skal kredittgiveren gjøre forbrukeren oppmerksom på et eventuelt innløsningsgebyr eller andre kostnader som skal betales ved førtidig tilbakebetaling for å godtgjøre kredittgiveren, og om mulig angi beløp. I tilfeller der godtgjøringsbeløpet vil avhenge av ulike faktorer, for eksempel det tilbakebetalte beløpet eller gjeldende rentesats på tidspunktet for den førtidige tilbakebetalingen, skal kredittgiveren angi hvordan godtgjøringen vil bli beregnet, og opplyse om hva det høyeste beløpet for gebyret kan bli, eller, dersom dette ikke er mulig, gi et eksempel som viser forbrukeren hvordan godtgjøringen varierer i forskjellige tilfeller.

Avsnitt «10. Fleksible funksjoner»

- 1) Dersom det er relevant, skal kredittgiveren redegjøre for muligheten til og vilkårene for å overføre kreditten til en annen kredittgiver eller fast eiendom.
- 2) (Eventuelt) Ytterligere funksjoner: Dersom produktet inneholder én eller flere av funksjonene oppført i nr. 5, skal dette avsnitt angi disse funksjonene og gi en kort beskrivelse av følgende: under hvilke omstendigheter forbrukeren kan bruke funksjonen, eventuelle vilkår knyttet til funksjonen, hvorvidt det at funksjonen inngår i en kreditt som er sikret med pant eller tilsvarende sikkerhet, innebærer at forbrukeren mister en eventuell lovfestet eller annen form for beskyttelse som vanligvis forbindes med funksjonen, og hvilket foretak som leverer funksjonen (dersom det ikke er kredittgiveren).
- 3) Dersom funksjonen omfatter ytterligere kreditt, skal følgende forklares for forbrukeren i dette avsnitt: det samlede kredittbeløpet (herunder kreditten som er sikret med pant eller tilsvarende sikkerhet), hvorvidt den ytterligere kreditten er sikret eller ikke, de relevante lånerentene og om den er regulert eller ikke. Slike ytterligere kredittbeløp skal enten inngå i den opprinnelige kredittverdighetsvurderingen eller, dersom de ikke gjør det, skal det i dette avsnitt tydelig framgå at tilgangen til det ytterligere beløpet er avhengig av en nærmere vurdering av forbrukerens evne til å tilbakebetale.

- 4) Dersom funksjonen omfatter en spareordning, skal den relevante rentesatsen forklares.
- 5) De mulige ytterligere funksjonene omfatter «overbetaling/underbetaling» [betaling av mer eller mindre enn det som vanligvis kreves i amortiseringsstrukturen], «betalingspauser» [periode der forbrukeren ikke er forpliktet til å foreta betalinger], «gjenlån» [muligheten for at forbrukeren på nytt kan låne midler som allerede er utnyttet og tilbakebetalt], «ytterligere lån som kan opptas uten ytterligere godkjenning», «ytterligere opptak av sikret eller usikret lån» [i samsvar med nr. 3 ovenfor], «kredittkort», «tilknyttet foliokonto» og «tilknyttet sparekonto».
- 6) Kredittgiveren kan angi andre funksjoner som denne tilbyr som del av kredittavtalen, og som ikke er nevnt i tidligere avsnitt.

Avsnitt «11. Låntakerens øvrige rettigheter»

- 1) Kredittgiveren skal angi hvilke rettigheter, f.eks. angrerett eller betenkningstid og eventuelt øvrige rettigheter som f.eks. overførbarhet (herunder inntreden i rettigheter), som finnes, presisere hvilke vilkår som disse rettighetene er underlagt, hvilken framgangsmåte forbrukeren må følge for å kunne utøve disse rettighetene, blant annet hvilken adresse melding om utøvelse av angreretten skal sendes til, og (eventuelt) de tilhørende gebyrene.
- 2) Dersom forbrukeren har betenkningstid eller angrerett, skal dette tydelig angis.
- 3) Når transaksjonen tilbys ved fjernsalg, skal forbrukeren i samsvar med artikkel 3 i direktiv 2002/65/EF opplyses om hvorvidt det foreligger en angrerett eller ikke.

Avsnitt «12. Klager»

- 1) I dette avsnitt skal det gis opplysninger om det interne kontaktpunktet [navn på relevant avdeling] og hvordan det kan kontaktes for å inngi klage [geografisk adresse] eller [telefonnummer] eller [kontaktperson:] [kontaktopplysninger] og en lenke til prosedyren for klagebehandling på den relevante siden på et nettsted eller en lignende informasjonskilde.
- 2) Navnet på det relevante eksterne organet for utenrettslig klagebehandling og tvisteløsning skal angis, og dersom anvendelse av den interne prosedyren for klagebehandling er en forutsetning for å få tilgang til nevnte organ, skal dette angis ved hjelp av formuleringen i del A.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 3) Når det gjelder kredittavtaler med en forbruker som er bosatt i en annen medlemsstat, skal kredittgiveren vise til FIN-NET (http://ec.europa.eu/internal_market/fin-net/).

Avsnitt «13. Manglende oppfyllelse av forpliktelsene som er knyttet til kreditten: konsekvenser for låntakeren»

- 1) Dersom manglende oppfyllelse av forbrukerens forpliktelser i forbindelse med kreditten kan ha økonomiske virkninger eller rettsvirkninger for forbrukeren, skal kredittgiveren i dette avsnitt beskrive de viktigste ulike tilfellene (f.eks. forsinket betaling / mislighold, manglende oppfyllelse av forpliktelsene fastsatt i avsnitt 8 «Ytterligere forpliktelser») og angi hvor ytterligere opplysninger kan innhentes.
- 2) For hvert av disse tilfellene skal kredittgiveren på en tydelig og lett forståelig måte beskrive de sanksjonene eller konsekvensene de kan medføre. Opplysninger om alvorlige konsekvenser skal framheves.
- 3) Dersom den faste eiendommen som stilles som sikkerhet for kreditten, kan gis tilbake eller overdras til kredittgiveren hvis forbrukeren ikke oppfylder sine forpliktelser, skal dette

avsnitt inneholde en erklæring der dette angis ved hjelp av formuleringen i del A.

Avsnitt «14. Tilleggsopplysninger»

- 1) Ved fjernsalg skal dette avsnitt inneholde eventuelle klausuler om lovgivning som får anvendelse på kredittavtalen, eller vedkommende domstol.
- 2) Dersom kredittgiveren i avtalens løpetid har til hensikt å kommunisere med forbrukeren på et annet språk enn språket i ESIS, skal det opplyses om dette og om språket som vil bli brukt i kommunikasjonen. Dette berører ikke artikkel 3 nr. 1 punkt 3 bokstav g) i direktiv 2002/65/EF.
- 3) Kredittgiveren eller kredittformidleren skal opplyse om forbrukerens rett til å få eller bli tilbudt, alt etter hva som er relevant, en kopi av utkastet til kredittavtale, i det minste etter at det er gitt et tilbud som er bindende for kredittgiveren.

Avsnitt «15. Tilsynsmyndighet»

- 1) Vedkommende myndigheter som har ansvar for tilsynet før låneavtalen inngås, skal angis.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Undervedlegg 3

Vedlegg III

Minstekrav til kunnskap og kompetanse

1. Minstekravene til kunnskap og kompetanse for kredittgiveres, kredittformidlers og utpekte representanters personale nevnt i artikkel 9 og for personer som deltar i ledelsen til kredittformidlere eller utpekte representanter nevnt i artikkel 29 nr. 2 bokstav c) og artikkel 31 nr. 2, skal minst omfatte
  - a) tilstrekkelig kunnskap om kredittprodukter som omfattes av artikkel 3, og om de tilleggstjenestene som vanligvis tilbys sammen med dem,
  - b) tilstrekkelig kunnskap om lovgivningen som gjelder kredittavtaler for forbrukere, særlig forbrukervern,
  - c) tilstrekkelig kunnskap om og forståelse av prosessen ved kjøp av fast eiendom,
  - d) tilstrekkelig kunnskap om vurdering av sikkerhetsstillelse,
  - e) tilstrekkelig kunnskap om hvordan matrikler organiseres og fungerer,
  - f) tilstrekkelig kunnskap om markedet i den berørte medlemsstat,
  - g) tilstrekkelig kunnskap om forretningsmessige standarder,

- h) tilstrekkelig kunnskap om prosessen i forbindelse med vurdering av forbrukerens kredittverdighet, eller eventuelt kompetanse til å vurdere forbrukerens kredittverdighet,
- i) egnet finansiell og økonomisk kompetanse.

2. Når de fastsetter minstekrav til kunnskap og kompetanse, kan medlemsstatene skille mellom nivåer for og typer av krav som skal gjelde for kredittgiverens personale, kredittformidlers personale eller utpekte representanter og ledelsen til kredittformidlere eller utpekte representanter.
3. Medlemsstatene skal fastsette et tilstrekkelig kunnskaps- og kompetansenivå på grunnlag av
  - a) faglige kvalifikasjoner, f.eks. diplomer, grader, opplæring, kompetanseprøver, eller
  - b) yrkeserfaring, som kan defineres som et minste antall år med arbeid på områder knyttet til frambringelse, distribusjon eller formidling av kredittprodukter.

Etter 21. mars 2019 skal fastsettelsen av et tilstrekkelig kunnskaps- og kompetansenivå ikke utelukkende baseres på metodene oppført i første ledd bokstav b).

Vedlegg 6

Delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014 av 19. september 2014 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU med hensyn til tekniske reguleringsstandarder for minstebeløpet som kredittformidlers yrkesansvarsforsikring eller tilsvarende garanti skal dekke⁽¹⁾

EUROPAKOMMISJONEN HAR –

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte,

under henvisning til europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål og om endring av direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010, særlig artikkel 29 nr. 2 bokstav a) annet ledd, og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) I henhold til artikkel 29 nr. 2 bokstav a) i direktiv 2014/17/EU skal kredittformidlere ha en yrkesansvarsforsikring som dekker det geografiske området der de tilbyr sine tjenester, eller en annen tilsvarende garanti mot erstatningsansvar som følge av yrkesmessig uaktsomhet.
- 2) Mens kravet om at kredittformidlere i pantelånssektoren skal ha yrkesansvarsforsikring eller en tilsvarende garanti, er et nytt reguleringskrav på EU-plan, finnes dette kravet allerede på nasjonalt plan i visse medlemsstater. De juridiksjonene i Unionen som har erfaring med krav om yrkesansvarsforsikring, har de største markedsandelene av pantelån gjennom kredittformidlere, en mangeårig høy grad av markedsgjennomtrengning fra kredittformidlers side og følgelig også en mer spesifikk tilnærming til regulering av denne sektoren. EU-

regler for minstebeløpet for yrkesansvarsforsikring eller tilsvarende garanti bør derfor bygge på disse juridiksjonenes erfaringer når det skal fastsettes hvilken metode som er mest hensiktsmessig for å beregne dette minstebeløpet.

- 3) Denne metoden vil være egnet for Unionen som helhet, herunder for juridiksjoner med mindre pantelånsmarkeder. Grunnen til dette er at krav mot kredittformidlere ikke er knyttet til det underliggende pantelånsbeløpet, som kan variere sterkt fra en medlemstat til en annen, men er basert på yrkesmessig uaktsomhet, der skaden som følger, varierer mye mindre.
- 4) I henhold til artikkel 29 nr. 2 bokstav a) tredje ledd i direktiv 2014/17/EU skal minstebeløpet for yrkesansvarsforsikringen eller den tilsvarende garantien gjennomgå regelmessig. Det kan derfor tenkes at det i framtiden vil være andre muligheter eller metoder som er bedre egnet til å fastslå omfanget av disse forpliktelsene for kredittformidlere, særlig etter hvert som det samles inn flere historiske data og høstes mer erfaring gjennom tilsyn med hvordan yrkesansvarsforsikringen fungerer.
- 5) For entydig å fastsette minstebeløpet for yrkesansvarsforsikringen eller den tilsvarende garantien og sikre en mer harmonisert tilnærming i hele Unionen bør dette minstebeløpet spesifiseres per krav og per år. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/92/EF⁽²⁾ inneholder et krav om et minstebeløp per år og per krav for yrkesansvarsforsikringen eller den tilsvarende garantien. De fleste forsikringsfor-

¹ Denne unionsrettsakten, kunngjort i EUT L 305 av 24.10.2014, s. 1, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 130/2019 av 8. mai 2019 om endring av EØS-avtalens vedlegg XIX (Forbrukervern), ennå ikke kunngjort.

² Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/92/EF av 9. desember 2002 om forsikringsformidling (EFT L 9 av 15.1.2003, s. 3).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

midlere og deres forsikringsgivere er dermed fortrolige med denne tilnæringsmåten, og det er derfor hensiktsmessig å innføre et lignende system for kredittformidlere. De fleste medlemsstatene der den nasjonale lovgivningen inneholder krav om at kredittformidlere skal ha yrkesansvarsforsikring, anvender dessuten en slik tilnæringsmåte. Derfor bør reglene for yrkesansvarsforsikring for kredittformidlere også inneholde et slikt skille mellom beløp per år og beløp per krav.

- 6) Denne forordning bygger på utkastet til tekniske reguleringsstandarder som Den europeiske banktilsynsmyndighet har framlagt for Kommisjonen.
- 7) Den europeiske banktilsynsmyndighet har holdt åpne offentlige høringer om utkastet til tekniske reguleringsstandarder som ligger til grunn for denne forordning, analysert de mulige tilknyttede kostnadene og fordelene samt innhentet uttalelse fra interessentgruppen for bankvirksomhet opprettet i samsvar med artikkel 37 i europaparlaments og rådsforordning (EU) nr. 1093/2010³.

VEDTATT DENNE FORORDNING:

Artikkel 1

Minstebeløpet for den yrkesansvarsforsikringen eller den tilsvarende garantien som kredittformidlere skal ha, som nevnt i artikkel 29 nr. 2 bokstav a) første ledd i direktiv 2014/17/EU, skal være

Artikkel 2

Denne forordning trer i kraft den 20. dagen etter at den er kunngjort i Den europeiske unions tidende.

Denne forordning er bindende i alle deler og kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

Utferdiget i Brussel 19. september 2014.

For Kommisjonen

José Manuel BARROSO

President

---

³ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1093/2010 av 24. november 2010 om opprettelse av en europeisk tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet), om endring av beslutning nr. 716/2009/EF og om oppheving av kommisjonsbeslutning 2009/78/EF (EUT L 331 av 15.12.2010, s. 12).

Vedlegg 7

EØS-komiteens beslutning nr. 125/2019 av 8. mai 2019 om endring av EØS-avtalens vedlegg IX (Finansielle tjenester) og vedlegg XIX (Forbrukervern)

EØS-KOMITEEN HAR –
under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, heretter kalt EØSavtalen, særlig artikkel 98,
og på følgende bakgrunn:

- 1) Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål og om endring av direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010¹, rettet ved EUT L 246 av 23.9.2015, s. 11, skal innlemmes i EØS-avtalen.
- 2) EØS-avtalens vedlegg IX og XIX bør derfor endres –

TRUFFET DENNE BESLUTNING:

Artikkel 1

I EØS-avtalens vedlegg IX gjøres følgende endringer:

1. I nr. 31g (europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1093/2010) skal nytt strekpunkt lyde:
«**32014 L 0017**: Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 (EUT L 60 av 28.2.2014, s. 34), rettet ved EUT L 246 av 23.9.2015, s. 11.»
2. Etter nr. 31i (europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1095/2010) tilføyes følgende:
«31j. **32014 L 0017**: Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål og om endring av direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 (EUT L 60 av 28.2.2014, s. 34), rettet ved EUT L 246 av 23.9.2015, s. 11.

Direktivets bestemmelser skal for denne avtales formål gjelde med følgende tilpasning:

- a) Uten at det berører bestemmelsene i EØS-avtalens protokoll 1, og dersom ikke annet er fastsatt i avtalen, skal betydningen av ordene 'medlemsstat(er)' og 'vedkommende myndigheter' også omfatte, i tillegg til den betydning de har i direktivet, henholdsvis EFTA-statene og deres vedkommende myndigheter.
- b) I artikkel 5 nr. 3 bokstav b) skal ordene 'eller, dersom det er relevant, EFTAs overvåkingsorgan' tilføyes etter ordene 'Den europeiske tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet) (EBA)'.
- c) I artikkel 12 nr. 3 og 27 nr. 3, når det gjelder EFTA-statene, skal ordene '20. mars 2014' forstås som 'ikrafttredelsesdatoen for EØS-komiteens beslutning nr. 125/2019 av 8. mai 2019.'
- d) I artikkel 14 nr. 5, når det gjelder EFTA-statene, skal ordene '20. mars 2014' forstås som 'ikrafttredelsesdatoen for EØS-komiteens beslutning nr. 125/2019 av 8. mai 2019', og ordene 'fram til 21. mars 2019' skal forstås som 'fem år fram i tid'.
- e) I artikkel 26 nr. 2 skal nytt ledd lyde:
'Liechtenstein er unntatt fra den statistiske overvåkingen som er fastsatt i artikkel 26 nr. 2.'
- f) I artikkel 34 nr. 2 femte ledd og nr. 4 bokstav b) skal ordene 'kan EBA handle' erstattes med ordene 'kan EBA eller, dersom det er relevant, EFTAs overvåkingsorgan handle'.
- g) I artikkel 37 skal ordene 'kan EBA handle i samsvar med den myndighet den er gitt i henhold til nevnte artikkel, og en bindende beslutning som treffes av EBA' erstattes med ordene 'kan EBA eller, dersom det er relevant, EFTAs overvåkingsorgan, handle i samsvar med den myndighet den er gitt i henhold til nevnte artikkel, og en bindende beslutning som treffes av EBA eller, der-

¹ EUT L 60 av 28.2.2014, s. 34.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

som det er relevant, EFTAs overvåkingsorgan'.

- h) I artikkel 43, når det gjelder EFTA-statene, skal ordene '21. mars 2016' og '20. mars 2014' forstås som 'ikrafttredelsesdatoen for EØS-komiteens beslutning nr. 125/2019 av 8. mai 2019' og ordene '21. mars 2017' skal forstås som 'ett år etter ikrafttredelsesdatoen for EØS-komiteens beslutning nr. 125/2019 av 8. mai 2019'.»

Artikkel 2

I EØS-avtalens vedlegg XIX nr. 7h (europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/48/EF) skal nytt strekpunkt lyde:

«– **32014 L 0017**: Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 (EUT L 60 av 28.2.2014, s. 34), rettet ved EUT L 246 av 23.9.2015, s. 11.»

Artikkel 3

Teksten til direktiv 2014/17/EU, rettet ved EUT L 246 av 23.9.2015, s. 11, på islandsk og norsk, som

skal kunngjøres i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende, skal gis gyldighet.

Artikkel 4

Denne beslutning trer i kraft 1. juni 2019, forutsatt at alle meddelelser etter EØS-avtalens artikkel 103 nr. 1 er inngitt ⁽²⁾.

Artikkel 5

Denne beslutning skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*.

Utferdiget i Brussel, 8. mai 2019.

For EØS-komiteen
Claude Maerten
Formann

² Forfatningsrettslige krav angitt.

Vedlegg 8

EØS-Komiteens beslutning nr. 130/2019 om innlemming i EØS-avtalen av Delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

EØS-KOMITEEN HAR –
under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, heretter kalt EØS-avtalen, særlig artikkel 98, og på følgende bakgrunn:

- 1) Delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014 av 19. september 2014 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU med hensyn til tekniske reguleringsstandarder for minstebeløpet som kredittformidlers yrkesansvarsforsikring eller tilsvarende garanti skal dekke¹ skal innlemmes i EØS-avtalen.
- 2) EØS-avtalens vedlegg XIX bør derfor endres – og på følgende bakgrunn: –

TRUFFET DENNE BESLUTNING:

Artikkel 1

I EØS-avtalens vedlegg XIX, etter nr. 7h (europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/48/EF), skal nytt nr. 7ha lyde:

«7ha. **32014R1125**: Delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014 av 19. september 2014 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU med hensyn til tekniske reguleringsstandarder for minstebeløpet som kreditt-

formidlers yrkesansvarsforsikring eller tilsvarende garanti skal dekke.»

Artikkel 2

Teksten til delegert forordning (EU) nr. 1125/2014 på islandsk og norsk, som skal kunngjøres i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende, skal gis gyldighet.

Artikkel 3

Denne beslutning trer i kraft 1. juni 2019, forutsatt at alle meddelelser etter EØS-avtalens artikkel 103 nr. 1 er inngitt,² eller på den dag EØS-komiteens beslutning nr. 125/2019 av 8. mai 2019 trer i kraft, alt etter hva som inntreffer sist.

Artikkel 4

Denne beslutning skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende.).

Utferdiget i Brussel, 8. mai 2019.

For EØS-komiteen

Claude Maerten

Formann

¹ EUT L 305 av 24.10.2014, s. 1.

² Forfatningsrettslige krav angitt.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Vedlegg 9

Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/2366 av 25. november 2015 om betalingstjenester i det indre marked, om endring av direktiv 2002/65/EF, 2009/110/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 og om oppheving av direktiv 2007/64/EF

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR –

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, særlig artikkel 114,

under henvisning til forslag fra Europakommisjonen, etter oversending av utkast til regelverksakt til de nasjonale parlamentene,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske sentralbank⁽¹⁾,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité⁽²⁾,

etter den ordinære regelverksprosessen⁽³⁾

og ut fra følgende betraktninger:

- 1) I de senere årene er det gjort betydelige framskritt med å integrere massebetalinger i Unionen, særlig gjennom vedtakelsen av unionsrettsakter om betalinger, særlig europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/64/EF⁽⁴⁾, europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 924/2009⁽⁵⁾, europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/110/EF⁽⁶⁾ og europaparla-

ments- og rådsforordning (EU) nr. 260/2012⁽⁷⁾. Ved europaparlaments- og råsdirektiv 2011/83/EU⁽⁸⁾ ble dessuten den rettslige rammen for betalingstjenester supplert ved å fastsette en øvre grense for forhandlerens mulighet til å kreve tilleggsgebyrer av sine kunder for bruk av et gitt betalingsmiddel.

- 2) Unionens reviderte regelverk om betalingstjenester utfylles av europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/751⁽⁹⁾. Nevnte forordning innfører særlig regler for innkreving av formidlingsgebyrer for kortbaserte transaksjoner og har som mål å ytterligere påskynde oppnåelsen av et effektivt integrert marked for kortbaserte betalinger.
- 3) Direktiv 2007/64/EF ble vedtatt i desember 2007 på grunnlag av et forslag fra Kommisjonen i desember 2005. Siden da har markedet for massebetalinger opplevd en vesentlig teknisk utvikling, med rask vekst i antallet elektroniske betalinger og mobilbetalinger og framvekst av nye typer betalingstjenester på

⁶ Europaparlaments- og råsdirektiv 2009/110/EF av 16. september 2009 om adgang til å starte og utøve virksomhet som e-pengeforetak og om tilsyn med slik virksomhet, om endring av direktiv 2005/60/EF og 2006/48/EF og om oppheving av direktiv 2000/46/EF (EUT L 267 av 10.10.2009, s. 7).

⁷ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 260/2012 av 14. mars 2012 om tekniske og forretningsmessige krav til kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro, og om endring av forordning (EF) nr. 924/2009 (EUT L 94 av 30.3.2012, s. 22).

⁸ Europaparlaments- og råsdirektiv 2011/83/EU av 25. oktober 2011 om forbrukerrettigheter, om endring av råsdirektiv 93/13/EØF og europaparlaments- og råsdirektiv 1999/44/EF og om oppheving av råsdirektiv 85/577/EØF og europaparlaments- og råsdirektiv 97/7/EF (EUT L 304 av 22.11.2011, s. 64).

⁹ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 2015/751 av 29. april 2015 om formidlingsgebyrer for kortbaserte transaksjoner (EUT L 123 av 19.5.2015, s. 1).

¹ EUT C 224 av 15.7.2014, s. 1.

² EUT C 170 av 5.6.2014, s. 78.

³ Europaparlamentets holdning av 8. oktober 2015 (ennå ikke offentliggjort i EUT) og rådsbeslutning av 16. november 2015.

⁴ Europaparlaments- og råsdirektiv 2007/64/EF av 13. november 2007 om betalingstjenester i det indre marked og om endring av direktiv 97/7/EF, 2002/65/EF, 2005/60/EF og 2006/48/EF samt oppheving av direktiv 97/5/EF (EUT L 319 av 5.12.2007, s. 1).

⁵ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 924/2009 av 16. september 2009 om betalinger på tvers av landegrensene i Fellesskapet og oppheving av forordning (EF) nr. 2560/2001 (EUT L 266 av 9.10.2009, s. 11).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- markedet, som utfordrer gjeldende regelverk.
- 4) Gjennomgåelsen av Unionens regelverk om betalingstjenester, og særlig analysen av virkningen av direktiv 2007/64/EF og samrådet om Kommisjonens grønnbok av 11. januar 2012 med tittelen «Mot et integrert europeisk marked for kort-, internett- og mobilbetalinger», har vist at utviklingen har medført betydelige rettslige utfordringer. Store deler av betalingsmarkedet, særlig kort-, internett- og mobilbetalinger, er imidlertid fortsatt oppdelt etter nasjonale grenser. Mange innovative betalingsprodukter og -tjenester omfattes ikke i det hele tatt eller bare delvis av virkeområdet for direktiv 2007/64/EF. I visse tilfeller har dessuten virkeområdet for direktiv 2007/64/EF, og særlig unntakene som er fastsatt der, som unntaket for visse betalingsrelaterte aktiviteter, vist seg å være for tvetydige, for allmenne eller rett og slett foreldet, markedsutviklingen tatt i betraktning. Dette har medført rettslig usikkerhet, potensielle sikkerhetsrisikoer i betalingskjeden og manglende forbrukervern på visse områder. Det har vist seg vanskelig for betalingstjenesteytere å lansere nyskapende og sikre digitale betalingstjenester som er enkle å bruke, og tilby forbrukere og forhandlere effektive, brukervennlige og sikre betalingsmetoder i Unionen. På dette området er det et stort positivt potensial som det er viktig å undersøke mer konsekvent.
  - 5) Fortsatt utvikling av et integrert indre marked for sikker elektronisk betaling er avgjørende for å støtte veksten i Unionens økonomi og sikre valgfrihet og åpenhet i betalingstjenestene for forbrukere, forretningsdrivende og selskaper slik at de kan dra full nytte av det indre marked.
  - 6) Det bør fastsettes regler for å fylle hullene i regelverket og samtidig sikre større juridisk klarhet og ensartet anvendelse av regelverket i hele Unionen. Likeverdige driftsvilkår bør sikres for eksisterende og nye deltakere på markedet, som legger til rette for at nye betalingsmidler kan rekke ut til et bredere marked, og som sikrer et høyt nivå for forbrukervern ved bruk av disse betalingstjenestene i hele Unionen. Dette bør skape effektivitetsgevinster i hele betalingssystemet og føre til flere valgmuligheter og mer åpenhet om betalingstjenestene samtidig som forbrukernes tillit til det harmoniserte betalingsmarkedet styrkes.
  - 7) I de senere år har sikkerhetsrisikoene knyttet til elektroniske betalinger økt. Dette skyldes den økende tekniske kompleksitet ved elektroniske betalinger, det stadig økende antallet elektroniske betalinger i verden og utviklingen av nye typer betalingstjenester. Sikre betalingstjenester er en avgjørende forutsetning for et velfungerende marked for betalingstjenester. Brukerne av betalingstjenester bør derfor være godt beskyttet mot slike risikoer. Betalingstjenester er avgjørende for grunnleggende økonomiske og sosiale aktiviteters virkemåte.
  - 8) Bestemmelsene i dette direktiv om åpenhets- og opplysningskrav for betalingstjenesteytere og om rettigheter og plikter i forbindelse med yting og bruk av betalingstjenester bør også gjelde eventuelle transaksjoner der en av betalingstjenesteyterne er etablert utenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS), for å unngå ulike tilnærminger mellom medlemsstatene til skade for forbrukerne. Dersom det er relevant, bør de nevnte bestemmelser utvides til også å omfatte transaksjoner i alle offisielle valutaer mellom betalingstjenesteytere som er etablert i EØS-området.
  - 9) Pengeoverføring er en enkel betalingstjeneste som vanligvis er basert på kontanter som leveres av en betaler til en betalingstjenesteyter som sender det tilsvarende beløpet, for eksempel via et kommunikasjonsnett, til en betalingsmottaker eller til en annen betalingstjenesteyter som opptre på vegne av betalingsmottakeren. I noen medlemsstater yter supermarkeder, forretningsdrivende og andre forhandlere en tilsvarende tjeneste til allmennheten for betaling av regninger fra offentlige tjenesteleverandører og andre vanlige husholdningsregninger. Disse regningsbetalingsstjenestene bør behandles som pengeoverføring, med mindre vedkommende myndigheter anser at aktiviteten faller inn under en annen betalingstjeneste.
  - 10) Ved dette direktiv innføres en nøytral definisjon av innløsning av betalingstransaksjoner med sikte på å fange opp ikke bare de tradisjonelle innløsningsmodellene som er strukturert rundt bruken av betalingskort, men også andre forretningsmodeller, herunder modeller der mer enn én innløser er involvert. Dette bør sikre at de forretningsdrivende får det samme vern, uten hensyn til hvilket betalingsinstrument som brukes, der aktiviteten er den samme som innløsning av

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

korttransaksjoner. Tekniske tjenester som ytes til betalingstjenesteytere, for eksempel ren behandling og lagring av data eller drift av terminaler, bør ikke anses å innebære innløsning. Noen innløsningsmodeller innbefatter for øvrig ikke at innløseren foretar en faktisk pengeoverføring til betalingsmottakeren ettersom partene kan avtale andre former for oppgjør.

- 11) Unntaket fra virkeområdet for direktiv 2007/64/EF for betalingstransaksjoner gjennom en handelsagent på vegne av betaleren eller betalingsmottakeren anvendes svært forskjellig i de ulike medlemsstatene. Visse medlemsstater tillater at unntaket anvendes på e-handelsplattformer som opptre som formidlere på vegne av både kjøpere og selgere, uten at de har noe virkelig rom for å forhandle om eller slutføre salget eller kjøpet av varer eller tjenester. En slik anvendelse av unntaket går ut over det tilsiktede virkeområdet fastsatt i nevnte direktiv, og har potensial til å øke risikoen for forbrukerne ettersom nevnte leverandører fortsatt ikke er omfattet av regelverket. Ulik anvendelse av regelverket bidrar også til å vri konkurransen på betalingsmarkedet. For å håndtere disse problemene bør unntaket derfor få anvendelse når agentene opptre bare på vegne av betaleren eller bare på vegne av betalingsmottakeren, uten hensyn til om de er i besittelse av kundemidler eller ikke. Når agentene handler på vegne av både betaler og betalingsmottaker (som visse e-handelsplattformer), bør de unntas bare dersom de ikke på noe tidspunkt kommer i besittelse av eller får kontroll over kundemidler.
- 12) Dette direktiv bør ikke få anvendelse på virksomhet i verditransportselskaper eller konthåndteringsselskaper dersom virksomheten begrenser seg til fysisk transport av sedler og mynter.
- 13) Tilbakemeldinger fra markedet viser at de betalingsaktiviteter som omfattes av unntaket for begrensede nettverk, ofte står for betydelige betalingsvolumer og verdier og tilbyr forbrukere flere hundre eller tusen ulike produkter og tjenester. Dette er i strid med formålet med unntaket for begrensede nettverk i henhold til direktiv 2007/64/EF og innebærer økt risiko og ikke noe rettslig vern for brukerne av betalingstjenestene, særlig forbrukerne, samt klare ulemper for regulerte markedsdeltakere. For å bidra til å begrense disse risikoene bør det ikke være

mulig å bruke samme instrument for å utføre betalingstransaksjoner for å kjøpe varer og tjenester i mer enn ett begrenset nettverk eller for å kjøpe et ubegrenset utvalg av varer og tjenester. Et betalingsinstrument bør anses som brukt i et slikt begrenset nettverk dersom det bare kan brukes i følgende situasjoner: for det første ved kjøp av varer og tjenester hos en bestemt forhandler eller en bestemt butikkjede der de berørte foretak er direkte forbundet med hverandre gjennom en forretningsavtale som for eksempel foreskriver bruk av et felles varemerke, og dette varemerket brukes på utsalgsstedene og vises om mulig på betalingsinstrumentet som kan brukes der, for det andre ved kjøp av et svært begrenset utvalg av varer eller tjenester, som der bruksområdet er effektivt avgrenset til et gitt antall funksjonelt forbundne varer eller tjenester, uavhengig av utsalgsstedets geografiske beliggenhet, og for det tredje, dersom betalingsinstrumentet er regulert av en nasjonal eller regional offentlig myndighet for særlige samfunnsmessige eller skattemessige formål med henblikk på innkjøp av bestemte varer eller tjenester.

- 14) Betalingsinstrumenter som kommer inn under unntaket for begrensede nettverk, kan omfatte kundekort, drivstoffkort, medlemskort, kollektivtransportkort, parkeringskort, matkuponger eller tjenestekuponger, som noen ganger kan være omfattet av særskilte skattemessige eller arbeidsrettslige bestemmelser som er utformet for å fremme bruken av slike instrumenter for å oppfylle målene fastsatt i sosiallovgivningen. Dersom et slikt betalingsinstrument for et særskilt formål utvikler seg til et betalingsinstrument for generelle formål, bør unntaket fra dette direktivs virkeområde ikke lenger få anvendelse. Instrumenter som kan brukes til kjøp i butikker oppført på en liste, bør ikke unntas fra dette direktivs virkeområde ettersom slike instrumenter vanligvis er utformet for et nettverk av tjenesteytere som stadig vokser. Unntaket for begrensede nettverk bør få anvendelse i kombinasjon med forpliktelsen for potensielle betalingstjenesteytere til å melde aktiviteter som omfattes av direktivets virkeområde.
- 15) Direktiv 2007/64/EF utelukker fra sitt virkeområde visse betalingstransaksjoner som utføres ved hjelp av telekommunikasjons- eller IT-utstyr, der nettopperatøren ikke bare

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

opptrer som formidler av leveringen av digitale varer og tjenester gjennom det aktuelle utstyret, men også tilfører disse varene eller tjenestene en merverdi. Dette unntaket åpner særlig for såkalt operatørfakturering eller kjøp som faktureres direkte over telefonregningen, som startet med ringetoner og SMS-særtjenester, og som bidrar til utviklingen av nye forretningsmodeller som bygger på salg av digitalt innhold og talebaserte tjenester til lave beløp. Disse tjenestene omfatter underholdning, som nettbaserte samtalerom, nedlastinger av for eksempel video, musikk og spill, informasjon om vær, nyheter, sportsresultater, aksjekurser og nummeropplysning, til deltakelse i TV- og radiosendinger i form av for eksempel stemmegivning, konkurransebidrag eller tilbakemeldinger på direkten. Ut fra tilbakemeldinger fra markedet er det ingenting som tyder på at slike betalingstransaksjoner, som forbrukerne anser som pålitelige og praktiske ved betaling av lave beløp, har utviklet seg til en generell betalingsformidlingstjeneste. Som følge av den tvetydige ordlyden i det aktuelle unntaket har det imidlertid blitt gjennomført forskjellig i medlemsstatene, noe som har ført til manglende rettssikkerhet for operatører og forbrukere og gjort at betalingsformidlingstjenestene iblant har kunnet påberope seg ubegrenset unntak fra virkeområdet for direktiv 2007/64/EF. Følgelig bør vilkårene for anvendelse av unntaket for disse tjenesteyterne klargjøres og innskrenkes ved å angi hvilke typer betalingstransaksjoner unntaket gjelder.

- 16) Unntaket som er knyttet til visse betalingstransaksjoner som utføres ved hjelp av telekommunikasjons- eller IT-utstyr, bør fokusere særlig på mikrobetalinger for digitalt innhold og talebaserte tjenester. Det bør innføres en klar henvisning til betalingstransaksjoner ved kjøp av elektroniske billetter for å ta hensyn til utviklingen når det gjelder betalinger, særlig der kundene når som helst og uten hensyn til hvor de befinner seg, kan bestille, betale for, motta og validere elektroniske billetter med mobiltelefon eller andre enheter. Elektroniske billetter gjør det mulig og lettere å levere tjenester som forbrukerne ellers hadde måttet kjøpe i form av papirbilletter, og omfatter transport, underholdning, bilparkering og inntreden til arrangementer, men ikke fysiske varer. Dermed reduserer de produksjons- og distribusjonskostnadene

knyttet til tradisjonelle kanaler for utstedelse av papirbaserte billetter, og ved at de innebærer nye, enkle måter å kjøpe billetter på, økes brukervennligheten for kunden. For å lette byrden for foretak som samler inn gaver til veldedige formål, bør også betalingstransaksjoner i forbindelse med slike gaver være unntatt. Medlemsstatene bør i samsvar med nasjonal rett ha mulighet til å begrense unntaket for gaver som samles inn til fordel for registrerte veldedige organisasjoner. Unntaket bør generelt få anvendelse bare på tilfeller der betalingstransaksjonens verdi er under en angitt terskel slik at det klart er begrenset til betalinger med lav risikoprofil.

- 17) Det felles eurobetalingsområde (SEPA) har lagt til rette for opprettelsen i hele Unionen av «betalingsfabrikker» og «inkassofabrikker» slik at betalingstransaksjoner i et og samme konsern kan sentraliseres. I den forbindelse bør betalingstransaksjoner mellom et morforetak og dets datterforetak eller mellom datterforetak av samme morforetak som en betalingstjenesteyter som tilhører samme konsern, unntas fra dette direktivs virkeområde. Innsamling av betalingsordrer som et morforetak eller dets datterforetak gjør på vegne av konsernet med henblikk på videre overføring til en betalingstjenesteyter, bør for dette direktivs formål ikke anses som en betalingstjeneste.
- 18) Betalingstjenester som tilbys gjennom kontantautomater som er uavhengige av kontotilbydere, er unntatt fra virkeområdet til direktiv 2007/64/EF. Dette unntaket har ført til en framvekst av uavhengige kontantautomattjenester i mange medlemsstater, særlig i tynt befolkede områder. Å unnta denne raskt voksende delen av kontantautomatmarkedet fullstendig fra dette direktivs virkeområde, ville imidlertid kunne føre til forvirring om uttaksgebyrer. I grensekryssende situasjoner ville dette kunne føre til dobbelt gebyr ved at både kontotilbyderen og leverandøren av kontantautomaten krevde gebyr for samme uttak. For at kontantautomattjenestene skal opprettholdes, samtidig som det sikres klarhet med hensyn til uttaksgebyrer, bør unntaket opprettholdes, men samtidig må operatørene av kontantautomater oppfylle særskilte krav om gjennomsiktighet i henhold til dette direktiv. Videre bør gebyrene som operatører av kontantautomater tar, ikke berøre forordning (EF) nr. 924/2009.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 19) Tjenesteytere som har ønsket å bli omfattet av et unntak fra virkeområdet for direktiv 2007/64/EF, har ofte ikke rådført seg med myndighetene om hvorvidt deres aktiviteter omfattes av eller er unntatt fra nevnte direktiv, men har stolt på egne vurderinger. Dette har ført til at visse unntak ble ulikt anvendt i medlemsstatene. Det synes også som om en del betalingstjenesteytere har utnyttet enkelte unntak for å endre sin forretningsmodell slik at betalingsaktivitetene ikke skulle omfattes av nevnte direktivs virkeområde. Dette kan føre til økt risiko for brukerne av betalingstjenester og ulike vilkår for betalingstjenesteytere i det indre marked. Tjenesteyterne bør derfor være forpliktet til å melde de berørte aktiviteter til vedkommende myndigheter slik at vedkommende myndigheter kan vurdere om kravene fastsatt i de relevante bestemmelsene er oppfylt, og for å sikre at reglene tolkes på samme måte i hele det indre marked. Særlig bør det fastsettes en meldingsprosedyre for alle unntak på grunnlag av en terskel, for å sikre at de særlige kravene blir oppfylt.
- 20) Videre er det viktig å ta med et krav om at mulige betalingstjenesteytere skal underrette vedkommende myndigheter om de formene for virksomhet som de tilbyr innenfor rammen av et begrenset nettverk på grunnlag av kriteriene fastsatt i dette direktiv, dersom verdien av betalingstransaksjonene overskrider en viss terskel. Vedkommende myndigheter bør vurdere om de meldte aktivitetene kan anses som aktiviteter som utøves innenfor rammen av et begrenset nettverk.
- 21) Definisjonen av betalingstjenester bør være teknologisk nøytral og bør gi mulighet for utvikling av nye typer betalingstjenester, samtidig som det sikres likeverdige driftsvilkår for både eksisterende og nye betalings-tjenesteytere.
- 22) Dette direktiv bør følge framgangsmåten fastsatt i direktiv 2007/64/EF, som dekker alle typer elektroniske betalingstjenester. Det ville derfor heller ikke være hensiktsmessig å la de nye reglene få anvendelse på tjenester der overføring av midler fra betaleren til betalingsmottakeren, eller transport av disse, utføres utelukkende i sedler og mynter, eller der overføringen er basert på papirsjekker, vekslers i papirform, egenveksler eller andre instrumenter, kuponger i papirform eller kort trukket på en betalings-tjenesteyter eller på en annen part med sikte på å stille midler til rådighet for betalingsmottakeren.
- 23) Dette direktiv bør ikke få anvendelse på betalingstransaksjoner foretatt i kontanter, ettersom det allerede finnes et felles betalingsmarked for kontanter. Det bør heller ikke få anvendelse på betalingstransaksjoner basert på papirsjekker ettersom disse etter sin art ikke kan behandles like effektivt som andre betalingsmidler. God praksis på dette området bør imidlertid bygge på prinsippene i dette direktiv.
- 24) Det er nødvendig å spesifisere de kategoriene av betalingstjenesteytere som rettmessig kan yte betalingstjenester i Unionen, nemlig kredittinstitusjoner som fra brukere mottar innskudd som kan brukes til å finansiere betalingstransaksjoner, og som fortsatt bør omfattes av tilsynskravene fastsatt i europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/36/EU¹⁰), institusjoner for elektroniske penger som utsteder elektroniske penger som kan brukes til å finansiere betalingstransaksjoner, og som fortsatt bør omfattes av tilsynskravene fastsatt i direktiv 2009/110/EF, samt postgirokontorer som har rett til dette i henhold til nasjonal rett. Anvendelsen av denne rettslige rammen bør begrenses til tjenesteytere som yter betalingstjenester som fast yrkes- eller forretningsvirksomhet i samsvar med dette direktiv.
- 25) Dette direktiv fastsetter regler for gjennomføring av betalingstransaksjoner der midlene er elektroniske penger, som definert i direktiv 2009/110/EF. Dette direktiv fastsetter imidlertid ikke regler for utstedelse av elektroniske penger som fastsatt i direktiv 2009/110/EF. Betalingsinstitusjoner bør derfor ikke tillates å utstede elektroniske penger.
- 26) Ved direktiv 2007/64/EF ble det innført en tilsynsordning med en enkelt tillatelse for alle betalingstjenesteytere som ikke mottar innskudd eller utsteder elektroniske penger. For dette formål innførte direktiv 2007/64/EF en ny kategori av betalingstjenesteytere, nemlig «betalingsinstitusjoner», ved å fastsette at visse juridiske personer som faller utenfor de eksisterende kategoriene, på en rekke

¹⁰ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/36/EU av 26. juni 2013 om adgang til å utøve virksomhet som kredittinstitusjon og om tilsyn med kredittinstitusjoner og verdipapirforetak, om endring av direktiv 2002/87/EF og om oppheving av direktiv 2006/48/EF og 2006/49/EF (EUT L 176 av 27.6.2013, s. 338).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- strengere og omfattende vilkår kan få tillatelse til å yte betalingstjenester i Unionen. Dermed bør de samme vilkårene få anvendelse på slike tjenester i hele Unionen.
- 27) Siden direktiv 2007/64/EF ble vedtatt, har nye typer betalingstjenester kommet til, særlig på området internettbetalinger. Særlig har det vært en utvikling av betalingsinitieringstjenester innen e-handel. Disse betalingstjenestene spiller en rolle i e-handelsbetalinger ved at de oppretter en programvarebro mellom forhandlerens nettsted og nettbankplattformen til betalerens kontotilbyder for å initiere internettbetalinger på grunnlag av en kredittoverføring.
- 28) Videre har den teknologiske utviklingen medført at en rekke tilleggstjenester har kommet til i de senere år, for eksempel kontoopplysningstjenester. Disse tjenestene gir betalingstjenestebrukerne sammenfattede opplysninger på nettet om en eller flere betalingskontoer som de har opprettet hos en eller flere andre betalingstjenesteytere, og som de har tilgang til gjennom kontotilbyderens nettbaserte grensesnitt. Betalingstjenestebrukeren kan dermed når som helst umiddelbart få en samlet oversikt over sin finansielle stilling. Også disse tjenestene bør være omfattet av dette direktiv for å gi forbrukerne tilstrekkelig vern for deres betalinger og kontoopplysninger samt rettssikkerhet med hensyn til statusen for ytere av kontoopplysningstjenester.
- 29) Betalingsinitieringstjenester gjør det mulig for yteren av betalingsinitieringstjenesten å forsikre betalingsmottakeren om at betalingen er initiert, og derved oppfordre betalingsmottakeren til å frigi varen eller utføre tjenesten uten unødig opphold. Slike tjenester er en billig løsning for både forretningsdrivende og forbrukere og gir forbrukerne mulighet til å handle på nettet selv om de ikke har noe betalingskort. Ettersom betalingsinitieringstjenester foreløpig ikke er omfattet av direktiv 2007/64/EF, er de ikke nødvendigvis underlagt tilsyn av vedkommende myndighet og trenger ikke etterkomme direktiv 2007/64/EF. Dette medfører en rekke juridiske spørsmål, for eksempel spørsmål om forbrukervern, sikkerhet og erstatningsansvar, samt konkurranse- og personvernspørsmål, særlig når det gjelder vern av betalingstjenestebrukernes opplysninger i samsvar med Unionens regelverk om vern av personopplysninger. De nye reglene bør derfor løse disse problemene.
- 30) De personlige sikkerhetsopplysningene som betalingstjenestebrukeren eller yteren av betalingsinitieringstjenesten bruker for sikker kundeautentisering, utferdiges vanligvis av kontotilbyderne. Ytere av betalingsinitieringstjenester trenger ikke nødvendigvis inngå en avtale med kontotilbyderne, og uten hensyn til hvilken forretningsmodell yterne av betalingsinitieringstjenester bruker, bør kontotilbyderne gjøre det mulig for ytere av betalingsinitieringstjenester å ha tillit til framgangsmåtene for autentisering som kontotilbydere tilbyr, for å initiere en konkret betaling på vegne av betaleren.
- 31) Når en yter av betalingsinitieringstjenester utelukkende yter betalingsinitieringstjenester, skal vedkommende ikke på noe trinn i betalingskjeden inneha brukerens midler. Når en yter av betalingsinitieringstjenester har til hensikt å yte betalingstjenester der vedkommende innehar brukerens midler, bør vedkommende innhente full tillatelse for disse tjenestene.
- 32) Betalingsinitieringstjenester er basert på at yteren av betalingsinitieringstjenesten har direkte eller indirekte tilgang til brukerens konto. En kontotilbyder som tilbyr en ordning for indirekte tilgang, bør også tillate direkte tilgang for ytere av betalingsinitieringstjenester.
- 33) Dette direktiv bør ha som mål å sikre kontinuitet i markedet slik at eksisterende og nye tjenesteytere, uansett hvilken forretningsmodell de har, kan tilby sine tjenester innenfor et klart, harmonisert regelverk. I påvente av at disse reglene får anvendelse, og uten at det påvirker nødvendigheten av å ivareta sikkerheten for betalingstransaksjoner og verne forbrukeren mot åpenbare risikoer for bedrageri, bør medlemsstatene, Kommisjonen, Den europeiske sentralbank (ESB) og Den europeiske tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet) opprettet ved europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1093/2010⁽¹¹⁾ (EBA), garantere rettfærdig konkurranse på markedet og unngå uberettiget forskjellsbehandling av eksisterende

¹¹ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1093/2010 av 24. november 2010 om opprettelse av en europeisk tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet), om endring av beslutning nr. 716/2009/EF og om oppheving av kommisjonsbeslutning 2009/78/EF (EUT L 331 av 15.12.2010, s. 12).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- aktører på markedet. Alle betalingstjenesteytere, herunder betalingstjenestebrukerens kontotilbydere, bør kunne tilby betalingsiniteringstjenester.
- 34) Dette direktiv medfører ingen vesentlige endringer i vilkårene for å gi og beholde en tillatelse som betalingsinstitusjon. Akkurat som i direktiv 2007/64/EF omfatter vilkårene tilsynskrav som står i forhold til den operasjonelle og finansielle risiko som slike organer står overfor i forbindelse med sin virksomhet. I denne sammenheng er det behov for en forsvarlig ordning for startkapital kombinert med løpende kapital som senere vil kunne videreutvikles avhengig av markedets behov. På grunn av mangfoldet på området betalingstjenester bør dette direktiv tillate ulike metoder kombinert med en viss grad av tilsynsmessig skjønn for å sikre at samme risikoer blir behandlet på samme måte for alle betalingstjenesteytere. Kravene til betalingsinstitusjonene bør gjenspeile det faktum at betalingsinstitusjoner driver en mer spesialisert og begrenset virksomhet som medfører risikoer som er mer begrenset og enklere å overvåke og kontrollere enn risikoer som oppstår i forbindelse med kredittinstitusjoners bredere virksomhet. Betalingsinstitusjoner bør særlig forbyes å motta innskudd fra brukere, og bør tillates å benytte midler mottatt fra brukere bare til å yte betalingstjenester. De nødvendige tilsynsregler, herunder kravene til startkapital, bør stå i forhold til risikoen knyttet til den aktuelle betalingstjenesten betalingsinstitusjonen yter. For betalingstjenesteytere som utelukkende tilbyr betalingsiniteringstjenester, bør risikoen med hensyn til startkapital anses som mellomstor.
- 35) Ytere av betalingsiniteringstjenester og ytere av kontoopplysningstjenester skal når de utelukkende yter disse tjenestene, ikke inneha kundemidler. Følgelig ville det være urimelig å pålegge krav til ansvarlig kapital for disse nye markedsdeltakerne. Det er likevel viktig at de er i stand til å oppfylle sine forpliktelser i forbindelse med sin virksomhet. De bør derfor pålegges å inneha enten en yrkesansvarsforsikring eller en annen tilsvarende garanti. EBA bør utarbeide retningslinjer i samsvar med artikkel 16 i forordning (EU) nr. 1093/2010 for kriteriene medlemsstatene skal anvende for å fastsette minstebeløpet for yrkesansvarsforsikringen eller den tilsvarende garantien. EBA bør ikke skulle mellom yrkesansvarsforsikring og tilsvarende garantier, da de bør være innbyrdes utbyttable.
- 36) For å unngå misbruk av etableringsretten er det nødvendig å kreve at betalingsinstitusjonen som søker om tillatelse i medlemsstaten, yter minst en del av sine betalingstjenester i denne medlemsstaten.
- 37) Det bør innføres bestemmelser om at betalingstjenestebrukerens midler skal holdes atskilt fra betalingsinstitusjonens midler. Sikringskrav er nødvendig når en betalingsinstitusjon er i besittelse av betalingstjenestebrukerens midler. Dersom samme betalingsinstitusjonen gjennomfører en betalingstransaksjon for både betaler og betalingsmottaker og betaleren gis en kreditttramme, kan det være hensiktsmessig å sikre midlene til fordel for betalingsmottakeren når de representerer betalingsmottakerens fordring mot betalingsinstitusjonen. Betalingsinstitusjoner bør også underlegges effektive krav med hensyn til bekjempelse av hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme.
- 38) Dette direktiv endrer ikke betalingsinstitusjonenes rapporteringsplikt eller deres plikt til å revidere sine årsregnskaper og konsoliderte regnskaper. Betalingsinstitusjoner er pålagt å utarbeide årsregnskap og konsoliderte regnskap i samsvar med rådsdirektiv 86/635/EØF⁽¹²⁾ og europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/34/EU⁽¹³⁾. Årsregnskapene og de konsoliderte regnskapene skal revideres, med mindre betalingsinstitusjonen er unntatt fra denne forpliktelsen i henhold til nevnte direktiver.
- 39) Når betalingsinstitusjoner yter en eller flere av betalingstjenestene omfattet av dette direktiv, bør de alltid ha betalingskontoer som utelukkende brukes til betalingstransaksjoner. For å gjøre det mulig for betalingstjenesteytere å yte betalingstjenester, er det et ufravikelig krav at de har mulighet til å åpne og opprettholde kontoer i kredittinstitusjoner. Medlemsstatene bør sikre at det gis tilgang til slike kontoer på en måte som ikke

¹² Rådsdirektiv 86/635/EØF av 8. desember 1986 om bankers og andre finansinstitusjoners årsregnskaper og konsoliderte regnskaper (EFT L 372 av 31.12.1986, s. 1).

¹³ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/34/EU av 26. juni 2013 om årsregnskaper, konsernregnskaper og tilhørende rapporter for visse typer foretak, om endring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/43/EF og om oppheving av rådsdirektiv 78/660/EØF og 83/349/EØF (EUT L 182 av 29.6.2013, s. 19).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- innebærer forskjellsbehandling, og som står i forhold til det rettmessige mål den har til hensikt å nå. Selv om tilgangen kan være av grunnleggende art, bør den alltid være tilstrekkelig omfattende til at betalingsinstitusjonen kan yte sine tjenester uhindret og effektivt.
- 40) I dette direktiv bør det fastsettes regler for betalingsinstitusjoners yting av kreditt, nemlig yting av kredittrammer og utstedelse av kredittkort, men bare dersom dette er nært knyttet til betalingstjenester. Bare dersom kreditt ytes for å lette betalingstjenester, og denne kreditten er kortsiktig og ytes for en periode som ikke overstiger tolv måneder, herunder løpende kreditt, er det hensiktsmessig å tillate at betalingsinstitusjoner yter slik kreditt for sin virksomhet på tvers av landegrensene, på det vilkår at den i hovedsak blir refinansiert med betalingsinstitusjonens egne midler samt andre midler fra kapitalmarkedene og ikke med midler som innehas på vegne av kunder for betalingstjenester. Slike regler bør ikke berøre europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/48/EF¹⁴) eller annet relevant unionsregelverk eller nasjonale tiltak om vilkår for å yte kreditt til forbrukere, som ikke er harmonisert ved dette direktiv.
- 41) Generelt har samarbeidet mellom nasjonale vedkommende myndigheter med ansvar for å gi tillatelse til betalingsinstitusjoner, utføre kontroll og treffe beslutning om tilbaketrekking av tillatelser som er gitt, vist seg å fungere tilfredsstillende. Imidlertid bør samarbeidet mellom vedkommende myndigheter styrkes, både med hensyn til de opplysninger som utveksles, og med hensyn til en ensartet anvendelse og fortolkning av dette direktiv, når det gjelder godkjente betalingsinstitusjoner som ønsker å yte betalingstjenester i en annen medlemsstat enn hjemstaten i henhold til etableringsadgangen eller adgangen til å yte tjenester over grensene («passporting»), herunder via internett. EBA bør bidra til å løse tvister mellom vedkommende myndigheter i forbindelse med samarbeid over landegrensene i samsvar med forordning (EU) nr. 1093/2010. Det bør også utarbeide en serie med utkast til tekniske reguleringsstandarder for samarbeid og utveksling av opplysninger.
- 42) For å øke innsynet i driften av betalingsinstitusjoner som er godkjent av eller registrert hos vedkommende myndigheter i hjemstaten, herunder deres agenter, og for å sikre et høyt nivå av forbrukervern i Unionen, er det nødvendig å sikre enkel offentlig tilgang til listen over foretak som yter betalingstjenester. EBA bør derfor utvikle og føre et sentralt register der det offentliggjør en liste med navnene på de foretakene som yter betalingstjenester. Medlemsstatene bør sikre at opplysningene de framlegger, er à jour. Disse tiltakene bør også bidra til å styrke samarbeidet mellom vedkommende myndigheter.
- 43) Tilgangen til nøyaktige, ajourførte opplysninger bør forbedres ved å kreve at betalingsinstitusjonene uten unødig opphold skal underrette vedkommende myndighet i sin hjemstat om enhver endring som påvirker nøyaktigheten av opplysningene og dokumentasjonen framlagt med hensyn til tillatelsen, herunder om ytterligere agenter eller foretak som virksomhet er satt ut til. Vedkommende myndigheter bør også, i tilstilfeller, kontrollere at mottatte opplysninger er korrekte.
- 44) Medlemsstatene bør kunne kreve at betalingsinstitusjoner som driver virksomhet på deres territorium, og hvis hovedkontor ligger i en annen medlemsstat, regelmessig avlegger rapport om sin virksomhet på deres territorium for opplysnings- eller statistikkformål. Dersom disse betalingsinstitusjonene driver virksomhet i henhold til etableringsretten, bør disse opplysningene også kunne brukes for å overvåke overholdelsen av avdeling III og IV i dette direktiv, og medlemsstatene bør kunne kreve at disse betalingsinstitusjoner utpeker et sentralt kontaktpunkt på deres territorium for å forenkle vedkommende myndigheters tilsyn med agentnettverk. EBA bør utarbeide utkast til tekniske reguleringsstandarder som fastsetter kriteriene for når det er hensiktsmessig å utpeke et sentralt kontaktpunkt, og hvilke funksjoner det bør ha. Kravet om å utpeke et sentralt kontaktpunkt bør stå i forhold til målet om tilstrekkelig kommunikasjon og rapportering av opplysninger om overholdelsen av avdeling III og IV i vertsstaten.
- 45) I krisesituasjoner, der umiddelbare tiltak er nødvendige for å håndtere en alvorlig trussel mot betalingstjenestebbrukernes kollektive interesser i vertsstaten, for eksempel bedra-

¹⁴ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/48/EF av 23. april 2008 om forbrukerkredittavtaler og om oppheving av rådsdirektiv 87/102/EØF (EUT L 133 av 22.5.2008, s. 66).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

geri i stor skala, bør det være mulig for vedkommende myndigheter i vertsstaten å treffe forebyggende tiltak parallelt med et samarbeid over landegrensene mellom vedkommende myndigheter i vertsstaten og hjemstaten, i påvente av at vedkommende myndighet i hjemstaten treffer tiltak. Disse tiltakene bør være rimelige, stå i forhold til målet, ikke innebære forskjellsbehandling og være av midlertidig art. Ethvert tiltak bør være behørig begrunnet. Vedkommende myndigheter i den berørte betalingsinstitusjons hjemstat og andre berørte myndigheter, som Kommisjonen og EBA, bør underrettes på forhånd, eller dersom dette ikke er mulig på grunn av nødssituasjonen, uten unødig opphold.

- 46) Selv om dette direktiv angir det minimum av myndighet som vedkommende myndigheter bør ha når de fører tilsyn med betalingsinstitusjonenes overholdelse, skal de i utøvelsen av denne myndighet respektere de grunnleggende rettigheter, herunder retten til personvern. Med forbehold for kontrollen fra en uavhengig myndighet (nasjonal personvernmyndighet) og i samsvar med Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter bør medlemsstatene innføre hensiktsmessige og effektive beskyttelsestiltak når det er mulig at utøvelsen av denne myndighet kan føre til misbruk eller vilkårlighet som innebærer et alvorlig inngrep i slike rettigheter, for eksempel ved en forhåndstillatelse fra den berørte medlemsstats rettsmyndighet, dersom det er aktuelt.
- 47) Det er viktig å sikre at alle personer som yter betalingstjenester, omfattes av visse rettslige minstekrav. Det er derfor ønskelig å kreve registrering av identitet og oppholdssted for alle personer som yter betalingstjenester, herunder personer som ikke er i stand til å oppfylle alle vilkårene for tillatelse som betalingsinstitusjoner. En slik tilnærming er i tråd med begrunnelsen for særlig anbefaling VI fra Den internasjonale innsatsgruppen for finansielle tiltak til bekjempelse av hvitvasking av penger, som gir betalingstjenesteytere som ikke er i stand til å oppfylle alle vilkårene fastsatt i nevnte rekommandasjon, mulighet til likevel å behandles som betalingsinstitusjoner. For dette formål bør medlemsstatene, selv der personene er unntatt fra alle eller deler av vilkårene for godkjenning, oppføre dem i registeret over betalingsinstitusjoner. Det er imidlertid svært

viktig at muligheten for et unntak underlegges strenge krav knyttet til betalingstransaksjonenes verdi. Betalingsinstitusjoner som omfattes av et unntak, bør verken ha etableringsrett eller adgang til å yte tjenester, og bør heller ikke indirekte kunne utøve disse rettighetene så lenge de er medlemmer av et betalingssystem.

- 48) I betraktning av virksomhetens egenart og risikoene knyttet til yting av kontoopplysningstjenester, bør det innføres en egen tilsynsordning for ytere av kontoopplysningstjenester. Ytere av kontoopplysningstjenester bør ha mulighet til å yte tjenester over landegrensene og omfattes av reglene for grensekryssende virksomhet («passporting»).
- 49) Det er svært viktig for alle betalingstjenesteytere å ha tilgang til tjenestene i betalingssystemenes tekniske infrastruktur. Slik tilgang bør imidlertid være underlagt egnede krav for å sikre systemenes integritet og stabilitet. Enhver betalingstjenesteyter som søker om å få delta i et betalingssystem, bør selv bære risikoen ved det system den har valgt, og dokumentere overfor betalingssystemet at dens interne ordninger er tilstrekkelig motstandsdyktige overfor alle former for risiko. Disse betalingssystemene omfatter vanligvis kortordninger med fire parter samt større systemer som behandler kredittoverføringer og direkte debiteringer. For å sikre likebehandling i hele Unionen av de ulike kategoriene av godkjente betalingstjenesteytere, i samsvar med vilkårene i deres tillatelse, er det nødvendig å klargjøre reglene for tilgang til betalingssystemer.
- 50) Det bør derfor fastsettes regler for likebehandling av godkjente betalingsinstitusjoner og kredittinstitusjoner, slik at enhver betalingstjenesteyter som konkurrerer på det indre marked, kan benytte tjenestene i betalingssystemenes tekniske infrastruktur på samme vilkår. Det bør fastsettes regler for ulik behandling av betalingstjenesteytere med tillatelse og dem som omfattes av unntaket i dette direktiv og unntaket i artikkel 3 i direktiv 2009/110/EF, ettersom deres tilsynsrammer er forskjellige. I alle tilfeller bør forskjeller i prisvilkår tillates bare når det er begrunnet i forskjeller i kostnader hos betalingstjenesteyterne. Dette bør ikke berøre medlemsstatenes rett til å begrense tilgang til systemer som er viktige for det samlede systemet, i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 98/26/EF⁽¹⁵⁾, og heller ikke

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- ESBs og Det europeiske system av sentralbankers myndighet med hensyn til tilgang til betalingssystemer.
- 51) Dette direktiv berører ikke virkeområdet for direktiv 98/26/EF. For å sikre rettferdig konkurranse mellom betalingstjenesteyterne bør imidlertid en deltaker i et angitt betalingssystem som er underlagt vilkårene i direktiv 98/26/EF, og som yter tjenester i tilknytning til et slikt system til en godkjent eller registrert betalingstjenesteyter, på anmodning også gi enhver annen godkjent eller registrert betalingstjenesteyter tilgang til slike tjenester på en objektiv, forholdsmessig og ikke-diskriminerende måte. Betalingstjenesteytere som gis slik tilgang, bør imidlertid ikke anses som deltakere i henhold til direktiv 98/26/EF, og bør dermed ikke omfattes av beskyttelsen i henhold til nevnte direktiv.
- 52) Bestemmelsene om tilgang til betalingssystemer bør ikke få anvendelse på systemer som er opprettet og drives av en enkelt betalingstjenesteyter. Slike betalingssystemer kan drives enten i direkte konkurranse med andre betalingssystemer, eller, noe som er vanligere, i en markedsnisje som ikke i tilstrekkelig grad er dekket av betalingssystemer. Slike systemer omfatter ordninger med tre parter, for eksempel kortordninger med tre parter, i den utstrekning de aldri faktisk fungerer som kortordninger med fire parter, for eksempel ved å benytte lisenstakere, agenter eller partnere med samme varemerke. Slike systemer omfatter også vanligvis betalingstjenester som tilbys av ytere av teletjenester der operatøren av ordningen er betalingstjenesteyter for både betaleren og betalingsmottakeren, samt interne systemer i bankkonserner. For å stimulere den konkurransen som slike lukkede betalingssystemer kan gi etablerte og velkjente betalingssystemer, bør det ikke være hensiktsmessig å gi tredjemann tilgang til disse lukkede private betalingssystemene. Slike lukkede systemer bør imidlertid alltid være underlagt Unionens og nasjonale regler på konkurranseområdet, som kan fastsette at det skal gis tilgang til ordningene for å opprettholde en effektiv konkurranse i betalingsmarkedene.
- 53) Ettersom forbrukere og foretak ikke er i samme situasjon, har de ikke behov for samme beskyttelsesnivå. Selv om det er viktig å garantere forbrukernes rettigheter ved bestemmelser som ikke kan fravikes ved avtale, er det rimelig å la foretak og organisasjoner avtale andre vilkår i situasjoner som ikke gjelder forbrukere. Medlemsstatene bør imidlertid kunne fastsette at svært små bedrifter som definert i kommisjonsrekommendasjon 2003/361/EF⁽¹⁶⁾, behandles på samme måte som forbrukere. I alle tilfeller bør visse grunnbestemmelser i dette direktiv alltid få anvendelse, uansett brukerens status.
- 54) I dette direktiv bør det angis hvilke forpliktelses betalingstjenesteyterne har til å gi opplysninger til betalingstjenestebrukerne, som bør få klare opplysninger på samme høye nivå om betalingstjenester for å kunne foreta velbegrunnede valg og fritt velge blant tilbud fra hele Unionen. Av hensyn til åpenheten fastsetter dette direktiv de harmoniserte krav som er nødvendige for å sikre at det gis nødvendige, tilstrekkelige og forståelige opplysninger til betalingstjenestebrukerne om betalingstjenesteavtalen og betalingstransaksjonene. For at det indre marked for betalingstjenester skal virke på en tilfredsstillende måte, bør medlemsstatene ikke vedta andre bestemmelser om opplysningskrav enn dem som er fastsatt i dette direktiv.
- 55) Forbrukerne bør vernes mot urimelig og villedende praksis i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/29/EF⁽¹⁷⁾ og europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/31/EF⁽¹⁸⁾, 2002/65/EF⁽¹⁹⁾, 2008/48/EF, 2011/83/EU⁽²⁰⁾ og 2014/92/EU⁽²¹⁾. Bestemmelsene i disse direktivene får fortsatt anvendelse.

¹⁶ Kommisjonsrekommendasjon 2003/361/EF av 6. mai 2003 om definisjonen av svært små, små og mellomstore bedrifter (EUT L 124 av 20.5.2003, s. 36).

¹⁷ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/29/EF av 11. mai 2005 om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere på det indre marked og om endring av rådsdirektiv 84/450/EØF, europaparlaments- og rådsdirektiv 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2006/2004 (EUT L 149 av 11.6.2005, s. 22).

¹⁸ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/31/EF av 8. juni 2000 om visse rettslige aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk handel, i det indre marked (EFT L 178 av 17.7.2000, s. 1).

¹⁹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/65/EF av 23. september 2002 om fjernsal av finansielle tjenester til forbrukere, og om endring av rådsdirektiv 90/619/EØF og av direktiv 97/7/EF og 98/27/EF (EFT L 271 av 9.10.2002, s. 16).

¹⁵ Europaparlaments- og rådsdirektiv 98/26/EF av 19. mai 1998 om endeleg oppgjør i betalingssystem og i oppgjørssystem for verdipapir (EFT L 166 av 11.6.1998, s. 45).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

delse. Imidlertid bør særlig forholdet mellom kravene til opplysninger før avtaleinngåelse fastsatt i dette direktiv, og de som er fastsatt i direktiv 2002/65/EF, klargjøres.

- 56) For å øke effektiviteten bør de nødvendige opplysningene stå i forhold til brukernes behov og gis på en standardisert måte. Opplysningskravene for en enkelt betalingstransaksjon bør imidlertid være forskjellige fra kravene til en rammeavtale som omfatter en rekke betalingstransaksjoner.
- 57) I praksis er rammeavtaler og de betalingstransaksjonene som omfattes av disse, langt vanligere og økonomisk langt mer vesentlige enn enkeltstående betalingstransaksjoner. Dersom det finnes en betalingskonto eller et særlig betalingsinstrument, kreves det en rammeavtale. Derfor bør kravene til forhåndsopplysninger om rammeavtaler være omfattende, og opplysningene bør alltid gis på papir eller et annet varig medium, for eksempel utskrifter fra bankautomater, CD-ROM-er, DVD-er og harddisker i personlige datamaskiner der det kan lagres elektronisk post, samt nettsteder, forutsatt at slike nettsteder er tilgjengelige for bruk i framtiden i et tidsrom som er tilstrekkelig for formålet med tilgangen til opplysningene, og forutsatt at disse nettstedene gir mulighet til uendret gjengivelse av de lagrede opplysningene. Det bør imidlertid være mulig for betalingstjenesteyteren og betalingstjenestebrukeren å fastsette i rammeavtalen hvordan senere opplysninger om gjennomførte betalingstransaksjoner skal gis, for eksempel at ved bruk av nettbank skal alle opplysninger om betalingskontoen gjøres tilgjengelig på internett.
- 58) I forbindelse med enkeltstående betalingstransaksjoner bør bare de viktigste opplysningene alltid gis på betalingstjenesteyterens eget initiativ. Ettersom betaleren vanligvis er til stede når betalingsordren gis, burde det ikke være nødvendig å kreve at opplysningene i alle tilfeller skal gis på papir eller

på et annet varig medium. Betalingstjenesteyteren bør kunne gi opplysningene muntlig over skranken eller på annen måte gjøre dem lett tilgjengelige, for eksempel ved at vilkårene står på en oppslagstavle i lokalene. Det bør også gis opplysninger om hvor nærmere opplysninger finnes, for eksempel på nettstedet. Dersom forbrukeren anmoder om det, bør de viktigste opplysningene imidlertid også gis på papir eller på et annet varig medium.

- 59) I dette direktiv bør det fastsettes at forbrukeren har rett til å motta relevante opplysninger gratis før vedkommende blir bundet av en betalingstjenesteavtale. Forbrukerne bør også kunne be om å få forhåndsopplysningene og rammeavtalen gratis på papir når som helst under avtaleforholdet for både å kunne sammenligne tjenester og vilkår hos ulike betalingstjenesteytere og i tilfelle tvist kontrollere sine avtafefestede rettigheter og plikter, og derved opprettholde et høyt nivå av vern for forbrukerne. Disse bestemmelsene bør være forenlige med direktiv 2002/65/EF. De særlige bestemmelsene om gratis opplysninger i dette direktiv bør ikke føre til at det kan kreves gebyr for opplysninger til forbrukere i henhold til andre gjeldende direktiver.
- 60) Den måten betalingstjenesteyteren skal gi betalingstjenestebrukeren de ønskede opplysningene på, bør ta hensyn til brukerens behov samt praktiske tekniske aspekter og kostnadseffektivitet, avhengig av hva som er fastsatt i betalingstjenesteavtalen. I dette direktiv bør det derfor skjelnes mellom to måter betalingstjenesteyteren skal gi opplysninger på: enten bør opplysningene gis, dvs. aktivt meddeles av betalingstjenesteyteren på et egnet tidspunkt slik det kreves i dette direktiv uten at betalingstjenestebrukeren kommer med ytterligere anmodninger, eller opplysningene bør gjøres tilgjengelige for betalingstjenestebrukeren på grunnlag av en anmodning om ytterligere opplysninger. I det sistnevnte tilfellet bør betalingstjenestebrukeren utføre en aktiv handling for å få opplysningene, som for eksempel ved å uttrykkelig anmode om å få dem fra betalingstjenesteyteren, gå inn i nettbankens postkasse eller sette inn et bankkort i en skriver for å få en kontoutskrift. For slike formål bør betalings-tjenesteyteren sikre tilgang til opplysningene og at opplysningene er tilgjengelige for betalingstjenestebrukeren.

²⁰ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2011/83/EU av 25. oktober 2011 om forbrukerrettigheter, om endring av rådsdirektiv 93/13/EØF og europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/44/EF og om oppheving av rådsdirektiv 85/577/EØF og europaparlaments- og rådsdirektiv 97/7/EF (EUT L 304 av 22.11.2011, s. 64).

²¹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU av 23. juli 2014 om sammenlignbarhet av kostnader forbundet med betalingskontoer, bytte av betalingskontoer og adgang til å opprette og bruke betalingskontoer med grunnleggende funksjoner (EUT L 257 av 28.8.2014, s. 214).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 61) Forbrukeren bør uten tilleggsgebyr motta grunnleggende opplysninger om gjennomførte betalingstransaksjoner. Ved enkeltstående betalingstransaksjoner bør betalingstjenesteyteren ikke kreve særlig gebyr for slike opplysninger. Etterfølgende opplysninger om betalingstransaksjoner i henhold til en rammeavtale bør på samme måte også gis månedlig uten kostnad. Tatt i betraktning betydningen av åpenhet om prisfastsettelsen og ulike kundebehov, bør partene imidlertid kunne avtale gebyrer for opplysninger som gis oftere, eller for tilleggsopplysninger. For å ta hensyn til forskjeller i nasjonal praksis bør medlemsstatene kunne kreve at månedlige betalingskontoutskrift på papir eller et annet varig medium alltid skal gis gratis.
- 62) For å lette kundemobilitet bør det være mulig for forbrukere å si opp en rammeavtale kostnadsfritt. Når det gjelder avtaler som forbrukeren sier opp mindre enn seks måneder etter at de har trådt i kraft, bør betalingstjenesteytere likevel kunne kreve gebyrer i samme størrelsesorden som de kostnader som påløper som følge av at forbrukeren har sagt opp rammeavtalen. For forbrukere bør den avtalte oppsigelsesfristen ikke være lengre enn én måned, og for betalingstjenesteytere ikke kortere enn to måneder. Dette direktiv bør ikke berøre betalingstjenesteyteres plikt til å si opp betalingstjenesteavtalen i unntakstilfeller i henhold til annet unionsregelverk eller nasjonal rett, som for eksempel lovgivning om hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme, tiltak for å fryse midler eller andre særlige tiltak knyttet til forebygging og etterforskning av kriminalitet.
- 63) For å sikre et høyt nivå av forbrukervern bør medlemsstatene, av hensyn til forbrukernes interesser, kunne opprettholde eller innføre restriksjoner eller forbud mot å gjennomføre ensidige endringer i vilkårene for en rammeavtale, for eksempel dersom det ikke er noen berettiget grunn til en slik endring.
- 64) Avtalebestemmelser bør verken ha til formål eller som virkning at forbrukere som er lovlig bosatt i Unionen, forskjellsbehandles på grunnlag av nasjonalitet eller bosted. Dersom for eksempel en rammeavtale fastsetter en rett til å sperre betalingsinstrumentet av objektive begrunnede årsaker, bør betalingstjenesteyteren ikke kunne påberope seg denne retten bare fordi betalingstjenestebrukeren har byttet bosted i Unionen.
- 65) Når det gjelder gebyrer, har erfaring vist at deling av gebyrer mellom en betaler og en betalingsmottaker er det mest effektive systemet ettersom det letter den direkte behandlingen av betalinger. Det bør derfor fastsettes bestemmelser om at de respektive betalingstjenesteyterne normalt kan kreve gebyrene direkte fra betaleren og betalingsmottakeren. Det gebyr som innkreves, kan også være lik null ettersom bestemmelsene i dette direktiv ikke bør berøre den praksis der betalingstjenesteyteren ikke tar gebyr fra forbrukerne for å kreditere deres kontoer. Avhengig av avtalevilkårene kan en betalingstjenesteyter på samme måte ta gebyr bare fra betalingsmottakeren (den forretningsdrivende) for bruk av betalingstjenesten, slik at betaleren ikke belastes med noe gebyr. Det er mulig at betalingssystemene krever gebyrer i form av en abonnementsavgift. Bestemmelsene om overført beløp eller eventuelle innkrevde gebyrer har ingen direkte innvirkning på prisfastsettelsen mellom betalingstjenesteytere eller eventuelle formidlere.
- 66) Forskjeller i nasjonal praksis når det gjelder gebyrer for bruk av et gitt betalingsinstrument («tilleggsgebyrer»), har ført til at Unions betalingsmarked har blitt svært uensartet, noe som skaper forvirring hos forbrukerne, særlig ved e-handel og i grenseoverskridende sammenhenger. Forretningsdrivende som er etablert i medlemsstater der tilleggsgebyrer er tillatt, tilbyr produkter og tjenester i medlemsstater der tilleggsgebyrer er forbudt, og belaster forbrukerne med tilleggsgebyrene. Det finnes også mange eksempler på forretningsdrivende som har krevd forbrukerne for mye høyere gebyrer for bruk av et gitt betalingsinstrument enn de kostnadene de selv må bære for bruken av det. En annen god grunn til at praksisen med tilleggsgebyrer bør revideres, er at forordning (EU) 2015/751 fastsetter regler om formidlingsgebyrer for kortbaserte betalinger. Formidlingsgebyrene utgjør størstedelen av den forretningsdrivendes gebyrer for kort og kortbaserte betalinger. Tilleggsgebyrer er den ledende praksis forretningsdrivende iblant bruker for å kompensere for tilleggskostnadene ved kortbaserte betalinger. Forordning (EU) 2015/751 fastsetter grenser for formidlingsgebyrenes størrelse. Disse grensene kommer til anvendelse for forbudet fastsatt i dette direktiv. Medlemssta-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

tene bør følgelig vurdere å forhindre betalingsmottakerne fra å kreve gebyrer for bruken av betalingsinstrumenter hvis formidlingsgebyrer er regulert i kapittel II i forordning (EU) 2015/751.

- 67) Selv om dette direktiv anerkjenner betalingsinstitusjonenes betydning, er kredittinstitusjonene fortsatt den viktigste måten forbrukerne kan få betalingsinstrumenter på. Dersom et kortbasert betalingsinstrument utstedes av en annen betalingstjenesteyter, enten det er en kredittinstitusjon eller en betalingsinstitusjon, enn den som forvalter kundens konto, kan dette bidra til økt konkurranse i markedet og dermed flere valgmuligheter og en bedre tilbud til forbrukerne. Selv om de fleste betalinger på salgsstedet i dag er kortbasert, kan den nåværende innovasjonsgrad på betalingsområdet raskt føre til at det i de kommende årene utvikles nye betalingskanaler. Derfor bør Kommisjonen i sin gjennomgåelse av dette direktiv ta særlig hensyn til denne utviklingen og til om det er nødvendig å gjennomgå virkeområdet for bestemmelsen om bekreftelse på dekning av midler. For at betalingstjenesteytere som utsteder kortbaserte betalingsinstrumenter, særlig debetkort, bedre skal kunne styre og redusere sin kredittrisiko, bør de ha mulighet til å få bekreftet hos kontotilbyderen at det er dekning av midler på kundens konto. Samtidig bør denne bekreftelsen ikke gi kontotilbyder mulighet til å reservere midler på betalerens betalingskonto.
- 68) Bruk av et kort eller et kortbasert betalingsinstrument for å foreta en betaling fører ofte til at det sendes en melding som bekrefter at midlene er tilgjengelige, samt to betalingsstransaksjoner som følge av dette. Den første transaksjonen finner sted mellom utstederen og den forretningsdrivendes kontotilbyder, mens den andre, vanligvis en direkte debitering, finner sted mellom betalerens kontotilbyder og utstederen. Begge transaksjonene bør behandles på samme måte som alle andre tilsvarende transaksjoner. Betalingstjenesteytere som utsteder kortbaserte betalingsinstrumenter, bør ha de samme rettigheter og plikter i henhold til dette direktiv, uten hensyn til om de er betalerens kontotilbyder eller ikke, særlig når det gjelder ansvar (f.eks. for autentisering) og erstatningsansvar overfor de ulike aktørene i betalingskjeden. Ettersom betalingstjeneste-

ytterens anmodning og bekreftelsen på dekning av midler kan skje gjennom eksisterende sikre kommunikasjonskanaler, tekniske prosedyrer og infrastruktur for kommunikasjon mellom ytere av betalingsinstitusjoner eller ytere av kontoopplysningstjenester og kontotilbydere, samtidig som nødvendige sikkerhetstiltak overholdes, bør det ikke påløpe ytterligere kostnader for betalingstjenesteyteren eller kortinnehaveren. Dessuten bør kontotilbyderen, enten betalingstransaksjonen finner sted i et internettmiljø (den forretningsdrivendes nettsted) eller i en butikk, bare være forpliktet til å gi utstederen den bekreftelse vedkommende har anmodet om, dersom de kontoførende betalingstjenesteyternes kontoer er tilgjengelige elektronisk for slik bekreftelse, i det minste på internett. Med tanke på elektroniske pengers egenart bør det ikke være mulig å benytte denne ordningen for betalingstransaksjoner som initieres ved bruk av kortbaserte betalingsinstrumenter som elektroniske penger, som definert i direktiv 2009/110/EF, er lagret på.

- 69) Forpliktelsen til å ivareta sikkerheten for personlige sikkerhetsopplysninger er av avgjørende betydning for å beskytte betalingstjenestebrukerens midler og begrense risikoene knyttet til bedrageri og ikke-godkjent tilgang til betalingskontoen. Vilkårene eller andre forpliktelser som betalingstjenesteyterne pålegger betalingstjenestebrukerne i forbindelse med ivaretagelsen av de personlige sikkerhetsopplysningene, bør imidlertid ikke utformes på en måte som hindrer betalingstjenestebrukerne fra å benytte tjenester som tilbys av andre betalingstjenesteytere, herunder betalingsinstitusjoner og kontoopplysningstjenester. Slike vilkår bør heller ikke inneholde noen bestemmelser som på noen måte kan gjøre det vanskeligere å bruke betalingstjenestene til andre betalingstjenesteytere som er godkjent eller registrert i henhold til dette direktiv.
- 70) For å redusere risikoene ved og følgene av ikke-godkjente eller feil utførte betalingsstransaksjoner bør betalingstjenestebrukeren underrette betalingstjenesteyteren så snart som mulig om eventuelle innsigelser mot påståtte ikke-godkjente eller feil gjennomførte betalingsstransaksjoner, forutsatt at betalingstjenesteyteren har oppfylt sine opplysningsplikter i henhold til dette direktiv. Dersom betalingstjenestebrukeren har over-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

holdt meldingsfristen, bør denne kunne gjøre disse kravene gjeldende innen foreldelsesfristene fastsatt i nasjonal rett. Dette direktiv bør ikke påvirke andre tvister mellom betalingstjenestebrukere og betalingstjenesteytere.

- 71) Når det gjelder en ikke-godkjent betalingsstransaksjon, bør betalingstjenesteyteren umiddelbart tilbakebetale transaksjonsbeløpet til betaleren. Dersom det hersker alvorlig mistanke om en ikke-godkjent transaksjon som følge av bedrageri fra betalings-tjenestebrukerens side, og dersom mistanken bygger på objektive grunner som er meddelt vedkommende nasjonale myndighet, bør betalingstjenesteyteren innen rimelig tid kunne gjennomføre en undersøkelse før betaleren får tilbakebetaling. For å beskytte betaleren mot eventuelle ulemper bør valuteringsdatoen for kreditering av tilbakebetalingen ikke være senere enn den dato da beløpet ble debitert. For å oppmuntre betalingstjenestebrukeren til snarest mulig å underrette sin betalingstjenesteyter om tyveri eller tap av et betalingsinstrument og dermed redusere risikoen for ikke-godkjente betalingsstransaksjoner, bør brukeren være ansvarlig for bare et svært begrenset beløp, med mindre betalingstjenestebrukeren har opptrådt bedragerisk eller grovt uaktsomt. I denne sammenheng synes et beløp på 50 euro å være tilstrekkelig for å sikre et harmonisert høyt beskyttelsesnivå for brukere i Unionen. Det bør ikke foreligge noe erstatningsansvar i tilfeller der betaleren ikke har forutsetninger for å vite at betalingsinstrumentet var tapt, stjålet eller urettmessig tilegnet. Når en betalingstjenesteyter blir underrettet om at en brukers betalingsinstrument kan være misbrukt, bør det ikke kreves at betalingstjenestebrukeren dekker eventuelle ytterligere tap som skyldes ikke-godkjent bruk av instrumentet. Dette direktiv bør ikke berøre betalingstjenesteyteres ansvar for egne produkters tekniske sikkerhet.
- 72) For å vurdere mulig uaktsomhet eller grov uaktsomhet fra betalingstjenestebrukerens side bør det tas hensyn til alle omstendigheter. Bevis for og graden av påstått uaktsomhet bør som en regel vurderes i samsvar med nasjonal rett. Selv om begrepet uaktsomhet innebærer brudd på aktsomhetsplikten, bør grov uaktsomhet imidlertid bety mer enn ren uaktsomhet og innebære atferd som medfø-

rer en vesentlig grad av skjodesløshet, for eksempel at sikkerhetsopplysningene som brukes for å godkjenne en betalingsstransaksjon, har vært oppbevart sammen med betalingsinstrumentet i et format som er åpent og lett gjenkjennelig for tredjemann. Avtalevilkår knyttet til levering og bruk av et betalingsinstrument som innebærer økt bevisbyrde for forbrukeren eller redusert bevisbyrde for utstederen, bør anses som ugyldige. I visse situasjoner, særlig der betalingsinstrumentet ikke befinner seg på salgsstedet, noe som for eksempel er tilfellet ved nettbetalinger, bør betalingstjenesteyteren pålegges å framlegge bevis på den påståtte uaktsomhet ettersom betaleren i slike tilfeller har svært begrensede muligheter til å gjøre dette.

- 73) Det bør fastsettes bestemmelser om fordelingen av tap i tilfelle av ikke-godkjente betalingsstransaksjoner. Andre bestemmelser kan gjelde for betalingstjenestebrukere som ikke er forbrukere, ettersom slike brukere vanligvis har bedre forutsetninger for å vurdere risikoen for bedrageri og treffe mottiltak. For å sikre et høyt nivå av forbrukervern bør betaleren alltid ha anledning til å rette sitt krav om tilbakebetaling til sin kontotilbyder, også i tilfeller der en yter av betalingsinstitieringstjenester er involvert i betalingsstransaksjonen. Dette berører ikke ansvarsfordelingen mellom betalingstjenesteyterne.
- 74) Når det gjelder betalingsinstitieringstjenester, bør betalingstjenestebrukerens og involverte betalingstjenesteyteres rettigheter og plikter stå i forhold til den tjenesten som ytes. Nærmere bestemt bør ansvarsfordelingen mellom betalingstjenesteyteren som forvalter kontoen, og yteren av betalingsinstitieringstjenester som er involvert i transaksjonen, være slik at hver av dem tar ansvar for den del av transaksjonen som er under deres kontroll.
- 75) Formålet med dette direktiv er å styrke forbrukervernet ved kortbaserte betalingsstransaksjoner der det nøyaktige transaksjonsbeløpet ikke er kjent på det tidspunkt betaleren gir sitt samtykke til å gjennomføre betalingsstransaksjonen, for eksempel på ubemannede bensinstasjoner, i bilutleieavtaler eller ved hotellbestilling. Betalerens betalingstjenesteyter bør kunne reservere midler på betalernes betalingskonto bare dersom betaleren har gitt sitt samtykke til det nøyaktige beløp som skal reserveres, og disse midlene bør frigis uten unødig opphold når opp-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

lysninger om betalingstransaksjonens nøyaktige beløp er mottatt, og senest umiddelbart etter at betalingsordren er mottatt.

- 76) Målet med SEPA-prosjektet er å videreutvikle felles betalingstjenester i Unionen til erstatning for dagens nasjonale tjenester når det gjelder betalinger i euro. Med sikte på å sikre fullstendig omstilling til kredittoverføringer og direkte debiteringer i Unionen fastsetter forordning (EU) nr. 260/2012 tekniske og forretningsmessige krav til kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro. Når det gjelder direkte debiteringer, åpner nevnte forordning for at betaleren skal gi sitt samtykke både til betalingsmottakeren og til betalerens betalingstjenesteyter (enten direkte eller indirekte gjennom betalingsmottakeren), og at fullmaktene samt senere endringer eller annulleringer oppbevares av betalingsmottakeren eller en tredjemann på vegne av betalingsmottakeren. Dagens og så langt den eneste felleseuropeiske ordningen for direkte debitering for forbrukerbetalinger i euro, som er utviklet av Det europeiske betalingsråd, bygger på prinsippet om at fullmakten til å gjennomføre en direkte debitering gis av betaleren til betalingsmottakeren og oppbevares av betalingsmottakeren sammen med senere endringer eller annulleringer. Fullmakten kan også oppbevares av tredjemann på vegne av betalingsmottakeren. For å sikre bred offentlig støtte til SEPA og et høyt nivå av forbrukervern i SEPA gis det i den gjeldende felleseuropeiske ordningen for direkte debitering en ubetinget rett til tilbakebetaling av godkjente betalinger. For å speile denne virkelighet har dette direktiv som mål å fastsette en ubetinget rett til tilbakebetaling som et allment krav til alle direkte debiteringstransaksjoner i euro i Unionen.

Parallelt med SEPA finnes det imidlertid fortsatt tradisjonelle ordninger for direkte debitering i andre valutaer enn euro i medlemsstater som ikke har euro som valuta. Disse ordningene har vist seg å være effektive og sikre samme høye vernnivå for betaleren gjennom andre sikkerhetstiltak, som ikke alltid tar utgangspunkt i en ubetinget rett til tilbakebetaling. I dette tilfellet bør betaleren komme inn under den generelle regelen om tilbakebetaling når den gjennomførte betalingstransaksjonen overstiger det beløp som med rimelighet kunne forventes. Dessuten bør det være mulig for medlemsstatene å

fastsette regler for retten til tilbakebetaling som er mer fordelaktige for betaleren. I SEPA finnes det en reell etterspørsel etter særskilte produkter for direkte debitering i euro, som viser seg ved at visse tradisjonelle betalingstjenester i euro fortsatt er i drift i visse medlemsstater. Det vil være rimelig å tillate betaleren og dennes betalingstjenesteyter å inngå en rammeavtale som fastsetter at betaleren ikke har rett til tilbakebetaling i tilfeller der betaleren har beskyttelse enten ved at betaleren har gitt sitt samtykke til å gjennomføre en transaksjon direkte til sin betalingstjenesteyter, herunder i tilfeller der betalingstjenesteyteren opptrer på vegne av betalingsmottakeren, eller, dersom det er relevant, ved at opplysninger om den framtidige betalingstransaksjonen var gitt eller gjort tilgjengelig for betaleren på avtalt vis av betalingstjenesteyteren eller betalingsmottakeren minst fire uker før forfallsdag. Under enhver omstendighet bør betaleren alltid være beskyttet gjennom hovedregelen om tilbakebetaling i tilfelle av ikke-godkjente eller feil gjennomførte betalingstransaksjoner.

- 77) For å kunne planlegge sin økonomi og oppfylle sine betalingsforpliktelser i rett tid har forbrukere og foretak behov for å være sikre på hvor lang tid det tar å gjennomføre en betalingsordre. Ved dette direktiv bør det derfor innføres et tidspunkt da rettigheter og plikter får virkning, nemlig når betalingstjenesteyteren mottar betalingsordren, herunder når betalingstjenesteyteren har hatt mulighet til å motta den via de kommunikasjonsmidler som er fastsatt i betalingstjenesteavtalen, og uten hensyn til en eventuell tidligere deltaking i prosessen som førte til opprettelsen og oversendelsen av betalingsordren, f.eks. sikkerhets- og dekningskontroller, informasjon om bruken av PIN-kode eller utstedelse av et betalingstilsagn. Dessuten bør mottaket av en betalingsordre skje når betalerens betalingstjenesteyter mottar betalingsordren som skal debiteres betalerens konto. Den dag eller det tidspunkt da en betalingsmottaker overfører til sin betalingstjenesteyter betalingsordrer for innkreving av for eksempel kortbetalinger eller direkte debiteringer, eller når betalingsmottakeren innvilges forhåndsfinansiering av de aktuelle beløpene av sin betalingstjenesteyter ved en betinget kreditt på dennes konto, bør ikke ha noen betydning i denne sammenheng. Brukerne bør kunne stole på at en full-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

stendig og gyldig betalingsordre blir rett gjennomført dersom betalingstjenesteyteren ikke har noen avtalt eller lovfestet avvisningsgrunn. Dersom betalingstjenesteyteren avviser en betalingsordre, bør betalingstjenestebrukeren snarest mulig underrettes om dette og om årsaken, i henhold til kravene i unionsretten og nasjonal rett. Dersom rammeavtalen fastsetter at betalingstjenesteyteren kan kreve et gebyr for avvisning, bør et slikt gebyr være objektivt begrunnet og være så lav som mulig.

- 78) Ettersom moderne, fullt automatiserte betalingssystemer behandler betalingstransaksjoner raskt, noe som betyr at betalingsordrer etter et visst tidspunkt ikke kan tilbakekalles uten høye kostnader fordi det må gripes inn manuelt, er det nødvendig å fastsette en klar frist for tilbakekalling av betaling. Avhengig av typen av betalingstjeneste og betalingsordre bør det imidlertid være mulig å la tidspunktet variere etter avtale mellom partene. Tilbakekalling i denne sammenheng bør være relevant bare for forholdet mellom en betalingstjenestebruker og en betalingstjenesteyter, og berører dermed ikke det at betalingstransaksjoner i betalingsystemer er ugjenkallelige og endelige.
- 79) Slik ugjenkallelighet bør ikke berøre de rettigheter eller plikter en betalingstjenesteyter i henhold til lovgivningen i visse medlemsstater har på grunnlag av betalerens rammeavtale eller nasjonale lover, forskrifter eller retningslinjer, å tilbakebetale betaleren beløpet for den gjennomførte betalingstransaksjonen i tilfelle av en tvist mellom betaleren og betalingsmottakeren. En slik tilbakebetaling bør anses som en ny betalingsordre. Bortsett fra i de nevnte tilfellene bør rettsstvier som oppstår innenfor det forhold som ligger til grunn for betalingsordren, avgjøres bare mellom betaleren og betalingsmottakeren.
- 80) Det er av avgjørende betydning for en fullt integrert, direkte behandling av betalinger og for rettssikkerheten med hensyn til oppfyllelsen av en eventuell underliggende forpliktelse mellom betalingstjenestebrukere, at det fulle beløpet som overføres av betaleren, blir kreditert betalingsmottakerens konto. Det bør derfor ikke være mulig for noen av de formidlere som deltar i gjennomføringen av betalingstransaksjoner, å gjøre fradrag i det overførte beløpet. Det bør imidlertid være mulig for betalingsmottakerne å inngå en avtale med betalingstjenesteyterne om at

disse kan trekke fra sine egne gebyrer. For at betalingsmottakeren skal kunne kontrollere at det skyldige beløpet er korrekt innbetalt, bør imidlertid senere opplysninger om betalingstransaksjonen angi ikke bare det fulle beløpet som er overført, men også eventuelt fratrukkne gebyrer.

- 81) Betalingsinstrumenter for lave beløp bør være et billig og brukervennlig alternativ i forbindelse med billige varer og tjenester, og bør ikke underlegges for strenge krav. De relevante opplysningskravene og reglene for gjennomføring bør derfor begrenses til vesentlige opplysninger, idet det også tas hensyn til de tekniske muligheter som med rette kan forventes av instrumenter som anvendes bare til betaling av lave beløp. Til tross for denne mindre strenge ordningen bør betalingstjenestebrukerne ha tilstrekkelig vern med tanke på den begrensede risikoen som er forbundet med disse betalingsinstrumentene, særlig med hensyn til forhåndsbetalte betalingsinstrumenter.
- 82) For å gjøre betalinger i Unionen mer effektive bør det fastsettes en gjennomføringsfrist på høyst én dag for alle betalingsordrer som initieres av betaleren i euro eller i valutaen til en medlemsstat som ikke har euro som valuta, herunder kredittoverføringer og pengeoverføringer. For alle andre betalinger, som for eksempel betalinger initiert av eller gjennom en betalingsmottaker, herunder direkte debiteringer og kortbetalinger, bør samme gjennomføringsfrist på én dag gjelde dersom det ikke foreligger en uttrykkelig avtale mellom betalingstjenesteyteren og betaleren om en lengre gjennomføringsfrist. Det bør være mulig å forlenge disse fristene med én virkedag dersom en betalingsordre gis på papir, slik betalingstjenester fortsatt kan ytes til forbrukere som bare er vant til papirdokumenter. Når en ordning med direkte debitering benyttes, bør betalingsmottakerens betalingstjenesteyter overføre innkrevingsordren innen de tidsfrister som er avtalt mellom betalingsmottakeren og betalingstjenesteyteren, slik at oppgjør kan skje på avtalt forfallsdato. I lys av at betalingsinfrastrukturene ofte er svært effektive, og for å forhindre en eventuell reduksjon av nåværende tjenestenivåer, bør medlemsstatene der det er hensiktsmessig, tillates å beholde eller innføre bestemmelser om en kortere gjennomføringsfrist enn én virkedag.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 83) Bestemmelsene om betaling av det fulle beløpet og om gjennomføringsfrist bør utgjøre god praksis når en av betalingstjenesteyterne ikke er etablert i Unionen.
- 84) For å styrke forbrukernes tillit til det harmoniserte betalingsmarkedet er det svært viktig for betalingstjenestebrukerne å kjenne til de virkelige kostnadene og gebyrene for betalingstjenester for å kunne foreta sine valg. Derfor bør bruk av prisfastsettelsesmetoder som ikke er åpne, forbyes, ettersom det er en allmenn oppfatning at slike metoder gjør det ytterst vanskelig for brukerne å bestemme den virkelige prisen på betalingstjenesten. Særlig bør bruken av valuteringsdatoer til skade for brukeren ikke være tillatt.
- 85) For at betalingssystemet skal fungere smidig og effektivt, må brukeren kunne stole på at betalingstjenesteyteren gjennomfører betalingstransaksjonen korrekt og innen avtalt frist. Normalt har betalingstjenesteyteren forutsetninger for å vurdere de risikoene som betalingstransaksjonen medfører. Det er betalingstjenesteyteren som stiller betalingsystemet til rådighet, inngår avtaler om tilbakekalling av midler som er feilaktig plassert, og i de fleste tilfeller bestemmer hvilke formidlere som bidrar til å gjennomføre betalingstransaksjonen. I lys av disse betraktningene er det berettiget, bortsett fra under unormale og uforutsette omstendigheter, å pålegge betalingstjenesteyteren ansvar for gjennomføringen av en betalingstransaksjon som denne har tatt imot fra brukeren, med unntak av betalingsmottakerens betalingstjenesteyters handlinger og utelatelser, som bare betalingsmottakeren er ansvarlig for. For at betaleren imidlertid ikke skal være uten vern i usannsynlige situasjoner der det ikke er klart om betalingsbeløpet ble mottatt i tide av betalingsmottakerens betalingstjenesteyter eller ikke, bør den tilsvarende bevisbyrden ligge hos betalerens betalingsstjenesteyter. Som regel kan det forventes at formidlerinstitusjonen, vanligvis et nøytralt organ som en sentralbank eller en clearingsentral som overfører betalingsbeløpet fra den avsendende til den mottakende betalingstjenesteyter, vil lagre kontoopplysningene og kunne stille dem til rådighet dersom det er nødvendig. Når betalingsbeløpet er kreditert den mottakende betalingstjenesteyterens konto, bør betalingsmottakeren umiddelbart ha et krav mot betalingstjenesteyteren for kreditering av kontoen.
- 86) Betalerens betalingstjenesteyter, det vil si kontotilbyderen, eventuelt yteren av betalingsinitieringstjenesten, bør påta seg ansvar for korrekt gjennomføring av betalingen, særlig med hensyn til betalingstransaksjonens fulle beløp og transaksjonens gjennomføringsfrist, samt fullt ansvar for eventuelt mislighold hos andre parter i betalingskjeden fram til betalingsmottakerens konto. Som et resultat av dette ansvaret bør betalerens betalingstjenesteyter, når det fulle beløpet ikke krediteres eller krediteres for sent til betalingsmottakerens betalingstjenesteyter, korrigere betalingstransaksjonen eller snarest mulig tilbakebetale det aktuelle transaksjonsbeløpet til betaleren, uten at dette berører andre krav som kan bli framsett i samsvar med nasjonal rett. På grunn av betalingstjenesteyterens ansvar bør verken betaleren eller betalingsmottakeren påføres noen kostnader i tilknytning til en feilaktig betaling. Dersom en betalingstransaksjon ikke er gjennomført eller er mangelfullt eller for sent gjennomført, bør medlemsstatene sikre at valuteringsdatoen for korrigerende betalinger som betalingstjenesteyteren foretar, alltid er den samme som valuteringsdatoen for en korrekt gjennomført transaksjon.
- 87) Dette direktiv bør gjelde bare for avtaleforpliktelser og ansvarsforhold mellom betalingstjenestebrukeren og betalingstjenesteyteren. For at kredittoverføringer og andre betalingstjenester skal fungere tilfredsstillende, kreves det imidlertid at betalingstjenesteytere og deres formidlere, som for eksempel betalingsbehandlere, har avtaler der deres gjensidige rettigheter og plikter er fastsatt. Spørsmål om ansvar utgjør en vesentlig del av disse standardavtalene. For å sikre tillit mellom betalingstjenesteytere og formidlere som deltar i en betalingstransaksjon, må det garanteres rettssikkerhet slik at en ikke-ansvarlig betalingstjenesteyter kompenseres for tap den er påført eller beløp den har utbetalt i henhold til bestemmelsene om ansvar i dette direktiv. Ytterligere rettigheter og detaljer om innholdet av regressen og hvordan krav mot den betalingstjenesteyter eller formidler som har forårsaket en mangelfull betalingstransaksjon, skal behandles, bør fastsettes ved avtale.
- 88) Det bør være mulig for betalingstjenesteyteren entydig å angi de opplysningene som kreves for å gjennomføre en betalingsordre riktig. For å unngå oppsplitting og for ikke å

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- sette innføringen av integrerte betalings-systemer i Unionen på spill, bør medlemsstatene imidlertid ikke kunne kreve at det benyttes en særlig identifikasjon for betalingsstransaksjoner. Dette bør imidlertid ikke hindre medlemsstatene i å kreve at betalere betalingstjenesteyter utviser behørig aktsomhet og når det er teknisk mulig og ikke krever at det gripes inn manuelt, kontrollerer at den entydige identifikasjonen stemmer, og dersom den entydige identifikasjonen viser seg ikke å stemme, avviser betalingsordren og underretter betaleren om dette. Betalingstjenesteyterens ansvar bør være begrenset til korrekt gjennomføring av betalingsstransaksjonen i samsvar med betalingsordren fra betalingstjenestebrukeren. Dersom midlene en betalingstransaksjon gjelder, havner hos feil mottaker fordi betaleren har oppgitt feil entydig identifikasjon, bør verken betalerens eller betalingsmottakerens betalingstjenesteyter holdes ansvarlig, men de bør være forpliktet til å samarbeide om å treffe rimelige tiltak for å inndrive midlene, herunder ved å formidle relevante opplysninger.
- 89) Når betalingstjenesteytere yter betalingstjenester, kan behandling av personopplysninger forekomme. Europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF⁽²²⁾, nasjonale regler som innarbeider direktiv 95/46/EF og europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 45/2001⁽²³⁾ får anvendelse på behandling av personopplysninger i henhold til dette direktiv. Når personopplysninger behandles i henhold til dette direktiv, bør særlig det nøyaktige formålet angis, relevant rettslig grunnlag nevnes, relevante sikkerhetskrav fastsatt i direktiv 95/46/EF overholdes, og prinsippene om nødvendighet, forholdsmessighet, formålsbegrensning og forholdsmessig oppbevaringstid for opplysningene følges. Dessuten bør innebygd personvern og personvern som standardinnstilling inngå i alle databehandlingssystemer utvikles og brukes innenfor rammen av dette direktiv.
- 90) Dette direktiv er forenlig med de grunnleggende rettigheter og de prinsipper som er anerkjent i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter, herunder retten til respekt for privatliv og familieliv, retten til vern av personopplysninger, friheten til å drive næringsvirksomhet, retten til effektiv klageadgang og retten til ikke å bli domfelt eller straffet to ganger for samme straffbare handling. Dette direktiv må gjennomføres i samsvar med nevnte rettigheter og prinsipper.
- 91) Betalingstjenesteyterne er ansvarlige for sikkerhetstiltakene. Disse tiltakene må stå i forhold til aktuelle sikkerhetsrisikoer. Betalingstjenesteyterne bør fastsette en ramme for å begrense risikoene og opprettholde effektive prosedyrer for håndtering av hendelser. En ordning for regelmessig rapportering bør opprettes for å sikre at betalingstjenesteyterne regelmessig gir vedkommende myndigheter en oppdatert vurdering av deres sikkerhetsrisikoer og de tiltakene de har truffet for å håndtere disse risikoene. For å sikre at skadene for brukerne og andre betalingstjenesteytere og betalingssystemer, for eksempel en vesentlig forstyrrelse i et betalingssystem, begrenses til et minimum, er det dessuten viktig at betalingstjenesteyterne pålegges å rapportere viktige sikkerhetshendelser uten unødig opphold til vedkommende myndigheter. EBA bør gis en samordningsrolle.
- 92) Plikten til å rapportere sikkerhetshendelser bør ikke berøre plikten til å rapportere andre hendelser i henhold til andre unionsrettsakter, og alle krav fastsatt i dette direktiv bør tilpasses og stå i forhold til rapporteringspliktene som følger av annet unionsregelverk.
- 93) Det er nødvendig å fastsette en klar rettslig ramme med vilkårene for når ytere av betalingsinstitusjonstjenester og ytere av kontoopplysningstjenester skal kunne yte sine tjenester med kontohaverens samtykke uten at kontotilbyderen kan kreve at de skal bruke en bestemt forretningsmodell, basert på direkte eller indirekte tilgang, for å yte disse typene tjenester. Ytere av betalingsinstitusjonstjenester og ytere av kontoopplysningstjenester på den ene side, og kontotilbydere på den annen bør overholde de nødvendige krav med hensyn til vern av personopplysninger og sikkerhetskravene som er fastsatt ved eller nevnes i dette direktiv eller inngår i tekniske reguleringsstandarder.

²² Europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger (EFT L 281 av 23.11.1995, s. 31).

²³ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 45/2001 av 18. desember 2000 om personvern i forbindelse med behandling av personopplysninger i Fellesskapets institusjoner og organer og om fri utveksling av slike opplysninger (EFT L 8 av 12.1.2001, s. 1).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Disse tekniske reguleringsstandardene bør være forenlige med de ulike teknologiske løsningene som er tilgjengelige. For å sikre sikker kommunikasjon mellom de relevante aktørene i forbindelse med slike tjenester bør EBA også angi kravene for de felles, åpne kommunikasjonsstandardene som alle kontotilbydere bør anvende, og som gjør det mulig å yte nettbaserte betalingstjenester. Dette innebærer at disse åpne standardene bør sikre samvirkingsevne for ulike teknologiske kommunikasjonsløsninger. Disse felles, åpne standardene bør også sikre at kontotilbyderen får vite at han blir kontaktet av en yter av betalingsinstitieringstjenester eller en yter av kontoopplysningstjenester og ikke av kunden selv. Standardene bør også sikre at yterne av betalingsinstitieringstjenester og yterne av kontoopplysningstjenester kan kommunisere på en sikker måte med kontotilbyderen og med berørte kunder. Ved utarbeiding av disse kravene bør EBA særlig ta hensyn til det faktum at de standardene som skal anvendes, må tillate at alle vanlige typer enheter (som datamaskiner, nettbrett og mobiltelefoner) brukes til å utføre ulike betalingstjenester.

- 94) Ved utarbeiding av tekniske reguleringsstandarder for autentisering og kommunikasjon bør EBA systematisk vurdere og ta hensyn til personverndimensjonen for å identifisere risikoene som er forbundet med hver enkelt av de tekniske løsningene som er tilgjengelig, og de tiltak som kan gjennomføres for i størst mulig grad å redusere truslene mot personvernet.
- 95) Sikkerhet for elektroniske betalinger er avgjørende for å sikre vern for brukerne og utvikling av et godt e-handelsmiljø. Alle betalingstjenester som tilbys elektronisk, bør utføres på en sikker måte og benytte teknologi som kan garantere sikker autentisering av brukeren og i størst mulig grad redusere risikoen for bedrageri. Det synes ikke å være nødvendig å garantere samme nivå av beskyttelse for betalingstransaksjoner som initieres og gjennomføres på andre måter enn via elektroniske handelsplasser eller bruk av elektronisk utstyr, som papirbaserte betalingstransaksjoner eller ordrer per post eller telefon. En kraftig økning i internett- og mobilbetalinger bør ledsages av en generell styrking av sikkerhetstiltakene. Betalingstjenester som tilbys via internett eller via andre kanaler på avstand, og som ikke er avhengige av hvor enheten som brukes til å initiere betalingstransaksjonen, eller hvor betalingsinstrumentet som brukes, fysisk befinner seg, bør derfor omfatte autentisering av transaksjoner gjennom dynamiske koder, slik at brukeren til enhver tid er kjent med beløpet og betalingsmottakeren for den transaksjonen brukeren godkjenner.
- 96) Sikkerhetstiltakene bør stå i forhold til risikonivået ved den aktuelle betalingstjenesten. For å gjøre det mulig å utvikle brukervennlige og lett tilgjengelige betalingsmidler for lavrisikobetalinger, som kontaktløs betaling av lave beløp på salgsstedet, uavhengig av om de utføres med mobiltelefon eller ikke, bør unntakene fra anvendelsen av sikkerhetskravene angis i tekniske reguleringsstandarder. For å begrense risikoen for phishing og andre former for bedrageri kreves sikker bruk av personlige sikkerhetsopplysninger. I denne sammenheng bør brukeren kunne ha tillit til at det er truffet tiltak som ivaretar de personlige sikkerhetsopplysningenes fortrolighet og integritet. Disse tiltakene vil typisk omfatte krypteringssystemer basert på betalerens personlige utstyr, herunder kortlesere eller mobiltelefoner, eller som betaleren får fra sin kontotilbyder via en annen kanal, for eksempel tekstmelding eller e-post. Tiltakene, som vanligvis omfatter krypteringssystemer som kan generere autentiseringskoder, for eksempel engangspassord, er egnet til å øke sikkerheten ved betalingstransaksjoner. Betalingstjenestebrukernes bruk av slike autentiseringskoder bør anses som forenlig med deres forpliktelser med hensyn til betalingsinstrumenter og personlige sikkerhetsopplysninger også når ytere av betalingsinstitieringstjenester eller ytere av kontoopplysningstjenester er involvert.
- 97) Medlemsstatene bør avgjøre om de vedkommende myndigheter som er utpekt til å gi tilatelse til betalingsinstitusjoner, også kan være vedkommende myndigheter for prosedyrer for alternativ tvisteløsning (AT).
- 98) Uten at det berører kundenes rett til å bringe sin sak inn for domstolene, bør medlemsstatene sikre at det finnes en lett tilgjengelig, tilgjengelig, uavhengig, upartisk, åpen og effektiv AT-prosedyre for tvister mellom betalingstjenesteytere og forbrukere som oppstår i forbindelse med de rettigheter og plikter som er fastsatt i dette direktiv. Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 593/2008⁽²⁴⁾ fastsetter at det vern forbrukerne har i henhold til ufravikelige rettsregler i den stat der de har sitt vanlige bosted, ikke kan tilsidesettes av eventuelle avtalevilkår om hvilken lovgivning som får anvendelse. For å kunne innføre en effektiv og formålstjenlig tvisteløsningsprosedyre bør medlemsstatene sikre at betalingstjenesteyterne har en effektiv klageordning som deres betalingstjenestebrukere kan følge før tvisten bringes inn for et AT-organ eller en domstol. Klageprosedyren bør ha korte og klart definerede svarfrister for betalingstjenesteyteren ved klager. Medlemsstatene bør sikre at AT-organene har tilstrekkelig kapasitet til å delta i et egnet, effektivt samarbeid over landegrensene med hensyn til tvister om rettigheter og forpliktelser i henhold til dette direktiv.
- 99) Det er nødvendig å sikre effektiv håndheving av bestemmelsene i nasjonal rett som vedtas i henhold til dette direktiv. Det bør derfor innføres egnede framgangsmåter som gjør det mulig å fremme klage mot betalingstjenesteytere som ikke overholder disse bestemmelsene, og sikre at det ved behov ilegges sanksjoner som er virkningsfulle, står i forhold til overtredelsen og virker avskrekkende. For å sikre effektiv overholdelse av dette direktiv bør medlemsstatene utpeke vedkommende myndigheter som oppfyller vilkårene fastsatt i forordning (EU) nr. 1093/2010, og som opptrer uavhengig av betalingstjenesteyterne. Av åpenhetshensyn bør medlemsstatene underrette Kommisjonen om hvilke myndigheter som er utpekt, med en klar beskrivelse av deres oppgaver i henhold til dette direktiv.
- 100) Uten at det berører retten til å bringe en sak inn for domstolene for å sikre overholdelse av dette direktiv, bør medlemsstatene også sikre at vedkommende myndigheter er gitt den nødvendige myndighet, herunder myndighet til å ilegge sanksjoner, til å ilegge betalingstjenesteytere som ikke overholder rettighetene og pliktene fastsatt i dette direktiv, særlig dersom det foreligger risiko for gjentakelse eller andre betenkeligheter med hensyn til forbrukernes kollektive interesser.
- 101) Det er viktig at forbrukerne underrettes på en klar og forståelig måte om sine rettigheter og plikter i henhold til dette direktiv. Kommisjonen bør derfor utarbeide en brosjyre om disse rettighetene og pliktene.
- 102) Dette direktiv berører ikke bestemmelser i nasjonal rett om ansvar for unøyaktige formuleringer eller feil ved overføring av opplysninger.
- 103) Dette direktiv bør ikke berøre bestemmelsene om mva-behandling av betalingstjenester i rådsdirektiv 2006/112/EF⁽²⁵⁾.
- 104) Når det i dette direktiv vises til beløp i euro, bør disse beløpene anses som motverdien uttrykt i nasjonal valuta i samsvar med det som er fastsatt av hver medlemsstat som ikke har euro som valuta.
- 105) Av hensyn til rettssikkerheten er det hensiktsmessig å innføre overgangsordninger som gir personer som har påbegynt sin virksomhet som betalingsinstitusjon i samsvar med gjeldende nasjonal lovgivning som innarbeider direktiv 2007/64/EF før dette direktiv trådte i kraft, mulighet til å fortsette denne virksomheten i vedkommende medlemsstat i en nærmere fastsatt periode.
- 106) Myndigheten til å vedta rettsakter i samsvar med artikkel 290 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte delegeres til Kommisjonen når det gjelder tilpasning av henvisningen til rekommandasjon 2003/361/EF, dersom denne endres, og ajourføring av det gjennomsnittlige beløp for betalingstransaksjoner betalingstjenesteyteren har gjennomført, som brukes som terskelverdi for medlemsstater som benytter muligheten til å unnta mindre betalingsinstitusjoner fra (deler) av kravene om godkjenning for å ta hensyn til inflasjon. Det er særlig viktig at Kommisjonen holder hensiktsmessige samråd under sitt forberedende arbeid, herunder på ekspertnivå. Kommisjonen bør ved forberedelse og utarbeiding av delegerte rettsakter sikre at relevante dokumenter oversendes Europaparlamentet og Rådet samtidig, til rett tid og på en egnet måte.
- 107) For å sikre en ensartet anvendelse av dette direktiv bør Kommisjonen kunne støtte seg på EBAs sakkunnskap og bistand, og EBA bør ha i oppgave å utarbeide retningslinjer og utkast til tekniske reguleringsstandarder for

²⁴ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 593/2008 (EF) av 17. juni 2008 om hvilken lovgivning som får anvendelse på avtaleforpliktelser (Roma I) (EUT L 177 av 4.7.2008, s. 6).

²⁵ Rådsdirektiv 2006/112/EF av 28. november 2006 om det felles merverdiavgiftssystem (EUT L 347 av 20.7.2002, s. 1).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- sikkerhetsaspektene ved betalingstjenester, særlig med hensyn til sterk kundeautentisering, og for samarbeidet mellom medlemsstatene om yting av tjenester og opprettelse av godkjente betalingsinstitusjoner i andre medlemsstater. Kommisjonen bør gis myndighet til å vedta disse utkastene til tekniske reguleringsstandarder. Disse særlige oppgavene er helt i samsvar med EBAs rolle og ansvar som fastsatt i forordning (EU) nr. 1093/2010.
- 108) Ved utarbeidelse av retningslinjer, utkast til tekniske reguleringsstandarder og utkast til tekniske gjennomføringsstandarder i henhold til dette direktiv og i samsvar med forordning (EU) nr. 1093/2010 bør EBA sikre at den rådfører seg med alle berørte parter, herunder på markedet for betalingstjenester, slik at alle berørte interesser er representert. For å få en god balanse mellom ulike synspunkter bør EBA gjøre en særlig anstrenge for å innhente synspunkter fra andre berørte aktører enn banker.
- 109) Ettersom målet for dette direktiv, som er ytterligere integrasjon av det indre marked for betalingstjenester, ikke i tilstrekkelig grad kan nås av medlemsstatene ettersom det krever harmonisering av en lang rekke ulike regler som er gjeldende i de ulike medlemsstatenes rettssystemer, og derfor på grunn av omfanget og virkningene bedre kan nås på unionsplan, kan Unionen treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i artikkel 5 i traktaten om Den europeiske union. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går dette direktiv ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå dette målet.
- 110) I samsvar med den felles politiske erklæringen fra medlemsstatene og Kommisjonen av 28. september 2011 om forklarende dokumenter⁽²⁶⁾ har medlemsstatene forpliktet seg til at underretningen om innarbeidings tiltakene i berettigede tilfeller skal følges av ett eller flere dokumenter som forklarer sammenhengen mellom et direktivs bestanddeler og de tilsvarende delene av de nasjonale innarbeidingsdokumentene. Med hensyn til dette direktiv anser regelgiveren at oversendingen av slike dokumenter er berettiget.
- 111) EUs datatilsyn er blitt rådspurt i samsvar med artikkel 28 nr. 2 i forordning (EF) nr. 45/2001 og har avgitt uttalelse 5. desember 2013⁽²⁷⁾.
- 112) Direktiv 2002/65/EF, 2009/110/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 bør derfor endres.
- 113) I betraktning av antallet endringer som gjøres i direktiv 2007/64/EF, bør direktivet oppheves og erstattes –

²⁶ EUT C 369 av 17.12.2011, s. 14.

²⁷ EUT C 38 av 8.2.2014, s. 14.

Avdeling I formål, virkeområde og definisjoner

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

Artikkel 1

Departementets merknad

Formål

1. I dette direktiv fastsettes regler for hvordan medlemsstatene skal skjelve mellom følgende kategorier av betalingstjenesteytere:
  - a) kredittinstitusjoner som definert i artikkel 4 nr. 1 punkt 1 i europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 575/2013⁽²⁸⁾, herunder deres filialer som definert i artikkel 4 nr. 1 punkt 17 i nevnte forordning, dersom filialene er etablert i Unionen, uten hensyn til om hovedkontoret for disse filialene ligger i Unionen eller i samsvar med artikkel 47 i direktiv 2013/36/EU og nasjonal rett ligger utenfor Unionen,
  - b) e-pengeforetak som definert i artikkel 2 punkt 1 i direktiv 2009/110/EF, herunder, i samsvar med artikkel 8 i nevnte direktiv og nasjonal rett, deres filialer, dersom filialene er etablert i Unionen og hovedkontoret for disse filialene er etablert utenfor Unionen, i den utstrekning betalingstjenestene disse filialene yter, er knyttet til utstedelse av elektroniske penger,
  - c) postgirokontorer som i henhold til nasjonal lovgivning har rett til å yte betalingstjenester,
  - d) betalingsinstitusjoner,
  - e) ESB og nasjonale sentralbanker når disse ikke opptrer som monetær myndighet eller annen offentlig myndighet, og
  - f) medlemsstatene eller deres regionale eller lokale myndigheter når disse ikke opptrer i egenskap av offentlige myndigheter.
2. I dette direktiv fastsettes det også regler for
  - a) åpenhet om vilkår og opplysningskrav for betalingstjenester og
  - b) betalingstjenestebrukernes og betalingstjenesteyternes respektive rettigheter og plikter ved yting av betalingstjenester som fast yrkes- eller forretningsvirksomhet.

Artikkel 2

Virkeområde

1. Dette direktiv får anvendelse på betalingstjenester som ytes i Unionen.
2. Avdeling III og IV får anvendelse på betalingstransaksjoner i en medlemsstats valuta dersom både betalerens betalingstjenesteyter og betalingsmottakerens betalingstjenesteyter, eventuelt den eneste betalingstjenesteyteren i betalingstransaksjonen, er etablert i Unionen.
3. For betalingstransaksjoner i en annen valuta enn medlemsstatens valuta får avdeling III, unntatt artikkel 45 nr. 1 bokstav b), artikkel 52 nr. 2 bokstav e) og artikkel 56 bokstav a), og avdeling IV, unntatt artikkel 81–86, anvendelse på de delene av betalingstransaksjonen som gjennomføres i Unionen, dersom både betalerens betalingstjenesteyter og betalingsmottakerens betalingstjenesteyter, eventuelt den eneste betalingstjenesteyteren i betalingstransaksjonen, er etablert i Unionen.

Lovforslaget vil også kunne omfatte betalingstjenester som ytes utenfor EØS.

Se § 1-10, § 2-5 annet ledd, § 2-6 annet ledd og § 4-47.

Se § 4-47.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

4. For betalingstransaksjoner, uansett valuta, der bare en av betalingstjenesteyterne er etablert i Unionen, får avdeling III, unntatt artikkel 45 nr. 1 bokstav b), artikkel 52 nr. 2 bokstav e), artikkel 52 nr. 5 bokstav g) og artikkel 56 bokstav a), og avdeling IV, unntatt artikkel 62 nr. 2 og 4, artikkel 76, 77, 81, 83 nr. 1 og artikkel 89 og 92, anvendelse på de delene av betalingstransaksjonen som gjennomføres i Unionen. Se § 4-47.
5. Medlemsstatene kan frita institusjoner som nevnt i artikkel 2 nr. 5 punkt 4–23 i direktiv 2013/36/EU, fra anvendelsen av alle eller deler av bestemmelsene i dette direktiv.

Artikkel 3

Unntak

Dette direktiv får ikke anvendelse på

- a) betalingstransaksjoner som foretas utelukkende i kontanter, direkte fra betaleren til betalingsmottakeren, uten medvirkning av en formidler,
- b) betalingstransaksjoner fra betaleren til betalingsmottakeren gjennom en handelsagent som gjennom avtale har tillatelse til å forhandle fram eller slutføre salg eller kjøp av varer eller tjenester på vegne av betaleren eller betalingsmottakeren,
- c) yrkesmessig fysisk transport av sedler og mynter, herunder innsamling, behandling og levering av disse,
- d) betalingstransaksjoner som innebærer ikke-yrkesmessig innsamling og levering av kontanter innenfor rammen av ideell eller velgedig virksomhet,
- e) tjenester der betalingsmottakeren forsyner betaleren med kontanter som del av en betalingstransaksjon etter uttrykkelig anmodning fra betalingstjenestebrukeren like før betalingstransaksjonen gjennomføres ved betaling for kjøp av varer eller tjenester,
- f) kontante valutavekslingstransaksjoner der midlene ikke holdes på en betalingskonto,
- g) betalingstransaksjoner basert på et av følgende dokumenter trukket på betalingstjenesteyteren med sikte på å stille midler til rådighet for betalingsmottakeren:
  - i) papirsjekker som er underlagt Genève-konvensjonen av 19. mars 1931 om vedtakelse av enhetlige lover for sjekker,
  - ii) papirsjekker tilsvarende dem som er omhandlet i punkt i), som er underlagt lovgivningen i medlemsstater som ikke er part i Genève-konvensjonen av 19. mars 1931 om vedtakelse av enhetlige lover for sjekker,
  - iii) papirbaserte veksler i samsvar med Genève-konvensjonen av 7. juni 1930 om vedtakelse av enhetlige lover for veksler og egenveksler,
  - iv) papirbaserte veksler tilsvarende dem som er omhandlet i punkt iii), som er underlagt lovgivningen i medlemsstater som ikke er part i Genève-konvensjonen av 7. juni 1930 om vedtakelse av enhetlige lover for veksler og egenveksler,
  - v) papirbaserte kuponger,
  - vi) papirbaserte reisesjekker,
  - vii) papirbaserte postanvisninger som definert av Verdenspostforbundet,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- h) betalingstransaksjoner som gjennomføres innenfor et system for oppgjør av betalinger eller verdipapirer mellom oppgjørsforetak, sentrale motparter, clearingsentraler og/eller sentralbanker og andre deltakere i systemet, samt betalingstjenesteytere, uten at dette berører artikkel 35,
- i) betalingstransaksjoner knyttet til forvaltning av verdipapirer, herunder utbytte, inntekter eller andre utdelinger, eller innløsning eller salg, som foretas av personer som omhandlet i bokstav h) eller av investeringsforetak, kredittinstitusjoner, foretak for kollektiv investering eller kapitalforvaltningsselskaper som yter investeringstjenester, og alle andre foretak som har tillatelse til å ha finansielle instrumenter,
- j) tjenester som leveres av ytere av tekniske tjenester til støtte for betalingstjenesteytingen, uten at disse på noe tidspunkt kommer i besittelse av de midler som skal overføres, herunder behandling og lagring av data, tillitsskapende tjenester og integritetsvern, autentisering av data og foretak, levering av nett for informasjonsteknologi (IT) og kommunikasjonsnett, levering og vedlikehold av terminaler og innretninger som benyttes til betalingstjenester, med unntak av betalingsinitieringstjenester og kontoopplysnings-tjenester,
- k) tjenester basert på særlige betalingsinstrumenter som kan brukes bare i begrenset omfang, og som oppfyller ett av følgende vilkår:
  - i) instrumenter som setter innehaveren i stand til å erverve varer eller tjenester bare i utstederens lokaler eller i et begrenset nettverk av tjenesteytere som har en direkte forretningsmessig avtale med en profesjonell utsteder,
  - ii) instrumenter som kan brukes bare for å anskaffe et svært begrenset utvalg av varer eller tjenester,
  - iii) instrumenter som gyldige bare i en enkelt medlemsstat, som stilles til rådighet på anmodning fra et foretak eller et offentlig foretak, og som er regulert av en nasjonal eller regional offentlig myndighet for særlige samfunnsmessige eller skattemessige formål med henblikk på innkjøp av bestemte varer eller tjenester fra leverandører som har en forretningsavtale med utstederen,
- l) betalingstransaksjoner som en leverandør av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester tilbyr brukere som abonnerer på nettet eller tjenesten, i tillegg til elektroniske kommunikasjonstjenester:
  - i) for kjøp av digitalt innhold og talebaserte tjenester, uten hensyn til hvilket utstyr som brukes til kjøpet eller forbruket av digitalt innhold, som faktureres på den tilhørende fakturaen, eller
  - ii) som utføres fra eller via en elektronisk innretning og faktureres på den tilhørende fakturaen innenfor rammen av veldedig virksomhet eller for kjøp av billetter, forutsatt at verdien på den enkelte betalingstransaksjon nevnt i punkt i) og ii) ikke overstiger 50 euro, og den samlede verdien av betalingstransaksjonene som foretas av den enkelte abonnent ikke overstiger 300 euro per måned, eller

Se § 4-48 som innebærer at slike tjenester på nærmere vilkår kan omfattes av lovforslaget kapittel 4, når kunden er forbruker.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

den samlede verdien av betalingstransaksjonene ikke overstiger 300 euro per måned, med mindre abonnenten på forhånd har satt inn penger på sin konto hos leverandøren av elektroniske kommunikasjonsnett eller -tjenester,

- m) betalingstransaksjoner som gjennomføres mellom betalingstjenesteytere, deres agenter eller filialer for egen regning,
- n) betalingstransaksjoner og tilknyttede tjenester mellom et morforetak og dets datterforetak eller mellom datterforetak av samme morforetak, uten at noen annen betalingstjenesteyter enn et foretak i samme konsern medvirker som formidler,
- o) kontantuttak i kontantautomater som tilbys av tjenesteytere som opptre på vegne av en eller flere kortutstedere som ikke er part i rammeavtalen med kunden som tar ut penger fra en betalingskonto, forutsatt at disse tjenesteyterne ikke yter andre betalings-tjenester som nevnt i vedlegg I. Kundene skal likevel ha opplysninger om eventuelle uttaksgebyrer nevnt i artikkel 45, 48, 49 og 59 før de foretar uttak, samt når de mottar kontanter når transaksjonen avsluttes etter uttaket.

Artikkel 4

Definisjoner

I dette direktiv menes med:

- 1) «hjemstat» enten
  - a) den medlemsstat der betalingstjenesteyteren har sitt forretningskontor, eller
  - b) dersom betalingstjenesteyteren i henhold til nasjonal rett ikke har noe forretningskontor, den medlemsstat der denne har sitt hovedkontor,
- 2) «vertsstat» en annen medlemsstat enn hjemstaten, der en betalingstjenesteyter har en agent eller en filial eller yter betalingstjenester,
- 3) «betalingstjeneste» enhver forretningsvirksomhet som er oppført i vedlegg I, Se § 1-5 første ledd.
- 4) «betalingsinstitusjon» en juridisk person som har fått tillatelse i samsvar med artikkel 11 til å yte og gjennomføre betalingstjenester i Unionen,
- 5) «betalingstransaksjon» en handling som initieres av betaleren eller på dennes vegne eller av betalingsmottakeren for å innbetale, overføre eller ta ut midler, uten hensyn til eventuelle underliggende forpliktelser mellom betaleren og betalingsmottakeren, Se § 1-5 sjette ledd.
- 6) «fjernbetalingstransaksjon» en betalingstransaksjon initiert via internett eller ved en innretning som kan benyttes til fjernkommunikasjon,
- 7) «betalingssystem» et system for overføring av midler med formelle og standardiserte rutiner og felles regler for behandling, clearing og/eller oppgjør av betalingstransaksjoner,
- 8) «betaler» en fysisk eller juridisk person som er innehaver av en betalingskonto og tillater en betalingsordre fra denne betalingskontoen, eller, dersom det ikke finnes noen betalingskonto, en fysisk eller juridisk person som gir en betalingsordre, Se § 1-8 tredje ledd.
- 9) «betalingsmottaker» en fysisk eller juridisk person som skal bli mottaker av midlene som inngår i en betalingstransaksjon, Se § 1-8 fjerde ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 10) «betalingstjenestebruker» en fysisk eller juridisk person som gjør bruk av en betalingstjeneste i egenskap av betaler, betalingsmottaker eller begge deler, Se «kunde» § 1-3 annet ledd.
- 11) «betalingstjenesteyter» et organ som nevnt i artikkel 1 nr. 1 eller en fysisk eller juridisk person som omfattes av unntaket i henhold til artikkel 32 eller 33, Se § 1-5 niende ledd.
- 12) «betalingskonto» en konto som innehas i en eller flere betalings-tjenestebrukers navn, og som brukes til å gjennomføre beta-lingstransaksjoner, Se § 1-5 tredje ledd.
- 13) «betalingsordre» en instruks fra en betaler eller betalingsmotta-ker til sin betalingstjenesteyter om å gjennomføre en beta-lingstransaksjon, Se «betalingsoppdrag» i § 1-5 femte ledd.
- 14) «betalingsinstrument» en personlig innretning og/eller et sett av framgangsmåter som er avtalt mellom betalingstjenestebrukeren og betalingstjenesteyteren, og som benyttes for å initiere en beta-lingsordre, Se § 1-5 annet ledd.
- 15) «betalingsinitieringstjenester» en tjeneste for å initiere en beta-lingsordre på anmodning fra betalingstjenestebrukeren med hen-syn til en betalingskonto hos en annen betalingstjenesteyter, Se «betalingsfullmaktstjeneste» i § 1-6 første ledd.
- 16) «kontoopplysningstjeneste» en nettbasert tjeneste som skal gi samlede opplysninger om en eller flere betalingskontoer som betalingstjenestebrukeren har hos enten en annen betalingstje-nesteyter eller hos mer enn én betalingstjenesteyter, Se «kontotinformasjonstje-neste» i § 1-6 tredje ledd.
- 17) «kontotilbyder» en betalingstjenesteyter som tilbyr betalings-konto til og fører denne for betaler, Se § 1-5 tiende ledd.
- 18) «yter av betalingsinitieringstjenester» en betalingstjenesteyter som utøver virksomhet som nevnt i vedlegg I nr. 7, Se «betalingsfullmektig» i § 1-6 annet ledd.
- 19) «yter av kontoopplysningstjenester» en betalingstjenesteyter som utøver virksomhet som nevnt i vedlegg I nr. 8, Se «opplysningsfullmektig» i § 1-6 fjerde ledd.
- 20) «forbruker» en fysisk person som innenfor rammen av de beta-lingstjenesteavtaler som omfattes av dette direktiv, opptrer med et formål som ligger utenfor vedkommendes forretnings- eller yrkesvirksomhet, Se § 1-4 første ledd.
- 21) «rammeavtale» en avtale om betalingstjenester som regulerer den framtidige gjennomføringen av enkeltstående og gjentatte betalingstransaksjoner, og som kan inneholde forpliktelser og vil-kår for å opprette en konto, Se «kontoavtale» i § 1-5 åttende ledd.
- 22) «pengeoverføring» en betalingstjeneste der det mottas midler fra en betaler uten at det opprettes en betalingskonto i betalerens eller betalingsmottakerens navn, utelukkende med sikte på å overføre et tilsvarende beløp til en betalingsmottaker eller en annen betalingstjenesteyter som opptrer på betalingsmottakerens vegne, og/eller der midlene tas imot på betalingsmottakerens vegne og stilles til rådighet for denne, Se § 1-5 første ledd bokstav f.
- 23) «direkte debitering» en betalingstjeneste for debitering av en betalers betalingskonto, der en betalingstransaksjon blir initiert av betalingsmottakeren på grunnlag av samtykke gitt av betaleren til betalingsmottakeren, til betalingsmottakerens betalingstje-nesteyter eller til betalerens egen betalingstjenesteyter, Se «direktebelastning» i § 1-5 syvende ledd.
- 24) «kredittoverføring» en betalingstjeneste for å kreditere en beta-lingmottakers betalingskonto med en betalingstransaksjon eller en rekke betalingstransaksjoner fra en betalers betalingskonto, foretatt av den betalingstjenesteyteren som forvalter betalerens betalingskonto, på grunnlag av instruks fra betaleren, Lovforslaget benytter «konto-betaling» i samme betydning i bl.a. § 1-5 første ledd bokstav c nr. 3.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 25) «midler» pengesedler og mynter, kontopenger og elektroniske penger som definert i artikkel 2 nr. 2 i direktiv 2009/110/EF, Se «betalingsmidler» i § 1-5 fjerde ledd.
- 26) «valuteringsdato» et referansetidspunkt som benyttes av en betalingstjenesteyter for å beregne renter på midlene som belastes eller godskrives en betalingskonto, I § 4-12 brukes «tidspunkt for renteberegning» i samme betydning.
- 27) «referansevekslingskurs» den vekslingskurs som benyttes som grunnlag for å beregne en valutaveksling, og som gjøres tilgjengelig av betalingstjenesteyteren eller stammer fra en offentlig tilgjengelig kilde, Det er ikke inntatt en særskilt definisjon i lovforslaget.
- 28) «referanserentesats» den rentesats som benyttes som grunnlag for å beregne den renten som skal benyttes, og som stammer fra en offentlig tilgjengelig kilde som kan kontrolleres av begge parter i en betalingstjenesteavtale, Det er ikke inntatt en særskilt definisjon i lovforslaget.
- 29) «autentisering» en framgangsmåte som gjør det mulig for betalingstjenesteyteren å kontrollere identiteten til en betalingstjenestebruker eller gyldigheten av bruken av et bestemt betalingsinstrument, herunder bruken av brukerens personlige sikkerhetsopplysninger, Se § 1-8 åttende ledd.
- 30) «sterk kundeautentisering» autentisering som bygger på bruk av to eller flere elementer som er kategorisert som kunnskap (noe bare brukeren vet), besittelse (noe bare brukeren har) og iboende egenskap (noe brukeren er), som er så frittstående i forhold til hverandre at brudd på ett kriterium ikke innebærer risiko for brudd på de andre, og som er utformet på en slik måte at autentiseringsopplysningenes fortrolighet er sikret, Se § 1-8 niende ledd.
- 31) «personlige sikkerhetsopplysninger» personaliserte innretninger som en betalingstjenesteyter stiller til rådighet for en betalingstjenestebruker for autentiseringsformål, Se «personlig sikkerhetsinformasjon» i § 1-8 tiende ledd.
- 32) «følsomme betalingsopplysninger» opplysninger, herunder personlige sikkerhetsopplysninger som kan brukes til å utføre bedrageri. For ytere av betalingsinitieringstjenester og ytere av kontoopplysningstjenester utgjør navnet på kontoeier og kontonummer ikke følsomme betalingsopplysninger, I § 4-16 «sensitive betalingsopplysningerr» brukt med samme betydning.
- 33) «entydig identifikasjon» en kombinasjon av bokstaver, tall eller symboler som betalingstjenesteyteren oppgir til betalingstjenestebrukeren, og som betalingstjenestebrukeren skal benytte for entydig å identifisere en annen betalingstjenestebruker og/eller dennes betalingskonto i forbindelse med en betalingstransaksjon, I bl.a. § 4-26 er «kontonummer eller annen entydig identifikasjon» benyttet med samme betydning.
- 34) «fjernkommunikasjonsmiddel» enhver metode som kan benyttes til å inngå en betalingstjenesteavtale uten at betalingstjenesteyteren og betalingstjenestebrukeren er fysisk til stede samtidig, Det er ikke inntatt en særskilt definisjon i lovforslaget.
- 35) «varig medium» enhver innretning som gjør det mulig for en betalingstjenestebruker å lagre opplysninger som er rettet til betalingstjenestebrukeren personlig, på en måte som gjør dem tilgjengelige for bruk i framtiden, i et tidsrom som er tilpasset formålet med opplysningene, og som gir mulighet til uendret gjengivelse av de lagrede opplysningene, Konsumeres av «skriftlig dokument» i § 3-2 fjerde ledd.
- 36) «svært liten bedrift» en bedrift som på tidspunktet for inngåelsen av betalingstjenesteavtalen er en bedrift som definert i artikkel 1 og artikkel 2 nr. 1 og 3 i vedlegget til rekommandasjon 2003/361/EF,
- 37) «virkedag» en dag da betalerens eller betalingsmottakerens betalingstjenesteyter, som medvirker til gjennomføringen av en betalingstransaksjon, holder åpent som påkrevd for slik gjennomføring, Se 1-6 sjette ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 38) «agent» en fysisk eller juridisk person som opptrer på vegne av en betalingsinstitusjon ved yting av betalingstjenester, Det er ikke inntatt en særskilt definisjon i lovforslaget. Ved formidling i finansoppdrag, se «finansagent» i 3-56 annet ledd og «oppdragsforetak» i § 1-8 syvende ledd.
- 39) «filial» et annet forretningssted enn hovedkontoret, som er en del av en betalingsinstitusjon, som er uten selvstendig rettsevne og som direkte utfører, helt eller delvis, de transaksjoner som inngår i en betalingsinstitusjons virksomhet. Alle forretningssteder som er opprettet i samme medlemsstat av en betalingsinstitusjon med hovedkontor i en annen medlemsstat, skal anses som en enkelt filial, Det er ikke inntatt en særskilt definisjon i lovforslaget.
- 40) «konsern» en gruppe av foretak som har tilknytning til hverandre som omhandlet i artikkel 22 nr. 1, 2 eller 7 i direktiv 2013/34/EU eller foretak som definert i artikkel 4, 5, 6 og 7 i delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 241/2014⁽²⁹⁾, som har tilknytning til hverandre som omhandlet i artikkel 10 nr. 1 eller artikkel 113 nr. 6 eller 7 i forordning (EU) nr. 575/2013,
- 41) «elektroniske kommunikasjonsnett» nett som definert i artikkel 2 bokstav a) i europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF⁽³⁰⁾,
- 42) «elektroniske kommunikasjonstjenester» en tjeneste som definert i artikkel 2 bokstav c) i direktiv 2002/21/EF,
- 43) «digitalt innhold» varer eller tjenester som framstilles og leveres i digital form, hvis bruk eller forbruk er begrenset til en teknisk innretning, og som ikke på noen måte omfatter bruk eller forbruk av fysiske varer eller tjenester,
- 44) «innløsning av betalingstransaksjoner» en betalingstjeneste som ytes av en betalingstjenesteyter som har inngått avtale med en betalingsmottaker om å godta og behandle betalingstransaksjoner, som fører til en overføring av midler til betalingsmottakeren, Det er ikke inntatt en særskilt definisjon i lovforslaget.
- 45) «utstedelse av betalingsinstrumenter» en betalingstjeneste ytt av en betalingstjenesteyter som har inngått avtale om å gi betaleren et betalingsinstrument for å initiere og behandle betalerens betalingsstransaksjoner, Det er ikke inntatt en særskilt definisjon i lovforslaget.
- 46) «ansvarlig kapital» kapital som definert i artikkel 4 nr. 1 punkt 118 i forordning (EU) nr. 575/2013 der minst 75 % av kjernekapitalen er ren kjernekapital i henhold til artikkel 50 i nevnte forordning og tilleggskapitalen utgjør høyst en tredel av kjernekapitalen,
- 47) «varemerke» ethvert navn, begrep, tegn, symbol og enhver kombinasjon av slike, uten hensyn til om de er fysiske eller digitale, som kan angi hvilken kortordning betalingstransaksjoner som gjennomføres med et kort, tilhører. Det er ikke inntatt en særskilt definisjon i lovforslaget, men brukes i § 3-30 bokstav f i samme betydning.
- 48) «flere varemerker» («co-badging») samling av to eller flere varemerker eller betalingsapplikasjoner for samme varemerke på samme betalingsinstrument. Det er ikke inntatt en særskilt definisjon i lovforslaget, men brukes i § 3-30 bokstav f i samme betydning.

⁽²⁸⁾ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 575/2013 av 26. juni 2013 om tilsynskrav for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak og om endring av forordning (EU) nr. 648/2012 (EUT L 176 av 27.6.2013, s. 1).

⁽²⁹⁾ Delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 241/2014 av 7. januar 2014 om utfylling av europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 575/2013 med hensyn til tekniske reguleringsstandarder for krav til ansvarlig kapital for institusjoner (EUT L 74 av 14.3.2014, s. 8).

⁽³⁰⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF av 7. mars 2002 om felles rammeregler for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (rammedirektivet) (EFT L 108 av 24.4.2002, s. 33).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Avdeling II betalingstjenesteytere

KAPITTEL 1

Betalingsinstitusjoner

Avsnitt 1

Alminnelige regler

Artikkel 5

Søknad om tillatelse

1. For å få tillatelse som betalingsinstitusjon skal det legges fram en søknad for vedkommende myndigheter i hjemstaten, sammen med
  - a) en virksomhetsplan der det blant annet angis hvilken type betalingstjeneste som er planlagt,
  - b) en forretningsplan, herunder en budsjettprognose for de første tre regnskapsårene, som viser at søkeren er i stand til å benytte de systemer, ressurser og framgangsmåter som er hensiktsmessige for en forsvarlig drift,
  - c) dokumentasjon om at betalingsinstitusjonen har den startkapital som er fastsatt i artikkel 7,
  - d) for betalingsinstitusjoner nevnt i artikkel 10 nr. 1, en beskrivelse av hvilke tiltak som er truffet for å sikre betalingstjenestebrukeres midler i samsvar med artikkel 10,
  - e) en beskrivelse av søkerens ordninger for foretaksstyring og internkontroll, herunder framgangsmåter for forvaltning, risikohåndtering og regnskapsføring, som viser at foretaksstyrings- og kontrollordningene samt framgangsmåtene er riktig avpasset, hensiktsmessige, forsvarlige og tilstrekkelige,
  - f) en beskrivelse av framgangsmåten som er innført for å overvåke, håndtere og følge opp sikkerhetshendelser og sikkerhetsrelaterte kundeklager, herunder en ordning for rapportering av hendelser som tar hensyn til betalingsinstitusjonens meldingsplikt i henhold til artikkel 96,
  - g) en beskrivelse av prosessen som er innført for å arkivere, overvåke, spore og begrense tilgangen til følsomme betalingsopplysninger,
  - h) en beskrivelse av beredskapsplan for å sikre kontinuerlig drift med tydelig angivelse av kritiske funksjoner og prosedyre for regelmessig test og kontroll av planenes egnethet og effektivitet,
  - i) en beskrivelse av de prinsipper og definisjoner som anvendes for innsamling av statistiske opplysninger om resultater, transaksjoner og bedragerier,
  - j) et sikkerhetspolitisk dokument, som inneholder en detaljert risikovurdering av betalingstjenestene og en beskrivelse av sikkerhetskontrolltiltak og risikoreducerende tiltak som er truffet for å sikre betalingstjenestebrukerne tilfredsstillende vern mot risikoene som identifiseres, blant annet bedrageri og ulovlig bruk av følsomme opplysninger og personopplysninger,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- k) for betalingsinstitusjoner som er pålagt forpliktelser i tilknytning til hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/849⁽³¹⁾ og europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/847⁽³²⁾, en beskrivelse av de internkontrollordninger søkeren har innført for å overholde disse pliktene,
- l) en beskrivelse av søkerens organisasjonsstruktur, herunder eventuelt en beskrivelse av forventet bruk av agenter og filialer og av de eksterne og stedlige kontroller som søkeren forplikter seg til å gjennomføre hos dem minst én gang i året, samt en beskrivelse av avtaler om utsetting og av søkerens deltaking i et nasjonalt eller internasjonalt betalingssystem,
- m) identiteten til de personer som direkte eller indirekte innehar kvalifiserende eierandeler i henhold til artikkel 4 nr. 1 punkt 36 i forordning (EU) nr. 575/2013 i søkeren, størrelsen på deres respektive eierandeler og dokumentasjon på deres egnethet, idet det tas hensyn til behovet for å sikre sunn og forsvarlig ledelse av en betalingsinstitusjon,
- n) identiteten til medlemmer av ledelsen og personer med ansvar for forvaltning av betalingsinstitusjonen og, der det er relevant, personer med ansvar for forvaltning av betalingsinstitusjonens betalingstjenestevirksomhet, samt dokumentasjon på at de har god vandel og i henhold til betalingsinstitusjonens hjemstat har den kunnskap og erfaring som er nødvendig for å utføre betalingstjenester,
- o) dersom det er relevant, identiteten til revisorer og revisjonsselskaper som definert i europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/43/EF⁽³³⁾,
- p) søkerens rettslige status og vedtekter, og
- q) adressen til søkerens hovedkontor.

Med hensyn til første ledd bokstav d), e), f) og l) skal søkeren gi en beskrivelse av sine revisjonsordninger og de organisatoriske ordningene som er innført med sikte på å treffe alle rimelige tiltak for å verne sine brukeres interesser og sikre kontinuitet og pålitelighet ved yting av betalingstjenester.

I forbindelse med de sikkerhetskontrolltiltak og risikoreduerende tiltak som er nevnt i første ledd bokstav j), skal det angis hvordan de sikrer et høyt nivå av teknisk sikkerhet og datavern, også for programvaren og IT-systemene som brukes av søkeren eller de foretak søkeren har satt hele eller deler av sin virksomhet ut til. Disse tiltakene skal også omfatte sikkerhetstiltakene fastsatt i artikkel 95 nr. 1. I forbindelse med disse tiltakene skal det tas hensyn til EBAs retningslinjer om sikkerhetstiltak som nevnt i artikkel 95 nr. 3, når disse foreligger.

- 2. Medlemsstatene skal kreve at foretak som søker om tillatelse til å yte betalingstjenester som nevnt i vedlegg I nr. 7, som et vilkår for tillatelsen skal ha en yrkesansvarsforsikring som dekker de territorier der de tilbyr tjenester, eller en annen sammenlignbar garanti mot erstatningsansvar som sikrer at de kan dekke sine forpliktelser i henhold til artikkel 73, 89, 90 og 92.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

3. Medlemsstatene skal kreve at foretak som søker om registrering for å yte betalingstjenester som nevnt i vedlegg I nr. 8, som et vilkår for registrering skal ha en yrkesansvarsforsikring som dekker de territorier der de tilbyr tjenester, eller en annen sammenlignbar garanti mot erstatningsansvar overfor kontotilbyderen eller betalingstjenestebrukeren som følge av ulovlig eller bedragerisk tilgang til eller ulovlig eller bedragerisk bruk av opplysninger om betalingskonto.
4. Innen 13. januar 2017 skal EBA, etter samråd med alle berørte parter, herunder på markedet for betalingstjenester slik at alle interesser er representert, utstede retningslinjer for vedkommende myndigheter i samsvar med artikkel 16 i forordning (EU) nr. 1093/2010 for kriteriene for fastsettelse av minstebeløpet for yrkesansvarsforsikringen eller den tilsvarende garantien nevnt i nr. 2 og 3.

Ved utarbeiding av retningslinjene nevnt i første ledd skal EBA ta hensyn til følgende:

- a) foretakets risikoprofil,
- b) i hvilken grad foretaket yter andre betalingstjenester som nevnt i vedlegg I, eller driver annen virksomhet,
- c) virksomhetens størrelse,
- i) for foretak som søker om tillatelse til å yte betalingstjenester som nevnt i vedlegg I nr. 7, verdien av initierte transaksjoner,
- ii) for foretak som søker om registrering for å yte betalingstjenester som nevnt i vedlegg I nr. 8, antall kunder som bruker kontoopplysningstjenestene,
- d) særtrekkene ved de tilsvarende garantiene og kriteriene for å benytte slike.

EBA skal gjennomgå disse retningslinjene regelmessig.

5. Innen 13. juli 2017 skal EBA, etter samråd med alle berørte parter, herunder på markedet for betalingstjenester slik at alle interesser er representert, utstede retningslinjer i samsvar med artikkel 16 i forordning (EU) nr. 1093/2010 for de opplysninger som skal gis til vedkommende myndigheter i søknaden om tillatelse som betalingsinstitusjon, herunder kravene fastsatt i bokstav a), b), c), e) og g)–j) i nr. 1 første ledd.

EBA skal gjennomgå disse retningslinjene regelmessig og under enhver omstendighet minst hvert tredje år.

6. Samtidig som det tas hensyn, der det er aktuelt, til eventuelle erfaringer fra anvendelsen av retningslinjene nevnt i nr. 5, kan EBA utarbeide utkast til tekniske reguleringsstandarder som angir hvilke opplysninger som skal gis til vedkommende myndigheter i ved søknad om tillatelse som betalingsinstitusjon, herunder kravene fastsatt i nr. 1 bokstav a), b), c), e) og g)–j).

Kommisjonen delegeres myndighet til å vedta de tekniske reguleringsstandardene nevnt i første ledd i samsvar med artikkel 10–14 i forordning (EU) nr. 1093/2010.

7. Opplysningene nevnt i nr. 4 skal meldes til vedkommende myndigheter i samsvar med nr. 1.

Artikkel 6

Kontroll av eierandeler

1. Enhver fysisk eller juridisk person som har besluttet å direkte eller indirekte erverve eller ytterligere øke en kvalifiserende eierandel i henhold til artikkel 4 nr. 1 punkt 36 i forordning (EU) nr. 575/2013 i en betalingsinstitusjon, med den følge at andelen av kapitalen eller stemmerettene når eller overstiger 20 %, 30 % eller 50 %, eller at betalingsinstitusjonen blir vedkommendes datterforetak, skal på forhånd underrette vedkommende myndigheter om sin hensikt. Det samme gjelder enhver fysisk eller juridisk person som har besluttet å avhende, direkte eller indirekte, en kvalifiserende eierandel, eller å redusere sin kvalifiserende eierandel slik at vedkommendes andel av kapitalen eller stemmerettene vil falle under 20 %, 30 % eller 50 %, eller slik at betalingsinstitusjonen vil opphøre å være vedkommendes datterforetak.
2. Den aktuelle erververen av en kvalifiserende eierandel skal oversende til vedkommende myndighet opplysninger som angir størrelsen på den aktuelle eierandelen og relevante opplysninger nevnt i artikkel 23 nr. 4 i direktiv 2013/36/EU.
3. Medlemsstatene skal kreve at i de tilfeller der innflytelsen til den aktuelle erverver som nevnt i nr. 2, kan være til skade for en akt- og forsvarlig forvaltning av betalingsinstitusjonen, skal vedkommende myndigheter motsette seg dette eller treffe andre egnede tiltak for å bringe denne situasjonen til opphør. Slike tiltak kan omfatte påbud, sanksjoner overfor styremedlemmer eller personene som er ansvarlige for ledelsen, eller suspensjon av de stemmeretter som er knyttet til aksjene til den berørte betalingsinstitusjons aksjeeiere eller deltakere.
Lignende tiltak skal anvendes overfor fysiske eller juridiske personer som ikke overholder plikten til forutgående underretning fastsatt i denne artikkel.
4. Dersom en andel blir ervervet til tross for at vedkommende myndigheter har motsatt seg det, skal medlemsstatene, uavhengig av andre sanksjoner, enten sørge for at de tilsvarende stemmeretter blir suspendert, eller at de avgitte stemmene kjennes ugyldige eller kan annulleres.

Artikkel 7

Startkapital

Medlemsstatene skal kreve at betalingsinstitusjoner på tidspunktet for tillatelsen har startkapital som består av en eller flere av de poster som er nevnt i artikkel 26 nr. 1 bokstav a)–e) i forordning (EU) nr. 575/2013, som følger:

- a) dersom betalingsinstitusjonen bare yter betalingstjenesten nevnt i vedlegg I nr. 6, skal dens kapital ikke på noe tidspunkt være mindre enn 20 000 euro,
- b) dersom betalingsinstitusjonen yter betalingstjenesten nevnt i vedlegg I nr. 7, skal dens kapital ikke på noe tidspunkt være mindre enn 50 000 euro, og
- c) dersom betalingsinstitusjonen yter noen av betalingstjenestene nevnt i vedlegg I nr. 1–5, skal dens kapital ikke på noe tidspunkt være mindre enn 125 000 euro.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 8

Ansvarlig kapital

1. Betalingsinstitusjonens ansvarlige kapital skal ikke falle under det beløp som er høyest av beløpet for startkapitalen som nevnt i artikkel 7, og beløpet for ansvarlig kapital beregnet i samsvar med artikkel 9 i dette direktiv.
2. Medlemsstatene skal treffe nødvendige tiltak for å hindre anvendelse flere ganger av poster som kan inngå i ansvarlig kapital, når betalingsinstitusjonen tilhører samme konsern som en annen betalingsinstitusjon eller kredittinstitusjon eller et annet investeringsforetak, kapitalforvaltningsselskap eller forsikringsforetak. Dette nummer får også anvendelse når en betalingsinstitusjon er av blandet art og utøver annen virksomhet enn å yte betalingstjenester.
3. Dersom vilkårene i artikkel 7 i forordning (EU) nr. 575/2013 er oppfylt, kan medlemsstatene eller deres vedkommende myndigheter velge ikke å anvende artikkel 9 i dette direktiv på betalingsinstitusjoner som omfattes av det konsoliderte tilsyn med morkredittinstitusjonen i henhold til direktiv 2013/36/EU.

Artikkel 9

Beregning av ansvarlig kapital

1. Uten hensyn til kravene til startkapital i artikkel 7 skal medlemsstatene kreve at betalingsinstitusjonene, med unntak av dem som bare yter tjenestene nevnt i vedlegg I nr. 7 og/eller 8, til enhver tid har en ansvarlig kapital beregnet etter en av følgende tre metoder, som fastsatt av vedkommende myndigheter i samsvar med nasjonal rett:

Metode A

Betalingsinstitusjonens ansvarlige kapital skal tilsvare minst 10 % av det foregående års faste kostnader. Vedkommende myndigheter kan tilpasse dette krav ved vesentlige endringer i en betalingsinstitusjons virksomhet i forhold til det foregående år. Dersom en betalingsinstitusjon har utøvd sin virksomhet i mindre enn ett år på beregningstidspunktet, skal kravet være at betalingsinstitusjonens ansvarlige kapital skal tilsvare minst 10 % av de tilsvarende faste kostnadene som inngår i forretningsplanen, med mindre vedkommende myndigheter krever en justering av planen.

Metode B

Betalingsinstitusjonens ansvarlige kapital skal tilsvare minst summen av følgende poster multiplisert med skaleringsfaktor k definert i nr. 2, der betalingsvolum (BV) utgjør en tolvdel av det samlede beløp for de betalingstransaksjonene som betalingsinstitusjonen har gjennomført i det foregående år:

- a) 4,0 % av den del av BV som ikke overstiger 5 millioner euro, pluss
- b) 2,5 % av den del av BV som overstiger 5 millioner euro, men ikke 10 millioner euro, pluss
- c) 1 % av den del av BV som overstiger 10 millioner euro, men ikke 100 millioner euro, pluss

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- d) 0,5 % av den del av BV som overstiger 100 millioner euro, men ikke 250 millioner euro,
pluss
- e) 0,25 % av den del av BV som overstiger 250 millioner euro.
Metode C

Betalingsinstitusjonens ansvarlige kapital skal tilsvare minst den relevante indikator definert i bokstav a), multiplisert med multiplikasjonsfaktoren definert i bokstav b), og med skaleringsfaktor k definert i nr. 2.

- a) Relevant indikator er summen av følgende:
  - i) renteinntekter,
  - ii) rentekostnader,
  - iii) mottatt provisjon og mottatte honorarer, og
  - iv) andre driftsinntekter.

Alle postene skal medregnes i summen, sammen med dens positive eller negative fortegn. Inntekter fra ekstraordinære eller uregelmessige poster kan ikke benyttes ved beregning av relevant indikator. Utgifter til utsetting av tjenester som utføres av tredjemand, kan redusere den relevante indikator dersom utgiftene innkreves av et foretak som er underlagt tilsyn i henhold til dette direktiv. Relevant indikator skal beregnes på grunnlag av tolv månedersobservasjonen ved avslutningen av foregående regnskapsår. Relevant indikator skal beregnes for foregående regnskapsår. Ansvarlig kapital som er beregnet etter metode C, skal likevel ikke utgjøre mindre enn 80 % av gjennomsnittet av de tre foregående regnskapsårene for den relevante indikator. Når reviderte tall ikke er tilgjengelige, kan estimer benyttes.

- b) Multiplikasjonsfaktoren skal være
  - i) 10 % av den del av den relevante indikator som ikke overstiger 2,5 millioner euro,
  - ii) 8 % av den del av den relevante indikator som overstiger 2,5 millioner euro, men ikke 5 millioner euro,
  - iii) 6 % av den del av den relevante indikator som overstiger 5 millioner euro, men ikke 25 millioner euro,
  - iv) 3 % av den del av den relevante indikator som overstiger 25 millioner euro, men ikke 50 millioner euro,
  - v) 1,5 % over 50 millioner euro.
- 2. Den skaleringsfaktor k som skal benyttes i metode B og C, skal være
  - a) 0,5 dersom betalingsinstitusjonen bare yter betalingstjenesten nevnt i vedlegg I nr. 6,
  - b) 1,0 dersom betalingsinstitusjonen yter en av betalingstjenestene nevnt i vedlegg I nr. 1–5.
- 3. Vedkommende myndigheter kan, på grunnlag av en vurdering av betalingsinstitusjonens risikohåndteringsprosesser, tapsrisikodatabase og internkontrollordninger, kreve at betalingsinstitusjonen har en ansvarlig kapital som er opptil 20 % større enn det beløp som ville blitt resultatet ved anvendelse av metoden valgt i samsvar med nr. 1, eller tillate at betalingsinstitusjonens ansvarlige kapital er opptil 20 % mindre enn det beløp som ville blitt resultatet ved anvendelse av metoden valgt i samsvar med nr. 1.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 10

Krav til sikring av midler

1. Medlemsstatene eller vedkommende myndigheter skal kreve at en betalingsinstitusjon som yter betalingstjenester som nevnt i vedlegg I nr. 1–6, skal sikre alle midler som er mottatt fra betalingsstjenestebrukere eller gjennom en annen betalingstjenesteyter for å gjennomføre betalingstransaksjoner, på en av følgende måter:
  - a) midlene skal ikke på noe tidspunkt blandes sammen med midlene til andre fysiske eller juridiske personer enn betalingstjenestebrukerne som midlene innehas for, og skal, dersom midlene fortsatt innehas av betalingsinstitusjonen, men ennå ikke er overlevert til betalingsmottakeren eller overført til en annen betalingstjenesteyter innen slutten av den virkedag som følger etter den dag midlene ble mottatt, settes inn på en særskilt konto i en kredittinstitusjon eller investeres i sikre, likvide eiendeler med lav risiko som fastsatt av vedkommende myndigheter i hjemstaten, og skal i samsvar med nasjonal rett og i betalingstjenestebrukernes interesse vernes mot krav fra betalingsinstitusjonens øvrige kreditorer, særlig i tilfelle av insolvens,
  - b) midlene skal omfattes av en forsikringspolise eller en annen sammenlignbar garanti fra et forsikringsselskap eller en kredittinstitusjon som ikke tilhører samme konsern som betalingsinstitusjonen selv, for et beløp som tilsvarer det beløp som ville blitt holdt atskilt i mangel av nevnte forsikringspolise eller en annen sammenlignbar garanti, og som skal utbetales dersom betalingsinstitusjonen ikke er i stand til å oppfylle sine finansielle forpliktelser.
2. Dersom en betalingsinstitusjon er pålagt å sikre midler i henhold til nr. 1, og en del av disse midlene skal benyttes til framtidige betalingstransaksjoner og det resterende beløpet skal benyttes til andre tjenester enn betalingstjenester, skal den delen av midlene som skal benyttes til framtidige betalingstransaksjoner, også omfattes av kravene i nr. 1. Dersom denne delen varierer i størrelse eller ikke er kjent på forhånd, skal medlemsstatene tillate at betalingsinstitusjoner anvender dette nummer på grunnlag av en representativ del som antas å skulle benyttes til betalingstjenester, forutsatt at en slik representativ del med rimelighet kan anslås på grunnlag av historiske opplysninger og godtgjøres overfor vedkommende myndigheter.

Artikkel 11

Tildeling av tillatelse

1. Medlemsstatene skal kreve at andre foretak enn dem som er nevnt i artikkel 1 nr. 1 bokstav a), b) c), e) og f), og andre enn fysiske eller juridiske personer som omfattes av et unntak i henhold til artikkel 32 eller 33, som har til hensikt å yte betalingstjenester, skal ha tillatelse som betalingsinstitusjon før de begynner å yte betalingstjenester. Tillatelse skal gis bare til en juridisk person som er etablert i en medlemsstat.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Vedkommende myndigheter skal gi tillatelse dersom de opplysninger og den dokumentasjon som er vedlagt søknaden, oppfyller alle kravene fastsatt i artikkel 5, og vedkommende myndigheter, etter å ha gjennomgått søknaden, kommer fram til en samlet positiv vurdering. Før en tillatelse gis, kan vedkommende myndigheter eventuelt rådføre seg med den nasjonale sentralbanken eller andre relevante offentlige myndigheter.
3. En betalingsinstitusjon som i henhold til nasjonal rett i sin hjemstat er pålagt å ha et forretningskontor, skal ha sitt hovedkontor i samme medlemsstat som forretningskontoret og skal yte minst en del av sine betalingstjenester der.
4. Vedkommende myndigheter skal gi tillatelse bare dersom vedkommende betalingsinstitusjon, idet det tas hensyn til behovet for å sikre en sunn og forsvarlig ledelse av en betalingsinstitusjon, har solide former for foretaksstyring for sin betalingstjenestevirksomhet, noe som omfatter en klar organisasjonsstruktur med veldefinert, åpen og konsekvent ansvarsfordeling, effektive framgangsmåter for å identifisere, håndtere, overvåke og rapportere risiko som betalingsinstitusjonen er eller kan bli utsatt for, og tilstrekkelige internkontrollordninger, herunder god forvaltnings- og regnskapspraksis; disse formene for foretaksstyring, framgangsmåtene og ordningene skal være fyllestgjørende og stå i forhold til arten av, størrelsen på og kompleksiteten til de betalingstjenester som ytes av betalingsinstitusjonen.
5. Dersom en betalingsinstitusjon yter noen av betalingstjenestene nevnt i vedlegg I nr. 1–7, og samtidig driver andre typer forretningsvirksomhet, kan vedkommende myndigheter kreve at det opprettes et særskilt foretak for betalingstjenestevirksomheten dersom de deler av betalingsinstitusjonens virksomhet som ikke er betalingstjenester, svekker eller vil kunne svekke enten betalingsinstitusjonens økonomiske soliditet eller vedkommende myndigheters evne til å overvåke at betalingsinstitusjonen oppfyller alle sine forpliktelser i henhold til dette direktiv.
6. Vedkommende myndigheter skal nekte å gi tillatelse dersom de av hensyn til behovet for å sikre en sunn og forsvarlig ledelse av en betalingsinstitusjon ikke er overbevist om at aksjeeierne eller deltakerne som har kvalifiserende eierandeler, er egnet.
7. Dersom det foreligger nære forbindelser som definert i artikkel 4 nr. 1 punkt 38 i forordning (EU) nr. 575/2013 mellom betalingsinstitusjonen og andre fysiske eller juridiske personer, skal vedkommende myndigheter gi tillatelse bare dersom disse forbindelsene ikke hindrer dem i å utføre sine tilsynsoppgaver på en forsvarlig måte.
8. Vedkommende myndigheter skal gi tillatelse bare dersom en tredjestats lover og forskrifter som gjelder for en eller flere fysiske eller juridiske personer som betalingsinstitusjonen har nære forbindelser til, eller vanskeligheter ved håndheving av nevnte lover og forskrifter, ikke hindrer dem i å utføre sine tilsynsoppgaver på en forsvarlig måte.
9. Tillatelsen skal være gyldig i alle medlemsstater og gjøre det mulig for vedkommende betalingsinstitusjon å yte betalingstjenester som er omfattet av tillatelsen i hele Unionen, i henhold til adgangen til å yte tjenester eller etableringsadgangen.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 12

Underretning om beslutning

Innen tre måneder etter mottak av en søknad eller, dersom søknaden er ufullstendig, av alle opplysninger som er nødvendige for å treffe beslutningen, skal vedkommende myndigheter underrette søkeren om hvorvidt tillatelsen er gitt eller avslått. Ved et eventuelt avslag skal vedkommende myndighet begrunne sitt svar.

Artikkel 13

Tilbakekalling av tillatelse

1. Vedkommende myndigheter kan tilbakekalle en tillatelse utstedt til en betalingsinstitusjon bare dersom institusjonen
  - a) ikke gjør bruk av tillatelsen innen tolv måneder, uttrykkelig gir avkall på tillatelsen eller har opphørt å utøve sin virksomhet i mer enn seks måneder, med mindre den berørte medlemsstat har fastsatt at tillatelsen bortfaller i slike tilfeller,
  - b) har fått tillatelsen på grunnlag av uriktige opplysninger eller andre uregelmessigheter,
  - c) ikke lenger oppfyller vilkårene for å få tillatelse eller unnlater å underrette vedkommende myndighet om vesentlige endringer i denne forbindelse,
  - d) ville utgjøre en trussel mot betalingssystemets stabilitet eller tilliten til det dersom det fortsatte sin betalingstjenestevirksomhet, eller
  - e) omfattes av et av de andre tilfellene der nasjonal rett fastsetter tilbakekalling av tillatelsen.
2. Vedkommende myndighet skal begrunne enhver tilbakekalling av en tillatelse og underrette de berørte parter om dette.
3. Vedkommende myndighet skal offentliggjøre tilbakekallingen av tillatelsen, også i registrene nevnt i artikkel 14 og 15.

Artikkel 14

Registrering i hjemstaten

1. Medlemsstatene skal opprette et offentlig register der følgende skal innføres:
  - a) betalingsinstitusjoner med tillatelse og deres agenter,
  - b) fysiske og juridiske personer som omfattes av et unntak i henhold til artikkel 32 eller 33, og deres agenter, og
  - c) institusjonene nevnt i artikkel 2 nr. 5, og som i henhold til nasjonal lovgivning har rett til å yte betalingstjenester.
Filialer av betalingsinstitusjoner skal føres inn i registeret i hjemstaten dersom disse filialene yter tjenester i en annen medlemsstat enn hjemstaten.
2. Det offentlige registeret skal inneholde opplysninger om de betalingstjenester som betalingsinstitusjonen har tillatelse til å yte, eller som den fysiske eller juridiske person er registrert for. Betalingsinstitusjoner med tillatelse skal være oppført i registeret atskilt fra fysiske og juridiske personer som omfattes av et unntak i henhold til artikkel 32 eller 33. Registeret skal være offentlig tilgjengelig, også på internett, og ajourføres fortløpende.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

3. Vedkommende myndigheter skal innføre i det offentlige registret enhver tilbaketrekking av tillatelse og enhver tilbaketrekking av unntak i henhold til artikkel 32 eller 33.
4. Vedkommende myndigheter skal underrette EBA om grunnene for enhver tilbakekalling av tillatelser og unntak i henhold til artikkel 32 eller 33.

Artikkel 15

EBA's register

1. EBA skal opprette, drive og opprettholde et elektronisk sentralt register som inneholder de opplysningene som er gitt av vedkommende myndigheter i samsvar med nr. 2. EBA skal ha ansvar for at opplysningene framlegges korrekt.

EBA skal gjøre registeret offentlig tilgjengelig på sitt nettsted og legge til rette for at opplysningene er lett tilgjengelige og lett søkbare, vederlagsfritt.

2. Vedkommende myndigheter skal uten opphold underrette EBA om opplysningene som legges inn i deres offentlige registre som nevnt i artikkel 14, på ett av språkene som er vanlige innen finans.
3. Vedkommende myndigheter skal være ansvarlig for at opplysningene angitt i nr. 2 er korrekte, og for å holde opplysningene à jour.
4. EBA skal utarbeide utkast til tekniske reguleringsstandarder som fastsetter tekniske krav til utvikling, drift og vedlikehold av det elektroniske sentrale register og for tilgang til opplysninger i registeret. De tekniske kravene skal sikre at bare vedkommende myndighet og EBA kan foreta endringer i opplysningene.

EBA skal framlegge disse utkastene til tekniske reguleringsstandarder for Kommisjonen innen 13. januar 2018.

Kommisjonen delegeres myndighet til å vedta de tekniske reguleringsstandardene nevnt i første ledd i samsvar med artikkel 10–14 i forordning (EU) nr. 1093/2010.

5. EBA skal utarbeide utkast til tekniske gjennomføringsstandarder for detaljene og strukturen i opplysningene som skal gis i henhold til nr. 1, herunder det felles format og malen som skal brukes ved framlegging av disse opplysningene.

EBA skal framlegge disse utkastene til tekniske gjennomføringsstandarder for Kommisjonen innen 13. juli 2017.

Kommisjonen gis myndighet til å vedta de tekniske gjennomføringsstandardene nevnt i første ledd i samsvar med artikkel 15 i forordning (EU) nr. 1093/2010.

Artikkel 16

Opprettholdelse av tillatelse

Når det skjer en endring som påvirker nøyaktigheten til de opplysninger og den dokumentasjon som er gitt i samsvar med artikkel 5, skal betalingsinstitusjonen snarest mulig underrette vedkommende myndigheter i institusjonens hjemstat om dette.

Artikkel 17

Regnskaper og lovfestet revisjon

1. Direktiv 86/635/EØF og 2013/34/EU og europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1606/2002⁽³⁴⁾ får tilsvarende anvendelse på betalingsinstitusjoner.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Med mindre de er unntatt i henhold til direktiv 2013/34/EU og der det er relevant, direktiv 86/635/EØF, skal betalingsinstitusjonenes årsregnskaper og konsoliderte regnskaper revideres av revisorer som foretar lovfestet revisjon, eller av revisjonsselskaper i henhold til direktiv 2006/43/EF.
3. For tilsynsformål skal medlemsstatene kreve at betalingsinstitusjoner gir atskilte regnskapsopplysninger om betalingstjenester og virksomhet som er nevnt i artikkel 18 nr. 1, som det skal utarbeides en revisjonsberetning for. Denne revisjonsberetningen skal, der det er relevant, utarbeides av revisorene som foretar lovfestet revisjon, eller et revisjonsselskap.
4. Med hensyn til betalingstjenestevirksomhet får forpliktelsene fastsatt i artikkel 63 i direktiv 2013/36/EU tilsvarende anvendelse på betalingsinstitusjonenes revisorer som foretar lovfestet revisjon, eller revisjonsselskaper.

Artikkel 18

Virksomhet

1. Bortsett fra å yte betalingstjenester skal betalingsinstitusjoner ha rett til å utøve følgende virksomhet:
  - a) yting av driftstjenester og nært tilknyttede tilleggstjenester som f.eks. sikring av at betalingstransaksjoner blir gjennomført, valutaveksling, oppbevaringsvirksomhet samt lagring og behandling av opplysninger,
  - b) drift av betalingssystemer uten at det berører artikkel 35,
  - c) annen forretningsvirksomhet enn yting av betalingstjenester, idet det tas hensyn til gjeldende unionsregelverk og nasjonal rett.
2. Når betalingsinstitusjoner yter en eller flere betalingstjenester, kan de bare ha betalingskontoer som utelukkende brukes til betalingstransaksjoner.
3. Midler som betalingsinstitusjoner mottar fra betalingstjenestebrukere for å yte betalingstjenester, skal ikke betraktes som innskudd eller andre midler som skal tilbakebetales i henhold til artikkel 9 i direktiv 2013/36/EU, eller elektroniske penger i henhold til artikkel 2 nr. 2 i direktiv 2009/110/EF.
4. Betalingsinstitusjoner kan bare yte kreditt i forbindelse med betalingstjenester som nevnt i vedlegg I nr. 4 eller 5, dersom følgende vilkår er oppfylt:
  - a) kreditten skal være en tilleggstjeneste og utelukkende ytes i forbindelse med gjennomføringen av en betalingstransaksjon,
  - b) uten hensyn til de nasjonale regler som gjelder for yting av kreditt med kredittkort, skal den kreditt som ytes i forbindelse med en betaling og gjennomføres i samsvar med artikkel 11 nr. 9 og artikkel 28, betales tilbake innen et kort tidsrom som ikke i noe tilfelle skal overstige tolv måneder,
  - c) slik kreditt skal ikke ytes av midler som er mottatt eller innehas for å gjennomføre en betalingstransaksjon,
  - d) betalingsinstitusjonens ansvarlige kapital skal til enhver tid og etter tilsynsmyndighetenes oppfatning stå i et passende forhold til det samlede kredittbeløp som ytes.
5. Betalingsinstitusjoner skal ikke drive virksomhet som består i å ta imot innskudd eller andre midler som skal tilbakebetales i henhold til artikkel 9 i direktiv 2013/36/EU.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

6. Dette direktiv berører ikke direktiv 2008/48/EF, andre relevante bestemmelser i unionsretten eller nasjonale tiltak med hensyn til vilkår for å yte kreditt til forbrukere, som ikke er harmonisert ved dette direktiv, og som er i samsvar med unionsretten.

Avsnitt 2

Andre krav

Artikkel 19

Bruk av agenter, filialer eller foretak som virksomhet er satt ut til

1. Når en betalingsinstitusjon har til hensikt å yte betalingstjenester gjennom en agent, skal institusjonen underrette vedkommende myndigheter i sin hjemstat om følgende:
  - a) agentens navn og adresse,
  - b) en beskrivelse av internkontrollordningene som agenten vil benytte for å oppfylle forpliktelsene med hensyn til hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme i henhold til direktiv (EU) 2015/849, som skal ajourføres fortløpende i tilfelle av vesentlige endringer i opplysningene som ble oversendt i den opprinnelige meldingen,
  - c) identiteten til medlemmer av ledelsen og personer med ansvar for forvaltningen av agenten som skal brukes til å yte betalings-tjenester, samt for andre agenter enn betalingstjenesteytere, dokumentasjon på at de er egnet,
  - d) de av betalingsinstitusjonens betalingstjenester agenten har fullmakt til å tilby, og
  - e) dersom det er relevant, agentens entydige identifikasjonskode eller -nummer.
2. Innen to måneder etter mottak av opplysningene nevnt i nr. 1, skal vedkommende myndighet i hjemstaten underrette betalingsinstitusjonen om agenten er innført i registeret i henhold til artikkel 14 eller ikke. Etter innføring i registeret kan agenten begynne å yte betalingstjenester.
3. Før agenten oppføres i registeret, skal vedkommende myndigheter, dersom de anser at de mottatte opplysningene er feil, treffe ytterligere tiltak for å kontrollere opplysningene.
4. Dersom vedkommende myndigheter, etter å ha truffet tiltak for å kontrollere opplysningene, ikke er overbevist om at de mottatte opplysningene i henhold til nr. 1 er riktige, skal de avslå å oppføre agenten i registeret i henhold til artikkel 14 og skal uten unødig opphold underrette betalingsinstitusjonen om dette.
5. Dersom betalingsinstitusjonen ønsker å yte betalingstjenester i en annen medlemsstat ved å bruke en agent eller opprette en filial, skal den følge framgangsmåtene fastsatt i artikkel 28.
6. Når en betalingsinstitusjon har til hensikt å sette ut driftsfunksjoner for sine betalingstjenester, skal den underrette vedkommende myndigheter i hjemstaten om dette.

Utsetting av viktige driftsfunksjoner, også IT-systemer, kan ikke skje på en slik måte at det vesentlig forringer kvaliteten på betalingsinstitusjonens internkontroll og vedkommende myndigheters mulighet til å kontrollere og fastslå at betalingsinstitusjonen oppfylder sine forpliktelser i henhold til dette direktiv.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Med hensyn til annet ledd skal en driftsfunksjon anses som viktig dersom en mangel eller feil i utførelsen av den i vesentlig grad vil forringe en betalingsinstitusjons evne til fortsatt å oppfylle kravene i tillatelsen i henhold til denne avdeling, andre forpliktelser i henhold til dette direktiv, dens finansielle inntjening eller dens betalingstjenesters soliditet eller kontinuitet. Medlemsstatene skal sikre at dersom betalingsinstitusjoner setter ut viktige driftsfunksjoner, skal de oppfylle følgende vilkår:

- a) utsettingen skal ikke føre til at den øverste ledelsen delegerer sitt ansvar,
  - b) betalingsinstitusjonens forhold til og forpliktelser overfor sine betalingstjenestebrukere i henhold til dette direktiv skal ikke endres,
  - c) vilkårene som betalingsinstitusjonen skal oppfylle for å få tillatelse og beholde den i samsvar med denne avdeling, skal ikke undergraves,
  - d) ingen av de andre vilkårene som lå til grunn for betalingsinstitusjonens tillatelse, skal fjernes eller endres.
7. Betalingsinstitusjonene skal sikre at agenter eller filialer som opptrer på deres vegne, underretter betalingstjenestebrukerne om dette.
8. Betalingsinstitusjonene skal underrette vedkommende myndigheter i sin hjemstat uten unødig opphold om enhver endring med hensyn til bruk av foretak som virksomhet er satt ut til, og i samsvar med framgangsmåten fastsatt i nr. 2, 3 og 4, bruk av agenter, herunder ytterligere agenter.

Artikkel 20

Erstatningsansvar

1. Medlemsstatene skal sikre at dersom betalingsinstitusjoner lar tredjemann utføre driftsfunksjoner, skal de treffe rimelige tiltak for å sikre at kravene i dette direktiv blir overholdt. Se §§ 3-49, 3-57 og 3-58.
2. Medlemsstatene skal kreve at betalingsinstitusjoner skal ha fullt ansvar for alle handlinger som foretas av deres ansatte eller av agenter, filialer eller foretak som virksomhet er satt ut til. Se § 3-49 annet ledd.

Artikkel 21

Oppbevaring av dokumentasjon

Medlemsstatene skal kreve at betalingsinstitusjoner oppbevarer all relevant dokumentasjon i henhold til denne avdeling i minst fem år, uten at det berører direktiv (EU) 2005/849 eller annet relevant unionsregelverk.

Avsnitt 3

Vedkommende myndigheter og tilsyn

Artikkel 22

Utpeking av vedkommende myndigheter

1. Medlemsstatene skal utpeke til vedkommende myndigheter med ansvar for å gi tillatelse til og føre tilsyn med betalingsinstitusjoner, som skal utføre de oppgaver som er fastsatt i henhold til denne avdeling, enten offentlige myndigheter eller slike organer som er anerkjent i nasjonal rett eller av offentlige myndigheter, og som i henhold til nasjonal rett uttrykkelig har fullmakt til dette, herunder nasjonale sentralbanker.

Vedkommende myndigheter skal garantere sin uavhengighet av økonomiske organer og unngå interessekonflikter. Uten at det berører første ledd, skal betalingsinstitusjoner, kredittinstitusjoner, institusjoner for elektroniske penger eller postgirokontorer ikke kunne utpekes som vedkommende myndigheter.

Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen om dette.

2. Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter som er utpekt i henhold til nr. 1, har alle nødvendige fullmakter til å utføre sine oppgaver.
3. Medlemsstater som på sitt territorium har flere enn én vedkommende myndighet for spørsmål som omfattes av denne avdeling, skal påse at disse myndighetene samarbeider tett, slik at de kan utføre sine respektive oppgaver på en effektiv måte. Det samme gjelder dersom vedkommende myndigheter for spørsmål som omfattes av denne avdeling, ikke er vedkommende myndigheter med ansvar for tilsyn med kredittinstitusjoner.
4. Ansvaret for de oppgaver som vedkommende myndigheter utpekt i henhold til nr. 1 skal utføre, ligger hos vedkommende myndigheter i hjemstaten.
5. Nr. 1 skal ikke innebære at vedkommende myndigheter skal føre tilsyn med andre deler av betalingsinstitusjoners forretningsvirksomhet enn yting av betalingstjenester samt virksomheten nevnt i artikkel 18 nr. 1 bokstav a).

Artikkel 23

Tilsyn

1. Medlemsstatene skal sikre at de kontroller som vedkommende myndigheter gjennomfører for å kontrollere at betalingsinstitusjonene fortsatt overholder bestemmelsene i denne avdeling, står i forhold til formålet, er tilstrekkelige og avpasset etter de risikoene som betalingsinstitusjoner er utsatt for.

For å kontrollere at denne avdeling blir overholdt, skal vedkommende myndigheter særlig kunne treffe følgende tiltak:

- a) kreve at betalingsinstitusjonen legger fram alle opplysninger som er nødvendige for å overvåke overholdelsen, med angivelse av formålet med anmodningen der det er relevant, og fristen for å framlegge opplysningene,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- b) utføre kontroller på stedet hos betalingsinstitusjonen, hos alle agenter eller filialer som yter betalingstjenester på betalingsinstitusjonens ansvar, eller hos alle foretak det er satt ut virksomhet til,
  - c) vedta anbefalinger, retningslinjer og eventuelt bindende forskrifter,
  - d) utsette eller tilbakekalle en tillatelse i henhold til artikkel 13.
2. Uten at det berører framgangsmåtene for tilbakekalling av tillatelser og strafferettslige bestemmelser, skal medlemsstatene fastsette at deres respektive vedkommende myndigheter overfor betalingsinstitusjoner eller dem som faktisk kontrollerer virksomheten til betalingsinstitusjoner som overtrer lover eller forskrifter for tilsyn med eller utøvelse av sin betalingstjenestevirksomhet, kan vedta eller ilegge sanksjoner eller treffe tiltak særlig med det formål å bringe slike lovbrudd eller årsakene til dem til opphør.
  3. Uten hensyn til kravene i artikkel 7, artikkel 8 nr. 1 og 2 og artikkel 9 skal medlemsstatene påse at vedkommende myndigheter har rett til å treffe de tiltak som er beskrevet i nr. 1 i denne artikkel, for å sikre tilstrekkelig kapital til betalingstjenester, særlig dersom den del av betalingsinstitusjonens virksomhet som ikke er betalingstjenester, svekker eller kan svekke betalingsinstitusjonens finansielle soliditet.

Artikkel 24

Taushetsplikt

1. Medlemsstatene skal påse at alle personer som arbeider eller har arbeidet for vedkommende myndigheter, samt sakkyndige som opptrer på vegne av vedkommende myndigheter, skal være underlagt taushetsplikt, med forbehold for saker som omfattes av strafferetten.
2. I forbindelse med utveksling av opplysninger i samsvar med artikkel 26 skal taushetsplikten anvendes strengt for å sikre vern av enkeltpersoners og virksomheters rettigheter.
3. Medlemsstatene kan ved anvendelse av denne artikkel ta tilsvarende hensyn til artikkel 53–61 i direktiv 2013/36/EU.

Artikkel 25

Klageadgang

1. Medlemsstatene skal påse at beslutninger truffet av vedkommende myndigheter med hensyn til en betalingsinstitusjon i henhold til lover og forskrifter vedtatt i samsvar med dette direktiv, kan bringes inn for en domstol.
2. Nr. 1 får også anvendelse dersom det unnlates å treffe beslutning.

Artikkel 26

Utteksling av opplysninger

1. Medlemsstatenes vedkommende myndigheter skal samarbeide med hverandre og der det er relevant, med ESB og medlemsstatenes nasjonale sentralbanker, EBA og andre relevante vedkommende myndigheter utpekt i henhold til unionsregelverket og nasjonal rett som får anvendelse på betalingstjenesteytere.
2. Medlemsstatene skal i tillegg tillate utveksling av opplysninger mellom sine egne vedkommende myndigheter og

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- a) vedkommende myndigheter i andre medlemsstater med ansvar for å gi tillatelse til og føre tilsyn med betalingsinstitusjoner,
- b) ESB og medlemsstatenes nasjonale sentralbanker i deres egenskap av monetære myndigheter og tilsynsmyndigheter og der det er relevant, andre offentlige myndigheter med ansvar for å føre tilsyn med betalings- og oppgjørssystemer,
- c) andre relevante myndigheter utpekt i henhold til dette direktiv, direktiv (EU) 2015/849 og annet unionsregelverk som får anvendelse på betalingstjenesteytere, som bestemmelser om hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme,
- d) EBA, i samsvar med dens plikt til å bidra til at tilsynsordningene nevnt i artikkel 1 nr. 5 bokstav a) i forordning (EU) nr. 1093/2010, virker på en ensartet og sammenhengende måte.

Artikkel 27

Løsning av tvister mellom vedkommende myndigheter i forskjellige medlemsstater

1. Dersom en vedkommende myndighet i en medlemsstat anser at samarbeidet over landegrensene med vedkommende myndigheter i en medlemsstat i en bestemt sak som nevnt i artikkel 26, 28, 29, 30 eller 31 i dette direktiv ikke er i samsvar med de relevante vilkårene fastsatt i disse bestemmelsene, kan den henvise saken til EBA og anmode om bistand i samsvar med artikkel 19 i forordning (EU) nr. 1093/2010.
2. I tilfeller der EBA har blitt anmodet om å bistå i henhold til nr. 1, skal den uten unødig opphold treffe en beslutning i henhold til artikkel 19 nr. 3 i forordning (EU) nr. 1093/2010. EBA kan også på eget initiativ i samsvar med artikkel 19 nr. 1 annet ledd i nevnte forordning bistå vedkommende myndigheter med å komme til enighet. Uansett skal vedkommende myndigheter utsette sin beslutning til tvisten er løst i henhold til artikkel 19 i nevnte forordning.

Artikkel 28

Søknad om å utøve etableringsadgangen og adgangen til å yte tjenester

1. En betalingsinstitusjon med tillatelse som for første gang ønsker å yte betalingstjenester i en annen medlemsstat enn hjemstaten i henhold til etableringsadgangen eller adgangen til å yte tjenester, skal oversende følgende opplysninger til vedkommende myndigheter i sin hjemstat:
  - a) betalingsinstitusjonens navn, adresse og eventuelt tillatelsesnummer,
  - b) i hvilke(n) medlemsstat(er) foretaket har til hensikt å utøve virksomhet,
  - c) betalingstjenesten(e) som skal ytes,
  - d) dersom betalingsinstitusjonen har til hensikt å benytte en agent, opplysningene nevnt i artikkel 19 nr. 1,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- e) dersom betalingsinstitusjonen har til hensikt å benytte en filial, opplysningene nevnt i artikkel 5 nr. 1 bokstav b) og e) med hensyn til betalingstjenestevirksomheten i vertsstaten, en beskrivelse av filialens organisasjonsstruktur og identiteten til de ansvarlige for ledelsen av filialen.

I tilfeller der en betalingsinstitusjon har til hensikt å sette driftsfunksjoner for sine betalingstjenester ut til andre foretak i vertsstaten, skal den underrette vedkommende myndigheter i hjemstaten om dette.

2. Innen én måned etter å ha mottatt alle opplysningene nevnt i nr. 1, skal vedkommende myndigheter i hjemstaten oversende dem til vedkommende myndigheter i vertsstaten.

Innen én måned etter mottak av disse opplysningene fra vedkommende myndigheter i hjemstaten, skal vedkommende myndigheter i vertsstaten vurdere disse opplysningene og gi vedkommende myndigheter i hjemstaten relevante opplysninger om betalingsinstitusjonens planlagte yting av betalingstjenester innenfor rammen av etableringsadgangen eller adgangen til å yte tjenester. Vedkommende myndigheter i vertsstaten skal særlig underrette vedkommende myndigheter i hjemstaten om eventuelle rimelige grunner til bekymring i forbindelse med den planlagte bruken av en agent eller opprettelsen av en filial når det gjelder hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme i henhold til direktiv (EU) 2015/849.

Dersom vedkommende myndigheter i hjemstaten ikke er enig i vurderingen fra vedkommende myndigheter i vertsstaten, skal de gi sistnevnte en begrunnelse for sin beslutning.

Dersom vurderingen fra vedkommende myndigheter i hjemstaten, særlig i lys av opplysningene mottatt fra vedkommende myndigheter i vertsstaten, ikke er positiv, skal vedkommende myndighet i hjemstaten avslå å registrere agenten eller filialen eller tilbakekalle registreringen dersom den allerede har funnet sted.

3. Innen tre måneder etter å ha mottatt opplysningene nevnt i nr. 1, skal vedkommende myndigheter i hjemstaten underrette vedkommende myndigheter i vertsstaten og betalingsinstitusjonen om sin beslutning.

Etter innføring i registeret nevnt i artikkel 14, kan agenten eller filialen begynne å utøve sin virksomhet i den aktuelle vertsstaten.

Betalingsinstitusjonen skal underrette vedkommende myndigheter i hjemstaten om fra hvilken dato den begynner å utøve sin virksomhet gjennom agenten eller filialen i den aktuelle vertsstaten. Vedkommende myndigheter i hjemstaten skal underrette vedkommende myndigheter i vertsstaten om dette.

4. Betalingsinstitusjonen skal uten unødig opphold underrette vedkommende myndigheter i hjemstaten om alle relevante endringer med hensyn til opplysningene som er oversendt i samsvar med nr. 1, herunder ytterligere agenter, filialer eller foretak som virksomhet er satt ut til i de vertsstatene den driver virksomhet. Framgangsmåten fastsatt i nr. 2 og 3 får anvendelse.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

5. EBA skal utarbeide utkast til tekniske reguleringsstandarder med nærmere opplysninger om rammen for samarbeid og utveksling av opplysninger mellom vedkommende myndigheter i hjemstaten og vertsstaten i samsvar med denne artikkel. Disse utkastene til tekniske reguleringsstandarder skal angi metode, midler og nærmere regler for samarbeid ved underretning om betalingsinstitusjoner som driver virksomhet over landegrensene, og særlig omfanget og behandlingen av opplysningene som skal framlegges, herunder en felles terminologi og standardiserte meldingsmaler for å sikre en ensartet og effektiv meldingsprosess.

EBA skal framlegge disse utkastene til tekniske reguleringsstandarder for Kommisjonen innen 13. januar 2018.

Kommisjonen delegeres myndighet til å vedta de tekniske reguleringsstandardene nevnt i første ledd i samsvar med artikkel 10–14 i forordning (EU) nr. 1093/2010.

Artikkel 29

Tilsyn med betalingsinstitusjoner som utøver etableringsadgangen og adgangen til å yte tjenester

1. For å kunne utføre de kontroller og treffe de nødvendige tiltak som er fastsatt i denne avdeling og i bestemmelsene i nasjonal lovgivning som innarbeider avdeling III og IV, i samsvar med artikkel 100 nr. 4, med hensyn til agenten eller filialen til en betalingsinstitusjon som ligger på en annen medlemsstats territorium, skal vedkommende myndigheter i hjemstaten samarbeide med vedkommende myndigheter i vertsstaten.

Innenfor rammen av samarbeidet i samsvar med første ledd skal vedkommende myndigheter i hjemstaten underrette vedkommende myndigheter i vertsstaten når de har til hensikt å utføre en kontroll på stedet på vertsstatens territorium.

Vedkommende myndigheter i hjemstaten kan imidlertid delegere oppgaven med å utføre kontroll på stedet av den berørte institusjon til vedkommende myndigheter i vertsstaten.

2. Vedkommende myndigheter i vertsstatene kan kreve at alle betalingsinstitusjoner som har agenter eller filialer på deres territorium, regelmessig avlegger rapport om virksomhet de utøver på deres territorium.

Slike rapporter skal kreves for opplysnings- eller statistikkformål og i den utstrekning agentene og filialene driver betalings-tjenestevirksomheten i henhold til etableringsadgangen, for å kontrollere overholdelsen av bestemmelsene i nasjonal lovgivning som innarbeider avdeling III og IV. Slike agenter og filialer skal være underlagt krav om taushetsplikt som minst tilsvarer dem som er nevnt i artikkel 24.

3. Vedkommende myndigheter skal gi hverandre alle viktige og/eller relevante opplysninger, særlig når det gjelder overtredelser eller mistanke om overtredelser begått av en agent eller en filial, og dersom overtredelsen har funnet sted innenfor rammen av utøvelsen av adgangen til å yte tjenester. I den forbindelse skal vedkommende myndigheter på anmodning oversende alle relevante opplysninger og på eget initiativ oversende alle vesentlige opplysninger, herunder om hvorvidt betalingsinstitusjonen oppfyller vilkårene i artikkel 11 nr. 3.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

4. Medlemsstatene kan kreve at betalingsinstitusjoner som driver virksomhet på deres territorium via agenter etter reglene om etableringsadgang, der hovedkontoret ligger i en annen medlemsstat, utpeker et sentralt kontaktpunkt på deres territorium for å sikre tilstrekkelig kommunikasjon og rapportering av opplysninger om overholdelsen av avdeling III og IV, uten at dette berører eventuelle bestemmelser om bekjempelse av hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme og for å legge til rette for at vedkommende myndigheter i hjemstaten og vertsstaten kan føre tilsyn, herunder ved å gi vedkommende myndigheter dokumenter og informasjon når de anmoder om det.
5. EBA skal utarbeide utkast til tekniske reguleringsstandarder for å fastsette kriteriene som skal anvendes ved fastsettelse, i samsvar med forholdsmessighetsprinsippet, av de omstendigheter der det er hensiktsmessig å utpeke et sentralt kontaktpunkt, og hvilke funksjoner disse kontaktpunktene skal ha, i samsvar med nr. 4.

Disse utkastene til tekniske reguleringsstandarder skal særlig ta hensyn til

- a) samlet volum og verdi av transaksjonene betalingsinstitusjonen har utført i vertsstatene,
- b) typen betalingstjenester som ytes, og
- c) samlet antall agenter som er etablert i vertsstaten.

EBA skal framlegge disse utkastene til tekniske reguleringsstandarder for Kommisjonen innen 13. januar 2017.

6. EBA skal utarbeide utkast til tekniske reguleringsstandarder med nærmere opplysninger om rammen for samarbeid og utveksling av opplysninger mellom vedkommende myndigheter i hjemstaten og i vertsstaten i samsvar med denne avdeling og om rammen for å kontrollere overholdelsen av bestemmelsene i nasjonal lovgivning som innarbeider avdeling III og IV. Utkastene til tekniske reguleringsstandarder skal angi metode, midler og nærmere regler for samarbeid ved tilsyn med betalingsinstitusjoner som driver virksomhet over landegrensene, og særlig omfanget og behandlingen av opplysningene som skal utveksles, for å sikre et ensartet og effektivt tilsyn med betalingsinstitusjoner som yter betalingstjenester over landegrensene.

Disse utkastene til tekniske reguleringsstandarder skal også angi metoder og nærmere regler for rapportering som vertsstatene pålegger betalingsinstitusjonene om den forretningsmessige betalingsvirksomhet de utøver på deres territorium i samsvar med nr. 2, herunder rapporteringshyppighet.

EBA skal framlegge disse utkastene til tekniske reguleringsstandarder for Kommisjonen innen 13. januar 2018.

7. Kommisjonen delegeres myndighet til å vedta de tekniske reguleringsstandardene nevnt i nr. 5 og 6 i samsvar med artikkel 10–14 i forordning (EU) nr. 1093/2010.

Artikkel 30

Tiltak ved manglende overholdelse, herunder forebyggende tiltak

1. Med forbehold for ansvaret vedkommende myndigheter i hjemstaten har, skal vedkommende myndighet i vertsstaten, dersom den fastslår at en betalingsinstitusjon som har agenter eller filialer på dens territorium, ikke overholder denne avdeling eller nasjonal lovgivning som innarbeider avdeling III eller IV, omgående underrette vedkommende myndighet i hjemstaten.

Etter å ha vurdert opplysningene mottatt i henhold til første ledd, skal vedkommende myndighet i hjemstaten uten unødig opphold treffe alle egnede tiltak for å sikre at den berørte betalingsinstitusjon bringer det lovstridige forholdet til opphør. Vedkommende myndighet i hjemstaten skal omgående underrette vedkommende myndighet i vertsstaten og vedkommende myndigheter i alle andre berørte medlemsstater om disse tiltakene.

2. I krisesituasjoner, der umiddelbare tiltak er nødvendige for å håndtere en alvorlig trussel mot betalingstjenestebrukernes kollektive interesser i vertsstaten, kan vedkommende myndigheter i vertsstaten treffe forebyggende tiltak samtidig som det foregår et samarbeid over landegrensene mellom vedkommende myndigheter, i påvente av at vedkommende myndigheter i hjemstaten treffer tiltak i henhold til artikkel 29.

3. Alle forebyggende tiltak i henhold til nr. 2 skal være hensiktsmessige og stå i forhold til formålet om å verne betalingstjenestebrukernes kollektive interesser i vertsstaten mot en alvorlig trussel. De skal ikke medføre at betalingsinstitusjonens betalingstjenestebrukere i vertsstaten gis fortrinn framfor betalingstjenesteinstitusjonens betalingstjenestebrukere i andre medlemsstater.

De forebyggende tiltakene skal være midlertidige og skal avsluttes når de alvorlige truslene som er oppdaget, er håndtert, herunder med bistand fra eller i samarbeid med vedkommende myndigheter i hjemstaten eller EBA i samsvar med artikkel 27 nr. 1.

4. Dersom dette er forenlig med krisesituasjonen, skal vedkommende myndigheter i vertsstaten på forhånd og i alle tilfeller uten unødig opphold underrette vedkommende myndigheter i hjemstaten og i enhver annen berørt medlemsstat, Kommisjonen og EBA om hvilke forebyggende tiltak som er truffet i henhold til nr. 2, og begrunnelsen for dem.

Artikkel 31

Begrunnelse og meddelelse

1. Ethvert tiltak vedkommende myndigheter treffer i henhold til artikkel 23, 28, 29 eller 30, og som innebærer sanksjoner eller restriksjoner på utøvelsen av adgangen til å yte tjenester eller etableringsadgangen, skal være behørig begrunnet og meddeles den berørte betalingsinstitusjon.
2. Artikkel 28, 29 og 30 berører ikke vedkommende myndigheters forpliktelse i henhold til direktiv (EU) 2015/849 og forordning (EU) 2015/847, særlig artikkel 48 nr. 1 i direktiv (EU) 2015/849 og artikkel 22 nr. 1 i forordning (EU) 2015/847, til å føre tilsyn med eller overvåke at kravene i nevnte rettsakter oppfylles.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Avsnitt 4

Unntak

Artikkel 32

Vilkår

1. Medlemsstatene kan unnta eller tillate sine vedkommende myndigheter å unnta fysiske eller juridiske personer som yter betalingstjenestene nevnt i vedlegg I nr. 1–6, fra anvendelsen av alle eller deler av framgangsmåten og vilkårene fastsatt i avsnitt 1, 2 og 3, med unntak av artikkel 14, 15, 22, 24, 25 og 26, dersom
  - a) det månedlige gjennomsnittet av samlet verdi av de betalingstransaksjoner som er gjennomført de foregående tolv måneder av vedkommende person, herunder av en eventuell agent som denne påtar seg fullt ansvar for, ikke overstiger en grense fastsatt av medlemsstaten, men som ikke under noen omstendighet beløper seg til mer enn 3 millioner euro. Dette kravet skal vurderes på grunnlag av det forventede samlede beløp for betalingstransaksjoner i forretningsplanen, med mindre vedkommende myndigheter krever en justering av denne planen, og
  - b) ingen av de fysiske personene som har ansvar for ledelsen eller driften av virksomheten, er dømt for straffbare forhold i tilknytning til hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme eller andre økonomiske forbrytelser.
2. Fysiske eller juridiske personer som er registrert i samsvar med nr. 1, skal pålegges å ha sitt hovedkontor eller bosted i den medlemsstat der de faktisk driver sin virksomhet.
3. Personene nevnt i nr. 1, skal behandles som betalingsinstitusjoner, men artikkel 11 nr. 9 og artikkel 28, 29 og 30 får ikke anvendelse på dem.
4. Medlemsstatene kan også fastsette at fysiske eller juridiske personer som er registrert i samsvar med nr. 1, bare kan utøve noe av den virksomhet som er oppført i artikkel 18.
5. Personene nevnt i nr. 1, skal underrette vedkommende myndigheter om eventuelle endringer i sin situasjon som har betydning for vilkårene fastsatt i nevnte nummer. Medlemsstatene skal treffe nødvendige tiltak for å sikre at berørte personer, dersom vilkårene i nr. 1, 2 og 4 ikke lenger er oppfylt, skal søke om tillatelse innen 30 kalenderdager i samsvar med artikkel 11.
6. Nr. 1–5 i denne artikkel får ikke anvendelse med hensyn til direktiv (EU) 2015/849 eller nasjonal lovgivning om bekjempelse av hvitvasking av penger.

Artikkel 33

Ytere av kontoopplysningstjenester

1. Fysiske eller juridiske personer som utelukkende yter betalingstjenesten nevnt i vedlegg I nr. 8, skal unntas fra anvendelsen av framgangsmåten og vilkårene fastsatt i avsnitt 1 og 2, med unntak av artikkel 5 nr. 1 bokstav a), b), e)–h), j), l), n), p) og q), artikkel 5 nr. 3 og artikkel 14 og 15. Avsnitt 3 får anvendelse, med unntak av artikkel 23 nr. 3.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Personene som nevnes i nr. 1, skal behandles som betalingsinstitusjoner, bortsett fra at avdeling III og IV ikke får anvendelse på dem, med unntak av artikkel 41, 45 og 52 der det er relevant, og artikkel 67, 69 og 95–98.

Artikkel 34

Melding og informasjon

Dersom en medlemsstat anvender et unntak i henhold til artikkel 32, skal den underrette Kommisjonen om dette innen 13. januar 2018 og umiddelbart underrette Kommisjonen om alle senere endringer. I tillegg skal vedkommende medlemsstat underrette Kommisjonen om antallet fysiske og juridiske personer som er berørt, og hvert år om samlet verdi av betalingstransaksjoner som er gjennomført per 31. desember i hvert kalenderår, som nevnt i artikkel 32 nr. 1 bokstav a).

KAPITTEL 2

Felles bestemmelser

Artikkel 35

Tilgang til betalingssystemer

1. Medlemsstatene skal sikre at reglene for tilgang til betalingssystemer for betalingstjenesteytere med tillatelse eller registrerte betalingstjenesteytere som er juridiske personer, er objektive, ikke innebærer forskjellsbehandling og står i forhold til formålet, samt at de ikke hindrer tilgang i større grad enn det som er nødvendig for å sikre seg mot særlige former for risiko som oppgjørsrisiko, operasjonell risiko og foretaksrisiko, og for å verne betalingssystemets finansielle og driftsmessige stabilitet.

Betalingssystemene skal ikke medføre noen av følgende krav for betalingstjenesteytere, betalingstjenestebrukere eller andre betalingssystemer:

- a) regler som begrenser faktisk deltaking i andre betalingssystemer,
  - b) regler som forskjellsbehandler betalingstjenesteytere med tillatelse eller registrerte betalingstjenesteytere når det gjelder deltakernes rettigheter, plikter og fordeler,
  - c) begrensninger på grunnlag av institusjonens status.
2. Nr. 1 får ikke anvendelse på
    - a) betalingssystemer i henhold til direktiv 98/26/EF,
    - b) betalingssystemer som omfatter utelukkende betalingstjenesteytere som tilhører et konsern.

Ved anvendelsen av første ledd bokstav a) skal medlemsstatene sikre at dersom en deltaker i et utpekt system tillater en betalingstjenesteyter med tillatelse eller en registrert betalingstjenesteyter som ikke er deltaker i systemet, å sende overføringsordrer gjennom systemet, skal denne deltaker på anmodning gi samme mulighet på en objektiv, forholdsmessig og ikke-diskriminerende måte til betalingstjenesteytere med tillatelse eller registrerte betalingstjenesteytere i samsvar med nr. 1.

Deltakeren skal gi den anmodende betalingstjenesteyteren en fullstendig begrunnelse for et eventuelt avslag.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 36

Tilgang til kontoer i en kredittinstitusjon

Medlemsstatene skal sikre at betalingsinstitusjonene har tilgang til kredittinstitusjonenes betalingskontotjenester på en objektiv, forholdsmessig måte som ikke innebærer forskjellsbehandling. Tilgangen skal være tilstrekkelig omfattende til at betalingsinstitusjonene kan yte betalingstjenestene uhindret og effektivt.

Kredittinstitusjonen skal gi vedkommende myndighet en behørig begrunnelse for et eventuelt avslag.

Artikkel 37

Forbud mot yting av betalingstjenester for andre personer enn betalingstjenesteytere; meldingsplikt

1. Medlemsstatene skal forby fysiske og juridiske personer som verken er betalingstjenesteytere eller er uttrykkelig utelukket fra dette direktivs virkeområde, å yte betalingstjenester.
2. Medlemsstatene skal kreve at tjenesteytere som utøver en av virksomhetene nevnt i artikkel 3 bokstav k) i) og ii), eller som utøver begge formene for virksomhet, dersom samlet verdi av betalingstransaksjonene gjennomført i løpet av de foregående tolv måneder overstiger 1 million euro, skal sende en melding til vedkommende myndigheter med en beskrivelse av tjenestene som ytes, med angivelse av hvilket av unntakene nevnt i artikkel 3 bokstav k) i) og ii) virksomheten anses å omfattes av.

På grunnlag av denne meldingen skal vedkommende myndighet treffe en behørig begrunnet beslutning på grunnlag av kriteriene nevnt i artikkel 3 bokstav k), i tilfeller der virksomheten ikke anses som et begrenset nettverk, og underrette tjenesteyteren om dette.

3. Medlemsstatene skal kreve at tjenesteytere som utøver en virksomhet som nevnt i artikkel 3 bokstav l), skal sende en melding til vedkommende myndigheter og framlegge for vedkommende myndigheter en årlig revisoruttalelse som bekrefter at virksomheten overholder grensene fastsatt i artikkel 3 bokstav l).
4. Uten hensyn til nr. 1 skal vedkommende myndigheter underrette EBA om tjenester som er meldt i henhold til nr. 2 og 3, og angi hvilket av unntakene virksomheten omfattes av.
5. Beskrivelsen av virksomheten meldt i henhold til nr. 2 og 3, skal offentliggjøres i registrene fastsatt i artikkel 14 og 15.

³¹ Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/849 av 20. mai 2015 om tiltak for å hindre at finanssystemet brukes til hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme, om endring av europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 648/2012 og om oppheving av europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/60/EF og kommisjonsdirektiv 2006/70/EF (EUT L 141 av 5.6.2015, s. 73).

³² Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/847 av 20. mai 2015 om opplysninger som skal følge pengeoverføringer, og om oppheving av forordning (EF) nr. 1781/2006 (EUT L 141 av 5.6.2015, s. 1).

³³ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/43/EF av 17. mai 2006 om lovfestet revisjon av årsregnskap og konsernregnskap, om endring av rådsdirektiv 78/660/EØF og 83/349/EØF og om oppheving av rådsdirektiv 84/253/EØF (EUT L 157 av 9.6.2006, s. 87).

³⁴ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1606/2002 av 19. juli 2002 om anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder (EFT L 243 av 11.9.2002, s. 1).

Avdeling III åpenhet om vilkår og opplysningskrav for betalingstjenester

KAPITTEL 1

Alminnelige regler

Artikkel 38

Virkeområde

1. Denne avdeling får anvendelse på enkeltstående betalingstransaksjoner, rammeavtaler og betalingstransaksjoner som omfattes av disse. Partene kan avtale at denne avdeling helt eller delvis ikke får anvendelse dersom betalingstjenestebrukeren ikke er en forbruker. Se § 1-9 med hensyn til regler som kan fravikes ved avtale.
2. Medlemsstatene kan anvende bestemmelsene i denne avdeling på svært små foretak på samme måte som på forbrukere. Nasjonal valgmulighet om å likestille forbrukere og mikrovirksomheter er ikke foreslått benyttet.
3. Dette direktiv berører ikke direktiv 2008/48/EF, andre relevante bestemmelser i unionsretten eller nasjonale tiltak med hensyn til vilkår for å yte kreditt til forbrukere, som ikke er harmonisert ved dette direktiv, og som er i samsvar med unionsretten.

Artikkel 39

Andre bestemmelser i unionsretten

Bestemmelsene i denne avdeling berører ikke annet unionsregelverk som inneholder tilleggskrav til forhåndsopplysninger. Se § 3-32 annet ledd.

Dersom direktiv 2002/65/EF også får anvendelse, skal imidlertid opplysningskravene i artikkel 3 nr. 1 i nevnte direktiv, med unntak av punkt 2 bokstav c)–g), punkt 3 bokstav a), d) og e) og punkt 4 bokstav b) i samme nummer, erstattes av artikkel 44, 45, 51 og 52 i dette direktiv.

Artikkel 40

Gebyrer for opplysninger

1. Betalingstjenesteyteren skal ikke kreve gebyr av betalingstjenesteyteren for opplysninger som gis i henhold til denne avdeling. Se § 3-1 femte ledd.
2. Betalingstjenesteyteren og betalingstjenestebrukeren kan avtale gebyrer for ytterligere eller hyppigere opplysninger, eller overføring ved hjelp av andre kommunikasjonsmidler enn dem som er fastsatt i rammeavtalen, som gis på anmodning fra betalingstjenestebrukeren. Se § 3-1 femte ledd.
3. Når betalingstjenesteyteren kan kreve gebyrer for opplysninger i samsvar med nr. 2, skal de være rimelige og i samsvar med betalingstjenesteyterens faktiske kostnader. Se § 3-1 femte ledd.

Artikkel 41

Bevisbyrde med hensyn til opplysningskrav

Se § 3-5 annet ledd.

Medlemsstatene skal fastsette at betalingstjenesteyteren skal ha bevisbyrden når det gjelder å dokumentere at denne har overholdt opplysningskravene i denne avdeling.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 42

Unntak fra opplysningskravene for betalingsinstrumenter for lave beløp og elektroniske penger

1. Når det gjelder betalingsinstrumenter som i samsvar med den relevante rammeavtale gjelder bare enkeltstående betalingstransaksjoner som ikke overstiger 30 euro, eller som enten har en beløpsgrense på 150 euro eller lagrer midler som ikke på noe tidspunkt overstiger 150 euro,
  - a) skal betalingstjenesteyteren, som unntak fra artikkel 51, 52 og 56, gi betaleren opplysninger bare om betalingstjenestens viktigste egenskaper, herunder på hvilken måte betalingsinstrumentet kan brukes, ansvar, innkrevde gebyrer og andre viktige opplysninger som er nødvendige for å treffe en velbegrunnet beslutning, samt angi hvor andre opplysninger og vilkår fastsatt i artikkel 52 er stilt til rådighet på en måte som gjør at de er lett tilgjengelige, § 3-32 første ledd bokstav d.
  - b) kan det avtales, som unntak fra artikkel 54, at betalingstjenesteyteren ikke skal være pålagt å foreslå endringer i vilkårene i rammeavtalen på samme måte som fastsatt i artikkel 51 nr. 1, Se § 4-50 fjerde ledd bokstav a.
  - c) kan det avtales at betalingstjenesteyteren, som unntak fra artikkel 57 og 58, etter at en betalingstransaksjon er gjennomført,
    - i) skal gi eller gjøre tilgjengelig bare en henvisning som gjør det mulig for betalingstjenestebrukeren å identifisere betalingstransaksjonen, betalingstransaksjonens beløp, eventuelle gebyrer og/eller, i tilfelle av flere betalingstransaksjoner av samme type til samme betalingsmottaker, opplysninger om samlet beløp og samlede gebyrer for disse betalingstransaksjonene, Se § 4-50 femte ledd.
    - ii) ikke er pålagt å gi eller gjøre tilgjengelig opplysningene nevnt i punkt i) dersom betalingsinstrumentet brukes anonymt eller betalingstjenesteyteren av andre grunner ikke har teknisk mulighet til å gi opplysningene. Betalingstjenesteyteren skal imidlertid gi betaleren mulighet til å kontrollere det beløp som er lagret. Se § 4-50 femte ledd.
2. Når det gjelder nasjonale betalingstransaksjoner, kan medlemsstatene eller deres vedkommende myndigheter redusere eller doble beløpene nevnt i nr. 1. For forhåndsbetalte betalingsinstrumenter kan medlemsstatene øke disse beløpene til 500 euro. Muligheten er ikke utnyttet i lovforslaget

KAPITTEL 2

Enkeltstående betalingstransaksjoner

Artikkel 43

Virkeområde

1. Dette kapittel får anvendelse på enkeltstående betalingstransaksjoner som ikke er omfattet av en rammeavtale.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Dersom en betalingsordre for en enkeltstående betalingstransaksjon overføres ved hjelp av et betalingsinstrument som omfattes av en rammeavtale, skal betalingstjenesteyteren ikke være forpliktet til å gi eller gjøre tilgjengelig opplysninger som allerede er gitt til betalingstjenestebrukeren på grunnlag av en rammeavtale med en annen betalingstjenesteyter, eller som vil bli gitt til denne i samsvar med nevnte rammeavtale. Se § 4-51.

Artikkel 44

Generelle forhåndsopplysninger

1. Medlemsstatene skal kreve at før betalingstjenestebrukeren blir bundet av en avtale eller et tilbud om enkeltstående betalingstjenester, skal betalingstjenesteyteren gi betalingstjenestebrukeren tilgang til opplysningene og vilkårene angitt i artikkel 45 med hensyn til sine tjenester, på en måte som gjør at de er lett tilgjengelige. På anmodning fra betalingstjenestebrukeren skal betalingstjenesteyteren stille disse opplysningene og vilkårene til rådighet på papir eller på et annet varig medium. Opplysningene og vilkårene skal formuleres på en lett forståelig måte i en klar og tydelig form på et språk som er offisielt i den medlemsstat der betalingstjenesten tilbys, eller på et annet språk som er avtalt mellom partene. Kommunikasjon må skje ved varig medium:
Se § 3-1 annet ledd og § 3-2 § 3-32 bokstav a.
Annet pkt: Se § 3-1 annet ledd og § 3-32.
2. Dersom en avtale om enkeltstående betalingstjenester er inngått på anmodning fra betalingstjenestebrukeren ved hjelp av et fjernkommunikasjonsmiddel som ikke gjør det mulig for betalingstjenesteyteren å overholde bestemmelsene i nr. 1, skal betalingstjenesteyteren oppfylle sine plikter i henhold til nevnte nummer umiddelbart etter at betalingstransaksjonen er gjennomført. Se § 3-22 tredje ledd.
3. Pliktene i henhold til nr. 1 kan også oppfylles ved å levere en kopi av utkastet til avtale om enkeltstående betalingstjenester eller utkastet til betalingsordre som omfatter opplysningene og vilkårene angitt i artikkel 45. Se § 3-23 og § 3-32 første ledd bokstav a.

Artikkel 45

Opplysninger og vilkår

1. Medlemsstatene skal sikre at følgende opplysninger og vilkår blir gitt til eller gjort tilgjengelige for betalingstjenestebrukeren av betalingstjenesteyteren: Se nærmere regulering i § 3-32 første ledd bokstav a.
  - a) de særlige opplysningene eller den entydige identifikasjonen som betalingstjenestebrukeren skal oppgi for at en betalingsordre skal kunne initieres eller gjennomføres på riktig måte,
  - b) lengste frist for gjennomføring av den betalingstjenesten som skal ytes,
  - c) alle gebyrer som betalingstjenestebrukeren skal betale til betalingstjenesteyteren, samt en spesifisering av eventuelle gebyrer,
  - d) der det er relevant, den faktiske valutakursen eller referansevekslingskursen som skal gjelde for betalingstransaksjonen.
2. I tillegg skal medlemsstatene sikre at ytere av betalingsiniteringstjenester, før betalingen initieres, gir eller gjør tilgjengelig for betaleren klare og fullstendige opplysninger om følgende: Se § 3-22 første ledd bokstav b.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- a) navnet på yteren av betalingsinitieringstjenesten, den geografiske adressen til dens hovedkontor og der det er relevant, den geografiske adressen til den agent eller filial som er etablert i den medlemsstat der betalingstjenesten tilbys, samt eventuelle andre kontaktopplysninger, herunder e-postadresser, som trengs for å kunne kommunisere med yteren av betalingsinitieringstjenesten, og
- b) kontaktopplysninger til vedkommende myndighet.
3. Der det er relevant, skal betalingstjenestebrukeren gis tilgang til andre relevante opplysninger og vilkårene angitt i artikkel 52 på en måte som gjør at de er lett tilgjengelige.

Se her § 3-22 jf. § 3-24 bokstav a og b.

Se § 3-22 jf. § 3-24 bokstav d.
Se § 3-32 første ledd.

Artikkel 46

Opplysninger til betaleren og betalingsmottakeren etter initiering av en betalingsordre

Når en betalingsordre initieres gjennom en yter av betalingsinitieringstjenester, skal yteren av betalingsinitieringstjenesten i tillegg til opplysningene og vilkårene angitt i artikkel 45, så snart betalingsordren er initiert, gi eller gjøre tilgjengelig alle følgende opplysninger for betaleren og om relevant betalingsmottakeren:

Se § 4-14.

- en bekreftelse på at betalingsordren er initiert hos betalerens kontotilbyder,
- en henvisning som gjør det mulig for betaleren og betalingsmottakeren å identifisere betalingstransaksjonen og eventuelt for betalingsmottakeren å identifisere betaleren, samt de opplysninger som ble overført sammen med betalingstransaksjonen,
- betalingstransaksjonens beløp,
- der det er relevant, beløp for eventuelle gebyrer som skal betales til yteren av betalingsinitieringstjenesten for transaksjonen, samt en spesifisering av eventuelle gebyrbeløp.

Artikkel 47

Opplysninger til betalerens kontotilbyder ved en betalingsinitieringstjeneste

Dersom en betalingsordre er initiert gjennom en yter av betalingsinitieringstjenester, skal denne gjøre henvisningen til betalingstransaksjonen tilgjengelig for betalerens kontotilbyder.

Artikkel 48

Opplysninger til betaleren etter mottak av betalingsordren

Umiddelbart etter mottak av betalingsordren skal betalerens betalingstjenesteyter gi eller gjøre tilgjengelig for betaleren, på samme måte som fastsatt i artikkel 44 nr. 1, følgende opplysninger med hensyn til sine tjenester:

Se § 4-15 annet ledd jf. § 4-19 fjerde ledd.

- en henvisning som gjør det mulig for betaleren å identifisere betalingstransaksjonen og der det er relevant, opplysninger om betalingsmottakeren,
- betalingstransaksjonens beløp i den valuta som er benyttet i betalingsordren,
- beløp for eventuelle gebyrer for betalingstransaksjonen som skal betales av betaleren, samt en spesifisering av eventuelle gebyrbeløp,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- d) der det er relevant, den vekslingskursen som betalerens betalingstjenesteyter har benyttet ved betalingstransaksjonen, eller en henvisning til denne dersom den er forskjellig fra den kurs som er fastsatt i samsvar med artikkel 45 nr. 1 bokstav d), samt betalingstransaksjonens beløp etter valutaomregningen,
- e) dato for mottak av betalingsordren.

Artikkel 49

Opplysninger til betalingsmottakeren etter gjennomføring

Umiddelbart etter gjennomføring av betalingstransaksjonen skal betalingsmottakerens betalingstjenesteyter gi eller gjøre tilgjengelig for betalingsmottakeren, på samme måte som fastsatt i artikkel 44 nr. 1, følgende opplysninger med hensyn til sine tjenester:

- a) en henvisning som gjør det mulig for betalingsmottakeren å identifisere betalingstransaksjonen og der det er relevant, betaleren, samt de opplysninger som ble overført sammen med betalingstransaksjonen,
- b) betalingstransaksjonens beløp i valutaen til de midler som står til rådighet for betalingsmottakeren,
- c) beløpet for eventuelle gebyrer for betalingstransaksjonen som skal betales av betalingsmottakeren, samt en spesifikasjon av eventuelle gebyrbeløp,
- d) der det er relevant, den valutakurs som betalingsmottakerens betalingstjenesteyter har benyttet ved betalingstransaksjonen, samt betalingstransaksjonens beløp før denne valutaomregningen,
- e) valuteringsdato for krediteringen.

Se § 4-15 fjerde ledd jf. § 4-19 fjerde ledd.

KAPITTEL 3

Rammeavtaler

Artikkel 50

Virkeområde

Dette kapittel får anvendelse på enkeltstående betalingstransaksjoner som er omfattet av en rammeavtale.

Artikkel 51

Generelle forhåndsopplysninger

1. Medlemsstatene skal kreve at betalingstjenesteyteren, i god tid før betalingstjenestebrukeren blir bundet av en rammeavtale eller et tilbud, skal gi betalingstjenestebrukeren de opplysningene og vilkårene som er angitt i artikkel 52, på papir eller på et annet varig medium. Opplysningene og vilkårene skal formuleres på en lett forståelig måte i en klar og tydelig form på et offisielt språk i den medlemsstat der betalingstjenesten blir tilbudt, eller på et annet språk som er avtalt mellom partene.
2. Dersom rammeavtalen er inngått på anmodning fra betalingstjenestebrukeren ved hjelp av et eller flere fjernkommunikasjonsmidler som ikke gjør det mulig for betalingstjenesteyteren å overholde bestemmelsene i nr. 1, skal betalingstjenesteyteren oppfylle sine plikter i henhold til nevnte nummer umiddelbart etter at rammeavtalen er inngått.

Se § 3-1 annet ledd og § 3-22 med videre henvisninger

Se § 3-22 tredje ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

3. Pliktene i henhold til nr. 1 kan også oppfylles ved å levere en kopi § 3-23 tredje ledd.
av utkastet til rammeavtale som omfatter opplysningene og vilkårene angitt i artikkel 52.

Artikkel 52

Opplysninger og vilkår

Medlemsstatene skal sikre at følgende opplysninger og vilkår blir gitt til betalingstjenestebrukeren:

1. om betalingstjenesteyteren:
  - a) navnet på betalingstjenesteyteren, den geografiske adressen til dens hovedkontor og der det er relevant, den geografiske adressen til den agent eller filial som er etablert i den medlemsstat der betalingstjenesten tilbys, samt andre adresser, herunder e-postadresser trengs for å kunne kommunisere med betalingstjenesteyteren, Se § 3-24 bokstav a og b.
  - b) nærmere opplysninger om relevante tilsynsmyndigheter og om registeret fastsatt i artikkel 14, eller om et annet relevant offentlig register der betalingstjenesteyterens tillatelse er registrert, samt registreringsnummer eller en tilsvarende identifikasjonsopplysning i dette register, Se § 3-24 bokstav d.
2. om bruk av betalingstjenesten:
  - a) en beskrivelse av de viktigste egenskapene ved den betalings-tjenesten som skal ytes, Se § 3-27 bokstav a.
  - b) de særlige opplysningene eller den entydige identifikasjonen som betalingstjenestebrukeren skal oppgi for at en betalingsordre skal kunne initieres eller gjennomføres på riktig måte, Se § 3-30 bokstav a.
  - c) formen og framgangsmåten for å gi samtykke til å initiere en betalingsordre eller gjennomføre en betalingstransaksjon og for å tilbakekalle et slikt samtykke i samsvar med artikkel 64 og 80, Se § 3-30 bokstav b.
  - d) en henvisning til tidspunktet for mottak av en betalingsordre i samsvar med artikkel 78, samt eventuelt den frist som er fastsatt av betalingstjenesteyteren, Se § 3-30 bokstav c.
  - e) lengste frist for gjennomføring av den betalingstjenesten som skal ytes, Se § 3-30 bokstav d.
  - f) om det er mulighet for å avtale beløpsgrenser for bruk av betalingsinstrumentet i samsvar med artikkel 68 nr. 1, Se § 3-30 bokstav e.
  - g) når det gjelder kortbaserte betalingsinstrumenter med flere varemerker, betalingstjenestebrukerens rettigheter i henhold til artikkel 8 i forordning (EU) 2015/751, Se § 3-30 bokstav f.
3. om gebyrer, rentesatser og vekslingskurser,
  - a) alle gebyrer som betalingstjenestebrukeren skal betale til betalingstjenesteyteren, herunder gebyrer knyttet til hvordan og hvor ofte opplysninger i henhold til dette direktiv skal gis eller gjøres tilgjengelig, samt en spesifisering av eventuelle gebyrbeløp, Se § 3-28 bokstav a.
  - b) der det er relevant, de rentesatser og valutakurser som skal anvendes, eller dersom det skal anvendes referanserenter og referansevekslingskurser, metoden for beregning av den faktiske renten, samt relevant dato og indeks eller grunnlag for å fastsette referanserenten eller referansevekslingskursen, Se § 3-28 bokstav c.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- c) dersom det er avtalt, den umiddelbare anvendelsen av endringer i referanserentesats eller referansevekslingskurs og opplysningskrav knyttet til endringene i samsvar med artikkel 54 nr. 2, Se § 3-28 bokstav d.
4. om kommunikasjon:
- a) der det er relevant, de kommunikasjonsmidler, herunder tekniske krav til betalingstjenestebrukers utstyr og programvare som partene har avtalt for overføring av opplysninger eller meldinger i henhold til dette direktiv, Se § 3-1 annet ledd og § 3-25 bokstav b.
- b) hvordan og hvor ofte opplysninger i henhold til dette direktiv skal gis eller gjøres tilgjengelig, Se § 3-1 annet ledd og § 3-25 bokstav b.
- c) på hvilket eller hvilke språk rammeavtalen skal inngås, og hvordan kommunikasjon i løpet av avtaleforholdet skal skje, Se § 3-1 annet ledd og § 3-25 bokstav c.
- d) betalingstjenestebrukers rett til å få avtalevilkårene i rammeavtalen samt opplysninger og vilkår i samsvar med artikkel 53, Se § 3-25 bokstav a.
5. om sikkerhet og korrigerende tiltak:
- a) der det er relevant, en beskrivelse av de tiltak betalingstjenestebrukeren skal treffe for å oppfylle sikkerhetskravene for betalingsinstrumentet, og hvordan betalingstjenesteyteren skal underrettes i henhold til artikkel 69 nr. 1 bokstav b), Se § 3-31 bokstav a.
- b) sikker framgangsmåte for underretning fra betalingstjenesteyteren til betalingstjenestebrukeren i tilfelle av mistanke om bedrageri eller påvist bedrageri eller sikkerhetstrusler, Se § 3-31 bokstav b.
- c) dersom det er avtalt, på hvilke vilkår betalingstjenesteyteren forbeholder seg retten til å sperre et betalingsinstrument i samsvar med artikkel 68, Se § 3-31 bokstav c.
- d) betalers ansvar i samsvar med artikkel 74, herunder opplysninger om relevant beløp, Se § 3-31 bokstav d.
- e) hvordan og innen hvilken frist betalingstjenestebrukeren skal underrette betalingstjenesteyteren om ikke-godkjente eller feil initierte eller gjennomførte betalingstransaksjoner i samsvar med artikkel 71, samt betalingstjenesteyterens ansvar for ikke-godkjente betalingstransaksjoner i samsvar med artikkel 73, Se § 3-31 bokstav e.
- f) betalingstjenesteyterens ansvar for initiering eller gjennomføring av betalingstransaksjoner i samsvar med artikkel 89, Se § 3-31 bokstav f.
- g) vilkårene for tilbakebetaling i samsvar med artikkel 76 og 77, Se § 3-31 bokstav g.
6. om endring og oppsigelse av rammeavtalen:
- a) dersom det er avtalt, opplysning om at betalingstjenestebrukeren skal anses å ha godtatt de endrede vilkårene i samsvar med artikkel 54, med mindre betalingstjenestebrukeren før den foreslåtte ikrafttredelsesdatoen underretter betalingstjenesteyteren om at de ikke godtas, Se § 3-25 bokstav e.
- b) rammeavtalens varighet: Se § 3-25 bokstav f.
- c) betalingstjenestebrukers rett til å si opp rammeavtalen og eventuelle avtaler knyttet til oppsigelse i samsvar med artikkel 54 nr. 1 og artikkel 55, Se § 3-25 bokstav g.
7. om tvisteløsning:
- a) avtalebestemmelser om den lovgivning som får anvendelse på rammeavtalen og/eller vedkommende domstoler, Se § 3-26 bokstav a.
- b) framgangsmåter for alternativ tvisteløsning som betalingstjenestebrukeren kan benytte i samsvar med artikkel 99–102. Se § 3-26 bokstav b.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 53

Tilgang til opplysninger og vilkår i rammeavtalen

Betalingstjenestebrukeren skal når som helst i løpet av avtaleforholdet ha rett til på anmodning å motta avtalevilkårene for rammeavtalen samt opplysningene og vilkårene angitt i artikkel 52, på papir eller på et annet varig medium. Se § 3-22 fjerde ledd.

Artikkel 54

Endringer i rammeavtalens vilkår

1. Betalingstjenesteyteren skal foreslå eventuelle endringer i rammeavtalen og i opplysningene og vilkårene angitt i artikkel 52, på samme måte som fastsatt i artikkel 51 nr. 1, og senest to måneder før den foreslåtte anvendelsesdatoen. Betalingstjenestebrukeren kan enten godta eller avvise endringene før den foreslåtte ikrafttredelsesdatoen. Se § 3-13.

Dersom det er relevant i samsvar med artikkel 52 nr. 6 bokstav a), skal betalingstjenesteyteren underrette betalingstjenestebrukeren om at sistnevnte anses for å ha godtatt disse endringene dersom denne ikke før den foreslåtte ikrafttredelsesdatoen har underrettet betalingstjenesteyteren om sin avvisning av dem. Betalingstjenesteyteren skal også underrette betalingstjenestebrukeren om at dersom betalingstjenestebrukeren avviser disse endringene, har betalingstjenestebrukeren rett til vederlagsfritt å si opp rammeavtalen på et hvilket som helst tidspunkt fram til den dagen da endringene skulle ha kommet til anvendelse. Se § 3-14.

2. Endringer i rentesats eller valutakurs kan anvendes umiddelbart og uten varsel, forutsatt at en slik rett er fastsatt i rammeavtalen, og at endringene i rentesats eller valutakurs bygger på den referanserentesats eller referansevekslingskurs som er avtalt i samsvar med artikkel 52 nr. 3 bokstav b) og c). Betalingstjenestebrukeren skal snarest mulig underrettes om alle endringer i rentesats på samme måte som fastsatt i artikkel 51 nr. 1, med mindre partene har avtalt at opplysningene skal gis eller gjøres tilgjengelige med en bestemt hyppighet eller på en bestemt måte. Endringer i rentesatsen eller valutakursen som er mer fordelaktige for betalingstjenestebrukerne, kan imidlertid anvendes uten varsel. Se § 3-15.

3. Endringer i den rentesats eller valutakurs som anvendes ved betalingsstransaksjoner, skal gjennomføres og beregnes på en nøytral måte som ikke innebærer forskjellsbehandling av betalingstjenestebrukere. Se § 3-15 tredje ledd.

Artikkel 55

Oppsigelse

1. Betalingstjenestebrukeren kan når som helst si opp rammeavtalen, med mindre partene har avtalt en oppsigelsesfrist. En slik frist skal ikke overstige én måned. Se § 4-42 første ledd.

2. Betalingstjenestebrukeren skal kunne si opp rammeavtalen kostnadsfritt med mindre kontrakten har vært i kraft i mindre enn seks måneder. Et eventuelt vederlag for oppsigelse av rammeavtalen skal være rimelig og stå i forhold til kostnadene. Se § 4-42 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

3. Dersom det er fastsatt i rammeavtalen, kan betalingstjenesteyteren si opp en rammeavtale inngått på ubestemt tid, med minst to måneders varsel på samme måte som fastsatt i artikkel 51 nr. 1. Se § 4-43 første ledd.
4. Gebyrer for betalingstjenester som innkreves regelmessig, skal betales av betalingstjenestebrukeren bare forholdsmessig for tiden fram til oppsigelse av avtalen. Dersom slike gebyrer er betalt på forhånd, skal de tilbakebetales forholdsmessig. Se § 4-42 tredje ledd bokstav b.
5. Bestemmelsene i denne artikkel berører ikke medlemsstatenes lover og forskrifter om partenes rett til å heve rammeavtalen fordi den ikke kan gjennomføres eller er ugyldig.
6. Medlemsstatene kan fastsette bestemmelser som er gunstigere for betalingstjenestebrukerne.

Artikkel 56

Opplysninger før enkeltstående betalingstransaksjoner gjennomføres

I tilfelle av en enkeltstående betalingstransaksjon som er initiert av betaleren i henhold til en rammeavtale, skal betalingstjenesteyteren, når betaleren anmoder om det for den aktuelle betalingstransaksjon, gi alle følgende opplysninger: Se § 4-15 første ledd.

- a) lengste frist for gjennomføring,
- b) gebyrer som skal betales av betaleren,
- c) en spesifisering av eventuelle gebyrbeløp.

Artikkel 57

Opplysninger til betaleren om enkeltstående betalingstransaksjoner

1. Etter at beløpet for en enkeltstående betalingstransaksjon er debittert betalernes konto eller, når betaleren ikke bruker en betalingskonto, etter mottak av betalingsordren, skal betalernes betalingstjenesteyter på samme måte som fastsatt i artikkel 51 nr. 1 snarest mulig gi betaleren følgende opplysninger: Se 4-15 annet ledd jf. § 4-19 fjerde ledd.
  - a) en henvisning som gjør det mulig for betaleren å identifisere hver enkelt betalingstransaksjon og, der det er relevant, opplysninger om betalingsmottakeren,
  - b) betalingstransaksjonens beløp i den valuta som betalernes betalingskonto blir debittert i, eller i den valuta som benyttes i betalingsordren,
  - c) beløpet for eventuelle gebyrer for betalingstransaksjonen og en spesifisering av eventuelle gebyrbeløp, eller den rente som betaleren skal betale,
  - d) der det er relevant, den valutakurs som betalernes betalingstjenesteyter benyttet ved betalingstransaksjonen, samt betalingstransaksjonens beløp etter denne valutaomregningen,
  - e) valuteringsdato for debiteringen eller datoen for mottak av betalingsordren.
2. En rammeavtale skal inneholde et vilkår om at betaleren kan kreve at opplysningene nevnt i nr. 1, skal gis eller gjøres tilgjengelig jevnlig, minst én gang i måneden, kostnadsfritt og på en avtalt måte som gjør det mulig for betaleren å lagre og gjengi opplysningene uendret.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

3. Medlemsstatene kan imidlertid kreve at betalingstjenesteytere kostnadsfritt gir slike opplysninger på papir eller et annet varig medium minst én gang i måneden.

Artikkel 58

Opplysninger til betalingsmottakeren om enkeltstående betalingsstransaksjoner

1. Etter at en enkeltstående betalingsstransaksjon er gjennomført, skal betalingsmottakerens betalingstjenesteyter på samme måte som fastsatt i artikkel 51 nr. 1 snarest mulig gi betalingsmottakeren følgende opplysninger:
  - a) en henvisning som gjør det mulig for betalingsmottakeren å identifisere betalingsstransaksjonen og betaleren, samt de opplysninger som ble overført sammen med betalingsstransaksjonen,
  - b) betalingsstransaksjonens beløp i den valuta som betalingsmottakerens betalingskonto blir kreditert i,
  - c) beløpet for eventuelle gebyrer for betalingsstransaksjonen og en spesifikasjon av eventuelle gebyrbeløp, eller den rente som betalingsmottakeren skal betale,
  - d) der det er relevant, den valutakurs som betalingsmottakerens betalingstjenesteyter har benyttet ved betalingsstransaksjonen, samt betalingsstransaksjonens beløp før denne valutaomregningen,
  - e) valuteringsdato for krediteringen.
2. En rammeavtale kan inneholde et vilkår om at opplysningene nevnt i nr. 1 skal gis eller gjøres tilgjengelig jevnlig, minst én gang i måneden og på en avtalt måte som gjør det mulig for betalingsmottakeren å lagre og gjengi opplysningene uendret.
3. Medlemsstatene kan imidlertid kreve at betalingstjenesteytere kostnadsfritt gir slike opplysninger på papir eller et annet varig medium minst én gang i måneden.

Se 4-15 annet ledd jf. § 4-19 fjerde ledd.

KAPITTEL 4

Felles bestemmelser

Artikkel 59

Valuta og valutaomregning

1. Betalinger skal foretas i den valuta som er avtalt mellom partene. Se § 2-3 første ledd.
2. Dersom det tilbys en valutaomregningstjeneste før betalingsstransaksjonen initieres, og dersom denne valutaomregningstjenesten tilbys i en betalingsautomat, på salgsstedet eller av betalingsmottakeren, skal den part som tilbyr valutaomregningstjenesten til betaleren, opplyse betaleren om alle gebyrer samt hvilken valutakurs som skal benyttes for omregning av betalingsstransaksjonen. Se § 2-3 annet ledd.
 Betaleren skal samtykke i valutaomregningstjenesten på dette grunnlag.

Artikkel 60

Opplysninger om tilleggsgebyrer eller reduksjoner

1. Dersom betalingsmottakeren krever gebyr eller tilbyr en reduksjon for bruk av et gitt betalingsinstrument, skal betalingsmottakeren underrette betaleren om dette før betalingstransaksjonen initieres. Se § 2-4 første ledd.
2. Dersom betalingstjenesteyteren eller en annen part som er involvert i transaksjonen, krever gebyr for bruk av et gitt betalingsinstrument, skal denne underrette betalingstjenestebrukeren om dette før betalingstransaksjonen initieres. Se § 2-4 annet ledd.
3. Betaleren skal bare være forpliktet til å betale gebyrene nevnt i nr. 1 og 2 dersom deres fulle beløp var gjort kjent før betalingstransaksjonen ble initiert. Se § 2-4 tredje ledd.

Avdeling IV rettigheter og plikter i forbindelse med yting og bruk av betalingstjenester

KAPITTEL 1

Felles bestemmelser

Artikkel 61

Virkeområde

1. Dersom betalingstjenestebrukeren ikke er en forbruker, kan betalingstjenestebrukeren og betalingstjenesteyteren avtale at artikkel 62 nr. 1, artikkel 64 nr. 3 og artikkel 72, 74, 76, 77, 80 og 89 helt eller delvis ikke får anvendelse. Betalingstjenestebrukeren og betalingstjenesteyteren kan også avtale andre frister enn dem fastsatt i artikkel 71. Se § 1-9.
2. Medlemsstatene kan fastsette at artikkel 102 ikke får anvendelse dersom betalingstjenestebrukeren ikke er en forbruker.
3. Medlemsstatene kan fastsette at bestemmelsene i denne avdeling får anvendelse på svært små foretak på samme måte som på forbrukere.
4. Dette direktiv berører ikke direktiv 2008/48/EF, andre relevante bestemmelser i unionsretten eller nasjonale tiltak med hensyn til vilkår for å yte kreditt til forbrukere, som ikke er harmonisert ved dette direktiv, og som er i samsvar med unionsretten.

Artikkel 62

Gjeldende gebyrer

1. Betalingstjenesteyteren skal ikke belaste betalingstjenestebrukeren for oppfyllelse av sin opplysningsplikt eller korrigerende og forebyggende tiltak i henhold til denne avdeling, med mindre annet er fastsatt i artikkel 79 nr. 1, artikkel 80 nr. 5 og artikkel 88 nr. 2. Disse gebyrene skal avtales mellom betalingstjenestebrukeren og betalingstjenesteyteren og skal være rimelige og stå i forhold til betalingstjenesteyterens faktiske kostnader. Se § 3-1 femte ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Medlemsstatene skal kreve at det for betalingstransaksjoner som Se § 2-5. ytes i Unionen, der både betalerens og betalingsmottakerens betalingstjenesteytere er etablert, eller den eneste betalingstjenesteyteren i betalingstransaksjonen er etablert, skal betalingsmottakeren betale de gebyrer som dennes betalingstjenesteyter krever, og betaleren skal betale de gebyrer som dennes betalingstjenesteyter krever.
3. Betalingstjenesteyteren skal ikke hindre betalingsmottakeren i å Se § 2-4. kreve gebyr fra betaleren eller tilby betaleren reduksjon eller på annen måte styre betaleren mot bruk av et gitt betalingsinstrument. Eventuelle gebyrer som ilegges, skal ikke overstige de direkte kostnadene betalingsmottakeren må bære for bruk av et gitt betalingsinstrument.
4. I alle tilfeller skal medlemsstatene sikre at betalingsmottakeren Se § 2-6. ikke krever gebyr for bruken av betalingsinstrumenter hvis formidlingsgebyrer er regulert i kapittel II i forordning (EU) 2015/751, og for betalingstjenester som omfattes av forordning (EU) nr. 260/2012.
5. Medlemsstatene kan forby eller begrense betalingsmottakeres rett Se § 2-4 første ledd femte punktum. til å kreve gebyrer, idet det tas hensyn til behovet for å stimulere konkurransen og fremme bruken av effektive betalingsinstrumenter.

Artikkel 63

Unntak for betalingsinstrumenter for lave beløp og for elektroniske penger

1. Når det gjelder betalingsinstrumenter som i samsvar med rammeavtalen gjelder bare enkeltstående betalingstransaksjoner som ikke overstiger 30 euro, eller som enten har en beløpsgrense på 150 euro eller lagrer midler som ikke på noe tidspunkt overstiger 150 euro, kan betalingstjenesteytere avtale med sine betalingstjenestebrukere at Se § 4-50.
  - a) artikkel 69 nr. 1 bokstav b) og artikkel 70 nr. 1 bokstav c) og d) samt artikkel 74 nr. 3 ikke får anvendelse dersom det ikke er mulig å sperre betalingsinstrumentet eller hindre ytterligere bruk av det,
  - b) artikkel 72 og 73 og artikkel 74 nr. 1 og 3 ikke får anvendelse dersom betalingsinstrumentet brukes anonymt eller betalingstjenesteyteren av andre grunner som er særegne for vedkommende betalingsinstrument, ikke er i stand til å bevise at en betalingstransaksjon var godkjent,
  - c) betalingstjenesteyteren, som unntak fra artikkel 79 nr. 1, ikke er pålagt å underrette betalingstjenestebrukeren om at betalingsordren er avvist, dersom det tydelig framgår av sammenhengen at den ikke er gjennomført,
  - d) betaleren, som unntak fra artikkel 80, ikke kan tilbakekalle betalingsordren etter å ha overført betalingsordren eller gitt sitt samtykke til å gjennomføre betalingstransaksjonen til betalingsmottakeren,
  - e) andre frister for gjennomføring, som unntak fra artikkel 83 og 84, får anvendelse.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Når det gjelder nasjonale betalingstransaksjoner, kan medlemsstatene eller deres vedkommende myndigheter redusere eller doble beløpene nevnt i nr. 1. For forhåndsbetalte betalingsinstrumenter kan de øke disse beløpene til 500 euro.
3. Artikkel 73 og 74 får også anvendelse på elektroniske penger som definert artikkel 2 nr. 2 i direktiv 2009/110/EF, unntatt dersom betalerens betalingstjenesteyter ikke har mulighet til å fryse betalingskontoen som de elektroniske pengene er lagret på, eller sperre betalingsinstrumentet. Medlemsstatene kan begrense dette unntaket til betalingskontoer som de elektroniske pengene er lagret på, eller betalingsinstrumenter av en viss verdi.

KAPITTEL 2

Godkjenning av betalingstransaksjoner

Artikkel 64

Samtykke og tilbakekalling av samtykke

1. Medlemsstatene skal sikre at en betalingstransaksjon anses som godkjent bare dersom betaleren har gitt sitt samtykke til å gjennomføre betalingstransaksjonen. Betaleren kan godkjenne en betalingstransaksjon før den gjennomføres, eller dersom det er avtalt mellom betaleren og betalingstjenesteyteren, etter at betalingstransaksjonen er gjennomført.
2. Samtykke til å gjennomføre en betalingstransaksjon eller en serie betalingstransaksjoner skal gis i den form som er avtalt mellom betaleren og betalingstjenesteyteren. Samtykke til å gjennomføre en betalingstransaksjon kan også gis gjennom betalingsmottakeren eller yteren av betalingsinstitieringstjenesten.
Dersom samtykke ikke foreligger, skal en betalingstransaksjon anses som ikke godkjent.
3. Et samtykke kan når som helst trekkes tilbake av betaleren, men ikke senere enn på det tidspunkt da den i henhold til artikkel 80 ikke lenger kan tilbakekalles. Samtykke til å gjennomføre en serie betalingstransaksjoner kan også trekkes tilbake; i så fall skal alle framtidige betalingstransaksjoner anses som ikke godkjent.
4. Framgangsmåten for å gi samtykke skal avtales mellom betaleren og den eller de aktuelle betalingstjenesteytere.

Artikkel 65

Bekreftelse på dekning av midler

1. Medlemsstatene skal sikre at en kontotilbyder på anmodning fra en betalingstjenesteyter som utsteder kortbaserte betalingsinstrumenter, umiddelbart bekrefter om det beløp som kreves for å gjennomføre en kortbasert betalingstransaksjon, er tilgjengelig på betalerens betalingskonto, forutsatt at alle følgende vilkår er oppfylt:
  - a) betalerens betalingskonto er tilgjengelig på internett på anmodningstidspunktet,
  - b) betaleren har gitt sitt uttrykkelige samtykke til at kontotilbyderen kan svare på anmodninger fra en gitt betalingstjenesteyter om bekreftelse på at beløpet en viss kortbasert betalingstransaksjon gjelder, er tilgjengelig på betalerens betalingskonto,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- c) samtykket nevnt i bokstav b), er gitt før første anmodning om bekreftelse framsettes.
2. Betalingstjenesteyteren kan anmode om bekreftelsen nevnt i nr. 1 dersom alle følgende vilkår er oppfylt:
  - a) betaleren har gitt sitt uttrykkelige samtykke til at betalingstjenesteyteren kan anmode om bekreftelsen nevnt i nr. 1,
  - b) betaleren har initiert den kortbaserte betalingstransaksjonen for det aktuelle beløpet ved bruk av et kortbasert betalingsinstrument utstedt av betalingstjenesteyteren,
  - c) betalingstjenesteyteren autentiserer seg overfor kontotilbyderen før hver anmodning om bekreftelse, og kommuniserer sikkert med kontotilbyderen i samsvar med artikkel 98 nr. 1 bokstav d).
3. I samsvar med direktiv 95/46/EF skal bekreftelsen nevnt i nr. 1 Se § 4-8 annet ledd. bestå av et enkelt svar i form av «ja» eller «nei» og ikke en kontoutskrift. Dette svaret skal ikke lagres eller brukes for andre formål enn gjennomføring av den kortbaserte betalingstransaksjonen.
4. Bekreftelsen nevnt i nr. 1 skal ikke gjøre det mulig for kontotilbyderen å reservere midler på betalerens betalingskonto. Se § 4-8 fjerde ledd.
5. Betaleren kan anmode kontotilbyderen om å bli meddelt betalings- Se § 4-8 annet ledd annet tjenesteyterens identitet og svaret som ble gitt. punktum.
6. Denne artikkel får ikke anvendelse på enkeltstående beta- Se § 4-8 fjerde ledd første lingstransaksjoner som initieres ved bruk av kortbaserte beta- punktum. lingsinstrumenter som elektroniske penger som definert i artikkel 2 nr. 2 i direktiv 2009/110/EF er lagret på.

Artikkel 66

Regler for tilgang til betalingskonto for betalingsinitierings- tjenester

1. Medlemsstatene skal sikre at en betaler har rett til å benytte en Se § 4-16 til § 4-18. yter av betalingsinitieringstjenester for betalingstjenestene nevnt i vedlegg I nr. 7. Retten til å benytte en yter av betalingsinitieringstjenester får ikke anvendelse dersom betalingskontoen ikke er tilgjengelig på internett.
2. Når betaleren gir sitt uttrykkelige samtykke til at en betaling kan gjennomføres i samsvar med artikkel 64, skal kontotilbyderen treffe tiltakene angitt i nr. 4 for å sikre betalerens rett til å benytte betalingsinitieringstjenesten.
3. Yteren av betalingsinitieringstjenesten skal
  - a) ikke på noe tidspunkt inneha betalerens midler i forbindelse med ytingen av betalingsinitieringstjenesten,
  - b) sikre at betalingstjenestebrukerens personlige sikkerhetsopplysninger ikke er tilgjengelige for andre parter enn brukeren og utstederen av de personlige sikkerhetsopplysningene, og at de overføres av yteren av betalingsinitieringstjenesten gjennom sikre og effektive kanaler,
  - c) sikre at alle andre opplysninger om betalingstjenestebrukeren som innhentes i forbindelse med yting av betalingsinitieringstjenester, bare oppgis til betalingsmottakeren og bare med betalingstjenestebrukerens uttrykkelige samtykke,
  - d) hver gang en betaling initieres, identifisere seg for betalerens kontotilbyder og kommunisere med kontotilbyderen, betaleren og betalingsmottakeren på en sikker måte, i samsvar med artikkel 98 nr. 1 bokstav d),

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- e) ikke lagre følsomme betalingsdata tilhørende betalingstjenestebrukeren,
  - f) ikke anmode betalingstjenestebrukeren om andre opplysninger enn slike opplysninger som er nødvendige for å yte betalingsinitieringstjenesten,
  - g) ikke bruke, ha tilgang til eller lagre noen opplysninger for noe annet formål enn yting av betalingsinitieringstjenesten som betaleren uttrykkelig har anmodet om,
  - h) ikke endre beløp, betalingsmottaker eller noe annet kjennetegn ved transaksjonen.
4. Kontotilbyderen skal
- a) kommunisere sikkert med ytere av betalingsinitieringstjenester i samsvar med artikkel 98 nr. 1 bokstav d),
  - b) umiddelbart etter mottak av betalingsordren fra en yter av betalingsinitieringstjenester framlegge eller gjøre tilgjengelig for yteren av betalingsinitieringstjenesten alle opplysninger om gjennomføringen av betalingstransaksjonen og alle opplysninger som er tilgjengelige for kontotilbyderen om gjennomføringen av betalingstransaksjonen,
  - c) likebehandle betalingsordrer som overføres gjennom tjenestene til en yter av betalingsinitieringstjenester, med mindre det foreligger objektive grunner, særlig med hensyn til tidspunkter, prioritet eller gebyrer, med betalingsordrer som overføres direkte av betaleren.
5. Ytingen av betalingsinitieringstjenester skal ikke være avhengig av at det foreligger et avtaleforhold for dette formål mellom yterne av betalingsinitieringstjenester og kontotilbydere.

Artikkel 67

Regler for tilgang til og bruk av opplysninger om betalingskonto for kontoopplysningstjenester

1. Medlemsstatene skal sikre at en betalingstjenestebruker har rett til å benytte tjenester som gir tilgang til kontoopplysningene nevnt i vedlegg I nr. 8. Denne retten får ikke anvendelse dersom betalingskontoen ikke er tilgjengelig på internett. Se § 4-16 til § 4-18.
2. Yteren av kontoopplysningstjenester skal
  - a) yte tjenester bare på grunnlag av et uttrykkelig samtykke fra betalingstjenestebrukeren,
  - b) sikre at betalingstjenestebrukerens personlige sikkerhetsopplysninger ikke er tilgjengelige for andre parter enn brukeren og utstederen av de personlige sikkerhetsopplysningene, og at de overføres av yteren av kontoopplysningstjenesten gjennom sikre og effektive kanaler,
  - c) for hver kommunikasjonsøkt identifisere seg for betalingstjenestebrukerens kontotilbyder(e) og kommunisere sikkert med kontotilbyderen(e) og betalingstjenestebrukeren i samsvar med artikkel 98 nr. 1 bokstav d),
  - d) bare ha tilgang til opplysningene fra utpekte betalingskontoer og betalingstransaksjoner tilknyttet disse,
  - e) ikke anmode om følsomme betalingsopplysninger knyttet til betalingskontoer,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- f) ikke bruke, ha tilgang til eller lagre noen opplysninger for noe annet formål enn yting av den kontoopplysningstjeneste betalingstjenestebrukeren uttrykkelig har anmodet om, i samsvar med bestemmelsene om vern av personopplysninger.
3. Når det gjelder betalingskontoer, skal kontotilbyderen
  - a) kommunisere sikkert med ytere av kontoopplysningstjenester i samsvar med artikkel 98 nr. 1 bokstav d) og
  - b) likebehandle anmodninger om opplysninger som overføres gjennom tjenestene til en yter av kontoopplysningstjenester, med mindre det foreligger objektive grunner.
4. Ytingen av kontoopplysningstjenester skal ikke være avhengig av at det foreligger et avtaleforhold for dette formål mellom yterne av kontoopplysningstjenester og kontotilbydere.

Artikkel 68

Begrensninger på bruk av betalingsinstrumenter og på tilgang til betalingskontoer for betalingstjenesteytere

1. Dersom et gitt betalingsinstrument brukes for å gi samtykke, kan Se § 4-9. betaleren og betalerens betalingstjenesteyter avtale beløpsgrenser for betalingstransaksjoner som gjennomføres ved hjelp av vedkommende betalingsinstrument.
2. Dersom det er fastsatt i rammeavtalen, kan betalingstjenesteyteren Se § 4-45 første ledd. forbeholde seg retten til å sperre betalingsinstrumentet av objektive begrunnede hensyn knyttet til betalingsinstrumentets sikkerhet, mistanke om ikke-godkjent eller bedragersk bruk av betalingsinstrumentet eller, når det gjelder et betalingsinstrument med en kredittramme, en betydelig økt risiko for at betaleren ikke vil kunne oppfylle sin betalingsforpliktelse.
3. I slike tilfeller skal betalingstjenesteyteren underrette betaleren på Se § 4-45 annet ledd. avtalt måte om sperringen av betalingsinstrumentet og årsakene til dette, om mulig før betalingsinstrumentet blir sperret og senest umiddelbart etter sperringen, med mindre objektive begrunnede sikkerhetshensyn er til hinder for utlevering av slike opplysninger eller er forbudt i henhold til annet unionsregelverk eller nasjonal rett.
4. Betalingstjenesteyteren skal oppheve sperringen av betalingsin- Se § 4-45 tredje ledd. strumentet eller erstatte det med et nytt betalingsinstrument så snart grunnene til sperringen ikke lenger er til stede.
5. En kontotilbyder kan nekte en yter av kontoopplysningstjenester eller en yter av betalingsinitieringstjenester tilgang til en betalingskonto av objektive begrunnede, behørig dokumenterte hensyn knyttet til ikke-godkjent eller bedragersk tilgang til betalingskontoen av nevnte yter av kontoopplysningstjenester eller nevnte yter av betalingsinitieringstjenester, herunder ikke-godkjent eller bedragersk initiering av en betalingstransaksjon. I slike tilfeller skal kontotilbyderen underrette betaleren på avtalt måte om at tilgang til betalingskontoen nektes, og om årsakene til dette. Disse opplysningene skal om mulig gis til betaleren før tilgang nektes, og senest umiddelbart etter, med mindre objektive sikkerhetshensyn er til hinder for utlevering av slike opplysninger eller er forbudt i henhold til annet unionsregelverk eller nasjonal rett.

Kontotilbyderen skal gi tilgang til betalingskontoen så snart grunnene til at tilgang nektes, ikke lenger er til stede.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

6. I tilfellene nevnt i nr. 5 skal kontotilbyderen umiddelbart rapportere hendelsen knyttet til yteren av kontoopplysningstjenester eller yteren av betalingsinstitieringstjenester til vedkommende myndighet. Opplysningene skal omfatte relevante opplysninger om saken og begrunnelsen for at tiltakene ble truffet. Vedkommende myndighet skal vurdere saken og skal om nødvendig treffe egnede tiltak.

Artikkel 69

Betalingstjenestebrukerens plikter med hensyn til betalingsinstrumenter og personlige sikkerhetsopplysninger

1. Betalingstjenestebrukere som har rett til å bruke et betalingsinstrument, skal ha plikt til å
  - a) bruke betalingsinstrumentet i samsvar med vilkårene for utstedelse og bruk av betalingsinstrumentet, som skal være objektive, ikke innebære forskjellsbehandling og stå i forhold til formålet,
  - b) underrette betalingstjenesteyteren eller den enhet som denne har utpekt, snarest mulig når brukeren blir oppmerksom på tapet, tyveriet, den urettmessige tilegnelsen eller den ikke-godkjente bruken av betalingsinstrumentet.
2. Med hensyn til nr. 1 bokstav a) skal betalingstjenestebrukeren, så snart denne mottar et betalingsinstrument, særlig treffe alle rimelige tiltak for å sikre instrumentets personlige sikkerhetsopplysninger.

Artikkel 70

Betalingstjenesteyterens plikter med hensyn til betalingsinstrumenter

1. Betalingstjenesteytere som utsteder et betalingsinstrument, skal
  - a) forsikre seg om at de personlige sikkerhetsopplysningene ikke er tilgjengelige for andre enn den betalingstjenestebrukeren som har rett til å bruke betalingsinstrumentet, uten at det berører betalingstjenestebrukerens plikter fastsatt i artikkel 69, Se § 4-23 annet og tredje ledd.
  - b) avholde seg fra å sende ut et betalingsinstrument som ikke er bestilt, unntatt dersom et betalingsinstrument som allerede er gitt til betalingstjenestebrukeren, skal erstattes,
  - c) sikre at betalingstjenestebrukeren til enhver tid har mulighet til å gi underretning i henhold til artikkel 69 nr. 1 bokstav b), eller anmode om at sperringen av betalingsinstrumentet oppheves i henhold til artikkel 68 nr. 4; på anmodning skal betalingstjenesteyteren gjøre betalingstjenestebrukeren i stand til i en periode på 18 måneder etter underretningen å bevise at slik underretning er gitt,
  - d) gi betalingstjenestebrukeren mulighet til å gi underretningen i henhold til artikkel 69 nr. 1 bokstav b) kostnadsfritt og uansett ikke fakturere mer enn de direkte kostnadene ved et erstatningskort,
  - e) hindre enhver bruk av betalingsinstrumentet så snart underretning er gitt i henhold til artikkel 69 nr. 1 bokstav b).
2. Betalingstjenesteyteren skal bære risikoen ved å sende et betalingsinstrument eller enhver personlig sikkerhetsopplysninger knyttet til dette, til betalingstjenestebrukeren.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 71

Underretning om og retting av ikke-godkjente eller feil gjennomførte betalingstransaksjoner

1. Betalingstjenestebrukeren skal få rettet en ikke-godkjent eller feil gjennomført betalingstransaksjon av betalingstjenesteyteren dersom betalingstjenestebrukeren har underrettet betalingstjenesteyteren umiddelbart etter å ha blitt oppmerksom på at en slik transaksjon har gitt opphav til et krav, herunder et krav i henhold til artikkel 89, og ikke senere enn 13 måneder etter debiteringsdato.
Fristene for underretning fastsatt i første ledd får ikke anvendelse dersom betalingstjenesteyteren har unnlatt å gi eller gjøre tilgjengelig opplysningene om betalingstransaksjonen i samsvar med avdeling III. Se § 4-24 første ledd.
2. Dersom en yter av en betalingsinitieringstjeneste er involvert, skal betalingstjenestebrukeren få rettelsen gjort av kontotilbyderen i henhold til nr. 1, uten at det berører artikkel 73 nr. 2 og artikkel 89 nr. 1. Se § 4-24 tredje ledd.

Artikkel 72

Bevis på autentisering og gjennomføring av betalingstransaksjoner

1. Medlemsstatene skal kreve at det i en situasjon der en betalingstjenestebruker nekter for å ha godkjent en gjennomført betalingstransaksjon eller hevder at betalingstransaksjonen ikke ble korrekt gjennomført, er betalingstjenesteyteren som må bevise at betalingstransaksjonen ble autentisert, korrekt registrert og bokført og ikke var berørt av teknisk svikt eller andre feil i tjenesten som betalingstjenesteyteren har ytt.
Dersom betalingstransaksjonen er initiert gjennom en yter av betalingsinitieringstjenester, er det yteren av betalingsinitieringstjenester som skal måtte bevise innenfor rammen av sitt ansvarsområde at betalingstransaksjonen ble autentisert og korrekt registrert og ikke var berørt av teknisk svikt eller andre feil knyttet til den betalingstjenesten denne har ansvar for. Se § 3-7 første ledd.
2. Når en betalingstjenestebruker nekter for å ha godkjent en gjennomført betalingstransaksjon, skal bruken av et betalingsinstrument som er registrert av betalingstjenesteyteren, herunder eventuelt yteren av betalingsinitieringstjenesten, ikke i seg selv nødvendigvis være tilstrekkelig til å bevise at betalingstransaksjonen var godkjent av betaleren, eller at betaleren opptrådte bedragerisk eller forsettlig eller ved grov uaktsomhet unnlot å oppfylle en eller flere av sine plikter i henhold til artikkel 69. Betalingstjenesteyteren, herunder eventuelt yteren av betalingsinitieringstjenesten, skal legge fram dokumentasjon for å kunne bevise at det foreligger bedrageri eller grov uaktsomhet fra betalingstjenestebrukerens side. Se § 3-7 tredje og fjerde ledd.

Artikkel 73

Betalingstjenesteyteres ansvar for ikke-godkjente betalings- transaksjoner

1. Uten at det berører artikkel 71 skal medlemsstatene, når det gjelder en ikke-godkjent betalingstransaksjon, sikre at betalerens betalingstjenesteyter umiddelbart tilbakebetaler beløpet for den ikke-godkjente betalingstransaksjonen til betaleren, og under enhver omstendighet senest ved utgangen av påfølgende virkedag, etter å ha blitt oppmerksom på eller å ha blitt underrettet om transaksjonen, unntatt dersom betalerens betalingstjenesteyter har rimelig grunn til å mistenke bedrageri og skriftlig underretter vedkommende nasjonale myndighet om grunnen. Dersom det er relevant, skal betalerens betalingstjenesteyter tilbakeføre den debiterte betalingskontoen til den tilstand den ville ha vært i dersom den ikke-godkjente betalingstransaksjonen ikke hadde funnet sted. Dette skal også sikre at valuteringsdatoen for kreditering av betalerens betalingskonto ikke faller på en senere dato enn den dato da beløpet ble debiteret. Se § 4-32 første ledd.
2. Dersom betalingstransaksjonen var initiert gjennom en yter av betalingsinitieringstjenester, skal kontotilbyderen foreta tilbakebetaling umiddelbart, og under enhver omstendighet senest ved utgangen av påfølgende virkedag, av beløpet for den ikke-godkjente betalingstransaksjonen og dersom det er relevant, tilbakeføre den debiterte betalingskontoen til den tilstand den ville ha vært i dersom den ikke-godkjente betalingstransaksjonen ikke hadde funnet sted. Se § 4-32 tredje ledd.

Dersom yteren av betalingsinitieringstjenesten er ansvarlig for den ikke-godkjente betalingstransaksjonen, skal den umiddelbart kompensere kontotilbyderen på dennes anmodning for tap den er påført eller beløp den har utbetalt som følge av tilbakebetalingen til betaleren, herunder beløpet for den ikke-godkjente betalingstransaksjonen. I samsvar med artikkel 72 nr. 1 er det yteren av betalingsinitieringstjenesten som skal måtte bevise innenfor rammen av sitt ansvarsområde at betalingstransaksjonen ble autentisert og korrekt registrert og ikke var berørt av teknisk svikt eller andre feil knyttet til den betalingstjenesten denne har ansvar for. Se § 4-33 annet ledd.
3. Ytterligere økonomisk erstatning kan fastsettes i samsvar med den lovgivning som gjelder for avtalen som er inngått mellom betaleren og betalingstjenesteyteren eller eventuelt kontrakten inngått mellom betaleren og yteren av betalingsinitieringstjenesten. Se § 4-33 femte ledd.

Artikkel 74

Betalers ansvar for ikke-godkjente betalingstransaksjoner

1. Som unntak fra artikkel 73 kan betaleren bli forpliktet til å bære tap knyttet til ikke-godkjente betalingstransaksjoner opptil 50 euro som er en følge av at et tapt eller stjålet betalingsinstrument er brukt eller et betalingsinstrument er urettmessig tilegnet. Se § 4-30 første ledd.

Første ledd får ikke anvendelse i tilfeller der

  - a) tapet, tyveriet eller den urettmessige tilegnelsen av et betalingsinstrument ikke kunne oppdages av betaleren før en betaling, med mindre betaleren har opptrådt bedragerisk, eller Se § 4-30 annet ledd annet punktum.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- b) tapet skyldtes handlinger eller mangel på tiltak fra en betalings- Se § 4-30 femte ledd.
tjenesteyters ansatte, agent eller filial eller en enhet som dennes virksomhet var satt ut til.

Betaleren skal bære alle tap knyttet til ikke-godkjente beta- Se § 4-30 fjerde ledd.
lingstransaksjoner dersom tapene skyldes at betaleren har opptrådt bedragerisk eller forsettlig eller ved grov uaktsomhet har unnlatt å oppfylle en eller flere av sine plikter i henhold til artikkel 69. I slike tilfeller får det høyeste beløpet nevnt i første ledd ikke anvendelse.

I tilfeller der betaleren verken har opptrådt bedragerisk eller for- Se § 4-30 tredje ledd.
settlig har unnlatt å oppfylle sine plikter i henhold til artikkel 69, kan medlemsstatene redusere ansvaret nevnt i dette nummer, idet det særlig tas hensyn til arten av betalingsinstrumentets personlige sikkerhetsopplysninger og de konkrete omstendighetene omkring tapet, tyveriet eller den urettmessige tilegnelsen av betalingsinstrumentet.

2. Dersom betalereens betalingstjenesteyter ikke krever sterk kunde- Se § 4-30 femte ledd bokstav c.
autentisering, skal betaleren ikke bære noe økonomisk tap med mindre betaleren har opptrådt bedragerisk. En betalingsmottaker eller betalingsmottakers betalingstjenesteyter som ikke godtar sterk kundeautentisering, skal dekke økonomisk skade som betalereens betalingstjenesteyter påføres.

3. Betaleren skal ikke bære noen økonomiske følger av bruken av det Se § 4-30 femte ledd bokstav a.
tapte, stjalne eller urettmessig tilegnede betalingsinstrumentet etter at det er gitt underretning i samsvar med artikkel 69 nr. 1 bokstav b), med mindre betaleren har opptrådt bedragerisk.

Dersom betalingstjenesteyteren ikke sørger for at det til enhver Se § 4-30 femte ledd bokstav b.
tid finnes en hensiktsmessig meldingsmetode for tapte, stjalne eller urettmessig tilegnede betalingsinstrumenter, slik det kreves i henhold til artikkel 70 nr. 1 bokstav c), skal betaleren ikke ha ansvar for de økonomiske følgene av bruken av betalingsinstrumentet, med mindre betaleren har opptrådt bedragerisk.

Artikkel 75

Betalingstransaksjoner der transaksjonsbeløpet ikke er kjent på forhånd

1. Dersom en betalingstransaksjon initieres av eller gjennom beta- Se § 4-10 første ledd.
lingsmottakeren i forbindelse med en kortbasert betalingstransaksjon og det nøyaktige beløpet ikke er kjent på det tidspunkt da betaleren gir sitt samtykke til å gjennomføre betalingstransaksjonen, kan betalereens betalingstjenesteyter reservere midler på betalereens betalingskonto bare dersom betaleren har gitt sitt samtykke til det nøyaktige beløp som skal reserveres.
2. Betalereens betalingstjenesteyter skal frigi midlene som er reser- Se § 4-10 annet ledd.
vert på betalereens betalingskonto i henhold til nr. 1, uten unødig opphold når opplysninger om betalingstransaksjonens nøyaktige beløp er mottatt, og senest umiddelbart etter at betalingsordren er mottatt.

Artikkel 76

Tilbakebetaling av betalingstransaksjoner initiert av eller gjennom en betalingsmottaker

1. Medlemsstatene skal sikre at en betaler har rett til tilbakebetaling fra betalingstjenesteyteren av en godkjent betalingstransaksjon som er initiert av eller gjennom en betalingsmottaker, og som allerede er gjennomført, dersom begge følgende vilkår er oppfylt:

- a) da godkjenningen ble gitt, var betalingstransaksjonens nøyaktige beløp ikke angitt i godkjenningen,
- b) betalingstransaksjonens beløp oversteg det beløp som betaleren med rimelighet kunne ha forventet, idet det tas hensyn til betalerens tidligere utgiftsmønster, vilkårene i rammeavtalen og relevante omstendigheter.

Dersom betalingstjenesteyteren forlanger det, kan betaleren måtte dokumentere at vilkårene er oppfylt.

Tilbakebetalt beløp skal dekke den gjennomførte betalingstransaksjonens beløp i sin helhet. Valuteringsdatoen for kreditering av betalerens betalingskonto kan ikke falle på en senere dato enn den dato da beløpet ble debitert.

Uten at det berører nr. 3, skal medlemsstatene sikre at betaleren i tillegg til retten nevnt i dette nummer, når det gjelder direkte debiteringer som nevnt i artikkel 1 i forordning (EU) nr. 260/2012, har en ubetinget rett til tilbakebetaling innen fristene fastsatt i artikkel 77 i dette direktiv.

2. Med hensyn til nr. 1 første ledd bokstav b) kan betaleren imidlertid ikke påberope seg valutavekslingshensyn dersom den referansevekslingskurs som er avtalt med betalingstjenesteyteren i samsvar med artikkel 45 nr. 1 bokstav d) og artikkel 52 nr. 3 bokstav b), ble benyttet.
3. I rammeavtalen mellom betaleren og betalingstjenesteyteren kan det avtales at betaleren ikke har rett til tilbakebetaling dersom
  - a) betaleren har gitt samtykke til å gjennomføre betalingstransaksjonen direkte til betalingstjenesteyteren, og
  - b) dersom det er relevant, betalingstjenesteyteren eller betalingsmottakeren hadde gitt eller gjort tilgjengelig for betaleren på avtalt måte opplysninger om den framtidige betalingstransaksjon minst fire uker før forfallsdag.
4. For direkte debiteringer i andre valutaer enn euro kan medlemsstatene kreve at deres betalingstjenesteytere skal tilby gunstigere tilbakebetalingsvilkår i samsvar med sine ordninger for direkte debitering, forutsatt at de er mer fordelaktige for betaleren.

Artikkel 77

Anmodninger om tilbakebetaling for betalingstransaksjoner initiert av eller gjennom en betalingsmottaker

1. Medlemsstatene skal sikre at betaleren kan anmode om tilbakebetaling i henhold til artikkel 76 for en godkjent betalingstransaksjon initiert av eller gjennom en betalingsmottaker, i en periode på åtte uker fra den dato da midlene ble debitert.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Innen ti virkedager etter å ha mottatt en anmodning om tilbakebe- Se § 4-27 annet ledd tredje taling skal betalingstjenesteyteren enten tilbakebetale beta- punktum og § 3-53 tredje ledd. lingstransaksjonens fulle beløp eller gi en begrunnelse for avslaget på tilbakebetaling, der det angis hvilke organer betaleren kan henvende seg til i samsvar med artikkel 99–102 dersom betaleren ikke godtar begrunnelsen som er gitt.

Betalingstjenesteyterens rett i henhold til første ledd til å nekte tilbakebetaling får ikke anvendelse i tilfellet angitt i artikkel 76 nr. 1 fjerde ledd.

KAPITTEL 3

Gjennomføring av betalingstransaksjoner

Avsnitt 1

Betalingsordrer og overførte beløp

Artikkel 78

Mottak av betalingsordrer

1. Medlemsstatene skal påse at mottakstidspunktet er det tidspunkt Se § 4-5 første til tredje ledd. da betalingsordren mottas av betalerens betalingstjenesteyter.

Betalerens konto skal ikke belastes før betalingsordren er mottatt. Dersom mottakstidspunktet ikke er en virkedag for betalerens betalingstjenesteyter, skal betalingsordren anses mottatt påfølgende virkedag. Betalingstjenesteyteren kan fastsette at betalingsordrer som ikke er mottatt innen en bestemt frist nær slutten av en virkedag, skal anses for å være mottatt påfølgende virkedag.

2. Dersom betalingstjenestebrukeren som initierer en betalingsordre Se § 4-5 fjerde ledd. og dennes betalingstjenesteyter avtaler at gjennomføringen av betalingsordren skal begynne på en bestemt dag eller ved utløpet av en viss periode eller den dag betaleren har stilt midler til rådighet for sin betalingstjenesteyter, skal mottakstidspunktet i henhold til artikkel 83 anses å være den avtalte dag. Dersom den avtalte dagen ikke er en virkedag for betalingstjenesteyteren, skal betalingsordren anses å ha blitt mottatt den påfølgende virkedag.

Artikkel 79

Avvisning av betalingsordrer

1. Dersom betalingstjenesteyteren avslår å gjennomføre en betalings- Se § 4-6 annet ledd. ordre eller initiere en betalingstransaksjon, skal betalingstjenestebrukeren underrettes om avvisningen og om mulig om grunnene til dette samt framgangsmåten for å korrigere eventuelle faktiske feil som førte til avvisningen, med mindre dette er forbudt i henhold til annet unionsregelverk eller nasjonal rett.

Betalingstjenesteyteren skal så snart som mulig gi eller gjøre tilgjengelig denne underretningen på avtalt måte, og i alle tilfeller innen fristene angitt i artikkel 83.

Rammeavtalen kan inneholde et vilkår om at betalingstjenesteyteren kan kreve et rimelig gebyr for et slikt avslag dersom avslaget er objektivt begrunnet.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. I tilfeller der alle vilkårene fastsatt i betalerens rammeavtale er oppfylt, skal betalerens kontotilbyder ikke avslå å gjennomføre en godkjent betalingsordre, uansett om betalingsordren er initiert av en betaler, herunder gjennom en yter av betalingsinitieringstjenester, eller av eller gjennom en betalingsmottaker, med mindre dette er forbudt i henhold til annet unionsregelverk eller nasjonal rett.
3. I henhold til artikkel 83 og 89 skal en betalingsordre som er nektet gjennomført, anses som ikke mottatt. Se § 4-6 tredje ledd.

Artikkel 80

Betalingsordrens ugjenkallelighet

1. Medlemsstatene skal sikre at betalingstjenestebrukeren ikke kan tilbakekalle en betalingsordre når den er mottatt av betalerens betalingstjenesteyter, med mindre annet er angitt i denne artikkel. Se § 4-7 første ledd.
2. Når betalingstransaksjonen er initiert av en yter av betalingsinitieringstjenester eller av eller gjennom betalingsmottakeren, skal betaleren ikke kunne tilbakekalle betalingsordren etter å ha gitt sitt samtykke til yteren av betalingsinitieringstjenesten om å initiere betalingstransaksjonen eller etter å ha gitt sitt samtykke til betalingsmottakeren om at betalingstransaksjonen kan gjennomføres. Se § 4-7 annet ledd.
3. Ved en direkte debitering, og uten at det berører retten til tilbakebetaling, kan betaleren imidlertid tilbakekalle betalingsordren senest ved utgangen av virkedagen før den dag som er avtalt for debitering av midlene. Se § 4-7 annet ledd annet punktum.
4. I tilfellet nevnt i artikkel 78 nr. 2, kan betalingstjenestebrukeren tilbakekalle en betalingsordre senest innen utgangen av virkedagen før den avtalte dagen. Se § 4-7 fjerde ledd.
5. Etter utløpet av fristene fastsatt i nr. 1–4 kan betalingsordren tilbakekalles bare dersom dette er avtalt mellom betalingstjenestebrukeren og berørte betalingstjenesteytere. I tilfellene nevnt i nr. 2 og 3, skal det også kreves samtykke fra betalingsmottakeren. Dersom det er fastsatt i rammeavtalen, kan betalingstjenesteyteren kreve gebyr for tilbakekallingen. Se § 4-7 femte ledd.

Artikkel 81

Overførte beløp og mottatte beløp

1. Medlemsstatene skal kreve at betalerens betalingstjenesteyter(e), betalingsmottakerens betalingstjenesteyter(e) og alle betalingstjenesteyternes eventuelle formidlere overfører betalingstransaksjonens fulle beløp og ikke trekker gebyrer fra det overførte beløpet. Se § 4-13.
2. Betalingsmottakeren og betalingstjenesteyteren kan imidlertid avtale at den berørte betalingstjenesteyter skal trekke sine gebyrer fra det overførte beløpet før dette krediteres betalingsmottakeren. I så fall skal betalingstransaksjonens fulle beløp og gebyrene holdes atskilt i de opplysningene som gis til betalingsmottakeren. Se § 4-13 annet ledd annet punktum.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

3. Dersom andre gebyrer trekkes fra det overførte beløpet enn dem som er nevnt i nr. 2, skal betalerens betalingstjenesteyter påse at betalingsmottakeren mottar det fulle beløpet for betalingstransaksjonen initiert av betaleren. I tilfeller der betalingstransaksjonen er initiert av eller gjennom betalingsmottakeren, skal betalingsmottakerens betalingstjenesteyter påse at betalingstransaksjonens fulle beløp mottas av betalingsmottakeren.

Avsnitt 2

Gjennomføringsfrist og valuteringsdato

Artikkel 82

Virkeområde

1. Dette avsnitt får anvendelse på
  - a) betalingstransaksjoner i euro,
  - b) nasjonale betalingstransaksjoner i valutaen til en medlemsstat utenfor euroområdet,
  - c) betalingstransaksjoner som omfatter bare én valutaomregning mellom euro og valutaen til en medlemsstat utenfor euroområdet, forutsatt at den nødvendige valutaomregningen utføres i den berørte medlemsstat utenfor euroområdet, og når det gjelder betalingstransaksjoner på tvers av landegrensene, at overføringen på tvers av landegrensene skjer i euro.
2. Dette avsnitt får anvendelse på andre betalingstransaksjoner enn dem som er nevnt i nr. 1, med mindre annet er avtalt mellom betalingstjenestebrukeren og betalingstjenesteyteren, med unntak av artikkel 87, som partene ikke kan fravike ved avtale. Dersom betalingstjenestebrukeren og betalingstjenesteyteren avtaler en lengre periode enn den som er fastsatt i artikkel 83 for betalingstransaksjoner innenfor Unionen, skal denne perioden imidlertid ikke overstige fire virkedager etter mottakstidspunktet nevnt i artikkel 78.

Artikkel 83

Betalingstransaksjoner til en betalingskonto

1. Medlemsstatene skal kreve at betalerens betalingstjenesteyter sikrer at betalingstransaksjonens beløp etter mottakstidspunktet som nevnt i artikkel 78, krediteres betalingsmottakerens betalingstjenesteyters konto på slutten av påfølgende virkedag. For betalingstransaksjoner initiert på papir kan denne fristen kan forlenges med ytterligere én virkedag. Se § 4-11 første ledd første b og sjonene i norske kroner er gjennomført i § 4-11 første ledd bokstav a jf. artikkel 86.
2. Medlemsstatene skal kreve at betalingsmottakerens betalingstjenesteyter valuterer og gjør tilgjengelig betalingstransaksjonens beløp på betalingsmottakerens betalingskonto etter at betalingstjenesteyteren har mottatt midlene i samsvar med artikkel 87. Se § 4-12 annet ledd.
3. Medlemsstatene skal kreve at betalingsmottakerens betalingstjenesteyter overfører en betalingsordre initiert av eller gjennom betalingsmottakeren til betalerens betalingstjenesteyter innen de frister som er avtalt mellom betalingsmottakeren og betalingstjenesteyteren, slik at oppgjør ved direkte debitering kan skje på avtalt forfallsdato. Se § 4-11 fjerde ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 84

Tilfeller der betalingsmottakeren ikke har betalingskonto hos betalingstjenesteyteren

Dersom betalingsmottakeren ikke har en betalingskonto hos betalingstjenesteyteren, skal midlene gjøres tilgjengelige for betalingsmottakeren av den betalingstjenesteyter som mottar midlene for betalingsmottakeren, innen fristen fastsatt i artikkel 83. Se § 4-12 annet ledd tredje punktum.

Artikkel 85

Konter satt inn på en betalingskonto

Når en forbruker setter inn konter på en betalingskonto hos en betalingstjenesteyter i denne betalingskontoens valuta, skal betalingstjenesteyteren sikre at beløpet blir gjort tilgjengelig og valuterer umiddelbart etter at midlene er mottatt. Dersom betalingstjenestebbrukeren ikke er en forbruker, skal beløpet gjøres tilgjengelig og valuterer senest den påfølgende virkedag etter at midlene ble mottatt. Se § 4-12 tredje ledd.

Artikkel 86

Nasjonale betalingstransaksjoner

For nasjonale betalingstransaksjoner kan medlemsstatene fastsette kortere gjennomføringsfrister enn dem som er fastsatt i dette avsnitt. Se § 4-11 første ledd bokstav a.

Artikkel 87

Valuteringsdato og midlenes tilgjengelighet

1. Medlemsstatene skal sikre at valuteringsdatoen for kreditering av betalingsmottakerens betalingskonto ikke er senere enn den virkedag da betalingstransaksjonens beløp krediteres betalingsmottakerens betalingstjenesteyters konto. Se § 4-12 første ledd.
2. Betalingsmottakerens betalingstjenesteyter skal påse at betalingstransaksjonens beløp stilles til rådighet for betalingsmottakeren umiddelbart etter at beløpet er kreditert betalingsmottakerens betalingstjenesteyters konto, dersom det hos betalingsmottakerens betalingstjenesteyter
  - a) ikke finner sted noen valutaomregning, eller
  - b) det finner sted en valutaomregning mellom euro og en medlemsstats valuta eller mellom to medlemsstats valutaer.Forpliktelsen fastsatt i dette nummer får også anvendelse på betalinger innenfor en og samme betalingstjenesteyter. Se § 4-12 første ledd annet punktum og annet ledd.
3. Medlemsstatene skal sikre at valuteringsdatoen for debitering av betalerens betalingskonto ikke er tidligere enn det tidspunkt da betalingstransaksjonens beløp debiteres denne betalingskontoen. Se § 4-12 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Avsnitt 3

Erstatningsansvar

Artikkel 88

Feilaktige entydige identifikasjoner

1. Dersom en betalingsordre gjennomføres i samsvar med den entydige identifikasjonen, skal betalingsordren anses å være korrekt gjennomført med hensyn til den betalingsmottaker som angis i den entydige identifikasjonen. Se § 4-26 første ledd.
2. Dersom den entydige identifikasjonen som betalingstjenestebrukeren har oppgitt, er feil, skal betalingstjenesteyteren ikke være ansvarlig i henhold til artikkel 89 for manglende eller mangelfull gjennomføring av betalingstransaksjonen. Se § 4-26 første ledd.
3. Betalerens betalingstjenesteyter skal imidlertid treffe rimelige tiltak for å inndrive de midlene betalingstransaksjonen gjaldt. Betalingsmottakerens betalingstjenesteyter skal medvirke i disse anstrengelsene, også ved å gi betalerens betalingstjenesteyter alle opplysninger som er relevante for å kreve inn midlene. Se § 4-26 annet ledd.
Dersom innkreving av midlene i henhold til første ledd ikke er mulig, skal betalerens betalingstjenesteyter på skriftlig anmodning gi betaleren alle opplysninger som betalerens betalingstjenesteyter har tilgjengelig, og som er relevante for betaleren dersom denne vil iverksette rettslige skritt for å inndrive midlene. Se § 4-26 tredje ledd.
4. Dersom det er fastsatt i rammeavtalen, kan betalingstjenesteyteren kreve gebyr av betalingstjenestebrukeren for inndrivelsen. Se § 4-21 første ledd.
5. Dersom betalingstjenestebrukeren gir flere opplysninger enn dem som er angitt i artikkel 45 nr. 1 bokstav a) eller artikkel 52 nr. 2 bokstav b), skal betalingstjenesteyteren være ansvarlig bare for gjennomføring av betalingstransaksjoner i samsvar med den entydige identifikasjonen som betalingstjenestebrukeren har angitt. Se § 4-26 første ledd annet punktum.

Artikkel 89

Betalingstjenesteyteres ansvar for manglende, mangelfull eller forsinket gjennomføring av betalingstransaksjoner

1. Dersom en betalingsordre er initiert direkte av betaleren, skal betalerens betalingstjenesteyter, uten at det berører artikkel 71, artikkel 88 nr. 2 og 3 og artikkel 93, være ansvarlig overfor betaleren for korrekt gjennomføring av betalingstransaksjonen, med mindre betalingstjenesteyteren kan bevise overfor betaleren og der det er relevant, overfor betalingsmottakerens betalingstjenesteyter at betalingsmottakerens betalingstjenesteyter mottok betalingstransaksjonens beløp i samsvar med artikkel 83 nr. 1. I så fall skal betalingsmottakerens betalingstjenesteyter være ansvarlig overfor betalingsmottakeren for korrekt gjennomføring av betalingstransaksjonen. Se § 4-28.
Dersom betalerens betalingstjenesteyter er ansvarlig i henhold til første ledd, skal denne snarest mulig tilbakebetale til betaleren beløpet for den manglende eller mangelfullt gjennomførte betalingstransaksjonen, og der det er relevant, tilbakeføre den debiterte betalingskontoen til den tilstand den ville ha vært i dersom den mangelfulle betalingstransaksjonen ikke hadde funnet sted. Se § 4-28 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Valuteringsdatoen for kreditering av betalerens betalingskonto Se § 4-28 tredje ledd. kan ikke falle på en senere dato enn da beløpet ble debiteret.

Dersom betalingsmottakerens betalingstjenesteyter er ansvarlig i henhold til første ledd, skal denne umiddelbart stille betalingsstransaksjonens beløp til rådighet for betalingsmottakeren og der det er relevant, kreditere betalingsmottakerens betalingskonto med det tilsvarende beløpet.

Valuteringsdatoen for kreditering av betalingsmottakerens betalingskonto kan ikke falle på en senere dato enn den dato da beløpet ville ha blitt valutert dersom transaksjonen hadde vært korrekt gjennomført i samsvar med artikkel 87.

Dersom en betalingstransaksjon er for sent gjennomført, skal betalingsmottakerens betalingstjenesteyter, på anmodning fra betalerens betalingstjenesteyter som opptrer på vegne av betaleren, sikre at valuteringsdatoen for kreditering av betalingsmottakerens betalingskonto ikke faller på en senere dato enn den dato da beløpet ville ha blitt valutert dersom transaksjonen hadde vært korrekt gjennomført.

Dersom en betalingstransaksjon ikke er gjennomført eller er mangelfullt gjennomført, og betalingsordren er initiert av betaleren, skal betalerens betalingstjenesteyter, uansett hvem som er ansvarlig i henhold til dette nummer, på anmodning umiddelbart forsøke å spore betalingstransaksjonen og underrette betaleren om utfallet. Dette skal være kostnadsfritt for betaleren.

2. Dersom en betalingsordre er initiert av eller gjennom betalingsmottakeren, skal betalingsmottakerens betalingstjenesteyter, uten at det berører artikkel 71, artikkel 88 nr. 2 og 3 og artikkel 93, være ansvarlig overfor betalingsmottakeren for korrekt overføring av betalingsordren til betalerens betalingstjenesteyter i samsvar med artikkel 83 nr. 3. Dersom betalingsmottakerens betalingstjenesteyter er ansvarlig i henhold til dette ledd, skal denne umiddelbart på nytt overføre vedkommende betalingsordre til betalerens betalingstjenesteyter.

Ved sen overføring av betalingsordren skal beløpet vurderes på betalingsmottakerens betalingskonto senest på den datoen da beløpet ville ha blitt valutert dersom transaksjonen hadde vært korrekt gjennomført.

Dessuten skal betalingsmottakerens betalingstjenesteyter, uten at det berører artikkel 71, artikkel 88 nr. 2 og 3 og artikkel 93, være ansvarlig overfor betalingsmottakeren for å håndtere betalingsstransaksjonen i samsvar med sine plikter i henhold til artikkel 87. Dersom betalingsmottakerens betalingstjenesteyter er ansvarlig i henhold til dette ledd, skal denne påse at betalingstransaksjonens beløp stilles til rådighet for betalingsmottakeren umiddelbart etter at beløpet er kreditert betalingsmottakerens betalingstjenesteyters konto. Beløpet skal vurderes på betalingsmottakerens betalingskonto senest på den datoen da beløpet ville ha blitt valutert dersom transaksjonen hadde vært korrekt gjennomført.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Dersom en betalingstransaksjon ikke er gjennomført eller er mangelfullt gjennomført, og betalingsmottakerens betalingstjenesteyter ikke er ansvarlig i henhold til første og annet ledd, skal betalerens betalingstjenesteyter være ansvarlig overfor betaleren. Dersom betalerens betalingstjenesteyter i henhold til dette er ansvarlig, skal denne, når det er relevant, snarest mulig tilbakebetale til betaleren beløpet for betalingstransaksjonen som ikke er gjennomført eller er mangelfullt gjennomført, og tilbakeføre den debiterte betalingskontoen til den tilstand den ville ha vært i dersom den mangelfulle betalingstransaksjonen ikke hadde blitt gjennomført. Valuteringsdatoen for kreditering av betalerens betalingskonto kan ikke falle på en senere dato enn den dato da beløpet ble debittert.

Plikten i henhold til fjerde ledd får ikke anvendelse på betalerens betalingstjenesteyter dersom betalerens betalingstjenesteyter dokumenterer at betalingsmottakerens betalingstjenesteyter har mottatt betalingstransaksjonens beløp, selv om gjennomføringen av betalingstransaksjonen bare er forsinket. I så fall skal betalingsmottakerens betalingstjenesteyter vurdere beløpet på betalingsmottakerens betalingskonto senest på den datoen da beløpet ville ha blitt valuert dersom transaksjonen hadde blitt korrekt gjennomført.

Dersom en betalingstransaksjon ikke er gjennomført eller er mangelfullt gjennomført, og betalingsordren er initiert av eller gjennom betalingsmottakeren, skal betalingsmottakerens betalingstjenesteyter, uansett hvem som er ansvarlig i henhold til dette nummer, på anmodning umiddelbart forsøke å spore betalingstransaksjonen og underrette betalingsmottakeren om utfallet. Dette skal være kostnadsfritt for betalingsmottakeren.

3. Betalingstjenesteytere skal dessuten være ansvarlige overfor sine respektive betalingstjenestebrukere for eventuelle gebyrer som de er ansvarlige for, og for eventuelle renter som betalingstjenestebrukeren skal betale som følge av manglende eller mangelfull, herunder forsinket, gjennomføring av betalingstransaksjonen. Se § 4-28 tredje ledd.

Artikkel 90

Betalingsinitieringstjenestens ansvar for manglende, mangelfull eller forsinket gjennomføring av betalingstransaksjoner

1. Dersom en betalingsordre initieres av betaleren gjennom en yter av betalingsinitieringstjenester, skal kontotilbyderen, uten at det berører artikkel 71 og artikkel 88 nr. 2 og 3, tilbakebetale til betaleren beløpet for den manglende eller mangelfulle betalingstransaksjonen, og der det er relevant, tilbakeføre den debiterte betalingskontoen til den tilstand den ville ha vært i dersom den mangelfulle betalingstransaksjonen ikke hadde funnet sted. Se § 4-28 femte ledd.

Det er yteren av betalingsinitieringstjenester som skal måtte bevise at betalingsordren ble mottatt av betalerens kontotilbyder i samsvar med artikkel 78, og at betalingstransaksjonen hva dens ansvarsområde angår, ble autentisert, korrekt registrert og ikke var berørt av teknisk svikt eller andre feil knyttet til den manglende, mangelfulle eller forsinkede gjennomføringen av transaksjonen. Se § 3-7 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Dersom yteren av betalingsinitieringstjenester er ansvarlig for den manglende, mangelfulle eller forsinkede gjennomføringen av betalingsstransaksjonen, skal den umiddelbart kompensere kontotilbyderen på dennes anmodning for tap den er påført eller beløp den har utbetalt som følge av tilbakebetalingen til betaleren. Se § 4-33 annet ledd.

Artikkel 91

Ytterligere økonomisk erstatning

All økonomisk erstatning utover den som er fastsatt i henhold til dette avsnitt, kan fastsettes i samsvar med den lovgivning som får anvendelse på den avtalen som er inngått mellom betalingstjenestebrukeren og betalingstjenesteyteren. Se §§ 3-49 og 3-50.

Artikkel 92

Regressrett

1. Dersom en betalingstjenesteyters ansvar i henhold til artikkel 73 og 89 kan tilskrives en annen betalingstjenesteyter eller en mellommann, skal vedkommende betalingstjenesteyter eller mellommann kompensere den første betalingstjenesteyteren for tap den er påført eller beløp den har betalt i henhold til artikkel 73 og 89. Dette skal omfatte erstatning dersom noen av betalingstjenesteyterne ikke bruker sterk kundeautentisering. Se § 2-16.
2. Ytterligere økonomisk erstatning kan fastsettes i samsvar med avtaler mellom betalingstjenesteytere og/eller mellommenn og den lovgivning som får anvendelse på avtalen mellom dem. Lovforslaget regulerer ikke tjenesteyternes rett til ytterligere erstatning. Se likevel § 3-46 femte ledd.

Artikkel 93

Unormale og uforutsette omstendigheter

Kapittel 2 og 3 innebærer ikke erstatningsplikt i tilfeller av unormale og uforutsette omstendigheter som den som påberoper seg dem, ikke har innflytelse på, og med følger som ville ha vært uunngåelige til tross for alle anstrengelser for unngå dem, eller dersom en betalingstjenesteyter er bundet av andre rettslige plikter som følger av unionsretten eller nasjonal rett. Se § 3-50.

KAPITTEL 4

Vern av personopplysninger

Artikkel 94

Vern av personopplysninger

1. Medlemsstatene skal tillate at betalingssystemer og betalingstjenesteytere behandler personopplysninger når dette er nødvendig for å sikre forebygging, etterforskning og avsløring av betalingsbedrageri. Formidling av opplysninger til fysiske personer om behandlingen av personopplysninger, og behandling av slike personopplysninger og enhver annen behandling av personopplysninger i henhold til dette direktiv skal utføres i samsvar med direktiv 95/46/EF, de nasjonale reglene som innarbeider direktiv 95/46/EF og forordning (EF) nr. 45/2001.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Betalingstjenesteytere skal bare ha tilgang til, behandle og lagre personopplysninger som er nødvendige for å yte betalingstjenestene, med uttrykkelig samtykke fra betalingstjenestebrukeren.

KAPITTEL 5

Operasjonelle risikoer, sikkerhetsrisikoer og autentisering

Artikkel 95

Styring av operasjonelle risikoer og sikkerhetsrisikoer

1. Medlemsstatene skal sikre at betalingstjenesteytere fastsetter en ramme med egnede risikoreduserende tiltak og kontrollordninger for å styre de operasjonelle risikoene og sikkerhetsrisikoene knyttet til de betalingstjenestene de yter. Som en del av denne rammen bør betalingstjenesteyterne innføre og opprettholde effektive framgangsmåter for å håndtere hendelser, herunder for å avdekke og klassifisere større operasjonelle hendelser og sikkerhetshendelser.
2. Medlemsstatene skal sikre at betalingstjenesteyterne årlig, eventuelt med slike hyppigere intervaller som vedkommende myndighet måtte ha fastsatt, sender vedkommende myndigheter en ajourført omfattende vurdering av de operasjonelle risikoer og sikkerhetsrisikoer som er knyttet til betalingstjenestene de yter, og om hvor hensiktsmessige de risikoreduserende tiltak og kontrollordningene som er gjennomført for å håndtere disse risikoene, er.
3. Innen 13. juli 2017 skal EBA, i nært samarbeid med ESB og etter samråd med alle berørte parter, herunder på markedet for betalingstjenester slik at alle interesser er representert, utstede retningslinjer i samsvar med artikkel 16 i forordning (EU) nr. 1093/2010 med hensyn til innføringen, gjennomføringen og overvåkingen av sikkerhetstiltakene, herunder eventuelle sertifiseringsprosesser.

EBA skal, i nært samarbeid med ESB, gjennomgå retningslinjene nevnt i første ledd regelmessig og under enhver omstendighet minst hvert annet år.

4. Idet det tas hensyn til erfaringene fra anvendelsen av retningslinjene nevnt i nr. 3, skal EBA, eventuelt på anmodning fra Kommisjonen, utarbeide utkast til tekniske reguleringsstandarder for kriteriene og vilkårene for innføring og overvåking av sikkerhetstiltakene.

Kommisjonen delegeres myndighet til å vedta de tekniske reguleringsstandardene nevnt i første ledd i samsvar med artikkel 10–14 i forordning (EU) nr. 1093/2010.

5. EBA skal, på området operasjonelle risikoer og sikkerhetsrisikoer i tilknytning til betalingstjenester, fremme samarbeid, herunder utveksling av opplysninger, mellom vedkommende myndigheter og mellom vedkommende myndigheter og ESB og dersom det er relevant, Den europeiske unions byrå for nett- og informasjonssikkerhet.

Artikkel 96

Rapportering av hendelser

1. Ved større operasjonelle hendelser eller sikkerhetshendelser skal betalingstjenesteytere uten unødig opphold underrette vedkommende myndighet i betalingstjenesteyterens hjemstat.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Dersom hendelsen har eller kan ha innvirkning på betalingstjenestebrukernes finansielle interesser, skal betalingstjenesteyteren uten unødig opphold underrette sine betalingstjenestebrukere om hendelsen og om alle tiltak de kan treffe for å redusere skadevirkningene av hendelsen.

2. Etter å ha mottatt underretningen nevnt i nr. 1 skal vedkommende myndighet i hjemstaten uten unødig opphold gi EBA og ESB relevante opplysninger om hendelsen. Denne vedkommende myndighet skal vurdere hendelsens betydning for berørte myndigheter i nevnte medlemsstat og underrette dem om dette.

EBA og ESB skal i samarbeid med vedkommende myndighet i hjemstaten vurdere hendelsens betydning for andre relevante unionsmyndigheter og nasjonale myndigheter og underrette dem om dette. ESB skal underrette medlemmene av Det europeiske system av sentralbanker om spørsmål som har betydning for betalingssystemet.

På grunnlag av denne underretning skal vedkommende myndigheter der det er aktuelt, treffe alle nødvendige tiltak for å ivareta finanssystemets umiddelbare sikkerhet.

3. Innen 13. januar 2018 skal EBA, i nært samarbeid med ESB og etter samråd med alle berørte parter, herunder på markedet for betalingstjenester slik at alle interesser er representert, utstede retningslinjer i samsvar med artikkel 16 i forordning (EU) nr. 1093/2010 for hver av følgende:
  - a) betalingstjenesteytere, med hensyn til klassifisering av større hendelser som nevnt i nr. 1, og innholdet, formatet, herunder standardiserte meldingsmaler og framgangsmåter for å melde slike hendelser,
  - b) vedkommende myndigheter, med hensyn til kriteriene for hvordan hendelsens betydning skal vurderes, og hvilke opplysninger i hendelsesrapportene som skal deles med andre nasjonale myndigheter.
4. EBA skal, i nært samarbeid med ESB, gjennomgå retningslinjene nevnt i nr. 3 regelmessig og under enhver omstendighet minst hvert annet år.
5. Ved utstedelse og gjennomgåelse av retningslinjene nevnt i nr. 3 skal EBA ta hensyn til standardene og/eller spesifikasjonene som er utarbeidet og offentliggjort av Den europeiske unions byrå for nett- og informasjonssikkerhet for sektorer som utøver annen virksomhet enn yting av betalingstjenester.
6. Medlemsstatene skal sikre at betalingstjenesteytere minst en gang i året oversender til sine vedkommende myndigheter statistiske opplysninger om bedrageri i forbindelse med ulike betalingsmidler. Disse vedkommende myndigheter skal oversende disse opplysningene i aggregert form til EBA og ESB.

Artikkel 97

Autentisering

1. Medlemsstatene skal sikre at betalingstjenesteyterne anvender sterk kundeautentisering når betaleren
  - a) logger seg på sin betalingskonto på internett,
  - b) initierer en elektronisk betalingstransaksjon,
  - c) gjennomfører en handling ved hjelp av fjerntilgang, som kan innebære en risiko for betalingsbedrageri eller annet misbruk.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Når det gjelder initiering av elektroniske betalingstransaksjoner som nevnt i nr. 1 bokstav b), skal medlemsstatene sikre at betalingstjenesteyterne ved elektroniske fjernbetalingstransaksjoner anvender sterk kundeautentisering som skal omfatte elementer som dynamisk knytter transaksjonen til et visst beløp og en viss betalingsmottaker.
3. Med hensyn til nr. 1 skal medlemsstatene sikre at betalingstjenesteyterne har innført egnede sikkerhetstiltak for å ivareta fortroligheten og integriteten ved betalingstjenestebrukernes personlige sikkerhetsopplysninger.
4. Nr. 2 og 3 får anvendelse også når betalingene initieres gjennom en yter av betalingsinitieringstjenester. Nr. 1 og 3 får anvendelse også dersom anmodningen om opplysninger framsettes gjennom en yter av kontoopplysningstjenester.
5. Medlemsstatene skal sikre at kontotilbyderen gjør det mulig for yteren av betalingsinitieringstjenester og yteren av kontoopplysningstjenester å ha tillit til framgangsmåtene for autentisering som kontotilbyderen tilbyr betalingstjenestebrukeren i samsvar med nr. 1 og 3, samt dersom yteren av betalingsinitieringstjenester er involvert, i samsvar med nr. 1, 2 og 3.

Artikkel 98

Tekniske reguleringsstandarder for autentisering og kommunikasjon

1. EBA skal, i nært samarbeid med ESB og etter samråd med alle berørte parter, herunder på markedet for betalingstjenester slik at alle berørte interesser er representert, utarbeide utkast til tekniske reguleringsstandarder for betalingstjenesteytere som fastsatt i artikkel 1 nr. 1 i dette direktiv i samsvar med artikkel 10 i forordning (EU) nr. 1093/2010, med angivelse av
  - a) kravene om sterk kundeautentisering nevnt i artikkel 97 nr. 1 og 2,
  - b) unntakene fra anvendelsen av artikkel 97 nr. 1, 2 og 3, på grunnlag av kriteriene fastsatt i nr. 3 i denne artikkel,
  - c) kravene som sikkerhetstiltakene må overholde i samsvar med artikkel 97 nr. 3, for å ivareta fortroligheten og integriteten ved betalingstjenestebrukernes personlige sikkerhetsopplysninger, og
  - d) kravene for felles og sikre åpne kommunikasjonsstandarder med henblikk på identifikasjon, autentisering, melding og informasjon samt for gjennomføringen av sikkerhetstiltak, mellom kontotilbydere, ytere av betalingsinitieringstjenester, ytere av kontoopplysningstjenester, betalere, betalingsmottakere og andre betalingstjenesteytere.
2. Utkastene til tekniske reguleringsstandarder nevnt i nr. 1 skal utarbeides av EBA med henblikk på å
  - a) sikre et hensiktsmessig sikkerhetsnivå for betalingstjenestebrukere og betalingstjenesteytere, gjennom vedtakelse av effektive og risikobaserte krav,
  - b) garantere sikkerheten for betalingstjenestebrukernes midler og personopplysninger,
  - c) sikre og opprettholde rettferdig konkurranse mellom alle betalingstjenesteytere,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- d) sikre teknologisk nøytralitet og nøytralitet med hensyn til forretningsmodell,
  - e) legge til rette for utvikling av brukervennlige, tilgjengelige og nyskapende betalingsmidler.
3. Unntakene nevnt i nr. 1 bokstav b) skal bygge på følgende kriterier:
- a) risikonivået ved tjenesten som ytes,
  - b) transaksjonens beløp og/eller regelmessig tilbakevendende karakter,
  - c) den betalingskanal som brukes for å gjennomføre transaksjonen.
4. EBA skal framlegge utkastene til tekniske reguleringsstandarder nevnt i nr. 1 for Kommisjonen innen 13. januar 2017.
- Kommisjonen delegeres myndighet til å vedta de tekniske reguleringsstandardene i samsvar med artikkel 10–14 i forordning (EU) nr. 1093/2010.
5. I samsvar med artikkel 10 i forordning (EU) nr. 1093/2010 skal EBA regelmessig gjennomgå og eventuelt ajourføre de tekniske reguleringsstandardene for blant annet å ta hensyn til innovasjon og teknologisk utvikling.

KAPITTEL 6

Prosedyrer for alternativ tvisteløsning

Avsnitt 1

Framgangsmåter for klagebehandling

Artikkel 99

Klager

1. Medlemsstatene skal sikre at det innføres framgangsmåter som Se § 3-55. gjør det mulig for betalingstjenestebrukere og andre berørte parter, herunder forbrukersammenslutninger, å inngi klager til vedkommende myndigheter i forbindelse med betalingstjenesteyteres påståtte overtredelser av dette direktiv.
2. Der det er hensiktsmessig, og uten at det berører retten til å bringe en klage inn for en domstol i samsvar med nasjonal prosessrett, skal klageren i svaret fra vedkommende myndigheter underrettes om AT-prosedyrerne fastsatt i samsvar med artikkel 102.

Artikkel 100

Vedkommende myndigheter

1. Medlemsstatene skal utpeke vedkommende myndigheter for å sikre og kontrollere at dette direktiv faktisk overholdes. Disse vedkommende myndigheter skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at dette skjer.
De skal enten være
  - a) vedkommende myndigheter i henhold til artikkel 4 nr. 2 i forordning (EU) nr. 1093/2010 eller
  - b) organer som er anerkjent i nasjonal rett eller av offentlige myndigheter som i henhold til nasjonal rett uttrykkelig har fullmakt til dette.De skal ikke være betalingstjenesteytere, med unntak av nasjonale sentralbanker.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Myndighetene nevnt i nr. 1 skal ha alle fullmakter og ressurser de trenger for kunne utføre sine oppgaver. Dersom mer enn én vedkommende myndighet har myndighet til å sikre og overvåke at dette direktiv overholdes, skal medlemsstatene sikre at disse myndighetene samarbeider tett slik at de kan utføre sine respektive oppgaver på en effektiv måte.
3. Vedkommende myndigheter skal utøve sine fullmakter i samsvar med nasjonal rett, enten
  - a) direkte i henhold til egen myndighet, eller under tilsyn av rettsmyndighetene, eller
  - b) ved å henvise saken til en domstol som har kompetanse til å treffe den nødvendige avgjørelse, eventuelt også ved overprøving dersom begjæringen om å treffe nødvendig avgjørelse ikke tas til følge.
4. I tilfeller av overtredelse eller mistanke om overtredelse av bestemmelsene i nasjonal lovgivning som innarbeider avdeling III og IV, skal vedkommende myndigheter nevnt i nr. 1 være vedkommende myndigheter i betalingstjenesteyterens hjemstat, bortsett fra agenter og filialer som driver virksomhet i henhold til etableringsadgangen, der vedkommende myndigheter skal være vertsstatens vedkommende myndigheter.
5. Medlemsstatene skal snarest mulig og under enhver omstendighet innen 13. januar 2018 underrette Kommisjonen om hvilke vedkommende myndigheter som er utpekt i henhold til nr. 1. De skal underrette Kommisjonen om hvordan oppgavene eventuelt er fordelt mellom disse myndighetene. De skal umiddelbart underrette Kommisjonen om eventuelle senere endringer med hensyn til utpekingen av disse myndighetene og deres respektive kompetanseområder.
6. EBA skal etter samråd med ESB utstede retningslinjer til vedkommende myndigheter i samsvar med artikkel 16 i forordning (EU) nr. 1093/2010 om klageadgangen som det skal tas hensyn til for å sikre overholdelse av nr. 1. Disse retningslinjene skal utstedes innen 13. januar 2018 og skal oppdateres regelmessig.

Avsnitt 2

AT-prosedyrer og sanksjoner

Artikkel 101

Tvisteløsning

1. Medlemsstatene skal sikre at betalingstjenesteytere innfører og Se § 3-53. anvender egnede og effektive framgangsmåter for behandling av klager fra betalingstjenestebrukere om rettigheter og plikter fastsatt i avdeling III og IV i dette direktiv, og skal kontrollere deres tiltak i denne forbindelse.

Disse framgangsmåtene skal anvendes i alle medlemsstater der betalingstjenesteyteren tilbyr betalingstjenester, og skal være tilgjengelige på et språk som er offisielt i den berørte medlemsstat eller på et annet språk som betalingstjenesteyteren og betalingstjenestebrukeren måtte ha kommet til enighet om.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Medlemsstatene skal kreve at betalingstjenesteytere gjør alt sitt Se § 3-53 annet ledd. ytterste for å svare på betalingstjenestebrukers klage, enten på papir eller på annet varig medium som betalingstjenesteyteren og betalingstjenestebrukeren måtte ha kommet til enighet om. I svaret skal alle punktene i klagen besvares innen rimelig tid, senest innen 15 virkedager etter at klagen ble mottatt. Dersom svaret i ekstraordinære tilfeller ikke kan sendes innen 15 virkedager av årsaker som ligger utenfor betalingstjenesteyterens kontroll, skal denne sende et foreløpig svar med klar angivelse av grunnene til at svaret blir forsinket, og angi fristen for når betalingstjenestebrukeren skal motta det endelige svaret. Fristen for mottak av det endelige svaret skal ikke under noen omstendighet overstige 35 virkedager.
Medlemsstatene kan innføre eller videreføre regler for tvisteløsning som er mer fordelaktige for betalingstjenestebrukerne enn det som er nevnt i første ledd. I så tilfelle er det disse reglene som skal gjelde.
3. Betalingstjenesteyteren skal informere betalingstjenestebrukeren Se § 3-54 tredje ledd. om minst ett AT-organ som har kompetanse til å behandle tvister om rettigheter og plikter fastsatt i avdeling III og IV.
4. Informasjonen nevnt i nr. 3 skal være klar, forståelig og lett tilgjengelig på betalingstjenesteyterens nettsted, dersom slikt finnes, i filialen og i de generelle vilkårene for avtalen mellom betalingstjenesteyteren og betalingstjenestebrukeren. Den skal angi hvordan det er mulig å få ytterligere informasjon om det berørte AT-organet og vilkårene for å benytte en slik klageadgang. Se § 3-54 første ledd og § 3-3.

Artikkel 102

AT-prosedyrer

1. Medlemsstatene skal sikre at det i henhold til relevant nasjonal rett Se § 3-54 jf. også lov 1. juli 2016 og unionsretten i samsvar med direktiv 2013/11/EU og europaparlaments- og rådsdirektiv⁽¹⁾ innføres egnede, uavhengige, upartiske, åpne og effektive AT-prosedyrer for å løse tvister mellom Det tas sikte på å videreføre forskrift 5. desember 2016 nr. 1454 betalingstjenestebrukere og betalingstjenesteytere om rettigheter om utenrettslige tvisteløsningsordninger etter forsikringsordninger etter forsikringsavtaleloven og finansavtaleloven med hjemmel i lovforslaget § 3-54 annet ledd. og plikter fastsatt i avdeling III og IV i dette direktiv, der eksisterende vedkommende organer skal benyttes der det er hensiktsmessig. Medlemsstatene skal sikre at AT-prosedyrene får anvendelse på betalingstjenesteytere, og at de også omfatter virksomheten til utpekte representanter.
2. Medlemsstatene skal kreve organene nevnt i nr. 1, samarbeider effektivt for å løse tverrnasjonale tvister om rettigheter og plikter fastsatt i avdeling III og IV.

Artikkel 103

Sanksjoner

1. Medlemsstatene skal fastsette regler for sanksjoner som får anvendelse ved overtredelse av nasjonal lovgivning som innarbeider dette direktiv, og skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at de gjennomføres. Sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende. Se bl.a. §§ 3-46, 3-55, 7-1 og 7-2.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- Medlemsstatene skal tillate at deres vedkommende myndighet offentliggjør enhver administrativ sanksjon som pålegges for overtredelse av tiltak som er vedtatt for innarbeiding av dette direktiv, med mindre slik offentliggjøring kan skape alvorlig uro på finansmarkedene eller påføre berørte parter uforholdsmessig stor skade.

¹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/11/EU av 21. mai 2013 om alternativ tvisteløsning i forbrukersaker og om endring av forordning (EF) nr. 2006/2004 og direktiv 2009/22/EF (ATF-direktivet) (EUT L 165 av 18.6.2013, s. 63).

Avdeling V delegerte rettsakter og tekniske reguleringsstandarder

Artikkel 104

Delegerte rettsakter

Kommisjonen skal ha myndighet til å vedta delegerte rettsakter i samsvar med artikkel 105 med hensyn til følgende:

- tilpasning av henvisningen til rekommandasjon 2003/361/EF i nr. 36 i artikkel 4 i dette direktiv dersom nevnte rekommandasjon endres,
- ajourføring av beløpene angitt i artikkel 32 nr. 1 og artikkel 74 nr. 1 for å ta hensyn til inflasjonen.

Artikkel 105

Utøvelse av delegert myndighet

- Myndigheten til å vedta delegerte rettsakter gis Kommisjonen med forbehold for vilkårene fastsatt i denne artikkel.
- Myndigheten til å vedta delegerte rettsakter nevnt i artikkel 104 skal gis Kommisjonen på ubestemt tid fra 12. januar 2016.
- Europaparlamentet eller Rådet kan når som helst trekke tilbake delegeringen av myndighet nevnt i artikkel 104. En beslutning om tilbakekalling innebærer at den delegerte myndigheten som er angitt i beslutningen, opphører å gjelde. Beslutningen får anvendelse dagen etter at den kunngjøres i Den europeiske unions tidende eller på en senere dato angitt i beslutningen. Den berører ikke gyldigheten av delegerte rettsakter som allerede er trådt i kraft.
- Så snart Kommisjonen vedtar en delegert rettsakt, skal den underrette Europaparlamentet og Rådet samtidig om dette.
- En delegert rettsakt vedtatt i henhold til artikkel 104 skal tre i kraft bare dersom verken Europaparlamentet eller Rådet har gjort innsigelse mot rettsakten innen en frist på tre måneder etter at rettsakten ble meddelt Europaparlamentet og Rådet, eller dersom Europa-

parlamentet og Rådet innen utløpet av denne fristen begge har underrettet Kommisjonen om at de ikke kommer til å gjøre innsigelse. Nevnte frist skal forlenges med tre måneder på Europaparlamentets eller Rådets initiativ.

Artikkel 106

Plikt til å orientere forbrukerne om deres rettigheter

- Innen 13. januar 2018 skal Kommisjonen utarbeide en brukervennlig elektroniske brosjyre som på en klar og lett forståelig måte angir forbrukernes rettigheter i henhold til dette direktiv og relevant unionsregelverk.
- Kommisjonen skal underrette medlemsstatene, europeiske sammenslutninger av betalingsstjenesteytere og europeiske forbrukersammenslutninger om offentliggjøringen av brosjyren nevnt i nr. 1.
Kommisjonen, EBA og vedkommende myndigheter skal hver for seg sikre at brosjyren er lett tilgjengelig på deres respektive nettsted.
- Betalingsstjenesteyterne skal sikre at brosjyren er lett tilgjengelig på sine nettsteder, om de har slike, og på papir i deres filialer, hos deres agenter og ved foretak de har satt virksomhet ut til.
- Betalingsstjenesteyterne skal ikke kreve betaling av sine kunder for å gjøre informasjon tilgjengelig i henhold til denne artikkel.
- Når det gjelder personer med funksjonshemninger, får bestemmelsene i denne artikkel anvendes ved hjelp av egnede alternative metoder slik at slik informasjonen gis i et tilgjengelig format.

Avdeling VI sluttbestemmelser

Artikkel 107

Full harmonisering

- Uten at det berører artikkel 2, artikkel 8 nr. 3, artikkel 32, artikkel 38 nr. 2, artikkel 42 nr. 2, artikkel 55 nr. 6, artikkel 57 nr. 3, artikkel 58

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- nr. 3, artikkel 61 nr. 2 og 3, artikkel 62 nr. 5, artikkel 63 nr. 2 og 3, artikkel 74 nr. 1 og artikkel 86, skal medlemsstatene, i den utstrekning dette direktiv inneholder harmoniserte bestemmelser, ikke beholde eller innføre andre bestemmelser enn dem som er fastsatt i dette direktiv.
2. Dersom en medlemsstat anvender en av mulighetene i nr. 1, skal den underrette Kommissjonen om dette og om eventuelle senere endringer. Kommissjonen skal offentliggjøre opplysningene på et nettsted eller på en annen måte som gjør dem lett tilgjengelige.
  3. Medlemsstatene skal sikre at betalingstjenesteyterne ikke fraviker de bestemmelser i nasjonal lovgivning som gjennomfører dette direktiv, til skade for betalingstjenestebrukere, med mindre dette er uttrykkelig fastsatt i direktivet.

Betalingstjenesteyterne kan imidlertid gi betalingstjenestebrukerne gunstigere vilkår.

Artikkel 108

Revisjonsklausul

Kommisjonen skal innen 13. januar 2021 framlegge for Europaparlamentet, Rådet, ESB og Den europeiske økonomiske og sosiale komité en rapport om anvendelsen og virkningene av dette direktiv, særlig om:

- a) egnetheten og virkningen av reglene for gebyrer fastsatt i artikkel 62 nr. 3, 4 og 5,
- b) anvendelsen av artikkel 2 nr. 3 og 4, herunder en vurdering av hvorvidt avdeling III og IV når det er teknisk mulig, kan anvendes i sin helhet på betalingstransaksjoner som det vises til i nevnte numre,
- c) tilgangen til betalingssystemer, særlig med hensyn til konkurransenivå,
- d) egnetheten og virkningen av terskelverdiene for betalingstransaksjonene nevnt i artikkel 3 bokstav l),
- e) egnetheten og virkningen av terskelverdiene for unntaket nevnt i artikkel 32 nr. 1 bokstav a),
- f) hvorvidt det, gitt utviklingen, ville være ønskelig, som et tillegg til bestemmelsene i artikkel 75 om betalingstransaksjoner der beløpet ikke er kjent på forhånd og midler er reservert, å innføre maksimumsgrenser for beløp som kan sperres på betalerens betalingskonto i slike situasjoner.

I relevante tilfeller skal Kommissjonen framlegge et forslag til regelverk sammen med sin rapport.

Artikkel 109

Overgangsbestemmelse

1. Medlemsstatene skal tillate at betalingsinstitusjoner som har startet virksomhet før 13. januar 2018 i samsvar med nasjonal lovgivning som innarbeider direktiv 2007/64/EF, fortsetter virksomheten i samsvar med kravene fastsatt i direktiv 2007/64/EF uten å måtte søke om tillatelse i samsvar med artikkel 5 i dette direktiv eller overholde de andre bestemmelsene fastsatt eller nevnt i avdeling II i dette direktiv.

Medlemsstatene skal kreve at slike betalingsinstitusjoner oversender alle relevante opplysninger til vedkommende myndigheter slik at sistnevnte senest 13. juli 2018 kan vurdere om betalingsinstitusjonene oppfyller kravene fastsatt i avdeling II, og dersom dette ikke er tilfelle, hvilke tiltak som må treffes for å sikre oppfyllelse, eller om det er på sin plass å trekke tillatelsen tilbake.

Betalingsinstitusjoner som ved vedkommende myndigheters kontroll oppfyller kravene fastsatt i avdeling II, skal gis tillatelse og føres inn i registrene nevnt i artikkel 14 og 15. Dersom betalingsinstitusjonene ikke oppfyller kravene fastsatt i avdeling II senest 13. juli 2018, skal de forbyes å yte betalingstjenester i samsvar med artikkel 37.

2. Medlemsstatene kan fastsette at betalingsinstitusjonene nevnt i nr. 1, automatisk skal gis tillatelse og innføres i registrene nevnt i artikkel 14 og 15, dersom vedkommende myndigheter allerede har fått dokumentert at kravene i artikkel 5 og 11 er oppfylt. Vedkommende myndigheter skal underrette de berørte betalingsinstitusjonene før det gis tillatelse.
3. Dette nummer får anvendelse på fysiske og juridiske personer som var omfattet av artikkel 26 i direktiv 2007/64/EF før 13. januar 2018, og som har utøvd betalingstjenestevirksomhet i henhold til direktiv 2007/64/EF.

Medlemsstatene skal tillate at disse personene fortsetter virksomheten i den berørte medlemsstat i samsvar med direktiv 2007/64/EF fram til 13. januar 2019 uten å søke om tillatelse i henhold til artikkel 5 i dette direktiv, få unntak i henhold til artikkel 32 i dette direktiv eller overholde de andre bestemmelsene fastsatt eller nevnt i avdeling II i dette direktiv.

Enhver person nevnt i første ledd som innen 13. januar 2019 ikke har fått tillatelse eller unntak i henhold til dette direktiv, skal for-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

bys å yte betalingstjenester i samsvar med artikkel 37 i dette direktiv.

4. Medlemsstatene kan tillate at fysiske og juridiske personer som omfattes av et unntak som nevnt i nr. 3, skal anses som omfattet av et unntak og automatisk innføres i registrene nevnt i artikkel 14 og 15 dersom vedkommende myndigheter har dokumentasjon på at kravene fastsatt i artikkel 32 er oppfylt. Vedkommende myndigheter skal underrette de berørte betalingsinstitusjonene.
5. Uten hensyn til nr. 1 skal betalingsinstitusjoner som har fått tillatelse til å yte betalingstjenestene nevnt i nr. 7 i vedlegget til direktiv 2007/64/EF, beholde tillatelsen til å yte de betalingstjenester som anses som betalingstjenestene nevnt i nr. 3 i vedlegg I til dette direktiv, dersom vedkommende myndigheter innen 13. januar 2020 har fått dokumentasjon på at kravene fastsatt i artikkel 7 bokstav c) og artikkel 9 i dette direktiv er oppfylt.

Artikkel 110

Endringer av direktiv 2002/65/EF

I direktiv 2002/65/EF skal artikkel 4 nr. 5 lyde:

«5. Dersom europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/2366²⁸ også får anvendelse, skal bestemmelsene om opplysningskrav i henhold til artikkel 3 nr. 1 i dette direktiv, med unntak av nr. 2 bokstav c)–g), nr. 3 bokstav a), d) og e) og nr. 4 bokstav b), erstattes med artikkel 44, 45, 51 og 52 i direktiv (EU) 2015/2366.

Artikkel 111

Endringer av direktiv 2009/110/EF

I direktiv 2009/110/EF gjøres følgende endringer:

- 1) I artikkel 3 gjøres følgende endringer:
  - a) Nr. 1 skal lyde:
    - «1. Uten at det berører dette direktiv, får artikkel 5, artikkel 11–17, artikkel 19 nr. 5 og 6 og artikkel 20–31 i europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/2366²⁹, herunder de delegerte rettsaktene vedtatt i henhold til artikkel

²⁸ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2015/2366 av 25. november 2015 om betalingstjenester i det indre marked, om endring av direktiv 2002/65/EF, 2009/110/EF, 2013/36/EF og forordning (EU) nr. 1093/2010 og om oppheving av direktiv 2007/64/EF (EUT L 337 av 23.12.2015, s. 35).»

²⁹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2015/2366 av 25. november 2015 om betalingstjenester i det indre marked, om endring av direktiv 2002/65/EF, 2009/110/EF, 2013/36/EF og forordning (EU) nr. 1093/2010 og om oppheving av direktiv 2007/64/EF (EUT L 337 av 23.12.2015, s. 35).»

15 nr. 4, artikkel 28 nr. 5 og artikkel 29 nr. 7 i nevnte direktiv, tilsvarende anvendelse på e-pengeforetak.

- b) Nr. 4 og 5 skal lyde:

«4. Medlemsstatene skal tillate at e-pengeforetak distribuerer og innløser elektroniske penger via fysiske eller juridiske personer som opptrer på deres vegne. Dersom e-pengeforetaket distribuerer elektroniske penger i en annen medlemsstat ved å engasjere en fysisk eller juridisk person, får artikkel 27–31, med unntak av artikkel 29 nr. 4 og 5 i direktiv (EU) 2015/2366, herunder de delegerte rettsaktene vedtatt i samsvar med artikkel 28 nr. 5 og artikkel 29 nr. 7 i nevnte direktiv, tilsvarende anvendelse på slike e-pengeforetak.

5. Uten hensyn til nr. 4 skal e-pengeforetak ikke utstede elektroniske penger via agenter. E-pengeforetak skal kunne yte betalingstjenestene nevnt i artikkel 6 nr. 1 bokstav a) via agenter på vilkårene fastsatt i artikkel 19 i direktiv (EU) 2015/2366.»

- 2) I artikkel 18 skal nytt nummer lyde:

«4. Medlemsstatene skal tillate at e-pengeforetak som før 13. januar 2018 har startet virksomhet i samsvar med dette direktiv og direktiv 2007/64/EF i den medlemsstat der de har sitt hovedkontor, fortsetter virksomheten i denne eller andre medlemsstater uten å måtte søke om tillatelse i samsvar med artikkel 3 i dette direktiv eller oppfylle andre krav fastsatt eller nevnt i avdeling II i dette direktiv, fram til 13. juli 2018.

Medlemsstatene skal kreve at e-pengeforetakene nevnt i første ledd, oversender alle relevante opplysninger til vedkommende myndigheter slik at sistnevnte senest 13. juli 2018 kan vurdere om e-pengeforetakene oppfyller kravene fastsatt i avdeling II i dette direktiv, og dersom dette ikke er tilfelle, hvilke tiltak som må treffes for å sikre oppfyllelse, eller om det er på sin plass å trekke tillatelsen tilbake.

E-pengeforetakene nevnt i første ledd, som ved kontroll av vedkommende myndigheter oppfyller kravene fastsatt i avdeling II, skal gis tillatelse og skal føres inn i registeret. Dersom e-pengeforetakene ikke oppfyller kravene fastsatt i avdeling II innen 13. juli 2018, skal de forbys å utstede elektroniske penger.»

Artikkel 112

Endringer av forordning (EU) nr. 1093/2010

I forordning (EU) nr. 1093/2010 gjøres følgende endringer:

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

1) Artikkel 1 nr. 2 skal lyde:

«2. Myndigheten skal handle innenfor den myndighet denne forordning gir, og innenfor virkeområdet for direktiv 2002/87/EF, direktiv 2009/110/EF, europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 575/2013³⁰, europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/36/EU³¹, europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/49/EU³², europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/847³³, europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/2366³⁴, og i den grad disse rettsaktene får anvendelse på kreditt- og finansinstitusjoner og de vedkommende myndigheter som fører tilsyn med dem, innenfor rammen av de relevante delene av direktiv 2002/65/EF og europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/849³⁵, herunder alle direktiver, forordninger, beslutninger og vedtak som er basert på disse rettsaktene, og eventuelle andre juridisk bindende unionsrettsakter som pålegger Myndigheten oppgaver. Myndigheten skal også handle i samsvar med rådsforordning (EU) nr. 1024/2013³⁶.

2) Artikkel 4 nr. 1 skal lyde:

«1) 'finansinstitusjoner' kredittinstitusjoner som definert i artikkel 4 nr. 1 punkt 1 i forordning (EU) nr. 575/2013, verdipapirforetak som definert i artikkel 4 nr. 1 punkt 2 i forord-

ning (EU) nr. 575/2013, finansielle konglomerater som definert i artikkel 2 nr. 14 i direktiv 2002/87/EF, betalingstjenesteytere som definert i artikkel 4 nr. 11 i direktiv (EU) 2015/2366 og e-pengeforetak som definert i artikkel 2 nr. 1 i direktiv 2009/110/EF, bortsett fra at det med 'finansinstitusjoner' med hensyn til direktiv (EU) 2015/849 menes kredittinstitusjoner og finansinstitusjoner som definert i artikkel 3 nr. 1 og 2 i direktiv (EU) 2015/849.»

Artikkel 113

Endring av direktiv 2013/36/EU

I vedlegg I til direktiv 2013/36/EU skal nr. 4 lyde:

«4) betalingstjenester som definert i artikkel 4 nr. 3 i europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/2366³⁷ (*),

Artikkel 114

Oppheving

Direktiv 2007/64/EF oppheves med virkning fra 13. januar 2018.

Henvisninger til det opphevede direktivet skal forstås som henvisninger til dette direktiv og leses som angitt i sammenligningstabellen i vedlegg II.

Artikkel 115

Innarbeiding i nasjonal rett

1. Medlemsstatene skal innen 13. januar 2018 vedta og kunngjøre de tiltak som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv. De skal umiddelbart underrette Kommisjonen om dette.
2. De skal anvende disse tiltakene fra 13. januar 2018.

Når de vedtas av medlemsstatene, skal disse tiltakene inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.

3. Medlemsstatene skal oversende Kommisjonen teksten til de viktigste internrettslige bestemmelser som de vedtar på det området dette direktiv omhandler.
4. Som unntak fra nr. 2 skal medlemsstatene sikre at sikkerhetstiltakene nevnt i artikkel 65, 66, 67 og 97, får anvendelse 18 måneder etter

³⁰ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 575/2013 av 26. juni 2013 om tilsynskrav for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak og om endring av forordning (EU) nr. 648/2012 (EUT L 176 av 27.6.2013, s. 1).

³¹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/36/EU av 26. juni 2013 om adgang til å utøve virksomhet som kredittinstitusjon og om tilsyn med kredittinstitusjoner og verdipapirforetak, om endring av direktiv 2002/87/EF og om oppheving av direktiv 2006/48/EF og 2006/49/EF (EUT L 176 av 27.6.2013, s. 338).

³² Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/49/EU av 16. april 2014 om innskuddsgarantiordninger (EUT L 173 av 12.6.2014, s. 149).

³³ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2015/847 av 20. mai 2015 om opplysninger som skal følge pengeoverføringer, og om oppheving av forordning (EF) nr. 1781/2006 (EUT L 141 av 5.6.2015, s. 1).

³⁴ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2015/2366 av 25. november 2015 om betalingstjenester i det indre marked, om endring av direktiv 2002/65/EF, 2009/110/EF, 2013/36/EF og forordning (EU) nr. 1093/2010 og om oppheving av direktiv 2007/64/EF (EUT L 337 av 23.12.2015, s. 35).

³⁵ Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/849 av 20. mai 2015 om tiltak for å hindre at finanssystemet brukes til hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme, om endring av europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 648/2012 og om oppheving av europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/60/EF og kommisjonsdirektiv 2006/70/EF (EUT L 141 av 5.6.2015, s. 73).

³⁶ Rådsforordning (EU) nr. 1024/2013 av 15. oktober 2013 om tildeling av særskilte oppgaver til Den europeiske sentralbank i forbindelse med politikken for tilsyn med kredittinstitusjoner (EUT L 287 av 29.10.2013, s. 63).»

³⁷ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2015/2366 av 25. november 2015 om betalingstjenester i det indre marked, om endring av direktiv 2002/65/EF, 2009/110/EF, 2013/36/EF og forordning (EU) nr. 1093/2010 og om oppheving av direktiv 2007/64/EF (EUT L 337 av 23.12.2015, s. 35).»

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

datoen for ikrafttredelse av de tekniske reguleringsstandardene nevnt i artikkel 98.

5. Medlemsstatene skal ikke forby juridiske personer som før 12. januar 2016 på deres territorier har utøvd virksomhet som ytere av betalingsinstitieringstjenester og ytere av kontoopplysningstjenester i henhold til dette direktiv, å fortsette å utøve den samme virksomheten på deres territorium i overgangsperioden nevnt i nr. 2 og 4 i samsvar med gjeldende rammeregler.
6. Medlemsstatene skal sikre at inntil alle kontotilbydere overholder de tekniske reguleringsstandardene nevnt i nr. 4, skal ingen kontotilbydere utnytte sin manglende overholdelse for å sperre eller hindre bruk av betalingsinstitierings- eller kontoopplysningstjenester for kontoer de forvalter.

Artikkel 116

Ikrafttredelse

Dette direktiv trer i kraft den 20. dag etter at det er kunngjort i Den europeiske unions tidende.

Artikkel 117

Mottakere

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Utferdiget i Strasbourg, 25. november 2015.

For Europaparlamentet
M. SCHULZ
President

For Rådet
N. SCHMIT
Formann

Undervedlegg 1

Vedlegg I

Betalingstjenester

[som nevnt i artikkel 4 nr. 3)]

Departmentets merknad

1. Tjenester som gjør det mulig å sette inn kontanter på en betalingskonto, samt alle transaksjoner som kreves for å forvalte en betalingskonto.	Se § 1-5 første ledd bokstav a og b.
2. Tjenester som gjør det mulig å ta ut kontanter fra en betalingskonto, samt alle transaksjoner som kreves for å forvalte en betalingskonto.	Se § 1-5 første ledd bokstav a og b.
3. Gjennomføring av betalingstransaksjoner, herunder overføring av midler på en betalingskonto hos brukerens betalingstjenesteyter eller hos en annen betalingstjenesteyter:	Se § 1-5 første ledd bokstav c.
a) gjennomføring av direkte debiteringer, herunder direkte engangsdebiteringer,	Se § 1-5 første ledd bokstav c nr. 1.
b) gjennomføring av betalingstransaksjoner med betalingskort eller en lignende innretning,	Se § 1-5 første ledd bokstav c nr. 2.
c) gjennomføring av kredittoverføringer, herunder faste betalingsordrer.	Se § 1-5 første ledd bokstav c nr. 3.
4. Gjennomføring av betalingstransaksjoner der midlene er dekket innenfor en kredittramme for betalingstjenestebrukeren:	
a) gjennomføring av direkte debiteringer, herunder direkte engangsdebiteringer,	Se § 1-5 første ledd bokstav d.
b) gjennomføring av betalingstransaksjoner med betalingskort eller en lignende innretning,	Se § 1-5 første ledd bokstav d.
c) gjennomføring av kredittoverføringer, herunder faste betalingsordrer.	Se § 1-5 første ledd bokstav d.
5. Utstedelse og/eller erverv av betalingsinstrumenter.	Se § 1-5 første ledd bokstav e.
6. Pengeoverføring.	Se § 1-5 første ledd bokstav f.
7. Betalingsinitieringstjenester.	Se § 1-5 første ledd bokstav g.
8. Kontoopplysningstjenester.	Se § 1-5 første ledd bokstav h.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Undervedlegg 2

Vedlegg II

Sammenligningstabell

Dette direktiv	Direktiv 2007/64/EF
Artikkel 1 nr. 1	Artikkel 1 nr. 1
Artikkel 1 nr. 2	Artikkel 1 nr. 2
Artikkel 2 nr. 1	Artikkel 2 nr. 1
Artikkel 2 nr. 2	
Artikkel 2 nr. 3	
Artikkel 2 nr. 4	
Artikkel 2 nr. 5	Artikkel 2 nr. 3
Artikkel 3	Artikkel 3
Artikkel 4:	Artikkel 4:
nr. 1, 2, 3, 4, 5 og 10	nr. 1, 2, 3, 4, 5 og 10
nr. 7	nr. 6
nr. 8	nr. 7
nr. 9	nr. 8
nr. 11	nr. 9
nr. 12	nr. 14
nr. 13	nr. 16
nr. 14	nr. 23
nr. 20, 21, 22	nr. 11, 12, 13
nr. 23	nr. 28
nr. 25	nr. 15
nr. 26, 27	nr. 17, 18
nr. 28	nr. 20
nr. 29	nr. 19
nr. 33	nr. 21
nr. 34, 35, 36, 37	nr. 24, 25, 26, 27
nr. 38	nr. 22
nr. 39, 40	nr. 29, 30
nr. 6, 15–19, 24, 30–32, 41–48	–
Artikkel 5 nr. 1	Artikkel 5
Artikkel 5 nr. 2	–
Artikkel 5 nr. 3	–
Artikkel 5 nr. 4	–
Artikkel 5 nr. 5	–
Artikkel 5 nr. 6	–
Artikkel 5 nr. 7	–
Artikkel 6 nr. 1	–
Artikkel 6 nr. 2	–
Artikkel 6 nr. 3	–
Artikkel 6 nr. 4	–
Artikkel 7	Artikkel 6
Artikkel 8 nr. 1	Artikkel 7 nr. 1
Artikkel 8 nr. 2	Artikkel 7 nr. 2
Artikkel 8 nr. 3	Artikkel 7 nr. 3
Artikkel 9 nr. 1	Artikkel 8 nr. 1
Artikkel 9 nr. 2	Artikkel 8 nr. 2
Artikkel 9 nr. 3	Artikkel 8 nr. 3
Artikkel 10 nr. 1	Artikkel 9 nr. 1
Artikkel 10 nr. 2	Artikkel 9 nr. 2

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Dette direktiv	Direktiv 2007/64/EF
–	Artikkel 9 nr. 3 og 4
Artikkel 11 nr. 1	Artikkel 10 nr. 1
Artikkel 11 nr. 2	Artikkel 10 nr. 2
Artikkel 11 nr. 3	Artikkel 10 nr. 3
Artikkel 11 nr. 4	Artikkel 10 nr. 4
Artikkel 11 nr. 5	Artikkel 10 nr. 5
Artikkel 11 nr. 6	Artikkel 10 nr. 6
Artikkel 11 nr. 7	Artikkel 10 nr. 7
Artikkel 11 nr. 8	Artikkel 10 nr. 8
Artikkel 11 nr. 9	Artikkel 10 nr. 9
Artikkel 12	Artikkel 11
Artikkel 13 nr. 1	Artikkel 12 nr. 1
Artikkel 13 nr. 2	Artikkel 12 nr. 2
Artikkel 13 nr. 3	Artikkel 12 nr. 3
Artikkel 14 nr. 1	Artikkel 13
Artikkel 14 nr. 2	Artikkel 13
Artikkel 14 nr. 3	–
Artikkel 14 nr. 4	–
Artikkel 15 nr. 1	–
Artikkel 15 nr. 2	–
Artikkel 15 nr. 3	–
Artikkel 15 nr. 4	–
Artikkel 15 nr. 5	–
Artikkel 16	Artikkel 14
Artikkel 17 nr. 1	Artikkel 15 nr. 1
Artikkel 17 nr. 2	Artikkel 15 nr. 2
Artikkel 17 nr. 3	Artikkel 15 nr. 3
Artikkel 17 nr. 4	Artikkel 15 nr. 4
Artikkel 18 nr. 1	Artikkel 16 nr. 1
Artikkel 18 nr. 2	Artikkel 16 nr. 2
Artikkel 18 nr. 3	Artikkel 16 nr. 2
Artikkel 18 nr. 4	Artikkel 16 nr. 3
Artikkel 18 nr. 5	Artikkel 16 nr. 4
Artikkel 18 nr. 6	Artikkel 16 nr. 5
Artikkel 19 nr. 1	Artikkel 17 nr. 1
Artikkel 19 nr. 2	Artikkel 17 nr. 2
Artikkel 19 nr. 3	Artikkel 17 nr. 3
Artikkel 19 nr. 4	Artikkel 17 nr. 4
Artikkel 19 nr. 5	Artikkel 17 nr. 5
Artikkel 19 nr. 6	Artikkel 17 nr. 7
Artikkel 19 nr. 7	Artikkel 17 nr. 8
Artikkel 19 nr. 8	–
Artikkel 20 nr. 1	Artikkel 18 nr. 1
Artikkel 20 nr. 2	Artikkel 18 nr. 2
Artikkel 21	Artikkel 19
Artikkel 22 nr. 1	Artikkel 20 nr. 1
Artikkel 22 nr. 2	Artikkel 20 nr. 2
Artikkel 22 nr. 3	Artikkel 20 nr. 3
Artikkel 22 nr. 4	Artikkel 20 nr. 4
Artikkel 22 nr. 5	Artikkel 20 nr. 5
Artikkel 23 nr. 1	Artikkel 21 nr. 1
Artikkel 23 nr. 2	Artikkel 21 nr. 2
Artikkel 23 nr. 3	Artikkel 21 nr. 3
Artikkel 24 nr. 1	Artikkel 22 nr. 1

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Dette direktiv	Direktiv 2007/64/EF
Artikkel 24 nr. 2	Artikkel 22 nr. 2
Artikkel 24 nr. 3	Artikkel 22 nr. 3
Artikkel 25 nr. 1	Artikkel 23 nr. 1
Artikkel 25 nr. 2	Artikkel 23 nr. 2
Artikkel 26 nr. 1	Artikkel 24 nr. 1
Artikkel 26 nr. 2	Artikkel 24 nr. 2
Artikkel 27 nr. 1	–
Artikkel 27 nr. 2	–
Artikkel 28 nr. 1	Artikkel 25 nr. 1
Artikkel 28 nr. 2	–
Artikkel 28 nr. 3	–
Artikkel 28 nr. 4	–
Artikkel 28 nr. 5	–
Artikkel 29 nr. 1	Artikkel 25 nr. 2 og 3
Artikkel 29 nr. 2	–
Artikkel 29 nr. 3	Artikkel 25 nr. 4
Artikkel 29 nr. 4	–
Artikkel 29 nr. 5	–
Artikkel 29 nr. 6	–
Artikkel 30 nr. 1	–
Artikkel 30 nr. 2	–
Artikkel 30 nr. 3	–
Artikkel 30 nr. 4	–
Artikkel 31 nr. 1	–
Artikkel 31 nr. 2	Artikkel 25 nr. 4
Artikkel 32 nr. 1	Artikkel 26 nr. 1
Artikkel 32 nr. 2	Artikkel 26 nr. 2
Artikkel 32 nr. 3	Artikkel 26 nr. 3
Artikkel 32 nr. 4	Artikkel 26 nr. 4
Artikkel 32 nr. 5	Artikkel 26 nr. 5
Artikkel 32 nr. 6	Artikkel 26 nr. 6
Artikkel 33 nr. 1	–
Artikkel 33 nr. 2	–
Artikkel 34	Artikkel 27
Artikkel 35 nr. 1	Artikkel 28 nr. 1
Artikkel 35 nr. 2	Artikkel 28 nr. 2
Artikkel 36	–
Artikkel 37 nr. 1	Artikkel 29
Artikkel 37 nr. 2	–
Artikkel 37 nr. 3	–
Artikkel 37 nr. 4	–
Artikkel 37 nr. 5	–
Artikkel 38 nr. 1	Artikkel 30 nr. 1
Artikkel 38 nr. 2	Artikkel 30 nr. 2
Artikkel 38 nr. 3	Artikkel 30 nr. 3
Artikkel 39	Artikkel 31
Artikkel 40 nr. 1	Artikkel 32 nr. 1
Artikkel 40 nr. 2	Artikkel 32 nr. 2
Artikkel 40 nr. 3	Artikkel 32 nr. 3
Artikkel 41	Artikkel 33
Artikkel 42 nr. 1	Artikkel 34 nr. 1
Artikkel 42 nr. 2	Artikkel 34 nr. 2
Artikkel 43 nr. 1	Artikkel 35 nr. 1
Artikkel 43 nr. 2	Artikkel 35 nr. 2

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Dette direktiv	Direktiv 2007/64/EF
Artikkel 44 nr. 1	Artikkel 36 nr. 1
Artikkel 44 nr. 2	Artikkel 36 nr. 2
Artikkel 44 nr. 3	Artikkel 36 nr. 3
Artikkel 45 nr. 1	Artikkel 37 nr. 1
Artikkel 45 nr. 2	–
Artikkel 45 nr. 3	Artikkel 37 nr. 2
Artikkel 46	–
Artikkel 47	–
Artikkel 48	Artikkel 38
Artikkel 49	Artikkel 39
Artikkel 50	Artikkel 40
Artikkel 51 nr. 1	Artikkel 41 nr. 1
Artikkel 51 nr. 2	Artikkel 41 nr. 2
Artikkel 51 nr. 3	Artikkel 41 nr. 3
Artikkel 52 nr. 1	Artikkel 42 nr. 1
Artikkel 52 nr. 2	Artikkel 42 nr. 2
Artikkel 52 nr. 3	Artikkel 42 nr. 3
Artikkel 52 nr. 4	Artikkel 42 nr. 4
Artikkel 52 nr. 5	Artikkel 42 nr. 5
Artikkel 52 nr. 6	Artikkel 42 nr. 6
Artikkel 52 nr. 7	Artikkel 42 nr. 7
Artikkel 53	Artikkel 43
Artikkel 54 nr. 1	Artikkel 44 nr. 1
Artikkel 54 nr. 2	Artikkel 44 nr. 2
Artikkel 54 nr. 3	Artikkel 44 nr. 3
Artikkel 55 nr. 1	Artikkel 45 nr. 1
Artikkel 55 nr. 2	Artikkel 45 nr. 2
Artikkel 55 nr. 3	Artikkel 45 nr. 3
Artikkel 55 nr. 4	Artikkel 45 nr. 4
Artikkel 55 nr. 5	Artikkel 45 nr. 5
Artikkel 55 nr. 6	Artikkel 45 nr. 6
Artikkel 56	Artikkel 46
Artikkel 57 nr. 1	Artikkel 47 nr. 1
Artikkel 57 nr. 2	Artikkel 47 nr. 2
Artikkel 57 nr. 3	Artikkel 47 nr. 3
Artikkel 58 nr. 1	Artikkel 48 nr. 1
Artikkel 58 nr. 2	Artikkel 48 nr. 2
Artikkel 58 nr. 3	Artikkel 48 nr. 3
Artikkel 59 nr. 1	Artikkel 49 nr. 1
Artikkel 59 nr. 2	Artikkel 49 nr. 2
Artikkel 60 nr. 1	Artikkel 50 nr. 1
Artikkel 60 nr. 2	Artikkel 50 nr. 2
Artikkel 60 nr. 3	–
Artikkel 61 nr. 1	Artikkel 51 nr. 1
Artikkel 61 nr. 2	Artikkel 51 nr. 2
Artikkel 61 nr. 3	Artikkel 51 nr. 3
Artikkel 61 nr. 4	Artikkel 51 nr. 4
Artikkel 62 nr. 1	Artikkel 52 nr. 1
Artikkel 62 nr. 2	Artikkel 52 nr. 2
Artikkel 62 nr. 3	Artikkel 52 nr. 3
Artikkel 62 nr. 4	–
Artikkel 62 nr. 5	–
Artikkel 63 nr. 1	Artikkel 53 nr. 1
Artikkel 63 nr. 2	Artikkel 53 nr. 2

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Dette direktiv	Direktiv 2007/64/EF
Artikkel 63 nr. 3	Artikkel 53 nr. 3
Artikkel 64 nr. 1	Artikkel 54 nr. 1
Artikkel 64 nr. 2	Artikkel 54 nr. 2
Artikkel 64 nr. 3	Artikkel 54 nr. 3
Artikkel 64 nr. 4	Artikkel 54 nr. 4
Artikkel 65 nr. 1	–
Artikkel 65 nr. 2	–
Artikkel 65 nr. 3	–
Artikkel 65 nr. 4	–
Artikkel 65 nr. 5	–
Artikkel 65 nr. 6	–
Artikkel 66 nr. 1	–
Artikkel 66 nr. 2	–
Artikkel 66 nr. 3	–
Artikkel 66 nr. 4	–
Artikkel 66 nr. 5	–
Artikkel 67 nr. 1	–
Artikkel 67 nr. 2	–
Artikkel 67 nr. 3	–
Artikkel 67 nr. 4	–
Artikkel 68 nr. 1	Artikkel 55 nr. 1
Artikkel 68 nr. 2	Artikkel 55 nr. 2
Artikkel 68 nr. 3	Artikkel 55 nr. 3
Artikkel 68 nr. 4	Artikkel 55 nr. 4
Artikkel 69 nr. 1	Artikkel 56 nr. 1
Artikkel 69 nr. 2	Artikkel 56 nr. 2
Artikkel 70 nr. 1	Artikkel 57 nr. 1
Artikkel 70 nr. 2	Artikkel 57 nr. 2
Artikkel 71 nr. 1	Artikkel 58
Artikkel 71 nr. 2	–
Artikkel 72 nr. 1	Artikkel 59 nr. 1
Artikkel 72 nr. 2	Artikkel 59 nr. 2
Artikkel 73 nr. 1	Artikkel 60 nr. 1
Artikkel 73 nr. 2	–
Artikkel 73 nr. 3	Artikkel 60 nr. 2
Artikkel 74 nr. 1	Artikkel 61 nr.1, 61 nr. 2 og 61 nr. 3
Artikkel 74 nr. 2	–
Artikkel 74 nr. 3	Artikkel 61 nr. 4 og 5
Artikkel 75 nr. 1	–
Artikkel 75 nr. 2	–
Artikkel 76 nr. 1	Artikkel 62 nr. 1
Artikkel 76 nr. 2	Artikkel 62 nr. 2
Artikkel 76 nr. 3	Artikkel 62 nr. 3
Artikkel 76 nr. 4	–
Artikkel 77 nr. 1	Artikkel 63 nr. 1
Artikkel 77 nr. 2	Artikkel 63 nr. 2
Artikkel 78 nr. 1	Artikkel 64 nr. 1
Artikkel 78 nr. 2	Artikkel 64 nr. 2
Artikkel 79 nr. 1	Artikkel 65 nr. 1
Artikkel 79 nr. 2	Artikkel 65 nr. 2
Artikkel 79 nr. 3	Artikkel 65 nr. 3
Artikkel 80 nr. 1	Artikkel 66 nr. 1
Artikkel 80 nr. 2	Artikkel 66 nr. 2
Artikkel 80 nr. 3	Artikkel 66 nr. 3

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Dette direktiv	Direktiv 2007/64/EF
Artikkel 80 nr. 4	Artikkel 66 nr. 4
Artikkel 80 nr. 5	Artikkel 66 nr. 5
Artikkel 81 nr. 1	Artikkel 67 nr. 1
Artikkel 81 nr. 2	Artikkel 67 nr. 2
Artikkel 81 nr. 3	Artikkel 67 nr. 3
Artikkel 82 nr. 1	Artikkel 68 nr. 1
Artikkel 82 nr. 2	Artikkel 68 nr. 2
Artikkel 83 nr. 1	Artikkel 69 nr. 1
Artikkel 83 nr. 2	Artikkel 69 nr. 2
Artikkel 83 nr. 3	Artikkel 69 nr. 3
Artikkel 84	Artikkel 70
Artikkel 85	Artikkel 71
Artikkel 86	Artikkel 72
Artikkel 87 nr. 1	Artikkel 73 nr. 1
Artikkel 87 nr. 2	Artikkel 73 nr. 1
Artikkel 87 nr. 3	Artikkel 73 nr. 2
Artikkel 88 nr. 1	Artikkel 74 nr. 1
Artikkel 88 nr. 2	Artikkel 74 nr. 2
Artikkel 88 nr. 3	Artikkel 74 nr. 2
Artikkel 88 nr. 4	Artikkel 74 nr. 2
Artikkel 88 nr. 5	Artikkel 74 nr. 3
Artikkel 89 nr. 1	Artikkel 75 nr. 1
Artikkel 89 nr. 2	Artikkel 75 nr. 2
Artikkel 89 nr. 3	Artikkel 75 nr. 3
Artikkel 90 nr. 1	–
Artikkel 90 nr. 2	–
Artikkel 91	Artikkel 76
Artikkel 92 nr. 1	Artikkel 77 nr. 1
Artikkel 92 nr. 2	Artikkel 77 nr. 2
Artikkel 93	Artikkel 78
Artikkel 94 nr. 1	Artikkel 79 nr. 1
Artikkel 94 nr. 2	–
Artikkel 95 nr. 1	–
Artikkel 95 nr. 2	–
Artikkel 95 nr. 3	–
Artikkel 95 nr. 4	–
Artikkel 95 nr. 5	–
Artikkel 96 nr. 1	–
Artikkel 96 nr. 2	–
Artikkel 96 nr. 3	–
Artikkel 96 nr. 4	–
Artikkel 96 nr. 5	–
Artikkel 96 nr. 6	–
Artikkel 97 nr. 1	–
Artikkel 97 nr. 2	–
Artikkel 97 nr. 3	–
Artikkel 97 nr. 4	–
Artikkel 97 nr. 5	–
Artikkel 98 nr. 1	–
Artikkel 98 nr. 2	–
Artikkel 98 nr. 3	–
Artikkel 98 nr. 4	–
Artikkel 98 nr. 5	–
Artikkel 99 nr. 1	Artikkel 80 nr. 1

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Dette direktiv	Direktiv 2007/64/EF
Artikkel 99 nr. 2	Artikkel 80 nr. 2
Artikkel 100 nr. 1	–
Artikkel 100 nr. 2	–
Artikkel 100 nr. 3	–
Artikkel 100 nr. 4	Artikkel 82 nr. 2
Artikkel 100 nr. 5	–
Artikkel 100 nr. 6	–
Artikkel 101 nr. 1	–
Artikkel 101 nr. 2	–
Artikkel 101 nr. 3	–
Artikkel 101 nr. 4	–
Artikkel 102 nr. 1	Artikkel 83 nr. 1
Artikkel 102 nr. 2	Artikkel 83 nr. 2
Artikkel 103 nr. 1	Artikkel 81 nr. 1
Artikkel 103 nr. 2	–
Artikkel 104	–
Artikkel 105 nr. 1	–
Artikkel 105 nr. 2	–
Artikkel 105 nr. 3	–
Artikkel 105 nr. 4	–
Artikkel 105 nr. 5	–
Artikkel 106 nr. 1	–
Artikkel 106 nr. 2	–
Artikkel 106 nr. 3	–
Artikkel 106 nr. 4	–
Artikkel 106 nr. 5	–
Artikkel 107 nr. 1	Artikkel 86 nr. 1
Artikkel 107 nr. 2	Artikkel 86 nr. 2
Artikkel 107 nr. 3	Artikkel 86 nr. 3
Artikkel 108	Artikkel 87
Artikkel 109 nr. 1	Artikkel 88 nr. 1
Artikkel 109 nr. 2	Artikkel 88 nr. 3
Artikkel 109 nr. 3	Artikkel 88 nr. 2 og 4
Artikkel 109 nr. 4	–
Artikkel 109 nr. 5	–
Artikkel 110	Artikkel 90
Artikkel 111 nr. 1	–
Artikkel 111 nr. 2	–
Artikkel 112 nr. 1	–
Artikkel 112 nr. 2	–
Artikkel 113	Artikkel 92
Artikkel 114	Artikkel 93
Artikkel 115 nr. 1	Artikkel 94 nr. 1
Artikkel 115 nr. 2	Artikkel 94 nr. 2
Artikkel 115 nr. 3	–
Artikkel 115 nr. 4	–
Artikkel 115 nr. 5	–
Artikkel 116	Artikkel 95
Artikkel 117	Artikkel 96
Vedlegg I	Vedlegg

Vedlegg 10

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU av 23. juli 2014 om sammenlignbarheten av gebyrer forbundet med betalingskontoer, bytte av betalingskontoer og adgang til å opprette og bruke betalingskontoer med grunnleggende funksjoner

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR –

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, særlig artikkel 114,

under henvisning til forslag fra Europakommisjonen,

etter oversending av utkast til regelverksakt til de nasjonale parlamentene,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske sentralbank⁽¹⁾,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité,⁽²⁾

etter den ordinære regelverksprosedyren

og ut fra følgende betraktninger:

1) I henhold til artikkel 26 nr. 2 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte (TEUV) skal det indre marked utgjøre et område uten indre grenser, der fritt varebytte og fri bevegelighet for personer, tjenester og kapital er sikret. Fragmenteringen av det indre marked er skadelig for konkurranseevnen, veksten og skapingen av arbeidsplasser i Unionen. Fjerning av direkte og indirekte hindringer for et velfungerende indre marked er avgjørende for gjennomføringen av det indre marked. Unionens tiltak når det gjelder det indre marked for finansielle tjenester til privatkunder, har allerede bidratt vesentlig til å utvikle betalings tjenesteytternes virksomhet over lande-

grensene, forbedret forbrukernes valgmuligheter og økt kvaliteten på og åpenheten i tilbudene.

- 2) I denne forbindelse fastsetter europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/64/EF⁽³⁾ grunnleggende krav til åpenhet med hensyn til gebyrene betalingstjenesteyterne krever for betalingskontotjenester. Innføringen av ensartede regler for yting av betalingstjenester og opplysningene som skal framlegges, har vesentlig forenklet virksomheten for betalingstjenesteytere, redusert den administrative byrden og skapt kostnadsbesparelser for betalingstjenesteyterne.
- 3) Et velfungerende indre marked og utviklingen av en moderne, sosialt inkluderende økonomi er i stadig økende grad avhengig av at alle har tilgang til betalingstjenester. Ethvert nytt regelverk på dette området må inngå i en smart økonomisk strategi for Unionen, som tar faktisk hensyn til mer sårbare forbrukeres behov.
- 4) Som anført i Europaparlamentets resolusjon av 4. juli 2012 med anbefalinger til Kommisjonen om tilgang til grunnleggende banktjenester, må det imidlertid gjøres mer for å forbedre og utvikle det indre marked for banktjenester til privatkunder. Mangelen på åpenhet og mulighet for å sammenligne gebyrer samt vanskene med å bytte betalingskonto utgjør fortsatt hindringer for utviklingen av et fullstendig integrert marked og bidrar til liten konkurranse om privatkunder i banksektoren. Disse problemene må håndteres og standarder av høy kvalitet må oppnås.

¹ ??????Tekst mangler

² ??????Tekst mangler

³ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/64/EF av 13. november 2007 om betalingstjenester i det indre marked og om endring av direktiv 97/7/EF, 2002/65/EF, 2005/60/EF og 2006/48/EF samt oppheving av direktiv 97/5/EF (EUT L 319 av 5.12.2007, s. 1).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 5) De rådende forhold på det indre marked kan avskrekke betalingstjenesteytere fra å utøve sin etableringsadgang eller frihet til å yte tjenester i Unionen på grunn av vanskene med å få kunder på et nytt marked. Å gå inn på nye markeder medfører ofte store investeringer. Slike investeringer er berettiget bare dersom yteren forventer tilstrekkelige muligheter og en tilsvarende etterspørsel fra forbrukerne. Forbrukernes lave mobilitet når det gjelder finansielle tjenester til privatkunder, skyldes i stor grad mangelen på åpenhet og mulighet for å sammenligne gebyrene og tjenestene som tilbys, samt vanskene med å bytte betalingskonto. Disse faktorene demper også etterspørselen. Dette er særlig tilfellet i grenseoverskridende sammenhenger.
- 6) Videre kan fragmenteringen av gjeldende nasjonale rammeregler skape store hindringer for gjennomføringen av det indre marked når det gjelder betalingskontoer. Gjeldende nasjonale bestemmelser med hensyn til betalingskontoer, og særlig muligheten for å sammenligne gebyrer og bytte betalingskonto, varierer. Når det gjelder kontobytte, har mangelen på ensartede bindende tiltak på unionsplan ført til sprikende praksis og tiltak på nasjonalt plan. Disse forskjellene blir enda tydeligere ved sammenligning av gebyrer, der det på unionsplan ikke finnes noen tiltak, selv ikke selvreguleringstiltak. Dersom disse forskjellene blir enda større framover som følge av at betalingstjenesteytere har tendens til å tilpasse sin praksis etter de nasjonale markedene, vil dette øke kostnadene ved å drive virksomhet over landegrensene i forhold til kostnadene innenlandske tilbydere har, og vil derfor gjøre det mindre interessant å drive virksomhet over landegrensene. Grenseoverskridende virksomhet i det indre marked hindres også av vanskelighetene forbrukerne møter dersom de ønsker å åpne en betalingskonto i utlandet. Gjeldende kriterier for å åpne en betalingskonto er restriktive og kan hindre EUBorgerne i å bevege seg fritt i Unionen. Å gi alle forbrukere tilgang til en betalingskonto vil gi dem mulighet til å delta i det indre marked og høste fordelene av det indre marked.
- 7) Ettersom visse potensielle kunder ikke åpner betalingskonto, enten fordi de har fått avslag eller fordi de ikke tilbys egnede produkter, er den mulige etterspørselen etter betalingskontotjenester i Unionen ennå ikke utnyttet til fulle. Bredere deltakelse av forbrukerne i det indre marked vil videre stimulere betalings-tjenesteyterne til å tre inn på nye markeder. Å skape de nødvendige vilkår for at alle forbrukere skal ha tilgang til en betalingskonto, er en forutsetning for å fremme deres deltakelse i det indre marked og gi dem mulighet til å høste fordelene det indre marked har skapt.
- 8) Banksektoren har selv tatt initiativ til unionsomfattende regler for å sikre åpenhet og mulighet for å sammenligne gebyrer. Imidlertid ble det ikke oppnådd endelig enighet om dette initiativet. Når det gjelder kontobytte, inneholder de felles prinsippene fastsatt i 2008 av EBIC (European Banking Industry Committee) en mal for en ordning for å bytte mellom betalingskontoer som tilbys av banker i samme medlemsstat. Men ettersom de felles prinsippene ikke er bindende, har de vært ulikt anvendt i Unionen og hatt lite effektive resultater. Videre gjelder de felles prinsippene bytte av betalingskonto på nasjonalt plan og berører ikke bytte over landegrensene. Når det gjelder tilgangen til en grunnleggende betalingskonto, ble medlemsstatene i kommisjonsrekommandasjon 2011/442/EU⁴ oppfordret til å treffe de nødvendige tiltak for å sikre at rekommandasjonen ble gjennomført senest seks måneder etter offentliggjøringen. Så langt er det bare et fåtall medlemsstater som følger hovedprinsippene i denne rekommandasjonen.
- 9) For å bidra til effektiv og smidig finansiell mobilitet på lang sikt er det veldig viktig å innføre et ensartet sett med regler for å håndtere problemet med lav kundemobilitet og særlig for å forbedre mulighetene for å sammenligne betalingskontotjenester og -gebyrer og stimulere til bytte av betalingskonto samt for å unngå forskjellsbehandling på grunnlag av bosted av forbrukere som ønsker å åpne og bruke en betalingskonto i et annet land. Det er dessuten avgjørende at det treffes hensiktsmessige tiltak for å fremme forbrukernes deltakelse i betalingskontomarkedet. Disse tiltakene vil gjøre det mer attraktivt for betalingstjenesteytere å delta i det indre marked og vil sikre like konkurransevilkår og derved bidra til sterkere konkurranse og effektiv fordeling av ressursene i Unionens finansmarked for privatpersoner til fordel for virksomheter og forbrukere. Dessuten vil

⁴ Kommisjonsrekommandasjon 2011/442/EU av 18. juli 2011 om tilgang til en grunnleggende betalingskonto (EUT L 190 av 21.7.2011, s. 87).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- åpenhet om gebyropplysninger og muligheter for kontobytte, sammen med retten til tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner, gi unionsborgerne muligheten til lettere å bevege seg rundt i og innhente tilbud fra hele Unionen og dermed dra nytte av et fullt ut fungerende indre marked for finansielle tjenester til privatpersoner og bidra til fortsatt utvikling av det indre marked.
- 10) Det er også viktig å sikre at dette direktiv ikke hindrer nyskaping innen finansielle tjenester til privatpersoner. Hvert år blir ny teknologi tilgjengelig som kan bety at dagens modell med betalingskontoe blir utdatert, for eksempel mobilbaserte banktjenester og forhåndsbetalte betalingskort.
- 11) Dette direktiv skal ikke være til hinder for at medlemsstatene kan beholde eller innføre strengere bestemmelser for å beskytte forbrukerne, forutsatt at disse bestemmelsene er i samsvar med deres forpliktelser i henhold til unionsretten og dette direktiv.
- 12) Bestemmelsene i dette direktiv om sammenlignbarheten av gebyrer og bytte av betalingskontoe bør gjelde for alle betalingstjenesteytere i henhold til definisjonen i direktiv 2007/64/EF. Bestemmelsene i dette direktiv om tilgang til betalingskontoe med grunnleggende funksjoner bør gjelde bare for kredittinstitusjoner. Alle bestemmelser i dette direktiv bør gjelde betalingskontoe som forbrukerne kan bruke til å utføre følgende transaksjoner: sette inn midler, ta ut kontanter og utføre og motta betalingstransaksjoner til og fra tredjemann, herunder gjennomføre betalingsoverføringer. Følgelig bør kontoe med mer begrensede funksjoner ikke være omfattet. For eksempel bør kontoe som sparekontoe, kredittkortkontoe der midler vanligvis innbetales utelukkende for å tilbakebetale kredittkortgjeld, boliglåns/rammelånskontoe og kontoe for e-penger i prinsippet ikke omfattes av dette direktivs virkeområde. Skulle imidlertid slike kontoe bli brukt til daglige betalingstransaksjoner og omfatte alle funksjonene oppført ovenfor, vil de høre inn under dette direktivs virkeområde. Kontoe som innehas av virksomheter, også små og svært små bedrifter, bør ikke omfattes av dette direktiv med mindre kontoen innehas personlig. Medlemsstatene bør kunne velge om de vil utvide anvendelsen av dette direktiv til andre betalingstjenesteytere og andre betalingskontoe, for eksempel kontoe med mer begrensede betalingsfunksjoner.
- 13) Ettersom en betalingskonto med grunnleggende funksjoner i henhold til dette direktiv er en type betalingskonto, får bestemmelsene om åpenhet og kontobytte anvendelse også på slike kontoe.
- 14) Definisjonene i dette direktiv bør i størst mulig grad være i tråd med definisjonene i andre unionsrettsakter, særlig definisjonene i direktiv 2007/64/EF og europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 260/2012⁵.
- 15) Det er avgjørende at forbrukerne er i stand til å forstå gebyrene slik at de kan sammenligne tilbud fra ulike betalingstjenesteytere og ta informerte beslutninger om hva slags betalingskonto som best vil dekke deres behov. Det er ikke mulig å sammenlikne gebyrer dersom betalingstjenesteyterne bruker forskjellig terminologi for samme tjenester og gir informasjonen i ulike formater. Standardisert terminologi, kombinert med målrettede gebyropplysninger som presenteres i et enhetlig format som dekker de mest representative betalingskontotjenestene, vil kunne bidra til at forbrukerne både kan forstå og sammenligne gebyrer.
- 16) Forbrukerne vil ha størst nytte av informasjon som er kortfattet og standardisert og gjør det lett å sammenligne ulike betalingstjenesteytere. Verktøyene som gjøres tilgjengelig for forbrukerne for å sammenligne betalingskontotilbud, vil imidlertid være til liten nytte om tiden det tar å gå gjennom lange lister over gebyrer, ikke står i forhold til fordelene ved å velge det økonomisk sett beste tilbudet. Disse verktøyene bør være av mange slag, og det bør gjennomføres forbrukerundersøkelser. For å unngå risikoen for informasjonsoverflod og legge til rette for rask gjennomføring bør gebyrterminologien på det nåværende tidspunkt bare standardiseres for de mest representative begrepene og definisjonene i medlemsstatene.
- 17) Gebyrterminologien bør fastsettes av medlemsstatene slik at det blir mulig å ta hensyn til særtrekkene ved lokale markeder. For å anses som representative bør tjenestene være gebyrbelagt hos minst én betalingstjenesteyter i en medlemsstat. Dersom tjenestene er

⁵ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 260/2012 av 14. mars 2012 om tekniske og forretningsmessige krav til kredittoverføringer og direkte debiteringer i euro og om endring av forordning (EF) nr. 924/2009 (EUT L 94 av 30.3.2012, s. 22).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

felles for et flertall av medlemsstatene, bør terminologien som brukes for å definere tjenestene, standardiseres på unionsplan slik at det blir lettere å sammenligne tilbud om betalingskontoer i hele Unionen. For å sikre tilstrekkelig ensartethet i de nasjonale listene bør Den europeiske tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet) («EBA»), opprettet ved europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1093/2010⁶, utstede retningslinjer for å bistå medlemsstatene i vurderingen av hvilke tjenester som er mest brukt, og som medfører de høyeste kostnadene for forbrukerne på nasjonalt plan. For dette formål bør medlemsstatene innen 18. desember 2014 meddele Kommisjonen og EBA hvilke myndigheter disse retningslinjene bør rettes til.

- 18) Når medlemsstatene har fastsatt en foreløpig liste over de mest representative gebyrbelte tjenestene på nasjonalt plan, sammen med de begrepene og definisjonene som er brukt, bør EBA gå gjennom dem ved hjelp av utkastene til tekniske reguleringsstandarder for å fastslå hvilke tjenester de fleste medlemsstatene har felles, og foreslå begreper og definisjoner som standardiseres på unionsplan på alle de offisielle språkene i Unionens institusjoner. EBA bør sikre at det ikke brukes mer enn ett begrep for hver tjeneste på noe offisielt språk i en medlemsstat som også er offisielt språk i Unionens institusjoner. Dette innebærer at det i ulike medlemsstater som har et av Unionens institusjoner offisielle språk til felles, kan brukes forskjellige begreper for samme tjeneste, slik at det blir tatt hensyn til nasjonale særtrekk. Medlemsstatene bør deretter anvende alle begrepene som får anvendelse på unionsplan, i sin midlertidige liste og offentliggjøre sine endelige lister på grunnlag av dette.
- 19) For å gjøre det lettere for forbrukerne å sammenligne gebyrene for betalingskontoer i hele det indre marked bør betalingstjenesteyterne gi forbrukerne et dokument med gebyropplysninger der gebyrene for alle tjenestene på listen over de mest representative betalingskontotjenestene på nasjonalt plan er oppgitt. Der det er relevant, bør dokumentet

med gebyropplysninger benytte de standardiserte begrepene og definisjonene som er fastsatt på unionsplan. Dette vil også bidra til å skape like konkurransevilkår mellom betalingstjenesteytere som konkurrerer på betalingskontomarkedet. Dokumentet med gebyropplysninger bør ikke omfatte noen andre gebyrer. Dersom en betalingstjenesteyter ikke tilbyr en tjeneste som står på listen over de mest representative betalingskontotjenestene, bør tjenesten for eksempel merkes med «tilbys ikke» eller «ikke relevant». Medlemsstatene bør kunne kreve at nøkkelindikatorer, for eksempel en samlet kostnadsindikator som oppsummerer de samlede årlige kostnader ved betalingskontoen for forbrukere, skal legges fram sammen med dokumentet med gebyropplysninger. For å bidra til at forbrukerne skal forstå hvilke gebyrer de må betale for sin betalingskonto, bør de få tilgang til en klar, ikke-teknisk, utvetydig ordliste som i det minste forklarer hvilke gebyrer og tjenester som omfattes av dokumentet med gebyropplysninger. Ordlisten bør være et nyttig verktøy for å sikre bedre forståelse av hva gebyrene innebærer, og derved bidra til at forbrukerne får et bredere utvalg av betalingskontotilbud å velge blant. Det bør også stilles krav til betalingstjenesteyterne om å informere forbrukerne minst én gang i året vederlagsfritt om alle gebyrer som er belastet deres betalingskonto, herunder dersom det er relevant, om rentesatsen for brukerkontokreditt og kr Dette berører ikke bestemmelsene om brukerkontokreditt i europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/48/EF . Etterhåndsinformasjon bør framlegges i et eget dokument kalt «gebyroppgave». Dokumentet skal gi en oversikt over renter som er opptjent og alle gebyrer som er påløpt for bruk av betalingskontoen, slik at forbrukeren skal kunne forstå hvilke gebyrer utgiftene gjelder, og skal kunne vurdere behovet for enten å endre forbruksmønster eller bytte tilbyder. Utbyttet vil bli størst dersom opplysningene som presenteres i etterhånd om gebyrene for de mest representative tjenestene, har samme oppsett som gebyropplysningene som gis på forhånd.edittrentesatsen.

- 20) For å imøtekomme forbrukernes behov er det nødvendig å sikre at opplysningene om gebyrene for betalingskontoer er korrekte, klare og sammenlignbare. EBA bør derfor, etter å ha rådført seg med nasjonale myndigheter og gjennomført forbrukerundersøkel-

⁶ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1093/2010 av 24. november 2010 om opprettelse av en europeisk tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet), om endring av beslutning nr. 716/2009/EF og om oppheving av kommisjonsbeslutning 2009/78/EF (EUT L 331 av 15.12.2010, s. 12).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ser, utarbeide utkast til tekniske gjennomføringsstandarder for et standardisert format for dokumentet med gebyropplysninger, gebyroppgaven og de felles symbolene for å sikre at forbrukerne kan forstå og sammenligne dem. Alle dokumenter med gebyropplysninger og gebyroppgaver i alle medlemsstater bør ha samme format og rekkefølge på opplysninger og avsnitt slik at forbrukerne får mulighet til å sammenligne de to dokumentene og får best mulig forståelse og utbytte av opplysningene. Det bør være lett å skille dokumentet med gebyropplysninger og gebyroppgaven fra annen kommunikasjon. Ved utvikling av disse formatene bør EBA videre ta hensyn til at medlemsstatene kan velge å legge fram dokumentet med gebyropplysninger og gebyroppgaven sammen med opplysninger som kreves i henhold til annet unionsregelverk eller annen nasjonal lovgivning om betalingskontoer og tilknyttede tjenester.

- 21) For å sikre konsekvent bruk av gjeldende EU-terminologi i hele Unionen bør medlemsstatene stille krav til betalingstjenesteyterne om å bruke gjeldende EU-terminologi sammen med øvrig nasjonal standardisert terminologi som er fastsatt i den endelige listen, i sin kommunikasjon med forbrukerne, også i dokumentet med gebyropplysninger og gebyroppgaven. Betalingstjenesteyterne bør kunne bruke merkenavn i sine opplysninger om avtaler, kommersielle opplysninger og markedsføringsopplysninger til forbrukerne så lenge de klart angir det tilsvarende standardiserte begrepet som gjelder. Dersom de ønsker å bruke merkenavn i dokumentet med gebyropplysninger eller gebyroppgaven, bør dette angis i tillegg til de standardiserte begrepene som en sekundær betegnelse og for eksempel skrives i parentes eller med en mindre skrifttype.
- 22) Sammenligningsnettsteder som er uavhengige, gir forbrukerne en effektiv mulighet til å vurdere fordelene ved de ulike betalingskontotilbudene på ett enkelt sted. Slike nettsteder kan gi den rette balansen mellom behovet for klar og kortfattet informasjon og behovet for fullstendig og detaljert informasjon ved at de gir brukerne mulighet til å hente fram mer detaljerte opplysninger dersom de ønsker det. For at oversikten skal bli representativ, bør de ha som mål å omfatte et bredest mulig utvalg av tilbud, samtidig som de dekker en vesentlig del av markedet. De

kan også redusere kostnadene ved søk etter som forbrukerne ikke vil trenge å innhente opplysninger fra hver enkelt betalingstjenesteyter. Det er avgjørende at opplysningene som gis på slike nettsteder, er troverdige, nøytrale og åpne, og at forbrukerne informeres om at slike nettsteder finnes. I denne forbindelse bør medlemsstatene underrette offentligheten om slike nettsteder.

- 23) For å få nøytrale opplysninger om hvilke gebyrer og rentesatser som gjelder for betalingskontoer, bør forbrukerne kunne bruke offentlig tilgjengelige sammenligningsnettsteder som drives uavhengig av betalingstjenesteyterne, som betyr at ingen betalingstjenesteytere skal fordelsbehandles i søkeresultatene. Medlemsstatene bør derfor påse at forbrukerne har fri tilgang til minst ett slikt nettsted på sine respektive territorier. Slike nettsteder kan drives av eller på vegne av vedkommende myndigheter, andre offentlige myndigheter og/eller private operatører. Behovet for en funksjon som sammenligner gebyrer for betalingskontoer, kan også dekkes av eksisterende nettsteder som sammenligner et bredt utvalg av finansielle eller ikke-finansielle produkter. Slike nettsteder bør drives i samsvar med nærmere angitte kvalitetskriterier, herunder kravet om å inneholde nærmere opplysninger om nettstedenes eiere, inneholde korrekte, oppdaterte opplysninger, angi tidspunkt for siste oppdatering, fastsette klare, objektive kriterier som sammenligningen skal baseres på, samt omfatte et bredt utvalg av betalingskontotilbud som dekker en vesentlig del av markedet. Medlemsstatene bør kunne bestemme hvor ofte sammenligningsnettstedene skal revidere og oppdatere opplysningene de gir forbrukerne, samtidig som det tas hensyn til hvor ofte betalingstjenesteyterne generelt oppdaterer sine gebyropplysninger.

Medlemsstatene bør også definere hva som menes med et bredt utvalg av betalingskontotilbud som dekker en vesentlig del av markedet, ved å vurdere for eksempel hvor mange betalingstjenesteytere som finnes, og dermed om vanlig flertall eller mindre vil være tilstrekkelig, og/eller markedsandel og/eller geografisk beliggenhet. Et sammenligningsnettsted bør sammenligne gebyrene som må betales for tjenester oppført på listen over de mest representative betalingskontotjenestene og bruke EU-terminologi.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Medlemsstatene bør kunne kreve at slike nettstedet sammenligner andre opplysninger, for eksempel opplysninger om faktorer som påvirker nivået på tjenestene betalingstjenesteyterne yter, som antall filialer eller kontantautomater og deres beliggenhet. Dersom det bare er ett nettsted i en medlemsstat og dette blir lagt ned eller ikke lenger oppfyller kvalitetskriteriene, bør medlemsstaten sikre at forbrukerne innen rimelig tid får tilgang til et annet sammenligningsnettsted på nasjonalt plan.

- 24) Det er gjeldende praksis for betalingstjenesteytere å tilby en betalingskonto i en pakke med andre produkter eller tjenester enn betalingskontotjenester, for eksempel forsikringsprodukter eller finansiell rådgivning. Denne praksisen kan være en metode betalingstjenesteyterne bruker for å diversifisere sine tilbud og konkurrere mot hverandre og kan i siste instans være gunstig for forbrukerne. Kommisjonens undersøkelse i 2009 av koplingspraksis i finanssektoren samt samråd og forbrukerklager i den forbindelse har imidlertid vist at betalingstjenesteytere har tilbudt betalingskontoer i pakker med produkter som forbrukerne ikke har bedt om, og som ikke er vesentlige for betalingskontoen, for eksempel hjemforsikring. Videre har man konstatert at slik praksis kan redusere gjennomsiktigheten og muligheten for å sammenligne priser, begrense kjøpsalternativene for forbrukerne og virke negativt inn på deres mobilitet. Derfor bør medlemsstatene sikre at forbrukerne i tilfeller der betalingstjenesteytere tilbyr pakker med betalingskontoer, gis informasjon om hvorvidt det er mulig å kjøpe betalingskontoen separat, og i så fall får særskilt informasjon om hvilke kostnader og gebyrer som er forbundet med hvert av de andre produktene eller tjenestene som inngår i pakken, og som kan kjøpes separat.
- 25) Prosessen for å bytte betalingskonto bør harmoniseres i hele Unionen. På det nåværende tidspunkt er gjeldende tiltak på nasjonalt plan svært varierende og sikrer ikke et tilstrekkelig nivå for forbrukervern i alle medlemsstater. Innføring av lovgivningsmessige tiltak for å fastsette hovedprinsippene som betalingstjenesteyterne skal følge når de yter en slik tjeneste i den enkelte medlemsstat, vil forbedre virkemåten til det indre marked for både forbrukere og betalingstjenesteytere. På den ene siden vil dette sikre like vilkår for forbrukere som kan ønske å åpne en betalingskonto

i en annen medlemsstat, da det vil sikre at de har et tilsvarende vern. På den annen side vil det redusere forskjellene mellom de lovgivningsmessige tiltak som er på plass på nasjonalt plan, og følgelig redusere den administrative byrden for betalingstjenesteytere som har til hensikt å tilby sine tjenester over landegrensene. Dette innebærer at tiltakene for kontobytte vil gjøre det lettere å yte betalingskontotjenester i det indre marked.

- 26) Kontobytte bør ikke forutsette at avtalen overføres fra den overførende betalingstjenesteyteren til den mottakende betalingstjenesteyteren.
- 27) Forbrukerne vil ha insentiv til å bytte betalingskonto bare om prosessen ikke medfører en for stor administrativ og økonomisk byrde. Derfor bør betalingstjenesteyterne tilby forbrukerne en klar, hurtig og sikker prosedyre for å bytte betalingskonto, herunder betalingskontoer med grunnleggende funksjoner. Forbrukerne bør være garantert en slik prosedyre når de ønsker å bytte fra en betalingskonto til en annen, men også når de ønsker å bytte mellom ulike betalingskontoer hos samme betalingstjenesteytere. Da vil forbrukerne kunne dra fordel av de tilbudene som passer dem best på markedet, og lett kunne bytte fra sin eksisterende betalingskonto til andre, potensielt mer egnede kontoer, uten hensyn til om byttet finner sted hos samme betalingstjenesteytere eller mellom ulike betalingstjenesteytere. Eventuelle gebyrer som betalingstjenesteyterne krever for byttetjenesten, bør være rimelige og stå i forhold til betalingstjenesteyternes faktiske kostnader.
- 28) Når det gjelder kontobytte der begge betalingstjenesteyterne er etablert på deres territorium, bør medlemsstatene derfor innføre eller beholde ordninger som avviker fra ordningene fastsatt i dette direktiv dersom dette klart er i forbrukerens interesse.
- 29) Bytteprosessen bør være så enkel som mulig for forbrukeren. Derfor bør medlemsstatene sikre at det er den mottakende betalingstjenesteyteren som er ansvarlig for å iverksette og styre prosessen på vegne av forbrukeren. Medlemsstatene bør kunne benytte ytterligere midler, for eksempel en teknisk løsning, når de etablerer kontobyttetjenesten. Slike ytterligere midler kan gi bedre ytelse enn kravene fastsatt i dette direktiv gir; for eksempel kan byttetjenesten gjennomføres med kortere frist eller betalingstjenesteyterne kan

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- pålegges, på forbrukerens anmodning, å sikre at innbetalinger på den gamle betalingskontoen automatisk eller manuelt overføres til den nye betalingskontoen i en gitt, begrenset periode som begynner idet fullmakten til kontobytte blir mottatt. Slike ytterligere midler kan også brukes av betalingstjenesteytere på frivillig grunnlag, selv der dette ikke er et krav i medlemsstaten.
- 30) Forbrukerne bør ha anledning til å be den mottakende betalingstjenesteyteren om å gjennomføre byttet for alle eller visse innbetalinger, faste betalingsoppdrag eller direktebelastningsfullmakter, helst i løpet av ett enkelt møte med den mottakende betalingstjenesteyteren. For dette formål bør forbrukerne kunne undertegne én enkelt fullmakt til at hver av de ovennevnte oppgavene kan utføres. Medlemsstatene kan kreve at fullmakten fra forbrukeren skal være skriftlig, men kan også velge å godta tilsvarende midler der det er hensiktsmessig, for eksempel der det finnes et automatisert system for kontobytte. Før forbrukeren gir denne fullmakten, bør vedkommende underrettes om alle trinnene i prosedyren som er nødvendig for å fullføre byttet. For eksempel kan fullmakten omfatte alle oppgavene som inngår i bytteprosessen, og gi forbrukeren mulighet til å velge bare noen av disse oppgavene.
- 31) For at kontobyttet skal kunne gjennomføres, må den overførende betalingstjenesteyteren samarbeide. Den overførende betalingstjenesteyteren bør gi den mottakende betalingstjenesteyteren alle opplysninger som er nødvendige for å overføre betalingene til den andre betalingskontoen. Opplysningene bør imidlertid ikke omfatte mer enn det som er nødvendig for å gjennomføre byttet.
- 32) For å legge til rette for at kontoer kan åpnes over landegrensene, bør forbrukeren ha anledning til å be den nye betalingstjenesteyteren om å opprette på den nye betalingskontoen alle eller deler av faste betalingsoppdrag, akseptere direktebelastninger fra slik dato som kunden angir, og gi forbrukeren informasjon med nærmere opplysninger om den nye betalingskontoen, fortrinnsvis i løpet av ett enkelt møte med den nye betalingstjenesteyteren.
- 33) Forbrukerne bør ikke lide økonomiske tap, heller ikke i form av gebyrer eller renter, som følge av feil gjort av noen av betalingstjenesteyterne som er involvert i bytteprosessen. Særlig bør forbrukerne ikke bære noe økonomisk tap som følge av at ytterligere gebyrer, renter eller andre kostnader må betales fordi betalingen er forsinket, og heller ikke bøter, sanksjoner eller andre typer økonomisk tap.
- 34) Medlemsstatene bør garantere at forbrukere som har til hensikt å åpne en betalingskonto, ikke forskjellsbehandles på grunnlag av statsborgerskap eller bosted. Selv om det er viktig for kredittinstitusjonene å sikre at deres kunder ikke bruker finanssystemet for ulovlige formål som bedrageri, hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme, bør de ikke innføre hindringer for forbrukere som ønsker å utnytte fordelene ved det indre marked og åpne og bruke betalingskontoer i andre land. Derfor bør bestemmelsene i europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/60/EF⁽⁷⁾ ikke brukes som påskudd for å avvise forbrukere som kommersielt sett er mindre attraktive.
- 35) Forbrukere som har lovlig opphold i Unionen, bør ikke forskjellsbehandles på grunnlag av statsborgerskap eller bosted eller av noen av de andre grunnene nevnt i artikkel 21 i Den europeiske unions pakt om de grunnleggende rettigheter («pakten») når de søker om eller bruker en betalingskonto i Unionen. Videre bør medlemsstatene sikre tilgang til betalingskontoer med grunnleggende funksjoner uten hensyn til forbrukernes økonomiske situasjon, som yrkesstatus, inntektsnivå, kredittopplysninger eller personlige konkurs.
- 36) Forbrukere som har lovlig opphold i Unionen, og som ikke har en betalingskonto i en gitt medlemsstat, bør kunne åpne og bruke en betalingskonto med grunnleggende funksjoner i denne medlemsstaten. Begrepet «lovlig opphold i Unionen» bør omfatte både unionsborgere og tredjestatsborgere som allerede nyter godt av rettigheter de har fått ved unionsrettsakter som rådsforordning (EØF) nr. 1408/71⁽⁸⁾, rådsdirektiv 2003/109/EF⁽⁹⁾, rådsforordning (EF) nr. 859/2003⁽¹⁰⁾ og europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/38/EF⁽¹¹⁾. Det bør også omfatte personer som

⁷ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/60/EF av 26. oktober 2005 om tiltak for å hindre at det finansielle system brukes til hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme (EUT L 309 av 25.11.2005, s. 15).

⁸ Rådsforordning (EØF) nr. 1408/71 av 14. juni 1971 om anvendelse av trygdeordninger på arbeidstakere og deres familiemedlemmer som flytter innenfor Fellesskapet (EFT nr. L 149 av 5.7.1971, s. 2).

⁹ Rådsdirektiv 2003/109/EF av 25. november 2003 om statusen til tredjestatsborgere som er langtidsbosatte (EUT L 16 av 23.1.2004, s. 44).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

søker asyl i henhold til Genève-konvensjonen av 28. juli 1951 om flykntingers stilling, protokollen til denne av 31. januar 1967 og andre relevante internasjonale traktater. Videre bør medlemsstatene kunne utvide begrepet «lovlig opphold i Unionen» til å omfatte andre tredjestatsborgere som befinner seg på deres territorium.

37) Samtidig som de overholder de grunnleggende frihetene traktatene garanterer, bør medlemsstatene kunne kreve at forbrukere som ønsker å åpne en betalingskonto med grunnleggende funksjoner på deres territorium, viser at de har en reell interesse av det. Uten at det berører anvendelsen av kravene vedtatt i samsvar med direktiv 2005/60/EF for å forhindre hvitvasking av penger, bør det ikke kreves fysisk tilstedeværelse i kredittinstitusjonenes lokaler for at en slik reell interesse skal vises.

38) Medlemsstatene bør sikre at antall kredittinstitusjoner som tilbyr betalingskontoer med grunnleggende funksjoner, er tilstrekkelig høyt til å sikre at de kan tilbys alle forbrukere, til at enhver form for forskjellsbehandling mellom dem unngås, og til å forhindre konkurransevridning. Ved vurderingen av hva som er et tilstrekkelig antall kredittinstitusjoner, bør faktorene som skal tas i betraktning, omfatte hvilken dekning nettverket av kredittinstitusjoner har, størrelsen på medlemsstatens territorium, forbrukernes fordeling på territoriet, kredittinstitusjonenes markedsandel, samt hvorvidt betalingskontoer med grunnleggende funksjoner bare utgjør en liten del av de betalingskontoene kredittinstitusjonen tilbyr. I prinsippet bør betalingskontoer med grunnleggende funksjoner tilbys av så mange kredittinstitusjoner som mulig, for å kunne garantere at forbrukerne kan åpne slike kontoer i lokalene til en kredittinstitusjon som ligger i nærheten av deres bosted, at forbrukerne ikke på noen måte blir forskjells-

behandlet når de bruker disse kontoene, og at de kan bruke dem på en effektiv måte. Særlig bør medlemsstatene sikre at det ikke forekommer åpenbar forskjellsbehandling, for eksempel ved at kortet har et annet utseende, eller ved andre kontonumre eller kortnumre. Det bør imidlertid være mulig for en medlemsstat å fastsette at bare et mindre antall kredittinstitusjoner skal tilby betalingskontoer med grunnleggende funksjoner, men dette bør være begrunnet for eksempel med at disse kredittinstitusjonene har et så stort nettverk på medlemsstatens territorium at de kan betjene alle forbrukere uten at de må reise for langt hjemmefra for å nå dit. Dessuten bør forbrukere som bruker betalingskontoer med grunnleggende funksjoner, ikke stigmatiseres på noen måte, og dette målet kan lettere nås om et større antall kredittinstitusjoner utpekes.

39) Medlemsstatene bør kunne innføre ordninger som sikrer at forbrukere uten fast adresse, asylsøkere og forbrukere som ikke har oppholdstillatelse men som av juridiske eller faktiske årsaker ikke kan utvises, får hjelp til å dra full nytte av dette direktiv.

40) Når medlemsstatene tillater at kredittinstitusjoner på anmodning fra en forbruker tilbyr brukskontokreditt i tilknytning til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner, bør de kunne fastsette høyeste beløp og lengste varighet for slik brukskontokreditt. Medlemsstatene bør også sikre at forbrukerne får åpen informasjon om eventuelle gebyrer i den forbindelse. Endelig bør kredittinstitusjonene overholde direktiv 2008/48/EF når de tilbyr brukskontokreditt i tilknytning til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner.

41) For at brukerne av betalingskontoer med grunnleggende funksjoner skal kunne betjenes på en god måte, bør medlemsstatene kreve at kredittinstitusjonene sikrer at relevant personale har fått hensiktsmessig opplæring, og at eventuelle interessekonflikter ikke påvirker disse kundene negativt.

42) Medlemsstatene bør kunne tillate kredittinstitusjonene å nekte forbrukere å åpne en betalingskonto med grunnleggende funksjoner dersom de allerede har en aktiv og minst likeverdig betalingskonto i samme medlemsstat. For å kontrollere om en forbruker allerede har en betalingskonto, bør kredittinstitusjonene kunne basere seg på en forsikring på ære og samvittighet framlagt av forbrukeren.

¹⁰ Rådsforordning (EF) nr. 859/2003 av 14. mai 2003 om utvidelse av bestemmelsene i forordning (EØF) nr. 1408/71 og forordning (EØF) nr. 574/72 til å omfatte tredjestatsborgere som ikke allerede er omfattet av disse bestemmelsene utelukkende på grunn av sin nasjonalitet (EUT L 124 av 20.5.2003, s. 1).

¹¹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/38/EF av 29. april 2004 om unionsborgeres og deres familiemedlemmers rett til å ferdes og oppholde seg fritt på medlemsstatenes territorium, om endring av forordning (EØF) nr. 1612/68 og om oppheving av direktiv 64/221/EØF, 68/360/EØF, 72/194/EØF, 73/148/EØF, 75/34/EØF, 75/35/EØF, 90/364/EØF, 90/365/EØF og 93/96/EØF (EUT L 158 av 30.4.2004, s. 77).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 43) Medlemsstatene bør sikre at kredittinstitusjonene behandler søknader om betalingskonto med grunnleggende funksjoner innen fristene fastsatt i dette direktiv, og at de i tilfelle avslag på en slik søknad underretter forbrukeren om de konkrete årsakene til avslaget, med mindre slike opplysninger ville være i strid med nasjonal sikkerhet, offentlig orden eller direktiv 2005/60/EF.
- 44) Forbrukerne bør garanteres tilgang til en rekke grunnleggende betalings tjenester. Tjenester knyttet til betalingskontoer med grunnleggende funksjoner bør omfatte muligheten til å sette inn midler og ta ut kontanter. Forbrukerne bør kunne gjennomføre grunnleggende betalingstransaksjoner som å motta lønn eller ytelser, betale regninger og skatter og avgifter og kjøpe varer og tjenester, herunder gjennom direktebelastning, betalingsoverføring og bruk av betalingskort. Slike tjenester bør gjøre det mulig å kjøpe varer og tjenester på internett og gi forbrukerne mulighet til å iverksette betalingsoppdrag via kredittinstitusjonens nettbaserte tjeneste, der slike foreligger. En betalingskonto med grunnleggende funksjoner bør imidlertid ikke bare kunne brukes på internett, da dette ville innebære en hindring for forbrukere som ikke har tilgang til internett. Når det gjelder tjenester knyttet til åpning, bruk og avslutning av en betalingskonto, innsetting av midler, uttak av kontanter og gjennomføring av betalingstransaksjoner med betalingskort, kredittkort unntatt, bør medlemsstatene sikre at det ikke settes noen grense for antall operasjoner som vil være tilgjengelig for forbrukeren innenfor rammen av de særlige prisfastsettelsesreglene fastsatt i dette direktiv. Når det gjelder gjennomføring av betalingsoverføringer, direktebelastninger og transaksjoner som utføres ved hjelp av et kredittkort som er knyttet til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner, bør medlemsstatene kunne fastsette et minsteantall operasjoner forbrukeren skal ha tilgang til i henhold til de særlige prisfastsettelsesreglene fastsatt i dette direktiv, forutsatt at tjenestene disse operasjonene gjelder, er for forbrukerens personlige bruk. Ved vurdering av hva som skal anses som personlig bruk, bør medlemsstatene ta hensyn til rådende forbrukeratferd og vanlig handelspraksis. Gebyrene som kreves for operasjoner utover minsteantallet operasjoner, bør aldri være høyere enn gebyrene som kreves i henhold til kredittinstitusjonens vanlige prispolitikk.
- 45) I prosessen med å identifisere de tjenestene som skal tilbys sammen med en betalingskonto med grunnleggende funksjoner, og det minsteantall operasjoner som skal være inkludert, bør det tas hensyn til nasjonale særtrekk. Særlig kan visse tjenester som er svært utbredt på nasjonalt plan, anses som nødvendige for å kunne garantere full nytte av en betalingskonto i en gitt medlemsstat. I en del medlemsstater er det for eksempel helt vanlig at forbrukerne bruker sjekk, mens dette betalingsmiddelet er svært sjeldent i andre medlemsstater. Dette direktiv bør derfor gi medlemsstatene mulighet til å fastsette hvilke tilleggstjenester som anses som nødvendige på nasjonalt plan, og som bør tilbys sammen med en betalingskonto med grunnleggende funksjoner i den enkelte medlemsstat. Medlemsstatene bør videre sikre at gebyrene kredittinstitusjonene krever for å tilby slike tilleggstjenester i tilknytning til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner, er rimelige.
- 46) For å sikre at flest mulig forbrukere har tilgang til betalingskontoer med grunnleggende funksjoner, bør disse tilbys vederlagsfritt eller mot et rimelig gebyr. For å oppmuntre sårbare forbrukere uten bankkonto til å delta i markedet for banktjenester til privatpersoner, bør medlemsstatene kunne fastsette at disse forbrukerne skal ha tilbud om betalingskontoer med grunnleggende funksjoner på særlig gunstige vilkår, for eksempel vederlagsfritt. Medlemsstatene bør fritt kunne bestemme hvilken ordning som skal brukes for å identifisere forbrukere som kan ha nytte av betalingskontoer med grunnleggende funksjoner på gunstigere vilkår, forutsatt at ordningen sikrer at sårbare forbrukere kan få tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner. Under alle omstendigheter bør en slik tilnærming ikke berøre den retten alle forbrukere har, også ikke-sårbare forbrukere, til i det minste å ha tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner mot et rimelig gebyr. Videre bør eventuelle tilleggsgebyrer for forbrukeren for manglende overholdelse av vilkårene fastsatt i avtalen, være rimelige. Medlemsstatene bør fastsette hva som utgjør et rimelig gebyr ut fra nasjonale forhold.
- 47) Kredittinstitusjonene bør avslå å åpne eller bør si opp en avtale om en betalingskonto

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

med grunnleggende funksjoner bare under særlige omstendigheter, for eksempel ved brudd på regelverket om hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme eller om forebygging og etterforskning av kriminalitet. Selv i disse tilfellene kan avslag bare begrunnes dersom forbrukeren ikke har overholdt nevnte regelverk og ikke fordi prosedyren for å kontrollere overholdelse av regelverket er for belastende eller kostbar. Det kan imidlertid forekomme at forbrukere misbruker sin rett til å åpne og bruke en betalingskonto med grunnleggende funksjoner. For eksempel bør en medlemsstat kunne tillate at kredittinstitusjoner treffer tiltak mot forbrukere som har begått lovbrudd, for eksempel grovt bedrageri mot en kredittinstitusjon, for å unngå at et slikt lovbrudd skjer igjen. Slike tiltak kan for eksempel omfatte begrenset tilgang for vedkommende forbruker til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner i et visst tidsrom. I tillegg kan det være situasjoner der tidligere avslag på en søknad om betalingskonto kan være nødvendig for å kunne identifisere forbrukere som kan ha nytte av en betalingskonto på gunstigere vilkår. I slike situasjoner bør kredittinstitusjonen underrette forbrukeren om at han eller hun i tilfelle avslag på en søknad om en betalingskonto som det kreves gebyr for, i henhold til dette direktiv kan benytte en særskilt ordning for å få tilgang vederlagsfritt til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner. Avslag i disse to situasjonene bør imidlertid være begrenset, klart beskrevet og ha hjemmel i nøyaktig angitte bestemmelser i nasjonal lovgivning. Når medlemsstatene fastsetter andre situasjoner der kredittinstitusjonene kan avslå å tilby forbrukerne en betalingskonto, bør de blant annet kunne ta med hensynet til offentlig sikkerhet eller offentlig orden.

48) Medlemsstatene og kredittinstitusjonene bør gi forbrukerne klare og forståelige opplysninger om retten til å åpne og bruke en betalingskonto med grunnleggende funksjoner. Medlemsstatene bør sikre at kommunikasjonstiltakene er målrettet, og særlig at de når ut til sårbare og mobile forbrukere uten bankkonto. Kredittinstitusjonene bør aktivt gi forbrukerne tilgang til lett tilgjengelige opplysninger om særtrekkene ved den betalingskontoen med grunnleggende funksjoner som tilbys, og gebyrene og bruksvilkårene for dem, og yte hensiktsmessig hjelp i den forbin-

delse, samt om hvordan forbrukerne kan utøve sin rett til å åpne en betalingskonto med grunnleggende funksjoner. Forbrukerne bør særlig informeres om at det ikke er obligatorisk å kjøpe tilleggstjenester for å få tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner.

- 49) Medlemsstatene bør fremme tiltak som bidrar til opplæring av de mest sårbare forbrukerne, ved å gi dem veiledning og hjelp til å forvalte sin økonomi på en forsvarlig måte. Det må også gis informasjon om veiledning som forbrukerne kan få hos forbrukerorganisasjoner og nasjonale myndigheter. Videre bør medlemsstatene fremme initiativer fra kredittinstitusjoner som søker å kombinere tilbudet om betalingskontoer med grunnleggende funksjoner med en uavhengig økonomisk opplæring.
- 50) For å gjøre det lettere for betalingstjenesteyterne å yte sine tjenester over landegrensene, og med sikte på samarbeid, utveksling av opplysninger og løsning av tvister mellom vedkommende myndigheter, bør vedkommende myndigheter som har ansvar for håndhevingen av dette direktiv, være de myndighetene som opptre i regi av EBA, i henhold til forordning (EU) nr. 1093/2010, eller andre nasjonale myndigheter, forutsatt at de samarbeider med myndighetene som opptre i regi av EBA for å utføre sine oppgaver i henhold til dette direktiv.
- 51) Medlemsstatene bør utpeke vedkommende myndigheter som skal sikre at dette direktiv håndheves, og sikre at de får etterforsknings- og håndhevingsmyndighet og tilstrekkelige midler til å kunne utføre sine oppgaver. Vedkommende myndigheter bør, når det gjelder visse aspekter ved dette direktiv, kunne henvisе saken til en domstol som har kompetanse til å treffe en rettslig avgjørelse, herunder eventuelt ved overprøving. Dette kan gjøre det mulig for medlemsstatene å overlate håndhevingen av disse bestemmelsene til relevante organer og domstoler, særlig dersom bestemmelsene i dette direktiv er innarbeidet i sivilretten. Medlemsstatene bør kunne utpeke ulike vedkommende myndigheter til å kontrollere overholdelsen av de omfattende kravene som er fastsatt i dette direktiv. For eksempel kan medlemsstatene i forbindelse med noen bestemmelser utpeke vedkommende myndigheter som har ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning, mens de i forbindelse med andre bestemmel-

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

ser kan beslutte å utpeke tilsynsmyndigheter. Muligheten til å utpeke ulike vedkommende myndigheter bør ikke berøre kravet om løpende tilsyn og samarbeid mellom vedkommende myndigheter som fastsatt i dette direktiv.

- 52) Forbrukerne bør ha tilgang til effektive og formålstjenlige prosedyrer for alternativ tvisteløsning for å løse tvister som måtte oppstå i forbindelse med rettighetene og forpliktelsene fastsatt i dette direktiv. Når det gjelder relevante avtalerelaterte tvister, er slik tilgang allerede sikret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/11/EU⁽¹²⁾. Forbrukerne bør imidlertid også ha tilgang til prosedyrer for alternativ tvisteløsning når det gjelder tvister som måtte oppstå forut for avtaleinngåelsen, om rettighetene og forpliktelsene fastsatt i dette direktiv, for eksempel om de får avslag på tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner. Dette direktiv fastsetter derfor at forbrukerne bør ha tilgang til prosedyrer for alternativ tvisteløsning for å løse tvister om rettigheter og forpliktelser fastsatt i dette direktiv, uten at det gjøres forskjell på om tvisten oppstår før eller etter at avtalen er inngått. Slike prosedyrer for alternativ tvisteløsning og organene som tilbyr dem, bør oppfylle kvalitetskravene fastsatt i direktiv 2013/11/EU. For å kunne overholde dette direktiv må forbrukernes personopplysninger behandles. Denne behandlingen er underlagt europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF⁽¹³⁾. Dette direktiv bør derfor være i samsvar med reglene fastsatt i direktiv 95/46/EF.
- 53) Hvert annet år, første gang senest fire år etter at dette direktiv har trådt i kraft, bør medlemsstatene innhente pålitelig årlig statistikk om hvordan tiltakene som innføres ved dette direktiv, virker. De bør bruke alle relevante informasjonskilder og oversende denne informasjonen til Kommisjonen. Kommisjonen bør framlegge en rapport på grunnlag av informasjonen fra medlemsstatene, første gang fire år etter at dette direktiv har trådt i kraft, og deretter hvert annet år.

- 54) Dette direktiv bør gjennomgås fem år etter at det har trådt i kraft, for å ta hensyn til markedsutviklingen, for eksempel framveksten av nye typer betalingskontoer og betalingstjenester, utviklingen på andre områder innenfor unionsretten samt medlemsstatenes erfaringer. Rapporten på grunnlag av gjennomgåelsen bør inneholde en liste over traktatbruddsbehandling som Kommisjonen har innledet vedrørende dette direktiv. Den bør også inneholde en vurdering av gjennomsnittlige gebyrnivåer i medlemsstatene for betalingskontoer som omfattes av dette direktiv, samt en vurdering av om tiltakene som er innført, har gitt forbrukerne bedre forståelse av gebyrene for betalingskontoer, av sammenlignbarheten mellom betalingskontoer, av hvor lett det er å bytte betalingskonto, og av antall kontohavere som har byttet betalingskonto siden dette direktiv ble innarbeidet.

Rapporten bør videre inneholde en analyse av antallet tilbydere av betalingskontoer med grunnleggende funksjoner og antall slike kontoer som har blitt åpnet, herunder av forbrukere som tidligere ikke hadde bankkonto, eksempler på beste praksis i medlemsstatene for å redusere antallet forbrukere som ikke har tilgang til betalingstjenester, samt gjennomsnittlig årsgebyr som kreves for betalingskontoer med grunnleggende funksjoner. Den bør videre inneholde en vurdering av kostnadene og fordelene ved portabilitet for betalingskontoer i hele Unionen, av mulighetene for å opprette en ramme for å sikre automatisk omdirigering av betalinger fra en betalingskonto til en annen i samme medlemsstat kombinert med automatiske meldinger til betalingsmottakere eller betalere når deres overføringer omdirigeres, og av å utvide byttetjenesten til også å omfatte tilfeller der den mottakende og den overførende betalingstjenesteyteren er etablert i forskjellige medlemsstater. Den bør også inneholde en vurdering av eksisterende tiltaks effektivitet og behovet for ytterligere tiltak for å øke den økonomiske integrasjonen og gi hjelp til sårbare medlemmer av samfunnet som er overforgjeldet. Den bør også vurdere om bestemmelsene om informasjonen betalingstjenesteyterne skal framlegge når de tilbyr produktpakker er tilstrekkelige, eller om ytterligere tiltak er nødvendig. Videre bør den inneholde en vurdering av behovet for ytterligere tiltak med hensyn til sammenligningsnettsteder og av behovet for akkreditering av sammenligningsnettsteder. Kommisjo-

¹² Europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/11/EU av 21. mai 2013 om alternativ tvisteløsning i forbrukersaker og om endring av forordning (EF) nr. 2006/2004 og direktiv 2009/22/EF (ATF-direktivet) (EUT L 165 av 18.6.2013, s. 63).

¹³ Europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger (EFT L 281 av 23.11.1995, s. 31).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

nen bør legge fram denne rapporten for Europaparlamentet og Rådet, eventuelt sammen med forslag til regelverk.

- 55) Dette direktiv er forenlig med de grunnleggende rettigheter og de prinsipper som er anerkjent i pakten i samsvar med artikkel 6 nr. 1 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte (TEUV).
- 56) Ettersom målene for dette direktiv, som er å fremme åpenhet om og sammenlignbarheten av gebyrer forbundet med betalingskontoer, bytte av betalingskontoer og tilgang til betalingskontoer med grunnleggende funksjoner, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene og på grunn av behovet for å løse problemet med oppsplitting av markedet og sikre like konkurransevilkår i Unionen, derfor bedre kan nås på unionsplan, kan Unionen treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i artikkel 5 i TEUV. I samsvar

med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går dette direktiv ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå disse målene.

- 57) I samsvar med den felles politiske erklæringen fra medlemsstatene og Kommisjonen av 28. september 2011 om forklarende dokumenter⁽¹⁴⁾ har medlemsstatene forpliktet seg til at underretningen om innarbeidingstiltakene i berettigede tilfeller skal følges av ett eller flere dokumenter som forklarer sammenhengen mellom et direktivs bestanddeler og de tilsvarende delene av de nasjonale innarbeidingsdokumentene. Med hensyn til dette direktiv anser regelgiveren at oversendingen av slike dokumenter er berettiget.
- 58) EUs datatilsynsmann er blitt rådspurt

---

¹⁴ EUT C 369 av 17.12.2011, s. 14.

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

KAPITTEL I

Departementets merknad

FORMÅL, VIRKEOMRÅDE OG DEFINISJONER

Artikkel 1

Formål og virkeområde

1. Dette direktiv fastsetter regler for åpenhet og mulighet for å sammenligne gebyrene som forbrukerne belastes for betalingskontoer de har i Unionen, regler for bytte av betalingskontoer i en medlemsstat og regler for å gjøre det lettere for forbrukerne å åpne betalingskontoer i et annet land.
2. Dette direktiv fastsetter også en ramme for regler og vilkår som medlemsstatene skal anvende for å garantere forbrukerne rett til å åpne og bruke betalingskontoer med grunnleggende funksjoner i Unionen.
3. Kapittel II og III får anvendelse på betalingstjenesteytere.
4. Kapittel IV får anvendelse på kredittinstitusjoner.
Medlemsstatene kan beslutte å anvende kapittel IV på andre betalingstjenesteytere enn kredittinstitusjoner.
5. Medlemsstatene kan beslutte ikke å anvende hele eller deler av dette direktiv på enhetene nevnt i artikkel 2 nr. 5 i europaparlaments- og rådsdirektiv ?Artikkel 2013/36/EU⁽¹⁵⁾.
6. Dette direktiv får anvendelse på betalingskontoer som minst gir forbrukerne mulighet til å
  - a) sette inn midler på en betalingskonto,
  - b) ta ut kontanter fra en betalingskonto,
  - c) utføre og motta betalingstransaksjoner, herunder betalingsoverføringer, til og fra tredjemann.
Medlemsstatene kan beslutte å anvende hele eller deler av dette direktiv på andre betalingskontoer enn dem som er nevnt i første ledd.
7. Åpning og bruk av en betalingskonto med grunnleggende funksjoner i henhold til dette direktiv skal skje i samsvar med direktiv 2005/60/EF.

Artikkel 2

Definisjoner

I dette direktiv menes med:

- 1) «forbruker» enhver fysisk person som opptrer for formål som ligger utenfor vedkommendes nærings-, forretnings-, håndverks- eller yrkesvirksomhet, Se § 1-4 første ledd.
- 2) «lovlig opphold i Unionen» den rett en fysisk person har til å oppholde seg i en medlemsstat i henhold til Unionens regelverk eller nasjonal lovgivning, herunder forbrukere uten fast adresse og personer som søker asyl i henhold til Genèvekonvensjonen av 28. juli 1951 om flyktningers stilling, protokollen til denne av 31. januar 1967 og andre relevante internasjonale traktater, Ikke gjennomført særskilt. Se likevel § 4-1 tredje ledd første punktum.
- 3) «betalingskonto» en konto som innehas i en eller flere forbrukeres navn, og som brukes til å utføre betalingstransaksjoner, Se § 1-5 tredje ledd.
- 4) «betalingstjeneste» en betalingstjeneste som definert i artikkel 4 nr. 3 i direktiv 2007/64/EF, Se § 1-5 femte ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 5) «betalingstransaksjon» en handling som iverksettes av betaleren eller betalingsmottakeren for å innbetale, overføre eller ta ut midler, uten hensyn til eventuelle underliggende forpliktelser mellom betaleren og betalingsmottakeren, Se § 1-5 sjette ledd.
- 6) «betalingskontotjenester» alle tjenester i forbindelse med åpning, bruk og avslutning av en betalingskonto, herunder betalingstjenester og betalingstransaksjoner som omfattes av artikkel 3 bokstav g) i direktiv 2007/64/EF, samt brukskontokreditt og overtrekk, Det er ikke inntatt en særskilt definisjon. Se punkt 26.
- 7) «betalingstjenesteyter» en betalingstjenesteyter som definert i artikkel 4 nr. 9 i direktiv 2007/64/EF, Se § 1-5 niende ledd.
- 8) «kredittinstitusjon» en kredittinstitusjon som definert i artikkel 4 nr. 1 punkt 1 i europaparlaments- og rådsforordning nr. 575/2013⁽¹⁶⁾,
- 9) «betalingsinstrument» et betalingsinstrument som definert i artikkel 4 nr. 23 i direktiv 2007/64/EF, Se § 1-5 annet ledd.
- 10) «overførende betalingstjenesteyter» den betalingstjenesteyteren som nødvendige opplysninger for kontobyttet overføres fra, Se § 4-34 tredje ledd første punktum.
- 11) «mottakende betalingstjenesteyter» den betalingstjenesteyteren som nødvendige opplysninger for kontobyttet overføres til, Se § 4-34 tredje ledd annet punktum.
- 12) «betalingsoppdrag» en anmodning fra en betaler eller betalingsmottaker til en betalingstjenesteyter om å foreta en betalingstransaksjon, Se § 1-5 femte ledd.
- 13) «betaler» en fysisk eller juridisk person som er innehaver av en betalingskonto og tillater et betalingsoppdrag fra denne betalingskontoen, eventuelt dersom det ikke finnes noen betalingskonto, en fysisk eller juridisk person som iverksetter et betalingsoppdrag til en betalingsmottakers betalingskonto, Se § 1-8 tredje ledd.
- 14) «betalingsmottaker» en fysisk eller juridisk person som skal motta midlene som inngår i en betalingstransaksjon, Se § 1-8 tredje fjerde ledd.
- 15) «gebyrer» alle eventuelle kostnader som forbrukeren må betale til betalingstjenesteyteren for eller i forbindelse med betalingskontotjenester, Det er ikke inntatt en særskilt definisjon i lovforalaget.
- 16) «kredittrentesats» den rentesats som betales til forbrukeren for midler innestående på en betalingskonto, Se § 1-8 femte ledd.
- 17) «varig medium» enhver innretning som gjør forbrukeren i stand til å lagre opplysninger som er rettet til forbrukeren personlig, på en slik måte at opplysningene er tilgjengelig for bruk i framtiden i et tidsrom som er tilstrekkelig for opplysningenes formål, og som gir mulighet til uendret gjengivelse av de lagrede opplysningene, Konsumeres av «skriftlig dokument» definert i i § 3-2 fjerde ledd.
- 18) «bytte» eller «byttetjeneste» overføring på en forbrukers anmodning fra en betalingstjenesteyter til en annen av enten opplysninger om alle eller visse faste betalingsoppdrag, regelmessige direktebelastninger og regelmessige innbetalinger på en betalingskonto, eller av enhver positiv saldo på en betalingskonto fra en betalingskonto til en annen, eller begge deler, enten den gamle betalingskontoen avsluttes eller ikke, Se § 4-34 første ledd.
- 19) «direktebelastning» en innenlandsk eller tverrnasjonal betalings-tjeneste for belastning av en betalers betalingskonto der betalingstransaksjonen iverksettes av betalingsmottakeren på grunnlag av betalerens samtykke, Se § 1-5 syvende ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 20) «betalingsoverføring» en innenlandsk eller tverrnasjonal betalingstjeneste for å godskrive en betalingsmottakers betalingskonto med én eller en rekke betalingstransaksjoner fra en betalers betalingskonto, foretatt av den betalingstjenesteyteren som forvalter betalerens betalingskonto, etter instruks fra betaleren, Det er ikke inntatt en særskilt definisjon i lovforslaget, men § 1-5 første ledd bokstav c nr. 3 benytter «kontobetaling» i samme betydning.
- 21) «fast betalingsoppdrag» en instruks gitt av betaleren til betalingstjenesteyteren som forvalter betalerens betalingskonto, om å utføre betalingsoverføringer med faste intervaller eller på datoer som er fastsatt på forhånd, Det er ikke inntatt en særskilt definisjon i lovforslaget, men § 1-5 første ledd bokstav c nr. 3 benytter «faste betalingsoppdrag» i samme betydning.
- 22) «midler» pengesedler og mynter, kontopenger og elektroniske penger som definert i artikkel 2 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/110/EF, Se § 1-5 fjerde ledd.
- 23) «rammeavtale» en avtale om betalingstjenester som regulerer den framtidige gjennomføringen av enkeltstående og gjentatte betalingstransaksjoner, og som kan inneholde en forpliktelse til og vilkår for å opprette en betalingskonto, Se «kontoavtale» i § 1-5 åttende ledd.
- 24) «virkedag» en dag da den aktuelle betalingstjenesteyteren holder åpent som påkrevd for gjennomføring av en betalingstransaksjon, Se § 1-8 sjettede ledd.
- 25) «brukskontokreditt» en uttrykkelig kredittavtale der en betalingstjenesteyter gir en forbruker tilgang til midler som overstiger løpende saldo på forbrukerens betalingskonto, Se § 1-7 åttende ledd.
- 26) «overtrekk» en stilltiende aksept av overtrekk der en betalingstjenesteyter gir en forbruker tilgang til midler som overstiger løpende saldo på forbrukerens betalingskonto eller avtalt brukskontokreditt, Se § 1-8 femte ledd.
- 27) «vedkommende myndighet» en vedkommende myndighet som er utpekt av en medlemsstat i samsvar med artikkel 21. Det er ikke inntatt en særskilt definisjon. Se likevel § 3-55.

KAPITTEL II

SAMMENLIGNBARHET AV GEBYRER FOR BETALINGSKONTOER

Artikkel 3

Liste over de mest representative betalingskontotjenestene som er gebyrbelagt på nasjonalt plan, og standardisert terminologi

1. Medlemsstatene skal utarbeide en foreløpig liste over minst 10 og høyst 20 av de mest representative betalingskontotjenestene som er gebyrbelagt og tilbys av minst én betalingstjenesteyter på nasjonalt plan. Listen skal inneholde begrepene og definisjonene for hver av tjenestene som er identifisert. På hvert enkelt av en medlemsstats offisielle språk skal det ikke brukes mer enn ett begrep for hver tjeneste.
2. Ved anvendelsen av nr. 1 skal medlemsstatene ta hensyn til de tjenestene som
  - a) forbrukerne bruker mest i forbindelse med sin betalingskonto,
  - b) medfører de høyeste kostnadene for forbrukerne, både samlet sett og per enhet.

For å sikre korrekt anvendelse av kriteriene fastsatt i første ledd i dette nummer, skal EBA utstede retningslinjer i samsvar med artikkel 16 i forordning (EU) nr. 1093/2010 av 18. mars 2015.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

3. Medlemsstatene skal innen 18. september 2015 oversende de foreløpige listene nevnt i nr. 1 til Kommisjonen og EBA. Med hensyn til kriteriene fastsatt i nr. 2, skal medlemsstatene på anmodning framlegge for Kommisjonen tilleggsopplysninger om de data som disse listene er utarbeidet på grunnlag av.
4. På grunnlag av de foreløpige listene som er oversendt i henhold til nr. 3, skal EBA utarbeide utkast til tekniske reguleringsstandarder som fastsetter standardisert EU-terminologi for de tjenestene som er felles for minst et flertall av medlemsstatene. Den standardiserte EU-terminologien skal omfatte felles begreper og definisjoner for de felles tjenestene og skal gjøres tilgjengelige på de offisielle språkene i Unionens institusjoner. På hvert enkelt av en medlemsstats offisielle språk skal det ikke brukes mer enn ett begrep for hver tjeneste.

EBA skal framlegge disse utkastene til tekniske reguleringsstandarder for Kommisjonen innen 18. september 2016.

Kommisjonen delegeres myndighet til å vedta de tekniske reguleringsstandardene nevnt i første ledd etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 10–14 i forordning (EU) nr. 1093/2010.

5. Medlemsstatene skal anvende den standardiserte EU-terminologien som er fastsatt i henhold til nr. 4 i den foreløpige listen nevnt i nr. 1, og skal offentliggjøre den endelige listen over de mest representative betalingskontotjenestene umiddelbart og senest innen tre måneder etter at den delegerte rettsakten nevnt i nr. 4 har trådt i kraft.
6. Hvert fjerde år etter offentliggjøringen av den endelige listen nevnt i nr. 5, skal medlemsstatene vurdere og om nødvendig oppdatere listen over de mest representative tjenestene som er fastsatt i henhold til nr. 1 og 2. De skal underrette Kommisjonen og EBA om resultatet av sin vurdering og der det er relevant, om den oppdaterte listen over de mest representative tjenestene. EBA skal gjennomgå og om nødvendig oppdatere den standardiserte EU-terminologien i samsvar med prosessen fastsatt i nr. 4. Når den standardiserte EU-terminologien oppdateres, skal medlemsstatene oppdatere og offentliggjøre sine endelige lister som nevnt i nr. 5, og skal sikre at betalingstjenesteyterne bruker de oppdaterte begrepene og definisjonene.

Artikkel 4

Dokument med gebyropplysninger og ordliste

1. Uten at det berører artikkel 42 nr. 3 i direktiv 2007/64/EF og kapittel II i direktiv 2008/48/EF, skal medlemsstatene sikre at betalingstjenesteyterne i god tid før de inngår en avtale om en betalingskonto med en forbruker, gir forbrukeren et dokument med gebyropplysninger på papir eller et annet varig medium som inneholder de standardiserte begrepene på den endelige listen over de mest representative betalingskontotjenestene som nevnt i artikkel 3 nr. 5 i dette direktiv, og dersom disse tjenestene tilbys av en betalingstjenesteyter, gebyret for hver av disse tjenestene. Se §3-3 og § 3-22 jf. § 3-33.
2. Dokumentet med gebyropplysninger skal Foreslås regulert videre i forskrift med hjemmel i § 3-33.
  - a) være et kortfattet og selvstendig dokument,
  - b) presenteres og utformes slik at teksten er tydelig og lett å lese, med tilstrekkelig store, lesbare bokstaver,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- c) ikke være mindre forståelig dersom det opprinnelig ble framstilt i farger, men skrives ut eller kopieres i svart og hvitt,
- d) skrives på det offisielle språket i den medlemsstaten der betalingskontoen blir tilbudt, eventuelt på et annet språk dersom forbrukeren og betalingstjenesteyteren har blitt enige om det,
- e) være korrekt, ikke villedende og uttrykt i betalingskontoens valuta, eventuelt i en annen valuta dersom forbrukeren og betalingstjenesteyteren har blitt enige om det,
- f) ha overskriften «dokument med gebyropplysninger» øverst på første side ved siden av et felles symbol for å skille dokumentet fra annen dokumentasjon, og
- g) inneholde en erklæring om at det inneholder gebyrene for de mest representative betalingskontotjenestene, og at fullstendige opplysninger som skal framlegges før avtaleinngåelsen, og alle opplysningene i avtalen om alle tjenestene, er gitt i andre dokumenter.

Forutsatt at alle kravene i første ledd er oppfylt, kan medlemsstatene kan fastsette at dokumentet med gebyropplysninger i henhold til nr. 1 skal framlegges sammen med alle opplysninger som kreves i henhold til annet unionsregelverk eller annen nasjonal lovgivning om betalingskontoer og tilhørende tjenester.

- 3. Dersom en eller flere av tjenestene blir tilbudt som en del av en pakke av betalingskontotjenester, skal dokumentet med gebyropplysninger angi gebyret for hele pakken, hvilke og hvor mange tjenester som inngår i pakken, samt tilleggsgebyret for eventuelle tjenester ut over det antall som omfattes av gebyret for pakken.
- 4. Medlemsstatene skal stille krav til betalingstjenesteyterne om å gi forbrukerne tilgang til en ordliste som minst inneholder de standardiserte begrepene fastsatt i den endelige listen nevnt i artikkel 3 nr. 5, og definisjonene på disse.

Medlemsstatene skal sikre at det i ordlisten som gjøres tilgjengelig i henhold til første ledd, og i andre definisjoner, brukes et klart og utvetydig ikke-teknisk språk og ikke er villedende.

- 5. Betalingstjenesteyterne skal påse at dokumentet med gebyropplysninger og ordlisten til enhver tid er tilgjengelig for forbrukerne. Disse dokumentene skal framlegges på en måte som er lett tilgjengelig, også for personer som ikke er kunder, om mulig i et elektronisk format på deres nettsteder og i lokaler som er tilgjengelige for forbrukerne hos betalingstjenesteyterne. De skal også på anmodning fra forbrukeren utleveres vederlagsfritt på papir eller et annet varig medium.
- 6. EBA skal, etter å ha rådført seg med nasjonale myndigheter og gjennomført forbrukerundersøkelser, utarbeide utkast til tekniske gjennomføringsstandarder for et standardisert presentasjonsformat for dokumentet med gebyropplysninger og dets felles symbol.

EBA skal framlegge disse utkastene til tekniske gjennomføringsstandarder for Kommisjonen innen 18. september 2016.

Kommisjonen gis myndighet til å vedta de tekniske gjennomføringsstandardene nevnt i første ledd i dette nummer i samsvar med artikkel 15 i forordning (EU) nr. 1093/2010.

Foreslås regulert videre i forskrift med hjemmel i § 3-33.

Se § 3-33.

Foreslås regulert i forskrift med hjemmel i § 3-3 tredje ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

7. Etter at den standardiserte EU-terminologien er oppdatert i henhold til artikkel 3 nr. 6, skal EBA om nødvendig revidere og oppdatere det standardiserte presentasjonsformatet for dokumentet med gebyropplysninger og dets felles symbol etter framgangsmåten fastsatt i nr. 6 i denne artikkel.

Artikkel 5

Gebyroppgave

1. Uten at det berører artikkel 47 og 48 i direktiv 2007/64/EF og artikkel 12 i direktiv 2008/48/EF, skal medlemsstatene sikre at betalingstjenesteyterne minst én gang i året vederlagsfritt gir forbrukerne en oversikt over alle påløpte gebyrer, samt der det er relevant, opplysninger om rentesatsene nevnt i nr. 2 bokstav c) og d) i denne artikkel, for betalingskontotjenester. Der det er relevant, skal betalingstjenesteyterne bruke de standardiserte begrepene som er fastsatt i den endelige listen nevnt i artikkel 3 nr. 5 i dette direktiv.

Se § 4-20.

Det skal avtales med forbrukeren hvilken kommunikasjonskanal som skal brukes for gebyroppgaven. Forbrukeren skal i det minste på anmodning få gebyroppgaven på papir.
2. Gebyroppgaven skal minst inneholde følgende opplysninger:
  - a) Gebyr per enhet for hver tjeneste og antall ganger tjenesten ble brukt i løpet av den aktuelle perioden, og dersom tjenestene er kombinert i en pakke, gebyret som belastes for pakken som helhet, antall ganger gebyret for pakken har blitt belastet i den aktuelle perioden, samt tilleggsgebyr som er belastet for eventuelle tjenester ut over det antall som omfattes av gebyret for pakken,

Se 4-20 annet ledd bokstav b.
  - b) det samlede gebyrbeløpet som er påløpt i den aktuelle perioden for hver tjeneste, for hver pakke av tjenester som er ytt, og for tjenester ut over det antall som omfattes av gebyret for pakken,

Se 4-20 annet ledd bokstav c.
  - c) rentesatsen for brukskontokreditt på betalingskontoen, og samlet rentebeløp som er belastet for bruk i den aktuelle perioden, der det er relevant,

Se 4-20 annet ledd bokstav d.
  - d) kredittrentesatsen for betalingskontoen, og samlet rentebeløp som er opptjent i løpet av den aktuelle perioden, der det er relevant,

Se 4-20 annet ledd bokstav e.
  - e) det samlede gebyrbeløpet som er belastet for alle tjenester som er ytt i den aktuelle perioden.

Se 4-20 annet ledd bokstav f.
3. Gebyroppgaven skal:
  - a) presenteres og utformes slik at teksten er tydelig og lett å lese, med tilstrekkelig store, lesbare bokstaver,

Det foreslås at finanstillsynet gis i oppgave år regulerer nærmere krav til utforming, se § 4-20 tredje ledd.
  - b) være korrekt, ikke villedende og uttrykt i betalingskontoens valuta, eventuelt i en annen valuta dersom forbrukeren og betalingstjenesteyteren har blitt enige om det,

Se også § 3-1 annet ledd.
  - c) ha overskriften «gebyroppgave» øverst på første side ved siden av et felles symbol for å skille dokumentet fra annen dokumentasjon, og

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- d) skrives på det offisielle språket i den medlemsstaten der betalingskontoen blir tilbudt, eventuelt på et annet språk dersom forbrukeren og betalingstjenesteyteren har blitt enige om det. Se også § 3-1 annet ledd.

Medlemsstatene kan fastsette at gebyroppgaven skal legges fram sammen med opplysninger som kreves i henhold til annet unionsregelverk eller annen nasjonal lovgivning om betalingskonti og tilknyttede tjenester, så lenge alle kravene i første ledd er oppfylt.

4. EBA skal, etter å ha rådført seg med nasjonale myndigheter og gjennomført forbrukerundersøkelser, utarbeide utkast til tekniske gjennomføringsstandarder for et standardisert presentasjonsformat for gebyroppgaven og dens felles symbol.

EBA skal framlegge utkastene til tekniske reguleringsstandarder nevnt i første ledd for Kommisjonen innen 18. september 2016.

Kommisjonen gis myndighet til å vedta de tekniske gjennomføringsstandardene nevnt i første ledd i samsvar med artikkel 15 i forordning (EU) nr. 1093/2010.

5. Etter at den standardiserte EU-terminologien er oppdatert i henhold til artikkel 3 nr. 6, skal EBA om nødvendig revidere og oppdatere det standardiserte presentasjonsformatet for gebyroppgaven og dens felles symbol, etter framgangsmåten fastsatt i nr. 4 i denne artikkel.—

Artikkel 6

Opplysninger til forbrukerne

1. Medlemsstatene skal sikre at betalingstjenesteyterne i sine opplysninger om avtaler, kommersielle opplysninger og markedsføringsopplysninger til forbrukerne der det er relevant bruker de standardiserte begrepene fastsatt i den endelige listen nevnt i artikkel 3 nr. 5. Betalingstjenesteyterne kan bruke mvn i dokumentet med gebyropplysninger og i gebyroppgaven, forutsatt at merkenavnene brukes i tillegg til de standardiserte begrepene fastsatt i den endelige listen nevnt i artikkel 3 nr. 5, som en sekundær betegnelse for disse tjenestene. Foreslås regulert i forskrift med hjemmel i § 3-3 tredje ledd.
2. Betalingstjenesteyterne kan bruke merkenavn som betegnelse på sine tjenester i sine opplysninger om avtaler, kommersielle opplysninger og markedsføringsopplysninger til forbrukerne forutsatt at de der dette er relevant, klart og tydelig angir de tilsvarende standardiserte begrepene som er fastsatt i den endelige listen nevnt i artikkel 3 nr. 5.

Artikkel 7

Sammenligningsnettsteder

1. Medlemsstatene skal sikre at forbrukerne har vederlagsfri tilgang til minst ett nettsted som sammenligner gebyrene som betalingstjenesteytere på nasjonalt plan krever, i det minste for tjenestene oppført på den endelige listen nevnt i artikkel 3 nr. 5. Regulert i prisopplysningsforskriften § 14.
- Sammenligningsnettstedene kan drives enten av en privat operatør eller en offentlig myndighet.
2. Medlemsstatene kan kreve at sammenligningsnettstedene nevnt i nr. 1 omfatter ytterligere faktorer for sammenligning av tjenestnivået betalingstjenesteyteren tilbyr.
3. Sammenligningsnettstedene etablert i samsvar med nr. 1, skal

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- a) være operativt uavhengige og sikre likebehandling av betalingsgjeldstjenesteyterne i søkeresultatene,
  - b) inneholde klare opplysninger om eierne,
  - c) fastsette klare, objektive kriterier som sammenligningen skal baseres på,
  - d) bruke et klart og entydig språk og der det er relevant, bruke de standardiserte begrepene som er fastsatt i den endelige listen nevnt i artikkel 3 nr. 5,
  - e) inneholde korrekte, oppdaterte opplysninger og angi tidspunkt for siste oppdatering,
  - f) omfatte et bredt utvalg av betalingskontotilbud som dekker en vesentlig del av markedet, og dersom opplysningene ikke gir en fullstendig oversikt over markedet, klart opplyse om dette før resultatene vises, og
  - g) ha en effektiv framgangsmåte for å melde fra om uriktige opplysninger om gebyrene som er offentliggjort.
4. Medlemsstatene skal påse at det er opplysninger tilgjengelig på internett om at det finnes nettstedet som er i samsvar med denne artikkel.

Artikkel 8

Betalingskontoer i pakker med andre produkter eller tjenester

Medlemsstatene skal påse at når en betalingskonto tilbys som del av en pakke sammen med andre produkter eller tjenester som ikke er knyttet til en betalingskonto, skal betalingstjenesteyteren informere forbrukeren om hvorvidt det er mulig å kjøpe betalingskontoen separat, og i så fall legge fram særskilt informasjon om hvilke kostnader og gebyrer som er forbundet med hvert av de andre produktene eller tjenestene som inngår i pakken, og som kan kjøpes separat.

Se § 4-1 annet ledd som medfører begrensninger i bruken av pakker.

KAPITTEL III

KONTOBYTTE

Artikkel 9

Yting av byttetjeneste

Medlemsstatene skal påse at betalingstjenesteyterne tilbyr en byttetjeneste som beskrevet i artikkel 10, mellom betalingskontoer som innehas i samme valuta, til alle forbrukere som åpner eller innehar en betalingskonto hos en betalingstjenesteyter som er etablert på territoriet til den berørte medlemsstaten.

Se § 4-34.

Artikkel 10

Byttetjeneste

1. Medlemsstatene skal sikre at byttetjenesten iverksettes av den mottakende betalingstjenesteyteren på anmodning fra forbrukeren. Byttetjenesten skal i det minste være i samsvar med nr. 2–6.

Se § 4-36.

Medlemsstatene kan fastsette eller beholde andre tiltak enn tiltakene nevnt i nr. 2–6, forutsatt at

- a) det åpenbart er i forbrukerens interesse,
- b) det ikke pålegger forbrukeren ytterligere belastning, og
- c) bytteprosessen avsluttes i løpet av høyst samme tid totalt som angitt i nr. 2–6.

Se § 4-34 annet ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Den mottakende betalingstjenesteyteren skal utføre bytte-tjenesten når den har mottatt fullmakten fra forbrukeren. Dersom kontoen har to eller flere kontohavere, skal det innhentes full-makt fra hver av dem. Se § 3-1 annet ledd og § 4-35.

Fullmakten skal være utarbeidet på et offisielt språk i den med- lemsstaten der byttetjenesten blir iverksatt, eller på et annet språk partene måtte ha blitt enige om. Se § 3-1 annet ledd.

I fullmakten skal forbrukeren kunne gi særskilt samtykke til at den overførende betalingstjenesteyteren utfører hver av oppgavene nevnt i nr. 3, og gi særskilt samtykke til at den mottakende beta- lingstjenesteyteren utfører hver av oppgavene nevnt i nr. 5. Se § 4-35 annet ledd.

I fullmakten skal forbrukeren også konkret kunne angi hvilke innbetalinger, faste betalingsoppdrag og direktebelastningsfull- makter som skal flyttes. I fullmakten skal forbrukerne også kunne angi fra hvilken dato de faste betalingsoppdragene og direktebe- lastningene skal utføres fra betalingskontoen som er åpnet eller innehas hos den mottakende betalingstjenesteyteren. Datoen skal være minst seks virkedager etter den datoen da den mottakende betalingstjenesteyteren har mottatt dokumentene som den overfø- rende betalingstjenesteyteren har overført i henhold til nr. 4. Med- lemsstatene kan kreve at fullmakten fra forbrukeren skal foreligge skriftlig, og at forbrukeren skal gis en kopi av fullmakten. Se § 4-35 annet ledd.

3. Innen to virkedager etter å ha mottatt fullmakten nevnt i nr. 2, skal den mottakende betalingstjenesteyteren anmode den overfø- rende betalingstjenesteyteren om å utføre følgende oppgaver, der- som dette er angitt i fullmakten forbrukeren har gitt: Se § 4-36.

- a) oversende til den mottakende betalingstjenesteyteren og even- tuelt til forbrukeren dersom denne uttrykkelig har anmodet om det, en liste over alle aktive faste betalingsoppdrag og til- gjengelige opplysninger om direktebelastningsfullmakter som skal flyttes,
- b) oversende til den mottakende betalingstjenesteyteren og even- tuelt til forbrukeren dersom denne uttrykkelig har anmodet om det, tilgjengelige opplysninger om regelmessige innbeta- linger og direktebelastninger som er utført på anmodning fra kreditorer på forbrukerens betalingskonto i løpet av de siste 13 månedene,
- c) dersom den overførende betalingstjenesteyteren ikke har noe system for automatisk omdirigering av innbetalinger og direk- tebelastninger til forbrukerens betalingskonto hos den motta- kende betalingstjenesteyteren, ikke lenger godta direktebe- lastninger og innbetalinger fra og med datoen fastsatt i fullmak- ten,
- d) annullere faste betalingsoppdrag med virkning fra datoen fast- satt i fullmakten,
- e) overføre eventuell positiv saldo til den betalingskontoen som er åpnet eller innehas hos den mottakende betalingstjenesty- teren, på den datoen forbrukeren har fastsatt, og
- f) avslutte betalingskontoen hos den overførende betalingstje- nesteyteren på den datoen forbrukeren har fastsatt.

4. Ved mottak av en anmodning fra den mottakende betalingstje- nesteyteren skal den overførende betalingstjenesteyteren utføre følgende oppgaver, dersom dette er angitt i fullmakten forbruke- ren har gitt: Se § 4-37.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- a) innen fem virkedager sende den mottakende betalingstjenesteyteren opplysningene nevnt i nr. 3 bokstav a) og b),
  - b) dersom den overførende betalingstjenesteyteren ikke har noe system for automatisk omdirigering av innbetalinger til og direktebelastninger av den betalingskontoen forbrukeren har eller har åpnet hos den mottakende betalingstjenesteyteren, ikke lenger godta innbetalinger til og direktebelastninger av betalingskontoen fra og med datoen angitt i fullmakten. Medlemsstatene kan kreve at den overførende betalingstjenesteyteren underretter betaleren eller betalingsmottakeren om årsaken til at betalingstransaksjonen ikke godtas,
  - c) annullere faste betalingsoppdrag med virkning fra datoen fastsatt i fullmakten,
  - d) overføre eventuell positiv saldo fra betalingskontoen til den betalingskontoen som er åpnet eller innehas hos den mottakende betalingstjenesteyteren, på datoen fastsatt i fullmakten,
  - e) uten at det berører artikkel 45 nr. 1 og 6 i direktiv 2007/64/EF, avslutte betalingskontoen på datoen fastsatt i fullmakten dersom forbrukeren ikke har noen utestående betalingsforpliktelser på denne betalingskontoen, og forutsatt at tiltakene nevnt i bokstav a), b) og d) i dette nummer er gjennomført. Betalingstjenesteyteren skal umiddelbart underrette forbrukeren dersom utestående betalingsforpliktelser er til hinder for at forbrukerens betalingskonto kan avsluttes.
5. Innen fem virkedager etter at den mottakende betalingstjenesteyteren har mottatt opplysningene den overførende betalingstjenesteyteren er bedt om å overføre som nevnt i nr. 3, skal den mottakende betalingstjenesteyteren i samsvar med det som er angitt i fullmakten, og i den utstrekning den mottakende betalingstjenesteyteren er i stand til det på grunnlag av opplysningene mottatt fra den overførende betalingstjenestemottakeren eller forbrukeren, utføre følgende oppgaver:
- a) opprette de faste betalingsoppdragene som forbrukeren har anmodet om, og utføre dem med virkning fra datoen fastsatt i fullmakten,
  - b) gjøre nødvendige forberedelser for å godta direktebelastninger og godta dem med virkning fra datoen fastsatt i fullmakten,
  - c) der det er relevant, informere forbrukerne om deres rettigheter i henhold til artikkel 5 nr. 3 bokstav d) i forordning (EU) nr. 260/2012,
  - d) underrette betalerne angitt i fullmakten som regelmessig foretar innbetalinger på en forbrukers betalingskonto, om opplysningene om forbrukerens betalingskonto hos den mottakende betalingstjenesteyteren, og sende betalerne en kopi av forbrukerens fullmakt. Dersom den mottakende betalingstjenesteyteren ikke har alle opplysningene som trengs for å underrette betalerne, skal den anmode forbrukeren eller den overførende betalingstjenesteyteren om å framskaffe opplysningene som mangler,
- Se § 4-38.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- e) underrette betalingsmottakerne angitt i fullmakten som foretar direktebelastning fra forbrukerens betalingskonto for å innkreve midler, om opplysningene om forbrukerens betalingskonto hos den mottakende betalingstjenesteyteren og om fra hvilken dato direktebelastninger skal skje fra denne betalingskontoen, og sende betalingsmottakerne en kopi av forbrukerens fullmakt. Dersom den mottakende betalingstjenesteyteren ikke har alle opplysningene som trengs for å underrette betalingsmottakerne, skal den anmode forbrukeren eller den overførende betalingstjenesteyteren om å framskaffe opplysningene som mangler.

Dersom forbrukeren velger å framlegge opplysningene nevnt i første ledd bokstav d) og e) personlig til betalerne eller betalingsmottakerne i stedet for å gi særskilt samtykke i samsvar med nr. 2 til den mottakende betalingstjenesteyteren til å gjøre dette, skal den mottakende betalingstjenesteyteren innen fristen nevnt i første ledd, gi forbrukeren et standardbrev med opplysninger om betalingskontoen og startdatoen angitt i fullmakten. Se § 4-38 fjerde ledd.

6. Uten at det berører artikkel 55 nr. 2 i direktiv 2007/64/EF, skal den overførende betalingstjenesteyteren ikke blokkere betalingsinstrumenter før datoen angitt i forbrukerens fullmakt, slik at ytingen av betalingstjenester til forbrukeren ikke avbrytes i forbindelse med ytingen av byttetjenesten. Se § 4-37 femte ledd.

Artikkel 11

Tiltak for å gjøre det lettere for forbrukere å åpne konto i et annet land

1. Medlemsstatene skal sikre at i tilfeller der en forbruker meddeler sin betalingstjenesteyter et ønske om å åpne en betalingskonto hos en betalingstjenesteyter som er etablert i en annen medlemsstat, skal den betalingstjenesteyteren som forbrukeren har en betalingskonto hos, etter mottak av en slik anmodning, bistå forbrukeren på følgende måte: Se § 4-39.
- a) vederlagsfritt gi forbrukeren en liste over alle aktive faste betalingsoppdrag og direktebelastningsfullmakter som er utført på anmodning fra debitorer, der slike finnes, samt tilgjengelige opplysninger om regelmessige innbetalinger og direktebelastninger som er utført på anmodning fra kreditorer på forbrukerens betalingskonto i løpet av de siste 13 månedene. Denne listen skal ikke innebære noen forpliktelse for den nye betalingstjenesteyteren til å etablere tjenester den ikke tilbyr,
  - b) overføre eventuell positiv saldo på forbrukerens betalingskonto til betalingskontoen forbrukeren har åpnet eller har hos den nye betalingstjenesteyteren, forutsatt at anmodningen inneholder fullstendige opplysninger for å identifisere den nye betalingstjenesteyteren og forbrukerens betalingskonto,
  - c) avslutte forbrukerens betalingskonto.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Uten at det berører artikkel 45 nr. 1 og 6 i direktiv 2007/64/EF og dersom forbrukeren ikke har utestående betalingsforpliktelser på betalingskontoen, skal betalingstjenesteyteren som forbrukeren har denne betalingskontoen hos, ha gjennomført skrittene beskrevet i bokstav a), b) og c) i nr. 1 innen datoen fastsatt av forbrukeren, som skal være minst seks virkedager etter at betalingstjenesteyteren har mottatt anmodningen fra forbrukeren, med mindre annet er avtalt mellom partene. Betalingstjenesteyteren skal umiddelbart underrette forbrukeren dersom utestående betalingsforpliktelser er til hinder for at forbrukerens betalingskonto kan avsluttes. Se § 4-39 annet ledd.

Artikkel 12

Gebyrer for byttetjenesten

1. Medlemsstatene skal sikre at forbrukerne vederlagsfritt har tilgang til sine personopplysninger med hensyn til aktive faste betalingsoppdrag og direktebelastninger hos både den overførende og den mottakende betalingstjenesteyteren. Se § 4-41.
2. Medlemsstatene skal sikre at den overførende betalingstjenesteyteren framlegger opplysningene som den mottakende betalings-tjenesteyteren anmoder om i henhold til artikkel 10 nr. 4 bokstav a), uten å kreve gebyr verken fra forbrukeren eller den mottakende betalingstjenesteyteren. Se § 4-41 tredje punktum.
3. Medlemsstatene skal sikre at eventuelle gebyrer som den overførende betalingstjenesteyteren krever av forbrukeren for å avslutte betalingskontoen hos den, er fastsatt i samsvar med artikkel 45 nr. 2, 4 og 6 i direktiv 2007/64/EF. Se § 4-44.
4. Medlemsstatene skal sikre at eventuelle gebyrer som den overførende eller den mottakende betalingstjenesteyteren krever av forbrukeren for tjenester ytt i henhold til artikkel 10, med unntak av tjenestene nevnt i nr. 1, 2 og 3, er rimelige og i tråd med betalings-tjenesteyterens faktiske kostnader. Se § 4-41 første punktum.

Artikkel 13

Finansielt tap for forbrukerne

1. Medlemsstatene skal sikre at eventuelle finansielle tap, herunder gebyrer og renter, som forbrukerne påføres, og som direkte skyldes at en betalingstjenesteyter som er involvert i bytteprosessen, ikke har oppfylt sine forpliktelser i henhold til artikkel 10, omgående blir dekket av denne betalingstjenesteyteren. Se § 3-49.
2. Ansvarer i henhold til nr. 1 får ikke anvendelse under unormale og uforutsette omstendigheter som betalingstjenesteyteren som påberoper seg dem, ikke har innflytelse på, og hvis følger ikke kunne ha blitt unngått til tross for alle anstrengelser for unngå dem, eller dersom en betalingstjenesteyter er bundet av andre rettslige plikter i henhold til unionsregelverket eller nasjonal lovgivning. Se § 3-50.
3. Medlemsstatene skal sikre at erstatningsansvar i henhold til nr. 1 og 2 fastsettes i samsvar med gjeldende lovfestede krav som gjelder på nasjonalt plan. Se § 3-49.

Artikkel 14

Opplysninger om byttetjenesten

1. Medlemsstatene skal sikre at betalingstjenesteyterne gir forbrukerne tilgang til følgende opplysninger om byttetjenesten: Se § 4-40 og § 3-3.
  - a) den overførende og den mottakende betalingstjenesteyterens respektive oppgaver på hvert trinn i bytteprosessen, som angitt i artikkel 10,
  - b) tidsrammen for gjennomføring av hvert trinn,
  - c) gebyrene som eventuelt kreves for bytteprosessen,
  - d) eventuelle opplysninger som forbrukeren vil bli bedt om å gi, og
  - e) prosedyrene for alternativ tvisteløsning nevnt i artikkel 24.Medlemsstatene kan kreve at betalingstjenesteyterne også gjør andre opplysninger tilgjengelig, herunder eventuelt opplysninger som er nødvendige for identifisere hvilken innskuddsgarantiordning i Unionen betalingstjenesteyteren er medlem av.
2. Opplysningene nevnt i nr. 1, skal være tilgjengelig vederlagsfritt på papir eller et annet varig medium i alle de av betalingstjenesteyterens lokaler som er tilgjengelige for forbrukerne, og skal til enhver tid være tilgjengelig i elektronisk form på dens nettsted og framlegges for forbrukerne på anmodning. Se § 4-40 og § 3-3.

KAPITTEL IV

TILGANG TIL BETALINGSKONTOER

Artikkel 15

Likebehandling

Medlemsstatene skal sikre at kredittinstitusjonene ikke forskjellsbehandler forbrukere som har lovlig opphold i Unionen, på grunnlag av statsborgerskap eller bosted eller av noen av de andre grunnene nevnt i artikkel 21 i pakten, når forbrukerne søker om eller bruker en betalingskonto i Unionen. Vilkårene som gjelder for innehav av en betalingskonto med grunnleggende funksjoner, skal ikke på noen måte innebære forskjellsbehandling. Se § 4-1 tredje ledd.

Artikkel 16

Retten til tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner

1. Medlemsstatene skal sikre at alle kredittinstitusjoner eller et tilstrekkelig antall kredittinstitusjoner tilbyr forbrukerne betalingskontoer med grunnleggende funksjoner for å garantere at alle forbrukere på deres territorium har tilgang til slike kontoer, og for å hindre konkurransevridning. Medlemsstatene skal sikre at betalingskontoer med grunnleggende funksjoner ikke bare tilbys av kredittinstitusjoner som utelukkende tilbyr betalingskontoer med nettbaserte tjenester. § 4-1

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Medlemsstatene skal sikre at forbrukere med lovlig opphold i Unionen, herunder forbrukere uten fast adresse, asylsøkere og forbrukere som ikke har oppholdstillatelse, men som av juridiske eller faktiske årsaker ikke kan utvises, har rett til å åpne og bruke en betalingskonto med grunnleggende funksjoner hos kredittinstitusjoner etablert på deres territorium. Denne retten skal gjelde uten hensyn til forbrukerens bosted.
- Samtidig som de overholder de grunnleggende frihetene traktatene garanterer, kan medlemsstatene kreve at forbrukere som ønsker å åpne en betalingskonto med grunnleggende funksjoner på deres territorium, viser at de har en reell interesse av det.
- Medlemsstatene skal sikre at det ikke er for vanskelig eller omstendelig for forbrukeren å utøve denne retten.
3. Medlemsstatene skal sikre at kredittinstitusjoner som tilbyr betalingskontoer med grunnleggende funksjoner, i hvert tilfelle åpner betalingskontoen med grunnleggende funksjoner eller avslår en forbrukers søknad om en betalingskonto med grunnleggende funksjoner uten unødig opphold og senest 10 virkedager etter at den fullstendige søknaden er mottatt.
4. Medlemsstatene skal sikre at kredittinstitusjonene avslår en søknad om en betalingskonto med grunnleggende funksjoner i tilfeller der åpning av en slik konto ville innebære brudd på bestemmelsene om bekjempelse av hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme fastsatt i direktiv 2005/60/EF.
5. Medlemsstatene kan tillate at kredittinstitusjoner som tilbyr betalingskontoer med grunnleggende funksjoner, avslår en søknad om en slik konto dersom forbrukeren allerede har en betalingskonto hos en kredittinstitusjon etablert på deres territorium som gir vedkommende mulighet til å benytte tjenestene oppført i artikkel 17 nr. 1, med mindre forbrukeren erklærer at han eller hun har blitt varslet om at betalingskontoen vil bli avsluttet.
- I slike tilfeller kan kredittinstitusjonen før den åpner en betalingskonto med grunnleggende funksjoner, kontrollere om forbrukeren har eller ikke har en betalingskonto hos en kredittinstitusjon etablert i samme medlemsstat som gir forbrukeren mulighet til å benytte tjenestene oppført i artikkel 17 nr. 1. For dette formål kan kredittinstitusjonene basere seg på en forsikring på ære og samvitthet undertegnet av forbrukeren.
6. Medlemsstatene kan fastsette ytterligere begrensede, konkrete tilfeller der kredittinstitusjonene kan pålegges å eller velge å avslå en søknad om en betalingskonto med grunnleggende funksjoner. Slike tilfeller skal bygge på bestemmelser i nasjonal lovgivning som får anvendelse på deres territorium, og skal enten ta sikte på å legge til rette for at forbrukerne skal ha vederlagsfri tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner i henhold til ordningen i artikkel 25, eller unngå at forbrukerne misbruker sin rett til tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner.
- Se § 3-1 tredje ledd sjette punktum og § 4-1 tredje ledd motsetningsvis.
- Se § 4-1 femte ledd.
- Se § 4-1 tredje ledd.
- Se § 4-1 tredje ledd.
- Dette alternativet er ikke benyttet.
- Se § 4-1 fjerde ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

7. I tilfellene nevnt i nr. 4, 5 og 6 skal medlemsstatene, etter at de har truffet sin beslutning, sikre at kredittinstitusjonen umiddelbart og vederlagsfritt underretter forbrukeren skriftlig om avslaget og den konkrete begrunnelsen for avslaget, med mindre slike opplysninger ville være i strid med nasjonal sikkerhet, offentlig orden eller direktiv 2005/60/EF. I tilfelle avslag skal kredittinstitusjonen underrette forbrukeren om framgangsmåten for å påklage avslaget og om forbrukerens rett til å kontakte den berørte vedkommende myndighet og det utpekte alternative tvisteløsningsorganet; relevante kontaktopplysninger til disse skal også gis.
8. Medlemsstatene skal sikre at kredittinstitusjonen i tilfellene nevnt i nr. 4, vedtar hensiktsmessige tiltak i henhold til kapittel III i direktiv 2005/60/EF.
9. Medlemsstatene skal sørge for at tilgangen til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner ikke gjøres betinget av kjøp av tilleggstjenester eller aksjer i kredittinstitusjonen, med mindre sistnevnte er et vilkår for alle kredittinstitusjonens kunder.
10. Medlemsstatene skal anses å oppfylle forpliktelsene fastsatt i kapittel IV dersom det foreligger en bindende ramme som klart og presist sikrer at det får full anvendelse, slik at de berørte personene kan få full informasjon om sine rettigheter og kan påberope seg dem for nasjonale domstoler.

Se § 3-53 tredje ledd.

Se § 4-1 annet ledd.

Artikkel 17

Særtrekk ved betalingskontoer med grunnleggende funksjoner

1. Medlemsstatene skal sikre at en betalingskonto med grunnleggende funksjoner omfatter følgende tjenester:
- tjenester som gjør det mulig å utføre alle operasjonene som kreves for å åpne, bruke og avslutte en betalingskonto,
  - tjenester som gjør det mulig å sette midler inn på en betalingskonto,
  - tjenester som gjør det mulig å ta ut kontanter i Unionen fra en betalingskonto, i skranken eller i kontantautomater, i eller utenfor kredittinstitusjonens åpningstider,
  - utførelse av følgende betalingstransaksjoner i Unionen:
    - direktebelastninger,
    - betalingstransaksjoner ved hjelp av et betalingskort, herunder nettbaserte betalinger,
    - betalingsoverføringer, herunder faste oppdrag, som iverksettes ved terminaler der slike er tilgjengelige, i skranken og via kredittinstitusjonens nettbaserte tjenester.

Kredittinstitusjonene skal tilby tjenestene oppført i første ledd bokstav a)–d) i den utstrekning de allerede tilbyr disse tjenestene til forbrukere som har andre betalingskontoer enn betalingskontoer med grunnleggende funksjoner.
2. Medlemsstatene kan fastsette krav om at kredittinstitusjoner etablert på deres territorium sammen med en betalingskonto med grunnleggende funksjoner skal tilby de tilleggstjenester som etter vanlig praksis på nasjonalt plan anses som nødvendige for forbrukerne.
3. Medlemsstatene skal sikre at kredittinstitusjoner etablert på deres territorium tilbyr betalingskontoer med grunnleggende funksjoner i det minste i den berørte medlemsstatens nasjonale valuta.

Lovforslaget § 4-1 omfatter alle tjenester nevnt i § 1-5 første ledd.

Vilkåret «vanlige vilkår» i § 4-1 første ledd skal anses å omfatte de vanligste funksjonene knyttet til betalingskonto.

Anses å være gjennomført gjennom kravet i § 4-1 første ledd «vanlige vilkår».

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

4. Medlemsstatene skal sikre at forbrukere med en betalingskonto med grunnleggende funksjoner kan utføre et ubegrenset antall operasjoner i forbindelse med tjenestene nevnt i nr. 1. Anses å være gjennomført gjennom kravet i § 4-1 første ledd «vanlige vilkår».
5. Når det gjelder tjenestene nevnt i nr. 1 bokstav a), b), c) og d) ii), med unntak av betalingstransaksjoner med kredittkort, skal medlemsstatene sikre at kredittinstitusjonene ikke krever gebyr ut over eventuelle rimelig gebyrer som nevnt i artikkel 18, uten hensyn til hvor mange operasjoner som utføres på betalingskontoen. Anses å være gjennomført gjennom kravet i § 4-1 første ledd «vanlige vilkår».
6. Når det gjelder tjenestene nevnt i nr. bokstav d) i), nr. 1 bokstav d) ii) og da bare i forbindelse med betalingstransaksjoner med kredittkort, og nr. 1 bokstav d) iii), kan medlemsstatene fastsette et minsteantall operasjoner som kredittinstitusjonene bare kan kreve eventuelle rimelige gebyrer for som nevnt i artikkel 18. Medlemsstatene skal sikre at minsteantallet operasjoner er tilstrekkelig til å dekke forbrukerens personlige bruk på bakgrunn av rådende forbrukeratferd og vanlig handelspraksis. Gebyrene som kreves for operasjoner ut over minsteantallet operasjoner, skal aldri være høyere enn gebyrene som kreves i henhold til kredittinstitusjonens vanlige prispolitikk.
7. Medlemsstatene skal sikre at forbrukerne kan styre og iverksette betalingstransaksjoner fra sin betalingskonto med grunnleggende funksjoner i kredittinstitusjonens lokaler og/eller via nettbaserte tjenester, der slike foreligger. Anses å være gjennomført gjennom kravet i § 4-1 første ledd «vanlige vilkår».
8. Uten at det berører kravene fastsatt i direktiv 2008/48/EF, kan medlemsstatene tillate at kredittinstitusjonene på forbrukerens anmodning tilbyr brukskontokreditt i tilknytning til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner. Medlemsstatene kan fastsette høyeste beløp og lengste varighet for slik brukskontokreditt. Tilgang til eller bruk av en betalingskonto med grunnleggende funksjoner skal ikke være begrenset eller betinget av kjøp av slike kreditt-tjenester. Se § 4-1 annet ledd.

Artikkel 18

Gebyrer

1. Medlemsstatene skal sikre at kredittinstitusjonene tilbyr tjenestene nevnt i artikkel 17 vederlagsfritt eller mot et rimelig gebyr. Anses å være gjennomført gjennom kravet i § 4-1 første ledd «vanlige vilkår».
2. Medlemsstatene skal sikre at gebyrene som forbrukeren belastes ved manglende overholdelse av sine forpliktelser i henhold til rammeavtalen, er rimelige. Anses å være gjennomført gjennom kravet i § 4-1 første ledd «vanlige vilkår».
3. Medlemsstatene skal sikre at det minst er tatt hensyn til følgende kriterier når de rimelige gebyrene nevnt i nr. 1 og 2, fastsettes:
  - a) nasjonale inntektsnivåer,
  - b) gjennomsnittlige gebyrer som kredittinstitusjonene i den berørte medlemsstat tar for tjenestene som tilbys i forbindelse med betalingskontoer,
4. Uten at det berører retten nevnt i artikkel 16 nr. 2 og forpliktelsen i nr. 1 i denne artikkel, kan medlemsstatene pålegge kredittinstitusjonene å innføre ulike prisordninger som avhenger av graden av forbrukerens tilgang til banktjenester, noe som særlig gjør det mulig å tilby gunstigere vilkår til sårbare forbrukere uten bankkonto. I slike tilfeller skal medlemsstatene sikre at forbrukerne får veiledning og tilstrekkelige opplysninger om tilgjengelige alternativer.

Artikkel 19

Rammeavtaler og oppsigelse

1. Rammeavtaler som gir tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner, skal være omfattet av direktiv 2007/64/EF, med mindre annet er angitt i nr. 2 og 4 i denne artikkel.
  2. For at kredittinstitusjonen ensidig skal kunne si opp en rammeavtale, må minst ett av følgende vilkår være oppfylt:
    - a) Forbrukeren har forsettlig brukt betalingskontoen for ulovlige formål.
    - b) Det har ikke forekommet noen transaksjoner på betalingskontoen i over 24 etterfølgende måneder.
    - c) Forbrukeren har gitt uriktige opplysninger for å få åpne betalingskontoen med grunnleggende funksjoner i en situasjon der riktige opplysninger ville ha medført at forbrukeren hadde fått avslag.
    - d) Forbrukeren har ikke lenger lovlig opphold i Unionen.
    - e) Forbrukeren har senere åpnet en annen betalingskonto som gir vedkommende mulighet til å benytte tjenestene oppført i artikkel 17 nr. 1 i samme medlemsstat der han eller hun allerede har en betalingskonto med grunnleggende funksjoner.
  3. Medlemsstatene kan fastsette ytterligere begrensede, konkrete tilfeller der en rammeavtale for en betalingskonto med grunnleggende funksjoner kan sies ensidig opp av kredittinstitusjonen. Slike tilfeller skal bygge på bestemmelser i nasjonal lovgivning som får anvendelse på deres territorium, og skal ta sikte på å unngå at forbrukerne misbruker sin rett til tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner.
  4. Medlemsstatene skal sikre at dersom en kredittinstitusjon sier opp avtalen for en betalingskonto med grunnleggende funksjoner av en av årsakene nevnt i nr. 2 bokstav b), d) og e) og nr. 3, skal forbrukeren skriftlig og vederlagsfritt underrettes om årsakene og begrunnelsen for oppsigelsen minst to måneder før oppsigelsen trer i kraft, med mindre slike opplysninger ville være i strid med nasjonal sikkerhet eller offentlig orden. Dersom kredittinstitusjonen sier opp avtalen i samsvar med nr. 2 bokstav a) eller c), gjelder oppsigelsen med umiddelbar virkning.
  5. I oppsigelsesvarselet skal forbrukeren underrettes om framgangsmåten for eventuelt å påklage oppsigelsen og om sin rett til å kontakte vedkommende myndighet og det utpekte alternative tvisteløsningsorganet; varselet skal også inneholde deres kontaktoplysninger.—
- Se § 4-43 første ledd.
- Se § 4-43 annet ledd.
- Se § 3-51 fjerde og femte ledd.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 20

Generelle opplysninger om betalingskontoer med grunnleggende funksjoner

1. Medlemsstatene skal sikre at det treffes hensiktsmessige tiltak for å opplyse offentligheten om at det finnes betalingskontoer med grunnleggende funksjoner, de generelle prisvilkårene for disse, framgangsmåtene som må følges for å utøve retten til tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner, og vilkårene for å få tilgang til prosedyrer for alternativ tvisteløsning. Medlemsstatene skal sikre at kommunikasjonstiltakene er tilstrekkelige og målrettet, og særlig at de når ut til sårbare og mobile forbrukere uten bankkonto. Se § 3-3.
2. Medlemsstatene skal sikre at kredittinstitusjonene vederlagsfritt gir forbrukerne tilgang til lett tilgjengelig informasjon om særtrekkene ved den betalingskontoen med grunnleggende funksjoner som tilbys, og gebyrene og bruksvilkårene for dem, og yter hensiktsmessig hjelp i den forbindelse. Medlemsstatene skal også sikre at opplysningene gjør det klart at kjøp av tilleggstjenester ikke er obligatorisk for å få tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner. Se § 3-3.

KAPITTEL V

VEDKOMMENDE MYNDIGHETER OG ALTERNATIV TVISTELØSNING

Artikkel 21

Vedkommende myndigheter

1. Medlemsstatene skal utpeke de nasjonale vedkommende myndighetene som skal sikre at dette direktiv anvendes og håndheves, og skal sikre at de får etterforsknings- og håndhevingsmyndighet og tilstrekkelige midler til å kunne utføre sine oppgaver på en effektiv og formålstjenlig måte.
Vedkommende myndigheter skal være enten offentlige myndigheter eller organer som er anerkjent i nasjonal rett eller av offentlige myndigheter som i henhold til nasjonal rett uttrykkelig har fullmakt til dette. De skal ikke være betalingstjenesteytere, med unntak av nasjonale sentralbanker.
2. Medlemsstatene skal sikre at vedkommende myndigheter, alle personer som arbeider eller har arbeidet for vedkommende myndigheter, samt revisorer eller sakkyndige som opptrer på vegne av vedkommende myndigheter, er underlagt taushetsplikt. Ingen fortrolige opplysninger de får i embets medfør, kan gis videre til noen annen person eller myndighet, unntatt i en summarisk eller sammenfattet form, med forbehold for saker som omfattes av strafferetten eller av dette direktiv. Dette skal imidlertid ikke hindre vedkommende myndigheter i å utveksle eller overføre fortrolige opplysninger i samsvar med nasjonal rett og unionsretten.
3. Medlemsstatene skal sikre at myndighetene som er utpekt som ansvarlige for å sikre anvendelsen og håndhevingen av dette direktiv, er en eller begge av følgende:
  - a) vedkommende myndigheter som definert i artikkel 4 nr. 2 i forordning (EU) nr. 1093/2010,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- b) andre myndigheter enn vedkommende myndigheter nevnt i bokstav a), forutsatt at nasjonale lover og forskrifter krever at disse myndighetene samarbeider med vedkommende myndigheter nevnt i bokstav a) når det er nødvendig for at de skal kunne utføre sine oppgaver i henhold til dette direktiv, herunder med sikte på å samarbeide med EBA i henhold til kravene i dette direktiv.
4. Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen og EBA om vedkommende myndigheter og om eventuelle endringer i den forbindelse. Den første underretningen skal foretas så snart som mulig og senest 18. september 2016.
5. Vedkommende myndigheter skal utøve sine fullmakter i samsvar med nasjonal rett, enten
  - a) direkte i henhold til egen myndighet, eller under tilsyn av rettsmyndighetene, eller
  - b) ved å henvise saken til en domstol som har kompetanse til å treffe den nødvendige avgjørelse, eventuelt også ved overprøving dersom begjæringen om å treffe nødvendig avgjørelse ikke tas til følge.
6. Dersom det på en medlemsstats territorium er mer enn én vedkommende myndighet, skal medlemsstaten påse at vedkommende myndigheters respektive oppgaver er klart definert, og at disse myndighetene samarbeider tett slik at de kan utføre sine respektive oppgaver på en effektiv måte.
7. Kommisjonen skal minst en gang i året offentliggjøre i Den europeiske unions tidende en liste over vedkommende myndigheter, og fortløpende ajourføre listen på sin hjemmeside.

Artikkel 22

Samarbeidsplikt

1. Vedkommende myndigheter i forskjellige medlemsstater skal samarbeide når det er nødvendig for at de skal kunne utføre sine oppgaver i henhold til dette direktiv, og i denne forbindelse utøve den myndighet de har i henhold til dette direktiv eller nasjonal rett.

Vedkommende myndigheter skal bistå vedkommende myndigheter i andre medlemsstater. De skal særlig utveksle opplysninger og samarbeide om undersøkelser eller tilsyn.

For å lette og framskynde samarbeidet, og særlig utvekslingen av opplysninger, skal hver medlemsstat utpeke en enkelt vedkommende myndighet som kontaktpunkt for dette direktivs formål. Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen og de øvrige medlemsstatene om navnet på myndighetene som er utpekt til å motta anmodninger om utveksling av opplysninger eller samarbeid i henhold til dette nummer.
2. Medlemsstatene skal treffe de nødvendige administrative og organisatoriske tiltak for å lette bistanden omhandlet i nr. 1.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

3. Vedkommende myndigheter i de medlemsstatene som er utpekt som kontaktpunkter for dette direktivs formål i samsvar med nr. 1, skal uten unødig opphold gi hverandre de opplysningene som er nødvendige for utførelsen av de oppgavene som påligger vedkommende myndigheter i samsvar med tiltakene vedtatt i henhold til dette direktiv.

Vedkommende myndigheter som utveksler opplysninger med andre vedkommende myndigheter i henhold til dette direktiv, kan, når de oversender opplysningene, angi at de ikke skal gis videre uten deres uttrykkelige samtykke, og opplysningene skal i så fall utveksles bare for de formål disse myndighetene har gitt samtykke til.

Vedkommende myndighet som er utpekt som kontaktpunkt, kan gi opplysninger som er mottatt, videre til andre vedkommende myndigheter; det skal ikke overføre opplysningene til andre organer eller fysiske eller juridiske personer uten uttrykkelig samtykke fra vedkommende myndigheter som har gitt opplysningene, og bare for det formål disse myndighetene har gitt sitt samtykke til, unntatt i behørig begrunnede tilfeller, og i så fall skal den umiddelbart underrette det kontaktpunktet som har gitt opplysningene.

4. En vedkommende myndighet kan avslå en anmodning om samarbeid om å foreta en undersøkelse, utøve
- a) undersøkelsen, kontrollen på stedet, tilsynet eller utvekslingen av opplysninger kan være til skade for den berørte medlemsstats suverenitet, sikkerhet eller offentlige orden,
  - b) det hos myndighetene i den anmodede medlemsstat allerede er innledet rettergang for de samme forholdene og mot de samme personene, eller
  - c) disse personene allerede har fått en endelig dom for de samme forholdene i den anmodede medlemsstat.

Ved slikt avslag skal vedkommende myndighet underrette vedkommende anmodende myndighet om dette og gi så detaljerte opplysninger som mulig.

Artikkel 23

Løsning av tvister mellom vedkommende myndigheter i forskjellige medlemsstater

Vedkommende myndigheter kan henvise saken til EBA dersom en anmodning om samarbeid, særlig om utveksling av opplysninger, er blitt avslått eller ikke er blitt imøtekommet innen rimelig tid, og kan anmode EBA om bistand i samsvar med artikkel 19 i forordning (EU) nr. 1093/2010. I slike tilfeller kan EBA handle i samsvar med den myndighet den er gitt i henhold til nevnte artikkel, og en bindende beslutning som treffes av EBA i samsvar med nevnte artikkel, skal være bindende for de berørte vedkommende myndigheter, uansett om disse vedkommende myndighetene er medlemmer av EBA eller ikke.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 24

Alternativ tvisteløsning

Medlemsstatene skal sikre at forbrukerne har tilgang til effektive og formålstjenlige prosedyrer for alternativ tvisteløsning for å løse tvister som måtte oppstå i forbindelse med rettighetene og forpliktelsene fastsatt i dette direktiv. Slike prosedyrer for alternativ tvisteløsning og organene som tilbyr dem, skal oppfylle kvalitetskravene fastsatt i direktiv 2013/11/EU. Se § 3-54.

Artikkel 25

Ordning ved avslag på søknad om betalingskonto som det kreves gebyr for

Uten at det berører artikkel 16, kan medlemsstatene innføre en særlig ordning for å sikre at forbrukere som ikke har en betalingskonto på deres territorium, og som har fått avslag på tilgang til en betalingskonto som kredittinstitusjonene krever gebyr for, faktisk får vederlagsfri tilgang til en betalingskonto med grunnleggende funksjoner.

KAPITTEL VI

SANKSJONER –

Artikkel 26

Sanksjoner

1. Medlemsstatene skal fastsette regler for sanksjoner som skal få anvendelse ved overtredelse av nasjonal lovgivning som innarbeider dette direktiv, og skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at de gjennomføres. Sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i rimelig forhold til overtredelsen og virke avskrekkende. Se §§ 3-46, 3-55, 7-1 og 7-2.
2. Medlemsstatene skal fastsette at vedkommende myndighet kan offentliggjøre enhver administrativ sanksjon som iverksettes ved overtredelse av de tiltak som er vedtatt for å innarbeide dette direktiv, med mindre slik offentliggjøring kan skape alvorlig uro på finansmarkedene eller påføre berørte parter uforholdsmessig stor skade. Kan reguleres i forskrift med hjemmel i § 3-55 fjerde ledd.

KAPITTEL VII

SLUTTBESTEMMELSER

Artikkel 27

Vurdering

1. Medlemsstatene skal gi Kommisjonen opplysninger om følgende, første gang innen 18. september 2018 og deretter hvert annet år:
  - a) betalingstjenesteyternes overholdelse av artikkel 4, 5 og 6,
  - b) medlemsstatenes oppfyllelse av kravene for å sikre at det finnes sammenligningsnettsteder i henhold til artikkel 7,
  - c) antall bytter av betalingskonto som er gjennomført, og andelen søknader om bytte som har blitt avslått,

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- d) antall kredittinstitusjoner som tilbyr betalingskontoer med grunnleggende funksjoner, antall slike kontoer som har blitt åpnet, og andelen søknader om betalingskontoer med grunnleggende funksjoner som har blitt avslått.
2. Kommisjonen skal utarbeide en rapport på grunnlag av opplysningene fra medlemsstatene, første gang innen 18. september 2018 og deretter hvert annet år.

Artikkel 28

Gjennomgåelse

1. Innen 18. september 2019 skal Kommisjonen legge fram for Europaparlamentet og Rådet en rapport om anvendelsen av dette direktiv, eventuelt sammen med et forslag til regelverk.
Rapporten skal inneholde:
  - a) en liste over traktatbruddsbehandling som Kommisjonen har innledet vedrørende dette direktiv,
  - b) en vurdering av gjennomsnittlige gebyrnivåer i medlemsstatene for betalingskontoer som omfattes av dette direktiv,
  - c) en vurdering av mulighetene for å fastsette en ramme for å sikre automatisk omdirigering av betalinger fra en betalingskonto til en annen i samme medlemsstat kombinert med automatiske meldinger til betalingsmottakere eller betalere når deres overføringer omdirigeres,
  - d) en vurdering av mulighetene for å utvide byttetjenesten i henhold til artikkel 10 til også å omfatte tilfeller der den mottakende og den overførende betalingstjenesteyteren er etablert i forskjellige medlemsstater, og av mulighetene for å kunne åpne kontoer over landegrensene i henhold til artikkel 11,
  - e) en vurdering av antall kontohavere som har byttet betalingskonto siden dette direktiv ble innarbeidet, på grunnlag av opplysningene fra medlemsstatene i henhold til artikkel 27,
  - f) en vurdering av nytte og kostnader ved å gjennomføre full portabilitet for betalingskontonumre i hele Unionen,
  - g) en vurdering av antall kredittinstitusjoner som tilbyr betalingskontoer med grunnleggende funksjoner,
  - h) en vurdering av antallet forbrukere som har åpnet betalingskontoer med grunnleggende funksjoner siden dette direktiv ble innarbeidet, samt dersom anonymiserte opplysninger er tilgjengelig, en analyse av hva som kjennetegner disse forbrukerne,
  - i) en vurdering av gjennomsnittlig årsgebyr på medlemsstatsplan for betalingskontoer med grunnleggende funksjoner,
  - j) en vurdering av eksisterende tiltaks effektivitet og behovet for ytterligere tiltak for å øke den økonomiske integrasjonen og gi hjelp til sårbare medlemmer av samfunnet som er overforgjeldet,
  - k) eksempler på beste praksis i medlemsstatene for å redusere antallet forbrukere som ikke har tilgang til betalingstjenester.
2. I rapporten skal det vurderes, også på bakgrunn av opplysningene mottatt fra medlemsstatene i henhold til artikkel 27, om listen over tjenester som inngår i en betalingskonto med grunnleggende funksjoner, bør endres og ajourføres i lys av utviklingen innen betalingsmidler og den teknologiske utviklingen.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

3. I rapporten skal det også vurderes om det er behov for ytterligere tiltak i tillegg til tiltakene som er vedtatt i henhold til artikkel 7 og 8 når det gjelder sammenligningsnettsteder og pakketilbud, og særlig om det er behov for akkreditering av sammenligningsnettsteder.

Artikkel 29

Innarbeiding i nasjonal rett

1. Medlemsstatene skal innen 18. september 2016 vedta og kunngjøre de lovene og forskriftene som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv. De skal umiddelbart oversende Kommisjonen teksten til disse tiltakene.
2. De skal anvende tiltakene nevnt i nr. 1 fra 18. september 2016.
Som unntak fra første ledd gjelder følgende:
  - a) Artikkel 3 får anvendelse fra 17. september 2014.
  - b) Medlemsstatene skal anvende de tiltak som er nødvendige for å etterkomme artikkel 4 nr. 1–5, artikkel 5 nr. 1, 2 og 3, artikkel 6 nr. 1 og 2 og artikkel 7 senest ni måneder etter ikrafttredelsen av den delegerte rettsakten nevnt i artikkel 3 nr. 4.
  - c) Medlemsstater som på nasjonalt plan allerede har et tilsvarende dokument som dokumentet med gebyroopplysninger, kan velge å integrere det felles formatet og dets felles symbol senest 18 måneder etter ikrafttredelsen av den delegerte rettsakten nevnt i artikkel 3 nr. 4.
  - d) Medlemsstater som på nasjonalt plan allerede har et tilsvarende dokument som gebyrooppgaven, kan velge å integrere det felles formatet og dets felles symbol senest 18 måneder etter ikrafttredelsen av den delegerte rettsakten nevnt i artikkel 3 nr. 4.
3. Når bestemmelsene nevnt i nr. 1 vedtas av medlemsstatene, skal de inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.
4. Medlemsstatene skal oversende Kommisjonen teksten til de viktigste internrettslige tiltakene som de vedtar på det området dette direktiv omhandler.

Artikkel 30

Ikrafttredelse

Dette direktiv trer i kraft den 20. dagen etter at det er kunngjort i Den europeiske unions tidende.—

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 31

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene i samsvar med traktatene.

Utferdiget i Brussel 23. juli 2014.

For Europaparlamentet

M. SCHULZ

President Formann

For Rådet

S. GOZI

¹⁵ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/36/EU av 26. juni 2013 om adgang til å utøve virksomhet som kredittinstitusjon og om tilsyn med kredittinstitusjoner og verdipapirforetak, om endring av direktiv 2002/87/EF og om oppheving av direktiv 2006/48/EF og 2006/49/EF (EUT L 176 av 27.6.2013, s. 338).

¹⁶ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 575/2013 av 26. juni 2013 om tilsynskrav for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak og om endring av forordning (EU) nr. 648/2012 (EUT L 176 av 27.6.2013, s. 1).

Vedlegg 11

Delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/32 av 28. september 2017 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU med hensyn til tekniske reguleringsstandarder for en standardisert EU-terminologi for de mest representative betalingskontotjenestene

EUROPAKOMMISJONEN HAR –

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte,

under henvisning til europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU av 23. juli 2014 om sammenlignbarheten av gebyrer forbundet med betalingskontoer, bytte av betalingskontoer og adgang til å opprette og bruke betalingskontoer med grunnleggende funksjoner,⁽¹⁾ særlig artikkel 3 nr. 4 tredje ledd,

og ut fra følgende betraktninger:

- 1) I henhold til direktiv 2014/92/EU skal medlemsstatene utarbeide foreløpige lister over de mest representative betalingskontotjenestene som er gebyrbelagt, og anvende den standardiserte EU-terminologien i en endelig liste.
- 2) Det bør fastsettes en standardisert EU-terminologi for de tjenestene som er felles for minst halvparten av medlemsstatene. Noen medlemsstater har i sin foreløpige liste over de mest representative tjenestene angitt ulike varianter av samme tjeneste. Dessuten skiller noen medlemsstater mellom etablering av en tjeneste og utførelse av samme tjeneste. For å kunne identifisere flest mulig av de tjenestene som er vanligst i Unionen, og samtidig sikre at terminologien for tjenestene er tilstrekkelig harmonisert til at forbrukerne kan forstå og sammenligne betalingskontogebyrer og -til-

bud over landegrensene, bør kjerneelementene i tjenestene tas i betraktning.

- 3) Definisjonene bør om mulig formuleres slik at det klart kommer fram at kontotilbyderen er den som yter betalingskontotjenestene.
- 4) I henhold til direktiv 2014/92/EU bør begreper og definisjoner fastsettes særskilt for hver medlemsstat.
- 5) Denne forordning bygger på utkastene til tekniske reguleringsstandarder som Den europeiske tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet – EBA) har framlagt for Kommisjonen.
- 6) EBA har holdt åpne offentlige høringer om utkastene til tekniske reguleringsstandarder som ligger til grunn for denne forordning, analysert de mulige tilknyttede kostnadene og fordelene samt innhentet uttalelse fra interessentgruppen for bankvirksomhet⁽²⁾.

VEDTATT DENNE FORORDNING:

Artikkel 1

Standardiserte begreper og definisjoner

Standardiserte EU-begreper og -definisjoner for de vanligste betalingskontotjenestene nevnt i artikkel 3 nr. 4 første ledd i direktiv 2014/92/EU, skal være som fastsatt i vedlegget.

¹ EUT L 257 av 28.8.2014, s. 214.

² Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1093/2010 av 24. november 2010 om opprettelse av en europeisk tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet), om endring av beslutning nr. 716/2009/EF og om oppheving av kommisjonsbeslutning 2009/78/EF (EUT L 331 av 15.12.2010, s. 12).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

Artikkel 2

Utferdiget i Brussel 28. september 2017.

Ikrafttredelse

Denne forordning trer i kraft den 20. dagen etter at den er kunngjort i Den europeiske unions tidende.

Denne forordning er bindende i alle deler og kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

For Kommisjonen
Jean-Claude JUNCKER
President

Vedlegg 12

Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2018/33 av 28. september 2017 om fastsettelse av tekniske gjennomføringsstandarder for det standardiserte presentasjonsformatet for gebyroppgaven og dens felles symbol i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU

EUROPAKOMMISJONEN HAR –

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte,

under henvisning til europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU av 23. juli 2014 om sammenlignbarheten av gebyrer forbundet med betalingskontoer, bytte av betalingskontoer og adgang til å opprette og bruke betalingskontoer med grunnleggende funksjoner,⁽¹⁾ særlig artikkel 5 nr. 4 annet ledd,

og ut fra følgende betraktninger:

- 1) I henhold til direktiv 2014/92/EU skal medlemsstatene sikre at betalingstjenesteyterne minst én gang i året vederlagsfritt gir forbrukerne en oversikt over alle påløpte gebyrer, samt i relevante tilfeller opplysninger om rentesatser for betalingskontotjenester. Betalingstjenesteyterne er pålagt å benytte de standardiserte begrepene som er fastsatt i den endelige listen over de mest representative betalingskontotjenestene. De endelige listene skal offentliggjøres av medlemsstatene, som skal anvende den standardiserte EU-terminologien fastsatt i delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/32⁽²⁾.
- 2) For å sikre at gebyroppgaven både oppnår målene i direktiv 2014/92/EU og gir forbrukeren alle relevant opplysninger på en måte som gjør det lettere å foreta sammenligninger og

øker åpenheten, bør betalingstjenesteytere anvende en standardisert mal for gebyroppgaven.

- 3) Når det gjelder presentasjonen av pakker av betalingskontotjenester, må det tas hensyn til at betalingstjenesteyterne tilbyr ulike typer pakker. En del pakker inngår i et samlebyr for eksempel å ha eller bruke en konto, mens andre pakker belastes særskilt i tillegg til samlebyret, og en del pakker omfatter et visst antall tjenester. For å gjøre det lettere for forbrukeren å forstå hva de ulike typene pakker inneholder og gebyrene for dem, bør gebyroppgaven inneholde en liste over alle pakkene. Særlig bør pakker som belastes som en del av et samlebyr, oppføres sammen med dette gebyret.
- 4) Medlemsstatene kan kreve at nøkkelindikatorer, for eksempel en samlet kostnadsindikator, skal framlegges sammen med gebyroppgaven. Derfor bør malen for gebyroppgaven inneholde en egen tabell som skal brukes av betalingstjenesteytere som omfattes av slike vilkår.
- 5) Etersom det bør være lett for betalingstjenesteyterne å sammenstille gebyroppgaven, bør det foreligge klare anvisninger for hvordan betalingstjenesteyterne skal fylle ut gebyroppgaven.
- 6) Denne forordning bygger på utkastet til tekniske gjennomføringsstandarder som Den europeiske tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet – EBA) har framlagt for Kommisjonen.
- 7) EBA har holdt åpne offentlige høringer om utkastet til tekniske gjennomføringsstandarder som ligger til grunn for denne forordning, analysert de mulige tilknyttede kostnadene og fordelene samt innhentet uttalelse fra interessentgruppen for bankvirksomhet opprettet i

¹ EUT L 257 av 28.8.2014, s. 214.

² Delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/32 av 28. september 2017 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU med hensyn til tekniske reguleringsstandarder for en standardisert EU-terminologi for de mest representative betalingskontotjenestene (se s. 3 i denne EUT).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

samsvar med artikkel 37 i europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1093/2010(58).

VEDTATT DENNE FORORDNING:

Artikkel 1

Mal for gebyroppgaven og dens felles symbol

1. Betalingstjenesteyterne skal bruke malen fastsatt i vedlegget og fylle den ut i samsvar med artikkel 2–18.
2. Betalingstjenesteyterne skal ikke endre malen for gebyroppgaven ved å fylle den ut på en annen måte enn som fastsatt i denne forordning. Særlig skal betalingstjenesteyterne følge den rekkefølgen av opplysninger, avsnitt og underavsnitt som er fastsatt i malen.
3. Gebyroppgaven skal
  - a) presenteres i stående A4-format,
  - b) ha overskriften «Gebyroppgave» sentrert øverst på første side, midt mellom betalingstjenesteyterens logo øverst til venstre i dokumentet og det felles symbolet øverst til høyre i dokumentet,
  - c) inneholde det felles symbolet, som ikke skal være større enn 2,5 cm × 2,5 cm, og som skal vises som angitt i malen fastsatt i vedlegget,
  - d) fylles ut med skrifttypen Arial eller lignende og skriftstørrelse 11, unntatt i overskriften «Gebyroppgave», som skal ha skriftstørrelse 16 og fet skrift, avsnittene, som skal ha skriftstørrelse 14 og fet skrift, og underavsnittene, som skal ha skriftstørrelse 12 og fet skrift, med mindre en større skriftstørrelse eller bruk av punktskrift for synshemmede personer enten er påkrevd i henhold til nasjonal lovgivning eller er avtalt mellom forbrukeren og betalingstjenesteyteren,
  - e) gjengis i svart og hvitt, med unntak for betalingstjenesteyterens logo og det felles symbolet, som kan gjengis i farger i henhold til artikkel 2,
  - f) ha avsnitt satt inn i felt med en halvmørk gråfarge med fargekode 166,166,166 etter RGB-fargemodellen og underavsnitt satt i felt med en lys grå farge med fargekode 191,191,191 etter RGB-fargemodellen, g) ha nummererte sider.

Artikkel 2

Felles symbol og betalingstjenesteyterens logo

1. Dersom det felles symbolet skal gjengis i farger, skal bakgrunnen ha RGB-fargekode 0/51/153 (heksadesimalverdi: 003399) og symbolet ha RGB-fargekode 255/204/0 (heksadesimalverdi: FFCC00).
2. Betalingstjenesteyterens logo skal ha samme størrelse som det felles symbolet.
3. Logoen kan bare gjengis i farger dersom det felles symbolet også er gjengitt i farger. Dersom det felles symbolet trykkes i svart og hvitt, skal det være lett leselig.

Artikkel 3

Kontotilbyders navn og kontaktopplysninger

1. Betalingstjenesteyterne skal erstatte teksten i hakeparentes med kontotilbyders navn med fet skrift, venstrejustert.
2. Betalingstjenesteyterne skal erstatte teksten i hakeparentes med sine kontaktopplysninger, for eksempel geografisk adresse, telefonnummer, e-postadresse, telefaksnummer, nettsted og kontaktperson/-punkt som kontohaveren kan bruke for framtidig korrespondanse.
Disse kontaktopplysningene skal være venstrejustert.

Artikkel 4

Kontohavers navn og kontaktopplysninger

1. Betalingstjenesteyterne skal erstatte teksten i hakeparentes med kontohaverens navn.
Navnet skal angis med fet skrift, venstrejustert.
2. Betalingstjenesteyterne skal erstatte teksten i hakeparentes med kontohaverens geografiske adresse.
Den geografiske adressen skal være venstrejustert og med unntak av første bokstav i hvert ord, med små bokstaver.

Artikkel 5

Kontobetegnelse og -identifikasjon

1. Betalingstjenesteyterne skal angi betalingskontoens betegnelse.
Betegnelsen skal være venstrejustert, med fet skrift og settes inn umiddelbart etter ordet «Kontobetegnelse».
2. Betalingstjenesteyterne skal angi opplysninger som identifiserer betalingskontoen, for eksempel bankidentifikasjonskode (BIC),

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

internasjonalt bankkontonummer (IBAN), nasjonalt kontonummer og nasjonal bankkode.

Disse opplysningene skal være venstrejustert.

skal oppgi samlet kostnadsindikator, skal betalingstjenesteyterne slette denne tabellen.

Artikkel 6

Kalenderperiode

Betalingstjenesteyterne skal i raden «periode» angi, venstrejustert, den kalenderperioden gebyroppgaven gjelder.

Artikkel 7

Dato

Betalingstjenesteyterne skal i raden «dato», venstrejustert, angi den kalenderdag gebyroppgaven er satt opp på.

Artikkel 8

Innledning

Teksten i innledningen i malen skal gjengis som sådan i gebyroppgaven, med linjeavstand 1.15 og 0 pt før og 10 pt etter teksten.

Artikkel 9

Sammendrag av gebyrer og renter

1. Betalingstjenesteyterne skal angi, med fet skrift og høyrejustert, de samlede gebyr- og rentebeløp som skal føres inn i de fire tabellene under «Sammendrag av gebyrer og renter».
2. Dersom det ikke beregnes renter for en gitt konto og det i henhold til nasjonale bestemmelser som innarbeider direktiv 2014/92/EU, er tillatt eller påkrevd å ta med opplysninger om dette, skal betalingstjenesteyterne føre opp «ingen rente beregnes» med små bokstaver, høyrejustert.
3. Dersom renter beregnes men renten for den aktuelle perioden er lik null, skal betalingstjenesteyterne, dersom det i henhold til nasjonale bestemmelser som innarbeider direktiv 2014/92/EU, er tillatt eller påkrevd å ta med opplysninger om dette, skrive «0» i den relevante tabellen.
4. Dersom det i henhold til nasjonale bestemmelser som innarbeider direktiv 2014/92/EU, er påkrevd, skal betalingstjenesteyterne i en egen tabell angi samlet kostnadsindikator som oppsummerer samlede årlige kostnader for betalingskontoen. Dersom nasjonale bestemmelser ikke krever at betalingstjenesteyterne

Artikkel 10

Detaljert oversikt over gebyrer betalt for kontoen

1. Betalingstjenesteyterne skal i tabellen under overskriften «Detaljert oversikt over gebyrer betalt for kontoen» føre opp alle gebyrer som er påløpt for alle tjenester i den aktuelle perioden.
Gebyrer for å åpne eller bruke kontoen skal føres opp i underavsnittet «Generelle kontotjenester».
2. Betalingstjenesteyterne skal angi tjenestene i underkolonnen «Tjeneste», venstrejustert, med fet skrift og enkel linjeavstand og 0 pt før og 0 pt etter hver tjeneste.
3. Betalingstjenesteyterne skal i underkolonnen «Antall ganger tjenesten er brukt» føre opp det antall ganger hver av tjenestene er blitt brukt i den perioden gebyroppgaven gjelder, høyrejustert, med samme skrifttype som fastsatt i artikkel 1 nr. 3 bokstav d). Betalingstjenesteyterne skal ikke fylle ut underkolonnen «Antall ganger tjenesten er brukt» i tilfeller der
  - a) en tjeneste er brukt, men betalingstjenesteyteren ikke har krevd gebyr for tjenesten, og
  - b) det i henhold til nasjonale bestemmelser som innarbeider direktiv 2014/92/EU, er tillatt eller påkrevd å ta med opplysninger om dette.
4. Betalingstjenesteyterne skal i underkolonnen «Gebyr per enhet» føre opp gebyrstruktur og kostnad for hver tjeneste som er brukt, høyrejustert.
5. Betalingstjenesteyterne skal i underkolonnen «Antall ganger gebyret er belastet» føre opp det antall ganger gebyr har blitt belastet for den enkelte tjeneste i løpet av den perioden gebyroppgaven gjelder, høyrejustert. Betalingstjenesteyterne skal skrive «Gebyr ikke belastet» i den relevante underkolonnen dersom
  - a) en tjeneste er blitt brukt, men det er ikke krevd gebyr for den, og
  - b) det i henhold til nasjonale bestemmelser som innarbeider direktiv 2014/92/EU, er tillatt eller påkrevd å ta med opplysninger om dette.
6. Betalingstjenesteyterne skal i underkolonnen «Sum» føre opp det samlede beløp som er

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

betalt i gebyrer for bruk av den aktuelle tjenesten i den aktuelle perioden, med fet skrift.

7. Dersom et underavsnitt ikke inneholder noen tjeneste, skal betalingstjenesteyterne slette det aktuelle underavsnittet. Betalingstjenesteyterne skal også slette underavsnittet dersom kontohaveren i løpet av den aktuelle perioden ikke har brukt flere tjenester enn det antall som inngår i pakken av tjenester.
8. Betalingstjenesteyterne skal angi det samlede beløp som kontohaveren har betalt i gebyrer i den aktuelle perioden, i raden «Gebyrer betalt i alt», med fet skrift.

Artikkel 11

Presentasjon av gebyrtyper

1. Dersom det under følgende omstendigheter kreves særskilte gebyrer, skal betalingstjenesteyterne på en egen rad i tabellen «Detaljert oversikt over gebyrer betalt for kontoen», i kolonnen «Tjeneste», gi en beskrivelse av alle gebyrpliktige handlinger, kanaler og vilkår («gebyrtyper») for den aktuelle tjenesten:
  - a) ulike gebyrpliktige handlinger i tilknytning til ytelsen av den samme tjenesten, som etableringsgebyr og gebyr for hver gang tjenesten ytes,
  - b) for ulike kanaler som samme tjeneste anmodes om eller brukes eller tilbys på, for eksempel per telefon, i filial eller på internett,
  - c) avhengig av om et bestemt vilkår for samme tjeneste er oppfylt, for eksempel om en nedre eller øvre beløpsgrense for kredittoverføringer eller kontantuttak er overholdt.

Beskrivelsen skal være venstrejustert. Gebyrene skal føres i kolonnen «Gebyr per enhet», høyrejustert.
2. Dersom det kreves gebyrer basert på en kombinasjon av flere typer gebyrer, for eksempel gebyrer som varierer etter kanal og etter om beløpsgrensen er overskredet eller ikke, skal betalingstjenesteyterne i tillegg til å anvende artikkel 10 nr. 5 gi en beskrivelse av hver ytterligere gebyrtype, høyrejustert.
3. Dersom gebyret er endret i løpet av den aktuelle perioden, skal betalingstjenesteyterne føre opp relevante gebyrer for den enkelte periode ved å legge til nye rader i kolonnen «Gebyr per enhet».

Artikkel 12

Presentasjon av pakker av tjenester som omfattes av gebyrene i underavsnittet «Generelle kontotjenester»

1. Dersom en pakke av betalingskontotjenester tilbys sammen med kontoen og omfattes av gebyrene i underavsnittet «Generelle kontotjenester», skal betalingstjenesteyterne i tabellen «Detaljert oversikt over gebyrer betalt for kontoen» i raden «Tjenestepakke» gi opplysninger om de tjenestene som inngår i pakken i kolonnen «Tjeneste», og om det antall ganger pakken er brukt i kolonnen «Antall ganger tjenesten er brukt». I kolonnene under «Gebyr» skal betalingstjenesteyterne opplyse om gebyret som belastes for pakken som helhet, og antall ganger gebyret for pakken er belastet i løpet av den aktuelle perioden, i henhold til artikkel 11 nr. 1. Raden skal slettes dersom pakken av tjenester belastes separat fra gebyret for generelle kontotjenester.
2. Eventuelle gebyrer som belastes for tjenester utover det antall tjenester som inngår i pakken, skal angis i tabellen der tjenestene og gebyrene nevnt i artikkel 1–11, er oppført.
3. Dersom antall tjenester i pakken ikke er begrenset, eller dersom antallet tjenester som inngår i pakken ikke er overskredet, skal betalingstjenesteyterne slette erklæringen på slutten av raden «Gebyrer for tjenester utover ovennevnte er belastet særskilt».

Artikkel 13

Presentasjon av pakker av betalingskontotjenester som belastes særskilt i tillegg til gebyrene i underavsnittet «Generelle kontotjenester»

1. Betalingstjenesteytere som tilbyr en pakke av betalingskontotjenester sammen med kontoen, skal, dersom pakken belastes særskilt i tillegg til eventuelle gebyrer i underavsnittet «Generelle kontotjenester» for generelle kontotjenester som nevnt i tabellen over tjenester og gebyrer, ta med følgende opplysninger i tabellen for tjenestepakke:
  - a) I kolonnen for tjenestepakke strykes hakeparentesene og erstattes med pakkens eventuelle merkenavn eller pakkens innhold.
  - b) I kolonnen «Gebyr» angis det gebyr som er belastet for pakken som helhet for den perioden gebyroppgaven gjelder, høyrejustert.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- c) I tredje kolonne angis hvor mange ganger gebyret for pakken er belastet i løpet av den aktuelle perioden.
- Alle tilleggsgebyrer som belastes for tjenester utover det antall tjenester som omfattes av gebyret for pakken, skal angis i tabellen over tjenester og gebyrer som nevnt i artikkel 1–11.
- Dersom gebyret for pakken belastes med regelmessige intervaller, skal intervallet angis i «Gebyr»-kolonnen, venstrejustert, mens samlet årlig kostnad angis på raden rett under intervallet, med fet skrift, med betegnelsen «Samlet årlig kostnad».
  - Dersom det påløper ulike gebyrer for ulike pakker i perioden, skal opplysningene nevnt i nr. 1, angis i en egen tabell for hver pakke.
  - Betalingstjenesteyterne skal fjerne hele tabellen, inkludert avsnittet «Detaljert oversikt over gebyrer som inngår i pakken av tjenester», dersom en pakke av tjenester ikke tilbys sammen med kontoen, eller dersom gebyret for pakken av tjenester som tilbys sammen med kontoen, inngår i gebyret for generelle kontotjenester.
  - Dersom det samlede antall tjenester i pakken ikke er begrenset, eller dersom antallet tjenester som inngår i pakken med tjenester ikke er overskredet, skal betalingstjenesteyterne slette erklæringen nederst i tabellen som lyder «Gebyr for tjenester utover dette er belastet særskilt».

Artikkel 14

Opplysninger om renter betalt for kontoen

- Betalingstjenesteyterne skal i tabellen «Opplysninger om renter betalt for kontoen» oppgi den renten kontohaver har betalt i den perioden gebyroppgaven gjelder, dersom dette er relevant.
- Betalingstjenesteyterne skal i kolonnen «Rentesats» oppgi rentesatsen som en prosentsats på årsbasis. Dersom renten er endret i løpet av den aktuelle perioden, skal betalingstjenesteyterne bruke en rad for hver rentesats som er anvendt i den enkelte periode.
- Betalingstjenesteyterne skal i kolonnen «Rente» angi den renten kontohaver har betalt, uttrykt i kontoens valuta, med fet skrift. Dersom renten er endret i løpet av den aktuelle perioden, skal betalingstjenesteyterne bruke en rad for hvert av de respektive rentebeløpene kontohaver har betalt i hver av de aktuelle periodene.

- Betalingstjenesteyterne skal angi det samlede beløp kontohaveren har betalt i renter i den aktuelle perioden, med fet skrift i raden «Renter betalt i alt».
- Dersom en kontohaver ikke har betalt renter fordi det ikke beregnes renter på og det i henhold til nasjonale bestemmelser som innarbeider direktiv 2014/92/EU, er tillatt eller påkrevd å ta med opplysninger om dette, skal betalingstjenesteyterne i raden «Renter betalt i alt» angi «ingen rente beregnes», med små bokstaver, fet skrift og venstrejustert.

Artikkel 15

Opplysninger om renter opptjent på kontoen

- Betalingstjenesteyterne skal i tabellen «Opplysninger om renter opptjent på kontoen» oppgi den renten kontohaver har opptjent i den perioden gebyroppgaven gjelder, dersom dette er relevant.
- Betalingstjenesteyterne skal erstatte «Kontobetegnelse» med betegnelsen på den aktuelle kontoen.
- Betalingstjenesteyterne skal i kolonnen «Rentesats» oppgi rentesatsen som en prosentsats på årsbasis. Dersom renten er endret i løpet av den aktuelle perioden, skal betalingstjenesteyterne bruke en rad for hver rentesats som er anvendt i den enkelte periode.
- Betalingstjenesteyterne skal i kolonnen «Rente» angi den renten kontohaver har opptjent, uttrykt i kontoens valuta, med fet skrift. Dersom renten er endret i løpet av perioden gebyroppgaven gjelder, skal betalingstjenesteyterne bruke en rad for hvert av de respektive rentebeløpene kontohaver har opptjent i hver av de aktuelle periodene. Dersom rente beregnes, men renten for en gitt periode beløper seg til null, skal betalingstjenesteyterne skrive «0» i kolonnen «Rente».
- Dersom det ikke er betalt rente på en bestemt konto fordi det ikke beregnes rente på kontoen, skal betalingstjenesteyterne opplyse om dette ved å angi «ingen rente beregnes», med små bokstaver, venstrejustert, i kolonnen «Rente».
- Betalingstjenesteyterne skal i tabellen «Renter opptjent i alt» føre opp det samlede rentebeløp som kontohaver har opptjent i den perioden gebyroppgaven gjelder, med fet skrift.
- Dersom det ikke er betalt rente på en konto fordi det ikke beregnes rente på kontoen og det i henhold til nasjonale bestemmelser som innarbeider direktiv 2014/92/EU, er tillatt

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

eller påkrevd å ta med opplysninger om dette, skal betalingstjenesteyterne opplyse om dette ved å angi «ingen rente beregnes», med små bokstaver, fet skrift og venstrejustert, i raden «Renter opptjent i alt».

Artikkel 16

Tilleggsopplysninger

1. Betalingstjenesteyterne skal i tabellen «Tilleggsopplysninger» angi alle tilleggsopplysninger utover opplysningene som omfattes av artikkel 2–15, og som direkte gjelder tjenestene, gebyrer som er betalt eller renter som er belastet eller opptjent, eventuelt rentesatser som er anvendt, som nevnt i artikkel 5 nr. 2 i direktiv 2014/92/EU, i den perioden gebyroppgaven gjelder. Tilleggsopplysningene som angis i denne tabellen, skal omfatte alle opplysninger som kreves i henhold til nasjonale bestemmelser.
2. Ved utfylling av tabellen skal betalingstjenesteyterne følge presentasjonsformatet fastsatt i denne forordning, dersom det er relevant.
3. Betalingstjenesteyterne skal slette denne tabellen dersom de ikke legger fram opplysninger av den typen som er angitt i nr. 1.

Artikkel 17

Merkenavn

Dersom et merkenavn brukes, skal dette angis umiddelbart etter navnet på tjenesten, med standard skrifttype som nevnt i artikkel 1 nr. 3 bokstav d), i hakeparentes.

Artikkel 18

Bruk av elektroniske midler

1. Dersom gebyroppgaven framlegges elektronisk, kan betalingstjenesteyterne, forutsatt at forbrukeren samtidig får en kopi av gebyroppgaven i samsvar med malen fastsatt i vedlegget og utfylt i henhold til artikkel 2–17, utelukkende foreta følgende endringer i malen:

- a) som unntak fra artikkel 1 nr. 3 bokstav d) øke skrifttypens størrelse, forutsatt at det fortsatt er samme forhold mellom de ulike størrelsene som fastsatt i artikkel 1 nr. 3,
- b) dersom dimensjonene på de elektroniske verktøyene gjør at bruk av flere tabeller og kolonner vil gjøre gebyroppgaven vanskelig å lese, bruke en enkelt kolonne eller en enkelt tabell, forutsatt at opplysningene, avsnittene og underavsnittene kommer i samme rekkefølge,
- c) bruke elektroniske verktøyer, for eksempel flerlagsteknikk og popup-vinduer, forutsatt at overskriften på gebyroppgaven, det felles symbolet, avsnittene og underavsnittene vises klart og tydelig og kommer i samme rekkefølge.

2. Bruken av de elektroniske verktøyene nevnt i nr. 1 bokstav c), skal ikke være forstyrrende og avlede forbrukeren fra opplysningene i gebyroppgaven. Opplysninger som vises ved bruk av flerlagsteknikk og popup-vinduer, skal begrenses til opplysningene nevnt i denne forordning.

Artikkel 19

Ikrafttredelse

Denne forordning trer i kraft den 20. dagen etter at den er kunngjort i Den europeiske unions tidende.

Denne forordning er bindende i alle deler og kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

Utferdiget i Brussel 28. september 2017.

For Kommisjonen
Jean-Claude JUNCKER
 President

[Vedlegget er kunngjort i EUT L av 11.1.2018, s. 9–11.]

Vedlegg 13

Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2018/34 av 28. september 2017 om fastsettelse av tekniske gjennomføringsstandarder for det standardiserte presentasjonsformatet for dokumentet med gebyropplysninger og dets felles symbol i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU

EUROPAKOMMISJONEN HAR –

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte,

under henvisning til europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU av 23. juli 2014 om sammenlignbarheten av gebyrer forbundet med betalingskontoer, bytte av betalingskontoer og adgang til å opprette og bruke betalingskontoer med grunnleggende funksjoner,⁽¹⁾ særlig artikkel 4 nr. 6 tredje ledd,

og ut fra følgende betraktninger:

- 1) I henhold til direktiv 2014/92/EU skal medlemsstatene sikre at betalingstjenesteytere gir forbrukerne et dokument med gebyropplysninger på papir eller et annet varig medium, som inneholder de standardiserte begrepene i den endelige listen over de mest representative betalingskontotjenestene, og dersom tjenestene tilbys av en betalingstjenesteyter, gebyret for hver av disse tjenestene. De endelige listene skal offentliggjøres av medlemsstatene, som skal anvende den standardiserte EU-terminologien fastsatt i delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/32⁽²⁾.
- 2) For å sikre at dokumentet med gebyropplysninger både oppnår målene i direktiv 2014/92/EU og gir forbrukeren alle relevante opplysninger på en måte som gjør det lettere å foreta sammenligninger og øker åpenheten, bør

betalingstjenesteyterne anvende en standardisert mal for dokumentet med gebyropplysninger, sammen med klare anvisninger om hvordan dokumentet med gebyropplysninger skal fylles ut.

- 3) Ettersom hensikten med dokumentet med gebyropplysninger er å gi forbrukerne opplysninger før de inngår en avtale om betalingskonto, slik at de skal kunne sammenligne tilbud om betalingskonto, bør betalingstjenesteyterne bruke den standardiserte malen og utarbeide ett dokument med gebyropplysninger for hver betalingskonto de tilbyr forbrukerne.
- 4) For at forbrukerne skal ha mulighet til å velge det kontotilbudet som best dekker deres behov, og samtidig sikre et høyt standardiseringsnivå, bør det være mulig å presentere en egnet kombinasjon av pakker; følgelig bør betalingstjenesteyterne kunne utarbeide mer enn ett dokument med gebyropplysninger for samme betalingskonto, forutsatt at hvert skjema omfatter minst én pakke.
- 5) For å gjøre det lettere for forbrukerne å forstå hva de ulike typene pakker inneholder og gebyrene for dem, skal pakkene være oppført separat i dokumentet med gebyropplysninger.
- 6) For at forbrukerne skal ha klar oversikt over pakken, skal tjenester ut over det antall tjenester som inngår i en pakke, og som ikke inngår i den endelige nasjonale listen over de mest representative tjenestene og derfor ikke framgår av dokumentet med gebyropplysninger, vises i en egen tabell og ikke kombineres med opplysninger om innholdet i pakkene.

¹ EUT L 257 av 28.8.2014, s. 214.

² Delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/32 av 28. september 2017 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/92/EU med hensyn til tekniske reguleringsstandarder for en standardisert EU-terminologi for de mest representative betalingskontotjenestene (se s. 3 i denne EUT).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

- 7) Ettersom innholdet i hvert dokument med gebyropplysninger som gis forbrukerne, er avhengig av hvilke tjenester den enkelte betalingstjenesteyter tilbyr, og av den enkelte medlemsstats endelige liste over de mest representative betalingskontotjenestene, bør malen for dokumentet med gebyropplysninger inneholde visse avsnitt som de ulike tjenestene bør grupperes under for å sikre at betalingskontoa som tilbys på det indre marked, kan sammenlignes.
- 8) Malen for dokumentet med gebyropplysninger bør inneholde en egen tabell som skal brukes av betalingstjenesteytere som også er pålagt å legge fram en samlet kostnadsindikator.
- 9) Denne forordning bygger på utkastet til tekniske gjennomføringsstandarder som Den europeiske tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet – EBA) har framlagt for Kommisjonen.
- 10) EBA har holdt åpne offentlige høringer om utkastet til tekniske gjennomføringsstandarder som ligger til grunn for denne forordning, analysert de mulige tilknyttede kostnadene og fordelene samt innhentet uttalelse fra interessentgruppen for bankvirksomhet opprettet i samsvar med artikkel 37 i europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1093/2010(1).³

VEDTATT DENNE FORORDNING:

Artikkel 1

Mal for dokumentet med gebyropplysninger og dets felles symbol

1. Betalingstjenesteyterne skal bruke malen fastsatt i vedlegget og fylle den ut i samsvar med artikkel 2–13.
2. Betalingstjenesteyterne skal ikke endre malen for dokumentet med gebyropplysninger ved å fylle den ut på en annen måte enn som fastsatt i denne forordning. Særlig skal betalingstjenesteyterne følge den rekkefølgen av opplysninger, avsnitt og underavsnitt som er fastsatt i malen. Dokumentet med gebyropplysninger skal
  - a) presenteres i stående A4-format,

- b) ha overskriften «Dokument med gebyropplysninger» sentrert øverst på første side, mellom betalingstjenesteyterens logo øverst til venstre i dokumentet og det felles symbolet øverst til høyre i dokumentet,
  - c) inneholde det felles symbolet, som skal være på 2,5 cm × 2,5 cm, og som skal vises som angitt i malen fastsatt i vedlegget,
  - d) fylles ut med skrifttypen Arial eller lignende og skriftstørrelse 11, unntatt i overskriften «Dokument med gebyropplysninger», som skal være i skriftstørrelse 16 og fet skrift, avsnittene, som skal ha skriftstørrelse 14 og fet skrift, og underavsnittene, som skal ha skriftstørrelse 12 og fet skrift, med mindre en større skriftstørrelse eller bruk av punktsskrift for synshemmede personer enten er påkrevd i henhold til nasjonal lovgivning eller er avtalt mellom forbrukeren og betalingstjenesteyteren,
  - e) gjengis i svart og hvitt, med unntak for betalingstjenesteyterens logo og det felles symbolet, som kan gjengis i farger i henhold til artikkel 2,
  - f) ha avsnitt satt inn i felt med en halvmørk gråfarge med fargekode 166,166,166 etter RGB-fargemodellen og underavsnitt satt i felt med en lys grå farge med fargekode 191,191,191 etter RGB-fargemodellen, g) ha nummererte sider.
3. Betalingstjenesteyterne skal framlegge et eget dokument med gebyropplysninger for hver betalingskonto de tilbyr forbrukere.
  4. Uten hensyn til et tilbud om en betalingskonto med grunnleggende funksjoner som nevnt i kapittel IV i direktiv 2014/92/EU, kan en betalingstjenesteyter som bare tilbyr forbrukere én type betalingskonto som kan kombineres med ulike pakker av tjenester som nevnt i artikkel 4 nr. 3 i direktiv 2014/92/EU, utarbeide mer enn ett dokument med gebyropplysninger for denne kontoen, forutsatt at hvert dokument med gebyropplysninger omfatter minst én pakke.

Artikkel 2

Felles symbol og betalingstjenesteyterens logo

1. Dersom det felles symbolet skal gjengis i farger, skal bakgrunnen ha RGB-fargekode 0/51/153 (heksadesimalverdi: 003399) og symbolet ha RGB-fargekode 255/204/0 (heksadesimalverdi: FFCC00).

³ (1) Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1093/2010 av 24. november 2010 om opprettelse av en europeisk tilsynsmyndighet (Den europeiske banktilsynsmyndighet), om endring av beslutning nr. 716/2009/EF og om oppheving av kommisjonsbeslutning 2009/78/EF (EUT L 331 av 15.12.2010, s. 12).

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

2. Betalingstjenesteyterens logo skal ha samme størrelse som det felles symbolet.
3. Logoen kan bare gjengis i farger dersom det felles symbolet også er gjengitt i farger. Dersom det felles symbolet trykkes i svart og hvitt, skal det være lett leselig.

Artikkel 3

Kontotilbyders navn

Navnet på betalingstjenesteyteren som tilbyr kontoen, skal angis med fet skrift, venstrejustert.

Artikkel 4

Kontobetegnelse

Kontobetegnelsen skal angis med fet skrift, venstrejustert, under kontotilbyders navn.

Artikkel 5

Dato

Den dato betalingstjenesteyteren sist oppdaterte dokumentet med gebyropplysninger, skal angis, med samme skrifttype som fastsatt i artikkel 1 nr. 2 bokstav d), venstrestilt under kontobetegnelsen.

Artikkel 6

Innledning

1. Teksten i innledningen i malen skal gjengis som sådan i dokumentet med gebyropplysninger, med linjeavstand 1.15 og 0 pt før og 10 pt etter teksten.
2. Betalingstjenesteyterne skal erstatte hakeparentesene med navnene på dokumentene som skal overleveres før avtaleinngåelsen, og avtaledokumentene.

Artikkel 7

Tabell over tjenester og gebyrer

1. I tabellen over tjenester og gebyrer skal betalingstjenesteyterne føre opp alle tjenester som inngår i den endelige nasjonale listen over de mest representative betalingskontotjenestene som nevnt i artikkel 3 nr. 5 i direktiv 2014/92/EU, dersom betalingstjenesteyteren tilbyr slike tjenester, sammen med de tilsvarende gebyrene, som følger:
  - a) Tjenestene skal settes inn i kolonnen «Tjeneste», venstrejustert, med fet skrift.
  - b) Den enkelte tjeneste skal angis bare én gang og føres opp i det relevante underavsnittet i tabellen; for eksempel skal både

åpning og forvaltning av kontoen føres opp i underavsnittet «Generelle kontotjenester».

- c) Gebyrene for hver av tjenestene skal føres i kolonnen «Gebyr», høyrejustert.
  - d) Dersom gebyret belastes med regelmessige intervaller og ikke for hver gang tjenesten benyttes, skal intervallet angis i kolonnen «Gebyr», venstrejustert, etterfulgt av gjeldende gebyr for det aktuelle tidsrommet, høyrejustert, mens samlet årsgebyr skal angis på raden rett under intervallet, med fet skrift, venstrejustert, med betegnelsen «Samlet årsgebyr», og det tilsvarende gebyret høyrejustert.
  - e) Det skal brukes enkel linjeavstand, med 0 pt før og 0 pt etter hver tjeneste og hvert gebyr.
2. Dersom ingen av tjenestene en betalingstjenesteyter tilbyr, som ville tilsvare et underavsnitt, inngår i den endelige nasjonale listen over de mest representative betalingskontotjenestene, skal hele raden som gjelder dette underavsnittet slettes, også underavsnittets overskrift.
  3. Dersom det er en eller flere tjenester på den endelige nasjonale listen over de mest representative tjenestene nevnt i artikkel 3 nr. 5 i direktiv 2014/92/EU, som en betalingstjenesteyter ikke tilbyr, eller den aktuelle tjenesten ikke er gjort tilgjengelig sammen med kontoen, skal ordlyden «tjeneste ikke tilgjengelig» benyttes.
  4. Dersom det under følgende omstendigheter kreves særskilte gebyrer, skal betalingstjenesteyterne på en egen rad i kolonnen «Gebyr» for den aktuelle tjenesten gi en beskrivelse av alle gebyrpliktige handlinger, kanaler og vilkår («gebyrtyper»):
    - a) ulike gebyrpliktige handlinger i tilknytning til ytelsen av den samme tjenesten, som etableringsgebyr og gebyr for hver gang tjenesten ytes,
    - b) for ulike kanaler som samme tjeneste anmodes om eller brukes eller tilbys på, for eksempel per telefon, i filial eller på internett,
    - c) avhengig av om et bestemt vilkår for samme tjeneste er oppfylt, for eksempel om en nedre eller øvre beløpsgrense for kredittoverføringer eller kontantuttak er overholdt.

Beskrivelsen skal være venstrejustert og gebyret høyrejustert.

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

5. Dersom det kreves gebyrer basert på en kombinasjon av flere typer gebyrer, for eksempel gebyrer som varierer etter kanal og etter om beløpsgrensen er overskredet eller ikke, skal betalingstjenesteyterne i tillegg til å anvende nr. 4 gi en beskrivelse av hver ytterligere gebyrtype, høyrejustert.

Artikkel 8

Presentasjon av pakker av tjenester som omfattes av gebyrene i underavsnittet «Generelle kontotjenester»

1. I tilfeller der gebyret for en pakke av betalingskontotjenester omfattes av gebyrene i underavsnittet «Generelle kontotjenester», skal alle tjenester som inngår i pakken, uten hensyn til om de er oppført på den endelige nasjonale listen over de mest representative betalingskontotjenestene som nevnt i artikkel 3 nr. 5 i direktiv 2014/92/EU, angis i det avsnittet i tabellen som gjelder generelle kontotjenester, i tjenestepakke-raden.
2. Betalingstjenesteyterne skal ta med opplysninger om tilleggsgebyr for eventuelle tjenester utover det antall som inngår i pakken av tjenester i henhold til artikkel 10.
3. Dersom det samlede antall tjenester i pakken ikke er begrenset, skal betalingstjenesteyterne slette erklæringen nederst i raden «Gebyr for tjenester utover dette antall belastes særskilt».
4. Hele tjenestepakke-raden skal slettes dersom en pakke av tjenester ikke tilbys sammen med kontoen og pakken av tjenester belastes særskilt i tillegg til eventuelle gebyrer for generelle kontotjenester.

Artikkel 9

Presentasjon av pakker av tjenester som belastes særskilt i tillegg til gebyrene i underavsnittet «Generelle kontotjenester»

1. Betalingstjenesteytere som tilbyr en pakke av betalingskontotjenester sammen med kontoen, skal, dersom gebyret for pakken belastes særskilt i tillegg til eventuelle gebyrer i underavsnittet «Generelle kontotjenester» som nevnt i tabellen over tjenester og gebyrer, ta med følgende opplysninger i tjenestepakke-tabellen:
  - a) en liste over alle tjenester som inngår i pakken, uten hensyn til om de er oppført på den endelige nasjonale listen over de mest representative betalingskontotjenestene

som nevnt i artikkel 3 nr. 5 i direktiv 2014/92/EU,

- b) det antall av hver tjeneste som omfattes av gebyret for pakken, eller en opplysning om at antall tjenester er ikke begrenset. c) gebyret for pakken, i kolonnen «Gebyr», høyrejustert.
2. Dersom gebyret for pakken belastes med regelmessige intervaller, skal intervallet angis i «Gebyr»-kolonnen, venstrejustert, mens samlet årsgebyr skal angis på raden rett under intervallet, med fet skrift, med betegnelsen «Samlet årsgebyr».
3. Betalingstjenesteyterne skal ta med opplysninger om tilleggsgebyr for eventuelle tjenester utover det antall som inngår i pakken av tjenester i henhold til artikkel 10.
4. Dersom det samlede antall tjenester i pakken ikke er begrenset, skal betalingstjenesteyterne slette erklæringen nederst i tabellen som lyder «Gebyr for tjenester utover dette antall belastes særskilt».
5. Dersom dokumentet med gebyropplysninger gjelder mer enn én pakke som omfattes av nr. 1, skal betalingstjenesteyterne gi opplysningene i henhold til denne artikkel i en egen tabell for hver pakke, med angivelse av tjenestepakkens merkenavn dersom det er relevant.
6. Betalingstjenesteyterne skal fjerne hele tabellen dersom pakken av tjenester ikke tilbys sammen med kontoen, eller dersom gebyret for pakken av tjenester inngår i gebyret for generelle kontotjenester.

Artikkel 10

Tabell over tilleggsgebyrer for tjenester utover det antall som inngår i pakken av betalingskontotjenester

1. Betalingstjenesteyterne skal i denne tabellen ta med opplysninger om tilleggsgebyrer for eventuelle tjeneste utover det antall som inngår i en pakke som nevnt i artikkel 8 og 9, dersom disse opplysningene ikke er gitt i tabellen over tjenester og gebyrer, eller dersom det aktuelle gebyret for tjenesten ikke er det samme som gebyret som framgår av tabellen.
2. Dersom betalingstjenesteyterne tilbyr mer enn én pakke, og tilleggsgebyrene nevnt i nr. 1 varierer alt etter pakke, skal betalingstjenesteyterne føre de ulike gebyrene opp særskilt for hver pakke og dersom det er relevant, bruke pakkens merkenavn.
3. Ved utfylling av tabellen skal betalingstjenesteyterne følge samme presentasjon og struktur

Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014

som fastsatt i denne forordning, dersom det er relevant.

4. Dersom et dokument med gebyroopplysninger ikke inneholder noen opplysninger om pakker med tjenester, skal betalingstjenesteyterne slette tabellen nevnt i nr. 1.

Artikkel 11

Samlet kostnadsindikator

1. Dersom det i henhold til nasjonale bestemmelser er påkrevd, skal betalingstjenesteyterne angi samlet kostnadsindikator i en egen tabell som oppsummerer samlede årlige kostnader for betalingskontoen.
2. Dersom de nasjonale bestemmelsene ikke krever at betalingstjenesteyterne skal oppgi samlet kostnadsindikator, skal betalingstjenesteyterne slette tabellen for samlet kostnadsindikator.

Artikkel 12

Merkenavn

Dersom et merkenavn brukes, skal dette angis umiddelbart etter navnet på tjenesten, med skrifttypen som foreskrevet i artikkel 1 nr. 2 bokstav d) og i hakeparentes.

Artikkel 13

Bruk av elektroniske midler

1. Dersom dokumentet med gebyroopplysninger framlegges elektronisk, kan betalingstjenesteyterne, forutsatt at forbrukeren samtidig får en kopi av gebyrooppgaven i samsvar med malen fastsatt i vedlegget og utfylt i henhold til artikkel 2–12, utelukkende foreta følgende endringer i malen:
  - a) som unntak fra artikkel 1 nr. 2 bokstav d) øke skrifttypens størrelse, forutsatt at det fortsatt er samme forhold mellom de ulike størrelsene som fastsatt i artikkel 1 nr. 2,

- b) dersom dimensjonene på de elektroniske verktøyene gjør at bruk av flere tabeller og kolonner vil gjøre dokumentet med gebyroopplysninger vanskelig å lese, bruke en enkelt kolonne eller en enkelt tabell, forutsatt at opplysningene, avsnittene og underavsnittene kommer i samme rekkefølge,
  - c) bruke elektroniske verktøyer, for eksempel flerlagsteknikk og popup-vinduer, forutsatt at overskriften på dokumentet med gebyroopplysninger, det felles symbolet, innledningen, avsnittene og underavsnittene vises klart og tydelig og kommer i samme rekkefølge.
2. Bruken av de elektroniske verktøyene nevnt i nr. 1 bokstav c), skal ikke være forstyrrende og avlede forbrukeren fra opplysningene i dokumentet med gebyroopplysninger. Opplysninger som vises ved bruk av flerlagsteknikk og popup-vinduer, skal begrenses til opplysningene nevnt i denne forordning.

Artikkel 14

Ikrafttredelse

Denne forordning trer i kraft den 20. dagen etter at den er kunngjort i Den europeiske unions tidende.

Denne forordning er bindende i alle deler og kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

Utferdiget i Brussel 28. september 2017.

For Kommisjonen
Jean-Claude JUNCKER
President

[Vedlegget er kunngjort i EUT L 105 av 25.4.2018, s. 7–8.]

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: 07 Media AS – 04/2020

